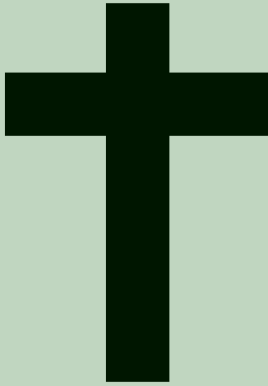

El Nuevo Testamento
en mixe de
Guichicovi

New Testament in Mixe, Isthmus (MX:mir:Mixe, Isthmus)

El Nuevo Testamento en mixe de Guichicovi New Testament in Mixe, Isthmus (MX:mir:Mixe, Isthmus)

copyright © 1988 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mixe, Isthmus

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mixe, Guichicovi [mir], Mexico

Copyright Information

© 1988, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mixe, Isthmus

© 1988, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

4e564219-157f-5807-b810-47a15308b8b8

Contents

San Mateo	1
San Marcos	79
San Lucas	136
San Juan	216
Hechos	284
Romanos	382
1 Corintios	433
2 Corintios	471
Gálatas	498
Efesios	510
Filipenses	525
Colosenses	533
1 Tesalonicenses	542
2 Tesalonicenses	551
1 Timoteo	555
2 Timoteo	567
Tito	575
Filemón	580
Hebreos	583
Santiago	608
1 Pedro	616
2 Pedro	630
1 Juan	638
2 Juan	646
3 Juan	647
Judas	649
Apocalipsis	652

San Mateo

¹ Yaa jaduhñ myiñ cujaay nebiaty ja'a Jesús yhap tieedyhaxxy jecy xiøhajty. Abraham xiøhajty ja'a jawyiinhájtäbä. David xiøhajty ja'a cujecy jaac miiñäbä.

² Ja'a Abraham yhuung, Isaac je'e xiøhajty. Ja'a Isaac yhuung, Jacob je'e xiøhajty. Ja'a Jacob yhuung tu'ug, Judá je'e xiøhajty. May ja'a Judá ja'a piuhya'ay hñajty miøødä.

³ Ja'a Judá yhuunghajxy, Fares hajxy xiøhajty møødä Zara. Ja'a Fares tiajhajxy, Tamar je'e xiøhajty. Ja'a Fares yhuung, Esrom je'e xiøhajty. Ja'a Esrom yhuung, Aram je'e xiøhajty.

⁴ Ja'a Aram yhuung, Aminadab je'e xiøhajty. Ja'a Aminadab yhuung, Naasón je'e xiøhajty. Ja'a Naasón yhuung, Salmón je'e xiøhajty.

⁵ Ja'a Salmón yhuung, Booz je'e xiøhajty. Ja'a Booz tiaj, Rahab je'e xiøhajty. Ja'a Booz yhuung, Obed je'e xiøhajty. Ja'a Obed tiaj, Rut je'e xiøhajty. Ja'a Obed yhuung, Isaí je'e xiøhajty.

⁶ Ja'a Isaí yhuung, David je'e xiøhajty. Mänitä David tiägøøyy gobiernähajpä. Mänitä Urías yajyagho'cä mänaa ja'a tsip jiadyiijän. Coó ja'a Urías yho'cy, mänitä David ja'a Urías tio'oxiøjc wyiingpøjcä. Mänitä David yaghuungpaaty. Salomón ja'a yhuung hajxy yajxøhajty.

⁷ Ja'a Salomón yhuung, Roboam je'e xiøhajty. Ja'a Roboam yhuung, Abías je'e xiøhajty. Ja'a Abías yhuung, Asa je'e xiøhajty.

⁸ Ja'a Asa yhuung, Josafat je'e xiøhajty. Ja'a Josafat yhuung, Joram je'e xiøhajty. Ja'a Joram yhuung, Uzías je'e xiøhajty.

⁹ Ja'a Uzías yhuung, Jotam je'e xiøhajty. Ja'a Jotam yhuung, Acáz je'e xiøhajty. Ja'a Acáz yhuung, Ezequías je'e xiøhajty.

¹⁰ Ja'a Ezequías yhuung, Manasés je'e xiøhajty. Ja'a Manasés yhuung, Amón je'e xiøhajty. Ja'a Amón yhuung, Josías je'e xiøhajty.

¹¹ Ja'a Josías yhuung tu'ug, Jeconías je'e xiøhajty. Jimä Jeconías ja'a piuhya'ay hñajty miøødä. Mänitä judíoshajxy hadsip yajnøcxä jäguem Babilonia-naaxooty.

¹² Jim hajxy chánaadiaacpøjcy Babilonia. Jimä Jeconías ja'a yhuung yajxøhajty Salatiel. Ja'a Salatiel yhuung, Zorobabel je'e xiøhajty.

¹³ Ja'a Zorobabel yhuung, Abiud je'e xiøhajty. Ja'a Abiud yhuung, Eliaquim je'e xiøhajty. Ja'a Eliaquim yhuung, Azor je'e xiøhajty.

¹⁴ Ja'a Azor yhuung, Sadoc je'e xiøhajty. Ja'a Sadoc yhuung, Aquim je'e xiøhajty. Ja'a Aquim yhuung, Eliud je'e xiøhajty.

¹⁵ Ja'a Eliud yhuung, Eleazar je'e xiøhajty. Ja'a Eleazar yhuung, Matán je'e xiøhajty. Ja'a Matán yhuung, Jacob je'e xiøhajty.

¹⁶ Ja'a Jacob yhuung, José je'e xiøhajty. Coó ja'a María yhuung hñajty tøø myiñ tøø quia'ay, ja'a Jesúsajpä, mänitä José ja'a María wyiingpøjcy. Ja'a Jesús,

Cristo je'e xiøhajty; paady yaa quiejxä hädaa yaabä naaxwiin maa højtscøxpän.

¹⁷ Nämajmacts ja'a Jesús ja'a yhap ja'a tieedy hänajty miøødä, møødä Abraham møødä David. Y jaac nämajmacts ja'a yhap ja'a tieedy hänajty miøødä, møødä Salomón møødä Jecónias. Mänitä judíoshajxy yajnøcxä Babilonia-naaxooty. Y jaac nämajmacts ja'a Jesús ja'a yhap ja'a tieedy hänajty miøødä, møødä Salatiel møødä José. Mänitä Cristo myiĩnguiahyy.

¹⁸ Yaa jaduñ myiĩ cujaay nebiä Jesucristo myiĩnguiahyyän. Ja'a Jesucristo tiaj, María hänajty je'e xiøhaty. Tøø hänajty tiødiägø'øy coo ja'a Maríahajxy hänajty piøga'añ møødä José. Pero cajnä hajxy hänajty piøcyñä, mänitä María quiähxø'cy coo hänajty yhuungmøødä. Ja'a Dioshespírituhaam hänajty tøø yhuungpaady. ¹⁹ Jaduñ ja'a judíoshajxy hänajty quiuhdujthaty, coo ja'a to'oxiøjc yhuungpáadät jabiøcy, mänit jaduñ yhøxmájtsänät. Pero miøød ja'a José hojiot hänajty; cabä María hänajty ñäxø'øwø'øwa'añ. Mänitä José wyiinmahñdyhajty coo ja'a María yhøxmádsät hamee'ch, nebiä María jaduñ quia'a yajtsähdiúnät. ²⁰ Yhuuc wiinmahñdyhajpy ja'a José hänajty, mänit miaaho'cy. Mänitä Diosmoonsä wyiinhiijxy cuma'ayhaam. Tsajpootyp hänajty chooñ. Mänitä José ñämaayyá:

—José, David miich hijty mhaphajpy mdeedyhajpy. Ca'a mdajy ca'a mmay. Hoy jaduñ coo ja'a María mwiingpógät. Dioshespírituhaam jaduñ tøø yhuungpaady. ²¹ Ya'ayhäna'c jaduñ yhuunghadaamby, ja'a Jesúsajpá. Coo ja'a quiu'ug ja'a piojpä quiädieey yajnähwa'adsaanä, paady jaduñ xiøhata'añ Jesús.

²²⁻²⁵ Coo ja'a José mia'abiädø'cy, mänit quidiuuñ neby hänajty tøø ñäma'ayijäm ja'a Diosmóonsäm. Mänitä María wyiingpøjcy. Pero cab hajxy ñimiøødmaawä høxtä coonä ja'a María ja'a Jesús yajmiññä. Ja'a coobhuung, je'eds jaduñ miingahw. Jesús jaduñ xiøhajty. Coo ja'a Jesús jaduñ myiĩnguiahyy, tøjiajt ja'a Diosmädia'agy jaduñ nebiä Diosmädia'agy-yajwa'xpähajxy jecy quiujahyyän:

Huungpaadaamb ja'a cäxyihäna'c tu'ug.

Ya'ayhäna'c yhuunghadaamby.

Jue'e xiøhata'añ, Emanuel.

Je'eduhñ ñänøømby coo ja'a Dios hajxy xmiøødhájtäm.

2

¹ Ja'a Jesús, jim jaduñ myiĩnguiahyy maa ja'a cajpt jaduñ xiøhatiän Belén, jim Judeanaaxooty. Ja'a Herodes, je'e hänajty tuumb gobiernä. Jim je'e hänajty chäna'ay maa ja'a møjcajptän Jerusalén. Mänitä jäya'ayhajxy jim näje'e miejch maa ja'a

Heródesän. Jäguem hajxy hänajty tøø chooñ maa ja'a xøø piädsømiän. Madsa'ahøxtaabiä hajxy hänajty wiädity. ² Mänit hajxy yajtøøyy:

—Maa ja'a judíos guiobiernähajxy, ja'a tøø myiñ tøø quiä'ayäbä. Jäguem højts ja'a miadsa'a tøø nnäheebøøyyä, jim maa ja'a xøø piädsømiän. Paady højts yaa tøø nmiñ tøø nmech neby højts jaduhñ nwiingudsähgø'øwät.

³ Coo ja'a gobiernä Herodes jaduhñ miädoyhajty møødä Jerusalénpä-jäya'ayhajxy nägøxiä, mänit hajxy tiägøøyy tajpä maabiä. ⁴ Mänitä Herodes miøjyaaxy ja'a teedywiindsøn_hajxy møødä ley-yajnahixøøbiähajxy. Mänitä Herodes yajtøøyy:

—Maa ja'a Cristo myina'añ quia'awa'añ, ja'a Dios quix-aambiä.

⁵ Mänit hajxy yhadsooyy:

—Beléncajptøotiäc jaduhñ myina'añ quia'awa'añ yaa Judeanaaxooty. Ja'a Diosmädia'agy-yajwa'xpä jecy cujahy nebiä Dios miänaañän:

⁶ Ja'a cajpt jaduhñ xøhjäpä Belén, jim Judeanaaxooty, jimä wiindsøn tu'ug myina'añ quia'awa'añ; je'eçh ja'a ngu'ug xyhane'emáanäp, ja'a judíoshajxy; paadiä Beléncajpt jaduhñ yajmäbaada'añii nebiä møjcajptän.

⁷ Mänitä Herodes miøjyaaxy hamee'ch ja'a madsa'ahøxtaabiähajxy. Mänitä Herodes yajtøøyy:

—Mäduhnajtä ja'a madsa'a quiahxø'tsohñ.

⁸ Coo ja'a Herodes tøyhajt miooyyä, mänitä miänáangumbä:

—Nøcx ja'a pigäna'c hajxy jim yajtøw Belén. Naxy hajxy hoy mdehñ yajtøwät. Coo mbáadät, mänitøch hajxy min xyhawaanä, nébiøch jim nøcxy nwiingudsähgøøbiä.

⁹⁻¹⁰ Mänitä madsa'ahøxtaabiähajxy tiu'ubøjcy. Jim hajxy ñøcxy Belén nebiä Herodes hänajty tøø miäna'añän. Mänitä madsa'a hajxy jadähooc yhijxcumbä, ja'a hajxy hänajty tøø yhuug hijxpä jäguem maa ja'a xøø piädsømiän. Mänit hajxy jiaanç tehñ xioondaacy. Mänitä madsa'a hajxy piadu'ubøjcy. Mänitä madsa'a jim tøyyä tiänaaxiøjpy maa ja'a pigäna'c-huong hänajty yhitiän naaxyp. Tøyyä ja'a madsa'a hänajty quihajnaxy maa hänajty quio'na'ayän. ¹¹ Mänitä madsa'ahøxtaabiähajxy tiøjtägøøyy. Jimä regalo hajxy hänajty miøødä caajäjooty. Mänitä pigäna'c-huong hajxy yhijxy møødä tiaj María. Mänitä pigäna'c hajxy wyiinijcädaacy; wyiingudsähgøøyy hajxy jaduhñ. Mänitä quiaajä hajxy yaghawaach. Mänitä oro hajxy yajpädsøømy møødä poom møødä mirraperfume. Pa'agxuu'p je'e; tsoy ñøcxy. Mänitä pigäna'c hajxy jaduhñ ñä'ä mooyy. ¹² Mänit hajxy wyiimbijnä. Mänit hajxy ñøcxy maa ja'a quiajpthajxiän. Wiingtuum hajxy ñøcxøøñä; cab hajxy jim ñaxøøñä maa ja'a Heródesän. Hix, tøø

hajxy hānajtj yhawáanāxā cuma'ayhaam coo hajxy jim quia'a naxóñāt.

¹³ Coo ja'a madsa'ahøxtaabiāhajxy hānajtj tøø wyiimbijnā, mänitā José ja'a Diosmoonsä tu'ug wyiinhijsy cuma'ayhaam, ja'a tsajpootypä. Mänitā José ñämaayyā:

—José, pädø'øg. Nøcx hajxy jim Egiptonaaxooty møødä mhuung møødä mdo'oxy. Jim hajxy mmähmø'owät høxtä coonā nhawáanāmät coo hajxy mwiimbídät. Paady hajxy mbäyø'øgät neby yø'ø mhuung xquia'a yaghó'cät. Ja'a Herodes, xyhøxta'awáanāp yø'ø mhuung jaduhñ; xyajyagho'ogáanāp jaduhñ.

¹⁴ Mänitā José piädø'cy. Mänitā Joséhajxy jim jiaančh nøcxy Egipto møødä yhuung møødä tio'oxy. Mänitcoods hajxy tiehm tiu'ubøjcy. ¹⁵ Jim hajxy hānajtj miähmø'owa'añ Egipto. Høxtä ja'a Herodes hó'ogāp, mänit hajxy hānajtj wyiimbijtgatsa'añ. Jequiän ja'a Diosmädia'agy-yajwa'xpä hānajtj tu'ug tøø quiujaay nebiä Dios miānaañān: “Nhøxyaaxpädsømáambiøch ja'a nhuung jiiiby Egiptonaaxooty.” Y coo ja'a Joséhajxy jim jiaančh nøcxy Egipto, tøjiajt ja'a Diosmädia'agy jaduhñ.

¹⁶ Coo ja'a Herodes ñajuøøyy coo hānajtj tøø wyiinhøøñii ja'a madsa'ahøxtaabiädøjc, mänitā Herodes jiootma'ty. Mänitā Herodes ja'a pigāna'c yajyagho'cä nägøxiä, pønjatj ja'a mejtsjumøjtpä hānajtj ca'a yaghabejpnä, ja'a hajxy hānajtj tsānaabiä Belén møødä Belén mäwiingón. Hix, tøø hānajtj mejtsjumøjt yhijnä coo ja'a madsa'a quiähxø'tsohñ, ja'a madsa'ahøxtaabiädøjc-hajxy hānajtj tøø yhixiäbä. ¹⁷⁻¹⁸ Jaduhñ ja'a Diosmädia'agy tiøjiájcombä nebiä Jeremías hānajtj jecy tøø quiujaayän:

Jim maa xiøhatiän Ramá,

jimä Raquel ja'a yhuung ñäjøøyy ñaxuu'ch.

Coo ja'a yhuung yaghó'cäxä, paady quia'a joot-capxmøcpøgaanä.

Ja'a Jeremías, je'e ja'a Diosmädia'agy jecy jajwa'x.

¹⁹ Coo ja'a Herodes yho'nä, jimnä ja'a Joséhajxy hānajtj Egiptonaaxooty. Mänitā José ja'a Diosmoonsä tu'ug wyiinhijscombä cuma'ayhaam, ja'a tsajpootypä. Mänitā José ñämaayyā:

²⁰ —Pädø'øg, wiimbit hajxy møødä mhuung møødä mdo'oxy. Nøcx hajxy Israelnaaxooty. Tøø jäya'ayhajxy yho'nä, ja'a mhuung hajxy hijty xyagho'ogáanäbä.

²¹ Mänitā Joséhajxy piädø'cy møødä yhuung møødä tio'oxy. Mänit hajxy jim jiaančh nøcxy Israelnaaxooty. ²² Mänitā José miädoyhajty coo Arquelao hānajtj guiobiernähajpnä jim Judeanaaxooty maa ja'a tieedy Herodes hānajtj tøø guiobiernähatiän. Mänitā José chähgøøyy. Cab hānajtj

jim̄ ñøcxaannä Judeanaaxooty. Wiingtuum hajxy ñøcxy Galileanaaxooty, nebiä José hänäjty tøø yhawáanxän cuma'ayhaam. ²³ Coo hajxy jim̄ miejch Galileanaaxooty, mänit hajxy jim̄ chänaadiaacpøjcy maa ja'a cajpt xiøhatiän Nazaret. Coo hajxy jim̄ chänaadiaacpøjcy, tøjajt ja'a Diosmädia'agy jaduhñ maa jaduhñ myiñän cujaay coo ja'a Jesús hänäjty ñäma'awa'añii coo jim̄ chooñ Nazaret. Ja'a Diosmädia'agy-yajwa'xpähajxy jaduhñ jecy cujahy.

3

¹ Cujecy ja'a Juan ja'a mäyajnäbejpä jim̄ miejch Judeanaaxooty pactuum. Ja'a Diosmädia'agy hänäjty yajwa'xyp. ² Mänitä Juan tiägøøyy mädiaacpä. Mänit miänaañ:

—Najtshixø'øw ja'a mhaxøøgcuhdujt hajxy; habaadáanpä jaduhñ coo ja'a Dios ja'a miäjaa yajcähxø'øga'añ.

³ Ja'a Isaías, ja'a Diosmädia'agy jecy yajwá'xäbä, je'e hänäjty jaduhñ jecy tøø quiujaay:

Jim̄ä jäya'ay tu'ug yaaxwädity pactuum:

“Najtshixø'øw ja'a mhaxøøgcuhdujt hajxy, nebiä mwiindsón hajxy hoy mjøbhíxät;

hoy hajxy jaduhñ mwiingudsähgø'øwät.”

Ja'a Juan jaduhñ nänøømä.

⁴ Ja'a Juan, camellopøjt hänäjty wyithajpy; wajhac hänäjty wiøønhajpy. Chu'chp mu'u hänäjty je'e; yhuucypy cunaaxmøjtsiinnøø hänäjty. ⁵ Majiäya'ay ja'a Juan hänäjty ñämechii. Jerusalén hajxy hänäjty näje'e chooñ. Näje'e hajxy hänäjty chohmbä Judeanaaxooty møødä Jordánmøjnøøbaha. Yhamädoowhidáanpä ja'a Juan miädia'agy hajxy hänäjty. ⁶ Mänitä piojpa quiädieey hajxy ñägapxy. Mänitä hajxy jim̄ yajnäbejtä ja'a Juángäm maa ja'a Jordánmøjnøøjän.

⁷ Mänitä Juan yhijxy coo hänäjty ñämechii ja'a fariseoshajxy nämay møødä saduceoshajxy. Ja wi'i ñäbetaamb hajxy hänäjty je'ebä. Ja'a fariseoshajxy, hoy hajxy hänäjty jiaançh tehñ quiudiuñ ja'a Moisés miädia'agy. Ja'a saduceoshajxy, wiingä cuhdujt hajxy hänäjty miøødä; cab hajxy hänäjty miäna'añ coo hajxy jiuypjøjtägatsa'añ. Mänitä Juan miänaañ:

—Hay, møjcu'u, caj mijts hoguiuhdujt mnä'ägädä møødä. Paady hajxy mja wi'i ñäbetaambä nebiä Dios hajxy jaduhñ xquia'a yajcumädówät, túhmäts. ⁸ Hoy hajxy mwädítät neby hajxy jaduhñ myajcähxø'øgät coo ja'a mhaxøøgcuhdujt hajxy hänäjty tøø mjaançh najtshixø'øy. ⁹ Cab hajxy jaduhñ mmáná'anät: “Abrahámhøch hijty nhaphajpy ndeedyhajpy, páadyhøch ja'a Dios jaduhñ xquia'a yajcumädowa'añ.” Mänitä Dios jaduhñ xyajnáhwá'adsät coo ja'a mhaxøøgcuhdujt hajxy mnajtshixø'øwät, ca'a jie'leguixpä coo ja'a Abraham hajxy

hijty mhaphaty mdeedyhaty. ¹⁰ Pøñ hoy ca'a wädijp, jaduñ mäwínäts je'e nebiä quepychaajän, ja'a ca'a tømhapä. Piuxaamby hajxy je'e; mänit hajxy ño'oga'añ. Paady hajxy hoy mwädítät nebiä Dios hajxy jaduñ xquia'a yajcumädöwät. ¹¹ Tøyhajt mijts nyajnäbety nøøhaam neby hajxy jaduñ myajcähxø'ögät coo ja'a mhaxøøgcuhdujt hajxy tøm mnajtshixø'öy. Pero xii jäya'ay tu'ug jiaac miñ høxhaam; je'eds mäböjnäbä ja'a Dioshespíritu hajxy xmio'owaamb. Xyajnhwa'ads xyajcuhwa'adsaamb hajxy jaduñ. Maas mōcä cuhdujt je'e miøødä quejeech høöch. Cábøch cuhdujt nnä'ägä møødä ni weentiä maa jaaya'aguiøxpän. ¹² Ja'a jäya'ayhajxy, coo ja'a trigo hajxy hänäjty tøm tiexy, tøgooty hajxy nøcxy piäda'agy. Pero ja'a trigohac, naaxwiin je'e quia'ay. Jaduñ mäwínäts jäya'ayhajxy quia'awa'añ haxøøgtuum, ja'a yhaxøøgcuhdujt hajxy ca'a najtshixø'øwaambä. Cøjxta'axiøø hajxy jii by chaaçhpøga'añ.

¹³ Mänitä Jesús miejch maa ja'a Juan hänäjty miäyajnäbetiän jim maa ja'a Jordánmøjnøøjän. Galilea ja'a Jesús hänäjty tøm chooñ. Näbetaamb hänäjty je'ebä. ¹⁴ Mänitä Juan ja'a Jesús ñämaayy:

—Cab jaduñ yhahixø'öy cooch miich nyajnäbétät; maas hoy hijty jaduñ cooch miich cu xyajnäbejty.

¹⁵ Mänitä Jesús miänaañ:

—Høöch yajnäbéjtäc neby jaduñ ngudiúunämät nebiaty ja'a Dios xyhanéhäm.

Mänitä Juan jaduñ miänaañ:

—Ween nyajnäbétät.

¹⁶ Mänitä Jesús ñäbejty. Mänit je'e tiø'ødspädsøømy. Mänitä tsajt yhawaach. Mänitä Jesús ja'a Dioshespíritu yhiixy coo hänäjty miänacy nebiä palomän, coo hoy yhäñaaguiäda'agy ja'a Jesús quiuhduum. ¹⁷ Mänitä Dios jim quiapxy tsajpootyp:

—Høöch nHuung yø'ø. Njaanç tehñ chójpíøch jaduñ. Jaanç tehñ jiootcüjc-høch nnijiäwø'yii ja'a nHuungcøxpøch.

4

¹ Mänitä Dioshespíritu ja'a Jesús wioonøcxy pactuum. Jimä Jesús hänäjty jia wi'i ñäma'awa'añii ja'a møjcu'ugóngäm coo haxøøg jiatcø'owät.

² Juxychägui'xxøø ja'a Jesús hänäjty jim tøm yhity jaguiay. Ni xøøm ni coods hänäjty tøm quia'a cay. Mänit yäho'pøjcä.

³ Mänitä Jesús ñämejtsä ja'a møjcu'ugóngäm. Ja wi'i yag-jatcø'owáañäp ja'a Jesús hänäjty haxøøg. Mänitä møjcu'ugong miänaañ:

—Pø miich ja'a Dios tøyhajt xyHuunghajp, näma'aw yø'ø tsa coo ween chajcaagyquiojy.

⁴ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Jaduhñ ja'a Diosmädia'agy miäna'añ: “Ca'a quiaaguiähajtiä ja'a jäya'ayhajxy miädsänaaby hädaa yaabä naaxwiin; mөөдä Diosmädia'agy hajxy miädsäna'ay.”

⁵ Mänitä möjcu'ugong ja'a Jesús wioonöcxy jim Jerusalén. Ja'a Dioscajpt je'e jim. Mänitä Jesús miөөдwiimbejtä ja'a möjtsajtöjcuhduum. ⁶ Mänit nāmaayyā:

—Pө miich ja'a Dios төyhajt xyHuunghajp, cuhdөpxnax jii. Caj miich nej mjädät. Jaduhñ ja'a Diosmädia'agy miäna'añ: Ja'a Dios ja'a mioonsä hane'emaamb, ja'a hajxy jim tsajpootypä coo miich xcwieendähädät.

Xchehñhidaamb miich hajxy nej miich tsaajooty jaduhñ mga'a cuhnébät.

⁷ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Pero nөm ja'a Diosmädia'agy miänaambä: “Cabä Dios ja'a mWiindsön mjөjcapxö'өwät.”

⁸ Mänitä möjcu'ugong ja'a Jesús wioonöcxumbä maa ja'a tunän, ja'a jaanč tehñ quiөxpä. Mänitä Jesús yajnähiхөөyyä ja'a naax ja'a cajpt cөxiä hädaa yaabä naaxwiin, coo ja'a jäya'ayhajxy miөjjä jiaančhä. ⁹ Mänitä Jesús nāmaayyā:

—Hөөч nje'e yө'өduhñ cөxiä mäduhñtiä jii quiähxө'өgy. Cooč miich jijna'a xwyiingudsähgө'өwät, mänitäts yө'өngөxy mö'owät.

¹⁰ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Jäwa'ads miich jim, möjcu'u. Jaduhñ ja'a Diosmädia'agy miäna'añ: “Dios hajxy mwiingudsähgө'өwäp, ja'a hajxy mWiindsөнhajpiä. Cab jaduhñ wiingpä mwiingudsähgө'өwät.”

¹¹ Mänitä möjcu'ugong wyiimbijnä; nidiuhñ ja'a Jesús miähmөөyy. Mänitä Jesús nägädaacä ja'a Dios miöonsäm ja'a tsajpootypä. Mänit je'e piuhbejtä.

¹² Coo ja'a Jesús miädoyhajty coo ja'a Juan hänajty төөchumyii, mänit jim nөcxy Galileanaaxooty. ¹³ Mänitä Jesús jim naxөөyy maa ja'a Nazaretcajptän, pero cab jim miähmөөyy. Mänit jim chänaadiaacpөjcy maa ja'a cajpt jaduhñ xiөhatiän Capernaum. Jimäts je'e Galileamejypia'a maa ja'a Zabolón yhap yhoc-hajxy chäna'ayän. Jimä Neftalí ja'a yhap yhoc-hajxy chänaabiä. ¹⁴ Coo Ja'a Jesús jim chänaadiaacpөjcy Capernaum, төjiajt ja'a Diosmädia'agy jaduhñ nebiä Isaiäs hänajty jecy төөquiujaayän, ja'a Diosmädia'agy jecy yajwá'xäbä:

¹⁵ Ja'a naax maa ja'a Zabolón yhap yhoc-hajxy chäna'ayän, maa ja'a Neftalí yhap yhoc-hajxy chänaabiän, jimä tu'u naxө'өy mejypia'a, jim Galilea, jim maa ja'a ca'a judiөshajxy chäna'ayän.

¹⁶ Ja'a jäya'ayhajxy hijty haxөөgwädijpä, төө ja'a piojpä quiädieey hajxy yajnähwäatsäxä.

Ja'a jäya'ayhajxy hijty hagoonstuum ca'awaambä, nõcxaamb
hajxy je'e jim tsajpootyp,
coo ja'a piojpä quiädieey hajxy tøø yajnähwáatsäxäbä.

17 Mänitä Jesús tiägøøyy yajwiingapxøøbiä ja'a
Diosmädia'agy. Mänit miänaañ:

—Najtshixø'ow ja'a mhaxøøgcuhdujt hajxy. Habaadáannäp
jaduhñ coo ja'a Dios ja'a miäjaa yajcähxø'oga'añ.

18 Jimä Jesús hänajty miejypia'ayo'oy maa ja'a
Galileamejjiän. Mänitä jäya'ay metsc yhijxy, ja'a Simón,
ja'a xøhajpä Pedro, møødä piuhya'ay Andrés. Hacxmats
hajxy hänajty tiuunghajpy. Jimä yhacxjohmd hajxy hänajty
miejypiäda'aga'añ. 19 Mänitä Simónhajxy ñämaayyä ja'a
Jesúsäm:

—Jam hajxy wädjätäm. Jue'e mijts mduunghajpy, hacxmats;
wiingtuunng mijts nmo'owaamby. Nyajnähxø'owaamby mijts
nebiä jäya'ay hajxy myajwiingapxø'owät ja'a Diosmädia'agy.

20 Tuunä je'eduhñ ñä'ä mänaañ, mänitiä ja'a yhacxjohmd
hajxy ñajtswidsoøyy; mänit ja'a Jesús hajxy piadu'ubøjcy.

21 Mänitä Jesús jiaag hädaacy mejypia'a. Mänitä Zebedeo
yhijxy møødä yhuunghajxy, ja'a Jacobo møødä Juan. Jiiby
hajxy hänajty yhäña'ay barcojooty. Yhacxjohmd hajxy hänajty
yhaxodsøøby. Mänitä Jesús ja'a Jacobo miøjyaaxy møødä Juan.
22 Tuunä hajxy jaduhñ ñä'ä mädooyy, mänitiä hajxy piädsøømy
barcojooty; mänit ja'a Jesús hajxy piadu'ubøjcy; yajmähmøøyy
ja'a tieedy hajxy jiiby barcojooty.

23 Mänitä Jesús tiägøøyy wädijpä cajpt-cajpt jim Galilea.
Mädia'agy-yajwa'xpä jaduhñ wiädijty coo ja'a Dios ja'a miäjaa
yajcähxø'oga'añ. Homiädyyi cajptä hänajty ñøcxy, jiiby hänajty
yajnähxø'oy maa ja'a judíos chajtøjc-hajxiän. May ja'a jäya'ay
yajmøcpøjcy. Homiädyyi pa'amä jaduhñ yajnajxy. 24 Mänitä
mädia'agy jaduhñ wiädijty ja'a Jesúscøxpä jim maa jaduhñ
xiøhatiän Siria. Mänitä pa'amjäya'ayhajxy yajmejtsä maa ja'a
Jesúsän, pønjaty ja'a mõjcu'u møød, møød pønjaty ja'a pojpa'am
møød. Mänitä Jesús ja'a pa'amjäya'ay quiøxy yajmøcpøjcy.
25 Mänitä Jesús piadu'ubøjcä ja'a majiäya'ay. Jim Galilea
hajxy hänajty näje'e chooñ. Näje'e hajxy hänajty chooñ maa
ja'a majc-hagajptän, näje'e Jerusalén, møødä Judea møødä
Jordánmøjnø'awiimb.

5

1 Coo ja'a Jesús ja'a majiäya'ay yhijxy, mänit ñøcxy
tuunghuum. Mänit yhøxtaacy naaxwiin. Mänit ñämejtsä ja'a
jiamioødhajxy. 2 Mänit tiägøøyy yajnähxøøbiä. Mänit miänaañ:

3—Jootcuyc hajxy jaduhñ yhida'añ pønjaty jaduhñ yajpejxp. Paady hajxy jootcuyc yhida'añ, coo hajxy jim ñøcxa'añ maa ja'a Diosän.

4 'Jootcuyc hajxy jaduhñ yhida'añ pønjaty jootmayhajp. Paady hajxy jootcuyc yhida'añ, coo ja'a Dios hajxy quiapxmøcpøga'añijäm.

5 'Jootcuyc hajxy jaduhñ yhida'añ pønjaty mee'xxieemy hi-daamb. Paady hajxy jootcuyc yhida'añ, coo ja'a Dios hajxy mio'owa'añijäm nebiaty ja'a Dios tøø yajwiinwaanø'øy.

6 'Jootcuyc hajxy jaduhñ yhida'añ pønjaty ja'a jioot tsojp coo hajxy hoy quiudiünät. Puhbedáanäp hajxy jaduhñ Diósäm.

7 'Jootcuyc hajxy jaduhñ yhida'añ pønjaty hojiot møød. Paady hajxy jootcuyc yhida'añ, coo ja'a Dios hajxy ñäxuudsä'añijäm.

8 'Jootcuyc hajxy jaduhñ yhida'añ pønjaty haxøøgwinnmahñdy ca'a møød. Paady hajxy jootcuyc yhida'añ, coo ja'a Dios hajxy yhixa'añ.

9 'Jootcuyc hajxy jaduhñ yhida'añ pønjaty capxcuhgädaacp maa ja'a tsip piädø'øguiän. Paady hajxy jootcuyc yhida'añ, coo ja'a Dios hajxy yhuunghada'añijäm.

10 'Tsaächpøjp ja'a jäya'ayhajxy näje'e coo hoguiuhdujt hajxy miøødä; pero jootcuyc hajxy jaduhñ yhida'añ. Paady hajxy jootcuyc yhida'añ, coo hajxy jim ñøcxa'añ maa ja'a Diosän.

11 'Jootcuyc hajxy mhida'añ, hoy ja'a jäya'ayhajxy hänäjty xjia näma'ay haxøøg, hoy ja'a jäya'ayhajxy hänäjty xjia tuna'añ haxøøg, hoy ja'a jäya'ayhajxy hänäjty xjia nähøøno'øwa'añ hoñejpiä ja'a høøchcøxpä.

12 'Jaanä jaduhñ hajxy jecy tøø chaaçhpøjpä, ja'a Diosmädia'agy hajxy jecy yajwá'xäbä. Pero xoonða'ag hajxy, jootcugø'øw hajxy; jimä hoybä weenbä hajxy mjaançh tehñ piaada'añ jim tsajpootyp.

13 'Ja'a caan, coo ja'a tiaamdspä tiägöyyät, cab jaduhñ mänaa tiaamdsøøñät. Tøø jaduhñ mia'ady. Mänitä jäya'ayhajxy yhøxwøjy, mänit hajxy yajteeñ. Jaduhñ mäwínäts mijts nebiä caanän hädaa yaabä naaxwiin; coo ja'a Diosmädia'agy hajxy mnajtshixø'øwät, mmá'adäp hajxy jaduhñ.

14-16 'Ja'a cajpt, ja'a tunguhduum hijpä, caj mänaa yhi-jxtägöyyii. Y coo ja'a cera hajxy ño'ogy, cab hajxy jaduhñ ñähjupety cachpa'c. Caj pues. Jiiby hajxy jaduhñ piäda'agy cøxp maa ja'a ceratoyøhñdiän, nebiä jäya'ayhajxy nägøxiä quiudøø'xøøjät jiiby tøgooty. Jaduhñ mäwínäts mijts, hoy hajxy mwädítät nebiä jäya'ay hajxy jaduhñ xyhíxät coo hajxy hänäjty hoy mwädity. Mänitä jäya'ayhajxy wyiin-gudsähgø'øwät ja'a nDeedyhajtäm jim tsajpootyp.

17 'Páadyhøch yaa tøø nmiñ tøø nmech hädaa yaabä naaxwiin nébiøch mijts jaduhñ nyajnáhixø'øwät nebiä Diosmädia'agy hajxy hamuumdu'joot mgudiúnät, ja'a Moisés jecy quiujáhyyäbä, ja'a Diosmoonsähajxy yajwá'xäbä, ja'a hajxy hädaa yaabä naaxwiimbä. Cábøchä Diosmädia'agy nyajcuhdägoyya'añ. Cab hajxy jaduhñ mmáná'anät cooçh nyajcuhdägoyya'añ. 18 Tøyhájthøch mijts nnäma'ay, mäduhñtiä ja'a tsajtwiing miähmø'øwa'añ, mäduhñtiä hädaa yaabä naaxwiin miähmø'øwa'añ, cabä Diosmädia'agy quiuhdägoyya'añ, ni weeñtiä, ni tu'lí'xytiädä, høxtä coonä hánajty tøø quiøxy habejnä. 19 Pønjaty ja'a Diosmädia'agy jaduhñ cudiumb, pønjaty ja'a wiinghäna'c jaduhñ yajnáhixøøby coo hajxy quiudiúumbät, je'eds hajxy møj jaançh päda'agáanäp coo ja'a Dios ja'a miäjaa yajcähxø'øga'añ. Pero pønjaty ja'a Diosmädia'agy ni weeñtiä ca'a cudiumb, pønjaty ja'a wiinghäna'c yajnáhixøøby coo hajxy quia'a cudíúnät, cab hajxy je'e møj jaançh piäda'aga'añii coo ja'a Dios ja'a miäjaa yajcähxø'øga'añ. 20 Míjtshøch jaduhñ nnämaaby, cabä ley-yajnáhixøøbiädøjc-hajxy hoy wiädity ni ja'a fariseodøjc-hajxy. Coo mijts maas hoy mwädítät, mänit hajxy jim mnøcxät cøxp maa ja'a Diosän. Pø cab hajxy hoy mwädita'añ, cab hajxy jim mnøcxät.

21 'Tøø hajxy mmädoyhaty nebiä mhap mdeedyhajxy hi-jty jecy miäna'añän: "Ca'a hajxy mjäya'ay-yagho'ogy coo ja'a cuduung hajxy xyajcumädówät." 22 Pero høøch mijts nnämaaby, pøn ja'a miäjøøn miädøjc mäjootma'p, je'eds cumädowaamb maa ja'a cuduungän. Pøn ja'a miäjøøn miädøjc nähwaambejp, je'eds cumädowaamb maa ja'a gobiernän. Pøn ja'a miäjøøn miädøjc nämaaby coo je'e quiuhmañø'øy, je'eds jiiiby ca'awaamb haxøøgtuum, maa ja'a jøøn mänaa quia'a pi'ichän.

23 'Entonces, coo hajxy hánajty tii mänaa myoxa'añ jiiiby tsajtøgooty maa ja'a altarän, y coo hajxy mänit mjahmiédät coo ja'a mmäjøøn mmädøjc hajxy hánajty tøø xmiädsibø'øy hotyiguixpä, 24 jim hajxy mnajtsconø'øwät altarwiinduum, tijaty hajxy hánajty myoxaamb. Mänit hajxy jim mnøcxät maa ja'a mmäjøønän maa ja'a mmädøjcän, neby hajxy jaduhñ myajtødiägø'øwät. Mänit hajxy mwiimbídät. Mänit hajxy mnøcxtägätsät maa ja'a altarän. Mänit hajxy myójxnät.

25 'Coo pøn hánajty mänaa xñäxø'øwø'øwa'añ maa ja'a cuduungän, jayøjp myajtødiägø'øwät tu'haamnøcxpä. Coo jim mga'a yajtødiägø'øwät tu'haamnøcxpä, mänit hajxy xyajmédsät cuduungwiinduum. Mänit cuduung xyajcøødägø'øwät ja'a policiahajxy. Mänit hajxy xchúmat. 26 Jiiiby jaduhñ mmähmø'øwät pujxtøgooty. Cab jaduhñ mdsoj

pädsómät. Mänit jaduñ mbädsómät coo hánajty pedyii tøø mniyhøxjuubiädsømyii. Tøyhajt jaduñ.

27 'Tøø hajxy mmädoyhaty coo jäya'ayhajxy hijty jegyhajty miäna'añ coo hajxy mga'a tu'udägóyyät. 28 Pero høøch mijts jaduñ nnämaaby, coo pøn wiingto'oxiøjc mänaa yhadsocy, nä'ägädä tu'udägooby je'eduhñ.

29-30 'Coo tii hoyhadsojnä mhíxät, cab jim mmøjhée'pnät ni mga'a nähdonät. Jaduhñ mnibiäda'agóøjät nebiä wiindspän nebiä cø'øducpäñ. Pø caj, jiiby hajxy mga'awa'añ haxøøgtuum.

31 'Jaduhñä jäya'ayhajxy hijty jegyhajty miänaambä: "Coo pøn ja'a tio'oxiøjc mänaa yhøxmádsät, mänitä haguypøjnocy quiøø'tsnät." 32 Pero høøch mijts jaduñ nnämaaby, coo pøn tio'oxiøjc mänaa yhøxmádsät, y cabä tio'oxiøjc hánajty nej tøø jiatcø'øy, coo ja'a to'oxiøjc wiingya'adiøjc jiojppøgø'owät, pues tu'udägóyyäp ja'a to'oxiøjc jaduñ. Ja'a ya'adiøjc, ja'a hánajty jawyiin tøøbä yhøxmáchäbä, je'edsä pojpa møød. Y ja'a ya'adiøjc tøø jiaac jøjppøgø'øyäbä, jaanä tu'udägooby je'ebä.

33 'Jaduhñä jecyjiäya'ayhajxy hijty ñäma'ayii: "Pø tøø ja'a Dios hajxy mnäma'ay hamuumdu'joot coo hajxy hotyijjä mgudiuna'añ, tsipcøxp hajxy jaduñ mgudiúnät." 34-36 Pero høøch mijts nnämaaby coo hajxy tii mga'a yajwiinwaanø'owät nä'ä nägoobä. Coo hajxy hánajty tii myajwiinwaanø'owa'añ, cabä tsajpootypä hajxy mgapxpáadät, ni ja'a naaxwiimbä, ni ja'a Jerusalén, ni ja'a mgopc-hajxy. Hix, paadiä tsajpootypä hajxy mga'a capxpáadät je'eguiøxpä coo ja'a Dios jim yhäña'ay. Møød hädaa yaabä naaxwiin hajxy mga'a capxpáatpät je'eguiøxpä coo ja'a Dios yajtänaabiety. Møødä Jerusalén hajxy mga'a capxpáatpät je'eguiøxpä coo je'e Dyioscajptä. Møødä mhamdsoo copc hajxy mga'a capxpáatpät je'eguiøxpä coo ja'a mguhwaay hajxy hoy mga'a yajpó'owät, ni hajxy hoy mga'a yagjiñø'owät. 37 Jaduhyyä hajxy mmáná'anät pø tøyhajt, pø caj. Coo hajxy waamb mjaac mäná'anät, ja'a møjcu'ugong hajxy jaduñ xyajmänaamb.

38 'Tøø hajxy hijty mmädoyhaty nebiä jäya'ayhajxy hijty jegyhajty miäna'añ: "Coo pøn cøxypänejpä xñä'ä túnät, myaghawiimbídäp jaduñ." 39 Pero høøch mijts nnämaaby: cab jaduñ myaghawiimbídät; coo pøn xyhala'pó'øgät tu'nax, mjaac yégäp jaduñ ja'a tu'naxpä, ween xjiaac hala'pø'øgy. 40 Coo pøn mänaa xñäxø'owó'owät, coo ja'a mgamiixy hánajty xpiøgaanä, myégäp jaduñ møødä mnähgäjén. 41 Coo pøn hánajty tii xyajtsømnøcxa'añ tu'kilómetro hadsip, mejtskilómetro mnä'ägä tsømnøcxät. 42 Coo pøn hánajty tii xmiäyujwa'ana'añ, mmó'owäp jaduñ. Tsipcøxp jaduñ hotyijjä mmó'owät.

43 'Tøø hajxy hijty mmädoyhajpä nebiä jäya'ayhajxy hijty jegyhajty miänaambä: "Hoy ja'a mmägu'ughajpä mdsoc mba'häyówät; pero ja'a mmädsip, mmähanhädäp je'e." 44 Pero høøch mijts nnämaaby: ca'a mmähanhaty pønjaty jaduhñ xmiädsiphajp. Hoy hajxy mnänómät pønjaty haxøøg xñänøømb. Mnäxúudsäp hajxy pønjaty xmiähanhajp. Mänuu'xta'ag ja'a Dios hajxy coo ween mio'oy ja'a hoyhajt ja'a weenhajt pønjaty xwyiinwohm̄b xyhawohm̄b, pønjaty xyhäyoowhijxp. 45 Jaduhñä Dios hajxy hoy xyhuunghädät, ja'a jim̄ hijpä tsajpootyp. Jaayá'ayäts jaduhñ yajxøøhaamb maa ja'a jäya'ay hoybän chaads jim̄ maa ja'a jäya'ay ca'awiindøybän. Jaayá'ayäts jaduhñ yajtuub maa ja'a jäya'ay hoybän chaads jim̄ maa ja'a jäya'ay ca'awiindøybän. 46 Cab hajxy tii mbäädät nä'ä tägø'øbä coo ja'a mmägu'ughajpähajtiä mmøødnijootpaadøøjät. Høxtä ja'a yajnähuudiuutpädøjc-hajxy niçhojc nibia'häyóowäp. Pero coo ja'a mmädsip hajxy mmée'xät, mänitä Dios hajxy xyhuunghädät. 47 Cab jaduhñ ñejpiä coo ja'a mmägu'ughajpä hajxy mmøødnijootpaadyii. Hopiønä ñijootpaadyii, hoy ja'a Diosmädia'agy hajxy quia'a ja mabøcy. Pero coo ja'a mmädsip hajxy mmée'xät, hoy hajxy mgudiuñ. 48 Ja'a nDeedyhajtäm, ja'a jim̄ tsajpootypä, jaançh tehñ ñä'ägä hoy je'eduhñ yhity. Hoy hajxy jaduhñ mbahixpät.

6

1 'Näje'e ja'a jäya'ayhajxy jia wi'i yajcumaya'añ, paady hajxy jaduhñ ñibiäda'agyii nebiä hojiäya'ayän. Pero cab jaduhñ yhoyyä coo hajxy jaduhñ yajcumáyät. Cab hajxy jaduhñ mbahix mbadúnät. Coo hajxy jaduhñ mbahix mbadúnät, cabä Dios hajxy xyhuunghädät, ja'a jim̄ tsajpootypä. 2 Jii jäya'ayhajxy näje'ebä, coo ja'a häyoobäya'ay ja'a xädø'øñ hajxy hänajty tøø mio'oy, mänit hajxy tiägø'øy mädiaacpä jii by tsajtøgooty møød jim̄ tu'haam. Paady hajxy jaduhñ miädia'agy, yajcumayaamb hajxy jaduhñ maa ja'a cu'ugän. Pero cabä Dios hajxy jaduhñ quiumayijäm, je'eguiøxpä coo hajxy hänajty jim̄ tøø yajcumay maa ja'a cu'ugän. 3 Pero mijts, coo ja'a häyoobäya'ay xädø'øñ hajxy hänajty tøø mmo'oy, cab hajxy waamb mmäná'anät. Ni pøn hajxy mga'a hawáanät, ni ja'a mmägu'ughajpähajxy. 4 Hamee'ch ja'a xädø'øñ hajxy jaduhñ myégät. Dios hajxy jaduhñ xyhíxäp; mänit hajxy jaduhñ xyhuunghädät.

5-6 'Jii jäya'ayhajxy näje'ebä, täna'a ja'a Dios hajxy naxy pia'ya'axy jii by tsajtøgooty møød jim̄ maa ja'a tu'uxeñän. Pero cabä Dios hajxy tu'joot pia'ya'axy. Nä'ä yajcumayaamb hajxy

jaduhñ maa ja'a cu'ugän. Pero cabä Dios hajxy jaduhñ quiu-maya'añijäm. Tøyhajt jaduhñ. Pero mijts, hamee'ch ja'a Dios hajxy mba'yá'axät. Xyhíxäp xmiädówäp hajxy je'eduhñ; mänit hajxy xyhuunghádät.

⁷⁻⁸ 'Ja'a jäya'ay ja'a Diosmädia'agy hajxy ca'a mäbøjpä, cab hajxy ñajuø'øy waambaty ja'a Dios hajxy jia pa'ya'axy. Ja capxp hajxy jaduhñ ja naañ ja tsojc. Paady hajxy jaduhñ jia capxy cooc tyijy ja'a Dios hajxy jaduhñ miädowa'añijäm. Pero mijts, cab hajxy jaduhñ mbahix mbadúnät. Hix, jäguemiä ja'a Dios ñajuø'øy tijaty hajxy hänäjty myajmaajiajpy. ⁹ Jaduhñä Dios hajxy mba'yá'axät:

Teedy, jim miich mdsäna'ay tsajpootyp;
ween miich ja'a cu'ughajxy xwyiingudsähgø'øy.

¹⁰ Ween ja'a mmäjaa min yaa myajcähxø'øgy hädaa yaabä naaxwiin.

Ween ja'a jäya'ay ja'a mmädia'agy hajxy yaa xquiudiuunä hädaa yaabä naaxwiin,

neby jim xquiudiuunän tsajpootyp.

¹¹ Højts ja'a caayyøøc huucøøc móoyäc jabom-jabom.

¹² Højts ja'a nbojpa ngädieey méé'xäc neby højts tøø nmämee'xiän ja'a højts tøø xñägädieeyø'øyäbä.

¹³ Ca'a højts xyajcädieey; pero pädaacäc højts hodium neby højts jaduhñ nga'a cädiéeyät.

Miich hanemb; miich ja'a mäjaa mmøød; miich møj jaanč homiänaaja. Amén.

¹⁴ 'Coo mijts jaduhñ mmämée'xät ja'a hajxy tøø xñägädieeyø'øyäbä, mänitä Dios hajxy jaduhñ xmiée'xpät, ja'a nDeedyhajtäm ja'a jim tsänaabiä tsajpootyp. ¹⁵ Pero coo wiinghäna'c hajxy jaduhñ mga'a mämée'xät, cabä Dios ja'a mbojpa mgädieey hajxy jaduhñ xmiée'xät.

¹⁶ 'Jii jäya'ayhajxy näje'e, coo hajxy hänäjty yhayuuhada'añ, jaduhñ hajxy ñibiäda'agyii nebiä jootmayhajpän. Paady hajxy jaduhñ ñibiäda'agyii, jaduhñ hajxy quiähxø'øga'añ jäya'awyiinduum coo hajxy hänäjty yhayuuhaty. Tøyhájthøch mijts nnäma'ay, cab hajxy jaduhñ tii piaada'añ. ¹⁷ Pero mijts, cab hajxy jaduhñ mnibiäda'agøøjät nebiä jootmayhajpän. Coo hajxy hänäjty mhayuuhada'añ, yajxón hajxy mniyhonøøjät mniwyiimbujøøjät. ¹⁸ Jaduhñ hajxy mga'a yajcähxø'øgät maa ja'a cu'ugän pø mhayuuhajp hajxy hänäjty. Hamee'ch ja'a Dios hajxy jaduhñ xyhíxät, ja'a ca'a cähxø'pä. Jaaya'ay hajxy jaduhñ xmio'owaamb ja'a hoyhajt ja'a ween-hajt.

¹⁹ 'Cabä mjoot hajxy yaa mbädä'agät tijaty yaabä naaxwiin. Haagä ma'adaamb jaduhñ cøxiä mäduhñtiä hädaa yaabä naaxwiin. Y jaanč tehñ wiädiyp ja'a mee'tspähajxy. ²⁰ Pero

jaduhñ hajxy mwiinmahñdyhádät neby hajxy hoy mwädítät. Jaduhñ hajxy jootcujc mhídät jim̄ tsajpootyp; caj pøñ jim̄ xyagjootmayhádät. ²¹ Pøñ jaduhñ ja wi'li miäyøøhadaamb hädaa yaabä naaxwiin, jim̄ä jioot hajxy jaduhñ piäda'agy maa ja'a xädø'øñän. Pero pøñ hoy wäditaamb, jim̄ä jioot jaduhñ piäda'agy maa ja'a Diosän.

²² 'Pø mmøødä howyiinmahñdy hajxy, mänit hajxy hoy mwädítät nebiä Dios choquiän. ²³ Pero pø cabä mwiinmahñdyhajxy yhooyä, cab hajxy hoy mwädítät nebiä Dios jia tsoquiän.

²⁴ 'Cabä wiindsóñ hoy metsc mmøødtúnät. Mxøøghadaamby tu'ug; jatu'ugpä jaduhñ mdsogaamby. Hoy ja'a miädia'agy jaduhñ mgudiunaanä. Jaanä jaduhñduhmbä, coo ja'a mjoot mbädá'agät maa ja'a xädø'øñän, cabä Dios jaduhñ hoy mwiingudsähgø'øwät.

²⁵ 'Jaduhñäts mijts nnäma'ay, ca'a hajxy mwi'li tiajy mwi'li miay tijaty hajxy mnäjyghádäp, tii hajxy mwithádäp. Maas tsoobaatp ja'a jugyhajt jaduhñ quejee ja'a cay, y maas tsoobaatp ja'a ni'x jaduhñ quejee ja'a wit. ²⁶ Høxtahm̄dsä muuxyhajxy, cab hajxy ñi'iby tiuñ, cab hajxy tii piäda'agy tsehxi jooty. Pero ja'a nDeedyhajtäm ja'a jim̄ tsajpootypä, je'eds jaduhñ yagjøø'xp yajpøjp. Y mmaas tsoobaatp mijts quejee ja'a muuxyhajxy. ²⁷ Ni pøñ jaduhñ hamdsoo quia'a yajnjiugyhadøøjät.

²⁸ 'Cabä wit hajxy mnädaj mnämáyät. Høxtahm̄dsä pøjy hujts, cab tii tiuñ. ²⁹ Pero maas yajxón je'e quejee ja'a rey Salomón hijty; jaançh tehñ yajxón ja'a Salomón hijty jegyhajty ñibiäda'agyii. ³⁰ Ja'a pøjy hujts, yajxón ja'a Dios jaduhñ tøø quiunuu'xy. Y häyaa jaboom hajxy jaduhñ ño'oga'añ. Y mijts, xmiaas cunuu'xaamb mijts ja'a Dios, hoy hajxy mga'a ja mæbøcy. ³¹ Ca'ads hajxy mdajy mmay; ca'a hajxy mwi'li miäna'añ: "Tii ngáayyamb, tii nhúucämb, tii mwithájtämb." ³² Yø'øduhmbä hajxy yhøxtaaby ja'a Dios hajxy ca'a wiingudsähgøøbiä. Pero ja'a nDeedyhajtäm jim̄ tsajpootypä, ñajuøøby je'eduhñ coo mijts myajmaajiaty. ³³ Mhøxtá'awäp hajxy jayøjp neby hajxy hoy mwädítät, neby hajxy jaduhñ jim̄ mnøcxät maa ja'a Diosän. Jaduhñä Dios chocy. Mänit hajxy jaduhñ cøxiä xmió'owät. ³⁴ Ca'a hajxy mwi'li tiajy mwi'li miay ja'a jaboomgøxpä; ween hamdsoo yhuuc habaady. Mädøyyä ja'a tsaachpä hajxy xpiaada'añ ja'a jäda'agøxpä.

7

¹ 'Cabä wiinghäna'c hajxy mnähójtät, coo ja'a Dios hajxy jaduhñ xñä'ä yajcumädówät. ² Jaduhñ hajxy xyajcumädówät nej mijts wiinghäna'c hänajty tøø mnähøjjiän.

3-4 Coo ja'a mmägu'ughajpä weeñtiä quiädiéeyät, y coo miich hánajty maas hanaxiä tøø mgädieey, cab jaduhñ yhawiinmatsä coo ja'a mmägu'ughajpä waam̄b mnämä'awät. ⁵ Mänitä mmägu'ughajpä jaduhñ hawiinmats mwiingapx mjøjcapxó'owät, coo miich hánajty tøø myajniñähwa'a'chii.

⁶ 'Cabä jäya'ay hajxy hadsip mnämä'awät coo ja'a Diosmädia'agy hajxy miäböğät. Pø cab hajxy jaduhñ miädowa'añ, ca'a hajxy hadsijpc mduñ, coo hajxy jaduhñ ñä'ä jootmä'adät.

⁷⁻⁸ 'Coo ja'a Dios hajxy tii mmäyujwá'anät, mänit hajxy jaduhñ xmió'owät; coo hajxy mmänuu'xtá'agät, mänit hajxy jaduhñ xpiuhbédät.

⁹ 'Coo ja'a mhuung ja'a tsajcaagy xmiäyujwa'añ, je'eds jaduhñ mmooby, túhmäts. Cabä tsaammo'oy. ¹⁰ Y coo hacx jaduhñ xmiäyujwa'añ, je'eds jaduhñ mmooby, túhmäts. Cabä tsahñdy mmo'oy. ¹¹ Hoorä, je'edsä mhuung hajxy mmooby ja'a hoybä, hoy mijts mja haxøøğjäya'ayä. Pero ja'a nDeedyhajtäm jim̄ tsajpootypä, hojiäya'ay je'e. Xmio'owaam̄b ja'a hoyhajt hajxy jaduhñ coo hajxy mmäyujwá'anät.

¹² 'Jaduhñäts mijts ja'a jäya'ayhajxy mnäxúu'tspät nej mijts myajnäxuudsa'añän. Jaduhñä Moisés jecy miänaañ coo hajxy ngudiúunämät. Jaduhñ hajxy jecy miänaambä, ja'a Diosmädia'agy hajxy jecy yajwá'xäbä.

¹³⁻¹⁴ 'Hamäjaa jim̄ mnócxät Dioswiinduum. Jaduhñ mäwínäts jim̄ nebiä xu'udstu'ujän; cab hajxy jaduhñ nämay piaady. Pero coo jiiby mhädá'agät haxøøgtuum, cab jaduhñ yhamäjaajä. Jaduhñ mäwínäts je'e nebiä mõjtu'ujän; nämay hajxy jiiby yhäda'agy.

¹⁵ 'Mnigwieendähadøøjöp hajxy maa ja'a jäya'ayhajxy tyijy Diosquexypän. Nä'ä hõhndaacp hajxy jaduhñ. Jaduhñ hajxy ñibiäda'agyii nebiä mæbøjpän, pero cab hajxy tiehm̄ miäböcy; jaanç tehñ quia'awiindøey hajxy jaduhñ. ¹⁶ Haxøøğ hajxy jiatcø'oy; jaduhñ hajxy mhøxcábät coo haxøøğwiinmahñdy hajxy miøødä. Jaduhñ mäwínäts hajxy je'e nebiä hujts nebiä haptiän. Ja'a wädsats, cab jaduhñ tiøømhaty nebiä tsaatypän. Ja'a hapy, cab jaduhñ tiøømhaty nebiä piidsän. ¹⁷⁻¹⁸ Mädyii quepychaa hoy, hoy tiøømhaty; mädyii ca'a hoy, cab hoy tiøømhaty. ¹⁹ Mädyii quepychaa jaduhñ hoy ca'a tøømhajp, piujxyp hajxy jaduhñ; mänit hajxy ño'ogy. ²⁰ Ja'a jäya'ayhajxy haxøøğ jatcøøbiä, jaduhñ mäwínäts hajxy je'e nebiä quepychaa hoy ca'a tøømhajpän. Jaduhñ hajxy mhøxcábät coo haxøøğwiinmahñdy hajxy miøødä.

²¹ 'Námáyhøch ja'a jäya'ayhajxy xjia nämá'ay: "Wiindsón." Pero cab hajxy nägøxiä jim̄ tiägø'owa'añ Dioswiinduum jim̄ tsajpootyp. Pønjátyhøch ja'a nDeedy ja'a miädia'agy

xquiudiúunäp, je'eds jim tæg'øwaamb. ²² Coo ja'a naaxwiimbä hānajt̃ wyiimbida'añ, mänit̃øch hajxy nām̃ay xjia nāma'awa'añ: “Wiindsōñ, t̃ø h̃øjts ja'a Diosmädia'agy nyajwa'xy ja'a miich mmäjaagøxpä; t̃ø h̃øjts ja'a m̃øjcu'u ngøxy yajp̃äyø'ogy ja'a miich mmäjaagøxpä; t̃ø h̃øjts ja'a hoy-yagjuøñajaty pä may nyajcähxø'ogy ja'a miich mmäjaagøxpä.” ²³ Mänit̃øch hajxy nnāma'awa'añ: “Cábøch mijts mānaa t̃ø nhixyhaty. Jua'ads hajxy jim; haxøøg ja'a mwiinmahñdyhajxy jaduhñ.”

²⁴ Põnhøch nmädia'agy xmiädóowäp, coo jaduhñ quiudiúnät nébiøch nhane'emiän, jaduhñ mäwínäts je'e nebiä jäya'ay ja'a tiøjc t̃ø quiojjiän tsaawiing. ²⁵ Mänit̃ com̃ tiuuyy. Mänit̃ä m̃øjnøø quiomgädaacy. Mänit̃ä t̃øjc m̃øc miøjpojpejty. Pero cabä t̃øjc ñä'ä jijty, je'eguiøxpä coo tsaawiing quiojjiä. ²⁶ Pero põnhøch nmädia'agy t̃ø xquia'a cudiuunä nébiøch nhane'emiän, jaduhñ mäwínäts je'e nebiä jäya'ay ca'a jajpän. Jiibiä tiøjc quiojy tsabiu'ujooty. ²⁷ Mänit̃ com̃ tiuuyy. Mänit̃ä m̃øjnøø quiomgädaacy. Mänit̃ä t̃øjc miøjpojpejty m̃øc. Mänit̃ piuumy.

²⁸ Mänit̃ä Jesús miädiaacpädøoyy. Mänit̃ä jäya'ayhajxy yagjuøøyy nebiaty ja'a Jesús hānajt̃ t̃ø yajnähixø'øy. ²⁹ Jaduhñ hānajt̃ yajnähixø'øy nebiä m̃øjcuहुdujtmøødpän. Ja'a cu'ug wyiindsøñhajxy, cab hajxy hānajt̃ jiaty jaty.

8

¹ Tunghduum ja'a Jesús hānajt̃ t̃ø yajnähixø'øy. Mänit̃ miänajnä. Mänit̃ majiäya'ay piadu'ubøjcä. ² Mänit̃ pa'amjäya'ay Jesús ñämejch. Haxøøgpa'am hānajt̃ miøød. Mänit̃ä Jesús wyiinjiçädaacä, wyiingudsähgøøyyä. Mänit̃ ñāmaayyä:

—Wiindsōñ, p̃ø chojpy ja'a mjoot jaduhñ, h̃øyhøch jaduhñ xyajnähwa'ads xyajcuhwä'adsät.

³ Mänit̃ä Jesús ja'a mähdiøjc ñähdoõñ. Mänit̃ ñāmaayy:

—Chójp̃iøch ja'a njoot jaduhñ; t̃ø jaduhñ mnähwa'açh mguhwa'açh.

Mänit̃ä ja'a mähdiøjc jiaançh nähwaach jiaançh cuhwaach.

⁴ Mänit̃ä Jesús miānaañ:

—Huuc mädw̃, ca'a p̃øñ mnä'ägädä hawaanä. Nøcx jim Jerusalén maa ja'a teediän. Jim myajcähxø'ögät coo t̃ø mnähwa'açh coo t̃ø mguhwa'açh. Jimä xädø'øñ mguy-oxø'owät nebiä Moisés jecy yhanehmiän. Jaduhñä hijxtahñd myajcähxø'ögät coo t̃ø mnähwa'açh coo t̃ø mguhwa'açh.

⁵ Mänit̃ä Jesús miejch maa ja'a cajpt hānajt̃ xiøhatiän Capernaum. Coo quiajptägøøyy, mänit̃ ja'a Jesús ja'a soldadowi-indsōñ ñämejch. ⁶ Mänit̃ Jesús ñāmaayyä:

—Jímhøch ja'a nmoonsä tu'ug quio'na'ay tøgooty. Tøø ja'a tiecy miucy. Hanaxiä jaduhñ chaaçhpøcy tehñgajnä.

⁷ Mänitä Jesús miänaañ:

—Nøcxy nhuuc yaghoyø'øy.

⁸ Mänitä soldadowiindsøn yhadsooyy:

—Pero Wiindsøn, cab jaduhñ yhahixø'øy coo miiçh jiiiby mdägø'øwät maach ndøgootiän, je'eguiøxpä coo miiçh mmøjjä mjaançhä. Nägooyä miiçh jaduhñ mmäná'anät cooçh nmoonsä yhoyø'øwät, pues hoyø'øwäp. ⁹ Hané'emyhøch nhity; jímhøch nwiindsøn bä, y jímhøch nsoldado. Cooçhä nsoldado tu'ug nnämä'awät coo homiaajä ñøcxät, nøcxäp jaduhñ; y cooçh nnämä'awät coo myínät, mínäp jaduhñ. Y cooçhä nmoonsä waamb nnämä'awät, quiudiünäp jaduhñ.

¹⁰ Mänitä Jesús jiaançh tehñ yagjuøøyy. Mänit ñämaayy ja'a hajxy hänäjty pawädiypä:

—Cábøçhä nmägunaaxhajxy jaduhñ miäbøcy neby yø'ø craa miäbøquiän, y jäguem yø'ø chooñ. Tøyhajt jaduhñ. ¹¹ Coo ja'a Dios ja'a miäjaa hänäjty yajcähxø'øga'añ, mänit hajxy hänäjty nämay miedsa'añ, ja'a hajxy hänäjty mäbøjpä. Wiinduhmyhagajpt hajxy hänäjty choona'añ. Mänit hajxy hänäjty miøødhida'añijäm ja'a Abraham møødä Isaac møødä Jacob. ¹² Pero ja'a judíoshajxy ca'a mäbøjpä, cab hajxy hänäjty jim quiooda'añ Dioswiinduum. Jiiiby hajxy jaduhñ quihjuijpnaxa'añii møjcu'uhaam maa yhagoodsän. Jiiiby hajxy jaduhñ chaaçhpøga'añ tehñgajnä.

¹³ Mänitä Jesús ja'a soldadowiindsøn ñämaayy:

—Nøcx maa ja'a mdøjcän. Tøø jaduhñ mmäbøcy, tøø ja'a mmoonsä jaduhñ yhoyø'øy.

Mänitä ja'a mioonsä jiaançh hoyøøyy.

¹⁴ Mänitä Jesús ñøcxy maa ja'a Pedro tiøjcän. Jiibiä Pedro miø'ødhoc hänäjty quio'na'ay tomiøød. ¹⁵ Mänitä Jesús ja'a tajiäya'ay ja'a quiø'ø ñahdoonä. Mänitä tiøy tiøjch. Mänitä tajiäya'ay piädø'cy. Mänit tiägøøyy mayhajtuumbä ja'a Jesúscøxpä.

¹⁶ Coo quioodsøøyy, mänitä pa'amjäya'ayhajxy may yajmejtsä maa ja'a Jesúsän. Tøø hajxy hänäjty näje'e miächii ja'a møjcü'ujäm. Mänitä Jesús quiapxy. Manityä hajxy yhøxmajtsä ja'a møjcü'ujäm. Jaduhñä pa'amjäya'ayhajxy quiøxy yajmøcpøjcä; ja'a Jesús jaduhñ yajmøcpøjc. ¹⁷ Tøjiajt ja'a Diosmädia'agy jaduhñ maa jaduhñ myiñän cujaay, mänaa ja'a Isaías jecy miäna'añän: “Jaaya'ay ja'a nba'amhájtäm tøø xyajnhwáatsäm tøø xyajcuhwáatsäm.” Ja'a Isaías, je'eds ja'a Diosmädia'agy jaduhñ jecy yajwa'x.

¹⁸ Coo ja'a Jesús yhiixy coo hänäjty cujc tøø piäda'agyii ja'a majiäya'ay, mänit miänaañ coo hajxy ñáxät mejyhawiimb

møødä jiamiøødhajxy. ¹⁹ Cajnä hajxy hänäjty tiu'ubøcyñä, mänitä Jesús jäya'ay tu'ug ñámejtsä. Yajnähixøøby hänäjty je'ebä maa ja'a tsajtøjcän. Mänitä Jesús ñämaayyä:

—Wiindsón, miñ nhuuc jamiøødhaty. Homiaajä mnócxät, quipxy nbawädítät.

²⁰ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Ja'a xøøgaa, jimä jiut je'e; ja'a muuxy, jimä pie'eñ je'e; pero høøch, ja'a Diosquexypä, cábøch ndøjc maačh nboo'x nhäñá'awät.

²¹ Mänitä Jesús ja'a jiamiøød tu'ug miänaañ:

—Wiindsón, mänítøch miich nbadu'ubøga'añ coočhä ndeedy hänäjty tøø yho'nä, coočh hänäjty tøø nyajnaaxtägøøñä.

²² Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Ween ja'a mjujy ja'a mmägu'ughajxy yajnaaxtägøøy. Cábøch ja'a nmädia'agy hajxy xpianøcxaañä. Pero miich, ween quipxy nwädíjtäm.

²³ Mänitä Jesús hajxy tiägøøyy barcojooty møødä jiamiøødhajxy. Tiu'ubøjnä hajxy barcojooty. ²⁴ Mänitä poj møc piädø'cy, høxtä cugujjøøyy ja'a nøø jii by barcojooty. Pero tøø ja'a Jesús hänäjty miaaho'nä. ²⁵ Mänit hoy yuxyíjäm ja'a miägu'ughajpä tu'ug. Mänit ñämaayyä:

—Wiindsón, højts yajnähwáatsäc. Cham højts nnøøho'ogø'øwa'añ.

²⁶ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Tii hajxy coo mwli chähgøøy. Cábøch mijts ja'a nmädia'agy hajxy jaduñ xñä'a mäbøjcä, paady hajxy mdsähgøøy.

Mänit piädø'cy. Mänitä poj jiojcunäma'awøøyy møødä mejy coo quia'a mínnät. Mänit jaduñ yuungøøyy. Caj ñä'ägädä pojnä. ²⁷ Mänitä miägu'ughajpähajxy yagjuøøyy. Mänit hajxy ñiñämaayyä:

—Nebiäda'a jaduñ coo miädia'agy miäbøjcäxä høxtä ja'a poj møødä mejy.

²⁸ Mänitä Jesús hajxy jim miejch mejyhawiimb maa ja'a naax hänäjty xiøhatiän Gadara. Jimä cabäsantä hänäjty tu'ug. Mänitä Jesús jäya'ay nämetsc ñámejtsä. Jim hajxy hänäjty tøø chooñ maa ja'a cabäsantän. Tøø hajxy hänäjty miächii ja'a møjcú'ujäm. Jaančh tehñ quia'awiindøyy hajxy hänäjty ñibiäda'agyii. Ni pøn hajxy hänäjty quia'a yajnaxa'añ maa ja'a tu'ujän. ²⁹ Mänitä Jesús tiägøøyy wiinguyaaxøøyyäbä:

—Jesús, tii højts xwia'ana'añ, miich Dioshuung. Cajnä yhabaady coo højts xyajcumädówät.

Ja'a møjcu'uhajxy jaduñ mänaañ, ca'a jiäya'ayä.

30 Jim mayhädsom hänajty wiädity tunwiinmänac jäguemjuøoby. 31 Mänitä Jesús miänuu'xtaacä ja'a møjcu'uhajxy:

—Pø xyajpädsomaamb højts yaa maa hädaa jäya'ayän nämetscä, na'añ højts jiiby nhuuc tägø'øy maa yø'ø hädsom jioodootyhajxiän.

32 Mänitä Jesús miänaañ:

—Nøcx hajxy jiiby tägø'øw.

Mänitä møjcu'uhajxy ñähwaach ja'a jäya'ay nämetspä. Mänitä hädsom hajxy ñämejch. Cøjx ja'a hädsomhajxy wyiinmänacpäyø'øgy. Cøjx hajxy quiuhcahnaxy naaxøjpcøxp. Mejjiooty hajxy hoy quiuga'awø'øy. Cøjx hajxy jiiby yho'ogy mejjiooty.

33 Mänitä hädsomgüeendähajpähajxy chähgø'øbäyø'cy. Coø hajxy jim miejch maa ja'a cajptän, mänit hajxy miädiaacy nebiaty hajxy hänajty tøø yhixy, coø ja'a møjcu'uhajxy hänajty tøø ñähwa'açh ja'a jäya'ay nämetspä. 34 Cøjx ja'a cu'ughajxy ñøcxy päyø'øguiä maa ja'a Jesúsän. Coø ja'a Jesús hajxy piaaty, mänit hajxy miänuu'xtaacy coø ja'a Jesús jim chónät maa ja'a ñaaxhajxiän.

9

1 Mänitä Jesús hajxy tiägøøguiumbä barcojooty, ñajxtägajch hajxy jadähooc mejyhawiimb maa ja'a quiajpthajxiän.

2 Mänitä tecymiucypiä tu'ug quiøømiejtsä tsaajiooty maa ja'a Jesúsän. Ja'a mähdiøjc ja'a miägu'ughajpähajxy jaduhñ cøømiejtsä. Coø ja'a Jesús yhijxy coø hajxy hänajty miäböcy, mänitä Jesús ja'a mähdiøjc ñämaayy:

—Huang, jootcugø'øw; tøø ja'a mbojpä mgädieey xñähwa'açh.

3 Jimä ley-yajnähiøøbiädøjc hänajty näje'e tiäna'ay ja'a Jesús ñähmøjc. Coø hajxy jaduhñ miädooyy nebiä Jesús miänaañän, mänit hajxy näje'e quiopcooty tiägøøyy mädiaacpä: “Capxtägooby hädaa craa jaduhñ maa ja'a Dioscøxpän.”

4 Ñajuøøby ja'a Jesús hänajty neby hajxy hänajty miädia'aguiän quiopcooty. Mänit miänaañ:

—Tii haxøøgwiinmahñdy hajxy coø mmøødhaty mgopcooty.

5 Mädyii mädia'agy maas tsip, coöch hädaa mähdiøjc nnämä'awät: “Tøø ja'a mbojpä mgädieey xñähwa'açh”, tögä maas tsip jaduhñ coöch nnämä'awät: “Tänaayyø'øg, yo'oyø'øg.” 6 Nyajcähxø'øgåmbiøch coöchä cuhdujt jaduhñ nmøødä hädaa yaabä naaxwiin coöchä pojpä cädieey nyajnähwá'adsät, høøch ja'a Diosquexypä.

Mänitä Jesús ja'a tecymiucypiä ñämaayy:

—Tánaayyø'øg, widsø'øg yø'ø mdsaay, nøcxnä maa ja'a mdøjcän.

⁷ Mänitä tecymiucypiä tiänaayyø'cy. Mänit ñøcxnä maa ja'a tiøjcän. ⁸ Coø ja'a cu'ughajxy jaduhñ yhiijxy coø ja'a tecymiucypiä tøø yhojø'øy, mänit hajxy chähgøøbiøjcy. Mänitä Dios hajxy wyiingudsähgøøyy, je'eguiøxpä coø ja'a Jesús ja'a mäjaa hänajty tøø mio'oyii, ja'a Diosquexypä. Cab hajxy hänajty ñajuø'øy pø Dioshuung hänajty je'e, ja'a Jesús.

⁹ Mänitä Jesús jim chohñ. Mänitä jäya'ay tu'ug yhiijxy, ja'a xøhajpä Mateo. Jimä Mateo hänajty yhäñ'ay maa hänajty yajñähuudiu'udiän. Mänitä Mateo ñämaayyä:

—Jam quipxy wädjätäm.

Mänitä Mateo tiänaayyø'cy. Mänit ja'a Jesús piadu'ubøjcy.

¹⁰ Jimä Jesús hänajty quiay tøgooty møødä miägu'ughajpähajxy. Mänitä yajñähuudiuutpähajxy may miejch mägaabiä, møødä jäya'ayhajxy ca'a panøcxpä ja'a judíos quiuhdujt. Mänitä Jesús hajxy tiägøøyy møødcaabiä.

¹¹ Jimä fariseoshajxy hänajtypä, ja'a hajxy hänajty hoy jaanč tehñ pianøcxpä ja'a Moisés miädia'agy. Mänitä fariseoshajxy miänaañ:

—Tii yø'ø mwiindsón coø miøødcay ja'a yajñähuudiuutpähajxy møødä cubojpä cugädieeyhajxy —nømä Jesús miägu'ughajpähajxy ñämaayyä.

¹²⁻¹³ Miädoow ja'a Jesús jaduhñ. Mänit miänaañ:

—Pøn jaduhñ møc, caj yajtsooyø'øy; pøn jaduhñ pa'ammøød, je'eds jaduhñ yajtsooyøøby. Jaduhñ mäwínøch høøč nebiä mädsøoyøøbiän. Páadyhøch yaa tøø nmiñ tøø nmech, nébiøch ja'a cubojpä cugädieeybähajxy nnämä'awät coø ja'a yhaxøøgwiinmahñdy hajxy ween ñajtshixø'øy. Ja'a hojiäya'ayhajxy, cábøch hajxy je'e waamb nnäma'awa'añ. Nøcx hajxy habøc tii ja'a Diosmädia'agy jaduhñ ñänøømby: “Chójpiøch ja'a njoot jaduhñ coø hojiøot hajxy mmøødhädät; cábøch jaduhñ nmänaañnä coø animal hajxy myóxät maa ja'a høøchcøxpän.”

¹⁴ Mänitä Jesús ñämejtsä ja'a Juan mäyajnäbejpä miägu'ughajpähajxy. Mänitä Jesús miäyajtøøwä:

—Tii miich mmägu'ughajpähajxy jaguiay quia'a nä'ägädä hida'añ. Naxy højts jaguiay tu'xøøjaty nhity tähoocjaty; jaduhñ højts ja'a Dios nwiingudsähgø'øy. Jaanä jaduhñä fariseoshajxy yhiijpä jaguiay.

¹⁵ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Coo ja'a jäya'ayhajxy mänaa piøcy yhu'ugy, cabä woyba wichpä hajxy jio'øy xiuuçh. Xoonäacp hajxy jaduhñ, je'eguiøxpä coø ja'a jamiø'ød jyijjä. Jaduhñ mäwínøch høøč nebiä jamiø'ødän. Páadyhøch nmägu'ughajpähajxy jaguiay

quia'a hity. Habaadaamb jaduhñ cooçh yaa ndsoonaanñä; mänit hajxy mäbøcypiä jaguiay yhida'añ.

16 'Cab jaduhñ pønñ tuçwit yhagø'yø'y jemywyithaam. Múgäp ja'a jemywyit jaduhñ y maas hanaxiä ja'a tuçwit jaduhñ quiøødsät. 17 Jaanä jaduhñduhmbä, cabä pønñ jemyvyino quiudemø'y tuçwajhacxujiooty. Cøødsäp ja'a wajhacxuy jaduhñ y høxyógäp ja'a vino jaduhñ. Haagä tågöyyäp ja'a wajhacxuy jaduhñ møødä vino. Pero jiibiä jemyvyino hajxy quiudemø'y maa ja'a wajhacxuy jemybiän. Jaduhñ ni mädyii quia'a tågöyyät.

18 Cajnä ja'a Jesús hänajty miädiaacpäðø'y, mänitä tsajtøjcwiiindsønñ tu'ug miejch. Mänitä Jesús wyi-ingo'naaguiädaacä. Mänit ñämaayyä:

—Naamhó'ogyhøçhä nhuung ja'a to'oxypä. Coö miich nõcxy mnähdoññ, mänit jiuypiojtägätsät.

19 Mänitä Jesús piäðø'cy. Mänit jaaya'ay miøødtu'ubøjcy møødä Jesús miägu'ughajpähajxy. 20-21 Jimä tajjäya'ay hänajty tu'ug høxhaam pianøcxy. Pa'ammoðð hänajty je'e. Majmetscjumøjt ja'a ñø'ty hänajty tøø wyi'i xiee'xy, weenjaty weenjaty. Jaduhñä tajjäya'ay hänajty miädia'agy quiopcooty: "Nägöoyyøch ja'a wyitpa'a nnähdoönät, mänitøch nmøcpögät." Coö ja'a Jesús ja'a tajjäya'ay jiäguyohdiägøøyyä, mänitä wyitpa'a ñähdoönäxä. 22 Mänitä Jesús yhee'pwiimbijty, Mänit ja'a tajjäya'ay yhiixy. Mänit miänaaññ:

—Huong, jootcugø'øw; tøø jaduhñ mmøcpøcy, je'eguiøxpä coö tøø mmäbøcy.

Mänitiä ja'a tajjäya'ay miøcpøjcy. 23 Mänitä Jesús hajxy jim miejch maa ja'a tsajtøjcwiiindsønñ tiøjcän. Jiibiä xuuxpäðøjc-hajxy hänajty yho'ogyjiäya'awyiinxu'uxy. Jiibiä jäya'ayhajxy hänajty wyi'i yaamhaty. 24 Mänitä Jesús miänaaññ:

—Pädsømñ hajxy jiiby. Cab yø'ø tøø yho'ogy, nä'ä maab yø'øduhñ.

Mänitä Jesús ñäxiicä. 25 Cøjx hajxy jaduhñ piädsømmy. Mänitä Jesús tiøjtägøøyy. Mänitä to'oxyhäna'c quiø'ømajch. Mänitä to'oxyhäna'c yhäñaayyø'cy. 26 Mänitä mädia'agy wiädiyty wiinduhmyhagajpt coö ja'a to'oxyhäna'c tøø yagjuypiogyii.

27 Coö ja'a Jesús hajxy jim choññ, mänitä wiindshajxy nämetsc piadu'ubøjcy yáaxäp:

—Højts näxúu'tsäc. David miich hijty mhaphajpy mdeedyhajpy.

28 Coö ja'a Jesús tiøjtägøøyy, mänitä wiindshajxy miäwiingooññ. Mänitä Jesús miänaaññ:

—Nej, mmäbøjpy hajxy jaduhñä cooçhä mäjaa nmøødä coö hajxy nyaghijxó'ögädä.

Mänit hajxy miänaaň:

—Wiindsón, nmäbøjpy højts.

²⁹ Mänitä Jesús ja'a wiinds wyiinhajxy ñähdoonä. Mänitä Jesús miänaaň:

—Ween hajxy mhijxø'øgy coo hajxy tøø mmäbøcy.

³⁰ Mänit hajxy yhijxø'cy. Mänitä Jesús miänaaň:

—Ca'a pøn hajxy mnä'ägädä hawaanä.

³¹ Coo ja'a wiindshajxy jim chohñ, mänit hajxy tiägøøyy mädia'agy-yajwädijpä coo hajxy tøø yaghijxø'øgyii ja'a Jesúsäm.

³² Mänitä huum tu'ug yajmejtsä maa ja'a Jesúsän. Tøø hänajty miächii ja'a mõjcu'ujäm. ³³ Mänitä Jesús ja'a mõjcu'u jii by yajpäyø'cy. Mänitä ja'a huum quiapxø'cy. Yagjuøøyy ja'a jäya'ayhajxy jaduhñ. Mänit hajxy miänaaň:

—Ni mänaa jaduhñ pøn tii quia'a yagjadyii nebiä hädaajän yaa Israelnaaxooty.

³⁴ Mänitä fariseoshajxy miänaaň:

—Paady yø'øya'ay ja'a mõjcu'u yajpäyø'øgy, coo ja'a mõjcu'ugong miäjaa miøødhajtä.

³⁵ Cøjx ja'a Jesús wiädity wiinduhmyhagajpt. Homiaajä hänajty wiädity, jii by hänajty yajnähixø'øy tsajtøgooty coo ja'a Dios ja'a miäjaa mobädajp yajcähxø'øga'añ. Yajnajxyp hänajty homiädyyii pa'amä. ³⁶ Ñäxuu'chp ja'a Jesús ja'a majiäya'ay hänajty. Jaduhñ mäwínäts hajxy hänajty nebiä meegän, ja'a capjä wyiindsón. Nebiä tägowiädijpän hajxy hänajty je'e. Nebiä jootmayhajpän hajxy hänajty je'e. ³⁷ Mänitä Jesús ñämaayy ja'a miägu'ughajpähajxy:

—Yøø majiäya'ayhajxy, hoy jaduhñ coočhä nmädia'agy hajxy xmiäbøjcät. Pero cab højts nnämäyyäm, højts ja'a mädia'agy nyajwá'xämbä. ³⁸ Mänuu'xta'ag ja'a Dios hajxy coo ween ja'a mägu'ughajpähajxy xjiaac móoyyämät, neby højts ja'a mädia'agy hajxy xmiøødyajwá'xämät.

10

¹ Mänitä Jesús ja'a miägu'ughajpähajxy miøjyaaxy ja'a nämajmetspä. Mänitä cuhdujt miooyy coo ja'a mõjcu'u hajxy yajpäyø'øgät, coo homiädyyii pa'amä hajxy yajnáxät.

² Jaduhñä nämajmetspähajxy hänajty xiøhaty: Simón Pedro mõødä piuhya'ay Andrés; ja'a Zebedeo yhuunghajxy, Jacobo mõødä Juan; ³ Felipe; Bartolomé; Tomás; Mateo ja'a yajnähuudiuutpä; Jacobo, ja'a Alfeo yhuung; Lebeo Tadeo; ⁴ Simón ja'a cananista; Judas Iscariote, ja'a Jesús hänajty yajyagho'ogáanäbä.

⁵ Mänitä Jesús ja'a nämajmetspähajxy quiejxy mädia'agy-yajwa'xpä. Mänit ñämaayy:

—Ca'a hajxy jim̄ mnøcxy maa ja'a ca'a judíos hajxy chäna'ayän, y ca'a hajxy jim̄ mnøcxy Samarianaaxooty. Yaayyä hajxy jaduhñ mwädítät, yaa Israelnaaxooty. ⁶ Ja'a jäya'ayhajxy yaabä, jaduhñ mäwínäts hajxy je'e nebiä meeg tägowiädijpän. ⁷ Mnägápxäp hajxy jaduhñ coo ja'a Dios ja'a miäjaa mobädajpä yajcähxø'øga'añ. ⁸ Myajnáxäp hajxy homiädyii pa'amä møødä haxøøgpa'am. Myagjujypiøgäp ja'a ho'ogyjiäya'ay hajxy. Myajpäyø'øgäp ja'a møjcu'u hajxy. Nnä'ä móobiøch mijts hädaa cuhdujt; cábøch mijts nyagjuya'añ; jaduhñ mijtspä, cab hajxy myagjúubiät.

⁹ 'Cabä xädø'øñ hajxy mgónät ni weeñtiä. ¹⁰ Cabä morral hajxy mwídsät. Tu'uquüä camiixy hajxy mwídsät. Cabä cø'øg hajxy mejtstehñg mmänócxät. Cabä cuhdajt hajxy mgábät. Jim̄ hajxy mmägaya'añ mmähu'uga'añ maa hajxy hñajty mhamejtsta'aga'añän.

¹¹ 'Coo hajxy maa mgajptägø'øwät, jim̄ä jäya'ay hajxy mhøxtá'awät ja'a hojiootmøødpä; jim̄ hajxy mhamejtstá'agät. Jiiby hajxy mhídät høxtä coonä hajxy hñajty mdubøga'añ. ¹² Coo hajxy mdøjtägø'øwät, mänit hajxy myajpóo'xät. ¹³ Coo hajxy jaduhñ xyajtøjtägø'øwät hamuumdu'joot, mänit hajxy jaduhñ quiunuu'xøøjät ja'a Diósäm; pø caj, cab hajxy jaduhñ quiunuu'xøøjät. ¹⁴ Coo hajxy jaduhñ xquia'a nä'ägä jøjppøgø'øwät, coo ja'a mmädia'agyhajxy xquia'a nä'ägä mädóowät, mänit hajxy jim̄ mdsóonät. Mänitä mdecy hajxy mwiinwop mwiinxídät, nebiä hijxtahñd jaduhñ miähmø'øwät coo mijts jaduhñ tøø xquia'a yajtøjtägø'øy. ¹⁵ Tøyhájtäts mijts nnäma'ay, coo yhabáadät coo ja'a jäya'ayhajxy quiumädowa'añ, maas hanaxiä yø'ø cajpt jaduhñ quiumädowa'añ quejee ja'a Sodomacajpt møødä Gomorracajpt.

¹⁶ 'Maach mijts nwiinguexiän, haxøøgwiinmahñdy ja'a jäya'ayhajxy jim̄ miøød. Paady hajxy nähix hahixø'ø mnibiäda'agøøjät. Mee'xxieemy hajxy jaduhñ mwädítät. ¹⁷ Mniyajcopcø'øwøøjäp mijts. Xyajcø'ødägø'øwäp mijts maa ja'a tuuñgmøødpän. Mänitäts hajxy xwyiinwop xjiøjwóbät maa ja'a chajtøgootyhajxiän. ¹⁸ Høxtä jim̄ hajxy xyajmedsa'añ maa ja'a gobiernä wyiinduumhajxiän, møød jim̄ maa ja'a ca'a judíos wyiinduumhajxiän. ¹⁹ Pero coo hajxy jaduhñ xyajmédsät maa ja'a wyiinduumhajxiän, cab hajxy mdaj mmáyät waambaty hajxy hñajty mmädia'aga'añ. Coo jaduhñ yhabáadät, mänitä Dios jaduhñ xyhawáanät waambaty hajxy jaduhñ mmáná'anät. ²⁰ Cab hajxy hamdsoo mmädia'aga'añ. Dioshespírituham hajxy jaduhñ mmädia'aga'añ.

²¹ 'Haxøøg jaduhñ jiada'añii. Hamdsoo hajxy ñiñahanuu'xø'øwa'añii ja'a tu'que'expä-jäya'ay. Jaduhñ ja'a

tieedyhajxy jiatcø'øwaambä møødä yhuunghajxy. ²² Ja'a høøchcøxpä mijts ja'a jäya'ayhajxy nägøxiä xmiähanhada'añ. Pøñ jaduñ mee'xtujp cøjxta'axiøø, je'eds jaduñ mähmø'øwaamb hodium. ²³ Coø mijts hajxy xchaächtiünät mädu'ughagajpt, mänit hajxy mbäyø'ögät, mänit hajxy mnøcxät wiingtuum. Tøyhajtäts mijts nnäma'ay, coøch hänajty ngäda'aga'añ, høøch ja'a Diosquexypä, cahnä cajpt hajxy hänajty mwiinwädityñä maa ja'a judíoshajxy chäna'ayän.

²⁴ Cabä pøñ jaduñ jiaty nebiä wyiindsøn jiatän. ²⁵ Coø hajxy jaduñ mjädät nebiä mwiindsøñhajxy jiatän, jootcujc hajxy jaduñ mhídät. Coøchä jäya'ayhajxy jaduñ tøø xñäma'ay: "Møjcu'u", jaduñ mijts hajxy xñäma'awaambä.

²⁶ Cabä cu'ug hajxy mdsähgø'øwät. Nebiaty hajxy jaduñ jiatcø'øy hamee'ch, cähxø'øgaamb jaduñ. ²⁷ Waambátyhöch mijts hamee'chhaam nnajtsapxøøyyäm, majiäya'ayhagujc hajxy myajcapxø'øwät. ²⁸ Cab hajxy mdsähgø'øwät pøñ ja'a mnaaxni'x hajxy xyaghó'cäp; cabä mháañämä hajxy jaduñ xyaghó'cät. Ja'a Dios hajxy mdsähgø'øwäp; je'edsä cuhdujt jaduñ møød coø hajxy jiiby xquiéxät haxøøgtuum. Jiiby ja'a mnaaxni'xhajxy quiuhdägóyyät møødä mháañämähajxy.

²⁹ 'Ja'a muuxyhuunghajxy, coø hajxy quia'ay, yhijxyp ja'a nDeedyhajtämhajxy jaduñ, hoy hajxy quia'a ja tsowä. ³⁰ Jaanä jaduñ mijts xyhijxpä, høxtä xñajuøøyyäp mijts naag mijts mguhwaay. ³¹ Cabä jäya'ay hajxy mdsähgø'øwät; hix, mmaas tsoobaatp mijts quejee ja'a muuxyhajxy.

³² 'Pøñjátyhöch ja'a nmädia'agy xmiøødyajtu'ugøøby maa ja'a cu'ugwiinduumän, mänitøch ja'a miädia'agyhajxy nmøødyajtu'ugø'øwaambä maächä nDeedy wyiinduumän jim tsajpootyp. ³³ Pero pøñjátyhöch jaduñ tu'ugmädia'agy tøø xquia'a møødhity maa ja'a cu'ugwiinduumän, ni høøch jaduñ tu'ugmädia'agy nga'a møødhidaambä maächä nDeedy wyiinduumän jim tsajpootyp.

³⁴ 'Coøch yaa tøø ngäda'agy, paadiä jäya'ayhajxy jaduñ ñimiädsibø'øwa'añii ja'a høøch nmädia'agyquiøxpä. Cab hajxy jootcujc yhida'añ. ³⁵⁻³⁶ Tu'tøjc hajxy jaduñ ñimiädsibø'øwa'añii, møødä tiaj møødä tieedy, møødä ñøøx møødä miajc, møødä jiaxie'eb møødä xiocy.

³⁷ 'Pøñä tiaj pøñä tieedy maas tsojp quejeech høøch jaduñ xchocy, cáboch ja'a nmädia'agy hoy xpianøcxät. Y pøñä ñøøx pøñä miajc maas tsojp quejeech høøch jaduñ xchocy, ni je'eçh ja'a nmädia'agy hoy xquia'a panøcxäbät. ³⁸ Pøñä jioot tsojp coøch høøch xpianøcxät, pero cabä jioot jaduñ chocy coø chaächpøgät nébiøch jaduñ ndsaächpøga'añän, cáboch nmädia'agy jaduñ hoy xpianøcxät. ³⁹ Pøñä jiugyhajt jaduñ ja wi'i yaghoyø'øwaamb, tägóyyäp ja'a jiugyhajt jaduñ. Pero

põnä jiu gyhajt najtshixø'øwaamb ja'a høøchcøxpä, je'eds hodium nøcxaamb.

⁴⁰ Pøñ mijts jaduhñ xchojp, jaduhñ mäwíinøch høøch xchojpä. Y pøñhøch høøch jaduhñ xchojp, jaduhñ mäwíinädsä Dios jaduhñ chojpä, ja'açh tøø xquieñiäbä. ⁴¹ Ja'a Diosquexyhajxy, hodium hajxy ñøcxa'añ. Jaanä jim hajxy ñøcxaambä pøñ jaduhñ tsojp ja'a Diosquexy. Paady hajxy chogyii coo hajxy jaduhñ Dyiosquexiä. Jaanä jim hajxy ñøcxaambä hodium pøñ jaduhñ tsojp ja'a hojiäya'ay. ⁴² Coo hädaa häyoobäya'ay tøchñøø ñä'ä mo'owøøjät je'eguiøxpä cooçh jaduhñ xpianøcxy, mänit jaaya'ay piäda'agøøjät hodium, ja'a nøø tøø yéquiäbä. Tehm tiøyhajt jaduhñ.

11

¹ Coo ja'a Jesús ja'a jiamioødhajxy yajwiingapxøøbiädøøyy, mänit jim chohñ. Mänit tiägøøyy yajñahixøøbiä maa ja'a cajpt mäwiingonän.

² Ja'a Juan, tsumyhäñaaby hänajty je'e. Coo miädoyhajty coo ja'a Cristo hänajty wiädity yajñahixøøbiä, mänitä miägu'ughajpä metsc quiejxy maa ja'a Jesúsän. ³ Mänitä Jesús hajxy miäyajtøøyy:

—Nej, miich ja'a Crístoja, ja'a Dios jaduhñ quiexaambiä, tøgä wiinghänä'c je'ejä.

⁴ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Nøcx ja'a Juan hajxy hawaanä neby hajxy xii mhix mmädoyy. ⁵ Nøcx hajxy yajmøødmädia'ag coo ja'a wiindshajxy tøø yhixø'øgy, coo ja'a tecymia'adpähajxy tøø yo'oyø'øgy, coo ja'a haxøøgpa'ammøødpähajxy tøø ñähwa'açh, coo ja'a cuhnatpähajxy tøø miädoowø'øgy, coo ja'a ho'ogyjiäya'ayhajxy tøø jiuypioçy, coo ja'a häyoobäya'ayhajxy tøø yajmøødmädia'agyii ja'a Diosmädia'agy. ⁶ Jootcuç hajxy jaduhñ yhity ja'açh nmädia'agy hajxy hamuumdu'joot tøø xmiäbøjcäbä.

⁷ Coo ja'a Juan miägu'ughajpähajxy wyiimbijty, mänitä Jesús ja'a cu'ug tiägøøyy møødmädiaacpä ja'a Juancøxpä.

—Coo hajxy tøø mhoy pactuum, ja'a Juan miädia'agy hajxy hänajty mmädowaanäp, túhmäts. Cabä tsajcapy pojyu'xpä hajxy hoy mhixy. Caj pues, paady hajxy jim tøø mhoy coo ja'a Juan ja'a miädia'agy hajxy hänajty mmädowaanä. ⁸⁻⁹ Diosquexy je'e, paadiä miädia'agy hajxy hoy tøø mmädoowä, hoy ja'a howyit hänajty quia'a ja møødä nebiä mäyøøjäya'ayhajxy miøødän. Tøyhajt jaduhñ coo ja'a Juan ja'a Diosmädia'agy yajwiingapxø'øy. Pero ja'a Diosmädia'agy hajxy nä'ä jaac yajñahixøøbiä, je'edsä cuhdujt hajxy maas may tøø mio'oyii ja'a Diósäm. ¹⁰ Ja'a Diosmädia'agy jecy mädiäcäbä, Juan je'e. Nømä Dios jecy miänaañ coo ja'a

quiuguexy hänajty jayøjp quiexa'añ maa ja'a cu'ugän, ween yajwiinxiiic yajwiingapxø'øy coo ja'a yhaxøøgcuhdujt hajxy ñajtshixø'øwät. Høxháamhøch hänajty ngäda'aga'añ. Jayøjp ja'a Juan jiaançh quejxä; høxháamhøch njaançh cädaacy. ¹¹ Ni pøn jaduhñ jäda'ahaty quia'a mäbaady hädaa yaabä naaxwiin nebiä Juan mäyajnäbejpä ja'a cuhdujt miøødän. Tøyhajt jaduhñ. Pero cooçh hänajty tøø nho'nä, cooçh hänajty tøø nnøcxtägach maaçh nhuuc tsohmübän, pønjaty ja'a Diosmädia'agy mabøgaamb ja'a høøçhcøxpä, maas mayyä cuhdujt hajxy hänajty miøødhada'añ quejee ja'a Juan miøødä, hoy ja'a mõjcuhtdujt hajxy hänajty quia'a ja møødä.

¹² 'Coo ja'a Juan tiägøøyy mäyajnäbejpä, høxtä je'enä jäda'anäbaadyñä, nägø'ø nädecypiä ja'a jäya'ayhajxy jia wi'i tiägø'øwa'añ maa ja'a Dios wyiinduumän. ¹³⁻¹⁴ Ja'a Diosquexyhajxy jecypiä, jaduhñ hajxy jecy miänaañ coo ja'a Dios ja'a miäjaa yajcähxø'øga'añ. Jaduhñä Moisés miädia'agy miänaambä. Pero jayøjpäc ja'a Elías hijty myina'añ. Y coo ja'a Juan tøø miech, Elías je'e, pø mwiiinjuø'øwaamb by hajxy jaduhñ. ¹⁵ Pøn mädohnd møød, ween miädoy.

¹⁶ Pänébiøch jäya'ayhajxy nyajmäbáadät ja'a jäda'ahatypä. Cab hajxy tii yhojiäwø'øwa'añ. Jaduhñ mäwiiinäts hajxy je'e nebiä pigäna'c wiinhecpän. Coo hajxy naxy miech häyø'pä tøjpa'c, mänitä miäbigäna'c hajxy ñäma'ay: ¹⁷ "Tøø højts nja xu'uxy, pero cab hajxy tøø mhech. Tøø højts hojijøñä nja høy, pero cab hajxy tøø mjø'øy." ¹⁸ Coo ja'a Juan miejch, cab hänajty quiaya'añ yhu'uga'añ. Mänit mijts mnänøømy coo je'e quiu'umañøøbiä. ¹⁹ Mänitøch nbamejtspä, høøch ja'a Diosquexypä. Mänitøch ndägøøyy caabiä huucpä. Jaduhñhøch mijts xñänøømbä cooçh nwi'i quiaya'añ cooçh nwi'i yhu'uga'añ, cooçhä cubojpä cugädieeybä nmägu'ughaty møødä yajnähjuudiutpädøjc. Pero yajcähxø'øgaamb by ja'a Dios jaduhñ ja'a wyiinmahñdyhaam cooçh ja'a tøyhajt jaduhñ nmøødä.

²⁰ Mänitä Jesús tiägøøyy hamänajpä. Ja'a cajptjäya'ayhajxy jaduhñ hojjä, ja'a hajxy hänajty tsänaabiä maa ja'a Jesús ja'a hoy-yagjuøøñäjatypä hänajty tøø jia yajcähxø'øguiän. Paady jaduhñ yhamänajty, coo yhaxøøgwiiinmahñdy hajxy hänajty tøø quia'a najtshixø'øy. Mänitä Jesús miänaañ:

²¹—Haxøøg mijts mjada'añ mhabeta'añ, mijts yaa tsänaabiä Corazín møødä Betsaida. Ja'a jecyjiäya'ayhajxy hijty jim tsänaabiä Tiro møødä Sidón, coo hajxy häxøpy tøø yhiçy ja'a hoy-yagjuøøñäjatypä nej mijts tøø mja hiçiän, tøø ja'a yhaxøøgwiiinmahñdy hajxy häxøpy ñajtshixø'øy. ²² Tøyhajt jaduhñ, coo ja'a Dios yaghabáadät, maas haxøøgtuum miçts jaduhñ xpiäda'aga'añ quejee ja'a jäya'ayhajxy jim jecy

tsänäayyäbä Tiro mөөdä Sidón. ²³ Y mijts jim tsänaabiä Capernaum, mja wi'i yajcumayaamb hajxy jaduhñ. Pero cabä Dios hajxy jaduhñ xquiumaya'añ. Ja'a jecyjiäya'ayhajxy hijty jim tsänaabiä Sodoma, coo ja'a hoy-yagjuөөñäjatypä hajxy häxöpy tөө yhixy nej mijts tөө mja hixiän, cab hajxy häxöpy tөө quiuhdägoy. ²⁴ Tøyhajt jaduhñ, coo ja'a Dios yaghabaadät, maas haxөөgtuum mijts xpiäda'aga'añ quejee ja'a jäya'ayhajxy jim jecy tsänäayyäbä Sodoma.

²⁵ Mänitxөө ja'a Jesús miänaañ:

—Teedy, miich nba'yaaxyp. Miich jim häñaaby tsajpootyp; miich yaa Dioshajp maa hädaa yaabä naaxwiinän. Dioscujú'uyäp coo ja'a tøyhajt tөө myajnähxö'öy ja'a hajxy tii ca'a jajpä. Caj tөө myajnähxö'öy ja'a hajxy tyijy jajpä. ²⁶ Tøyhajt jaduhñ, Teedy, je'eguiөxpä coo miich mjoot jaduhñ chocy.

²⁷ Mänitä Jesús miänáangumbä:

—Tөөchä nDeedy ja'a tøyhajt xquiөxy yajc'өdägö'öy. Cábөch pөн xyhixyhaty, hөөч ja'a Dioshuung. Tøyhajt jaduhñ. Jagóoyyөч nDeedy xyhixiä. Y cábөch ja'a nDeedy pөн xyhixyhajtä. Jagóoyyөч jaduhñ nhixiä, hөөч ja'a Dioshuung. Nyajnähdjábөch pөnjátyhөч nDeedy hixyhädäp. ²⁸⁻³⁰ Mijts, pөн jaduhñ ca'a mee'xtugaamb neby hajxy hijty mguhdujthatiän, hөөч nguhdujt haböjcäc. Hojióothөch nmөөd; cábөch nyajcumaya'añ. Mänitäts ja'a hoybä weenbä hajxy mbaadät. Cábөch ja'a jemчpä mapxypä jaduhñ nbäda'aga'añ.

12

¹ Mänitxөө ja'a Jesús hajxy hänajty wiädity trigoni'ibyquiujc poo'xxiөjooty. Yähó'cäp ja'a Jesús jiamiөdhajxy hänajty. Mänit hajxy tiägөөyy trigotөjpä. ² Coo ja'a fariseoshajxy jaduhñ yhixy, mänitä Jesús hajxy ñämaayy:

—Huug hix, xiidsä mmägu'ughajpä trigo hajxy wyi'i tiөjy. Cabä cuhdujt jaduhñ myiñ coo hajxy tii ndúunämät ja'a poo'xxiөjooty.

³ Mänitä Jesús miänaañ:

—Nej, cahnä ja'a Diosmädia'agy hajxy mgapxiä. Jim jaduhñ myiñ cujaay coo ja'a Davidhajxy yäho'pөjcä. ⁴ Mänit hajxy tiägөөyy Diostөгooty. Mänitä Diostajcaagy hajxy quiaayy, ja'a teedyhajxy hänajty tөө quiuyoxö'öyabä. Cabä cuhdujt hänajty pөн miөөdä coo hajxy quiáyät ni ja'a Davidhajxy. Jagooyyä teedy ja'a cuhdujt hajxy hänajty miөөdä coo hajxy quiáyät. ⁵ Jaduhñ cujaay myiimbä maa ja'a Moisés miädia'aguiän coo ja'a teedyhajxy tsajtөгootypä quia'a nä'ägädä poo'xy ja'a poo'xxiөjooty; y cab jaduhñ ñejiä.

⁶ Y hөөч, maas mőc-hөч ja'a cuhdujt jaduhñ nmөөдä quejee ja'a tsajtөjc. ⁷ Caj mijs mwiinjuө'oy waamb ja'a Diosmädia'agy jaduhñ miäna'añ: "Mänáambөч jaduhñ coo hojioot hajxy mmөөdhädät; cábөч jaduhñ nmäna'añ coo animal hajxy myóxät ja'a hөөчcөxpä." Coo hajxy jaduhñ mwiinjuө'owät, cabä jäya'ay hajxy nä'ä nägoodä mwiingapxpédät. ⁸ Hөөч ja'a Diosquexypä, nmөөdhөч cuhdujt jaduhñ hөxtä maa ja'a poo'xxiөөbaadiän.

⁹ Mänitä Jesús jim chohñ. Mänit tiägөөy tsajtөгooty. ¹⁰ Jiibiä mähdiөjc hänäjty tu'ug; cө'өdө'өds hänäjty tu'nax. Jiibiä fariseoshajxy hänäjty näje'e tiänaabiä. Mänitä Jesús miäyajtөwä:

—Nej, hoy jaduhñ coo ja'a pa'amjäya'ay myajmөcpөгät ja'a poo'xxiөөjootiä.

Paadiä fariseoshajxy jaduhñ miänaañ, yhöxtaaby ja'a wiinmahñdy hajxy hänäjty nebiä Jesús hajxy yajtsumөөjät. Coo ja'a Jesús ja'a pa'amjäya'ay yajmөcpөгät ja'a poo'xxiөөjooty, mänitä Jesús hajxy hänäjty yajtsuma'añii. ¹¹ Mänitä Jesús yhadsooy:

—Hoy pues. Coo pөñ mieeg quiuga'awө'oy nөөjutjooty ja'a poo'xxiөөjooty, mänit hajxy nөcxy yajpädsөmy, túhmäts. ¹² Y maas tsoobaatp ja'a jäya'ay quejee ja'a meeg. Hoy jaduhñ coo jäya'ay mnäxúudsät ja'a poo'xxiөөjooty.

¹³ Mänitä Jesús ja'a mähdiөjc nāmaayy:

—Xajtөw yө'ө mgө'ө.

Mänit xiajtөoyy. Mänit miäbaaty nebiä tu'ugpän. ¹⁴ Mänitä fariseoshajxy tiөjpädsөөmy. Mänit hajxy quiojyquiapxyhajty nebiä Jesús hajxy yaghó'ogät.

¹⁵ Coo ja'a Jesús jaduhñ miädoyhajty, mänit jim chohñ. Mänitä jäya'ay may piadu'ubөjcy. Mänitä Jesús ja'a pa'amjäya'ay yajmөcpөjcy nägөxiä. ¹⁶ Mänit jaduhñ miänaañ coo hajxy quia'a nägäpxät pөñ je'e. ¹⁷ Jaduhñdsä tiөjiajty nebiä Isaías jecy miänaañän, ja'a Diosquexypä. Dios jaduhñ mänaamb:

¹⁸ Hөөчhä nmoonsä hädaa, ja'aäch tөө nwiimbíyyäbä.

Ndsөjpiөч jaduhñ. Jootcүjc-hөч nnijiäwө'oyii yө'өгөxpä.

Nbäda'agáambiөч ja'a nEspíritu maa yө'өjän.

Hөөч nguhdujt jaduhñ xyajwiingapxө'owáanäp maa ja'a jäya'ayhajxy nägөxiän.

¹⁹ Caj chiptuna'añ; caj ya'axa'añ caj jioga'añ.

Hahuum jaduhñ wiädita'añ cajptooty.

²⁰⁻²¹ Jiootcapxmөcpөгaamby pөñ hobiä nejpiä mäbөjp.

Mäbөгáanäxäp ja'a miädia'agy ja'a jäya'ayhajxy nägөxiä.

Mänit jaduhñ tiägө'owa'añ hoyhanehmbä.

22 Mänitä mähdiøjc tu'ug yajmejtsä maa Jesúsän. Wiindsä mähdiøjc hänajty, møød hänajty yhuumä, møød ja'a møjcu'uba'am hänajty miøødä. Mänitä Jesús jaduhñ yajnahwaach, yaghijxø'cy, yajcapxø'cy. 23 Mänitä jäya'ayhajxy nägøxiä yagjuøøyy. Mänit hajxy ñiñämaayyä:

—Nej, David yhap yhocäda'a yø'øduhñä.

24 Coo ja'a fariseoshajxy jaduhñ miädooyy, mänit hajxy miänaañ:

—Coo yø'ø craa ja'a møjcu'uwiinmahñdy jaduhñ miøødä, paadiä møjcu'uba'am jaduhñ yajnahwa'aäch.

25 Ñajuøøbiä Jesús hänajty nebiä fariseoshajxy hänajty wyiinmahñdyhaty. Mänit miänaañ:

—Coo ja'a tu'hagajptpä jäya'ayhajxy ñimiädsibø'øwøøjät, cuhdägóyyäp ja'a quiajpthajxy jaduhñ. Y coo ja'a tu'ugtøgootypä jäya'ayhajxy ñimiädsibø'øwøøjät, cab hajxy hoy yhijnät tu'ugtøgooty. 26 Jaaná jaduhñduhmbä, coo ja'a møjcu'uhajxy ñimiädsibø'øwøøjät, tägóyyäp ja'a wyiinmahñdyhajxy jaduhñ. 27 Hoorä, mijts jaduhñ mänaamb cooäch ja'a møjcu'uba'am nyajnahwa'aäch ja'a møjcu'uwiinmahñdyhaam. Coo häxøpy jiaduhñä, maa mijts ja'a mjamioød ja'a wiinmahñdy hajxy piaady coo ja'a møjcu'uba'am hajxy yajnahwa'aäch. Hamdsoo hajxy myajcähxø'øgy coo ja'a tøyhajt hajxy mga'a møødä.

28 Pero høøch, Dioshespírituháamhøch ja'a møjcu'uba'am nyajnahwa'aäch. Cähxø'p jaduhñ coo tøø yhabaatnä coo ja'a Dios ja'a miäjaa yajcähxø'øga'añ.

29 'Coo ja'a møjcu'u xquia'a yajmäjädá'agät, cabä miäjaa jaduhñ mbøjcät.

30 'Pøñhøch jaduhñ xquia'a møødpädø'p, høøch nmädsip je'e. Y pøñhøch jaduhñ xquia'a møødtuumb, xmiähahñájpxøch je'e.

31-32 'Je'eguiøxpøch mijts jaduhñ nnäma'ay, coo pøn jaduhñ tiu'udägóyyät, hoy jaduhñ ñähwá'adsät, hóyhøch jaduhñ xjia nänømy, høøch ja'a Diosquexypä. Pero coo pøn jaduhñ ñänómät ja'a Dioshespíritu, cab jaduhñ mänaa ñähwa'adsa'añ.

33 'Mhøxcábäp hajxy jaduhñ pøn ja'a howyiinmahñdy møød; je'eds hoy wädijp. Pøn ja'a howyiinmahñdy ca'a møød, cab hoy wiädity. 34 Jaduhñ mäwínäts mijts hajxy mjatcø'øy nebiä tsahñdiän. Paadiä hoybä hajxy mga'a mädia'aga'añ, coo ja'a haxøøgwiinmahñdy hajxy mmøødä. Haagä mgopcooty ja'a mmädia'agyhajxy jaduhñ chohnda'agy. 35 Jaaya'ay hojjiäya'aybä, hoy jaduhñ quiapxy miädia'agy je'eguiøxpä coo ja'a howyiinmahñdy miøødä quiopcooty. Pero jaaya'ay ca'a hoybä, haxøøg jaduhñ quiapxy miädia'agy je'eguiøxpä coo ja'a haxøøgwiinmahñdy miøødä quiopcooty. 36 Chaäch mijts

nnäma'ay, coo jaduhñ yhabáadät coo ja'a Dios hänajty yajñahdija'añ, mänitä Dios hajxy xmiäyajtøwa'añ waambaty hajxy hänajty tøø mgapxtägoy, hoy hajxy jaduhñ tøø mja nä'a wiingapxnaxy. ³⁷ Pø haxøøg hajxy hänajty tøø mmädia'agy, mänit Dios hajxy xpiäda'aga'añ haxøøgtuum. Pø hoy hajxy hänajty tøø mmädia'agy, mänitä Dios hajxy xpiäda'aga'añ hodium.

³⁸ Mänitä Jesús ñämaayyá ja'a fariseoshajxy näje'e møødä ley-yajñahixøøbiähajxy:

—Wiindsón, højts ja'a hijxtahñd huuc yaghíxác ja'a hoy-yagjuóñbä.

³⁹ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Ja'a jäya'ayhajxy jäda'ahatypä, haxøøg hajxy jiatcø'øy, cabä Dios hajxy chocy. Ja'a hijxtahñd hajxy mja wi'i yhixaamby. Jagooyyá hajxy jaduhñ mhixa'añ nebiä hijxtahñd jecy quiähxø'quiän ja'a Jonáscøxpä, ja'a Dios jecy quiéjxäbä. ⁴⁰ Ja'a ballenajoodooty ja'a Jonás yhiijty tægøøgxøø tægøøgtuhm. Jaduhñäts høøch nhidaambä naaxjutjooty tægøøgxøø tægøøgtuhm, høøch ja'a Diosquexypä. ⁴¹ Coo ja'a Jonás jaduhñ piädsøømy ballenajoodooty, mänitä Diosmädia'agy hoy yajwa'xy maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Nínive. Coo hajxy jim miädooyy, mänit hajxy miäbøjcy. Mänitä yhaxøøgwiinmahñdy hajxy ñajtshixøøyy. Y cabä Jonás møjtuung hijty jaduhñ jiaty møødä. Maas møjttuunghøch nmøødä høøch. Pero cáboch nmädia'agy hajxy xmiädowaanä, ja'a jäya'ayhajxy jäda'ahatypä. Coo jaduhñ yhabáadät coo hajxy hänajty yajñahdija'añii, mänit hajxy ñäma'awa'añii coo hajxy jaduhñ piäda'agóøjät haxøøgtuum. Ja'a jecyjiäya'ayhajxy jaduhñ mäna'anaamb, ja'a hajxy hijty jegyhajty tsänaabiä Nínive. ⁴² Jaduhñdsä to'oxiøjc miäna'anaambä, ja'a jecy gobiernähjätbä jäguemnaax ja'a jøømbojmanajpä. Mänitä Salomón hoy miämädoowhity, je'eguiøxpä coo ja'a Salomón hänajty jiaanç tehñ quiuhwijjiä. Y cabä Salomón ja'a møjtuung hijty jiaty møødä. Maas møjttuunghøch nmøødä høøch. Pero cáboch nmädia'agy hajxy xmiädowaanä, ja'a jäya'ayhajxy jäda'ahatypä.

⁴³⁻⁴⁵ 'Ja'a jäya'ayhajxy jäda'ahatypä, haxøøgwiinmahñdy hajxy miøød. Y cooçh nmädia'agy hajxy xquia'a mäbøjçät, maas haxøøg hajxy jaduhñ jiädät. Jaduhñ mäwínäts hajxy jiädät nebiä jäya'ay møjcu'umøødpän. Coo ja'a møjcu'u jiiiby piädsøømät maa jaaya'ay quiopcän, mänitä poo'xtaact nøcxy jäguemduum yhøxta'ay maa ja'a tøødsnähgapän. Coo ja'a poo'xtaact jim quia'a páadät, mänit miäna'ana'añ: “Mejor nnä'ägä nøcxtägáçhøch maach nhuuc tsohmän.” Coo jaduhñ wyiimbídät, mänitä jäya'ay quiopc jaduhñ piáatät nebiä yajwa'adstøjcän, ja'a yajxón tøø pie'edyijäbä. Mänitä

jiamiøød nøcxy juxtujc jiaac woy, ja'a maas haxøøgpä. Mänit hajxy nägøxiä tiägø'øy maa jaaya'ay quiopcootiän. Y maas haxøøg jaaya'ay jaduñ jiaada'añ quejee hijty yhyty.

⁴⁶ Jimnä ja'a Jesús ja'a cu'ug hänajty miøødmädia'agyñä, mänitä tiajhajxy miejch møødä piuhya'ayhajxy. Jim hajxy miähmøøyy tøba'am. Ja'a Jesús hajxy hänajty miøødmädia'agaamby. ⁴⁷ Mänitä Jesús hoy ñäma'ayii:

—Xiidsä mdaj xmiøødmädia'aga'añ tøba'am møødä mbuhya'ayhajxy.

⁴⁸ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Pøñhøch ndajhajpy; pøñhøch nbuhya'ayhajpy.

⁴⁹ Mänitä jiamiøød ñädsiiwøøyy. Mänit miänaañ:

—Høøch ndaj yø'ø; høøch nbuhya'ay yø'ø. ⁵⁰ Pøñhøch ja'a nDeedy miädia'agy xquiudiúunäp ja'a tsajpootypä, jaduñ mäwíinäts hajxy je'e nébiøch nbuhya'ayän, nébiøch nbuhdo'oxiän, nébiøch ndajjän.

13

¹ Mänitxøø ja'a Jesús jim chohñ tøgooty. Mänit jim miejch mejypia'a. Hoy jim yhäñaaguiäda'agy. ² Mänitä jäya'ay may miejch maa ja'a Jesús hänajtiän. Mänitä Jesús tiägøøyy barcojooty. Hoy jiiby yhøxta'agy. Cøjxä jäya'ayhajxy jim miähmø'øy pu'uwiiing. ³ Mänitä Jesús tiägøøyy yajnähiøøbiä madiu'u. Mäbaadyhaam jaduñ yajnähiøøyy. Mänit miänaañ:

—Mänitä jäya'ay tu'ug tiu'ubøjcy niippä. ⁴⁻⁸ Coø ja'a tøømd tiägøøyy wøjpä, näje'e ja'a tøømd quiahy tu'haam, näje'e quiahy tsaanähgøxp, näje'e quiahy haptiooty, näje'e quiahy maa ja'a hoñaaxän. Ja'a jim cáhwäbä tu'haam, yajpäð'c ja'a muuxyhajxy je'e. Ja'a jim cáhwäbä tsaanähgøxp, paquiä jaduñ jia mujxy, je'eguiøxpä coø ja'a naax quia'a jaty cøøcä. Coø quiøxxøøjøøyy, mänitä tiøøch, coø ja'a tyicts hänajty quia'a møødä. Ja'a cáhwäbä haptiooty, ja mujx jaduñ. Ja yee'c jaduñ, pero cabä ñä'a tøømbejty. Hix, ja'a hapti je'e xaam. Y ja'a cáhwäbä maa ja'a hoñaaxän, may jaduñ tiøømhajty, näje'e mägo'xhaam, näje'e tægøøghii'xhaam, näje'e hii'xmajc-haam. ⁹ Pøñ jaduñ wiinjuøøby, weenç hädaa nmädia'agy xmiäbøjcä.

¹⁰ Mänitä Jesús ñämejtsä ja'a jiamiøødhajxy. Mänit miäyajtøøwä:

—Tii ja'a cu'ug coø yajnähiø'øy yajmäbaadyhaam.

¹¹ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Tøø mijts ja'a Dios xyajwiinjuø'øy nebiaty yhane'emy. Cab hijty yajwiinjuø'øy. Y yø'ø cu'ughajxy, cab hajxy hoy wyiinjuø'øwa'añ. ¹² Pøñ madiu'u jaduñ møød, maas may jaduñ mio'owa'añii. Pero pøñ weenñtiä møød, pøgáañäxäp

je'e mäduhñtiä jim̄ miøødä. ¹³ Páadyhøch jaduhñ nmädia'agy yajmäbaadyhaam. Jia wi'i yhee'py hajxy, cab hajxy tii yhixy. Jia wi'i miämädoowhijpy hajxy, cab hajxy wyiinjuø'øy, neby hajxy tii quia'a mädoybän.

¹⁴ 'Tøjiajp jaduhñ yø'øya'aguiøxphajxy nebiä Isaías jecy miänaaññ, ja'a hijty jegyhajty wädijpä Diosquexy:

Mmädoowaamby hajxy jaduhñ, cab hajxy mwiinjuø'øwa'añ;
Mheebaamby hajxy, cab hajxy mhixa'añ.

¹⁵ Tøø hädaa jäya'ayhajxy quiuhxexy;

nebiä cuhnatpän, nebiä wiimbi'idspän hajxy jaduhñ
ñibiäda'agyii neby hajxy jaduhñ quia'a wiinjuø'øwät,
nébiøch nmädia'agy hajxy xquia'a mæbøjcät.

Cooch nmädia'agy hajxy xmiäbøjcät,
mänitøch hajxy jaduhñ nyajñhwá'adsät.

¹⁶ 'Jootcujc jaduhñ mhity je'eguiøxpä coo hajxy jaduhñ
mhixy, coo hajxy jaduhñ mmädoy. ¹⁷ Tøyhájthøch

mijts nnäma'ay, may ja'a Diosquexyypähajxy, may ja'a
hojiäya'aybähajxy jia hixaañ nej mijts cham̄ mhixiän. Jia
mädoowaan hajxy nej mijts cham̄ mmädoyyän.

¹⁸ 'Huuc mädoow hajxy waamb ja'a niippä cwieento
miädia'agytiägø'øy. ¹⁹ Näje'e ja'a jäya'ayhajxy, coo ja'a

Diosmädia'agy hajxy miädoy nebiä Dios yhane'emiän, cab
hajxy wyiinjuø'øy. Mänitä Diosmädia'agy hajxy piøjcäxä
ja'a møjcu'ugong. Jaduhñ mäwínäts hajxy je'e nebiä
tøømd quiahyyän tu'haam. ²⁰⁻²¹ Näje'e ja'a Diosmädia'agy

hajxy hamuumdu'joot yhuuc ja mæböcy. Pero coo hajxy
chaaçhtiuñii ja'a Diosmädia'agyquiøxpä, mänit hajxy
piädsøømnä. Jaduhñ mäwínäts hajxy je'e nebiä tøømd
quiahyyän tsaanähgøxp. Paquiä jaduhñ tiø'øch je'eguiøxpä

coo ja'a tyicts quia'a hity. ²² Näje'e ja'a Diosmädia'agy hajxy
yhuuc ja mädooy. Pero jiaançh tehñ jiahmiejchp hajxy jaduhñ
hädaa yaabä naaxwiimbä. Jiaançh tehñ yhadsojpy ja'a

xädø'øñ hajxy, paadiä Diosmädia'agy hajxy hoy quia'a
panøcxa'añ. Jaduhñ mäwínäts hajxy je'e nebiä tøømd
quiahyyän haptiooty. ²³ Näje'e ja'a Diosmädia'agy hajxy hoy

wyiinjuø'øy. Hoy hajxy jaduhñ pianøcxy hamuumdu'joot.
Jaduhñ mäwínäts hajxy je'e nebiä tøømd quiahyyän
hoñaaxooty.

²⁴ Mänitä Jesús tiägøøguiumbä mädiaacpä yajmäbaadyhaam:
—Coo ja'a Dios yhane'emy, jaduhñhøch nyajmäbaada'añ
nebiä tu'jäya'ay hodiøømd tøø wiøjjiäbän maa ja'a ñaaxän.

²⁵ Mänitcoods hajxy quiøxy maaho'cy. Mänitä miädsip ja'a
cizañatøømd hoy wiøjy maa ja'a trigotøømd hänajty tøø
wiøjjiän. ²⁶ Tu'cuhdujt ja'a trigo miujxy møødä cizaña. Coo

ja'a trigo xiäbaajøøyy, mänitä cizaña quiahxø'pä. ²⁷ Mänitä

jäya'ay hoy ñäma'ayijäm ja'a mioonsähajxy: “Wiindsón, hodiøømd miich mwøj, túhmäts. Pämaadá yø'ø cizañahujts tøø chooñ.” ²⁸ Mänitä wyiindsón miänaañ: “Nmädsiphøchäda'la jaduñ tøø jiatcø'øy.” Mänitä mioonsä miänaañ: “Nej, nõcxäp højts yø'ø cizañahujts nwixiä.” ²⁹ Mänitä wyiindsón miänaañ: “Caj, cab hajxy mwixät coo ja'a trigo jaduñ ñä'ä mädäð'øgø'øwät. ³⁰ Ween yhity; ween tu'cuhdujt yeegy. Coo ja'a trigopux jaduñ yhabáadät, mänitøch nmoonsä nguexa'añ, weenä cizañahujts hajxy jayøjp quiøxy yajpädø'øgy. Ween hajxy quiøxy haxoch. Mänit hajxy jaduñ ñó'ogät. Mänitä trigo hajxy ñähmädsät. Mänit hajxy piädá'agät tsehxijøoty.”

³¹ Mänitä Jesús tiägøøguiumbä mädiaacpä yajmäbaadyhaam:

—Coo ja'a Dios yhane'emy, jadúñhøch nyajmäbaada'añ nebiä mostazapajcän. Jim tu'jäya'ay tøø ñi'iby maa ja'a ñaaxän. ³² Tøyhajt jaduñ coo ja'a mostazapajc jiaanç tehñ chayyá. Pero coo yeegy, cruty jaduñ jiaty nebiä quepychaajän. Mäðøyyä ja'a muuxyhajxy nõcxy jim mia'ay yhaajijøoty.

³³ Mänitä Jesús miänáangumbä yajmäbaadyhaam:

—Coo ja'a Dios yhane'emy, jadúñhøch nyajmäbaada'añ nebiä to'oxiøjc ja'a tsajcaagyooy yajmädijø'øyäbän harinajjøoty tægøøgquixhñdy. Mänit jaduñ cøxiä yajmäyabicø'øy.

³⁴ Jaduñä Jesús ja'a cu'ug yajnähixøøyy haagä yajmäbaadyhaam. ³⁵ Jaduñds tiøjiajty nebiä Diosquexypä jecy quiujahyyän:

Mäbaadyháamhøch nmädia'aga'añ.

Nyajcähxø'øgåambiøch mädyijaty hñajty yu'uçhtium hijp mänaa hädaa yaabä naaxwiin yhawijy tiøø'xta'aguiän; cahnä quiähxø'øgyñä.

³⁶ Mänitä Jesús ja'a cu'ughajxy quiejxwiimbijty. Mänit tiøjtägøøyy. Mänit ja'a jiamioødhajxy miejch. Mänitä Jesús hajxy ñämaayy:

—Højts capxwíjjäc ja'a cizañahujtsçøxpä.

³⁷ Mänitä Jesús miänaañ:

—Høøch ja'a Diosquexypä, jaduñ mäwínhøch høøch nebiä jaaya'ay hodiøømd tøø wiøjjiäbän. ³⁸ Y hädaa yaabä naaxwiin, jaduñ mäwínäts hädaa nebiä naaxän maa ja'a hodiøømd wiøjjiän. Jaaya'ayhajxy hanéhmäbä ja'a Diósäm, jaduñ mäwínäts hajxy je'e nebiä hodiøømdän. Jaaya'ayhajxy hanéhmäbä ja'a møjcu'ugong, jaduñ mäwínäts hajxy je'ebä nebiä cizañahujtsän. ³⁹ Y ja'a møjcu'ugong, jaduñ mäwínäts je'e nebiä jaaya'ay ja'a cizañahujts tøø wiøjjiäbän. Coo ja'a naaxwiimbä wyiimbida'añ, jaduñ mäwínäts je'e nebiä trigo hajxy yajpädø'quiän møødä cizañahujts. Y ja'a Dios

ja'a mioonsähajxy tsajpootypä, jaduhñ mäwíinäts hajxy je'e nebiä jaaya'ay ja'a trigo hajxy yajpädø'quiän. ⁴⁰ Coo ja'a naaxwiimbä jaduhñ wyiimbida'añ, jaduhñ mäwíinäts je'e nebiä cizañahujts hajxy ño'quiän. ⁴¹ Mänitøch nmoonsä nhane'ema'añ coo hajxy ween nõcxy yajpädsømy pønjaty ja'a haxøøgwiinmahñdy møød, møødä pønjaty jaduhñ ja wi'i yhadugaamb ja'a Diosmädia'agy. Jim hajxy yajpädsøma'añii maach hänäjty nhane'ema'añän, høøch ja'a Diosquexypä. ⁴² Mänit hajxy hänäjty quiujuipø'øwa'añii jøønjooty. Jiiby hajxy jio'øwa'añ xiuuds'añ. ⁴³ Ja'a hajxy jaduhñ howiädijpä, jaanç tehñ miøj jaanç tehñ jiaanç hajxy yhida'añ maa ja'a Tieedyhajxy yhane'ema'añän. Pø jii mmädohndhajxy, mmädówäp hajxy jaduhñ.

⁴⁴ 'Coo ja'a Dios ja'a miäjaa yajcähxø'øga'añ, jaduhñ mäwíinäts je'e nebiä jäya'ay maxiädø'øñ tiajø'øyäbän naaxpa'c. Coo pøn piädät, mänitä tiajøødiägats'añ. Xoonäda'agaamb jaduhñ. Mänit nõcxy tioogy tijaty jim miøød. Mänitä naax nõcxy jiuyu maa ja'a maxiädø'øñ tøø piaadiän.

⁴⁵ 'Coo ja'a Dios ja'a miäjaa yajcähxø'øga'añ, jaduhñ mäwíinäts je'e nebiä perlatsaahajuubiän, ja'a jaanç tehñ yajxonbä. Ja'a perlatsaa, pic je'e møød pioobä. ⁴⁶ Coo jaduhñ tu'ug piädät jaanç tehñ chowbä, mänit nõcxy tioogy tijaty jim miøød. Mänitä perlatsaa nõcxy jiuyu.

⁴⁷ 'Coo ja'a Dios ja'a miäjaa yajcähxø'øga'añ, jaduhñ mäwíinäts je'e nebiä hacxjohmñd hajxy piädä'aguiäbän mejjiooty coo hacx hajxy hänäjty jioma'añ madiu'u. ⁴⁸ Coo ja'a hacxjohmñd jaduhñ yhúdsät, mänit hajxy yhøxwohmñbädsømy. Mänitä hacx hajxy wyiimbiy ja'a hojiatypä. Mänit hajxy piäda'agy cachjooty. Mänitä ca'a hojiatypä hajxy ñøøga'adsø'øy. ⁴⁹ Jaduhñ mäwíinäts jiada'añ coo ja'a naaxwiimbä wyiimbida'añ. Mänitä Dios ja'a mioonsähajxy wyiimbiwa'añ ja'a hojiäya'aybä. ⁵⁰ Pøn ca'a hojiäya'ay, je'e hajxy cujuipø'øwáañäp jøønjooty. Jiiby hajxy jio'øwa'añ xiuuds'añ.

⁵¹ Mänitä Jesús miänaañ:

—Nej, mwiinjuøøby hajxy jaduhñä.

Mänit hajxy yhadsooyy:

—Wiindsón, nwiinjuøøby højts jaduhñ.

⁵² Mänitä Jesús miänáangumbä:

—Coo ja'a ley-yajnähihxøøbiähajxy tiägø'øwät habøjpä nebiä Dios yhane'emiän, mejtstu'u ja'a mädia'agy jaduhñ jiada'añ møødä jecypiä møødä jemybiä. Jaduhñ mäwíinäts je'e nebiä cudøjc madiu'u miøødhátiäbän, møødä jemybiä møødä jecypiä.

⁵³ Coo ja'a Jesús jaduhñ miädiaacpädøøyy, mänit jim chohñ.
⁵⁴ Mänit miejch maa ja'a yhamdsoo cajptän. Mänit tiägøøyy yajnahixøøbiä tsajtøgooty. Mänitä jäya'ayhajxy jiaanč tehñ yagjuøøyy. Mänit hajxy miänaañ:

—Maa yø'ø wiinmahñdiäda'a tøø yhabøcy. Nebiä hoy-yagjuøøñäjatypä jaduhñ yajcähxø'øgy. ⁵⁵ José yhuung yø'ø, yø'ø tsejtspä pujxpä. María ja'a tiaj xiøhaty. Jue'e piuhya'ayhajxy xiøhaty, Jacobo, José, Simón, møødä Judas. ⁵⁶ Yaa hajxy chäna'ay maa højts ngajptän møødä piuhdo'oxyhajxy. Pämaadä yø'ø wiinmahñdy yø'øduhmbä tøø yajtsooñ.

⁵⁷ Mänitä Jesús miädia'agy quia'a mabójcäxa. Mänitä Jesús miänaañ:

—Homiaajä ja'a Diosquexy wiädity, cumáayyöp jaduhñ. Pero cab jim quiumayii maa yhamdsoo naax maa yhamdsoo tøjcän.

⁵⁸ Cabä Jesús ja'a hoy-yagjuøøñäjatypä jim jiaty yajcähxø'cy, je'eguiøxpä coo ja'a miädia'agy hänajty quia'a mabójcäxa.

14

¹ Mänitä Herodes miädoyhajty coo ja'a Jesús hänajty jim wiädity. Ja'a Herodes, jim hänajty je'e guobernadorhaty Galileanaaxooty. ² Mänitä Herodes ja'a mioonsä ñämaayy:

—Juan mäyajnäbejpäda'a je'e. Tøøda'a jiuypioøcy. Paadiä møcmäjaa jiaanč tehñ miøødä.

³⁻⁴ Tøø ja'a Herodes ja'a Juan hänajty yajtsumyii. Tøø ja'a Juan hänajty quiø'oxochii cadenahaam. Paadiä Juan jaduhñ chuumä coo ja'a Herodes hänajty tøø ñäma'ay coo jaduhñ quia'a hoyyä coo ja'a Herodes ja'a piuhya'ay tio'oxiøjc miøodtsänáayyät. Jue'e ja'a Herodes piuhya'ay hänajty xiøhaty, Felipe. Jue'e ja'a Felipe tio'oxiøjc hänajty xiøhaty, Herodías. ⁵ Jaduhñä Herodes hänajty tiajy miay coo ja'a Juan hänajty yagho'oga'añ. Pero jaanč tehñ chähgøøby ja'a Herodes hänajty. Ja'a cu'ug hänajty chähgøøby je'eguiøxpä coo ja'a cu'ughajxy hänajty miäna'añ coogä Juan ja'a Diosmädia'agy hänajty yajwa'xy.

⁶ Mänitä Herodes jiumøjt jaduhñ piejtä. Jimä Herodes hänajty yhäña'ay møødä pawoy pawichpähajxy. Mänit hajxy tiägøøyy wiinhéjtsäbä. Ja'a Herodías yhuung jaduhñ tægøøyy hejtspä. Mänitä Herodes xioonndaacy nägø'ø nädecypiä.

⁷ Mänitä Herodes ja'a quixy yajwiinwaanøøyy:

—Hotyijä miich xmiäyujwá'anät, nmó'owäbøch miich jaduhñ.

⁸ Mänitā quixy ja'a tiaj hoy yhawaanā. Mänitā tiaj jaduñ miānaañ coo ja'a Juan mäyajnäbejpä quiopc jaduñ miäyujwá'anät. Mänitā quixy ja'a Herodes hoy ñāma'ay:

—Høøchā Juan mäyajnäbejpä quiopc móoyyāc texyjooty.

⁹⁻¹⁰ Mänitā Herodes jootmadiägøøyy nägø'ø nädecypä. Pero tøø hānajty miāna'añ jāya'awyyiinduum coog hānajty yega'añ hotyjatiä. Mänit yhanehmy coo ja'a Juan quiopc yhøxpúxäxät jilby pujxtøgooty. ¹¹ Mänitā Juan quiopc yajnöcxäxä texyjooty maa ja'a Herodeshajiän. Mänitā quixy miooyyā. Mänitā quixy ja'a tiaj hoy mio'oy.

¹² Mänitā Juan ñāxāwa'ay yo'tuc hoy quiøøyyäxä; ja'a Juan miägu'ughajpähajxy jaduñ hoy quiø'øy. Mänitā Juan hajxy hoy yajnaaxtägø'øy. Mänitā Jesús hajxy hoy yhawaanā cooc ja'a Juan hānajty tøø yagho'ogyii.

¹³ Coo ja'a Jesús jaduñ miädoyhajty cooc ja'a Juan tøø yagho'ogyii, mänit jim̄ chohñ barcojooty nidiuhm̄. Mänit ñøcxy hanidiuhm̄dum. Mänitā cu'ughajxy miädoyhajty cooc ja'a Jesús hānajty jim̄ tøø chooñ. Mänitā Jesús hajxy piadu'ubøjcy cajptooty. Tegy-yo'oy hajxy pianøcxy. Jayøjp hajxy jim̄ miejch maa ja'a Jesús hānajty ñøcxiän. Mänitā Jesús piamejch høxhaam. ¹⁴ Coo ja'a Jesús piädsøømy barcojooty, mänitā majiäya'ay yhijxy. Mänit ñāxuu'ch. Mänitā pa'amjäya'ay yajmøcpøjcy. ¹⁵ Mänittsuu ja'a Jesús miägu'ughajpähajxy piamejch. Mänitā Jesús hajxy ñāmaayy:

—Tøø chuujø'øy y cabä tøjc yaa. Quejxwiimbit yø'ø jāya'ayhajxy; weenä caagy hajxy nøcxy jiuuy cajptooty.

¹⁶ Mänitā Jesús miānaañ:

—Caj, ween hajxy yhity. Mijts jaduñ ween myajcáyät.

¹⁷ Mänit hajxy yhadsooyy:

—Cab højts tii nmøødä. Jagooyyā højts ja'a tsajcaagy mägooxyā nmøødä chaadsä hacx metscä.

¹⁸ Mänitā Jesús miānaañ:

—Mämiñxä yø'ø.

¹⁹ Mänitā Jesús ja'a majiäya'ay ñāmaayy coo hajxy ween yhøxta'agy møøwyiing. Mänitā tsajcaagy quiøøchooyy møødä hacx. Mänit yuughee'py cøxp. Mänit miānaañ:

—Dioscujú'uyäp.

Mänitā Jesús ja'a tsajcaagy yhaguidøøyy. Mänitā miägu'ughajpähajxy miooyy. Mänit hajxy hoy yajwa'xy majiäya'ayhagujc. ²⁰ Nägøxiä hajxy jaduñ quiaayy cu'uxiä. Mänitā Jesús miägu'ughajpä tsajcaagyhaguijc hajxy yajpädø'cy majmejtscach. ²¹ Nämägooxmil hajxy quiaayy haagä ya'adiøjc. Hawiingä to'oxiøjc-hajxy møødä pigāna'c-hajxy.

²² Mänitä Jesús ja'a miägu'ughajpä ñämaayy coo hajxy ween tiägø'øy barcojooty, coo hajxy ween ñøønajxø'øgy. Mänitä Jesús ja'a majiäya'ayhajxy quiejxwiimbijty. ²³ Mänitä Jesús ñøcxy nidiuhm tunñähgøxp Diospa'yaaxpä. Coo quioodsøøyy, jimnä Jesús hänajty nidiuhm tunñähgøxp. ²⁴ Ja'a Jesús ja'a miägu'ughajpähajxy, mejyquiujc hajxy hänajty tøø miech barcojooty. Møc hajxy hänajty jiojcubojo'øy; paadiä nøø hänajty miøjjädseembejty barcomøjc. ²⁵ Coodsnä Jesús tiu'ubøjcy tecy-yo'oy. Mejywyiing jaduħn yohy. Mänit miejch maa ja'a miägu'ughajpähajxiän. ²⁶ Coo ja'a Jesús hajxy yhijxy coo hänajty yo'oy mejywyiing, mänit hajxy chähgøøbiøjcy. Mänit hajxy chähgø'øyaaxy:

—Haañämäda'a yø'ø.

²⁷ Mänitä Jesús miänaañ:

—Ca'a hajxy mdsähgø'øy. Høøch ja'a Jesús.

²⁸ Mänitä Pedro miänaañ:

—Wiindsón, pø miich ja'a Jesús, høøch huuc hanéhmac cooch jim mnøcxät yo'oy maa miichän.

²⁹ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Minxä.

Mänitä Pedro piädsøømy barcojooty. Mänit tiägøøyy yohbiä mejywyiing. Jim hänajty ñøcxa'añ maa ja'a Jesúsän. ³⁰ Coo jiäwøøyy coo møc piojy, mänit chähgøøbiøjcy. Mänit tiägøøyy quiimbä. Mänit yaaxy:

—Wiindsón, høøch yajpädsøømac.

³¹ Mänitiä ja'a Jesús ja'a Pedro quiø'ø miajtsä. Mänit miänaañ:

—Caj miich mhuuc mäbøjpä. Tiich nmädia'agy coo xquia'a mäbøjcä.

³² Coo ja'a Jesús tiägøøyy barcojooty møødä Pedro, mänitä poj yuungøøyy. ³³ Mänitä Jesús hajxy wyiinjiicädaacy. Mänitä Jesús hajxy ñämaayy:

—Tøyhajt miich mDioshuungä.

³⁴ Mänit hajxy miejch mejyhawiimb maa hänajty xiøhatiän Genesaret. ³⁵ Coo ja'a Jesús yhøxcajpä ja'a jäya'ayhajxy jimnä, mänitä mädia'agy tiägøøyy wädiipä coo ja'a Jesús jim tøø miech Genesaret. Mänitä pa'amjäya'ayhajxy may yajmejtsä maa ja'a Jesúsän. ³⁶ Mänitä Jesús hajxy miänuu'xtaacy coo ja'a wyitpa'a hajxy ween ñähdoonä. Coo hajxy jaduħn ñähdoon, mänit hajxy miøcpøjcy.

15

¹ Mänitä Jesús ñämejtsä ja'a fariseoshajxy näje'e møødä ley-yajñähixøøbiähajxy näje'e. Jerusalén hajxy hänajty choon. Mänitä Jesús hajxy miäyajtøøyy:

² —Yø'ø mmägu'ughajpähajxy, tii ja'a cuhdujt hajxy coo quia'a cudiuñ nebiä jecyjiäya'ayhajxy xyajmämähmøøyyäm. Ja'a jecyjiäya'ayhajxy, cø'øbujp hajxy hijty coo hajxy hänajty quiaaya'añ. Jaduhñ hajxy hijty quihdujthaty. Pero yø'ø mmägu'ughajpähajxy, cab hajxy jaduhñ quihdujthaty.

³ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Pero mijts, cabä Dios miädia'agy hajxy myajtuunä. Ja'a mhamdsoo cuhdujt hajxy myajtuumby. ⁴ Ja'a Dios jaduhñ mänaañ coo ja'a ndaj ndeedy hajxy nwiingudsähgøøyyämät. Jaduhñ miänaambä, coo pøn ja'a tiaj ja'a tieedy haxøøg ñänómät, tsipcøxp jaduhñ yho'oga'añ. ⁵⁻⁶ Pero wiing mijts mmänaambä. Mijts jaduhñ mänaamb coo jaduhñ yhooyä coo ja'a mdaj ja'a mdeedy jaduhñ mnämä'awät: “Cábøchä xädø'øn nmøødä cooch mijts nbuhbédat. Tøøchä Dios ngøxy mo'oy mäduhñtiä mijts hijty nmo'owa'añ.” Coo hajxy jaduhñ mmäna'añ, cabä Diosmädia'agy hajxy hänajty myajtuñ. Ja'a mhamdsoo cuhdujt hajxy hänajty myajtuumby. ⁷ Jaduhñ mäwínäts mijts mnibiäda'agyii nebiä hoyhäna'cän. Pero cab hajxy mhoyhäna'cä. Mijtsøxpä ja'a Isaías Diosquexypä jecy miänaañ:

⁸ Nä'ä mänaamb hajxy jaduhñ cooc tyijy hajxy xwyiin-gudsähgø'ø hamuumdu'joot.

⁹ Xiøøbä hajxy jaduhñ ñä'ä mäna'añ;
cábøch nmädia'agy hajxy xñä'ä panøcxä.

Yhamdsoo wiinmahñdy hajxy yajwiinhixøøby,
nømä Dios miäna'añ.

¹⁰ Mänitä Jesús jäya'ay may miøjyaaxy. Mänit miänaañ:

—Huuc mädown hajxy, huuc wiinjuø'ow hajxy. ¹¹ Mädyiijaty tägøøby mhaawjooty, cab jaduhñ xyajtägóyyät. Je'eduhñ xyajtägóyyäp mädyiijaty pädsøømb mhaawjooty.

¹² Mänitä Jesús ñämaayyä ja'a miägu'ughajpähajxy:

—Cabä fariseoshajxy yhojiäwø'øy coo jaduhñ tøø mmäna'añ.

¹³ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Mädyiijatyhøch nDeedy tsajpootypä tøø quia'a päda'agy, cab jaduhñ yhooyø'owa'añ. ¹⁴ Weends yø'ø fariseoshajxy yhity. Jaduhñds hajxy wiädity nebiä haagä wiindspän coo hajxy ñibiawoyii. Nämetsc hajxy nøcxy wiocca'ay.

¹⁵ Mänitä Pedro ja'a Jesús ñämaayy:

—Cab højts ndu'jootwiinjuø'øy. Højts capxwíjjäc.

¹⁶ Mänitä Jesús miänaañ:

—Nej, ni mijts tii mga'a wiinjuø'øyñä. ¹⁷ Jaduhñds je'e, mädyiijaty tägøøby mhaawjooty, jiiby jaduhñ yhäda'agy mjoodooty. Mänitä jaduhñ piädsøømdägach. ¹⁸ Pero mädyiijaty jaduhñ pädsøømb mhaawjooty, jiiby jaduhñ

chohnda'agy mgopcooty. Je'eduhñ xyajtägóyyäp. ¹⁹ Haagä jüibiä haxøøgwiinmahñdy chohnda'agy mgopcooty hoñä'ä mädyiibä. Je'eduhñ xøhajt ja'a haxøøgwiinmahñdy, ja'a jäya'ay-yagho'ogyiibä, møødä meechiibä, møød coo wiingjäya'ay tio'oxiøjc mmøødtsänáayyät, møød coo mhøhnda'agät, møød coo häna'c haxøøg mnänómät. ²⁰ Je'eds jadhñ xyajtägóyyäp. Pero coo mgáyät jaguiø'øbujy, cab jadhñ ñeipiä; cab jadhñ xyajtägóyyät.

²¹ Mänitä Jesús jim chohñnä. Mänit ñøcxnä Canaán maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Tiro møødä Sidón. ²² Mänitä Jesús tajjäya'ay tu'ug ñämejsä. Jim hänajty chäna'ay Canaán. Mänitä Jesús ñämaayyä:

—Wiindsøn, miich ja'a David hijty mhaphajpy mdeedyhapy. Høøch näxúu'tsác. Tøøch ndo'oxyhuung miächii ja'a mõjcu'u. Hanaxiä jadhñ chaaçhtiuñii —nøm je'e yaaxy.

²³ Cabä Jesús yhadsooyy. Mänitä ñämaayyä ja'a miägu'ughajpähajxy:

—Huuc quejxwiimbit yø'ø tajjäya'ay. Tsaachyáaxäp jadhñ xpiawädjtäm.

²⁴ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Yáayyøchä Dios tøø xquiexy maa hädaa judíoshajxiän. Cábøch wiingtuum tøø xquiexy.

²⁵ Mänitä tajjäya'ay ja'a Jesús wyiinjjicädaacy. Mänit ñämaayy:

—Wiindsøn, tunä mayhajt. Høøch puhbéjtäc.

²⁶ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Cab jadhñ yhooyä coöchä huc tsajcaagy nmó'owät mädyii ja'a pigäna'c-hajxy quiayaamby.

Ja'a judíos Jesús yajmäbaat nebiä pigäna'cän. Ja'a ca'a judíoshajxy, je'eduhñ yajmäbaat nebiä hucän. ²⁷ Mänitä tajjäya'ay miänaañ:

—Tøyhajt jadhñ. Pero quiaaby ja'a huc ja'a tsajcaagy-hawaagy coo jim quia'ay maa ja'a wyiindsøn ja'a mieexän.

²⁸ Mänitä Jesús miänaañ:

—Tøyháthøch miich nmädia'agy xmiäböjca. Weenä mhuing miøcpøcy.

Mänitiä ja'a yhuung jiaançh møcpøjcy.

²⁹ Mänitä Jesús jim chohñnä. Mänit ñøcxnä maa ja'a mejypia'ajän, ja'a xøhajpä Galilea. Mänit hoy piety tunnahgøxp. Mänit yhøxtaacy. ³⁰ Mänitä jäya'ay may miejch maa ja'a Jesúsän, møødä pa'amjäya'ay, møødä cø'ømucypiä tecymiucypiä, møødä wiindspä, møødä huumbä. Mänitä Jesús yajmäbaadøoyy. ³¹ Mänitä jäya'ayhajxy yagjuøoyy coo hajxy jadhñ yhijxy coo ja'a huumbähajxy tøø quiapxø'øgy, coo ja'a cø'ømucypiähajxy tøø yhojø'øy, coo ja'a

tecymiucypiähajxy tøø yo'oyø'ogy, coo ja'a wiindspähajxy tøø yhijsø'ogy. Mänit hajxy miänaañ coogä Dios miøjjä jiaančhä.

³² Mänitä Jesús miøjyaaxy ja'a miägu'ughajpä. Mänit miänaañ:

—Nnäxúu'chpøch yø'øya'ayhajxy. Tägøøgxøøjoch hajxy tøø xpiawädity, y cabä caayyøøc hajxy miøødä. Cábøch hajxy nguejxwiimbida'añ jaguiay maa tiøjcän coo hajxy maa tiu'ugädáwät.

³³ Mänitä Jesús ja'a miägu'ughajpähajxy miänaañ:

—Pero maadsä cay hajxy jaduhñ nnä'a páatämät maa yø'øya'aguixphajxiän. Pactuumäda'a yaa.

³⁴ Mänitä Jesús miäyajtøøyy ja'a miägu'ughajpähajxy:

—Naag tsajcaagy hajxy jii mmøødä.

Mänit hajxy yhadsooyy:

—Juxtujc, chaadsä hacxhuung mejtstägøøg.

³⁵ Mänitä Jesús miänaañ coo ja'a jäya'ayhajxy yhøxtá'agät naaxwiin. ³⁶ Mänitä tsajcaagy quioondsooyy møødä hacxhuung. Mänitä Dios ñämaayy:

—Dioscujú'uyäp.

Mänitä Jesús ja'a miägu'ughajpä ja'a tsajcaagy hajxy yajnäguidøøyy møødä hacxhuung. Mänit hajxy yajwa'xtägajch maa ja'a jäya'ayhajxiän. ³⁷ Mänit hajxy quiaayy cu'uxiä nägøxiä. Mänitä Jesús miägu'ughajpä ja'a tsajcaagyhaguijc hajxy yajpädø'cy juxtujcach. ³⁸ Nämädaaxmil ja'a ya'adiøjc-hajxy quiaayy. Pagaayy ja'a to'oxiøjc-hajxypä møødä pigäna'c-hajxy. Pero cab jaduhñ yajnajuø'øy nänäagä hajxy hänäjty je'ebä. ³⁹ Mänitä Jesús ja'a jäya'ayhajxy quiejxwiimbijty. Mänit tiägøøyy barcojooty. Mänit ñøcxy Magadánnaaxooty.

16

¹ Mänitä Jesús ñämejtsä ja'a fariseoshajxy näje'e møødä saduceoshajxy. Mänitä Jesús ñämaayyä coo hijxtahñd ween yajcähxø'ogy jim tsajpootyp. Paady hajxy jaduhñ miänaañ coo ja'a Jesús hajxy hänäjty jia wi'i jiojcapxø'øwa'añ. ² Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Coo hänäjty chuujø'øy, mänit hajxy naxy mmäna'añ: “Wa'ads ja'a tsajt; wa'ads jaboom yhida'añ.” ³ Y coo hänäjty jiojø'øy, mänit hajxy naxy mmäna'añ: “Tøø wyiimbøcy; tu'uwaamb.” Mnajuøøby hajxy jaduhñ nebiä tsajt yhida'añ, pero cabä hijxtahñd hajxy mwiinjuø'øy ja'ačh chaa nyajcäxø'piä. Ja'a jäya'ayhajxy jäda'ahatypä, haxøøg hajxy jiäya'ayhajnä; cabä Dios hajxy chocy. ⁴ Hijxtahñd hajxy jaduhñ yujwaamb, pero cab hajxy mio'owa'añii. Jagooyyä hajxy jaduhñ yaghixa'añii nebiä Jonás jecy jiajty yhabejtian.

Mänitä Jesús jim̄ jiaawaach. Mänit jim̄ tiu'ubøjcy.

⁵ Mänitä Jesús hajxy miejyñajxy. Pero jiahdiägooyy ja'a quiaayyøøc hajxy, ja'a Jesús miägu'ughajpähajxy. ⁶ Mänitä Jesús miänaañ:

—Huuc mädown hajxy. Cabä fariseos chajcaagychooyhajxy yhooyä, ni ja'a saduceos chajcaagychooyhajxy quia'a hoyyä.

⁷ Mänitä miägu'ughajpähajxy tiägøøyy mädiaacpä:

—Paady jaduhñ miäna'añ, coo ja'a caayyøøc hajxy nga'a jahmiejtsäm.

⁸ Ñajuøøby ja'a Jesús hänajty nebiaty hajxy hänajty miädia'agy. Mänit miänaañ:

—Tii hajxy jaduhñ coo mwi'i miädia'agy coo ja'a caayyøøc hajxy mga'a møødä. Cábøchä nmädia'agy hajxy jaduhñ xñä'ägädä mäbøjcä. ⁹ Cahnøch nmädia'agy hajxy xwyi-injuøøyyä. Cab hajxy jaduhñ mjahmiejtsnä nébiøch ja'a mägooxpä tsajcaagy nyajnäwa'xøøyyän ja'a nämägooxmilpä jäya'ay, y coo hajxy maguiach myajpädø'cy. ¹⁰ Ni jaduhñ hajxy mga'a jahmiejtsnä nébiøch ja'a juxtujpä tsajcaagy nyajnäwa'xøøyyän ja'a nämädaaxmilpä jäya'ay, y coo hajxy maguiach myajpädø'cumbä. ¹¹ Cooch jaduhñ nmänaañ coo ja'a fariseos chajcaagychooyhajxy quia'a hoyyä, coo ja'a saduceos chajcaagychooyhajxy quia'a hoyyä, cábøch tsajcaagychooy hänajty ndehm̄ ñänøømy. Pero caj mijts mwiinjuøøyy.

¹² Mänit hajxy wyiinjuøøñä tii Jesús hänajty miädiaacy. Ca'a chajcaagychooyä hänajty tiehm̄ miädiaacy, ja'a hajxy yajtsajcaagyquiojpiä. Jaduhñ hänajty miädia'agy cooc ja'a fariseos miädia'agyhajxy quia'a hoyyä, cooc ja'a saduceos miädia'agyhajxy quia'a hoyyä.

¹³ Mänitä Jesús hajxy jim̄ miehch maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Cesarea de Filipo. Mänitä Jesús miäyajtøøyy ja'a miägu'ughajpähajxy:

—Waambátyhøch ja'a cu'ughajxy xñänøømy pónhøch høøch ja'a Diosquexypä.

¹⁴ Mänit hajxy yhadsooyy:

—Näje'e ja'a cu'ughajxy miäna'añ cooc miich mJuan mäyajnäbejpä; näje'e hajxy miänaambä cooc miich mhElíasä; näje'e hajxy miänaambä cooc miich mJeremiasä, ja'a Diosmädia'agy jecy yajwá'xäbä; näje'e hajxy miänaambä cooc miich mDiosquexiä.

¹⁵ Mänitä Jesús miänaañ:

—Mijtsäts, wáambøch mijts xñänøømbä.

¹⁶ Mänitä Simón Pedro miänaañ:

—Miich je'e ja'a Cristo. Miich ja'a Dios tøø xquiexy, ja'a jim̄ tsajpootypä. MDioshuung miich.

¹⁷ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Miičh Simón, Jonás miičh xyhuunghajp. Caj miičh pøn tøø xyhawaanä cooçh nDioshuungä. Ja'a nDéedyhøch tøø xyhawaanä, ja'a jim tsajpootypä. Paady miičh hoyhajt weenhajt mbaada'añ. ¹⁸ Miičh jaduhñ nnämaaby coo miičh mxøhata'añ Pedro; je'edu'un ñänøømby “tsaa.” Miičhcøxpøch ja'a jäya'ay ja'a nmädia'agy hajxy may xmiäbøgaanä. Hoy hajxy cu jia ho'og, cab hajxy jaduhñ quiuhdägoyya'añ. Cøjxta'axiøø hajxy jim yhida'añ tsajpootyp. ¹⁹ Nmo'owáambiøch miičh cuhdujt cooçh miičh nmädia'agy xyajwá'xät nébiøch ja'a jäya'ay ja'a nmädia'agy hajxy jaduhñ xmiäbøjçät. Dios jaduhñ xñajtsapxø'owáanäp nebiaty ja'a jäya'ayhajxy mhané'emät coo hajxy jaduhñ ween quiudiuñ, coo ja'a yhaxøøgwiinmahñdy hajxy ñajtsixø'owät.

²⁰ Mänitä Jesús ja'a miägu'ughajpä yhanehmy coo hajxy ween quia'a mädia'agy coo je'e Cristo.

²¹ Mänitxøø ja'a Jesús tiägøøyy hawáanäbä ja'a miägu'ughajpähajxy cooc hänajty jim ñøcx'añ Jerusalén, cooc hänajty jim yajtsaachpøga'añijäm ja'a martuumädøjc møødä teedywiindsønhajxy møødä ley-yajnahixøøbiädøjc. Mänit miänaambä cooc hänajty yagho'oga'añii, pero cumáaxcäc hänajty jiuypjøga'añ.

²² Mänitä Pedro ja'a Jesús yajwooduuty. Mänitä Jesús wyi-ingupaxøøyyä:

—Wiindsøn, cab jaduhñ yhooyä miäbaadä coo jaduhñ mjädät mhabétät.

²³ Mänitä Jesús wia'wiimbijty. Mänitä Pedro yhojjä:

—Jua'ads jim, møjcu'u. Náxyhøch miičh xjiøjcapxø'øy. Jaduhñ miičh mwiinmahñdy nebiä jäya'ayhajxy wyiinmahñdyhatiän. Caj miičh mwiinmahñdy tiuhñä nebiä Dios wyiinmahñdiän.

²⁴ Mänitä Jesús ñämaayy ja'a miägu'ughajpä:

—Pønñøch nmädia'agy jaduhñ xpiadu'ubøgáanäp, weenä yhamdsoo cuhdujt ñajtsixø'øy; ween jaduhñ chaachpøjpät nébiøch ndsaaachpøga'añän; weençh nmädia'agy xjiøjtägøøyyä.

²⁵ Pøn yhamdsoo wiinmahñdy ja wi'i yaghidaamb, cuhdägoyyaamb je'e. Pero coo pøn jaduhñ yhó'ogät ja'a høøchcøxpä, nä'ägä hodium je'e nøcxy miähmø'owa'añ.

²⁶ Coo pøn jaduhñ quiuhdägóyyät, hoy jaduhñ yaa tøø jia mäyøøhaty hädaa yaabä naaxwiin, caj tii piaada'añ. Cabä jiujuhajt jaduhñ piaadaanä, homiäduhñtiä xädø'øñ cu jia yec.

²⁷⁻²⁸ Cädaactägatsáambøch yaa, høøch ja'a Diosquexypä. Ja'a Diosmóonsøch nmøødcäda'agaamby, ja'a hajxy jim tsajpootypä. Møødhøch nDeedy quiuhdujt jaduhñ ngädaactägatsa'añ. Mänitøch ja'a jugyhajt hänajty njaac

mo'owa'añ pønjaty hänajty hoy tøø wiädity. Pero pønjaty hänajty hoy tøø quia'a wädity, je'eds hajxy hänajty yajcumädowäänäp. Mänitøch ndägø'owa'añ hanehmbä. Tøyhajt mijts nnäma'ay, cooçh hänajty ngädaactägatsa'añ, mänitøch hajxy näjë'eyyäm xyhixa'añ, ja'a hajxy yaa tänaabiä. Cajnä hajxy hänajty yho'ogyña.

17

¹ Cudädujxøø ja'a Jesús ja'a Pedro wioonøcxy tunnähgøxp møødä Jacobo møødä Jacobo yhuch Juan. Nämädaaxc hajxy jaduhñ ñøcxy møødä Jesús. ² Mänitä Jesús wiing jiajty maa ja'a Pedro wyiinduumhajxiän. Jaduhñdsä wyiin jiojpx cøjx jiaty nebiä haambän. Mänitä wyit hobiaob jiajty. ³ Mänitä Moisés hajxy ñäguehxtøø'xy møødä Elías. Mänitä Jesús hajxy tiägøøyy møødmädiaacpä. Coø hajxy yhijsä, ⁴ mänitä Pedro ja'a Jesús ñämaayy:

—Wiindsøn, hoyøøyy jaduhñ coo højts yaa tøø nbéjtäm. Pø chojpiä mjoot jaduhñ, ween højts tøjquemyhuung tægøøg nhuuc hädiuñ ja'a mijtsøxpä cøjtu'ug; tu'ug miich mje'e, tu'ug ja'a Moisés jie'e, tu'ug ja'a Elías jie'e.

⁵ Mädiaaccujc ja'a Pedrohajxy ñähgädaacpejtä ja'a näma'a. Hajajp ja'a näma'a hänajty. Mänit hajxy miädooyy quiapxy näma'ajooty:

—Høøch nHuung hädaa; njaançh tehñ chójpiøch. Xyagjootcugøøbiøch. Huuc mädoowä ja'a miädia'agy hajxy.

⁶ Coø ja'a Pedrohajxy jaduhñ miädooyy, mänit hajxy miägutscädaacy naaxwiin. ⁷ Mänit hajxy ñähdoonä ja'a Jesús. Mänit hajxy ñämaayyä:

—Pädø'øg hajxy; ca'a hajxy mdsähgø'øy.

⁸ Mänit hajxy piädø'cy. Mänit hajxy yhijswädipty. Cab hajxy pøn yhijsy; jagooyyä ja'a Jesús hajxy nidiuhñ yhijsy.

⁹ Mänit hajxy miänajcy tunnähgøxp. Mänitä Jesús ja'a Pedro ñämaayy:

—Cab hajxy pøn mhawäänät nebiaty hajxy jim tøø mhixy tunnähgøxp, høxtä cóonøch hänajty tøø njujyipiøjtägach, høøch ja'a Diosquexypä.

¹⁰ Mänitä Jesús hajxy miäyajtøøyy:

—Yø'ø ley-yajnähixøøbiädøjc, tii hajxy coo miäna'añ cooc ja'a Elías miejtsø'oga'añ.

¹¹ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Tøyhajt jaduhñ coø ja'a Elías hijty miejtsø'oga'añ. Mänit hijty cøxiä wiinä yaghoyø'owa'añ. ¹² Pero mijts jaduhñ nnämaaby coø ja'a Elías tøø jia hoy; pero caj yhøxcajpä. Jaduhñ tiuunä nebiä jäya'ay jioothajxy chojquiän. Jaduhñch hajxy xhaačhtiunaambä, høøch ja'a Diosquexypä.

13 Mänitā Pedrohajxy wyiinjuøøñā coo ja'a Jesús ja'a Juan māyajnäbejpā hānajty miādia'agy.

14 Mänitā Jesúshajxy miejch maa ja'a jāya'ayhajxy miayyän. Mänitā tu'jāya'ay ja'a Jesús wyiinjjicādaacy. Mänitā Jesús ñāmaayyā:

15 —Wiindsón, høøch nhuung näxú'utsäc. Mayhooc jaduhñ tøø quiāday pojmoød. Hanaxiä jaduhñ chaačhpøcy. Naxy jioøngädawø'øy; naxy ñøøgädawø'øy. 16 Yaač tøø nja yajmech maa miich mmägu'ughajpädøjcän, pero cab hajxy hijty yajnähwā'adsa'añ.

17 Mänitā Jesús miānaañ:

—Caj mijts mnä'ägä mabøcy. Cábøch nmeexugaanñā cooch mijts njaac moødhidät. Mämín ja'a pigāna'c yaa.

18 Mänitā Jesús ja'a møjcu'u yhojy. Mänitiä ja'a pigāna'c ñähwaach.

19 Mänitā Jesús hawiing ñāmaayyā ja'a miägu'ughajpädøjc.

—Tii højts ja'a møjcu'u hijty coo nga'a yajpädsøma'añ.

20 Mänitā Jesús yhadsooyy:

—Caj mijts hijty mnä'ägädä mabøcy. Tøyhajt mijts nnāma'ay, coo hajxy jaduhñ mmäböğät howieeñtiä, mänit hajxy hotyijjä mjädät. Høxtáhmäts yø'ø tun, coo yø'ø tun hajxy mnämä'awät: “Jua'ads jim, nøcx wiingtuum”; mänitäts yø'ø tun jiaanč jäwá'adsät. Hotyijjä hajxy jaduhñ mjädät coo hajxy tøyhajt mmäböğät. 21 Mänitā møjcu'u hajxy myajpädsømat coo ja'a Dios hajxy mba'yá'axät, coo hajxy mhamajtschadät.

22 Jimä Jesús hajxy hānajty wiädity Galileanaaxooty. Mänitā Jesús miānaañ:

—Xyajcø'ødägø'øwáambøch ja'a cu'ughajxy, høøch ja'a Diosquexypä. 23 Mänitøch hajxy xyagho'oga'añ. Pero cudägøøgxøøch njujyiptägatsa'añ.

Mänitā miägu'ughajpädøjc-hajxy jiootmadiägøøyy.

24 Mänitā Jesúshajxy miejch Capernaum. Mänitā Pedro miäyajtøøwä ja'a yajnähuudiutpädøjc:

—Nej, cabä mwiindsønhajxy ñähjuudi'udy maa ja'a tsajtøjcänä.

25 Mänitā Pedro yhadsooyy:

—Ñähjuudiutyp pues.

Mänitā Pedro tjojtägøøyy maa ja'a Jesús hānajty yhäña'ayän. Mänitā Jesús ja'a Pedro ñāmaayy:

—Simón, nej miich mmāna'añ, ja'a gobiernāhajxy, pøn hajxy yajnähuudiutyp, yhamdsoo cu'ug, tøgä wiingjäya'ay.

26 Mänitā Pedro yhadsooyy:

—Wiingjäya'ay hajxy yajnähuudiutyp.

Mänitā Jesús miānaañ:

—Entonces, cabä yhamdsoo cu'ug hajxy yajnähuudi'udy. ²⁷ Pero cáböch pøn nyagjootma'ada'añ. Nøcx mejypia'a. Jiibiä xuhñdy mnøøwobø'øwät. Coö hacx mxúyät, mänit myajpädsómät. Jiibiä xädø'øñ mbaada'añ hacxhaawjooty. Mädøyhadaamb jaduhñ coö nämetsc nyajniñähuudiúutämät. Mänitäts nøcxy mnähuudi'udy.

18

¹ Mänitä Jesús miägu'ughajpädøjc-hajxy miejch maa ja'a Jesús wyiinduumän. Mänitä Jesús miäyajtøwä:

—Pønjaty ja'a mõjtuuñg mõød maa ja'a Dios yhane'emiän.

² Mänitä Jesús ja'a pigäna'c tu'ug miøjyaaxy. Mänitä pigäna'c cujc piädaacä. ³⁻⁴ Mänitä Jesús miänaañ:

—Ja'a pigäna'c-hajxy, cabä mõjtuuñg hajxy ñiyhøxtáayyäch. Pøn ja'a mõjtuuñg yaa niyhøxtáayyächäp hädaa yaabä naaxwiin, cab jim tiägø'øwa'añ maa ja'a Dios wyiinduumän. Pero pøn ja'a mõjtuuñg jaduhñ ca'a høxtaaby, nebiä hädaa pigäna'c jaduhñ quia'a høxta'ayän, je'eds ja'a mõjtuuñg jaduhñ jim paadaamb maa ja'a Dios yhane'emiän. Tøyhajt jaduhñ. ⁵ Pøn jaduhñ mägu'ugpögäp hädaa pigäna'c jaduhmbä maa ja'a høøchcøxpän, jaduhñ mäwíinhøch høøch xmiägu'ughaty.

⁶ 'Hädaa pigänä'c-høch nmädia'agy hajxy xmiäbøjcäbä, coö hajxy pønjaty jøjcapxø'øwøøjät, maas hoy hit jaduhñ coö ja'a mäjøjcapxøøbiä paan yajyo'xodsø'øwøøjät y coö miejjiäwipø'øwøøjät hagamduum. ⁷ Hanaxiä hajxy yaa chaaçhpøcy ja'a hajxy hädaa yaabä naaxwiin tsänaabiä. Paady hajxy chaaçhpøcy coö ja'a jøjcapxøøbiä hajxy piaady. Pero Dios jaduhñ yajcumädowaamb ja'a mäjøjcapxøøbiä.

⁸⁻⁹ 'Coo tii hoyhadsojnä mhixät, cab jim mmøjhée'pnät ni mga'a nähdonät. Jaduhñ mnibiäda'agøøjät nebiä wiindspän, nebiä cø'øducpä. Pø caj, jim haxøøgtuum mga'awa'añ.

¹⁰ 'Ca'a yø'ø pigäna'c hajxy mxøøghaty. Cueendähajtäp hajxy jaduhñ. Ja'a Diosmoonsähajxy ja'a Dioswiinduumbä, je'edsä pigäna'c hajxy cueendähajp. ¹¹ Høøch mõjhajp. Yaaçh tøø ngäda'agy hädaa yaabä naaxwiin nébiøch ja'a jäya'ayhajxy nyajnähwä'adsät coö hajxy hijty quiuhdägoyya'añ.

¹² 'Tsøc mädiäacäm. Jii tu'jäya'ay meeg mägo'x miøødä. Coö tu'ug tiägóyyät, mänit nøcxy yhøxta'ay. Jimä meeghajxy miähmø'øy tunhøjx, ja'a hajxy tøø quia'a tägóyyäbä. ¹³ Y coö piädät, mänit xioonnda'aga'añ nägø'ø nädecypiä. Tøyhajt jaduhñ. ¹⁴ Jaduhñ mäwíinäts je'e neby højts nDeedyhajtäm ja'a jim tsajpootypä; cabä jioot chocy coö ni mädyii pigäna'c quia'a cuhdägóyyät.

¹⁵ 'Coo ja'a mmäjøøn coö ja'a mmädøjc jaduhñ xmiägädiéyät, mänit hamee'ch mmägäp x mhané'emät.

Coo jaduhñ xmiäbójcät, mänit jaduhñ yhoyó'owät. ¹⁶ Pero coo jaduhñ xquia'a mäsójcät, mänitä jäya'ay mmøjyá'axät mejtstägøøg neby hajxy jaduhñ tiestigohádät waambaty hajxy hánajty mmädia'agy. ¹⁷ Y coo ni jaduhñ quia'a mäsögät, mänitäs ja'a hermanodøjc mhawáañät. Y coo ni jaduhñ quia'a mäsögät, mänit hajxy mbuhwá'adsät.

¹⁸ Tøyhajt mijts nnäma'ay coo ja'a Diosmädia'agy hajxy yaa myajwá'xät hädaa yaabä naaxwiin nebiä jäya'ayhajxy jaduhñ hoy yhídät. Dios hajxy jaduhñ xyhané'emäp nebiaty hajxy mmädiá'agät.

¹⁹ 'Jaduhñ mijts nnämaabiä, coo hajxy nämetsc mnócxät tu'ugmädia'agy hädaa yaabä naaxwiin, y cooñ nDeedy hajxy homiädyiibä xmiäyujwáañät ja'a jim tsajpootypä, mänit jaduhñ xmió'owät. ²⁰ Coo hajxy nämetsc nädägøøg tiu'ugmügät maa ja'a høøhcøxpän, jimhøch jaduhñ nhidaambä cujc.

²¹ Mänitä Pedro ja'a Jesús ñämaayy:

—Wiindsón, cooñ nmäjøøn cooñ nmädøjc jaduhñ xmiägädiéyät, naaghóoc-høch jaduhñ nmämée'xät. Nej, mädøyyä jaduhñ cooñ juxtujc-hooc nmämée'xädä.

²² Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Cab jaduhñ miädøyyä. Cunaaghooc hánajty xmiägädieey, mänit mmämée'xät.

²³ 'Neby hajxy hoy mwiinjuó'owät nebiä Dios yhane'emiän. Tsøc yajmäbáatäm nebiä rey tu'ugän. Mänitä rey wyiinmahñdyhajty coo ja'a mioonsähajxy ñuu'xycápxät.

²⁴ Naamñä hánajty ñuu'xycapxtsooñ coo ja'a mioonsä tu'ug miejch. Mamyillón hánajty miänuu'xyhadyii. ²⁵ Pero cabä mioonsä xädøñ hánajty miøødä neby jaduhñ yajnähwá'adsät. Mänitä rey miänaañ coo ween tioogøøjät møødä yhuung møødä tio'oxy, møødä chømy møødä tiajy, cøxiä nebiä ñuu'xy jaduhñ ñähwá'adsät. ²⁶ Mänitä rey wyiinjiçädaacä ja'a mióonsäm. Mänit miänuu'xtaacä:

“Wiindsón, mee'x. Cøxáambøch nyega'añ.” ²⁷ Mänitä wyiindsón hojiot ñä'ä møødhajty. Mänit miänaañ coo tøø ñähwa'açh, coo ween yhawa'adspädsømy.

²⁸ Coo ja'a moonsä jim chohñ, mänitiä miämoonsä tu'ug piaaty. Mejtsmil tægøøgmil hánajty miänuu'xyhadyii. Mänitä miämoonsä yo'mämadsøoyy. Mänit miänaañ:

“Høøch móoyyäc mäduhñtiøch miich xmiänuu'xyhaty.” ²⁹ Mänit wyiinjiçädaacä. Mänit miänuu'xtaacä:

“Mee'x, cøxáambøch nyega'añ.” ³⁰ Pero cabä craa hojiot ñä'ä møødhajty. Mänitä mähdiøjc yajtsuumä. Jiiby jaduhñ yhida'añ pujxtøgooty høxtä coonä quiøxy yégät. ³¹ Coo ja'a moonsädøjc-hajxy yhiixy, ja'a hajxy hánajty jaac jimä, mänit hajxy jiiootmabiøjcy. Mänitä

wyiindsón hajxy hoy yhawaanä nebiaty hänajty tøø jiaty tøø yhabety. ³² Mänitä rey ja'a mioonsä miøjyaaxy, ja'a hänajty tøø nähwá'achäbä. Mänit miänaañ: "Haxøøghána'c miich. Tøøch miich cøxiä nyajnahmwa'açh mädúhñtiøch miich hijty xmiänuu'xyhaty. Páadyhøch miich tøø nyajnahmwa'açh, coøch miich tøø xmiänuu'xta'agy. ³³ Jaduhñ miich mmämoonsä cu mnäxuu'ch nébiøch miich tøø nnäxuuçhän." ³⁴ Hoyhoy ja'a rey jaduhñ yhawa'andaacy. Mänit miänaañ coo ja'a mioonsä quiumädówät høxtä coonä hänajty tøø yajnahmwa'açh mäduhñtiä hänajty miänuu'xyhadyii. ³⁵ Jaduhñch nDeedy mijts xyajcumädoowaambä, ja'a jim tsajpootypä, coo ja'a mmäjøøn coo ja'a mmädøjc hajxy mga'a mämée'xät hamuumdu'joot.

Mänitä Jesús jaduhñ miädiaacmaayy.

19

¹ Mänitä Jesús jim chohñ Galilea. Mänit jim ñøcxy Judeanaaxooty. Jimäts je'e Jordánmøjnøøhawiimb maa ja'a xøø piädsømiän. ² Mänitä jäya'ayhajxy may piadu'ubøjcy. Mänit hajxy yajmøcpøjcä ja'a Jesúsäm.

³ Mänitä Jesús ñämejtsä ja'a fariseoshajxy näje'ebä. Mänitä Jesús hajxy miäyajtøøyy:

—Nej, hoy jaduhñ coo jäya'ay ja'a tio'oxiøjc nä'ä nägoobä yhøxmádsädä.

Paady hajxy jaduhñ miänaañ, jia jøjcaxpø'øwaan ja'a Jesús hajxy jaduhñ. ⁴ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Nej, cajnä ja'a Diosmädia'agy hajxy mgapxyñä. Jiiby jaduhñ myiñ coo ja'a Dios jäya'ay jecy quiunuu'xy ya'adio'oxy. ⁵ Paadiä ya'adiøjc ja'a tiaj ja'a tieedy hajxy ñähgueecnä, coo ja'a to'oxiøjc hajxy wyiingpøjnä. Nämetsc hajxy jaduhñ ñimiøødtsäna'awáañänä. ⁶ Jaduhñ hajxy yhi-daanä nebiä tu'que'expän. Cab jaduhñ yhooyä coo hajxy myajniyhøxmadsøøjät pønjaty ja'a Dios jaduhñ tøø quiunuu'xy coo hajxy ñimiøødtsäna'awøøjät —nømä Jesús miänaañ.

⁷ Mänitä Jesús hajxy miäyajtøøgumbä:

—Tii ja'a Moisés jaduhñ coo miänaañ coo ja'a to'oxiøjc yhøxmadsøøjät cuhdujthaam.

⁸ Mänitä Jesús miänaañ:

—Coo ja'a mgopc-hajxy jaduhñ wyi'i xiexä, paadiä Moisés hajxy jaduhñ xquiuhdujtmoooy coo ja'a mdo'oxiøjc hajxy mhøxmádsät. Pero cabä Dios jaduhñ quiunuu'xy. ⁹ Cab jaduhñ yhooyä coo wiingto'oxiøjc mwiingpøjtägátsät, pø nä'ä nägoobä ja'a mdo'oxiøjc hänajty tøø mhøxmach. Ni jaduhñ quia'a hoyyä coo høxmachtio'oxiøjc mwiingpøgät.

¹⁰ Mänitä Jesús ñämaayy ja'a miägu'ughajpähajxy:

—Maas hoyyáda'a jaduñ coo mga'a ná'ägädä pógät.

¹¹ Mänitá Jesús miänaañ:

—Cab hajxy nägøxiä wyiinjuø'øwa'añ hädaaduhmbä. Jayooyyá hajxy jaduñ wyiinjuø'øwa'añ pønjaty ja'a Dios jaduñ tøø yajwiinjuø'øy. ¹² Näje'e ja'a ya'adiøjc-hajxy ma'ad myiñguia'ay; paady hajxy quia'a ñibiøgyii. Näje'e hajxy yajtsucy. Coo ja'a Dios hajxy wyiingudsähgø'øwa'añ, paady hajxy näje'e quia'a nibiøgyii. Pøn jaduñ mee'xtugaamb, ween miee'xtucy.

¹³ Mänitá pigäna'c-hajxy näje'e wiomejtsä maa ja'a Jesús wyiinduuman nebiä Jesús ja'a hoyhajt jaduñ mió'owät. Pero cabä Jesús ja'a miägu'ughajpähajxy jaduñ yhojiäwøøyy. Mänit hajxy yhojjä, ja'a pigäna'c hajxy hänäjty tøø wiomechébä. ¹⁴ Mänitá Jesús miänaañ:

—Caj, wéenhøch ja'a pigäna'c-hajxy xñämech. Ca'a hajxy mhojy. Coo ja'a Diosmädia'agy hajxy jaduñ mmäbógät nebiä pigäna'c-hajxy miäbøquiän, mänitá Dios hajxy jaduñ xyhu-unghädät.

¹⁵ Coo ja'a Jesús ja'a pigäna'c-hajxy hänäjty tøø mio'oy ja'a hoyhajt, mänit jim choñ.

¹⁶ Mänitá Jesús jäya'ay tu'ug ñamejtsä. Mänit miäyajtøøwä:

—Wiindsón, tii hóybøch ndúnäp nébiøch njugyhädät cøjxta'axiøø nebiä Dios jiugyhätian.

¹⁷ Mänitá Jesús yhadsooyy:

—Tiich ja'a hoybä coo xmiäyajtøy. Caj pøn jaduñ yhooyä; jagooyyá Dios jaduñ yhooyä. Pø chojpy ja'a mjoot jaduñ coo mjugyhädät cøjxta'axiøø nebiä Dios jiugyhätian, mgudiúnäp ja'a Diosmädia'agy jaduñ.

¹⁸ Mänitá craa miänaañ:

—Mädyiibä.

Mänitá Jesús yhadsooyy:

—Caj mjäya'ay-yaghó'ogät; caj mméedsät; caj pøn mnähøønó'øwät; ¹⁹ mwiingudsähgø'øwäp ja'a mdaj ja'a mdeedy; mmøødnijootpaadøøjäp ja'a mmäjøøn ja'a mmädøjc hamuumdu'joot.

²⁰ Mänitá craa miänaañ:

—Tøøch jaduñ ngøxy cudiuñ. Múutsnøch hänäjty coøch jaduñ ngudiuundsøhñ. Tijátyhøch jaduñ nga'a cudiuumyñä.

²¹ Mänitá Jesús miänaañ:

—Pø mjaançh cudiunaamby hoy yajxón, nøcx yø'ø mje'e cøxy toog. Mänitá häyoobädøjc mnä'a mó'owät cøxiä. Jaduñ jim mdägø'øwät tsajpootyp. Mänitøch jaduñ xpiadu'ubógät.

²² Coo ja'a craa jaduñ miädooyy, mänit jaduñ jioot-madiägøøyy. Hiç, mäyøø ja'a craa hänäjty. Mänit wyiimbijnä.

²³ Mänitá Jesús ñämaayy ja'a miägu'ughajpähajxy:

—Nä'ägä tøyhajt mijts nnäma'ay, tsip jaduñ coo mäyøøhäna'c jim ñócxät tsajpootyp. ²⁴ Tøyhajt jaduñ, cab jaduñ jiaty tsipä coo ja'a camello ñáxät xuhñdyutjooty. Maas tsip coo mäyøøhäna'c jim ñócxät tsajpootyp.

²⁵ Coo hajxy jaduñ miädooyy, mänit hajxy yagjuøøyy. Mänit hajxy ñimiäyajtøøwä:

—Pønds jaduñ nähwá'adsäp.

²⁶ Mänit hajxy wyiinhee'ppejtä ja'a Jesúsäm. Mänitá Jesús miänaañ:

—Cabä jäya'ayhajxy jaduñ ñä'ä jájpät; pero hotyijä ja'a Dios jaduñ jiaty.

²⁷ Mänitá Pedro miänaañ:

—Wiindsón, tøø højts cøxiä nnähgue'egy nhøxyo'oy. Tøø højts miich nbadu'ubøjnä. Tii højts jaduñ nbaadaamby.

²⁸ Mänitá Jesús yhadsooyy:

—Nä'ägä tøyhajt mijts nnäma'ay, coo ja'a xøøwiimbä naaxwiimbä cøxiä jieemdagátsät, mänitøch jim nøcxy nhøxta'aga'añ maa ja'a Dios wyiinduumän, høøch ja'a Diosquexypä. Jímhøch nhane'ema'añ. Y mijts, jim hajxy jaduñ nøcxy mhøxta'agaambä pønjátyhøch yaa tøø xpiawädity. Cødu'ug häñaabiejt hajxy jim mbaada'añ, majmetspä. Jim mijts ja'a judíoshajxy mhane'ema'añ, ja'a majmetsc-hagajtpä. ²⁹ Pønjaty ja'a tøjc jaduñ tøø ñähgue'egy ja'a høøchcøxpä, o ja'a piuhya'ay ja'a piuhdo'oxy, o ja'a tiaj ja'a tieedy, o ja'a yhuung ja'a tio'oxy, o ja'a ñaax, majiäduhñtiä piaattägatsa'añ, y cøjxta'axiøø jiugyhada'añ nebiä Dios jiugyhatian. ³⁰ Ja'a hajxy mõjtuungmøødpä jäda'ahaty, nämay ja'a tiuung hajxy yajtägoyya'añ; y ja'a mõjtuung hajxy jäda'ahaty ca'a møødpä, nämay hajxy miøjtuungpaada'añ.

20

¹ Maa ja'a Dios yhane'emiän, tsøc yajmäbáatäm nebiä cudsatypcamän tu'ug. Jopy jaduñ tiu'ubøjcy moonsähøxtaabiä, pøn jaduñ miøødtúnäp ja'a chaatypcamjooty. ² Coo piaaty, mänit hajxy quiojyquiapxtiuuñ coo ja'a xiøøhajxy jiuyáanäxä mägooxmiljaty. Mänit hajxy quiejxä tuumbä maa ja'a tsaatypcamän. ³ Møjpetyxiøø ja'a cudsatypcam tiu'ubøjcumbä moonsähøxtaabiä. Mänitá jäya'ay jim yhiixy maa halaplaazän. Nämetsc nädägøøghajxy hänajty jim tiäna'ay. Cabä tuung hajxy hänajty miøødä. ⁴ Mänit hajxy ñämaayy: “Jam hajxy cudún maach ndsaatypcamän. Nä'ä mädøyyäjuøøbyhøch jaduñ njuya'añ.” Mänit hajxy ñøcxy cuduumbä. ⁵ Mänitá cudsatypcam yhöoguiumbä moonsähøxtaabiä cujyxioøho'ogy. Mänit

yhóoguiumbä mänacyxiøø. ⁶ Møjmänacyxiøø tiu'ubójcumbä. Jimä jäya'ay yhihxy halaplaaz. Cabä tuung hajxy hänäjty miøødä. Mänit hajxy ñämaayy: “Tii mijts coo myaajä. Tii hajxy yaa coo mwi'i xiunaxy.” ⁷ Mänit hajxy miänaañ: “Cab højts pøn waamb tøø xñäma'ay.” Mänit hajxy ñämaayy: “Jam hajxy cudún maach nnaaxootiän. Nä'ä mäðoyyajuøøbyhöch jaduhñ njuya'añ.” ⁸ Coø chuujøøyy, mänitä cudsatypcam ja'a moonsäwiindsøn möjhajpä ñämaayy: “Mmøjyá'axäp yø'ø moonsähajxy. Mänit hajxy mmäjúyät. Pønjaty høxhaam tøø jiaac tägø'øy cuduumbä, je'eds hajxy jawyiin mmäjuuchóonäp. Y pønjaty jawyiin tägøøyy cuduumbä, je'eds hajxy høxhaam mmäjúyäp.” ⁹ Mänit hajxy yajmäjuuyy. Jawyiin hajxy yajmäjuuyy ja'a hajxy hänäjty tøø tiägø'øyäbä mänacyxiøø. Pedyii hajxy jaduhñ miooyyä mägooxmiljaty. ¹⁰ Ja'a hajxy hänäjty tøø tiägø'øyäbä jayøjp, jaduhñ hajxy hänäjty tiajy miay coo hajxy maas majiaty mio'owa'añii. Pero jaduhñ hajxy mióoyyäbä mägooxmiljaty. ¹¹ Coø hajxy jaduhñ yajmäjuuyy tu'cuhdujtä, paadiä cudsatypcam hajxy miäjootma'ty. ¹² Mänit hajxy miänaañ: “Yø'ø häna'c-hajxy høxhaam tøø jiaac tehñ tiägø'øyäbä, tu'hóräyyä hajxy jaduhñ ñä'ä tuuñ. Pero jaduhñ miich tøø mmäjuy neby højts tøø xmiäjúyyän. Cab jaduhñ yhooyy. Tøø højts tu'xøø nmee'xtucy. Jaanch tehñ yhan jaduhñ. Hamäjaa højts jaduhñ tøø nmänaxy.” ¹³ Mänitä cudsatypcam yhadsooyy: “Mägu'ughajpä, cábøch miich tøø nyajniwyyiindoyii. Jaduhñ ngojyquiapxtiunäm cooch miich mägooxmil nmo'owa'añ. ¹⁴ Chaadsä mmäjuhñdy. Nøcxnä. Chójpjøch njoot jaduhñ cooch yø'ø craa nmó'owät nébiøch miich tøø nmo'oyän, yø'ø craa høxhaam tøø jiaac tägø'øyäbä. ¹⁵ Nej, cábøch ja'a cuhdujt jaduhñ nmøødä cooch nxädø'øñ jaduhñ nyajwá'xät nébiøch njoot choquiän. Tögä paady jaduhñ mjootma'adiä, cooch hojioot nmøødä.” ¹⁶ Pønjaty høxhaam tägøøby, copc-hadaamb je'e. Pønjaty jawyiin tägøøby, høxhaamø'øwaamb je'ebä. Nämaj hajxy jaduhñ tøø jia möjya'axyii, pero näweeñtiä hajxy tøø wyiimbiyii.

¹⁷ Mänitä Jesúshajxy jim chohñ, ñøcxy hajxy Jerusalén. Nämaj ja'a cu'ughajxy hänäjty ñøcxy. Tu'haamnøcxpä ja'a Jesúshajxy yohwia'xy møødä miägu'ughajpådøjc-hajxy nämajmetspä. Mänitä Jesús miänaañ:

¹⁸ —Yam hajxy nnøcxäm Jerusalén. Høøch ja'a Diosquexypä, jimhøch häna'c xyajcø'ødägø'øwa'añ maa ja'a teedywiindsøn hajxiän, maa ja'a ley-yajnähiøøbiädøjc-hajxiän. Jimhøch hajxy xya-jyagho'oga'añii. ¹⁹ Mänitøch hajxy xyajcø'ødägø'øwa'añ maa ja'a jäya'ayhajxiän, ja'a jäguemnaaxtsohmä. Mänitøch hajxy xwyiinwoona'añ. Mänitøch hajxy xwiobho'oga'añ. Mänitøch

hajxy xmiøjpahbeda'añ cruzcøxp. Pero cudägøøgxøøch jaduñ njujyipiøga'añ cooçh hānajtý tøø nho'ogy.

²⁰ Jaduñä Jesús miägu'ughajpähajxy hānajtý xiøhaty metscä, Jacobo møødä Juan. Zebedeo ja'a tieedyhajxy hānajtý xiøhaty. Coø ja'a Jesúshajxy hānajtý ñøcxy Jerusalén, jimä Jacobo tiajhajxy hānajtý piawädijpä. Mānit miejch maa ja'a Jesús wyiinduumän. Mānitä Jesús wyiinijcādaacä, miäyujwaanä ja'a mayhajt.

²¹ Mānitä Jesús miānaañ:

—Tii mayhājthøch jaduñ ndúnäp.

Mānitä tājjäya'ay yhadsooyy:

—Coo miich hānajtý tøø mgøody maa mhane'ema'añän, mānit mhané'emät cooçh nhuunghajxy yaghøxta'agøøjät ha-hooyhaampiä møødä hanajtýhaampiä maa miich mwiinduumän.

²² Mānitä Jesús ja'a nāmajmetspä ñāmaayy:

—Cab hajxy jaduñ mnajuø'øy tii hajxy jaduñ myu-jwaamby. Nej, hoy hajxy jaduñ mjada'añ mhabeta'añä nébiøch jaduñ njada'añ nhabeta'añän.

Mānit hajxy yhadsooyy:

—Hoy pues.

²³ Mānitä Jesús miānaañ:

—Nä'ägä tøyhajt jaduñ coo mijts jaduñ mjadaambä mhabetaambä nébiøch njada'añ nhabeta'añän. Pero cábøch cuhdujt jaduñ nmøødä coo hajxy jim mhøxtá'agät maaçh nwiinduumän, hahooyhaampiä møødä hanajtýhaampiä. Pønjátýhøch ja'a nDeedy jaduñ tøø yajnähdiij, je'eds jaduñ jim høxta'agaamb maaçh nwiinduumän.

²⁴ Coø ja'a Jesús miägu'ughajpädøjc-hajxy jiaac madooyy ja'a jaac nāmajcpä, mānitä Jacobo hajxy miäjootma'ty møødä Juan.

²⁵ Mānitä Jesús jiāmiøød quiøxy møyjaaxy. Mānit miānaañ:

—Mnajuøøby hajxy coø ja'a gobiernāhajxy yhane'emy maa hajxy tiuñän. Ja'a hajxy møjtunngmøødpä, je'eds hajxy maas hanehmb. ²⁶ Pero mijts, cab hajxy jaduñ mhane'ema'añ. Pøn ja'a møjtunng jaduñ tsojp maa mijtsän, tsipcøxp ja'a miägu'ughajpä piuhbédät. ²⁷ Y jaanä jaduñduhmbä, pøn jaduñ yajcumayaamb maa mijtsän, tsipcøxp ja'a miägu'ughajpä yajtunøøjät. ²⁸ Høøch ja'a Diosquexypä, puhbéjpøch jaduñ tøø ngäda'agy. Cábøch jaduñ nyajpuhbeda'añ. Páadyhøch yaa tøø ngäda'agy nébiøch ja'a jäya'ay jaduñ may nnähho'tú'udät.

²⁹ Tøø hajxy hānajtý quioody maa ja'a cajpt hānajtý xiøhatiän Jericó. Coø hajxy quiajptpādsøømy, mānitä jäya'ayhajxy may piadu'ubøjcy. ³⁰ Jimä wiindspähajxy hānajtý quiuhxna'ay

tu'uba'a nämetscä. Coo ja'a Jesús hajxy miädooyy ñajxy, mänit hajxy yaaxy:

—Wiindsón, miich ja'a David jecy mhaphajt mdeedyhajt. Højts näxú'utsäc.

³¹ Mänit hajxy yhojjä ja'a cú'ugäm, ween hajxy jaduhñ yhamoñ. Pero cab hajxy miäböjcy. Mänit hajxy tehngajnä yáaxy:

—Wiindsón, miich ja'a David jecy mhaphajt mdeedyhajt. Højts näxú'utsäc.

³² Mänitä Jesús tiänaaxiøjpy. Mänitä wiindspähajxy miøjyaaxy:

—Tii mayhajt hajxy jaduhñ mdsojpy.

³³ Mänit hajxy yhadsooyy:

—Højts yaghijxó'cäc.

³⁴ Mänit hajxy ñäxuu'tsä. Mänit hajxy wyiingudsiiwøøyyä. Mänit hajxy jiaanč hijxø'cy. Mänitä Jesús hajxy piadu'ubøjcy.

21

¹ Mäwiingoomb ja'a Jesúshajxy hänajty jim Jerusalén. Mänit hajxy miejch maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Betfagé, jim mädøyyä maa ja'a Olivostunän. ² Mänitä Jesús ja'a miägu'ughajpä nämetsc ñämaayy:

—Nøcx hajxy maa yøø cajpt ximhaampiän. Jimä burrataj hajxy mbaada'añ cuxoch møødä yhuung. Mmägüejø'øwäp hajxy jaduhñ. Mänit hajxy yaa mwitsmínät. ³ Coo hajxy pøn waamb xñámá'awät, jaduhñ hajxy mnámá'awät coo ja'a wiindsón jaduhñ yajmaajiaty, coo hajxy mänit mmoodiägatsa'añ.

⁴ Jaduhñds tiøjiajty nebiä Diosmädia'agy-yajwa'xpä jecy quiujahyyän:

⁵ Jaduhñdsä cu'ug hajxy mhawáanät ja'a hajxy jim tsänaabiä Jerusalén:

“Huuc heeb hajxy, xiidsä mgobiernä hajxy jaduhñ xñägoody burrohuungnähgøxp møødä burrataj.

Cab jaduhñ yajcumaya'añ.”

⁶⁻⁷ Mänitä burrataj hajxy hoy wyich møødä burrohuung, neby hajxy hänajty tøø ñäma'ayijän. Mänitä Jesús miägu'ughajpä wyithajxy yagjäbe'enøøyy ja'a burrohuung. Mänitä Jesús yajpejty. ⁸ Jimä cu'ughajxy hänajty may tøø yhamugø'øy. Mänitä wyit hajxy ye'py tu'haam maa ja'a Jesús hänajty ñaxø'owa'añän. Ja'a jäya'ayhajxy näje'ebä, mänitä hujtshaa'x hajxy hoy ñäbuxy. Mänitä hujtshaa'x hajxy hoy ñajtswidso'øy tu'haam. ⁹ Mänit hajxy nägøxiä tiägøøyy hayaaxpä:

—¡Viva ja'a rey David yhap yhoc! Tsög hajxy wiingudsähgøøyyäm, ja'a Dios tøø quiéxiabä. Weenä Dios jim wyiingudsähgøø'yii tsajpootyp.

¹⁰ Mänitä Jesús hajxy quioo'ty Jerusalén. Coö hajxy tiägøøyy cajptooty, mänitä cu'ughajxy tiägøøyy haamhajpä. Mänit hajxy nämay ñimiäyajtøøwä:

—Pøñ jäya'ay yø'øduhñ.

¹¹ Mänit hajxy yhadsooyy:

—Jesús yø'ø. Nazaret chooñ Galileanaaxooty. Ja'a Diosmädia'agy jaduhñ yajwa'xyp.

¹² Mänitä Jesús tiägøøyy Diostsajtøgooty. Jiibiä jäya'ayhajxy hänajty may jiuuydioogy. Mänit hajxy yhöxquejxpädsøømä. Mänitä xädø'øñguiuwijtspädøjc ja'a mieexä hajxy yajtsitø'cäxä møødä palomatoopädøjc ja'a yhäñaabiejthajxy. ¹³ Mänitä Jesús miänaañ:

—Jaduhñ myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän: “Jue'eçh ndøjc hajxy xwiáanät cooçh hajxy jaduhñ jiiby xpia'yá'axät.” Dios jaduhñ mänaañ; pero mijts jaduhñ mwa'añ meedsøhñdy podøhñdy.

¹⁴ Mänitä Jesús ñämejtsä ja'a wiindspä møødä tecymia'adpä. Jiiby hajxy hänajty ñä'ägä hity tsajtøgooty. Mänit hajxy yajmøcpøjcä yajmäbaadøøyyä. ¹⁵ Jiibiä pigäna'c-hajxy hänajty wyi'i ya'axy tsajtøgooty: “¡Viva ja'a rey David yhap yhoc!” Ja'a teedywiindsøñhajxy møødä ley-yajnähixøøbiädøjc-hajxy, coö hajxy yhijxy nebiä Jesús ja'a hoy-yagjuøøñäjatypä hänajty yajcähxø'øguiän, coö hajxy miädooyy coö pigäna'c-hajxy hänajty wyi'i ya'axy, mänit hajxy yhawa'andaacy. ¹⁶ Mänitä Jesús ñämaayyä:

—Nej, mmädooby jaduhñ waambaty hajxy ya'axiä.

Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Jexio'ch, nmädøobiøch jaduhñ. Pero mijts, nej, cajnä hajxy jaduhñ mmädoyhatyñä nebiä Diosmädia'agy myiñän cooc ja'a Dios jaduhñ tøø miäna'añ coö ja'a pigäna'c-hajxy ween yhöy maa ja'a Dioscøxpän.

¹⁷ Mänitä Jesús hajxy jim choñ. Mänit hajxy ñøcxy maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Betania. Jim hajxy jaduhñ chuunajxy.

¹⁸ Coö jioobøoyy, mänitä Jesús hajxy wyiimbijty. Yähó'cäp hajxy hänajty. ¹⁹ Tu'haamnøcxpä piids hajxy jaduhñ piaaty. Pero cabä tii tøøm hänajty miøødä. Haagä haay hänajty je'e. Mänitä Jesús ja'a piids ñämaayy:

—Ni mänaa miich mga'a tøømbejtägatsaanñä.

Mänitiä ja'a piids jaduhñ jiaançh tøøch. ²⁰ Coö ja'a Jesús miägu'ughajpähajxy jaduhñ yhijxy, mänit hajxy jiaançh tehñ yagjuøoyy. Mänitä Jesús miäyajtøøwä:

—Neby yø'ø piids jaduhñ paquiä jiaançh tøøch.

21 Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Nä'ägä tøyhájthøch mijts nnäma'ay, coo hajxy hamuumdu'joot mjaančh mábógät, hotyijä hajxy jaduhñ mjádät, nébiøch yø'ø piids jaduhñ tøø nyajtø'øchän. Coo yø'ø tun hajxy jaduhñ mnämä'awät: “Jua'ads jim, nøcx mejjiooty tägø'ow”, mänit jaduhñ jiaančh tägø'owät. 22 Pø mjaančh mábøjp hajxy jaduhñ, coo ja'a Dios hajxy tijaty mmäyujwá'anät, mänit hajxy jaduhñ xmió'owät.

23 Mänitä Jesús tiägøøyy tsajtøgooty. Mänit tiägøøyy yajñähixøøbiä. Mänitä teedywiindsøñhajxy miehch møødä martuumädøjc. Mänitä Jesús miäyajtøøwä:

—Pøñ miich cuhdujt tøø xmiø'oy coo miich yaa mhané'emät.

24 Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Coočh mijts ja'a tøyhajt xmiø'owät nébiøch mijts cham nmäyajtøwa'añän, mänitøch mijts ja'a tøyhajt nmoodiägätsät pøñhøch ja'a cuhdujt tøø xmiø'oy cooçh yaa mhané'emät. 25 Pøñä Juan jaduhñ quejx mäyajnäbejpä, Dios tögä jäya'ayä.

Cab hajxy ñä'ä hadsooyy. Mänit hajxy tiägøøyy yajcapx-iøøbiä:

—Coo hajxy nhadsóowämät coo ja'a Dios quiejxy, mänit hajxy xmiäyajtøwáanäm tii ja'a Juan miädia'agy hajxy coo tøø nga'a mábøjcäm. 26 Ni jaduhñ quia'a hoyyä coo hajxy nhadsóowämät coo jäya'ay jaduhñ quiejxy; cabä cu'ughajxy jaduhñ yhojiäwø'owät. Jaduhñ hajxy miäna'añ cooc ja'a Juan Dyiosquexiä.

27 Mänitä Jesús ñämaayyä:

—Cab højts nnajuø'øy.

Mänitä Jesús miänaañ:

—Cábøch nnägapxaambä pøñhøch ja'a cuhdujt tøø xmiø'oy cooçh yaa mhané'emät.

28 Mänitä Jesús miänaañ:

—Chaads mijts cuento tu'ug nyajmøødmädia'aga'añ. Jii jäya'ay hijty tu'ug; metscä yhuung hänäjty. Mänitä yhuung ñämaayy tu'ug: “Huung, nøcx jim huuc tun maach ndsaatypcamän.” 29 Mänitä yhuung yhadsooyy: “Cábøch nnøcxa'añ.” Pero mänit wyiinmahñdyhajty jadähooc coo jaduhñ ñøcxáangumbä. 30 Mänitä yhuung tu'ug ñämáaguiumbä coo ñøcxät tuumbä. Mänit yhadsooyy coo ñøcxa'añ. Pero cab jaduhñ ñä'ä nøcxy. 31 Mädyii craa jaduhñ cudiuun nebiä tieedy hänäjty tøø miäna'añ.

Mänit hajxy yhadsooyy:

—Ja'a jawyiinhajpä.

Mänitä Jesús miänaañ:

—Nä'ägä tøyhájthøch mijts nnäma'ay, jawyiin ja'a yajnáhjuudiutpádøjc-hajxy tiägø'øwa'añ Dioswiinduum møødä cuhhiñdo'oxiøjc-hajxy. Pero mijts, høxhaam mijts mdägø'øwa'añ. ³² Ja'a Juan mäyajnäbejpä, hoy mijts xjia yajnáhixøøyy neby hajxy hoy mwädität, cab hajxy mmäbøjcy. Ja'a yajnáhjuudiutpádøjc-hajxy møødä cuhhiñdo'oxiøjc-hajxy, je'eds hajxy jaduhñ mäbøjc. Hoy mijts mja hijxy coo hajxy miäbøjcy, caj mijts mwiinmahñdyhajty jadähooc coo hajxy mmäbøjpät.

³³ 'Chaads mijts cuento tu'ug nyajmøødmädia'agáangumbä. Jii jäya'ay hijty tu'ug naaxmøød. Mänitä tsaatypcam quiojy. Mänit curaa piädaacy. Mänitä tsaatyñøøxee'xøhñdy ñädajøøyy tsaajooty. Mänitä häña'awøhñdy cøxp quiojy.

'Mänitä wiingjäya'ay ja'a tsaatypcam hajxy yaghajood-iujcä. Mänita cudsatypcam jim chohñ, ñøcxy jäguem. ³⁴ Coo ja'a tsaatypcuc yhabaaty, mänitä cudsatypcam miejstägajch. Mänitä mioonsä quiejxy coo ja'a tsaatyp hajxy yajmédsät mäduhñtiä hajxy hänajty mio'owa'añii. ³⁵ Mänitä mioonsähajxy miäjtsäxä; ja'a naaxhajoodiujpähajxy jaduhñ mämajts. Wojpä mähdiøjc tu'ug; yagho'cä tu'ugpä; ca'tsä tu'ugpä. ³⁶ Mänitä cudsatypcam ja'a mioonsä quiejxy maas may. Jaanä jaduhñ hajxy yhayoowhíjxäbä.

³⁷ 'Mänitä yhamdsoo huung jaduhñ quiejxy coo tyijy jaduhñ wyiingudsähgøøyyäxät. ³⁸ Pero coo yhuung jaduhñ yhíjxäxä, mänitä naaxhajoodiujpähajxy ñiñämaayy: "Coo yø'ø craa ja'a tieedy yhó'ogät, mänit yø'ø craa ja'a tsaatypcam miämähmø'øwa'añ. Tsøg hajxy yagho'cäm. Mänit højts ja'a tsaatypcam jaduhñ nmämähmøøyyämät." ³⁹ Mänit hajxy jiaanč majch. Mänit hajxy yhøxjuijpädsøømy. Mänit hajxy yagho'cy. ⁴⁰ Hoorä, coo ja'a cudsatypcam jaduhñ miédsät, nebiä naaxhajoodiujpähajxy tiuna'añii.

⁴¹ Mänit hajxy yhadsooyy:

—Yagho'tägatsaanäp hajxy jaduhñ je'eguiøxpä coo hajxy quia'awiindøyyä. Mänitä wiingjäya'ay ja'a naax yaghajood-iuga'añ, pønä tsaatyp jaduhñ yegaamb coo ja'a tsaatypcuc yhabáadät.

⁴² Mänitä Jesús miänaañ:

—Nej, cajnä ja'a Diosmädia'agy hajxy mgapxyñä maa jaduhñ myiñän cujaayä:

Ja'a tsaa mädyii ja'a tøjcojpähajxy quia'a nä'ägä cumaayy, je'e nä'ägä tuundsohn.

Dios jaduhñ pädaac, paady højts njaanč tehñ yagjuø'øy.

(Jesús jaduhñ hamdsoo niyajmäbaatä nebiä tsaajän je'eguiøxpä coo hänajty quia'a tsocy quia'a mee'xylijäm ja'a cu'ug. Pero mo'owáanäp ja'a Jesús ja'a mõjtuung ja'a

hodiung hänajty.) ⁴³ Paady, xpigáanäp ja'a mguhdujt hajxy coo hajxy jim mdägó'owät Dioswiinduum. Wiingjäyá'ayäts jaduñ tågø'owaamb pønjaty jaduñ howiädiip. ⁴⁴ Pøn jaduñ cá'awäp yø'ø tsaanähgøxp, tågóyyäp jaduñ. Y coo pøn jaduñ ñähghbedøøjat yø'ø tsáajäm, jaanä tågóyyäp je'ebä.

⁴⁵ Coo ja'a teedywiindsønhajxy jaduñ miädooyy møødä fariseodøjc-hajxy, mänit hajxy ñajuøøyy coo hajxy hänajty tøø miädia'agyii ja'a Jesúsäm. ⁴⁶ Mänitä teedywiindsøn ja'a Jesús hajxy jia madsaañ; cab hajxy ñä'a majch je'eguiøxpä coo ja'a cu'ug hajxy hänajty chähgø'øy; hix, jaduñä cu'ughajxy hänajty miäna'añ cooc ja'a Jesús ja'a Diosmädia'agy hänajty jajwa'xy.

22

¹ Mänitä Jesús tiägøøguiumbä mädiaacpä. Mänit miänaañ:

² —Maa ja'a Dios yhane'emiän, jaduñ mäwínäts je'e nebiä rey tu'ugän. Yajpøgaamb ja'a yhuung hänajty je'e. Yagjadáanäp ja'a cay ja'a hu'ug hänajty je'e. ³ Mänitä mioonsähajxy quiejxy woobä wijtspä; pero cabä jäya'ayhajxy hänajty ñøcxa'añ mägaabiä. ⁴ Mänitä rey ja'a mioonsä quiejxcumbä. Mänit miänaañ: “Nøcx hajxy näma'aw coo ja'a cay ja'a hu'ugy tøø quioönä, coochä waj tøø nyajyagho'ogyii ja'a ni'xpä. Tøø ja'a cayiibä yhabaady; weends hajxy min quiaiy.” ⁵ Pero cabä jäya'ayhajxy ñä'ägädä mabøjcy. Tu'jäya'ay ñøcxy maa ja'a quiamän; tu'jäya'ay ñøcxy too'pä. ⁶ Mänitä rey mioonsähajxy miátsäxä ja'a jäya'ayhajxy hänajty jaac jimä. Mänit hajxy yaghäyoowhijxy; yagho'cä hajxy jaduñ. ⁷ Mänitä rey yhawa'andaacy. Mänitä soldadohajxy quiejxä mäyagho'pä. Ja'a hajxy hänajty tøø mioonsäyagho'oguiäbä, je'e hajxy nøcxy yagho'ogyii; møødä quiajpthajxy nøcxy ñó'cäxä. ⁸ Mänitä rey ja'a mioonsähajxy ñämaayy: “Tøø jaduñ yhabaady coochä nhuung jaduñ piøga'añ. Pero ja'a jäya'ayhajxy tøø nja woy tøø nja wíchäbøch, cab hajxy hawiinmats myínät. ⁹ Nøcx hajxy wow wits pønjaty hajxy mbaatyp jim tu'haam.” ¹⁰ Mänitä mioonsähajxy hoy wioy wyich nägøxiä, pønjaty hajxy jaduñ piaatyp, møødä hojiäya'ay møødä haxøøgjäya'ay. Mänitädsä tøjc jaduñ yhujch.

¹¹ 'Mänitä rey tiøjtägøøyy woybä wichpä hijxpä. Mänitä craa tu'ug yhixä, cabä wyit hänajty yhooyä. ¹² Mänit ñämaayy: “Mägu'ughajpä, cab yø'ø mwit yaa hawiinmäts mmädägó'owät maa ja'a pøc jaduñ jiadyiijän.” Pero cabä craa ñä'a hadsoowiimbijty. ¹³ Mänitä rey ja'a mioonsä ñämaayy, ja'a hajxy hänajty texycøøbiä: “Cø'øxots tecyxiots yø'ø craa. Mänit hajxy mhøxjuijpädsømat maa wyiingoodsän.

Jim jaduñ jìø'øwa'añ xiuudsa'añ.”¹⁴ Nämäy hajxy jia møyja'axa'añii, pero näweeñtiä hajxy jaduñ wyiimbiwa'añii.

¹⁵ Mänitä fariseoshajxy jim chohñ. Mänit hajxy quiojyquiapxytiuuñ coo ja'a Jesús hajxy jìøjcapxø'øwa'añ neby hajxy jaduñ yajnähdsómät. ¹⁶ Mänitä miägu'ughajpähajxy quiejxy mөөдä Herodes miägu'ughajpähajxy. Mänitä Jesús hajxy ñämaayy:

—Wiindsón, nnajuøøby højts coo miich ja'a tøyhajt myecy, coo ja'a Diostu'u myajnähixø'øy. Caj miich mmøjpäda'agy nebiaty ja'a cu'ughajxy miädia'agy; caj miich mmøjpäda'agy pøn tyijy møjcuhdujtmөөд. ¹⁷ Højts capxwíjjäc. Nej, hahixøøby jaduñ coo ja'a gobiernä xädø'øñ mmó'owädä, ja'a jim tsänaabiä Roma.

¹⁸ Najuøøbiä Jesús hänajty coo hänajty jia jøjcapxø'øwa'añii. Mänit miänaañ:

—Haxøøg mijts mwiinmahñdyhajxy, hoy hajxy mja nibiäda'agyii nebiä hojiäya'ayän. Tiich hajxy coo xjia jøjcapxø'øwa'añ. ¹⁹ Tsögä xädø'øñ tu'ug huuc híxäm.

Mänitä Jesús wa'xxiädø'øñ miooyy. ²⁰ Mänit miänaañ:

—Pøn yhädiuunnaxy hädaaduhñ; pøn xiøø hädaaduhñ.

²¹ Mänit hajxy yhadsooyy:

—Ja'a gobiernä.

Mänitä Jesús miänaañ:

—Mmó'owäbä gobiernä hajxy mädyii je'e jie'e; y mmó'owäbä Dios hajxy mädyii je'e jie'e.

²² Coo hajxy jaduñ miädooyy, mänit hajxy yagjuøøyy. Mänit hajxy wyiimbijnä.

²³ Mänitxøø ja'a saduceodøjc-hajxy näje'e miejch maa ja'a Jesúsän. Jaduñ hajxy hänajty miäna'añ cooc tyijy hajxy nga'a jujypiøjtägatsäänäm. Mänitä Jesús hajxy ñämaayy:

²⁴ —Wiindsón, ja'a Moisés jecy mänaañ, coo ja'a pøcy-ya'adiøjc yhó'ogät, ja'a cajpä yhuung, mänitädsä piuhya'ay ja'a yaamgto'oxy wyiingpógät, nebiä yaamgto'oxy jaduñ yhuungpáadät ja'a ya'adiøjcøxpä, ja'a tøø yhó'oguiäbä.

²⁵⁻²⁶ Bueno, näjxutjyc hajxy hijty tu'que'ex, haagä ya'adiøjc. Ja'a coobhuung, jayøjp jaduñ piøjcy; mänit yho'cy. Cabä yhuung hänajty. Mänitädsä jiädsømy ja'a yaamgto'oxy wyiingpøjcy. Mänitäts je'e yhó'cumbä. Mänitädsä miädägøøgpä jaduñ jiäjcumbä. Jaduñ hajxy nägøxiä jiajty mөөдä miäjxutjycpä. ²⁷ Mänitä to'oxiøjc yho'pä høxhaam.

²⁸ Bueno, coo hajxy jaduñ jujypiøgät, mädyii tehm tiøybä hänajty to'oxiøjc-hadaamb, ja'a näjxutjycpä puhya'ayhajxy, ja'a hajxy hänajty tøø jia pøquiäbä.

²⁹ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Caj mijts ja'a tøyhajt mnä'ägädä mөөdä. Cabä Diosmädia'agy hajxy mhixiä ni ja'a Diosmäjaa. ³⁰ Coö ja'a jäya'ayhajxy jiuypioğa'añ, cab hajxy hänajty piöğa'añ, ni cabä yhuung hajxy hänajty yajpöğa'añ. Jaduhñ hajxy yhida'añ nebiä Diosmoonsähajxiän, ja'a hajxy jim tsajpootypä. ³¹ Hamdsoo ja'a Dios hajxy jaduhñ tөө xñäma'ay cujaayhaam coö ja'a jäya'ayhajxy jiuypioğa'añ: ³² “Xwyiingudsähgööbiöch ja'a Abraham mөөdä Isaac mөөdä Jacob.” Hoorä, wiingudsähgöoyäp ja'a Dios ja'a jujcyjiäya'ayhájxiäm. Cab jaduhñ wyiingudsähgöoyii ja'a ho'ogyjiäya'ayhájxiäm.

³³ Coö ja'a cu'ughajxy jaduhñ miädooyy nebiä Jesús hänajty yajnahixö'öy, mänit hajxy yagjuöoyy.

³⁴ Coö ja'a fariseoshajxy jaduhñ miädoyhajty coö ja'a Jesús quia'a yajmäjädaacy ja'a saduceos, mänitä fariseoshajxy yhamugöoyy. ³⁵ Jimä fariseo hänajty tu'ug; ley-yajnahixööby hänajty je'e. Ja'a Jesús hänajty jöjcapxö'öwäaäp. Mänitä Jesús miäyajtöwä:

³⁶ —Wiindsón, mädyii cuhdujt maas möj maa ja'a ley myiñän.

³⁷ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—“Wiingudsähgö'öw ja'a nDioshajtäm hamuumdu'joot; maböjca ja'a miädia'agy; mjahmiédsäp cöjxta'axiö.”

³⁸ Hädaa cuhdujt, jawyiin jaduhñ myiñ maa ja'a leyän y maas möj jaduhñ. ³⁹ Jaanä jaduhñ ja'a miämetspä miänaambä: “Mөөdnijiootpaadöo ja'a mmäjöön ja'a mmädöjc hamuumdu'joot.” ⁴⁰ Hädaa cuhdujt metspä, ja'a ley yhöjx tiecy jaduhñ mөөdä cöxiä mäduhñtiä ja'a Diosmädia'agy-yajwa'xpähajxy tөө miädia'agy.

⁴¹ Jimnä ja'a fariseoshajxy hänajty tiäna'ayñä. ⁴² Mänitä Jesús miäyajtöoyy:

—Waamb mijts mmäna'añ ja'a Cristocöxpä. Pöñ je'e yhaphajpy tieedyhajpy.

Mänit hajxy yhadsooyy:

—David yhap yhoc je'eduhñ.

⁴³ Mänitä Jesús miänaañ:

—Pero ja'a Dioshëpíritucöxpä ja'a David ja'a Cristo ñämaayy: “Wiindsón.” Jaduhñä David miänaañ:

⁴⁴ Tөөchä Dios ja'a nWiindsón xñämaayyä:

“Häña'aw yaa hahooyhaamby höxtä coonä ja'a mmädsip jaduhñ quia'a mäjädá'agät”,

nömä Dios miänaañ.

⁴⁵ Bueno, pö tөө ja'a David ja'a Cristo ñäma'ay: “Wiindsón”, nébiäts jaduhñ yhaphat yhoc-hädät.

⁴⁶ Caj pöñ waamb ñä'ägädä hadsooyy. Y cabä Jesús waamb miäyajtöwänä höxtä coonä hänajty yho'oga'añ.

23

1 Mänitä Jesús ja'a cu'ug ñämaayy mөөдä jiamioөdhajxy:

2 —Ja'a ley-yajnahixөөbiädöjc mөөдä fariseoshajxy, cuhdjtmö'oy hajxy jaduhñ coo ja'a Moisés miädia'agy hajxy yajnahixөөyyä. 3 Mgudiünäp hajxy jaduhñ waambaty hajxy xñäma'ay. Pero cab hajxy mbahixät nebiaty hajxy jiatcө'oy. Cabä yhamdsoo mädia'agy hajxy quiudiuñ. 4 Hanaxiä hajxy tsipjaty yajnahixө'oy; y mänaamb hajxy jaduhñ coo ja'a cu'ug tsipcөxp quiudiünät. Pero cab hajxy hamdsoo quiudiuñ. 5 Jaançh tehñ yajcumayaamb hajxy maa ja'a cu'ugwiinduumän. Paadiä nocyquiujaaybä hajxy yajxonñ yajniwyiinnähgopxodsө'oyii; paady hajxy yajniguiө'өxodsө'oyii. Paadiä wit hajxy piägө'oy ja'a hөxyoñbä. 6 Coö hajxy maa miägay, häña'awaamb hajxy hänäjty maa ja'a meexäteecän. Y coö hajxy ñөcxy tsajtөгooty, häña'awaamb hajxy hänäjty maa ja'a häñaabiejt yajxonbän. 7 Coö hajxy maa wiädity cajptooty, yajwiingudsähgө'өwaamb hajxy hänäjty maa ja'a cu'ugän. Yajnäma'awaamb hajxy hänäjty: “Wiindsöñ.”

8 'Pero mijts, cab hajxy mmäná'anät coo ja'a cu'ug hajxy xñämä'awät: “Wiindsöñ.” Tu'ugä mWiindsöñhajxy jaduhñ; ja'a Cristo je'e. Jaduhñ hajxy mnijiäwө'өwöөjät nebiä tu'que'expän. 9 Cab hajxy pөñ mnämä'awät: “Teedy”, hädaa yaabä naaxwiimbä. Tu'ugä mDeedyhajxy jim cөxp. 10 Cab hajxy mmäná'anät coo pөñ xñämä'awät coo hajxy xquiopc-hädät. Tu'jaya'ay hajxy jaduhñ xyhané'emät; ja'a Cristo je'e. 11 Pөñ jaduhñ puhbejp ja'a jiamioөdhajxy, je'edsä möjtuuñg jaduhñ paadaamb maa mijtsän. 12 Hix, pөñ jaduhñ yajcumayaamb, cabä möjtuuñg jaduhñ piaada'añ. Pero pөñ jaduhñ ca'a yajcumayaamb, je'edsä möjtuuñg jaduhñ paadaamb.

13 Mänitä ley-yajnahixөөbiädöjc-hajxy ñämaayy mөөдä fariseoshajxy:

—Jaduhñ mijts mnibiäda'agyii nebiä hoyhäna'cän; pero cab hajxy mhoyhäna'cä. Haxөөг hajxy mjada'añ mhabeta'añ. Cab hajxy jim mdägө'өwa'añ maa ja'a Dioswiinduumän, y cab hajxy jaduhñ mmäna'añ coo wiinghäna'c jim tiägө'өwät, hoy hajxy hänäjty hamdsoo jia mäna'añ coo hajxy jim tiägө'өwa'añ.

14 'Xiөөbä ja'a Dios hajxy jejcy төө mnä'ä pa'ya'axy. Mänitä yaamgto'oxy ja'a tiөjc hajxy mbөjcä. Paady hajxy hoyhoy mdsaaçhpөгa'añ.

15 'Wiinduhmyhagajpt jamiөөд hajxy naxy mhөxta'ay pөñ jaduhñ xmiөөдtünäp maa ja'a mguhdujthajxiän. Y coö hajxy hänäjty төө mbaady, mänitä haxөөгcuhdujt hajxy myajnahixө'oy. Maas haxөөг hajxy jaduhñ jiatcө'өwa'añ quejee mijts.

16 'Cab hajxy hoy mnä'ägä yajnä

23 'Mijts myajcopcøøby mädyii ca'a tsoobaatp coo hajxy hänäjty tii mguyoxø'owa'añ maa ja'a tsajtøjcän. Pero cabä Diosmädia'agy hajxy myajcopcø'oy coo jaduhñ miäna'añ coo mhojiäya'ayhädät, coo hojioot mmøødhädät, coo ja'a Diosmädia'agy mmäbögat. Maas hoy jaduhñ coo hajxy mgudiúnät ca'xy pedyii. 24 Jaduhñ mäwíinäts hajxy myajwiinhixø'oy nebiä wiindspän; cab hajxy myajcopcø'oy mädyii tsoobaatp.

25-28 'Jaduhñ mijts mja wi'i quiähxø'oga'añ nebiä hoyhäna'cän maa ja'a cu'ugwiinduumän. Pero haxøøgwiinmahñdy hajxy mmøød. Tsipcøxp ja'a mhaxøøgwiinmahñdy hajxy mnajtshixø'owät, jaduhñ hajxy tøyhajt hoy mhídät.

29 'Naxy hajxy yajxón mguhmuuch maa ja'a Diosquexypähajxy jecy ñaaxtägøøyyän. Hojiäya'ayhajxy hijty. 30 Mänit hajxy mmäna'añ: "Coo højts häxøpy jecy tøø njugyhájtäm, cabä nhap ndeedy hajxy häxøpy tøø nbuhbéjtäm coo ja'a Diosquexypä hajxy yagho'cy." 31 Cab jaduhñ tiøyyä. Tøø ja'a mhap mdeedy hajxy häxøpy mbajatcøøbiä; 32 y jaduhñ hajxy mjaanç pajatcø'owaambä.

33 'Jaduhñ mäwíinäts hajxy mga'awiindøyyä nebiä tsahñdiän. Hoyhoy hajxy jaduhñ jiiby mdsaaçhpøga'añ mõjcu'uhaam. 34 Nguexáambiøch ja'a Diosquexypä maa mijtsän, møødä cuhwijypä, møødä yajnä

hajxy myagho'oga'añ; näje'e hajxy mmøjpahbeda'añ cruzcøxp; näje'e hajxy mwobho'oga'añ tsajtøgooty. Näje'e hajxy mbäbo'owa'añ cajpt-cajpt. ³⁵ Mijts jaduhñ mmøødhadaambj ja'a pojpa coo ja'a hojiäya'ayhajxy nägøxiä yagho'cä møødä Abel møødä Zacarías, ja'a Berequías yhuung. Tsajtøgooty ja'a Zacarías yagho'cä; ja'a mhap ja'a mdeedyhajxy jaduhñ jecy jatcøoyy. ³⁶ Tehñ tiøyhajt jaduhñ, mijts ja'a pojpa mmøødhadaambj.

³⁷ 'Mijts Jerusalénpäjäya'ay, tøø ja'a Diosquexypä hajxy mguhga'açh. Jaduhñ mäwíinhøch mijts mayhooc tøø nja näwa'añ nebiä tseey ja'a yhuung ñähmuhxtägoyyän; pero caj mijts myajnäwa'ana'añ. ³⁸ Mobädäjpøch mijts nnähgue'ega'añ, ³⁹ y cábøch jaduhñ xyhixaanñnä høxtä cóonøch hñanjty ngädaactägatsa'añ. Mänit hajxy mmäna'ana'añ: "Tsøc yø'øya'ay wiingudsähgøøyyäm, yø'øya'ay Diosquexypä."

24

¹ Mänitä Jesúshajxy piädsøømy tsajtøgooty. Mänitä Jesús ñämaayyä ja'a miägu'ughajpähajxy:

—Huug hix̄ yø'ø møj tsajtøjc.

² Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Tehñ tiøyhájthøch mijts nnäma'ay, yø'ø møj tsajtøjcä, cøxaamb jaduhñ piuma'añ; cøxaamb jaduhñ quiuhdägoyya'añ.

³ Mänit hajxy ñøcxy maa ja'a Olivostunän. Mänitä Jesús yhøxtaacy naaxwiin. Mänitä Jesús hamee'ch ñämaayyä ja'a miägu'ughajpähajxy:

—Højts hawáañäc mänaa yø'ø tsajtøjc jaduhñ piuma'añ. Mädyii hijxtahñd jaduhñ cähxø'øgaamb coo hñanjty mgädaactägatsa'añ, coo ja'a naaxwiimbä hñanjty wyiimbida'añ.

⁴ Mänitä Jesús miänaañ:

—Ca'a hajxy myajwiinhøøñ. ⁵ Minaamb hajxy nämay. Jaduhñ hajxy ñibiäda'aga'añii nébiøch høøchän. Jaduhñ hajxy miäna'ana'añ: "Høøch je'e Cristo." Nämayyä jäya'ay yajwiinhøøna'añ. ⁶ Mänit hajxy mmädoyhada'añ coo ja'a tsip jaduhñ tøø piädø'øgy. Pero cab hajxy mdsähgø'øwät. Tsipcøxpä häyohn jaduhñ jiada'añii. Pero cajnä hñanjty yhabaady coo ja'a naaxwiimbä hñanjty wyiimbida'añ. ⁷ Cajpthaam hajxy jaduhñ ñimiädsibø'øwa'añii. Naxaambä yuuba'am wiinduhmyhagajpt møødä hujx. ⁸ Pero nä'ä tsohñdaacnä ja'a tsø'ty hñanjty jaduhñ.

⁹ 'Mänit mijts myaghäyoowhixa'añ myajyagho'oga'añ. Mänit mijts myajmähanhada'añ maa ja'a høøchcøxpän wiinduhmyhagajpt. ¹⁰ Mänitä Dios hajxy ñajtshixø'øwa'añ nämay. Mänit hajxy ñimiähanhada'añii hamiñ haxøpy

møødä hajxy tijaty yajniñähdsøma'añii. ¹¹ Wäditaambä hõhndaacpähajxy hñanjty may. Mäna'anaamb hajxy hñanjty cooc tyijy hajxy wiädity ja'a Dioscøxpä. Nämayyä cu'ughajxy yajwiinhøøna'añ. ¹² Cab hajxy ñimiägu'ughadaänänä je'eguiøxpä coo ja'a haxøøgpä hñanjty jiaanč tehñ wiädity. ¹³ Pero pønjaty jaduñ ca'a jøjwa'adsaamb, je'eds ja'a hoybä paadaamb. ¹⁴ Wiinduhmyhagajpt ja'a mädia'agy wiädita'añ mädyii jaduñ mänaamb coo ja'a Dios ja'a miäjaa yajcähxø'øga'añ. Cøxaambä cu'ughajxy miädoyhada'añ; mänitäts ja'a naaxwiimbä wyiimbida'añ.

¹⁵ '(Pøn hädaa nocy capxp, ween jaduñ wyiinjuø'øy.) Ja'a Daniel, Dios jaduñ jecy quejx. Je'eduhñ cujahy coo ja'a haxøøgpä miedsa'añ maa ja'a Diostøjcän, y coo mänit jaduñ yajma'ada'añ. Coo ja'a haxøøgpä hajxy mhíxät, ¹⁶ mänit hajxy päyø'øguiä mnócxät maa ja'a tunän, mijts yaa tsänaabiä Judeanaaxooty. ¹⁷ Y ja'a hajxy hijpä tøjwiing, jaduhyä hajxy piäyø'tówät, cab hajxy jaduñ tii yajpädsómät tøgooty. ¹⁸ Y ja'a hajxy jim hijpä camjooty, jaduhyä hajxy piäyø'tóobät, cab hajxy jaduñ nøcxy tii wyich maa ja'a tiøjcän. ¹⁹ Pobre ja'a to'oxiøjc-hajxy hñanjty maaxhuungmøødpä, møød hajxy hñanjty huungyajtsi'tspä. ²⁰ Mmänuu'xtá'agäp ja'a Dios hajxy coo hajxy ween mga'a päyø'øgy coo hñanjty tiøøhcä, ni ja'a poo'xxiøjooty. ²¹ Porque jaanč tehñ miøc ja'a tsaächpä ñaxa'añ. Ni mänaa jaduñ tøø quia'a jadyii nebiä jaduñ jiada'añiijän. Y caj mänaa jiajtägatsa'añii jadähoocän. ²² Pero Dios jaduñ tøø yajnähdijy coo ja'a tsaächpä jejcy quia'a jadøøjät, je'eguiøxpä coo chocy ja'a tøøbä wyiimbíyyäbä. Coo häxøpy jaduñ tøø quia'a yajnähdijy, caj pøn häxøpy cho'oga'añ.

²³ 'Coo mijts pøn xñämä'awät: "Huug hiḡ, chaadsä Cristo", o "Huug hiḡ, xiids je'e", cab hajxy mmäbögät. ²⁴ Hiḡ, minaambä wiinhøhmbähajxy; jaduñ mäwiin hajxy ñibiäda'aga'añii nebiä Criston; jaduñ mäwiinätš hajxy ñibiäda'aga'añii nebiä Diosquexypän. Yajcähxø'øgaamby hajxy ja'a hoy-yagjuøøñäjatypä nebiä cu'ug hajxy jaduñ wyiinhøønät; høxtä ja wiinhøønäänäp hajxy je'ebä, ja'a Dios tøø wyiimbíyyäbä. ²⁵ Chaads mijts nnäma'ay jäguemiä. ²⁶ Coo pøn xñämä'awät: "Huug hiḡ, jim wiädity pactuum", cab hajxy jim mnócxät; o coo hajxy xñämä'awät: "Huug hiḡ, jiiby je'e yu'učhtium", cab hajxy mmäbögät. ²⁷ Cooč hñanjty nwiimbida'añ, høøch ja'a Diosquexypä, jaduñ mäwiin quiähxø'øga'añ nebiä wädsucän. Wiinduhmyhagájpthøch ja'a jäya'ayhajxy xyhixa'añ. ²⁸ Tsipcøxp jaduñ jiada'añii nébiøch chaa nmäna'añ.

²⁹ 'Coo ja'a tsaächpä hñanjty tøø ñajxnä, mänitiä hñanjty

wyiingoodsø'øwa'añ; cabä po'lo hänäjty yhana'añ. Chaadsä madsa'a may quia'awa'añ; chaadsä tsajt chäyuyya'añ. ³⁰ Mänitøch ja'a nhijxtahnd jim quiähxø'øga'añ tsajpootyp cooçh hänäjty nwiimbida'añ, høøçh ja'a Diosquexypä. Mänitä jäya'ayhajxy wiinduhmyhagajpt jiø'øwa'añ xiuudsa'añ. Mänitøch hajxy xyhixa'añ cooçh hänäjty ngäda'aga'añ jocjooty. Diosmäjaaháamhøch jaduhñ ngäda'aga'añ hajájjap. ³¹ Mänitøch ja'a nmoonsä tsajpootypä nhane'ema'añ coo ween hajxy møc xiu'uxy xuuxthaam. Mänitøch ja'a nwiimbiybähajxy xyajtu'ugmugaanä wiinduhmyhagajtpä.

³² 'Tsog ja'a tsø'ty jaduhñ yajmábáatäm nebiä piidsquepiän. Cooyhaabiädsømy, mänit hajxy mnajuø'øy coo poodtägøøñä. ³³ Jaduhñ mäwínäts je'e, coo ja'a tsø'ty hajxy jaduhñ mhíxät, mänit hajxy mnajuø'øwät cooçh hänäjty mobädajpä nwiimbida'añ. ³⁴ Tøyhájtäts mijts nnäma'ay, cooçh hänäjty nwiimbida'añ, cajnä jäya'ayhajxy hänäjty quiøxy ho'ogy, ja'a hajxy jäda'ahaty jugyhajpä. ³⁵ Ja'a tsajtwiing jaduhñ tägoyyaamb møødä naaxwiimbä. Tøjiadaamb jaduhñ nébiøch chamñ nmädia'aguian.

³⁶ 'Pero ni pøn jaduhñ quia'a najuø'øy mänaaxøø jiada'añii ni mäduhnajtä. Ni ja'a Diosmoonsä tsajpootypä hajxy quia'a najuø'øy. Ni høøçh nga'a najuø'øy, høøçh ja'a Dioshuung. Jagooyyä Dios jaduhñ ñajuø'øy, ja'a nDeedyhájtäm.

³⁷ 'Cooçh jaduhñ nwiimbida'añ, høøçh ja'a Diosquexypä, jaduhñ mäwínäts hänäjty jiada'añii nebiä Noé jecy jiajtiän. ³⁸ Cajnä Dios ja'a nøøgomdägoy hänäjty quiexyñä. Jimä jäya'ayhajxy hänäjty quia'y yhu'ugy, piøcy yhu'ugy, høxtä coo ja'a Noé hänäjty tøø tiägø'øy barcojooty. ³⁹ Ni mänit hajxy hänäjty quia'a najuø'øyñä høxtä coonä ja'a nøøgomdägoy miejch. Mänit hajxy cøjx chømdu'ubøgyii. Jaduhñ mäwínäts jiađaanäbä cooçh hänäjty nwiimbida'añ, høøçh ja'a Diosquexypä. ⁴⁰ Mänitxøø ja'a ya'adiøjc-hajxy hänäjty nämetsc yhida'añ camjooty. Tu'ug hänäjty yajnøcxa'añii; tu'ug hänäjty yajmähmø'øwa'añii. ⁴¹ Metscä to'oxiøjc-hajxy hänäjty jiøch. Tu'ug hänäjty yajnøcxa'añii; tu'ug hänäjty yajmähmø'øwa'añii.

⁴² 'Nähix hahixø'ø hajxy mhídät; cab hajxy mnajuø'øy mänaa ja'a mWiindsønñhajxy quiaäda'aga'añ. ⁴³ Jaduhñ mäwínäts ja'a cudøjc-hajxy, coo hajxy jaduhñ ñajuø'øwät mäduhnajtä ja'a mee'tspä miedsa'añ coods, jujcy hajxy jaduhñ yhídät, y cabä mee'tspä hajxy jaduhñ yajtøjtägø'øwät. ⁴⁴ Jaduhñ mäwínäts mijtspä, nähix hahixø'ø hajxy mhídät. Cábøch mijts xñä'ägä najuø'øwät mänáajøch jaduhñ ngäda'aga'añ, høøçh ja'a Diosquexypä.

⁴⁵ 'Ja'a moonsäwiindsønñ, je'edsä miämoonsä yajcaaby maa ja'a wyiindsønñ tiøjcän. Hoy jaduhñ coo ja'a wyiindsønñ

miädia'agy miäbøjcät, coo cuhwijy tiúnät. ⁴⁶ Coo ja'a wyiindsón miédsät, jootcujc ja'a moonsä ñijiäwø'owa'añii mädyii jaduñ cudiuumb. ⁴⁷ Tøyhajtäts mijts nnäma'ay, jaduñä moonsä piäda'aga'añii nebiä wyiindsónän jim maa ja'a wyiindsón tiøjcän, mäduhñtiä ja'a wyiindsón hänajty miøødä. ⁴⁸ Pero ja'a moonsä ca'a hoybä, je'eds jaduñ mäna'anaamb cooc tyijy ja'a wyiindsón quia'a tsoj medsa'añ. ⁴⁹ Mänitä miämoonsä tiägø'owa'añ häyoowhijxpä. Mänitä mu'ugyjiiäya'ay miøødtägø'owa'añ caabiä huucpä. ⁵⁰ Cabä wyiindsón jaduñ yhuuc jahmiedsaannä coo wyiimbida'añ. Coo ja'a wyiindsón jaduñ jiaanč médsät, ⁵¹ mänitäts ja'a craa hoyhoy quiumadowa'añ møødä miäga'awiindøybä. Mänit hajxy jio'owa'añ xiuudsa'añ.

25

¹ Coo ja'a Dios ja'a miäjaa jaduñ yajcähxø'oga'añ, jaduñ mäwínäts je'e nebiä pøc hu'ug tøø jiadyiijän. Jimä cäxyiidøjc ja'a jamiø'ød hajxy hänajty yhahixy. Nämajc hajxy hänajty. Candilcón hajxy hänajty yhahixy. ²⁻⁴ Nämägooxc-hajxy, cab hajxy hänajty nähix hahixø'ø tøø tiu'ubøcy. Cabä guiaastä hajxy hänajty nä'ä tægø'øbä tøø jiuy. Pero ja'a jiamiøødhajxy ja'a jaac nämägooxpä, nähix hahixø'ø hajxy hänajty tøø tiu'ubøcy mäbøjpä. Nä'ä tægø'øbä ja'a guiaastä hajxy hänajty tøø jiuy. ⁵ Coo ja'a jamiø'ød jaduñ quia'a tsoj mejch, mänitä cäxyiidøjc-hajxy cøjx miaaho'ogy. ⁶ Coo quiuptsuhmdäjøøyy, mänitä jäya'ay tu'ug yaaxy: "Xiidsä jamiø'ød miech; nøcx hajxy jøjcubaadø'ow." ⁷ Mänitä cäxyiidøjc-hajxy cøjx piädø'ogy. Mänitä quiandilhajxy quiuhdøø'xøøyy. ⁸ Mänit hajxy miänaañ, ja'a hajxy hänajty nähix hahixø'ø tøø quia'a tu'ubøquiäbä: "Højtsä gaastä weeñtiä móoyyac; pi'idsaamb højtsä ngandil jaduñ." ⁹ Mänit hajxy yhadsooyy, ja'a hajxy hänajty nähix hahixø'ø tøø tiu'ubøquiäbä: "Caj, ni jaduñ quia'a mädøyhada'añ maa ja'a højtsøxpän. Nøcx hajxy jaduñ ñijiuuyyaxä maa tioogyiijän." ¹⁰ Mänit hajxy ñøcxy juubiä. Mänitä jamiø'ød jaduñ miehch. Ja'a cäxyiidøjc-hajxy gaastämøødpä, mänitä jamiø'ød hajxy miøødtägøøyy tøgooty. Mänitä tøjc hajxy yhagøøñä. ¹¹ Mänitä cäxyiidøjc-hajxy jia mejtsnä, ja'a gaastä hajxy hoy tøø jiüyyäbä. Mänitä hajxy jia cugapxøøyy: "Wiindsón, huuc yaghawa'ads hädaa tøjc." ¹² Mänit hajxy ñämaayyä: "Cábøch mijts jaduñ nhixiä. Tøyhajt jaduñ."

¹³ Coo ja'a Jesús jaduñ miädiaacpäðøøyy, mänit miänaañ:

—Jaduñ hajxy mnibiäda'agøøjät nähix hahixø'ø. Caj mijts mnajuø'øy mänáajøch nwiimbida'añ, høøch ja'a Diosquexypä.

14 'Coo ja'a Dios ja'a miäjaa jaduhñ yajcähxø'øga'añ, jaduhñ mäwínäts je'e nebiä jäya'ay tu'ugpäñ. Nøcxaamb hänäjty je'e wiingnaaxooty. Mänitä mioonsähajxy miøjyaaxy. Mänitä xiädø'øñ yajmämähmøøyy.

15 'Tu'ug jaduhñ yajmämähmøøyyä mägooxmillón. Paady may miooyyä coo hänäjty jiaty xädø'øñyajmayø'øw. Tu'ug jaduhñ yajmämähmøøyyä mejtsmillón. Tu'ug jaduhñ yajmämähmøøyyä tu'millón. Mänitä wiindsónñ tiu'ubøjcy.

16 Jaaya'ay ja'a mägooxmillón wiingpójcäbä, yajtägøøyy jaduhñ nyhajájtäbä. Yajmayøøyy ja'a xädø'øñ jaduhñ; mägooxmillón jaduhñ jiaac paaty. 17 Jaanä jaduhñduhmbä, jaaya'ay ja'a mejtsmillón wiingpójcäbä, mejtsmillón jaduhñ jiaac paaty. 18 Pero jaaya'ay ja'a tu'millón wiingpójcäbä, hoy ja'a jut jaduhñ tiajy. Mänitä wyiindsónñ xiädø'øñ hoy yú'tsäñ jutjooty.

19 'Cujecy ja'a wyiindsónñhajxy miejtstägajch. Mänit hajxy tiägøøyy cuentäyajpädsøømbä. 20 Jayøjp jaaya'ay miejch ja'a mägooxmillón hänäjty tøø wyiingpóquiäbä. Mänitä wyiindsónñ miooyy cøxiä møødä mägooxmillón tøø jiaac páadiäbä. Mänit miänaañ: "Wiindsónñ, mägooxmillónhöch jaduhñ xmiooyy; chaads je'e møødä mägooxmillónhöch tøø njaac yajmayø'øyäbä." 21 Mänitä wyiindsónñ miänaañ: "Hoy miich jaduhñ tøø mgudiuñ. Wéeñtiöch miich nyajmämähmøøyy. Maas máyhöch miich ja'a xädø'øñ jaduhñ njaac mo'owa'añ neby jaduhñ mjaac yajmayø'øwät. Tøjtägø'øw tøgooty, ween nxoondáacäm."

22 Mänitä craa jiaac mejch ja'a mejtsmillón hänäjty tøø wyiingpóquiäbä. Mänit miänaañ: "Wiindsónñ, mejtsmillónhöch jaduhñ xmiooyy; chaads je'e møødä mejtsmillónhöch tøø njaac yajmayø'øyäbä." 23 Mänitä wyiindsónñ miänáangumbä: "Hoy miich jaduhñ tøø mgudiuñ. Wéeñtiöch miich jaduhñ nyajmämähmøøyy. Maas máyhöch miich ja'a xädø'øñ jaduhñ njaac mo'owa'añ neby jaduhñ mjaac yajmayø'øwät. Tøjtägø'øw tøgooty, ween nxoondáacäm."

24 Mänitä craa jiaac tehñ miejch ja'a tu'millón hänäjty tøø wyiingpóquiäbä. Mänit miänaañ: "Wiindsónñ, nnajuøøbiöch coo miich hojiot mga'a møødä. Miich ja'a xädø'øñ jaduhñ mbaadaamby maa tøø mga'a tuñän. 25 Páadyhöch hijty ndsähgø'øy. Páadyhöch ja'a xädø'øñ hoy nyu'uch naaxjutjooty. Huug hix, chaads je'e." 26 Mänitä wyiindsónñ yhadsooyy: "Caj miich hoy mgudiuñ. Mjaançh tehñ ñuux miich.

Mnajuøøby miich jaduhñ cooçh hojiot nga'a møødä, cooçhä xädø'øñ nbaada'añ maach tøø nga'a tuñän. 27 Páadyhöch nxädø'øñ jaduhñ cu xpiädaacä bancojooty. Jiiby cu miayøøyy. Mänitøch nxädø'øñ cu xmiooyy møødä xädø'øñhuung." 28 Mänitä hajxy ñämaayyä, ja'a hajxy jim tanaabiä: "Pøjcä

yø'ø craa xädø'øñ hajxy tu'millón; mo'ow yø'ø craa hajxy ja'a majcmillónmøødpä. ²⁹ Pøñ may nä'ägä møød, maas may jaduhñ mio'owa'añii. Hanaxiä jaduhñ miøødhada'añ. Pero pøñ jaduhñ weeñtiä møød, pøgáanäxäp je'e mäduhñtiä miøødä. ³⁰ Yø'ø craa jaanç tehñ ñuuxpä, høxwijtspädsøm hajxy hagoonstuum. Jiiby jaduhñ jiø'øwa'añ xiuudsä'añ."

³¹ 'Cooç jaduhñ ngädá'agät hanehmbä, høøch ja'a Diosquexypä, jímhøch jaduhñ nhäña'awa'añ maa ja'a hoyhñaabiejtän ja'a yajxonbä. Quípxyhøch nmoonsä tsajpootypähajxy xmiøødcäda'aga'añ nägøxiä. ³² Mänitøch ja'a jäya'ayhajxy xwyiingumedsø'owa'añ ja'a wiinduhmyhagajtpä. Mänitøch hajxy jaduhñ nyajwa'xa'añ nebiä meegän nebiä chiibän. ³³ Nbäda'agáambiøch näje'e maaç nhahooguiø'øjän, näje'e maaç nhanajtycø'øjän. ³⁴ Ja'a hajxy hijpä hahooguiø'ø, mänitøch hajxy nnäma'awa'añ: "Miñ hajxy yam; tøøch mijts nDeedy xwyiimbiy coo hajxy mhané'emät. Jequiän hajxy jaduhñ xwyiimbiiyy, cajnä ja'a naaxwiin hänäjty yhädiuñ. ³⁵ Mänájøch hijty nyäho'ogyiijän, mänitøch hajxy xyajcaayy. Mänájøch hijty ndødsø'oyiijän, mänitøch hajxy xyajnoøhuucy. Mänájøch hijty nwäditiän nebiä jäguembäya'ayän, mänitøch hajxy xyaghamejtstaacy. ³⁶ Mänájøch wit hijty nga'a møødän, mänitøch hajxy xñähxojxy. Mänájøch hijty mba'amgo'na'ayän, ndsumyhäña'ayän, mänitøch hajxy hoy xquiuhixy." ³⁷ Ja'a hajxy hijpä hahooguiø'ø, mänit hajxy yhadsowa'añ: "Wiindsón, mänaa højts miich tøø nyajcay; mänaa højts miich tøø nyajnoøhu'ugy; ³⁸ mänaa højts miich tøø nyaghamejtsta'agy; mänaa højts miich tøø nnähxoxxy; ³⁹ mänaa højts miich hoy tøø nguhixy." ⁴⁰ Mänitøch nhadsowa'añ: "Tøyhajt mijts nnäma'ay, cooç mijts ja'a njamiøødhajxy tøø xñäxuu'tsä, hoy hajxy quia'a ja møjtøjcä, jaduhñ mäwínhøch tøø xñäxuu'tspä."

⁴¹ 'Mänitøch hajxy nnäma'awa'añ ja'a hajxy hanajtycø'øbä: "Jua'ads hajxy jim, mijts haxøøgtuum hijpä. Häda'ag hajxy jiiby maa ja'a jøøn mänaa quia'a pi'ichän. Paadiä jøøn tøø piäda'agyii, jiibiä møjcu'uhajxy chaachpøga'añ. ⁴² Mänájøch hijty nyäho'ogyiijän, cábøch hajxy xyajcaayy; mänájøch hijty ndødsø'oyiijän, cábøch hajxy xyajnoøhuucy; ⁴³ mänájøch hijty nwäditiän nebiä jäguembäya'ayän, cábøch hajxy xyaghamejtstaacy; mänájøch wit hijty nga'a møødän, cábøch wit hajxy xmiooyy; mänájøch hijty nba'amgo'na'ayän, ndsumyhäña'ayän, cábøch hajxy hoy xquiuhixy." ⁴⁴ Mänit hajxy miäna'ana'añ: "Wiindsón, mänaa højts miich nga'a puhbejty; mänaa højts miich nhixy coo hänäjty myäho'ogyii, coo hänäjty mdødsø'oyii,

coo hánajty mwädity nebiä jäguembäya'ayän, coo wit hánajty mga'a mөөдä, coo hánajty mba'amgo'na'ay, coo hánajty mdsunyhäña'ay.”⁴⁵ Mänitöch nhadsowa'añ: “Tøyhajt mijts nnäma'ay, cooch mijts ja'a njamiөөdhajxy tөө xquia'a näxuu'tsä, hoy hajxy quia'a ja möjtöjcä, jaduhñ mäwínhöch tөө xquia'a näxuu'tspä.”⁴⁶ Yö'öds hajxy jüby häda'agaamb maa hajxy chaachpöga'añän cöjxta'axiөө. Pero pönjátyhöch tөө nwiimbiy, je'eds hajxy cöjxta'axiөө jugyhadaamb nebiä Dios jügyhatian.

26

¹ Coo ja'a Jesús jaduhñ miädiaacpädөөyy, mänit ñämaayy ja'a jiamiөөdhajxy:

² —Mnajuөөby hajxy jaduhñ coo ja'a pascuaxөө cumaaxc yhadsuujö'owa'añ. Mänitöch hajxy xyajcö'ödägö'owa'añ, hööch ja'a Diosquexypä. Mänitöch hajxy xmiöjpahbeda'añ cruzcөxp.

³ Mänitä teedywiindsöñhajxy yhamugөөyy mөөдä ley-yajnähixөөbiähajxy mөөдä jäya'ayhajxy martuumähajpä maa ja'a judíoshajxiän. Jim hajxy yhamugөөyy maa ja'a Caifás tiöjcän, ja'a hánajty möjcuhdujtmөөdpä maa ja'a teedyhajxiän.
⁴ Mänit hajxy quiojyquiapxyhajty nebiä Jesús hajxy miädsät, neby hajxy jaduhñ yaghó'ogät.⁵ Mänit hajxy ñiñämaayyä:

—Cab jaduhñ yhooyä coo hajxy nmäjtsämät ja'a xөөjooty coo ja'a cu'ughajxy ñä'ä haamhadät.

⁶ Jimä Jesús hánajty maa ja'a cajpt jaduhñ xiöhatiän Betania, maa ja'a Simón tiögootiän, ja'a hánajty tөө ñähwa'achíjábä ja'a haxөөgpa'am.⁷ Jimä Jesús hánajty quia'y, mänitä to'oxiöjc tu'ug miejch, perfumecón, ja'a jaanč tehñ chowbä. Mänitä Jesús ja'a perfume yajcuhda'xөөyyä.⁸ Coo ja'a Jesús jiamiөөdhajxy jaduhñ yhiixy, cab hajxy jaduhñ yhojiäwөөyy. Mänit hajxy miänaañ:

—Tii yö'ö perfume jaduhñ coo yaghäyooyy.⁹ Coo jaduhñ cu tiöö'cy, mänitä häyoobäya'ay jaduhñ cu ñä'ägä puhbejty.

¹⁰ Coo ja'a Jesús jaduhñ miädooyy, mänit miänaañ:

—Ca'a yö'ö to'oxiöjc hajxy mhadsipy. Ca'a yhaxөөgpä jaduhñ tөө tiuñ maa ja'a hööchcөxpän.¹¹ Ja'a häyoobädöjc, homiänaajä mijts jaduhñ xmiөөdhida'añ; pero hööch, cáböch mijts jejcy nmөөdhida'añ.¹² Páadyhöch yö'ö to'oxiöjc perfume xyajcuhda'xөөyy, cooch möbädajpä nho'oga'añ.
¹³ Tøyhajtäts mijts nnäma'ay, homiaajä hädaa hoguiapxy hädaa homiädia'agy hajxy yaghawa'xö'öwät maa hädaa yaabä naaxwiinän, mänit hajxy jaduhñ miädia'aga'añ nébiöch yö'ö to'oxiöjc perfume tөө xyajcuhda'xö'öy. Jaduhñds yö'ö to'oxiöjc jiahmiedsa'añii.

14-15 Ja'a Jesús jiamiøødhajxy ja'a nämajmetspä, tu'ug hänajty xiøhaty Judas Iscariote. Mänitä Judas ja'a teedywiindsøn_hajxy hoy ñäma'ay:

—Mädúhñtiøch hajxy xmiäjúyät cooçh ja'a Jesús hajxy nya-jcø'ødägø'owät.

Mänitä Judas miooyyá hii'xmajc plataxädø'øñ. 16 Mänit wyiinmahñdyhajty nebiä Jesús yajcø'ødägø'owät.

17 Ja'a tehñ xiøøhadsuujø'ø hajxy hänajty quiuhdujthaty coo ja'a tsajcaagy hajxy hänajty quiay ja'a ca'a tsoomiøødpä. Mänitä Jesús ja'a jiamiøød ñämejtsä. Mänit miäyajtøøwä:

—Maa hajxy ndsuugáayyämät ja'a pascuaxøøjooty.

18 Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Nøcx hajxy cajptooty maaçh nmägu'ughajpä tiøjcän. Mänit hajxy mnämä'awät: “Nøm højts nWiindsøn miäna'añ cooc tøø yhabáatäxä, y cooc højts yaa ndsuugaya'añ ja'a pascuaxøøjooty maa miich mdøgootiän.”

19 Mänit hajxy jiaanç cudiuuñ neby hajxy ñämaayyän. Mänitä jøø'xy hajxy yhädiuuñ.

20 Coo quioodsøøyy, jimä Jesús_hajxy hänajty quiay møødä nämajmetspä. 21 Mänitä Jesús miänaañ caaguiujc:

—Tøyhájtäts mijts nnäma'ay cooçh mijts mjamiøød tu'jäya'ay xyajcø'ødägø'owa'añ maaçh nmädsipän.

22 Mänit hajxy jiootmadiägøøyy. Mänit hajxy tiägøøyy ya-jtøøbä:

—Wiindsøn, nej, høøçh je'ejä.

23 Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Ja'açh tu'ugtexy xmiøødcaamiujpä, jé'echäts jaduñ xya-jcø'ødägø'owaamb. 24 Jadúhñhøch njada'añ nhabeta'añ, høøçh ja'a Diosquexypä, nebiä Diosmädia'agy jaduñ miäna'añän. Pero jaanç tehñ chaaçhpøgaamb jaaya'ay häyoobä ja'açh tøø xyhawaanø'øyäbä. Mejor häxøpy tøø quia'a miñ tøø quia'a ca'ay.

25 Mänitä Judas miänaañ, ja'a hänajty tøø yhawaanø'øyäbä:

—Wiindsøn, nej, høøçh je'ejä.

Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Miich je'e.

26 Jimnä hajxy hänajty quiayñä, mänitä Jesús tsajcaagy quionø'cy. Mänitä Dioscujú'uyäp yejcy. Mänitä tsajcaagy qyjwa'xy. Mänitä jiamiøød miooyy. Mänit miänaañ:

—Cay hajxy; jaduñ mäwiin hädaa tsajcaagy nébiøçhä nni'x nébiøçhä ngopcän.

27 Mänitä Jesús taza quionø'cy. Mänitä Dioscujú'uyäp yéjcumbä. Mänitä jiamiøød ja'a taza miooyy. Mänitä Jesús miänaañ:

—Hu'ug hädaa vino hajxy nägøxiä.

Mänitä vino hajxy yhuucmujcy tu'ugtaza.

²⁸ Mänitä Jesús miänaangumbä:

—Jaduhñ mäwiin hädaa vino nébiøchä nnø'tiän. Hijxtahñd jaduhñ cooçhä jemýguiuhdujt nyajwiimbädsøma'añ cooçhä jäya'ayhajxy may nnähho'tu'uda'añ, cooçhä jaduhñ nyajnahwa'adsaanä ja'a piojpä quiädieey. ²⁹ Pero nnämäabiøch mijts cooçhä hädaa vino nga'a huuctägatsa'añ høxtä cóonøch hänajty tøø nho'ogy. Mänitøch mijts jaduhñ nmøødhuucmujtägatsa'añ jim maaçhä nDeedy jaduhñ yhane'emiän.

³⁰ Mänitä Dioshøyy hajxy yhøøyy. Mänit hajxy ñøcxy maa ja'a Olivostuñän. ³¹ Mänitä Jesús miänaañ:

—Hädaa coods, cáboch mijts ja'a nmädia'agy hajxy hoy xmiäbøgáañänä. Mänitøch hajxy jaduhñ xñähgue'ega'añ. Jaduhñä Diosmädia'agy miäna'añ: “Nyagho'ogáambiøch ja'a meegcueendähajpä. Mänitä meeghajxy xii yaa ñøcxø'øwa'añ.”

³² Pero cooçhä hänajty tøø njuyjpiøcy, mänitøch nnøcxø'øga'añ jim Galilea; mänit mijts høxhaam mnøcxa'añ.

³³ Mänitä Pedro miänaañ:

—Hoy miich hajxy nägøxiä xjia nähgué'egät, cáboch miich nnähgué'egät.

³⁴ Mänitä Jesús miänaañ:

—Tøyhájthøch miich nnäma'ay, coo ja'a tseey hänajty quia'a ya'axyñä hädaa coods, tøø miich hänajty tægøøghooc mni-jjogapxyii cóogøch tyijy jaduhñ xquia'a hixiä.

³⁵ Mänitä Pedro miänaañ:

—Høyhøch miich näguipxy nja møødhó'ogät, cáboch jaduhñ nnijjogapxøøjät.

Jaduhñ hajxy nägøxiä piamänaambä.

³⁶ Mänitä Jesús hajxy miejch maa hänajty xiøhatiän Getsemaní. Mänitä Jesús miänaañ:

—Yaa hajxy høxta'ag naaxwiin; nõcxyhøch jimhaamby nhuuc Diospa'ya'axy.

³⁷ Mänitä Jesús ja'a Pedro wioonøcxy hawiing møødä Zebedeo yhuunghajxy nämetscä. Mänitä Jesús tiägøøyy jootmayhajpä hoyhoy. ³⁸ Mänit miänaañ:

—Jaanç tehñ jootmayhájpøch jaduhñ. Jadúhñhøch nni-jjæwø'øyii nebiä ho'ogaambän. Yaa hajxy mmähmø'øwät. Tsøg hajxy jujcy hjtäm.

³⁹ Mänitä Jesús weeñtiä jiaac nõcxy. Mänit miägutscädaacy. Mänit Dyiospa'yaaxy:

—Teedy, miich mee'x, ca'a yhndijy jaduhñ cu ndsaaçhpøjcy. Pero ca'a yhøøchä nguhdujt jaduhñ nyajtunaamby; miichä mguhdujt nyajtunáañäm.

40 Mänitá Jesús wyiimbijty maa ja'a nädägøøgpä hänäjty tøø ñähgüe'egüiän. Jim hajxy hänäjty mia'ay coo ja'a Jesús jim miejch. Mänitá Pedro ñämaayyá:

—Nej, ni tu'horá hajxy jujcy mga'a hida'añä. 41 Jujcy hajxy mhídät. MDiospa'yá'axäp hajxy jaduhñ nebiä møjcu'u hajxy jaduhñ xquia'a jøjcapxó'øwät. Jia tsojpiä mjoothajxy jaduhñ coo hajxy jujcy mhídät, pero ja'a mni'x ja'a mgopc-hajxy jaduhñ ca'a mee'xtugaamb.

42 Ja'a miämetsc-hoocpä Jesús ñøcxy Diospa'yaaxpä:

—Teedy, miich mee'x, cábøch ndijy jaduhñ cu ndsaaçhpøjcy. Pero ween miichä mguhdujt nyajtuünäm.

43 Mänit wyiimbjycumbä maa ja'a Pedrohajxiän. Tøø hajxy hänäjty miaahó'cumbä. Jaançh tehñ mia'awaamb hajxy hänäjty hanaxiä. 44 Mänitá Jesús ñähgüéeccumbä. Mänit ñøcxcumbä miädägøøghoocpä Diospa'yaaxpä. Mänit jaduhyyä miänáangumbä. 45 Mänit miéjtscumbä maa ja'a Pedrohajxiän. Mänit miänaañ:

—Ma'awxä hajxy, poo'xxä hajxy. Tøøds je'e yhabaady cooçh hajxy xyajcø'ødägø'øwa'añ maa ja'a cubojpá cugädieejäya'ayän, høøçh ja'a Diosqueypä. 46 Pädø'øg hajxy, jamds hajxy. Xiids je'e myiñ ja'a høøçh jaduhñ xyegaambä.

47 Mädiaacnä ja'a Jesús hänäjty coo ja'a Judas miejch, ja'a Jesús hänäjty tøø miøødwädítiäbä ja'a miämajmetspä. Jaançh tehñ miay ja'a jäya'ay hänäjty miøødá, pujxtmøødpä, paxycappä. Ja'a teedywiindsøn hajxy jaduhñ quejx møødá martuumädøjc. 48 Ja'a Judas ja'a Jesús hänäjty yegaamb. Tøø ja'a Judas ja'a jäya'ay hänäjty ñäma'ay:

—Ja'a høøçh hänäjty ndsu'xaambiä, je'eds hajxy mmádsäp.

49 Mänitá Judas ja'a Jesús ñämejch. Mänitá yajpoo'xy. Mänit chu'xy. 50 Mänitá Jesús miänaañ:

—Mägu'ughajpä, tiich xwia'ana'añ.

Mänitá Jesús hajxy miajch.

51 Mänitá Jesús jiamioød ja'a piujxt jiuu'ty. Mänitá teedywiindsøn mioonsä tu'ug tiaatspujxtúutäxä. 52 Mänitá Jesús miänaañ:

—Cuyuugø'ow yø'ø mbujxt. Pønjaty jaduhñ pädø'p pujxthaam, jaanä pujxthaam yho'ogaambä. 53 Nej, caj miich mnajuø'øyä, cooçh ä nDeedy jaduhñ nnämä'awät cooçh ween xpiuhbety, mänitøch ja'a mioonsä tsajpootypä milhaam xyajnäguéxät. 54 Pero cooçh jaduhñ nnämä'awät, cabä Diosmädia'agy jaduhñ tøjíädät maa jaduhñ myiñän cujaay cooçh jaduhñ tsipcøxp njada'añ nhabeta'añ.

55 Mänitá Jesús ja'a majiäya'ay ñämaayy:

—Pujxtmøød paꝑycap hajxy tøø mbädø'øgy. Jadúhnhøch hajxy tøø xmiach nebiä mee'tspan. Jabom-jabómhøch mi-jts hijty nyajnáhixø'øy tsajtøgooty, y cábøch hajxy mänaa tøø xmiach. ⁵⁶ Pero páadyhøch jaduhñ njaty nhabety, jaduhñä Diosmädia'agy jaduhñ tiøjiädät, nebiä Diosquexypahajxy jecy quiujahyyän.

Mänitä Jesús jiamiøødhajxy quiøxy päyø'cy. Nidiuhmä Jesús jaduhñ ñähgueecä.

⁵⁷ Mänitä Jesús yajmejtsä maa ja'a Caifás tiøjcän, ja'a møjcuhtujtmøødpä maa ja'a teedyhajxiän. Jimä ley-yajnáhixøøbiähajxy hänajty tøø yhamugø'øy møødä martuumädøjc-hajxy. ⁵⁸ Ja'a Pedro, jäguemjuøøby hänajty pianøcxy. Mänit jiihy tiägøøyy maa ja'a Caifás tiøjwiingän. Mänitä yhöxtaacy maa ja'a policíahajxiän. Yhixaamby hänajty je'e nebiä Jesús hänajty tiuna'añii.

⁵⁹ Ja'a Jesús, tøø hänajty yajtøjtägø'øyii maa ja'a teedywiindsøn hajxy hänajty tøø yhamugø'øyän møødä ley-yajnáhixøøbiähajxy møødä møjtøjc-hajxy. Jiihy hajxy hänajty wyiinmahñdyhaty nebiä Jesús hajxy jaduhñ ñähøønø'øwät, hoy jaduhñ quia'a ja tøyä, nebiä Jesús hajxy jaduhñ yajyagho'ogøøjat. ⁶⁰ Pero cabä tøyhajt hajxy piaaty, hoy jäya'ay may jia wi'i ñähøønøøyy. Mänitä hønndaacpä metsc piädsøømy. ⁶¹ Mänit hajxy miänaañ:

—Nøñ yø'ø craa miänaañ coogä Diostøjc jaduhñ yajma'ada'añ; mänitäc cumaaꝑc wiingpä yajpäðø'øgáangumbä.

⁶² Mänitä teedywiindsøn tiänaayyø'cy. Mänitä Jesús ñämaayyä:

—Nej, caj mhadsowa'añä. Tii hajxy jaduhñ coo xñäxø'øwø'øy.

⁶³ Pero cabä Jesús waamb ñä'ä mänaañ. Mänitä teedywiindsøn miänaangumbä:

—Ja'a Dioscøxpä miich ja'a tøyhajt myégät; højts hawáañäc pø tøyhajt jaduhñ coo miich ja'a Dios tøø xquiexy, coo ja'a Dios xyHuunghaty.

⁶⁴ Mänitä Jesús miänaañ:

—Tøyhajt jaduhñ nej miich mmäna'añän. Jadúhnhøch mijts nnämaabiä, høøch ja'a Diosquexypä, cooçh hajxy xyhixa'añ häña'a maa ja'a Dios yhahooyhaampiän, ja'a mäjaamøødpä; y cooçh jaduhñ nmänajtägatsa'añ jocjooty.

⁶⁵ Mänitä teedywiindsøn ja'a wyit quiøø'ch. Paady quiøø'ch coo hänajty yhawa'anda'agy. Mänit miänaañ:

—Tøø hädaa craa quiapxtägoy ja'a Dioscøxpä. Tii testigo hajxy njaac wáañämät. Hamdsoo hajxy tøø mmädoy nej tøø quiapxtägoyän. ⁶⁶ Neby hajxy mmäna'añ.

Mänit hajxy yhadsooyy:

—Tøø jaduhñ quiapxtägoy ja'a Dioscøxpä; ween yho'ogy.

⁶⁷ Mänitä Jesús wyiingudsujøøyyä. Mänit wiojpa. Mänit wyiingugoxøøyyä. ⁶⁸ Mänit ñämaayyä:

—Pø tøyhajt jaduhñ coo Dios tøø xquiexy, najuø'ow pøn tøø xquioxy.

⁶⁹ Jimnä ja'a Pedro hänajty yhäña'ay tøjwiing. Mänitä Pedro ñämejtsä to'oxymoonsä tu'ug. Mänit ñämaayyä:

—Miich ja'a Jesús hijty mmøødwädiijy, túhmäts, ja'a Galileatsohm̄bä.

⁷⁰ Mänitä Pedro ñijjiogapxä maa ja'a jäya'ayhajxiän:

—Pätiidä jaduhñ mnä'ä mädiaacypy.

⁷¹ Tøjpädsømäänäp ja'a Pedro hänajty, mänit yhíxägumbä ja'a to'oxymoonsä tu'ug. Mänitä moonsä ñämaayy ja'a hajxy hänajty jim̄bä:

—Yøø mixy ja'a Jesús hijty møødwädiijy ja'a Nazarettsohm̄bä.

⁷² Jadähooc ja'a Pedro ñijjiogapxä:

—Tøyhajt, cábøch ja'a craa nhixiä.

⁷³ Mänitjuøøby ja'a Pedro ñämáayyägumbä, ja'a hajxy hänajty jim̄bä:

—Tøyhajt jaduhñ coo miich ja'a Jesús hijty mmøødwädity; jaduhñ miich mmädiaacpä nebiä Galileatsohm̄bän.

⁷⁴ Mänitä Pedro miänaañ:

—Pø cábøch tøyhajt nmädia'agy, wéenhøch ja'a Dios jaduhñ xyajcumädoy. Cábøch ja'a craa nhixiä.

Tuunä ja'a Pedro jaduhñ ñä'ä mänaañ, mänitiä tseey yaaxy.

⁷⁵ Mänitä Pedro quiøxy jahmiejch nebiaty ja'a Jesús hänajty tøø miäna'añän: “Cajnä ja'a tseey hänajty ya'axy, tøø miich hänajty tægøøghooc mnijjiogapxyii cóogøch tyijy xquia'a hixiä.” Mänitä Pedro jim̄ chohñ. Mänit tiägøøyy jøøbiä hoyhoy.

27

¹ Coo jiojøøyy, mänitä teedywiindsøñhajxy quiojyquiapxytiuuñ møødä martuumädøjc-hajxy nebiä Jesús hajxy yaghó'ogät. ² Mänitä Jesús hajxy cø'øxoch hoy yajcø'ødägø'øy maa ja'a Poncio Pilatän, ja'a hänajty tuumbä gobernador.

³ Ja'a Judas ja'a Jesús hänajty tøø yhawaanø'øy. Coo ja'a Judas yhiijy coo ja'a Jesús hänajty yagho'oga'añii, cabä jioot jaduhñ ñä'ä møc-hajty. Mänitä hii'xmajcpä plataxädø'øñ hoy yajwiimbity maa ja'a teedywiindsøñhajxiän, maa ja'a martuumädøjc-hajxiän. ⁴ Mänit miänaañ:

—Tøøch jaduhñ ngädieey coochä craa ho'cøøc tøø nhawaanø'øy, ja'a cajpä pojpa cädieemiøødpä.

Mänit hajxy yhadsooyy:

—Ca'a yhøjts ngüeendä yø'øduhñ. Miich mgüeendä yø'øduhñ.

⁵ Mänitá Judas ja'a xädø'øñ ñajtsxäbapøøyy jiiḃy tsajtøgooty. Mänit hoy ñiyo'tóøyyänä.

⁶ Mänitá teedywiindsøn ja'a xädø'øñ hajxy pyiwø'cy. Mänit hajxy miänaañ:

—Cab hädaa xädø'øñ hajxy hawiinmats nbädáacämät maa ja'a xädø'øñ hajxy quiuuyoxø'øyän, je'eguiøxpä coo jäya'ay jaduhñ tøø tioogyii ho'cøøc.

⁷ Mänit hajxy quiojyquiapxytiuuñ coo ja'a naax hajxy hänäjty jiuuya'añ, ja'a xøhajpä Tu'tspojtstaact, ja'a xädø'øñhaam ja'a Judas hänäjty hoy tøø ñajtsxäbapø'øyäbä. Je'e hajxy hänäjty wia'ana'añ cabäsantä maa ja'a jäguembäjäya'ayhajxy ñaaxtägø'øwät. ⁸ Coo ja'a naax hajxy jaduhñ jiuuuy ja'a xädø'øñhaam ja'a Judas hänäjty hoy tøø ñajtsxäbapø'øyäbä, paady jaduhñ xiøhaty Nø'ñaax høxtä jäda'anäbaadyñä. ⁹ Jaduhñdsä tiøjiajty nebiä Jeremías jecy miänaañän, ja'a Diosquexypä: “Mänitá plataxädø'øñ hajxy miooyyá hii'xmajc (nebiä judíoshajxy tøø ñägaxiän). ¹⁰ Mänitá tu'tspojtstaact hajxy hoy jiuuy nébiøch ja'a Dios tøø xyhane'emiän.”

¹¹ Mänitá Jesús yajmejtsä maa ja'a gobernadorän. Mänit miäyajtøøwä:

—Nej, miich ja'a judíoshajxy xguiobiernähajpä.

Mänitá Jesús yhadsooyy:

—Tøyhajt jaduhñ nej miich mmäna'añän.

¹² Mänitá Jesús ñähwaambejtä ja'a teedywiindsøn hajxy møødä martuumädøjc-hajxy. Pero cabä Jesús waamb ñä'ägä mänaañ. ¹³ Mänitá Pilato miänaañ:

—Nej, caj miich jaduhñ mmädoyyá nebiaty hajxy jaduhñ xñänømiänä.

¹⁴ Pero cabä Jesús ñä'ä hadsooyy; paadiä gobernador jiaanč tehñ yagjuøøyy. Cab hänäjty ñajuø'øy nebiaty jaduhñ wyiinmahñdyhädät.

¹⁵ Jaduhñdsä gobernador hänäjty quiuhdujthaty coo ja'a tsumyjiäya'ay hänäjty tu'ug yhøxmach xøøjooty pøn ja'a cu'ug jaduhñ ñänømäp coo yhøxmadsøøjät. ¹⁶ Jiibiä craa hänäjty tu'ug chumyčhäna'ay ja'a xøhajpä Barrabás. Tøø ja'a Barrabás xiøø hänäjty wyi'i wia'xy. ¹⁷ Coo ja'a cu'ughajxy hänäjty tøø quiøxy hamugø'øy, mänitá Pilato yajtøøyy:

—Pøn mijts jaduhñ mnänøømby cooçh nhøxmádsät, Barrabás tøgä ja'a Jesús ja'a Cristohajpä.

¹⁸ Ñajuøøbiä Pilato hänäjty coo ja'a Jesús jaduhñ yajcø'ødägøøyyä je'eguiøxpä coo ja'a quiuhdujt hänäjty quia'a yajmädsøjcäxä.

¹⁹ Jimnä ja'a Pilato hänäjty yhäña'ayñä maa hänäjty tiuñän, mänitá Pilato quiapxyñäguejxä ja'a tio'oxiøjcäm: “Cab jaduhñ

cu mdsaačhtiuuñ; hoyhäna'c yø'øduhñ. Tøøch haamyquioods haxøøg nguma'ay yø'øgøxpä.”

²⁰ Mänitä teedywiindsón ja'a cu'ug hajxy jiojcapxøøyy coo ween hajxy miäna'añ coo ja'a Barrabás yhøxmadsøøjät, y coo ja'a Jesús yagho'ogøøjät. ²¹ Mänitä gobernador ja'a cu'ug miäyajtøøgumbä:

—Mädyii häna'c mijts mnänøømby cooçh nhøxmádsät.

Mänit hajxy yhadsooyy:

—Barrabás.

²² Mänitä Pilato yajtøøyy:

—Ja'a Jesúsäts, ja'a xøhajpä ja'a Cristo, nébiøch je'e ndúnät.

Mänit hajxy nägøxiä yhadsooyy:

—Møjpahbet cruzcøxp.

²³ Mänitä Pilato miänaañ:

—Tii haxøøgpä jaduhñ tøø tiuñ coo jaduhñ yagho'ogøøjät.

Mänit hajxy jaduhñ yáaxcumbä:

—Møjpahbet cruzcøxp.

²⁴ Coo ja'a Pilato jaduhñ yhiyxy coo ja'a cu'ughajxy hänäjty quia'a mädowna'añ, coo hajxy maas hanaxiä yhaamhada'añ, mänitä nøø yujwaañ. Mänit quiø'øbuju cu'ugwiinduum. Mänit miänaañ:

—Ca'a yhøøch jaduhñ mänaamb coo yø'ø hoyhäna'c jaduhñ yagho'ogøøjät; mijts jaduhñ mänaamb.

²⁵ Mänitä cu'ughajxy nägøxiä miänaañ:

—Tøyhajt jaduhñ. Højts jaduhñ mänaamb møød højts nnøøx møød højts nmajc.

²⁶ Mänitä Pilato ja'a Barrabás yhøxmajch. Mänitä Jesús yajwojpä. Mänit yajcø'ødägøøyy coo nøcxy miøjpahbedyii.

²⁷ Mänitä Jesús yajnøcxä ja'a gobernador soldadohajxy. Mänitä Jesús jiuhibigøøyyä ja'a soldadohajxy nägøxiä.

²⁸ Mänitä wyit yajtsijjåxä. Mänitä tsaptswit yajpägøøyyä.

²⁹ Mänitä hapytycoronä piädaacä maa ja'a quiuhduumän. Mänitä paxy yajcø'øgabøøyyä yhaooyyhaampiäcø'ø. Mänit wyiinjiçädaacä. Mänit wyiingapxpejtä:

—¡Viva ja'a judíos ja'a guobiernähajxy, viva!

³⁰ Mänitä Jesús wyiingutsujøøyyä. Mänitä paxy piøjçäxä. Mänit wiojpä quiuhduum. ³¹ Coo yhuuc wiingapxpejtäbä, mänit tsaptswit yajtsijjågumbä. Mänit yhamdsoo wit yajpägøøyyägumbä. Mänit yajnøcxänä maa hänäjty miøjpahbeda'añijän.

³² Tu'haamnøcxpä jäya'ay hajxy tu'ug jiojcubaadøøyy ja'a Cirenetsohmbä. Simón hänäjty xiøhaty. Mänitä Simón ja'a cruz hadsip yajcajptsoowä.

³³ Mänit hajxy miejch maa jaduhñ xiøhatiän Gólgota. Je'eduhñ ñänøømby: “Maa ja'a ho'ogyjiäya'aguioçc

ñähgäda'aguiän.” ³⁴ Mänitä Jesús tsaatyñøø jia yaghuuca ja'a jaanč tehñ tiahmbä. Coø jaduhñ yhuucmajch, cab jaduhñ chojcy.

³⁵ Mänitä Jesús miøjpahbéjtänä cruzcøxp. Mänitä soldadohajxy yhäyø'cy dadoshaam nebiä Jesús ja'a wyit hajxy yajwá'xät. Jaduhñdsä tiøjiajty nebiä Diosquexypä jecy miänaañän: “Dadoshaam hajxy yhäyø'cy nébiøch nwit hajxy jaduhñ xyajwá'xät.” ³⁶ Mänitä soldadohajxy jim yhøxtaacy nebiä Jesús hajxy jaduhñ wyiinhäñá'awät. ³⁷ Mänit hajxy jim yuugjahy cruzcuhduum tiiguiøxp ja'a Jesús coø tøø miøjpahbedyii: “Jesús hädaa, ja'a judíos guiobiernohajxy.”

³⁸ Jimä mee'tspä metsc miøjpahbéjtäbä. Cujc ja'a Jesús miähmøøyy, tu'ug hanajtyhaamby, tu'ug hahooyhaamby. ³⁹ Ja'a jäya'ayhajxy hänajty najxpä, wyi'i wyiingapxpejpy hajxy hänajty møød hajxy hänajty wyi'i quiuhjägøñ. ⁴⁰ Jaduhñ hajxy hänajty ñiñäma'ayii:

—Ja'a, miich jaduhñ mänaañ coø mahñdy ja'a tsajtøjc myagjida'añ, y cumaaxc mahñdy mhädiuna'añ wiingpä. Niya-jmänacøøjäts hamdsoo pø tøyhajt jaduhñ coø miich Dios xyHunghaty.

⁴¹ Jaduhñ ja'a teedywiindsønñhajxy piamänaambä møødä ley-yajñähixøøbiähajxy, møødä fariseoshajxy, møødä martumädøjc-hajxy.

⁴² —Tøø jaduhñ yhuuc wi'i miäyajnähwa'ačh, y caj hamdsoo ñiyajnähwa'adsa'añii. Pø tøyhajt jaduhñ coø jaduhñ guiobiernähaty maa ja'a judíoshajxiän, ween jaduhñ hamdsoo ñiyajmänaayii cruzcøxp neby højts jaduhñ nmäbøjcämät.

⁴³ Jaduhñ tøø xnämäayyäm coø yHuunghadyii ja'a Diósäm y coø ja'a Dios jaduhñ cwieendähada'añ. Pø tøyhajt jaduhñ coø ja'a Dios jaduhñ jiaanč tsoçy, ween jaduhñ yajñähwa'ačh.

⁴⁴ Jaduhñdsä mee'tspähajxy piamänaambä, ja'a hajxy jim miøjpahbetypä cruzcøxp.

⁴⁵ Mänitcujyxiøø ja'a naaxwiimbä wyiingoodsøøyy. Tägøøghorä jaduhñ yhiyty wiingoods. ⁴⁶ Mänitmänacyxiøø ja'a Jesús møc yaaxy: “Elí, Elí, lama sabactani”, je'eduhñ ñänøømby: Dios mee'x, Dios mee'x, tiich jaduhñ coø tøø xñajtshixø'øyy.

⁴⁷ Ja'a hajxy hänajty jim wi'i tiänaabiä, coø hajxy jaduhñ miädooyy, mänit hajxy näje'e miänaañ:

—Elías yø'ø craa jaduhñ jia wi'i miøjyaaxyp.

⁴⁸ Mänit tu'jäya'ay xo'od hoy quioñ päyø'øguiä. Mänit quiumadsøøyy ja'a tsaatyñøøxunjooty. Cøjx je'e chomø'øyy. Mänit paxy yagjøjwøønnøøyy ja'a xo'od. Mänitä Jesús yaghaguubøøyyä neby jaduhñ miúugät. ⁴⁹ Mänitä häna'c-hajxy wiingpä miänaañ:

—Huug hahijxnä, ween yhuuc cähxø'ogy pø minaa**m**bä Elías yaj**n**ähwa'adsa'añ.

⁵⁰ Mänitä Jesús jadähooc møc yáaxcumbä. Mänit yho'nä. ⁵¹ Mänitä tsajtøjc-hadøødiuc quiøø'tswa'xy cujjiä. Cøxp jaduh**n** quiøø'tsohñ. Mänitä hujx ñajxy. Mänitä tsaajaduh**n** wia'xy. ⁵² Mänitä ho'ogyjiäya'ajiut may yhawaach. Mänitä ho'ogyjiäya'ayhajxy may jiuypiojcy, ja'a Diosmädia'agy hajxy hänäjty tøø miäbøquiäbä. ⁵³ Coø ja'a Jesús hänäjty tøø jiuypiojcy, mänitä ho'ogyjiäya'ayhajxy yhawa'adspädsøømy, ja'a hajxy hänäjty tøø jiuypiojcy. Mänit hajxy quiajptägøøyy Jerusalén. Jim hajxy jaduh**n** yhijxä nämay.

⁵⁴ Jimä soldadowiindsøn ja'a Jesús hänäjty cwieendähaty møødä soldadohajxy. Coø ja'a tsø'ty hajxy jaduh**n** yhiixy, mänit hajxy jiaanč teh**m** chähgøøyy. Mänit hajxy miänaañ:

—Tøyhäjtäm hijty coø hädaa craa hijty Dyioshuungä.

⁵⁵ Jimä tajiäya'ay ja'a Jesús hajxy hänäjty wyi'i ñäheebø'oy jäguemduum. Jimä Jesús hajxy hänäjty tøø piadsoñ Galilea. Tøø hajxy hänäjty piuhbety. ⁵⁶ Jimä María hänäjtypä ja'a Magdalatsoh**m**bä, møødä María ja'a Jacobo tiajhajxy, møødä Zebedeo tio'oxiojcy. ⁵⁷ Coø quioodsøøyy, mänitä mäyøøjäya'ay tu'ug miejch, ja'a xøhjäpä José. Jim hänäjty chooñ Arimatea. Pianøcxäbä ja'a Jesús miädia'agy hänäjty je'e. ⁵⁸ Mänitä José ja'a Pilato cuhdujt hoy miäyujwa'añ coø ja'a ho'ogyjiäya'ay yajmänaät cruzcøxp. Mänitä José ja'a cuhdujt miooyä. ⁵⁹ Mänit jaduh**n** yajmänaajcy. Mänitä poobwit yaj**n**ähbijty. ⁶⁰ Mänit jaduh**n** jiihy piädaacy tsaajutjooty ja'a naamdajypä. Paadiä José ja'a tsaajut hänäjty tøø yajtajyii, jiihy hänäjty piäda'aga'añii coø hänäjty tøø yho'ogy. Mänitä tsaajut yhahämoomtägooyy tsaahaam maa ja'a Jesús hänäjty tøø ñaaxtägø'oyän. Mänitä José wyiimbijty. ⁶¹ Jimä María Magdalatsoh**m**bähajxy miähmøøyy møødä María tu'ugpä. Jim hajxy hänäjty yhäña'ay maa ja'a Jesús hänäjty tøø ñaaxtägø'oyän.

⁶² Viernes ja'a Jesús jaduh**n** yho'cy. Cujaboom ja'a teedywiindsøn**n**hajxy miejch maa ja'a Pilatän møødä fariseoshajxy.

⁶³ Mänitä Pilato ñämaayä:

—Miič møjteedy, ja'a craa häxøøy hó'cäbä, tøø hijty miäna'añ cooc tyijy cumaaxc hijty jiuypiojga'añ. Pero nää høh**n**daac jaduh**n**. ⁶⁴ Entonces, quex ja'a soldado jim maa tøø ñaaxtägø'oyän, jaduh**n** hajxy jaduh**n** jim yhadäná'awät jadu'tsuh**m**. Jaduh**n**dsä Jesús miägu'ughjäpä ja'a ñaaxni'x hajxy nøcxy quia'a yajpädsøømä. Jaduh**n**dsä cu'ug hajxy quia'a nämá'awät cooc tyijy tøø jiuypiojcy. Maas hanaxiä hajxy jaduh**n** cu yhøh**n**daacy quejee ja'a Jesús hijty yhøh**n**da'aguiän.

⁶⁵ Mänitä Pilato miänaañ:

—Xiidsä soldadohajxy. Ween hajxy jim̄ nõcxy yhadäna'ay neby jaduh̄n quia'a pädsómät.

⁶⁶ Mänit soldadohajxy jim̄ quiejxä hadänaabiä. Mänitä tsaa hajxy xiøjøøyy ja'a jim̄ hämoomnaabiä maa ja'a tsaa juthaawän. Mänit hajxy jim̄ miähmøøyy.

28

¹ Cujaboom näxøø jopyñä, mänitä Maríá Magdalatsohm̄bä jim̄ miejch maa ja'a Jesús hänajty tøø ñaaxtägø'øyän møødä Maríá tu'ugpä. ² Mänitiä hujx møc ñajxy. Jim̄ä Dios ja'a mioonsä hänajty tu'ug tiäna'ay. Tsajpootyp hänajty tøø chooñ. Mänitä tsaa jìøhämoomy ja'a hijty hijpä juthaguum. Mänitä yhøxtacy tsaanähgøxp. ³ Jaanç teh̄m̄ yhaamb̄ hänajty je'e. Jaanç teh̄m̄ pioob ja'a wyit hänajty. ⁴ Coø ja'a soldado ja'a Diosmoonsä hajxy yhijxy, mänit hajxy tiägøøyy tsäyuubiä. Jaanç teh̄m̄ chähgøøby hajxy hänajty. Mänit hajxy quiädaayy. Jaduh̄n hajxy miähmøøyy nebiä ho'ogypiän.

⁵ Mänitä Maríahajxy ñämaayyä ja'a Diosmóonsäm:

—Ca'a hajxy mdsähgø'øy. Nnajuóøbiøch jaduh̄n coo ja'a Jesús hajxy mhøxta'ay, ja'a hijty tøø miøjpahbedyijäbä. ⁶ Cabä jii; tøø jiuypioøcy neby hijty tøø miäna'añän. Miñ hajxy huug hiç maa tøø ñaaxtägø'øyän. ⁷ Coø hajxy jaduh̄n mhixät, mänitä miägu'ughajpä hajxy nõcxy paquiä mhawaanä coo jaduh̄n tøø jiuypioøcy, coo jaduh̄n ñøcxø'øga'añ Galilea. Jim̄ hajxy jaduh̄n mbaada'añ. Jadúh̄nhøch mijts nhawáañäm.

⁸ Mänitä Maríahajxy hoy yhiçy paquiä maa ja'a Jesús hänajty tøø ñaaxtägø'øyän. Jíibädä hajxy chähgø'øy, jíibädä hajxy xioonda'agy. Mänitä miägu'ughajpä hajxy hoy yhawaanä päyø'øguiä. ⁹ Tu'haamnøcxpä ja'a Jesús ñäguehxtøø'xy. Mänitä Maríahajxy yajpoo'xä. Mänitä Jesús hajxy wyiingumed-søøyy. Mänit hajxy tiecymiämäneñøøyy. Jaduh̄n hajxy wyiingudsähgøøyy. ¹⁰ Mänit hajxy ñämaayyä:

—Ca'a hajxy mdsähgø'øy. Nøcxhøch ja'a nmägu'ughajpä hajxy hawáañac coo hajxy jim̄ ñøcxät Galilea, cooçh hajxy jim̄ xpiaada'añ.

¹¹ Coø ja'a Maríahajxy hänajty tøø wyiimbity maa ja'a Jesús hänajty tøø jiuypioøquiän, mänitä soldadohajxy näje'e ñøcxy cajpooty, ja'a hajxy hänajty tøø yhadaná'ayäbä. Mänitä teedywiindsón̄ hajxy hoy yhawaanä nebiaty hajxy hänajty tøø yhiçy. ¹² Mänitä teedywiindsón̄hajxy hoy miøødmädia'agy ja'a martuumädøjc-hajxy neby hajxy jaduh̄n quiojyquiapxytiúnät. Mänitä soldado xädø'øñ hajxy may miooyyä. ¹³ Mänitä soldadohajxy ñämaayyä:

—Jaduh̄n hajxy mmäná'anät coo hajxy coods mmaaho'cy, y coo ja'a Jesús ja'a miägu'ughajpähajxy hoy yajpädsømyii.

¹⁴ Y coodsä gobernador jaduñ miädoyhádät, højts jaduñ nyajmäbögäp. Jaduñ hajxy xquia'a capxpáadät.

¹⁵ Mänitá soldado ja'a xädø'øñ hajxy wyiingpøjcy. Mänit hajxy hoy jiatcø'øy neby hajxy hánajty tøø ñäma'ayiiñän. Jaduñdsä judíoshajxy miädia'agyñä høxtä jada'anäbaadyñä.

¹⁶ Mänitá Jesús miägu'ughajpähajxy jim ñøcxy Galilea, ja'a nämajtu'ugpä. Mänit hajxy jim miejch maa ja'a tuñän maa ja'a Jesús hánajty tøø ñägaxiän. ¹⁷ Coø ja'a Jesús hajxy yhiñxy, mänit hajxy wyiingudsähgøøyy, hoy hajxy hánajty näje'e quia'a ja mäbøcy hamuumdu'joot. ¹⁸ Mänit hajxy wyiingumedsoøyyä. Mänit hajxy ñämaayyä:

—Tøøchä Dios cuhdujt cøxiä xmio'oy jim tsajpootyp, møød hädaa yaabä naaxwiin. ¹⁹ Nøcx hajxy wiinduhmyhagajpt. Yajwiingapxø'øw hajxy nébiøch nmädia'agy hajxy xmiäböjcät. Jaduñ hajxy myajnäbétät ja'a Diosteedycoxpä, møødä høøchcoxpä, møødä Dioshespíritucøxpä. Høøch ja'a Dios xyHuunghajp. ²⁰ Jaduñ hajxy myajnähixø'øwät coø hajxy jaduñ miäbögät nebiátyhöch mijts tøø nhane'emiän. Mjahmiédsäp hajxy jaduñ coöch mijts nmøødhida'añ cøjxta'axiøø høxtä coonä naaxwiimbä wyiimbídät.

San Marcos

¹ Jaduhñä Diosmädia'agy chohnda'agy ja'a Jesucristocøxpä, neby jiajty, neby yhabejty. Dioshuungä Jesucristo je'eduhñ.

² Jaduhñ jim̄ cujaay myiñ nocyjiooty, ja'a Isaías jecy quiujáhyyäbä. Ja'a Isaías, je'e ja'a Diosmädia'agy jecy yajwa'x. Jaduhñä Dios ja'a yHuung jecy ñämaayy:

Huuc mäadow, chámhøchä nguguexy nguejxø'øga'añ maa miich mnøcxø'øwa'añän.

Je'e ja'a mädia'agy nøcxy yajwa'xa'añ coo miich jim̄ nøcxy mwäditaambä.

³ Mänitä Dios jiaac mänaañ:

“Pactúumhøchä nguguexy nøcxy wiädita'añ. Coo ja'a cu'ughajxy jaduhñ miädoyhada'añ coo ja'a wiingapx jøjcapxøøbiä jim̄ tøø quiäda'agy pactuum,

mänit hajxy nøcxy wyiingapx jøjcapxø'øwa'añii coo ja'a haxøøgwiinmahñdy hajxy ñajtshixø'ød,

coo ja'a Jesús ja'a miädia'agy hajxy miäböjçät, ja'a hajxy mWindsønhadaambiä.”

Ja'a Juan jaduhñ nänøømä, ja'a hänajty mäyajnäbetaambä.

⁴⁻⁵ Mänitä Juan je'e jiaanch tægøøyy mäyajnäbejpä jim̄ jäguemduum, maa ja'a møjnøø hänajty xiøhatiän Jordán. Mänitä jäya'ayhajxy may miejch maa ja'a Juan hänajtiän. Jim̄ hajxy hänajty chooñ maa ja'a naax hänajty xiøhatiän Judea, møød jim̄ maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Jerusalén. Mänitä Juan ja'a cu'ug tiægøøyy yajwiingapxøøbiä coo hajxy ñäbétät, weenä jiootä wyiinmahñdy hajxy yajtägach. Jaduhñä Dios ja'a piojpä quiädieey hajxy yajnähwaatsät. Mänitä cu'ugä piojpä quiädieey hajxy ñägapxy. Jaduhñ hajxy hänajty miäna'añ cooc ja'a yhaxøøgwiinmahñdy hajxy hänajty ñajtshixø'øwa'añ. Mänit hajxy ñäbejnä.

⁶ Ja'a Juan, camelloøjt hänajty wyithajpy. Wajhac hänajty wiøønhajpy. Mu'u hänajty chu'uçhhajpy. Møjtsiinnøø hänajty yhu'ugyhajpy. ⁷ Mänitä Juan ja'a cu'ug yajwiingapxøøyy:

“Jim̄høchä njamiøød tu'ug jiaac medsa'añ yajwiingapxøøbiä. Maas mäjaamøød je'e miedsa'añ quejeech høøch. Cábøch cuhdujt jaduhñ njaty møødä nebiä cuhdujt je'e miøødän, ja'a jaac medsaambä. ⁸ Coo mijts nyajnäbejty, nøøhaam mijts nyajnäbejty. Pero ja'a jaac minaambä, Dioshespírituhaam hajxy jadähooc xyajnäbejtägatsa'añ.” Jaduhñä Juan miänaañ.

⁹ Cujequiä Jesús jim̄ miejch maa ja'a Juan hänajty miäyajnäbetiän, jim̄ maa ja'a møjnøø hänajty xiøhatiän Jordán. Jim̄ä Jesús hänajty tøø chooñ maa ja'a cajpt xiøhatiän Nazaret, jim̄ maa ja'a naax hänajty xiøhatiän Galilea. Mänitä Juan ja'a

Jesús yajnäbejty. ¹⁰ Tuunä Jesús ñä'ä t'ødspädsøømy, mänit yhijsy coo ja'a tsajt yhawaach. Mänitä Jesús ja'a Dioshespíritu yhijsy coo hänajty ñägäda'agyii nebiä paloman. ¹¹ Mänitä Dios jim̄ quiuhgapxnajxy tsajpootyp. "Høøch miich tu'uquüä nHuunghajpy. Miich njaanč teh̄m chojpy. Miich njaanč teh̄m quiumaaby." Jaduhñä Jesús ñämaayä.

¹² Mänitä Jesús miødhajtä pactuum ja'a Dioshespíritu. ¹³ Mänitä Jesús jim̄ piuhwaatsä. Nidiuhm̄ jim̄ miähmøøyy. Jagooyä animalhajxy hänajty jim̄ wiädity. Mänitä Jesús ñämejtsä ja'a møjcu'ugong. Mänitä Jesús jia tägøøyyä jøjcapxøøyyäbä. Juxychägui'xxøø ja'a Jesús jim̄ yhijsy jäguemduum. Mänitä Jesús ñämejtsä ja'a Diosmoonsähajxy ja'a jim̄ tsajpootypä. Mänitä Jesús piuhbejtä.

¹⁴ Ja'a Juan, cujegy je'e chuumä. Coo je'e jaduñ chuumä, mänitä Jesús jim̄ ñøcxtägajch Galilea. Mänitä Jesús ja'a cu'ug tiägøøyy yajwiingapxøøbiä ja'a Diosmädia'agy cooc hänajty yhabaatnä coo ja'a Dios ja'a miøcmäjaa hänajty yajcähxø'øga'añ. ¹⁵ "Habáatnäp jaduñ coo ja'a Dios ja'a miøcmäjaa yajcähxø'øga'añ. Paadiä Dios ja'a miädia'agy hajxy mmäbøjcät. Weenä mjootä mwiinmahñdy hajxy myajtägach. Weenä mhaxøøgwinnmahñdy hajxy mnajtshixø'øy." Jaduhñä Jesús miänaañ.

¹⁶ Cujequiä Jesús tiägøøyy wädijsä maa ja'a mejy hänajty xiøhatiän Galilea. Jim̄ hänajty wiädity mejypia'a, mänitä jäya'ay metsc yhijsy, ja'a Simón møødä piuhya'ay Andrés. Hacxmats ja'a Simónghajxy hänajty tiuunghajpy. Jiibiä yhacxjohm̄d hajxy hänajty piäda'agy mejjiooty. ¹⁷ Mänitä Simónghajxy ñämaayä:

—Jam̄ hajxy wädijsäm. Je'e mijts hijty mduunghajpy, hacxmats. Wiingtuunghøøch mijts nmo'owaamby. Nya-jnähixø'øwäämbiøch mijts nebiä cu'ugä Diosmädia'agy hajxy myajwiingapxø'øwät —nømä Jesús miänaañ.

¹⁸ Tuunä jaduñ ñä'ä mänaañ, mänitä Simón ja'a yhacxjohm̄d hajxy hoy ñajtswidso'øy mejypia'a. Mänitä Jesús hajxy piadu'ubøjcy. ¹⁹ Weeñtiä ja'a Jesús hajxy hänajty tøø miejypia'ayo'oy, mänitä Jesús ja'a Zebedeo yhijsy møødä yhuunghajxy, ja'a Santiago møødä Juan. Barcohuungooty ja'a Zebedeohajxy hänajty yhäña'ay. Jiibiä yhacxjohm̄d hajxy hänajty yhaxodsø'øy. ²⁰ Mänitä Jesús ja'a Santiago miøjyaaxy møødä Juan. Mänitä Santiago ja'a Jesús hajxy piadu'ubøjpyä. Ñähgueec ja'a tieedy hajxy jiiby barcohuungooty møødä mioonsähajxy.

²¹ Mänitä Jesús hajxy jim̄ miehch maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Capernaum. Coo ja'a poo'xxiøø yhabaaty, mänit hajxy jiiby tiägøøyy tsajtøgooty. Mänitä Jesús ja'a

cu'ug tiägøøyy yajwiingapxøøbiä. ²² Mänitä cu'ughajxy yagjuøøyy coogä Jesús hänajty hoy yajnähiðø'øy nebiä møjcuहुdujtmøødpän. Maas hóyyäc hänajty yajnähiðø'øy quejee ja'a häna'c-hajxy, ja'a Diosmädia'agy hajxy hänajty naxy yajnähiðøøbiä tsajtøgooty. ²³ Jiibiä mähdiojc hänajty tu'ug tsajtøgooty, tøø hänajty yajtägø'øyii ja'a møjcu'u. Mänitä møjcu'u tiägøøyy yaaxpä møc:

²⁴ —Miičh Jesús, Nazaret miičh mdsooñ. Tii højts coo xmiädsibø'øy. Højts jaduһn xjia wi'i yajcuhdägoyyaamb, túhmäts. Nnajuøøbiøch pøn miičh. Miičhä Dios xyHuunghajp —nømä mähdiojcä møjcu'u yajmänaañä.

²⁵ Mänitä Jesús ja'a møjcu'u yhojy:

—Hamón, jua'ads jim maa yø'ø mähdiojcän —nømä Jesús miänaañ.

²⁶ Mänitä møjcu'u ja'a mähdiojc je'e yajpojpaaty. Yáaxäbä mähdiojc ñähwaatsä. Ja'a møjcu'u jaduһn yajyaax. ²⁷ Coø ja'a Jesús ja'a mähdiojc jaduһn yajnähwaach, jiaančh tehм yagjuøøyy ja'a cu'ughajxy jaduһn nägøxiä. Mänit hajxy tiägøøyy niñämäayyäbä:

—Maa yø'ø craa cuहुdujt jaduһn tøø ñä'ä mahñ piøcy coo yø'ø mähdiojcä møjcu'u jaduһn yajnähwaatsä. Nej, hawiinjemyguiuhdujtäda'a miøøðäjä —nømä Jesús ñänøømä.

²⁸ Paquiä mädia'agy jim wia'xy Galileanaaxooty wiin-duhmyhagajpt coo ja'a Jesús ja'a miøcmäjaa hänajty tøø yajcähxø'øgy.

²⁹ Coø ja'a Jesús hajxy jiiby chajtøjpädsøømy møøðä jiamioødtøjc, mänit hajxy jim ñøcxy maa ja'a Simónghajxy hänajty chäna'ayän møøðä Andrés. Quipxiä Santiagohajxy hänajty choonä møøðä Juan. ³⁰ Ja'a Simón ja'a miø'ødhoc, pa'amgo'naaby hänajty je'e. Tobia'am hänajty miøøð. Coø ja'a Jesús jim miejch maa ja'a Simón tiøjcän, mänitä Jesús yhawáanäxä coo ja'a pa'amjäya'ay hänajty jiiby tøgooty. ³¹ Coø ja'a Jesús tiøjtägøøyy, mänitä pa'amjäya'ay wyidsø'cy. Mänitiä ja'a tiøy tiøjch. Mänitä Jesús yajcaayyä yaghuucä ja'a Simón ja'a miø'ødhoc.

³² Mänittsuu, coo ja'a xøø hänajty tøø quiuhnaxy, mänitä Jesús pa'amjäya'ay may yajnämejtsä, jim maa ja'a Simón tiøjcän, møøðä møjcu'umøødpähajxy. ³³ Jimä cu'ughajxy hänajty may tiäna'ay tøghaawjooty. ³⁴ Mänitä Jesús jäya'ay may yajpa'amnajxy. Madiu'ujä pa'am hajxy hänajty miøøðä. Møøðä møjcu'umøødpähajxy, yajnähwaatsä hajxy je'ebä. Mänitä Jesús ja'a møjcu'u yhanehmy coo hajxy quia'a cápxät, je'eguiøxpä coo ja'a Jesús hänajty ñajuø'øyii pøn je'e.

³⁵ Cujaboom, je'enä hänajty wyiingoodsä, mänitä Jesús piäðø'cy. Mänit tiøjpädsøømy. Mänit jim ñøcxy jäguemduum.

Mänitā Tieedy hoy pia'ya'axy. ³⁶ Coo jioḃøoyy, mänitā Simóŋghajxy yhiŋxy coo Jesús hānajtŋ tøø tiu'ubøcy. Mänit hajxy tiu'ubøjcy høxtaabiä. ³⁷ Coo ja'a Jesús piaatā, mänit ñāmaayyā:

—Jim miichä cu'ug xjia wi'i yajtøy maachä ndøjcän.

³⁸ Mänitā Jesús yhadsooyy:

—Jam hajxy wiingtuum wädjätäm maa ja'a cajpt wiin-
goḃbän. Jadúhñhøchä cu'ugä Diosmädia'agy jim nyajwiin-
gapxøøbiät. Jadúhñhøch nwiinguexiä coochä Diosmädia'agy
wiinduhmyhagajpt nmäwädítät.

³⁹ Mänitā Jesús tiägøoyy wädijpä tsajtøjc-tsjtøjc
wiinduhmyhagajpt jim Galileanaaxooty. Ja'a Diosmädia'agy
hānajtŋ yajwiingapxøøby, møødä pa'amjäya'ay hānajtŋ
yajnähwaatspä, ja'a hajxy møjcu'umøødpä.

⁴⁰ Mänitā Jesús pa'amjäya'ay ñāmejtsä tu'ug, ja'a
leprapa'ammøødpä. Mänitā Jesús wyiinjjicādaacä,
miānuu'xtaacä:

—Pø chojpy miichä mjoot jaduñ, høøch hädaa nba'am
yajnähwáatsäc —nømä Jesús ñāmaayyā.

⁴¹ Mänitā mähdiøjc ñäxuu'tsä. Mänit ñähdoonä. Mänit
ñāmaayyā:

—Tii coo quia'a cabä. Tøø jaduñ mnähwa'açh.

⁴² Tuunä ja'a Jesús jaduñ ñä'ä mänaañ, mänitiä mähdiøjcä
pia'am ñähwaatsä. ⁴³⁻⁴⁴ Mänit miägäpax yhanehmä:

—Huuc mäadow, cab jaduñ pøn mhawāanät coo tøø
mba'amnähwa'açh. Tu'uda'aquiä jim mnøcxät maa
ja'a teediän, ween jaduñ xyhixy coo tøø mjaançh
pa'amnähwa'açh. Mänit mguyoxø'owät nebiä Moisés jecy
yhanehmian, jaduñä cu'ughajxy ñajuø'owät coo tøyhajtä
mba'am tøø jiaançh naxy —nømä Jesús miānaañ.

⁴⁵ Pero cabä craa ñä'ä mädia'agymiäbøjcy, ja'a pia'am
hānajtŋ tøø yajnähwa'açhíjábä. Coo tiu'ubøjcy, mänit tiägøoyy
mädiaacpä nebiaty hānajtŋ tøø jiaty. Wiinduhmyhagajptä
mädia'agy jaduñ wia'xy. Coo ja'a pa'amjäya'ayhajxy jaduñ
miädoyhajtŋ coo ja'a Jesús hānajtŋ miäyajpa'amnaxy, mänitā
Jesús hajxy tiägøoyy høxtaabiä coo ja'a pia'amhajxy ya-
jnájxäxät. Paadiä Jesús hānajtŋ quia'a cajptägø'owaanä coo
ja'a pa'amjäya'ayhajxy hānajtŋ jia wi'i ñāmech. Paadiä Jesús
miähmøøñä jäguemduum maa jäya'ay quia'a hitiän. Mänitā
Jesús ja'a pa'amjäya'ay may ñāmejtsä. Wiinduhmyhagajptjaty
hajxy hānajtŋ chooñ.

2

1 Cujequiä Jesús jadähooc quiajptägøoyy Capernaum.
Mänitā mädia'agy wia'xy coo hānajtŋ jim tøø miéjtscombä.

2 Mänitā jäya'ayhajxy may miejch maa ja'a Jesús hānajtŋ

miejtsta'aguiän. Paquiä ja'a tøjc jaduñ yhujch. Høxtä tøjguubiaady hajxy miejch. Mänitä Jesús ja'a cu'ugä Diosmädia'agy tiägøøyy yajwiingapxøöbiä. ³ Mänitä pa'amjäya'ay tu'ug quiøømiejtsä cøømucy tecymiucy. Nämädaaxcä jäya'ayhajxy hänäjty quiø'øy tsaajiooty. ⁴ Cabä pa'amjäya'ay hänäjty hoy yajmedsa'añii maa ja'a Jesúsän, coo ja'a jäya'ayhajxy hänäjty jiaanč tehñ miayyä. Mänitä mähdiøjc miäbejtä cuhjodiøjñähgøxp. Mänitä tøjc hajxy weeñtiä yajcuhaach, jim mädøyyä maa ja'a Jesús hänäjty pia'täna'ayän, mäduhñtiä pa'amjäya'ay hoy ñänaxy. Mänit jaduñ quiuhdøøñajxä tsaajiooty. Jiiby hoy quiäda'agy maa ja'a Jesús wyiinduuman. ⁵ Paadiä pa'amjäya'ay yajmejtsä maa ja'a Jesúsän, ñajuøøby hajxy hänäjty coo ja'a pia'am hänäjty yajnaxáañäxä. Coo ja'a Jesús jaduñ yhiyx coo ja'a miädia'agy hänäjty miäbøgáañäxä coo hänäjty miäyajtso'oga'añ, mänitä pa'amjäya'ay ñämaayyä:

—Mägu'ughajpä, tøø ja'a mboj tøø ja'a mgädieey xñähwa'ačh —nømä Jesús miänaañ.

⁶ Jiibiä häna'c-hajxy hänäjty näje'e piahäña'ay, ja'a Diosmädia'agy hajxy naxy yajnähixøøbiä tsajtøgooty. Jiiby hajxy hänäjty miämädoonaabiä. Mänit hajxy näje'e miänaañ quiopcooty: ⁷ “Tii yø'ø craa jaduñ coo miäna'añ cooc tyijy yø'ø pa'amjäya'ay piojpä quiädieey tøø yajnähwáatsäxä. Cap pøn cuhdujt miøødä coo jäya'ayä piojpä quiädieey yajnähwáatsät; jagooyyä Dios tu'uquiä miøødä.” ⁸ Ñajuøøyy ja'a Jesús jaduñ waambaty hajxy hänäjty miädia'agy quiopcooty. Mänit hajxy ñämaayyä:

—Tii hajxy jaduñ coo mwi'i miädia'agy mgopcooty. ⁹⁻¹¹ Høøch, Diosquexyhøch høøch, páadyhøch cuhdujt nmøødä coočä jäya'ayä piojpä quiädieeyhajxy yaa nyajnähwáatsät hädaa yaabä naaxwiin. Hädaa mähdiøjc, nyajpa'amnaxáambiøch hädaa. Jaduhñhøch nyajcähxø'oga'añ cooč njaanč Diosquexiä. Jaduhñä tøyhajt hajxy mmøødhájpät cooč cuhdujt njaanč møødä coočä jäya'ayä piojpä quiädieeyhajxy nyajnähwáatsät —nømä Jesús miänaañ.

Mänitä pa'amjäya'ay ñämaayyä:

—Tänaayyø'øg. Widsø'øg yø'ø mdsay. Nøcxnä maa ja'a mdøjcän.

¹² Tuunä ja'a Jesús jaduñ ñä'ä mänaañ, mänitä pa'amjäya'ay jiaanč møcpøjcy. Mänit tiänaayyø'cy. Mänitä chaay wyidsø'cy. Mänit tiu'ubøjñä. Coo ja'a cu'ughajxy jaduñ yhiyx, mänit hajxy nägøxiä jiaanč tehñ yagjuøøyy. Mänit hajxy miänaañ:

—Ni mänaa højts jaduñ nga'a híxäm.

Mänitä Dios hajxy wyiingudsähgøøyy.

13 Mänitä Jesús ñøcxtägajch maa ja'a mejjiän. Mänitä jäya'ay jim may ñäméjtsägumbä. Mänitä Diosmädia'agy hajxy yajwiin-gapxøyyä. 14 Jimä Jesús hänajty miejypia'ayo'oy, mänitä Leví yhiyx, ja'a Alfeo yhuung. Jim hänajty yhäña'ay meexäpa'a maa hajxy hänajty yajnähuudiu'udiän. Mänitä Leví ñämaayyä:
—Jam wädjätäm —nømä Jesús miänaañ.

Mänitä Leví tiänaayyø'cy. Mänit piadu'ubøjcy.

15 Mänitä Jesús hajxy wioowä mägaabiä maa ja'a Leví ja'a tiøjcän, møødä jiamiøødtøjc. Nämayyä jäya'ay hajxy jim piamejch, ja'a Jesús hajxy hänajty pawädijpä. Jiibiä yajnähuudiuutpädøjcä Jesús hajxy hänajty may miøødcaamiucy miøødhuucmucy, møødä cuboj cugädieediøjc. 16 Jiibiä fariseoshajxy hänajty näje'e miähee'pna'ay, møødä häna'c-hajxy, ja'a Diosmädia'agy hajxy hänajty naxy yajnähixøøbiä tsajtøgooty. Coö ja'a Jesús hajxy jaduhñ yhiyx coö ja'a yajnähuudiuutpädøjc-hajxy hänajty miøødcaamiugyii møødä cuboj cugädieejiäya'ay hajxy, mänitä Jesús ja'a jiamiøødhajxy ñämaayyä:

—Yø'ø mwiindsøn, tii yø'ø yajnähuudiuutpädøjc coö miøødcaamiucy, møød yø'ø cuboj cugädieejiäya'ay —nømä fariseoshajxy miänaañ.

17 Miädoow ja'a Jesús jaduhñ coö hajxy jaduhñ miänaañ. Mänit hajxy ñämaayyä:

—Pøn jaduhñ møc, cab hajxy yajtsooyø'oy. Pøn jaduhñ pa'ammøød, je'eds hajxy jaduhñ yajtsooyøøby. Páadyhøch yaa tøø ngäda'agy hädaa yaabä naaxwiin coöchä cuboj cugädieebiähajxy nnämá'awät coö ja'a yhaxøøgwinnmahñdy hajxy ween ñajtshixø'oy. Pønäc tyijy pojpä cädieey ca'a møød, cábøch hajxy je'e waamb nnäma'awa'añ —nømä Jesús miänaañ.

18 Cujecy, jimä Juan ja'a jiamiøødhajxy hänajty jaguiay yhity, møødä fariseoshajxy näje'e. Mänitä jäya'ayä Jesús hajxy hoy näje'e miäyajtøy:

—Yø'ø Juan ja'a jiamiøødhajxy, jaguiay hajxy yø'ø yhity, møød yø'ø fariseoshajxy. Pero miichä mjamiøødhajxy, cab hajxy jaduhñ yhijpä. Tisän —nømä Jesús ñämaayyä.

19 Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Coö ja'a pøc ja'a hu'ug naxy jiadyii, cabä jäya'ay hajxy yhity jaguiay, ja'a hajxy woybä wichpä, coö ja'a jamiøødhajxy hänajty wyiingay wyiinhu'ugy. Cab hajxy hänajty jiootmayhaty. 20 Pero habaadäänäp jaduhñ coöch yaa ndsoon-aanä. Mänitøch mæbøjnäbä ja'a njamiøødhajxy yhida'añ jaguiay. Jootmayhadaamb hajxy hänajtiän.

21 'Ni pønä tucwit quia'a hagøyø'oy jemyywyithaam. Ja'a jemyywit, mógap je'e. Ja'a tucwit, cøødsap je'ebä.

Maas hanaxiä jiaac pagóødsät. ²² Jaaná jaduhnduhmbä, ni pønä jemvyvino quia'a cudemø'oy tucwajhacxujooty. Jaac xúnäp ja'a jemvyvino jaduhñ. Mägøødsø'øb ja'a tucwajhacxuy jaduhñ. Cóxäp ja'a jemvyvino yhøxyocy. Nä'ägä tågóyyäp jaduhñ nämetsc. Tågóyyäp ja'a tucwajhacxuy. Jaaná tågóyyäbä jemvyvínäbä. Páadiädsä jemvyvino hajxy quiudemø'oy jemwiahacxujooty —nømä Jesús miänaañ.

²³ Poo'xxiøjooty hänäjty je'e, jimä Jesúshajxy hänäjty wiädity trigocamjooty, møødä jiamiøødtøjc. Mänitä jiamiøødhajxy yohguiujc tiägøøyy trigowiingädsujtspä. Je'e hajxy hänäjty jiøø'xaamby. ²⁴ Jimä Fariseoshajxy hänäjty näje'e piawädijpä. Mänitä Jesús ñämaayyä:

—Tii yø'ø mjamiøødhajxy coo trigowiingädsuch poo'xxiøjooty. Nej, cab hajxiäda'a ñajuø'oyä coo ja'a cuhdujt jaduhñ myiñä coo hajxy jaduhñ mga'a túnät poo'xxiøjootiä —nømä fariseoshajxy miänaañ.

²⁵ Mänitä Jesús miänaañ:

—Nej, cahnä Diosmädia'agy hajxy mgapxiä coo ja'a David-hajxy jecy yäho'pøjcä møødä jiamiøødtøjc. ²⁶ Ja'a Abiatar hänäjty tuumb teedywiindsøn. Mänitä David jiiby tiägøøyy Diostøgooty. Mänitä tsajcaagy quiaaayy, ja'a teedyhajxy hänäjty tøø quiuyoxó'oyäbä Dioswiinduum. Mänitä David ja'a jiamiøødtøjc piuhmooyy. Hoorä, cabä cuhdujt hänäjty myiñ coo ja'a David ja'a tsajcaagy hajxy jaduhñ quiáyät. Jagooyyä teedy cuhdujt hajxy hänäjty miøødä coo hajxy quiáyät.

²⁷ Mänitä Jesús miänáangumbä:

—Paadiä Dios ja'a poo'xxiøø quiunuu'xy, weenä jäya'ayhajxy mänit pioo'xy. Mijts jaduhñ ja mänaamb, paadiä Dios ja'a jäya'ay piäda'agy cooc tyijy ja'a poo'xxiøø hajxy wyiingudsähgø'owät. Cab jaduhñ ñä'ä tøyyä.

²⁸ Cooch jaduhñ nDiosquexiä, páadyhöch cuhdujt nmøødä cooch nmähané'emät høxtä poo'xxiøøjootypaady —nømä fariseoshajxy ñämaayyä.

3

¹ Mänitä Jesús jadähooc tiøjtägøøyy tsajtøgooty. Jimä jäya'ay hänäjty tu'ug cø'øma'ad. ² Jimä fariseos ja'a Jesús hajxy hänäjty miähee'pna'ay pø jaanč mäyajpa'amnaxaamb hänäjty je'e poo'xxiøøjooty. Wiinmahñdy hajxy hänäjty yhöxtaaby nebiä Jesús hajxy yajtsumøøjät. ³ Mänitä cø'øma'adpä ñämaayyä:

—Tänaayyø'øg. Min yam cujc täna'aw —nømä Jesús miänaañ.

Mänitä mähdiojc jaduhñ quiudiuuñ. ⁴ Mänitä fariseoshajxy ñämaayyä:

—Nebiä cuhdujt myiñ coo hajxy ndúunämät poo'xxiøjooty, hoy tøgä haxøögä. Nej, jaduñä cuhdujt myiñ coo jäya'ay hajxy nyajtsóocämät poo'xxiøjootiä, tøgä jaduñ myiñ coo jäya'ay hajxy nyaghó'cämädä —nømä Jesús miänáangumbä.

Pero cabä fariseoshajxy waamb ñä'ägä hadsooyy. ⁵ Mänit hajxy wyiinhee'ppejtä, mäduhñtiä Jesús hajxy hánajty jiuhdánaawiädity. Jootmayhajpä Jesús hánajty coo ja'a fariseos ja'a cø'oma'adpä hajxy hánajty quia'a näxuuch. Cabä Jesús hánajty jiootcujcä. Mänitä mähdiøjc ñämaayyä:

—Xajtøw yø'ø mgø'ø.

Mänitä quiø'ø jiaanč xajtøoyy. Tuunä jaduñ ñä'ä xajtøoyy, mänitiä quiø'ø yhoyøoyy. ⁶ Mänitä fariseos hajxy wyiimbijty. Mänit hajxy ñøcxy maa ja'a Herodes jiamioødhajxiän. Ja'a Herodes, gobiernä hánajty tiuumby. Mänitä fariseoshajxy nägøxiä quiojyquiapxyhajty nebiä Jesús hajxy yajyagho'ogøjät.

⁷ Coo ja'a Jesús hajxy jiiby chohñ tsajtøgooty møødä jiamioødtøjc, mänit hajxy jim ñøcxtägajch maa ja'a mejypia'ajän. Jimä jäya'ayhajxy hánajty may piawädity. Galilea hajxy hánajty chooñ. ⁸ Tøø ja'a mädia'agy hánajty wia'xy wiinduhmyhagajpt coo ja'a Jesús madiu'u hoy-yagjuøøñäjatypä hánajty yajcähxø'øgy. Coo ja'a jäya'ay ja'a mädia'agy hajxy jaduñ miädooyy wiinduhmyhagajpt, mänitä Jesús jäya'ay may ñämejtsä. Wiinduhmyhagajpt hajxy hánajty chooñ, møød jim Judeanaaxooty, møød jim Jerusalén, møød jim Idumea, møød jim Jordánmøjnøøhawiimb, møød jim Tiro, møød jim Sidón. ⁹⁻¹⁰ Coo ja'a pa'amjäya'ayhajxy hánajty may tøø yajmøcpøgyii, paadiä Jesús hánajty jia wi'i ñähdona'añii ja'a jäya'ayhajxy jaac pa'ammøødpä, ween hajxy jaduñ ñähwaatspä. Høxtä niyhanø'tsmújcäp hajxy hánajty. Mänitä Jesús ja'a jiamioødtøjc ñämaayy coo barcohuung hajxy jim nähix hahixø'ø miähäñá'awät, jaduñä Jesús jiiby paquiä piédät coo hánajty pianø'ødsa'añii ja'a cu'ug.

¹¹ Jimä jäya'ayhajxy hánajty wiädijpä ja'a møjcu'umøødpä. Homiaajä Jesús hajxy hánajty yhixy, mänitä Jesús hajxy hánajty wyiinjiicäda'agy, mänitä Jesús hajxy hánajty ñäma'ay:

—Dios miich xyHuunghajp —jaduñä møjcu'umøødpähajxy hánajty wyi'i ya'axy.

¹² Mänit hajxy yhanehmä coo ja'a Jesús hajxy quia'a nägápxät majiäya'ayhagujc. Ja'a Jesús jaduñ hanehm.

¹³ Mänitä Jesús jim ñøcxy tunguhduum. Mänitä Jesús ja'a jiamioød miøjyaaxy, pøn hánajty hoy quipxy miøødwäditaamby. Coo hajxy jim quioo'ty maa Jesús hánajtiän, ¹⁴ mänit hajxy nämajmetsc wyiinguejxä coo ja'a Jesús hajxy quipxy

miøødwädítät, møød coo ja'a Diosmädia'agy hajxy nõcxy ya-jwa'xy. ¹⁵ Mänitä cuhdujt hajxy miooyä coo jäya'ay hajxy yajnáhwá'adsät, ja'a hajxy mõjcu'umøødpä. ¹⁶ Jaduhnä Jesús ja'a jiamioødhajxy hänäjty xiøhaty, ja'a hajxy nämajmetspä. Tu'ug hänäjty xiøhaty Simón. Je'e ja'a Jesús yajxøbejt Pedro. ¹⁷ Jimä Zebedeo yhuunghajxy hänäjtypä, ja'a Santiago møødä Juan. Jue'e hajxy yajxødägøøyyä Boanerges. Jaduhn hänäjty miädia'agytiägø'øy coo hajxy hänäjty paquiä jiaanč tehñ yhawa'anda'agy nebiä häneejän. ¹⁸ Ja'a hajxy hänäjty jaac jimhä, jaduhn hajxy hänäjty xiøhaty Andrés, møødä Felipe, møødä Bartolomé, møødä Mateo, møødä Tomás, møødä Santiago, ja'a Alfeo yhuung, møødä Tadeo, møødä Simón, ja'a hänäjty xøhjäpä ja'a celote. ¹⁹ Ja'a miämajmetspä hänäjty xøhjäp Judas Iscariote. Je'e ja'a Jesús cujegy too'c; ja'a Jesús miädsiphajxy cø'ødägøøyyä. ²⁰ Mänitä Jesúshajxy ñøcxy maa tiøjcän møødä jiamioødhajxy.

Mänitä jäya'ayhajxy may miéjtscombä maa ja'a Jesúshajxy hänäjtän. Paadiä Jesúshajxy hänäjty quia'a näbaadøøyyäxä mänaa hajxy jaduhn quiáyät møødä jiamioød, coo ja'a pa'amjäya'ayhajxy hänäjty wyi'i yhadsipy coo ja'a pia'amhajxy yajnájxäxät. ²¹ Coo ja'a Jesús ja'a jiuju miägu'ughajxy jaduhn miädoyhajty coo ja'a Jesús hänäjty jiaanč tehñ yhadsibyii, mänitä Jesús hajxy ñämejch. Mänitä Jesús hajxy jia yajnøcxaañ hadsip. Jaduhn hajxy hänäjty miäna'añ cooc tyjy ja'a Jesús hänäjty tøø quiuhhiñ.

²² Mänitä häna'c-hajxy näje'e quiädaacy, ja'a Diosmädia'agy hajxy hänäjty naxy yajnáhixøøbiä tsajtøgooty. Jerusalén hajxy hänäjty tøø chohnda'agy. Mänit hajxy miänaañ:

—Yø'ø Jesús, puhbéjtäp yø'ø ja'a mõjcu'ugong, paadiä mäjaa miøødä coo jäya'ay yajnáhwa'ačh, ja'a hajxy mõjcu'umøødpä. Haa ca'a, ja'a mõjcu'ugong ja'a mõjcu'u hajxy wyiindsønñhajpiä —nømä Jesús wyiingapxpejtä.

²³⁻²⁶ Mänitä yajnáhixøøbiädøjc-hajxy miøjyaaxä. Mänitä Jesús tiägøøyy yajnáhixøøbiä cuento yajmäbaadyhaam.

—Coo jäya'ayhajxy ñimiädsibø'øwøøjät quipxyjiaty tu'cajpt, cab hajxy hoy ñimiøødtunáañänä. Jaanä jaduhñduhmbä, coo jäya'ayhajxy ñimiädsibø'øwøøjät quipxyjiaty tu'que'ex, cab hajxy hoy tøgooty ñimiøødhidáañänä. Jaanä jaduhñduhmbä, coo ja'a mõjcu'uhajxy ñimiädsibø'øwøøjät quipxyjiaty mõjcu'u, cab hajxy jaduhn hoy wiäditaannä. Cøxäp hajxy jaduhn quiuhdägoyy. Jaduhnä tøyhajt hajxy mmøødhädät coochä mõjcu'ugong xquia'a puhbety.

²⁷ Jaanä jaduhñduhmbä, ni pønä mõcjäya'ay hoy mga'a mäméedsät tijaty jilby miøød tiøgooty. Mänit mävøcypiä coo jawyiin mgø'øxots mdecyxiódsät, mänitäs hoy mmäméedsät.

28 'Tøyhajt jaduñ coo ja'a Dios jäya'ay miämee'xa'añ nebiatiä pojpä cädieey hajxy miøødä, waambatiä Dios hajxy tøø miägapxtägoy. 29 Pero pønä Dioshespíritu tøø miägapxtägoy, je'e mäßöcypiä, cab hajxy mänaa miämee'xáañänä. Homiánaaxøø ja'a piojpä quiädieey hajxy miäwädita'añ —nømä Jesús miänaañ.

30 Paadiä Jesús jaduñ miänaañ, coo hänajty tøø ñänømyii cooc tyijy ja'a möjcu'ugong hänajty miøødwädity.

31-32 Jimä Jesús hänajty miädia'agyñä, mänitä tiajhajxy miejch møødä piuhya'ayhajxy. Coo jäya'ayhajxy hänajty jiaanč tehñ miayyä tøgooty, paadiä tiajhajxy töguum miähmøöyy. Mänitä capxy hajxy quiejxy tøgooty coo ja'a Jesús ween yhuuc pädsømy. Jiibiä Jesús jäya'ay hänajty may jiuhhäñaawiädityii tøgooty. Mänit hajxy miänaañ:

—Ximä mdaj xwyi'i yajtøy møødä mbuhya'ayhajxy møødä mbuhdo'oxyhajxy.

33 Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Pønñoch ndajhajpy; pønñoch nbuhya'ayhajpy.

34-35 Mänitä Jesús jäya'ay wyiinhee'ppejty mäduhñtiä hänajty jiuhhäñaawiädityii. Mänit miänaañ:

—Pønjátyhøch nDeedy miädia'agy cudiúunäp, je'ečh ndajhajpy, je'ečh nbuhya'ayhajpy —nømä Jesús miänaañ.

4

1 Mänitä Jesús jadähooc yhädáaccumbä mejypia'a Diosmädia'agy-yajwiingapxøøbiä. Mänitä jäya'ayhajxy may miejch maa je'e hänajtiän. Coo hawa'adspä hänajty jim quia'a hity pu'uwiing, paadiä Jesús barcohuungooty tiägøöyy mejywyiing. Mänit jii by yhäñaaguiädaacy. Jimä jäya'ayhajxy miähmøöyy pu'uwiing hamädoowhijpä waambatiä Jesús hänajty miädia'agy. 2 Mänitä Jesús tiägøöyy yajnähixøøbiä cuento-yajmäbaadyhaam.

3 —Huuc mädown hajxy, mänitä jäya'ay tu'ug tiu'ubøjcy trigowøjpä. 4 Näje'e trigotøømd quiahy tu'haam. Mänitä muuxyhajxy hoy pyiwø'øgy. 5 Wiingtuumä trigotøømd hoy quiähgumbä tsaajoot maa naax hänajty quia'a møødän. Paquiä trigotøømd miujxy coo naax hänajty quia'a cøøcä. 6 Pero nägooyyä xøø piädsøomy, cøjxä trigohuung tiø'øčh coo tyicts hänajty cøøc tøø quia'a häda'agy. 7 Wiingtuum hoy quiähgumbä maa hapyt hänajty jiaanč tehñ miayyän. Coo hapyt jaduñ yee'cy, cøjx jaduñ ñähdäna'ayii. Ni tiøøm ja'a trigo quia'a pejty. 8 Wiingtuum hoy quiähgumbä maa ja'a naax hänajty jiaanč tehñ tiøø'quiän. Jaanč tehñ yhoyøöyy ja'a trigo jim. Näje'e hii'xmajcpajc miøødä tu'wipä; näje'e tægøøghii'xpajc miøødä; näje'e mägo'xpajc miøødä tu'wipä.

⁹ Mänitā Jesús jiaac mānaañ:

—Pøñ hädaaduhñ wiinjuøøby, wéenhøch nmädia'agy xmiäbøjcä.

¹⁰ Coo majiäya'ayhajxy wyiimbijty, jimä Jesús ja'a jiamioød miøødmähmøøyy, ja'a hajxy hänajty nämajmetspä, møødä wiingjäya'ay ja'a näwéeñtiäbä. Mänitā Jesús ñāmaayyā coo quiapxtōwät waambaty hänajty tøø miädia'agy. ¹¹ Mänitā Jesús yhadsooyy:

—Jaduhñä Dios jioot chocy coo mijts mwiinjuø'øwät nebiä miäjaa yajcähxø'øga'añ. Hijty, cap pøñ hijty wyiinjuø'øyy. Yø'ø wiinghäna'c-hajxy, ni yø'øhajxy quia'a wiinjuø'øyy. Páadyhøch yø'ø häna'c-hajxy nyajñähixø'øyy cuento-yajmäbaadyhaam. ¹² Hoy hajxy jia mädooy, cab hajxy wyiinjuø'øyy; jaduhñä Dios hajxy quia'a jøjpøgø'øwät; jaduhñä piojpä quiädieey hajxy quia'a yajñähwäatsäxät.

¹³ Mänitā Jesús jiaac mānaañ:

—Mijts, pø cab hajxy jaduhñ hoy mwiinjuø'øwa'añ waambátyhøch naamñä tøø ngapxy cuento-yajmäbaadyhaamä, ni jaduhñ hajxy hoy mga'a wiinjuø'øwa'añ waambátyhøch njaac yajmøødmädia'aga'añ cuento-yajmäbaadyhaam. ¹⁴ Ja'a jäya'ay trigowøjpä, jaduhñ mäwiinäts miäbaady nebiä Diosmädia'agy-yajwa'xpän. ¹⁵ Ja'a trigotøømd cáhwäbä tu'haam, jaduhñ mäwiin miäbaady nebiä jäya'ay ja'a Diosmädia'agy hajxy näje'e jia mädooyän. Pero nägooyyä ja'a møjcu'u ñāmech, mänitiä hajxy yagjahdiägóoyyäxä waambaty hajxy tøø yajwiingapxø'øyyi. ¹⁶ Ja'a tøømd cáhwäbä tsaajoot, jaduhñ mäwiin miäbaady nebiä jäya'ay ja'a Diosmädia'agy hajxy näje'e paquiä miäbøquiän, Jaanč tehñ xiooñdaacp hajxy jaduhñ. ¹⁷ Pero cab hajxy jeycy miäbøcy. Nägooyyä hajxy jaduhñ chaächtiuñii ja'a Diosmädia'agyquiøxpä, mänit hajxy ñajtshixøøñä. ¹⁸ Ja'a tøømd cáhwäbä maa hapyty jiaanč tehñ miayyän, jaduhñ mäwiin miäbaady nebiä jäya'ay ja'a Diosmädia'agy hajxy näje'e jia mäbøquiän. ¹⁹ Pero jiaanč tehñ jiahmiejchp hajxy jaduhñ ja'a hädaa yaabä naaxwiimbä. Je'e hajxy jaduhñ wyi'i ñädajpy wyi'i ñāmaaby neby hajxy hoy chänä'awät, neby hajxy hoy yhäyówät, møød maa mäyøøhadyiibän. Yajtägoobiä Diosmädia'agy hajxy jaduhñ. ²⁰ Ja'a tøømd cáhwäbä maa naax jiaanč tehñ tioo'quiän, jaduhñ mäwiin miäbaady nebiä jäya'ay ja'a Diosmädia'agy hajxy näje'e hamuumdu'joot miäbøquiän. Hoy hajxy jiaanč tehñ quiudiuñ. Jaduhñ hajxy miäbaady nebiä trigo hii'xmajcpajc miøødän tu'wipä, møød nebiä tägøøghii'xpajc miøødän, møød nebiä mägo'xpajc miøødän tu'wipä.

²¹ Mänitā Jesús jiaac mānaañ:

—Coo jäya'ay jøøn hajxy quiudøø'xø'øy, cøxp hajxy yujcoñ. Cab hajxy jiiby quiuhjupy cubetapa'c. Ni jiiby hajxy quia'a päda'agy maabejtpa'c. ²² Jaanä jaduñduhmbä, tijaty jaduñ hijp yu'učh, tsipcøxp jaduñ quiøxy cähxø'øga'añ. ²³ Pøñ jaduñ wiinjuøøby, wéenhøch nmädia'agy xmiäbøjcä.

²⁴ Mänitä Jesús jiaac mänaañ:

—Huuc wiinjuøøw hajxy nébiøch cham nya-jmøødmädia'aga'añ; pøñ hädaa mädia'agy hoy wiinjuøøby, maas hoy jaduñ jiaac yajwiinjuøøwa'añii. ²⁵ Pøñhøch nmädia'agy tøø xmiäbøjcä, je'ečh njaac yajnähiøø'øwaamby. Pero pøñhøch nmädia'agy tøø xquia'a mäbøjcä, cábøch je'e tii nyajnähiøø'øwaanä. Høxtä jiahdiägoyyaamby je'e mädyii tyijy tøø jia wiinjuøøy.

²⁶ Mänitä Jesús jiaac mänaañ:

—Coo ja'a Dios ja'a miøcmäjaa yajcähxø'øga'añ, jaduñ mäwiin miäbaady nebiä jäya'ay ñi'ibiän. ²⁷ Coo ñiippäðø'y, mänit nøcxy miaanä coo tøø quioodsø'y. Cujaboom, coo jioðø'y, mänit piädø'cumbä. Pero cab jaduñ ñajuøøy nebiä tøømd miuxy. Hix, hamdsoo ja'a tøømd miuxy yeegy. ²⁸ Ja'a tøømd, jiibiä miäjaa piaady naaxooty. Coo miuxy, mänit yeegy. Coo yeegy, mänit piøjy. Coo piøjy, mänit tiøømbety. Coo tiøømbety, mänit miäjay. ²⁹ Coo miäjay, mänit hajxy chucy. Tøø jaduñ yhabaatnä coo hajxy yajpädø'øgät.

³⁰ Mänitä Jesús jiaac mänaañ:

—Nebiaduñ njaac yajmäbáatämät coo ja'a Dios ja'a miøcmäjaa jaduñ yajcähxø'øga'añ. ³¹⁻³² Coo ja'a Dios ja'a miøcmäjaa yajcähxø'øga'añ, jaduñ mäwiin miäbaady nebiä mostazapajcän. Jaančh tehñ chay ja'abi' mostazapajc jaduñ. Ni mädyii hujts piajc jaduñ quia'a tsayyä nebiä habi' mostazapajc chayyän. Pero coo mn'i'ibät, jaančh tehñ piaquiä jaduñ yeegy cøxp. Mäjatyjaty yhaa'x yeegy. Høxtä hoyyä muuxyhajxy jim pie'eñ yhaa'xjooty.

³³⁻³⁴ Haagä hädaaduhmbä cuento-yajmäbaadyhaamä Jesús ja'a cu'ug hänajty yajwiingapxø'øy, mäduññtiä hajxy hänajty hoy wyiinjuøøwa'añ. Pero coo ja'a cu'ug hänajty tøø wyiimbijnä, mänitä Jesús ja'a jiamiøøð hawiing ca'xy quiapxtøønä, ja'a hajxy hänajty nämajmetspä.

³⁵ Coo chuujøøyy, mänitä Jesús ja'a jiamiøøð ñämaayy:

—Tsøc hajxy jáamäm barcojooty; jam hajxy jimhaamby mejyhawiimb.

³⁶ Jiibiä Jesús hajxy hänajty yhäña'ay barcojooty møødä jiamiøøðhajxy. Mänit hajxy tiu'ubøjcy. Jiibiä jäya'ayhajxy näje'e piadu'ubøjpä wiingbarcojooty. Pero ja'a majiäya'ay, jim hajxy miähmøøyy mejypia'a. ³⁷ Mänit møc tiägøøyy pojpä. Mänitä mejy tiägøøyy ja'tspä. Mänitä barco ñähja'tspejtä.

Mänitā nøø com̄ tiägøøyy barcojooty. Høxtā hujts ja'a barco jadhñ. Quinaambā barco hānajtj. ³⁸ Pero ja'a Jesús, maab hānajtj je'e jiiby barcohøjxhaam. Cuhnø'øxø'øy hānajtj jiiby mia'ay. Jaanč tehñ chähgøøbiä Jesús ja'a jiamiøødhajxy hānajtj. Mänitā Jesús hajxy hoy yuxy. Mänitā Jesús ñāmaayyā:
—Wiindsón, nej, caj mdajy mmayyā coo hajxy nguhdägoyyáañāmā.

³⁹ Coo ja'a Jesús mia'abiädø'cy, mänitā poj yhojy møødä mejy coo yuungø'øwät. Mänitā poj jiaanč mooñ; møødä mejy, yuungøøyy je'ebä. ⁴⁰ Mänitā Jesús ja'a jiamiøød ñāmaayy:
—Tii hajxy hijty coo mwil'i chähgø'øy. Nej, cab hajxy mmäbøquiä cooč møcmājaa nmøødä.

⁴¹ Jaanč tehñ chähgøøby hajxy hānajtj. Mänit hajxy hamee'ch ñiñāmaayyā:

—Pønāda'a yø'ø; høxtā poj møødä mejy, cudiúunäxäbä miädia'agy yø'ø.

5

¹ Mänitā Jesús hajxy jim̄ miejch mejyhawiimb, maa ja'a naax hānajtj xiøhatiän Gerasa. ² Coo hajxy miänajcy barcojooty, jimä jäya'ay hānajtj tu'ug tiāna'ay jäguemjuøøby. Møjcu'u hānajtj tøø yajtägø'øyii. ³ Jutjooty hānajtj chāna'ay maa ja'a ho'ogyjiäya'ay hajxy hānajtj ñaaxtägø'øyän. Jaanč tehñ miøcä craa hānajtj. Ni cadenahaamä jäya'ayhajxy hānajtj hoy quia'a cø'øxots quia'a tecyxiodsa'añ. ⁴ Mayhooc hajxy hānajtj tøø jia cø'øxoch tøø jia tecyxioch cadenahaam. Pero wyil'i yaghapodøøbiä cadena hānajtj. Ni pøn hānajtj quia'a mājāda'aga'añ. ⁵ Xøømdsuhñ hānajtj jim̄ ya'axy jiocy cabäsantäjooty møød tunjooty. Naxy hānajtj tsahaam hamd-soo ñichugyii. ⁶ Coo ja'a Jesús jadhñ yhiixä jäguem, mänit päyø'øguiä ñänøcxä. Mänit hoy wyiinjjicāda'agyii. ⁷⁻⁸ Mänitā Jesús ja'a møjcu'u ñāmaayy:

—Jua'ads miich jiiby maa yø'ø craajän.

Mänitā møjcu'u møc yaaxy:

—Miich Jesús, miichä Dios xyHuonghajp, ja'a jim̄ tsajpootypä. Nej mnijjāwø'øyii møød høøčhcøxpä. Tunä mayhajt, ca'ačh xchaačhtiuñ. Dios, cøxp je'e.

⁹ Mänitā Jesús ja'a møjcu'u miäyajtøøyy:

—Tii mxøhaty.

Mänitā møjcu'u yhadsooyy:

—Legiónghøch nxøhaty. Páadyhøch jadhñ nxøhaty coo højts jadhñ njaanč tehñ ñāmāyā.

¹⁰ Mänitā Jesús miānuu'xtaacä coo ja'a møjcu'uhajxy quia'a høxquexøøjät jäguem.

11-13 Jim wiingón maa ja'a Jesúshajxy hánajtiän, jim mejypia'a, jimä hädsømhajxy hánajty may yuummydiajy tunmøjc. Nämejtsmil hajxy hánajty wiädity. Mänitä Jesús jadähooç miänuu'xtaacä coo ja'a møjcu'uhajxy ween jim quiexyii maa ja'a mayhädsømän, weenä hädsømhajxy nõçxy yajtägø'øyii. Mänitä møjcu'uhajxy jiaanç quejxä maa ja'a hädsømän. Mänitä craa ñähwaach, ja'a hánajty tøø miøjcu'uyajtägø'øyijäbä. Mänitä hädsømhajxy çøjx yajtägø'øyii. Mänit hajxy päyø'øguiä yhädaacy mejjiooty. Çøjx hajxy jiiby ñøøji'xø'øy.

14 Ja'a häna'c-hajxy hánajty jim hädsømguëendähajpä, çøjx hajxy piäyø'øgy. Hoyyä mädia'agy hajxy jim yajwa'xy cajptooty møød cajtpa'a neby hánajty tøø jiadyii tøø tiuñii. Coo ja'a cu'ughajxy jadhñ miädooyy, mänit hajxy hoy yhiçxy.

15 Coo hajxy jim miejch maa ja'a Jesús hánajtiän, mänitä craa hajxy yhiçxy, ja'a hijty pa'ammøødpä, coo hánajty tøø ñähwáatsänä ja'a møjcu'u. Jim je'e hánajty witmøød yhäñaañä. Coo hijty pia'ammøødá, nähwa'ads høçwa'ads hijty wiädity. Tøø hánajty wyiinmahñmejtsnä. Jaanç tehñ yagjuøøyy ja'a cu'ughajxy jadhñ coo ja'a craa hajxy yhiçxy coo ja'a pia'am hánajty tøø ñähwáatsänä. Høçtä tsähgøøyy hajxy jadhñ.

16 Mänit hajxy çøjx yajmøødmädia'agyii neby hánajty tøø jiadyyii tøø tiuñii. Ja'a jäya'ayhajxy jadhñ híxäbä coo ja'a hädsøm ja'a møjcu'u hajxy yajtägøøyyä, je'edshajxy jadhñ mädiaac. 17 Mänitä cu'ug ja'a Jesús hajxy miänuu'xtaacy coo jim chónät maa ja'a quiajphajxiän.

18 Coo ja'a Jesús hánajty wyiimbidaañnä barcojooty, mänit jadhñ ñämaayyä coo ween piadu'ubøgyii. Ja'a craa jadhñ mänaañ, ja'a pia'am hánajty tøø yajnájxäxäbä. 19 Mänitä Jesús ja'a craa ñämaayy:

—Caj, ca'aç xpianøçxy. Nøçx jim maa ja'a mdøjcän, maa ja'a mjujy maa ja'a mmägu'ugän. Nøçxä mädia'agy yajwa'x coo miichä Dios tøø xñäxuuç, coo miichä Dios ja'a møjcu'u tøø xyajnähwa'açh.

20 Mänitä craa jiaanç nõçxy maa ja'a tiøjcän. Mänitä mädia'agy jim tiägøøyy yajwa'xpä maa naax hánajty xiøhatiän Decápolis. Jadhñ je'e miädia'agytiägø'øy majc-cajpt. Jadhñä miädia'agy hánajty yajwa'xy coo ja'a Jesús ja'a mähdiøjc møjcu'umøødpä hánajty tøø yajnähwa'açh. Coo ja'a cu'ughajxy jadhñ miädooyy, mänit hajxy jiaanç tehñ yagjuøøyy.

21 Mänitä Jesúshajxy wyiimbijnä barcojooty møødä jiamiøødhajxy. Coo hajxy jim miéjtscumbä mejyhawiimb maa hajxy hánajty tøø chohnda'aguiän, mänit hajxy jim biarcomänajcy mejypia'a. Mänitä Jesús jäya'ay may ñämejtsä. 22 Mänitä Jesús jäya'ay tu'ug wyiinjjicadaacä. Jairo hánajty

xiøhaty. Je'e hänäjty jim̄ tuumb wiindsón̄ maa ja'a tsajtøjcän.
 23 Mänitä Jesús miänuu'xtaacä:

—Wiindsón̄, mõjtá'agyhøch nhuung. To'oxiäna'c je'e. Majmetscjumøjt miøødä. Jámhøch nhuung cø'ønähgájpäc, ween jaduñ̄ miøcpøcy —nømä Jairo miänaañ̄.

24 Mänitä Jairo ja'a Jesús miødhajty. Jimä jäya'ay ja'a Jesús hajxy hänäjty may pianø'øch piabooñ̄. 25 Jimä tajiäya'ay hänäjty tu'ug pa'ammøød majiäya'ayhagujc. Majmetscjumøjtä ñø'ty hänäjty tøø xiee'xy jabom̄-jabom̄. 26 Tøø ja'a mähdiøjc hänäjty jejcy jia yajtsooyø'øy maa ja'a doctorhajxiän. Pero cábädsä pia'am hänäjty ñä'ägä yajnájxäxä. Tøø ja'a xiädø'øn̄ hänäjty quiøjxnä tii jaduñ̄ ñä'ä jaac yajniñämäjuyø'øwøøjap. Coö hänäjty jaduñ̄ ñä'ägä yajtsooyø'øy tehngajnä, maas hanaxiä pia'am hänäjty jaduñ̄ jiaac tehñ̄ miøjta'agy. 27-28 Coö ja'a mähdiøjc jaduñ̄ miädoyhajty coö ja'a Jesús hänäjty wiädity mäba'amyajnajxpä, mänit jaduñ̄ wyiinmaayy quiop-cooty: “Cooch yø'ø wyit häyaa nnä'ä nähdoonät, naxäbøch nba'amäda'a häyaaä.” Mänitä Jesús jioøgyohdiägøøyyä. Mänitä wyit jiaanč nähdoonäxä. 29 Mänitiä tajiäya'ay ñø'ty jiaanč hadujcy. Mänit ñijiäwøøyyä coö ja'a pia'am hänäjty tøø ñaxy. 30 Mänitä Jesús ñijiäwøøyyä coö tu'jäya'ay hänäjty tøø miøcpøcy ja'a miäjaahaam. Mänitä Jesús ja'a jäya'ay cøjx wyiinhee'ppety. Mänit miänaañ̄:

—Pønhøch nwit tøø xñähdoonä.

31 Mänitä jiamiøødhajxy yhadsooyy:

—Tii jaduñ̄ coö myajtøy pø tøø miich jäya'ay mwit xñähdoonä. Haa ca'a, majiäya'ay hajxy jaduñ̄ xwyi'i pianø'tsämä —nømä Jesús ñämaayyä.

32 Pero jimä Jesús hänäjty yhøxta'ayñä pønä wyit hänäjty tøø nähdoonäxä. 33 Ja'a tajiäya'ayä, jaanč tehñ̄ chähgøøby hänäjty je'e. Paady hänäjty chähgø'øy coö hänäjty ñajuø'øy neby hänäjty tøø miøcpøcy. Mänitä Jesús hoy wyiinjiicäda'agyii tsäyúuyyap. Mänitä tajiäya'ay ñägapxy neby hänäjty tøø miøcpøcy. 34 Mänitä Jesús miänaañ̄:

—Huong, paady miich mba'am tøø ñaxy coö tøø mmäbøcy cooch mäjaa nmøødä coochä jäya'ay tøy njaanč jajpa'amnaxy. Nøcxnä jootcujc.

35 Jimä Jesús hänäjty miädia'agyñä, mänitä jäya'ayhajxy näje'e miejch. Jim̄ hajxy hänäjty tøø choñda'agy maa ja'a Jairo tiøjcän. Mänitä Jairo ñämaayyä:

—Tøø ja'a mhuung yho'nä. Ca'a Jesús mhadsijpnä. Tii jaduñ̄ jim̄ ñä'ä jaac túnäp. Tøø ja'a mhuung yho'nä.

36 Coö ja'a Jesús jaduñ̄ yhamädoonajxy, mänitä Jairo ñämaayyä:

—Ca'a mga'a mǎbøcy. Ca'a mjootmayhaty —nømä Jesús miänaañ.

³⁷ Mänitä Jesús miänaañ coo pøn jim quia'a panócxät maa ja'a Jairo tiøjcän. Jagóoyyägä Pedrohajxy jim ñócxät møødä Santiago møødä Juan, ja'a Santiago piuhya'ay. ³⁸ Coo hajxy jim miejch maa ja'a Jairo tiøjcän, jaančh tehṃ jioøby jaančh tehṃ yaaxpä jäya'ayhajxy hānajty jim. ³⁹ Mänitä Jesúshajxy tiøjtägøøyy. Mänitä Jesús miänaañ:

—Cajxä yø'ø to'oxiäna'c ñä'ä hó'oguiäbä. Tii hajxy coo mwil'i jioøy coo mwil'i ya'axy. Nä'ä maab yø'øduhṃ.

⁴⁰ Coo ja'a Jesús jaduhṃ miänaañ, mänit ñäxiicä. Mänitä Jesús ja'a jäya'ay cøjx yhøxquejxpädsømy tøghaguuy. Mänitä Jesús ja'a to'oxiäna'c hajxy ñänøcxy maa to'oxiäna'c hānajty quio'na'ayän, møødä Jesús ja'a jiamiøødhajxy, møødä to'oxiäna'cä tiaj tieedyhajxy. ⁴¹ Mänitä Jesús ja'a to'oxiäna'c wyidsø'cy. Mänit ñämaayy:

—Quixyhuung, pädø'øg.

⁴² Tuunä ja'a Jesús jaduhṃ ñä'ä mänaañ, mänitä to'oxiäna'c jiaančh pädø'cy. Mänit yo'oyø'cy. Jiaančh tehṃ yagjuøøyy ja'a Jairohajxy jaduhṃ møødä Jesús ja'a jiamiøødhajxy. ⁴³ Mänitä Jairohajxy yhanehmä coo hajxy jaduhṃ quia'a mädiá'agät coogä yhuung hānajty tøø jiuujpiøcy. Mänit hajxy ñämáayyäbä coo yhuung hajxy yajcáyät. Ja'a Jesús jaduhṃ mänaañ.

6

¹ Coo ja'a Jesúshajxy jim chóhṃgumbä møødä jiamiøødhajxy, mänit hajxy jim ñøcxy maa ja'a cajpt hānajty xiøhatiän Nazaret. Jimä Jesús hānajty ñä'ägädä tsooñ. ² Coo ja'a poo'xxiøø yhabaaty, mänitä Jesús jim ñøcxy maa ja'a tsajtøjcän. Mänit tiägøøyy yajnähixøøbiä. Coo ja'a cu'ughajxy jaduhṃ miädooyy, mänit hajxy jiaančh tehṃ yagjuøøyy. Mänit hajxy tiägøøyy niñämáayyäbä:

—Maa yø'ø craa mädiá'agy jaduhṃbä tøø ñä'ä maañ yhabøcy coo jaduhṃ jiaančh tehṃ jiaty jiaančh tehṃ ñajuø'oy, coo jaduhṃ hoy-yagjuøøñäjaty yajcähxø'ogy. Haa ca'a, højts nmägunaaxhájttäm yø'øjä. ³ Je'e yø'ø, ja'a hijty tsejtspä pu-jxpä. Ja'a María yhuung yø'ø. Hajchhájttäp yø'ø, ja'a Santiago, møødä José, møødä Judas, møødä Simón. Yaa ja'a piuhdo'oxyhajxy chāna'ay maa højts ngajptän.

Coo ja'a Jesús hānajty jim chooñ Nazaret, paady hānajty jim quia'a mämøjø'oy quia'a mämayø'oyii.

⁴ Coo ja'a Jesús jaduhṃ miädooyy, mänit miänaañ:

—Homiaajä ja'a Dioswiinguexypähajxy wyiin-gudsähgø'oyii. Jagooyyä hajxy jim quia'a wiingudsähgø'oyii maa yhamdsoo cajpthajxiän, maa yhamdsoo tøjc-hajxiän.

⁵ Coo ja'a Jesús hānajtj jim quia'a māmōjō'oy quia'a māmāyō'oyii, paady hānajtj jim madiu'u hoy quia'a yajcāhxō'oga'añ. Nāmets nādāgōōquiā pa'amjāya'ayhajxy jim ñā'a maañ yajpa'amnajxā cō'ōnāhgapyhaam. ⁶ Jiaanč tehñ yagjuōōbiā Jesús hānajtj jaduhñ coo ja'a miādia'agy jim quia'a jōjpōgōōyyāxā.

Mānitā Jesús ja'a mādia'agy jim tiāgōōyy yajwa'xpā māduhñjatiā cajpthuung wiingonbā. ⁷ Mānitā Jesús ja'a jiamioōd wyiinguejxy, ja'a hajxy hānajtj nāmajmetspā, coo hajxy wiādītāt cajpt-cajpt, coo ja'a pa'amjāya'ay hajxy yajnāhwā'adsāt, ja'a hajxy hānajtj mōjcu'umōōdpā. Nāmetscjaty hajxy hānajtj wiādita'añ. ⁸ Mānitā Jesús ja'a jiamioōd jiaac nāmaayy coo hajxy tii quia'a mānōcxāt, ni tsajcaagy, ni morral, ni xādō'ōñ. Jagooyyā yomybiaxy hajxy quiābāt tu'uquīā. ⁹ Tu'tehñquiā cō'ōg hajxy miānōcxāt mōōd tu'xojxyā wit. ¹⁰ Mānitā Jesús jiaac mānaañ:

—Coo hajxy jim mmēdsāt homiādyii cajptā, jimā tōjc hajxy tu'ug myujwā'anāt maa hajxy hānajtj mmejtsta'aga'añān. Jimiā hajxy jaduhñ mhīdāt. Cabā tōjc hajxy myajtāgātsāt. ¹¹ Majaty mijtsā cu'ugā mmādia'agy hānajtj xquia'a jōjpōgō'ōwaanā, mānitā mdecy hajxy mwiinxit mwiinwōbāt, weenā naaxoc jaduhñ quiōxy ca'ay. Jaduhñā hijxtahñd miāhmō'ōwāt coo ja'a cu'ugā Diosmādia'agy hajxy hānajtj tōō quia'a jōjhadsowō'oy. Mānit hajxy jim mdsōonāt.

¹² Mānitā Jesús ja'a jiamioōdhajxy tiu'ubōjnā mādia'agy-yajwa'xpā. Jaduhñā cu'ug hajxy hānajtj yajwiingapxō'oy coo ja'a Diosmādia'agy hajxy piadu'ubōjnāt, mōōd coo ja'a yhaxōōgwiinmahñdy hajxy ñajtshixōōñāt. ¹³ Mayyā jāya'ayhajxy hānajtj yajnāhwa'ačhii, ja'a hajxy hānajtj mōjcu'umōōdpā. Mayyā pa'amjāya'ayhajxy hānajtj yajmōcpōgyii coo hon hajxy hānajtj yajnāhjaaxyii.

¹⁴ Jimā Herodes hānajtj guiobiernāhaty maa ja'a naax hānajtj xiōhatiān Galilea. Mānitā Herodes miādoyhajxy coo ja'a Jesús ja'a hoy-yagjuōōñājatypā hānajtj yajcāhxō'ogy. Mānitā Herodes miānaañ cooc tyijy ja'a Juan māyajnābejpā tōō jiu-ujypiojtāgach. Ja'a Juan, je'e ja'a Herodes yhajodhajt cooc tyijy hānajtj je'e Jiesúsā; páadiāgā hoy-yagjuōōñājatypā yajcāhxō'ogy ja'a wyiinmahñdycōxpā, cooc tyijy hānajtj tōō jiu-ujypiojtāgach.

¹⁵ Wiingatiā jāya'ayhajxy hānajtj miānaambā. Nāje'e hajxy hānajtj miāna'añ cooc tyijy Jesús hānajtj je'e yhElíasā. Nāje'e hajxy hānajtj miānaambā cooc tyijy ja'a Jesús hānajtj wiādity nebiā jecyjiāya'ayhajxy hānajtj tōō Dyiosmādia'agy-yajwa'xiān jegyhajtj. ¹⁶ Pero ja'a Herodes, tehñgajnā je'e hānajtj miāna'añ cooc tyijy je'e Jwiangā,

ja'a hānajt̃ t̃øø yajyo'puxyíjábä. Je'eg tyijy jaduhñ t̃øø jiuypiojt̃ägach.

17-18 Hix, haxøøgä Herodes hānajt̃ jīäya'ayhaty; ja'a yhamdsoo puhya'ay tio'oxiøjc hānajt̃ miøødtsānāayyāp. Felipe ja'a Herodes piuhya'ay hānajt̃ xiøhaty. Herodías ja'a Felipe tio'oxiøjc hānajt̃ xiøhajpä, ja'a Herodes hānajt̃ miøødtsānaabiä. Mānitä Juan ja'a Herodes yhojy: “Cab jaduhñ yhoyyä coo ja'a mhamdsoo puhya'ay tio'oxiøjc jaduhñ mmøødtsānāayyät.” Coo ja'a Herodes jaduhñ yhojjä, paadiä Juan yajmajtsä. Mānitä Juan chuumä.

19 Cabä Herodías hānajt̃ yhojwiø'øy coo ja'a Herodes jaduhñ yhojjä, paadiä Herodías ja'a Juan hānajt̃ jia wi'i yajyagho'oga'añii. 20 Pero cabä Herodes hānajt̃ jaduhñ miāna'añ coo ja'a Juan yagho'ogøøjät. Hix, wyiingudsähgøøbiä Herodes ja'a Juan hānajt̃. Ñajuøøbiä Herodes hānajt̃ coo ja'a Juan hānajt̃ jiaanč tehñ yhojhāna'cä. Jaanč tehñ yhomiädoonä ja'a Herodes ja'a Juan miädia'agy hānajt̃ miädoowä. Pero cabä Herodes hānajt̃ ñajuø'øy neby jiatcø'øwät. 21 Cabä Herodías wiinmahñdy hānajt̃ ñä'ägädä paady nebiä Juan yajyagho'ogøøjät. Mānit yhabaaty coo ja'a Herodes xiøø hānajt̃ jiada'añii. Mānitä Herodes ja'a jiamiøødtøjc miøødcaayy miøødhuucy, møødä mioonsähajxy, møødä generalhajxy, møødä mäyøødøjc-hajxy, ja'a hajxy hānajt̃ jim̃ tsānaabiä Galilea. 22-23 Jim̃ hajxy hānajt̃ quiaay yhu'ugy, mānitä Herodías yhuung jiiby tiøjt̃ägøøyy. Mānitä quixy tiägøøyy hejtspä pujpä. Jaanč tehñ yajxón yhejch piujty. Jaanč tehñ xioondaac ja'a Herodeshajxy jaduhñ møødä wioybä wyichpä. Mānitä Herodes ja'a quixy ñāmaayy:

—Tehñ tiøy nnāmá'awät, høøch yajmäyujwāanäc tii mdsogaamby, nmó'owäbøch miich je'e, hotyijä, høxtä nmó'owäbøch miich naax cupc maach yaa ngobiernähatiän.

Paadiä Herodes jaduhñ miānaañ, jaanč tehñ xioondaacp hānajt̃ jaduhñ coo ja'a quixy hānajt̃ yajxón yhech. 24 Mānitä quixy piädsøømy. Mānitä tiaj hoy miäyajt̃øy tiig jaduhñ yujwá'anäp. Mānitä Herodías wiinmahñdy piaaty nebiä Juan mäyajnäbejpä yajyagho'ogøøjät. Mānitä yhuung ñāmaayy coo ja'a Juan ja'a quiopc yujwāanäxät. 25 Mānitiä quixy ja'a Herodes hoy ñāma'ay:

—Høøchä Juan quiopc móoyyäc texyjooty.

26 Coo ja'a Herodes jaduhñ ñāmaayyä, mānit jiaanč tehñ jiootmadiägøøyy. Mānit jaduhñ ñähadsooyy. Hix, t̃øø hānajt̃ jaduhñ miāna'añ cooc hānajt̃ hoy ñä'a tiijä yega'añ. Hix, t̃øø ja'a wioybä wyichpä hānajt̃ jaduhñ yajmädoy. 27 Mānitä Herodes ja'a mioonsä jiiby quiejxy pujxtøgooty coo ja'a Juan

nøcxy yo'puxyii. ²⁸ Mänit hoy jiaančh yo'puxyii. Mänitä quixy ja'a Juan quiopc hoy yajcø'ødägø'øyii texyjooty. Mänitä tiaj hoy mioodiägach.

²⁹ Coø ja'a Juan jiamiøødhajxy jaduhñ miädoyhajty coø ja'a Juan hänajty tøø yagho'ogyii, mänitä Juan ñi'x hajxy hoy yajpädø'cä. Mänit hajxy hoy yajnaaxtägø'øy.

³⁰ Mänitä Jesús ñämejtstägajtsä ja'a jiamiøød, ja'a hajxy nämajmetspä. Cøjxä Jesús yhawáañäxä, nebiaty hajxy hänajty tøø miäba'amyajnaxy, møød waambaty hajxy hänajty tøø yajnähiçø'øy. ³¹ Jaančh tehñ miayyä Jesús jäya'ay hajxy hänajty ñämeçhii. Wiimbijp hadøjpä majiäya'ayhajxy hänajty. Coø ja'a jäya'ayhajxy may wyi'i miech, paadiä Jesúshajxy hänajty quia'a näbaadøøyyäxä mäduhnajtä hajxy quiaay yhú'ugät. Mänitä Jesús miänaañ:

—Jamñ hajxy paquiä póo'xäm wiingtuum maa majiäya'ay hajxy xquia'a paadaañäm.

³² Mänitä Jesúshajxy tiägøøyy barcojooty. Tsohn hajxy jimän. Mänit hajxy jimñ nøcxy maa ja'a majiäya'ayhajxy hänajty quia'a jadyhitiän. ³³ Coø ja'a Jesúshajxy jaduhñ yhiçxtu'ubøjcä, mänitä majiäya'ayhajxy wyi'i piadu'ubøjpä. Ñajuøøby hajxy hänajty jaduhñ maa ja'a Jesúshajxy hänajty ñøcxa'añ. Päyø'øguiä hajxy jaduhñ ñä'ägä nøcxy. Jawyiin hajxy jimñ ñä'ägä mejch maa ja'a Jesúshajxy hänajty ñøcxiän. Wiinduhmyguiajpt hajxy hänajty chooñ. ³⁴ Coø ja'a Jesús jiiiby piädsøømy barcojooty, mänitä jäya'ay yaghixøøyy may. Mänit näxuu'tscapxy miøødhajty. Jaduhñ yhiçxy nej coø meeg wyi-indsón ca'a hijpän, coø ja'a Diosmädia'agy hajxy hänajty quia'a yajnähiçø'øyii. Mänitä Jesús madiu'u tiägøøyy yajnähiçøøbiä. ³⁵ Tøø hänajty chuujøøñä. Mänitä Jesús ja'a jiamiøød ñämejtsä. Mänitä Jesús ñämaayyä:

—Jue'e jaduhñ yaa, pactuum. Cabä cajpt yaa maa ja'a cu'ug quiaayyøøc hajxy häyaa jiüyät. Tøø jaduhñ hoyhoy jiaančh tehñ chuujø'øy. ³⁶ Näma'aw yø'ø cu'ug, ween hajxy nøcxy quiaayhøxta'ay maa ja'a cajpt yaa wiingonbän —nømä Jesús ñämaayyä.

³⁷ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Tsøg hajxy nä'ägä yajcäyyäm højtshájtäm.

Mänit hajxy yhadsóogumbä:

—Haa tii hajxy jaduhñ nhuuc nä'ä yajcäyyämbäp. Cajx nä'ä caayyøøcpä nä'ä huucøøcpä. Nej, jaduhñ miiçh mmäna'añä coø højts tsajcaagy nøcxy njuy mejtsmägo'x denario —nømä Jesús jiamiøød ñämáayyägumbä.

³⁸ Mänitä Jesús miänáaṅgumbä:

—Huuc mäyajtøw yø'ø cu'ug pøn caayyøøc møød. Pønjaty jaduhñ møød, ween hajxy yajmucy.

Coo hajxy hānajtj t̄ōo yajmujnā, mānitā Jesús ñāmaayyā:

—Jagooyyā h̄ojts tsajcaagy māgooxyā t̄ōo nbaady m̄ōođā hacx metsyā.

39-40 Mānitā Jesús miānaañ coo ja'a cu'ughajxy yh̄oxtá'agāt necchooty tu'haḡōobiājaty, nāmāgo'xhaam m̄ōođ nājuxychāgui'xmajc-haam. Mānit hajxy jaduh̄n jiaančh yh̄oxtaacy. ⁴¹ Mānitā Jesús ja'a tsajcaagy māgooxpā quioon̄dsooyy m̄ōođā hacx metspā. Coo chajhee'py, mānitā Dioscujú'uyāp yejcy ja'a tsajcaagy quioxpā m̄ōođā hacx quioxpā. Mānitā tsajcaagy tiāḡōooyy haguidd̄ōbiā. Mānitā jiamiōođ tiāḡōooyy moobiā ja'a tsajcaagy m̄ōođā hacx, ween hajxy jaduh̄n yajwa'xy maa ja'a cu'ugān. Teh̄ngajnā Jesús ja'a tsajcaagy hānajtj yajwa'añguiojy m̄ōođā hacx. Jiaac teh̄m yajmayōōby hānajtj jaduh̄n. ⁴² Cu'uxiā jāya'ayhajxy jaduh̄n jiaančh teh̄m quiaaay. ⁴³⁻⁴⁴ Hoyyā jāya'ayhajxy hānajtj jaduh̄n jia mayyā, majmetscachā tsajcaagy quiunajxy m̄ōođā hacx. Ja'a Jesús jaduh̄n yajwa'añguioj. Nāmāgoox̄mil ja'a ya'adīōjc-hajxy jaduh̄n quiaaay yhuucy.

⁴⁵ Mānitā Jesús ja'a jiamiōođ ñāmaayy coo hajxy tiāḡō'owāt jiiby barcojooty, wéenac hajxy jim̄ ñ̄ocx̄ō'ogāt mejyhawiimb maa ja'a cajpt jaduh̄n xīohatiān Betsaida. Coogā Jesús ja'a majiāya'ay jaduh̄n ñāhguéecnāt, mānitāc hajxy jim̄ ñ̄ibiaad̄ōjāt. ⁴⁶ Coo ja'a Jesús ja'a majiāya'ay ñāhgueecy, mānit jim̄ ñ̄ocxy tunḡoxp Diospa'yaaxpā. ⁴⁷⁻⁴⁸ Coo quioods̄ōoyy, jimā Jesús hānajtj t̄ōo miāhm̄ōy mejypia'a nidiuh̄m. Ja'a barco, jagooyyā hānajtj mejyquiujc t̄ōo ñā'ā mahñ miech. Jaančh teh̄m mīocā barco hānajtj jiōjcuboj̄ōyii. T̄ōo ja'a Jesús jiamiōođhajxy hānajtj jiaančh teh̄m yhanuu'x̄ōoñā coo ja'a barco hajxy hānajtj jia wi'i quiaaby. Coo ja'a Jesús jaduh̄n yhiixy coo hajxy hānajtj t̄ōo yhanuu'x̄ōoñā, mānit yo'oyhaam tiu'ub̄ōjcy n̄ōowiing. Mobādajpā hānajtj jiōb̄ō'owaannā, t̄ōo ja'a Jesús ja'a jiamiōođ hānajtj ñajtspaad̄ōñā. Wyiinnaxāannābā Jesús ja'a jiamiōođ hānajtj jaduh̄n. ⁴⁹ Coo ja'a Jesús yhiixā coo hānajtj yo'oy n̄ōowiing, mānitā jiamiōođhajxy miānaañ cooc tyijy hānajtj je'e yháañāmā. Mānit hajxy m̄oc chaačhyaaxy. ⁵⁰ Nāḡōxiā hajxy hānajtj chāhḡō'oy coo ja'a Jesús hajxy jaduh̄n yhiixy coo hānajtj yo'oy n̄ōowiing. Cab hajxy choj h̄oxcajpy. Mānitā Jesús miānaañ:

—M̄ocā mjoot hajxy pāda'ag; h̄ōōch hādaa; ca'ačh hajxy xchāhḡō'oy.

⁵¹ Coo ja'a Jesús tiāḡōooyy barcojooty, mānitā poj miooñ. Jiaančh teh̄m yagjuōooyy ja'a Jesús jiamiōođhajxy jaduh̄n coo poj miooñ. ⁵² Hoy hajxy hānajtj t̄ōo jia hixy coo ja'a Jesús ja'a tsajcaagy yajwa'añguiojy m̄ōođā hacx, cab hajxy hānajtj ñajuō'oy

coo ja'a Jesús møcmäjaa miøødä ja'a Dioscøxpä. Jaančh tehñ quiuhxex hajxy hänajty.

⁵³ Coo ja'a Jesús hajxy jim miejch mejyhawiimb maa ja'a naax hänajty xiøhatiän Genesaret, mänitä barco hajxy jim quiuxojch mejypia'a. ⁵⁴ Tuunä hajxy jaduhñ nä'ä barcopädsøomy, mänitiä Jesús yhøxcajpä ja'a cu'ug. ⁵⁵⁻⁵⁶ Paquia mädia'agy jim wia'xy coo ja'a Jesús hänajty jim tøø miech. Mänit tiägøøyy wädijpä cajpt-cajpt. Mänitä pa'amjäya'ayhajxy tiägøøyy cøømiéjtsäbä tsaajiooty maa ja'a Jesús hänajty wiäditiän. Jimä pa'amjäya'ayhajxy hänajty tøø ñajtsøyo'øyii møjtu'uba'a maa ja'a Jesús hänajty ñaxø'owa'añän. Mänitä Jesús hajxy miänuu'xtaacy coo ja'a pa'amjäya'ayhajxy yajpa'amnaxøøjät. Pønjatiä Jesús wyitpa'a hänajty nä'ä nähdóonäxäp, tehñ ñajxpä pia'amhajxy hänajty mänitiä.

7

¹ Mänitä fariseos ja'a Jesús hajxy ñämejch, møødä häna'c ja'a Diosmädia'agy hajxy yajnähixøøbiä. Jim hajxy hänajty choon Jerusalén. ² Mänitä fariseoshajxy yhiixy coo ja'a Jesús jiamioød ja'a cuhdujt hajxy hänajty näje'e quia'a yajtuñ, coo hajxy quia'a cø'øbujy coo hajxy hänajty tiägø'owa'añ caabiä huucpä. Ja'a fariseoshajxy, jaančh tehñ yhooyä judiocuhdujt hajxy hänajty quiudiuñ. ³ Hix, jaduhñä judioshajxy hänajty nägøxiä quiuhdujthatyñä nebiä yhapä tieedyhajxy hänajty jegyhajty tøø yajnähixø'øyii. Naaghooc hajxy hänajty quiaya'añ, tsipcøxpä quiø'ø hajxy hänajty hoyhoy nä'ägä pujy wa'ads. ⁴ Møød coo hajxy hänajty tøø yhoy halaplaaztøjpa'c, cab hajxy hänajty quiaya'añ jaguiø'øbujy. Madiu'u cuhdujt hajxy hänajty miøødä coo hajxy cøxiä wiinä ñähbujy ñähje'ečh, møødä cayøhñdy hu'ugøhñdy, møødä tu'ts, møødä pujxtu'ts. ⁵ Mänitä fariseos ja'a Jesús hajxy miäyajtøøyy:

—Tii yø'ø mjamiøødhajxy jaguiø'øbujy coo quiay. Cabä jecyquiuhdujt hajxy yajtuñ neby jäya'ayhajxy hijty jegyhajty quiuhdujthatiän.

⁶ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Jue'e mijts, mjaančh tehñ miähane'emaamb mijts, pero cab hajxy mnä'ä cudiuñ waambaty hajxy hamdsoo mja hane'emy. Mijtsøxpä ja'a Isaías jecy quiujahy, mänitä Dios miänaañ:

Hädaa jäya'ayhajxy, ja mänaamb hajxy jaduhñ cóogøch tyijy hajxy xwyiingudsähgø'øy, pero cábøch hajxy hamuumdu'joot xñä'ä tsocy.

⁷ Xiøøbøch hajxy xjia wi'i pia'häyoy.

Jaduhñ hajxy jia mäna'añ cóogøch tyijy nmädia'agy hajxy xjia yajnähixøøyyä,

pero yhamdsoo mädia'agy hajxy ñä'ä wi'i miädiaacy, nømä Isaías jecy quiujahy. ⁸ Mijts, tøø ja'a Diosmädia'agy hajxy mnajtshixøøñä. Ja'a mhamdsoo cuhdujt hajxy jaduhñ myaghjñäp —nømä Jesús ja'a fariseos ñämaayy.

⁹⁻¹⁰ Mänitä Jesús ñämáguiumbä:

—Paadiä Diosmädia'agy hajxy tøø mnajtshixø'ø, jaduhñä mhamdsoo cuhdujt hajxy hoy myaghida'añ. Jaduhñä Moisés jecy miänaañ coo ja'a mdaj coo ja'a mdeedy hajxy mwiingudsähgø'øwät. Pero pönägä tiaj ja'a tieedy haxøøg nänøømb, yajcuyagho'ogø'øwáañäbäc jaduhñ. ¹¹⁻¹² Pero wiing mijts mja mäna'añ cooc tyijy jaduhñ yhawiinmatsä cooc pønä tiajjä tieedy haxøøg ñämá'awät: “Cábøch mijts nbuhbedaannä. Hix, tøøchä Dios nnäma'ay cooçh je'e cøxiä nmo'owa'añ ja'açh mijts hijty nmo'owaambiä.” ¹³ Coo hajxy jaduhñ mmäna'añ, myajcähxø'py hajxy jaduhñ coo ja'a Diosmädia'agy hajxy mga'a yajtuunnä, møød coo ja'a mhamdsoo cuhdujt hajxy myajnahixøøñä. Madiu'u hajxy jaduhñ myajcähxø'øgy coo ja'a Diosmädia'agy hajxy tøø mnajtshixøøñä, møød coo ja'a mhamdsoo cuhdujt hajxy myajtuunnä —nømä fariseoshajxy ñämaayy.

¹⁴ Mänitä Jesús ja'a cu'ug yajwiingapxøøguiumbä:

—Høøch nmädia'agy hajxy hamädoowhjtäc. ¹⁵ Tijaty hajxy mgaaby mhuucypy, cab hajxy xyajcädieey. Pero ja'a haxøøgwiinmahñdy, je'eds hajxy mäbøcy xyajcädieeyäp. ¹⁶ Pøn jaduhñ wiinjuøøby, wéenhøch nmädia'agy xmiäbøjcä.

¹⁷ Coo ja'a Jesús ja'a quiapxy miädia'agy jaduhñ yajmaayy, mänitä cu'ughajxy quiøxy wiimbijnä. Mänitä Jesús hajxy tiøjtägøøñä møødä jiamisøødtøjc, ja'a hajxy hänäjty ja'a nämajmetspä. Mänitä Jesús miäyajtøøwä neby hänäjty jaduhñ miädia'agytiägø'øy ja'a hänäjty jaduhñ jim tøø miädiá'aguiäbä majiäya'ayhagujc. Ja'a Jesús jiamisøødhajxy jaduhñ yajtøøw yajtøø'x. ¹⁸ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Nej, ni mijtshajxy jaduhñ tøø mga'a wiinjuø'øyä waambátyhøch tøø nja mädia'aguiä. Jaduhñds je'e, tijaty hajxy mgaaby mhuucypy, cab hajxy xyajcädieey. ¹⁹ Hix, ja'a jøø'xy ja'a pøcy, jiiiby jaduhñ yhäda'agø'øy maa ja'a mjøø'xytiøjc-hajxiän. Jadähooc nøcxy piädsømy. Cab jaduhñ jiiiby tiehm tiägø'øy maa ja'a mjuøhñdyhajxiän —nømä Jesús miänaañ.

Jaduhñ hädaaduhñ miädia'agytiägø'øy coo ni mädyii jøø'xy pøcy quia'a hamajtsä. ²⁰ Mänitä Jesús miänängumbä:

—Pero ja'a haxøøgwiinmahñdy, je'eds hajxy mäbøjnäbä xyajcädieeyäp. ²¹⁻²² Coo ja'a jäya'ay haxøøgwiinmahñdy hajxy jiaançh tehñ miøødä, paady hajxy haxøøgiaty jiaançh tehñ jiatcø'øy; paady hajxy miämeech, paady hajxy ñiyagho'ogyii,

paadiä jäya'adio'oxiøjc hajxy miøødtsäna'ay, paadiä jäya'ajie'e hajxy yhadsoy, paady hajxy miäwiinhøøñ, paady hajxy ñiñähøjy, paady hajxy jiaanč tehñ yajcumaya'añ, paady hajxy quia'a nä'ägädä wiinmahñmech. Coö hajxy naxy miu'ugy, paadiä hadsojwiinmahñdy hajxy miøødä. ²³Jaduhñds je'e, jaanč tehñ miadiu'u ja'a haxøøgwiinmahñdy jii. Je'eds hajxy jaduhñ mäbøcy xyajcädiehby.

Mänitä Jesús miädiaacpädøøñä.

²⁴Coö ja'a Jesús jim̄ chohñ, mänit jim̄ ñøcxy maa ja'a naax jaduhñ xiøhatiän Tiro møød Sidón. Mänitä tøjc tu'ug piaaty maa hänajty miejtsta'aga'añän. Hamee'ch jim̄ jia hidaañ. Pero miädoow ja'a cu'ughajxy jaduhñ coö ja'a Jesús hänajty jim̄ tøø miech. ²⁵⁻²⁶Jimä tadjäya'ay hänajty tu'ug chäna'ay. Hagriego hänajty miädia'agy. Ca'a hänajty je'e jiidiosä. Jimä yhuung hänajty tu'ug, to'oxiäna'c. Tøø ja'a to'oxiäna'c hänajty pia'ambety. Møjcu'u hänajty tøø yajtägø'øyii. Coö ja'a quixiä tiaj jaduhñ miädoyhajty coö ja'a Jesús hänajty jim̄ tøø miech, mänitä Jesús hoy wyiinjiicäda'agyii. Mänitä Jesús miänuu'xtaacä coö ja'a to'oxiäna'c nøcxy yajpa'amnájxäxä.

²⁷Mänitä Jesús miänaañ:

—Cab jaduhñ yhahixø'øy coöchä huc-huung tsajcaagy nmó'owät, ja'a pigäna'c-hajxy hijty quiyaaambiä.

Coö ja'a Jesús jaduhñ miänaañ, ja'a judiøshajxy jaduhñ yajmäbaatä nebiä pigäna'cän. Ja'a ca'a judiøshajxy jaduhñ yajmäbaatä nebiä hucän. ²⁸Mänitä tadjäya'ay yhadsooy:

—Wiindsón, tøyhajt jaduhñ. Pero jiiibiä huc-huunghajxy pia'piy pia'coñ meexäpa'c tijaty ja'a pigäna'c-hajxy yajwiinga'awøøby.

²⁹Mänitä Jesús miänaañ:

—Coö jaduhñ tøø mmäna'añ, cähxø'p jaduhñ coöch nmädia'agy xmiäbøjcä. Tøø ja'a mhuungä møjcu'u ñähwáatsänä. Nøcxnä jootcuyc maa ja'a mdøjcän.

³⁰Mänitä tadjäya'ay wyiimbijty. Coö jim̄ miejch maa ja'a tiøjcän, tøø ja'a yhuungä møjcu'u hänajty jiaanč nähwáatsänä. Jimä yhuung hänajty quio'na'ay maabejtcøxp hoy weenän.

³¹Mänitä Jesús jim̄ wyiimbijtagajch maa ja'a naax xiøhatiän Tiro. Mänit jim̄ ñaxøøyy maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Sidón. Mänit jim̄ ñøcxøøyy maa ja'a naax hänajty xiøhatiän Decápolis. Mänit jim̄ miedsøøyy maa ja'a mejy hänajty xiøhatiän Galilea.

³²Mänitä mähdiøjc tu'ug yajmejtsä maa ja'a Jesús ja'a wyiinduuman. Cabä mähdiøjcä mädia'agy hänajty hoy yhabädsømy, møød hänajty quiuhnatä. Mänitä Jesús miänuu'xtaacä coö ja'a quio'ø yajnähgábät maa ja'a mähdiøjc cuhnatpän. Ja'a mähdiøjcä jiamiøødhajxy jaduhñ mänaañ. ³³Mänitä Jesús ja'a mähdiøjc jäguemjuøøby miødhajty nidiuhñ. Mänitä Jesús ja'a

mähdiøjcä tiaatsc piadsihwä. Mänitä Jesús ja'a quiø'øwahxc chujyñäho'ty. Mänitä mähdiøjc tiaatsc chujyhabo'odøøyyäxä. ³⁴ Mänitä Jesús chajhee'py. Mänit miänaañ: “Efata.” Jaduhn hädaa miädia'agytiägø'øy: “Hawa'ads.”

³⁵ Tuunä ja'a Jesús jaduhn ñä'ä mänaañ, mänitiä mähdiøjc quiapxø'cy miädoowø'cy. Jaanč tehñ yhoy jaduhn miädiaacnä. ³⁶ Mänitä Jesús miänaañ coo hajxy quia'a mädiä'agät coo ja'a mähdiøjc jaduhn tøø yhoyø'øy. Pero cab hajxy jaduhn jioddhajty. Mänitiä hajxy jaduhn hoy yhamädiaagø'øy. Hoyyä Jesús mayhooc jia hanehmy coo hajxy quia'a hamädiaagø'øwät, maas hanaxiä ja'a mähdiøjc hajxy yhamädiaagøøyy. Cabä Jesús miädia'agy jaduhn ñä'ä yajtúunäxä. ³⁷ Jiaanč tehñ yagjuøøbiä cu'ughajxy hänajty jaduhn. Mänit hajxy tiägøøyy mänaambä: “Jaanč tehñ miøjmayhajt jaduhn tiuumby coo ja'a cuhnatpä yajmädoowø'øgy, møød coo ja'a huumbä yajcapxø'øgy.”

8

¹ Cujaboom cumaaxc, mänitä jäya'ayhajxy nämay yhamugøøguiumbä maa ja'a Jesús hänajtiän. Ja yähó'cäp hajxy hänajty, cabä caayyøøc hajxy hänajty ñä'ägädä møødä. Mänitä Jesús ja'a jiamiøødtøjc yaaxmujcy, ja'a hajxy hänajty nämajmetspä. Mänitä Jesús miänaañ:

² —Nnäxúu'chpøch hädaa jäya'ayhajxy. Tägøøgxøøjoch hajxy tøø xpiawädiñä. Tøø ja'a quiay tøø ja'a yhu'ugyhajxy quiøjxnä. Tii hajxy jaduhn ñä'ä jaac cäyöp. ³ Cooč hajxy jaguiay nguejxwiimbídat, wehñdä hajxy jim tiu'uyuugädawät. Hix, näje'e hajxy jäguem tøø chohnda'agy.

⁴ Mänitä Jesús yhadsoowä ja'a jiamiøødtøjc:

—Tii hädaa jäya'ay hajxy häyaa nnä'ä yajcáayyamb. Cabä cajpt yaa. Maa tsajcaagy hajxy häyaa nnä'ä páatämät —nømä Jesús jiamiøødhajxy miänaañ.

⁵ Mänitä Jesús ja'a jiamiøødtøjc miäyajtøøyy:

—Naag tsajcaagy hajxy jii mmøødä.

—Juxtujc —nøm hajxy yhadsooyy.

⁶ Mänitä Jesús miänaañ coo ja'a majiäya'ayhajxy yhøxtá'agät naaxwiin. Mänitä Jesús ja'a tsajcaagy quioondsooyy. Mänitä Dioscujú'uyöp yejcy. Mänitä tsajcaagy tiägøøyy haguiddøøbiä. Mänitä jiamiøødtøjc miooyy. Mänitä majiäya'ayhajxy miooyy. Coo ja'a Jesús ja'a tsajcaagy hänajty yhaguiddø'øy, yajwa'añguiojpy hänajty tehñgajñä. ⁷ Jimä hacxhuung hajxy hänajty miøødäbä mejtstägøøg. Mänitä Jesús quiunuu'xy. Mänit miänaañ coo ja'a majiäya'ayhajxy mio'owóøjät. Jaduhn je'e may yajwa'añguiojpä. ⁸ Mänitä jäya'ayhajxy tiägøøyy caabiä. Høxtä cuuxä hajxy hoyhoy. Høxtä jiaac piwø'c hajxy

juxtujcach, ja'a hānajtj t̄ōo quiunáxiäbä. ⁹ Nämādaaxmil jāya'ayhajxy jaduhñ quiaaayy yhuucy. Mānitā Jesús miānaañ coo hajxy wyiimbijnät. ¹⁰ Mānitā Jesús hajxy jadāhooc biarcopéjumbä m̄ōo dā jiamīōo dt̄ōjc. Mānit hajxy jim̄ ñ̄ōcxy maa ja'a cajpt hānajtj xīōhatiän Dalmanuta.

¹¹ Mānitā Jesús ja'a fariseos nāje'e ñāmejtsä. Mānitā fariseos ja'a Jesús ja'a Diosmädia'agy hajxy mīōo dyajtsib̄ōo yy. Mānitā Jesús jia nāmaayyā:

—Huuc yajcāhx̄ōgä hijxtahnd hoy-yagjūōoñäbä ja'a tsajpootypä. Jaduhñ h̄ōjtsä t̄ōyhajt nm̄ōo dhādät coo mīīchä Diosmäjaa mjaan̄ch m̄ōo dā —n̄ōmā fariseoshajxy miānaañ.

¹² Mānitā Jesús jiootmaxiejy. Jootmadiäḡōo yy jaduhñ. Mānit miānaañ:

—Tii ja'a Diosmäjaa hajxy coo mwi'i yhixa'añ. T̄ōyhajt mijts nnāmá'awät coo hajxy m̄ga'a hixa'añ —n̄ōmā fariseoshajxy ñāmaayyā.

¹³ Mānitā Jesús hajxy wyiimbijnä m̄ōo dā jiamīōo dt̄ōjc. Mānit hajxy tiäḡōo yy barcojooty. Mānit hajxy tiu'ub̄ōjcy. Mejyhawiimb hajxy hānajtj ñ̄ōcxa'añ.

¹⁴⁻¹⁵ Mānitā Jesús ja'a jiamīōo dt̄ōjc ñāmaayy:

—Mnigwieendāhad̄ōjap hajxy. Ca'a ja'a Herodes chajcaagychooy hajxy mmāwādijtā, ni ja'a fariseos jie'ehajxy.

Mānitā Jesús jiamīōo dhajxy yhijxy coo ja'a tsajcaagy hajxy hānajtj t̄ōo quia'a jaac juy. Jagooyyā tsajcaagy hajxy hānajtj tu'uquiiä mīōo dā barcojooty. ¹⁶ Mānit hajxy tiäḡōo yy niñāmáayyābä:

—Paady hajxy jaduhñ xñāmáayyām, coo tsajcaagy hajxy t̄ōo njahdiäḡōo yyām.

¹⁷ Coo ja'a Jesús jaduhñ yhamādoonajxy waambatiä jiamīōo dhajxy hānajtj ñiñāma'ayii, mānit hajxy ñāmaayyā:

—Nej, jaduhñ hajxy mwiinjūōyā coochä tsajcaagy t̄ōo nmādia'aguiä, ja'a hajxy t̄ōo mjahdiäḡōo yyābä. Cab hajxy t̄ōo mnā'ägādä wiinjūōy tijátyh̄ōch t̄ōo nmādia'agy. Mjaan̄ch teh̄m̄ quiuhx̄ē mijts jaduhñ. ¹⁸ Xiidsä mwiin hajxy mja m̄ōo dā, cab hajxy tii mhijxmāhm̄ōy. Xiidsä mmādohnd hajxy mja m̄ōo dā, cab hajxy tii mmādooāhm̄ōy. ¹⁹ Mānāaj̄ōchä nāmāgoox̄milpā jāya'ay nyajcayyän ja'a māgoox̄tsajcaagy, naac cachä caadiuc hajxy mbiw̄ō'cy.

Mānit hajxy yhadsooyy:

—Majmetsc.

²⁰ Mānitā Jesús miānāangumbä:

—Jaanä mānāaj̄ōchä nāmādaax̄milpā jāya'ay nyajcayyän ja'a juxtujtsajcaagy, naag cach hajxy mbiw̄ō'pä.

Mānit hajxy yhadsoogumbä:

—Juxtujc.

21 Mänit hajxy ñämäayyägumbä:

—Caj mijts tøø mnä'ägä wiinjuø'øy tijátyhöch tøø nmädia'agy —nømä Jesús miänaañ.

22 Mänitä Jesús hajxy jim miejtstägajch maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Betsaida. Mänitä wiinds tu'ug wyitsmejtsä maa ja'a Jesúsän. Mänitä Jesús miänuu'xtaacä coo ja'a wiinds ween ñähdoñii, ween jaduñ yhijsø'ogy. 23 Mänitä Jesús ja'a wiinds wyijstsooy. Mänitä wiinds cajtpa'a quipxy miødhajtä. Mänitä wiinds wyiingutsujøøyyä. Mänit wyiingumo'xøøyyä. Mänit miäyajtøøwä pø tøø hänajty yhijsø'ogy. 24 Mänit tiägøøyy hijxø'pä weenjaty. Mänit miänaañ:

—Tøøch weenjaty nhijxø'ogy. Cábøchä jäya'ay hoy nhøxcaba'añ. Nnajuøøbiøch jaduñ coo jäya'ayä, pero jaduhñhöch nhixy nebiä quepychaajän.

25 Mänitä Jesús ja'a wiinds jadähooc wyiingumo'xøøguiumbä. Mänitä wiinds hoy tiägøøñä hijxpä. Hotyiijä hänajty jäguemjaty yhijsnä. 26 Mänitä Jesús miänaañ:

—Tu'uda'aquii mnøcxät maa ja'a mdøjcän. Ca'a cajptooty mguyo'oy mgubøgø'øy —nømä craa ñämaayyä, ja'a hänajty tøø yhijsø'øguiäbä.

27 Mänitä Jesús hajxy jim tiu'ubøjcy møødä jiamiøødtøjc. Jim hajxy hänajty ñøcxa'añ maa ja'a naax hänajty xiøhatiän Cesarea de Filipo. Cajpt-cajpt hajxy hänajty wiädita'añ. Tu'haamnøcxpä, jimä Jesús ja'a jiamiøødtøjc miäyajtøøyy:

—Høøch, pøñhöchä cu'ugäda'a xtyijp.

28 Mänitä Jesús yhadsoowä:

—Näje'e hajxy miäna'añ cooc tyjy miich mJuan mäyajnäbejpä. Näje'e hajxy miänaambä cooc tyjy miich mhElíasä. Näje'e hajxy jiaac mänaambä cooc tyjy miich mDiosquexiä, cooc tyjy miichä Diosmädia'agy jecy myajwa'xy.

29 Mänitä Jesús yajtøøgumbä:

—Mijtsäts, pøñhöch mijtshajxy jaduñ xtyijp.

Mänitä Pedro yhadsooy:

—Jue'e miich, Cristo. Dios miich tøø xwyiinguexy.

30 Mänitä Jesús ja'a jiamiøødtøjc ñämaayy coo ja'a Jesús hajxy quia'a mädiä'agät pøñ hänajty je'e.

31 Mänitä Jesús ja'a jiamiøødtøjc tiägøøyy yajwiingapxøøbiä:

—Høøch, Diosquexyhøch høøch. Madiú'ujøchä tsaachpä nøcxy nhabaada'añ. Xmiähanhadäambøchä jäya'ayhajxy, ja'a hajxy jiiy wiindsøñhajpä maa ja'a tsajtøjcän, møødä teedywiindsøñhajxy, møødä häna'c-hajxy jiiy Diosmädia'agy-yajnähijsøøbiä maa ja'a tsajtøjcän. Mänithøch hajxy jaduñ xjia yajyagho'oga'añii. Pero cooch hajxy

hänajty tøø xyajyagho'ogyii, cudägøøgxøøyyä, mäníthøch njujypiøjtägatsa'añ.

³² Howyiinjuøøñä ja'a Jesús jaduhñ miädiaacy. Mänitä Pedro ja'a Jesús hawiingtuum wioonøcxy. Mänitä Pedro miänaañ:

—Wiindsón, ca'ads jaduhñ mwi'i miäna'añ. Caj miich nej mjada'añ mhabeta'añ —nømä Jesús ñämaayyä.

³³ Mänitä Jesús wia'wiimbijty. Mänitä jiamiøødtøjc wyiin-hee'ppejty. Mänitä Pedro yhojjä:

—Møjcu'u, jua'ads yaa maach nwiinduumän. Jaduhñ miich mwiiinmahñdyhaty nebiä jäya'ayhajxy wyiinmahñdyhajpä. Caj miich jaduhñ mwiiinmahñdyhaty nebiä Dios wyiinmahñdyhatiän —nømä Jesús miänaañ.

³⁴ Mänitä Jesús ja'a cu'ug miøjyaaxy møødä jiamiøødtøjc. Mänitä Jesús miänaañ:

—Pøn jioot tsojp cooçh xjamiøødhädät, weenä yhamdsoo cuhdujt hajxy ñajtshixø'øy, weenä jioot hajxy piäda'agy coo hajxy chaachpøjpat nebiøch ndsaachpøga'añän. Wéenhøçhä nmädia'agy hajxy tehngajnä xmiäbøjçä. ³⁵ Pønä jioot ja pädaacp coo hajxy hoy jiugyhädät, cab hajxy cøjxta'axiøø jiugyhada'añ nebiä Dios jiugyhatiän. Pero pønä jioot pädaacp coo hajxy yhó'ogät ja'a høøçhcøxpä møødä Diosmädia'agyquiøxpä, je'edshajxy homiänaajä jugyhadaamb nebiä Dios jiugyhatiän.

³⁶ Coø hajxy hodium mga'a mähmø'owät coo hajxy hänajty tøø mho'ogy, cab hajxy jaduhñ mniyaghoyø'owøøjät, hoy hajxy hänajty yaa tøø mja mäyøøhaty hädaa yaabä naaxwiin. ³⁷ Ni tii yaa quia'a nä'ägädä tsoobaady hädaa yaabä naaxwiin nebiä mjugyhajthajxy choobaada'añän, coo hajxy homiänaajä mjugyhädät nebiä Dios jiugyhatiän.

³⁸ Pønähøch xmiädsähdiuumb møødhøçhä nmädia'agyquiøxpä maa hädaa jäya'ay wyiinduumhajxiän, hädaa pojmoødpä cädieemiøødpähajxy, hädaahajxy ca'a Diosmädia'agy miäbøjpä, cooçh yaa ngädaactägätsät hädaa yaabä naaxwiin, mänitøch hajxy jadähooc nmädsähdiuundägatsa'añ, pønjätyhøch hänajty yaa tøø xmiädsähdiuñ. Diosquëxyhøch høøch. Diosmøcmäjaamøødhøch hänajty yaa ngäda'aga'añ, näguipxy møødä Diosmoonsähajxy, ja'a hajxy jim hijpä Dioswiinduum —nømä Jesús miänaañ.

9

¹ Mänitä Jesús miänáangumbä:

—Chaads mijts tøyhajt ndehm ñämä'awät, mijts xii tänaabiä, näje'e hajxy hänajty mga'a ho'ogyñä coo hänajty quiähxø'øga'añ coo ja'a Dios hänajty yhane'ema'añ ja'a miøcmäjaahaam.

² Cudädujxøø, mänitä Jesús ja'a Pedro wioonøcxy maa ja'a tun jaančh tehṃ quiøxpän, näguipxy møødä Santiago møødä Juan. Nämädaaxyä hajxy hānajtj jim. Mänitä Jesús wyiin jiojpx wiing jiajty maa ja'a Pedro wyiinduuhajxiän. ³ Høxtä haamb høxtä tsāmaambä Jesús hānajtj møødä wyit møødä tiucxy. Jaančh tehṃ pioobä wyit hānajtj nägø'ø nädecypia. ⁴ Mänitä Eliašhajxy jim nāgüehxtøø'xy møødä Moisés. Jimä Jesús hajxy hānajtj wyi'i miøødmādia'agy. Nägoojä Pedrohajxy hānajtj nā'ä hijxcāda'agy nā'ä hee'pcāda'agy. ⁵⁻⁶ Jaančh tehṃ chāhgøøbiä Pedrohajxy hānajtj. Cab hajxy hānajtj najuø'øy waamb hajxy jaduhñ nā'ä mäná'anät. Mänitä Pedro nā'ä nägoobä miānaañ:

—Wiindsón, hoyøøyy jaduhñ coo hajxy yaa tøø nbéjtām. Nhuuc hädiuñ højts tøjquemyhuung tægøøg maa mijtshajxy häyaa cødu'ug myaghāñ'awø'øwät, møød miich, møødä Moisés, møødä Elías —nømä Jesús nāmaayyā.

⁷ Tuunä ja'a Pedro jaduhñ nā'ä mänaañ, mänit hajxy nāma'anāhbejty. Mänitä Dios jiiby quiapxy nāma'ajooty: “Høøch nHuung hädaa. Njaančh tehṃ chójpiøch hädaa. Mäbøjciä miādia'agy hajxy.” ⁸ Coo ja'a nāma'a chajpejty, tøø ja'a Moiséshajxy hānajtj yhadägoyyø'øy møødä Elías. Coo ja'a Pedrohajxy jia hijxwādipty, cabä Moisés hajxy yhijxnä ni ja'a Elías; jagooyyā ja'a Jesús hajxy jiaag hijxy nidiuhñ.

⁹ Jimä Jesúshajxy hānajtj wyiinmānacy tunñähgøxp møødä jiamioød nädägøøgpä, mänitä Jesús miānaañ:

—Ca'a hajxy pøn mnä'ägädä hawaanä tijaty hajxy yaa tøø mhixy tøø mmādoy høxtä cóonøch hānajtj tøø njujypiojtägach cooçh hānajtj tøø nho'ogy. Diosquēxyhøch høøch —nømä Pedrohajxy nāmaayyā.

¹⁰ Coo ja'a Pedrohajxy jaduhñ nāmaayyā, paadiä mādia'agy hajxy jaduhñ miäbøjcy. Jioodhajt hajxy jaduhñ nebiaty hajxy hānajtj tøø yhixy tøø miādoy. Hamiñ haxøpy hajxy hānajtj jia nīmiāyajtøyii waambä Jesús hānajtj jaduhñ jia mäna'ana'añ coo jaduhñ miānaañ cooc hānajtj jiujypiojtägatsa'añ. ¹¹ Mänitä Jesús hajxy miāyajtøøyy:

—Ja'a häna'c hajxy jiiby yajnähixøøbiä maa ja'a tsajtøjcän, jaduhñ hajxy miāna'añ coogä Elías tsipcøxp jawyiin quiädä'agät. Mänitägä Cristo høxhaam jiaac tehṃ quiäda'aga'añ. Tii hajxy jaduhñ coo miāna'añ. Nej, tøyhajt jaduhñä.

12-13 Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Jaduhñä Diosmādia'agy jiaančh mäna'añ coogä Elías jawyiin quiäda'aga'añ. Tøyhajt jaduhñ. Mänitägä cøxiä wiinä yagjema'añ yajtägatsa'añ. Tøø ja'a Elías jia cāda'agy. Pero tøø

jaduhñ jiaanč tehñ chaächtiuñii nebiatiä jäya'ay jioothajxy chocy. Tøjjajt jaduñ nebiä Diosquexyhajxy jecy quiujahyyän. Nej, mnajuøøby hajxy jaduñä waambátyhøčhä Diosmädia'agy xmiädiacpä, høøčhä ja'a Diosquexypä, coočhä jäya'ayhajxy xchaächtiunaambä, møød coočhä hajxy xquia'a jaac hixaanñä.

¹⁴ Coo ja'a Jesús hajxy jiiby quiädaacy maa ja'a jiamiøødhajxy hñanjty tøø miähmø'øyän, ja'a hajxy hñanjty jiiby nädaaxtuñpä, mänitä Jesús yhiijxy coo ja'a jiamiøødhajxy hñanjty piqiiä tøø piäda'agyii ja'a majiäya'ay. Jimä häna'c hajxy hñanjty miøødniyhøjyii, ja'a häna'c-hajxy jim yajñähixøøbiä maa ja'a tsajtøjcän. ¹⁵ Nägoo ja'a cu'ugä Jesús hajxy jiojchixøøyy, mänit hajxy jiaanč tehñ xioondaacy. Mänitä Jesús jiojchixøøyyä. Mänit yajpoo'xä. ¹⁶ Mänitä Jesús miänaañ:

—Tii hajxy mwi'i yajñiguiuhøjøøyyäp.

¹⁷ Mänit tu'jäya'ay yhadsooyy:

—Wiindsón, chaächhä nhuung tøø nja møødmeh. Møjcu'u jaduñ miøød. Ja'a møjcu'u wi'i yaguhmñ. ¹⁸ Naxy jaduñ yajcädayii. Mänit tiägø'øy hahoo'pä. Mänitä tiøøts tiägø'øy yajcädajpä. Mänit møc-häwøønä jiaty. Tøøčhä mjamiøødtøjc nja mänuu'xta'agy coočhä nhuung hajxy cu xyajpa'amñähwaatsä. Pero cab hajxy tøø miäjäda'agy —nømä Jesús ñämaayyä.

¹⁹ Mänitä Jesús ja'a jiamiøødtøjc ñämaayy:

—Ja'a! Cábøch mijtsä nmädia'agy xñä'ä mabøjcä coočhä nDiosquexiä. Tøøčhä mijts jejcy nja møødwädity, y cahnä hajxy tii mnä'ägädä habøcyñä. Jaanč tehñ yhanaxiä mijts jaduñ mguhxexä. Nébiøch mijts nnä'ä tünät. Hoorä, witsmiñxä ja'a pa'amjäya'ay yaa —nømä Jesús miänaañ.

²⁰ Mänitä Jesús miädia'agy quiudiuñäxä. Coo ja'a Jesús yhiixä ja'a møjcu'u, mänitä mähdiøjcä pia'am tiehñ ñämejtsä. Mänitä mähdiøjcä quiädaayy naaxwiin. Mänit piayajch piadøø'py. Mänit tiägøøyy hahoo'pä. ²¹ Mänitä craa tieedy miäyajtøøwäxä:

—Mänaa hädaa mhuung tøø pia'ambety.

Ja'a Jesús jaduñ yajtøøw.

—Muutsnä hñanjyñä —nømä craa tieedy yhadsooyy.

²² Mänitä tieedy miänäänngumbä:

—Naxyhøch hädaa nhuung jioøngädaw jioømbøgø'øy coo pia'am jaduñ naxy ñähbaadyii. Naxy ñioøgädaw ñioøbøgøøbiä. Ja weenjaty jaduñ quiaa yagho'ogyii. Tunä mayhajt. Pø jii miič møcmäjaa mmøødä, højts näxúu'tsäc, højts puhbéjtäc —nømä Jesús ñämaayyä.

²³ Mänitä Jesús miänaañ:

—Nej, jadúhnhøch miičh xmiøyajtøyyä pø nmøødhøch møcmäjaajä. Pøn jaduhñ mäbøjp, hotyijä jaduhñ yhojyø'øwáañäxä.

²⁴ Mänitä pa'amjäya'ay tieedy yaaxy:

—Nmäbøjpiøch. Høøch puhbéjtäc, jadúhnhøch maas hoy njaac mäbøgät.

²⁵ Jimä jäya'ayhajxy hänäjty may wyi'i miamiucy. Coø ja'a Jesús ja'a majiäya'ay jaduhñ yhijxy, mänitä Jesús ja'a møjcu'u ñämaayy:

—Høøch miičh nhanehmby coø hädaa craa mhøxmájtñät. Cab jaduhñ mänaa mnämejtstägájtñät. Naxy miičh hädaa mähdiojc myaghuumy myajnaty —nømä møjcu'u yhojjä.

²⁶ Mänitä mähdiojc møc yajtsaächyaaxä. Mänit jäwipjyø'cy xiäyaayyø'cy. Mänit ñähwaatsä quiuhwaatsä. Nebiä ho'ogypiän jiajty. Coø jaduhñ yhijxä, mänitä jäya'ayhajxy may miänaañ cooc tyijy hänäjty tøø yho'ogy. ²⁷ Mänitä Jesús ja'a craa wyidsø'cy. Mänitä craa hoy tiänaayyø'nø.

²⁸ Mänitä Jesús hajxy tiøjtägøøyy møødä jiamiøødtøjc. Mänitä Jesús hamee'ch miäyajtøøwä ja'a jiamiøød:

—Tii højts jaduhñ coø tøø nga'a mäjädaacpä.

²⁹ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Coo Dios hajxy mjaančh tehñ miänuu'xtá'agät, mänit yø'øduhmbä pa'am hajxy hoy myajnaxät. Pero pø caj, cab hajxy myajnaxät.

³⁰ Coø ja'a Jesús hajxy jim chohñ, mänit hajxy ñøcxy Galilea. Cabä Jesús hänäjty yajnajuø'øwa'añii maa hänäjty nøcxy wiädita'añ. ³¹ Mänitä Jesús ja'a jiamiøødtøjc tiägøøyy yajwiingapxøøbiä:

—Høøch ja'a Diosquexypä, nøcxáambøch nniñähduga'añii coočhä jäya'ayhajxy xyaghó'ogät. Y coočh hänäjty tøø nho'ogy, cumáaxc-høch hänäjty njujyipiøjtägatsa'añ —nømä Jesús miänaañ.

³² Cabä Jesús ja'a jiamiøødhajxy ñä'ägädä wiinjuøøyy waambatiä Jesús hänäjty tøø miädia'agy. Cab hajxy hänäjty jia nä'a wi'i miäyajtøøwämbä. Hiç, tsähgøøby hajxy hänäjty.

³³ Mänit hajxy jim miejch Capernaum maa hajxy hänäjty chäna'ayän. Coø hajxy hänäjty tøø tiøjtägø'øy, mänitä Jesús ja'a jiamiøødtøjc miäyajtøøyy:

—Tii hajxy hijty mwi'i yajcapxiøøby jim tu'haam-miimbä.

³⁴ Pero cab hajxy waamb ñä'ägädä hadsooyy. Hiç, jue'e hajxy hänäjty tøø yajtsibø'øy tu'haam-miimbä, pønä cuhdujt hänäjty maas møc møød. Tsähdiuumb hajxy hänäjty, paady hajxy quia'a nä'ägädä hadsooyy. ³⁵ Mänitä Jesús yhäñaaguiädaacy, Mänitä jiamiøødtøjc ñämaayy, ja'a hajxy hänäjty nämajmetspä:

—Yam hajxy weeñtiä huuc møjwa'ag. Pøn jaduñ pøc-juøøby coo møjcuħdujt miøødhádát, cabä cuħdujt jaduñ ñä'ägädä møødhada'añ. Moonsä jaduñ ñä'ägä tunaamby.

³⁶ Mänitä Jesús pigäna'c-huung tu'ug miøjyaaxy. Mänit piädaacy cujc maa ja'a jiamiøødhajxy hänäjtiän. Mänit chehñø'cy. Mänitä jiamiøødtøjc ñämaayy:

³⁷ —Pøn hädaa pigäna'c hädaaduhmbä tsojp ja'a høøçhcøxpä, jaduñ mäwíinhøch xchojpä. Jaaná jadúhñhøçhä nDeedy hajxy xchójcäbä —nømä Jesús miänaañ.

³⁸ Mänitä Juan ja'a Jesús ñämaayy:

—Wiindsón, tøø højts jäya'ay tu'ug nbaady. Jimä pa'amjäya'ay hänäjty yajpa'amnaxy, ja'a hajxy møjcu'umøødpä. Miiçhä mxøø hänäjty xquiapxpáatäp. Mänit højts nnämaayy coo quia'a yajpa'amnáxnät. Paady højts jaduñ nnämaayy, coo højts näguipxy xquia'a møødwädíjtäm.

³⁹ Mänitä Jesús miänaañ:

—Cábäts hajxy waamb cu mnämaayy. Pønñhøçhä nxøø xquiapxpáatäp coo ja'a hoy-yagjuøøñäbä hänäjty yajcähxø'øgy, cábøch jaduñ xchoj mägapxtägoyya'añ. ⁴⁰ Pøn højts jaduñ xquia'a mädsiphájtäm, je'eds hajxy jaduñ xmiägu'ughájtäm. ⁴¹ Coo mijts pøn xyajnoøhú'ugät je'eguiøxpä cooch mijts xpiawädity, høøçh ja'a Cristo, jimä hoyhajtä weenhajt piaada'añ Dioswiinduum.

⁴² 'Pønjátyhøçhä nmädia'agy xmiäböjcäp, hoy hajxy quia'a jagä høxpøquiä, coo hajxy jøjcaxø'øwøøjät, ja'a häna'c-hajxy jaduñ mäjøjcaxøøbiä, mejor paandsaa hajxy häxøpy tøø yajyo'xodsø'øyii, jaduñds hajxy häxøpy tøø miejjiäwipø'øyii.

⁴³⁻⁴⁴ Pø jimä mgø'ø hänäjty xyajcädieey, maas hoy jaduñ coo mnä'ägädä høxpúxät, jaduñ tehngajnä xquia'a yajcädiéhñät. Jadúhñäts homiänaajä mjygyhádät nebiä Dios jiygyhatiän, hoyyä mgø'ø hänäjty metsc mga'a jagä møødä. Hix, coo tehngajnä mjaac cädiéeyät, jiiby mhädá'agät haxøøgtuum maa ja'a jøøn mänaa quia'a nä'ägädä pi'ichän, hoyyä mgø'ø hänäjty jia ca'xiä. ⁴⁵⁻⁴⁶ Jaaná jaduhñduhmbä, pø jimä mdecy hänäjty xyajcädieey, maas hoy jaduñ coo mnä'ägädä høxpúxät, jaduñ tehngajnä xquia'a yajcädiéhñät. Jadúhñäts homiänaajä mjygyhádät nebiä Dios jiygyhatiän, hoyyä mdecy hänäjty metsc mga'a jagä møødä. Hix, coo tehngajnä mjaac cädiéeyät, jiiby mhädá'agät haxøøgtuum, hoyyä mdecy hänäjty jia ca'xiä. ⁴⁷ Jaaná jaduhñduhmbä, pø jimä mwiin hänäjty xyajcädieey, maas hoy jaduñ coo mnä'ägädä yajpadsømät, jaduñ tehngajnä xquia'a yajcädiéhñät. Jadúhñäts homiänaajä mjygyhádät nebiä Dios jiygyhatiän, hoyyä mwiin hänäjty metsc mga'a jagä møødä. Hix, coo tehngajnä mjaac cädiéeyät, jiiby mhädá'agät haxøøgtuum, hoyyä mwiin hänäjty jia ca'xiä.

48 Jiiby haxøøgtuum, cabä tøønghajxy jiiby mänaa ñä'ägä ho'ogy, møød cabä jøøn jiiby mänaa ñä'ägä pi'tspä.

49 'Pøñ jiiby hijp haxøøgtuum, cab hajxy jaduhñ jiiby mänaa quiøxy toya'añ. Jaduhñ mäwíinäts je'e nebiä tsu'uçh caanø'øybän, cabä jøøn jaduhñ jiiby mänaa pyi'ich. 50 Ja'a caan, tuuñgpaatp je'e. Pero coo ja'a tiaamdspä quiøxät, cab jaduhñ mänaa tiuñgpáatnät. Jaduhñ mäwíinäts mijtspä, hoy yajxón hajxy mnimiøødhidøøjät. Cab hajxy jaduhñ mänaa myajniguiudsip myajniguiuma'adø'øwøøjät.

10

1 Mänitä Jesús jim chónhngumbä Capernaum. Mänit ñøcxy Judea-naaxooty, ja'a xøøbädsømyhaampiä, jim Jordán-møjnøøhawiimb. Mänitä jäya'ay may ñäméjtsägumbä. Mänitä Jesús tiägøøguiumbä yajnähixøøbiä, neby hānajty naxy yajnähixø'øyhatiän. 2 Mänitä fariseodøjc-hajxy näje'e miejch. Mänitä Jesús hajxy miäyajtøøyy:

—Nej, miimbä cuhdujt jaduhñä coo jäya'ayhajxy ñiyhøxmadsoøjädä.

Paadiä Jesús jaduhñ miäyajtøøwä, hijxmadsoøwä hānajty jaduhñ waamb hānajty yhadsowa'añ. 3 Mänitä Jesús yajtøødägajch:

—Nej, jaduhñä Moisés jecy quiujahyyä coo hajxy mniyhøxmadsoøjädä.

4 Mänitä fariseoshajxy yhadsoooy:

—Jaduhñä Moisés jecy quiujahy coogä cuhdujt jaduhñ myiñ coo jäya'ayhajxy ñiyhøxmadsoøjät.

5 Mänitä Jesús miänáangumbä:

—Coo mijts mjaançh tehñ quiuhxexä, paadiä Moisés ja'a cuhdujt jaduhñ jecy yejcy coo mdo'oxiøjc hajxy mhøxmadsoøjädä.

6 Mänaa ja'a naaxwiimbä jecy yhawijy tiøø'xta'aguiän, mänitä Dios jäya'ay metsc quiunuu'xy ya'adio'oxy. 7-8 Coo ja'a Dios ja'a jäya'ay jaduhñ jecy quiunuu'xy ya'adio'oxy, paadiä ya'adiøjc jaduhñ tio'oxiøjwiingpøgät. Jaduhñ hajxy jaduhñ yhijnät nebiä tu'que'expän. Hawiingøøby hajxy jaduhñ. Cab hajxy wioowhjtänä ja'a tiaj ja'a tiédiäm. 9 Pønjetiä Dios jaduhñ tøø quiunuu'xy coo hajxy ñimiøødtsäna'awøød nämetsc, cab hajxy jaduhñ ñiyhøxmadsoøjät —nømä Jesús miänáañ.

10 Mänitä Jesús hajxy tiøjtägøøyy møødä jiamioødtøjc. Mänitä Jesús jadähooc miäyajtøøwä ja'a jiamioød waambatiä Jesús ja'a fariseodøjc hānajty tøø miøødmädia'agy. 11 Mänitä Jesús yhadsoooy:

—Põnä tio'oxiøjc hõxmajtsp, y mänitä wiingto'oxiøjc wyi-
ingpøcy, miägädiehbiä tio'oxiøjc jaduñ. Haxøøg jaduñ ji-
atcø'oy. ¹² Jaaná jaduñduhmbä, coo ja'a to'oxiøjc ñihyap
yhõxmádsät, y coo wiingya'adiøjc wyiingpøgät, jaduñnä
ñihyap miägädiehbiä. Jaaná haxøøg je'eduhñ jiatcøöbiä
—nõmä Jesús miänaañ.

¹³ Mänitä Jesús pigäna'c mejtstägøøg yajnämejtsä, coo hajxy
ween quiunuu'xyii. Coo ja'a Jesús jiamiøød hajxy jaduñ
yhijxy cooc tyijy ja'a Jesús hänäjty yhadsiba'añii, mänitä
pigäna'cä tiajhajxy yhadújcäxä coo ja'a Jesús hajxy jaduñ
quia'a nänøcxät. ¹⁴ Coo ja'a Jesús jaduñ yhijxy coo ja'a
pigäna'c-hajxy hänäjty wyi'i yhadugyii, mänitä Jesús ja'a ji-
amiøød yhojy:

—Ca'a yøø pigäna'c hajxy mwi'i yhaducy. Wéenhøch
hajxy jaduñ xñämiñ. Coo mijtsä Diosmädia'agy jaduñ
mmäbøgät neby hädaa pigäna'c-hajxy miäbøquiän, mänit mi-
jtsä Dios jaduñ xyhuunghädät. ¹⁵ Hix, ja'a pigäna'c-hajxy,
cab hajxy tii quia'a nä'a mäbøcy. Tsipcøxp hajxy jaduñ
ñä'ägä mäbøcy. Jaduñds je'e, coo mijts mmäbøgät nebiä
pigäna'c-hajxy miäbøquiän, mänit hajxy jaduñ mjugyhädät
cøjxta'axiøø nebiä Dios jjugyhatiän. Tøyhajt jaduñ —nõmä
Jesús miänaañ.

¹⁶ Mänitä Jesús ja'a pigäna'c tiägøøyy cunuu'xpä
tu'ugjaty-tu'ugjaty. Cøøñähgäjpäp hajxy hänäjty.

¹⁷ Mänitä Jesús jim chohñ. Jim hänäjty tiu'uyo'oyñä, mänitä
Jesús jäya'ay tu'ug päyø'øguiä ñajtspaadøøyyä. Mänit wyiinji-
jcädaacä. Mänit ñämaayyä:

—Wiindsõñ, mjaanç tehñ yhoyhäna'c miich. Nébiøch
ngudiünät cooçh cøjxta'axiøø njugyhädät nebiä Dios jjugy-
hatiän —nõmä Jesús miäyajtøøwä.

¹⁸ Mänitä Jesús yhadsooy:

—Tiich miich jaduñ coo xñäma'ay cooçh nhoyhäna'cä.
Ni põñ jaduñ quia'a hoyhäna'cä. Jagooyyä Dios tu'uquiä
yhoyhäna'cä. ¹⁹ Mnajuøøby miich jaduñ nebiatiä Moisés
cuhdujt jecy yejcy, túhmäts. “Cab hajxy mnuyagho'ogøøjät.
Cabä wiingto'oxiøjc hajxy mmøødtsáná'awät. Cab hajxy
mméedsät. Cab hajxy mhøhñdá'agät. Cab hajxy mmäméedsät
høhñda'agymiädia'agyhaam. Mwiingudsähgø'øwäbä mdajjä
mdeedy hajxy” —nõmä Jesús miänaañ.

²⁰ Mänitä Jesús ñämáayyägumbä:

—Pero Wiindsõñ, homiänájøch jaduñ ngudiüñ.
Múutsnøçhä hoguiuhdujt nmädsøhñdaacy —nõmä Jesús
ñämaayyä.

²¹ Mänitä Jesús ja'a craa wyiinhee'ppejty. Jiaanç tehñ
chójcäbä craa hänäjty je'e. Mänitä Jesús miänaañ:

—Tu'tu'uyyā mga'a cōxy cudiuñ. Nøcx cōxy toog tijaty jim mmøød, jaduhñds mmó'owät pønjaty hajxy häyoob. Coø jaduhñ mgudiúnät, mänit jim mnøcxät Dioswiinduum. Jim miichä hoybä weenbä mbáadät tsajpootyp. Hoorä, høøch padu'ubøjcäc.

²² Coø ja'a craa jaduhñ ñämaayyā, mänit jiootmadiägøøyy. Mänit wyiimbijnä tájjäp máayyap. Hix, jaanč tehñ miäyøø hänajty je'e.

²³ Jimä Jesús ja'a jiamiøødhajxy hänajty piadäna'ay. Mänitä Jesús wyiinhee'ppejty. Mänit miänaañ:

—Jaanč tehñ chip jaduhñ coø yø'ø mäyøødøjc-hajxy jim ñøcxät Dioswiinduum. Tehñ tiøyhajt jaduhñ.

²⁴ Coø ja'a Jesús jaduhñ miänaañ, jiaanč tehñ yagjuøøyy ja'a jiamiøødhajxy jaduhñ. Mänitä Jesús miänáangumbä:

—Mägu'ughajpädøjc, pønjatiä xiädø'øñ hajxy hajoodhajp, jaanč tehñ chip jaduhñ coø hajxy jim ñøcxät Dioswiinduum.

²⁵ Maas paquiä camello tu'ug jiihy ñaxó'øwät xuhñdyjutooty quejee ja'a mäyøøhäna'c-hajxy jim tiägó'øwät Dioswiinduum.

²⁶ Coø ja'a Jesús jaduhñ miänáangumbä, mänitä jiamiøødhajxy maas hanaxiä yagjuøøguiumbä. Mänitä Jesús miäyajtøøwä:

—Pønxada'aduhñ jaanč tøy nähwa'adsaamb.

²⁷ Mänitä Jesús wyiinhee'ppéjcumbä. Mänit miänaañ:

—Ja'a jäya'ayhajxy, cab hajxy hamdsoojoot hoy jajniñhwa'adsøøját. Pero Dios, je'eds mäyajnähwaatsp. Hotyijä Dios jaduhñ jiaty.

²⁸ Mänitä Pedro ja'a Jesús ñämaayy:

—Huuc mädoø, coø højts miič nbadu'ubøjcy, cøjx højts nnähgue'egy tijaty højts hijty nmøød.

²⁹⁻³⁰ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Pønjaty cøxiä tøø ñähgue'egy ja'a høøchcøxpä møødä Diosmädia'agyquiøxpä, maas may hajxy jaduhñ jiaac paada'añ hädaa yaabä naaxwiin tijaty hajxy hänajty tøø ñähgue'egy tøø yhøxyo'oy, tiøjc, piuhya'ay, piuhdo'oxy, tiaj tieedy, yhuung, ñaax. Møød jim hajxy ñøcxa'añ tsajpootyp. Jim hajxy jaduhñ homiänaajä yhida'añ, hoy hajxy hänajty yaa tøø jia tsaachpøcy ja'a høøchcøxpä hädaa yaabä naaxwiin. Tøyhajt jaduhñ. ³¹ Pønjatiä mõjtuung jäda'ahaty ca'a møød, nämay hajxy miøjtägø'owa'añ. Pero pønjatiä mõjtuung jäda'ahaty ja møød, nämayyä tiuunghajxy piøgáañäxä —nømä Jesús miänaañ.

³² Mänitä Jesús hajxy jim tiu'ubøjcy møødä jiamiøødtøjc. Jerusalén hajxy hänajty ñøcxa'añ. Jawyiinä Jesús hänajty yo'oy. Mayyä jäya'ayhajxy hänajty pianøcxy møødä Jesús jiamiøødhajxy, ja'a hajxy hänajty nämajmetspä. Jaanč tehñ

yagjuøøby hajxy hānajtj. Høxtä tsähgøøby hajxy hānajtj. Mānitä Jesús ja'a jiamiøød hawiing wioonøcxy. Mānitä Jesús tiägøøyy mādiaacpä nebiaty hānajtj jiada'añ yhabeta'añ:

33 —Huuc mādow hajxy, yaṃ hajxy nnøcxām Jerusalén. Coø hajxy jim ngoodaanām, mānitøchä teedywiindsøn hajxy xyajcø'ødägø'øwa'añ, møødä hāna'cä Diosmādia'agy hajxy jim yajnahixøøbiä tsajtøgooty, høøch ja'a Diosquexypä. Mānitøch hajxy jaduṃ xyajnahdija'añ coøch hajxy xyagho'oga'añ. Mānitøch hajxy xyajcø'ødägø'øwa'añ ja'a hāna'c-hajxy jim tsoṃbä Roma. 34 Madiú'ujøch hajxy xchaaçhtiuna'añ. Xñäxi'igáambøch hajxy. Xwyyiinwoonáambøch hajxy. Xwyyiingutsujø'øwáambøch hajxy. Xwiobho'ogáambøch hajxy. Mānitøch hajxy xjia yagho'oga'añ. Pero cudägøøgxøøyyøch njuyypjøjtägatsa'añ, —nømä Jesús miānaañ.

35 Mānitä Jesús wyiinguwa'agøøyyä ja'a Santiago møødä Juan. Ja'a Zebedeo yhuunghajxy hānajtj je'e. Mānit hajxy miānaañ:

—Wiindsøn, huuc tunä mayhajt ja'a højtscøxpä.

36 Mānitä Jesús yhadsooyy:

—Tii mayhājthøch ndúnäp.

37 Mānitä Santiagohajxy miānángumbä:

—Coo miich hānajtj tøø mmøjtägø'øy, coø hānajtj tøø mdägø'øy haneṃbä, mānit højts cuhdujt xmió'owät coø højts jim nhāñá'awät miichä mnähmøjc, hahooyhaampiä møød hanajtjhaampiä.

38 Mānitä Jesús yhadsóogumbä:

—Mijts, cab hajxy mnajuø'øy tii hajxy jaduṃ mnänøøṃby. Nej, mmee'xtúgäp hajxy jaduṃbä nébiøch ndsaaçhpøgå'añänä.

39 Mānitä Santiagohajxy yhadsooyy:

—Nmee'xtúgäp højts jaduṃ.

Mānitä Jesús miānángumbä:

—Jaduṃ mijts mjaançh tsaachpøgaambä nébiøch ndsaaçhpøgå'añän. Tøyhajt jaduṃ. 40 Pero cábøchä cuhdujt jaduṃ nmøødä coø mijtsä cuhdujt nmó'owät coø hajxy jim mhāñá'awät høøchä nnähmøjc mānájøch hānajtj tøø ndägø'øyän haneṃbä. Dios ja'a cuhdujt møød pøn yajnahdijaamby coø hajxy jim yhāñá'awät. Je'edshajxy jaduṃ jim hāñá'awaamb —nømä Jesús miānaañ.

41 Coø Jaha Jesús jiamiøødhajxy jaduṃ miädooyy, ja'a hajxy hānajtj jaac nāmajcpä, mānitä Santiagohajxy miäjootma'tä møødä Juan. 42 Mānitä Jesús miøjyaaxy ja'a hajxy hānajtj jaac nāmajcpä. Mānitä Jesús miānaañ:

—Ja'a gobiernāhajxy, møødä hāna'c-hajxy yaa møjtuungmøødpä hädaa yaabä naaxwiin, ja'a hānácätshajxy

jaduhñ yaa hanehm̄b. Mnajuøøby hajxy jaduhñ, túhm̄äts. ⁴³⁻⁴⁴ Pero mijts, cab hajxy mbøc-juø'owät coo møjtuung hajxy mmøødhädät. Pønä jioot tsojp coo wyiingudsähgø'owøøjät, weenä jioot piäda'agy coo jiamiøød piuhbédät. ⁴⁵ Høøchpaady, høøch ja'a Diosquexypä, mäbuhbéjpoç jaduhñ yaa tøø ngäda'agy. Høxtä nnähho'tu'udáambiøçhä jäya'ayhajxy nägøxiä. Cábøch jaduhñ nmäna'añ cooçhä jäya'ayhajxy xpiuhbédät.

⁴⁶ Mänitä Jesús hajxy quiøoty maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Jericó. Coø hajxy jim̄ chónhgumbä, mayyä jäya'ay hajxy piadu'ubøjcä. Jim̄ä wiinds hänajty tu'ug yhäña'ay tu'haam. Bartimeo hänajty xiøhaty. Timeo ja'a tieedy hänajty xiøhaty. Xädø'øñyujwaambä Bartimeo hänajty. ⁴⁷ Coø ja'a Bartimeo jaduhñ miädooyy coø hänajty je'e Jiesúsä, ja'a hänajty tsohm̄bä Nazaret, mänitä Bartimeo møc yaaxy:

—Jesús, David miich jecy mhaphajt mdeedyhajt. Høøch näxúu'tsäs.

⁴⁸ Mänitä Bartimeo yhojmujcä nämay coø cu yhamooñ. Pero cab jaduhñ ñä'ä hamooñ. Tehngajnä maas møc tiägøøyy yaaxpä:

—Jesús, miichä David jecy mhaphajt mdeedyhajt. Høøch näxúu'tsäs.

⁴⁹ Mänitä Jesús tiänaaxiøjpy. Mänit miänaañ coø ja'a Bartimeo miøjya'axøøjät. Mänitä Bartimeo tu'jäya'ay ñämaayyä:

—Xoonäda'ag, tänaayyø'øg. Xim̄ä Jesús xmiøjya'axy.

⁵⁰ Mänitä Bartimeo paquiä tiänaayyø'cy. Mänitä yoñwit yajniñähnajp tuutä. Mänitä Jesús päyø'øguiä hoy wyiingumedsø'y. ⁵¹ Mänitä Jesús ja'a Bartimeo miäyajtøøyy:

—Tii mayhajt jaduhñ myajtunäänäp.

Mänitä Bartimeo yhadsooyy:

—Wiindsón, høøch yaghixø'cäs.

⁵² Mänitä Jesús miänaañ:

—Ja'a hoy, tisän coø quia'a cabä. Cooçhä nmädia'agy tøø xmiäbøjcä, paady tøø mhixø'nø.

Tuunä Jesús jaduhñ ñä'ä mänaañ, mänitiä Bartimeo jiaanç hijxø'cy. Mänitä Jesús piadu'ubøjnä.

11

¹ Jim̄ä Jesús hajxy hänajty quiøodaannä maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Betfagé møød Betania, jim̄ mädøyyä maa ja'a tun hänajty xiøhatiän Olivos. Jim̄ hänajty miäwiingón Jerusalén. Mänitä Jesús ja'a jiamiøød metsc ² ñämaayy:

—Nøcx hajxy jim̄haamby maa yø'ø cajpthuungän. Coø hajxy jim̄ mmedsa'añ, jim̄ä burro hajxy tu'ug mbaada'añ cuxoch. Cahnä pøn yajpejmachñä. Mmäguejø'owäp hajxy. Jaduhñds hajxy yaa mwitsmínät. ³ Y pø jim̄ä jäya'ay

hajxy xmiäyajtøy tii hajxy jaduñ coo mmäguej'øy, mänit hajxy mnämä'awät: "Ja'a nwiindsón højts cham yajmaa-jiajp. Paquiä højts nnä'a yajtuna'añ. Mänit højts min nnajtswidso'øy." Jaduñ hajxy mmänä'anät —nömä Jesús ñajtsapxøøyy.

4-5 Mänitä burro hajxy hoy jiaanč paady cuxoch jim mõjtu'haam, jim tõjnähmøjc mädøyyä. Jimä jäya'ayhajxy hänajty näje'e tiäna'ay. Coo ja'a Jesús jiamioødhajxy tiägøøyy burromäguej'øöbiä, mänit hajxy ñämaayyä:

—Tii yø'ø burro hajxy jaduñ coo mmäguej'øy.

6 Mänit hajxy jaduñ yhadsooy waambaty hajxy hänajty tøø yhane'emyii coo hajxy jaduñ yhadsowät. 7 Mänitä Jesús ja'a burro yajnäméjtsäxä. Mänitä jiamioødä wyit hajxy jim piädaacy burronähgøxp. Mänitä Jesús jim piejty. 8 Jaanč tehñ miayyä jäya'ayhajxy hänajty pianøcxy. Mänitä wyit hajxy näje'e chijy. Jaduñds hajxy tu'haam ñajtsye'ebøøyy maa ja'a Jesús hänajty burronähgøxp ñaxø'øwa'añän. Näje'e hujtsaay hajxy hänajty piujxpä. Jim hajxy hänajty piädaacpä tu'haam. 9 Cu'ughagujcä Jesús hänajty ñøcxy. Mänitä cu'ughajxy nägøxiä tiägøøyy yaaxpä jojpä:

—¡Viva Jesús, viva! ¡Gloria a Dios! Diosquexy hädaa Jesús jaduñ. 10 ¡Gloria a Dios tsajpootypä! Jaduñ hädaa Jesús yhane'emaambä nebiä David jecy yhanehmiän, ja'a hajxy jecy nhaphajt ndeedyhajtäm.

11 Mänitä Jesúshajxy jim quioo'nä Jerusalén, møødä jiamioød ja'a nämajmetspähajxy. Mänit hajxy jim ñøcxøøyy maa ja'a tsajtøjcän. Coo hajxy jii by chajtøjtägøøyy, mänit hajxy yhi-jxwädipty tijaty hänajty jii by. Mänit hajxy wyiimbijcumbä. Mänit hajxy jii by yhädaaccumbä Betania. Hix, tøø hänajty chuuj'øy, y jii by hajxy hänajty mietsta'aga'añ Betania.

12 Cujaboom, mänitä Jesúshajxy jim tiu'ubøjcumbä. Mänitä Jesús yäho'pøjcä. 13 Mänitä piids tu'ug ñäheebøøyy coo hänajty jim tiäna'ay picxumnä. Coo wiingón ñämejch, mänit yhiixy coo tiøøm hänajty quia'a nä'ägädä hity. Haagä haay hänajty je'e. Cahnä yhi'its hänajty yhabaadyñä mänaabä hänajty naxy tiøømbetiän. 14 Mänitä Jesús piids ñämaayy:

—Ni mänaa miich mga'a tøømbejtägatsaannä.

Coo ja'a Jesús jaduñ miänaañ, miädoow ja'a jiamioødhajxy jaduñ.

15 Coo ja'a Jesúshajxy jim mietstägajch Jerusalén, mänitä Jesús jii by chajtøjtägøøguiumbä. Mänitä Jesús ja'a too'pädøjc juubiädøjc tiägøøyy høxpäboobiädsøømbä jii by tsajtøgooty. Mänitä meexä tiägøøyy høxjuijpä maa xädø'øñ hajxy hänajty quiuwichän, møødä häñaabiejt maa hajxy hänajty yhäña'ayän coo hajxy hänajty pialomatoogy. 16 Mänitä

Jesús tiägøøyy hadujpä coo ja'a jäya'ayä tioogy hajxy jiiby quia'a mädagóõñät tsajtøgooty. ¹⁷ Mänitä Jesús tiägøøyy yajwiingapxøöbiä:

—Jaduhñ jim myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän: “Pa'yaaxtäacthøchä ndøjc hajxy nägøxiä xwiáanät, ja'a jäya'ayhajxy wiinduhmyhagajptpä.” Jaduhñä Dios jecy miänaañ. Pero mijts, wiing mijtsä tsajtøjc mwa'añ. Jaduhñ hajxy mwa'añ nebiä mee'tstaactän —nømä Jesús miänaañ.

¹⁸ Coo ja'a teedywiindsønñhajxy jaduhñ miädooyy, møødä häna'cä Diosmädia'agy hajxy hänajty jiiby yajnahixøöbiä tsajtøgooty, mänit hajxy tiägøøyy cojyquiapxytiuumbä nebiä Jesús hajxy yaghó'ogät. Hix, chähgøöbiä Jesús hajxy hänajty je'eguiøxpä coo ja'a Jesús ja'a miädia'agy hänajty jiaanč tehñ yhamädoowhíjtäxä ja'a cu'ug. ¹⁹ Pero coo quioodsøöñä, mänitä Jesúsñhajxy jiiby yhadáaccumbä Betania.

²⁰ Cujaboomä Jesúsñhajxy ñøcxtägajch Jerusalén. Coo hajxy jim ñaxøøguiumbä maa ja'a Jesús ja'a piids hänajty tøø ñäbogø'øyän, mänitä piids hajxy yhijxy coo hänajty tøø quioøxy tø'øch. ²¹ Coo ja'a Pedro jaduhñ jiahmiejtstaacy, mänitä Jesús ñämaayä:

—Wiindsón, huug hix yø'ø piids. Häxøøy miičh yø'ø mnäbogøøyy coo ni mänaa quia'a tøømhájñät. Tøø yø'ø quioøxy tøøtsnä —nømä Pedro miänaañ.

²² Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Mäbøjcä ja'a Dios miädia'agy coo jiaanč tehñ tiømiädia'aguiä. ²³ Coo hajxy hamuumdu'joot mmäbøgät, høxtä yø'ø tun ja'a mmädia'agyhajxy xquiudiúunäp coo hajxy mnämä'awät coo ween nøcxy miejyquia'awø'øy. Mänitä mmädia'agyhajxy jaduhñ xquiudiúunät coo ja'a Dios ja'a miädia'agy hajxy hamuumdu'joot mmäbøjcät coo tiømiädia'aguiä. Tøyhajt jaduhñ. ²⁴ Coo mijtsä Dios tijaty mmäyujwá'anät, xmió'owäp hajxy jaduhñ, coo ja'a miädia'agy hajxy hamuumdu'joot mmäbøjcät coo tiømiädia'aguiä. ²⁵ Coo mijtsä Dios hänajty mba'ya'axa'añ, tsipcøxpä häna'c hajxy jayøjp mmämée'xät, ja'a mijts hänajty tøø xñägädieeyø'øyäbä, jaduhñä Dios hajxy jaduhñ xmiämée'xpät tijaty hajxy hänajty mgädieeyhajpy. ²⁶ Pero pø cab hajxy mmämee'xa'añ, ni mijtsä mDeedy tsajpootypä xquia'a mämee'xtägatsa'añ —nømä Jesús miänaañ.

²⁷ Coo ja'a Jesúsñhajxy jim quioo'tägajch Jerusalén, mänitä Jesús jadähooc tiägøøyy tsajtøgooty. Jiibiä Jesús hänajty wiädity, mänit ñämejtsä ja'a teedywiindsøn, møødä häna'c-hajxy jiiby yajnahixøöbiä tsajtøgooty, møødä majjäya'adiøjc. ²⁸ Mänitä Jesús hajxy miäyajtøøyy:

—Pøñ miich cuhdujt tøø xmiø'oy coo miich häxøøy yaa tsajtøgooty tøø mdsiptuñ.

29-30 Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Nhadsóowäbøch häyaa jaduhñ cooch mijts häyaa jayøjp xyhadsóowät. Pøñä Juan mäyajnäbejpä quejx, Diosä tøgä jäya'ayä. Hadsóowägøch hajxy. Cooch hajxy häyaa xyhadsóowät, mänitøch mijts häyaa nhadsodägajtspät —nømä Jesús miänaañ.

31 Cabä teedywiindsønajxy hänäjty ñajuø'øy waambä Jesús hajxy yhadsóowät. Mänit hajxy tiägøøyy niñämáayyábä: “Coo hajxy häyaa nmänáanämät coo ja'a Dios ja'a Juan quiejxy, jaduhñ jadähooc xyhadsowáañäm: Aa, pø tøyhajt jaduhñ coo ja'a Dios ja'a Juan jiaanç quejxy, tii ja'a Juan miädia'agy hajxy coo tøø mga'a mäbøjcä. 32 Y coo hajxy häyaa nmänáanämät coo ja'a Dios ja'a Juan quia'a quejxy, mänitä cu'ug hajxy häyaa xmiädsibøøyyämät.” Hix, jaduhñä cu'ughajxy hänäjty miäna'añ coogä Juan hänäjty Dyiosquexiä. 33 Mänitä Jesús hajxy ñämaayy coo hajxy hänäjty quia'a najuø'øy. Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Pues, ni høøch jaduhñ nga'a nägapxaambä pøñhøchä cuhdujt tøø xmiø'oy.

12

1 Mänitä Jesús tiägøøyy yajnäixøøbiä cuentäyajmäbaadyhaam:

—Mänitä jäya'ay tsaatypcam tu'ug piädaacy. Mänit jiuhguraajøøyy. Mänitä tsaatyñøøxee'xøhñdy ñädajøøyy. Mänitä nähbettøjc tu'ug yhädiuuñ coo hajxy jim yhäñá'awät coo ja'a tsaatypcam hajxy hänäjty cwieendähada'añ. Mänitä wiingjäya'ay ja'a tsaatypcam hajxy yajcø'ødägøøyyäxä coo hajxy cøguipxyjiaty cwieendähädät. Mänitä cudsatyp jäguemnaax ñøcxy. 2 Coo ja'a tsaatyptuc yhabaaty, mänitä cudsatyp ja'a mioonsä quiejxy coo hajxy cøgужиä ween yajwa'xy. 3 Coo ja'a craa jim miejch, mänit hoyhoy quioxho'cä. Mänit piäboowyimbijtä cø'owa'ads. 4 Mänitä cudsatyp ja'a mioonsä mäwiingpä jia quejxcumbä. Maas hanaxiä craa je'e wiobhó'cäbä. Høxtä yajtsäbíjtäxä ja'a quiopc jaduhñ. Hoyhoy jaduhñ chaächtiuuñä. 5 Mänitä cudsatyp ja'a mioonsä mäwiingpä jia quejxcumbä. Mänit hajxy je'e yagho'cy. Maas mayyä mioonsä jia jaac tehñ quiejxy. Naje'e hajxy wiobho'cä; naje'e hajxy yagho'cä.

6 'Jimä cudsatyp ja'a yhuung hänäjty tu'ug. Jiaanç tehñ chojpiä yhuung hänäjty. Mänit ñämaayy: “Nhuuc quéxyhøch miich jim. Wehñdä miich hajxy häyaa xñä'ä wiingudsähgø'øwät.” 7 Coo ja'a cudsatyp yhuung jim miejch,

mānit hajxy tiägøøyy niñāmáayyábä, ja'a tsaatypcam hajxy hānajty tøø miāmāhmó'øyäbä: “Coo hädaa craa tieedy häyaa ñä'ä hó'ogät, hädaa craa jaduhñ cøxiä māmāhmó'øwaamb mäduhñtiä hädaa tsaatypcam. Tsøc hädaa craa hajxy jaduhñ nä'ägä yaghó'cäm, jaduhñ højts hädaa tsaatypcam nje'ehájtämät.” ⁸ Mānitä cudsatyp yhuung miájtsäxä. Mānit yagho'cä. Mānit hajxy hoy yhøxchømy jäguemjuøøby.

⁹ 'Haa, nebiä cudsatypäda'a hānajty jiatcø'øwa'añ. Nøcxaambäda'a hajxy yagho'tägatsa'añii, ja'a hajxy hānajty tøø miäyaghó'oguiäbä. Mānitä wiinghāna'cä tsaatypcam hajxy hānajty yajcø'ødägø'øwa'añii.

¹⁰ 'Jaduhñ jim myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän: Ja'a tsaä mädyii ja'a tøjmuu'tspädøjc-hajxy quia'a nä'ägä cumaayy,

je'e nä'ägä tuundsohñ maa ja'a tøjteecän.

¹¹ Ja'a Dios jaduhñ mānaañ coo ja'a tsaä jaduhñ jim tiuundsóonät.

Paady hajxy jaduhñ jaanč tehñ yajxónñ nhíxäm

—nømä Jesús miädiaacy.

¹² Ja'a teedywiindsønñhajxy, ñajuøøby hajxy hānajty jaduhñ coo hajxy hānajty tøø yajmäbaadyii nebiä cahwiindøyhāna'cän, ja'a hajxy hānajty tsaatypcueendähajpä. Coo hajxy jaduhñ ñajuøøyy, paadiä Jesús hajxy hānajty jia wi'i miadsa'añ. Pero cab hajxy jaduhñ ñä'ä majch, je'eguiøxpä coo ja'a cu'ug hajxy hānajty chähgø'øy. Mānitä Jesús hajxy ñähgueecnä. Mānit hajxy wyiimbijnä.

¹³ Mānitä fariseoshajxy näje'e wyiinguejxä, møødä Herodes quiu'ughajxy näje'ebä, coo ja'a Jesús hajxy yajcapxtägóyyät, jaduhñ hajxy hoy ñäxø'øwø'øwät. ¹⁴ Mānitä Jesús ñāmejtsä. Mānit ñāmaayyä:

—Nñajuøøby højts coo miič tøy mjaanč tehñ miädia'agy. Caj miič jaduhñ mnä'ägä møjpäda'agy waambatiä cu'ug xjia nāma'ay. Tu'cuhtdujt miičhä jäya'ay mhixy, pønjaty hajxy mäyøø, pønjaty hajxy häyoob. Tøyhajt højts miič xyajñähixø'øy coo højts hoy njäya'ayhädät nebiä Dios choquiän. Hoorä, coo højtsä gobiernä Rómabä hānajty xyajñähjuudiu'uda'añ, nej, hahixøøby jaduhñ coo højts nñähjuudiu'udädä —nømä Jesús miäyajtøøwä.

¹⁵ Mānitä Jesús yhadsooyy:

—Tiič hajxy jaduhñ coo xjia wi'i yajcapxtägoyya'añ. Høøčhä xädø'øñ tu'ug huuc yaghíxäc.

Paadiä Jesús jaduhñ miānaañ, ñajuøøby hānajty jaduhñ coo hānajty jia wi'i yajcapxtägoyya'añii. ¹⁶ Mānitä Jesús xädø'øñ jiaanč yaghíxä. Mānit miānaañ:

—Pøn wyiin jijp yø'øduhñ. Pøn xiøø yø'øduhñ jim miimb.

Mänit hajxy yhadsooyy:

—Ja'a gobiernä wyiin jiojy yø'ø, ja'a jim tuumbä Roma. Jaaya'ay xiøø yø'øbä.

¹⁷ Mänitä Jesús miänáangumbä:

—Tøyhajt jaduhñ. Mo'owxä ja'a gobiernä hajxy pø je'e jie'e yø'ø. Pero mädyii ja'a Dios jie'e, mo'ow hajxy je'ebä.

Coo ja'a Jesús jaduhñ yhadsooyy, jaanč tehñ yagjuøøyy ja'a fariseoshajxy jaduhñ.

¹⁸ Mänitä Jesús ja'a saduceos näje'e nämejtsä. Cabä saduceoshajxy hänajty miäböcy coogä ho'ogyjiäya'ayhajxy hänajty jiuypiojtägatsa'añ. Jaduhñä saduceoshajxy hänajty miäna'añ cooc tyijy ja'a ho'ogyjiäya'ayhajxy quia'a juyypiojtägatsa'añ. ¹⁹ Mänitä saduceos ja'a Jesús hajxy nämaayy:

—Wiindsón, jaduhñä Moisés jecy quiujahy neby højts nguhdujthajtämät, højts judiojäya'ayhajtäm. Hoorä, coogä ya'adiøjc tu'ug yhö'ogät, coog hänajty piøquiä, pø cáhnäg hajxy hänajty yhuungpaadyñä, pø jimägä piuhya'ay, wéenägä piuhya'ay ja'a yaamgto'oxy wyiingpøcy, jaduhñäc hajxy jaduhñ yhuungpáadät. Jaduhñäc quiähxø'ogät coog hänajty je'e yhuungä, ja'a hänajty tøø yhö'oguiäbä. ²⁰ Hoorä, jii jäya'ayhajxy hänajty näjxutuja'ay, haagä tu'que'ex. Mänitä tehñ quiobhuung tio'oxiojwiingpøjcy. Cab jecy miøødtsänaayy, mänitä craa yho'cy. Cabä huung hajxy nä'ä paaty. ²¹ Mänitä jiojdsømy ja'a yaamgto'oxy wyiingpøjcy. Ni je'ehajxy quia'a huungpaatpä. Mänitä craa yho'pä. Jaduhñä jiojdsømy je'ebä jia wiingpøjcumbä. Jaanä jaduhyyä je'e jiajpä nebiä yhajchhajxy jiajtiän. ²² Jaduhñ hajxy näjxutujc jia møødtsänaayy, ni pøn je'e quia'a yaghuungpaaty. Nägøxiä hajxy jaduhñ yho'cy. Høxtä ja'a to'oxiojyc, jaac tehñ yho'c je'ebä. ²³ Bueno, coo ja'a ho'ogyjiäya'ayhajxy hänajty nägøxiä jiuypiojtägatsa'añ, ponda'a je'e tehñ tiøybä møødtsäna'awaamb, ja'a hajxy hänajty näjxutujcpä. Hix, näjxutujc hajxy hänajty tøø jia møødtsäna'ay. Paady højtsä tøyhajt ndsocy —nömä Jesús nämaayy.

²⁴ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Caj mijtsä tøyhajt hajxy mnä'ägä møødä, je'eguiøxpä coo ja'a Diosmädia'agy hajxy mga'a nä'ägädä wiinjuø'oy. Møød cab hajxy mnajuøøbiä nebiatiä Dios ja'a miøcmäjaa yajcähxø'ogy. ²⁵ Coo ja'a ho'ogyjiäya'ayhajxy hänajty jiuypiojtägatsa'añ, cab hajxy mänit piøga'añ, cab hajxy mänit yhu'uga'añ. Jaduhñ hajxy yhida'añ nebiä Diosmoonsähajxy jim yhitiän tsajpootyp. ²⁶ Tii mijts coo mga'a mäbøga'añ coo ja'a ho'ogyjiäya'ayhajxy jiuypiojtägatsa'añ. Jaduhñä Moisés jecy quiujahy coogä Dios tähooc miøødnibiaatä jim pactuum

maagä hujts haptymøødpä hänajty tioyyän. Mänitägä Dios ja'a Moisés ñämaayy: “Høøchä Abraham xDyioshajp, møødä Isaac, møødä Jacob.” ²⁷ Coø ja'a Dios jaduhñ jecy miänaañ, jaduhñä tøyhajt hajxy nmøødhajtäm coø ja'a Abrahamhajxy hänajty tøø jiuypiojtägach, møødä Isaac, møødä Jacob. Hix, jujcyjiäya'ay ja'a Dios jaduhñ Dioshajtäp, ca'a yho'oguiäya'ayä. Coø mijts jaduhñ mmäna'añ cooc tyijy ja'a ho'ogyjiäya'ayhajxy quia'a juyypiojtägatsa'añ, caj mijtsä tøyhajt hajxy mnä'ägä møødä —nømä Jesús miänaañ.

²⁸ Jimä jäya'ay hänajty tu'ug yhamädoowhity. Tsajtøgooty hänajty tiuñ. Coø miädooyy coø ja'a Jesús hänajty hoy tøø yhadsoy, mänitä Jesús hoy wyiinguwa'agø'oyii. Mänit ñämaayyä:

—Madiu'u ja'a Moisés hajxy jecy xyhanéhäm. Mädyii jaduhñ maas tuuñgpaatp —nømä Jesús miäyajtøwä.

²⁹ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Jaduhñ je'e miäna'añ: “Pønjatiä Israel jecy haphajt teedyhajt, hamädoowhit hajxy. Ja'a Dios hajxy nWindsønähajtäm. Tu'uquiä Dios jaduhñ Dyioshaty. ³⁰ Hamuumdu'jootä Dios hajxy mjaanç tehñ wyiingudsähgø'owät nägø'ø nädecypiä. Mäbøjcä miädia'agy hajxy homiänaajä. Jahmiets hajxy jaduhñ cøjxta'axiøø.” ³¹ Jaduhñä miämetspä miänaambä: “Mdsögäbä jäya'ay hajxy nägøxiä nej mijts hamdsooyyä mniçhogyijän. Ni mädyii mädia'agy jaduhñ quia'a mäbaady neby hädaa mädia'agy metspä tiuñgpaadiän” —nømä Jesús miänaañ.

³² Mänitä craa miänaangumbä, ja'a hänajty tuumbä tsajtøgooty:

—Wiindsón, jaanç tehñ yhoy miiç mhadsooyy. Tøyhajt jaduhñ nej miiç mmäna'añän coø Dios tiu'uquiä. Cabä wiingDios jyijä. Xjiaanç tehñ tiuñgpaatäm hajxy jaduhñ ³³ coø ja'a Dios hajxy hamuumdu'joot nwiingudsähgøoyyämät, møød coø jäya'ay hajxy nägøxiä ndsójcämät neby hajxy hamdsooyyä nniçhójcäm. Pero cab hajxy xjiaty tuuñgpaatäm coø animal hajxy jiiiby nøcxy nnä'ä hayójxäm tsajtøgooty no'cøøc —nømä Jesús ñämaayyä.

³⁴ Coø ja'a Jesús jaduhñ miädooyy coø ja'a craa hänajty najuøoyyaamby tøø quiapxy, ja'a hänajty tuumbä tsajtøgooty, mänitä craa ñämaayyä:

—Jaac mäbøc ja'a Diosmädia'agy hamuumdu'joot, jaduhñds miiç jimñ mnøcxät Dioswiinduum —nømä Jesús miänaañ.

Mänitä häna'c-hajxy yhamoonnä, ja'a Jesús hajxy hänajty jia wi'i yagho'ogaambä. Cabä Jesús hajxy waamb miäyajtøønä je'eguiøxpä coø ja'a Jesús hajxy hänajty chähgø'oy.

³⁵ Jiibiä Jesús hänajty yajnähixø'oy tsajtøgooty. Mänit miänaañ:

—Yø'ø häna'c-hajxy jii yajnä36 Haa ca'a, jaduhñ jim myiñ cujaayä maa ja'a Diosmädia'aguiän coo ja'a David hamdsooyyä jecy miänaañ:

Mänitøchä Dios ja'a nWiindsøn xñämaayyä:

“Yaa miñ häña'aw maačhä nhahooyhaampiän,

høxtä cóonøchä mmädsip nga'a yajmäjädaacämät.”

Ja'a Dioshespírituhaamä David jaduhñ jecy miänaañ.

³⁷ Jaduhñä David jecy miänaañ coogä Cristo hänäjty wyiindsønhaty. Hoorä, pø tøyhajt jaduhñ coo ja'a David ja'a Cristo jaduhñ jecy wyiindsønhaty, tii yø'ø jäya'ayhajxy coo miäna'añ coogä David ja'a Cristo ñä'a haphaty ñä'a hoc-haty —nømä Jesús miänaañ.

Jaanč tehñ yhomiädoonä ja'a jäya'ayhajxy hänäjty miädoy nebiä Jesús hänäjty yajnä

³⁸ Mänitä Jesús jiaac mänaañ:

—Yø'ø häna'c-hajxy jii yajnä39 Jiiby hajxy jia wi'i yhäña'awa'añ maa ja'a häñaabiejt yajxonjatypän, hädaa yaabä tsajtøgootypä, møød jim maa ja'a cay hu'ugy naxy jiadyiijän. ⁴⁰ Pero cabä quiuhdujthajxy ñä'ägädä hoyyä. Hix, pøjcäxäbä yaamgto'oxiä tiøjc-hajxy. Hoy hajxy jaduhñ jia jatcø'øy, jecyjiatiä Dios hajxy jia wi'i pia'ya'axy. Pero jaanč tehñ yhoyhoy hajxy jaduhñ yajcumädo^wa'añii —nømä Jesús miänaañ.

⁴¹ Mänitä Jesús jim mädoyyä hoy yhøxta'agy maa ja'a jäya'ay xädø'øñ hajxy hänäjty naxy quiuyoxø'øyän. Ja'a mäyøøjäya'ayhajxy, majiatiä xädø'øñ hajxy hänäjty piäda'agy. Jimä Jesús hänäjty miähee'pna'ay. ⁴² Mänitä yaamgto'oxy tu'ug miejch. Jaanč tehñ yhäyoob hänäjty je'e. Mejtsmägo'xä häyoobä je'e quiugonøyy. ⁴³⁻⁴⁴ Mänitä Jesús ja'a jiamiøødtøjc ñämaayy:

—Huug hix yø'ø yaamgto'oxy hajxy. Cøxiä yø'øduhñ tøø yecy mäduhñtiä hijty miøødä, ja'a hijty ñägayaambiä. Pero yø'ø mäyøøhäna'c-hajxy, weeñtiä hajxy jaduhñ ñä'a puhyejcy.

13

¹ Coo ja'a Jesúshajxy jiiby chajtøjpad^{søø}my, mänitä jiamiøød tu'ug miänaañ:

—Wiindsøn, huug hix yø'ø tsajtøjc, jaanč tehñ yajxón yø'øduhñ miuuchä.

² Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Hoy huuc tehm̄ yheeb. Hoy yø'ø tøjc jaduhñ jia cruundä, cøxaamb̄ yø'øduhñ jyida'añ. Haxit hatajø'øy yø'ø muuch̄ jia-ada'añ.

³ Mänitä Jesúshajxy jim̄ ñøcxy maa ja'a tun̄ hānajt̄y xiøhatiän Olivos, jim̄ Jerusalén-woc-hawiiimb. Coø hajxy jim̄ miejch, mänitä Jesús hanidiuhm̄duum hoy yhøxta'agy. Mänitä Pedro ja'a Jesús hajxy ñänøcxy, møødä Santiago, møødä Juan, møødä Andrés. Mänitä Jesús hajxy miäyajtøøyy:

⁴ —Mänaads yø'ø tsajtøjc jaduhñ jyida'añ. Mädyii hijxtáhñdäts jaduhñ cähxø'øgaamb̄ coø hānajt̄y jaduhñ yhabaada'añ.

⁵ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Mniyajcopcø'øwøøjäp hajxy. Cab hajxy myajwiinhøønät.

⁶ Mayyä jäya'ayhajxy min̄ miäwiinhøøna'añ. Jaduhñ hajxy hānajt̄y miäna'ana'añ: “Høøch̄ je'e Cristo.” Mayyä jäya'ayhajxy hānajt̄y jiaanç̄ tehm̄ miäbøga'añ.

⁷ 'Coo hajxy mmädoyhädät coø tsip pleetä hānajt̄y xii yaa tøø piädø'øgy, cab hajxy jaduhñ mmäná'anät cooc tyijy ja'a naaxwiimbä hānajt̄y wyiimbida'añ. Homiänaajä tsip pleetä jiadyii. ⁸ Nimiädsibø'øwáañäp hajxy hānajt̄y wiinghagajptjaty. Wiinduhmyhagajpt̄ hujx hānajt̄y ñaxa'añ. Jadáañäbä yuuxøø hānajt̄y wiinduhmyhagajpt̄. Coø jaduhñ jiada'añii, hijxtahñd̄ jaduhñ cähxø'tsoonaamb̄ coø tsø'ty häyohn høchähgøøñäjat̄y hānajt̄y jiada'añii.

⁹ 'Mniyajcopcø'øwøøjäp hajxy mänit. Mäjahñdium hajxy hānajt̄y mhida'añ. Xmiadsaambä mmädsip hajxy hānajt̄y. Mänit hajxy jim̄ xyajnøcxa'añ haguyc. Møød jim̄ maa ja'a judíos chajtøjc-hajxiän, xwiobho'øgaamb̄ hajxy hānajt̄y jim̄. Xyajnøcxaamb̄ hajxy hānajt̄y jim̄ maa ja'a gobiernä wyiinduumhajxiän, je'eguiøxpä coøch̄ mijts xpiawädity. Jim̄høch hajxy jaduhñ xmiädiá'agät gobiernäwiinduum. ¹⁰ Hix̄, cahnä naaxwiimbä hānajt̄y wyiimbityñä, cøxaambä jäya'ay ja'a Diosmädia'agy hajxy miädowa'añ wiinduhmyhagajpt̄. ¹¹ Y coø hajxy jim̄ xyajnøcxät haguyc, cab hajxy mänit mnädaj mnämáyät waambaty hajxy mhadsówät. Hix̄, ja'a Dios ja'a mädia'agy hajxy hānajt̄y xmio'owaamb̄. Cab hajxy hānajt̄y hamdsoo mmädia'aga'añ; ja'a Dioshespíritu hajxy hānajt̄y xyajmädia'agaamb̄. ¹² Hamiñ̄ haxøpiä jäya'ayhajxy hānajt̄y tu'que'ex̄ ñiñähduga'añii coø hajxy yagho'ogøøjät. Jaanä jaduhñä yhuung hajxy hānajt̄y ñähdugaambä. Ja'a muutsc-häna'c-hajxy, jaanä jaduhñä tieedy hajxy hānajt̄y tiunaambä. ¹³ Nägøxiä mijtsä jäya'ay xmiähänhada'añ je'eguiøxpä coøch̄ mijts xpiawädity. Pero pøn̄ hānajt̄y tøø miee'xtucy, hoy hānajt̄y tøø jia ho'ogy, nähwa'adsaamb̄ hānajt̄y je'e.

14 'Habaadaamb jaduhñ coo ja'a haxøøgpä ca'a hoybä miedsa'añ maa ja'a Diostøjcän —pøñ hädaa nocy capxp, ween jaduhñ wyiinjuø'y—. Mänitä Diostøjc jaduhñ yajma'ada'añii. Coo ja'a haxøøgpä hajxy jaduhñ mhíxät, mänit hajxy päyø'øguiä mnócxät tunjoot, pønjaty yaa tsänaaby Judeanaaxooty. 15 Pønjaty hänajty häñaaby tøjñahgøxp, ween ñä'ägä päyø'øgy, cap nøcxy tii jiiby yajpädsømy tøgooty. 16 Pønjaty hänajty camjooty, cab jaduhñ jimñ ñócxät maa ja'a tiøjcän. Cap nøcxy jiiby tii yajpädsømy, ni wyit ni tii. 17 Jaanč tehñ chaächpøgaambä to'oxiøjc-hajxy hänajty, ja'a hajxy hänajty co'na'awaambä, møød ja'a hajxy hänajty huungyajtsi'tspä. 18 Mmänuu'xtá'agäbä Dios hajxy coo tsø'ty häyohn ween quia'a jadyii coo hänajty jiaanč tehñ tiøøchcä. 19 Jaanč tehñ yhoyhoyyä jäya'ayhajxy hänajty chaächpøga'añ. Ni mädyii tsaächpä jaduhñ quia'a mäbaada'añ neby hänajty jiada'añijän, ni ja'a jecy näjxäbä, ni ja'a jaac minaambä. 20 Tøø ja'a Dios jaduhñ miäna'añ coo ja'a jäya'ayhajxy hänajty jejcy quia'a tsaächpøga'añ, je'eguiøxpä coo chocy pønjaty jaduhñ tøø wyiimbiy. Coo ja'a Dios häxøpy jaduhñ tøø quia'a mäna'añ, jejquiä jäya'ayhajxy häxøpy chaächpøga'añ. Ni pøñ häxøpy quia'a nähwa'adsa'añ.

21 'Coo mijts pøñ xñämä'awät coog tyijy ja'a Cristo hänajty jii wiädity, cab hajxy mmäbøgät. 22 Hix, mayyä jäya'ayhajxy hänajty wiädita'añ mäwiinhøhmbä, cooc tyijy hajxy hänajty je'e Cristo, møød cooc tyijy hajxy hänajty Dyiosquexiä. Piaya-jcähxø'øgaambiä hijxtahñd hajxy hänajty hoy-yagjuøøñäbä. Jaduhñä jäya'ayhajxy hänajty jia wi'i wyiinhøøna'añii, møød ja'a hajxy hänajty Dioswiimbíyyäbä. 23 Mniyajcopcø'øwøøjäp hajxy. Jäguemiä hajxy chamñ nnäma'ay coo hajxy mniyaj-copcø'øwøøjät.

24 'Mänitxøøbä, coo ja'a tsaächpä hänajty tøø ñajxnä, mänitä xøø wyiingoodø'øwahñ møødä po'o. 25 Mänitä mamiadsa'a hänajty quia'awa'añ. Tsäyuyyaamb hänajty jaduhñ, tijaty jimñ cuhdujtmøød tsajtcøxp. 26 Mänitøch hänajty ngäda'aga'añ jocjooty, høøch ja'a Diosquexypä. Møcmäjaamøødhøch hänajty ngäda'aga'añ. Yajxónhøch hänajty mänit ngäda'aga'añ. Mänitøchä jäya'ayhajxy hänajty may xpia'hee'ptägø'øwa'añ. 27 Mänitøchä nmoonsä tsajpootypähajxy hänajty nguexa'añ coo hajxy jaduhñ quiøxy yajtu'ugmügät pønjätyhøch hänajty tøø nwiimbiy. Wiinduhmyhagajpt hajxy hänajty wioomuga'añii.

28 'Høxtahñdsä higueraquepy, coo jaduhñ wiámät, hijxtahñd jaduhñ coo hänajty tøø piodtägøøñä. 29 Jaanä jaduhñduhmbä, coo ja'a tsø'ty hajxy jaduhñ mhíxät nébiøch naamñä tøø nmädia'agy, hijxtahñd hänajty jaduhñ coöch

hänajty mobädajpä ngädaactägatsa'añ hädaa yaabä naaxwiin, hөөч ja'a Diosquexypä. ³⁰ Cөxaamb jaduhñ jiada'añii nébiөch naamnä tөө nmädia'agy, cahnä jäya'ayhajxy hänajty quiөxy ho'ogyñä, ja'a hajxy jäda'ahaty jugyhajpä. Tөyhajt jaduhñ. ³¹ Cuhdägoyyaambä tsajt mөөдä naaxwiimbä. Pero tsipcөxp jaduhñ tiөjiada'añ nébiөch chamñ nmädia'aguiän.

³² Ni pөñ jaduhñ quia'a najuө'өy mänaa jaduhñ jiada'añii. Jagooyyä Dios nidiuhmñ ñajuө'өy, ja'a hajxy nDeedyhajtäm. Ni ja'a Diosmoonsähajxy jaduhñ quia'a najuө'өy, ja'a hajxy jimñ tsajpootypä. Ni hөөч nga'a najuө'өy, hөөч ja'a Diosquexypä.

³³ Paady, nähix hahixө'ө hajxy mhídät homiänaajä, je'eguiөxpä coo hajxy mga'a najuө'өy mänaa jaduhñ jiada'añii. ³⁴ Jii jäya'ay hänajty tu'ug, coo hänajty ñөcxa'añ jäguemnaax, mänitä mioonsä ñämaayy coo ja'a tiөjc cwieendähajtäxät. Nägөxiä hajxy jaduhñ yhaagä nä'a tuungmooyyä. Jaduhñä tu'jäya'ay ñämäyabä coo jimñ tiünät maa ja'a tөghaawän, weenä tөjc yaghawa'aäch jopy; tsuu jadähooc yhagөөguiumbät. ³⁵⁻³⁶ Ja'a cudөjcä mioonsähajxy, cab hajxy hänajty ñajuө'өy mänaa ja'a wyiindsөñhajxy hänajty miejtstägatsa'añ, pө coodsөөñäp hänajty jaduhñ, o pө tshmdä hänajty, o pө tu'tseey-yaaxө'өgy hänajty, o pө jobөөñäp hänajty. Nähix hahixө'ө ja'a wyiindsөñ hajxy jaduhñ yhahixät. Pө caj, coo hajxy jaduhñ jaguiapxiä ñähmejtspedөөjät, wehñdä hajxy hänajty mia'ay. Jaduhñ mäwíinäts mijtspä, cab hajxy jaduhñ mnajuө'өy mänäajөch yaa ngädaactägatsa'añ hädaa yaabä naaxwiin. Paady hajxy nähix hahixө'ө homiänaajä mnä'ägä hídät. ³⁷ Jaduhñhөчhä jäya'ayhajxy nägөxiä nnämaabiä coo hajxy nähix hahixө'ө ñä'ägä hídät homiänaajä.

14

¹ Mejtsxөө ja'a pascuaxөө hänajty quia'a habaady mänaa ja'a judíos tsajcaagy hajxy hänajty quiayyän, ja'a cajpä tsoomiөdpä. Ja'a teedywiindsөñhajxy, mөөдä häna'c-hajxy, ja'a hajxy hänajty jiiby yajnähixөөbiä tsajtөgooty, cojyquiapxytiuumb hajxy hänajty jaduhñ nebiä Jesús hajxy yajtsumөөjät hөhñda'agymiädia'agyhaam, jaduhñ hajxy jaduhñ hoy yajyagho'ogөөjät. ² Mänit hajxy näje'e ñiñämaayyä:

—Cab hajxy tsөc nej jatcөөyyäm coo ja'a cu'ug hajxy jaduhñ xñä'a nähbädө'cämät.

³ Tөө ja'a Jesús hänajty yhäda'agy Betania. Jimñ hänajty miädsuugay maa ja'a Simón tiөjcän, ja'a hijty leprapa'ammөөdpä. Mänitä to'oxiөjc tu'ug miejch. Jimñä nardoperfume hänajty quiө'өgonhaty alabastro-vidriojooty. Jaanch tehmñ chowä nardoperfume hänajty ñөcxy. Mänitä

to'oxiøjcä perfume-vidrio piuhy. Mänitä Jesús ja'a perfume yajcuhtemøøyyä. ⁴ Mänitä jäya'ayhajxy näje'e jiootma'ty, ja'a hajxy hänajty jim pahñaabiä. Mänit hajxy ñiñaamaayä:

—Cap yøø perfume jaduhñ cu yaghäyooyy. ⁵ Coo jaduhñ cu ñä'ägä too'cy, tsoobaadaamb yøø hijty, tägøøgmägo'x-xøøguduñ. Jimä häyoobädøjcä chow hajxy jaduhñ cu miooyyä coo jaduhñ cu ñä'ägä too'cy.

Jaduhñä to'oxiøjc yhojjä.

⁶ Mänitä Jesús miänaañ:

—Weends yhity. Ca'a hajxy mwi'i yhojy. Nébiøch yøø jaduhñ tøø xtiuñän, cab jaduhñ ñejpiä; hoy jaduhñ. ⁷ Homiänaajä mijtsä häyoobäjäya'ay mhixy. Homiänaajä hajxy jaduhñ mbuhbédät. Pero høøch, cábøch mijts jejcy xyhixa'añ. ⁸ Xwyiingudsähgøøbiøch yøøya'ay jaduhñ, päadyhøchä perfume jaduhñ xyajcuhtemøøyy. Jaduhñ miäbaady nej cooçh häxøpy tøø nho'oguiän. Jaduhñhøch yøø hijty xyajndhema'añ. ⁹ Majatiä Diosmädia'agy wiädita'añ wiinduhmyhagajpt ja'a høøchcøxpä, jaduhñä jäya'ayhajxy miädia'aga'añ nébiøch yøøya'ay naamnä tøø xtiuñ. Jaduhñ yøø homiänaajä jiahmiedsäñänä. Tøyhajt jaduhñ.

¹⁰ Jimä Jesús ja'a jiamiøød hänajty tu'ug xiøhaty Judas Iscariote, ja'a hajxy hänajty nämajmetspä. Mänitä Judas ja'a teedywiindsøn hoy miøødcojyquiapxytiuñ coo ja'a Judas ja'a Jesús hänajty tiooga'añ. ¹¹ Coo ja'a teedywiindsønhajxy jaduhñ miädooyy, mänit hajxy jaduhñ jiaançh tehñ xioondaacpøjcy. Mänitä Judas yajwiinwaanøøyyä coo xädøøñ hänajty mio'owa'añii. Mänitä Judas tiägøøyy wiinmaabiä nebiä Jesús paquiä yajcøø'dägø'owät.

¹² Mänitä pascuaxøø yhabaatnä. Jaduhñä judiøshajxy hänajty quiuhdujthaty coo tsajcaagy hajxy naxy quiay, ja'a cajpä tsoomiøødäbä. Jaduhñ hajxy hänajty quiuhdujthajpä coo meeghuung hajxy naxy yoxy ja'a pascuaxøøjooty. Mänitä Jesús ja'a jiamiøød miäyajtøøwä:

—Maada'a yhooyyä coo pascuaxøø hajxy häyaa nwiindsuugáayyämät.

¹³ Mänitä Jesús ja'a jiamiøød nämetsc ñämaayy:

—Nøcx hajxy jim Jerusalén. Jimä jäya'ay hajxy tu'ug mbaada'añ nøøgón. ¹⁴ Je'eds hajxy mbadu'ubøgäp. Mänit hajxy mbadøjtägø'owät. Mänitä cudøjc hajxy mnämä'awät: “Ja'a nWiindsøn højts jaduhñ tøø xwyiinguexy coo højts nyajtøwät maa højtsä pascuaxøø häyaa tsuu nwiindsuugáyät.” ¹⁵ Mänit mijtsä cudøjc cuarto nøcxy xyajndhixø'owa'añ nähbettøjcøxp. Jaançh tehñ quiäruundä ja'a cuarto jaduhñ møød yajxonä. Jimä cay hu'ugy hajxy mnähix mhahixø'owät coo hajxy jim ndsuugayäänäm —nømä Jesús miänaañ.

16 Mänit hajxy nämetsc jiaančh nõcxy jim cajptooty. Jiaančh paat hajxy jaduhñ neby hajxy hānajtý t̄ō ñāma'ayijān. Mänitā tsugay hajxy tiäḡōōy nāhix̄ hahix̄ōōbiä.

17 Coo quioods̄ōñä, mänitā Jesúshajxy jim ñōcxy maa ja'a pascuax̄ō hajxy hānajtý wyiindsuugaya'añān, m̄ōōdä jiam̄ōdhajxy ja'a jaac nāmajcpä. Mänit hajxy tiäḡōōy caabiä.

18 Mänitā Jesús miānaañ:

—Tú'ugh̄och mijts mjamīōod xñäx̄ō'ow̄ō'owa'añ. Quipxy hajxy je'e cham̄ xmīōodcaamiújcām. T̄ōyhajt jaduhñ —n̄ōm̄ä Jesús miānaañ.

19 Mänit hajxy näḡōxiä jiootmadiäḡōōy. Mänit hajxy tiäḡōōy niñāmáayyābä:

—Nej, h̄ōoch je'eda'a tyijy xñān̄ōombä.

20 Mänitā Jesús yhadsooyy:

—Mijts mjamīōod jaduhñ tu'ug jatc̄ō'owaamb, näguipxiä tsajcaagy hajxy jaduhñ jüby xmīōodpaguhmá'tsām texyjooty. 21 H̄ōoch, ja'a Diosquexypä, jadúhñh̄och njada'añ nhabeta'añ nepy jim myiñān cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiān. T̄ōjiadaambä Diosmädia'agy jaduhñ. Pero ja'a cráaj̄och jaduhñ xñāhdugaambä, jaančh teh̄m̄ yhoyhoy jaduhñ chaach̄p̄oga'añ. Maas hoy häx̄opy coo quia'a nā'ägä naax̄wiimbäds̄ōomy —n̄ōm̄ä Jesús miānaañ.

22 Caabyñä ja'a Jesúshajxy hānajtý, mänitā Jesús ja'a tsajcaagy quion̄'cy. Mänitā Dios ñāmaayy: “Dioscujú'uyäp.” Mänitā jiamīōodä tsajcaagy näḡōxiä yajnäḡuid̄ōōy. Mänit miānaañ:

—Cay hädaa hajxy; h̄ōoch nni'x ngopc hädaa —n̄ōm̄ä Jesús miānaañ.

23 Mänitā Jesús ja'a vaso quion̄'cy, ja'a hānajtý vinom̄ōdpä. Mänitā Dios ñāmáaguiumbä: “Dioscujú'uyäp.” Mänitā Jesús ja'a vino yhuuctsohñ. Mänitā jiamīōod miooyy. Näḡōxiä hajxy jaduhñ yhuucy. 24 Mänitā Jesús miānāngumbä:

—H̄ōoch nn̄ō'ty hädaa. Hijxtah̄nd hädaa jaduhñ coochä nn̄ō'ty nyajxee'xa'añ coochä jäya'ayhajxy hānajtý nnähho'tu'uda'añ. Jadúhñh̄ochä cuhdujt nyajt̄ōdiäḡō'owa'añ, ja'a Dios ja'a Abraham jecy mīōodyajcuhdújcäbä. 25 T̄ōyhájth̄och jaduhñ nnāmá'awät, cábochä vino nhuuctägatsa'añ h̄ōxtä cóon̄och hānajtý jim t̄ō nn̄ōcxtägach maachä nDeediä wyiinduumän. Mänit̄ōchä vino jem̄ybiä nhuucmadsa'añ —n̄ōm̄ä Jesús miānaañ.

26 Mänitā Jesús ja'a Diosh̄oy hajxy yh̄ōōy, m̄ōōdä jiamīōdt̄ōjc. Mänit hajxy jim chohñ. Mänit hajxy jim ñōcxy maa ja'a tun̄ hānajtý xīohatiān Olivos. 27 Mänitā Jesús ja'a jiamīōdt̄ōjc ñāmaayy:

—Nägóxiöch mijts xñähgue'ega'añ, je'eguiøxpä cooçh nmädia'agy hajxy xquia'a mabøgaanä. Jaduhñ jim myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän: “Nyagho'ogáambiöchä meegcueendähajpä. Cøxaambä meeghajxy piäyø'øga'añ. Xii yaa hajxy ñøcxø'øwa'añ.”²⁸ Cooçh hñajty tøø nho'ogy, mänitøch jadähooç njujypiøjtägatsa'añ. Mänitøch jim nnøcxa'añ Galilea. Mänitøch mijts jim nøcxy xpiaada'añ —nømä Jesús miänaañ.

²⁹ Mänitä Pedro ja'a Jesús ñämaayy:

—Høøch mabøcypiä, cábøch miich mänaa nbuhwa'adsa'añ, hoy miich hajxy nägøxiä xjia puhwá'adsät.

³⁰ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Tøyhájthøch miich nnämä'awät, häyaa coods miich tägøøghooç mniguiugapxa'añii cooçh tyijy xquia'a hixiä.

³¹ Pero Pedro, tehngajnä je'e jiaac miänaañ:

—Cábøch mänaa nniguiugapxa'añii cooçh tyijy miich nga'a hixiä, hóyhøch miich quipxy nja møødhó'ogät —nømä Pedro miänaañ.

Jaduhñ hajxy nägøxiä piahadsoobä.

³² Mänitä Jesúshajxy jim nøcxy maa hñajty xiøhatiän Getsemaní. Mänitä Jesús ja'a jiamioødtøjc ñämaayy:

—Jiids hajxy huuc häña'aw, nøcxy nhuuc Diospa'ya'axy.

³³ Mänitä Jesús ja'a Pedro hawiing miøødnøcxy, møødä Santiago, møødä Juan. Mänitä Jesús hoyhoy jiaançh tehñ jootmabiøjcy. ³⁴ Mänitä Pedrohajxy ñämaayyä:

—Hoyhóyhøch jaduhñ njaançh tehñ jootmayhaty. Høxtä ho'ogáambøch nnijiäwø'øyii. Huuc mähmø'øw hajxy yaa. Cab hajxy mmaahó'ogät. Jujcy hajxy mhídät —nømä Jesús miänaañ.

³⁵⁻³⁶ Mänitä Jesús weeñtiä jiaac nøcxy. Mänit jaduhñ miägutscädaacy. Mänitä Dios tiägøøyy mänuu'xtaACPä: “Teedy, mee'x, coo miich jaduhñ cu mga'a mänaañ, cábøch häxøpy ndsaaçhpøga'añ nébiøch chamñ nmänaxa'añän. Pero cábøchä nguhdujt yhídät nébiøchä njoot jia tsoquiän. Miichä mguhdujt jaduhñ nä'ägädä hidaamb.”

³⁷ Mänitä Jesús jim ñøcxtägajch maa ja'a Pedrohajxy hñajty tøø miähmø'øyän. Coo jim miejch, mänit jaduhñ yhijxy coo hajxy hñajty tøø quioxy maaho'ogy. Mänitä Pedro ñämaayyä:

—Simón, nej, mmaabä. Nidu'hora miich tøø mga'a mee'xtucy. ³⁸ Jujcy hajxy hit. Tehngajnä ja'a Dios hajxy mba'yá'axät. Jaduhñä møjcu'ugong hajxy xquia'a jøjcapxø'øwät. Jia tsojpiä mjoothajxy jaduhñ coo hajxy jujcy mhídät, pero cabä mni'x ja'a mgopc-hajxy jaduhñ miee'xtuga'añ.

39 Mänitä Jesús ja'a Dios hoy pia'yáaxcumbä. Jaduhn jadähooc ñämänaanoøguiumbä. 40 Mänit jadähooc miéjtscumbä maa ja'a Pedrohajxy hänajty tøø miähmø'øyän. Tøø hajxy hänajty miaahó'cumbä. Hix, tøø hajxy hänajty jiaanč tehñ yhanuu'xø'øy. Coø hajxy jaduhn yujxä, cab hajxy hänajty ñä'ägä najuø'øy waamb hajxy yhadsówät. 41 Coø ja'a Jesús jaduhn miejch ja'a miädägøøghoocpä, mänit miänaañnä:

—Nej, je'enä hajxy mwili mia'ayñä. Ween tiuhnä. Tøø yhabaatnä coočhä cahwiindøyhäna'c-hajxy xquiø'ødägø'øwaañnä, høøch ja'a Diosquexypä. 42 Pädó'näts hajxy. Jam hajxy. Ximä craa myiñ ja'ačh jaduhn xyajcø'ødägø'øwaambä.

43 Jimä Jesús hänajty miädia'agyñä, mänitä Judashajxy miejch, møødä majiäya'ay, haagä espada-cap. Näje'e hajxy hänajty wiojptcappä. Ja'a teedywiindsønñhajxy jaduhn mäguejx, møødä häna'c-hajxy jiiby yajnähixøøbiä tsajtøgooty, møødä majjäya'adiøjc-hajxy. 44 Tøø ja'a Judashajxy hänajty quiojyquiapxytiuñ: “Ja'ačh hänajty ndsu'xaambiä, je'e hänajty je'e. Mänit hajxy mmádsät. Mänit hajxy nõcxy mdsunñ”, nõmä Judas hänajty tøø miäna'añ. 45 Mänitä Judas ja'a Jesús ñämejch. Mänit ñämaayy:

—iWiindsøn!

Mänitä Judas ja'a Jesús jiaanč tsu'xy. 46 Mänitä Jesús miajtsä.

47 Ja'a Jesús ja'a jiamiøød tu'ug, jimä espada hänajty miøjnädawhaty. Coø jaduhn yhijxy coø ja'a Jesús hänajty tøø miächii, mänitä yhespada jiuu'pädsøømy. Mänitä teedywiindsønñä mioonsä tu'ug tiaatspujxtuutä.

48 Mänitä Jesús ja'a majiäya'ay ñämaayy:

—Tiičh hajxy jaduhn coø tøø xñämiñ espada-cap wojptcap. Tiičh hajxy xyhixy, méé'tspjä. 49 Tiičh hajxy jim coø xquia'a majtspä tsajtøgooty. Nébyhøch hajxy jaduhn høxtä yaa tøø xñämiñ. Nej, ca'a, jabom-jabómhøch hijty jim nõcxy nyajnähixø'øyä. Pero páadyhøch chamñ njaty nhabety, jaduhnä Diosmädia'agy tiøjiädät ja'a høøchcøxpä.

50 Nidiuhmä Jesús hänajty jiaac mädia'agy. Tøø ja'a jiamiøødhajxy hänajty quiøxy päyø'øgy. 51 Jimä høxcujc-häna'c ja'a Jesús hänajty tu'ug piawädjipä, poobwit-nähcäjeenä. Mänit jaduhn jia madsaanä. 52 Mänitä poobwit yajniññhajptuutä. Nähwa'ads høxwa'ads je'e piäyø'cy.

53 Mänitä Jesús yajnöcxä maa ja'a teedywiindsønñ wyiindu-umän, ja'a jaac tehñ miøjpä. Mänitä teedywiindsønñhajxy jiaac tehñ miejch, møødä majjäya'adiøjc-hajxy, møødä häna'c-hajxy jiiby yajnähixøøbiä maa ja'a tsajtøjcän. 54 Jimä Pedro hänajty jäguemjuøøby piädäna'ay maa ja'a

teedywiindsón̄ t̄ojwiingøn. Mänit̄ jim̄ piahøxtacy maa ja'a hadänaabiähajxy hänajty j̄iøømba'axam̄iän.

⁵⁵ Jim̄ä teedywiindsøn̄hajxy hänajty jia wi'i wyiin-mahñdyhaty nebiä Jesús hajxy yajyagho'ogóøjät. Pero cab hajxy hänajty ñä'ägä wiinmahmybiaady. ⁵⁶ Hiç, hoyyá Jesús hajxy hänajty nämay jia nähøønø'øy, wiingaty hajxy hänajty miädia'agy; cab hajxy hänajty tiu'ugmädia'aguiä. ⁵⁷⁻⁵⁸ Mänit̄ä wiinghänä'c-hajxy tiänaayyø'cy; nøm̄ hajxy je'e miänaambä:

—Tøø højts jaduhñ nmädoy coo jaduhñ miänaañ: “Hädaa tsajtøjc, jäya'ayhajxy hädaa hädiuun̄. Pero høøch, nyajnajtsjidø'øwäbøch hädaa. Cudägøøgxøøyyøchä wiingpä nhädiuun̄dägätsät. Ca'a jäya'ayhajxy je'e hädiünäp” —jaduhñ hajxy je'e yhöhndaacpä.

⁵⁹ Ni je'e hajxy hänajty quia'a tu'ugmädiä'aguiäbä.

⁶⁰ Mänit̄ä teedywiindsón̄ tiänaayyø'cy majiäya'ayhagujc, ja'a tehñ miøjpä. Mänit̄ä Jesús ñämaayyä:

—Nej, cab jaduhñ mnä'ä hadsowa'añä waambaty hajxy miäna'añä.

⁶¹ Pero cabä Jesús waamb ñä'ägä hadsooyy. Mänit̄ ñämáayyägumbä:

—Nej, tøyhajt jaduhñä coo miichä Dios tøø xquiexiä, Nej, miichä Dios xyHuunghajpä.

⁶² Mänit̄ä Jesús yhadsooyy:

—Tøyhajt jaduhñ. Høøch je'e. Xyhixáambøch mijts jaduhñ cooch jim̄ nhäña'awa'añ Dioswiinduum, maa ja'a yhahooyhaampiän. Mänitøch hajxy jadähooc xyhixáangumbä cooch hänajty yaa ngädaactägatsa'añ hädaa yaabä naaxwiin. Jocjóotyhöch hänajty nmänaca'añ.

⁶³ Mänit̄ä teedywiindsón̄ ja'a wyit quiøø'ch. Paady jaduhñ jiatcøoyy coo hänajty jiaançh tehñ jiootma'ady. Mänit̄ miänaañ:

—Tii testigo hajxy jaduhñ nnä'ä jaac wáanämät. ⁶⁴ Tøø hajxy jaduhñ mhamdsoo mädoy coo ja'a Dios tøø miägäpxtägoy. Waamb hajxy jaduhñ mmäna'añ, neby hajxy ndúunämät.

Haagä jaduhñ hajxy miänaañ cooc tyijy ja'a Jesús tøø quiädieey, møød cooc ween yagho'ogyii.

⁶⁵ Mänit̄ä Jesús tiägøøyyä wiingutsujøøyyäbä. Mänit̄ wyiinguxodsøøyyä. Mänit̄ wyiingutexøøyyä. Mänit̄ ñämaayyä:

—Najuø'ow pøñ xquiojx.

Mänit̄ä hadänaabiädøjc ja'a Jesús hajxy wyiingula'abøøyy.

⁶⁶⁻⁶⁷ Y ja'a Pedro, jiiby hänajty je'e hanaaxyp j̄iøømba'axamy maa ja'a t̄ojwiingän. Mänit̄ä teedywiindsøn̄ä qyixymoosä tu'ug miejch maa ja'a Pedro hänajtiän. Coo ja'a Pedro jaduhñ yhiyxä, mänit̄ wyiinhee'ppejtä. Mänit̄ ñämaayyä:

—Naxy miich yø'ø Jesús mmøødwädity, túhmäts. Haagä Nazaret hajxy mdsooñ nämetsc, túhmäts.

68 Mänitä Pedro ñijiøgapxä:

—Ni nga'a híxiøch yø'ø. Ni nga'a najuø'øyhøch jaduhñ tiich jaduhñ xjia wi'i yajmøødmädiaacp —nømä Pedro yhøhñdaacy.

Mänitä Pedro quiuraabädsøømy. Mänitiä tseey tu'ug jiaanč yaaxø'cy. 69 Mänitä quixymoonsä ja'a Pedro yhíxcumbä. Mänitä jäya'ayhajxy ñämaayyä, ja'a hajxy hänäjty jim jaac padänaabiä:

—Xii Jesús jiamiøød tu'ug. Je'e yø'ø —nømä quixymoonsä miänaañ.

70 Mänitä Pedro jadähooc ñiguiugápägumbä. Cab jaduhñ ñä'a jegøøyy, mänitä Pedro ñämäayyägumbä:

—Mbawädijpy miichä Jesúspä, túhmäts. Nyo'mädooby højts jaduhñ coo miich jim mdsooñ Galilea.

71 Mänitä Pedro jadähooc miänáangumbä:

—Tøyhajt, cábøch jaduhñ nnä'ägä híxiä pøn hajxy jaduhñ mja mädiaacy.

Tähoocapxiä ja'a Pedro jaduhñ miänaañ cooc tyijy ja'a Jesús hänäjty quia'a nä'ägädä híxiä. 72 Mänitiä tseey miämetsc-hoocpä yäaxcumbä. Mänitä Pedro jiahmiejtstaacy coo ja'a Jesús hänäjty tøø miäna'añ: “Cahnä tseey hänäjty miämetsc-hoocpä ya'axy, tøø miich hänäjty tægøøghooc mniguiugapxyii cooch miich hänäjty xquia'a híxiä.” Mänitä Pedro jioøguioo'ty coo ja'a tseey miämetsc-hoocpä jiaanč yaaxy.

15

1 Coo jioøøyy, mänitä teedywiindsøn hajxy nägøxiä yhamugøøguiumbä, møødä majjäya'adiøjc-hajxy, møødä häna'c-hajxy jiiby yajnähixøøbiä tsajtøgooty. Mänit hajxy quiojyquiapxytiuuñ nebiä Jesús hajxy hänäjty tiuna'añ. Mänitä Jesús hajxy quiø'øxojch. Mänitä Pilato hajxy hoy yajcø'ødägø'øyy maa je'e hänäjty guiobiernähatiän. 2 Mänitä Pilato ja'a Jesús miäyajtøøyy:

—Nej, tøyhajt jaduhñä coo miichä judíoshajxy xguiobiernähatiä.

Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Tøyhajt jaduhñ.

3 Madiu'u ja'a teedywiindsøn ja'a Jesús hajxy hänäjty jia wi'i ñäxø'øwø'øyy. Pero cabä Jesús hänäjty waamb ñä'ägä hadsooyy.

4 Mänitä Pilato miänáangumbä:

—Nej, caj mhadsowa'añä. Madiu'u miich hajxy xjia wi'i ñäxø'øwø'øyy —nømä Jesús ñämaayyä.

⁵ Pero cabä Jesús waamb ñä'ägädä hadsooyy. Jiaanč tehñ yagjuøøyy ja'a Pilato jaduñ coo ja'a Jesús jaduñ quia'a nä'ägädä hadsooyy.

⁶ Jaduñä Pilato hänajty jomøjt-jomøjt quiuhdujthaty coo xøø hänajty jiadyii, mänitä tsumyjiäya'ay naxy tu'ug yajpädsømy, ja'a judíoshajxy hänajty yajnähdiipiä. ⁷ Jiibiä jäya'ayhajxy hänajty näje'e chumyčhänä'ay. Tsip hajxy hänajty tøø yagjadyii. Tøø hajxy hänajty miäjäya'ay-yagho'ogy. Tu'ugä tsumyjiäya'ay hänajty xiøhaty Barrabás. ⁸ Coo ja'a cu'ughajxy jim miejch maa ja'a Pilato wyiinduumän, mänitä Pilato hajxy jaduñ ñämaayy coo ja'a tsumyjiäya'ay tu'ug yhøxmádsät. ⁹ Mänitä Pilato yhadsooyy:

—Nej, jaduñ hajxy mmäna'añä coočhä Jesús nhøxmádsädä, ja'a tyijy hajxy mgobiernähajpiä.

¹⁰ Paadiä Pilato jaduñ miänaañ, ñajuøøby hänajty je'eduhñ tiiguiøxpä ja'a Jesús coo yajcø'ødägøøyyä ja'a teedywiindsøn. Paadiä Jesús jaduñ yajcø'ødägøøyyä je'eguiøxpä coo ja'a miädia'agy hänajty quia'a yajmädsójcäxä. ¹¹ Mänitä teedywiindsøn ja'a cu'ug hajxy jiojcapxøøyy coo ja'a cu'ughajxy jaduñ miänä'anät coo ja'a Jesús ween quia'a høxmächii, weenä Barrabás ñä'ägä høxmächii. Coo ja'a cu'ughajxy jaduñ jiaanč mänaañ, ¹² mänitä Pilato ja'a cu'ug jadähooc miäyajtøøyy:

—Y yøø Jesúsäts, ja'a tyijy hajxy mgobiernähajpiä, neby hajxy yøø myajnähdiy nébiøch yøø ndünät.

¹³ Mänitä cu'ughajxy møc yaaxy:

—Møjpahbet hajxy cruzcøxp.

¹⁴ Mänitä Pilato miänaañgumbä:

—¡Pero tisän! Tii tøø quiädieey.

Mänit hajxy maas møc yáaxcumbä:

—Møjpahbet hajxy cruzcøxp.

¹⁵ Mänitä Pilato jiaanč mänaañ coo ja'a Barrabás hajxy ween nøcxy yajpädsømy pujxtøgooty. Hix, cabä Pilato ja'a cu'ug hänajty yagjootma'ada'añ. Mänitä Pilato miänaañ coo ja'a Jesús wiobho'ogøøjät. Mänit miänaañgumbä coo ja'a Jesús hajxy nøcxy cruzcøxp miøjpahbety.

¹⁶ Mänitä soldado ja'a Jesús hajxy yajnøcxy maa ja'a hagu-jcän. Mänitä soldado ja'a jiamiøød hajxy quiøxy møyjaaxy. ¹⁷ Mänitä Jesús hucywyit yajnähämtämoogøøyyä. Mänitä haptycorona yajcuhjenøøyyä. ¹⁸ Mänitä Jesús tiägøøyyä wiinyáaxäbä:

—¡Viva ja'a Jesús, ja'a judíoshajxy jaduñ guobiernähajpiä!
¡Viva!

Jaduhñä Jesús hänäjty wyiinwooñii. ¹⁹ Mänit hoyhoy wiojpä quiuhduum paxyhaam. Møød wyiingutsujøøyyä. Mänit wyiinjjcädaacä. Jaduhñä soldadohajxy hänäjty jiatcø'oy nebiä wyiingudsähgøøbiän. ²⁰ Pero wyiinwohm̄biä Jesús hajxy hänäjty jaduhñ. Mänitä hucywyit hajxy yajtsijy. Mänitä yhamdsoo wit yajpøgøøyyäxä. Mänit hajxy yajnøcxy maa hajxy hänäjty miøjpahbeda'añän.

²¹ Mänitä jäya'ay hajxy tu'ug jiojcubaadøøyy. Camjooty hänäjty tøø yhoy. Simón hänäjty xiøhaty. Jim̄ hänäjty chooñ Cirene. Jue'e yhuunghajxy hänäjty xiøhaty Alejandro møødä Rufo. Jim̄ä Jesús cruz hänäjty chømä. Mänitä Simón hadsip ñämaayyä coo ja'a Jesús ween piuhdsømø'oy. Mänitä Simón ja'a cruz jiaanč tsømø'cy.

²² Mänitä Jesús yajmejtsä maa ja'a nähgaphuung hänäjty xiøhatiän Gólgota. Jaduhñä nähgaphuung hänäjty quiähxø'ogy nebiä ho'ogyjiäya'aguiopcän, paady hajxy jaduhñ yajxøbejty Gólgota. ²³ Mänitä Jesús vino jia mooyyä. Mirra ja'a vino hajxy hänäjty tøø yajmädemø'oy. Pero cabä Jesús jaduhñ ñä'ägä huucy. ²⁴⁻²⁵ Mänitä Jesús miøjpahbejtä cruzcøxp. Møjpetyxiøø hänäjty jaduhñ. Tøø ja'a Jesús ja'a wyit hänäjty jadähooc yajtsijjxä. Mänitä soldado ja'a Jesús ja'a wyit hajxy tiägøøyy yajniGUIUHÄYØ'cäbä. ²⁶ Mänit hajxy jim̄ yuugjahy cruzcopcuhduum tiiguiøxpä ja'a Jesús jaduhñ coo miøjpahbejtä: “Hädaa ja'a judiøshajxy guiobiernähajpy”, nøm hajxy jim̄ quiujahy. ²⁷ Mänitä mee'tspähajxy nämetsc miøjpahbéjtäbä. Tu'jäya'ay miøjpahbejtä maa ja'a Jesús yhahooyhaampiän. Jatu'ug miøjpahbéjtäbä maa ja'a Jesús yhanajtyhaampiän. Cujcä Jesús jaduhñ hoy piäda'agyii. ²⁸ Coo ja'a Jesús ja'a mee'tspä jaduhñ näguipxy miøødho'cy, jaduhñä Diosmädia'agy tiøjjajty maa jaduhñ myiñän cujaay: “Haxøøghäna'c jaduhñ pianänøømä.”

²⁹ Ja'a jäya'ayhajxy hänäjty jaduhñ jim̄ naxøøbiä, høxtä yagjuøøby hajxy hänäjty coo ja'a Jesús hajxy jim̄ yhiixy cruzcøxp. Møød hajxy hänäjty wyiinwooñ:

—Ja'a, miich mahñdy ja'a tsajtøjc mwi'li yagjidaamby, y cudägøøgxøøyyä mahñdy miich je'e mhädiuundägätsät. ³⁰ Pø tøy miich møcmäjaa mjaanč møødä, tiids miich jim̄ coo mga'a mänacy cruzcøxp. Jaduhñäts mbäyø'ogät —nømä Jesús ñämaayyä.

³¹ Jaanä jaduhñä teedywiindsøn̄hajxy hänäjty miäwiingapxpejpä, møødä häna'c-hajxy hänäjty jim̄ yajnähiXøøbiä maa ja'a tsajtøjcän. Jaduhñ hajxy hänäjty ñiñäma'ayii:

—Tøø yø'ø wiinghäna'c may yajnähwa'ačh, pero caj yø'ø hamdsoo hoy yajniñhwa'adsa'añii. Jaduhñ hijty ñibiäda'agyii nebiä Dioshuungän. Jaduhñ hijty niñänømyii cooc tyijy ja'a

judíoshajxy guobiernähaty. ³² Mänit hajxy häyaa njaančh mähójcämät, nägooyyá jim miänácät cruzcøxp.

Jaanä jaduhnä mee'tspähajxy hánajty miäwiingapxpejpä, ja'a Jesús hajxy hánajty näguipxy tøø miøødmøjpahbedyjábä.

³³ Nägooyyá quiujyxiøøjøoyy, mänit jaduhn cøjx wyiingoodsø'øy. Tägøøghora jaduhn yhjity wiingoods. ³⁴ Coø ja'a xøø jaduhn wyiinajtúutcumbä, mänitä Jesús møc yaaxy: "Eloi, Eloi, lema sabactani." Jaduhn miädia'agytiägø'øy: "Diosteedy, Diosteedy, tiich coø tøø xñähgue'egy."

³⁵ Jimä jäya'ayhajxy hánajty näje'e miähee'pna'ay. Coø hajxy jaduhn miädooyy, mänit hajxy miänaañ:

—Mäadow, Elíasäda'a mõjyáaxäp.

³⁶ Mänit tu'jäya'ay esponja hoy quioñ päyø'øguiä. Mänit jii by piama'tsnajxy xunvinojooty. Mänitä esponja yujxojch paxyjøbhaam. Mänitä Jesús yaghagaabøøyyä coø jaduhn wyiinnmúgät. Mänit jaaya'ay miänaañ:

—Tsøc huuc híjxäm pø minaambä Elías, pø yajmänacáañäbä Jesús cruzcøxp.

³⁷ Mänitä Jesús møc yáaxcumbä. Mänit yho'nä. ³⁸ Tuunä ja'a Jesús jaduhn ñä'ä ho'cy, mänitä tsajtøjc-hadøøduijt cujjiä quiøø'tswa'xy. Quiuhduum chohndaacy, høxtä yhøxhaam jaduhn yhagøødsøøyy. ³⁹ Jimä capitán ja'a Jesús hánajty tu'ug wyiindána'ay. Coø yhjity coø ja'a Jesús hánajty tøø yho'ogy, mänit miänaañ:

—Tøyhajt yø'øduhn hijty Dyioshuungä.

⁴⁰ Jimä tadjäya'ayhajxy hánajty näje'e miähee'pna'ay jäguemjuøøby. Jimä María hánajtypä, ja'a hánajty jim tsohmä Magdala, møødä Salomé. Ja'a María, ja'a Santiago møødä José tiaj, jim hánajty je'ebä. Ja'a muutspä Santiago jaduhn ñänøømby. ⁴¹ Hädaa tadjäya'ayhajxy, quipxiä Jesús hajxy hánajty tøø piawädity jim Galilea. Tøø hajxy hánajty piuhbety mänaa hánajty jim tøø yhitiän. Y coø ja'a Jesús jaduhn piejnä Jerusalén, quipxy hajxy piabejty, näguipxy møødä wiingjäya'ayhajxy nämay.

⁴²⁻⁴³ Ja'a viernes hánajty tsuujøøby. Ja'a poo'xxiøø hánajty tsohnda'agaamb, ja'a pascuaxøø. Nähix yhahixøøbiä judíoshajxy hánajty ja'a pascuaxøøgøxpä. Jimä jäya'ay hánajty tu'ug choñ Arimatea. José hánajty xiøhaty. Jim hánajty miøjtuungmøødä tsajtøgooty. Jaančh tehñ yhojiäya'ayä José hánajty. Jiøbhixyp hánajty jaduhn coø ja'a Dios ja'a møcmäjaa hánajty yajcähxø'øga'añ. Mänitä José ja'a Pilato ja'a Jesús ñaaxni'x hoy miäyujwaanä. Hix, cabä José ja'a Pilato hánajty chähgø'øy. ⁴⁴ Cahnä Pilato hánajty miädoyhatyñä coø ja'a Jesús hánajty tøø yho'nä. Yagjuøøyy je'eduhn coø ja'a Jesús paquiä yho'cy. Mänitä Pilato ja'a capitán miøjyaaxy.

Mänit miäyajtøøyy mäduhnajtä ja'a Jesús yho'cy. ⁴⁵ Coo ja'a Pilato jaduhñ yhawáañäxä coo ja'a Jesús hänajty tøø jiaançh ho'ogy, mänit miänaañ coo ja'a José ja'a ho'ogyjiäya'ay ween yajmänacy cruzcøxp. ⁴⁶ Mänitä José sávana hoy jiuuy. Mänitä Jesús hoy yajmänacy cruzcøxp. Mänit ñähbijty ñähmojch sávanahaam. Mänit hoy yajnaaxtägø'øyy tsaajutjooty. Mänitä tsaajut ja'a tsaahajxy yaghadäguejtägooyy. ⁴⁷ Jimä Maríahajxy hänajty miähee'pna'ay, møødä Magdala-tsohm̄bä, møødä José tiaj.

16

¹ Coo ja'a poo'xxiøø hänajty tøø ñajxnä, mänitä María perfume hajxy hoy jiuuy, møødä Magdala-tsohm̄bä, møødä Santiago tiaj, møødä Salomé. Ja'a Jesús ja'a perfume hajxy hänajty yajñahjaaxaamby. ² Cujaboom jopy ja'a Maríahajxy jim̄ ñøcxy maa ja'a Jesús hänajty tøø ñaaxtägø'øyyän. Näxøø hänajty je'e. Tøø ja'a xøø hänajty piädsøømnä. ³ Tu'haamnøcxpä hajxy tiägøøyy niñamáayyäbä:

—Pøñä tsaahäyaa hadäguejtú'udäp.

⁴ Tehm̄ miejtsp hajxy hänajty jim̄, mänitä tsaajut hajxy yhiixy coo hänajty yhawa'adsän. Tøø häna'cä tsaahänajty yagjua'açh, hoyyä tsaahänajty jia cruundä. ⁵ Coo hajxy jiiiby chaajuttägøøyy, mänitä muutsc-häna'c hajxy tu'ug yhiixy. Jiiiby hänajty yhäña'ay hahooyhaamby. Yomybioobwit hänajty miøød. Coo ja'a Maríahajxy jaduhñ yhiixy, mänit hajxy chähgøøyy. ⁶ Mänit hajxy ñämaayyä:

—Ca'a hajxy mdsähgø'øyy. Ja'a Jesús hajxy mhøxtaaby, ja'a jim̄ tsohm̄bä Nazaret, ja'a tøø miøjpahbedyijäbä cruzcøxp. Tøø jiuypiojtägach. Tøø yaa chohñnä. Huuc tehñ yhiix hajxy, cab je'e yaajän maa je'e piädaacän. ⁷ Nøcx ja'a jiamiøød hajxy hawaanä. Møødä Pedro, mhawáañäp je'ebä. Jaduhñ hajxy mhawáañät cooc jim̄ ñøcxa'añ Galilea. Jim̄ac hajxy nøcxy piaady, neby hajxy hijty tøø yajmøødmädia'agyiijän —nømä muutsc-häna'c miänaañ.

⁸ Päyø'øguiä Maríahajxy jiuupädsøømy. Tsähgøøyyäp tsäyúuyyap hajxy piädsøømy. Cab hajxy jaduhñ pøñ ñä'ägädä hawaanä. Hiix, jaançh tehñ chähgøøby hajxy hänajty.

⁹ Näxøø jopy ja'a Jesús jiuypiojtägajch. Mänitä María jayøjp yhiixtsohñnä, ja'a hänajty jim̄ tsohm̄bä Magdala, ja'a mõjcu'u juxtujc-hooc yajñahwáatsäbä. Ja'a Jesús jaduhñ mäyajnähwaats. ¹⁰ Mänitä María ja'a Jesús jiamiøød hoy jia hawaanä. Wi'i jioøby wi'i xiuu'tsp ja'a Jesús jiamiøødhajxy hänajty. ¹¹ Hoy hajxy jia nämaayyä coogä Jesús hänajty tøø jiuypioçy, møød coogä María hänajty tøø yhiixy hajujcy, cab hajxy ñä'ägä mabøjcy.

¹² Cujecy, jimä Jesús ja'a jiamioødhajxy hänajty nämetsc ñøcxy camjooty. Mänitä Jesús ñäguehxtøø'xy maa wyiinduumhaxiän. ¹³ Mänitä jiamioød hajxy hoy jia hawáanäbä. Ni je'e ja'a miädia'agyhajxy jaduhñ quia'a mábøjcäxä.

¹⁴ Cujequiä Jesús jiamioødhajxy hänajty quiay, ja'a hajxy hänajty nämajtu'ugpä. Mänitä Jesús jim ñäguehxtøø'xcumbä maa hajxy hänajty quiayyän. Mänit hajxy jaduhñ ñämaayyä:

—Tii mijtsä miädia'agy hajxy coo tøø mga'a mábøjcä, ja'a mijts tøø xjia hawáanäbä cóogøch hajxy tøø xyhixy hajujcy, cóogøch tøø njujypiøjtägach. ¹⁵ Nøcx hädaa mädia'agy hajxy yajwa'x wiinduhmyhagajpt. Jaduhñä jäya'ay hajxy nägøxiä myajwiingapxø'owät neby hajxy ñähwá'adsät. ¹⁶ Pønjaty jaduhñ mábøjp, pønjaty jaduhñ näbejp, je'edshajxy jaduhñ nähwa'adsaamb. Pero pønjaty jaduhñ ca'a mábøjp, haxøøgtuum hajxy je'e miähmø'øwa'añ. ¹⁷ Pønjaty jaduhñ mábøjp, hijxtahñd hajxy yajcähxø'øgaamby hoy-yagjuøøñäbä. Ja'a høøchcøxpä, jaduhñä pa'amjäya'ay hajxy yajnähwá'adsät, ja'a hajxy mõjcu'umøødpä. Wiinghayuuc hajxy miädia'agáannäp. ¹⁸ Hoyyä tsahñdy hajxy tiehñ wyidsø'øgät, cab hajxy nej tiunøøjät. Hoyyä veneno hajxy tiehñ yhú'ugät, ni jaduhñ hajxy nej quia'a jádät. Y coo ja'a pa'amjäya'ay hajxy quiø'ønähgábät, naxäbä pia'amhajxy.

¹⁹ Coo ja'a Jesús ja'a jiamioødtøjc miøødmädiaacpäðøøyy, ja'a hajxy nWiindsønhájtämbä, mänit ñøcxnä tsajpootyp. Mänit hoy yhøxta'agy maa ja'a Tieediä yhahooyhaampiän. ²⁰ Mänitä jiamioødhajxy jiaançh tu'ubøjcy. Mänitä mädia'agy hajxy hoy yajwa'xy wiinduhmyhagajpt. Piuhbejpiä Jesús ja'a jiamioødtøjc hänajty. Majaty hajxy hänajty wiädity, yajcähxø'piä hijxtahñd hajxy hänajty hoy-yagjuøøñäjaty. Jaduhñ hänajty yajnajuø'øy coo hajxy hänajty tiømiädia'agy. Amén.

San Lucas

1-4 Mägu'ughajpä Teófilo, miichcǝxpǝch hädaa nocy nhädiuñ nej miich ja'a tøyhajt jaduñ mmøødhädät ja'a Jesucristocǝxpä, nej jiajty nej yhabejty, nej ñibianǝxyii. Pedyijǝch jaduñ tøø nhabǝcy. Jaduñ miich tøø mmädoyhajpä. Nämäy jäya'ay ja'a nocy capxy hajxy tøø yajpädø'øgy ja'a Jesucristocǝxpä. Ja'a Diosmädia'agy-yajwa'xpähajxy, je'eds hajxy jaduñ tøø xyajmädoyhätäm. Yhamdsoo wiinhaam hajxy tiehm yhijxy.

5 Coö ja'a Herodes hänajty jim̄ guobiernähaty Judeanaaxooty, jim̄ä jäya'ay hänajty tu'ug xiǝhaty Zacarías. Teedy ja'a Zacarías hänajty tiuumby maa ja'a judíos ja'a quiuhdujthajxy hänajty myiñän. Ja'a Abías ja'a quiuhdujt hänajty yajtuñäxäp neby hänajty jecy tøø yhane'emiän. Ja'a Zacarías ja'a tio'oxiǝjc, Elisabet hänajty xiǝhaty. Ja'a Aarón yhap yhoc ja'a Elisabet jaduñ. 6 Pedyii ja'a Zacaríashajxy hänajty quiudiuñ ja'a Diosmädia'agy. Hoy hajxy hänajty yajtuñ nebiä Dios choquiän. 7 Pero cabä yhuunghajxy hänajty nitu'ugtä. Cahnä Elisabet hänajty ñä'ägädä huungpaadyñä. Tøøds hajxy hänajty miäjaanä.

8 Tu'ugxøøbä, jiibiä Zacarías hänajty tiuñ mǝjtsajtǝgooty. 9 Mänitä piaatä coö ja'a poom jiiby jiǝgät maa ja'a poomjotaactän, jim̄ Dioswiinduum. Jaduñä teedyhajxy hänajty quiuhdujthaty. 10 Mänit yhabaaty coö ja'a Zacarías ja'a poom hänajty jiiby jioga'añ. Mänitä cu'ughajxy yhamugøøyy mǝjtsajtǝghaguuy. Mänit hajxy tiägøøyy Diospa'yaaxpä. 11 Jim̄ä Zacarías hänajty piomjocy, mänitä Dios mioonsä tu'ug ñäguehxtøø'xy hahooyhaamby maa ja'a poom hänajty jioquiän. Jim̄ hänajty tøø chooñ Dioswiinduum. 12 Coö ja'a Zacarías jaduñ yhijxy, mänit chähgøøyy. Cabä wiinmahñdy piaaty nej jiatcǝ'owät. 13 Mänit ñämaayyä:

—Zacarías, ca'a mdsähgǝ'øy. Tøø ja'a Dios miädoy nej tøø mmägaxiän coö huung xmió'owät. Huungpaadaamb ja'a mdo'oxiǝjc jaduñ. Juan ja'a mhuung myajxǝhätät. 14 Mxoonä'agaamb miich jaduñ ja'a mhuungcǝxpä. Nämäy ja'a jäya'ayhajxy jaduñ xioonda'agaambä coö mhuung myñät miédsät. 15 Cumay ja'a mhuung piädsøma'añ ja'a Dioscǝxpä. Miøødhadaambiä Dioshespíritu; jaduñ miämín miäga'awa'añ. Cabä jocnøø yhu'uga'añ ni ja'a vino. 16-17 Jaduñdsä cuhdujt miøødhada'añ nebiä Elías jecy miøødhajtiän. Ja'a Diosmädia'agy jaduñ yajwa'xaamby. Mänitä judíos ja'a Dios hajxy jiahmiejtstaactägatsa'añ jadähooc. Jaduñä Juan yajwiingapxǝ'øwa'añ coö ja'a yhuung

hajxy quia'a mөөdnimiädsiphájtänät, y coods hajxy miäbójnät ja'a hoguiapxy ja'a homiädia'agy pөң yhamdsoo cuhdujt ja wi'i yajtunaamb. Coö hajxy jaduһn quiudiúnät, mänitä Dios jaduһn quiuhbөga'añ.

¹⁸ Mänitä Zacarías miänaañ:

—Nébiөch ja'a tөyhajt jaduһn nmөөdhádät coöch nhuung myina'añ. Tөө hөjts nmäjaanä möөdhөch ndo'oxiөjc.

¹⁹ Mänitä Dios mioonsä yhadsooyy:

—Gabriélhөch nxөhaty. Jímhөch ndsooñ Dioswiinduum. Je'eч tөө xquiexy coöch miich min nhawaanä coö ja'a mhuung jaduһn myina'añ. ²⁰ Coöch miich ja'a nmädia'agy tөө xquia'a mäbөjcä, huum miich mmähmө'owa'añ. Hөxtä coonä ja'a mhuung myínät, mänit mgapxө'өga'añ. Tөjiadaamb jaduһn nébiөch cham nmädia'aguian.

²¹ Jímä cu'ug ja'a Zacarías hajxy hánajty jia wi'i yhahixy möjtsajtөghaguuy. Yagjuөөby hajxy hánajty coö ja'a Zacarías jiiьby wyl'i jiecy tsajtөгooty. ²² Coö ja'a Zacarías tiөjpädsөөmnä, tөө hánajty jiaanч huummy. Mänitä cu'ughajxy ñajuөөyy coö ja'a Zacarías ja'a tsө'ty hánajty tөө yhixy. Hix, cө'өhaam yajnahixөөñä.

²³ Hoorä, coö ja'a Zacarías yaghabejty mäduһñtiä hánajty tiuna'añ tsajtөгooty, mänit ñөcxnä maa ja'a quiajptän.

²⁴ Mänitä tio'oxiөjc jiaanч mähmөөyy maaxhuungmöөd. Jiiьby ñä'ägä mähmөөyy tөгooty mägoөxpө'o. Caj ñä'ägä tөjpädsөөmnä. Jaduһn hánajty wyl'i miädiaacta'agy quiopcooty: ²⁵ “Páadyhөch ja'a Dios jaduһn tөө xñäxuuch nébiөch ja'a cu'ughajxy jaduһn xquia'a péjxnät.”

²⁶ Tädujpo'o ja'a Elisabet hánajty tөө yhity maaxhuungmöөd, mänitä Dios ja'a Gabriel quieјxcumbä. Jímä Gabriel quieјxä maa ja'a cajpt xiөhatiän Nazaret jim Galileanaaxooty. ²⁷ Ja'a María jaduһn yajnäguejxä. Cäxyiihajnä hánajty je'enä. Tөө hánajty tiөdiägө'өy coö ja'a José hánajty piөga'añ. Jue'e ja'a José, David yhap yhoc je'e, ja'a hijty jegyhajty gobiernätuumbä. ²⁸ Mänitä Gabriel tiөjtägөөyy maa ja'a María hánajtiän. Mänitä María ñämaayyä:

—Diöshөch tөө xquiexy coöch miich jaduһn nmägäpxät. Miichcөxpä ja'a Dios ja'a mayhajt tiuna'añ. Xmioөdhijp miich ja'a Dios. Maas hoy miich ja'a Dios xyhixy quejee ja'a mmädo'oxiөjc-hajxy.

²⁹ Cabä María hánajty ñajuө'өy tii jaduһn coö tөө ñäma'ayii ja'a Dioscөxpä. Tsähgөөyy jaduһn siémpräm. ³⁰ Mänitä ñämäayyägumbä:

—María, ca'a mdsähgө'өy. Mөj ja'a Dios ja'a mayhajt tiuna'añ ja'a miichcөxpä. ³¹ Mhuungpaadaamb miich jaduһn. Jesús ja'a mhuung myajxөhata'añ. ³² Mөj jaanч jaduһn

yhida'añ. Høxcabáañap jaduhñ coo Dyioshuungä. Dios jaduhñ päda'agaamb gobiernä nebiä David jecy tiuunñän, ja'a Jesús yhap tieedy. ³³ Paady jaduhñ piäda'aga'añii gobiernä nebiä judíoshajxy yhané'emät cøjxta'axiøø. Nimänaa jaduhñ quia'a hanehmbädø'øwa'añ.

³⁴ Mänitä María yajtøøyy:

—Nébiøch jaduhñ nnä'ä huungpáadät; cáhnøch ya'adiøjc nhixyhatyñä.

³⁵ Mänitä Gabriel yhadsooyy:

—Minaambä Dioshespíritu xyhuungmo'owa'añ. Dioshuung jaduhñ minaamb ca'awaamb. Cabä pojpä cädieey mänaa tiuna'añ. ³⁶ Y miich mhocmaam, ja'a Elisabet, jaduhñ je'e miaaxhuungpaadaambä, hoy jaduhñ jia majjä jia petiä. Tädujpo'ohájñap je'e. Cábäc tyijy hijty miaaxhuungpaada'añ; jaduhñä cu'ughajxy hijty miäna'añ. ³⁷ Pero cabä Dios tii tsipñä'ägä juø'øy. Hotyijjä jaduhñ tiuna'añ.

³⁸ Mänitä María miänaañ:

—Wéenhøch ja'a Dios jaduhñ xñä'ägä moonsähaty. Wéenhøch jaduhñ njaty nébiøch tøø xñäma'ayän.

Mänitä Gabriel wyiimbijnä.

³⁹⁻⁴⁰ Mänitiä ja'a María ñøcxy maa ja'a Elisabethajxiän. Judeanaaxooty hajxy hánajty chána'ay tunjooty. Mänitä María tiøjtägøøyy. ⁴¹ Mänitä Elisabet yajpoo'xä. Mänitä maaxhuung jii by yu'xy Elisabet jiodooty. Mänitä Elisabet ja'a Dioshespíritu ñámejtsä. ⁴² Mänitä Elisabet møc yaaxy:

—Maas hoy miich ja'a Dios xyhixy quejee ja'a mmädo'oxiøjc-hajxy. Jaduhñ miich mhuung xyhixáañabä.

⁴³ Ja'a miich mhuung, nwiindsønhadáambiøch je'e. Nyagjuøøbiøch jaduhñ cooch miich xwyiingudsähgø'øy.

⁴⁴ Túunøch miich xñä'ä yajpoo'xy, mänitiøch nhuung yaaby jiaanč tehñ yu'xy njoodóotyhøch. Jootcujc jaduhñ ñijiäwø'øyii, paady yu'xy. ⁴⁵ Tøjiadaamb jaduhñ nej miich ja'a Dios tøø xñäma'ayän. Coo jaduhñ mmäbøcy, jootcujc mhida'añ —nømä Elisabet ja'a María ñämaayy.

⁴⁶ Mänitä María miänaañ:

Tøyhajtä Dios miøjjä jiaančhä.

⁴⁷ Jootcujc-høch ñijiäwø'øyii cooch je'e xyhixy.

⁴⁸ Xjiahmiéjtspøch jaduhñ, hóyhøch nja häyoy.

Jootcujc-høch ja'a jäya'ayhajxy xñä'ägä nänømaannä,

⁴⁹ je'eguiøxpä cooch ja'a Dios tøø xyhuungmo'oy.

Møj jaanč ja'a Dios.

⁵⁰ Pønjaty ja'a Dios jaduhñ wiingudsähgøøby,

Dios jaduhñ näxuudsaaamb cøjxta'axiøø.

⁵¹ Tøø ja'a Dios ja'a miäjaa yajcähxø'øgy;

tøø hajxy quia'a mäjäda'agy, ja'a hajxy hijty yajcumayaambä.

⁵² Tøø ja'a gobiernä quiuhdujthajxy piójcäxä,
tøø ja'a häyoobäjäya'ayhajxy miøjtägø'øy.

⁵³ Tøø ja'a häyoobäjäya'ayhajxy cøxiä wiinä mio'oyii;
cabä mäyøøjäya'ayhajxy tii tøø piaady.

⁵⁴ Piuhbejt ja'a Dios ja'a judíoshajxy.

Cøjxta'axiøø ñäxuuch pia'häyoy,

⁵⁵ nebiä Abrahamhajxy jecy ñämaayyän,

ja'a nhaphájtäm ja'a ndeedyhájtäm.

⁵⁶ Tägøøgp'o ja'a María jim jiaac hijty maa ja'a Elisabetän.
Mänit yhädaacnä maa ja'a quiajptän.

⁵⁷ Mänitä Elisabet miaaxhuungpaatnä; ya'ayhäna'c jaduhñ
miingahw. ⁵⁸ Mänitä Elisabet hoy quiuhixyijäm ja'a ji-
ujy ja'a miägu'ughajxy møødä miädøjc-hajxy. Mänit hajxy
nägøxiä xiooñdaacy coo Dios ja'a mayhajt jaduhñ tøø tiuñ.

⁵⁹ Cuductujxøø ja'a pigäna'c hajxy hoy yajcircuncidarhadyii
nebiä judíoshajxy hänajty quiuhdujthatiän. Mänit hajxy jia
yajxøhataañ Zacarías nebiä tieedy hänajty xiøhatiän. ⁶⁰ Mänitä
tiaj miänaañ:

—Cábøch jaduhñ nyajxøhata'añ. Juánhøch jaduhñ nya-
jxøhata'añ.

⁶¹ Mänitä Elisabet ñämaayyä:

—Tii jaduhñ coo myajxøhata'añ. Caj pøn jaduhñ xiøhaty
maa miich mjujy maa miich mmägu'ugän.

⁶² Mänitä Zacarías miäyajtøøwä cø'øhaam nebiä yhuung
xiøhátät. ⁶³ Mänitä pu'uyhuung ñädsiiwøøyy coo mio'owøøjät.
Mänit yuugjahy pu'uguioxp: “Juan xiøhata'añ.” Mänit hajxy
nägøxiä yagjuøøyy. ⁶⁴ Mänitä Zacarías quiapxø'nä. Mänitä

Dios Dioscujú'uyäp miooyy. ⁶⁵ Jaanç tehñ yagjuøøyy ja'a
cu'ughajxy jaduhñ. Mänitä mädia'agy tiägøøyy wädijpä jim
Judeanaaxooty jim tunjooty nebiaty ja'a Zacarías tøø jiaty.

⁶⁶ Coo ja'a jäya'ayhajxy nägøxiä miädoyhajty, mänit hajxy
tiägøøyy najuøødiaacpä. Mänit hajxy miänaañ:

—Pätiidä yø'ø pigäna'c tiunaamby coo hänajty tøø yeegy.

Tøyhajtä Dios hänajty piuhbeda'añ.

⁶⁷ Mänitä Zacarías ñämejtsä ja'a Dioshespíritu. Mänitä
Zacarías jimädiaacnajxy neby hänajty tøø miøødmädia'agyijän
ja'a Diósäm:

⁶⁸ Møj jaanç ja'a Dios;

paady jaduhñ tøø quiäda'agy coo højts xyajnähwa'ads xya-
jcuhwa'adsaanäm, højts judíoshájtäm.

⁶⁹ Tøø højts ja'a yajnähwaatspä yajcuhwaatspä xyajnäguéjxäm;
je'edsä møjcuhdajt jaduhñ møød; ja'a David yhap yhoc je'e.

⁷⁰⁻⁷³ Jaduhñä Dios jecy miänaañ coo højts xyajnähwa'ads xya-
jcuhwa'adsaanäm højts nmädsiphájtäm.

Jaanä jaduhñ miänaambä coo xñäxuuds xpia'häyowäänäm.

Jajtøjiadaamby jaduñ nebiä Abrahamhajxy jecy
miøødyajcuhdujquiän,
ja'a nhap ja'a ndeedyhajtämhajxy.

Ja'a Diosquexyhajxy jaduñ jømädiaacnajx.

⁷⁴ Coo ja'a Dios hajxy jaduñ xñäwáañäm maa ja'a
nmädsiphajtämhajiän,
paady hajxy nga'a tsähgøøyyänä. Hoyyä Dios hajxy
nbanøcxämät.

⁷⁵ Hawa'adstuum hajxy xyaghidáañäm cøjxta'axiøø.

⁷⁶ Huung, miich nnämaaby coo Diosmädia'agy-yajwa'xpä
mwädita'añ.

⁷⁷ Myajwiingapxøøwaamby ja'a Dios quiu'ughajxy neby hajxy
jaduñ ñähwa'ads quiuhwá'adsät.

Coo ja'a Dios ja'a piojpä quiädieey hajxy yajmøødmädiá'agät,
mänit hajxy yajnähwa'ads yajcuhwa'adsøøjät.

⁷⁸ Xñäxúu'tsäm ja'a Dios hajxy jaduñ,
paadiä yajnähwaatspä yajcuhwaatspä quiejxy.

⁷⁹ Xpiädáacäm hajxy hawa'adstuum,
xmióoyyäm ja'a hoyhajt ja'a weenhajt hajxy,
nømä Zacarías miänaañ.

⁸⁰ Hoorä, yee'c møjjøøyy ja'a Juan jaduñ. Wiin-
mahñdymejts jaduñ. Najuøøyy jaduñ mädyii hoy mädyii
mäbaad. Miøødhajt ja'a Dioshespíritu jaduñ. Coo møjjøøyy,
mänit tiägøøyy wädiypä haniduhmduum. Jim yhijty høxtä
coonä tiägøøyy Diosmädia'agy-yajwa'xpä.

2

¹ Coo ja'a xøø jomøjt yhabaaty, mänitä gobiernä Au-
gusto yhanemy coo ja'a jäya'ayhajxy ween nøcxy nägøxiä
ñiguiujaayii maa ja'a yhamdsoo cajpthajiän, ja'a hajxy wi-
induhmyhagajtpä. ² Ja'a Augusto jaduñ hanehmsohn;
cahnä pøn hänajty jaduñ yhane'emyñä. Ja'a Cirenio, je'e
hänajty jim tuumb gobernador Sirianaaxooty. ³ Mänitä
jäya'ayhajxy nägøxiä jiaanç cudiuuñ nebiä Augusto hänajty
tøø yhane'emiän. ⁴⁻⁵ Jue'e ja'a José hänajty, ja'a David yhap
yhoc hänajty je'e. Belén ja'a cajpt hänajty xiøhaty maa ja'a
David hänajty tøø myiñ tøø quia'ayän, jim Judeanaaxooty.
Coo ja'a David hänajty jim tøø myiñ tøø quia'ay, paadiä
Joséhajxy hänajty jim nøcxy ñiguiujaaya'añii møødä María. Tøø
hänajty tiødiägøøñä coo hajxy hänajty piøgaannä. Maaxhuung-
møød ja'a María hänajty. Galileanaaxooty hajxy hänajty tøø
chohnda'agy maa ja'a cajpt xiøhatiän Nazaret. ⁶ Coo hajxy jim
miejch Belén, mänitä María miaaxhuungpaaty. ⁷ Ja'a quioob-
huung jaduñ miingahw. Mänitä María ñähbijty ñähmojch.
Mänit quiugo'ogøøyy wajjøø'xøhñdyjooty. Hix, cabä mejt-
staact hajxy hänajty maa tøø ñä'ägädä paady jim cajptooty.

Paady hajxy jim ñä'ä nõcxøøyy tøjpa'c maa häna'c ja'a waj hajxy hänajty yajtäna'ayän.

⁸ Jim häna'c-hajxy hänajty näje'e mieegcueendähaty cajtpa'a. Coods hänajty je'e. ⁹ Mänitä Dios ja'a cujajpä cudøø'xpä yajcähxø'cy maa hajxy hänajty mieegcueendähatiän. Mänitä Diosmoonsä tu'ug ñäguehxtøø'xy maa wyiinduumhajxiän; jim hänajty tøø chooñ tsajpootyp. Mänit hajxy chähgøøyy. ¹⁰⁻¹¹ Mänit hajxy ñämaayyä:

—Ca'a hajxy mdsähgøø'y. Naamnä ja'a Cristo tøø myiñ tøø quia'ay jim Belén. Mijts jaduñ xyajnäha'ads xyajcuhwa'adsaamb. MWiindsøñhadaamby hajxy jaduñ. Páadyhöch nhawáanäm nebiä jäya'ayhajxy nägøxiä xioondá'agät. ¹² Coö ja'a pigäna'c hajxy jaduñ mbáadät nähbity nähmoch wajjøø'xøhñdyooty, jaduñ hajxy mnajuø'øwät coö hänajty jie'ejä.

¹³ Mänitä Diosmoonsähajxy nämay jiaac näguehxtøø'xy; haagä jim hajxy hänajty tøø chooñ tsajpootyp. Mänit hajxy miänaañ:

¹⁴ Møj jaanč ja'a Dios; tsajpootyp jaduñ yhity.

Jootcujc ja'a jäya'ayhajxy yaa yhida'añ hädaa yaabä naaxwiin pønjaty ja'a Dios quiumaaby.

¹⁵ Mänitä Diosmoonsä hajxy wyiimbijnä, ñøcxnä hajxy tsajpootyp. Mänitä meegcueendähajpähajxy ñiñämaayyä:

—Jam hajxy híxäm Belén nebiä Diosmoonsä hajxy tøø xyhawáanäm.

¹⁶ Päyøøguiä hajxy tiu'ubøjcy. Mänitä Jesucristo hajxy hoy jiaanč paady møødä María møødä José. Jiibiä Jesucristo hänajty quio'na'ay nähbity nähmoch wajjøø'xøhñdyooty.

¹⁷ Mänitä mädia'agy hajxy hoy yajwa'xy nebiaty hajxy hänajty tøø yhixy tøø miädoy ja'a Jesucristocøxpä. ¹⁸ Ja'a jäya'ayhajxy jaac mädoyhájtäbä, yagjuøøyy hajxy jaduñ. ¹⁹ Pero cabä María jaduñ yagjuøøyy. Tøø hänajty miøødmädia'agyii coö jaduñ jiada'añ yhabeta'añ. Jiiby quiopcooty miädiaactaacy. Caj pøn yajmøødmädiaacy. ²⁰ Haa ja'a meegcueendähajpähajxy, mänit hajxy wyiimbijnä, ñøcxnä hajxy. Mänitä Dios ja'a Dioscujú'uyäp hajxy mioooy coö hajxy tøø yhixy tøø miädoy nebiaty hajxy hänajty tøø miøødmädia'agyii.

²¹ Cuductujxøø ja'a Jesús hajxy yajcircuncidarhajtä. Mänit hajxy yajxøbejty Jesús nebiä María hänajty tøø ñäma'ayii coö hänajty quia'a huungmo'oyiinä. Ja'a Diosmoonsä tsajpootypä hänajty hoy tøø ñäma'ay.

²² Coö ja'a xøø hänajty tøø yhabejnä, mänit hajxy hoy chi'iy nebiä ley myiñän, ja'a Moisés jecy quiujähyyäbä. Mänitä Jesús hajxy jiiby chehñhådaacy Jerusalén jim mõjtsajtøgooty.

23 Jaduhñ jii by myiñ maa ja'a Diosmädia'aguiän: "Ja'a coobhuung ya'ayhäna'cpähajxy, Diostuung hajxy tiunaamby."

24 Mänitä paloma hajxy metsc yojxy nebiä jii by myiñän cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän.

25 Jimä jäya'ay hänajty tu'ug chäna'ay Jerusalén; Simeón hänajty xiøhaty. Hojiäya'ay hänajty je'e. Hoyyä Dios hänajty wyiingudsähgø'oy. Miøød ja'a Dioshespíritu hänajty je'e. 26 Tøø hänajty miøødmädia'agyíjäm ja'a Dioshespíritu coo hänajty quia'a tsoj ho'oga'añ høxtä coonä ja'a Cristo hänajty tøø yhamdsoo hixy, ja'a Dios hänajty quixaambiä. 27 Mänitä Simeón ñämaayyä ja'a Dioshespíritu coo jim ñócxät tsajtøgooty. Mänitä Jesús hoy jii by piaady møødä tiajhajxy. Cahnä hajxy hänajty wyiimbityñä. 28-29 Mänitä Simeón ja'a Jesús chehñdsooy. Mänitä Simeón miänaañ:

Diosteedy, Dioscujú'uyäp, jootcújc-høch nhó'ogät, je'eguiøxpä coo tøø myajtøjiaty nébiøch hijty tøø xmiøødmädia'aguiän.

30 Hamdsóojøch tøø nhixy ja'a yajnähwaatspä, ja'a yajcuhwaatspä,

31 ja'a miich tøø mguéxiäbä hädaa yaabä naaxwiin.

32 Ja'a hajxy ca'a judíospä, yajwiingapxø'øwáañäp ja'a hogu-iapxy ja'a homiädia'agy hajxy.

Ja'a judíoshajxy, cumayáañäp hajxy je'e;

møj jaançh hajxy piäda'aga'añii.

33 Mänitä Jesús tiajhajxy yagjuøøyy coo yhuunghajxy hänajty jaduhñ tøø ñänøømäxä. 34-35 Mänit hajxy ñämaayyä:

—Weenä Dios ja'a hoyhajt ja'a weenhajt xmiø'oy.

Mänitä María nidiuhñ ñämaayyä:

—Näje'e ja'a judíoshajxy yhida'añ tu'ugmädia'agy møød miich mhuung. Piaadaamby ja'a hoyhajt ja'a weenhajt hajxy je'e. Pero nämay hajxy jaduhñ quia'a møødhida'añ tu'ugmädia'agy. Ñähwaambedaaamby hajxy je'e. Tu'udägoyyaamb hajxy jaduhñ. Cähxø'øgaambä wyiinmahñdyhajxy jaduhñ neby hajxy tiajy miay.

36-37 Jiibiä yaamgto'oxy hänajty tu'ug tsajtøgooty; Ana hänajty xiøhaty. Fanuel ja'a tieedy hänajty tøø xiøhaty. Aser ja'a yhap ja'a tieedy jegyhajty xiøhaty. Juxtujcjomøjt ja'a ñihyhap hänajty tøø miøødtsäna'ay. Mänitä ñihyhap yho'nä. Mänitäts hänajty tøø jiaac jugyhaty mädaaxc-hii'xcumädaaxcjomøjt nidiuhñ. Tøø hänajty miäjaanä. Ja'a Diosmädia'agy hänajty yajwa'xyp. Jii by hänajty ñä'ägä tuñ tsajtøgooty. Xøømdsuhñ ja'a Dios hänajty wyiingudsähgø'oy. Hayuu hänajty yhity tähoocjaty nebiä Diosmädia'agy jaduhñ maas hoy wyiinjuø'øwät. 38 Coo ja'a Ana jaduhñ miädooyy nebiä Simeón ja'a Jesús ñänøømiän, mänitä Dios miooyy Dioscujú'uyäp. Mänitä

mädia'agy tiägøøyy yajwa'xpä jim Jerusalén coo ja'a Cristo tøø quiäda'agy. Nägøxiä jäya'ayhajxy miädoyhajty, ja'a Cristo hajxy hänäjty yhahijxypä.

³⁹ Coo ja'a Maríahajxy hänäjty tøø quiudiuñ nebiä Diosley myiñän, mänit hajxy wyiimbijnä, yhädaacnä hajxy Nazaret jii by Galileanaaxooty, maa hajxy hänäjty tøø chooñän. ⁴⁰ Yee'c møjjøøyy ja'a Jesús jaduhñ. Wiinmahñdymejts jaduhñ. Dios jaduhñ mooyy ja'a hoyhajt ja'a weenhajt.

⁴¹ Wiingujomøjt ja'a judíos ja'a xøø hajxy hänäjty yag-jadyii jim Jerusalén mänaabä ja'a meeghuung hajxy hänäjty yoxiän. ⁴² Coo ja'a Jesús majmetscjomøjt yaghabejty, mänitä Maríahajxy ñøcxy xøøhajpä Jerusalén møødä Jesús, nebiä cuhdujt hajxy hänäjty miøødän. ⁴³ Coo ja'a xøø hänäjty tøø miaañä, mänit hajxy wyiimbijnä. Pero ja'a Jesús, jim je'e miähmøøyy Jerusalén nidiuhm. Cabä tiajhajxy hänäjty ñajuø'oy pø tøø miähmø'oy. ⁴⁴ Jaduhñ hajxy hänäjty miäna'añ cooc tyijy hajxy hänäjty jim piamänaqyii møødä miägu'ughajpähajxy. Tu'xøø ja'a Maríahajxy hänäjty tøø tiu'uyo'oy, mänitä Jesús hajxy yhixpaaty coo hänäjty jim quia'a pamänacy høxhaam. Mänit hajxy jia høxtaayy maa ja'a jiuju ja'a miägu'ughajxiän. ⁴⁵ Coo hajxy quia'a paaty, mänit hajxy wyiimbijcumbä. Mänit hajxy ñøcxtägajch Jerusalén jadähooc.

⁴⁶ Jimä Jesús hajxy jiaančh paaty tsajtøgooty. Miädägøøgxøøbä hänäjty jim tøø yhity. Jiiby hänäjty yhäña'ay maa ja'a ley-yajnahixøøbiädøjc-hajxiän, ja'a hajxy jiiby tsajtøgootypä. Jiibiä capxy mädia'agy hänäjty miämädoona'ay. Cøxiä wiinä hänäjty yajtøy. ⁴⁷ Jaduhñ hänäjty yhadsoy nebiä jajpän, nebiä tøøbä quiapxtá'aguiäbän. Yagjuøøby hajxy hänäjty, ja'a hajxy hänäjty jiiby häñaabiä tsajtøgooty. ⁴⁸ Coo ja'a Jesús jaduhñ piaatä ja'a tiajhajxy, mänit hajxy yagjuøøyy. Mänitä tiaj miänaañ:

—Huang, tii højts jaduhñ coo tøø xyhäyoowhixy coo tøø mmähmø'oy. Jiiby højts miich nja wi'i yhøxta'ay.

⁴⁹ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Tiich mijts coo xyhøxta'ay. Nej, cab hajxy mnajuø'oyä cooçh tsipcøxp nduna'añ maach nDeedy tiøjcänä. Haa ca'a, Dióshøch jaduhñ nDeedyhajpä.

⁵⁰ Pero cabä tiajhajxy wyiinjuøøyy tii jaduhñ coo tøø miäna'añ.

⁵¹ Mänitä Jesús jiaančh padu'ubøjnä, piahädaacy jiiby Nazaret. Hix, jiaac mäbøjcäp ja'a tiaj miädia'agyhajxy hänäjty. Yja'a María, jiiby hänäjty yajnøcxy yagjuø'oy quiopcooty nebiä yhuung hänäjty tøø xyl'igy tøø miädia'agy jiiby tsajtøgooty.

⁵² Yee'c-habejt ja'a Jesús jaduhñ; jaac wiinmahñdymejts

jaduhñ. Quiumaayy ja'a Dios jaduñ mөөдä tsaan mөөдä cu'ug.

3

1-2 Coo ja'a Juan hänäjy tөө miөjжөөñä, ja'a Zacarías yhu-ung, mänit miägaxä ja'a Diósäm. Mänit tiägөөyy wädijpä hanidiuhmduum. Majmocxjomөjt ja'a Tiberio hänäjy tөө guiobiernähaty. Ja'a Poncio Pilato hänäjy tuumb gobernador Judeanaaxooty. Ja'a Herodes hänäjy tuumb gobernador Galileanaaxooty. Ja'a piuhya'ay Felipe hänäjy tuumb gobernador Itureanaaxooty mөөдä Traconitenaaxooty. Ja'a Lisantias hänäjy tuumb gobernador Abilinianaaxooty. Ja'a Anás hänäjy tuumb teedywiindsón mөөдä Caifás. ³ Mänitä Juan ñөcxөөyy maa ja'a Jordánmөjnөө mäwiingonän. Jaduhñä tsaangu'ug hänäjy yajwiingapxө'өy coo hajxy ñähétät, coo ja'a yhaxөөgwiinmahñdy hajxy ñajtshixө'өwät, nebiä piojpa quiädieey hajxy jaduñ ñähwá'adsät. ⁴⁻⁵ Tөjiajt jaduñ nebiä Isaías ja'a Diosquexypä jecy jiahyyän:

Jimä jäya'ay tu'ug yaaxwädity hanidiuhmduum:

“Najtshixө'өw ja'a mhaxөөgwiinmahñdy hajxy.

Jaduñ ja'a mWiindsón hajxy hoy mhahíxät;

jaduñ hajxy hoy mwiingudsähgө'өwät.

⁶ Nägөxiä jäya'ayhajxy jaduñ ñajuө'өwa'añ neby hajxy yajñähwa'adsөjät ja'a Diósäm.”

⁷ Coo ja'a tsaangu'ughajxy hänäjy yajnäbeta'añijäm ja'a Juángäm, jaduñ hajxy hänäjy ñäma'ayii:

—Haay möjcu'u, caj mijts hoguiuhdujt mnä'ägä mөөдä. Paady hajxy jaduñ mhuuc näbetaambä nebiä Dios hajxy jaduñ xquia'a yajcumädöwät, túhmäts. ⁸ Hoy hajxy mwädítät neby jaduñ quiähxө'өгät coo ja'a mhaxөөgwiinmahñdy hajxy hänäjy tөө mnajtshixөөñä. Y cab hajxy jaduñ mmänä'anät: “Abrahámhөch nhaphajt ndeedyhajt, páadyhөch ja'a Dios xquia'a yajcumädowa'añ.” Mänitä Dios hajxy xyajñähwá'adsät coo ja'a mhaxөөgwiinmahñdy hajxy mnajtshixө'өwät; ca'a jie'eguiөxpä coo Abraham hajxy mhaphajty mdeedyhajty. ⁹ Hoy hajxy mwädítät nebiä Dios hajxy jaduñ xquia'a pädá'agät haxөөgtuum. Pөñ hoy ca'a wädijp, jaduñ mäwiinäts je'e nebiä quepychaa ca'a төөmhajpän. Piuxaamby hajxy je'e; mänit hajxy ño'oga'añ.

¹⁰ Mänitä tsaangu'ughajxy miänaañ:

—Neby hөjts ndúnät coo hөjts hoy nwädítät.

¹¹ Mänitä Juan yhadsooy:

—Pөñ camiixy metsc mөөд, ween tu'ug ñä'ä mo'oy pөñ quiamiixy ca'a hijp. Jaanä jaduñduhmbä, pөñ jөө'xypөcy

møød, ween mio'oy pøn mähdiøjc ca'a møød —nømä Juan miänaañ.

¹² Näje'e ja'a yajnähuuduutpähajxy miejtspä näbejpä. Mänitä Juan hajxy ñämaayy:

—Wiindsón, hõjtsäts, neby hõjts jaduhñ ndúnät.

¹³ Mänitä Juan yhadsooyy:

—Cab hajxy nä'a tægø'øbä myagjuuñáxät.

¹⁴ Jaaná jaduhñä policíahajxy näje'e yajtøøbä. Mänitä Juan yhadsooyy:

—Cabä xädø'õñ pøn mbójcät nä'a nagoobä. Y caj pøn mnähwaambédät nä'a nagoobä. Mjootcädá'agäp ja'a mmäjuhñdy hajxy.

¹⁵ Ja'a tsaangu'ughajxy, jaduhñ hajxy hänajty wyi'i yajtøy wyi'i yajtø'xy pø Cristo je'e ja'a Juan. Paady hajxy hänajty wyi'i yajtøy, coo ja'a Cristo hajxy hänajty yhahixy. ¹⁶ Mänitä Juan yhadsooyy:

—Nøøháamhøch mijts chaa nyajnäbety. Pero xiichä jäya'ay tu'ug xjiaac pamiñ. Je'eds mijts mähøcy xmio'owaamb ja'a Dioshespíritu. Xyajnähwa'ads xyajcuhwa'adsaamb hajxy jaduhñ. Maas møc cuhdujt jaaya'ay miøødä quejeech høøch. Cábøchä cuhdujt nnä'ägä møødä ni weeñtiä maa jaaya'aguixpän. ¹⁷ Pøn ja'a haxøøgwiinmahñdy jaduhñ ca'a najtshixø'owaamb, haxøøgtuum piäda'aga'añii. Cøjxta'axiøø jii by chaaçhpøga'añ. Pero pønä homiädia'agy pawädiyp, cøjxta'axiøø hajxy jim yhida'añ tsajpootyp.

¹⁸ Madiu'u ja'a Juan ja'a cu'ug hänajty yajwiinxiiic yajwiingapxø'oy ja'a Diosmädia'agy. Møc hänajty jiaançh tehñ miädia'agy. ¹⁹ Mänitä Juan ja'a Herodes hoy yhojy, ja'a hänajty tuumbä gobernador. Paadiä Herodes yhojjä coo yhamdsoo puhya'ay ja'a tio'oxiøjc hänajty miøødtsänaayyä. Felipe ja'a piuhya'ay hänajty xiøhatty. Jiinä hänajty jiugyhattyñä. Herodías ja'a Felipe tio'oxiøjc hänajty xiøhatty. Madiu'u ja'a Herodes hänajty jiatcø'oy haxøøg. ²⁰ Coo ja'a Herodes jaduhñ yhojjä, mänitä Herodes ja'a Juan yajtsuumä. Hix, haxøøgwiinmahñdy ja'a Herodes hänajty miøød.

²¹ Coo ja'a Juan hänajty quia'a tsumyiinä, jimä cu'ug hänajty yajnäbety. Mänitä Jesús miejch näbejpä. Juan hänajty je'e yajnäbetaamb. Jimä Jesús hänajty Dyiospa'ya'axy, mänitä tsajpootyp yhawaach. ²² Mänitä Dioshespíritu ja'a Jesús ñägädaacy nebiä paloman. Mänit hoy yhäñaaxiøpy ja'a Jesús ja'a quiuhduum. Mänitä Dios jimä quiapxy tsajpootyp:

—NHuunghájpiøch miich. Njaançh tehñ chójpiøch miich. Jootcujc-høch jaduhñ nniijiäwø'oyii maa miichcøxpän.

²³ Hii'xmajcjomøjt ja'a Jesús hänajty miøødä mänaabä tiägø'oyän yajnähixøøbiä. Ja'a cu'ug jaduhñ mänaañ cooc

tyijy ja'a Jesús ja'a José hānajtý tieedyhaty. Ja'a José yhap tieedyhajxy, jaduhñä xiøøhajxy ñibianøcxä: Elí ja'a José tieedy xiøhajty. ²⁴ Ja'a Elí tieedy, Matat je'e xiøhajty. Ja'a Matat tieedy, Leví je'e xiøhajty. Ja'a Leví tieedy, Melqui je'e xiøhajty. Ja'a Melqui tieedy, Jana je'e xiøhajty. Ja'a Jana tieedy, José je'e xiøhajty. ²⁵ Ja'a José tieedy, Matatías je'e xiøhajty. Ja'a Matatías tieedy, Amós je'e xiøhajty. Ja'a Amós tieedy, Nahúm je'e xiøhajty. Ja'a Nahúm tieedy, Esli je'e xiøhajty. Ja'a Esli tieedy, Nagai je'e xiøhajty. ²⁶ Ja'a Nagai tieedy, Maat je'e xiøhajty. Ja'a Maat tieedy, Matatías je'e xiøhajty. Ja'a Matatías tieedy, Semei je'e xiøhajty. Ja'a Semei tieedy, Josec je'e xiøhajty. Ja'a Josec tieedy, Judá je'e xiøhajty. ²⁷ Ja'a Judá tieedy, Joanán je'e xiøhajty. Ja'a Joanán tieedy, Resa je'e xiøhajty. Ja'a Resa tieedy, Zorobabel je'e xiøhajty. Ja'a Zorobabel tieedy, Salatiel je'e xiøhajty. Ja'a Salatiel tieedy, Neri je'e xiøhajty. ²⁸ Ja'a Neri tieedy, Melqui je'e xiøhajty. Ja'a Melqui tieedy, Adi je'e xiøhajty. Ja'a Adi tieedy, Cosam je'e xiøhajty. Ja'a Cosam tieedy, Elmodam je'e xiøhajty. Ja'a Elmodam tieedy, Er je'e xiøhajty. ²⁹ Ja'a Er tieedy, Josué je'e xiøhajty. Ja'a Josué tieedy, Eliezer je'e xiøhajty. Ja'a Eliezer tieedy, Jorim je'e xiøhajty. Ja'a Jorim tieedy, Matat je'e xiøhajty. ³⁰ Ja'a Matat tieedy, Leví je'e xiøhajty. Ja'a Leví tieedy, Simeón je'e xiøhajty. Ja'a Simeón tieedy, Judá je'e xiøhajty. Ja'a Judá tieedy, José je'e xiøhajty. Ja'a José tieedy, Jonam je'e xiøhajty. Ja'a Jonam tieedy, Eliaquim je'e xiøhajty. ³¹ Ja'a Eliaquim tieedy, Melea je'e xiøhajty. Ja'a Melea tieedy, Mena je'e xiøhajty. Ja'a Mena tieedy, Matata je'e xiøhajty. Ja'a Matata tieedy, Natán je'e xiøhajty. ³² Ja'a Natán tieedy, David je'e xiøhajty. Ja'a David tieedy, Isaí je'e xiøhajty. Ja'a Isaí tieedy, Obed je'e xiøhajty. Ja'a Obed tieedy, Booz je'e xiøhajty. Ja'a Booz tieedy, Sala je'e xiøhajty. Ja'a Sala tieedy, Naasón je'e xiøhajty. ³³ Ja'a Naasón tieedy, Aminadab je'e xiøhajty. Ja'a Aminadab tieedy, Admin je'e xiøhajty. Ja'a Admin tieedy, Esrom je'e xiøhajty. Ja'a Esrom tieedy, Fares je'e xiøhajty. Ja'a Fares tieedy, Judá je'e xiøhajty. ³⁴ Ja'a Judá tieedy, Jacob je'e xiøhajty. Ja'a Jacob tieedy, Isaac je'e xiøhajty. Ja'a Isaac tieedy, Abraham je'e xiøhajty. Ja'a Abra'am tieedy, Taré je'e xiøhajty. Ja'a Taré tieedy, Nacor je'e xiøhajty. ³⁵ Ja'a Nacor tieedy, Serug je'e xiøhajty. Ja'a Serug tieedy, Ragau je'e xiøhajty. Ja'a Ragau tieedy, Peleg je'e xiøhajty. Ja'a Peleg tieedy, Heber je'e xiøhajty. Ja'a Heber tieedy, Sala je'e xiøhajty. ³⁶ Ja'a Sala tieedy, Cainán je'e xiøhajty. Ja'a Cainán tieedy, Arfaxad je'e xiøhajty. Ja'a Arfaxad tieedy, Sem je'e xiøhajty. Ja'a Sem tieedy, Noé je'e xiøhajty. Ja'a Noé tieedy, Lamec je'e xiøhajty. ³⁷ Ja'a Lamec tieedy, Matusalén je'e xiøhajty. Ja'a Matusalén tieedy, Enoc je'e xiøhajty. Ja'a

Enoc tieedy, Jared je'e xiøhajty. Ja'a Jared tieedy, Mahalaleel je'e xiøhajty. Ja'a Mahalaleel tieedy, Cainán je'e xiøhajty. ³⁸ Ja'a Cainán tieedy, Enós je'e xiøhajty. Ja'a Enós tieedy, Set je'e xiøhajty. Ja'a Set tieedy, Adán je'e xiøhajty. Ja'a Adán, Dios jaduhñ cunuux pädaac.

4

¹ Jimä Jesús hänajty maa ja'a Jordánmøjnøøjän. Miøødä Jesús ja'a Dioshespíritu hänajty. Mänitä Jesús wioonøcxä hanidiuhmduum ja'a Dioshespíritu. ²⁻³ Jim jaduhñ yhiyty juxychäguil'xxøø. Hayuu hänajty ñä'ägä hity. Jimä Jesús hänajty jia jøjcapxø'øwa'añii ja'a møjcu'ugóngäm coog tyijy cu tiu'udägooyy. Mänitä Jesús yuu piaatä. Mänitä Jesús ñämaayyá ja'a møjcu'ugóngäm:

—Pø tøy miich ja'a Dios xyHuunghaty, yajwa'añguioj yø'ø tsaá nebiä tsajcaaguiän —ja jøjcapxø'øwaanä ja'a Jesús jaduhñ, paady jaduhñ ñämaayyá.

⁴ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Jaduhñä Diosmädia'agy miäna'añ: “Ca'a quiaaguiä ja'a jäya'ayhajxy miäjuggyhädät hädaa yaabä naaxwiin; møødä Diosmädia'agy hajxy miäjuggyhädät.”

⁵ Mänitä møjcu'ugong ja'a Jesús wioonøcxy maa ja'a tun jaanč tehñ quiøxpän. Mänitä Jesús tu'habaquiä yajnäheebøoyyá ja'a naax ja'a cajpt cøxiä hädaa yaabä naaxwiin. ⁶⁻⁷ Mänitä Jesús ñämaayyá:

—Høøch nje'e yø'øduhñ cøxiä mäduhñtiä jii quiähxø'øgy. Yajxón yø'ø cajpt jaduhñ. Møj jaanč ja'a jäya'ayhajxy, ja'a hajxy xiiby tsánaabiä. Høøch jaduhñ cøxiä tøø xquiøxy cø'ødägø'øy. Nmøødhøch ja'a cuhdujt jaduhñ cooch hopiønä nyajcø'ødägø'øwät. Y cooch miich jaduhñ xwyiingudsähgø'øwät, mänitøch miich ngøxy mó'owät.

⁸ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Jaduhñä Diosmädia'agy miäna'añ: “Mwiingudsähgø'øwäp ja'a Dios; je'eduhñ mWiindsønñhädäp. Cab jaduhñ wiingpä mwiindsønñhädät.”

⁹ Mänitä møjcu'ugong ja'a Jesús wioonøcxy jim Jerusalén-cajptooty. Mänit miøødwiimbejty møjtsajtøjcuhduum. Mänitä møjcu'ugong miänaañ:

—Pø tøy miich ja'a Dios xyHuunghaty, cuhdøpxnax jii by naaxwiin. ¹⁰ Caj miich nej mjädät. Jaduhñ jii by myiñ maa ja'a Diosmädia'aguiän:

Dios hane'emaamb ja'a mioonsähajxy tsajpootypä coo miich xcwieendähädät.

¹¹ Xchehñhidaamb miich hajxy jaduhñ nej miich tsaajooty jaduhñ mga'a cuhnébät.

¹² Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Jaduhñä Diosmädia'agy miänaambä: “Cabä Dios mjojcapxó'owät, ja'a mWiindsønħajpiä.”

13 Coö ja'a mójcu'ugong miädia'agy hänajty quia'a jöjtägø'owäänäxä, mänit ñähgueecnä. 14 Mänitä Jesús yhädaactägajch Galileanaaxooty. Diosmäjaa hänajty miøød. Mänitä mädia'agy wiädijty ja'a Jesúscoxpä wiinduhmyhagajpt. 15 Cajpt-cajpt ja'a Jesús hänajty wiädity yajñähixøobiä tsajtøgooty. Mänitä Jesús quiumaayyä ja'a jäya'ayhajxy nägøxiä.

16 Mänitä Jesús miejch Nazaret maa hänajty tøø miuutsc-hatiän. Coö ja'a poo'xxiøø yhabaaty, mänit tiägøøyy tsajtøgooty. Jaduhñ hänajty ñä'ägä cuhdujthaty ja'a poo'xxiøøjooty. Mänit ñämaayyä coö ja'a Diosmädia'agy quiäpxät. Coö tiänaayyø'cy majiäya'awyiinduum, 17 mänitä libro miooyyä, ja'a Isaías hänajty jegyhajty tøø jiäayäbä, ja'a Diosquexypä. Mänitä libro quiejtøøyy. Mänit tiägøøyy capxpä: 18 Ja'a Dioshespíritøch nmøød.

Je'ečh tøø xpiäda'agy coočhä häyoobäya'ayhajxy nhawäänät coö hajxy yaghoyø'owa'añii.

Jaduhñħøch tøø xwyiinguexy coočhä jäya'ayhajxy nhawäänät nebiä piojpä quiädieey hajxy ñähwa'ads quiuhwá'adsät, nebiä Diosmädia'agy hajxy pedyii quiudiúnät.

19 Tøø jaduhñ yhabaady coö ja'a Dios ja'a mayhajt jaduhñ tiuna'añ møj may.

20 Mänitä Jesús ja'a libro yhabädiñä. Mänitä tsajtøyjohbiä jaduhñ miooyyä. Mänitä Jesús yhäñaaguiädaacy. Wyi'i wyiin-hee'ppejpy ja'a cu'ug ja'a Jesús hajxy hänajty. 21 Mänitä Jesús miänaañ:

—Tøø ja'a Diosmädia'agy tiøjiaty nébiøch tøø ngapxiän.

22 Mänitä cu'ughajxy yagjuøøyy coö ja'a Jesús hänajty hoy tøø quiapxy. Hoy ja'a Jesús hajxy hänajty ñänømy:

—Maa yø'ø capxy yø'ø mädia'aguiäda'a tøø yhuug habøjpä. Haa ca'a, ja'a José yhuung yø'øduhñ, cabä —nøm hajxy hänajty miäna'añ.

23 Mänitä Jesús miänaañ:

—Jaduhñħøch mijtsäda'a xñäma'awa'añ: “Huuc yajcähxø'øg ja'a hijxtahñd yaa maa ja'a mhamdsoo cajptän nej miieč jim tøø mhuc yajcähxø'pän jim Capernaum.”

24 Mänitä Jesús jiaac mänaañ:

—Pero høøch jaduhñ mänaamb, ja'a Diosquexypähajxy, cabä miädia'agyhajxy miäbøgäänäxä maa yhamdsoo cajpthaxiän. Tehñ tiøyhajt jaduhñ. 25-26 Coö ja'a Elías hänajty jegyhajty wiädity Diosmädia'agy-yajwa'xpä yaa Israelpä-naaxooty, tægøøgjomøjtä cupc caj ñä'ägädä tuuyy. Chaadsä yuuxøø jiaañch tehñ jiajtä. Mänitä Dios ja'a Elías quiejxy maa ja'a cajpt

hänajty xiøhatiän Sarepta, jim Sidón mäwiingón. Jimä Elías ja'a yaamgto'oxy hoy tu'ug piuhbety. Pero ja'a yaamgto'oxyhajxy yaabä, cab hajxy yajnäguejxä, hoy hajxy hänajty jia nämayyä. ²⁷ Jaanä jaduhnduhmbä, jii haxøøgpa'ammøødpähajxy hänajty nämay yaa Israelpä-naaxooty mänaa ja'a Eliseo hänajty yaa wiäditiän Diosmädia'agy-yajwa'xpä. Pero cabä pia'amhajxy jaduhñ yajnax yajmäyyäxä. Jagooyyä Naamán pia'am nid-iuhmñ ñajxy miaaayy, y jäguem hänajty chäna'ay jim Sirianaaxooty, ca'a yaajä.

²⁸ Coö ja'a jäya'ayhajxy jaduhñ miädooyy nebiä Jesús miänaañän, ja'a hajxy hänajty jii by tsajtøgootypä, cøjx hajxy jiootma'ady. ²⁹ Mänitä Jesús hajxy ñädänaayyø'cy. Mänitä Jesús hajxy jim yajnøcxy tunguhduum jim cajtpa'a. Jimä Jesús hajxy hänajty quihjuijpnaxa'añ. ³⁰ Pero cabä Jesús hajxy nej ñä'ä tuuñ. Jaduhyyä je'e yajyohñajxy majiäya'ayhagujc. Mänit jim wyiimbijnä.

³¹ Mänitä Jesús ñøcxy Capernaum, jim Galileanaaxooty. Coö ja'a poo'xxiøø yhabaaty, mänitä Jesús ja'a cu'ug tiägøøyy yajñähixøøbiä tsajtøgooty. ³² Jaduhñä Jesús hänajty yajñähixøø'oy nebiä capxta'agypiän, paadiä cu'ughajxy hänajty yagjuø'oy.

³³ Jiibiä jäya'ay hänajty tu'ug ja'a møjcu'uba'ammøødpä. Mänit møc yaaxy:

³⁴ —Ween højts nhity. Tii jaduhñ mhøxtaaby maa højtsän. Nej, xyajcuhdägoyyaamb højtsä. Nhíxyhøch miich. Jesús mxøhaty. Nazaret mdsooñ. Nnajuøøbiøch jaduhñ coö miichä Dios xyHuunghaty.

³⁵ Mänitä Jesús ja'a møjcu'u yhojy:

—Hamón, jua'ads jim maa yø'ø craajän.

Mänitä mähdiøjc quiädaayy naaxwiin maa ja'a jäya'ay wyiinduuhajxiän. Mänitä møjcu'u piädsøømy. Cabä mähdiøjc nej jiajnä. ³⁶ Mänitä jäya'ayhajxy nägøxiä chähgøøyy. Mänit hajxy ñiñämaayyä:

—Høxtahmñds jaduhñ quiapxy miädia'agy. Cuhdujtmøødäda'a yø'øduhñ maa ja'a møjcu'uhajxiän. Jaançh pädsøømb hajxy jaduhñ coö hajxy ñäma'ayii coö hajxy piädsøømat.

³⁷ Mänitä mädia'agy tiägøøyy wädiipä ja'a Jesúscøxpä jim wiinduhmyhagajpt.

³⁸ Mänitä Jesús piädsøømy tsajtøgooty. Mänit ñøcxy maa ja'a Simón tiøjc-hajxiän. Jiibiä Simón miø'ødhoc hänajty pia'amgo'na'ay tomiøød. Mänitä Jesús hajxy miänuu'xtaacy coö ja'a toy ween yajtøjtsäxä. ³⁹ Mänitä Jesús ja'a pa'amjäya'ay wyiinguwoodsøøyy. Mänit miänaañ coö ja'a toy ween ñähwa'açhii. Mänitiä ja'a toy jiaançh tøjtsnä. Mänitä

pa'amjäya'ay piädø'cy. Mänit tiägøøyy mayhajt-tuumbä maa ja'a Jesús haxjiañ.

40 Coö chuujøøyy, mänitä pa'amjäya'ayhajxy may wiomejtsä maa ja'a Jesúsän. Madiu'u ja'a pa'am hajxy hänajty miøødä. Mänitä Jesús nägøxiä quiø'onähgajpy tu'ugjaty-tu'ugjaty. Jaduhñä pia'amhajxy ñähwaats quiuhwaatsä. 41 Nämäy hajxy hänajty miøjcu'uba'ammøødä. Coö ja'a møjcu'uhajxy piädsøømy, mänit hajxy yhayaaxy:

—Dios miich xyHuunghajp.

Mänitä Jesús ja'a møjcu'u yhojy. Cab hajxy ñä'ägä yajcapxä. Hix, ñajuøøby hajxy hänajty coö ja'a Jesús jie'ejä ja'a Cristo, ja'a Dios tøø quiéxiäbä.

42 Coö jiojøøyy, mänitä Jesús ñøcxy cajtpa'a hanidi-uhmduum. Jimä cu'ug ja'a Jesús hajxy hänajty yhøxta'ay. Coö hajxy piaaty, mänit hajxy jia yajmähmø'øwaañ. 43 Mänitä Jesús miänaañ:

—Päadyhøch ja'a Dios yaa tøø xquiexy hädaa yaabä naaxwiin coöch wiinduhmyhagajpt nwädität, coöch nyajwiingapxø'øwät coö ja'a Dios ja'a miäjaa yajcähxø'øgaanä. Paady, cábøch yaa nmähmø'øwa'añ.

44 Jaduhñä Jesús hänajty wiädity yajnä hixøøbiä jim Galileanaaxooty. Wiinduhmychajtøjc hänajty wiädity.

5

1 Mänitä Jesús hänajty jim tiäna'ay Genesaretmejypia'a. Mänitä jäya'ayhajxy may miejch Diosmädia'agymiädoobä. Nø'øchpäñ ja'a jäya'ayhajxy hänajty tiäna'ay maa ja'a Jesúsän. Cabä hawa'adspä hänajty maa. 2 Mänitä Jesús barco yhiixy metsc jim mejypia'a. Yajwa'adsä barco hänajty. Jimä cubar-cohajxy hänajty quiuhjuijptsabiujy mäwiingøn. 3 Mänitä Jesús ja'a barco tu'ug yajpejty ja'a Simón jie'e. Mänitä Jesús ja'a Simón ñämaayy coö barco weenä yajmäwiingönät wiinduum. Jimä Simón ja'a Zebedeo yhuunghajxy hänajty miøødä nämetscä. Jacobo hänajty tu'ug xiøhaty. Tu'ug hänajty xiøhajpä Juan. Mänitä Jesús yhäñaaguiädaacy barcojooty. Mänitä cu'ughajxy tiägøøyyä yajwiingapxøøyyäbä. 4 Coö ja'a Jesús jaduhñ quiapxpädøøyy, mänitä Simón ñämaayyä:

—Yajmøjyo'oy ja'a mbarco ja ween comduum. Jiibiä mguhjuijptsaa y hajxy mbädá'agät.

5 Mänitä Simón yhadsooyy:

—Wiindsøn, tu'tsuhm højts tøø nja cuhjuipy. Cab højts tii tøø nnä'ägädä mach. Pero coöch miich jaduhñ tøø xñäma'ay, nõcxyhøch nhuuc jaac juipy.

6 Coö hajxy jaduhñ jiaançh cudiuuñ, mänitä hacx hajxy may miajch, høxtä tsøømgøø'tsä ja'a cuhjuijptsaa y jaduhñ.

⁷ Mänitä miägu'ughajpä hajxy miøjyeemy, ja'a hajxy hänajty wiingbarcojootypä, coo hajxy miñ piuhbedyii. Mänitä barco hajxy metsc yaghujch. Ja weenjaty hajxy quia'a mäguiñä. ⁸⁻¹⁰ Mänit hajxy yagjuøøyy coo hacx hajxy may miajch. Mänit hajxy ñajuøøyy coo ja'a Jesús ja'a hijxtahnd jaduhñ yajcähxø'cy hoy-yagjuøøñä. Mänitä Simón Pedro ja'a Jesús wyiinjjicädaacy. Mänit miänaañ:

—Wiindsón, cábøch miich hawiinmats xmiøødhídät. Cáboch hoguiuhdujt nmøødä.

Mänitä Jesús ja'a Simón ñämaayy:

—Ca'a mdsähgø'øy. Wiingtuuñg mbanøcxáañäp. Myajwiingapxø'øwaambiä cu'ug ja'a Diosmädia'agy.

¹¹ Mänitä barco hajxy yajmøjyohbiejty mejypia'a. Mänitä Jesús hajxy piadu'ubøjcy. Ñähgueecy hajxy jaduhñ cøxiä.

¹² Mänitä Jesús wiingcajpt miejch. Jimä jäya'ay hänajty tu'ug haxøøgpu'udsmøød. Coo ja'a Jesús yhijxä, mänit wyiinjjicädaacä. Mänit ñämaayyä:

—Wiindsón, miich nnämaaby, høøch nbu'uds yajtsóocäc.

¹³ Mänitä Jesús ja'a mähdiøjc ñähdoofñ. Mänitä Jesús miänaañ:

—Tøø jaduhñ mdso'ogy.

Tuunä ja'a Jesús jaduhñ ñä'ä mänaañ, mänitiä ja'a mähdiøjc choocy. ¹⁴ Mänitä Jesús miänaañ:

—Caj pøn mhawáañät coo tøø mdso'ogy. Nøcx tu'uda'aquía maa ja'a teediän. Jimä xädø'øñ mguyoxø'øwät nebiä Moisés jecy yhanehmiän. Paadiä xädø'øñ mguyoxø'øwät, jaduhñä hijxtahnd myajcähxø'øgät coo tøø mdso'ogy.

¹⁵ Mänitä mädia'agy hajxy yajwädipty jäguembaady cooc ja'a Jesús ja'a hijxtahnd tøø yajcähxø'øgy. Mänitä jäya'ayhajxy maas may jiaac hamugøøyy maa ja'a Jesúsän. Ja'a Jesús miädia'agy hajxy hänajty yhamädoowhidáañäp. Møødä pia'amhajxy hänajty yajnaxáañäxä. ¹⁶ Coo ja'a jäya'ayhajxy hänajty wyl'i yhamugø'øy maa ja'a Jesúsän, paadiä Jesús hanidiuhmduum ñøcxy Diospa'yaaxpä.

¹⁷ Wiinghoocä Jesús ja'a cu'ug hänajty yajwiingapxø'øy. Jaanç tehñ yhujs ja'a tøjc hänajty. Jiibiä fariseosha-jxy hänajty yhäña'ay møødä ley-yajñähixøøbiähajxy. Wiinduhmyhagajpt hajxy hänajty choofñ Galileanaaxooty møødä Judeanaaxooty møødä Jerusalén. Miøødä Jesús ja'a Diosmäjaa hänajty nebiä pa'am jaduhñ yajnaxät. ¹⁸ Mänitä cø'ømucypia tecymiucypia tu'ug quiøømiejtsä tsajjiooty. Jiiby hajxy jia yajtøjtägø'øwaañ maa ja'a Jesús hänajty miädia'aguiän. ¹⁹ Pero jaanç tehñ yhujs ja'a tagø'øwøødiaact hänajty. Mänit hajxy ñiñämaayyä coo hajxy jim yaghawa'adsa'añ tøjnähgøxp. Mänit pa'amjäya'ay hajxy quiuhdøøñajxy tøjcuhduum maa ja'a

Jesús hánajty pia'tána'ayän. ²⁰ Coo ja'a Jesús ñajuøøyy coo ja'a miädia'agy hánajty miäbøgáanäxä, mänitä cø'ømucypiä tecymiucypiä ñämaayyá:

—Mägu'ughajpä, miich nnämaaby coo ja'a mbojpä mgädieey tøø xñähwa'açh tøø xquihwa'açh.

²¹ Mänitä fariseoshajxy quiopcooty tiägøøyy mädiaactaäcpä møødä ley-yajnähixøøbiä: “Tii yø'ø craa jaduhñ coo miäna'añ. Capxtägooby yø'øduhñ. Jagooyyä Dios ja'a cuhdujt jaduhñ miøødä coo ja'a pojpä cädieey mié'e'xät.”

²² Mänitä Jesús ñajuøøyy nebiaty hajxy hánajty miädiaacta'agy quiopcooty. Mänit miänaañ:

—Tii hajxy jaduhñ coo mmädiaacta'agy mgopcooty. ²³ Nej, maas páquiøch yø'ø mähdiøjc nnämä'awädä: “Tøøch miich mbojpä mgädieey nmämee'xy”, tøgä maas páquiøch jaduhñ nnämä'awädä “Tänaayyø'øg, yo'oyø'øg.” ²⁴ Mhuug híxäp hajxy nébiøch hädaa mähdiøjc nyajmøcpøga'añ. Jaduhñ hajxy mnajuø'øwät cooçhä cuhdujt jaduhñ nmøødä hädaa yaabä naaxwiin cooçhä pojpä cädieey jaduhñ nmé'e'xät, høøch ja'a Diosquexyypä.

Mänitä mähdiøjc ñämaayyá:

—Tänaayyø'øg; widsø'øg yø'ø mdsaa; nøcxnä maa ja'a mdøjcän.

²⁵ Mänitiä ja'a mähdiøjc jaduhñ tiänaayyø'cy maa ja'a wyi-induumhajxiän. Mänitä tsaay wyidsø'cy maa hánajty tøø quio'na'ayän. Mänit ñøcxnä maa ja'a tiøjcän. Mänitä Dios Dioscujú'uyäp miooyy. ²⁶ Mänit hajxy nägøxiä jiaançh tehñ yagjuøøyy. Jaançh tehñ chähgøøyy hajxy jaduhñ. Mänitä Dios Dioscujú'uyäp hajxy miooyy. Mänit hajxy miänaañ:

—Tøødsä hoy-yagjuøøñäbä hajxy nhíxäm jäda'a.

²⁷ Mänitä Jesús wyiimbijnä. Mänitä jäya'ay tu'ug yhiixy, ja'a Levíhajpä. Jiñä Leví hánajty yhäña'ay maa hajxy hánajty yajnähuudiu'udiän. Je'e ja'a Leví hánajty tiuunghajpy. Mänitä Jesús ja'a Leví ñämaayy:

—Høøch pamíñäc.

²⁸ Mänitä Leví tiänaayyø'cy, pianøcxy ja'a Jesús. Cøjx jaduhñ ñähgue'egy mäduhñtiä hánajty miøødä.

²⁹ Mänitä Leví ja'a xøø yagjajtä maa ja'a tiøjcän ja'a Jesúsøxpä. Jiibiä yajnähuudiuutpähajxy hánajty nämay miägaabiä møødä wiinghäna'c-hajxy. ³⁰ Jiibiä fariseoshajxy hánajty miägaabiä møødä ley-yajnähixøøbiähajxy. Mänitä Jesús jiamioødhajxy ñämaayyá ja'a fariseoshajxy:

—Tii yø'ø yajnähuudiuutpä hajxy coo mmøødcay coo mmøødhu'ugy. Haa ca'a, jue'e yø'ø hajxy, pojpäya'ay cädieejäya'ayhajxy jaduhñ.

³¹ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Pøñ møc, cab hajxy yajtsooyø'øy. Pøñ pa'ammøød, je'eds hajxy yajtsooyøøby. ³² Jaduhñ mäwíinäts høøch ja'a pojpäya'ay cädieejäya'ay nyajnáhwa'ačh nyajcuhwa'ačh. Pero mijts jaduhñ mänaamb cooc tyijy pojpä cädieey hajxy mga'a møødä. Páadyhøch mijts waamb nga'a náma'ay.

³³ Mänitä Jesús hajxy ñämaayy:

—Ja'a Juan jiamiøødhajxy, naxy hajxy yhity hayuu; naxiä Dios hajxy pia'ya'axy. Jaduhñä fariseos jiamiøødhajxy naxy quiudiuumbä. Pero miich mjamiøødhajxy, nä'ä caaby nä'ä huucp hajxy je'e. Cab hajxy yhity hayuu. Cab jaduhñ yhooyä.

³⁴ Mänitä Jesús miänaañ:

—Coo ja'a pøc hu'ug maa jiadyii, cabä woybä wicpähajxy hayuu wyiimbity. Jaduhñ mäwíinäts høøch nebiä jamiø'ødän ja'a pøgaambä. Páadyhøch njamiøødhajxy hayuu quia'a hity. ³⁵ Habaadääñnap jaduhñ cooch yaa ndsoonaañnä. Mänitøch njamiøødhajxy yhida'añ hayuu mäböcypä.

³⁶ Mänitä Jesús jadähooc wyiingapxøøguiumbä:

—Cabä tucwit pøñ yhagøø'øy jemýwyithaam. Cøødsäp ja'a jemýwyit jaduhñ; cab jaduhñ ñibiaada'añii møødä tucwit. ³⁷ Jaaná jaduhñduhmbä, cabä jemývyino pøñ quiudemøø'øy ja'a tucwajhacxujiooty. Cøødsäp ja'a tucwajhacxuy jaduhñ; høxyógäp ja'a vino jaduhñ. Haagä tägóyyäp ja'a tucwajhacxuy jaduhñ møødä vino. ³⁸ Pero jiibiä jemývyino hajxy quiudemøø'øy ja'a jemýwiajhacxujiooty. Cab jaduhñ tii mia'ady, ni ja'a jemývyino, ni ja'a jemýwiajhacxuy. ³⁹ Cabä jemývyino pøñ hoyhuucnä jäwø'øy coo ja'a vino hänäjty tøø yhu'ugy ja'a tehñ jiecypä. “Maas hoyhuucnä ja'a jecyvyino” —nømä jäya'ayhajxy miäna'añ.

6

¹ Mänitxøø ja'a Jesúshajxy hänäjty wiädity trigoni'ibyquiujc. Poo'xxiøøjooty hänäjty je'e. Mänitä jiamiøød ja'a trigo hajxy tiøjy. Mänit hajxy ñähxajtstuuty. Mänit hajxy jiøø'xy. ² Mänitä fariseoshajxy näje'e miänaañ:

—Cabä cuhdujt jaduhñ myiñ coo hajxy jaduhñ mdúnät ja'a poo'xxiøøjooty.

³ Mänitä Jesús miänaañ:

—Nej, cahnä ja'a Diosmädia'agy hajxy mgapxiä nebiä David tiuun coo hänäjty yäho'ogyii møødä jiamiøødhajxy. ⁴ Mänit hajxy jiiby tiägøøyy tsajtøgooty. Mänitä tsajcaagy hajxy quiaaay ja'a teedyhajxy hänäjty tøø quiuyoxø'øyäbä. Cabä David ja'a cuhdujt hajxy hänäjty miøødä coo hajxy jaduhñ quiáyät. Jagooyä teedy ja'a cuhdujt hajxy hänäjty miøødä coo hajxy quiáyät. ⁵ Høøch ja'a Diosquexypä, jaduhñhøch

høøchpä, nmøødhøch ja'a cuhdujt jaduhmbä høxtä maa ja'a poo'xxiøøbaadiän —nømä Jesús miänaañ.

⁶ Jatu'ugpä poo'xxiøøjootypä ja'a Jesús tiägøøyy tsajtøgooty. Mänit tiägøøyy yajwiingapxøøbiä. Jiibiä mähdiøjc hänajty tu'ug hadu'ugcø'ødø'øds ja'a yhahooyhaampiä. ⁷ Jiibiä fariseoshajxy hänajty tiäna'ay møødä ley-yajnahixøøbiähajxy. Jiibiä Jesús hajxy hänajty wyi'i yheeby. Yhijxmajchp ja'a Jesús hajxy hänajty pø yajnaxaambiä pa'am ja'a poo'xxiøøjooty. Yhøxtaabiä fariseos ja'a wiinmahñdy hajxy hänajty nebiä Jesús hajxy yajtsumøøjät coo ja'a pa'amjäya'ay hänajty yajmøcpøgyii ja'a poo'xxiøøjooty. ⁸ Ja'a Jesús, ñajuøøby hänajty je'e nebiä fariseoshajxy hänajty tiajy miay. Mänitä Jesús ja'a mähdiøjc ñämaayy ja'a hadu'ugcø'ødø'ødspä:

—Tänaayyø'øg, miñ huuc täna'aw cujc.

Mänit jiaançh tänaayyø'cy. ⁹ Mänitä Jesús ñämaayy ja'a fariseoshajxy:

—Mijts nmäyajtøøby, nej, yejpiä Dios ja'a cuhdujt jaduhn coo hajxy hoy ndúunämät ja'a poo'xxiøøjootiä, tøgä yejpiä cuhdujt coo hajxy haxøøg ndúunämät ja'a poo'xxiøøjootiä. Jaanä jaduhnduhmbä, nej, yejpiä Dios ja'a cuhdujt coo ja'a jäya'ay hajxy nyajnahwáatsämät ja'a poo'xxiøøjootiä, tøgä yejpiä cuhdujt coo jäya'ay hajxy nyajcuhdägóoyyämät ja'a poo'xxiøøjootiä.

¹⁰ Mänitä Jesús ja'a jäya'ay wyiinhee'ppejty nägøxiä. Mänitä Jesús ja'a mähdiøjc ñämaayy:

—Xajtøw yø'ø mgø'ø.

Mänitä quiø'ø jiaançh xajtøøyy. Mänitä quiø'ø hoy jiajnä. ¹¹ Mänitä fariseoshajxy jiootma'ty hoyhoy. Mänit hajxy quiojyquiapyhajty nebiä Jesús hajxy tiuna'añ.

¹² Cujaboomgumaaxc ja'a Jesús ñøcxy tunguhdum. Tu'tsuhmä Tieedy pia'yaaxy. ¹³ Coo jioobøøyy, mänitä jiamiøødhajxy miøjyaaxy. Mänitä nämajmetspähajxy wyiimbiiwä coo ja'a Diosmädia'agy hajxy yajwá'xät.

¹⁴ Jaduhndsä nämajmetspähajxy hänajty xiøhaty: Simón, ja'a Jesús hänajty tøø yajxøbétiäbä Pedro, møødä piuhya'ay Andrés, møødä Jacobo, møødä Juan, møødä Felipe, møødä Bartolomé, ¹⁵ møødä Mateo, møødä Tomás, møødä Jacobo, ja'a Alfeo yhuung, møødä Simón ja'a celote, ¹⁶ møødä Judas, ja'a Jacobo yhuung, møødä Judas Iscariote; je'e ja'a Jesús hänajty yajcø'ødägø'øwaamb ho'cøøc maa ja'a fariseoshajxiän.

¹⁷ Mänitä Jesús hajxy miänajnä tunguhdum. Mänit hajxy hoy ñaaxoguiädaacnä. Jiñä Jesús jiamiøødhajxy hänajty nämay. Jiñä jäya'ayhajxy hänajty may tøø miech. Ja'a Jesús miädia'agy hajxy hänajty yhamädoowhidäänäp. Yaj-naxäänäxäp ja'a pia'amhajxy hänajty. Jäguembaady hajxy

hänajty tøø chooñ Judeanaaxooty, møødä Jerusalén, møødä mejypia'a jim Tiro møød jim Sidón. ¹⁸ Ja'a jäya'ayhajxy hänajty mõjcu'uba'ammøødpä, yajnájxäxä ja'a pia'amhajxy je'ebä. ¹⁹ Nägøxiä ja'a Jesús hajxy hänajty ñähdona'añ. Mänitä pia'amhajxy yajnájxäxä ja'a Jesús miäjaahaam.

²⁰ Mänitä Jesús wyiinhee'ppejty ja'a jiamiøødhajxy. Mänit miänaañ:

—Jootcujc mijts mhity, mijts häyoobädøjc. Paady hajxy jootcujc mhity coo hajxy jim mnøcxa'añ maa ja'a Diosän.

²¹ 'Jootcujc mijts mhity, mijts yajmaajiajpä. Paady hajxy jootcujc mhity coo ja'a Dios hajxy cøxiä wiinä xmio'owa'añ.

'Jootcujc mijts mhity, mijts jøøbiä xuu'tspä. Paady hajxy jootcujc mhity coo hajxy mxi'ig mxoonda'aga'añ.

²² 'Jootcujc mijts mhity, hoy mijts jäya'ay xjia mähanhaty ja'a høøhcøxpä, hoy mijts jäya'ay xquia'a ja tsocy xquia'a ja mee'xy, hoy mijts xjia nänømy, hoy mijts xjia pexy. ²³ Mxi'ig mxoondá'agäp hajxy jaduhñ. Mbaadaambiä hoyhajt ja'a weenhajt hajxy jim tsajpootyp. Jaduhñ hajxy jiajpä yhabejpä, ja'a Diosmädia'agy hajxy jecy tøø yajwá'xiäbä.

²⁴ 'Pero mijts mäyøøjäya'ayhajxy, ja'a tsaachpä hajxy mbaadaamby. Cab hajxy mxoonda'agaannä neby hajxy hijty mxoonda'aguiän.

²⁵ 'Hoy mijts tii hamaay mga'a ja juø'øy, myajmaaji-adaamby hajxy jaduhñ.

'Hoy mijts mja xi'igy mja xoonä'agy, pero mnä'ägädä jø'øw mnä'ägädä xuudsamby hajxy.

²⁶ 'Tsipecøxpä tsaachpä hajxy mbaada'añ, hoyyá cu'ug hajxy xjia cumay. Jaduhñä jäya'ayhajxy hijty yajcumay ja'a hajxy hijty jegyhajty nä'ä wädijpä høhndaacpä. Nä'ä mänaamb hajxy hijty jaduhñ cooc tyijy ja'a Diosmädia'agy hajxy yajwa'xy.

²⁷ 'Huuc mädown hajxy, mdsógäp hajxy pøn jaduhñ xmiädsiphajp hädaa yaabä naaxwiin; mmée'xäp hajxy pøn jaduhñ xmiähanhajp. ²⁸ Mmänuu'xtá'agäp ja'a Dios hajxy coo ja'a Dios ween mio'oy ja'a hoyhajt ja'a weenhajt pønjaty mijts jaduhñ xyhäyoowhijxp, pønjaty mijts jaduhñ haxøøg xñänøømb. ²⁹ Coo pøn xyhatejxø'ögät tu'nax, mmøjcøogumbäp jadu'nax; ween jaduhñ jadu'nax xjiaac tehñ yhatejxø'ogy. Coo pøn mjocxwit xpiøjcät, mänitä mgamiixy mjaac tehñ mió'owät. ³⁰ Coo pøn tii jaduhñ xmiäyujwá'anät, mmó'owäp jaduhñ. Y coo pøn tii xpiøjcät, cab je'e mmäyujwaanägájtñät.

³¹ Jaduhñds mijts wiinghäna'c mnäxúudsät nej mijts hänajty myajnäxuuds'añän.

³² 'Coo ja'a mmägu'ughajpähajtiä hajxy mmøødnijootpaadøøjät, cab hajxy tii mbáadät; jaduhñdsä pojpya'ay cädieejäya'ayhajxy ñichøjcäbä. ³³ Coo

hajxy jagooyä mmøødniñäxuudsøøjät pøn̄jaty jaduñ xñäxuutsp, cab hajxy tii mbáadät; jaduñdsä pojpyä'ay cädieejäya'ayhajxy ñiñäxúu'tsäbä. ³⁴ Coo jagooyä xädø'øñ hajxy myaghanúu'xät pøn̄ jaduñ mnajuøøby xmioodiägatsaamb pedyii, cab hajxy tii mbáadät; jaduñdsä pojpyä'ay cädieejäya'ay xädø'øñ hajxy yajnimiähanúu'xäbä. Ñajuøøby hajxy jaduñ coo hajxy pedyii miodiägatsa'añii. ³⁵ Mdsógäp hajxy pøn̄ jaduñ xmiädsiphajp. Mnäxúudsäp hajxy jaduñ. Coo pøn̄ xädø'øñ xmiäyujwá'anät, mnä'ä mó'owäp jaduñ. Mänitä hoyhajt ja'a weenhajt hajxy mbáadät may. Mänitä Dios hajxy xyhuunghädät jim̄ tsajpootyp. Hix, Dios, ñäxuuchp ja'a jäya'ayhajxy høxtä ja'a jäya'ayhajxy ja'a Dioscujú'uyäp hajxy quia'a yejpiä, møød ja'a hojiot hajxy ca'a møødpä. ³⁶ Mmøødhädäp ja'a hojiot hajxy jaduñ nebiä nDeedy hojiot miøødhajtäm.

³⁷ 'Cabä wiinghäna'c hajxy mnähójtät coo ja'a Dios hajxy xyajcumädówät. Pero mmämée'xäp hajxy jaduñ; mänitä Dios hajxy jaduñ xmiämée'xpät. ³⁸ Mäduhñtiä wiinghäna'c hajxy mmo'oy, nä'ä tægø'øbä hajxy mbaattägatsa'añ. ³⁹ Jaduhñhöch mijts nyajmäbáadät nebiä wiindspän. Coo ja'a wiindspähajxy ñiwyitswädityii, tsipcøxp hajxy jiuatca'ay. Paady mijts jaduñ mga'a wädität nebiä wiindspän. ⁴⁰ Cabä capxtaacpäna'c-hajxy jiaty jaty nebiä wyiindsøn̄hajxy jiatian. Coo hajxy nägø'ø nädecypiä quiapxtá'agät, mänit hajxy jaduñ ñajtspaadø'owät.

⁴¹⁻⁴² 'Coo ja'a mmägu'ughajpä weeñtiä quiädiéyät, y coo miich hñajty maas hanaxiä tøø mgädieey, cabä mmägu'ughajpä hawiinmats waamb mnä'ägädä nämá'awät. Coo miich hñajty tøø mnähwa'açh, mänitä mmägu'ughajpä hawiinmats mwiingapx mjøjcapxø'owät.

⁴³ 'Mädyii quepychaa pa'ag nä'ägädä tøømbejp, ni mänaa ja'a tiøøm quia'a xunä. Jaanä jaduñduhmbä, mädyii quepychaa xun nä'ägädä tøømbejp, ni mänaa ja'a tiøøm quia'a pa'agø'oy. Tøyhajt jaduñ. ⁴⁴ Mnajuøøby hajxy jaduñ mädyii quepychaa hoy tøømhajp. Ja'a hapy, cab jaduñ tiøømhaty nebiä piidsän. Y ja'a wädsats, cab jaduñ tiøømhaty nebiä tsaatypän. ⁴⁵ Jaduñ mäwíinädsä hojiäya'ay ja'a howyiinmahñdy miøødä. Hoy jaduñ wiädity. Pero ja'a ca'awiindøjiäya'ayhajxy, cabä howyiinmahñdy hajxy miøødä. Haxøøgwiinmahñdy hajxy miäwädiipy. Haxøøg hajxy jaduñ ñä'ägädä capxy ñä'ägädä mädia'agy.

⁴⁶ 'Wiindsøn̄höch mijts xwyi'i ñäma'ay; pero cab hajxy jaduñ mgudiuna'añ nébiøch mijts nja hane'emiän. ⁴⁷ Pøn̄höch nmädia'agy xmiädóowäp, pøn̄höch nmädia'agy xmiäböjcap, jaduñ mäwíinäts je'e ⁴⁸ nebiä jäya'ay tiøjcojiän.

Cøøc jaduhñ tiajøøyy. Tsaawiing jaduhñ miuu'tsø'cy. Coø ja'a nøøgomdägoy quiädaacy, coø ja'a tøjc jaduhñ ñøøñähgoombejty, cab jaduhñ piädø'cy, je'eguiøxpä coø hänajty cøøc miuu'tsø'øguiä. ⁴⁹ Pero pønñhøch nmädia'agy jaduhñ xquia'a mäßøjcäp, jaduhñ mäwiinäts je'e nebiä jäya'ay tiøjc cøøc quia'a muu'tsø'quiän. Coø ja'a tøjc ñøøñähgoombejty, pädø'c jaduhñ; cøjx jaduhñ quiäday.

7

¹ Coø ja'a Jesús miädiaacpädøøyy, mänit quiajptägøøyy Capernaum. ² Jimä soldadowiindsønñ hänajty tu'ug. Roma hänajty chooñ. Tøø ja'a mioonsä hänajty tu'ug pia'ambety. Jaduhñ hänajty jiäwø'øyy nebiä yhamdsoo puhya'ayän. Nä'ägädä ho'ogäännäp hänajty je'e. ³ Coø ja'a soldadowiindsønñ miädoyhajty coø ja'a Jesús ja'a pa'amjäya'ay hänajty yajmøcpøcy, mänitä majtøjc näje'e quiejxy maa ja'a Jesúsän. Judíos hajxy je'e. ⁴ Mänitä Jesús hajxy hoy miänuu'xta'agy coø ja'a pa'amjäya'ay ween nøøcy yajmøcpøcy. Mänitä Jesús ñämaayyä:

—Ja'a soldadowiindsønñ, hojiäya'ay je'e. Hahixøøby jaduhñ coø mbuhbédät. ⁵ Xhöjcäm hajxy jaduhñ. Tøø højts ndsajtøjc xyajcójäm.

⁶⁻⁷ Mänitä Jesús ja'a majtøjc miøødtu'ubøjcy. Ja ween hajxy hänajty quia'a coody maa ja'a soldadowiindsønñ tiøjcän, mänitä soldadowiindsønñ ja'a Jesús capxy yajnäguejxy:

—Wiindsønñ, jaduhyyä mmäná'anät cooçh nmoonsä miøøpögät. Cábøch cuhdujt nmøødä nej miöch cuhdujt nmøødän; paady jaduhñ caj yhawiinmatsä coø mdägø'øwät maaçh ndøgootiän. Páadyhöch miöch hamdsoo tøø nga'a mägäpxy. ⁸ Hix, hané'emyhöch nhity; y cooçh nsoldado howiaambä nhané'emät møødhøch nmoonsä, xquiudiúunäbøch nmädia'agy hajxy —nømä soldadowiindsønñ ja'a Jesús quiapxyñäguejxy.

⁹ Jaançh tehñ yagjuøøyy ja'a Jesús jaduhñ coø jaduhñ ñämaayyä. Mänitä cu'ug wyiinhee'ppejty. Mänit miänaañ:

—Cábøch nmägunaaxhajxy jaduhñ miäbøcy nej yø'ø craa miäbøquiän, y jäguem chooñ.

¹⁰ Ja'a majtøjc hänajty tøø quiexyíijäbä maa ja'a Jesúsän, mänit hajxy wyiimbijnä. Coø hajxy mietstägajch maa ja'a soldadowiindsønñ tiøjcän, tøø ja'a soldadowiindsønñ mioonsä hänajty miøcpøjnä.

¹¹ Mänitä Jesús hajxy ñøøcy maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Naín møødä miägu'ughajpähajxy. Nämayyä jäya'ayhajxy hänajty pianøøcy. ¹² Jim hajxy hänajty miäwiingoñ cajtpa'a, mänitä ho'ogyjiäya'ay hajxy hoy jiojcubaadø'øyy. Cabäsantä

hänajty nõcxy ñaaxtägø'oy. Tu'ughuung hänajty je'e. Yaamgto'oxy ja'a tiaj je'ebä. Majiäya'ay hänajty panøcxp. ¹³ Coo ja'a Jesús ja'a yaamgto'oxy yhiixy, mänit ñäxuu'ch. Mänit ñämaayy:

—Ca'a mjø'oy ca'a mxuu'ch.

¹⁴ Mänitä Jesús miänaañ coo hajxy yhuuc yaghahíxät. Mänitä cøøbiädøjc-hajxy tiänaaxiøjpy. Mänitä Jesús ja'a ho'ogyjiäya'aguiajä hoy ñähdoñ. Mänitä ho'ogyjiäya'ay ñämaayy:

—Jexy, pädø'og.

¹⁵ Mänitä craa yhäñaayyø'cy. Mänit quiapxø'cy. Mänitä tiaj miødhajnä. ¹⁶ Mänitä jäya'ayhajxy nägøxiä jiaan'ch tehñ yagjuøøyy. Mänitä Dios hajxy ñämaayy:

—Dioscujú'uyäp.

Mänit hajxy ñiñämaayyä:

—Diosquexy yø'ø craa. Møj jaan'ch yø'øduhñ. Paadiä Dios tøø quiexy, piuhbedaamby ja'a quiu'ug jaduhñ, ja'a hajxy hädaa yaabä naaxwiimbä.

¹⁷ Mänitä mädia'agy tiägøøyy wädijpä jim Judeanaaxooty coo ja'a Jesús ja'a ho'ogyjiäya'ay tøø yagjujypiøcy. Wiinduhmyhagajpt ja'a mädia'agy jaduhñ wiädijty.

¹⁸ Ja'a Juan, tøø je'e hänajty chumyii. Coo ja'a miägu'ughajpähajxy miädoyhajty nebiatiä Jesús hänajty tiuñ, mänitä Juan hoy yhawáañäxä. ¹⁹⁻²⁰ Mänitä Juan ja'a miägu'ughajpähajxy metsc miøjyaaxy. Mänit hajxy quiejxä maa ja'a Jesúsän. Coo hajxy jim miejch, mänitä Jesús hajxy ñämaayy:

—Juan mäyajnäbejpä højts tøø xquiexy coo højts miich nmäyajtøwät pøn miich. Nej, miich ja'a Dios hijty jaduhñ xquixaambä, tøgä wiinghäna'c je'ejä.

²¹ Jimä Jesús ja'a pa'amjäya'ay hänajty yajmøcpøcy. Madiu'u ja'a pa'am hajxy hänajty miøødä møødä møjcu'u. Møødä wiindspähajxy hänajty nämay yaghijxø'ogyii. ²² Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Nøcxä Juan hajxy hawaanä nebiaty hajxy yaa mhixy mmädoy. Hijxø'p ja wiindspähajxy, yo'oyø'p ja'a tecymia'adpähajxy, nähwaatsp ja'a haxøøgpa'ammøødpähajxy, mädoowø'p ja'a cuhnatpähajxy, jujypiøjp ja'a ho'ogyjiäya'ayhajxy, yajwiingapxøøyyäp ja'a häyoobäya'ay ja'a Diosmädia'agy hajxy. ²³ Pønjätyhøch nmädia'agy xmiäbøjcäp tehngajnä, jootcuyc hajxy jaduhñ ñijiwø'oyii —nømä Jesús miänaañ.

²⁴ Coo ja'a Juan miägu'ughajpähajxy wyiimbijnä, mänitä Jesús miänaañ:

—Coo hajxy tøø mhoy pactuum, Juan miädia'agy hajxy hänajty mmädowáañäp, túhmäts. Cabä tsajcapy pojyu'xpä

hajxy hoy mhixy. Caj pues, paady hajxy jim tøø mhoy coo ja'a Juan ja'a miädia'agy hajxy hänäjty mmädowaanä. ²⁵ Diosquexy je'e, paady hajxy hoy tøø mmädoowä, hoyyä howyit je'e quia'a ja mөөдä nebiä mäyөөjäya'ayhajxy miөөдän. ²⁶ Tøyhajt jaduһn coo ja'a Juan ja'a Diosmädia'agy yajwa'xy. Maas may ja'a Dios ja'a Juan cuhdujt tøø mio'oy quejee ja'a jäya'ay ja'a Diosmädia'agy hajxy jecy yajwá'xäbä. ²⁷ Ja'a jäya'ay ja'a Diosmädia'agy jecy nägäpxäbä, Juan je'e. Jaduһnä Dios jecy miänaañ coo ja'a quiuguexy hänäjty jayөjp quiexa'añ coo ja'a cu'ug ween yajwiinxiic yajwiingapxө'oy coo ja'a yhaxөөgcuһdujt hajxy ñajtshixө'owät. Hөxháamhöch hijty ngäda'aga'añ. Jayөjpä Juan quiejxä; hөxháamhöch njaanč cädaacy. ²⁸ Ni pөñ jaduһn jäda'ahaty quia'a mäbaady hädaa yaabä naaxwiin nebiä Juan mäyajnäbejpä ja'a cuhdujt miөөдän. Tøyhajt jaduһn. Pero cooç hänäjty tøø nho'nä, cooç hänäjty tøø nnөcxtägach maač nhuuc tsoһmbän, pөñjaty ja'a Diosmädia'agy hänäjty mäbögaamb ja'a hөөçhcөxpä, maas may ja'a cuhdujt hajxy hänäjty miөөdhada'añ quejee ja'a Juan jäda'ahaty miөөдän, hoyyä möjcuһdujt hajxy hänäjty quia'a ja mөөдä.

²⁹ Coo ja'a cu'ughajxy jaduһn miädooy mөөдä yajnähuuduutpädөjc-hajxy, mänitä Dios hajxy quiapxpaaty coo yhooyä, je'eguiөxpä coo hajxy hänäjty tøø yajnäbetyii ja'a Juángäm. ³⁰ Pero ja'a fariseoshajxy mөөдä ley-yajnähixөөbiähajxy, cab hajxy hänäjty tøø yajnäbetyii ja'a Juángäm. Paadiä Dios hajxy quia'a jөjpөгөөyy. Cabä jioot hajxy hänäjty chocy coo hajxy yajnähwa'adsөjät ja'a Diösäm. ³¹ Mänitä Jesús miänaañ:

—Nhuuc yajmäbáadyhöch ja'a jäya'ayhajxy jäda'ahatypä. ³² Cab hajxy tii yhojiäwө'owa'añ. Jaduһn mäwiinäts hajxy je'e nebiä pigäna'c-hajxy wiinhecpän. Coo hajxy naxy miech häyө'pä төjpa'c, mänitä miäbigäna'c hajxy ñäma'ay: “Tøø höjts nja xu'uxy, pero cab hajxy tøø mhech. Tøø höjts hojiөөñä nja höy, pero cab hajxy tøø mjө'oy.” ³³ Hoorä, coo ja'a Juan mäyajnäbejpä miejch, cabä tsajcaagy hänäjty quiaya'añ, ni ja'a vino hänäjty quia'a hu'uga'añ. Y mijts jaduһn mänaamb coo quiuhmäñө'oy. ³⁴ Y cooç nbasejtspä, hөөçh ja'a Diosquexypä, mänitөch ndägөөyy caabiä huucpä. Jaduһnč mijts xñänөөmbä cooç nwi'i quiaya'añ, cooç nwi'i yhu'uga'añ, cooçhä pojpyä'ay cädieejäya'ay nmägu'ughaty mөөдä yajnähuuduutpädөjc. ³⁵ Pөñjaty ja'a Dios jaanč jahmiejtsp, yajcähxө'py hajxy jaduһn coo ja'a Dioswiinmahñdy hajxy miөөдä.

³⁶ Mänitä fariseo ja'a Jesús tu'ug hoy wioy caabiä. Simón hänäjty xiөhaty. Mänit hajxy yhäñaaguiädaacy caabiä maa

ja'a Simón tiøjcän. ³⁷ Mänitä to'oxiøjc tu'ug miejch cuh-hinbä. Haxøøgcuhdujt hänajty miøød. Tøø hänajty miädoyhaty coo ja'a Jesús jii by tøø miech maa ja'a Simón tiøjcän. Perfume quionmejts alabastrofrascooty. ³⁸ Mänit tiägøøyy jøøbiä. Mänitä Jesús tiecypiujuj wyiinnøøhaam. Mänit tiecymieexy quiuhwaayhaam. Mänit tiecychu'xy. Mänit tiecyñähjahxy perfumehaam. ³⁹ Mänitä Simón tiägøøyy tajpä maabiä: "Coo ja'a Jesús häxøpy quiunajuøhñdiä, tøø häxøpy ñajuø'øy coo yø'ø to'oxiøjc quiuhhinä." ⁴⁰ Mänitä Jesús ja'a Simón ñämaayy:

—Simón, tsøg mädiäacäm.

Mänitä Simón yhadsooyy:

—Wiindsón, tsøc.

⁴¹ Mänitä Jesús miänaañ:

—Jimä jäya'ay hijty tu'ug miänuu'xyhadyii jäya'ay metscä. Tu'jäya'ay hänajty miänuu'xyhaty mägooxmägo'x denarios. Jatu'ug, juxychägui'xmajc. ⁴² Cab hajxy hänajty tii miøødä nebiä ñuu'xy hajxy yajñähwá'adsät. Mänit hajxy ñämaayyä: "Weends yhity." Hoorä, pønäda'a maas mädsögäp.

⁴³ Mänitä Simón yhadsooyy:

—Jue'eda'a, ja'a craa ja'a ñuu'xy maas may hijty miøødpä.

Mänitä Jesús miänaañ:

—Je'e pues.

⁴⁴ Mänitä Jesús ja'a to'oxiøjc miøjhee'py. Mänitä Simón ñämaayy:

—Cooch yaa ndägøøyy maa miich mdøgootiän, cábøch miich nøø tøø xmio'oy cooch ndecypiujät. Jaduhñ hajxy naxy nguhdujthajtäm. Pero yø'ø to'oxiøjc, wyiinnøøháamhøch ndecy tøø xpiujjä, quiuhwaayháamhøch ndecy tøø xmieexä. ⁴⁵ Cábøch miich tøø xchu'xy, pero yø'ø to'oxiøjc, tehngájñøch ndecy xwyi'i chu'xä. ⁴⁶ Cábøch miich ja'a nguhwaay tøø xyhoonä. Jaduhñ hajxy naxy nguhdujthajtäm. Pero yø'ø to'oxiøjc, perfumeháamhøch ndecy tøø xyhoonä. ⁴⁷ Xjiaanç tehñ chójpøch yø'øduhñ; paadiä piojpä quiädieey yajñähwáatsäxä, hoy hijty may jia møødä. Pero pønä pojpä cädieey hijty ca'a jaty møød, cábøch jaduhñ xjiaty wiingudsähgø'øy.

⁴⁸ Mänitä Jesús ja'a to'oxiøjc ñämaayy:

—Tøøch miich ja'a mbojpä mgädieey nyajñähwáatsäm.

⁴⁹ Ja'a hajxy hänajty jii by pahäñaabiä, mänit hajxy tiägøøyy niñämäayyäbä:

—Maa ja'a cuhdujtäda'a tøø yhuuc paatpä coo ja'a pojpa cädieey yajñähwa'aäch.

⁵⁰ Mänitä Jesús ja'a to'oxiøjc ñämäaguumbä:

—Cooch nmädia'agy tøø xmiäbøjcä, páadyhøch ja'a mbojpä mgädieey tøø nyajñähwa'aäch. Nøcxnä jootcujuj.

8

1 Mänitä Jesúshajxy tiägøøyy wädijpä wiin-duhmyhagajpt mөөдä jiamiөөдhajxy ja'a nämajmetspä. Diosmädia'agy-yajwa'xpä hajxy hänajty wiädity. Jaduhñä Jesús hänajty miäna'añ cooc ja'a Dios ja'a miäjaa hänajty yajcähxø'øgaannä. 2 Quipxiä to'oxiøjc-hajxy hänajty nämay piawädijpä, ja'a Jesús hänajty tөө yajpa'amnäxiäbä, mөөд ja'a møjcu'u hajxy hänajty tөө yajnähwa'ačhíjábä. Paadiä Jesús hajxy hänajty piawädity, mioobiä Jesús hajxy hänajty tijaty je'e hänajty miäjyghajpy. María ja'a to'oxiøjc hänajty tu'ug xiøhaty ja'a Magdalatsohmbä. Juxtuyc ja'a møjcu'u hänajty tөө yajnähwa'ačhii. 3 Jatu'ug hänajty xiøhaty Juana, ja'a Cuza tio'oxiøjc. Ja'a Cuza hänajty copc-hajp maa ja'a Herodes hänajty yhane'emiän. Mөөдä Susana hänajty piawädijpä.

4 Mänitä Jesús jäya'ay may ñänøcxä. Mayhagajpt hajxy hänajty chooñ. Cooc hajxy hänajty may tөө yhamugø'øy, mänitä Jesús tiägøøyy yajwiingapxøøbiä yajmäbaadyhaam:

5 —Mänitä jäya'ay tu'ug tiu'ubøjcy niippä. Cooc ja'a tөөmd tiägøøyy wøjpä, näje'e ja'a tөөmd quiahy tu'haam. Mänitä muuxyhajxy hoy yajpädø'øgy. Mäduhñtiä ja'a muuxyhajxy quia'a yajpädø'cy, je'edsä jäya'ay jiaac yajtehñ. 6 Näje'e ja'a tөөmd quiahy tsaanähgøxp. Ja mujx je'eduhñ, pero tөөts. Hix, weeñtiä ja'a naax jim tsaanähgøxp. 7 Näje'e ja'a tөөmd quiahy haptiooty. Ja mujx je'eduhñ. Ja yee'c, pero caj ñä'a tөөmbejty. Hix, ja'a hapti je'e xaam. 8 Näje'e ja'a tөөmd quiahy maa ja'a hoñaaxän. May je'e tiөөmhajty høxtä mägo'xhaam.

Mänitä Jesús møc miänaañ:

—Pøn hädaa wiinjuøøby, wéenhøch hädaa nmädia'agy xmiäbøjcä.

9 Mänitä Jesús miäyajtөөwä neby jaduhñ miädia'agytiägø'øy. Ja'a miägu'ughajpähajxy jaduhñ yajtөөw. 10 Mänitä Jesús yhad-sooyy:

—Chøjpiä Dios jioot jaduhñ cooc mijts mwiinjuø'øwät nebiä miäjaa yajcähxø'øga'añ. Pero ja'a häna'c-hajxy jaac yaabä, cabä Diosmädia'agy hajxy tiu'jooottsocy. Hoyyä mädia'agy hajxy jia mädoy, pero cab hajxy wyiinjuø'øy tii jaduhñ jia mädiaacypy.

11 'Jaduhñds miädia'agytiägø'øy nébiøch hajxy tөө nyajwiingapxø'øyän. Jaduhñdsä tөөmd miäbaady nebiä Diosmädia'aguiän. 12 Ja'a tөөmd cáhwäbä tu'haam, jaduhñ miäbaady nebiä jäya'ay ja'a Diosmädia'agy hajxy jia mädoyyän. Cooc ja'a møjcu'u miech, mänit hajxy wyiinhøøñii neby hajxy jaduhñ quia'a mäbøgät, nebiä piojpä quiädieeyhajxy jaduhñ quia'a nähwá'adsät. 13 Y ja'a tөөmd cáhwäbä tsaanähgøxp, jaduhñds je'e miäbaatpä neby hajxy jia

mädoyyän. Tu'habaquiä hajxy jaduhñ xioonnda'agy. Pero cab hajxy hamuumdu'joot pianøcxy. Coö hajxy cøxypänejpä tiuñii, mänit hajxy ñajtshixøøñä. ¹⁴ Y ja'a tøømd cáhwäbä haptiooty, jaduhnds je'e miäbaatpä neby hajxy jia mädoyyän. Pero cabä yhamdsoo cuhdajt hajxy ñajtshixø'øwa'añ møødä miäyøøhajt. Cabä Diosmädia'agy hajxy hoy quiudiuna'añ. ¹⁵ Y ja'a tøømd cáhwäbä hoñaaxooty, jaduhñ miäbaady nebiä Diosmädia'agy hajxy hamuumdu'joot mabøjpan. Jaançh tehñ yhoy hajxy jaduhñ quiudiunñ.

¹⁶ 'Coo jäya'ay jøøn hajxy quiuhno'ogø'øy, cøxp hajxy yujcoñ neby hajxy quiudøø'xøøjät, ja'a hajxy tøjtägøøbiä. Cabä pøn jøøn quiuhjupy, ni maabejtpa'c hajxy quia'a päda'agy. ¹⁷ Jaduhñ mäwíinäts mijts ja'a nmädiä'agyhøch hajxy xwyiinjuø'øwaanä, ja'a tsipjátypøch jaduhñ tøø nyajwiingapxø'øyabä.

¹⁸ 'Huuc wiinjuø'øw hajxy hoy. Pønñhøch nmädia'agy tøø xmiäbøjcä, njaac yajnähixø'øwáambiøch je'e. Pønñhøch nmädia'agy tøø xquia'a mabøjca, cábøch tii nyajnähixø'øwaanä. Høxtä jiahdiägoyyaamby hajxy je'e mädyii tyijy ja'a tøø wyiinjuø'øy.

¹⁹ Mänitä Jesús ñämejtsä ja'a tiaj møødä piuhya'ayhajxy. Cab hajxy hoy tiehñ wyiingumedsøøyy, je'eguiøxpä coö ja'a jäya'ayhajxy hänäjty ñämayyä jii by tøgooty maa ja'a Jesús hänäjtiän. ²⁰ Mänitä Jesús ñämaayyä:

—Ximä mdajhajxy tøghaguuy møødä mbuhya'ayhajxy. Miiçh hajxy xjia wi'i miøødmädia'agaamb.

²¹ Mänitä Jesús miänaañ:

—Pønä Diosmädia'agy jaduhñ mabøjpa, pøn jaduhñ cudiumb, je'eçh ndajhajpy, je'eçh nbuhya'ayhajpy.

²² Miäwiinghoocpä ja'a Jesúshajxy tiägøøyy barcojooty møødä miägu'ughajpähajxy. Mänitä Jesús miänaañ:

—Jam hajxy jim mejyhawiimb.

Mänit hajxy jiaançh tu'ubøjcy. ²³ Nøcxnä hajxy hänäjty jaduhñ, mänitä Jesús miaaho'cy. Mänitä poj møc piädø'cy. Mänitä nøø quiubøøyy barcojooty. Hújtsnäp ja'a barco hänäjty. ²⁴ Mänitä Jesús hajxy hoy yuxy. Mänit hajxy ñämaayy:

—Wiindsón, Wiindsón, pädø'øg, quinaambä barco cham.

Mänitä Jesús piädø'cy. Mänitä poj yhojy møødä nøø. Mänitä poj yuungøøyy. Moñdiucy jaduhñ jiajnä. ²⁵ Mänitä Jesús ja'a miägu'ughajpähajxy ñämaayy:

—Tii hajxy coö mwi'i chähgø'øy. Nej, cab hajxy mnajuø'øyä cooçh mijts homiänaajä ngüeendähada'añ.

Jaançh tehñ yagjuøøyy hajxy jaduhñ. Mänit hajxy hamiñ haxøpy ñiñämaayyä:

—Põnāda'a yø'øduhñ coo ja'a miādia'agy miäbójcäxä ja'a poj mөөдä nөө.

²⁶ Mänit hajxy miejyhawiimpädsөөmnä jim maa ja'a naax hänajty xiøhatiän Gadara, jim jaduhñ mejyhawiimpä maa ja'a Galileanaaxootiän. ²⁷ Coo ja'a Jesús biarcopädsөөmy, mänitä jäya'ay tu'ug miejch Jesús wyiinduum, ja'a jim cajptooty tsänaabiä. Tөө hänajty jiege'oy mänaa ja'a mähdiojc mõjcu'u hänajty tөө ñämečhiijän. Cabä wit hänajty miөөdhajnä, ni quia'a häña'ay hänajty tögooty. Jim hänajty yhity maa ja'a cabäsantän. ²⁸ Coo ja'a Jesús yhiixy, mänit wyiinjiicädaacy. Mänitä mõjcu'uhajxy yaaxy:

—Jesús, tii højts xwia'ana'añ. Dios miich xyHuunghajp ja'a tsajpootypä. Tunä mayhajt, ca'a højts jiiby xquiexy maa jiaanč tehñ chaachpä.

²⁹ Paadiä mähdiojc jaduhñ yaaxy, je'eguiøxpä coo ja'a Jesús ja'a mõjcu'u hänajty tөө yhane'emy coo ñähwa'adsøjät. Mayhooc ja'a mähdiojc hänajty tөө ñämečhiijä ja'a mõjcu'ujäm. Paadiä jäya'ayhajxy hänajty jia wi'i yaghida'añ cø'øxoch tecyioch cadenahaam neby jaduhñ hoy yhidät. Pero nimiäpodöoyyap hänajty je'e, yajnöcxäp hänajty pactuum ja'a mõjcu'ujäm. ³⁰ Mänitä Jesús ja'a mähdiojc miäyajtöoyy:

—Tii mxøhaty.

Mänit yhadsooyy:

—Legiónhöch nxøhaty.

Paady jaduhñ miänaañ coo ja'a mõjcu'u hänajty may miөөдä. ³¹ Mänitä mõjcu'u ja'a Jesús hajxy miänuu'xtaacy coo hajxy jiiby quia'a quexøjät mõjcu'uhaam maa jiaanč tehñ chaachpä. ³² Jimä mayhädsөm hänajty yuummy tunmøjc. Mänitä mõjcu'u ja'a Jesús hajxy miänuu'xtäaccumbä coo hajxy jim quiexøjät maa ja'a mayhädsөm hänajtiän. Mänitä Jesús cuhdujt miooyy. ³³ Mänitä mähdiojc ja'a mõjcu'u ñähwäätsänä. Mänitä hädsөmhajxy hoy ñämečhiijä. Mänit hajxy wyiinmänacpäyø'cy. Mänit hajxy quihgahnajxy naaxøjpcøxp mejjiooty. Jiiby hajxy cøjx ñөөho'ogø'oy.

³⁴ Coo ja'a hädsөmgüeendähajpähajxy jaduhñ yhiixy, mänit hajxy piäyø'cy. Mänitä cu'ug hajxy hoy yhawaanä cajptooty mөөдä cajtpa'a. ³⁵⁻³⁶ Mänitä cu'ughajxy hänajty nøcxy yhixa'añ neby hänajty tөө jiadyiijän. Mänit hajxy miejch maa ja'a Jesús hänajtiän. Jiibiä mähdiojc ja'a Jesús hänajty wyiinhäña'ay, ja'a mõjcu'u hänajty tөө ñähwa'ačhiijä. Tөө wit hänajty piägөөñä. Tөө hänajty wyiinmahñdymejtsnä. Coo ja'a cu'ughajxy jaduhñ yhiixy, mänit hajxy chähgөөbiøjcy. Paady hajxy chähgөөyy, haxөөgjäya'ay tyijy ja'a Jesús. Mänitä cu'ughajxy yhawaanäxä nebiä mähdiojc ja'a mõjcu'u hänajty tөө ñähwa'ačhiijän. Ja'a hajxy hänajty tөө yhixiäbä, je'e

hajxy jaduñ nägapx. ³⁷⁻³⁹ Mänitä Jesús hajxy tiägøøyy mänuu'xtaacpä coo jim chóonät Gadara. Hiḡ, jaanč tehñ chähgøøby hajxy hānajtj. Jim tyijj ja'a Jesús cøxypānejpiä jiaac jatcø'øwa'āñ. Ja'a mähdiøjc hānajtj tøø ñähwá'áčhäbä, mänitä Jesús miānuu'xtaacy coo cu miødhajtj. Mänitä Jesús yhadsooyy coo miähmø'øwät maa quiajptān:

—Nøcx maa ja'a mdøjcān; mädia'ag nebiaty ja'a Dios tøø xpiuhbety.

Mänitä craa jiaanč nøcxy, miädiaacy jii by cajptooty nebiaty hānajtj tøø piuhbedyijām ja'a Jesús. Mänitä Jesús biarcotägøøñä, wyiimbijnä.

⁴⁰ Coo ja'a Jesús jim miejtstägajch mejyhawiimb, jimä cu'ughajxy hānajtj yhahixy. Mänit hajxy xiooñdaacy. ⁴¹ Mänitä jäya'ay tu'ug miejch ja'a xøhjäpä Jairo. Tsajtøjwiindsøñ hānajtj tiuumby. Mänitä Jesús wyiinjjcādaacy. Mänit miānuu'xtaacy coo ñøcxät maa ja'a tiøjcān. ⁴² Jimä Jairo yhuung hānajtj yho'ogaannä. Tiu'ughuung hānajtj je'e. Majmetscjomøjt ja'a to'oxyhäna'c hānajtj miøødä. Mänitä Jesús tiu'ubøjcy. Mayyā jäya'ayhajxy piadu'ubøjcy, høxtä yhanø'tsmujpy ja'a Jesús hajxy hānajtj.

⁴³⁻⁴⁴ Mänitä Jesús ja'a tājjäya'ay tu'ug jioøguyohdiägøøyyä. Pa'ammøød hānajtj je'e. Majmetscjomøjt ja'a pa'am hānajtj tøø miähäyoy. Ñø'ty hānajtj wi'i xiee'xp, pero weenjaty weenjaty. Ni pøñ hānajtj quia'a najuø'øy nebiä choomiāyät. Mänitä Jesús wyitpa'a ñähdoonäxä. Mänitiä ja'a tājjäya'ay ñø'ty yhadujnä. ⁴⁵ Mänitä Jesús miānaañ:

—Pøñhøch xñähdoon.

Ni pøñ quia'a mänaañ coo hajxy ñähdoon. Mänitä Pedrohajxy miānaañ:

—Wiindsøñ, xjiaanč tehñ yhanø'tsmujp miich ja'a cu'ug. Tii nyajnajuøøyyām pøñ tøø xñähdoñ.

⁴⁶ Mänitä Jesús miānāngumbä:

—Nnajuøøbiøch coo pøñ tøø miäbaadø'øy høøch nmäjaahaam. Páadyhøch jaduñ tøø nnä'ä najuø'øy cooch hajxy tøø xñähdoñ.

⁴⁷ Mänitä tājjäya'ay jaduñ ñajuøøyy coo ja'a Jesús hānajtj ñajuø'øy coo je'e hānajtj tøø miänähdoñ. Mänitä Jesús wyiingumedsøøyy tsäyúuyyāp. Mänitä Jesús wyiinjjcādaacy. Mänit ñägapxy cu'ughajcy cooc ja'a Jesús wyit hānajtj tøø ñähdoonä, y cooc mänitiä pia'amnajxy. ⁴⁸ Mänitä Jesús ja'a tājjäya'ay ñämaayy:

—Huung, paady miich tøø mba'amnaxy coo tøø mmäbøcy. Nøcxnä jootcujc.

49 Jimä Jesús hänajty miädia'agyñä, mänitä jäya'ay tu'ug miejch. Jim hänajty tøø chohnda'agy maa ja'a Jairo tiøjcän. Mänitä Jairo ñämaayyä:

—Tøø ja'a mhuung yho'ogy. Cabä wiindsón mhadsípnät.

50 Miädoow ja'a Jesús jaduñ. Mänitä Jairo ñämaayy:

—Ca'a mjootmayhaty. Mäbøc. Juyypiögäp ja'a mhuung häyaa.

51 Mänit hajxy jim miejtsnä maa ja'a Jairo tiøjcän. Coö ja'a Jesús tiøjtägøøyy, caj pøn miøødtøjtägøøyy, jagooyyä Pedro møødä Juan møødä quixy tiaj tieedy. 52 Tøghaguuy ja'a cu'ughajxy miähmøøyy jøøbiä xuu'tspä. Mänitä Jesús miänaañ:

—Ca'a hajxy mwi'i jiøøy mwi'i xiuuüch. Caj tøø yho'ogy, nä'ä maab jaduñ.

53 Mänitä Jesús ñäxiicä. Ñajuøøby hajxy hänajty coö ja'a quixy hänajty tøø yho'ogy. 54 Mänitä Jesús ja'a quixy quiø'ø miajtsä. Mänitä Jesús møc miänaañ:

—Huong, pädø'øg.

55 Mänitä quixy jiuypiojcy. Mänit piädø'cy. Mänitä Jesús miänaañ coö hajxy yajcáyät. 56 Jaanç tehñ yagjuøøyy ja'a tiaj ja'a tieedy jaduñ. Mänitä Jesús miänaañ coö hajxy pøn quia'a yajmøødmädiá'agät neby hänajty tøø jiatian.

9

1 Mänitä Jesús ja'a jiamiøød miøjyaaxy ja'a hajxy nämajmetspä. Mänitä cuhdujt hajxy miooyyä coö ja'a møjcu'uba'ammøødpä hajxy nägøxiä yajñähwá'adsät. Møødä mäjaa hajxy miøoyyabä coö ja'a pa'amjäya'ay hajxy yajmøcpögät. 2 Mänit hajxy wyiinguejxä coö ja'a Diosmädia'agy hajxy yajwá'xät, coö ja'a pa'amjäya'ay hajxy yajmøcpögät. Jaduhñ hajxy miädiá'agät coö ja'a Dios ja'a miäjaa yajcähxø'øga'añ. 3 Mänit hajxy ñämaayyä:

—Cab hajxy tii mmänøcxät, ni cuhdajt, ni pijty, ni tsajcaagy, ni xädø'øñ. Tu'xojxc-hajtiä ja'a mwit hajxy mmänøcxät, ca'a mietscä. 4 Homiädyii tøjcä hajxy mmejtstä'agät, jim hajxy mmähmø'øwät høxtä coonä hajxy jim jadähooc mwiimbídät. 5 Y coö hajxy maa xquia'a yajtøjtägø'owá'anät, mänit hajxy jim mdsóonät maa ja'a cajptän. Mänitä mdecy hajxy mwiinwóbät nebiä hijxtahñ jaduñ miähmø'øwät coö mijts tøø xquia'a yajtøjtägø'oy —nømä Jesús miänaañ.

6 Mänit hajxy tiu'ubøjcy. Wiinduhmyhagajpt hajxy hänajty wiädity Diosmädia'agy-yajwa'xpä, pa'amjäya'ay-yajmøcpøjpä.

7 Ja'a Herodes hänajty jim tuumb gobernador. Mänit miädoyhajty nebiatiä Jesús ja'a hijxtahñ hänajty yajcähxø'øguiän. Cab hänajty ñajuø'oy nebiä wyiinmahñdyhädät. Hix, näje'e hajxy hänajty miäna'añ cooc tyijy ja'a Juan

hänajty tøø jiuypioꝑcy. Hix, tøø ja'a Juan hänajty yagho'ogyii.
 8 Naje'e hajxy hänajty miänaambä cooc tyijy je'e Elías, ja'a Diosmädia'agy jecy yajwá'xäbä. Naje'e hajxy hänajty jiaac mänaambä cooc tyijy ja'a jecyjiäya'ay tøø jiuypioꝑcy, ja'a Diosmädia'agy jecy yajwá'xäbä. 9 Mänitä Herodes miänaañ:

—Høøchä Juan nyajyo'pujxä. Pønäda'a jaduhñ wädijp. Madiú'ujoch jaduhñ nmädoꝑ yajcähxø'ogy.

Jiaançh tehñ yhixaambiä Herodes ja'a Jesús hänajty.

10 Coo ja'a Jesús jiamiøødhajxy wyiimbijtägajch, mänitä Jesús hajxy yajmøødmädiaacy nebiaty hajxy hänajty tøø wiädity. Mänit hajxy miøødnøcxä pactuum, jim mäwiingón maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Betsaida. 11 Coo ja'a cu'ughajxy jaduhñ miädoꝑhajty, mänitä Jesús hajxy jim piamejch. Mänit hajxy ñämaayyä coo hajxy jim miähmø'owät. Mänitä Diosmädia'agy hajxy yajmøødmädiaacä cooc ja'a Dios ja'a miäjaa yajcähxø'oga'añ. Møødä pa'amjäya'ayhajxy may yajmøcpøjcä.

12 Tsujøøñäp hänajty, mänitä Jesús wyiingumedsøoyyä ja'a jiamiøødhajxy ja'a nämajmetspä. Mänitä Jesús ñämaayyä:

—Näma'aw yø'ø jäya'ayhajxy coo hajxy nøcxy pioo'xnä, coo hajxy nøcxy quiayhøxta'ay wiingtuum maa ja'a cajpt miäwiingonän. Yaa maa hajxy nhjätäm, cabä tii yaa.

13 Mänitä Jesús miänaañ:

—Huuc yajcay mijts.

Mänit hajxy yhadsooyy:

—Cab højts tii nmøødä; jagooyyä højts tsajcaagy mägooxc nmøødä møødä hacx metscä. Tøgä nøcxäp højts njuuyyä ja'a hajxy quiayaambiä, hoy hajxy jia nämayyä.

14 Nämägooxmil ja'a ya'adiøjc-hajxy hänajty nägøxiä. Mänitä Jesús ñämaayy ja'a jiamiøødhajxy:

—Näma'aw hajxy ween hajxy yhäñaaguiäda'agy naaxwiin näjuxchägui'xmajcjaty.

15 Mänit hajxy ñämaayy coo hajxy jaduhñ yhäñaaguiädä'agät. Mänit hajxy yhäñaaguiädaacy nägøxiä.

16 Mänitä Jesús ja'a mägooxpä tsajcaagy quioonðsooyy møødä metspä hacx. Mänit chajhee'py. Mänitä Dios pia'yaaxy, miänaañ:

—Dioscujú'uyäp coo højts hädaa tøø xmio'oy.

Mänit jaduhñ yhaguidøoyy. Mänitä jiamiøød miooyy coo hajxy jaduhñ yajwá'xät maa ja'a cu'ugän. 17 Mänit hajxy nägøxiä quiaayy cu'uxiä. Majmejtscach ja'a caadiuc quiunajxy.

18 Wiingxøø hänajty je'ebä, jimä Jesús ja'a Tieedy hänajty pia'ya'axy hanidiuhmduum. Jimä jiamiøødhajxy hänajty miøødä. Mänitä Jesús yajtøoyy:

—Nébyhøch ja'a cu'ughajxy xñänømy pønñhøch høøch.

19 Mänit hajxy yhadsooyy:

—Näje'e hajxy miäna'añ cooc tyijy miich mJuangä ja'a hiyty mäyajnäbejpä. Näje'e hajxy miänaambä cooc tyijy miich mhElíasä. Näje'e hajxy jiaac mänaambä cooc tyijy ja'a jecyjiäya'ay tøø jiuypicy, ja'a Diosmädia'agy jecy yajwá'xäbä, y cooc tyijy miich mje'ejä.

20 Mänitä Jesús yajtøøgumbä:

—Mijtsäts, nej mijts mmänaambä pøn xtyijy høøch.

Mänitä Pedro yhadsooyy:

—Diosquexy miich.

21 Mänitä Jesús møc miänaañ coo hajxy quia'a nägäpxät pøn hänajty je'e. 22 Mänitä Jesús miänaangumbä:

—Høøch ja'a Diosquexypä, hoyhóyhøch njaančh tehñ chaachpøga'añ. Cábøch ja'a tsajtøjwiindsøn hajxy xñä'ägädä wiingudsähgø'øwa'añ, ni ja'a teedywiindsøn hajxy, ni ja'a jäya'ay hajxy jim cuhdujtmøødpä tsajtøgooty. Xyagho'ogäämbøch hajxy, pero cudägøøgxøjøch njuyypicyga'añ.

23 Mänit jiaac mänaangumbä:

—Pønjätyhøch nmädia'agy xpiadu'ubøgäänäp, ween yhamdsoo cuhdujt hajxy ñajtshixø'øy, ween hajxy chaachpøjpä jabom-jabom nébiøch ndsaachpøga'añän. Jaduhñhøch nmädia'agy hajxy hoy xpianøcxät. 24 Pøn jiu gyhajt ja wi'i yaghoyø'øwaamb, nä'ägä cuhdägoyyaamb je'e. Pero pøn jiu gyhajt jaduhñ yajtägoyyaamb ja'a høøchcøxpä, nä'ägä hodium je'e miähmø'øwa'añ. 25 Coo hajxy hodium mga'a mmähmø'øwät, cab hajxy jaduhñ mniyaghoyø'øwøjät, hoy hajxy mja mäyøøjä hädaa yaabä naaxwiin. 26 Pøn høch xmiädsähdiuumb møødhøch nmädia'agy quiøxpä, mänitøch jaduhñ nmädsähdiunaambä cooch hänajty ngädaactägatsa'añ. Hajjaamb hänajty yaa neby jim yhajjiän tsajpootyp maach nDeedy yhitiän, maa ja'a mioonsähajxy yhitiän. 27 Tøyhájthøch jaduhñ nmäna'añ, ja'a hajxy yaa tänaabiä, näje'e hajxy jaduhñ quia'a tsoj ho'oga'añ høxtä coonä ja'a Dios ja'a miäjaa hänajty yajcähxø'øga'añ.

28 Cuductujxøø ja'a Jesús ja'a Pedro miøødwimbejty tunguhduum Diospa'yaaxpä, møødä Juan møødä Jacobo. 29 Jimä Jesús ja'a Tieedy hänajty pia'ya'axy, mänitä wyiin jiojp høxtä haamb høxtä tsämaamb quiähxø'cy. Jaančh tehñ pioob ja'a wyit jaduhñ jiajnä. 30-31 Mänitä Moisés hajxy ñäguehxtøø'xy maa jiajy maa chämamiän møødä Elías. Mänitä Jesús hajxy miøødtägøøyy mädiaacpä. Je'e hajxy hänajty miädiaacypy coo ja'a Jesús hänajty jim nøcxy yho'oga'añ Jerusalén. 32 Hoyyä Pedrohajxy hänajty jia wi'i mia'awa'añ, cab hajxy ñä'ägädä maaho'cy. Mänit hajxy yhi xy coo ja'a Jesús hajxy hänajty

jiagy chämamy mөөдä Moisés mөөдä Elías. ³³ Coo ja'a Moiséshajxy hänäjty wyiimbidaannä, coo ja'a Jesús hajxy hänäjty piuhwa'adsaannä, mänitä Pedro ja'a Jesús ñämaayy:

—Wiindsón, hoyөөyy jaduhñ coo hajxy yaa төө nbéjtäm. Ween hөjts төjquemy tägөөг cu nhädiuun, tu'ug miich mje'e, tu'ug Moisés jie'e, tu'ug Elías jie'e.

Nä'a nagoobä ja'a Pedro jaduhñ miänaañ. ³⁴ Mänitä nämä'a tehm miapxy quiädaacy maa hajxy hänäjtian. Nädägooyy hajxy jaduhñ. Mänitä Pedrohajxy chähgөөbiöjcy. ³⁵ Mänit hajxy miädooyy ja'a Dios quiapxy nämä'ajooty:

—Hөөч nHuung hädaa. Hөөч төө nwiinguexy. Mhamädoowhíjtäp ja'a miädia'agy hajxy.

³⁶ Mänitä Jesús hajxy yhijsy coo hänäjty nidiuhñ tiänaañä. Hamoñ hajxy jaduhñ miähmөөñä. Cab hajxy pөñ yajmөөdmädiaacy nebiaty hajxy hänäjty төө yhijsy.

³⁷ Cujaboom hajxy jim wyiimbijnä tunguhduum. Mänitä Jesús jäya'ay may jöjcubaadөөyyä. ³⁸⁻³⁹ Mänit tu'jäya'ay mөc quiapxy maa ja'a cu'ugän:

—Wiindsón, tú'uquioch nhuung. Náxyhөch nhuung möjcu'u xjiaanч tehm ñämejsä. Mөc jaduhñ ya'axy, mөc chäyuy. Hөxtä hahoo'p jaduhñ. Hanaxiä jaduhñ chaachtiiñii, y cab jaduhñ ñä'ägädä nähwa'aч. Wiindsón, tunä mayhajt, yajñähwáatsägөch nhuung. ⁴⁰ Tөөч ja'a mjamiөөd nja wil'i miänuu'xta'agy coөч nhuung hajxy xyajñähwáatsät, pero cab hajxy jaduhñ ñä'a jajty.

⁴¹ Mänitä Jesús ja'a jiamiөөd ñämaayy:

—Nej, cájtäm mijts mänaa mmäbөga'añä. Pämädúhñtiөch mijts jaduhñ njaac mämee'xtuga'añ.

Mänitä cuhuung ñämaayy:

—Woomixä mhuung.

⁴² Cahnä craa hänäjty miechñä maa ja'a Jesúsän, mänit yajcädaawä ja'a möjcú'ujäm. Mänit yajtsäyuuyyä. Mänitä Jesús ja'a möjcu'u yhөxquejxy. Mänitä craa ñähwaach. Mänitä tieedy yajcө'ödägөөyyä. ⁴³ Mänitä cu'ughajxy nägөxiä yagjuөөyy coo ja'a Dios miөjjä jiaanчä, nebiä Jesús ja'a hijxtahñd hänäjty yajcähxө'өguiän.

Mänitä Jesús ñämaayy ja'a jiamiөөdhajxy:

⁴⁴ —Hoy hajxy wiinjuө'ow; ca'a hajxy mjahdiägoy; hөөч ja'a Diosquexypä, nmädsíphөch hajxy jim xyajcө'ödägө'owaamb maa ja'a cu'ughajxiän nägөxiä.

⁴⁵ Pero cabä jiamiөөdhajxy ñä'ägädä wiinjuөөyy neby hajxy hänäjty төө miөөdmädia'agyiijän. Hix, Jesús jaduhñ ca'a yajwiinjuөөyy. Cab hajxy jaduhñ yajtөөyy. Tsähgөөby hajxy hänäjty.

⁴⁶ Mänit hajxy tiägөөyy yajtsiptaacpä pөñ cuhdujt maas möj mo'owáañäp. ⁴⁷ Ñajuөөbiä Jesús hänäjty nebiaty hajxy

hänajty tiajy miay. Mänitä pigäna'c hoy tu'ug wioy, piädaacy miøjc-haamby. ⁴⁸ Mänit miänaañ:

—Pøñ hädaa pigäna'c jaduhñ tsógäp ja'a høøçhcøxpä, jaduhñ mäwínäts høøch xchojpa. Y põñhøch jaduhñ xchojpa, je'eçh nDeedy jaduhñ xjiahmiéjtsäp ja'açh jaduhñ tøø xquiéxiäbä. Pøñ ja'a møjcuहुदुत ca'a tsogaamb maa mijtsän, je'eds ja'a møjcuहुदुत jaduhñ nä'ägädä mo'owáañäp.

⁴⁹ Mänitä Juan miänaañ:

—Wiindsón, tøø højts tu'jäya'ay nhixy. Miichcøxpä ja'a møjcu'u hijty yhøxquexy. Mänit højts jaduhñ nnämaayy coo quia'a høxquéjxnät, je'eguiøxpä coo højts xquia'a møødwädíjtäm.

⁵⁰ Mänitä Jesús miänaañ:

—Cab hajxy jaduhñ cu mnämaayy. Pøñ højts jaduhñ xquia'a mädsiphájtäm, je'e højts jaduhñ xmiägu'ughájtäm.

⁵¹ Tøø hänajty miäwiingoonnä coo ja'a Jesús hänajty ñøcxaanä tsajpootyp, mänitä jioot yajmøødmädiaacy coo jim ñøcxnät Jerusalén. ⁵² Mänitä jiamioød mejtstägøøg quiejxø'cy. Mänitä mejtstaact hajxy hoy jia høxta'ay maa ja'a cajpthuung tu'ugän jim Samarianaaxooty. ⁵³ Pero cab hajxy jaduhñ ñä'ä tøjmooyä, je'eguiøxpä coo hajxy hänajty jim jiaac nøcxa'añ Jerusalén. Hiç, cabä Samariabä-jäya'ayhajxy hänajty miøødnijiootpaadyi ja'a jäya'ayhajxy hänajty tsänaabiä Jerusalén. ⁵⁴ Coo ja'a Jacobo jaduhñ miädooyy møødä Juan, mänitä Jesús hajxy ñämaayy:

—Wiindsón, tähooc ja'a Elías jøøn jim miøjyaaxy tsajpootyp nebiä haxøøgjäya'ayhajxy jaduhñ tióyät. Nej, mmäná'anäp miich jaduhñ coo højts jøøn jim nmøjyáaxpät tsajpootyp neby hajxy jaduhñ tióobiät ja'a højts jaduhñ xquia'a tøjmo'owaambä.

⁵⁵ Mänitä Jesús wyiinhee'ppejty; mänit yhojy:

—Mijts, cab hajxy mnajuø'øy coo haxøøgwiinmahñdy hajxy mmøødä. ⁵⁶ Páadyhøch yaa tøø ngäda'agy hädaa yaabä naaxwiin nébiøch ja'a jäya'ayhajxy jaduhñ nyajnáhwa'ads nyajcuhwá'adsät. Cábøch hajxy jaduhñ nyajcuhdägoyya'añ.

Mänit hajxy jim tiu'ubøjnä, ñøcxy hajxy wiingcajt.

⁵⁷ Jim hajxy hänajty tiu'uyo'oyñä, mänitä jäya'ay hajxy tu'ug piaaty jim tu'haam. Mänitä Jesús ñämaayyä:

—Wiindsón, nja wi'i pianøcxáambiøch miich majaty miich mnøcxa'añän.

⁵⁸ Mänitä Jesús miänaañ:

—Ja'a xøøgaa, jimä jiut je'e; ja'a muuxy, jimä pie'eñ je'e; pero høøch ja'a Diosquexypä, cábøch ndøjc jaduhñ maach nboo'x nhäñá'awät.

⁵⁹ Mänitä Jesús wiinghäna'c ñämäaguumbä:

—Høøch padu'ubójcäc.

Mänitä Jesús ñämaayä:

—Mänitøch miich nbadu'ubógät cooch ndeedy hänajty tøø yho'nä, cooch hänajty tøø nyajnaaxtägøøñä.

⁶⁰ Mänitä Jesús miänaañ:

—Ja'a jäya'ayhajxy ca'a mæbøjpä, je'e miich ja'a mdeedy hajxy xyajnaaxtägø'øwáañäp. Pero miich, nøcx ja'a Diosmädia'agy yajwa'x coo ja'a Dios ja'a miäjaa yajcähxø'øga'añ.

⁶¹ Mänitä Jesús ñämaayä wiingjäyá'ayägumbä:

—Wiindsóñ, nja wi'i pianøcxáambiøch miich, pero nøcxyhøch ja'a njujy nmägu'ug nhuuc hawaanä jayøjp cooch miich jaduhñ nbadu'ubøgaanä.

⁶² Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Pøñhøch jaduhñ xjia wi'i piawäditaamb, cooch nmädia'agy hamuumdu'joot xquia'a mæbøjcät, cábøch jaduhñ hoy xpi-anøcxät.

10

¹ Mänitä Jesús jäya'ay jiaac wiimbiiyy nädägøøghii'xcumajc. Mänit hajxy metscaty metscaty quiejxø'cä majaty ja'a Jesús hänajty ñøcxa'añän. ² Mänit hajxy ñämaayä:

—Nämayä jäya'ayhajxy jia mæbøga'añ; je'eds ca'a hijp pøñ ja'a Diosmädia'agy yajwá'xäp. Mänuu'xta'ag ja'a Dios hajxy coo ja'a Diosmädia'agy-yajwa'xpä jiaac quéxät. ³ Nøcx hajxy. Mnigwieendähadøøjäp hajxy. Ca'awiindøyhäna'c-hagujc hajxy mwädita'añ. ⁴ Cabä xuummy hajxy mmänøcxät, ni xädø'øñ. Tu'tehñgä cø'øg hajxy mmänøcxät. Cab hajxy pøñ mwiindánaaxiøbät tu'haam. ⁵ Coo hajxy muum maa mhamejtstá'agät, myajpóo'xäp ja'a cudøjc hajxy. “Weenä Dios hajxy xmio'oy ja'a hoyhajt ja'a weenhajt.” Jaduhñ hajxy mnämä'awät. ⁶ Pø hojiäya'ay ja'a cudøjc-hajxy jaduhñ, mänitä Dios jiaançh mó'owät ja'a hoyhajty ja'a weenhajt; pø caj, cab hajxy jaduhñ mio'owøøjät. Y cab hajxy jimñ mnä'ägä mähmø'øwät. ⁷ Cab hajxy tøjc-tøjc mwädítät. Jimñ hajxy mnä'ägädä hídät maa hajxy hänajty tøø mmejtsta'aguiän. Jimñ hajxy mmähu'ug mmägáyät. Je'e hajxy jaduhñ mhú'ugäp mgáyäp tijaty hajxy jaduhñ xmiooby. Hawiinmats jaduhñ coo hajxy jaduhñ xmio'owät, je'eguiøxpä coo hajxy mwi-inguexiä. ⁸ Homiädyii cajptä hajxy jaduhñ xtiøjmó'owät, mgáyäp hajxy jaduhñ tijaty hajxy xmiooby. ⁹ Myajmøcpøgäp ja'a pa'amjäya'ay hajxy maa ja'a cajptän. Jaduhñ hajxy mnämä'awät: “Tøø miäwiingooñnä coo ja'a Dios ja'a miäjaa yajcähxø'øga'añ ja'a mijtscøxpä.” ¹⁰ Pero homiädyii cajptä hajxy jaduhñ xquia'a tøjmo'owät, callejooty hajxy nøcxy mya'axy:

11 “Hädaa cajpt yaabä, cabä quiuhdujthajxy yhooyä. Paady hõjts ndecy nwiinwoba'añ. Jaduhñä hijxtahñd miähmó'owät coo ja'a mguhdujthajxy quia'a hooyä. Mjahmiédspä hajxy jaduhñ coo miäwiingoonñä coo ja'a Dios ja'a miäjaa yajcähxó'oga'añ ja'a mijtscøxpä.” 12 Tøyhájthøch jaduhñ nmäna'añ, coo ja'a naaxwiimbä hänäjty wyiimbida'añ, maas hanaxiä ja'a cajpt jaduhmbä chaaçhpøga'añ quejee ja'a Sodomacajpt jecy chaaçhpøjquiän.

13-14 'Mjaanç tehñ chaaçhpøgaamb hajxy pønjaty jim tsänaaby Corazíncajptooty mөөdä Betsaidacajptooty. Maas hanaxiä hajxy mdsaaçhpøga'añ quejee ja'a jäya'ayhajxy jecy chaaçhpøjquiän, ja'a hajxy jecy tsänäaaybä Tirocajptooty mөөdä Sidóncajptooty. Coo je'e hajxy cu yhiijxy ja'a hijxtahñd nej mijts mja hixiän, cu ñajtshixøøyy ja'a yhaxøøgcuhdujt hajxy; cu jioøyy cu xiuu'ch hajxy jaduhñ. 15 Y mijts jim tsänaabiä Capernaum, haagä jiiby mijts mhäda'aga'añ mõjcu'uhaam. Cab hajxy jim mnøcxa'añ tsajpootyp neby hajxy mdiijjiän.

16 Mänitä Jesús ñämaayy ja'a jiamioødhajxy ja'a nädägøøghii'xcumajcpä:

—Pønjaty mijts mmädia'agy xyhamädoowhíjtäp, jaanä jaduhñhøch nmädia'agy hajxy xyhamädoowhíjtäbä. Pero pønjaty mijts mmädia'agy xquia'a hamädoowhíjtäp, ni høøch nmädia'agy hajxy xquia'a hamädoowhíjtäbä; ni ja'a nDéedyhøch miädia'agy xquia'a hamädoowhíjtäbä, ja'açh tøø xquiéxiäbä.

17 Mänitä nädägøøghii'xcumajcpähajxy tiu'ubøjcy Diosmädia'agy-yajwa'xpä. Cujecy hajxy wyiimbijtägajch. Jaanç tehñ jiootcujc hajxy hänäjty. Mänit hajxy miänaañ:

—Wiindsøn, høxtä ja'a mõjcu'u hõjts nmädia'agy hajxy tøø xmiäbøjcä ja'a miíchcøxpä.

18 Mänitä Jesús miänaañ:

—Tøyhajt jaduhñ. Nhíjxhøch ja'a Satanás coo jim quiahy tsajpootyp. Nebiä wädsucän jaduhñ jiatcøøyy. 19 Huuc mäadow hajxy, tøøch mijts ja'a mäjaa nmo'oy coo mijts tsahñdy myajtéénät mөөdä caa'pty, y coo ja'a mõjcu'u hajxy mga'a yajmäjädá'agät; y cab hajxy nej mjada'añ. 20 Paady hajxy mxoondá'agät coo ja'a mxøøhajxy jim yhity cujaay tsajpootyp. Cab jaduhñ ñejpiä pø tøø ja'a mõjcu'u ja'a mmädia'agyhajxy xmiäbøjcä.

21 Mänitä Jesús jiaanç tehñ yajxoondaacpøjcä ja'a Diosh-espíritu. Mänitä Jesús miänaañ:

—Teedy, miíchäts jim Wiindsønñhajp tsajpootyp mөөd hädaa yaabä naaxwiin. Chojpy miích mjoot jaduhñ coo ja'a hajxy ca'a høxpøcypiä wyiinjuó'owät tijaty ja'a hajxy høxpøcypiä tøø mga'a yajwiinjuó'oy. Páadyhøch miích hoy nnänømy.

22 Mänitá Jesús ñämaayy ja'a jiamioødhajxy:

—Tøøch nDeedy ja'a cuhdujt xquioøxy mo'oy. Cábøch pøn xñajuø'oy pønñoch høøch, jagóoyyøch nDeedy jaduhn xñajuø'oy. Y jagóoyyøch nDeedy nnajuøøbiä. Ñajuøøby hajxy je'ebä pønjátyhøch tøø nyajnáhdijy coo hajxy ñajuø'owät.

23 Mänitá Jesús ja'a jiamioød wyiinhee'ppejty ja'a hajxy nämajmetspä. Mänit hajxy hawiing ñämaayyä:

—Jootcujc hajxy jaduhn mhídät je'eguiøxpä cooch mijts ja'a hijxtahnd may tøø nyajnáhixø'oy. 24 Tøyhájthøch jaduhn nmäna'añ. Ja'a Diosmädia'agy-yajwa'xpähajxy møødä gobiernähajxy, nämay hajxy jia hixaañ tijaty mijts mhijxyp. Nämaj hajxy jia mädownaañ tijaty mijts mmädooby.

25 Mänitá ley-yajnáhixøøbiä tu'ug tiänaayyø'cy. Mänitá Jesús hoy miäyajtøy:

—Wiindsón, tiich ngudiúnäp nébiøch cøjxta'axioø njugyhádät nebiä Dios jiugyhatiän.

Paadiä Jesús jaduhn ñämaayyä, nä'ä mädia'agyhixáañäp hánajty je'e waamb hánajty yhadsowa'añ. 26 Mänitá Jesús yhadsooyy:

—Neby jaduhn jim myiñ cujaay maa ja'a leyän. Neby jaduhn mwiinjuø'oy.

27 Mänitá ley-yajnáhixøøbiä yhadsooyy:

—Jaduhn jim myiñ maa ja'a leyän coo ja'a Dios mwiingudsähgø'owät hamuumdu'joot. Jaaná jaduhn jim myiimbä coo hopiønä mdsógät mba'häyówät nebiä mni'x nebiä mgopc mdsøquiän.

28 Mänitá Jesús miänaañ:

—Hoy jaduhn tøø mhadsøy; coo jaduhn mgudiúnät, mänit jim mnøcxät tsajpootyp.

29 Pero yajcumayaambä ley-yajnáhixøøbiä hánajty. Mänit miänáangumbä:

—Pøn jaduhn mnänøømby cooch hopiønä ndsógät nba'häyówät.

30 Mänitá Jesús yhadsøogumbä:

—Nhuuc yajmøødmädiä'agyhøch mädia'agy tu'ug, nej miich jaduhn hoy mwiinjuø'owät. Jiibiä jáya'ay hánajty tu'ug yháda'agy Jericó. Jerusalén hánajty tøø chohnda'agy. Tu'haamhádaacpä ja'a mee'tspä piaaty. Cøjx jaduhn mié'tsaxä møødä wyit. Mänit hoyhoy wiobho'cä. Nebiä ho'ogypiän hajxy jaduhn ñähgueecy. 31 Mänit teedywiindsón tu'ug ñajxy. Coo ja'a mähdiøjc jaduhn yhijxy, cab jaduhn tiänaaxiøjpy. Jiuhyohy jaduhn. 32 Jaduhndsä tsajtøjcueendähajpä tu'ug ñajxpä; jaduhn je'e jiuhyohbiä. 33 Mänitá Samariabäya'ay tu'ug ñajxpä. Coo jaduhn yhijxy, mänitá hojiot mioødhajty. 34 Mänitá mähdiøjc chooyøoyy

aceitehaam mөөдä vinohaam. Mänit yhamägüjty withaam maa hänajty tөө jiotiän. Mänitä yhamdsoo jäyujcөxp yujtsehñ. Mänitä mähdiөc hoy ñajtsөmө'өyii maa ja'a mejtstaactän. Mänit jim yhiixä. ³⁵ Cujaboomä Samariabäya'ay ja'a cudөc plataxädө'өñ metsc miooyy. Mänit ñämaayy: “Tuñä mayhajt, huuc cueendähat yө'ө mähdiөc. Mädühñtiä xädө'өñ mjaac yajtuñ, mänitөch jaduñ nmoodiägätsät coöch nwiimbijtägätsät.”

³⁶ Mänitä Jesús ja'a ley-yajnähixөөbiä miäyajtөөyy:

—Pөñ maas hoyhäna'c tөө piädsөmy yө'ө nädägөөgpähajxy.

³⁷ Mänitä ley-yajnähixөөbiä yhadsooyy:

—Ja'a häna'c hojiot mөөdhájtäbä.

Mänitä Jesús miänaañ:

—Nөcx, y jaduñ miich hojiot mmөөdhájpät.

³⁸ Mänitä Jesús hajxy tiu'ubөjcumbä. Mänit hajxy mieh wiingcajptooty. Mänitä Jesús yajtөjtägөөyyä ja'a to'oxiөc tu'ug ja'a xөhajpä Marta. ³⁹ Jimä Marta piuhdo'oxy hänajty tu'ug ja'a xөhajpä María. Mänitä María ja'a Jesús wyi-inhөxtaacy. Yhamädoowhidaamby hänajty je'e waambaty ja'a Jesús hänajty miädia'aga'añ. ⁴⁰ Pero wyi'i jiodhadөөtsäp ja'a Marta tiuung hänajty. Mänitä Jesús ñämaayy:

—Wiindsөñ, nej miich jaduñ mnijjävө'өyii coöch nbuhdo'oxy ja'a tuung tөө xyajmänähgueegө'өy. Huuc näma'aw weenч xpiuhbety.

⁴¹ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Marta, Marta, madiu'u miich mwi'i tiajy mwi'i miay.

⁴² Tu'tu'uuyyä jaduñ yhawiinmatsä. Hoyyä mbuhdo'oxy jaduñ quiudiuñ. Cabä María ja'a cuhdujt jaduñ pөñ piögáañäxä coöch nmädia'agy jaduñ xyhamädoowhíjtät.

11

¹ Wiingtuumä Jesús ja'a Dios hänajty pia'ya'axy. Coö pia'yaaxpädөөyy, mänitä jiamiөөd tu'ug miänaañ:

—Wiindsөñ, hөjts Diospa'ya'ax yajnähixөөyyäc nebiä Juan ja'a jiamiөөd yajnähixөөyyän.

² Mänitä Jesús miänaañ:

—Coö ja'a Dios hajxy hänajty mba'ya'axa'añ, jaduñ hajxy mmäná'anät:

Dios, miich hөjts nDeedyhajpy. Jim mhity tsajpootyp.

Weenä jäya'ayhajxy nägөxiä xwyiingudsähgө'өy. Weenä mmäjaa myajcähxө'өgy.

Weenä mmädia'agy hajxy yaa xmiäbөjcä hädaa yaabä naaxwiin neby hajxy jim xmiäbөjcän tsajpootyp.

³ Móoyyäc hөjts ja'a cay jäda'axөө neby hөjts cu'uxiä ngáyät.

4 Højts ja'a pojpa cädieey mämée'xäc neby højts jaduñ nmämee'xiän pønjaty højts xñägädieeyøøby.

Cabä møjcu'ugong cuhdujt mmó'owät coo højts xjijcaxó'owät, coo højts ja'a haxøøgpä xyajnähdjät.

5 Mänitä Jesús miänaangumbä:

—Tsög hajxy jaduñ mänäänäm coo mijts mmägu'ughajpä mmøødä tu'ug. Coo miich cuptsuhmdä nøcxy mnäma'ay: “Mägu'ughajpä, høøchä tsajcaagy tægøøg yajyujwäänäc.

6 Ja'a nmägu'ughajpøch tu'ug tøø miech. Jäguem choon. Cábøch tii nmøødä tiich jaduñ nnä'ä mó'owäp.”

7 Wehndä mmägu'ughajpä jiiby tøgooty xyhadsówät: “Ca'a xyhadsipy. Hagøøy ja'a tøjcan. Tøø højts ngøxy maaho'nä móødhøch nhuunghajxy. Cábøch nbädø'ogaannä cooch miich jaduñ tijaty nmó'owät.”

8 Tøyhájthøch jaduñ nmäna'añ, hoy jaduñ xjia mägu'ughaty, cab jaduñ xñä'ä näbädø'ogáambät coo miich tijaty xmió'owät. Pero coo miich tehngajnä mwi'i ñé'emät, mänit jaduñ piädø'ogät, mänit jaduñ xmió'owät tijaty miich hänajty myajmaajiajpy. 9 Tøyhájthøch jaduñ nmäna'añ, coo mijts ja'a Dios tijaty mmäyujwá'anät tehngajnä, tsipcøxp jaduñ xñä'ägädä mó'owät. 10 Coo pønä Dios tijaty miäyujwá'anät tehngajnä, tsipcøxp jaduñ ñä'ägädä mo'owa'añii.

11 'Pø jim mhuunghajxy, coo tsajcaagy xmiäyujwá'anät, cabä tsaa mmo'owa'añ; coo hacx xmiäyujwá'anät, cabä tsahñdy mmo'owa'añ. 12 O coo tseediu'udy xmiäyujwá'anät, cabä caa'pty mmo'owa'añ. 13 Hojiatypä ja'a mhuung hajxy jaduñ mmooby, hoy hajxy mja ca'awiindøyyä. Mänaxiä ja'a mDeedyhajxy jim tsajpootypä xmió'owät ja'a yhEspíritu coo mijts jaduñ mmäyujwá'anät.

14 Wiinghoocä Jesús ja'a møjcu'u hänajty yhøxquexy. Tøø jäya'ay hänajty tu'ug yaghuumyii. Coo ja'a mähdiøjc ñähwaatsnä, mänit quiapxø'nä. Yagjuøøyy ja'a jäya'ayhajxy jaduñ. 15 Pero näje'e hajxy jaduñ miänaañ:

—Yøø craa, ja'a møjcu'ugongä miäjaa jaduñ miøødhajtäp, paadiä møjcu'u yhøxquexy. Ja'a møjcu'ugong, ja'a møjcu'u wyiindsønhajxy je'e.

16 Näje'e häna'c ja'a Jesús hajxy hänajty ñäma'ay coo hijtahnd ween yajcähxø'øgy, ja'a jim tsajpootypä. Wyiinmahñdyhixaambiä Jesús hajxy hänajty. 17 Pero ñajuøøbiä Jesús hänajty nebiaty hajxy hänajty wyi'i tiajy wyi'i miay. Mänit miänaañ:

—Homiaäyii cajptä, coo ja'a cu'ughajxy ñiyhawiingpäda'agøøjät, coo hajxy tu'tøjc ñimiädsibø'øwøøjät, cuhdägóyyäp ja'a chäna'ahajxy jaduñ. 18 Jaanä jaduñduhmbä, coo Satanášhajxy ñimiädsibø'øwøøjät,

cuhdägóyyäp hajxy je'ebä. Mijts jaduñ mänaamb cooçh tyijy ja'a mójcu'uhajxy nhøxquexy ja'a mójcu'ugongä miäjaagøxpä. ¹⁹ Pero coo häxøpy jaduñ tiøyyä, maa mijts mjamiøød ja'a mäjaa hajxy yhuuc paatpä coo ja'a mójcu'u hajxy yhøxquexy. Cähxø'p jaduñ coo mijts ja'a tøyhajt hajxy mga'a møødä. ²⁰ Pero høøch, ja'a Diosmäjaagøxpøch ja'a mójcu'uhajxy nhøxquexy. Y cähxø'p jaduñ coo miäwiingoonnä coo Dios ja'a miäjaa yajcähxø'øga'añ ja'a mijtscøxpä.

²¹ 'Tsøg jaduñ mänáanäm, coo ja'a jäya'ay jaançh møcpä cwieendähädät ja'a yhamdsoo tøjc, coo pujxt coo wojpt hänäjty miøødä, cabä mee'tspä jaduñ tiägó'øwät. ²² Pero coo jäya'ay maas ca'awiindøybä miédsät, cabä cudøjc jaduñ miäjädá'agät. Pójcäxäp ja'a piujxt ja'a wiojpt jaduñ ja'a tyijy yajmäjäda'agaambiä. Møød jaduñ piójcäxäbät tijaty jiiyby miøød tøgooty. Y høøch, jaduñ mäwíinäts høøch ja'a mójcu'ugong nga'a yajmäjäda'agy.

²³ 'Pøn'høch jaduñ xquia'a møødpädø'p, høøch nmädsip je'eduñ. Y pøn'høch jaduñ xquia'a møødtuumb, je'e jaduñ yajma'p pønjätyhøch nmädia'agy xjia wi'i miäbögaanäp.

²⁴ Mänitä Jesús miänáanngumbä:

—Tsøg jadähooc mädiáaccumbä. Coo ja'a mójcu'u piädsómät maa jäya'ay tu'ugän, mänit tiägø'øy poo'xtaacthøxtaabiä pactuum. Y coo jaduñ quia'a páadät, mänit miäna'añ cooc jim wyiimbida'añ maa tøø yhuuc pädsøømbän. ²⁵ Coo jim miejtstägátsät maa ja'a jäya'ayän, tøø ja'a jäya'ay hänäjty wyiinmahñdymech nebiä tøjc wa'adspän. ²⁶ Mänitä mójcu'u ja'a jiamiøød nøcxy wioy juxtujc ja'a maas haxøøgpä. Mänit hajxy nägøxiä tiägø'øy maa ja'a jäya'ayän tsänaabiä. Y maas haxøøg ja'a jäya'ay ñä'ägä jaty quejee hänäjty.

²⁷ Jimä Jesús hänäjty miädia'agyña, mänitä to'oxiøjc tu'ug yaaxy cu'ughagujc:

—Jootcujc miich mdaj mdsi'tsc jaduñ yhity je'eguiøxpä coo miich tøø xyajtso'ogy tøø xyajyeegy.

²⁸ Mänitä Jesús miänaañ:

—Je'eds maas jootcujc hijp, pønjätiä Diosmädia'agy cudiuumb.

²⁹⁻³⁰ Tehngajnä ja'a Jesús ja'a cu'ug hänäjty jiaançh tehñ ñämugø'øyii may. Mänitä Jesús miänaañ:

—Cabä jäya'ay howyiinmahñdy hajxy miøødä, ja'a hajxy jäda'ahatypä. Ja'a hijxtahñd hajxy jia wi'i yhixaamby, ja'a hoy-yagjuøøñbä. Pero cab hajxy jaduñ yaghixa'añii. Jagooyyä hajxy jaduñ yhixa'añ cooçh høøch jaduñ njada'añ nebiä Jonás jecy jiajtiän mänaa jim quiexyijän Nínivecajptooty. Dios jaduñ quejx. ³¹ Coo jaduñ yhabáadät coo ja'a jäya'ayhajxy hänäjty yajnähdiä'añii, mänitä to'oxiøjc

piädø'øga'añ, ja'a jecy hanéh̄m̄bä jim̄ jäguem̄naax ja'a jøømbojm̄anajpä. Je'e jaduh̄n mäna'anaamb̄ coo ja'a jäya'ayhajxy jäda'ahatypä piäda'agøøjtät haxøøgtuum. Je'eds ja'a Salomón hoy tøø miämädoona'ay, je'eguiøxpä coo ja'a Salomón hänajty jiaanč teh̄m̄ quiuhwijiä. Y cabä Salomón cuhdujt hänajty jiaty møødä nébiøch høøčh jaduh̄n nmøødän. ³² Y ja'a jäya'ayhajxy jecy tsänäayyabä Nínivecajptooty, jaduh̄n hajxy miäna'anaamb̄ä coo ja'a jäya'ayhajxy jäda'ahatypä piäda'agøøjtät haxøøgtuum. Coo ja'a Jonás ja'a Diosmädia'agy hoy yajwa'xy jim̄ Nínivecajptooty, mänitä jäya'ay ja'a yhaxøøgwiinmah̄ñdy hajxy ñajtshixøøyy. Y cabä Jonás cuhdujt hänajty jiaty møødä nébiøch høøčh nmøødän.

³³ Coo ja'a jäya'ay jøøn hajxy quiuhno'ogø'øy, cøxp hajxy jaduh̄n piäda'agy, nebiä jäya'ayhajxy jaduh̄n quiudøø'xøøjtät ja'a hajxy tøjtägøøbiä. Cabä jøøn hajxy yu'učh, ni cab hajxy quiuhjupy cajonghaam. ³⁴⁻³⁶ Coočh mijts ja'a nmädia'agy hamuumdu'joot xmiäbøjcät, hoy hajxy jaduh̄n mwädítät homiänaajä. Pero coočh nmädia'agy hajxy xquia'a mabøjcät, hagoodstuum hajxy jaduh̄n mhídät. Homiänäajøch nmädia'agy hajxy xmiäbøjcät neby hajxy hagoodstuum mga'a cá'awät.

³⁷ Coo ja'a Jesús miädiacpädøøyy, mänitä Jesús wioonøcxä mägaabiä ja'a farisewäm. Coo jim̄ miejch maa ja'a fariseo tiøjcän, mänit yhäñaaguiädaacy meexäwiinduum. ³⁸ Jaguiø'øbujiy ja'a Jesús yhäñaaguiädaacy. Caj quiø'øbujiy nebiä judiøshajxy hänajty quiuhdujthatiän. Coo hajxy hänajty tiägø'øwa'añ caabiä, mänit hajxy hänajty quiø'øbujiy. Coo ja'a Jesús quia'a cø'øbujiy, yagjuøøyy ja'a fariseo jaduh̄n. ³⁹ Mänitä Jesús miänaañ:

—Mijts fariseodøjc, jaduh̄n hajxy mja wi'i quiähxø'øga'añ nebiä hoyhäna'cän jim̄ cu'ughagujc. Pero cabä mjoot cabä mjuøhñdyhajxy yhooyä, je'eguiøxpä coo hajxy mwi'i mieečh mwi'i pioty. ⁴⁰ Caj mijts mwiinmah̄ñdy yhooyä. Tøø ja'a Dios ja'a mni'x ja'a mgopc-hajxy xquiunuu'xä. Tøø ja'a mjoothajxy xjia cunúu'xäbä coo ja'a mjuøhñdyhajxy hoy cu mhijty. ⁴¹ Coo ja'a häyoobäya'ay hajxy mbuhbédät hamuumdu'joot, mänit hajxy jaduh̄n mnähwá'adsät.

⁴² 'Mijts fariseodøjc, haxøøg hajxy mjada'añ mhabeta'añ. Xiøøbä hajxy mja nä'ä wi'i quiuyoxø'øy yø'øbi'c jøø'xychooy jiiy tsajtøgooty. Pero cabä Diosmädia'agy hajxy mgudiuna'añ maa jaduh̄n myiñän coo hajxy hoy mwädítät, coo ja'a Dios hajxy mwiingudsähgø'øwät. Pedyii ja'a Diosmädia'agy hajxy mgudiúnät.

⁴³ 'Mijts fariseodøjc, haxøøg hajxy mjada'añ mhabeta'añ. Mjaanč teh̄m̄ yajcumayaamb̄ hajxy jaduh̄n. Jiiy hajxy

mja wi'i yhäña'awa'añ maa ja'a häñaabiejt hojiatypän jiiby tsajtøgooty. Y chojpy ja'a mjoothajxy jaduhñ coo ja'a cu'ug hajxy xi'ig xon xwyiingudsähgø'øwät jiiby halaplaaz.

44 'Mijts fariseodøjc, mijts ley-yajnäihixøøbiädøjc, mhøhñdaacp hajxy jaduhñ. Cab hajxy myajcähxø'øgy coo ja'a mguhdujthajxy quia'a hoyyā. Y pønjaty ja'a mmädia'agyhajxy xpianøcxäp, tu'udägooby hajxy je'ebä, je'eguiøxpä coo hajxy quia'a najuø'øy coo mijts mguhdujt jaduhñ yhaxøøgä.

45 Mänitā Jesús ñāmaayyā ja'a ley-yajnäihixøøbiä tu'ug:

—Wiindsón, coo jaduhñ mmāna'añ, haxøøg højts jaduhñ xñänøømbä.

46 Mänitā Jesús miānaañ:

—Mijts ley-yajnäihixøøbiädøjc, jaanä haxøøg mijts mjadaambä mhabetaambä. Hanaxiä mijts ja'a tsipjatypä myajnäihixø'øy. Ni pøn jaduhñ quia'a jada'añ nej mijts myajnäihixø'øyän. Y cab hajxy hamdsoo mgudiuna'añ neby hajxy myajnäihixø'øyän ni weeñtiä.

47-48 'Haxøøg hajxy mjada'añ mhabeta'añ. Haxøøg mijts mguhdujt nebiä mhap ja'a mdeedyhajxy hijty chāna'ay yhäyoyyän jegyhajty. Je'eds hajxy jaduhñ yagho'c ja'a Diosmädia'agy hajxy jecy yajwá'xäbä. Y mijts ja'a tiøjc-huunghajxy myajcøjjäp maa hajxy jecy ñāaxtägøøyyän. Myajcähxø'py hajxy jaduhñ coo ja'a mhap ja'a mdeedy hajxy tu'ugwiinmahñdy mmøødhity.

49 'Ñajuøøbiä Dios jaduhñ. Je'e jaduhñ mänaañ: "Nguexāambiøch nguguexyhajxy maa yø'ø häna'c-hajxiän. Näjé'ejøch nguguexyhajxy xyagho'ogaanä. Näje'e hajxy ñä'ä tsaächtiuna'añii." 50 Ja'a jäya'ayhajxy jäda'ahatypä, pojpatuum cädieedium hajxy jaduhñ miähmø'øwa'añ ja'a Dios quiuguexycøxpähajxy, ja'a hajxy tøøbä yagho'ogyijäbä nägøxiä. Mänit hajxy tiägøøyyä yaghó'cäbä mänaa hädaa yaabä naaxwiin yhawijy tiøø'xta'aguiän. 51 Møødä Abel yaghó'cäbä møødä Zacarías. Tsajtøghaguuy ja'a Zacarías yagho'cä jim mädøyyä maa ja'a altarän. Tøyhajt jaduhñ coo ja'a jäya'ayhajxy jäda'ahatypä miähmø'øwa'añ pojpatuum cädieedium.

52 'Mijts ley-yajnäihixøøbiädøjc, haxøøg hajxy mjada'añ mhabeta'añ. Cabä cu'ug ja'a tøyhajt hajxy mnä'ä mo'owa'añ. Cabä tøyhajt hajxy hamdsoo mnä'ä tsocy. Mijts ja'a cu'ug mwi'i quiapxhiimby nebiä tøyhajt hajxy jaduhñ quia'a páadät.

53 Mänitā Jesús jiaançh tehñ miäjootma'tä ja'a fariseodøjc møødä ley-yajnäihixøøbiädøjc. Mänit hajxy tiägøøyy mäyajtøøbä madiu'u. 54 Jia wiinmahñdyhixaañ ja'a Jesús hajxy jaduhñ neby hajxy jaduhñ cu yajnähdsoømy.

12

1 Mänitä jäya'ayhajxy yhamugøøyy milhaam høxtä niñø'tsmujcä hajxy jaduhñ. Mänitä Jesús ja'a jiamiøød hawiing ñämaayy:

—Cabä fariseos miädia'agy hajxy mmäbøjcät. Nämäy häna'c jaduhñ tiu'udägoy coo ja'a fariseos miädia'agy hajxy miäbøjcä. Hix, høhndaacp ja'a fariseoshajxy jaduhñ. Yajnajuoøwaamb jaduhñ tsipcøxp coo hajxy jaduhñ yhöhnda'agy. Hoy hajxy hoy jia capxy jia mädia'agy, cab hajxy hamdsoo hoy quiudiuñ.

2 Hix, cab jaduhñ tii ñä'ägädä mähmø'owa'añ jañägapxy. Haagä cähxø'øgaamb jaduhñ cøxiä. 3 Jaanä jaduhñduhmbä ja'a mijtscøxpä, waambaty hajxy tøø mmäna'añ hamee'ch, yajmädoowaamb jaduhñ cu'ughagujc.

4 'Mägu'ughajpädøjc, cab hajxy mdsähgø'owät pøn ja'a mni'x ja'a mgopc xyaghó'cäp. Cab jaduhñ nej xjiaac tünät. 5 Pero ja'a Dios hajxy jaduhñ mdsähgø'owäp. Je'edsä cuhdujt møød coo ja'a mjogyhajthajxy xyajcuhdägóoyyät, y coo hajxy xpiädá'agät haxøøgtuum.

6 'Høxtahmdsä muuxyhuunghajxy, hoy hajxy yaa tii quia'a ja wa'añ, jiahmiejchpä Dios je'e. 7 Mänaxiä mijts ja'a Dios xquia'a jahmiédsät. Paady hajxy jaduhñ mga'a tsähgø'owät. Xjiaanč tehñ chojp mijts ja'a Dios høxtä xmiooby hajxy tijaty hajxy myajmaajiajpy.

8 'Tøyhájthøch jaduhñ nmäna'añ, høøch ja'a Diosquexypä, pønhoch xquiapxpaatp cu'ughagujc, je'ečh jaduhñ ngapxpaattägatsaamby jim tsajpootyp ja'a Diosmoonsäwiinduum. 9 Pero pønhoch jaduhñ xquia'a capxpaatp cu'ughagujc, ni je'ečh jaduhñ nga'a capxpaadaambä ja'a Diosmoonsäwiinduum.

10 'Pønhoch haxøøg xñänøømb, mee'xáanäp je'e. Pero coo ja'a Dioshespíritu hajxy haxøøg ñänømät, cab hajxy jaduhñ mié'xänät.

11 'Coo mijts häna'c mädsibø'øbä xyajnöcxät tsajtøgooty o jim maa ja'a hagujtøjcän, cab hajxy mdaj mmáyät waamb hajxy mmädiá'agät, 12 je'eguiøxpä coo ja'a Dioshespíritu hajxy xñajtscapxøøyyät waambaty hajxy jaduhñ mhadsówät.

13 Mänitä Jesús ñämaayyät tu'jäya'ay maa ja'a cu'ugän:

—Wiindsón, nämáayyägøch nbuhya'ay coočhännädeedyñaax xpiuhmó'owät.

14 Mänitä Jesús miänaañ:

—Pønhoch tøø xquiuhdujtmo'oy coočh mijts nhané'emät.

15 Mänitä Jesús miänáangombä:

—Mnigwieendähadøøjäp hajxy coo hajxy tii mga'a hadsógät. Cab hajxy nøcxy mdajy mmay coo hajxy cøxiä mga'a møødä.

16 Mänit miänáangombä:

—Tsog hajxy mänáanäm, jii jäya'ay hijty tu'ug jaanč tehñ miäyøø. Mänitä ñøø miooc may yajpädø'cy. ¹⁷ Mänit tiägøøyy tajpä maabiä: “Nébiøch nnøø nmooc ndúnät. Maach jaduhñ nnä'ä pädá'agät.” ¹⁸ Mänit miänáangombä: “Tøøch nnajuø'oy maach nbädá'agät. Nyajmä'adäbøch yøø ndsehñ. Maas crúundøch ngójät. Jíbyhøch nnøø nmooc ngøxy pädá'agät, mäduhñtiøch nmøødä. ¹⁹ Cábøch jaduhñ tii ndájnät nmáañät. Jootcuje-høch jaduhñ ndsánáañät nhäyóonät majiomøjt. Poo'xáambøch, cayáambøch hu'ugáambøch, xoonäda'agáambøch.” ²⁰ Mänitä Dios ja'a craa ñämaayy: “Miičh, cab jaduhñ mnä'ägä mábøcy. Jäda'a coods mho'oga'añ. Yø'øduhñ tøø mwi'i piädá'aguiäbä, pøn jaduhñ mämähmø'øwaamb.” ²¹ Jaduhñdsä mäyøøjäya'ayhajxy jiaty yhabety pønjaty maxiädø'øn jaduhñ tehñgajnä yajmuyp yhamdsoogøxpähajxy. Pero maa ja'a Dioswiinduumän, häyoob hajxy jaduhñ.

22 Mänitä Jesús ja'a jiamiøød ñämaayy:

—Ca'a hajxy mdajy mmay tii hajxy mnäjuggyhadaamby, tii hajxy mgayaamby, tii hajxy mwithadaamby. ²³ Cab hajxy nøcxy mdajy mmay coo hajxy cøxiä wiinä mga'a møødä. ²⁴ Høxtahmñds yø'ø muuxyhajxy, cab hajxy tiuñ xiajy. Cab hajxy tii ñi'iby; cab hajxy tii yajpädø'ogy; cabä tsehñ hajxy miøødä. Ja'a Dios jaduhñ yagjøø'xp. Y mijts, mmaas tsoobaatp hajxy quejee ja'a muuxyhajxy. ²⁵ Hoy hajxy mäduhñtiä mja taj mja máyät, cab hajxy hamdsoo mniyajeegøøjät ni weeñtiä. ²⁶ Pø cab hajxy hoy hamdsoo mniyajeega'añii, cab hajxy tii mdaj mmáyät.

²⁷ 'Høxtahmñds yø'ø pøjy, yee'p yø'ø. Pero cab tiuñ xiajy; cab pyiidyhädiuñ. Tøyhajt jaduhñ, ni ja'a rey Salomón jecy quia'a nä'ägä mäbaaty nej yø'ø pøjjiän, hoy howyit hänajty jia møødä. ²⁸ Hoyyä Dios yø'ø pøjy yajxón jia cunuu'xy, cab jiecyy. Mänaxiä mijts ja'a Dios xquia'a witmó'owät, hoy mijts jaduhñ mga'a ja mábøcy. ²⁹ Ca'a hajxy mwi'i tiajy mwi'i miay tii hajxy mgayaamby mh'uugaamby. ³⁰ Ja'a hajxy jaduhñ ca'a mábøjpä, je'eds hajxy wyi'i tiajpy wyi'i miaaby. Pero mijts, ñajuøøbiä mDeedyhajxy tijaty hajxy myajmaajiajpy. ³¹ Taj may hajxy nebiä Diosmädia'agy hajxy hoy mgudiúnät, mänitä Dios cøxiä xmió'owät.

³² 'Mägu'ughajpädøjc, ca'a hajxy mdsähgø'oy, hoy hajxy jaduhñ mja nä'ä weeñtiä. Chojpiä mDeedy jioot jaduhñ coo mijts xyhuunghädät. ³³ Mdóogäp hajxy mäduhñtiä hajxy mmøødä; mänitä häyoobäya'ay hajxy mnä'ä mó'owät cøxiä. Jaduhñ mijts hoyhajt weenhajt jim mbáadät tsajpootyp. Cab

jaduhñ pøn jim̄ tii xpíõjçät. ³⁴ Coo ja'a Diosmädia'agy ha-
jxy hamuumdu'joot mgudiúnät, mbáadäp ja'a hoyhajt ja'a
weenhajt hajxy jaduhñ. Coo ja'a yaabä naaxwiimbä hajxy
mbõcjuó'õwät, cab hajxy tii mbáadät.

³⁵⁻³⁶ Mänitä Jesús tiägõõyy mädiaacpä nebiä jiamioõdhajxy
nähiñ hahixõ'õ yhidät coo hñajty quiädaactägatsa'añ jadähooc.
Mänit miänaañ:

—Nähiñ hahixõ'õ hajxy mhídät nebiä homioonsähajxiän
coo ja'a wyiindsõñhajxy wyiimbídät mägaabiä mähuucpä maa
ja'a põc hu'ug jiadyiijän. Jøõnmøød hajxy jaduhñ yhähixy.
Coo ja'a wyiindsõñhajxy miech maa ja'a tiõjcän, mänit ha-
jxy yajtõjtägõ'õy. ³⁷⁻³⁸ Põ jujyñä ja'a mioonsähajxy hñajty,
hoy ja tshumä, hoy ja moññä, cumayaambä wyiindsõñ
jaduhñ. Tõyhajt jaduhñ. Høxtä yajcayõõjap hajxy ja'a yhamd-
soo wiindsõñ. ³⁹ Y jaanä jaduhñduhmbä, coo ja'a cudõjc
jaduhñ ñajuó'õwät mäduhnajtä ja'a mee'tspä miédsät, cab
jaduhñ ñä'ägä maahó'ogät nebiä mee'tspä jaduhñ quia'a
tõjtägõ'õwät. ⁴⁰ Jaduhñ mijts nähiñ hahixõ'õ mhíjpät. Cab ha-
jxy mnä'ägä najuó'õwät mänáajõch ngädaactägatsa'añ, hõõch
ja'a Diosquexypä.

⁴¹ Mänitä Pedro yajtõõyy:

—Wiindsõñ, pøn miich hädaa myajmøødmädiaacypy,
hõjtsyähajtiä tøgä nägõxiä.

⁴² Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Pøn jaduhñ cudiumb nebiatiä wyiindsõñ yhane'emiän,
je'eds jaduhñ hoy copc-hajp maa ja'a wyiindsõñ tiõjcän.
Coo ja'a wyiindsõñ maa ñõcxy, je'eduhñ mähmøøby coo
jaduhñ yajcáyät pøn jiiby hijp tøgooty. ⁴³ Põ cudiumbä
copc-hajpä hñajty hoy, coo ja'a wyiindsõñ wyiimbijtagätsät,
cumayáañap jaduhñ ja'a wyiindsõñ. ⁴⁴ Mänitä wyiindsõñ
yajnähdi ja'añii coo jaduhñ quiopc-hádät mäduhñtiä ja'a wyi-
indsõñ miøødä cõxiä. ⁴⁵ Pero coo ja'a copc-hajpä miäná'anät
coo ja'a wyiindsõñ quia'a tsoj medsa'añ, coo ja'a miämoonsä
yhäyoowhíxät, coo tiägõ'õwät huucpä caabiä, coo miu'ugõõjät,
⁴⁶ mänitä wyiindsõñ miejstägatsa'añ jaguiapxy, mänit jaduhñ
jiaanç tehñ chaaçhtiuna'añii neby hajxy chaaçhtiuñiijän
ja'a hajxy ca'a mabõjpä.

⁴⁷ 'Mädyii moonsä jaduhñ ca'a mädia'agymiäbõjp, hoy
jia najuõ'õy nebiaty ja'a wyiindsõñ yhane'emyii, jaanç
tehñ chaaçhtiunáañap je'e. ⁴⁸ Pero mädyii moonsä ca'a
mädia'agymiäbõjp je'eguiõxpä coo quia'a najuõ'õy, cab
jaduhñ jiaty tsaacçhtiuna'añii. Pøn madiuung jaduhñ
yajcõ'õdägõõyyäp, tsipcõxp jaduhñ quiudiúnät nebiaty
yhane'emyii.

49 'Páadyhøch yaa tøø ngäda'agy hädaa yaabä naaxwiin nebiä tsip jaduñ piädó'ogät. Weenä jäya'ayhajxy ñimiädsibø'oyii. 50 Mobadájpech nho'oga'añ. Jiaançh tehñ chójpiøch njoot coo paquiä yhabáadät. 51-52 Páadyhøch yaa tøø ngäda'agy hädaa yaabä naaxwiin nebiä jäya'ayhajxy ñimiädsibø'owó'ojät. Cabä jäya'ayhajxy jootcujc ñä'ägä hidaañä. Nimiädsibø'owáañäp hajxy tu'ugtøgooty. Nädägøøgpäna'c-hajxy yajmuga'añ ja'a nämetspäya'ay. 53 Miøødnimiädsibø'owáañäp ja'a tiaj ja'a tieedyhajxy. Miø'ødhoc jiaxie'ebhajxy ñimiädsibø'owa'añii.

54 Mänitä Jesús ja'a cu'ug ñämaayy:

—Coo ja'a joc piädø'ogy maa ja'a xøø quiuhnaxiän, hijxtahñd je'e coo tiu'uwa'añ. 55 Y coo jiøømbojy, hijxtahñd jaduñ coo hañ yhida'añ. Y mnajuøøby hajxy jaduñmäbä. 56 Tøyhajt jaduñ, mnajuøøby hajxy jaduñ nebiä xøø ñaxa'añ, pero cab hajxy mnajuø'oy tijaty jadääñäp habetääñäp. Hix, hamdsoo ja'a mjoothajxy quia'a tsocy coo hajxy jaduñ mnajuø'owät.

57 'Tii hoguiuhdujt hajxy hamdsoo coo mga'a jada'añ. 58 Coo pøñ hänäjty tøø xñäxø'owø'oy, coo hänäjty xyajnøcxy hagujc, tu'haamnøcxpä myajtødiägø'owät. Pø caj, xchúmäp hajxy jaduñ. 59 Y cab jaduñ mdsoj pädsómät høxtä coonä mnuu'xy myajñähwá'adsät pedyii. Jaduñ mäwíinäts Dios hajxy xyajcumädówät.

13

1 Mänitiä ja'a Jesús yhawáañäxä coo ja'a Pilato ja'a Galileabäya'ay hänäjty näje'e tøø jajyagho'ogyii tsajtøghaguuy. Animalyøjxpä Galileabäya'ayhajxy hänäjty. Jaduñ hajxy hänäjty quiuhdujthaty. 2 Mänitä Jesús miänaañ:

—Nej, mmänaamb hajxy jaduñä, paady yø'ø häna'c-hajxy yagho'cä je'eguiøxpä coo maas may ja'a pojpä cädieey hajxy hänäjty tøø tiuñ quejee ja'a miägunaaxhajxiä. 3 Høøch jaduñ mänaamb, caj. Y coo mijts ja'a mhaxøøgcuhdujt hajxy mga'a najtshixø'owät, jaduñ hajxy mjájpät nägøxiä. 4 Y yø'ø häna'c-hajxy nämajmocxtägøøgpä tøø yhó'oguiäbä jim Siloé mänaa ja'a møj torre tøø ñähgahbetiän, nej, mmänaamb mijts jaduñä coo maas may pojpä cädieey hajxy hänäjty tøø tiuñ quejee ja'a jiamioødhajxy jim tsänaabiä Jerusalén. 5 Høøch jaduñ mänaamb, caj. Y coo mijts ja'a mhaxøøgcuhdujt hajxy mga'a najtshixø'owät, jaduñ hajxy mjájpät nägøxiä.

6 Mänitä Jesús miänáangombä:

—Tsøc mädiácäm, jii jäya'ay piids hijty tu'copc miøødä maa ja'a ñaaxän. Mänit hoy jia hixø'oy pø tøø tiøømbety. Cahnä hänäjty tiøømbetyñä. 7 Mänitä mioonsä ñämaayy: “Huug hix yø'ø piids, tøø ndijy häxøpy tiøømbejnä cudägøøgjomøjt,

y cahnä nã'ägädä tøømbetyñä. Púxäts, xiøøbä jim nã'ä naaxnãhdãna'ay.” ⁸ Mänitã mioonsã miãnaañ: “Wiindsøn, ween jiaac täna'ay tu'jomøjt. Nhuuc nã'ä juhdajtú'udyhøch. Nhuuc tsooyó'øyhøch abonohaam. ⁹ Wehñdã jaduhñ nã'ä tøømbédät. Pø caj, mänitøch nbúxät.”

¹⁰ Wiinghoocã Jesús hãnajty jiiby yajwiingapxø'øy tsajtøgooty. Poo'xxiøøjooty hãnajty je'e. ¹¹ Jiibiã tajjãya'ay hãnajty tu'ug. Majmocxtägøøgjomøjt ja'a pa'am hãnajty tøø miãhäyoy. Jøney ja'a mãhdiøjc hãnajty tøø yagjadyii ja'a mõjcú'ujãm; ni cab hãnajty hoy nã'ägä tøwa'añ. ¹² Coø ja'a Jesús ja'a tajjãya'ay yhijsy, mänit miøjyaaxy. Mänit miãnaañ:

—Pi'maam, tøø ja'a mba'am jaduhñ xñãhwa'açh.

¹³ Mänitã Jesús ja'a pa'amjãya'ay nãhdooñ. Mänitiã ja'a mãhdiøjc tiøøyy. Mänit miãnaañ coø ja'a Dios miøjjã jiaançhã. ¹⁴ Mänitã tsajtøwiindsøn jiootma'ty je'eguiøxpã coø ja'a Jesús ja'a pa'am yajnãjxy ja'a poo'xxiøøjooty. Mänitã cu'ug nãmaayy:

—Tãdujxøø ja'a Dios tøø quiunuu'xy coø hajxy ndúunãmät. Mänitã mba'am hajxy min myajniñãhwa'açhii. Pero cab hajxy myajniñãhwa'adsøøjät ja'a poo'xxiøøjooty.

¹⁵ Mänitã Jesús miãnaañ:

—Mhøhñdaacp mijts jaduhñ. Nej, caj mijts mweey mburro hajxy myajnøøhu'ugy ja'a poo'xxiøøjootiã. Hoy hajxy hoy mja capxy mja hane'emy, cab hajxy hamdsoo hoy mgudiuñ.

¹⁶ Y hädaa tajjãya'ay, Abraham yhap yhoc hädaaduhñ. Majmocxtägøøgjomøjt hijty tøø yaghidyii pa'ammøød ja'a mõjcú'ujãm. Nej, cábøch ja'a cuhdujt hijty nmøødã coøch poo'xxiøøjooty tøø nyajnãhwa'açhã.

¹⁷ Mänitã Jesús miãdsiphajxy chãhdiuuñ. Pero ja'a cu'ug, jaançh tehñ xioønãaac hajxy jaduhñ je'eguiøxpã coø ja'a Jesús ja'a hoy-yagjuøøñãjatypã hãnajty tøø yajcãhxø'øgy.

¹⁸ Mänitã Jesús miãnaañ:

—Coø ja'a Dios ja'a miãjaa hãnajty yajcãhxø'øga'añ, jadúhñhøch nyajmãbaada'añ ¹⁹ nebiã habi'c mostazapajcãn. Coø jãya'ay jaduhñ nã'ibät maa ja'a nãaxãn, cøxp jaduhñ yéegät. Høxtã pe'eñhädiúnãp ja'a muuxy hajxy yhaa'xcøxp.

²⁰ Mänitã Jesús miãnãngombã:

—Coø ja'a Dios ja'a miãjaa hãnajty yajcãhxø'øga'añ, jadúhñhøch nyajmãbaada'añ ²¹ nebiã to'oxiøjc tsajcaagychooy hajxy yajtuñãn coø tsajcaagy hajxy yhädiuñ. Tägøøgquipxøhñdy ja'a harina hajxy yajmãbãdaagø'øy ja'a tsajcaagychooy. Mänit jaduhñ hoy piãdø'øgy.

²² Mänitã Jesús tiu'ubøjcy. Jerusalén hãnajty nãcxa'añ. Tu'haamnøcxpã ja'a Jesús hãnajty yajnãhixø'øy maa ja'a ca-jpthuungãn. ²³ Mänitã Jesús miãyajtøøwã:

—Nej, näweeñtiä hajxy ñähwa'adsa'añ ja'a piojpä cädieeyhajxiä.

Mäniä Jesús yhadsooyy:

²⁴ —Tsipecxpä Diosmädia'agy hajxy hoy mgudiúnät nebiä cuhdujt hajxy hoy mmøødhádät neby hajxy jim mdägø'owät tsajpootyp. Nämäy hajxy jia wi'i tiägø'owa'añ, pero cab hajxy hänäjty yajtägø'owa'añii coo cuhdujt hajxy hänäjty quia'a møødá. ²⁵ Coo ja'a Dios ja'a tøjc hänäjty tøø yhagøøñä, mäniä tøghagø'ow hajxy hänäjty jia wi'i quiojxnoga'añ, pønjaty tøba'am hänäjty tøø miähmø'oy. Mäniä hajxy hänäjty jia wi'i miäna'ana'añ: “Dios, yaghawa'ads yø'ø tøjc.” Mäniä Dios yhadsowa'añ: “Cábøch mijts nhixiä.” ²⁶ Mäniä hajxy hänäjty miäna'anáangombä: “Pero tøøds miich nmøødcay nmøødhu'ugy; tøøds miich mmädia'agy xyajñähixø'oy mänaa jim mhitiän maa højts ngajptän.” ²⁷ Mäniä Dios hänäjty yhadsowáangombä: “Tøø hajxy nnäma'ay coo hajxy nga'a hixiä. Wiimbit hajxy. Caj mijts mguhdujt ñä'ägä hoyyä.” ²⁸ Mäniä Abraham hajxy hänäjty jim mhixa'añ tsajpootyp jim Dioswiinduum møødá Isaac møødá Jacob møødá Diosquexyhajxy nägøxiä. Mäniä hajxy mjø'owa'añ mxuuds'añ coo ja'a Dios hajxy tøø xquia'a yajtägø'oy. ²⁹ Nøcxaambä jäya'ayhajxy miägaya'añ Dioswiinduum ja'a hajxy wiinduhmyhagajpt-tsohmä. ³⁰ Jaaya'ayhajxy jäda'ahaty péjxäbä, näje'e møjtuunḡ hajxy piaada'añ. Y jaaya'ayhajxy jäda'ahaty møjtuunḡmøødpä, näje'e tiuunḡhajxy piøgáanäxä.

³¹ Mäniäxøøbä ja'a fariseoshajxy näje'e miejch maa ja'a Jesúsän. Mäniä Jesús hajxy ñämaayy:

—Mdsóonäp yaa coo ja'a Herodes xjia wi'i yajgho'oga'añii.

³² Mäniä Jesús yhadsooyy:

—Ca'awiindøyyä Herodes jaduḡ. Nøcx hajxy näma'aw coøch mejtsxøø tägøøgxøø njaac tuna'añ. Njaac høxquexáambiøch ja'a møjcu'uhajxy. Njaac yajmøcpøgåambiøch ja'a pa'amjäya'ayhajxy. Mäniäøch nduumädø'owa'añ. ³³ Jexioo, mejtsxøø tägøøgxøøjøch njaac tu'uyo'oya'añ. Mäniäøch jim nmedsa'añ Jerusalén. Cab jaduḡ yhawiinmatsä coo ja'a Diosquexy wiingtuum yhö'ogät.

³⁴ Mäniä Jesús miänaangombä:

—Ja'a häna'c-hajxy jim tsänaabiä Jerusalén, tøø ja'a Diosquexy hajxy may quiuhga'açh. Tøøch mayhooc nja wi'i ñäma'ay coo ja'a yhaxøøgcuhdujt hajxy ñajtshixø'owät; pero cab hajxy ñä'ä najtshixø'owa'añ. ³⁵ Cooch jim ngóodät Jerusalén, páquiøch jim nhida'añ. Mäniäøch mijts jim

nnähgue'egáangombä. Cábøch hajxy xyhixaannä høxtä cónøch hånajty ngädaactägatsa'añ. Mänit hajxy hånajty mmäna'ana'añ: “Jaanch tehñ miøj jaanch tehñ jiaanč ja'a Dios tøø quiéxiäbä.”

14

¹ Wiinghooä Jesús ñøcxy mägaabiä maa ja'a fariseowi-indsønä tiøjcän. Poo'xxiøøjooty hånajty je'e. Jiibiä Jesús hånajty miähijxna'aylijäm tøgooty ja'a fariseoshajxy. ² Jiibiä mähdiøjc hånajty tu'ug qui'ixypa'ammøød. Jesúswiinduum hånajty tiäna'ay. ³ Mänitä Jesús miäyajtøøyy ja'a ley-yajnahixøøbiähajxy møødä fariseoshajxy:

—Nej, jii cuhdujt jaduñ coo ja'a pa'amjäya'ay myajmøcpøgät poo'xxiøøjootiä.

⁴ Pero cab hajxy waamb ñä'a hadsooyy. Mänitä Jesús ja'a pa'amjäya'ay ñähdoñ, yajmøcpøjcy. Mänit ñämaayy coo wyiimbídät. ⁵ Mänitä fariseoshajxy ñämáyyägombä:

—Coo mijts mburro mweey quiuga'awó'owät nøøjutjooty, nej, cab hajxy mänitiä myajpädsømäädä, hoy hånajty jia poo'xxiøøjootiä.

⁶ Cab hajxy waamb ñä'ägä hadsooyy.

⁷ Mänitä Jesús yhijxy coo ja'a woybä wichpä hoyhñaabiejt hajxy jia wi'i yhøxta'ay. Mänit miänaañ:

⁸ —Coo ja'a pøc ja'a hu'ug hånajty mänaa jiadyii, coo mijts myajwówät, cabä hoyhñaabiejt hajxy myaghña'awó'owät. Hix, coo häna'c maas cuhdujtmøødpä jiaac médsät, ⁹ mänitä cudøjc xñámá'awät: “Pädø'og, mo'ow yø'ø hñaabiejt yø'ø häna'c tøø jiaac méchäbä.” Xyajtsähdiünäp jaduñ. Mänit nøcxy mhña'a'ay maa ja'a hñaabiejt ca'a hojiatypän. ¹⁰ Pero jayøjp mhøxtá'awät ja'a hñaabiejt ca'a hojiatypä. Mänitä cudøjc xñámá'awät: “Mägu'ughajpä, yaa na_x maa hädaa hñaabiejt hojiatypän.” Xquiumáyäp ja'a jäya'ayhajxy ja'a hajxy jim hñaabiä. ¹¹ Pøn ja wi'i yajcumayaamb, yajpex-aamb je'eduñ. Pøn ca'a yajcumayaamb, je'eds jaduñ møjtägø'owaamb.

¹² Mänitä Jesús ja'a fariseowiindsøn ñämaayy, ja'a hånajty tøø miäwóyyäbä:

—Coo ja'a tsuunax hånajty mänaa myagjada'añii, cabä mmägu'ughajpähajxy mwówät, ni ja'a mbuhya'ayhajxy, ni ja'a mjujy ja'a mmägu'ughajxy, ni ja'a mmäjøøn ja'a mmädøjc-hajxy ja'a mäyøøbä. Xwiødägátsäp hajxy je'e ja'a miich hånajty tøø mwóyyäbä. ¹³ Pero je'eds mwówäp ja'a häyoobä, ja'a ca'a hoybä, ja'a tecymia'adpä, ja'a wiindspä. ¹⁴ Hoy miich jaduñ xquia'a ja woodägátsät, jootcujc mhídät jadähooc je'eguiøxpä coo ja'a hoyhajt

ja'a weenhajt mbaada'añ mänaa ja'a jäya'ayhajxy hänäjty jiuypiojtägatsa'añän, ja'a Diosmädia'agy hajxy hänäjty tøø quiudiüñäbä.

¹⁵ Jimä jäya'ay hänäjty tu'ug yhäña'ay meexäwiinduum. Mänitä Jesús ñämaayy:

—Jootcujc je'e, pøñ mägayaamb Dioswiinduum.

¹⁶ Mänitä Jesús miänaañ:

—Tsøc mädiácäm. Jaduhñä jäya'ay tsuunax tu'ug yag-jajtä. Mänitä jäya'ay may yajwoowä. ¹⁷ Coø hänäjty tøø yhabaady, mänitä mioonsä ñämaayy: “Nøcx ja'a woybä wichpähajxy näma'aw coø hajxy yhadø'ødsät, coø ja'a cay tøø yhabaatnä.” ¹⁸ Pero mänit hajxy nägøxiä yhadsooyy cooc hajxy quia'a näbaadø'øwáañäxä. Tu'jäya'ay miänaañ: “Tøøchä naax njuy; nøcxáambøch cham nhixa'añ. Huuc mee'x, cábøch xñäbaadø'øwaanä.” ¹⁹ Mänit wiingpä miänáangombä:

“Tøøchä waj njuy mägooxmancuerno. Je'eçh nøcxy nyajtuunghabøga'añ. Huuc mee'x, cábøch xñäbaadø'øwaanä.” ²⁰ Mänitä wiingpä jiaac mänáangombä: “Naambócyhøch høøch; páadyhøch nga'a nøcxa'añ mägaabiä.” ²¹ Coø ja'a moonsä wyiimbijtagajch, mänit je'e cøjx ñägäpaxy waambaty hajxy yhadsooyy. Mänitä wyiindsøn jiaançh tehñ jiootma'ty. Mänitä mioonsä ñämáaguiombä: “Nøcx jim päyø'øguiä maa ja'a mõjtu'ujän. Pønjaty jim mbaatyp, ja'a häyoobä, ja'a ca'a hoybä, ja'a tecymia'adpä, ja'a wiindspä, je'e jaduñ mwoomínäp.”

²² Coø ja'a moonsä jadähooc wyiimbijtagajch, mänit miänaañ: “Wiindsøn, Tøøch ngudiüñ nébiøch miich tøø xyhane'emiän. Pero xiinä hawa'adspä.” ²³ Mänitä wyiindsøn yhadsooyy: “Nøcx jim maa ja'a xu'udstu'ujän, maa ja'a padu'ujän; pønjaty jim najxp, mnámá'awäp hadsip coø hajxy myínät, nébiøch ndøjc jaduñ yhúdsät. ²⁴ Pero pønjátyhøch tøø nja yajwoyii, cab hajxy min quiaya'añ maaçh ndsuunax nyagjadyiijän.”

²⁵ Nämayyä jäya'ay ja'a Jesús hänäjty pianøcxy. Mänitä Jesús wia'wiimbijty. Mänit miänaañ:

²⁶⁻²⁷ —Pønjátyhøch xpianøcxaamb, wéenhøch xmiaas tsoy quejee ja'a tiaj ja'a tieedyhajxy chocy, møødä yhuch ja'a piuhya'ay; quejee ja'a yhuungä tio'oxy chocy. Pø caj, cábøch hoy xpianøcxät. Pøñ ja'a jiugyhajt ca'a nähdujp, cábøch jaduñ hoy xpianøcxät. ²⁸ Coø pønä tøjc hänäjty quioja'añ, jayøjpä xiädø'øñ miächoy pø pedáañäp jaduñ. ²⁹ Pø caj, mänit jaduñ ñäxi'igøøjät coø hänäjty quia'a maya'añ.

³⁰ Jaduhñ hajxy miäná'anät: “Xiøøbä yø'ø craa ñä'ä yajtsohndaacy; maa jaduñ ñä'ä yajmaayy.” ³¹ Coø ja'a rey-hajxy hänäjty ñimiädsibø'øwa'añii, jayøjp hajxy yhahixø'øy pø mäjäda'agaamb coø nämajcmil soldado jia møødä, coø ja'a miädsip ja'a soldado nähii'xmil miøødä. ³² Pø caj, jäguemiä ja'a

quiuguexy quiéxät weenä miädsip jaduñ miee'xy. ³³ Jaanä jaduñ mijtspä, coo hajxy cōxiä wiinä mga'a najtshixó'owät ja'a hōōchcōxpä, cábōch hajxy hoy xpianócxät.

³⁴ 'Tuunḡpaatpä caan hit. Pero coo jio'owät, cab jaduñ mänaa yhoyóōñät. ³⁵ Cab jaduñ tiuunḡpaadaañä. Nä'ä tägooby jaduñ. Pō mwiinjuōoby hajxy, wéenhōch hädaa nmädia'agy xmiäbōjcä.

15

¹ Mänitä Jesús ñämejtsä ja'a yajnähuudiutpähajxy nämay mōōdä cubojpä cugädieeybāhajxy. Miädowaambiä miädia'agy hajxy hānajty. ² Mänitä fariseos ja'a Jesús hajxy tiägōōyy mädiaacpä mōōdä ley-yajnähixōōbiāhajxy:

—Cab jaduñ yhooyä coo yō'ō craa ja'a cubojpä ja'a cugädieeybā miägu'ughädät, coo miōōdcáyät.

³ Mänitä Jesús tiägōōyy mädiaacpä:

⁴ —Tsōc mänáañäm, pōñ meeg hānajty mōōd mägo'x, coo tu'ug tiägōōyyät, nej, cabāda'a nägō'ō nädecypiä mhōxtá'awädä.

⁵ Y coo mbādät, mänit mxoōndá'agät. Mänitä meeg mdsehñó'ogät. Mänit mdsehñnócxät maa ja'a mdōjcän.

⁶ Coo jim̄ mmédsät, mänit mmājōōñ mmädōjc mwoomúgät mōōdä mmägu'ughajpāhajxy. Mänit mmáná'anät: “Tsōg hajxy xoōndáacäm; tōōchā meeg nbaady ja'a hijty tōō tiägōōyābä.”

⁷ Tōyhajt, jaanä jaduñ hajxy jim̄ xioōnda'agaambā tsajpootyp coo ja'a cubojpä cugädieeybā yhaxōōgcuhdujt hajxy ñajtshixó'owät. Ja'a jaac nämādaaxc-hii'x-cumajmoxmädaaxc jāya'ayhajxy, ja'a hijty tōō quia'a tu'udägōōyābä, cab hajxy jiaty näxoōnda'aga'añii.

⁸ 'Tsōg jaac mänáañäm, mädyii to'oxiōjc xädō'ōñ majc mōōd, coo tu'ug tiägōōyyät, mänitä jōōñ quiudō'xō'oy. Mänit tiägō'oy tōjpeetpä hodia'agyhaamby, cham̄ jaduñ yhōxta'ay.

⁹ Coo ja'a xädō'ōñ piaady, mänitä miājōōñ miädōjc wioomucy mōōdä miägu'ughajpāhajxy. Mänit miāna'añ: “Tsōg hajxy xoōndáacäm; tōōchā xädō'ōñ nbaady ja'a hijty tōō tiägōōyābä.”

¹⁰ Tōyhajt jaduñ, jaanä jaduñ ja'a Diosmoonsāhajxy jim̄ xioōnda'agaambā tsajpootyp coo ja'a cubojpä cugädieeybā yhaxōōgcuhdujt hajxy ñajtshixó'owät.

¹¹ Mänitä Jesús jadāhooc miānāañgombä:

—Tsōc mädiáacäm, jaduñä jāya'ay hānajty tu'ug, metsc yhuung. ¹² Mänitä muutspä ñāmaayy ja'a tieedy: “Teedy, hōōchā xädō'ōñ móoyyāc mādúhñtiōch hijty tōō xyajnähdijy.” Mänitä yhuunghajxy miooyy ja'a xädō'ōñ. ¹³ Cujaboom cumaaxcä craa muutspä tiu'ubōjnä. Cōjxā xiädō'ōñ miädu'ubōcy. Mänit ñōcxy jāguemnaax. Mänitä xiädō'ōñ cōjx ñāhaduñ ñāhanāma'awō'oy. Haxōōg hānajty wiädity. ¹⁴ Coo

ja'a xiädø'õñ hänäjty tøø quiøjxnä, mänitä yuu miejch maa ja'a craa hänäjtän. Mänitä yuu hoyhoy piáatänä. ¹⁵ Mänitä tuung hoy piaady mähädsømyagjøø'x. ¹⁶ Jia wi'i jìøø'xaamby hänäjty ja'a hädsøm hänäjty jìøø'xypä, pero cab hänäjty tii ñä'ägä mo'oyii. ¹⁷ Mänit wyiinmahñdymejch: "Jim maäch ndeedy tiøjcän, jaanç tehñ quiu'uxiä ja'a moonsähajxy jim quiay yhu'ugy. Y høøçh, cooçh yaa nmähmø'owät, yuuhø'ogäbøch häyaa. ¹⁸ Nnä'ägä nõcxyhøch jim maäch ndeedy tiøjcän. Jadúhñhøch nnäma'awa'añ: Teedy, tøøçh ngädieey ja'a Dioscøxpä møødä miichcøxpä. ¹⁹ Cábøch miich hawiinmats xyhuunghájñät. Hóyhøch miich xñä'ä wá'anät moonsä." ²⁰ Mänitä craa wyiimbijty, ñøcxtägajch maa ja'a tieedy tiøjcän.

¹Møjñä hänäjty quia'a mech, mänitä tieedy jìøjcuheebøøyyä. Mänitä tieedy jìoot xiuu'tspøjcy jadähooc. Mänit päyø'øguiä hoy jìøjcubaadø'øy. Mänit ñähmäneeñ quiuhmäneeñ. Mänit chu'xy. ²¹ Mänitä yhuung miänaañ: "Teedy, tøøçh ngädieey ja'a Dioscøxpä møødä miichcøxpä. Cábøch miich hawiinmats xyhuunghájñät." ²² Mänitä tieedy ja'a moonsä tu'ug ñämaayy: "Tsógäm, nõcx ja'a howyit yajpædsøm. Yajñiguiubøgøø. Pædaacä cø'øjædsøhñdy tu'ug møødä xäguiø'øg. ²³ Nøcxä wajhuung hajxy yagho'og ja'a ni'xpä. Tsøgä xøø hajxy yagjájñäm. Tsøg hajxy caayy tsøg hajxy húucäm. ²⁴ Jadúhñhøch hädaa nhuung hijty nebiä ho'ogypian nebiä tägoybän. Pero tøøçh jadähooc xyhajuø'oyii. Y chaaçh tøø xñämech." Mänitä xøødsuu hajxy yagjájñä.

²⁵ 'Ja'a craa mõjpä, jim hänäjty je'e camjooty. Mänit wyiimbijty. Coø hänäjty miedsaannä maa tøjcän, mänit miädooy coø hajxy wyi'i xiu'uxy, coø hajxy wyi'i yhech wyi'i piuty. ²⁶ Mänitä moonsä tu'ug miøjyaaxy. Mänit miäyajtøøyy: "Tii jaduñ jájñäp." ²⁷ Mänit ñämaayyä: "Tøø ja'a mhuch miech hoy ween. Paadiä mdeedy ja'a wajhuung ni'xpä tøø yajyagho'ogyii." ²⁸ Mänitä craa mõjpä jìootma'ty. Cab hänäjty tiøjtägø'owa'añ. Mänitä tieedy tiøjpædsøømy. Mänit hoy miänuu'xta'agyii coø tiägø'owät. ²⁹ Mänitä craa ja'a tieedy ñämaayy: "Tøøçh miich majiomøjt nja møøduñ. Homiänájøch miich mmädia'agy tøø nmäbøjçäm. Pero cábøch miich mänaa tii tøø xñä'ägä mo'oy, nébiøçhä xøø jaduñ nyagjadøøjät møødhøch nmägu'ughajpædøjc-hajxy. ³⁰ Pero xiidsä nhuung tøø miech. Tøø miich mxädø'õñ xñä'ä yaghäyø'cä maa ja'a cuhñdo'oxiøjcän. Y yø'ø craagøxpä miichä wajhuung ni'xpä tøø myajyagho'ogyii." ³¹ Mänitä tieedy miänaañ: "Huong, homiänájøch miich tøø xmiøødhity. Y haagä miich mje'e jaduñ mäduñtiøch jii nmøødä. ³² Pero hawiinmats jaduñ coø ja'a xøø nyagjájñämät, coø nxoondäacämät,

je'eguiøxpä coo yø'ø mhuch tøø miech. Jaduhñ hijty nebiä ho'ogypiän nebiä täگویبän. Pero tøøds jadähooc xyhajuøyyäm."

16

¹ Mänitä Jesús ja'a jiamiøød ñämaayy:

—Jaduhñdsä mäyøøjäya'ay hänajty tu'ug. Mänit hoy yhawáañäxä coo ja'a xiädø'øñ hänajty yajtuunäxä ja'a mioonsä. ² Mänitä mioonsä miøjyaaxy: "Nej, tøyhajt jaduhñ cooçh miich ja'a nxädø'øñ xwyi'i yajtuunäjä. Hoorä, høøçh móoyyác mäduhñtiøch miich hijty tøø nyajcø'ødägø'øy. Cábøch miich nmoonsähadaañnä." ³ Mänitä craa tiägøøyy tajpä maabiä: "Nébiøch jaduhñ nnä'ä jatcø'øwät. Xpiøgåañbøch ja'a nduunğ jaduhñ. Cábøch møcmäjaa nmøødä cooçh nyu'uw cooçh nbúxät. Tsähdiúnäbøch jaduhñ cooçh ndägø'øwät xädø'øñyujwaambä. ⁴ Tøøch nnajuø'øy nébiøch njatcø'øwät, nébiøçhä jäya'ayhajxy xtjøjmø'owät, cooçh nduunğ hänajty tøø xpiøjcä." ⁵ Mänit tu'ugjaty tu'ugjaty miøjyaaxy pønjaty ja'a wyiindsøn hänajty mänuu'xyhajp. Mänitä tu'jäya'ay jayøbajt miäyajtøoyy: "Mäduhñtiøch yø'ø nwiindsøn xmiänuu'xiä." ⁶ Mänit yhadsooyy: "Mägo'xlatä acéitøch nmänuu'xiä." Mänitä craa miänaañ: "Hädaa nocy jaduhñ mänaamb coo miich mägo'xlatä mmänuu'xyhaty. Chaadsä nocy wiingpä. Huug hädiuunägats coo juxychägui'xmajc-latä mmänuu'xyhaty." ⁷ Mänitä tu'ug miäyajtøøgombä: "Míichäts, mäduhñtiä mnuu'xy." Mänit yhadsooyy: "Mägo'xquipxóhñdyhøçhä trigo nmänuu'xyhaty." Mänitä craa miänaañ: "Chaadsä nocy wiingpä. Huug hädiuunägats coo mädaaxc-hii'x mmänuu'xyhaty." ⁸ Mänitä mäyøøjäya'ay ja'a mioonsä quiumaayy coo quiuhwijjiä. Maas cuhwijy ja'a Diosmädia'agy hajxy ca'a mabøjpä maa ja'a tiuunğhajxiän quejee yø'ø Diosmädia'agy hajxy mabøjpä.

⁹ 'Tsipecøxpä xädø'øñ quiøxa'añ hädaa yaabä naaxwiin. Myajtúnäp hajxy jaduhñ nebiä jäya'ay hajxy jaduhñ xmiägu'ughädät. Coo hänajty tøø mhø'nä, mänitä Dios jim xwyiingpøgät tsajpootyp.

¹⁰ 'Pønä xädø'øñ hoy yajtuumb, hoy jia weeñtiä, coo ja'a xädø'øñ hänajty miayyä, mänit hoy yajtuunğombät. Pero pønä xädø'øñ hoy ca'a yajtuumb coo hänajty weeñtiä, ni jaduhñ hoy quia'a yajtúnät coo hänajty miayyä. ¹¹ Jaduhñds je'e, coo mijts ja'a xädø'øñ hoy mga'a yajtúnät hädaa yaabä naaxwiin, caj mijts ja'a Dios xyajcø'ødägø'øwät mädyii jaançh tsoobaadaamb. ¹² Y coo wiingjäya'ay xiädø'øñ hajxy hoy mga'a yajtúnät, cabä hoyhajt ja'a weenhajt hajxy jim mbáadät tsajpootyp.

13 'Coo ja'a moonsä ja'a wyiindsón metsc miädúnät, ja'a tu'jäyá'ayäbä, je'e miädia'agy hoy quiudiúunäp; ja'a tu'jäyá'ayäbä, cabä miädia'agy miäbójcät. Jaanä jadhuhnduhmbä, coo ja'a xädø'øñ hajxy mwi'i chógät, cabä Dios hajxy hoy mmädúnät.

14 Jimä fariseoshajxy hänäjty näje'e miämädoona'ay. Jiaančh tehṃ piöcjuøöbiä fariseos ja'a xädø'øñ hajxy hänäjty. Mänitä Jesús hajxy ñäxiicy. 15 Mänitä Jesús miänaañ:

—Mijts, mjaančh tehṃ yajcumayaamb hajxy jadhuhṃ maa ja'a cu'ughagujcän. Pero xñajuóøyyäp ja'a Dios ja'a mwiin-mahñdyhajxy. Mädyijaty ja'a jäya'ayhajxy quiumaaby, je'edsä Dios jadhuhṃ piejxyp.

16 'Ja'a Moisés miädia'agy hijty cudiúunäxäp møødä Diosquexy miädia'agyhajxy. Pero coo ja'a Juan ja'a Diosmiädia'agy tiägøøyy yajwa'xpä, nägøxiä jäya'ayhajxy jia wi'i tiägø'øwa'añ maa ja'a Diosmiädia'aguiän.

17 'Pero cabä Moisés miädia'agy tiägøyya'añ. Maas paquiä ja'a tsajpootyp tiägøyyät møødä naaxwiin quejee ja'a Moisés miädia'agy.

18 'Pønä tio'oxiøjc høxmajtsp, tu'udägooby jadhuhṃ coo wiingto'oxiøjc wyiingpójnät. Jaanä jadhuhṃ tiu'udägoobiä pønä to'oxiøjc wiingpøjp ja'a tøø yhøxmachijäbä.

19 'Jadhuhndsä mäyøøjäya'ay hänäjty tu'ug. Jaančh tehṃ yajxón ja'a wyit hänäjty miøødhaty. Jabom-jabom ja'a xøø hänäjty yagjadyii jaančh tehṃ yajxón. 20 Jimä mähdiøjc hänäjty tu'ug xiøhaty Lázaro. Jaančh tehṃ ñähbu'uds jaančh tehṃ quiuhbu'udsä Lázaro hänäjty. Jim naxy yhäñ'ay naaxwiin maa ja'a mäyøøhäna'c tiøghaawän. 21 Je'e ja'a Lázaro hänäjty jia wi'i quiayaamby tijaty jiiby cahb naaxwiin maa ja'a mäyøøjäya'ay mieexän. Høxtä nähwéhyäxäbä Lázaro piu'uds hänäjty ja'a húcäm. 22 Mänitä Lázaro yho'nä. Mänitä yháañämä yajnøcxäxä tsajpootyp maa ja'a Abraham wyiinduuman. Ja'a Diosmoonsä yajnøcx. Mänitä mäyøøjäya'ay yho'pä. Mänit yajnaaxtägøøyyä. 23 Mänitä yháañämä yhádaacy møjcu'uhaam. Mänit tiägøøyyä tsaächtiúunäbä. Mänit chajhee'py. Jimä Abraham ñäheebøøyy møødä Lázaro. 24 Mänit yaaxy: "Abraham, høøch näxúu'tsäc. Høøchä Lázaro yajnäguéjxäc. Weenä quiø'øjøjp yajxoogy wéenhøch ndoots miṃ xyajtøjtsä. Jaančh tehṃ chaächpójpøch yaa jøønjooty." 25 Mänitä Abraham yhadsooyy: "Huong, jahmiets jadhuhṃ nej tøø mdsäna'ay nej tøø mhäyoyyän yajxón. Pero Lázaro, jaančh tehṃ yhäyoob je'e hijty. Pero coo yaa tøø quioo'nä, jootcuje yhiñä. Míichäts jiiby tsaächpójnäp. 26 Ý chaads je'ebä, cabä najxtaact maa, coo ja'a Lázaro jiiby yhädá'agät, ni coo miich yaa mbédät." 27 Mänitä mäyøøjäya'ay miänaañ:

“Abraham, tunä mayhajt, huuc quex ja'a Lázaro jim maačh ndeediän. ²⁸ Mägóoxc-höch nbuhya'ay jim. Weenä Lázaro nõcxy ñäma'ay coo ja'a yhaxøøgcuhdujt hajxy ñajtshixó'owät, neby hajxy yaa min quia'a tsaachpójpät.” ²⁹ Mänitä Abraham miänaañ: “Jim hajxy je'e miøødä ja'a Moisés miädia'agy møødä Diosquexy miädia'agyhajxy. Je'e hajxy quiudiúnäp.” ³⁰ Mänitä mäyøøjäya'ay miänáangombä: “Abraham, tøyhajt jaduhñ, pero coo ja'a ho'ogyjiäya'ay jim miédsät maačh ndeedyhaxiän, mänit mäböcypiä yhaxøøgcuhdujt hajxy ñajtshixó'owät.” ³¹ Mänitä Abraham yhadsóogombä: “Pø cab hajxy quiudiuna'añ nebiä Moisés jia hanehmiän, nebiä Diosquexyhajxy jia hanehmiän, nej, je'e hajxy nõcxy ñä'ä mäböquiä coo ja'a ho'ogypiä jia médsädä.”

17

¹ Mänitä Jesús ja'a jiamiøød ñämaayy:

—Tsipecxpä jäya'ay hajxy xjia wi'i yajtu'udägoyya'añ. Pero pøn jaduhñ jatcøøby, haxøøg jiada'añ. ²⁻³ Nägüeentä hajxy mwädität. Coo pøn yø'ø pigäna'c yajtu'udägöyyät, haxøøg jaduhñ jiädät. Mejor ñä'ägä mejjwyipø'owøøjat molinopaanyo'xodsø'oy.

'Coo ja'a mbuhya'ay xñägädieeyó'owät, mhójäp jaduhñ. Y coo xñámá'awät coo mmée'xät, mmée'xäp jaduhñ. ⁴ Coo juxtujc-hooc xñägädieeyó'owät tu'xøøbä, y coo juxtujc-hooc xñámá'awät coo quia'a jatcø'owaañnä jaduhñ, mmée'xäp jaduhñ.

⁵ Mänitä Jesús ñämaayyä ja'a jiamiøødhajxy:

—Højtsä mäjaa jaac móoyyác neby højts maas hoy nmäböगत.

⁶ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Coo mijts häxøpy mmäböcy hoy jia tu'lii'xiä, coo yø'ø quepychaa hajxy mnämá'awät coo nõcxy ñimiejjwyipø'oyii, xquiudiúnäbä mmädia'agyhajxy jaduhñ.

⁷ 'Tsoğ jaduhñ mänáanäm, coo ja'a mmoonsä tu'ug wyimbídät camjooty, nej, jaduhñ mnämá'awädä: “Min cay.”

⁸ Caj pues, cab jaduhñ mnämá'awät. Jaduhñ mnämá'awät: “Høøch njøø'xy hädiuunäc, høøch puhbéjtäc maačh cham ngaya'añ nhu'uga'añän. Mänit miich häyaa høxhaam mgáyät mhú'ugät.” ⁹ Ni mga'a Diosmó'owät coo ja'a mmädia'agy hänäjty tøø xquiudiuunä. ¹⁰ Jaanä jaduhñ mijtspä, coo hajxy hänäjty tøø mgudiuñ nebiatiä Dios hänäjty tøø xyhane'emiän, jaduhñä Dios hajxy mnämá'awät: “Cab højts hawiinmats xmió'owät Dioscujú'uyäp. Jaduhyyä højts tøø ngudiuñ neby højts miich tøø xyhane'emiän” —nømä Jesús miänaañ.

¹¹ Tu'uyóhñäbä Jesús hajxy hänäjty. Jerusalén hajxy hänäjty nõcxy. Mänit hajxy jim miejch maa ja'a Samarianaax

miøødnibiaadyijän ja'a Galileanaax. ¹² Mänit hajxy miehch maa ja'a cajpthuung tu'ugän. Mänitä Jesús jiojcubaadøøyyä ja'a häna'c nämajcpä ja'a haxøøgpu'udsmøødpä. Pero cabä Jesús wiingón tiehm ñámejtsä. ¹³ Mänit hajxy yaaxy:

—Jesús, Wiindsøn, højts näxúu'tsác.

¹⁴ Coo ja'a Jesús jadhun yhihxy, mänit miänaañ:

—Nøcx hajxy niyajcähxø'øgøø maa ja'a teedyhajxiän.

Coo hajxy wyiimbijty, mänit hajxy cøjx ñähwa'açh ja'a piu'uds. ¹⁵ Coo hajxy yhihxy coo hajxy hänajty tøø ñähwa'açh, mänit tu'jäya'ay wyiimbijcumbä. Mänit møc yaaxy coo ja'a Dios miøjjä jiaançhä. ¹⁶ Mänitä Jesús hoy wyiinjjicäda'agy. Høxtä mägujtsädaac naaxwiin. Mänitä Jesús Dyiosmooyy. Samaria ja'a craa hänajty chooñ. ¹⁷ Mänitä Jesús miänaañ:

—Nämajc ndijy hajxy tøø ñähwa'açh. Maa ja'a jiamiøødhajxy ja'a nädaaxtucpä. ¹⁸ Jagooyyä hädaa craa nidiuhm tøø wyiimbity Diospa'yaaxpä, y Samaria chooñ.

¹⁹ Mänitä Jesús ja'a craa ñämaayy:

—Tänaayyø'øg, nøcxnä. Coo tøø mmäbøcy, paadiä mbu'uds tøø cho'ogy.

²⁰ Mänitä fariseos ja'a Jesús hajxy miäyajtøøyy mänaa hänajty yhabaada'añ coo ja'a Dios ja'a miäjaa hänajty yajcähxø'øga'añ. Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Cab jadhun yaghixa'añ mänaa jadhun yhabaada'añ.

²¹ Cab hajxy jadhun miäna'ana'añ: “Xiids je'e”, o “Chaads je'e.” Tøø yhabaatnä coo ja'a Dios ja'a miäjaa yajcähxø'øga'añ.

²² Mänitä Jesús ja'a jiamiøød ñämaayy:

—Habaadaamb jadhun cooçh mijts xjia wi'i yhihxtägatsa'añ, høøch ja'a Diosquexypä; pero cábøch hajxy xyhixa'añ.

²³ Mänitä cu'ughajxy miäna'ana'añ cóogøch tyijy tøø ngäda'agy; pero cab hajxy mmäbøgät. ²⁴ Jaduhn høch ngäda'aga'añ nebiä wädsucän coo xim yam tiägø'øy hajjapä.

²⁵ Pero jaançh tehñ chaaçhpøgáambøch jayøjp. Cáboch jäya'ayhajxy xmiee'xa'añ ja'a hajxy jäda'ahatypä. ²⁶ Cooçh hänajty ngädaactägatsa'añ, jadhunä jäya'ayhajxy hänajty jiatcø'øwa'añ nebiä jecyjäya'ayhajxy hänajty jiatcø'øyän mänaa ja'a Noé hänajty jyijän. ²⁷ Wi'i quiaaby wi'i yhuucp hajxy hänajty, wi'i piøjp wi'i yhuucp hajxy hänajty. Mänitä Noé tiägøøyy barcojooty. Mänitä Dios ja'a nøøgomdägoy quiejxy. Cøjx hajxy jadhun yho'ogy. ²⁸ Jadhun hajxy hänajty jiatcøøbiä mänaa ja'a Lot hänajty jyijän. Wi'i quiaaby wi'i yhuucp hajxy hänajty, wi'i jiuuby wi'i tioo'p hajxy hänajty, wi'i ñiip hajxy hänajty, wi'i tiøjcojp hajxy hänajty. ²⁹ Coo ja'a Lot jim choñ maa ja'a Sodomacajptootiän, mänitä jøøn tiägøøyy cahbä møødä azufre. Cøjxä jäya'ayhajxy yho'ogy.

³⁰ Jaduhnä jäya'ayhajxy hänäjty jiatcø'owáangombä cooçh hänäjty ngädaactägatsa'añ, høøch ja'a Diosquexypä.

³¹ 'Mänitxøø, pøn hänäjty hijp tøjwiing, caj tiøjtägø'owät coo cøxiä wiinä yajpädsómät; jaduhyä piäyø'ogät. Y pøn hänäjty hijp camjooty, caj wyiimbidät maa ja'a tiøjcän; jaduhyä tiu'ubøjtøwät. ³² Høxtahmdsä Lot tio'oxiøjc jiajty. ³³ Pønä jiugyhajt hädaa yaabä naaxwiin ja wi'i yaghoyø'owaamb, haxøøgtuum piäda'aga'añii. Pero pønä jiugyhajt nähdugaamb, hodium je'e ñä'ägä nøcxa'añ.

³⁴ 'Tøyhajt jaduhn, mänitcoods, nämetsc hajxy hänäjty mia'awa'añ tu'ugmaabejt. Tu'ug yajnøcxa'añii, tu'ug yajmähmø'owa'añii. ³⁵ Jaduhnä to'oxiøjc-hajxy hänäjty jiøjtspä nämetsc. Tu'ug yajnøcxa'añii, tu'ug yajmähmø'owa'añii. ³⁶ Jaduhnä ya'adiøjc-hajxy hänäjty nämetsc tiuumbä camjooty. Tu'ug yajnøcxa'añii, tu'ug yajmähmø'owa'añii.

³⁷ Mänitä Jesús miäyajtøøwä:

—Wiindsón, maa jaduhn jiada'añii.

Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Tsipcøxp jaduhn jiada'añii nébiøch cham nmädia'aguiän.

18

¹ Mänitä Jesús tiägøøyy yajwiingapxøøbiä coo hajxy tehngajnä Dyiospa'yá'axät, coo hajxy mänaa quia'a jootmayhädät, hoyyä Dios quia'a ja tsoj hadsówät. ² Mänit miänaañ:

—Tsøg hajxy mädiáacäm. Jaduhnä jäya'ay hijty tu'ug quiuduunghaty. Cabä Dios hänäjty wyiingudsähgø'øy ni ja'a miägajptjäya'ay. ³ Jimä yaamgto'oxy hänäjty tu'ug maa ja'a cajptän. Ja'a miädsip hänäjty jia wi'i ñäxø'owø'owaamby. Paady hänäjty jabom-jabom ñøcxy maa ja'a cuduungän neby jaduhn piuhbedøøjät. ⁴ Cabä yaamgto'oxy miädia'agy hänäjty ñä'ägä cudiunáañäxä. Mänitä cuduung tiägøøyy tajpä maabiä: “Cábøch pøn nwiingudsähgø'øy ni ja'a Dios ni ja'a jäya'ay. ⁵ Pero cooçh yøø yaamgto'oxy xwyi'i yhadsipy, ngudiunáañbøçhä miädia'agy jaduhn, nébiøch miñ xquia'a wi'i yhadsípnät. Pø caj, jootmä'adäbøch häyaa.”

⁶ —Nømä cuduung miänaañ, ja'a Dios ca'a wiingudsähgøøbiä. ⁷ Jaduhnä Dios ja'a yhuung piuhbedaaambä, ja'a hajxy xøømdsuhm pa'yaaxpä. ⁸ Paquiä yhadsowa'añ. Pero høøch ja'a Diosquexypä, cooçh yaa ngädaactägätsät hädaa yaabä naaxwiin, nej, je'enä ja'a jäya'ay ja'a Diosmädia'agy hajxy hänäjty miäböcyñjä.

⁹ Jimä jäya'ayhajxy hänäjty näje'e, wi'i yajcumayaamb hajxy hänäjty. Wyi'i piejxyp wyi'i tiehmby ja'a miägu'ughajpä hajxy hänäjty. Mänitä Jesús miänaañ:

10 —Tsøg hajxy mädiáacäm. Jaduhñä jäya'ay metsc ñøcxy tsajtøgooty Diospa'yaaxpä. Tu'ug hänajty tiuñ fariseo, tu'ug hänajty tiuñ yajñähjuudiutpä. 11 Ja'a fariseo, täna'a hänajty Dyiospa'ya'axy: “Haay Dios, Dioscujú'uyäp cooçh nguhdujt quia'a haxøøgå. Cábøch nmeeçh cábøch nboty, cábøçhä to'oxiøjc nmøødä wiingpä. Cábøch jaduñ njatcø'øy nej yø'ø yajñähjuudiutpä. 12 Hayúujøch naxy nhity metsc-hooc tu'ugpä semana. Nyéjpiøçhä diezmo homiänaajä.” 13 Jäguemjuøøbiä yajñähjuudiutpä hänajty tiäna'ay. Cab hänajty ñä'ägä tsajheeby. Jaançh tehñ jiootmayhajp hänajty je'e. Jaduhñ hänajty miäna'añ: “Haay Dios, høøçh näxúu'tsäc. Nnajuøøbiøch cooçh nguboypä cooçh ngugädieeyä.” 14 Tøyhajt jaduñ, coo ja'a yajñähjuudiutpä wyiimbijnä, tøø ja'a piojpä quiädieey hänajty yajñähwa'açhíjäm ja'a Diósäm. Pero ja'a fariseo, cab jaduñ yajñähwaatsä. Pøñ ja wi'i yajcumayaamb, cabä Dios quiumay. Pero pøñ ca'a yajcumayaamb, je'edsä Dios jaduñ quiumaaby.

15 Mänitä pigäna'c-huunghajxy näje'e wiomejtsä maa ja'a Jesúsän, nebiä Jesús jaduñ quiunúu'xät. Coo ja'a jiamioødhajxy jaduñ yhijsy, mänit hajxy tiägøøyy hojpä ja'a pigäna'c-hajxy tøø wiomeçhíjábä. 16-17 Mänitä Jesús ñämaayy ja'a jiamioødhajxy:

—Weençh yø'ø pigäna'c-hajxy xñämiñ. Ca'a hajxy mhaducy. Yø'ø pigäna'c-hajxy, chojpiä jioothajxy coo ja'a Diosmädia'agy hajxy miäbøgå. Cab hajxy yajcumaya'añ. Pøñä jioot jaduñ tsojp coo ja'a Diosmädia'agy miäbøgå, pøñ ca'a yajcumayaamb, je'eds jim nøcxaamb maa ja'a Dioswiinduumän. Tøyhajt jaduñ.

18 Mänitä Jesús miäyajtøøwä ja'a copc-hajpä tu'ug:

—Wiindsøñ, mhoyhäna'c miich. Tiich ngudiünäp nébiøch cøjxta'axiøø njugyhädät nebiä Dios jjugyhatiän.

19 Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Tiich coo xñäma'ay cooçh nhoyhäna'cä. Jagooyyä Dios tu'ug yhooyä. 20 Mjajpy jaduñ nebiä Dios tøø xyhanéhäm, tuhñds: “Cabä to'oxiøjc wiingpä mmøødhädät; ca'a mjäya'ay-yagho'ogy; ca'a nmeeçh; ca'a mhøhnda'agy; mwiingudsähgø'øwäp ja'a mdaj ja'a mdeedy.”

21 Mänitä copc-hajpä miänaañ:

—Ngudiúumbiøch jaduñ. Chúucnøch jaduñ nmädsohndaacy ja'a wiinmahñdy hoybä.

22 Mänitä Jesús miänaañ:

—Jadu'tu'uyyä mga'a yajpedyii. Cøx toog mäduhñtiä mmøødä; mänitä häyoobäya'ay mnä'a mó'owät. Coo jaduñ mgudiünät, mänit jim mdägø'øwät tsajpootyp. Hoorä, høøçh padu'ubøjcäc.

²³ Mänitä craa jiootmabiøjcy, je'eguiøxpä coo hänajty jiaančh tehṃ miäyøøjä. ²⁴ Coo ja'a Jesús yhiijxy coo ja'a craa hänajty tøø jiootmabiøcy, mänit miänaañ:

—Jaančh tehṃ chip jaduhṃ coo ja'a mäyøøjäya'ayhajxy jimṃ tiägø'øwät Dioswiinduum. ²⁵ Maas paquiä ja'a camello ñaxø'øwät ja'a xuhñdyjutjooty quejee ja'a mäyøøjäya'ayhajxy jimṃ tiägø'øwät Dioswiinduum.

²⁶ Mänitä jäya'ayhajxy miänaañ, ja'a hajxy hänajty jimṃ mämädoonaabiä:

—Pønäda'a jimṃ nä'ä tægø'øwäp Dioswiinduum.

²⁷ Mänitä Jesús miänáaṅgombä:

—Mädyii ja'a jäya'ayhajxy quia'a jadaamṃby, Dios mävøcypiiä jadaamṃb.

²⁸ Mänitä Pedro miänaañ:

—Tøøds højts ngøxy najtshixø'øy mäduhñtiä højts hijty nmøødä, neby højts miich hoy nbanøcxät.

²⁹ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Tøyhajt jaduhṃ, pønä tiøjc najtshixø'øwaamb, o ja'a tiaj ja'a tieedy, o ja'a piuhya'ay, o ja'a yhuung ja'a tio'oxy, ja'a Diosmädia'agyquiøxpä, ³⁰ piaadaamṃby ja'a maas hoybä ja'a maas weenbä hädaa yaabä naaxwiin. Y coo hänajty tøø yho'nä, mänit hänajty cøjxta'axiøø jiugyhada'añ nebiä Dios jiugyhatiän.

³¹ Mänitä Jesús ja'a jiamiøød hawiing wioonøcxy ja'a nämajmetspä. Mänit miänaañ:

—Yamṃ hajxy nnøcxäm Jerusalén. Jímhøch njada'añ nhabeta'añ nébiøchä Diosquexyhajxy jecy xmiädiaaquiän, høøch ja'a Diosquexypä. ³² Xquiø'ødägø'øwáambøch ja'a teedywiindsønṃhajxy ja'a jäguembäya'ayhajxy. Xñäxi'igáambøch hajxy. Xwyiinwoonáambøch hajxy. Xwyiingutsujø'øwáambøch hajxy. ³³ Xwiobho'ogáambøch hajxy. Mänitøch hajxy xyagho'ogaañnä. Y cudägøøgxøøjøch njuyypiiøga'añ.

³⁴ Cabä Jesús ja'a jiamiøødhajxy hänajty ñä'ägä wiinjuø'øy nebiä Jesús hänajty miädia'agy. Tsip hänajty miädia'agy.

³⁵ Coo ja'a Jesúsṃhajxy hänajty tøø miäwiingoonnä maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Jericó, jimä wiindspä hänajty tu'ug yhäña'ay tu'haam. Xädø'øñ hänajty yujwaamṃby. ³⁶ Coo miädooyy coo jäya'ay hänajty may wyl'i ñaxy, mänit yajtøoyy tii jájtäp. ³⁷ Mänitä yhawáañäxä coo ja'a Jesús hänajty ñaxy, ja'a Nazaret-tsohmṃbä. ³⁸ Mänitä wiindspä yaaxy:

—Jesús, miichä David xyhaphajp xyhoc-hajp. Høøch hii näxúu'tsäc.

³⁹ Ja'a hajxy hänajty jawyiin najxpä, mänit hajxy yhojy coo yhamónät. Pero maas møc jaduhṃ jiaac yaaxy:

—Miičhä David xyhaphajp xyhoc-hajp. Høøch hii näxúu'tsäc.

⁴⁰ Mänitä Jesús tiänaaxiøjpy. Mänit miänaañ:

—Yajmets yø'ø wiindspä yaa.

Coo ja'a mähdiojc yajmejtsä maa ja'a Jesúsän, mänitä Jesús ja'a wiindspä miäyajtøøyy:

⁴¹ —Nébiøch miič nbuhbédat.

Mänitä mähdiojc yhadsooyy:

—Wiindsón, høøch hii yaghijxø'cäc.

⁴² Mänitä Jesús miänaañ:

—Tøø jaduhñ mhijxø'øgy coo tøø mmäbøcy.

⁴³ Mänitä ja'a wiindspä jiaančh hijxø'cy. Mänitä Jesús piadu'ubøjcy. Mänit tiägøøyy mänaambä coo ja'a Dios miøjjä jiaančhä. Ja'a jäya'ayhajxy jaduhñ híxäbä, jaduhñ hajxy miänaambä nägøxiä coo ja'a Dios miøjjä jiaančhä.

19

¹ Mänitä Jesús quiajptägøøyy Jericó. Mänit ñajxy cajp-tooty. ² Jimä mäyøøjäya'ay hänajty tu'ug ja'a xøhajpä Zaqueo. Wiindsón hänajty tiuumby maa ja'a yajnähjuudiutpähajxiän.

³ Ja'a Zaqueo, jia wi'i yhixaambiä Jesús hänajty, pero cab hänajty hoy yhixa'añ je'eguiøxpä coo hänajty jiaančh tehñ ñaaxypä, møødä jäya'ayhajxy hänajty jiaančh tehñ miayyä.

⁴ Mänit päyø'øguiä ñøcxy maa ja'a Jesús hänajty ñaxø'owa'añän. Mänit piejty quepyquiøxp, nebiä Jesús jaduhñ hoy yhíxät.

⁵ Coo ja'a Jesús jim ñajxy, mänit yuughee'py maa ja'a Zaqueo hänajty yhäña'ayän. Mänitä Jesús miänaañ:

—Zaqueo, tsógämäts, mänácäts, mejtsta'agáambøch jim maa miičh mdøjcän.

⁶ Mänitä ja'a Zaqueo miänajcy. Mänitä Jesús hoy yajtøjtägø'øy jootcujc. ⁷ Coo ja'a cu'ug jaduhñ yhijxy, mänit hajxy tiägøøyy mänaambä cooc jaduhñ quia'a hoyyä coo ja'a Jesús jim miejtsä'agät maa ja'a cubojpäya'ay cugädieejäya'ay tiøjcän. ⁸ Mänitä Zaqueo tiänaayyø'cy. Mänitä Jesús ñämaayy:

—Wiindsón, huuc mädown, mäduhñtiøch nmøødä, cúpc-høchä häyoobäya'ay nnä'a mo'owa'añ. Pønjátyhøch tøø nmämeech hønnda'agymiädia'agyhaam, mädaaxcjaduhñtiøch nyajwiimbida'añ.

⁹ Mänitä Jesús miänaañ:

—Jädá'ajøchä piojpä quiädieeyhajxy nyajnähwa'adsaanä hädaa tøgootypä, je'eguiøxpä coo yhAbraham yhap yhocä hädaa craabä, hoy jia nä'a yajnähjuudiu'udy. ¹⁰ Páadyhøch yaa tøø ngäda'agy hädaa yaabä naaxwiin, høøch ja'a Diosquexypä, nébiøchä jäya'ay piojpä quiädieeyhajxy jaduhñ nyajnähwá'adsät. Jaduhñhøch njoot chocy.

11 Mäwiingóonnäbä Jesúshajxy hánajty Jerusalén. Miädóowäbä cu'ugä Jesús miädia'agy hánajty. Jaduhñ hajxy hánajty miäna'añ cooc hánajty tøø yhabaatnä coo ja'a Dios ja'a miäjaa hánajty yajcähxø'øga'añ. 12 Paadiä Jesús tiägøøyy mädiaacpä:

—Jaduhñä mäyøøhäna'c hánajty tu'ug. Nøcxaamb hánajty jäguemnaax coo hánajty mio'owa'añii mõjtuung maa ja'a yhamdsoo cajptän. Mänit hánajty wyiimbida'añ. 13 Coo hánajty tiu'ubøga'añ, mänitä mioonsä ja'a majcpä miøjyaaxy. Mänitä maxiädø'øñ hajxy nägøxiä yajcø'ødägøøyyä. Mänitä mäyøøjäya'ay miänaañ: “Mädúhñtiøch jäguem nhida'añ, myajmayø'øwäp hädaa xädø'øñ hajxy.” Mänitä craa tiu'ubøjcy. 14 Jaanç tehñ xiøøghajtäbä craa jim maa ja'a yhamdsoo cajptän. Mänitä cu'ugä capxy quiejxy coo hajxy hánajty quia'a tsoy coo ja'a craa jim quiopc-hádät maa ja'a quiajpthajxiän. 15 Coo ja'a craa hánajty tøø tiuungwiingpøjnä, mänit wyiimbijnä maa ja'a quiajptän. Mänitä mioonsä miøjyaaxy ja'a xädø'øñ hajxy hánajty tøø yajcø'ødägø'øyijäbä. Yajtøwaambiä craa hánajty mäduhñjaty hajxy hánajty tøø yajmayø'øy. 16 Mänit tu'ug miejch. Mänit miänaañ: “Wiindsón, majcjaduhñtiä ja'a mxädø'øñ tøø miayø'øy.” 17 Mänitä craa yhadsooyy: “Jaanç tehñ yhoy miich tøø mgudiuñ. Wéeñtiøch miich hijty tøø nyajcø'ødägø'øy. Coo hoy tøø mgudiuñ, páadyhöch miich nyajnähdiy coo mgopc-hádät maa yø'ø majcpä cajptän.” 18 Mänitä wiingpä miejtpä. Mänit miänaañ: “Wiindsón, mägooxcjaduhñtiä ja'a mxädø'øñ tøø miayø'øy.” 19 Mänitä craa yhadsóogombä: “Jim miich mgopc-hada'añ maa ja'a mägooxpä cajptän.” 20 Mänitä wiingpä jiaac mejtpä. Mänit miänaañ: “Wiindsón, chaadsä mxädø'øñ. Paayyájøotyhöch hijty nyaghity. 21 Miichhöch hijty ndsähgøøby je'eguiøxpä coo miich mjootmøjjä, coo miich myajpädø'øgy maa hijty tøø mga'a päda'aguiän.” 22 Mänitä mäyøøhäna'c miänaañ: “Caj miich hoy tøø mgudiuñ. Hamdsoo miich mmäna'añ cooçh njootmøjjä, cooçh nyajpädø'øgy maaçh hijty tøø nga'a päda'aguiän. 23 Jimhöch nxädø'øñ häxøpy tøø xpiädaacä maa ja'a bancon, neby jaduhñ cu miayøøyy, mäduhñtiøch hoy jäguem tøø nwädity.” 24 Mänitä craa ja'a jäya'ay nãmaayy ja'a hajxy hánajty jiiby tänaabiä: “Pøjcä yø'ø craa yø'ø xädø'øñ. Mo'ow yø'ø craa ja'a xädø'øñ majcjaduhñtiä tøø yajmayø'øyabä.” 25 Mänit hajxy yhadsooyy: “Wiindsón, tisän, ximä xädø'øñ may miøødäbä.” 26 Mänitä mäyøøhäna'c yhadsooyy: “Høøch jaduhñ mänaamb; pøñ may møød, maas may mio'owa'añii. Pero pøñ weeñtiä møød, pøgáañäxäp cøxiä mäduhñtiä miøødä. 27 Y ja'a nmädsiphøchhajxy, ja'a høøch hajxy xxiøøghajpä, yajmín hajxy yaa; yagho'og hajxy yaa

maačh nwiinduumän” —nømä Jesús miänaañ.

²⁸ Mänitä Jesúshajxy tiu'ubójcombä. Jerusalén hajxy hánajty ñøcxy. ²⁹ Mäwiingomb hajxy hánajty maa ja'a cajpt hánajty metsc xiøhatiän Betfagé møødä Betania, mäwiingon maa ja'a tun hánajty xiøhatiän Olivos. Mänitä Jesús ja'a jiamiøød metsc ³⁰ ñämaayy:

—Nøcxø'øg hajxy jim maa yø'ø cajptän. Jim cajtpa'a ja'a burrohuung hajxy tu'ug mbaada'añ cuxoch. Cahnä pøn ñä'ägä yaghäñaabietyñä.

Mmägøjø'owäp hajxy; mänit hajxy yaa mmämínät. ³¹ Coopøn xmiäyajtówät tii ja'a burro hajxy coo mmägøjø'oy, mänit hajxy mhadsówät cooçh høøçh jaduhñ nmäna'añ.

³² Mänitä burro hajxy hoy jiaanč paady nebiä Jesús hánajty tøø miäna'añän. ³³ Jimä burro hajxy hánajty miägøjø'oy, mänit hajxy ñämaayyä ja'a cuburrohajxy:

—Tii yø'ø burro hajxy coo mmägøjø'oy.

³⁴ Mänit hajxy yhadsooyy:

—Højts nwiindsøn jaduhñ mänaamb.

³⁵ Mänitä burro hajxy yajnøcxy maa ja'a Jesúsän. Mänitä wyit hajxy piädaacy burronähgøxp. Mänitä Jesús hajxy yajpejty burronähgøxp.

³⁶ Mänitä cu'ugä wyit hajxy tiägøøyy najtswidsøobiä tu'haam maa ja'a Jesús hánajty ñaxø'owa'añän.

³⁷ Olivostunmøjcä tu'u hánajty ñaxø'oy. Coo hajxy miejtsnä maa ja'a wiinmänacán, mänitä Jesús jiamiøødhajxy tiägøøyy yaaxpä jojpä je'eguiøxpä coo hajxy hánajty xioonda'agy. Nämäyyä Jesús jiamiøødhajxy hánajty. Jaduhñ hajxy hánajty ya'axy coo ja'a Dios miøjjä jiaančhä, coo hajxy hánajty tøø yhixy ja'a hoy-yagjuøøñäjatypä ja'a Jesús hánajty tøø yajcähxø'øguiäbä:

³⁸ —Møj jaanč hädaa gobiernä; Diosquexy hädaaduhñ. Møj jaančhä Dios jim tsajpootypä; ween hajxy jim xioonda'agy —nøm hajxy hánajty ya'axy.

³⁹ Jimä fariseoshajxy hánajty näje'e piädäna'ay. Mänitä Jesús hajxy ñämaayy:

—Wiindsøn, mhójäp yø'ø mjamiøødhajxy.

⁴⁰ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Hóyhøch yø'ø häna'c cu nja hoj, cab häna'c häyaa ñä'ä hamóombät; maas møc hajxy ñä'ägä yá'axät.

⁴¹ Coo ja'a Jesús hánajty jim miedsaannä Jerusalén, coo jaduhñ ñäheebøøyy, mänit tiägøøyy jøøbiä. ⁴² Mänit miänaañ:

—Yø'ø Jerusalénpäya'ayhajxy, cooçh hajxy cu xchojcy, jootcuyc hajxy häxøpy yhity. Tøø yhabaady coo ja'a cu'ughajxy cu jiootcugøøyy. Pero cab hajxy wyiinjuø'owa'añ. Cábøch hajxy xchoga'añ xmiee'xa'añ. ⁴³ Haxøøg hajxy

jiada'añ yhabeta'añ. Medsaambä miädsiphajxy. Mänit hajxy jiuhguraajø'øwa'añii piqiiä. ⁴⁴ Cab hajxy yajmäjäda'aga'añii. Yagho'ogáanäp hajxy jaduhñ. Mänitä quiajpthajxy quiuhdägoyya'añ. Paady hajxy jaduhñ jiada'añ yhabeta'añ cooç hajxy jaduhñ xquia'a tsoga'añ.

⁴⁵ Coo ja'a Jesús miehç cajptooty, mänit tiägøøyy tsajtøgooty. Mänit tiägøøyy høxquejxpädsøømbä pønjaty jiiiby juuby too'p. ⁴⁶ Mänit miänaañ:

—Jim jaduhñ myiñ cijaay maa ja'a Diosmädia'aguiän: “Jue'eçh ndøjc hajxy xwiáanät cooç hajxy jiiiby xpia'yá'axät.” Ja'a Dios jaduhñ mänaañ. Pero mijts, jaduhñ hajxy mwa'añ meedsøhñdy.

⁴⁷ Najxpäxøø ja'a Jesús hänajty jiiiby yajnähiçø'øyy tsajtøgooty. Pero ja'a teedywiindsønñhajxy møødä ley-yajnähiçøøbiähajxy, quiojyquiapxytiuumby hajxy hänajty nebiä Jesús hajxy yagho'ogät, møødä cu'ugwiindsønñhajxy. ⁴⁸ Pero cab hajxy hänajty ñajuø'øyy neby hajxy jiatcø'owät je'eguiøxpä coo ja'a cu'ug ja'a Jesús miädia'agy hajxy hänajty jiaanç tehñ miämadoonaayä.

20

¹ Jiibiä Jesús ja'a cu'ug ja'a Diosmädia'agy hänajty yajnähiçø'øyy tsajtøgooty, mänitä Jesús ñämejtsä ja'a teedywiindsønñhajxy møødä ley-yajnähiçøøbiähajxy møødä copc-hajpähajxy. ² Mänit hajxy miänaañ:

—Pønä cuhdujt tøø xmio'oy coo ja'a cu'ug tøø mhøxquejxpädsømy tsajtøgooty, y coo tøø mdägø'øyy yajnähiçøøbiä.

³ Mänitä Jesús miänaañ:

—Chaads mijts nmäyajtøwaambä. Mhadsówäp hajxy jaduhñ: ⁴ Coo ja'a Juan hijty wiädity mäyajnäbejpä, pøn jaduhñ quejx, Dios tøgä jäya'ayä.

Cab hajxy ñä'ä hadsooyy. ⁵ Mänit hajxy tiägøøyy yajcapxiøøbiä:

—Neby hajxy nnä'ä hadsóowämät; coo hajxy nmänáanämät coo ja'a Dios quiejxy, mänit yhadsowa'añ: “Tii hajxy coo mga'a mäbøjcä.” ⁶ Y coo hajxy nmänáanämät coo jäya'ay quiejxy, mänitä cu'ug hajxy xquiuhgá'tsämät. Hiç, haagä mänaamb hajxy jaduhñ coo ja'a Juan tøø quiexyijäm ja'a Dios.

⁷ Mänit hajxy yhadsooyy coo hajxy quia'a najuø'øyy pønä Juan quejx mäyajnäbejpä.

⁸ Mänitä Jesús miänaañ:

—Ni høøçh nga'a nägapxa'añ pønñhøch ja'a cuhdujt tøø xmio'oy.

⁹ Mänitä Jesús ja'a cu'ug tiägøøyy møødmädiaacpä:

—Jaduhñä jäya'ay tsaatypcam̄ piädaacy maa ja'a ñaaxän. Mänit yhadoo'tujcy. Mänit tiu'ubøjcy. Jäguem̄ ñøcxy. Jegaamb̄ hānajtj jīm. ¹⁰ Coo ja'a tsaatypcuc yhabaaty, mänitā mioonsä tu'ug quiejxy coo ja'a tsaatypcam̄ piuhmo'owøøjät. Mänitā mioonsä quioxhó'cäxä. Caj tii yajmäwiimbijtä. ¹¹ Mänitā mioonsä tu'ug quiejxcumbä. Jaduhñä mähdiøjc quioxhó'cägombä. Haxøøgjaty jaduhñä ñāmaayyā. Ni je'e tii quia'a mooyyā. ¹² Mänitā wiingpä jiaac quiejxcumbä. Nähdsäbit cuhdsäbit ja'a mähdiøjc piädäacänä.

¹³ Mänitā cudsatypcam̄ miänaañnä: “Nébiøch nnä'ä jatcø'øwät. Tøøch cham̄ nnajuø'øy. Hädaa nhúunghøch, njaançh tehñ chójpiøch njaançh tehñ pia'häyóobiøch hädaa. Nhuuc quéxyhøch hädaa. Coo yhøxcabøøjät, wehñdä wyiingudsähgø'owøøjät.” Mänitā yhuung quiejxy. ¹⁴ Coo yhøxcajpä, mänit hajxy tiägøøyy ñiñmáayyābä, ja'a tsaatypcam̄ hajxy hānajtj hajoodiujpä: “Ja'a cudsatypcam̄ yhuung yø'ø. Coo yø'ø tieedy jaduhñ yhó'ogät, yø'ø mähmø'øwaamb̄ cudsatypcam̄. Tsøg hajxy yaghó'cäm neby hajxy jaduhñ nmämähmøøyyämät.” ¹⁵ Mänitā cudsatypcam̄ yhuung yhøxwijspädsøømāxä. Mänit hajxy yagho'cy.

Mänitā Jesús yajtøøyy:

—Nebiä cudsatypcam̄ jiatcø'øwa'añ coo yhuung yaghó'cäxä. ¹⁶ Nøcxaamb̄ yagho'tägatsa'añ ja'a yhuung tøø yaghó'cäxäbä. Mänitā wiinghāna'c ja'a tsaatypcam̄ yaghajoodiuga'añ.

Coo ja'a cu'ughajxy jaduhñ miädooyy, mänit hajxy miänaañ:

—Ni ja'a Dios jaduhñ quia'a mäná'anät.

¹⁷ Mänitā Jesús ja'a cu'ug wyiinhee'ppejty. Mänit miänaañ:

—Nej mijts ja'a Diosmädia'agy myajmädia'agytiägø'øy coo miäna'añ:

Ja'a tsaa mädyii ja'a tøjcojpä hajxy quia'a nä'ägä cumaayy, je'e nä'ägä tuunðsohñ.

(Jesús hamdsoo niñänøømä nebiä tsaajän je'eguiøxpä coo hānajtj quia'a tsocy quia'a mee'xyijäm ja'a cu'ug. Pero mo'owāanäbä Jesús hānajtj møjtuunñ.)

¹⁸ Mänitā Jesús miänāanñgumbä:

—Pøñ jaduhñ cá'awäp yø'ø tsaanähgøxp, tägóyyäp jaduhñ. Y coo pøñ ñāhgahbedøøjät yø'ø tsaa, tägóyyäp je'ebä.

¹⁹ Mänitiä ja'a Jesús jia madsaanä ja'a teedywiindsønñhajxy møødä ley-yajñähixøøbiähajxy. Ñajuøøby hajxy hānajtj coo hajxy hānajtj tøø miädia'agyii. Pero cabä Jesús ñä'ä majtsä je'eguiøxpä coo ja'a cu'ug hānajtj chähgø'øyijäm ja'a teedywiindsønñhajxy. ²⁰ Mänitā hāna'c hajxy yajñähdiy coo hajxy ñibiäda'agøøjät nebiä hoyhāna'cän. Nøcxäp hajxy miädoy nebiaty ja'a Jesús hānajtj miädia'aga'añ. Coo ja'a Jesús

quiapxtägóyyät, mänit hajxy ñäxø'øwø'øwa'añ maa ja'a guber-
nadorän. ²¹ Mänitä Jesús hajxy miäyajtøoyy:

—Wiindsón, nnajuøøby højts coo miichä tøyhajt
myajnähixø'øy ja'a Diosmädia'agy. Hopiønä miich
mmøødmädia'agy; y caj miich pøn mmøjpäda'agy, hoy pøn
møjtuung jia møødä. ²² Højtsä tøyhajt móoyäc. Coo højtsä
gobiernä hänajty xyagjuy xyajmo'ona'añ, nej, hoyyäda'a
jaduhñ coo højts njúyädä.

²³ Pero ñajuøøbiä Jesús hänajty coo hänajty jia
yajcapxtägoyya'añii. Mänit miänaañ:

—Tiich hajxy coo xjia wi'i jiojcapxø'øwa'añ. ²⁴ Høøchä
xädø'øñ tu'ug yaghíxäc. Pøn yhajahñaxy yø'øduhñ, pøn xiøø
yø'øduhñ.

Mänit hajxy yhadsooyy:

—Ja'a gobiernä.

²⁵ Mänitä Jesús miänáangombä:

—Pues, mmó'owäp ja'a gobiernä hajxy tijaty yø'ø
jie'ehajpy. Y mmó'owäbä Dios hajxy tijaty yø'ø jie'ehajpy.

²⁶ Cabä Jesús hajxy hänajty hoy yajcapxtägoyya'añ
cu'ughagujc. Yagjuøøyy hajxy jaduhñ coo hoy yhadsooyy.
Y cab hajxy waamb miänaañnä.

²⁷ Mänitä Jesús ñämejtsä ja'a saduceoshajxy näje'e, ja'a ha-
jxy jaduhñ mänaambä cooc tyijy ni pøn quia'a jujypiøga'añ.
Mänitä Jesús hajxy ñämaayy:

²⁸ —Wiindsón, jaduhñsä Moisés jecy quiujahy, cooc ja'a
ya'adiøjc hänajty tu'ug tøø yho'ogy, y cooc ja'a yaamgto'oxy
ja'a huung quia'a møødä, mänitägä quiapy wyiingpøgät,
nébiägä yhuung jaduhñ miähmø'owät ja'a piuhya'aguixpä.

²⁹ Jaduhñä häna'c-hajxy hänajty, näjuxtujc tu'que'ex. Ja'a craa
møjpä, mänit jia pøjcy. Mänit yho'cy. Nitu'ugtä yhuung
quia'a mähmøoyy. ³⁰ Mänitä jiodsømy ja'a yaamgto'oxy jia
wiingpøjcombä. Mänit je'e yhó'combä. Nitu'ugtä yhuung
quia'a mähmøøbiä. ³¹ Mänitä yaamgto'oxy ja'a quiapy jia wi-
ingpøjcombä jatu'ug. Jaanä jaduhñ yhó'combä. Nägøxiä ja'a
yaamgto'oxy ja'a quiapy jia møødtsänaayy ja'a näjuxtujpä; cøjx
hajxy yho'ogy, y ni pøn yhuung quia'a mähmøoyy. ³² Mänitä
yaamgto'oxy jiaag ho'pä. ³³ Hoorä, coo hajxy hänajty tøø
jujypiøjnä, pønä to'oxiøjc tøyhajt møødtsäna'awaamb ja'a
näjuxtujpä, jim tsajpootyp.

³⁴ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Hädaa yaabä naaxwiin, pøjp huucp ja'a jäya'ayhajxy
yaa. ³⁵ Pero pønjaty jujypiøgaamb, pønjaty nøcxaamb
tsajpootyp, cab hajxy jim piøgaannä yhu'ugaannä.

³⁶ Cab hajxy mänaa yho'tägatsaannä. Coo hajxy hänajty
tøø jujypiøjnä, jaduhñ hajxy miähmø'øwaañnä nebiä

Dioshuungän, nebiä Diosmoonsän. ³⁷ Hamdsoo ja'a Moisés hajxy xyajnäyyäm coo ja'a ho'ogyjiäya'ayhajxy jiuypioğa'añ, jiiby maa jaduhñ myiñän coo ja'a hujtshuung hänäjty tiøy tu'ug. Jaduhñ jiiby myiimbä coo ja'a Dios wyiingudsähgø'oyijäm ja'a Abraham møødä Isaac møødä Jacob. ³⁸ Cabä Dios wyiingudsähgø'oyijäm ja'a ho'ogypiähajxy. Ja'a jujcyjiäya'ayhajxy, je'eds hajxy jaduhñ wiingudsähgøøby ja'a Dios.

³⁹ Mänitä ley-yajnäbiähajxy näje'e miänaañ:

—Wiindsón, yajxón miich jaduhñ mmädia'agy.

⁴⁰ Cabä Jesús hajxy waamb ñämaañä je'eguiøxpä coo hajxy hänäjty chähgøñä.

⁴¹ Mänitä Jesús miänaañ:

—Tii hajxy coo mmäna'añ cooc ja'a David yhuunghaty ja'a Diosquexy. ⁴² Hamdsoo ja'a David miänaañ maa ja'a Salmos quiujahyyän:

Mänitøchä Dios ja'a nwiindsón xñämaayä:

“Yaads min häña'aw nhahooguiø'øháampiøch,

⁴³ høxtä cóonøchä mmädsip tøø nga'a yajmäjäädäacäm.”

⁴⁴ Coo ja'a David ja'a Diosquexy hamdsoo ñämaayy “wiindsón”, nébiäts jaduhñ ñä'a huunghädät.

⁴⁵ Jimä cu'ughajxy hänäjty nägøxiä miämädoona'ay, mänitä Jesús ñämaayy ja'a jiamioødhajxy:

⁴⁶ —Ca'a yø'ø ley-yajnäbiä miädia'agy hajxy mmäbøjcä. Yoñwitmøød hajxy wyi'i wiädity je'eguiøxpä coo hajxy wyi'i yajcumaya'añ. Jaduhñä jioothajxy jia tsocy coo hajxy jim wyiingudsähgø'øwøøjät halaplaaz. Jiiby hajxy yhäña'awa'añ maa ja'a häñaabiejt yajxonjatypän jiiby tsajtøgooty, chaads jim maa ja'a xøø jiadyijän. ⁴⁷ Y piøcäbä yaamgto'oxy ja'a tiøjc hajxy. Wi'i yajcumayaamb hajxy, paady hajxy wyi'i Dyiospa'ya'axy jejcyjiaty. Hanaxiä hajxy chaaçhtiuna'añii.

21

¹ Tsajtøgootiä Jesús hänäjty, mänitä mäyøøjäya'ay yhijxy coo xädø'øñ hajxy hänäjty quiuyoxø'øy. ² Mänitä yaamgto'oxy tu'ug yhiixpä ja'a jaanç tehñ yhäyoobä. Jagooyyä xädø'øñhuung hänäjty miøødä metsc. Je'eduhñ cøjx yecy.

³ Mänitä Jesús miänaañ:

—Tøyhajt jaduhñ, maas may hädaa yaamgto'oxy häyoobä ja'a xädø'øñ tøø quiuyoxø'øy quejee yø'ø mäyøøjäya'ayhajxy.

⁴ Yø'ø mäyøøjäya'ayhajxy, je'e hajxy quiuyoxøøyy mäduhñtiä hajxy tøø yajcunaxy. Pero hädaa yaamgto'oxy, je'e cøjx quiuyoxø'øy mäduhñtiä hijty ñägaya'añ.

⁵ Jiibiä jäya'ayhajxy hänäjty näje'e tsajtøgooty. Jaduhñ hajxy hänäjty miädia'agy coo ja'a tsaajiaanč tehñ yajxonjatiä, coo hajxy tøgooty yajxonñ jiaanč tehñ yhixy nebiatiä jäya'ayhajxy hänäjty tøø piäda'aguiän. Mänitä Jesús miänaañ:

⁶ —Habaadaamb jaduhñ coo hädaa tsajtøjc jyida'añ cøxiä.

⁷ Mänitä Jesús ñämaayyä:

—Wiindsónñ, mänaa jaduhñ jiada'añii. Tii hijxtahñd jaduhñ naxaamb coo hänäjty tøø yhabaatnä.

⁸ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Mniyajcopcø'øwóøjap hajxy, cab hajxy myajwiinhøønät. Nämay hajxy wiädita'añ. Jaduhñ hajxy miäna'ana'añ: “Høøchä Dios tøø xquiexy”, y “Tøø yhabaatnä.” Pero cab hajxy mmäbögät. ⁹ Coo hajxy jaduhñ mmädoyhädät coo tsip piädø'øga'añ, cab hajxy mdsähgø'øwät. Jayøjpä tsip jiada'añii, cahnä hänäjty yhabaadyñä.

¹⁰ Mänitä Jesús jiaac mänaañ:

—Nimiädsibø'øwáañäbä wiingcajtjaty. ¹¹ Møc hujx jiädita'añ. Jadaañäbä yuuxøø møødä pa'am wiinduhmyhagajpt. Y jimä hoöchähgøøñäjatypä quiähxø'øga'añ tsajtwiing.

¹² 'Pero cahnä hänäjty yhabaadyñä, xmiadsaamb mijts ja'a jäya'ayhajxy. Xyajnøcxaamb hajxy maa ja'a tsajtøjcän. Jiiby hajxy xñäxø'øwø'øwa'añ. Xchumaamb hajxy jaduhñ. Xyajnøcxaamb hajxy maa ja'a gobiernäwiinduumhajxiän. Ja'a høøchcøxpä hajxy xchaächtiuna'añ. ¹³ Coo hajxy jaduhñ mjädät mhabétät, mänitøch hajxy xmiädiä'agät. ¹⁴ Wiinjuø'øw hajxy jaduhñ. Cab hajxy jäguemiä mwiinmahñdyhädät waambaty hajxy mhadsowät. ¹⁵ Høøch mijts nbuhbedaaamb. Nmo'owáambiøch mijts ja'a wiinmahñdy nebiä mmädsip hajxy mga'a yajmäjäädä'agät. ¹⁶ Høxtä xñähdugaambä mdeedy hajxy møødä mbuhya'ayhajxy møødä mjujy mmägu'ughajxy møødä mmägu'ughajpähajxy. Näjë'eyyäm mijts häna'c xyagho'oga'añ. ¹⁷ Nägøxiä hajxy xxiøøghada'añ maa ja'a høøchcøxpän. ¹⁸ Hoy hajxy cøxypänejpä cu mja jat cu mja habet, tsipcøxp hajxy hodium mnøcxa'añ. ¹⁹ Coo hajxy hamuumdu'joot mmee'xtügät, mdägø'øwäp hajxy jim tsajpootyp.

²⁰ 'Coo hajxy mhíxät coo ja'a Jerusaléncajpt hänäjty tøø juuhbigø'øyijäm ja'a miädsip, mänit hajxy mnajuø'øwät coo hänäjty tøø yhabaatnä coo Jerusalén quiuhdägoyya'añ. ²¹ Pønjaty hänäjty yaa hijp Judeanaaxooty, tsipcøxp hajxy piäyø'øgät, nõcxäp hajxy jim maa ja'a tunän. Pønjaty hänäjty yaa hijp Jerusaléncajptooty, tsipcøxp hajxy yaa choonät. Pønjaty hänäjty hijp camjooty, cab hajxy ñøcxtägátsät quiajptootyhajxy. ²² Jaanč tehñ chaačhpøgaambä

jäya'ayhajxy nägøø nädecypä. Jadáanäp jaduhñ nebiaty jüby myiñän cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän coo jiada'añii. ²³ Jaanč tehñ chaachpøgaambä to'oxiøjc-hajxy hñajty, ja'a hajxy hñajty moxtsa'amhjäp, ja'a hajxy hñajty maaxhuungmøødpä. Hoyhoyä jäya'ayhajxy yaa chaachpøga'añ hädaa yaabä naaxwiin. Jaanč tehñ yajcumädoáanäp hajxy jaduhñ. ²⁴ Näje'e hajxy yho'oga'añ coo ja'a tsip jiada'añii. Näje'e hajxy miadsa'añii. Mänit hajxy yajnøcxa'añii wiinduhmyhagajpt. Minaambä jäguemjäya'ay ja'a Jerusaléncajpt hajxy yajma'ada'añ, høxtä coonä yhabétät coo ja'a cuhdujt hajxy piøjcäxät coo hajxy jaduhñ quia'a jatcøøñät.

²⁵ 'Cähxø'øgaambä hijxtahñd maa ja'a xøøjän, maa ja'a po'ojän, maa ja'a madsa'ajän. Pädo'øgaambä mejy; jäditaamb jaduhñ. Paadiä cu'ughajxy chähgø'øwa'añ wiinduhmyhagajpt. ²⁶ Wiinmahñtiägoyyaambä jäya'ayhajxy coo hočähgøøñä yaa jiada'añii hädaa yaabä naaxwiin. Tsäyuyyaambä xøø chaadsä po'o chaadsä madsa'a. ²⁷ Mänitøch ngädaactägatsa'añ joc-hagujc, høøč ja'a Diosquexypä. Hajjääbøch ngäda'aga'añ mäjaamøød. Xyhixáambøchä jäya'ayhajxy. ²⁸ Coo jaduhñ jiadøøjät, mänit hajxy mjootcugø'owät. Mänit hajxy mbädsøma'añ hawa'adstuum.

²⁹ Mänitä Jesús miänáangombä:

—Høxtahñdsä quepychaa, ³⁰ coo hajxy mhixy coo wiamy, mnajuøøby hajxy coo poodtägøøñä. ³¹ Jaduhñ mäwíinäts je'e coo ja'a hijxtahñd hajxy mhijxtsóonät, mnajuø'owäp hajxy jaduhñ coo yhabaatnä coo Dios ja'a miäjaa yajcähxø'øga'añ.

³² 'Coo jaduhñ yhabáadät nébiøch chamñ nmädia'aguiän, cahnä jäya'ayhajxy hñajty quiøxy ho'ogyñä ja'a hajxy jäda'ahatypä. Tøyhajt jaduhñ. ³³ Tägoyyaambä tsajtwiing møødä naaxwiin, pero tøjiadaamb nébiøch chamñ nmädia'aguiän.

³⁴⁻³⁵ 'Mniyajcopcø'owøøjäp hajxy. Cab hajxy mnajuø'øy mänáajøch ngädaactägatsa'añ. Paady hajxy hoy mhídät. Cab hajxy mhü'ug cab hajxy mjøø'xät. Cab hajxy tii mhadsógät hädaa yaabä naaxwiin. Pønjaty jaduhñ ca'a cudiumb, haxøøg hajxy jiada'añ yhabeta'añ, høxtä hoy hajxy maa cu jia tsána'aw. ³⁶ Nähix hahixø'ø hajxy mhídät. Homiánaajä hajxy mDiospa'yá'axät neby hajxy haxøøg mga'a jat mga'a habétät, nébiøch hajxy hoy xwyiingudsähgø'owät, høøč ja'a Diosquexypä.

³⁷ Xøømbaadiä Jesús hñajty yajnähixø'øy tsajtøgooty. Coodspaady hñajty wiädity maa ja'a tunñ xiøhatiän Olivos. ³⁸ Jopyñä ja'a jäya'ayhajxy hñajty quiøxy hamugø'øy

tsajtøgooty coo ja'a Jesús miädia'agy hajxy hänäjty wyl'i yhamädoowhidaañä.

22

¹ Tøø ja'a pascuaxøø hänäjty miäwiingoonnä mänaa ja'a tsajcaagy hajxy hänäjty quiayyän ja'a cajpä tsooy miøødäbä. ² Jia wi'i xyiictaacy py jia wyl'i miädiaactaacy py ja'a teedywiindsøn

hajxy

 hänäjty møødä ley-yajnahixøøbiähajxy nebiä Jesús hajxy yaghó'ogät. Pero chähgøøbiä cu'ug hajxy hänäjty.

³ Mänitä Judas Iscariote ja'a Satanás jioottägøøyy quioptägøøyyä. Jesús jiamiøød hänäjty je'e tu'ug maa ja'a nämajmetspän. ⁴ Mänitä Judas ja'a teedywiindsøn hoy miøødmädia'agy møødä møjhjäpä hajxy maa ja'a tsajtøjcän. Je'e yajmøødmädiaac nebiä Jesús yajcø'ødägó'owät. ⁵ Mänitä teedywiindsøn

hajxy

 xioondaacy. Mänitä Judas hajxy ñämaayy coo xädø'øn hajxy mio'owa'añ. ⁶ Mänitä Judas ñähadsooy. Mänit tiägøøyy wiinmahñdyhjäpä nebiä Jesús yajcø'ødägø'owa'añ, mänaa ja'a cu'ughajxy hänäjty quia'a jaty mayyän.

⁷ Mänitä pascuaxøø yhabaatnä mänaa ja'a tsajcaagy hajxy quiayyän, ja'a cajpä tsooy miøødäbä. Yojxypä meeghuung hajxy hänäjty ja'a pascuaxøøjooty. ⁸ Mänitä Jesús ñämaayy ja'a Pedro møødä Juan:

—Nøcx ja'a tsuugay hajxy yaghoyó'ow. Tøø yhabaady coo hajxy ndsuugayáañäm ja'a pascuaxøøgøxpä.

⁹ Mänitä Jesús hajxy miäyajtøøyy:

—Maa højts nyaghoyó'owät.

¹⁰ Mänitä Jesús yhadsooy:

—Coo hajxy mgajptägó'owät, mbaadaambiä jäya'ay hajxy tu'ug majtcøn. Mbanøcxäp hajxy maa tiøjtägø'owa'añän.

¹¹ Mänitä cudøjc hajxy mnämä'awät: “Højts nWiindsøn tøø xquiexy coo højts miich nmäyajtówät maa hawa'adspä jii maa højts ndsuugáyät ja'a pascuaxøøgøxpä.” ¹² Mänitä hawa'adspä hajxy xmio'owa'añ cruundä jim cøxp. Tøø hajxy hänäjty hoy yajxon yaghoyó'oy. Jimä tsuugay hajxy myaghoyó'owät.

¹³ Mänit hajxy hoy piaady nebiatiä Jesús hänäjty tøø miäna'añän. Mänitä tsuugay hajxy yaghoyøøyy ja'a pascuaxøøgøxpä.

¹⁴ Coo yhabaatnä, mänitä Jesús

hajxy

 yhäñaaguiädaacy me-exäwiinduum møødä jiamiøødhajxy. ¹⁵ Mänitä Jesús miänaañ:

—Cooch nho'ogaannä, jootcújc-høch nnijjäwø'yii cooch mijts nmøødtsuugaya'añ ja'a pascuaxøøgøxpä. ¹⁶ Cábøch mijts nmøødtsuugaadiägatsa'añ høxtä coonä yhabaadät mänaa ja'a Dios ja'a miäjaa yajcähxø'øga'añän. Tøyhajt jaduhñ.

¹⁷ Mänitä Jesús ja'a vaso tu'ug quionø'cy vinomøød. Mänitä Dioscujú'uyäp yejcy. Mänit miänaañ:

—Huucmuc hajxy hädaa nägøxiä. ¹⁸ Cábøchä vino nhuuctägatsa'añ høxtä coonä yhabaadät coo ja'a Dios ja'a miäjaa yajcähxø'øga'añ.

¹⁹ Mänitä Jesús tsajcaagy quionø'cy. Mänitä Dioscujú'uyäp yéjcombä. Mänitä tsajcaagy qyijwa'xy. Mänitä jiamiøød miooyy. Mänit miänaañ:

—Høøch nni'x ngopc hädaa. Ja'a mijtscoxpøch nniñähduga'añii cooçh mijts nnähho'tu'uda'añ. Naaghóoc-høch mijts xjahmiejtsta'agy, jaduñnä tsajcaagy hajxy mgáyät.

Coo hajxy quiaabiädøøyy, mänitä Jesús ja'a vaso quionø'cy, ja'a hänajty vinomøødpä. Mänit miänaañ:

²⁰ —Hädaa vino, hijxtahnd jaduñ miähmø'øwa'añ nébiøch nnø'ty nyaghäyowa'añän cooçh mijts nnähho'tu'uda'añ.

²¹ 'Pero ja'a craa xyegáambøchä, yaaçh jaduñ xmiøødhäña'aymaa hädaa meexän. ²² Tsipcoxpøch nho'oga'añ nébiøchä Dios tøø xyajnähdijjän, høøch ja'a Diosquexypä. Pero ja'a craa xyegaambä, maas haxøøg jiada'añ yhabeta'añ.

²³ Mänitä Jesús jiamiøødhajxy tiägøøyy nimiäyajtøøwäbä hamiñ haxøpy pønä Jesús yegaamb.

²⁴ Mänit hajxy tiägøøyy yajcapxiøøbiä pøn møjtuung mo'owáañäp. ²⁵ Mänitä Jesús miänaañ:

—Hädaa hajxy yaa gobiernähajpä hädaa yaabä naaxwiin, nä'a hanehmb hajxy. Tsipcoxpä cu'ughajxy quiudiuñ neby hajxy yhane'emyiijän. ²⁶ Pero mijts, cab hajxy mnibiäda'agøøjät nebiä gobiernän. Pøn møjtuung møød maa mijtsän, ween ñibiäda'agyii nebiä tuung møj ca'a møødpän. Pøn hanehmb maa mijtsän, ween ñibiäda'agyii nebiä moonsän. ²⁷ Pøn møjtuung møød, ja'a craa caabiä, tøgä craa mäyajcaabiä. Ja'a craa caabiä, je'eds møjtuung møød. Pero høøch mijts nyajcaaby, hóyhøch møjtuung nja møødä.

²⁸ 'Tøøch mijts xmiøødyo'oy xmiøødnaxy tsip xex. ²⁹ Páadyhøch mijts møjtuung nmo'owa'añ, nébiøch nDeedy tøø xmio'oyän, ³⁰ neby hajxy jim mgay mhú'ugät maaçh nmeexäwiinduumän maaçh ngobiernähada'añän, nebiä hoyhäñaabiejt hajxy myaghäña'awø'øwät mänaa ja'a judíos hajxy mhane'ema'añän, ja'a nämajmetsc-hagajtpä.

³¹ Mänitä Jesús ja'a Pedro ñämaayy:

—Simón, Simón, mniyajcopcø'øwøøjöp. Tøøchä Satanás cuhdujt xjia mäyujwa'añ coo mijts xyajtu'udägóyyät. ³² Pero tøøchä Dios nmänuu'xta'agy ja'a miichcøxpä nébiøch miich nmädia'agy homiänaajä xmiäböçjät. Coo miich

hänajty tøø mwiinmahñdymejtsnä, mjoodcapxmøcpøgäp ja'a mjamiøødtøjc neby hajxy jaduhñ quia'a tu'udägóyyät.

³³ Mänitä Pedro ja'a Jesús ñämaayy:

—Homiáajøch miich nbanøcxät, hoy jia pujxtøgootiä. Høxtä näguipxy jaduhñ nmøødhó'ogät.

³⁴ Mänitä Jesús miänaañ:

—Pedro, chamñ nnäma'ay, cahnä tseey hänajty ya'axyñä, tøø miich hänajty tægøøghooc mnijjøgapxyii cooch tyjy xquia'a hixiä.

³⁵ Mänitä Jesús miäyajtøøyy ja'a jiamiøødhajxy:

—Cooch mijts nguejxy Diosmädia'agy-yajwa'xpä, mänitøch mijts nnämaayy coo hajxy tii mga'a wáhátät, ni xuummy, ni xädø'øñhidøhñdy, ni cø'øg. Y tii hajxy myajmaajiajt.

Mänit hajxy yhadsooyy:

—Ni tii.

³⁶ Mänitä Jesús miänaañ:

—Pero chaačh nmänaañnä coo xuummy hajxy mwähátät møødä xädø'øñhidøhñdy. Pøñ espada ca'a møød, weenä wyit tiogy nebiä espada jiüyät. ³⁷ Tsipcøxp tiøjiada'añ neby jim myiñän cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän ja'a høøčhcøxpä: “Ca'awiindøyhäna'c jaduhñ tyijjä.” Cøxiä jaduhñ tiøjiada'añ neby jim myiñän cujaay ja'a høøčhcøxpä.

³⁸ Mänit hajxy miänaañ:

—Chaa højts espada metsc nmøødä.

Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Mädøyyä jaduhñ.

³⁹ Mänitä Jesús tiu'ubøjcy. Mänit ñøcxy maa ja'a Olivostuñän neby hänajty ñä'ägä cuhdujthatiän. Quipxiä jiamiøødhajxy pianøcxy. ⁴⁰ Coo hajxy jim miejch, mänitä Jesús miänaañ:

—Tsøgä Dios hajxy pa'yáaxäm; jaduhñ hajxy mga'a tu'udägóyyät.

⁴¹ Mänitä Jesús ñøcxy jäguemjuøøby nidiuhñ Diospa'yaaxpä. Mänit jyijcädaacy. ⁴² Mänit miänaañ:

—Teedy, coo miich jaduhñ mmäná'anät, cábøch hädaa tsaachpä peenä nmänáxät. Pero ca'a yhøøch nguhdujtä nyaghidaamby; miich mguhdujt hidaamb.

⁴³ Mänitä Diosmoonsä tu'ug ñäguehxtøø'xy. Tsajpootyp hänajty chooñ. Ja'a Jesús ja'a mäjaa hoy mio'oy. ⁴⁴ Jaančh tehñ chaačhpøjpä Jesús hänajty. Mänitä Dios miänuu'xtaacy nägø'ø nädecypiä. Mänit xiäbitnøø tiägøøyy ta'xpä naaxwiin nebiä nø'tiän.

⁴⁵ Coo ja'a Jesús Dyiospa'yaaxpäðøøyy, mänit tiänaayyø'cy. Mänitä jiamiøødhajxy hoy yhixø'øy. Haagä maab hajxy hänajty je'eguiøxpä coo hajxy hänajty jiaančh tehñ jiootmayhaty.

⁴⁶ Mänitä Jesús miänaañ:

—Tii hajxy coo mwil'i mia'ay. Pädø'og hajxy. MDiospa'yá'axäp hajxy; jaduhñ hajxy mga'a tu'udägóyyät.

47 Jimnä ja'a Jesús hänajty miädia'agyñä, mänitä cu'ug miejch. Ja'a Judas hänajty copc-hajp maa ja'a cu'ughajxiän. Je'e ja'a Jesús hänajty tøø jiamiøødhaty maa ja'a nämajmetspähajxiän. 48 Mänitä Jesús hoy chu'xy. Mänitä Jesús miänaañ:

—Judas, nej, tsu'xyháamhøch miich xyega'añä, høøch ja'a Diosquexytä.

49 Mänitä Jesús jiamiøødhajxy miänaañ:

—Wiindsøn, nej, pädø'ogäp højts espadahamä.

50 Mänitä Jesús jiamiøød tu'ug tiaatspujxtuuty ja'a teedywiindsøn mioonsä. Ja'a hahooybä taatsc ñäbujx. 51 Mänitä Jesús miänaañ:

—Ween hajxy yhity. Ween tiuhñä.

Mänitä Jesús ja'a craa tiaatsc piädaacä. Tsooc je'e.

52 Mänitä Jesús ñämaayy ja'a teedywiindsøñhajxy, møødä tsajtøjwiindsøñhajxy, møødä møjtøjc-hajxy, ja'a Jesús hajxy hänajty yajpädø'ogaambä:

—Nej, méé'tspøch hajxy jaduhñ xtyijjiä coo espada coo wojpt hajxy mmäbädø'oguiä. 53 Cooch mijts hijty nmøødhity tsajtøgooty najxpäxøø, cábøch mijts hijty nej xtiuñ. Pero tøø yhabaatnä cooch mijts xmiádsät ja'a haxøøgpä miäjaagøxpä.

54 Mänitä Jesús hajxy miajch. Mänit hajxy yajnøcxy maa ja'a teedywiindsøn tiøjcän. Jäguemjuøøbiä Pedro hänajty piayo'oy. 55 Mänitä soldado jøøn hajxy tiägøøyy yajmøjjuøøbiä jim tøba'amhagujc. Mänit hajxy yhøxtaacy piquiä jøømba'axaambä. Mänitä Pedro piahøxtaacpä. 56 Mänitä to'oxymoonsä ja'a Pedro yhijxy coo jiiby piahäñaabiä. Mänit miänaañ:

—Yø'ø mixy, ja'a Jesús jiamiøød yø'ø.

57 Mänitä Pedro ñijjigapxä:

—Pi'muuxy, cábøchä Jesús nhixiä.

58 Mänitä Pedro yhøxcájpägombä wiinghäna'c. Mänit ñämaayyä:

—Miich mjamiøød je'e, tuhmñs.

Mänitä Pedro yhadsooyy:

—Joom, caj tiøyyä.

59 Tøø hänajty tu'horä yhity, mänitä Pedro ñänøømä:

—Tøyhajt jaduhñ coo ja'a Jesús jiamiøød yø'ø. Galilea yø'ø craa choñbä.

60 Mänitä Pedro miänaañ:

—Joom, pätiidä miich jaduhñ mnä'ä mädiaacyy.

Tuunä Pedro jaduhñ ñä'ä mänaañ, mänitiä ja'a tseey jiaanç yaaxy. 61 Mänitä Jesús ja'a Pedro miøjhee'py. Mänitä

Pedro cøjx jiahmiech waambaty hānajt̃y t̃øø ñāma'ayijām ja'a Jesús: “Cahnā tseej hānajt̃y ya'axyñā, t̃øø miich hānajt̃y t̃ägøøghooc mnijjogapxyii cóogøch tyijy xquia'a hixiä.”

⁶² Mānitā Pedro wyiimbijnā. Mānit hōyhoy j̃iøøyy.

⁶³ Mānitā Jesús tiägøøyyā nāxiicābā nāyāaxābā ja'a hāna'c-hajxy hānajt̃y hadānaabiā. Mānit tiägøøyyā wobhó'cābā. ⁶⁴ Mānit hajxy wyiinguxodsøøyy. Mānit hajxy wyiinguwobøøyy. Mānitā Jesús ñāmaayyā:

—Najuø'ow pøn t̃øø xwiopy.

⁶⁵ Jaanč teh̃m yhaxøøgjatiā Jesús ñāmaayyā.

⁶⁶ Coø j̃iobøøyy, mānitā judiøshajxy yhamugøøyy, møødā mōjtøjc-hajxy, møødā teedywiindsøñhajxy, møødā ley-yajñāhixøøbiāhajxy. Mānitā Jesús hajxy yajnøcxy maa junta hajxy hānajt̃y yagjadyiijān. Mānit hajxy miāyajt̃øøyy:

⁶⁷ —Højtsā tøyhajt̃ mōoyyāc, nej, miich Dios t̃øø xquiexiä.

Mānitā Jesús yhadsooyy:

—Hōyhøch jaduh̃n cu nja māna'an, cābøch mijts hāyaa xñā'ā mājbcābāt. ⁶⁸ Y coøch mijts waambaty nmāyajt̃ōwāt, cābøch hajxy xyhadsōwāt, ni cābøch hajxy xyhøxmādsāt.

⁶⁹ T̃øø yhabaatñā coøch jim̃ nnøcxaanñā maa ja'a Diosān, ja'a mōjcuhdujtmøødpā. Jímhøch nøcxy nhāñā'awa'añ maa ja'a yhahooyhaampiān, høøch ja'a Diosquexypā.

⁷⁰ Mānit hajxy wyi'i miāyajt̃øøyy:

—Nej, miichā Dios xyHuunghajpā.

Mānitā Jesús yhadsooyy:

—Tøyhajt̃ jaduh̃n nej mijts mmāna'añān.

⁷¹ Mānit hajxy miānaañ:

—Tii testigo hajxy nnā'ā jaac wāanāmāt. Hamdsoo hajxy t̃øø nmādóowām coø hamdsoo t̃øø ñimiādia'agyii.

23

¹ Mānit hajxy nāgøxiä tiānaayyø'cy. Mānitā Jesús hajxy yajnøcxy maa ja'a Pilato wyiinduumān. ² Mānit hajxy tiägøøyy nāhwaambejpā:

—Jim̃ hādaa craa ja'a cu'ug hijty wyi'i quiapxhiñ. Nøm̃ hijty miāna'añ coø højtsā gobiernā xādø'øñ nga'a mó'owāt ja'a jim̃ tsānaabiā Roma. Jaduh̃n hijty miānaambā cooc tyijy ja'a Dios t̃øø quiexyii gobiernāhajpā.

³ Mānitā Pilato ja'a Jesús miāyajt̃øøyy:

—Nej, jaduh̃n miich̃ mnibiāda'agyii nebiā gobiernān maa hādaa judiøscājptānā.

Mānitā Jesús yhadsooyy:

—Tøyhajt̃ jaduh̃n nej miich̃ mmāna'añān.

⁴ Mānitā Pilato ñāmaayy ja'a teedywiindsøñhajxy møødā cu'ug:

—Cábøch hädaa craa nhixy coo tii pojpa quia'a mөөдä.

⁵ Mänit hajxy tehngajnä wyi'i ya'axy:

—Høhnda'agyimiädia'agyhaam yøø craa yajnahixø'oy ja'a Judeabä-jäya'ayhajxy. Jim yajtsohndaacy Galilea. Yaa tөө mieh. Jaduhñ yaa jiatcøøbiä.

⁶ Coo ja'a Pilato jaduñ miädooyy, mänit yajtøøyy pø jimä Jesús jiaanç tsooñ Galilea. ⁷ Coo ja'a Pilato yhawáanäxä cooc ja'a Jesús jim chooñ, mänitä Pilato ja'a Jesús quiejxy maa ja'a Herodes wyiinduumän. Hix, gobernador ja'a Herodes hänajty jim tiuumby Galilea. Tөө hänajty quiody Jerusalén xøøhajpä. ⁸ Coo ja'a Herodes ja'a Jesús yhiixy, mänit jiootcugøøyy je'eguiøxpä coo hänajty jia wi'i yhixa'añ. Tөө hänajty miädoxyaty coo ja'a Jesús ja'a hoy-yagjuøøñajatypä hänajty tөө yajcähxø'ogy. Jaduhñä Herodes hänajty jia wi'i yhixa'añ coo ja'a Jesús ja'a hoy-yagjuøøñäbä yajcähxø'ogät.

⁹ Mänitä Herodes ja'a Jesús madiu'u jia wi'i miäyajtøøyy, pero cabä Jesús ñäl'ägä hadsooyy. ¹⁰ Tehngajnä ja'a Jesús hänajty ñähwaambedyijäm ja'a teedywiindsøñhajxy mөөдä ley-yajnahixøøbiähajxy. ¹¹ Mänitä Herodes ja'a Jesús hajxy tiägøøyy näxiicpä näyaaxpä mөөдä soldadohajxy. Mänitä wit hajxy yajpägøøyy yajxonbä nebiä rey wyitän. Mänitä Herodes ja'a Jesús quiejxwiimbijty maa ja'a Pilatän. ¹² Mänitxøø ja'a Pilato ja'a Herodes miøødnimiägu'ughajpøjcä. Nimiädsiphájtäp hajxy hänajty.

¹³ Mänitä Pilato yaaxmujcy ja'a teedywiindsøñhajxy mөөдä copc-hajpähajxy mөөдä cu'ughajxy. ¹⁴ Mänit miänaañ:

—Mijtshøch hädaa craa tөө xyajnämech. Mmänaamb mijts jaduñ coo ja'a cu'ug hijty quiapxhiñ. Tөөch nja yajmäyach maa mijts mwiinduumhajxiän, y tөө hajxy mhixy mmädoy coo ja'a pojpa quia'a mөөдä nej mijts tөө mja nähwaambetiän. ¹⁵ Ni ja'a Herodes quia'a mäna'añ coo ja'a pojpa miøøдä, paady tөө quiejxwiimbity. Tөө hajxy mhixy coo ja'a pojpa quia'a mөөдä. Paady, cábøch nyajyagho'oga'añii.

¹⁶ Jayøjphøch nyajcumädowa'añ, mänitøch nhøxmadsaannä.

¹⁷ Jaduhñ hajxy hänajty quiuhdujthaty coo ja'a tsumyjiäya'ay hajxy hänajty tu'ug yhøxmach ja'a pascuaxøøjooty. ¹⁸ Mänit hajxy nägøxiä yaaxy:

—Ca'a yøø craa mhøxmach. Jue'e mhøxmädsäp ja'a craa Barrabáshajpä.

¹⁹ Paadiä Barrabás hänajty tөө chumyii coo ja'a tsip hänajty tөө yajpadø'ogy cajptooty, mөөд coo hänajty tөө miäjäya'ay-yagho'ogy. ²⁰ Jia wi'i yhøxmadsaamby ja'a Pilato ja'a Jesús hänajty. Jaduhñä cu'ug jia nämáaguiombä. ²¹ Mänitä cu'ughajxy maas møc jiaac yaaxy:

—Møjpahbet hajxy cruzcøxp, møjpahbet hajxy cruzcøxp.

²² Miädägøøghoocpä ja'a Pilato jia mänáaṅgombä:

—Pero nébiämäts jaduhṅ tøø jiatcø'øy. Cabä pojpä tii miøødä. Nébiøch nyajyagho'ogóøjät. Nyajcumädowáambiøch. Mänitøch nhøxmadsaanṅnä.

²³ Pero tehṅgajnä hajxy jiaanč tehṅ ya'axy coo ja'a Jesús miøjpahbedøøjät cruzcøxp. Jaduhṅdsä teedywiindsønṅhajxy yaaxpä. Mäjädaac hajxy jaduhṅ neby hajxy hānajtý miāna'añān. ²⁴ Mänitā Pilato miānaaṅnä coo ja'a Jesús miøjpahbedøøjät cruzcøxp. ²⁵ Mänit Barrabás yhøxmajch, ja'a cu'ughajxy hānajtý tøø yajñähdjijäbä, ja'a hānajtý tøø chumýijäbä je'leguiøxpä coo tsip hānajtý tøø yajpädø'ogy, møød coo hānajtý tøø miājya'ay-yagho'ogy. Mänitā Pilato yhanehṅy coo ja'a Jesús miøjpahbedøøjät cruzcøxp.

²⁶ Jimä soldado ja'a Jesús hajxy hānajtý yajñøcxy maa hajxy hānajtý miøjpahbeda'añān. Mänitā jāya'ay hajxy tu'ug miajch, ja'a xøhajpä Simón, ja'a Cirenetsøhmbä. Camjootiā Simón hānajtý tøø yhoy. Mänitā cruz hadsip yajtsøṁdu'ubøjcä. Høxhaamä cruz miäyohy.

²⁷ Jaanč tehṅ ñāmay hajxy hānajtý pianøcxy møødä to'oxiøjc-hajxy. Jøøyyäp yáaxäbä to'oxiøjc-hajxy hānajtý ñøcxy. Jootmayhajp hajxy hānajtý ja'a Jesúsøxpä. ²⁸ Mänitā Jesús ja'a to'oxiøjc-hajxy miøjhee'ppejty ja'a hajxy tsohmbä Jerusalén. Mänit hajxy ñāmaayyā:

—Ca'ačh hajxy xñäjø'øy. Mijts hamdsoo mniñäjø'øwøøjöp møødä mhuunghajxy. ²⁹ Habaadaamb jaduhṅ coo ja'a jāya'ayhajxy miāna'ana'añ: “Jootcujcä to'oxiøjc-hajxy yhity ja'a yhuung ca'a hijpä.” ³⁰ Mänitā jāya'ay ja'a tuṅ hajxy ñāma'awa'añ: “Højts nähgahbéjtäc, højts yú'tsäc.” ³¹ Xchaačhtiunáambøch ja'a jāya'ayhajxy, hōyhøčhā pojpä cädieey nga'a ja møødä. Maas hanaxiä mijts mjada'añ mhabeta'añ.

³² Metscä mee'tspädøjc ja'a Jesús hānajtý quipxy nøcxy miøødmøjpahbeda'añii. ³³ Coo hajxy jim miejch maa hānajtý xiøhatiān “Maa ja'a Ho'ogyjiāya'aguiopc Ñāhgädá'aguiān”, mänitā Jesús miøjpahbejtä cruzcøxp møødä mee'tspädøjc, tu'ug hanajtýhaamby, tu'ug hahooyhaamby. ³⁴ Jimṅnä ja'a Jesús hānajtý miøjpahbedyina, mänit miānaañ:

—Teedy, mee'x yø'ø hāna'c-hajxy; cab hajxy ñajuø'øy tii hajxy jaduhṅ coo jiatcø'øy.

Mänitā soldado ja'a Jesús wyit hajxy tiägøøyy yajñigu-iuhäyø'cäbä. ³⁵ Jimä cu'ughajxy hānajtý miähee'pna'ay møødä tuuṅgmøødpähajxy. Jimä Jesús hajxy hānajtý wyi'i ñäxi'igy:

—Yajñähwaachp yø'ø craa hijty wiinghāna'c. Ween hamdsoo yajñiñähwa'ačhii pø tøy jaduhṅ Dyioshuungä, pø tøy jaduhṅ Dyiosquexiä.

³⁶ Jaanä jaduñä soldadohajxy wyi'i ñäxiicpä. Mänitä Jesús vinagre yaghuucä. ³⁷ Mänit ñämaayyä:

—Pø tøy miičhä judíoshajxy xquiobiernähaty, hamdsoods yajniñähwa'adsøø.

³⁸ Mänitä soldado pu'uyhuung hajxy jim yujpahy cruzcuhduum. Tägøøgtu'u hayuuc hänäjty miøødä cujaay: “Hädaadsä judíoshajxy guiobiernähajpy.” Griegohaam hänäjty quiujaayä, møødä latínhaam, møødä hebreohaam.

³⁹ Mänitä mee'tspä tu'ug miänaañ, ja'a hänäjty tøø miøjpahbéjtäbä cruzcøxp:

—Pø tøyä Dios tøø xquiexy, hamdsoods yajniñähwa'adsøø, y yajñähwäatsägäts højtspä —nømä Jesús ñämaayyä.

⁴⁰⁻⁴¹ Mänitä craa yhojjä jiamiøød:

—Nej, cájtämä Dios mwiingudsähgø'øyä. Paady højts ngumadowāañäm coo tøø ngädiéhyäm. Pero hädaa craa, caj nej tøø jiatcø'øy.

⁴² Mänitä Jesús ñämaayyä:

—Jesús, høøch xjiahmiédsäp coo miičh hänäjty mdägø'øwa'añ gobiernähajpä.

⁴³ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Tøyhajt jaduñä nnäma'ay, jädá'ajøch miičh jim xmiødhada'añ tsajpootyp.

⁴⁴ Cujyxiøø hänäjty je'e, mänit wyiingoodsøøyy wiinduhmyhagajpt. Tägøøghorä yhiyty wiingoods. ⁴⁵ Cabä xøø hänäjty maa ñä'a hañ. Mänitä tsajtøjc-hadøødiuc quiøø'tswa'xy cujjiä. ⁴⁶ Mänitä Jesús yaaxy:

—Teedy, høøch miičh njoot njuøhñdy nya-jcø'ødägø'øwaamby.

Jagoo jaduñä jiaac mänaañnä, mäniä yho'nä.

⁴⁷ Mänitä soldadowiindsøn yhiyty nebiä Jesús jiajtiän. Mänit jia mänaañ coo ja'a Dios miøjjä jiaančhä, coo ja'a Jesús ja'a pojpa hijty quia'a møødä.

⁴⁸ Coo ja'a cu'ughajxy yhiyty nebiä Jesús jiajtiän, mänit hajxy wyiimbijnä jootmayhajtäp. ⁴⁹ Jimä Jesús miägu'ughajpähajxy hänäjty tiäna'ay jäguemjuøøby møødä to'oxiøjc-hajxy, ja'a hajxy hänäjty jim tøø piadsóoñäbä Galilea. Yhiyx hajxy je'ebä nebiä Jesús jiajtiän.

⁵⁰ Jimä hojiäya'ay hänäjty tu'ug ja'a xøhajpä José. Arimatea hänäjty choñ jim Judeanaaxooty. Møjtuung hänäjty miøød maa ja'a judíoscaptän. ⁵¹ Pero cab jaduñä piamänaañ coo ja'a Jesús cu yagho'cä. Jiøbhixyp hänäjty je'e coo ja'a Dios ja'a miäjaa yajcähxø'øga'añ. ⁵² Mänitä José ja'a Pilato ja'a cuhdujt hoy miäyujwa'añ coo ja'a ho'ogyjiäya'ay yajmänácät cruzcøxp. ⁵³ Coo ja'a cuhdujt jaduñä miooyyä, mänit yajmänajcy. Mänitä

poobwit yajnäbjiy. Mänit hoy yajnaaxtägø'øy maa ja'a tsaajutän ja'a naamhädiüñäbä. ⁵⁴ Mänacyiøø hänajty je'e mänaa ja'a Jesús ñaaxtägø'øyän. Viernes hänajty je'e. Hadsuujøøñäp hänajty; ja'a poo'xxiøø hänajty habáatnäp.

⁵⁵ Ja'a to'oxiøjc-hajxy, ja'a Jesús hajxy hänajty tøø piadsóoñäbä Galilea, mänitä Jesús hajxy hoy yhiy maa hänajty tøø ñaaxtägø'øyän. ⁵⁶ Coø hajxy wyiimbijty, mänitä pa'agxuu'pähón hajxy hoy jiuu. Mänit hajxy pioo'xnä ja'a poo'xxiøøjooty neby hajxy hänajty quiuhdujthatiän.

24

¹ Näxøøjopiä to'oxiøjc-hajxy ñøcxtägajch maa ja'a Jesús hänajty tøø ñaaxtägø'øyän møødä jiamiøødhajxy wiingpä. Pa'agxuu'pähóngón hajxy ñøcxy ja'a hajxy hänajty tøø jiuuyäbä. ² Coø hajxy jim miejch, mänit hajxy yhiy coø ja'a tsaajut hänajty tøø yhawa'ačh. ³ Mänit hajxy jiiybi tiägøøyy. Cab hajxy jiiybi pøn piaaty. ⁴ Mänit hajxy chähgøøyy. Cab hajxy hänajty ñajuø'øy neby hajxy jiatcø'owät. Mänit hajxy yhiy coø ja'a jäya'ay hajxy hänajty metsc miøødtäna'ay. Yajxonjatiä wyithajxy hänajty. Høxtä haambä wyithajxy hänajty. ⁵ Mänitä to'oxiøjc-hajxy ñaaxcooyy je'eguiøxpä coø hajxy hänajty chähgø'øy. Mänit hajxy ñämaayyä:

—Tii ja'a Jesús hajxy yaa coø mhøxta'ay maa ja'a ho'ogyjiäya'ayhagujcän. ⁶ Cab je'e yaajän. Tøø jiuuypiøjnä. Nej, cab hajxy mjahmiechä neby hajxy jiiybi tøø xyajmøødmädia'aguiän Galilea. ⁷ Nømä Jesús ja'a Diosquexypä hajxy xyhawaanä cooc hijty quiø'ødägø'owa'añii ja'a cubojpäya'ay ja'a cugädiejiäya'ay, cooc hijty miøjpahbeda'añii cruzcøxp, cooc cudägøøgxøø hijty jiuuypiøga'añ.

⁸ Mänit hajxy jiaanč jahmiejtsnä neby hajxy hänajty tøø ñäma'ayiijän Jesúsäm. ⁹ Mänit hajxy wyiimbijnä. Mänitä jiamiøødhajxy hoy yhawaanä ja'a nämajtu'ugpä møødä nämaybä. ¹⁰ Ja'a to'oxiøjc ja'a mädia'agy hajxy mäméjtsäbä, jue'e hajxy hänajty näje'e xiøhaty María Magdalatsohmbä, møødä Juana, møødä María ja'a Jacobo tiaj. ¹¹ Pero cabä to'oxiøjc ja'a miädia'agyhajxy miäböjçäxä ja'a Jesús jiamiøødhajxy. Nebiä cuhhiimbä-mädia'aguiän hajxy jaduhñ miädooyy.

¹² Pero ja'a Pedro, miäböjc je'e. Päyø'øguiä ñøcxy maa ja'a Jesús hänajty tøø ñaaxtägø'øyän. Coø jiiybi quiuwoodsøøyy, mänitä poobwit yhiy coø wiingtuum yhijnä. Mänit wyiimbijnä. Yagjuøøyy jaduhñ neby hänajty tøø jiadyiijän.

¹³ Mänitxøøbä ja'a Jesús jiamiøødhajxy hänajty metsc ñøcxy maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Emaús. Majtu'ugkilómetro

hänajty jäguemä maa ja'a Jerusaléncajptän. ¹⁴ Mädiáacäp hajxy hänajty tiu'uyo'oy tijaty tøø jiadyii. ¹⁵ Mänit hajxy wyi-
ingumedsoøyyä ja'a Jesús. Mänit hajxy miøødtu'ubøjcy. ¹⁶ Hoy
hajxy jia hijxy, cab hajxy yhøxcajpy. ¹⁷ Mänitä Jesús miänaañ:

—Tii hajxy mmädiaacyy. Tii hajxy coo mdajy coo mmay.

¹⁸ Tu'jäya'ay hänajty xiøhaty Cleofas. Mänit yhadsooyy:

—Hopioñä ñajuø'øy tii jim tøø jiadyii Jerusalén jäda'a xøøbä.
Nej, miich nidiuhm mga'a najuøøby tii jim tøø jiadyiijä, hoy
miich jim tøø mja hijpä.

¹⁹⁻²⁰ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Tii jaduñ tøø jiadyii.

Mänit hajxy yhadsooyy:

—Ja'a Jesús tøø yagho'ogyii cruzcøxp. Ja'a teedywi-
indsøn hajxy yejc møød højts ngopc-hajpä. Diosquexy hijty
wiädity. Hoy-yagjuøøñäjatypä hijty yajcähxø'py. Hoy hijty
miädia'agy ja'a Dioscøxpä cu'ughagujc. ²¹ Jaduhñ højts njoot
hijty chocy coo ja'a Jesús ja'a gobiernä Rómaba ja'a quiuh-
dujt cu piøjcä nebiä gobiernä yaa quia'a hanéhñät maa
højts ngajptän, højts judíosjäya'ayhajxy. Maaxtøjcy mädägøøy
jaduhñ yagho'cä. ²² Haamiän ja'a to'oxiøjc-hajxy näje'e
yhooyy maa ja'a Jesús hänajty tøø ñaaxtägø'øyän. ²³ Pero
cábäc hajxy piaaty. Mänitägä Diosmoonsä hajxy metsc yhi-
jxy ja'a tsajpootypä-tsohmä. Mänitäc hajxy yhawáanäxä
cooc ja'a Jesús hänajty tøø jiuypiojñä. Hoy-yagjuøøñä højts
hajxy xyajmøødmädiaacy. ²⁴ Mänit højts njamiøødhajxy hoy
yhijxpä. Jaduhñäc hajxy piaatpä nebiä to'oxiøjc-hajxy hänajty
tøø ñägaxiän. Ni jé'egädsä Jesús hajxy quia'a hijxy.

²⁵ Mänitä Jesús miänaañ:

—Nej, cab hajxy mnä'ägä wiinjuø'øyä, cab hajxy mnä'ägä
mäbøquiä nebiä Diosquexyhajxyjicy miänaañän. ²⁶ Tsipcøxpä
Diosquexy chaächpøga'añ coo hänajty jim ñøcxaanä
tsajpootyp.

²⁷ Mänit tiägøøyy yajwiingapxøøbiä ja'a Diosmädia'agy ma-
jaty miädia'agyiijän. Jim quiapxtsohñ maa ja'a Moisés hänajty
tøø quiujaayän. Cøjx quiapxy mäduhñtiä ja'a Diosquexyhajxy
quiujahyyän.

²⁸ Coo hajxy jim miejch Emaús, mänitä Jesús miänaañ cooc
jiaac yo'oya'añ. ²⁹ Mänit hajxy ñämaayho'cy:

—Huuc mähmø'øw yaa maa højtsän. Tøø chuujøøñä. Cood-
søøñäp jaduñ.

Mänitä Jesús jiaanç mähmøøyy. Mänit hajxy tiøjtägøøyy.
³⁰ Mänit hajxy yhäñaaguiädaacy meexäwiinduum. Mänitä Jesús
tsajcaagy quionø'cy. Mänitä Dioscujú'uyäp yejcy. Mänitä
tsajcaagy qyijwa'xy. Mänitä jiamiøød miooyy. ³¹ Mänitnäs

hajxy yhøxcajpnä. Mänitä Jesús yhadägoyyøøñä. ³² Mänit tu'jäya'ay miänaañ:

—Wíinghøch hijty nnijiäwø'oyii tu'haambejpä coo ja'a Diosmädia'agy xyajmøødmädiácäm.

³³ Mänitiä hajxy wyiimbijnä, ñøcxtägajch Jerusalén. Mänitä jiamiøød hajxy hoy piaady maa hajxy hánajty tøø yhamugø'øyän, ja'a nämajtu'ugpä møød hajxy nämaybä.

³⁴ Mänit hajxy nämetspä ñämaayyá:

—Tøyhajt jaduhñ coo ja'a nWiindsøn_hájtäm tøø jiuypjøcy. Ja'a Simón jaduhñ tøø yhixy.

³⁵ Mänit hajxy je'e ñägäxpxä cooc ja'a Jesús hajxy tøø piaady tu'haam. Mänitác hajxy yhøxcajpnä coogä Jesús ja'a tsajcaagy qyjíwa'xy.

³⁶ Jiiby hajxy hánajty miädia'agyñä, mänitä Jesús ñäguehxtøø'xy maa hajxy hánajty yháña'ayän. Mänit yajpoo'xy ja'a jiamiøødhajxy. ³⁷ Mänit hajxy jiaançh tehñ chähgøøyy. Háañämä tyijy hajxy nämejtsä. ³⁸ Mänitä Jesús miänaañ:

—Tii hajxy coo mwi'i chähgø'øy. Tiiçh hajxy coo xquia'a høxcapy. ³⁹ Høxtáhmdsøch hádaa ngø'ø, høxtáhmdsøch hádaa ndecy. Høøch je'e Jesús. Høøch hajxy nähdóønác. Cabä háañämä ni'x copc miøødä nébiøch høøch nmøødän.

⁴⁰ Mänitä Jesús ja'a quiø'ødiecy yaghijxy ja'a jiamiøødhajxy. ⁴¹ Pero cab hajxy hamuumdu'joot ñä'ägä mabøjcy. Xoonndaacp hajxy hánajty møød hajxy hánajty yagjuø'øy. Mänitä Jesús miänaañ:

—Tii hajxy jii mmøød cooçh ngáyät.

⁴² Mänitä hacxtsa'ay hajxy miooyy møødä møjtsiinjøødy.

⁴³ Mänitä Jesús quioonndsooyy. Mänit quiaayy maa ja'a wyiin-duumhajxiän. ⁴⁴ Mänit miänaañ:

—Nébiøch tøø njatiän, tøøds hajxy hijty nhawáanäm mänaa hajxy quipxy tøø nhíjtäm. Tøjiajt jaduhñ ja'a høøchcøxpä neby jii by myiñän cujaay maa ja'a Moisés miädia'aguiän, chaads jii by maa ja'a Sálmosän, chaads jii by maa ja'a librän ja'a Diosquexyhajxy jecy jíáhyyäbä.

⁴⁵ Mänitä Diosmädia'agy quiapxtøøyy:

⁴⁶ —Jaduhñ myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän cooc ja'a Diosquexy tsipcøxp yho'oga'añ, y cooc cudägøøgxøø jiu-jypjøjtägatsa'añ, ⁴⁷ y cooc miädia'aga'añii wiinduhmyhagajpt. Yaa Jerusalén miädiaactsoona'añii. Jaduhñä cu'ughajxy yajwi-ingapxø'øwa'añii coo ja'a yhaxøøgcuhdujt hajxy ñajtsnixø'øwät. Mänit hajxy yajnähwa'adsa'añii ja'a piojpa quiädieey hajxy. ⁴⁸ Hamdsoo hajxy tøø mhixy tøø mmädoy nébiøch cham nmädia'aguiän. ⁴⁹ Nyajnäguexáambiøch mijts ja'a Diosh-espíritu ja'a nDéedyhøch tøø xyajwiinwaanø'øyäbä cooçh

mijts nmó'owät. Jim choona'añ tsajpootyp. Yaa hajxy mmähmó'owät Jerusalén høxtä coonä ja'a Dioshespíritu hajxy hänajty tøø xñägäda'agy.

⁵⁰ Mänitä Jesús miøødcajptpädsøømy ja'a jiamiøødhajxy. Mänit hajxy miejch maa ja'a cajpt xiøhatiän Betania. Mänitä Jesús ja'a quiø'ø chajxajy. Mänitä Dioscujú'uyäp yejcy ja'a jiamiøødcøxpähajxy.

⁵¹ Mänit hajxy ñähguécänä. Mänitä Jesús jim ñøcxy tsajpootyp. ⁵² Mänitä Jesús hajxy wyiingudsähgøøyy. Mänit hajxy wyiimbijnä jaančh tehñ jiootcujc. Mänit hajxy ñøcxy Jerusalén. ⁵³ Jabom-jabom hajxy hänajty ñøcxy tsajtøgooty. Nøcxy hajxy hänajty quiapxy miädia'agy coo ja'a Dios miøjjä jiaančhä. Amén.

San Juan

¹ Ja'a Dioshuung, je'e hajxy xyajnáhixóoyyám nebiä Dios jäya'ayhatiän. Jiiyyám hánajty je'e mänaa hädaa yaabä naaxwiin yhawijy tiøø'xta'aguiän. Jiiyyám hánajty je'e møødä Dios; Diósäts je'e. ² Jim hánajty je'e møødä Dios mänaa hädaa yaabä naaxwiin yhawijy tiøø'xta'aguiän. ³ Jaaya'ay jaduhñ hädiuun cøxiä. Nidiuhm yhädiuunñ. ⁴ Ja'a Dioshuung, yejpy ja'a jugyhajt je'e. Jaduhñ mäwiin je'e nebiä cujajpä nebiä cudøø'xpän. Xyajpädsómäm hajxy hagoodstuum. ⁵ Coø jøøn yhajajy hagoodstuum, hoy jaduhñ nhijxäm. Ja'a Dioshuung, jaduhñ mäwínäts je'e nebiä jøønän coø xyaghíjxäm neby hajxy hoy nwädíjtämät.

⁶ Mänitä Dios jäya'ay tu'ug quiejxy, ja'a xøhajtä Juan. ⁷ Paadiä Juan quiejxä, jaduhñä Dioshuung ñägápxät, jaduhñä jäya'ayhajxy nägøxiä miäböğät. ⁸ Ja'a Juan, ca'a je'e Dyioshuungä. Nä'ä nägapxpä jaduhñ quiejxä. ⁹ Tøø ja'a Dioshuung hánajty yaa miejtsnä hädaa yaabä naaxwiin. Je'e ja'a tøyhajt hajxy xmióoyyám nägøxiä maa hajxy yaa ndsánáayyám hädaa yaabä naaxwiin. Cøxiä xyajnáhixóoyyám.

¹⁰ Coø yaa miejch hädaa yaabä naaxwiin, cabä miädia'agy miäböjçäxä, hoy hánajty cøxiä tøø jia hädiuñ. ¹¹ Jim je'e jia medsøoyy maa ja'a yhamdsoo cajptän, pero cab jim chojçä. ¹² Pero näje'ejaty hajxy chojcy. Pøn jaduhñ tsojç, pøn ja'a miädia'agy mäböjçä, je'edsä cuhdujt hajxy mooyyä coø hajxy yhidät nebiä Dioshuungän. ¹³ Cab hajxy xyhuunghájtäm nebiä yaabä teedy hajxy xyhuunghájtäm. Pero coø hajxy nmäböjçämät ja'a Dios ja'a miädia'agy, mänit hajxy jaduhñ xyhuunghájtämät.

¹⁴ Ja'a Dioshuung, jäya'ayhajt je'e neby højts chaa njäya'ayhájtäm. Hädaa yaabä naaxwiin je'e chánaayy maa højtshájtäm. Tøø højts nhixy coø je'e miøjjä jiaançhä. Paady miøjjä jiaançhä coø je'e Dyioshuungä. Tiumby je'e ja'a mayhajt homiänaajä. Tømiädiacp je'e homiänaajä. ¹⁵ Jaayá'ayädsä Juan jaduhñ ñägápx:

—Yø'øya'ayhøch hijty nnägápxyp, yø'ø høxhaam tøø jiaac méchäbä. Høøch hijty jayøjp tøø nmech. Yø'ødsä møjçuhdujt nä'ägädä møød. Høøch, cáböçhä cuhdujt jaduhñ nmøødä neby yø'øya'ay miøødän. Jímiäm yø'øya'ay hánajty coøch yaa nmiññ ngahy.

¹⁶ Jaayá'ayäts ja'a mayhajt tuumb ja'a højtscøxphájtäm homiänaajä. ¹⁷ Dios ja'a Moisés ja'a cuhdujt jaduhñ mooyy. Højts ja'a Moisés ja'a cuhdujt xmiöödiägájtäm. Pero xchøjçäm

ja'a Dios hajxy mōød xmióoyäm ja'a tøyhajt. Paadiä Jesucristo yaa quiejxä. ¹⁸ Ni pøn ja'a Dios quia'a hixyñä. Ja'a yHuung, je'e hajxy xyhawáanäm nebiä Dios jiäya'ayhatiän. Jiaançh tehñ chojpy ja'a Dios ja'a Jesucristo. Tu'ughuunghajp ja'a Jesucristo.

¹⁹ Mänitä teedyhajxy näje'e jim quiejxä mōødä levitashajxy maa Juangän. Ja'a levitashajxy, tsajtøjcueendähajpä hajxy hänäjty tiuunghajpy. Jim hajxy chohndaacy maa ja'a cajpt jaduñ xióhatiän Jerusalén. Ja'a judíos wyiindsøn hajxy jaduñ mäguejx. Paadiä teedyhajxy jaduñ quiejxä coo ja'a Juan hajxy ween nõcxy tiøyhajt mädooy pøn je'e. ²⁰ Coo ja'a Juan jaduñ miäyajtøøwa, yejc je'e ja'a tøyhajt. Caj yhøhndaacy:

—Ca'a yhøøchä je'e ja'a Cristo, ja'a hajxy nhahíxämbä, ja'a Dios tøø wyiinguéxiäbä coo hajxy xyhanéhämät.

²¹ Mänitä jadähooc miäyajtøøwägumbä:

—Pøn miich. Nej, miich Elíashajpä ja'a mináambjä.

Mänitä Juan yhadsooy:

—Caj.

Mänitä miäyajtøøwägumbä:

—Nej, tögä miich ja'a Diosmädia'agy jecy tøø mhuuc mäwädijpä.

Mänitä Juan yhadsoogumbä:

—Cábämäts.

²² Mänitä miäyajtøøwägumbä:

—Pøn miich. Højts ja'a tøyhajt móoyäc neby højts ja'a nwiindsøn häyaa nhawaandägájsät pøn miich.

²³ Mänitä Juan yhadsooy:

—Høøch, nyajcapxøøbiøch ja'a Diosmädia'agy møc pactuum. Panøcx ja'a Diostu'u hajxy nebiä Isaías jecy miänaañän coo hajxy mbanøcxät. Diosmädia'agy ja'a Isaías jecy yajwa'x.

²⁴ Ja'a hajxy hänäjty tøø quixyíjábä maa ja'a Juangän, näje'e hajxy hänäjty pianøcxä ja'a fariseos ja'a miädia'agy hajxy.

²⁵ Mänitä Juan miäyajtøøwa:

—Tii miich coo mnä'ä mäyajnäbejpä pø cá'adäm miich mGrístjä, pø cá'adäm miich ja'a jäya'ay ja'a Diosmädia'agy jecy tøø yajwá'xiäbä.

²⁶ Mänitä Juan yhadsooy:

—Høøch, nõøháamhøch nmäyajnäbety. Pero xima jäya'ay tu'ug majiäya'ayhagujc. Cahnä hajxy mhixyhatyñä. ²⁷ Jayójpøch nmejch. Mänit yøøya'ay høxhaam jiaac mejch. Møjcuhdujt yøøya'ay miøød quejeech nmøødä.

28 Jimä Juan hänajty miäyajnäbety maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Betábara, ja'a Jordángpä møjnøøhaawiimbä jaduñ maa ja'a xøø piädsømiän.

29 Cujaboom ja'a Juan ja'a Jesús yhiixy. Jimä Jesús hänajty miänacy maa ja'a Juan hänajty tiäna'ayän. Mänitä Juan miänaañ:

—Huug hix hajxy, xii jäya'ay tu'ug miänacy. Yø'ø jaduñ xøhajt ja'a Meeghuung ja'a Dios tøø quiéxiäbä. Yø'øds hajxy je'e xñähho'tu'udáañäm. Yø'øds hajxy je'e xyajnáhwa'ads xyajcuhwa'adsáañäm ja'a nbojpa ngädieyhájtäm. 30 Yø'øch hijty nnänøømby ja'a høxhaam tøø jiaac méchäbä. Høøch hijty jayøjp tøø nmech. Yø'øds je'e ja'a møjcuhtujt møød quejeech nmøødä. Jímiäm yø'øya'ay hänajty mänaäch nmiñ nga'ayän. 31 Cábøch hijty nnajuø'øy pøn jaduñ tunaamb nébiøch tøø nmädia'aguiän. Pero páadyhöch tøø nmech mäyajnäbejpa nøøhaam neby hajxy jaduñ mnajuø'øwät pøn je'e, mijs judíos.

32 Mänitä Juan miänaañgumbä:

—Tøøchä Dioshespíritu nhixy coo jim tøø chooñ tsajpootyp. Mänitøch nhixy coo hänajty miänacy nebiä palomän. Mänitä ñaaxcädaacy. Mänitä jim yhøxtaacy yø'øya'ay quiuhduum. 33 Cáhnoch hänajty nnajuø'øy pøn je'e. Pero jaayá'ayhöch tøø xquiéxiäbä mäyajnäbejpa nøøhaam, je'e ch jaduñ xñämaayy: “Mhixaambiä Dioshespíritu maa je'e miänacø'owa'añän. Jim jaduñ miähmø'owa'añ maa tu'jäya'ay quiuhduumän. Jaayá'ayäts ja'a Dioshespíritu jaduñ yegáañäp.” 34 Tøøch njaan ch hixy. Tøøch nnägapxy coo yø'øya'ay jiaan ch Dioshuungä. Nyéjpiøch ja'a tøyhajt jaduñ.

35 Cujaboom ja'a Juan hänajty jim tiänáaguiumbä møødä jiamiøød metscä. 36 Jimä Jesús hänajty wiädijpä. Coo ja'a Juan ja'a Jesús miøjhee'py, mänitä Juan miänaañ:

—Yø'øds jaduñ xøhajt ja'a Meeghuung ja'a Dios tøø quiéxiäbä.

37 Coo ja'a Juan ja'a jiamiøødhajxy jaduñ miädooyy, mänitä Jesús hajxy piadu'ubøjcy nämetscä. 38 Coo Jesús jiäwøøyy coo hänajty pianøxyii, mänitä wia'wiimbijty. Mänitä yhiixy coo hänajty nämetscä pianøxyii. Mänitä miänaañ:

—Tii hajxy mhøxtaaby.

Mänit hajxy yhadsooyy:

—Wiindsón, maa miich tøø mmejtsta'agy.

39 Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Jam huug híxäm.

Mänit hajxy hoy jiaan ch hixy maa Jesús hänajty tøø mjejtsta'aguiän. Tøø hänajty miänacyxiøøjøñä. Jim hajxy miähmøøñä maa Jesúsän.

40 Tu'ugä Juan ja'a jiamiøød hñajty xiøhaty Andrés, ja'a Simón Pedro piuhya'ay. Je'eds ja'a Jesús hñajty tøø piadu'ubøcy møødä jiamiøød tu'ug. 41 Mänitiä Andrés ja'a piuhya'ay hoy piaady, ja'a xøhjäpä Simón. Mänitiä Simón ñämaayy:

—Tøø højts ja'a Mesías nbaady —je'e jaduhñ ñänøømby ja'a Cristo, ja'a Dios tøø wyiinguéxiäbä coo hajxy yaa xyhanéhñämät.

42 Mänitiä Andrés ja'a Simón jim wioonøcxy maa ja'a Jesús hñajtiän. Coo ja'a Jesús ja'a Simón yhijxy, mänit miänaañ:

—Miičh, Simón miičh mxøhaty. Jonás miičh mdeedyhajpy. Pero Pedro mxøhataañnä —je'e jaduhñ ñänøømby tsaä.

43 Cujaboom ja'a Jesús hñajty ñøcxa'añ Galilea. Mänitiä Felipe hoy piaady. Mänitiä Felipe ñämaayy:

—Jámhøch quipxy møødwädjätäc. Høøčhä nmädia'agy habøjcäc.

44 Jimä Felipe hñajty chooñ maa ja'a cajpt hñajty xiøhatiän Betsaida. Jim ja'a Andrés hñajty chohm̄bä møødä Pedro.

45 Mänitiä Felipe ja'a Natanael hoy piaady. Mänitiä Natanael ñämaayy:

—Tøø højts jaaya'ay nbaady ja'a Moisés tøø ñägäpxiäbä maa ja'a nocy piädø'quiän, ja'a Diosmädia'agymiäwädijpähajxy tøø ñägäpxiäbä. Jesús jaduhñ xiøhaty. José yhuung je'eduhñ. Jim jaduhñ chooñ Nazaret.

46 Mänitiä Natanael miänaañ:

—Nazaretä. Cabä ndijy hoybäda'a jim Nazaret.

Mänitiä Felipe yhadsooyy:

—Jam huug híjxäm.

47 Jimä Natanael ja'a Jesús hñajty ñämech. Coo Jesús ja'a Natanael yhijxy, mänitiä Jesús miänaañ:

—Yø'ø judío xii miim̄bä, hamuumdu'joot ja'a Diosmädia'agy quiudiuñ. Ni mänaä quia'a høhñda'agy.

48 Mänitiä Natanael ja'a Jesús miäyajtøøyy:

—Maačh miičh tøø xyhixy cooçh miičh jaduhñ tøø xyhøxcapy.

Mänitiä Jesús yhadsooyy:

—Jiiby miičh hñajty mdäna'ay piidspa'c. Cahnä Felipe hñajty xmiägäpxy.

49 Mänitiä Natanael miänaañ:

—Wiindsóñ, Dios miičh xyhuunghajp. Mhanehm̄by miičh ja'a judíošhajxy.

50 Mänitiä Jesús miänaañ:

—Päadyhøch ja'a nmädia'agy xmiäbøjcä cooçh jaduhñ nmänaañ cooçh miičh jiiby tøø nhixy piidspa'c.

Pero mhixaamby cooĉ maas hoy-yagjuøøñäjatypä nyajcähxø'øga'añ.

⁵¹ Mänitä Jesús miänáangumbä:

—Chaads mijts nnámá'awät, mhixaamby hajxy coo ja'a tsajpootyp yhawa'adsa'añ. Mhixaamby ja'a Diosmoonsä hajxy ja'a tsajpootypä coo hajxy chajpeda'añ coo hajxy ñaaxcäda'aga'añ maachä nwiinduumän, høøĉ ja'a Diosquexypä.

2

¹ Cumaaxc ja'a pøc hu'ug hänäjty jiada'añii maa ja'a cajpt hänäjty xiøhatiän Caná de Galilea. Jimä Jesús ja'a tiaj wioowä ² møødä Jesús møødä jiamiøødhajxy. ³ Mänitä vino quiøjxy. Mänitä Jesús ñämaayyä ja'a tiaj coog ja'a vino tøø quiøxy. ⁴ Mänitä Jesús yhadsooyt:

—Maam, ca'a mhaaw mbäda'agy. Ca'a myiiĉhä mgüeendä. Høøĉ nnajuøøby. Cahnä yhabaadyñä cooĉ nmayhajtúnät.

⁵ Mänitä Jesús ja'a tiaj miänaañ, ñämaayyä ja'a moonsähajxy:

—Naxy hajxy mdehm miäbøgät coo Jesús hajxy xmiägäpx xyhané'emät.

⁶ Jimä hamøj tsaanøøgow hänäjty quiärumna'ay tädujcä. Tägø'øwaamb jiiby tu'nøøgow mädaaxc-hii'xlitro o mägo'xlitro. Jue'e ja'a judíos hajxy hänäjty wia'añ, cø'øbujnøøhidøhñdy. Jadhñ hajxy hänäjty quiuhdujthaty. ⁷ Mänitä Jesús miänaañ, ñämaayyä ja'a moonsähajxy:

—Cudemø'øw nøø hajxy nøøgowooty. Cøxy yaghuts hajxy.

Mänit hajxy jiaanĉ yaghujĉ. ⁸ Mänit Jesús miänáangumbä:

—Jee'ppädsøm nøø hajxy weeñtiä. Nøcx ja'a mwiindsøn hajxy mo'ow.

Mänit hajxy jadhñ quiudiuuñ. ⁹ Tøø ja'a nøø hänäjty wia'añguiojy vino. Jesús jadhñ yajwa'añguioj. Mänitä moonsäwiindsøn ja'a vino quiøøĉhooyy. Mänit yhuucmajĉ. Cab hänäjty ñajuø'øy maa ja'a vino tøø chooñ. Pero ñajuøøby ja'a moonsähajxy hänäjty; hiĉ, je'e ja'a nøø hajxy hänäjty tøø jiee'ppädsømy. Mänitä moonsäwiindsøn ja'a jamiø'ød miøjyaaxy. ¹⁰ Mänit ñämaayyä:

—Jayøjp ja'a hovyino hajxy naxy ñä'ägädä temy. Coo ja'a woybä wichpähajxy hänäjty com tøø yhu'ugy, mänit hajxy hänäjty jiaac tema'añ ja'a vino ca'a jaty hoybä. Pero miüĉ, cahnä hovyino mdemyñä.

¹¹ Coo Jesús ja'a vino yajwa'añguiojy jimä Caná de Galilea, hijxtahñd jadhñ yajcähxø'tsohñ coo miøjjä coo jiaanĉhä. Coo Jesús ja'a jiamiøødhajxy jadhñ yhiĉxy coo Jesús ja'a vino yajwa'añguiojy, paadiä Jesús miädia'agy miäbøjcäxä.

12 Mänitä Jesúshajxy jiiby yhädaacy maa ja'a cajpt jaduhn xiøhatiän Capernaum, mөөдä tiaj, mөөдä piuhya'ayhajxy, mөөдä jiamiөөdhajxy. Coö hajxy jiiby quiädaacy, mejtsxөө тэгөөгхөө hajxy jiiby yhiyty.

13 Jadáanäp ja'a pascuaxөө hänäjty jim maa ja'a cajpt jaduhn xiøhatiän Jerusalén. Ja'a judíoshajxy hänäjty jim yag-jadáanäp. Mänit Jesús jim ñöcxy Jerusalén. 14 Coö jim quioo'ty, mänit jiiby tiøjtägөөyy maa ja'a tsajtøjc hamøjpän maa ja'a judíos ja'a Dios hajxy hänäjty wyiingudsähgø'øyän. Jiiby ja'a wajtoo'pähajxy hänäjty mөөдä meegtoo'pä mөөдä palomatoopä. Jaaná jiipiä xädø'øñguiuwijtspähajxy hänäjty yhäñaabiä. 15 Coö Jesús jaduhn yhiyty, mänitä xaäch wyidsø'cy. Mänitä ju'xt yhädiuñ. Mänitä jäya'ayhajxy cøjx yhöxpäbo'oyii jiiby tsajtøgooty mөөдä waj mөөдä meeg cøxiä. Mänitä Jesús yajtsitø'cy ja'a xädø'øñguiuwijtspä mieexähajxy. Cøjx ja'a xiädø'øñhajxy yhöxxyty. 16 Mänitä palomatoopähajxy ñämaayyä:

—¡Yajpädsøm yø'ø mbaloma hajxy! ¡Cábøch nDeedy ja'a tiøjc hajxy xwiáanät halaplaaz!

17 Mänitä jiamiөөdhajxy jiahmiejtstaacy coö jaduhn yhity cujaay: “Mjaançh tehñ cwieendhadáanäbøch hädaa miich mdøjc nägø'ø nädecypä, hóyhøch hajxy cu xjia yajcuyagho'ogø'ow.”

18 Mänitä judíoshajxy miänaañ, ñämaayyä Jesús:

—Tii hijxtahñd højts xyajcähxø'ögáanäp hoy-yagjuөөñäjatypä pø mmөөд miich cuhdujt jaduhn coö yø'øya'ayhajxy tөө mgøxy høxpäbo'oy.

19 Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Coö hädaa tsajtøjc hajxy myagjidät, pues cudägөөгхөөyyøch nyaghoyөөdiägätsät.

20 Mänitä judíoshajxy miänaañ:

—Cujuxychägui'xtädujcumøjt hädaa tsajtøjc jecy miaayy y тэгөөгхөөyyä miich myaghoyөөdiägatsa'añ. Cab højts jaduhn nmäbøcy.

21 Pero jue'e Jesús hänäjty ñänøømby “ja'a tsajtøjc”, ja'a yhamdsoo ni'x ja'a yhamdsoo copc. 22 Coö Jesús hänäjty cujecy tөө jiaançh juyypicy, mänitä jiamiөөdhajxy jiahmiejtstaacy nebiaty hänäjty tөө miäna'añän. Mänitä Diosmädia'agy hajxy miäbøjnä mөөдä Jesús ja'a miädia'agy.

23 Mänaa ja'a Jesús jim yhitiän Jerusalén ja'a pascuaxөөjooty, mänitä cu'ugä Jesús hajxy yhiyty coö ja'a Jesús ja'a hoy-yagjuөөñäjatypä hänäjty yajcähxø'øgy. Mänitä Jesús ja'a miädia'agy miäbøjcäxä nämøj nämay. 24 Pero cabä Jesús hänäjty yajwiinhøøñ, je'eguiøxpä coö hänäjty ñajuø'øy hamdsoohaamby coö ja'a cu'ughajxy hänäjty hamuumdu'joot

quia'a mǎbøcy. ²⁵ Hix, hamdsoohaambiä Jesús hǎnajty ñajuø'øy coo hajxy haxøøg nwiinmahñdyhǎjtǎm nǎgøxiä. Cabä Jesús hǎnajty pøn miäyajtøy neby hajxy nwiinmahñdyhǎjtǎm.

3

¹⁻² Coo maxiøø hǎnajty tøø yhiñä, mänitǎ copc-hajpä jim tu'ug miejch maa Jesúsǎn. Nǎmay hajxy hǎnajty quiopc-haty maa judíoshajxiǎn. Nicodemo ja'a copc-hajpä hǎnajty xiøhaty. Pianøcxǎp ja'a fariseos miädia'agyhajxy hǎnajty. Tøø hǎnajty quioodsø'øy coo jim miejch maa Jesúsǎn. Mǎnit Jesús ñǎmaayyǎ:

—Wiindsón, nnajuøøby højts coo miichǎ Dios tøø xquiexy yajnähixøøbiä. Coo miichǎ Dios häxøpy xquia'a puhbety, caj miich hoy-yagjuøøñǎjatypǎ häxøpy myajcǎhxø'øgy.

³ Mǎnit Jesús miǎnaañ:

—Chaads miich tehñ tiøyhajt nnǎmǎ'awät, coo mga'a miindǎgats mga'a cahdǎgǎtsǎt, cabä Dios xyhané'emät.

⁴ Mǎnit Nicodemo yajtøøyy:

—Pero neby jaduhñ mmiindǎgats mgahdǎgǎtsǎt coo hǎnajty tøø mmǎjaanǎ. Neby jiiby mdǎgøødiǎgǎtsǎt ja'a mdaj jioodooty coo jiiby jadǎhooc mmaaxhuunghǎdät.

⁵ Mǎnit Jesús yhadsooyy:

—Pues caj. Chaads miich tehñ tiøyhajt nnǎmǎ'awät, coo mga'a miindǎgats mga'a cahdǎgǎtsǎt nøøhaam møødǎ Dios yhEspírituhaam, cabä Dios xyhané'emät. ⁶ Coo tøø mmiñ tøø mga'ay nebiä maaxhuungǎn, Dios je'e xmiooyy ja'a mni'x ja'a mgopc møødǎ mjuøhñdy. Y jaduhñ mǎwíinǎts je'e, coo Dioshespíritu mbadu'ubøgät, nebiä miindǎgach cahdǎgachpǎn mmǎhmø'øwät. ⁷ Ca'a myagjuø'øy cooçh jaduhñ nnǎma'ay coo tsipcøxp mmiindǎgats mgahdǎgǎtsǎt.

⁸ Coo poj jaduhñ xiämemy, cab hajxy nnajuøøyyǎm maa myinø'øy maa ñøcxø'øy. Homiaajǎ poj xiämemy. Mmǎdówǎp jaduhñ pero caj mhíxät. Jaduhñ mǎwíinǎts ja'a Dios yhEspíritu coo xjiøottǎgø'øw coo xquiøptǎgø'øwät. Coo jaduhñ mmǎbøgät hamuumdu'joot, jaduhñ mjǎdät nebiä miindǎgach cahdǎgachpǎn —nømä Jesús miǎnaañ.

⁹ Mǎnitǎ Nicodemo yajtøøgumbǎ:

—Neby je'eduhñ mnǎnømy.

¹⁰ Mǎnit Jesús yhadsooyy:

—Yajnähixøøbiä miich mduunghajpy maa ja'a judíoshajxiǎn pero cáhnøch nmǎdia'agy xwyiinjuøøyyǎbǎ. ¹¹ Chaads miich tehñ tiøyhajt nnǎmǎ'awät. Nmǎdiaacyy højts mädyiijaty højts nnajuøøby y nnǎgapxyp højts mädyiijaty højts tøø nhixy. Pero mijts, cab højts mijts nmǎdia'agy xñǎ'ägädǎ mǎbøjcǎ. ¹² Tøø hajxy nja yajmøødmǎdia'agy tijaty yaa ja hijp hǎdaa yaabǎ

naaxwiin, pero cab hajxy mmäbøcy. Hoorä, cooçh ja'a tsajpootypä hajxy nyajmøødmädiá'agät, ni je'e hajxy mga'a wiinjuó'øwät.

¹³ 'Ni pøn jim quia'a hoyñä tsajpootyp. Jagóoyyøch jim nidiuhm ndsooñ, høøch ja'a Diosquexypä. Páadyhøch ja'a tøyhajt nmøødä neby jim. ¹⁴ Ja'a Moisés, jimä tsahñdyhahädiuunmaxy yujpahy quepyquiøxp jim pactuum. Jaanä jadúhnhøch jäya'ay xyujpa'awaambä, høøch ja'a Diosquexypä. ¹⁵ Pønjátyhøch nmädiá'agy xmiäbøjcäp, cabä yháañmähajxy mänaa quiuhdägoyya'añ. Cøjxta'axiøø hajxy jiugyhada'añ nebiä Dios jiugyhatiän —nømä Jesús miänaañ.

¹⁶ Xjiaançh tehñ chojc xjiaançh tehñ pia'häyóowäm ja'a Dios hajxy nägøxiä, mäduhñtiä hajxy yaa nhíjtäm hädaa yaabä naaxwiin; paadiä tiu'ughuung ñähdujcy. Coø ja'a mädiá'agy hajxy hamuumdu'joot nmäbøjcämät ja'a Dioshuungcøxpä, cabä nháañmähajxy mänaa quiuhdägóoyyämät. Jaduhñ hajxy cøjxta'axiøø njugyhájtämät nebiä Dios jiugyhatiän. ¹⁷ Paadiä Dios ja'a yHuung yaa tøø quiexy hädaa yaabä naaxwiin coø hajxy jaduhñ ween xñähho'túutäm. Cab hajxy jaduhñ xya-jcumädowáañäm.

¹⁸ Pønjatiä Dios yHuung ja'a miädiá'agy mäbøjcäxäp, cab hajxy je'e yajcumädowa'añii. Pønjaty ca'a mäbøjp, tøø Dios miäna'añ cooc hajxy yajcumädowa'añii, coogä Dios ja'a yHuung ja'a miädiá'agy quia'a mäbøjcäxä. ¹⁹ Coø Dios yHuung yaa yhooyy hädaa yaabä naaxwiin, hagoodstuum jäya'ayhajxy hñajty yhity. Paady hajxy hñajty yhity hagoodstuum coø haxøøgwiinmahñdy hajxy hñajty tiuñ. Cabä Dios yHuung miädiá'agy hñajty miäbøjcäxä. Jaduhñ mäwínäts je'e nebiä jøønän. Paady jaduhñ nebiä jøønän, jaduhñ jäya'ayhajxy piädsømät hagoodstuum. Pønjaty hagoodstuum mähmø'øwaamb, je'eds Dios ñänøømby coø hajxy yajcumädowa'añii. ²⁰ Pønjaty haxøøgwiinmahñdy tuumb, cab hajxy chocy maa jiajjiän. Cähxø'øgaamb yhaxøøgwiinmahñdyhajxy je'e, paady hajxy quia'a pädsøma'añ jajtuum. ²¹ Pønjaty panøcxaamb ja'a tømädiá'agy, je'eds jaduhñ pädsømaamb jajtuum. Paady hajxy jaduhñ piädsøma'añ, jaduhñ quiähxø'øga'añ coø Dios hajxy tøyhajt jiaançh puhbedyii.

²² Mänitä Jesúsahajxy jim ñøcxy Judeanaaxooty møødä jiamioødhajxy. Coø hajxy jim miejch, mänit hajxy tiägøoyy mäyajnäbejpä. Maxiøø hajxy jim yhiyty mäyajnäbejpä. ²³ Jaanä jimä Juanghajxy hñajty miäyajnäbejpä maa ja'a cajpt hñajty xiøhatiän Enón. Salim cajpt mäwiingón jaduhñ. Comä nøø hñajty jim. Mejtsp jäya'ayhajxy hñajty jim näbejpä. ²⁴ Cahnä Juan hñajty chumyii.

²⁵ Mänitá Juan ja'a jiamiøødhajxy tiägøøyy mädiaacpä møødä judiøshajxy nämejtsc nädägøøg. Je'e hajxy hänäjty miädiaacyy neby hajxy ñábétät. ²⁶ Mänit Juan hoy ñäma'ayii:

—Wiindsón, xiiby yø'øya'ay miäyajnäbety, ja'a miich hijty jim xmiøødhijpä ja'a Jordánpä møjnøøhawiiimb, ja'a miich tøø mnägápxiäbä coo Dios tøø quiexy. May jäya'ay tøø ñämech maa miäyajnäbetiän.

²⁷ Mänit Juan miänaañ:

—Coo ja'a Dios jaduhñ tøø miäna'añ, paadiä Jesús miädia'agy pianócxäxä nämay. ²⁸ Tøø hajxy mmädoy cooch nga'a Cristo. Jawyínhoch Dios xquiejxy. Páadyhöch jawyiin xquiejxy cooch mädia'agy nyajwá'xät yø'ø Jesúsçxpä. ²⁹ Coo ja'a pøc hu'ug maa jiadyii, ja'a jamiø'ød, je'eds ja'a jaxie'eb møød. Ja'a jamiø'ød ja'a miägu'ughajpä jii hijpä, xoonäacp je'eduhñ coo jamiø'ød quiapxy. Jaanä xoonäacpøch høøchpä je'eguiøxpä coo Jesús miädia'agy pianócxäxä nämay. ³⁰ Tehngahnä hajxy miayø'øwa'añ, ja'a Jesús miädia'agy hajxy panócxäbä. Pero pønjätyhöchä nmädia'agy xpianócxäp, haweenø'øwaamb hajxy je'e.

³¹ Xyhanéhäm hajxy je'e nägøxiä, jaaya'ay jim tsohmä tsajpootyp. Yaayyä hajxy ndsänáayyäm hädaa yaabä naaxwiin, y hädaa yaabä naaxwiimbä mädia'agy hajxy nmädiácäm. Pero jaaya'ay jim tsohmä tsajpootyp, ³² je'eduhñ miädiaacyy nebiaty jim tøø yhixy tøø miädoyyän tsajpootyp. Pero cabä miädia'agy miäböjcäxä nämay. ³³ Pønjätiä Jesús miädia'agy mäsöjcäp, je'eds tøyhajt yejp coo Dios tiømiädia'agy. ³⁴ Jaaya'ay Dios tøø quiéxiäbä, Diosmädia'agy je'eduhñ miädiaacyy. Hamuumdu'joot Dios ja'a Jesús ja'a Dioshespíritu miooyy nebiä Jesús jaduhñ miädiaactägátsät. ³⁵ Chojpy ja'a Dios ja'a yHuung; paadiä cøxiä wiinä tøø yajcø'ødägø'øy. ³⁶ Pønä Dios yHuung ja'a miädia'agy mäsöjcäp, je'eds cøjxta'axiøø jugyhadaamb nebiä Dios jiugyhatiän. Ja'a hajxy ca'a mäsöjöpä, cab hajxy jaduhñ jiugyhada'añ nebiä Dios jiugyhatiän; yajcumädownänp hajxy je'e ja'a Diósäm.

4

¹⁻³ Coo Jesús miädoyhajty coogä fariseoshajxy hänäjty tøø miädoyhaty coogä Jesús ja'a jiamiøødhajxy hänäjty maas may yajmäböcy y yajnäbety quejee Juan, mänit Jesús hajxy wyiimbity Judea. Galilea hajxy ñøcxtägajch.

⁴ Jim hajxy ñaxøøyy Samarianaaxooty. ⁵ Mänit hajxy jim miejch maa ja'a cajpt hänäjty xiøhatiän Sicar jim Samarianaaxooty, mäwiingón maa José ñädeedyñaaxän. Ja'a tiedy

jaduhñ jecy xøhajt Jacob. ⁶⁻⁸ Jimä nõøjut mädyii José yajmämähmøöyyä coo Jacob yho'cy. Coo Jesúsahajxy jim miejch maa nõøjutän, tøø Jesús hänajty yhanuu'xø'oy. Mänit Jesús yhøxtaacy nõøjutpa'a. Tøø hänajty quiujyxiøøjø'oy. Mänitä jiamioødhajxy ñøcxy cajptooty juuguiaabiä. Mänitä to'oxiøjc tu'ug quiädaacy nõøgoombä; Samaria hänajty chooñ. Mänit Jesús to'oxiøjc ñämaayy:

—Høøchä nõø móoyyác.

⁹ Mänit Jesús ñämaayyä:

—Tiich miich nõø coo xmiäyujwa'añ. Jue'e miich ndsooñ Judea. Høøch, yaaçh ndsooñ Samaria.

(Ix, cabä Judéabä jäya'ayhajxy hänajty miøødnijiootpaadyii ja'a Samáriabä jäya'ayhajxy.) ¹⁰ Mänit Jesús yhadsooyy:

—Coo häxøpy mnajuø'oy tii mayhajt Dios tiunaamby maa miichcøxpän y pønch høøch cooçh ja'a nõø tøø nja yujwa'añ, mänitøch cu xmiäyujwaañ ja'a nõø ja'a ni mänaa ca'a tøøtspä.

¹¹ Mänitä to'oxiøjc yhadsooyy:

—Tsäguhñ, cøøc hädaa nõøjut. Caj miich tii mmøødä coo ja'a nõø myajwohmßädsømat. Maa tyijy miich ja'a nõø mbáadät, ja'a ni mänaa ca'a tøøtspä. ¹² Nejy, maas móctäm miich cuhdujt mmøødä quejee Jacob cuhdujt jegyhajty miøødä, ja'a hajxy hijty nhaphajt ndeedyhajtäm. Je'e hädaa nõøjut xyajmämähmøöyyäm. Yaa jecy ñøøhuucy møødä yhuunghajxy møødä yhanimalhajxy.

¹³ Mänit Jesús yhadsooyy:

—Coo hädaa nõø hajxy yhu'ugy, najxp tiødsø'øhajxy jaduhñ. Mänit hajxy tiødsø'øbáatägumbä cujaboom cumaaxc. ¹⁴ Høøch, nyéjpiøch ja'a nõø, ja'a ni mänaa ca'a tøøtspä. Coo hajxy yhu'ugät, ni mänaa ja'a tødsø'ø hajxy quia'a paattägájtänät. Cøjxta'axiøø hajxy jaduhñ jiugyhada'añ nebiä Dios jiugyhatiän.

¹⁵ Cahnä to'oxiøjc ja'a mädia'agy hänajty wyiinjuø'oyñä nebiä Jesús ja'a nõø ñägapxiän. Jue'e Jesús jaduhñ ñänøøm ja'a mayhajt ja'a Dios jaduhñ tiunaamby maa højtscøxpän. Mänit to'oxiøjc miänaañ:

—Høøchä nõø móoyyác nébiøch tødsø'ø xquia'a páatnät. Jaduhñhøch yaa min nga'a nõøwóhñnät.

¹⁶ Mänit Jesús miänaañ:

—Nøcx ja'a mnihyhap mõjya'ax; mänit yaa mwoomínät.

¹⁷ Mänit to'oxiøjc yhadsooyy:

—Cábøch nnihyhap.

Mänit Jesús miänaañ:

—Tehm tiøyhajt miich jaduhñ mmäna'añ coo nihyhap mga'a møødä. ¹⁸ Mägooxcä mnihyhap tøø mmøødtsäna'ay, y

yø'ø ya'adiøjc xim̄ mmøødpä, tøyhajt, ca'a myiichä mhamdsoo nihyhap yø'ø.

¹⁹ Mänit to'oxiøjc miänaañ:

—Tsäguhm̄, nyo'mädóbiøch jaduhñ coo miich ja'a Diosh-espíritu mmøødá. ²⁰ Jim̄ højts nhap ndeedy ja'a Dios hajxy hijty jecy wyiingudsähgø'øy maa yø'ø tunän. Pero mijts mänaamb coo hajxy jim̄ nwiingudsähgøøyyämät jim̄ Jerusalén.

²¹ Mänit Jesús yhadsooyy:

—Muuxy, mabójcägøch nmädia'agy. Habaadaañnap je'ejan coo mijts ja'a Diosteedy homiaaja mwiingudsähgø'øwaañnä. Ca'a ñä'a jiiyyä hajtiä mwiingudsähgø'øwaañ maa yø'ø tunän ni jim̄ Jerusalén. ²² Hoy Dios hajxy mja wiingudsähgø'øy, cab hajxy mhixiä. Højts, nhixy højts ja'a Dios. Jaduhñ ja'a Diosmädia'agy miänaañ coo ja'a judíos jäya'ay tu'ug yajnähwa'ads yajcuhwa'adsa'añ. ²³ Pøn̄ ja'a Dios tehñ tiøyhajt wiingudsähgøøñäp, je'eds hamuumdu'joot wiingudsähgøøby. Jaduhñäts ja'a Dios chocy coo wyiingudsähgø'øwøød hamuumdu'joot. ²⁴ Jaduhñä Dios nebiä poj nebiä täxa'ajan. Tsipecøxp hit ja'a Dios hajxy nwiingudsähgøøyyämät.

²⁵ Mänit to'oxiøjc miänaañ:

—Ja'a Cristo, ja'a Dios quiexaambiä, je'e højts nhahíxäm. Coo je'e quiäda'aga'añ, mänit højts je'e cøxiä xyhawaañañäm.

²⁶ Mänit Jesús miänaañ:

—Høøchäts je'e ja'a Cristo.

²⁷ Mänit Jesús jiamioødhajxy miehch. Coo hajxy yhijxy coo Jesús ja'a to'oxiøjc hänäjty miøødmädia'agy, yagjuøøyy hajxy jaduhñ. Pero cab hajxy yajtøøyy tiiguiøxpä Jesús ja'a to'oxiøjc hänäjty coo miøødmädia'agy. ²⁸ Mänitä to'oxiøjc jii by chohñ maa hajxy hänäjty miädia'aguiän. Jiibiä miajt ñähgueecy, ñøcxy je'e cajptooty, hoy ja'a cu'ughajxy ñäma'ayii:

²⁹ —Jam̄ jäya'ay hajxy tu'ug huug híxäm. Tøøch je'e xñajuø'øy nebiátyhøch haxøøgpä tøø nduñ. Jaduhñhøch je'e tøø xyhawaañä. Je'e ndijjiäda'a je'e ja'a Cristo.

³⁰ Mänitä cu'ughajxy tiu'ubøjcy cajptooty, ñänøcxy ja'a Jesús hajxy. ³¹ Jim̄ä Jesús hänäjty ñäma'ayii ja'a jiamioødhajxy:

—Wiindsøn̄, cay.

³² Mänit Jesús yhadsooyy:

—Xiiçh jøø'xypøcy nmøødá. Cab hajxy mnajuø'øy tii je'eduhñ.

³³ Mänitä jiamioødhajxy ñiñämaayyä:

—Nejy, tøø jioø'xypøquiäda'a yajméjtsäxä.

³⁴ Mänit Jesús miänaañ:

—Cooch jaduhñ nmänaañ cooch jøø'xypøcy nmøødá, je'eçh hänäjty jaduhñ nnänøøm̄by cooch njootcujcä, cooch

ngudiúnät nébiøch Dios tøø xyhane'emiän, cooçh tiuung nyajmäyayät; je'eçh jaduhñ tøø xquiexy. ³⁵ Huug hix yø'øya'ay hajxy xii mänajpä. Xmiäbøgåanäbøch nmädia'agy hajxy yø'ø. Jaduhñ mäwíinäts høøçhä nmädia'agy nebiä tøømd paquiä miayø'øyän. Tehm quiähxø'p jaduhñ. Cab hajxy jaduhñ mdehm miäná'anät nebiä niippädøjc-hajxy miäna'añän cooc mädaaxpo'o yhabety, mänítäc hajxy je'e yajpädø'øga'añ. ³⁶ Põñhøch jäya'ay ja'a nmädia'agy xyajmäbøgåanäp, xoonäda'agaamb hajxy je'e coo hajxy je'e may miäbøga'añ. Quipxy hajxy miøødxoonäda'aga'añ ja'a Diosmädia'agy hajxy jayøbajt yaghawa'xøøçhöñäbä. Ja'a hajxy yajmäbøgåanäbä, je'edshajxy cøjxta'axiøø jugyhadaamb nebiä Dios jiugyhatiän. ³⁷ Tøyhajt je'eduhñ nebiä jäya'ayhajxy miäna'añän: "Wiingpä je'e niip, y wiingpä je'e yajpädø'p." ³⁸ Tøøçh mijts nwiinguexy coo mijts jäya'ay ja'a Diosmädia'agy hajxy myajmäbøgät, ja'a hajxy hijty tøø miädoyhátiiäbä. Wiingpä hajxy jayøbajt yajmädoyhajt; mijts høxhaam myajmäbøgaamby —nøm Jesús miänaañ.

³⁹ Ja'a Sicarpä jäya'ayhajxy, nämay hajxy je'eduhñ miäbøjcä ja'a Jesús miädia'agy. Paady hajxy je'eduhñ miäbøjcy coo ja'a to'oxiøjc hänäjty jaduhñ tøø ñägapxy cooc yhäxøøgwíinmahñdy cøjx ñajuøøyyäxä, møød cooc cøjx yhawaandøøwäxä. Jimä Sicarpä jäya'ayhajxy hänäjty xiøønaxy Samarianaaxooty. ⁴⁰ Mänit Jesús hoy miänuu'xta'agyii coo jim miähmø'owät maa quiajpthajxiän. Mänit jiaançh mähmøøyy. Mejtsxøø je'eduhñ jim yhiyty. ⁴¹ Coo Jesús jiaac yajmøødmädiaacy ja'a jäya'ayhajxy, nämay ja'a miädia'agy jiaac mäbøjcäxä. ⁴² Mänitä to'oxiøjc hajxy ñämaayy:

—Høxtahm̄ds miich jim hoy mnägapxiän cajptooty, cab højts tu'joot nmäbøjcy. Pero coo højts jiiby ngädaacy, mänit højts je'e xtiehm̄ yhamdsoo møødmädiaacy. Mänit højts nmäbøjcy. Mänit højts nnajuøøyy coo yø'øyá'adiäm Cristohaty. Yø'øds hajxy xyajnähwá'ads xyajcuhwa'adsáañäm nägøxiä mäduhñtiä hajxy yaa ndsänáayyäm hädaa yaabä naaxwiin.

⁴³ Nägooyyä mejtsxøø yhabejty, mänit Jesús hajxy tiu'ubøjnä, ñøcxnä hajxy jim Galilea. ⁴⁴ Hamdsoo Jesús je'eduhñ miänaañ cooc hajxy quia'a wiingudsähgø'øyii maa yhamdsoo cajptän, ja'a Diosmädia'agy hajxy yaghawa'xøøbiä. ⁴⁵ Pero coo Jesús jim miejch Galilea maa yhamdsoo cajptän, mänit yajpoo'xä haxi'ig haxón. Paadiä Jesús yajpoo'xä, coo jäya'ayhajxy hänäjty tøø yhixy hoy-yagjuøøñäjatypä, nebiaty Jesús jim tøø tiuñ tøø yajcähxø'øgy Jerusalén ja'a pascuaxøøjooty.

⁴⁶ Mänit Jesús jim jadähooc miéjtscumbä Caná de Galilea maa ja'a nøø hänäjty tøø yajwa'añguiojjiän vino. Jimä go-biernä mioonsä hänäjty tu'ug tøø miech. Tu'ugä yhuung

hänajty tøø pia'ambety jim Capernaum. ⁴⁷ Coo ja'a gobiernä mioonsä miädoyhajty coo Jesús hänajty tøø miech jim Galilea, mänit Jesús hoy miänuu'xta'agyii coo yhuung nøcxy yajmøcpøjcäxä. Møjta'agy yhuung hänajty. ⁴⁸ Mänitä gobiernä mioonsä ñämaayyä:

—Mijts, cahnä hajxy mmäbøcyñä, hoy hajxy tøø mja mädoyhaty cooçh hoy-yagjuøøñäjatypä tøø nduñ. Mänit hajxy mmäbøga'añ coo hajxy mhuuc tehñ yhixa'añ.

⁴⁹ Mänitä gobiernä mioonsä miänaañ:

—Tsógäm, jam hadøøçhä; chámhøch nhuung yho'ogaannä.

⁵⁰ Mänit Jesús miänaañ:

—Wiimbit jootcujc. Cabä mhuung yho'oga'añ.

Mänit Jesús miädia'agy jiaançh mäbøjcäxä. Mänit gobiernä mioonsä jiaançh wiimbijty. ⁵¹ Tu'haamhädaacpä ja'a mioonsähajty jiojcubaadøøyyä. Mänit yhawáañäxä cooc yhuung hänajty tøø jiaançh møcpøcy.

⁵² Mänit yajtøøyy mädunajtä hänajty tøø miøcpøcy. Mänit ñämaayyä:

—Häxøøy ja'a tiøy tiøjch cuyxioøøho'ogy.

⁵³ Mänit ja'a gobiernä mioonsä jiaançh jahmiejch coo Jesús hänajty häxøøyhajty cuyxioøøho'ogy tøø miäna'añ cooc yhuung miøcpøga'añ. Mänit Jesús ja'a miädia'agy cøjx miäbøjcäxä mäduhñtiä hajxy tiu'ugtøjca.

⁵⁴ Miämetsc-hoocpä Jesús je'eduhñ yajcähxø'cy ja'a hoy-yagjuøøñäjatypä jim Galilea. Mänit je'eduhñ yajcähxø'cy coo hänajty tøø yhoj Judea.

5

¹ Mänit Jesús ñøcxcumbä jim Jerusalén xøøhajpä. Ja'a judíos xiøøhajxy hänajty jadäänäp. ² Jimä tsiidaact jaduhñ tu'ug xiøhaty Betzata, ja'a hebreohayuuc-haamby. Jimä tsiidaact mädøyyä maa ja'a meegtoo'taactän. Mägoøxc-hit ja'a tøjwiing wäditiä jim maa ja'a tsiidaactän. ³ Mayyä pa'amjäya'ay hänajty jim quio'na'ay møødä wiindspä møødä tecymia'adpä møødä tecymiucypiä. Jim hajxy hänajty yhahixy coo ja'a nøø jaduhñ jiädsenyó'oyät. ⁴ Wiingumänaa ja'a Dios mioonsä tsajpootypä hänajty tu'ug quiäda'agy nøøyagjädsenyohbiä maa ja'a tsiidaactän. Pero cab hänajty quiähxø'øgy. Nägooyyä ja'a nøø hajxy hänajty jaduhñ yhixy tiägø'øy jädsenyohbiä, mänitä pa'amjäya'ayhajxy tiägø'øy nøøjooty. Ja'a hänajty jayøbajt tehñ tiägøøçhohmbä, je'eds hänajty jaduhñ møcpøjp nidiuhm. Hoy tyii pa'amä hänajty jia møødä, yajnaxyp je'e. ⁵ Jim jäya'ay hänajty tu'ug pia'amgo'na'ay. Miähii'xmajmocxtägøøgjumøjtpä hänajty

jim̄ tøø yhity. ⁶ Coo Jesús ja'a pa'amjäya'ay jaduhñ yhiixy, mänit Jesús yajtøøyy:

—Nejy, mmøcpøgaambä.

⁷ Mänitä pa'amjäya'ay yhadsooyy:

—Cábøch nbøn pønñhøch xpiädá'agäp nøøjooty coo ja'a nøø tiägø'øy jädsenyohbiä. Cooch hänajty jii by nja tægø'øwa'añ, tøø wiingpä hänajty tiägøøñä.

⁸ Mänit Jesús miänaañ:

—Pädø'øg, yajpädø'øg mdo'ogy, yohñä.

⁹ Mänitä pa'amjäya'ay jaduhñ jiaanç møcpøjcy. Mänitä miaabejt jiaanç yajpädø'cy yo'oyø'cy. Poo'xxiøøjooty hänajty je'e. ¹⁰ Mänitä judíoshajxy miänaañ, ñämaayy ja'a craa ja'a hänajty tøø yajmøcpøgyíjábä:

—Poo'xxiøø jäda'a. Cabä cuhdujt jaduhñ myiñ coo yø'ø mdo'ogy jäda'a mgapwädítät.

¹¹ Mänit jäya'ay yhadsooyy ja'a hänajty tøø miøcpøquiäbä:

—Jaayá'ayhøch tøø xyajmøcpøquiäbä, je'eçh jaduhñ xñämaayy cooch ndo'ogy nyajpädø'øgät.

¹² Mänit miäyajtøøwa:

—Pøn jaduhñ tøø xñäma'ay coo mdo'ogy myajpädø'øgät, coo myo'oyø'øgät.

¹³ Cabä mähdiøjc ñä'ä hadsooyy. Hix, jaanç tehñ ñämay jäya'ayhajxy hänajty jim̄. Tøø Jesús hänajty yhiixtägóoyyänä. Paadiä mähdiøjc hänajty quia'a najuø'øy waamb yhadsówät.

¹⁴ Mänit cueñtiä, mänit Jesús yhiixcumbä maa ja'a tsajtøjc hamøjpän. Mänit Jesús miänaañ:

—Huuc mäadow, chaa miich nnämá'awät, tøø miich mmøcpøcy. Ca'a tii pojpä cádieey mduñ coo maas haxøøg mjádät.

¹⁵ Mänitä mähdiøjc hoy ñägaxy maa ja'a judíoshajxiän cóodäm Jesús je'e, ja'a hänajty tøø miäyajmøcpøquiäbä. ¹⁶ Coo Jesús ja'a hoy-yagjuøøñäjatypä yajcähxø'cy ja'a poo'xxiøøjooty, paadiä judíos Jesús hajxy miädsiphajty; paady hajxy wyiinmaayy nebiä Jesús hajxy yaghó'ogät. ¹⁷ Mänit Jesús miänaañ, ñämaayy ja'a judíoshajxy:

—Cábøch nDeedy mänaa tiuumbädø'øy. Jäda'anäbaadyñä tiuñ. Páadyhøch jaduhñ nbaduumbä, hoy jaduhñ jia poo'xxiøøjootiä.

¹⁸ Paady hajxy jia wiinmaayy nebiä Jesús hajxy yaghó'ogät, coo Jesús ja'a hoy-yagjuøøñäjatypä yajcähxø'cy ja'a poo'xxiøøjooty, møød coo jaduhñ miänaañ cooc Dios Tieedyhaty, møød coo yajnimiäbaatä nebiä Diosän.

¹⁹ Mänit Jesús miänaañ, ñämaayy ja'a judíoshajxy:

—Chaads mijts tehñ tiøyhajt nnämá'awät, cábøch nhamdsoo tuung nduñ; jadúhñhøch nduñ nébiøch nDeedy

jim tiuñän. Nebiátyhøch nDeedy tiuñ, jadúhnhøch nduumbä.
²⁰ Xchójpøch nDeedy. Xyajnáhixøøbiøch nebiaty je'e tiuñ. Maas hoy-yagjuøøñátyhøch nDeedy xyajnáhixø'owa'añ neby hajxy myagjuø'owät. ²¹ Yagjujypiø'jpiøch nDeedy ja'a ho'ogyjiäya'ay. Jaaná jadúhnhøch nyagjujypiøgaambä, pønjátyhøch nyajnáhdíjáp. ²² NDéedyhøch, cab je'e pøn yajcumädowa'añ. Høøch je'e tøø xquihdujtmø'oy coøch jäya'ay nyajcumädowät, ja'a hajxy ca'a mädia'agymiäbøjpä. ²³ Páadyhøch jaduhñ tøø xquihdujtmø'oy coøchä jäya'ayhajxy ween xwyiingudsähgø'øy nébiøch nDeedy wyiingudsähgø'øyijän. Pønjátyhøch hajxy xquia'a wiingudsähgøøby, ni nDéedyhøch hajxy xquia'a wiingudsähgøøyyäbä, ja'açh tøø xquieñiäbä.

²⁴ 'Chaads mijts tehñ tiøyhajt nnämä'awät, pønjaty højts nmädia'agy hajxy xmiäbøgäänäp móødhøch nDeedy, tøø ja'a haxøøgpä hajxy quiøxy najtshixøøñä. Je'eds hajxy cøjxta'axiøø jugyhadaamb nebiä Dios jiugyhatiän. Cab hajxy je'e mänaa quiumädowa'añ. ²⁵ Ja'a hajxy ca'a mäbøjpä, tøø yhabaady coøchä nmädia'agy hajxy xmiäbøgäänä. Coøchä nmädia'agy hajxy jaduhñ xmiäbøjcät, jaduhñ hajxy jiugyhada'añ cøjxta'axiøø nebiä Dios jiugyhatiän. ²⁶ Miøødhøch nDeedy cuhdujt coo jäya'ayhajxy ñämä'awät coo hajxy jaduhñ jiugyhádat tsajpootyp cøjxta'axiøø. Je'eçh cuhdujt tøø xmio'oy coøchä jäya'ayhajxy jaduhñ nnämä'awät coo hajxy jim yhidät cøjxta'axiøø. ²⁷ Coøch je'eduhñ tøø xwyiinguexy, páadyhøch jaduhñ tøø xquihdujtmø'oy coøch nyajnáhdíjät nebiaty jäya'ayhajxy jíädät. ²⁸ Ca'a hajxy myagjuø'øy. Habaadaamb je'e coøchä ho'ogyjiäya'ayhajxy nyaaxpádsøma'añ. Mänitøch nmädia'agy hajxy xmiädowaanä. ²⁹ Mänit hajxy nägøxiä quiøxy jutpádsøma'añ mäduhñtiä hajxy hánajty tøø yho'ogy. Ja'açh nmädia'agy hajxy hánajty tøø xmiäbøjcäbä, je'eds hajxy nøcxaamb tsajpootyp. Ja'açh nmädia'agy hajxy hánajty tøø xquia'a mäbøjcäbä, je'eds hajxy ca'awaamb haxøøgtuum.

³⁰ 'Nyajtødiägøøbiøch nébiøch nDeedy xñäma'ayän. Ca'a yhøøchä nhamdsoo wiinmahñdy nyaghijpy. Ngudiúumbiøch jaduhñ nébiøch nDeedy xmiägapxy xyhane'emiän. Coøch jaduhñ ngudiuñ, páadyhøch ja'a tøyhajt nyecy coøch nyajtødiägø'øy. ³¹ Coøch häxøpy hamdsoo nniñägapxyii, mänit hajxy cu mmänaañ coøchä tøyhajt nga'a mädia'agy. ³² Jiichä wiingpä xñägapxy; nnajuøøbiøch coo ja'a tøyhajt je'eduhñ yecy. Diøshøch je'e xñägapxp. ³³ Tøøch mijts hoy xyajtøy maa Juangän pø Diøshøch tøø xjiaançh quexy. Mänitä Juan ja'a tøyhajt hajxy xmiooyy. ³⁴ Pero høøch, ca'a jiäyá'ayhøch tøø xyhawaanä coøch Dios tøø xquiexy. Nyagjahmiéjchpøch

mijts nebiä Juan hajxy tøø xyhawaanän cooçh Dios tøø xquiexy, neby hajxy jaduhñ mnähwa'ads mguhwá'adsät. ³⁵ Yajwa'xyp ja'a Juan ja'a Diosmädia'agy hijty. Xyajnähiçøøby hajxy hijty neby hajxy mnähwa'ads mguhwá'adsät. Hoy ja'a miädia'agy hajxy hijty mmädóowä. Pero cabä miädia'agy hajxy hijty mmäbøgaanä. ³⁶ Ndúumbiøch nébiøch nDeedy tøø xyhane'emiän. Cooçh jaduhñ nduñ, cähxø'p jaduhñ cooçh nDeedy tøyhajt tøø xquiexy. Cooçh hajxy jaduhñ xyhixy nébiøch nduñän, páquiøch nmädia'agy hajxy xmiäbøjcät, hoy ja'a Juan ja'a miädia'agy hajxy tøø mga'a ja mabøjcä ja'a høøçhcøxpä cooçh xñägapxy. ³⁷ Ja'a nDéedyhøch, ja'açh tøø xquiéxiäbä, høøçhcøxpä jiiyby tøø xyajcujaayii maa Diosmädia'aguiän. Pero cab hajxy mnajuø'øy cooçh nDeedy ja'a miädia'agy jaduhñ nmädiaacä. Cab hajxy mnajuø'øy cooçh jaduhñ nduñ nébiøch nDeedy tiuñän. ³⁸ Pero cábøch mijts nDeedy ja'a miädia'agy tøø xmiäbøjcä, ja'açh tøø xquiéxiäbä. Coø hajxy häxøpy tøø mmäbøcy, cu xmiäbøjcøch mijts ja'a nmädia'agy. ³⁹ Myajmädiaac-ho'py ja'a Diosmädia'agy hajxy, ja'a jecy mähmøøyyäbä cujaay. Paady hajxy jaduhñ myajmädiaac-ho'ogy coo tyijy hajxy jaduhñ mjugyhádat nebiä Dios jjugyhatiän. Chaads mijts hajxy nnämä'awät, cooçh nmädia'agy hajxy xyajtúunät, mänit hajxy jaduhñ mjugyhádat. Pero hóyhøch Diosmädia'agy xjia nägapxy, ⁴⁰ cábøch mijts ja'a nmädia'agy xmiäbøgaanä. Cooçh mijts nmädia'agy hamuumdu'joot xmiäbøjcät, mänit hajxy mabøcy mjugyhádat nebiä Dios jjugyhatiän.

⁴¹ 'Cábøch nmøjpäda'agy, hóyhøch jäya'ayhajxy xquia'a ja wiingudsähgø'øy. ⁴² Nnajuøøbiøch coo mijts Dios mga'a tsoçy. ⁴³ NDéedyhøch tøø xjia hamdsoo quexy. Pero cábøch mijts nmädia'agy xmiäbøgaanä. Coø wiingpä miédsät, je'eds mijts ja'a miädia'agy paquiä mmäbøgäänäp. ⁴⁴ Cábøch mijts nmädia'agy hoy xmiäbøgaanä. Jia tsojpy ja'a mjoothajxy jaduhñ coo jäya'ay hajxy xwyiingudsähgø'øwät. Pero cabä mjoothajxy choçy coo Dios hajxy xchógät. ⁴⁵ Ca'a yhøøçhä mijts jimñ nnäxø'øwø'øwaamby maa Dios wyiinduumän. Ja'a Moisésäts mijts jaduhñ xñäxø'øwø'øwaamb. Mmänaamb hajxy jaduhñ coo tyijy Diosmädia'agy hajxy mmäbøcy, ja'a Moisés jecy quiujähyyäbä. ⁴⁶ Coø mijts cu mjaançh mabøjcy, cu xmiäbøjcøch nmädia'agy hajxypä. Høøçhcøxpä Moisés jaduhñ jecy quiujahy. ⁴⁷ Pero pø cab hajxy mmäbøga'añ nebiä Moisés jecy quiujahyyän, ni høøçhä nmädia'agy hajxy xquia'a mabøgäänäbä.

6

¹ Cumejtspo'o cudägøøgpø'o Jesús jimñ ñøçxy mejyhawiimb.

Mejststu'u ja'a mejy xiøhaty Galilea møød Tiberias. ² Nämay Jesús hänajty pianøcxyii jäya'ayhajxy. Paady hänajty pianøcxyii coo hoy-yagjuøøñäjatypä hänajty tøø yajcähxø'øgy, møød coo pa'amjäya'ay hänajty tøø yajmøcpøcy. ³ Mänit Jesús hajxy jim wyiimbejty maa ja'a tunghduumän møødä jiamiøødhajxy. Mänit hajxy jim yhøxtaacy tunghduum. ⁴ Mäwiingomb ja'a pascuaxøø hänajty, ja'a judíoshajxy yagjáltäbä. ⁵ Mänit Jesús wyiinhee'ppejty coo jäya'ay hänajty may pianøcxyii. Mänit Jesús ja'a Felipe ñämaayy:

—Maa ja'a caayyøøc hajxy nbáatämät coo yø'øya'ay hajxy nyajcáayämät nämay.

⁶ Paadiä Jesús jaduhñ miänaañ, yhuuc nää mädia'agyhixaamby hänajty waambä Felipe hänajty yhadsowa'añ. Tøø Jesús hänajty hamdsoo wyiinmay nebiä jäya'ayhajxy hänajty yajcaya'añii. ⁷ Mänitä Felipe yhadsooyy:

—Ni mejtsmägo'x denariojuy ja'a tsajcaagy quia'a mädøyhädät, hoy hajxy tu'lii'xyjaty cu nja móooyäm.

⁸ Andrés ja'a Jesús ja'a jiamiøød hänajty tu'ug xiøhaty, ja'a Simón Pedro piuhya'ay. Mänitä Andrés ja'a Jesús ñämaayy:

⁹ —Chadsä pigäna'c ja'a cebadatsajcaagy miøødä mägoøxcä, møødä hacx metscä. Pero cab jaduhñ miädøyhädät. Hiḡ, majiäya'ay yø'øduhñ.

¹⁰ Mänit Jesús miänaañ:

—Näma'aw hajxy ween hajxy yhøxta'agy.

Møj jim miøøjiotä. Jim hajxy yhøxtaacy ja'a mägoøxmilpä ya'adiøjc-hajxy møødä to'oxiøjc-hajxy hawiing. ¹¹ Mänit Jesús ja'a tsajcaagy quiooñdsooyy. Mänit Jesús Dios jaduhñ ñämaayy: “Dioscujú'uyäp.” Mänit Jesús ja'a jiamiøød ja'a tsajcaagy miooyy. Mänitä jiamiøød ja'a tsajcaagy hajxy tiägøøyy yajwa'xpä maa jäya'ayhajxy hänajty yhäña'ayän. Møødä hacx hajxy yajmäwa'xøøbiä. Jaduhñtiä jäya'ayhajxy miooyyä mäduhñtiä hajxy hänajty quiaaya'añ. ¹² Coo hajxy quiaabiädøøyy, mänit Jesús ja'a jiamiøød ñämaayy:

—Yajpädø'øg tsajcaagyquiaadiuc hajxy møødä hacxtsu'tstuc, neby hajxy jaduhñ nga'a nähguéecämät.

¹³ Mänit ja'a tsajcaagyquiaadiuc hajxy cøjx yajpädø'øgy møødä hacxtsu'tstuc. Majmetscach hajxy yaghujch ja'a tsajcaagyquiaadiuc. ¹⁴ Coo jäya'ayhajxy yhijxy nebiä Jesús ja'a tsajcaagy hänajty tøø yajwa'añguiojjiän, mänit hajxy tiägøøyy mänaambä:

—Pues tehñ tiøyhajt, yø'øds je'e, ja'a hajxy hijty nhahíxämbä coo hajxy hijty xñämedsáañäm nebiä Diosmädia'agy miäna'añän.

15 Coo Jesús ñajuøøy coo hānajt̃ nøcxy piāda'aga'añii go-biernā mād̃sibø'øbā, mānit̃ jim̃ chohñnā. Mānit̃ jim̃ ñøcxnā nidiuhm̃ tuñjoot.

16 Coo chuujøøyy, mānitā Jesús jiamioødhajxy yhädaacy mejypia'a. 17 Mānit̃ hajxy tiägøøyy barcojooty. Mānit̃ hajxy tiu'ubøjcy. Jim̃ Capernaum hajxy hānajt̃ ñøcxa'añ mejyhawi-imb. Wiingoods hānajt̃. Cahnā Jesús ja'a jiamioød hānajt̃ piaadyñā. 18 Mānitā poj piādø'cy møc. Mānitā mejy chajcujy cøxp. 19 Mägøøxkilómetro tādujkilómetro hajxy hānajt̃ tøø ñøcxy, mānitā Jesús hajxy yhiijxy coo ja'a barco hānajt̃ tøø ñajtspaadø'øyy. Yohby Jesús hānajt̃ mejywyiing. Mānitā jiamioødhajxy chāhgøøbiøjcy. 20 Mānit̃ hajxy ñāmaayyā:

—Ca'a hajxy mdsähgø'øyy; Jesúshøch høøch.

21 Mānit̃ hajxy jiootcugøøyy. Mānitā Jesús yajtägøøyyā barcojooty. Mānitā hajxy jim̃ miejtsnā mejypia'a maa hajxy hānajt̃ ñøcxiañ.

22 Cujaboom, jim̃nā majiäya'ayhajxy hānajt̃ mejyhawi-imbñā, maa hajxy hānajt̃ tøø yajcayiiñā. Ñajuøøby hajxy hānajt̃ coo Jesús hānajt̃ tøø quia'a møødtu'ubøgyii ja'a jiamioødhajxy quipxy. Hijxā ja'a Jesús jiamioødhajxy coo hajxy tiu'ubøjcy barcojooty ja'a majiäya'ayhajxy. Jagoo barco hānajt̃ tu'ug; je'e hajxy hānajt̃ tøø yajtu'ubøcy. 23 Mānitā barco hajxy yajmejch wiingpä, ja'a Tiberiastsohm̃bā. Jim̃ hajxy miedsøøyy maa jäya'ayhajxy hānajt̃ tøø chajcaagyquiayyän, mānaa Jesús ja'a Dioscujú'uyäp yequiän. 24 Coo ja'a majiäya'ayhajxy yhiijxy coo Jesúshajxy quia'a jiiñā, mānit̃ hajxy tiägøøyy barcojooty. Mānit̃ hajxy tiu'ubøjcy Jesúshøxtaabiā. Jim̃ hajxy ñøcxy mejyhawiimb jim̃ Capernaum.

25 Coo hajxy jim̃ miejch mejyhawiimb, mānitā Jesús hajxy jim̃ piaaty. Mānit̃ Jesús hajxy ñāmaayy:

—Wiindsóñ, mānaa mmejch.

26 Mānit̃ Jesús miānaañ̃:

—Chaads mijts teh̃m̃ tiøyhajt̃ nnāmá'awät, páadyhøch mijts hijty xyhøxta'ay cooch̃ mijts je'e cu'uxiä nyajcaayy. Cábøch mijts je'e xmiäyajtøwa'añ̃ tiiguiøxpøch ja'a hoy-yagjuøøñābā coo nyajcähxø'cy.

27 Paady hajxy mduñ̃, jaduhñā cay hu'ugy hajxy mbaady. Pero chaads mijts nnāmá'awät jadunajtā coo hajxy mhøxtá'awät neby hajxy mjugyhádat nebiā Dios jjugyhatiän. Høøch̃ mijts cuhdujt̃ nmo'owaam̃by coo hajxy jaduhñ̃ mjugyhádat. Páadyhøch mijts jaduhñ̃ nmo'owa'añ̃, coochā Dios tøø xquiuhdujtmo'oy, høøch̃ ja'a Diosquexypā.

28 Mānit̃ Jesús miäyajtøøwa:

—Neby højts ngudiñāt̃ nebiā Dios choquiän.

29 Mänit Jesús yhadsooyy:

—Chojpy ja'a Dios cooch mijts ja'a nmädia'agy xmiäbójcät, ja'aäch tøø xquiéxiäbä.

30 Mänitä Jesús miäyajtøøwägumbä:

—Tii hijxtahnd hoy-yagjuóøñäbä myajcähxø'øgaamby neby højts miičh ja'a mmädia'agy jaduhñ nmäbójcät coo miičh ja'a Dios tøø xquiexy. 31 Ja'a hajxy hijty nhaphájtäm ndeedyhájtäm ja'a jecypiä, jimä maná hajxy quiaaayy maa hánajty pøn quia'a tsäna'ayän. Moisés ja'a maná yajwa'añguioj. Ja'a maná, nebiä tsajcaaguiän je'e. Jiiby jaduhñ myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän: “Yajcaayyä jäya'ayhajxy ja'a tsajcaagyhajpä ja'a tsajpootyptsohm̄bä. Dios jaduhñ quejx.”

32 Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Chaads mijts tehñ tiøyhajt nnämä'awät: Caha Mioisésä mijts ja'a tsajcaagy xyajnäguejx ja'a tsajpootyptsohm̄bä. Dios, je'eds hajxy je'e xyajnäguejx. Je'eds hajxy je'e xquiuhdujtmó'owaamb coo hajxy jim mdägó'owät tsajpootyp. 33 Ja'a Dios tøø quiéxiäbä, jim tsajpootyp je'e tøø chooñ. Paady je'e yaa tøø quiäda'agy nejy mijts xquiuhdujtmó'owät coo hajxy mjugyhádat nebiä Dios jiugyhatiän.

34 Mänitä Jesús ñämaayyä:

—Højts yø'ø tsajcaagy móoyyäc cøjxta'axiøøbä, ja'a tsajpootyptsohm̄bä.

Paady hajxy jaduhñ miänaañ coo hajxy quia'a wiinjuøøyy coo Jesús jaduhñ ñiñänøøma hamdsoo coo je'e tøø quiexyii ja'a Dios.

35 Mänitä Jesús miänaañ:

—Høøch je'e, ja'a Dios tøø quiéxiäbä. Cuhdujtyéjþoch coo hajxy jim tiägó'owät tsajpootyp pønjátyhøch ja'a nmädia'agy xmiäbójcäp. Cøjxta'axiøø hajxy jim yhídat. 36 Pero mijts, cábøch ja'a nmädia'agy hajxy tøø xmiäbójcä, hoy hajxy tøø mja hixy coochä hoy-yagjuóøñäbä tøø nja yajcähxø'øgy.

37 Pønjátyhøch ja'a nDeedy jaduhñ xyajcø'øwaanøøby, je'ečhä nmädia'agy xmiäbögáanäp. Nguhbögáambiøch hajxy je'e.

38 Páadyhøch tøø ndsooñ tsajpootyp cooch ngudiúnät nébiøch nDeedy xyhane'emiän, ja'aäch tøø xquiéxiäbä. Cáboch ja'a nhamdsoo wiinmahñdy nyaghida'añ. 39 Cábochä nDeedy miäna'añ coo hajxy haxøøgtuum quiá'awät, ja'aäch hajxy tøø xyajcø'øwaanó'øyäbä, coo ja'a xøø jumøjt jaduhñ yhabéjñät.

Pero jaduhñ miäna'añ cooch hajxy nyajnøcxät tsajpootyp. 40 Jadúhñhøch ja'a nDeedy miäna'añ coo hajxy cøjxta'axiøø jiugyhádat neby jaaya'ay jiugyhatiän, pønjaty jaduhñ najuøøby coochä Dios xyHuunghaty, pønjátyhøch ja'a nmädia'agy xmiäbójcäp. Je'ečhä hajxy jim nyajnøcxaamby tsajpootyp coo ja'a xøø jumøjt yhabéjñät.

41 Coo Jesús miädiaacpädøøyy, mänit tiägøøyyä wiingapxpéjtäbä ja'a judíoshajxy. Paadiä wyiingapxpéjtä coo hánajty tøø miäna'añ coo jim̄ chooñ tsajpootyp. 42 Jaduhñ hajxy ñiñämaayyä:

—Jesús yø'øya'ay xiøhaty; José yhuung yø'ø. Nhixyhájtäm ja'a tiaj tieedy yø'ø. Høhndaacp yø'øduhñ cooc tyjy jim̄ tøø chooñ tsajpootyp.

43 Mänitä Jesús ja'a judíos yhojy:

—Ca'a hajxy mgapxtägoonä. 44 Pøñhøch ja'a nDeedy yajnähdiypy, je'eçhå nmädia'agy xmiäbøgáanäp. Je'eçh nya-jnøcxaamby tsajpootyp coo ja'a xøø jumøjt yhabéjñät. 45 Jiiby jaduñ myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän coo Dios jäya'ay nägøxiä yajnähixø'øwa'añ. Pøñjátyhøch ja'a nDeedy ja'a miädia'agy tøø xwyiinjuøøyyä tøø xyhabøjcä, je'edshøch ja'a nmädia'agy tøø xmiäbøjcä.

46 Cábøch nDeedy mänaa yhixyii jäyá'ayäm; høøch nidiuhñ tøø nhixy. Jim̄høch ndsooñ Dioswiinduum. 47 Chaads mijts tehñ tiøyhajt nnámá'awät, pøñhøch nmädia'agy xmiäbøjcäp, je'eds jugyhadaamb cøjxta'axiøø nebiä Dios jiugyhatiän. 48 Høøch hajxy jaduñ jim̄ nyajtägø'øwaamby. 49 Ja'a nhaphájtäm ndeedyhájtämhajxy, ho'c hajxy je'e, hoy ja'a maná hajxy jia caayy pactuum. Ja'a maná, mäjaayejc jaduñ. Pero paquiä ja'a miäjaahajxy quiøjxy.

50-51 Høøch, páadyhøch tøø ndsooñ jim̄ tsajpooty nébiøch jäya'ayhajxy jim̄ nyajtägø'øwät. Jim̄ hajxy yhida'añ cøjxta'axiøø pøñjátyhøch nmädia'agy xmiäbøjcäp. Nnähdugáambiøch ja'a nni'x ja'a ngopc. Nnähho'tu'udáambiøch jäya'ayhajxy nägøxiä.

52 Mänitä judíoshajxy yajcapxiøøyy ja'a Jesús ja'a miädia'agy:

—Nejy, xmio'owáanäm yø'øya'ay ñi'x quiopcäda'a coo ndsú'tsämädä.

53 Mänitä Jesús ñämaayy ja'a judíoshajxy:

—Chaads mijts tehñ tiøyhajt nnámá'awät, høøch ja'a Diosquexypä, coøch mijts ja'a nni'x ja'a ngopc xquia'a tsú'tsät, coøch mijts ja'a nnø'ty ja'a njoot xquia'a húucät, cab hajxy jim̄ mdägø'øwät maa Dioswiinduumän. 54 Pøñjátyhøch ja'a nni'x ja'a ngopc xchú'tsäp, pøñjátyhøch ja'a nnø'ty ja'a njoot xyhúucäp, je'eds je'e hidaamb cøjxta'axiøø jim̄ tsajpootyp. 55 Tsu'tsøøc-høch ja'a nni'x ja'a ngopc; huucøøc-høch ja'a nnø'ty ja'a njoot. 56 Pøñjátyhøch ja'a nni'x ja'a ngopc xchú'tsäp, pøñjátyhøch ja'a nnø'ty ja'a njoot xyhúucäp, je'eçh jaduñ nnänøømby ja'a nmädiá'agyhøch hajxy xmiäbøjcäp. Je'eçh hajxy nguhdujtmø'owaamby coo hajxy yhidät cøjxta'axiøø jim̄ tsajpootyp. Tu'ugmädiá'agyhøch hajxy nmøødhida'añ. 57-58 Ja'a nDéedyhøch, ja'açh tøø

xquiéxiäbä, je'ečh jaduñ tøø xquiuhdujtm'o'y cooč jäya'ayhajxy jim nyajnócxät tsajpootyp, pønjätyhöch ja'a nmädia'agy xmiäböjcäp. Jim hajxy yhida'añ cøjxta'axiøø. Ja'a nhaphájtäm ja'a ndeedyhájtäm, ho'c hajxy je'e jequiän, hoy ja'a maná hajxy jia caayy. Pero pønjätyhöch ja'a nmädia'agy xmiäböjcäp, cab hajxy quia'awa'añ haxøøgtuum mänaa.

⁵⁹ Jaduñ Jesús jim miädiaacy Capernaum coo hänäjty yajñähixø'öy tsajtøgooty maa ja'a judíos ja'a Dios hajxy hänäjty wyiingudsähgø'öyän.

⁶⁰ Coö Jesús ja'a jiamiøødhajxy jaduñ jim miädooyy, mänit hajxy näje'e miänaañ:

—Cab hajxy jaduñ nguhiböjcämät; tsip xex yø'ø mädia'agy jaduñ.

⁶¹ Ñajuøøyy Jesús jaduñ nebiaty hajxy hänäjty miädia'aguiän. Mänit hajxy ñämaayyä:

—Nejy, cáböčhä nmädia'agy hajxy xjiøjppögø'øwáañjä.

⁶² Cooč mijts xyhíxät cooč hänäjty jim nnøcxy tsajpootyp, mänitøch mijts ja'a nmädia'agy xmiäbögaanä cooč jim ndsooñ tsajpootyp, høøch ja'a Diosquexypä. ⁶³ Ja'a mjuøhñdyhajxy, je'eds hajxy yaa xyagjugyhajp. Ja'a mni'x ja'a mgopc-hajxy, cab hajxy je'e yaa xyagjugyhaty. Cooč mijts ja'a nmädia'agy xmiäböjcät, mänit hajxy mdägø'owät jim tsajpootyp. ⁶⁴ Pero cahnä hajxy nägøxiä mmäböcyñä.

Paadia Jesús jaduñ miänaañ, ñajuøøby hänäjty jaduñ pønjaty hänäjty je'e ca'a mädia'agymiäbögaamb. Ñajuøøby hänäjty je'ebä pøn hänäjty yegáañäp ho'cøøc. Jäguemiä Jesús jaduñ ñajuøøyy mänaa ja'a miägu'ughajpähajxy tiägø'öyän yajñähixøøbiä. ⁶⁵ Mänit Jesús miänáangumbä:

—Páadyhöch mijts jaduñ nnämaayy: “Pøñhöch ja'a nDeedy yajñähijpy, je'ečhä nmädia'agy xmiäbögáañäp.”

⁶⁶ Coö Jesús jaduñ miädiaacpädøøyy, mänitä jiamiøødhajxy nämay wyiimbijnä. Cabä Jesús hajxy hänäjty miøødwäditañnä. ⁶⁷ Mänitä Jesús ja'a jiamiøød miäyajtøøyy ja'a nämajmetspähajxy:

—Nejy, xpiuhwa'adsáambøch mijtspä.

⁶⁸ Mänitä Simón Pedro yhadsooyy:

—Wiindsón, caj. Tii højts miich coo nnä'ä puhwá'adsät. Miich højts je'e xyajñähixøøby neby højts jim ndägø'owät tsajpootyp. ⁶⁹ Nmäböjcäp højts miichä mmädia'agy. Nna-juøøby højts coö jim tøø mdsooñ maa Diosän, coö mGristähaty, ja'a højts hijty nahijxypä, ja'a Dios hijty quixaambiä.

⁷⁰ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Páadyhöch mijts tøø nwiimbiy nébiøch hajxy jaduñ xmiøødwädität, mijts ja'a nämajmetspä. Pero xii hajxy tu'jäya'ay mmøødä, ja'a møjcu'uwiinmahñdymøødpä.

⁷¹ Ja'a Judas jadhun nänøøma, ja'a Simón Iscariote yhuung. Ja'a Judas, je'edsä Jesús hānajty yegaamb ho'cøøc, hoy ja'a Judas ja'a Jesús hānajty jia møødwädity møødä nämajtu'ugpähajxy.

7

¹ Mänitä Jesús tiägøøyy cajphayohbiä jim Galilea. Cab hānajty jim wiäditaannä jim Judea, je'eguiøxpä coo ja'a judiøshajxy hānajty yhøxta'ay nebiä Jesús hajxy yaghó'ogät. ² Jadáanäp ja'a judíos xiøøhajxy hānajty coo ja'a ramada hajxy yhädiuñ. Jim hānajty jiada'añii Jerusalén. ³ Mänitä Jesús ñāmaayyā yhuchhajxy:

—Ca'a yaa mmähmø'øy. Nøcx jim Judea. Ween ja'a mmägu'ughajpähajxy jimbä yhuug hijxpä neyji miich ja'a hoy-yagjuøøñäjatypä myajcähxø'øguiän. ⁴ Myajcähxø'py miich hijty maa jäya'ay quia'a mayyän. Pero pø chojpy ja'a mjoot jadhun coo ja'a mmädia'agy wiädität ja'a miichcøxpä, mänit hijxwiinduum myajcähxø'øgät majiäya'ayhagujc.

⁵ Cabä Jesús ja'a miädia'agy hānajty miäböjcxä ni ja'a yhamdsoo huchhajxy. Paady hajxy jadhun miänaañ. ⁶ Mänitä Jesús miänaañ:

—Cahnä yhabaadyñä cooçh jäya'ayhajxy nhawáanät pønhoçh høøçh. Pero mijts, homiänaajä hajxy jim mnøcxät Jerusalén. ⁷ Caj mijts cu'ug xmiähanhaty. Pero høøçh, xmiähanhájpoçh cu'ug. Páadyhøçh hajxy xmiähanhaty cooçh nnägapxy coo hajxy yhaxøøgwädity. ⁸ Nøcx mijts xøøhat. Cábøçh nnøcxa'añ høøçh. Cahnä yhabaadyñä cooçh jäya'ayhajxy nhawáanät pønhoçh høøçh.

⁹ Mänit Jesús miädiaacpädøøñä. Mänit jim jiaançh mähmøøñä jim Galilea.

¹⁰ Mänit Jesús yhuchhajxy jim nõcxy xøøhajpä Jerusalén. Mänit Jesús jim pianøcxy hamee'ch. ¹¹ Jimä judíos ja'a Jesús hajxy hānajty yhøxta'ay maa ja'a xøø hānajty jiadyiijän. Jadhun hajxy hānajty miäna'añ:

—Maada'a tyijy je'e.

¹² Mädiäacäp ja'a Jesús hānajty ja'a majiäya'ayhajxy. Näje'e hajxy hānajty miäna'añ cooc yhojiäya'ayä. Näje'e hajxy hānajty miänaambä cooc tyijy yhaxøøgjäya'ayä, cooc tyijy hānajty wiädity cu'ugwiinhøhmbä.

¹³ Pero hamee'ch hajxy hānajty miädia'agy. Hix, chähgøøby hajxy hānajty ja'a judíos wyiindsønhajxy.

¹⁴ Mägujnä xøø hānajty jiadyii, mänit Jesús tiägøøyy tsajtøgooty yajnähixøøbiä. ¹⁵ Mänitä judiøshajxy yagjuøøyy, miänaañ hajxy:

—Tii yø'øya'ayäda'a coo jiaančh tehñ jiaty madiu'u y caj yhøxpøquiä.

16 Mänit Jesús yhadsooyy:

—Ca'a yhøøčhä nhamdsoo mädia'agy hädaa; nDéedyhøch miädia'agy hädaa jaduhñ, ja'ačh tøø xquiéxiäbä. 17 Pøñ jaduhñ cudiunaamb nebiä Dios miäna'añän, je'e najuø'øwaamb coo quia'a yhøøčhä nhamdsoo mädia'agy hädaa, coo Diosmädia'agy hädaa. 18 Pøñ jioot jaduhñ tsojp coo yajcumáyät, je'edsä yhamdsoo mädia'agy mädiaacp. Pero chójpiøch njoot coo Dios wyiingudsähgø'øwøøjät, ja'ačh tøø xquiéxiäbä. Nmøødhøch ja'a tøyhajt; cábøch nhøhnda'agy.

19 'Tøyhajt coo Moisés ja'a ñocy jecy yejcy, túhmäts. Jiiby jaduhñ miäna'añ ñocyjiooty coo hajxy hoy mjäya'ayhädät. Pero cab hajxy mgudiuñ. Mmänaamb hajxy jaduhñ cooč hajxy xyagho'oga'añ.

20 Mänitä cu'ug yhadsooyy:

—Nej, mguhmäñøøbiä coo jaduhñ mmäna'añ coo højts miič nyagho'oga'añ. Pøñdsän miič xyagho'ogaamb.

21 Mänitä Jesús miänáanğumbä:

—Tähóoc-høch ja'a hoybä tøø nduñ ja'a poo'xxiøøjooty; mänit hajxy myagjuøøyy nägøxiä. Mmänaamb hajxy jaduhñ coo hajxy tii nga'a túuñämät ja'a poo'xxiøøjooty; paady hajxy myagjuøøyy. 22 Moisés ja'a cuhdujt jecy yejc coo hajxy mnicircuncidarhadøøjät. (Ca'a Mioisésä yajtsohndaac; yhaphajpä tieedyhajpähajxy jecy yajtsohndaac.) Paadiä mhuung hajxy mcircuncidarhaty hoy jia poo'xxiøøjootiä. 23 Mgudiuumb by hajxy jaduhñ nebiä Moisés ja'a cuhdujt jecy yejquiän; pero mjootma'p hajxy coočhä jäya'ay tøø nyajmøcpøcy ja'a poo'xxiøøjooty. 24 Cabä jäya'ay hajxy paquiä mwiinmahñdyhíxät nebiä wyiinmahñdy je'e. Coø jejcy mmøødhídät, mänitäts ja'a wyiinmahñdy je'e mhíjxät. Coočhä pa'amjäya'ay tøø nyajmøcpøcy ja'a poo'xxiøøjooty, paady hajxy jaduhñ mmäna'añ cóogøch tyijy ja'a haxøøgwiiinmahñdy nmøødá. Mmänaamb hajxy jaduhñ coo tii nga'a túuñämät ja'a poo'xxiøøjooty. Pero Dios mänaamb coo yhahixø'øcy coo hajxy ndúuñämät.

25 Mänitä Jerusaléngpä jäya'ayhajxy näje'e tiägøøyy mänaambä:

—Yø'øds hajxy yhøxtaaby coo hajxy yagho'oga'añ. 26 Xiidsä quiapxy majiäya'ayhagujc, y caj waamb ñäma'ayii. Nej, mänaamb højts nwiindsønhajtämhajxiäda'a coo yø'ø Miesíasä, ja'a hajxy nahíjxämbä. 27 Nnajuøøyyäm hajxy maa yø'øya'ay chooñ. Pero ja'a Mesías, ja'a gobiernähadaambä, cab hänäjty yajnajuø'øwa'añ maa hänäjty chooñ.

²⁸ Jiibiä Jesús hānajty yajñähixø'oy tsajtøgooty. Coo jaduhñ miädooyy waambaty hajxy hānajty miāna'añ, mānitä møc miānaañ:

—Xyhixyhájpøch hajxy. Mnajuøøby hajxy maäch nd-sooñ. Pero ca'a yhøøchä hamdsoo tøø nwiinmay cooch yaa ngädá'agät. Ja'a nDéedyhøch tøø xquiexy. Pero cab hajxy mnajuø'oy. ²⁹ Nhíxyhøch je'e. Jímhøch ndsooñ. Je'eçh jaduhñ tøø xquiexy.

³⁰ Coo Jesús jaduhñ miānaañ, mānitä jia madsaanä. Pero caj ñä'ä yajmajch. Cajnä hānajty yhabaadyñä coo Jesús yagho'ogøjät. ³¹ Hoy ja'a Jesús hānajty jia madsa'añii, nämay ja'a Jesús ja'a miädia'agy hānajty miäbøjcäxä. Mānit hajxy miānaañ:

—Coo ja'a Mesías jaduhñ miédsät, ja'a hajxy nhahíjxämbä, nej, maas hoy-yagjuøøñäjaty ja'a Mesíasäda'a yajcähxø'øga'añ quejee nej yø'øya'ay jaduhñ yajcähxø'øguiän.

³² Mānitä fariseoshajxy jaduhñ miädoyhajty waambaty Jesús hānajty miädia'agyii. Mānitä policíahajxy quiejxä coo Jesús hajxy miädsät. Ja'a fariseoshajxy jaduhñ mäguejx møødä teedywiindsøñhajxy. ³³ Mānitä Jesús miānaañ:

—Cábøch mijts jejcy nmøødhidaañnä. Nøcxáañnábøch maächä ndsohñän. ³⁴ Xjia høxta'awáambøch hajxy, pero cábøch hajxy xpiaada'añ. Cab hajxy jim hoy mnøcxät maäch nhida'añän.

³⁵ Mānitä judíoshajxy ñiñämaayyä:

—Maa yø'øya'ayäda'a ñøcxa'añ coo hajxy jaduhñ nga'a páatämät. Nej, nøcxaambäda'a jim maa ja'a judíoshajxy wa'xyjaty chāna'ayän maa ja'a hajxy ca'a Israelpähajpän, coo Diosmädia'agy yajñähixø'øwät ja'a hajxy ca'a judíoshajpä. ³⁶ Tiida'a tyjy coo miāna'añ cooc hajxy nja høxta'awáañäm, pero cábäc hajxy nbaadääñäm, y cooc hajxy hoy nga'a nøcxämät maa yhida'añän.

³⁷ Coo ja'a xøø hānajty miayaañnä, ja'a møjxøøjooty, mānitä Jesús tiānaayyø'cy. Mānitä møc miānaañ:

—Pøñ tødsøøyyäp, ween yaa myiñ maäch høøchän, ween miñ yhu'ugy mädyíibøch nmo'owaamby.

Jaduhñ Jesús yajnimiäbaatä nebiä møjnøøgopcän. Mānitä miānaañgumbä:

³⁸ —Pønjátyhøch ja'a nmädia'agy xmiäbøjcäp, je'eçhä nmädia'agy xyajwa'xtägájtsäp, nebiä Diosmädia'agy miāna'añän.

³⁹ Jaduhñ Jesús miānaañ, pønjaty ja'a miädia'agy mäbøgáañäp, mānitä Dioshespíritu mio'owa'añii. Cahnä Dioshespíritu hānajty quiäda'agyñä. Cahnä Jesús hānajty yagho'ogyii; cahnä hānajty yhoodiägachñä maa ja'a Tieediän.

40 Coo ja'a cu'ughajxy jaduhñ miädooyy nebiä Jesús hänäjty tøø miädia'aguiän, mänit hajxy näje'e miänaañ:

—Tehñ tiøyhajt ja'a Dios ja'a quiugapxy yø'ø, ja'a Dios hijty quiexaambä.

41 Näje'e hajxy miänaambä:

—Ja'a Mesías yø'ø, ja'a gobiernähadaambä.

Pero näje'ehajxy miänaambä:

—Pero cabä Mesías jim choona'añ Galilea. 42 Jaduhñ Diosmädia'agy miäna'añ cooc ja'a Mesías ja'a David yhaphada'añ tieedyhada'añ, y cooc jim choona'añ Belén maa ja'a David jecy chänaayyän.

43 Coo hajxy hänäjty jaduhñ miädia'agy, cab hajxy hänäjty tu'ugmädia'agy ñibiaadyii ja'a Jesúscøxpä. 44 Näje'e ja'a Jesús hajxy hänäjty jia madsa'añ, pero caj pøn ñä'a majch.

45 Mänitä policíahajxy wyiimbijty maa ja'a teedywi-indsøn'hajxiän, maa ja'a fariseoshajxiän. Mänitä policíahajxy ñämaayyä:

—Tii hajxy coo mga'a yajmejch.

46 Mänit hajxy yhadsooyy:

—Cab jaduhñ pøn mänaa miädia'agy nej yø'øya'ay miädia'aguiän.

47 Mänitä fariseoshajxy miänaañ:

—Cab jaduhñ yhooyä coo mijts jaduhñ tøø myajwi-inhøhmbä. 48 Caj yø'øya'ay ja'a miädia'agy miäböjcxä ja'a wiindsøn'hajxy møødä fariseoshajxy. 49 Pero yø'ø cu'ughajxy, cabä jecyquihdujt hajxy jiaty. Ween hajxy chaačhpøcy.

50 Jimä Nicodemo hänäjty, ja'a Jesús hänäjty tøø ñähóyyäbä. Fariseohajp hänäjty je'ebä. Mänitä Nicodemo miänaañ:

51 —Cab højts nguhdujthájtäm jaduhñ myiñäm coo jäya'ay nyajcumädóowämät coo hänäjty tøø nga'a mädia'agymiädóowäm jayøjp.

52 Mänitä Nicodemo wyiinwohnä ñämaayyä:

—Jaduhñ miich mbamädiaacpä nebiä Galileabä jäya'ayhajxy miädia'aguiän. Huuc tehñ yajmädia'ag ja'a Diosmädia'agy. Cab jaduhñ jii by maa myiñ coo ja'a Dios ja'a quiugapxy jim choona'añ Galilea.

53 Mänit hajxy ñøcxnä maa ja'a tiøjc-hajxiän.

8

1 Mänitä Jesús jim ñøcxy maa ja'a tun jaduhñ xiøhatiän Olivos. 2 Cujaboom jopyjiajjø'øgyñä, mänitä Jesús ñøcxy maa ja'a tsajtøjcän. Mänitä Jesús ja'a cu'ug ñämejtsä. Mänitä Jesús yhäñaaguiädaacy, tiägøøyy yajnähixøøbiä. 3 Mänitä to'oxiøjc tu'ug yajmejtsä maa Jesúsän. Ja'a cuhdujtyajnähixøøbiähajxy mäyajmejts møødä fariseoshajxy. Paadiä to'oxiøjc hänäjty tøø

miächii coo hānajt̃y t̃øø tiu'uma'ady t̃øø tiu'udägoy. Mānitā to'oxiøjc jim̃ yajnøcxā maa ja'a cu'ughagujcān. ⁴ Mānitā cu'ug ja'a Jesús hajxy ñāmaayy:

—Wiindsōñ, paady hādaa to'oxiøjc t̃øø miächii coo t̃øø pi-aadyii wiingya'adiøjm̃øød. ⁵ Jiiby maa ja'a Diosmādia'aguiān, jiibiā Moisés hajxy xyhanéh̃mām coo ja'a to'oxiøjc jaduh̃mbā hajxy nguhgá'tsāmāt. Míichāts, waamb̃ miich̃ mmānaambā.

⁶ Paady hajxy jaduh̃n yajt̃øoyy, coo hajxy hānajt̃y miādowa'añ p̃ø tu'ugmādia'agy ja'a Jesús hānajt̃y m̃øødā Diosmādia'agy. Yhøxtaaby hajxy hānajt̃y nebiā Jesús hajxy ñāhwaambédāt coo hāxøpy quia'a tu'ugmādia'aguiā. Pero cabā Jesús waamb̃ yhadsooyy. Mānitā Jesús ñāaxcooyy. Mānitā tiägøoyy jahbiā cø'øhaam naaxwiin. ⁷ Mānitā Jesús jaduh̃n miāyajt̃øøwägumbā. Mānit̃ yhāñāaguiugøoyy. Mānit̃ miānaañ:

—Pōñā pojpa cādieey ca'a m̃øød, ween quia'tstsooñ.

⁸ Mānitā Jesús ñāaxcōogumbā. Mānit̃ tiägøøguiumbā jahbiā naaxwiin. ⁹ Coo hajxy jaduh̃n miādooyy nebiā Jesús hānajt̃y t̃øø miāna'añān, mānit̃ hajxy je'e tiu'ubøjnā hanidiuh̃mjaty. Ja'a m̃øjpā, je'e jawyiin teh̃n tiu'ubøjtsoh̃n. Niñajuøoyyā hajxy hamdsoo coo ja'a pojpa cādieey hajxy hānajt̃y miøødā, paady hajxy tiu'ubøjcy. Mānāmetscā Jesús ja'a to'oxiøjc miøødmāhmøoyy. Jimā to'oxiøjc hānajt̃y tiāna'ay Jesús ja'a wyiinduum. ¹⁰ Mānitā Jesús yhāñāaguiugøoyy. Mānitā Jesús ja'a to'oxiøjc ñāmaayy:

—Maa jaaya'ayhajxy, ja'a hajxy hijty xquiuhga'adsaambā. Nej, caj p̃øñ t̃øø xñā'ā cuhga'ačhā.

¹¹ Mānitā to'oxiøjc yhadsooyy:

—Wiindsōñ, caj.

Mānitā Jesús miānaañ:

—Ni høøch̃ jaduh̃n nga'a mānaambā coo miich̃ mya-cuhgá'adsāt. Nøcx; cab jaduh̃n haxøøg m̃jatscōoñāt.

¹² Mānitā Jesús miānāngumbā:

—Jaduh̃n māwínhøch̃ nyajnimiābaadyii nebiā jøønān coočhā jāya'ayhajxy nyajñāhixø'øy ja'a tu'u hoybā. Pōnjaty ja'a nmādia'agy xpianøcxāañp, cab jaduh̃n wiādita'añ hagoodstuum. Cøjxta'axiøø jim̃ yhida'añ tsajpootyp.

¹³ Mānitā fariseos ja'a Jesús hajxy ñāmaayy:

—Hamdsoo miich̃ mniñānømyii. Pero caj miich̃ mnā'ā t̃ømiādia'agy.

¹⁴ Mānitā Jesús yhadsooyy:

—Tømiādiācøch̃, hōyhøch̃ hamdsoo nja niñānømyii. Nñajuøøbiøch̃ maačh̃ ndsooñ maačh̃ nnøcxy. Pero mijts, cab hajxy mnajuø'øy. ¹⁵ Nā'ā nāgøøbøch̃ mijts xñā'ā nāhwaambety. Pero høøchā, cābøch̃ jāya'ay nā'ā nāgoobā nnāhwaambety.

¹⁶ Tøyhájthøch nnä'ägädä mädia'agy. Ca'a yhøøchä nhamdsoo mädia'agy hädaa; ja'a nDéedyhøchä miädia'agy hädaa, ja'ačh tøø xquiéxiäbä. ¹⁷ Miimb jaduhñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän, coo jäya'ayhajxy tiu'ugmädia'aguiä nämetscä, pues tøyhajt hajxy jaduhñ jeypy. ¹⁸ Pues højts, tu'ugmädia'agy højts møødhøch nDeedy cooçh je'e tøø xquiexy.

¹⁹ Mänitä fariseoshajxy miänaañ:

—Maa mDeedy.

Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Cábøch mijts xñajuø'øy; ni ja'a nDéedyhøch hajxy xquia'a najuøøyyä. Cooçh mijts häxøpy xñajuø'øy, xñajuøøyyäbøch ja'a nDeedy hajxy häxøpy.

²⁰ Yajnähi xøøguiujc ja'a Jesús jaduhñ miänaañ jiiby tsajtøgooty, jiiby mädøyyä maa ja'a cajän maa ja'a xädø'øñ hajxy hänajty yajnähgäda'aguiän. Pero cabä Jesús hänajty pøn miadsa'añii, hoy hänajty jia mädia'agy cu'ughagujc. Cahnä hänajty yhabaady coo je'e miadsøøjat.

²¹ Mänitä Jesús miänáangumbä:

—Nøcxáanbøch høøch. Xjia høxta'awáambøch mijts, pero cápøch hajxy xpiaada'añ. Cab hajxy hoy mnøcxät maäch nnøcxa'añän. Coo hajxy mho'oga'añ, jiiby hajxy mga'awa'añ haxøøgtuum.

²² Mänitä judíoshajxy ñiñämaayyä:

—Nej, hamdsooda'a ñiyagho'oga'añii, coo hajxy jaduhñ nga'a nõcxämät maa ñøcxä'añän.

²³ Mänitä Jesús miänaañ:

—Yaa mijts mdsooñ, hädaa yaabä naaxwiin. Pero høøch, tsajpóotypøch ndsooñ, ca'a yaaja. ²⁴ Tøøch mijts jaduhñ nnäma'ay, coo hajxy hänajty tøø mho'ogy, cahnä mbojpa mgädieey hajxy hänajty xñähwa'ačhñä. Cabä mbojpa mgädieey hajxy xñähwa'adsa'añ cooçhä nmädia'agy hajxy xquia'a mäbøjcät pøn høch høøch.

²⁵ Mänitä Jesús hajxy miäyajtøøyy:

—Pønäsän miičh.

Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Tøøch mijts nja hawáanäm pøn høch høøch. ²⁶ Madiú'ujøch nnägápxät coo hajxy haxøøg mjäya'ayhaty. Cábøch mijts ja'a nmädia'agy xmiäbøjcä. Nhawáanäm mijts jaduhñ nebiátyhøch jaaya'ay tøø xñajts capxøøyyän, ja'ačh tøø xquiéxiäbä.

²⁷ Pero cab hajxy wyiinjuøøyy coo Jesús ja'a Tieedy jaduhñ ñägaxy. ²⁸ Mänitä Jesús miänaañ:

—Cooçh mijts hänajty tøø xmiøjpahbety, mänit hajxy mna-juø'øwa'añ pøn høch høøch, y cooçhä nhamdsoo cuhdujt

nga'a yajtuñ. Pero jaduñ nhawáañäm nebiátyhøch ja'a nDeedy tøø xyajnáhixø'øy. ²⁹ Xmiøødwädíjþøch je'e, ja'açh tøø xquiéxiäbä. Cábøch nidiuhm tøø xñähgue'egy je'eguiøxpä cooçh homiänaajä ngudiuñ nébiøch tøø xyhane'emiän.

³⁰ Coø ja'a Jesús jaduñ miädiaacy, mänitä miädia'agy miäbøjçäxä nämay.

³¹ Mänitä Jesús ñämaayy ja'a judiøshajxy, ja'a Jesús ja'a miädia'agy hajxy hänäjty tøø miäbøjçäbä:

—Cooçh mijts ja'a nmädia'agy xquiudiúunät homiänaajä, mänitøch mijts hamuumdu'joot xmiøødwädítät. ³² Jaduhñdsä tøyhajt hajxy mmøødhádät cooçh ja'a Dios tøø xquiexy. Jaduhñdsä mhaxøøgwiinmahñdy hajxy mnajtshixø'øwät, nebiä møjcu'ugong hajxy jaduñ xquia'a hané'emät.

³³ Mänitä judiøshajxy yhadsooyy:

—Abraham højts hijty nhaphajpy ndeedyhajpy. Cab højts pøn xyhane'emy. Tii jaduñ coø mmäna'añ coø højts ja'a møjcu'ugong xquia'a hané'emät.

³⁴ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Chaads mijts tehñ tøyhajt nnämä'awät, pønjaty ja'a pojpa cädieey jaduñ møøð, møjcu'ugong jaduñ hanehmb. ³⁵ Ja'a moonsähajxy, cab hajxy jim yhity cøjxta'axiøø maa hajxy quiuduñän. Pero ja'a cumoonsä yhuungä, je'eds jim nä'ägä hijp maa ja'a tiøjçän. ³⁶ Høøçh, nbuhbédäbøch mijts jaduñ nebiä mhaxøøgwiinmahñdy hajxy mnajtshixø'øwät, nebiä møjcu'ugong hajxy jaduñ xquia'a hané'emät. ³⁷ Nnajuøøbiøch jaduñ coø Abraham hajxy hijty mhaphaty mdeedyhaty. Pero xyagho'ogáambøch mijts, je'eguiøxpä coø hajxy tu'joot mga'a tuna'añ nébiøch mijts nja näma'ayän. ³⁸ Nmädiáacypiøch nébiøch ja'a nDeedy tøø xyajmøødmädia'aguiän. Pero mijts, jaduñ mijts mjäya'ayhaty nebiä mdeedy yaa jiäya'ayhatiän hädaa yaabä naaxwiin, nebiä cu'ug yhane'emiän.

³⁹ Mänit hajxy yhadsooyy:

—Abraham højts hijty nhaphajpy ndeedyhajpy.

Mänitä Jesús miänaañ:

—Pø tøyhajt ja'a Abraham hajxy hijty mhaphaty mdeedyhaty, jaduñ hajxy mjäya'ayhájpät nebiä Abraham jecy jiäya'ayhajtjän. ⁴⁰ Pero xyagho'ogáambøch mijts, hóyhøch mijts ja'a tøyhajt tøø nja yajmøødmädia'agy, mädyíibøch ja'a Dios tøø xyajmøødmädia'agy. Cábøçhä Abraham häxøpy xyagho'oga'añ. Caj mijts mjäya'ayhaty nebiä Abraham jecy jiäya'ayhajtjän. ⁴¹ Jaduhñ mijts mjäya'ayhaty nebiä mdeedyhajxy jiäya'ayhatiän.

Mänitä Jesús ñämaayyä:

—Tøyhajt hõjts ja'a Abraham hijty nhaphaty ndeedyhaty. Jaduhñ hõjts njäya'ayhaty nebiä Abraham jecy jiäya'ayhajtjän. Tu'ug hõjts nDeedy; Dios je'e.

⁴² Mänitä Jesús miänaañ:

—Coo Dios hajxy häxøpy tøyhajt mDeedyhaty, xchõjþøch mijts häxøpy yaabä. Jimhøch tøø ndsooñ maa Diosän; pero yaaçh nhijnä hädaa yaabä naaxwiin. Ca'a yhamdsoo jóothøch yaa tøø ngäda'agy. Dióshøch xquiejx. ⁴³ Xióøbøch yaa nja mädia'agy; cábøch mijts ja'a nmädia'agy xñä'ä cudiunaañä. ⁴⁴ Ja'a møjcu'ugong hajxy mdeedyhajpy. Jaduhñ hajxy mjäya'ayhaty nebiä mdeedy jiäya'ayhatiän. Mänit je'e tiägøøyy jäya'ay-yagho'pä mänaabä naaxwiin yhawijy tiøø'xta'aguiän. Cabä tiømiädia'agy. Cabä hädaa yaabä naaxwiin hoy jiäya'ayhaty. Høhñdaacp je'e; jaduññ ñä'ägä cuhdujthaty. Jaduhñ jäya'ayhajxy yaa yajnähixø'øyii ja'a møjcu'uwiinmahñdy. ⁴⁵ Pero høøch, cooçh mijts ja'a tøyhajt nyajmøødmädia'agy, cábøch nmädia'agy hajxy xmiäbøjçä. ⁴⁶ Hopiøñä ñajuø'øy cooçhä pojpa cädieey nga'a møødä. Jaduhñ hajxy mnajuø'øwät cooçhä tøyhajt nmädia'agy. ⁴⁷ Ja'a Dios ja'a yhuungä, miädóowäp je'e ja'a Dios ja'a miädia'agy. Pero mijtsä, caj mijts Dios xyhuunghaty; paadiä Dios miädia'agy hajxy mga'a mädownaañä.

⁴⁸ Mänitä Jesús ñämaayyä ja'a judíoshajxy:

—Nej, cab jaduññ tiøyyä coo jim mdsooñ Samaria, coo møjcu'ugong tøø xyajtägø'øyä.

⁴⁹ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Cábøchä møjcu'ugong tøø xyajtägø'øy. Nwiin-guhdsähgøøbiøch ja'a nDeedy. Pero cábøch mijts xwyiingudsähgø'øy. ⁵⁰ Cábøch hamdsoo nmäna'añ cooçh hajxy xwyiingudsähgø'øwät. Ja'a nDéedyhøch jaduññ mänaamb. Yajcumädowaamby je'e pøñhøch haxøøg xñänøømb. ⁵¹ Chaads mijts tehñ tiøyhajt nnämä'awät, cooçhä nmädia'agy pøñ xmiäbøjçät, ni mänaa quia'a hó'ogät.

⁵² Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Hoorä sí, tøø hõjts nnajuø'øy coo møjcu'ugong tøø xyajtägø'øy. Tøø ja'a Abraham yho'ogy møødä Dios ja'a quiugapxyhajxy. Pero miich mänaamb coo mmädia'agy pøñ xmiäbøjçät, ni mänaa quia'a hó'ogät. ⁵³ Nej, maas møc miichä cuhdujt mmøødä quejee ja'a Abraham jecy miøødhajty, ja'a hajxy hijty nhaphajtäm ndeedyhajtämbä. Tøø je'e yho'ogy. Jaduhñ ja'a Dios ja'a quiugapxyhajxy tøø yho'pä. Pøñ tyijy miich coo jaduññ mniñänømyii.

⁵⁴ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Cab jaduññ yahixø'øy cooçh hamdsoo nniguiu-mayøøjät. Pero Dióshøch xquiumaaby, ja'a tyijy mijts

mDioshajpy. ⁵⁵ Cahnøch nDeedy hajxy xñajuøøyyä. Pero høøch, nhixyhøch høøch. Cooch nmäná'anät cooch nga'a hixiä, hønhdá'agäbøch jaduhñ nej mijts mhøhnda'aguiän. Pero nhixyhøch høøch. Nmäbøjcäbøch ja'a miädia'agy je'e. ⁵⁶ Ja'a Abraham, ja'a hajxy jecy nhaphajtäm ja'a ndeedyhajtäm, xoondaacp je'e hijty cooch hänäjty xyhixa'añ mänáajøch hänäjty nhida'añän hädaa yaabä naaxwiin. Tøøch je'e xjiaançh hixy. Mänit jiaançh xoondaacy.

⁵⁷ Mänitä Jesús ñämaayyä ja'a judíoshajxy:

—Je'enä jaduhñ mdsaanä. Nej, tøø ja'a Abraham mhixiä.

⁵⁸ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Chaads mijts tehñ tiøyhajt nnämä'awät, jíyyämøch hänäjty; cahnä Abraham hänäjty jünä.

⁵⁹ Mänitä tsaa hajxy quionø'cy; Jesús hajxy hänäjty quiuhga'adsaamby. Pero tøø ja'a Jesús hänäjty ñiguiu'uçhi. Mänit piädsøømñä tsajtøgooty.

9

¹ Jimä Jesús hänäjty ñaxy. Mänitä wiindspä tu'ug yhi-jxy. Jaduhñä mähdiojc ñä'ägä maaxhuunghajty wiinma'ad.

² Mänitä Jesús ñämaayyä ja'a jiamiøødhajxy:

—Wiindsøn, tii yø'øya'ay wyiinäda'a coo mia'adä. Pønä pojpä cädieeyäda'a tøø tiuñ, yø'øya'ayä, tögä tiaj tieediä.

³ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Ni pøn. Paady yø'øya'ay wyiin mia'adä nebiä Dios ja'a miäjaa jaduhñ quiähxø'øgät maa yø'øya'aguiøxpän. ⁴ Tsøc Diostuung hajxy túunäm, ja'açh tøø xquiéxiäbä, mäduhñtiä jugyhajt hajxy nmøødhajtäm. Coo hajxy nhó'cänät, cab hajxy jaduhñ mänaa ndúunänät. ⁵ Cooch yaa nhity hädaa yaabä naaxwiin, nyajcähxø'piøch jäya'ay piojpä quiädieeyhajxy.

⁶ Mänitä Jesús ñajtsujøøyy naaxwiin. Mänitä chujy yajmo'ondscojy. Mänitä pyiinø'cy. Mänitä wiindspä yajwi-ingupiinøøyy ja'a chujy, ja'a hänäjty tøø mio'ondscójjiäbä.

⁷ Mänitä Jesús ja'a wiindspä ñämaayy:

—Nøcx niwyiimbujøø maa ja'a tsiidaact jaduhñ xiøhatiän Siloé —je'e jaduhñ ñänøømby, Quexy.

Mänitä wiindspä hoy jiaançh niwyiimbujy. Coo wyiimbijnä, tøø hänäjty wyiindøø'xø'nä. ⁸ Mänitä mähdiojc yhiixä ja'a miädøjc-hajxy møødä hajxy hijty yhiixypä coo hänäjty xiädø'øñyujwa'añ. Mänitä hajxy miänaa'ñ:

—Nej, caj jie'e yø'øjä, ja'a hijty naxy xädø'øñyujwaambä häña'a.

⁹ Näje'e hajxy hänäjty miäna'a'ñ:

—Jaançh je'e yø'ø.

Näje'e hajxy hänäjty miäna'a'ñ:

—Ca'a jie'ejä; pero tehñ jiaduhñ quiähxø'øgy.

Pero ja'a mähdiøjc, hamdsoo hānajtj ñiñānømyii:

—Høøch je'e hijty wiinds.

¹⁰ Mānitā miāyajtøøwa:

—Nejy mwiindøø'xø'cy.

¹¹ Mānit yhadsooyy:

—Jaaya'ay ja'a Jesúshajpä, jaaya'ay ja'a chujy yajmo'ondscoj. Mānitøch xyajwiingubiinøøyy. Mānitøch xñāmaayy cooçh nøcxy nniwyiimbujyii maa ja'a tsiidaact jaduhñ xiøhatiān Siloé. Mānitøch hoy njaançh niwyiimbujyii. Mānitøch nwiindøø'xø'cy.

¹² Mānitā miāyajtøøwägumbä:

—Maa jaaya'ayāda'a.

Mānit yhadsooyy:

—Pāmāadādä.

¹³ Mānitā mähdiøjc yajnøcxä maa ja'a fariseos wyiinduuhajxiān, ja'a hānajtj tøø wyiindøø'xø'øguiäbä.

¹⁴ Poo'xxiøøjooty ja'a Jesús ja'a chujy yajmo'ondscojy, yajwiindøø'xø'cy ja'a wiindspä. ¹⁵ Mānitā mähdiøjc miāyajtøøwägumbä ja'a fariseoshajxy:

—Nejy mwiindøø'xø'cy.

Mānit yhadsooyy:

—Chujy jaaya'ay yajmo'ondscoj; je'eçh je'e xyajwiinguubiinøøyy. Mānitøch hoy nniwyiimbujyii. Mānitøch nwiindøø'xø'nä.

¹⁶ Mānitā fariseoshajxy näje'e miānaañ:

—Ca'a yø'øya'ay Dyiosquexiä. Tuumb yø'øduhn poo'xxiøøjooty. Cabä cuhdujt miøødä coo jaduhñ tiünät poo'xxiøøjooty.

Pero näje'e hajxy hānajtj miāna'añ:

—Pero nebiä cuboj cugädieejäya'ay ja'a hoy-yagjuøøñājatypä jaduhñ ñä'ä yajcähxø'øgät.

Cab hajxy hānajtj tu'ugmädia'agy ñibiaadyii. ¹⁷ Mānitā mähdiøjc ñāmaayyā, ja'a hānajtj tøø wyiindøø'xø'øguiäbä:

—Miiçhätš, waamb miiçh mmāna'añ. Nejy yø'øya'ay mnänømy, ja'a tøø xyaghijxø'øguiäbä.

Mānit yhadsooyy:

—Dios je'e tøø quiexy.

¹⁸ Cabä judiøshajxy hānajtj miäbøga'añ coo jaaya'ay hijty wyiindsä, coo jaaya'ay hijty tøø wyiindøø'xø'øgy. Paady hajxy miøjyaaxy jaaya'ay tiaj tieedy. ¹⁹ Mānit hajxy miāyajtøøwa:

—Nej, mijts ja'a mhuing yø'ø, ja'a hajxy mnänøombiä coo hijty wiinds tøø miaaxhuunghatiä. Nebiäda'a tøø yhijxø'øgy.

²⁰ Mānitā tiaj tieedyhajxy yhadsooyy:

—Højts nhuung jaançh yø'ø. Wiinds jiaançh maaxhuunghajty. ²¹ Pero cab højts nnajuø'øy nejy tøø yhijxø'øgy o pøn

jaduhñ tøø yaghijxø'øgy. Yø'ø hajxy mäyajtøw. Møj yø'øjän. Ween hamdsoo ñägäpxy.

²² Paady hajxy jaduñ miänaañ, coo ja'a teedywiindsøn hajxy hānajty chāhgø'øy. Tøø ja'a teedywiindsøn hajxy hānajty quiojyquiapxyhaty coo hajxy hānajty yajpādsøma'añ tsajtøgooty pøn jaduñ māna'anaamb cooc Jesús Miesíashaty. Nägooyä hajxy hānajty yajtøjpādsøma'añ, cab hajxy hānajty yajtøjtägø'øwaañnä tsajtøgooty. ²³ Paady jaaya'ay tiaj tieedyhajxy miänaañ: “Yø'ø hajxy mäyajtøw. Møj yø'øjän.”

²⁴ Mānitä mähdiøjc miøjyáaxägumbä, ja'a hānajty tøø yhi-jxø'øguiäbä. Mānitä ñāmaayyā:

—Højts tøyhajt móoyyāc. Nnajuøøby højts coo Jesús quiuboj quiugädieeyä.

²⁵ Mānit yhadsooyy:

—Cábøch nnajuø'øy pø cuboj pø cugädieey je'e. Pero nnajuøøbiøch cooch tøø nhijxø'øgy, hóyhøch hijty nja wiindsä.

²⁶ Mānit ñāmaayyā:

—Nej xyaghijxø'cy.

²⁷ Mānit yhadsooyy:

—Tøøds mijts nja hawáañäm. Pero cab hajxy mmäbøjcy. Tii hajxy coo mmädowáangombä. Nej, mbanøcxáañp ja'a miädia'agy hajxypä.

²⁸ Mānit yhojjä ñāmaayyā:

—Miič jaduñ mbanøcxäp ja'a miädia'agy. Højtsä, Moisés ja'a miädia'agy nbanøcxäp. ²⁹ Nnajuøøby højts coo Dios ja'a Moisés miøødmädiaacy jequiän. Pero jaaya'ayä, cab højts nnajuø'øy maa chooñ.

³⁰ Mānitä mähdiøjc yhadsooyy:

—Hoy-yagjuøøñä jaduñ. Cab hajxy mnajuø'øy maa jaaya'ay chooñ, hóyhøch tøø xjia yaghijxø'øgy. ³¹ Hoy piønä jaduñ ñajuø'øy coo Dios jaduñ quia'a mädowä ja'a miädia'agy ja'a cuboj ja'a cugädieey. Pero pøn ja'a Dios jaduñ wiingudsähgøøby, pøn jaduñ cudiumb nebiä Dios yhane'emiän, je'e ja'a miädia'agy jaduñ mädóowäxäp ja'a Diósäm. ³² Høxtahmds ja'a naaxwiin yhawijy tiøø'xta'aguiän, ni mānaa jaduñ quia'a yajmädoxyhaty coo jäya'ay yaghijxø'øgyii, ja'a wiinds tøø miaaxhuunghātiäbä, høxtä jäda'anäbaady. ³³ Coo jaaya'ay häxøpy quia'a Diosquexiä, cab jaaya'ay cu yajcähxø'cy hoy-yagjuøøñäbä.

³⁴ Mānitä mähdiøjc yhojjä:

—Nej, xyajñähixø'øwaamb højts miičhä. Pojpatuum cädieedium miič tøø mmaaxhuunghaty.

Mānitä mähdiøjc je'e yajpādsøøma tsajtøgooty.

35 Mänitä Jesús miädoyhajty coo ja'a mähdiøjc hänajty tøø yajpädsømyii tsajtøgooty. Mänitä Jesús ja'a mähdiøjc yhøxtaayy. Mänit jiaançh paaty. Mänitä Jesús miänaañ:

—Nej, mmäbøjcäp ja'a miädia'agy, ja'a Dios tøø quiéxiäbä.

36 Mänitä mähdiøjc yhadsooyy:

—Wiindsón, pøn jaduhñ mnänøømby. Høøch hawáañäc nébiøch ja'a miädia'agy nmäbøjcät.

37 Mänitä Jesús miänaañ:

—Tøø je'e mhixy. Høøch je'e.

38 Mänitä mähdiøjc miänaañ:

—Wiindsón, mäbøjpcch.

Mänitä Jesús wyiinjiicädaacä, wyiingudsähgøøyyä.

39 Mänitä Jesús miänaañ:

—Páadyhøch yaa tøø ngäda'agy hädaa yaabä naaxwiin neby hajxy jaduhñ yhihxó'øgät, ja'a hajxy hijpä nebiä wiindspän; møød neby hajxy jaduhñ wyiindsó'owät, ja'a hajxy hijpä nebiä hijxpän.

40 Jimä fariseoshajxy hänajty näje'e tiäna'ay maa Jesús hänajty mädooyän. Coo hajxy jaduhñ miädooyy nebiä Jesús miänaañän, mänitä Jesús hajxy ñämaayy:

—Nej, mmänaamb miich jaduhñä coo højts jaduhñ nhijpä nebiä wiindspän.

41 Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Coo hajxy häxøpy mhity nebiä wiindspän, cabä pojpä cädieey hajxy häxøpy mhixyhaty. Pero coo hajxy jaduhñ mmäna'añ coo hajxy mhity nebiä hijxpän, paadiä mbojpa ja'a mgädieey hajxy xquia'a nähwa'açhñä.

10

1 Mänitä Jesús miänáangombä:

—Chaads mijts tehñ tiøyhajt nnämä'awät: cabä mee'tspähajxy jii by tiägø'owø'ø y maa ja'a meegcuraahaawän. Wiingtuum hajxy je'e tiägø'owø'ø y maa ja'a curaahaaw quia'a hitiän. ² Pero ja'a cumeeg, je'eds jii by tægø'owøøby maa ja'a curaahaawän. ³ Yajtægøøby ja'a curaagüendähajpä ja'a cumeeg jii by curaajooty. Coo hänajty mieegmøjya'axa'añ, mänitä mieeg quiøxy xøøguya'axy. Yo'mädooby ja'a meeg ja'a wyiindsón hajxy. Mänitä cumeeg yhøxwoobädsømy. ⁴ Coo ja'a meeghajxy hänajty tøø piädsømy, mänitä wyiindsón hajxy cøjx piadu'ubøcy. Paady hajxy jaduhñ piadu'ubøcy coo ja'a wyiindsón hajxy yo'mädoy. ⁵ Cabä wiingjäya'ay hajxy pianøcxa'añ. Coo wiingjäya'ay hajxy yo'mädoy, cøjx hajxy chähgø'øbäyø'øgy.

⁶ Ja'a Jesús, yajmäbaadyhaam hänajty miädia'agy; pero cabä miädia'agy hänajty wyiinjuøøyyäxä.

⁷ Mänitá Jesús miánáangumbä:

—Chaads mijts tehṃ tøyhajt nnámá'awät: Øøch, jaduhṃ mäwínhøch nebiä curaahaawän maa ja'a meeghajxy tiägø'øwø'øyän. ⁸ Cahnøch hánajty nmech, tøø jäya'ayhajxy hánajty may miech høhndaacpä. Jaduhṃ hajxy ñibiäda'agyii nebiä Diosquexypän. Jaduhṃ mäwínäts hajxy miäbaady nebiä meegmee'tspän. Pero cabä miädia'agyhajxy miäbøjçäxä. Jaaya'ayädshajxy jaduhṃ ca'a mäbøjç, pønjätyhøch nmädia'agy xmiäbøjçäp. Jaduhṃ mäwínäts hajxy je'e miäbaatpä nebiä meeg mädia'agymiäbøjçän. ⁹ Ja'a meeghajxy, jii hajxy je'e tiägø'øwø'øy maa ja'a curaahaawän. Høøch, jaduhṃ mäwínhøch nebiä curaahaawän. Pønñhøch ja'a nmädia'agy xmiäbøjçäp, je'eçh ngüeendähadaamby.

¹⁰ 'Ja'a hajxy jäya'awyihhøhmä, Diosmädiá'aguiäc tyijy hajxy je'e yajwa'xyp. Yhamdsoo copcooty ja'a mädia'agy hajxy hánajty yajpädsømy. Pero høøch, páadyhøch tøø ngäda'agy hädaa yaabä naaxwiin nebiä jäya'ayhajxy jaduhṃ jim ñøcxät tsajpootyp, neby hajxy jaduhṃ jim yhidät çøjxta'axiøø. ¹¹ Ja'a cumeeg, cwieendähajpy ja'a mieeg je'e. Jaduhṃ mäwínhøch je'e, ngüeendähadáambiøch ja'açh nmädia'agy hajxy xmiäbøjçäbä. Jaaya'ay ja'a meeg jaançh tehṃ chojpa, høxtä ñähho'tú'udäp ja'a mieeg. ¹²⁻¹³ Ja'a moonsähajxy, cabä meeg hajxy tu'joot cwieendähaty. Paady hajxy je'e tu'joot quia'a cueendähaty, coo hajxy je'e quia'a yhamdsoo je'ejä. Mäjuy hajxy je'e jia cuduñ. Coo ja'a pahuc miech meegtsu'tspä, mänitá moonsähajxy piäyø'øgy. Mänitá meeg mähdiøjç-hajxy ñä'ägä maçhii. Mänit hajxy çähgø'øbäyø'øgy.

¹⁴⁻¹⁵ 'Pero høøch, jaduhṃ mäwínhøch nebiä jäya'ay meeg hajxy jaançh tehṃ chojpan. Xyhixyhájpøch ja'a nDeedy, y nhixyhájpøch je'ebä. Jaaná jaduhṃds je'e, jaaná nhixyhájpøch pønjätyhøch nmädia'agy hajxy xmiäbøjçäp. Nñähho'tu'udáambiøch hajxy je'e. ¹⁶ Jaaná xmiäbøgåanäbøch ja'a nmädia'agy hajxy, ja'a jäya'ayhajxy tsänaabiä wiinghagajpt. Tu'ugmädia'agy hajxy yhida'añ møød hädaa jäya'ayhajxy yaabä. Tu'cuhdujthøch ja'a nmädia'agy hajxy xmiäbøgaanä nägøxiä.

¹⁷ 'Páadyhøch ja'a nDeedy xchocy cooçh jaduhṃ nmäna'añ cooçh häna'c ween xyagho'ogy nébiøch jaduhṃ njujypiøgät jadähooc. ¹⁸ Høøch, hamdsooçh nmäna'añ cooçhä jäya'ay xyaghó'ogät. Cooçh häxøpy nga'a mänaambä, cábøçhä jäya'ay häxøpy xyagho'oga'añ. Nmøødhøch cuhdujt cooçh nhó'ogät; y nmøødhøch cuhdujt cooçh njujypiøgät jadähooc. Páadyhøch ja'a nDeedy tøø xwyiinguexy cooçh nhó'ogät, cooçh njujypiøgät.

19 Coo Jesús jaduhñ miädiaacy, paadiä judíoshajxy tu'ugmädia'agy quia'a nibiaatä. 20 Mänit hajxy nämay miänaañ:

—Møjcu'uda'a miøød. Cuhmäñøøbiäda'a jaduhñ. Tii yø'ø miädia'agy hajxy coo mmädowaanä.

21 Mänit hajxy näje'e miänaañ:

—Cabä møjcu'umøødpä jaduhñ miädiá'agät. Cabä møjcu'u ja'a wiindspä jaduhñ yaghixó'ogät.

22 Jájtäbä xøø hänäjty jim Jerusalén, ja'a xøhjäpä ja'a Dedicación. Tøøchpojooty hänäjty. 23 Jiibiä Jesús hänäjty wiädity tsajtøgooty, jiiby maa ja'a tøjwiingän, ja'a xøhjäpä Salomón. 24 Mänitä judíoshajxy jim yhamugøøyy maa Jesús hänäjty wiäditiän. Mänitä Jesús ñämaayyä:

—Mänaa højts xyhawaanaañ pø tøyhajt mMesiashaty.

25 Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Tøøds mijts nja hawáañäm, pero cab hajxy mmäbøjcy. Cooch jaduhñ ngudiuñ nébiøch ja'a nDeedy tøø xyhane'emiän, cähxó'pøch jaduhñ cooch nGristohaty. 26 Pero, cooch mijts ja'a nmädia'agy hajxy xquia'a panøcxä, páadyhøch ja'a nmädia'agy hajxy xquia'a mäbøgaanä. 27 Nhixyhájpiøch pøñhøch ja'a nmädia'agy xmiäbójcäp; je'eçh ja'a nmädia'agy xpianócxäp. 28 Nyajnøcxáambiøch hajxy jim tsajpootyp. Jim hajxy yhida'añ cøjxta'axiøø. Cábøch hajxy je'e pøn xpiójcät. 29 Miøødhøch ja'a nDeedy ja'a mäjaa. Cabä pøn ja'a mäjaa jaduhñ miøødä nébiøch ja'a nDeedy miøødän. Ja'a nDéedyhøch jaduhñ tøø miäna'añ cooch jaaya'ay ja'a nmädia'agy hajxy xmiäbójcät. Cábøch ja'a nDeedy jaaya'ayhajxy mänaa piøgáanaxä. 30 Høøch møødhøch ja'a nDeedy, tu'ugmädia'agy højts nhity.

31 Mänitä judíoshajxy tiägøøguiombä tsaagonø'pä. Jesús hajxy hänäjty quia'adsaamby. 32 Mänitä Jesús ja'a judíos ñämaayy:

—Madiú'ujøch ja'a hoybä tøø ngudiuñ nébiøch ja'a nDeedy tøø xyhane'emiän. Tiiguióxpøch mijts coo xquia'adsa'añ.

33 Mänit hajxy yhadsooyy:

—Paady højts miich nga'adsa'añ coo Dios haxøøg mnänømy, coo mnibiäda'agyii nebiä Diosän; ca'a jie'eguiøxpä coo hodiunñ jaduhñ tøø mduñ.

34 Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Jiiby jaduhñ myiñ maa mijts mguhdujtän coo Dios jaduhñ miänaañ: “Mdioshajp hajxy.” 35 Tøyhajt ja'a Diosmädia'agy jaduhñ ñä'ägädä mädia'agy. Jaduhñ miäna'añ cooc hajxy jaduhñ dyioshaty, ja'a jäya'ayhajxy tøø wyiingpøquiäbä ja'a Diosmädia'agy. 36 Hoorä, Díøshøch tøø xquiunuu'xy tøø xpiäda'agy. Yaaçh tøø xquiexy hädaa yaabä naaxwiin. Cábøch Dios tøø nwiingapxpety cooch

nmänaañ coočhä Dios xyHuunghaty. Tøyhájthøch jaduhn xyHuunghaty. ³⁷ Coočhä häxøpy nga'a tuñ nébiøch ja'a nDeedy tiuñän, cábøchhä nmädia'agy hajxy häxøpy xmiäbøjcä. ³⁸ Pero jaančh túumbøch jaduhn. Mmäbøgäp hajxy jaduhn coočhä Dios tøø xquiexy, hóyhøchhä nmädia'agy hajxy xquia'a ja mäbøjcä. Jaduhnds hajxy mnajuøøñät coo højts tu'ugjäya'ay nhity møødhøchhä nDeedy.

³⁹ Mänitä Jesús jia madsáanägumbä. Pero cabä ñä'ä yajmajch.

⁴⁰ Mänitä miøjnøønájxcumbä ja'a Jordánpä møjnøøbä maa ja'a Juan miäyajnäbejtsohñän. ⁴¹ Mänitä Jesús hajxy ñämejch nämay. Mänit hajxy miänaañ:

—Cabä Juan ja'a hoy-yagjuøøñäbäjaty ñä'ä yajcähxø'cy. Pero tøyhajt jaduhn cøxiä nebiä Juan yø'øya'ay tøø ñägaxiän.

⁴² Mänitä Jesús ja'a miädia'agy hajxy jim miäbøjcä nämay.

11

¹ Tu'ug jäya'ay hänajty xiøhaty Lázaro. Tøø hänajty pia'ambety. Jim hänajty chäna'ay Betania møødä piuhdo'oxyhajxy, ja'a María møødä Marta. ² Cahnä hänajty yhabaady mänaa María ja'a Jesús ja'a perfume hänajty yajtecytia'xø'øwa'añ, mänaa María ja'a Jesús hänajty tiecymie'exa'añ ja'a quiuhwaayhaam. ³ Coo Lázaro hänajty tøø pia'ambety, mänitä piuhdo'oxy ja'a capxy hajxy quiejxy maa Jesúsän coogä Lázaro tøø pia'ambety. Jesús ja'a miägu'ughajpä hänajty je'e. ⁴ Coo Jesús ja'a mädia'agy jaduhn miädooyy, mänit miänaañ:

—Cabä mähdiøjc tiehm yho'oga'añ. Paady tøø pia'ambety neby jaduhn quiähxø'øgät coo Dios miøjjä jiaančhä, neby jaduhn quiähxø'øgät coočh nmøjjä njaančhä. Diøshøch xyHuunghajp.

⁵ Hoy ja'a Jesús hänajty jia jaančh tehñ miøødnijiootpaadyii ja'a Lázarahajxy, ⁶ mejtsxøø jim jiaag hijty maa hänajty ñä'ägä hitiän. ⁷ Mänitä Jesús ja'a jiamioøød ñämaayy:

—Jamds hajxy jadähooc Judea.

⁸ Mänitä Jesús hajxy ñämaayy:

—Wiindsøn, cahnä jiegø'øy mänaa ja'a judiøshajxy xjia cuhga'adsa'añän. Tii jim coo mnøcxtägatsa'añ.

⁹⁻¹⁰ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Ja'a Diostuung hajxy tuumbä, coo ja'a tiuunghajxy je'e quia'a maynä, cahnä hajxy je'e yho'oga'añ. Jaduhn mäwínäts hajxy je'e nebiä xøømbä tiu'uyo'oyän. Cab hajxy je'e quiuh-nepy. Hoy hajxy je'e yhixy.

¹¹ Mänitä miänánañgombä:

—Tøø højts nmägu'ughajpä Lázaro miaahó'cäm. Nøcxáambøch cham nyuxa'añ.

12 Mänitä jiamiøødhajxy miänaañ:

—Pero, wiindsón, pø nä'ä maaho'c jaduñ, møcpøjtägatsaambäda'a jaduñ, cabä.

13 Coø Jesús jaduñ miänaañ cooc Lázaro miaaho'cy, jaduñ hänäjty miäna'anaañ cooc tøø yho'ogy. Pero cabä jiamiøødhajxy jaduñ wyiinjuøøyy coo Lázaro tøø yho'ogy. Jaduñ hajxy wyiinjuøøyy coo tøø miaaho'ogy. 14 Mänitä Jesús howyiinjuøøñä tiehm ñägapxnä:

—Tøø ja'a Lázaro yho'ogy. 15 Xoondáacpøch jaduñ cooch hänäjty nga'a jimä. Coø hajxy jaduñ mhixa'añ nébiøch nduna'añän, mänitøch mijts ja'a nmädia'agy xmiaas mäbøgaanä. Páadyhøch jaduñ nxoonda'agy. Jamds hajxy jim maa Lázaran.

16 Tu'ugä Jesús ja'a jiamiøød hänäjty xiøhaty Tomás, ja'a hajxy hänäjty ñänøømbiä hametsc-huong. Mänitä Tomás ñämaayy ja'a jiamiøødhajxy:

—Jamxä Jesús hajxy møødhó'cäm.

17 Coø hajxy jim miejch Betania, mänitä Jesús yhawáanäxä coo ja'a Lázaro hänäjty jiiiby tøø yhity mädaaxxøø jutjooty maa cabäsaantän. 18 Mäwiingón Betania hänäjty jim Jerusalén. Jaduñda'a jiäguema, mejtskilómetro ja cupcäda'a. 19 Nämaj ja'a judiøshajxy hänäjty tøø ñämech ja'a Marta møødä María. Capxmøcpøgáanäp hajxy hänäjty coo ja'a piuhya'ayhajxy hänäjty tøø yho'ogy. 20 Coø ja'a Marta jaduñ miädoyhajty coo Jesús hänäjty miäwiingoñ, mänit hoy jiojcubaadø'oy. Pero María, jiiiby miähmøøyy maa ja'a tiøgootyhajxiän. 21 Mänitä Marta ja'a Jesús ñämaayy:

—Wiindsón, coo häxøpy myaajä, cábøchä nbuhya'ay häxøpy tøø yho'ogy. 22 Nnajuøøbiøch jaduñ, hoytyiijä Dios mmäyujwá'anät, xmió'owäp je'e.

23 Mänitä Jesús ja'a Marta ñämaayy:

—Jujypiøgaambä mbuhya'ay.

24 Mänitä Marta miänaañ:

—Nnajuøøbiøch coo jiuujypiøga'añ coo ja'a naaxwiimbä hänäjty wyiimbida'añ, coo hajxy nägøxiä njuujypiøgáanam.

25-26 Mänitä Jesús miänaañ:

—Nyagjujypiøgáambiøch hajxy je'e pønjátyhøch ja'a nmädia'agy xmiäbøjcäp. Nyajnøcxáambiøch hajxy je'e jim tsajpootyp, hoy hajxy hänäjty jia jujcyñä, hoy hajxy hänäjty tøø jia ho'ogy. Nejy, mmäbøjpy jaduñä.

27 Mänitä Marta miänaañ:

—Wiindsón, nmábójpíoch coo miich ja'a Dios xyHuunghaty, coo mMesíashaty, coo miich ja'a Dios tøø xquiexy hädaa yaabä naaxwiin.

²⁸ Mänitä Marta ja'a piuhdo'oxy hamee'ch hoy ñäma'ay:

—Tøø ja'a nWiindsónhájtäm miéjtsäm. Miich xyajtøøb.

²⁹ Coo ja'a María miädooyy, mänitiä tiänaayyø'cy. Mänitä María ja'a Jesús ñänøcxy. ³⁰ Jimä Jesús hänajty tøø miähmø'øy maa ja'a Marta hänajty hoy tøø miøødmädia'aguiän. Cahnä Jesús hänajty quiajptägø'øy. ³¹ Ja'a judíoshajxy hänajty jiiby maa ja'a María tiøgootyhajxiän, coo hajxy yhiixy coo María tiänaayyø'cy, coo tiøjpadšøømy, mänitä María hajxy piadøjpadšøømy. Jim tyijy María hänajty ñøcxy cabäsaantä jøøbiä xuu'tspä.

³² Coo ja'a María jim miejch maa ja'a Jesús hänajty tøø miähmø'øyän, mänitä Jesús yhiixy. Mänitä María ja'a Jesús wyiinjicädaacy. Mänitä María miänaañ:

—Wiindsón, coo miich häxøpy myaajä, cábøchä nbuhya'ay häxøpy tøø yho'ogy.

³³ Coo Jesús jadhñ yhiixy coo María hänajty jiø'øy møødä judíoshajxy, ja'a hänajty tøø piamechíjábä, mänitä Jesús jiootmabiøjcy. ³⁴ Mänit miänaañ:

—Maa hajxy tøø myajnaaxtägø'øy.

Mänitä Jesús ñämaayyä:

—Wiindsón, jam nyajnähiixø'øy.

³⁵ Mänitä Jesús jiøøyy. ³⁶ Mänitä judíoshajxy miänaañ:

—Høxtahm̄ds jiø'øy coo Lázaro hijty jiaanč tehñ miøødnijiootpaadyii.

³⁷ Mänit hajxy näje'e miänaañ:

—Tisän yø'øya'ay ja'a Lázaro coo quia'a yajmøcpøjcy. Tøø yø'øya'ay ja'a wiindspä yaghijxø'øgy, túhm̄äts.

³⁸ Mänitä Jesús jiootmabiøjcombä. Mänit jim ñøcxy maa ja'a naaxjutän maa ja'a Lázaro hänajty tøø ñaaxtägø'øyän. Jimä tsaa ja'a jut hänajty yhadäguec-haty. ³⁹ Mänitä Jesús ñämaayy ja'a hajxy hänajty jim tänaabiä juthaguum:

—Hadäguejtu'ud yø'ø jut hajxy.

Jimä cuhäyohnd hänajty tiänaabiä, ja'a Martahajpä. Mänitä Marta ja'a Jesús ñämaayy:

—Wiindsón, pero mädaaxxøø jiiby tøø yhity jutjooty. Haxøøgxuu'päda'a yø'øjän.

⁴⁰ Mänitä Jesús ja'a Marta ñämaayy:

—Tøøch miich nhawäänäm, coo mmábögät, mänit mhíxät coo Dios miøjjä jiaančhä.

⁴¹ Mänitä jut hajxy jiaanč yhadäguejtuuty. Mänitä Jesús chajhee'py. Mänit miänaañ:

—Teedy, Dioscujú'uyäp cooçh miïch ja'a nmädia'agy tøø xmiädoowa. ⁴² Nnajuøøbiøch jaduhñ cooçh miïch ja'a nmädia'agy hoymiänaajä xmiädoowa. Páadyhøch miïch tøø nnäma'ay “Dioscujú'uyäp” neby hajxy miäbøgät cooçh miïch tøø xquiexy, yø'øya'ayhajxy xii tänaabiä.

⁴³ Mänitä Jesús møc yaaxy:

—¡Lázaro, pädsømmäts!

⁴⁴ Mänitä Lázaro jiaançh pädsøomy, ja'a hänajty tøø yhö'oguiäbä. Nähbity nähmoch piädsøomy. Mänitä Jesús ñämaayy ja'a hajxy hänajty jim tänaabiä:

—Nähbijtu'ud yø'ø hajxy. Ween ñøcxy maa ja'a tiøjcän.

Mänitä Lázaro hajxy jiaançh nähbijtuuty. Mänit ñøcxy maa ja'a tiøjcän.

⁴⁵ Mänitä Jesús ja'a miädia'agy miäbøjcäxä nämay ja'a judíoshajxy, ja'a María hajxy hänajty tøø miøødhítiäbä maa ja'a tiøjc-hajxiän, ja'a hajxy hänajty tøø yhíxiäbä coo ja'a Jesús ja'a ho'ogyjiäya'ay yagjuypiojcy. ⁴⁶ Pero cab judíos hajxy näje'e miäbøjcy. Paady ja'a fariseos hajxy hoy yhawaanä nebiä Jesús hänajty tøø tiuñ. ⁴⁷ Mänitä teedywiindsøn hajxy yhamugøøyy møødä fariseoshajxy møødä tuungmøødpähajxy. Mänit hajxy ñiñämaayyä:

—Neby hajxy nwiinmahñdyhajtämät. Madiu'u jaaya'ay ja'a hoy-yagjuøøñbäjaty tøø yajcähxø'øgy. ⁴⁸ Coø hajxy nga'a májtsämät, mänitä miädia'agy miäbøgáañäxä nägøxiä. Mi-naambä romano jäya'ayhajxy ja'a møjcuहुdujtmøødpä. Mänitä ndsajtøjc hajxy xyajma'adäänäm. Mänitä nguhdujt hajxy xpiøgáañäm.

⁴⁹ Caifás ja'a teedywiindsøn hänajty xiøhaty ja'a møjcuहुdujtmøødpä. Mänit miänaañ:

—Cab hajxy tii mjaty mnajuø'øy. ⁵⁰ Cab hajxy mwiinjuø'øy coo maas hoy hit jaduhñ coo ja'a cu'ug tu'jäya'ay xñähho'túutämät. Cab hajxy jaduhñ nägøxiä nguhdägóoyämät.

⁵¹ Ca'a Quiaifás ja'a yhamdsoo wiinmahñdy jaduhñ. Pero coo hänajty tiuñ teedywiindsøn møjcuहुdujtmøødpä, paadiä Dios ja'a Caifás jaduhñ yajnägapy coo ja'a Jesús ja'a judíos hänajty ñähho'tu'uda'añ, ⁵² møød hajxy nägøxiä, ja'a Dios hänajty tøø wyiimbíyyäbä, ja'a wiinghagajptjatypä. ⁵³ Mänitä møjcuहुdujtmøødpähajxy quiojyquiapxyhajty coo Jesús hajxy hänajty yagho'oga'añ.

⁵⁴ Paadiä Jesús hänajty jim quia'a wäditaannä mayjiäya'ayhagujc maa ja'a Israelpähajxiän. Mänitä Jesús hajxy jim chohñ jim Judea, ñøcxy hajxy jim maa ja'a cajpt jaduhñ xiøhatiän Efraín. Jimä Jesús hajxy miähmøøyy møødä jiamioødhajxy. Mäwiingón ja'a cajpt hänajty tøødsnähgäp.

⁵⁵ Habaadaännäp ja'a pascuaxøø hänäjty, ja'a judíoshajxy yagjájtabä. Nämäy hajxy jim̄ ñøcxy xøøhajpä jim̄ Jerusalén, ja'a hajxy jim̄ tsohm̄bä maa ja'a cajpthuungän. Cahnä xøø hänäjty jim̄ chohnda'agy coo hajxy jim̄ quioo'ty. Jayøjp hajxy hänäjty yhuuc tsi'iwa'añ. Jadúhnäc tyijy hajxy hänäjty ñähwa'adsa'añ ja'a piojpä quiädieey. ⁵⁶ Jiibiä Israelpäjäya'ay ja'a Jesús hajxy hänäjty yajcopcø'øy tsajtøgooty. Jiiby hajxy hänäjty ñimiäyajtøyii:

—Nej, cabä Jesúsäda'a miedsa'añ xøøhájpjä.

⁵⁷ Tøø ja'a teedywiindsønhajxy hänäjty yhane'emy møødä fariseoshajxy, coo Jesús pøn yhíxät, mänit hajxy ñägápxät, nebiä Jesús hajxy jaduñ miädsät.

12

¹ Ja tädujxøø ja'a pascuaxøø hänäjty quia'a habaady. Mänitä Jesús jim̄ ñøcxy Betania, maa Lázaro hänäjty chäna'ayän, ja'a Jesús hänäjty tøø yagjujypiøquiäbä coo hänäjty tøø yho'ogy.

² Nämäyä jäya'ayhajxy jiiby yhamugøøyy tsuugaabiä ja'a Jesúscøxpä. Ja'a Marta hänäjty texyhabøgøøby. Jiibiä Lázaro ja'a Jesús hänäjty miøødtsuugay tøgooty. ³ Mänitä María ja'a perfume quionmejch cuplitro. Haagä nardopøjy ja'a perfume hänäjty ja'a tsojwatypä. Mänitä María ja'a Jesús yajtecytia'xøøyy ja'a perfume. Mänitä María ja'a Jesús tiecymieexy quihwaayhaam. Mänitä perfume tiägøøyy pu'xø'pä tøgooty.

⁴ Jiibiä Judas hänäjty, ja'a Simón Iscariote yhuung. Jesús ja'a jiamioød hänäjty je'ebä. Je'edsä Jesús hänäjty yegaamb coo hänäjty yajcø'ødägø'øwa'añii maa ja'a soldadohajxiän. Mänitä Judas miänaañ:

⁵ —Maas hoy hijty coo yø'ø perfume cu ndóo'cäm nebiä häyoobädøjc ja'a xädø'øñ cu nnä'a móoyäm.

⁶ Pero cabä Judas ja'a häyoobädøjc hänäjty ñä'ägädä näxuuçh. Je'e ja'a xädø'øñ hänäjty yajconwädíjtäp. Pero hamdsoo hänäjty wy'i'iyajpädsømy. Paady jaduñ miänaañ coo ja'a perfume hajxy cu tío'ocy nebiä xädø'øñ jaduñ miéedsät.

⁷ Mänitä Jesús ja'a Judas ñämaayy:

—Ween yø'ø to'oxiøjc yhity. Ca'a waamb mnäma'ay. Ween yø'ø perfume yaghity høxtä cóonøch nhó'ogät. Mänitøch yø'ø perfume xyajnähjáaxät. ⁸ Hoymiänaajä mijts ja'a häyoobädøjc xmiøødhida'añ. Pero høøçh, cáboch mijts hajxy jejcy nmøødhida'añ.

⁹ Nämäyä Israelpä jäya'ayhajxy miädoyhajty coogä Jesús hänäjty jim̄ tøø miech Betania. Mänitä Jesús hajxy hoy yhixy møødä Lázaro, ja'a Jesús hänäjty tøø yagjujypiøquiäbä. ¹⁰⁻¹¹ Coo Jesús ja'a Lázaro hänäjty tøø yagjujypiøcy, paadiä Israelpä jäya'ay ja'a Jesús hajxy hänäjty tøø piadu'ubøcy nämäy. Y

paadiä Jesús ja'a miädia'agy hajxy hänäjty tøø miäbøjcäxä nämay. Coö ja'a teedywiindsøn ja'a miädia'agyhajxy hänäjty quia'a jaty panøcxäxä, paady hajxy quiojyquiapxytiuuñ coö ja'a Lázaro hajxy ween yagho'ogy nebiä Jesús hajxy hänäjty yagho'oga'añän.

12 Nämayyä jäya'ayhajxy hänäjty jim tøø miech Jerusalén pascuaxøøhajpä. Cujaboom hajxy miädoyhajty coö ja'a Jesús hänäjty miedsa'añ cajptooty. 13 Mänitä xi'iwhaay hajxy hoy piuxy. Mänitä Jesús hajxy hoy jiojcubaad'øoy xi'iwhaaguiap. Yáaxäp ja'a Jesús hajxy hänäjty ñänøcxy:

—¡Viva Jesús! Tsøc yø'øya'ay hajxy wiingudsähgøøyyäm, yø'ø Dios tøø quiéxiäbä. Paadiä Dios tøø quiexy coö hajxy ngobiernähájtämät, højts ja'a Israelpäjäya'ayhájtäm.

14 Mänitä Jesús ja'a burrohuung tu'ug piaaty. Mänit yajpejty. Jadhñ jii by myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän:

15 Ca'a hajxy mdsähgø'øoy, mijts jim tsánaabiä Jerusalén.

Huug hiñ hajxy, xiidsä mgobiernähajxy piety burrohuungnähgøxp.

16 Cabä Jesús ja'a jiamiøødhajxy hänäjty ñajuø'øoy pøn jadhñ ñänøømby coö miedsa'añ burrohuungnähgøxp, ja'a Dios quixaambiä. Pero cujegy, coö Jesús hänäjty tøø jiuypiojnä, coö hänäjty tøø ñøcxnä tsajpootyp, mänitä jiamiøødhajxy jiahmiejstaacnä coö jadhñ jiaanç miñ cujaay ja'a Jesúsøxpä y coö Jesús hajxy hänäjty tøø piuhbety.

17 Mädiaacp hajxy hänäjty neby hajxy hänäjty jim tøø yhiñ mänaa Jesús ja'a Lázaro jii by yhöxyaaxpädsømiän tsaajutjooty. Ja'a hajxy hänäjty tøø quia'a yhiñxiäbä, je'eds hajxy hänäjty miøødmädiaacp. 18 Coö jadhñ yajmädoyhajty nebiä Jesús ja'a Lázaro hänäjty tøø yagjuypioquiän, paadiä Jesús hajxy hänäjty nøcxy jiojcubaad'øoy mayjiäya'ay.

19 Mänitä fariseoshajxy ñiñämaayyä:

—Nejy yø'øya'ay ndúunämät coö jadhñ piawädityii nägøxiä.

20 Tøø ja'a ca'a Israelpähajpähajxy hänäjty näje'e quioo'pä xøøhajpä. Dioswiingudsähgøøbiä hajxy hänäjty tøø quioody.

21 Mänitä Felipe hajxy hoy ñämech. Betsaida Felipe hänäjty chooñ jim Galileanaaxooty. Mänitä Felipe ñämaayyä:

—Tsäguhñ, maa ja'a Jesús. Je'eds højts nja møødmädia'agañ.

22 Mänitä Felipe ja'a Andrés hoy yhawaanä coögä Jesús hajxy hänäjty hoy tøø jia møødmädia'aga'añ. Mänitä Felipe ja'a Jesús hajxy hoy yhawaandägajtsä møødä Andrés. 23 Mänitä Jesús miänaañ:

—Tøø yhabaady cooçh nhó'ogät. Páadyhöch Dios tøø quiexy. 24 Chaads mijts tehñ tiøyhajt nnämä'awät, coö

jäya'ay ja'a trigo hajxy ñi'iby, mänitä tøømd tyictspädsømy yhaabiädsømy. Coø jaduhñ tyictspädsømat yhaabiädsømat, mänit hoy tiägøøñä yee'pä. Mayø'øb ja'a trigo jaduhñ. Pero coø quia'a tictspädsømat quia'a haabiädsømat, jaduhyyä piú'udsät. Cabä miúxät. Cabä trigo miayø'owät. ²⁵ Pønjátyhøçhä nmädia'agy xquia'a mabøgáañäp, cab hajxy jim ñøcxät tsajpootyp. Páadyhøçhä nmädia'agy hajxy xquia'a mabøgáañä coø hajxy chähgø'oy coø hajxy yagho'oga'añii. Pønjátyhøçhä nmädia'agy xmiäböjçäp, je'eds hajxy jim nøcxaamb tsajpootyp, hoy hajxy jia yagho'ogyii ja'a høøchcøxpä. ²⁶ Pø xWyiindsøñhadáambøch hajxy je'e, wéenhøçhä nmädia'agy hajxy xpianøcxä. Nwøwhídäbøch hajxy je'e. NDéedyhøch päda'agaamb coø hajxy wyiingudsähgø'øwøød wiingjäya'aybä.

²⁷ Jootmayhájpøch chamñ. Cab jaduhñ yhahixø'oy coøchä nDeedy nnämä'awät ween xyajtso'ogy coøch hänäjty yaa nhø'oga'añ hädaa yaabä naaxwiin. Páadyhøch yaa tøø ngäda'agy coøch yaa nhø'ogät. ²⁸ Teedy, yajcähxø'og ja'a mmäjaa.

Mänitä Dios jim yhadsooy tsajpootyp:

—Tøøch tähooc nyajcähxø'ogy. Nyajcähxø'ogáambiøch jadähooc.

²⁹ Ja'a hajxy hänäjty jim tänaabiä nämay maa ja'a Jesús ja'a wyiinduumän, jia mädoow hajxy, pero cab hajxy wyiinjuøøyy. Näje'e hajxy miänaañ cooc tyijy hänee yaaxy. Näje'e hajxy miänaañ cooc tyijy ja'a Dios ja'a mioonsä jim tsajpootyp tu'ug quiapxy. ³⁰ Mänitä Jesús miänaañ:

—Ca'a yhøøchcøxpä ja'a Dios jaduhñ miänaañ. Paady jaduhñ miänaañ nej mijts mnajuø'owät coøch jaduhñ xmiägapy. ³¹ Coøch nhø'ogät, cábøch ja'a møjcu'ugong nyajmäjäda'aga'añ, jaaya'ay hanehmbä hädaa yaabä naaxwiin. Dios jaduhñ mänaamb coø hajxy ween yajcumädoy, ja'a høøchä nmädia'agy hajxy xquia'a mabøjçäbä. ³² Høøch, coøch nyajmøjpahbedät cruzcøxp, mäníthøçhä nmädia'agy hajxy xmiäbögáañä, ja'a hajxy tsänaabiä wiinduhmyhagajpt.

³³ Paadiä Jesús jaduhñ miänaañ, neby hajxy ñajuø'owät neby hänäjty yagho'oga'añii. ³⁴ Mänitä Jesús ñämaayyä:

—Jiiby jaduhñ myiñ maa højts nguhdujtän coø jaaya'ay hänäjty yhane'ema'añ mayjiomøjt, ja'a Dios quiexaambiä, ja'a højts nhahijxypä. Pero miich jaduhñ mänaamb coø tsipcøxp ja'a Diosquexypä yajmøjpahbeda'añ cruzcøxp. Pøñ miich jaduhñ mnänøømby ja'a Diosquexypä.

³⁵⁻³⁶ Mänitä Jesús miänaañ:

—Cábøch mijts hajxy jejcy nmøødhida'añ. Jaduhñ mäwínhøch mijts ngudøø'xy nebiä jøønän. Mäböjçägøch ja'a

nmädia'agy hajxy, mäduhñtiøch hädaa yaabä naaxwiin nhídät, nébyhøch mijts jaduñ hoy xpianócxät, neby hajxy mga'a hídät hagoodstuum. Pøn hajxy jaduñ hijp hagoodstuum, tågodiium hajxy ñä'ägädä hity. Høøch, nøcxáanñabøch. Cábøch ja'a nmädia'agy hajxy xmiädowaanänä.

Coo ja'a Jesús jaduñ miädiaacpædøøyy, mänitä tiu'ubøjnä. Mänit ñiguiu'tsä.

³⁷ Cabä Jesús ja'a miädia'agy hänajty miäbøgáanäxä, hoy hänajty madiu'u hoy-yagjuøñäjaty tøø jia yajcähxø'ogy.

³⁸ Paady hajxy hänajty quia'a mäbøga'añ nebiä profeta Isaías ja'a miädia'agy jaduñ tiøjiädät, nebiä jecy quiujahyyän:

Dios, cab højts ja'a nmädia'agy pøn tøø xmiäbøjcä.

Tøø ja'a mmäjaa mja yajcähxø'ogy, pero cab hajxy tøø xmiäjpæda'agy. ³⁹ Cabä Jesús ja'a miädia'agy miäbøgáanäxä nebiä Isaías wiingtuum quiujahyyän:

⁴⁰ Tøø ja'a Dios miäna'añ:

Tøøchä quiopc-hajxy nyajxejxä nébyhøchä nmädia'agy hajxy xquia'a wiinjuøøyyät,

nebiä yhaxøøgwinnmahñdy hajxy quia'a najtshixó'øwät.

Cábøch ja'a piojpä quiädieey hajxy nyajnähwáatsät.

⁴¹ Jaduñä Isaías jecy quiujahy nebiä Isaías ja'a Jesús hänajty tøø yhixiän tsajpootyp. Cahnä Jesús hänajty yaa quiäda'agy hädaa yaabä naaxwiin.

⁴² Siémpräm ja'a Israelpä jäya'ay ja'a Jesús ja'a miädia'agy hajxy miäbøjcä, møødä copc-hajpähajxy nämay. Pero hamee'ch hajxy miäbøjcy. Cabä Jesús hajxy hänajty quiapxpaady mayjiäya'ayhagujc. Tsähgøøby hajxy hänajty coo hajxy yajpædsømøød maa ja'a chajtøjc-hajxiän ja'a fariseoshajxy. ⁴³ Ja'a judíoshajxy, cab hajxy chocy coo hajxy quiumayøød ja'a Dios. Je'e hajxy chojpy coo hajxy ween wyiingudsähgø'øyii ja'a cu'ug.

⁴⁴ Mänitä Jesús møc miänaañ:

—Pøn høch ja'a nmädia'agy xmiäbøjcäp, jaanä xmiäbøjcäbøchä nDeedy ja'a miädia'agy hajxypä, ja'açh yaa tøø xquiéxiäbä hädaa yaabä naaxwiin. ⁴⁵ Pøn høch jaduñ xyhijxp, jaanä xyhijxäbøchä nDeedy hajxypä.

⁴⁶ Páadyhøch yaa tøø ngäda'agy hädaa yaabä naaxwiin, neby hajxy quia'a mähmó'øwät hagoodstuum pønjátyhøch nmädia'agy hajxy xmiäbøjcäp. Jaduñ mäwíinhøch ngudøø'xy nebiä jøønän neby hajxy hoy yhiát. ⁴⁷ Ca'a yhøøchä hajxy nyajcumädowaamby, ja'a nmädiá'agyhøch hajxy xquia'a mäbøjcäbä, hoy hajxy jaduñ tøø jia mädoxyaty.

Páadyhøch yaa tøø ngäda'agy hädaa yaabä naaxwiin, nébyhøch ja'a jäya'ayhajxy jaduñ nnähho'tú'udät. Ca'a yhøøchä hajxy je'e nyajcumädowaamby. ⁴⁸ Pøn høchä nmädia'agy

hajxy xquia'a mǎbǒjcǎp, mǎnit hajxy quiumǎdowa'añ coo ja'a naaxwiimbǎ hǎnajt wyiimbida'añ. Paady hajxy quiumǎdowa'añ, coochǎ nmǎdia'agy hajxy hǎnajt tǔǔ xquia'a mǎbǒjcǎ. ⁴⁹ Ca'a yhǔǔǔchǎ nhamdsoo mǎdia'agy jaduhñ tǔǔ nyaghity. Ja'a nDǎedyhǔǔch, ja'açh tǔǔ xquiéxiǎbǎ, je'eçh jaduhñ tǔǔ xyhane'emy nebiǎtyhǔǔch nmǎdiǎ'agǎt. ⁵⁰ Hǔǔǔchǎ, nmǔǔǔdhǔǔch ja'a tǔyhayt jaduhñ coo hajxy jim yhida'añ tsajpootyp cǔjxta'axiǔǔ, pǔnjǎtyhǔǔch ja'a nDeedy ja'a miǎdia'agy mǎbǒjcǎp. Nmǎdiǎacypiǔǔch nébyhǔǔchǎ nDeedy tǔǔ xyhane'emiǎn.

13

¹ Mǎnitǎ pascuaxǔǔ hǎnajt tiehñ yhadsooyǔ. Tǔǔ ja'a Jesús hǎnajt ñajuǔ'oy coo hǎnajt tǔǔ yhabaady coo hǎnajt yaa choonaanǎ hǎdaa yaabǎ naaxwiin, coo hǎnajt jim ñǔcxaanǎ maa ja'a Tieediǎn. Chojpy ja'a Jesús ja'a jiamiǔǔd hǎnajt hamuumdu'joot hǎdaa yaabǎ naaxwiin.

² Coo ja'a Jesús hajxy hǎnajt chuugaya'añ, tǔǔ Judas hǎnajt wyiinmahñdyhaty, ja'a Simón Iscariote yhuung, coo Jesús hǎnajt yajcǔ'ǔwaañǔ'ǔwa'añii maa ja'a soldadohajxiǎn. Ja'a mǔjcu'ugong ja'a Judas jaduhñ yajwiinmahñdiǎgooyy.

³ Ñajuǔǔbiǎ Jesús hǎnajt nebiaty ja'a cuhdujt hǎnajt tǔǔ mio'oyii ja'a Tieedy. Ñajuǔǔby hǎnajt coo hǎnajt jim tǔǔ choon maa ja'a Tieediǎn, coo hǎnajt jim ñǔcxaanǔgombǎ jadǎhooc. ⁴ Coo hajxy hǎnajt tǔǔ chuugaabiǎdǔǔñǎ, mǎnitǎ Jesús tiǎnaayǔ'cy. Mǎnitǎ wyit chijy. Mǎnitǎ cuhbe'en tu'ug yajnimioxmǎguitǔǔoyyǎ. ⁵ Mǎnitǎ nǔǔ quiudemǔǔoyy palanganajooty. Mǎnitǎ Jesús tiǎgǔǔoyy tecypiujpǎ ja'a jiamiǔǔd. Coo tiecypiujpǎdǔǔoyy, mǎnit tiecymiéexcombǎ.

⁶ Coo ja'a Jesús ja'a Simón Pedro hǎnajt tiecypiuja'añ, mǎnitǎ Simón Pedro miǎnaañ:

—Nej, xtiēcypiuǎambǔǔch hǔǔǔchpǎjǎ.

⁷ Mǎnitǎ Jesús yhadsooyy:

—Miiçh, caj miiçh mnajuǔ'oy tiiguiǔxpǔǔch miiçh coo ndecypiujy. Mǎnit jaduhñ mnajuǔ'ǔwa'añ cooch jaduhñ njǎdǎt nhabétǎt.

⁸ Mǎnitǎ Pedro miǎnaañ:

—Cab jaduhñ yahixǔ'oy cooch miiçh jaduhñ xtiēcypiuǎjǎt.

Mǎnitǎ Jesús yhadsooyy:

—Pǔ cǎjtǎm miiçh myajtecypiuja'añ, cǎjtǎmǔǔch miiçh hoy xjamiǔǔdhadaanǎ.

⁹ Mǎnitǎ Simón Pedro miǎnaañ:

—Bueno, Wiindsǔñ, cǔxiǔǔch jaduhñ xpiúǎt mǔǔǔdhǔǔchǎ ndecy, mǔǔǔdhǔǔchǎ ngǔ'ǔ, mǔǔǔdhǔǔchǎ ngopc.

¹⁰ Mǎnitǎ Jesús yhadsooyy:

—Pøñ tøø chi'iy, wa'ads ja'a ñi'x ja'a quiopc je'e. Jagoo ja'a tiecy piújät. Mijs, mwa'ads mijts hajxy, pero cab hajxy nãgøxiä mwa'adsä.

11 Ñajuøøbiä Jesús hãnjty pøñ hãnjty ya-jcø'øwaañø'øwãanãp. Paady jaduhñ miãnaañ coo tu'jäya'ay hãnjty quia'a wa'adsä.

12 Coo ja'a Jesús cøjx tiecypiujpädø'øy ja'a jiamiøødhajxy, mänitã Jesús wyitpãgøøñã. Mänit yhøxtaacnä. Mänit miãnaañ:

—Chójpiøchã njoot jaduhñ coo hajxy mnajuø'øwät ti-guiøxpøch mijts coo tøø ndecypiuju. 13 Hoy jaduhñ cooch mijts jaduhñ xñãma'ay: “Wiindsøn.” Tøyhãjthøch mijts hajxy jaduhñ xWyiindsønhy. 14 Tøøch mijts hajxy ndecypiuju, hóyhøch Wiindsøn nja tuñ. Jaanã jaduhñ mijtspã, mnidiecypiujuøøb hajxy hamiñ haxøpy. 15 Mbahixãp hajxy jaduhñ nebiãtyhøch mijts tøø nduñ. 16 Chaads mijts tehñ tiøyhajt nnãmã'awät, cabã moonsã cuhdujt møc miøødã quejee ja'a wyiindsøn. Jaanã jaduhñ je'ebã ja'a tøø quiexyijãbã, cabã cuhdujt je'e møc miøødãbã quejee ja'a tøø miãguéxiãbã. 17 Coochã nmãdia'agy hajxy xwyiinjuøøyyät, coo hajxy jaduhñ mgudiünät, jootcuju hajxy jaduhñ mhídät.

18 'Cábøch mijts nãgøxiä nnãgapxy. Nnajuøøbiøch pønãtyhøch tøø nwiimbiy. Pero tøjiajpã Diosmãdia'agy maa jaduhñ miãna'añã: “Ja'a craach tu'ugmucy xmiøødcaabiã, tøøch je'e xmiãdsibø'øy.” 19 Jãguémioch mijts chaa nhawãanãm cooch haxøøg njada'añ nhabetã'añ. Cooch jaduhñ njaanç jãdät njaanç habétät, mänit hajxy mhuuc mãbøgät coochã Dios tøyhajt tøø xjiaanç quexy. 20 Chaads mijts tehñ tiøyhajt nnãmã'awät, pøñ hajxy mãgu'ugpøgaamb ja'aç nguexaambiã, møød høøch jaduhñ xmiãgu'ugpøgaambã. Jaanã jaduhñds je'ebã, pønhyøch je'e xmiãgu'ugpøgaamb, møødã Dios jaduhñ miãgu'ugpøgaambã, ja'aç tøø xquiéxiãbã.

21 Coo ja'a Jesús miãdiaacpãdøøñã, mänit jiootmãdiãgøøñã. Mänit miãnaañ:

—Chaads mijts tehñ tiøyhajt nnãmã'awät cooch mijts ja'a mjiamiøød tu'ug xyega'añ ho'cøøc.

22 Mänitã jiamiøødhajxy ñiwyiinhee'ppejtã. Cab hajxy hãnjty ñajuø'øy pøñ ja'a Jesús hãnjty jaduhñ ñãnøømby. 23 Jimã Jesús ja'a jiamiøød hãnjty yhäña'ay tiehñ ñãhmøjc. Jaanç tehñ yhoy ja'a Jesús hãnjty miøødnijootpaadyii. 24 Mänitã Simón Pedro ja'a craa miãwø'xy. Mänit hamee'ch ñãmaayy:

—Huuc mãyajtøw pøñ jaduhñ ñãnøømby.

25 Mänitã craa ja'a Jesús tiaatsmãgowøøyy. Mänit miãyajtøøyy:

—Pøñ jaduhñ mnãnøømby.

26 Mänitã Jesús yhadsooyy:

—Nbama'tsnaxáambiøch hädaa tsajcaagyhaguijt. Mänitøch ja'a craa nmo'owa'añ, ja'açh xyegaambä ho'cøøc.

Mänitä Jesús ja'a tsajcaagyhaguijt jiaançh pama'tsnajxy. Mänitä Judas yajcø'øgonøøyy, ja'a Simón Iscariote yhuung. 27 Tuunä Judas ja'a tsajcaagy ñä'ä coonðsooyy, mänitiä miøjcu'ujøottägøøyyä. Mänitä Jesús ja'a Judas ñämaayy:

—Tsógäm. Nøcx jatcø'øw ney mjatcø'øwa'añän.

28 Ja'a hajxy hänajty jim caabiä, cab hajxy hänajty ñajuø'øy tiiguiøxpä Jesús jaduhñ coo miänaañ. 29 Näje'e hajxy hänajty wyiinmahñdyhaty coo tyijy ja'a Jesús ja'a Judas hänajty quiexy juubiä mädyijaty tyijy hänajty yajtunaamby xøøjooty. Näje'e hajxy hänajty wyiinmahñdyhjäpä coo tyijy Jesús ja'a Judas ja'a häyoobäya'ay hänajty yajmo'owa'añ xädø'øñ. Paady hajxy hänajty wyiinmahñdyhaty, coo ja'a Judas ja'a xädø'øñ hänajty yajwijtswädityii. 30 Tuunä Judas ja'a tsajcaagy ñä'ä coonðsooyy, mänitiä tiøjpädsøømy. Tøø hänajty quioodsøøñä.

31 Coo ja'a Judas tiøjpädsøømy, mänitä Jesús miänaañ:

—Tøø yhabaady cooçh ngähxø'øga'añ cooçh nmøjjä njaançhä. Høøçhcøxpä Dios jaduhñ quiähxø'øga'añ coo miøjjä jiaançhä. Diøshøch tøø xwyiinguexy.

32 Nyajcähxø'øgåambiøch ja'a Dios coo miøjjä jiaançhä. Mobädájpøch ja'a Dios xyajcähxø'øgaambä cooçh nmøjjä njaançhä.

33 Mägu'ughajpädøjc, cábøch mijts jejcy nmøødhida'añ. Xjia høxta'awáambøch mijts, pero cábøch hajxy xpiaada'añ. Chaads mijts hajxy nnämä'awät nébyhøçhä Israelpä jäya'ayhajxy tøø nnäma'ayän: Cab hajxy jim hoy mnøcxät maäch nhida'añän. 34 Chaads mijts hajxy ja'a hawiinjemyguiuhdujt nmó'owät coo hajxy hamiñ haxøpy mniçhogøød nébyhøch mijts ndsoquiän. 35 Coo hajxy mniçhogøød mnibia'häyowøød, cähxø'øgåp jaduhñ cooçh mijts ja'a nmädia'agy xjiaançh panøcxä. Xyhixäp ja'a jäya'ayhajxy jii nägøxiä.

36 Mänitä Simón Pedro ja'a Jesús miäyajtøøyy:

—Wiindsøñ, maa mnøcxä'añ.

Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Cábøch miich jadunajtä hoy xpianøcxät maäch nnøcxä'añän. Miich, høxhaam miich mnøcxät.

37 Mänitä Pedro ja'a Jesús miäyajtøøgumbä:

—Tiich miichäda'a jadunajtä hoy coo nga'a panøcxät. Nnähho'tú'udäbøch miich häyaa.

38 Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Jaançhä; cabä ndijy miichäda'a xñähho'tú'udät. Chaads miich jadunajtä nnämä'awät, cahnä tseey hänajty ya'axyñä, tøø miich hänajty tägøøghooc mnijijøgapxyii cooçh tyijy miich hänajty xquia'a hixiä.

14

¹ Mänitä Jesús miänaañ:

—Ca'a hajxy mwi'i tiajy mwi'i miay. Mäbøjcä ja'a Dios ja'a miädia'agy hajxy, y mäbøjcägøch ja'a nmädia'agy hajxypä. ² Jim̄ tsajpootyp maačhä nDeediän, mayyä tsäna'awøhñdy jim̄. Coø häxøpy quia'a tøyyä, cab hajxy cu nhawáañäm. Nøcxáambøch ja'a tsäna'awøhñdy nbäda'aga'añ nähix̄ hahixø'ø maa mijts mhídät. ³ Coočh jim̄ nnøcxa'añ, cădaactägatsáambøch jadähóocägumbä. Mänitøch mijts jim̄ ngøxy woonøcxa'añ maačh nhida'añän. Näguipxy hajxy jim̄ nhidáañäm. ⁴ Mnajuøøby hajxy maačh nnøcxa'añ. Jaduhn hajxy mnajuøøbiä neby hajxy jim̄ mnøcxät.

⁵ Mänitä Tomás ja'a Jesús ñämaayy:

—Wiindsón, pero cab højts nnajuø'øy maa miich mnøcxa'añ. Neby højts jaduhn jim̄ nnä'a nøcxät.

⁶ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Jaduhn mäwínhøch høøch nebiä tu'ujän. Høøchcøxpä hajxy jim̄ mgooda'añ pønjátyhøch ja'a nmädia'agy xmiäbøjcäp. Høøchcøxpä hajxy jim̄ mhida'añ cøjxta'axiøø. Paady hajxy jim̄ mhida'añ coočhä tøyhajt nyajcähxø'øgy ja'a Dioscøxpä. ⁷ Pønjátyhøch je'e xyhixyhajp, jaanä xyhixyhajtäbøch ja'a nDeedy je'ebä. Tøø hajxy mhixy.

⁸ Pero cab hajxy wyiinjuøøyy waambä Jesús jaduhn jia mänaañ. Mänitä Felipe ja'a Jesús ñämaayy:

—Wiindsón, ween højts ja'a mDeedy xyhuuc yaghíxät. Mänit højts jootcuje nmähmó'øwät.

⁹ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Felipe, tii jaduhn coo mmäna'añ. Tøøch miich jejcy xpiawädity. Xyhixyhajpøch miich jaduhn. Pønch xyhixp, jaanä xyhíxäbøch ja'a nDeedy je'ebä. Tiich miich jaduhn coo xñäma'ay coočh mijts ja'a nDeedy nyaghíxät. ¹⁰ Nej, cab jaduhn mmäbøquia coočhä nDeedy tu'ugmädia'agy nmøødhity. Ja'a nDéedyhøch miädia'agy, je'ečh jaduhn nmädiáacäp; ca'a yhøøchä nhamdsoo mädia'agy nmädiaacypy. Ja'a nDéedyhøch ja'a mäjaa jaduhn xmiøoby; je'ečh ja'a tiuun̄g jaduhn ndúun̄äp. ¹¹ Mäbøjcägøch ja'a nmädia'agy hajxy coočhä nDeedy jaduhn tu'ugmädia'agy nmøødhity. Hoy hajxy mwiinjuø'øy mga'a ja wiinjuø'øy, mmäbøgäp hit hajxy jaduhn. Páadyhøch hit hajxy ja'a nmädia'agy xmiäbøjcät, coočh hoy-yagjuøøñäjatypä nyajcähxø'øgy. ¹² Chaads mijts teh̄m tiøyhajt nnämäaguiombä, pøn̄høch ja'a nmädia'agy xmiäbøjcäp, jaanä yajcähxø'øgaamby je'ebä ja'a hoy-yagjuøøñäjaty. Maas hoy-yagjuøøñäjatypä je'e yajcähxø'øga'añ quejeech nyajcähxø'øgy. Paady jaduhn yajcähxø'øga'añ coočh jim̄ nnøcxa'añ maačhä nDeediän.

13-14 Coo hajxy mmäbögät cooch ja'a cuhdujt tøyhajt nmøødä, coo hajxy hånajty tii myujwa'ana'añ, ngudiúnäbøch jaduhñ neby jaduhñ quiähxø'ogät coochä nDeedy je'eduhñ miøjjä jiaančhä.

15 'Pø xchójpøch mijts, mänítøch mijts ja'a nmädia'agy xquiudiúunät nebiátyhøch mijts tøø nmägapy tøø nhane'emiän. 16 Nnämaabiøch ja'a nDeedy coo mijts ja'a jootcapxmøcpøjpä wiingpä xyajnäguéxät, ja'a tømiaäiaacpä. Ja'a Dioshespíritu je'e. Cøjxta'axiøø hajxy jaduhñ xmiøødhida'añ. 17 Pønjaty ja'a Diosmädia'agy ca'a mäbøjp, cabä Dioshespíritu hajxy choga'añ. Cab hajxy mänaa yhixyhada'añ. Pero mijts, mobädajpä hajxy je'e mhixyhada'añ. Xmiøødhidáañpä hajxy je'e. Jiiby hajxy mmøødhada'añ mjoodootyhajxy. 18 Cábøch mijts je'e nnähgue'ega'añ nidiuhñ nämetsc. Cädaactägatsáambøch yaa jadähooc maa mijtsän. 19 Mejtsxøø tægøøgxøøch ja'a jäya'ayhajxy xjiaag hixa'añ. Cábøch hajxy hånajty yaa xyhixaañnä cooch yaa ndsoonaañnä. Cooch cøjxta'axiøø nhida'añ, paady mijts cøjxta'axiøø mhidaambä. 20 Mobädajpä hajxy jaduhñ mnajuø'øwa'añ coochä nDeedy tu'ugmädia'agy nmøødhity. Jaanä tu'ugmädia'agy hajxy jaduhñ nhidáañämbä. 21 Pønjátýhøch ja'a nmädia'agy xquiudiúunäp nébiøch tøø nmägapy tøø nhane'emiän, xchójpøch je'e. Jaanä ndsojpy højts je'ebä møødhøch ja'a nDeedy. Nyaghixáambiøch ja'a nwiinmahñdy hajxy.

22 Jii Jesús ja'a jiamiøød hånajty tu'ug xiøhaty Judas. Pero ca'a je'e yhIscariote. Mänitä Judas ja'a Jesús miäyajtøoyy:

—Wiindsón, tii højts ja'a mwiinmahñdy coo xyaghixa'añ, pero cabä cu'ughajxy myaghixa'añ.

23 Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Pønñhøch xchojp, xquiudiúunäbøch ja'a nmädia'agy je'e. Y chøjpiøchä nDeedy je'ebä. Tu'ugmädia'agy højts nmøødhida'añ møødhøch ja'a nDeedy. 24 Pønñhøch jaduhñ xquia'a tsojp, cábøchä nmädia'agy xyajtuunä. Ca'a yhøøchä nhamdsoo mädia'agy hädaa, hädaa hajxy nyajmøødmädiaacypiä. Ja'a nDéedyhøch miädia'agy hädaa, ja'ačh tøø xquiéxiäbä.

25 'Mijts, nyajmøødmädiáacypiøch mijts jaduhñ mäduhñtiä hajxy yaa nmøødhitiän. 26 Nägóoyyøch nnøcxaañnä ndu'ubøgaañnä, mänítøch ja'a nDeedy yhEspíritu quiexa'añ maa mijtsän. Je'ečh jaduhñ nguwitshadaamby. Mijts jaduhñ xjiootcapxmøcpøgaamb. Cøxaamb hajxy xyajnähixø'øwa'añ. Cøxaamb hajxy xyagjahmiejtsta'aga'añ nebiátyhøch mijts yaa tøø nyajmøødxi'igy tøø nyajmøødmädia'agy.

27 'Jootcújc-høch mijts nyajmähmø'owa'añ. Cab mijtsä cu'ug xyagjootcugø'owät nébiøch mijts jootcujc tøø nyaghitiän. Ca'a hajxy tii mnädajy mnämay. Ca'a hajxy mdsähgø'øy mdsähdiuñ. 28 Tøøch mijts nhawáañäm cooçh nnøcxa'añ ndu'ubøga'añ. Pero cädaactägatsáambøch jadähooc. Pø xchójpøch mijts tøyhajt, mxoondá'agäp hajxy coo nhawáañäm cooçh jim̄ nnøcxa'añ maächä nDeediän. Miaas møødä mäjaa je'e quejeech nmøødä. 29 Tøøch mijts jäguemiä nhawáañäm nébiøch yaa njada'añ hädaa yaabä naaxwiin y cooçh jim̄ nnøcxaanñä maächä nDeediän. Cooçh jaduhñ njádät, cooçh jim̄ nnøcxät, mänit hajxy mhuuc tehñ miäbøgät.

30 'Tu'habáquiøch mijts nhuuc jaac møødmädia'agyñä. Medsaambä møjcu'ugong, ja'a yaa cu'ughanehmbä; pero cabä cuhdujt miøødä maaçh høøçhcøxpän. 31 Ngudiunáañbøch nébiøch ja'a nDeedy tøø xmiägapy tøø xyhane'emiän. Páadyhøch jaduhñ ngudiuna'añ neby jaduhñ quiähxø'øgät cooçhä nDeedy tøyhajt njaançh tsoy. Tänaayyø'øg hajxy. Jam̄ hajxiän.

15

1 'Høøch, jaduhñ mäwíinhøch høøch nebiä tsaatyp-tequiän ja'a tøyhajtpä. Ja'a nDéedyhøch, jaduhñ je'e nebiä cudsatyp-camän. 2 Ja'a nDéedyhøch, xyhøxpújxäbøch ja'a nhaads mädyii ca'a tømbejp; pero mädyiids jaduhñ tømbejp, je'eds jaduhñ weenjaty yhøxpuyxyp, nebiä maas majiaty tiøømbédät. 3 Coø hajxy jaduhñ tøø mmäbøcy nebiátyhøch mijts je'e tøø nyaj-nähixø'øyän, jaduhñhøch ja'a nDeedy mijts tøø xyaj-nähwa'açh ja'a mhaxøøgwíinmahñdyhajxy. Jaduhñ mäwíinäts je'e nebiä tsaatyp hajxy jiojpuxiän. 4 Tehngájnoçh ja'a nmädia'agy hajxy xpianøcxät; tehngájnoçh mijts nbuhbeda'añ. Ja'a tsaatyp-haads, cab je'e tiøømbeda'añ coo ja'a yhøjxä tiecy hánajty quia'a hity. Jaduhñ mäwíinäts mijtspä, pø cáboçh ja'a nmädia'agy hajxy tehngajnä xpianøcxaanä, cab hajxy hoy mwädítät.

5 'Høøch, jaduhñ mäwíinhøch høøch nebiä tsaatyp-tequiän. Høøch mijts jaduhñ nhaadshajpy. Cooçhä nmädia'agy hajxy tehngajnä xpianøcxät, mänit hajxy hoy mwädítät. Nbuhbédäbøch mijts jaduhñ. Cooçh mijts nga'a puhbédät, cab hajxy tii hoy mduna'añ. 6 Pøñhøçhä nmädia'agy xquia'a panøcxäp, jaduhñ mäwíinäts je'e nebiä tsaatyp-haads hajxy yhøxpuxiän. Coø jaduhñ tiø'øch, mänit hajxy yajpädø'øgy; mänit hajxy ño'ogy.

7 'Cooçhä nmädia'agy hajxy tehngajnä xpianøcxät, coo hajxy mga'a jahdiägóyyät nebiátyhøch mijts tøø nyaj-nähixø'øy, ngudiunäbøch jaduhñ mädyiibäjaty mijts xmiäyujwa'anaamb.

8 Coø hajxy hoy mwädítät, cähxø'øgäp jaduhñ cooçhä

nmädia'agy hajxy tøyhajt xpianøcxä. Jaanä cähxø'øgaamb jaduhmbä coochä nDeedy je'e miøjjä jiaančhä. ⁹⁻¹⁰ Nébiøchä nDeedy xchoquiän, jadúhnhøch mijts ndsojpa. Coochä nmädia'agy hajxy xyajtúunät, ngumáyäbøch mijts jaduhñ; hoy miänáajøch mijts ndsögät. Jadúhnhøchä nDeedy xchocy coochä miädia'agy nyajtúunäbä.

¹¹ 'Páadyhøch mijts jaduhñ nyajmøødxi'igy nya-jmøødmädia'agy coo hajxy tehngajnä mxoondá'agät nébiøch nxoonda'aguiän. ¹² Míjtshøch jaduhñ nmägapxyp nhanehmby coo hajxy hamiñ haxøpy mniçhogøød mnibia'häyowøød nébiøch mijts ndsoquiän. ¹³ Pøñ jaduhñ jaanč tehñ chójcäp, coo hänäjty yagho'oga'añii, nähho'tu'udøøb je'e ja'a miägu'ughajpä. ¹⁴ Coo hajxy mgudiünät nebiátyhøch mijts tøø nmägapxy tøø nhane'emy, xmiägu'ughájpyøch mijts hänäjty jaduhñ. ¹⁵ Cábøch mijts nnäma'awaannä "moonsä." Ja'a moonsä, cabä ñajuø'øy tii ja'a wyiindsøn tiuumby. Pero mijts, tøø mijts ngøxy hawáanäm nebiátyhøch ja'a nDeedy je'e tøø xyhawaanä. Páadyhøch mijts nnäma'awaannä "mägu'ughajpä." ¹⁶ Ca'a yhøøch mijts je'e tøø xwyiimbiy; høøch mijts je'e tøø nwiimbiy. Tøøch mijts jaduhñ nwiinguexy coo hajxy hoy mwädítät, coo Diosmädia'agy hajxy myajwá'xät, neby hajxy jaduhñ mmayó'owät. Weenä Diosmädia'agy hajxy tehngajnä pianøcxpä; ween hajxy hoy wiädijpä. Jadúhnhøch mijts nDeedy xmió'owät tijaty mijts hänäjty mdsogaamby, coochä nmädia'agy hajxy hänäjty xmiäbøjcä. ¹⁷ Chámhøch mijts jadähooc nmägapxy nhane'emy coo hajxy mniçhogøød mnibia'häyowøød hamiñ haxøpy.

¹⁸ 'Mijts, xmiähanhadaamb ja'a tsaan ja'a cu'ug hajxy. Moorä høøch hajxy tøø xmiähanhajpä. ¹⁹ Xmiähanhadaamb mijts je'e, ja'a hajxy haxøøgwädijpä. Paady mijts xmiähanhadaañ coo mijts ja'a haxøøgpä tøø mgøxy najtshixøøñä. Tøø mijts ja'a mbojpa mgädieey nyajnähwáatsäm. Coo mijts häxøpy tøø mga'a najtshixø'øy ja'a haxøøgpä, cu xmiägu'ughajty jäya'ay hajxy may. ²⁰ Huuc jahmiets hajxy ney mijts tøø nnäma'ayän, cabä moonsähajxy quihdujtmøød quejee wyiindsønhajxy. Coochä jäya'ayhajxy näje'e xmiädsiphaty, paady mijts hajxy xmiädsiphadaambä. Y coochä nmädia'agy hajxy näje'e xmiäbøjcä, paady mijts ja'a mmädia'agy hajxy xmiäbøgáanäbä. ²¹ Høøchcøxpä mijts ja'a cu'ug xmiädsiphada'añ, je'eguiøxpä coochä nDeedy hajxy xquia'a hixyhajtä, ja'ačh tøø xquiéxiäbä.

²² 'Tøøch jäya'ay ja'a nmädia'agy hajxy hoy nyajmädoyhaty. Coochä nmädia'agy hajxy tøø xquia'a mäbøjcä, paady hajxy quiumädowa'añ. Coochä nmädia'agy hajxy häxøpy tøø xquia'a mädoyhajtä, cab hajxy häxøpy quiumädowa'añ. ²³ Pøñhøch

xmiähanhajt, jadúhnhöchä nDeedy xmiähanhajtäbä. ²⁴ Tøöchä hoy-yagjuøøñajatypä nyajcähxø'øgy. Caj pøn jaduhñ yajcähxø'øgy hädaa yaabä naaxwiimbä. Hoy jäya'ayhajxy tøø jia hixy tøø jia mädooy, xmiähanhajt højts møødhöchä nDeedy. Paady hajxy je'e quiumädowa'añ. Coochä hoy-yagjuøøñajatypä häxøpy tøø nga'a yajcähxø'øgy, cab hajxy häxøpy quiumädowa'añ. ²⁵ Coochä jäya'ayhajxy xmiähanhaty, tøjiajp jaduhñ nebiä Diosmädia'agy myññän, neby hajxy jecy quiujahyyän: "Pues, nä'ä nägøobøch hajxy xmiähanhaty."

²⁶ 'Nguexáambiøch ja'a Dioshespíritu, ja'a mijts xjiotcapxmøcpøgaambä, ja'a tømiädiaacpä. Jim jaduhñ choona'añ maachä nDeediän. Coø quiäda'aga'añ, mänitøch je'e xñägaxa'añ. ²⁷ Jadúhnhöch mijts xñägaxaambä, nebiátyhöch mijts yaa tøø nmøødwädity. Høxtähmødsøchä jäya'ayhajxy nyajnahixøøchooñän, quipxyhøch mijts nmøødtgøøyy wädijpä høxtä jäda'anäbaadyñä.

16

¹ 'Páadyhöch mijts chamñ nyajmøødx'i'igy nya-jmøødmadia'agy, coøch mijts ja'a nmädia'agy ni mänaa xquia'a najtshixøøyyät, hoy mijts jäya'ay mäduhñtiä xjia mädsiphaty xjia mähanhaty. ² Xyajpädsømaamb mijts je'e tsajtøgooty. Høxtä habaadaamb jaduhñ coø mijts xyagho'oga'añ je'eguiøxpä cooc tyijy ja'a Diosmädia'agy hajxy quiudiññ. ³ Paady mijts je'e xmiädsiphada'añ coø højts je'e xquia'a hixiä møødhöchä nDeedy. ⁴ Coø hajxy jaduhñ mjädät mhabétät, mänit hajxy jaduhñ mjahmiédsät coø hajxy nhawáañäm. Paady chamñ nhawáañäm.

'Cooch mijts hijty quipxy nmøødwädity, paady hajxy hijty nga'a hawáañäm. ⁵ Nøcxáañbøch jim maachä nDeediän, ja'açh tøø xquiéxiäbä. Jimhöch nhidaañnä. Pero cábøch mijts xmiäyajtøy maachñ nnøcxa'añ. ⁶ Mjootmayhajp mijts jaduhñ coøch mijts jaduhñ tøø nyajmøødmädia'agy. ⁷ Chaads mijts tehñ tiøyhajt nnámá'awät, hoyø'øwaamb jaduhñ mijtsøxpä coøchñ nnøcxa'añ. Nguexáambiøch pøn mijts xjiotcapxmøcpøgaamb. Coochñ nga'a nøcxät, cab jaduhñ quiädá'agät maa mijtsän. ⁸⁻⁹ Tsipcxøp jaduhñ ñä'ägä cäda'aga'añ. Mänitä jäya'ayhajxy yajwiinjuø'øwa'añii coø pojpä cädieey hajxy tøyhajt jiaançh møødä. Paady hajxy miøødä, coøchä nmädia'agy hajxy tøø xquia'a mäbøjcä. Paady hajxy yajcumädowa'añii ja'a Diósäm. ¹⁰ Jaduhñ hajxy yajwiinjuø'øwáañäbä coøch ja'a pojpä cädieey nga'a møødä. Nøcxáambøch jim maachä nDeediän; cábøch mijts yaa xyhixaañnä. ¹¹ Jaduhñ hajxy yajwiinjuø'øwáañäbä coø hajxy yajcumädowa'añii ja'a Diósäm, pønjaty ja'a møjcu'ugong

ja'a miädia'agy panócxäp, ja'a yaa hanehmbä hädaa yaabä naaxwiin. Tøø ja'a Dios miäna'añ coo ja'a møjcu'ugong quiumadowa'añ.

12 'Madiu'u mijts nja hawaanäänäm, pero cab hajxy mwiinju'øwät. 13 Coo ja'a Dioshespíritu hānajtý quiäda'aga'añ, mänit mijts ja'a tøyhajt xquiøxy yajwiinju'øwa'añ. Ca'a yhamdsoo mädia'agy je'e miädia'agaamby. Piamädia'agaamby jaduhñ nebiaty je'e tøø miädoý. Je'e mijts xyajmädoýhadaamb ti-jaty jadaan tunäänäp. 14 Xñägaxáambøch je'e cooçh nmøjjä njaançhä. Mijts xyajmädoýhadaamb nebiátyhøch je'e tøø nnäma'ayän. 15 Coo højts nhity tu'ugmädia'agy móødhøçhä nDeedy, páadyhøch mijts chamñ nnäma'ay coo mijts ja'a Dioshespíritu xyajmädoýhada'añ nebiátyhøch je'e tøø nnäma'ay.

16 'Mobädájþøch jimñ nnøcxaanñä maachä nDeediän. Pero cábøch njega'añ; mänitøch mijts hānajtý xyhijxtägatsa'añ.

17 Mänitä Jesús ja'a jiamiøødhajxy näje'e ñiñämaayyä:

—Pätiidä yø'øya'ay jaduhñ coo ñä'a mäna'añ cooc mobädajþä ñøcxaanñä; cábäc jaduhñ jiega'añ. Mänitäc nhixäänägombä. Pätiidä coo ñä'a mäna'añ cooc ñøcxa'añ maa ja'a Tieediän. 18 Pätiidä coo ñä'a mäna'añ “mobädajþä.” Päwaambtä jaduhñ jia mäna'ana'añ.

19 Ñajuøøbiä Jesús hānajtý coo hānajtý miäyajtøwa'añii. Mänit miänaañ:

—Xmiäyajtøwáambøch mijts tijátyhøch jaduhñ tøø nja mädia'agy, túhñämäts. 20 Chaads mijts tehñ tiøyhajt nnämä'awät, mjø'øwaamb mxuudsaañb mijts ja'a høøçhcøxpä. Pero yø'ø cu'ughajxy, jaanç tehñ xioonda'agaamb hajxy. Pero cab hajxy jejcy mjootmayhada'añ. Paquiä hajxy mjootcugø'øwäängombä. 21 Coo ja'a to'oxiøc ja'a xiøøbio'ohajxy piedyii, mänitä jioothajxy piädø'øgy. Nägooyyä ja'a yhuunghajxy je'e miejtsnä, hagädaacp ja'a jioothajxy je'e. Cab hajxy je'e jiahmiejtsnä coo ja'a jioothajxy hānajtý tøø piädø'øgy. Xoondáacnäp hajxy coo yhuunghajxy hoy ween tøø myiñ tøø quia'ay. 22 Jaduhñ mäwíinäts hajxy mjootmayhaty nebiä to'oxiøc ja'a jioothajxy piädø'øguiän. Pero nägooyyä højts nniyhíxägumbä, mänit mijts mxoonða'aga'añ. Caj mijts pøñ xyagjootmayhadaañä.

23 'Cábøch mijts hānajtý tii xmiäyujwa'anaañä. Chaads mijts tehñ tiøyhajt nnämä'awät, cooçh mijts nDeedy hānajtý tijaty xmiäyujwa'anaañä, xmio'owaamb mijts je'e ja'a høøçhcøxpä. 24 Cahnä hajxy tii mhuuc yujwa'añ ja'a høøçhcøxpä. Coo hajxy tijaty myujwá'anät, xñä'ägä mo'owaamb hajxy je'e. Jaduhñ hajxy hoy jootcuje mhídat.

25 'Yajmäbaadyháamhøch mijts tøø nmøødmädia'agy. Habáatnäp jaduñ cooçh nga'a mädia'agaannä yajmäbaadyhaam. Howyiinjuøøñøch ja'a nDeedy nmädia'agaannä. 26-27 Mänitøch mijts ja'a nDeedy hoy tyijä xmiäyujwa'anaanä ja'a høøçhcøxpä. Mänit hajxy xmiø'owa'añ. NDéedyhøch mijts xyhamdsoo mäyujwa'anáanäp je'eguiøxpä cooçh mijts nDeedy xjiaançh tehñ chocy. Paady mijts xchocy cooçh mijts xchojpä, cooçh mijts ja'a nmädia'agy hajxy tøø xmiäbøjcä cooçh jim tøø ndsooñ maachä nDeediän. Hamdsoo hajxy mmäyujwa'ana'añ; cáboch waamb nmäna'ana'añ. 28 Høøch, jimhøch tøø ndsooñ maachä nDeediän. Yaaçh tøø ngäda'agy hädaa yaabä naaxwiin. Pero tsoonáambøch yaa jadähóocägumbä. Nøcxtägatsáambøch jimägumbä maachä nDeediän.

29 Mänitä Jesús ja'a jiamiøødhajxy miänaañ, ñämaayyä Jesús: —Hoorá sí, howyiinjuøøñä miich mmädiaacnä. 30 Tøø højts nnajuø'oy. Cab højts miich tii nmäyajtøwaanä. Nmäbøjnäp højts jaduñ cóodäm miich jim mjaançh tsooñ maa Diosän.

31 Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Mjaançh mäbøjpiäda'a tyijy hajxiä. 32 Habáatnäp jaduñ coo mijts ja'a cu'ug xquiøxy päboowia'xa'añ. Mänit hajxy jim mnøcxaannä maa mdøjc-hajxiän. Nidiühm høch hajxy yaa xñähgue'egaannä. Pero cáboch nidiuhm tøyhajt nhida'añ. Ja'a nDéedyhøch jaduñ xmiøødhidaamb. 33 Páadyhøch mijts jaduñ cham nyajwiinxiic nyajwiingapxø'oy coo mijts ween jootcuyc mhijnät cooçh nmädia'agy hajxy xmiäbøjcät. Mbaadaambiä tsaachpa peenä hajxy hädaa yaabä naaxwiin. Pero ca'a hajxy tii mdajy mmay; cáboçh møjcu'ugong nya-jmäjäda'aga'añ.

17

1 Nägooyyä Jesús miädiaacpádøøyy, mänit yuughee'py tsajpootyp. Mänit miänaañ:

—Teedy, tøø yhabaatnä. Huuc yajcähxø'og cooçh nmøjjä cooçh njaançh. Jadühnhøch nyajcähxø'ogaambä coo miich mmøjjä coo miich mjaançh. 2 Tøøch miich cuhdujt jaduñ xmiø'oy cooçh jäya'ayhajxy nägøxiä nguhdujtmó'owät coo hajxy jim jaduñ ween yhity maa miichän cøjxta'axiøø, pønjátyhøch miich tøø xyajcø'øwaanø'oy. 3 Jaduñ hajxy jim cøjxta'axiøø yhida'añ maa miichän, coo højts ja'a nmädia'agy jaduñ xmiäbøjcämät coo miich nidiuhm mDioshaty, coo miich mdømiädia'agy, cooçh miich yaa tøø xquiøxy hädaa yaabä naaxwiin.

4 'Høøch, ngudiúumbiøch hädaa yaabä naaxwiin nébiøch miich tøø xyhane'emiän. Nyajcähxø'piøch jaduñ coo miich

ja'a mäjaa tøyhajt mmøødä. ⁵ Teedy, høøchä nmäjaa yajcähxø'cäc jim maa miichä mwiinduumän nébiøchä mäjaa hijty jim nmøødän mänaabä hädaa yaabä naaxwiin yhawijy tiøø'xta'aguiän.

⁶ 'Pønjaty miich yaa tøø mwiimbiy hädaa yaabä naaxwiin, je'eçh hajxy jayøjp nyajmädoyhajt coo miich nidiuhm mDioshaty, coo miich mdømiädia'agy. Miichä mgø'øjooty hajxy je'e hijty. Pero jadähöoc-høch miich je'e tøø xyajcø'øwaanøøguiumbä. Tøø ja'a mmädia'agy hajxy je'e xmiäbøjcä xquiudiuunä. ⁷ Ñajuøñäp hajxy cooçh miich jaduñ tøø xmiø'oy mäduhñtiøch nmøødä. ⁸ Tøøch hajxy ngøxy yajnahixø'øy nebiátyhøch miich tøø xyajnahixøøbiän. Ñajuøñäp hajxy cooçh jim tøyhajt ndsooñ maa miichän. Tøøchä mmädia'agy hajxy jaduñ xmiäbøjcä cooçh miich tøø xquiexy.

⁹ 'Teedy, tunä mayhajt. Cueendähat hädaa jäya'ayhajxy, hädäajøch miich tøø xyajcø'øwaanø'øyäbä. Ca'a jie'emøødøch jaduñ nnänømy ja'a mmädia'agy hajxy tøø xquia'a mäbøjcäbä. ¹⁰ Højts hädaa jäya'ay nje'ehajmüjcäm; páadyhøch miich nnäma'ay coo mgüeendähädät. Hädaa jäya'aguiøxpä jaduñ quiähxø'øga'añ coo højts nmøjhajtäm coo højts njaançhajtäm.

¹¹ 'Cábøch yaa nhidaañnä hädaa yaabä naaxwiin. Nøcxáañnäbøch jim maa miichän. Pero yaachä njamiøødhajxy miähmø'owa'añ. Cueendähat hajxy neby hajxy jaduñ yhidät tu'ugmädia'agy neby højts nhijtäm tu'ugmädia'agy. Miichä mmäjaagøxpä mgüeendähädät. Míichhøch hajxy tøø xyajcø'øwaanø'øy. Jaançh tehñ wia'ads miichä mjoot miichä mwiinmahñdy. ¹² Høxtä jäda'anäbáadyñøch hajxy ngüeendähaty miichä mmäjaagøxpä. Caj miichä mmädia'agy hajxy nägøxiä tøø xñajtshixøøyyä. Jagooyyä tu'jäya'ay ja'a mmädia'agy tøø xñajtshixøøyyä, ja'a hijty nä'ägä tu'udägooyyaambä. Paady jaduñ tiu'udägooyy nebiä mmädia'agy jaduñ tiøjiädät nebiä cujaaybä miähmøøyyän.

¹³ 'Høøch, nøcxáañnäbøch jim maa miichän. Páadyhøch miich jaduñ chamñ nyajmøødmädia'agy hädaa jäya'ay wyiinduumhajxy neby hajxy jaduñ xioonäacpät nébiøch nxoonä'aguiän. ¹⁴ Tøøch miichä mmädia'agy hädaa jäya'ayhajxy nyajmøødmädia'agy. Paady hajxy yaa miähanhadyii hädaa yaabä naaxwiin, coo hajxy haxøøgtuum quia'a wädijnä. Høøch hajxy xpiahijxp cooçh haxøøgtuum nga'a wädity. ¹⁵ Chaads miich nnämä'awät coo miich hädaa jäya'ayhajxy mgüeendähädät maa ja'a møjcu'ugongän. Cábøch jaduñ nmäna'añ coo hajxy yaa choonät hädaa yaabä naaxwiin. ¹⁶ Hoy hajxy jaduñ

wiädity nébiøch nwäditiän. ¹⁷ Cunuu'x hädaa jäya'ayhajxy ja'a miichä mhomiädia'agyhaam nebiä mmädia'agy hajxy tehngajnä xpianøcxät xquiudiúunät. Mäduhñtiä miichä mmädia'aguiä, tøyhajt je'e. ¹⁸ Høøch, hädaa yaabä naaxwíinhøch miich tøø xquiexy nébiøch miich ja'a jäya'ay ja'a mmädia'agy hajxy nyajmädoyhädät. Jadúhñhøch yø'øya'ayhajxy nwiinguexaambä nebiä mmädia'agy hajxy xyaghawa'xøøyyät. ¹⁹ Nnähho'tu'udáambiøch hädaa jäya'ayhajxy nejy miichä mmädia'agy hajxy tehngajnä xpianøcxät xquiudiúunät.

²⁰⁻²¹ 'Jadúhñhøch nmänaambä coo jäya'ayhajxy ween yhity tu'ugmädia'agy nägøxiä mädúhñtiøch ja'a nmädia'agy hajxy xmiäbøgaanä majatyhagájphøchä njamiøød ja'a nmädia'agy hajxy xyajwa'xaanä. Ween hajxy xmiøødhjätäm tu'ugmädia'agy neby højts nhjätäm tu'ugmädia'agy. Jaduhñdsä jäya'ayhajxy miäbøga'añ cooçh miich tøyhajt tøø xjiaançh quexy. ²² Tøøch hajxy nguhdujtmø'oy coo hajxy yhidät tu'ugmädia'agy, nébiøch miich tøø xquiuhdujtmø'oyän coo nhjätämät tu'ugmädia'agy. ²³ Tu'ugmädiá'agyhøch hajxy xmiøødhity nébiøch miich nmøødhitiän tu'ugmädia'agy. Nägøxiä hajxy jaduñ yhidät tu'ugmädia'agy, ja'a nmädiá'agyhøch hajxy tøø xmiäbøjcäbä. Jaduhñdsä jäya'ayhajxy ñajuø'øwa'añ nägøxiä cooçh miich tøø xquiexy, coo miich hajxy jaduñ mdsocy nébiøch miich xchoquiän.

²⁴ 'Teedy, mänáambiøch jaduñ cooçh hajxy jim ween xmiøødhity maach nhida'añän, ja'açh miich tøø xyajcø'øwaanø'oyäbä. Jadúhñhøch nmänaambä coo ja'a mäjaa hajxy ween yhixy, ja'açh miich tøø xmió'oyäbä. Xjiaançh tehñ chójpøch miich hänäjty mänaabä hädaa yaabä naaxwiin yhawijy tiøø'xta'aguiän. Høxtä jäda'anäbáadyñøch miich xchocyñä. ²⁵ Teedy, tøyhajt miich mnä'ägädä mädia'agy. Ja'a cu'ughajxy, cab hajxy wyiinjuø'oy coo miich mdømiädia'agy. Pero høøch, nhíxyhøch miich. Hädaa njamiøødhøch hajxy chaa tänaabiä, ñajuøøby hajxy je'e cooçh miich tøø xquiexy. ²⁶ Tøøch hajxy je'e nyajmøødmädia'agy coo miich nidiuhm mDioshaty, coo miich mdømiädia'agy. Tehngájñøch jaduñ nyajmøødmädia'aga'añ neby hajxy jaduñ ñichogøød ñibia'häyowøød nébiøch miich xchoquiän. Wéenhøch hajxy tu'ugmädia'agy xmiøødhity.

Mänitä Jesús miädiaacpädøøyy.

18

¹ Coo Jesús miädiaacpädøøyy, mänitä Jesús hajxy chohñ cajp-tooty møødä jiamiøødhajxy. Mänitä woc hajxy yajnajxy, ja'a hänäjty xøhajpä Cedrón. Mänit hajxy tiägøøyy olivocamjooty.

² Ja'a Judas, yhi_xy hānajt_y je'e jiiby olivocamjooty. Mayhooc ja'a Jesúshajxy hānajt_y jiiby tøø yhamugø'ø_y. Ja'a Judas ja'a Jesús hānajt_y yegaamb. Ja'a Jesús ja'a miädsiphajxy hānajt_y yajcø'ødägø'øwáañäp. ³ Mänitä Judas ja'a soldadohajxy hoy wioy. Møødä policiahajxy hoy wioy maa ja'a teedywiindsøn_hhajxiän, maa ja'a fariseoshajxiän. Mänitä Jesús jiiby ñägädaacä olivocamjooty, ja'a Judashajxy møødä soldado møødä policia. Tøø hānajt_y quioodsøøñä. Møødä jiøøn møødä quiuhmd hajxy quiädaacy. ⁴ Ja'a Jesús, ñajuøøby hānajt_y je'e nebiaty hānajt_y je'e tiuna'añii. Mänitä Jesús hoy jiøjcuyo'oyø'ø_y ja'a Judashajxy. Mänit miäyajtøøyy:

—Pøn hajxy mhøxtaaby.

⁵ Mänit hajxy yhadsooyy:

—Jesús Nazaretpä højts nhøxtaaby.

Mänitä Jesús miänaañ:

—Høøch jaduh_n xøhajt.

⁶ Coø ja'a soldadohajxy jaduh_n miädooyy, mänit hajxy jaduhyyä yhøxtägø'øwac_y. Jaduhyyä hajxy cøjx quiäday.

⁷ Mänit Jesús miäyajtøøgumbä:

—Pøn hajxy mhøxtaaby.

Mänitä Judashajxy yhadsoøgumbä:

—Ja'a Jesús Nazaretpä højts nhøxtaaby.

⁸ Mänit Jesús miänaañ:

—Tøøds mijts nja hawáañäm. Høøchämäts je'e. Pø høøchtiäm mijts xyhøxtaaby, wéenhøchä njamiøødhajxy wyimbity.

⁹ Paadiä Jesús jaduh_n miänaañ neby jaduh_n tiøjiädät nebiä Tieedy hānajt_y tøø ñāma'ayän: “Pøñhøch miich tøø xya-jcø'øwaañø'ø_y, cábøch pøn xpiøgaañä. Cab hajxy nej jiada'añ.”

¹⁰ Mänitä Simón Pedro ja'a espada jiädujpädsøømy. Mänitä teedywiindsøn ja'a mioonsä tiaatsc ñä'a pújxäxä, ja'a hahoodiaatsc. Malco hānajt_y xiøhaty. ¹¹ Mänitä Jesús ja'a Pedro yhojy:

—Cuyugø'øw yø'ø mhespada. Tsipcøxpøch nho'oga'añ nébiøchä nDeedy tøø xñāma'ayän.

¹² Mänitä Jesús miajtsä quiø'øxojtsä. Ja'a soldadohajxy jaduh_n jatcøøyy møødä wyiindsøn_hhajxy møødä policiahajxy, ja'a judiøshajxy hānajt_y tøø quiéxiäbä. ¹³ Mänitä Jesús yajnøcxä maa ja'a Anás ja'a tiøjcän. Ja'a Anás ja'a Caifás hānajt_y miø'ødhajpy. Teedywiindsøn ja'a Caifás hānajt_y tiuumby.

¹⁴ Ja'a Caifás, je'e ja'a judiøshajxy hānajt_y tøø ñāma'ay cooc yhahixø'ø_y jaduh_n coo tu'jäya'ay ja'a cu'ug ñähho'tú'udät.

¹⁵ Høxhaam ja'a Simón Pedro ja'a Jesús hajxy hānajt_y pianøcxy nämetscä. Ja'a Jesús ja'a jiamiøødhajxy nämetscä. Ja'a Simón Pedro miägu'ughajpä, yhi_xy ja'a teedywiindsøn hānajt_y je'e. Mänit Jesús piädägøøyyä ja'a Simón Pedro

miägu'ughajpä maa ja'a teedywiindsón tioghawa'adsän. ¹⁶ Ja'a Pedro, jim je'e miähmøoyy tøghawa'adshaguum. Mänitå Pedro miägu'ughajpä piädsøomy. Mänitå to'oxymoonså miägapy ja'a tøjcueendähajpä. Mänitå Pedro quiuwowøøyyäbå tøghawa'ads ja'a yhamdsoo mägu'ughajpä. ¹⁷ Mänitå to'oxymoonså ja'a Pedro miäyajtøoyy:

—Miičh yø'øya'ay mmøødwädiipy, túhñämåts.

Mänitå Pedro yhadsooyy:

—Ca'a yhøøchå.

¹⁸ Jimå policíahajxy hånajty jiøømba'axamy møødå moonsåhajxy. Tøøchc hånajty. Paady hajxy hånajty tøø jiøønyajmøjjø'øy. Jimå Pedro hånajty jiøømba'axaambå.

¹⁹ Mänitå Jesús miäyajtøøwa ja'a jiamioødcøxpå møødå miädiå'agyquiøxpå. Ja'a teedywiindsón jaduhñ yajtøøw. ²⁰ Mänitå Jesús yhadsooyy:

—Jímhøch hijty tøø nmädiå'agy majiäya'ayhagujc. Jímhøch hijty nmäyajnähixø'øy Diostøgooty møød tsajtøgooty maa ja'a judiøshajxy naxy yhamugø'øyån. Cåbøch jim mänaa pactuum tøø nmädiå'agy. ²¹ Tiičh miičh coo xmiäyajtøy. Yø'øya'ayhajxy mmäyajtøwåp yø'ø nmädiå'agyhøch hajxy tøø xmiädóowåbå. Yø'øhajxy je'e najuøøby nebiåtyhøch jim tøø nmädiå'aguiån.

²² Tuunå Jesús jaduhñ ñå'å hadsooyy, mänit yhala'abø'cå. Policía jaduhñ tu'ug jatcøoyy. Mänitå policía Jesús ñåmaayy:

—Cab jaduhñ yhooyå coo ja'a teedywiindsón jaduhñ mhadsówåt.

²³ Mänitå Jesús miånaañ:

—Pø tøøch ngapxtågoy, yec ja'a tøyhajt yaa. Pø caj, cab jaduhñ yhooyå cooch miičh nå'å någoobå xñå'å hala'abø'øgåt.

²⁴ Mänitå Anås ja'a Jesús quiejxy cø'øxoch maa ja'a Caifås ja'a wyiinduumån. Caifås hånajty teedywiindsón tuumb.

²⁵ Ja'a Simón Pedro, jim hånajty jiøømba'axamy. Mänit miäyajtøøwa:

—Miičh yø'øya'ay mmøødwädiipy, túhñämåts.

Mänitå Pedro ñiguiugapxå:

—Ca'a yhøøchå.

²⁶ Mänitå Pedro miäyajtøøwågumbå:

—Tøøch miičh jiiiby nhixy olivocamjooty møød yø'øya'ay, túhñämåts.

Ja'a teedywiindsón ja'a mioonså jaduhñ mäyajtøøw, jaaya'ayå jiuju miägu'ug ja'a tiaatsc hånajty tøø ñå'å pújxåxå ja'a Pedro. ²⁷ Mänitå Pedro ñiguiugåpxågumbå. Tuunå jaduhñ ñå'å mänaañ, mänitå tseey yaaxy.

²⁸ Mänitå Jesús yajnøcxå maa ja'a gobernador tiøjcån. Pi-lato hånajty tuumb gobernador. Jobø'øwaamb hånajty. Coo hajxy jim quiø'ty, cabå teedywiindsønhajxy ñå'å tøjtagøoyy.

Cabä Israelpä quiuhdujthajxy hänajty jaduhñ myiñ coo hajxy jii by tiøjtägó'owät maa ja'a tiøjc-hajxiän, ja'a hajxy ca'a Israelpähajpä, ja'a pascuaxøøjooty. Coo hajxy jii by tiøjtägó'owät, cädieeyäp hajxy jaduhñ. Coo hajxy jaduhñ quiädieeyät, cab hajxy miägáyät ja'a pascuaxøøjooty. Paady hajxy jii by quia'a tægøøyy Pilato tiøgooty. ²⁹ Coo Pilato miädooyy coo hajxy hänajty tøø quiody, mänit hajxy ñädøjpädsøøma. Mänitä Pilato miänaañ:

—Tii mijts yø'øya'ay myajcuxø'owø'øwaamby.

³⁰ Mänit hajxy yhadsooyy:

—Coo hädaa jäya'ay häxøpy tøø quia'a cädieey, cab højts miich häxøpy tøø nyajnägoody.

³¹ Mänitä Pilato miänáangumbä:

—Yajwiimbit yø'øya'ay hajxy. Nøcx mijts mädia'agymiadow nej mijts ja'a mguhdujt myiñän pø tøø quiädieey.

Mänitä judíoshajxy yhadsooyy:

—Ja mäná'anäp højts jaduhñ coo yagho'ogøød; pero højts, cab højts ja'a cuhdujt jaduhñ nmøødä coo højts jäya'ay nyaghó'ogät.

³² Paady hajxy jaduhñ yhadsooyy, ween ja'a Pilato jaduhñ ñägäp xy pø tøø Jesús tøyhajt jiaanç cädieey. Tøjiajt jaduhñ nebiä Jesús hänajty tøø miäna'añän coo hänajty yega'añii maa ja'a ca'a Israelpähajxiän, coo hänajty yagho'oga'añii cruzøxp.

³³ Mänitä Pilato tiøjtägøøyy. Mänitä Jesús quiuyaaxøøyyä tøgooty. Mänit miäyajtøøwa:

—Nej, miichä judíoshajxy xguiobiernähajpä.

³⁴ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Pøn jaduhñ xñämaayy. Tøgä miichä mhamdsoo copcooty mnä'ä yajcojjiä.

³⁵ Mänitä Pilato jadähooc yhadsóogumbä:

—Tiiç nyajnajuø'øb. Ca'a yhøøçhä Israelpäjäya'ay. Miichä mhamdsoo mägunäaxhøch miich tøø xyajnägoody møødä teedywiindsøñhajxy. Tii jaduhñ tøø mgädieey.

³⁶ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Høøç, cábøch yaa nduñ gobiernä hädaa yaabä naaxwiin. Cooç häxøpy nduñ, tøøçhä nmoonsähajxy häxøpy xñäwa'añ. Cáboçhä judíoshajxy häxøpy tøø xñä'ä mach. Cáboç yaa nduñ gobiernä.

³⁷ Mänitä Pilato miänaañ:

—Mduumbäda'a gobiernä.

Mänitä Jesús miänaañ:

—Jexioo, túumbøch jaduhñ. Høøç, nmädiáacypiøch ja'a tøyhajt hädaa yaabä naaxwiin. Páadyhøch yaa tøø nmiñ tøø nga'ay. Pønjaty ja'a tømiaadia'agy mæbøjp, je'eçhä nmädia'agy xmiäbøjcäp.

³⁸ Mänitä Pilato miänaañ:

—Pätiidä miich jaduñ mnänøømby ja'a tøyhajt.

Mänitä Pilato tiøjpädsøømgumbä. Mänitä judiøshajxy ñämaayyä:

—Høøch, cábøch yø'øya'ay tøø nhamdsoo hixy tøø nhamdsoo paady pø tøø quiädieey. ³⁹ Jii mijtsä mguhdujt jaduñ cooçh mijts ja'a jäya'ay tu'ug nhøxmájtsämät ja'a pascuaxøøjooty. Nej, mmänaamb hajxy jaduñä coo ja'a mgobiernähajxy nhøxmájtsämät.

⁴⁰ Mänit hajxy møc yhadsooyy:

—¡Ca'a yø'øya'ay mhøxmach! ¡Høxmats ja'a craa Barrabáshajpä!

Paadiä Barrabás hänajty chumyçhäna'ay coo hänajty tøø mieeçh tøø pioty. Mänitä Pilato tiøjtägøøñä.

19

¹ Mänitä Pilato ja'a Jesús yajwojpä. ² Mänitä soldado ja'a wädsatscorona hajxy yhädiuñ. Mänitä Jesús ja'a quiuhduum piädáacäxä. Mänitä Jesús ja'a hucywyit yajnähgäjenøøyyä nebiä gobiernähajxy hänajty wyithatiän. Paadiä Jesús jaduñ tiuñä, neby hajxy hänajty ñä'a wi'i ñäxi'iga'añ ñä'a wi'i ñäya'axa'añ. Paady hajxy hänajty ñä'a wi'i ñäxi'iga'añ coo ja'a Pilato hänajty tøø miäna'añ coogä Jesús hänajty guo-biernähaty. ³ Mänitä Jesús miäwiingooñä. Mänit ñäxiicä:

—¡A poco miich tuumb gobiernäjä!

Mänitä Jesús tiägøøyyä coxhó'cäbä.

⁴ Mänitä Pilato tiøjpädsøømgumbä. Mänitä judiøshajxy ñämaayyä:

—Nyajtøjpädsøømämbiøch yø'øya'ay nebiä tøyhajt hajxy jaduñ mmøødhädät cooçh tøø nhixy tøø nbaady coo tøø quia'a cädieey.

⁵ Mänitä Jesús piadøjpädsøømy hucywyitmøød, coron-amøød. Mänitä Pilato ñämaayy ja'a Israelpäjäya'ayhajxy:

—Xiids yø'øya'ay tøø tiøjpädsøømy.

⁶ Coo Jesús jaduñ yhiçxä ja'a teedywiindsøñhajxy møødä policiahajxy, mänit hajxy ñäyaaxøøyy:

—¡Møjpahbétäts hajxy cruzcøxp! ¡Møjpahbétäts hajxy!

Mänitä Pilato miänaañ:

—Hamdsoo hajxy mmøjpahbédät. Høøch, cábøch jaduñ nmäna'añ coo tøø quiädieey.

⁷ Mänitä Israelpäya'ayhajxy yhadsooyy:

—Jaduñ højts nguhdujt myiñ coo yø'øya'ay ween yagho'ogyii je'eguiøxpä coo tøø miäna'añ coogä Dios Tiedyhaty.

8 Coo Pilato jaduñ miädooy, mäniä chähgøøbiøjcy.
 9 Mäniä Pilato ja'a Jesús miøødtøjtägøøñä. Mäniä miäyajtøøyy:

—Maa miich mjaanč tsoñ.

Pero cabä Jesús waamb miänaañ.

10 Mäniä Pilato miänaangumbä:

—Nej, cáboch xñä'ägä hadsowa'añä. Nej, caj miich mna-juø'øyä coochä cuhdujt nmøødä cooch miich nhøxmádsät, ó cooch miich nyajmøjpahbedøød.

11 Mäniä Jesús yhadsooy:

—Coo Dios miich cuhdujt häxøpy tøø xquia'a mo'oy, caj miich ja'a cuhdujt häxøpy mmøødä maach høøçhcøxpän. Paady miich ja'a pojpa caj mjaty møødä quejee ja'a teedywi-indsøn, ja'a høøch yaa tøø xyajméchäbä maa miichä mwiin-uumän.

12 Mäniä Pilato jia wiinmahñdyhajty nebiä Jesús yhøxmádsät. Pero mäniä Israelpäya'ayhajxy ñäyaaxøøguiumbä:

—¡Pø mmägu'ughajpy miich ja'a gobiernä César, caj miich yø'ø craa mhøxmádsät! Pøn jaduñ wi'i ñibiädäcäp nebiä gobiernän, je'edsä gobiernä César møøtnimiädsiphajtäp.

13 Coo Pilato jaduñ miädooy, mäniä Jesús miøødtøjpädsøømägumbä. Mäniä Pilato yhøxtaacy häñaabiejtøxp maa hajxy hänajty xiøhdaacthatiän. Jue'e hänajty jim xiøhaty Gabata, hebreohayuuc-haamby. Je'eduhñ ñänøømby “maa ja'a tsaa quiøøña'ayän.”

14 Tøø hänajty quiujyxiøøj'øy. Hadsuuj'øwaambä pascuaxøø hänajty. Mäniä Pilato ñämaay ja'a Israelpäya'ayhajxy:

—¡Xiidsä mgobiernähajxy!

15 Mäniä hajxy ñäyaaxøøguiumbä:

—¡Ween yho'ogy! ¡Ween yho'ogy! ¡Nøcx hajxy møjpahbet!

Mäniä Pilato miänaañ:

—Nej, mmäná'anäp mijts jaduñä coo mijts ja'a mgobiernä nmøjpahbéjtämät.

Mäniä teedywiindsøñhajxy yhadsooy:

—César højts ngobiernähajpy. Ca'a wyiinghäna'cä.

16 Mäniä Pilato Jesús yajcø'ødägøøyy maa ja'a Israelpähajxiän, coo Jesús miøjpahbedøød.

17 Mäniä Jesús jim yajnøcxä maa jaduñ xiøhatiän “Maa ja'a Ho'ogyjiäya'aguiopcän.” Gólgota jim xiøhaty hebreohayuuc-haamby. Yhamdsoo cruz je'e yajquejyquiaphajtä.

18 Jimä Jesús hoy miøjpahbedyü. Metscä jäya'ay jim miøjpahbéjtäbä Jesús ja'a ñähmøjc. Cujc ja'a Jesús quiuba'awøøyyä. 19 Mäniä Pilato yagjahyyä pu'uyhuungcøxp: “Jesús Nazaretpä, ja'a Israelpäjäya'ay ja'a guobiernähajxy.” Mäniä pu'uyhuung yajyujpahwa

cruzcuhduum. ²⁰ Tägøøghayuuc-haamby jaduñ yagjahyyä, møødä hebreo, møødä griego, møødä latín. Cajptmäwiingón Jesús miøjpahbejtä. Paadiä judíoshajxy nämay yajmädiaacy nebiä Pilato hänajty tøø yajyuugjaayiyän cruzcøxp. Mänitä teedywiindsøn ja'a Pilato hajxy ñämaayy:

²¹ —Cab hijty jaduñ yhahixø'øy coo jaduñ cu mjahy: “Ja'a Israelpäjäya'ay ja'a guiobiernähajxy.” Jaduñ cu mjahy: “Nä'ä nibiädáacáp jaduñ nebiä Israelpäjäya'ay ja'a guiobiernähajxiän.”

²² Mänitä Pilato yhadsooyy:

—Tøøch jaduñ njaay; cábøch nyajtägatsa'añ.

²³ Coo Jesús hänajty tøø miøjpahbedyii, mänitä soldado ja'a Jesús ja'a wyit hajxy yajpädø'cä. Nämädaaxc ja'a soldadohajxy hänajty. Mänitä wit hajxy yajwa'xy cødu'ug. Jii Jesús ja'a yoñwit hänajty tu'ug. Tu'ugwit hänajty tøø quiojy; cab hänajty maa xiuyyä.

²⁴ Mänitä soldadohajxy ñiñämaayyä:

—Cab jaduñ yhoyyä coo hädaa wit hajxy nhagøødsøyyämät. Tsøg hajxy häyø'cäm. Pøn hädaa wit jaduñ cuhäyø'øgäp, je'e jaduñ je'ehádäp.

Mänitä soldadohajxy jaduñ jiaanč häyø'cy. Jaduñdsä Diosmädia'agy tiøjiajty maa jaduñ cujaay myiñän: “Xyajwá'xøch ja'a nwit hajxy; xquihäyø'cøch ja'a nwit hajxy jaduñ.”

²⁵ Jimä Jesús ja'a tiaj hänajty tiäna'ay maa hänajty mädøyyä tøø miøjpahbedyijän, chaadsä tiaj ja'a piuhdo'oxy, chaadsä María ja'a Cleofas ja'a tio'oxiøjc, chaadsä María Magdalena. Jimä Jesús ja'a miägu'ughajpä hänajty tu'ug tiäna'ay maa ja'a Jesús tiaj mädøyyän, ja'a Jesús hänajty jiaanč tehñ chojpiä.

²⁶ Coo hajxy yhixä ja'a Jesús, mänitä Jesús ja'a tiaj ñämaayy:

—Maam, hädaads mhunghádäp.

²⁷ Mänitä Jesús ja'a miägu'ughajpä ñämaayy:

—Hädaads mdajhádäp, ja'a høøchä ndaj.

Mänit jiaanč tajnäbøjcy.

²⁸ Mänitä Jesús miänaañ:

—Tøødsøyyäbøch.

Tøjiajt ja'a Diosmädia'agy jaduñ. Ñajuøøbiä Jesús hänajty coo hänajty tøø yhabejnä. ²⁹ Jimä texy hänajty tu'ug quiøøña'ay vinoxunmøød. Mänitä xo'od hajxy quiugonøyy vinojooty. Cøjx je'e chomø'øy. Mänitä paxy hajxy yagjøjwøønoøyy ja'a xo'od. Mänitä Jesús ja'a xo'od hajxy yaghayuugøøyy. ³⁰ Coo Jesús ja'a vino miuucy, mänitä miänaañ:

—Tøøds jaduñ miaañä.

Mänitä quiopc yagjänaañä. Mänit yho'nä.

³¹ Mänaa ja'a Jesús yho'oguiän, ja'a pascuaxøø hänäjty tehñ yhaduujøøby. Cujaboom ja'a møjpascuaxøø hänäjty jiada'añii, poo'xxiøøjooty. Jaduhñdsä judíoshajxy hänäjty quiuhdujthaty, cabä ho'ogyjiäya'ay hajxy hänäjty jim yajmähmø'øy cruzcøxp ja'a poo'xxiøøjooty. Mänitä Israelpä ja'a Pilato hajxy hoy ñäma'ay coo soldado quiéxät weenä Jesús ja'a tiecyhajxy nõcxy tiõjjäxä neby hajxy paquiä yho'ogät. Nägooyä hajxy jaduhñ yho'ogät, mänit hajxy yajmänacøød cruzcøxp. ³²⁻³³ Mänitä Pilato ja'a soldado jiaanč quejxy. Coo ja'a soldadohajxy jim miejch, mänit hajxy yhiijxy coo ja'a Jesús hänäjty tøø yho'ogy. Cabä tiecy hajxy je'e ñä'ä tøjjä. Mänitä ñähmøjcpähajxy tiecytiõjjä nämetscä. Cahnä hajxy hänäjty yho'ogy.

³⁴ Mänitä Jesús quiaačhmägumøøyyä cuhmdhaam. Soldado jaduhñ tu'ug jatcøøyy. Mänitä nõ'ty piädsøømy chaadsä nõø. ³⁵ Høøch, tøyhájthøch jaduhñ tøø nhixy. Páadyhøch mijts jaduhñ nyajmädojhaty neby hajxy jaduhñ mmäbøgät. ³⁶⁻³⁷ Jecy hajxy jaduhñ quiujahy Diosmädia'agyjiooty ja'a Jesúscøxpä: “Cabä piajc tiõjääñäxä.” Jaduhñ hajxy quiujahbiä ja'a Jesúscøxpä: “Wyiinhee'ppedaamby hajxy, ja'a hajxy hänäjty tøø quiúmiäbä.” Coo ja'a Jesús ja'a tiecy jaduhñ quia'a jaanč tøjjäxä, coo jaduhñ jiaanč cuuma, tøjiajt ja'a Diosmädia'agy jaduhñ.

³⁸ Tu'ugä jäya'ay hänäjty jim choon Arimatea. José hänäjty xiøhaty. Hamee'ch ja'a Jesús hänäjty miøødnimiägu'ughadyii. Chähgøøbiä José ja'a judíos hänäjty. Paadiä Jesús hänäjty hijxwiinduum quia'a møødwädityii. Mänitä José ja'a cuhdujt hoy yajpädsømy maa ja'a Pilatän coo ja'a Jesús yajmänaca'añ cruzcøxp. Mänitä Pilato ja'a cuhdujt jiaanč yejcy. Mänitä José ja'a Jesús yajmänajcy cruzcøxp. ³⁹ Mänitä Nicodemo ja'a perfume miämejch hii'xmajc kilo. Mäyäbicø'øy miämejch møødä mirra møødä áloes. Tøø hänäjty jiegø'øy coo ja'a Nicodemo hänäjty tøø yhuug hoobiä coods maa ja'a Jesúsän. ⁴⁰ Mänitä José ja'a Jesús hajxy ñähbijty møødä Nicodemo. Jiibiä perfume hajxy yajmänähbidøøyy. Jaduhñdsä judíoshajxy hänäjty quiuhdujthaty. Perfumemänähbidø'øy ja'a ho'ogyjiäya'ay hajxy hänäjty yajnaaxtägø'øy. ⁴¹ Jimä olivocam hänäjty tu'ug mäwiingón maa ja'a Jesús hänäjty tøø miøjpahbedyijän. Jiibiä tsaajut hänäjty tu'ug olivocamjooty wiinmøjtuum. Naamba'ay ja'a tsaajut hänäjty. Cahnä ho'ogyjiäya'ay hänäjty jiiby piädaactsoofiinä. ⁴² Ja'a judíoshajxy, tsuu ja'a pioo'xxiøø hajxy hänäjty yajtsohnäda'agy. Cab hajxy hänäjty quiuhdujthaty coo hajxy tii tiünät ja'a poo'xxiøøjooty. Ja ween ja'a poo'xxiøø hänäjty quia'a habaady, paadiä Joséhajxy quia'a näbaadøøyyä coo hajxy hoy jäguem cu

yajnaax̄tägøøyy. Paady hajxy jim̄iä ñä'a pädaacy tsaajutjooty ja'a olivocamjootypä.

20

¹ Cumaax̄c, näxøø hänajty je'e. Mänitä María Magdalena-hajxy jim̄ ñøcxy maa ja'a tsaajutän, maa ja'a Jesús hänajty tøø ñaaxtägø'øyän. Cahnä hänajty hoy jiajjø'øgyñä. Cood-sjuøøbyñä hänajty. Mänit hajxy yhijsy coo ja'a tsaajutjooty jim̄ tøø jiwawa'ach juthaguuy. ² Coo ja'a María yhijsy coo ja'a tsaajutjooty quia'a jim̄än juthaguuy, mänit wyiimbijty päyø'øguiä. Mänitä Simón Pedrohajxy piaatä chaadsä Jesús ja'a miägu'ughajpä, ja'a Jesús hänajty jiaanč teh̄m̄ chojpiä. Mänitä María miänaañ:

—Tøø ja'a nWiindsøn̄hajtäm hajxy xyajpädsøøm̄äm tsaajutjooty. Cab højts nnajuø'øy pämaadä hajxy tøø piäda'agy.

³ Coo ja'a Pedrohajxy jaduh̄n̄ miädooyy, mänit hajxy jim̄ ñøcxy päyø'øguiä maa ja'a tsaajutän. Mänitä María jadähooc pianøcxcumbä. ⁴ Mänitä Pedro yhöxpäyø'cä. Jayøjp ja'a Pedro jiamiøød jim̄ miehch maa ja'a tsaajutän. ⁵ Mänit jiiiby quiuwoodsøøyy tsaajutjooty. Mänitä wit yhijsy coo jiiiby yhoh̄xna'ay jutjooty. Pero cab jiiiby tieh̄m̄ tiägøøyy. Nä'a cuhixøøyy jaduh̄n̄. ⁶ Mänitä Simón Pedro høxhaam jiaac miehch. Tu'uda'aquiä jiiiby tiägøøyy tsaajutjooty. Jaduh̄nä wit yhijsy coo jiiiby yhoh̄xna'ay. ⁷ Mänitä paayyä yhijsy, ja'a Jesús hajxy hänajty tøø yajcuhmägüitiäbä. Hawiing hänajty jim̄ ñe'na'ay. ⁸ Mänitä Pedro jiamiøød piädägøøbiä, ja'a hänajty jayøjp tøø miéchäbä. Mänitä paayyä yhijsy coo hawiing ñe'na'ay. Paady jaduh̄n̄ miäbøjcy coo ja'a Jesús hänajty tøø jiiypiyøcy. ⁹ Cahnä Diosmädia'agy hajxy hänajty hoy wyiinjjuø'øyñä ja'a jecypiä maa jaduh̄n̄ myiñän coo ja'a Jesús hänajty jiiypiyøga'añ coo hänajty tøø yho'ogy. ¹⁰ Mänitä Pedrohajxy wyiimbijnä, ñøcxnä hajxy maa ja'a tiøjc-hajxiän.

¹¹ Tøø ja'a María hänajty piaméjtscombä høxhaam maa ja'a tsaajutän. Coo ja'a Pedrohajxy wyiimbijnä, mähmøøyy ja'a María jim̄ nidiuh̄m̄. Wi'i jiøøby hänajty. Mänit jiiiby quiuwoodsøøguiumbä tsaajutjooty. ¹² Mänitä Diosmoonsä metsc yhijsy, ja'a tsajpootyptsoh̄mbä. Haagä nähboobwit hajxy hänajty. Jiiiby hajxy hänajty yhäña'ay maa ja'a Jesús hänajty tøø wyijtsna'ayän. Tu'jäya'ay hänajty yhäña'ay maa ja'a Jesús ja'a quiopc hänajty tøø quioonna'ayän. Y tu'jäya'ay hänajty yhäña'ay maa ja'a Jesús ja'a tiecy hänajty tøø quiajpnä'ayän. ¹³ Mänitä María miäyajtøøwa:

—Muuxy, tii coo mwi'i jiø'øy.

Mänitä María yhadsooyy:

—Tøøchä nWiindsón hajxy xyajpädsøømä. Pämaadä hajxy tøø piäda'agy.

¹⁴⁻¹⁵ Tuunä María jaduñ ñä'ä hadsooyy, mänitä wia'wiimbijty. Mänitä Jesús yhijxy. Jim hänajty tiäna'ay; pero cab jaduñ yhøxcajpy. Olivocamgüendähajpä je'e yhajoodhajt. Mänitä Jesús miänaañ:

—Muuxy, tii coo mwi'i jiø'øy. Pøn mhøxtaaby.

Mänitä María yhadsooyy:

—Tsäguhñ, pø miich tøø myajpädsøømy, høøch hawáañac maa tøø mbäda'agy nébiøch häyaa nøcxy nyajpädø'øgy.

¹⁶ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—¡María!

Tuunä María jaduñ ñä'ä nämaayyä, mänitä wyiin-hee'ppejty. Mänitä yhøxcajpy coo je'e Jiesúsä. Mänitä jaduñ miänaañ hebreohayuuc-haamby:

—¡Raboni! —je'e jaduñ ñänøømby “Wiindsón.”

¹⁷ Mänitä María ja'a Jesús jia mats jia mäneñaañ. Mänitä Jesús miänaañ:

—Ca'açh xmiach. Cáhnøch jim nhoyñä maachä nDeediän. Nøcxhøchä njamiøødhajxy hawáañac cooch jim nnøcxa'añ maachä nDeediän, maachä nDiosän. Jaaná je'e mijts mDeedy-hajpä mDioshajpä.

¹⁸ Mänitä María ja'a Jesús ja'a jiamiøødhajxy hoy jiaançh näma'ay:

—Tøøch je'e nhixy, ja'a hajxy nWiindsónhajtämbä.

Mänit hajxy øjx yhawáañaxä nebiaty ja'a María hänajty tøø ñäma'ayii.

¹⁹ Coo quiodsøøñä, mänitä Jesús ja'a jiamiøødhajxy ñiyhagøøyyänä. Hix, chähgøøby ja'a judíos hajxy je'e hänajty; paady hajxy ñiyhagøøyyä. Mänitä Jesús jiiby ñäguehxtøø'xy haguç hawa'ads. Mänitä Jesús miänaañ:

—Mäguieppe hajxy. Ca'a hajxy tii mdajy mmay.

²⁰ Mänitä Jesús yajcähxø'cy ja'a quiø'øjoot møødä quiaaçhhac maa hänajty tøø jiotiän. Coo hajxy yhijxy, mänit hajxy ñajuøøyy coo je'e Jiesúsä. Mänit hajxy xioondaacy.

²¹ Mänitä Jesús miänaañ:

—Ca'a hajxy tii mdajy mmay. Nébiøchä nDeedy tøø xwyi-inguexiän, jaaná jadúhñhøch mijts nwiinguexaamä.

²² Mänitä Jesús ñbäxujy ja'a jiamiøødhajxy. Mänitä miänaañ:

—Wiingpøc ja'a Dioshespíritu hajxy. ²³ Høøch mijts ja'a mäjaa nmo'owaamby. Pønjaty mijts mhawáañap coo Dios ja'a piojpä quiädieeyhajxy tøø yajnähwa'açh, pues tøyhajt jaduñ coo Dios tøø yajnähwa'açh. Pønjaty mijts mhawáañap coo Dios tøø quia'a yajnähwa'açh, pues tøyhajt jaduñ coo Dios tøø quia'a yajnähwa'açh.

24 Majmetscjäya'ay ja'a Jesús hänajty tøø miøødwädity. Tu'ug hänajty xiøhaty Tomás, ja'a hajxy hänajty ñänøømbiä "Hametsc-huung." Mänaa ja'a Jesús ñäguehxtøø'xtsooñän jayøbajt, cabä Tomás hänajty jim. 25 Mänitä Tomás ñämaayyá ja'a jiamiøødhajxy:

—Tøø højts nhixy, ja'a hajxy nWiindsønhájttämbä.

Mänitä Tomás miänaañ:

—Mänitøch nmäbögät cooçh ndehm yhíxät pø jaançh jot ja'a quiø'ø, cooçhä ngø'ø jiiby nhuuc tehñ piädá'agät maa ja'a quiaaçhmøjc jjutän. Pø cabä, cábøch jaduhñ nnä'ägä mäbögät.

26 Cuductujxøø, jiibiä Jesús ja'a jiamiøødhajxy hänajty tøgóotiägumbä. Jiibiä Tomás hänajtypä. Tøø ja'a tøjc hajxy hänajty yhagøøguiumbä. Mänitä Jesús jiiby ñäguehxtøø'xcumbä haguyc hawa'ads. Mänitä miänaañ:

—Mäguieppe hajxy. Ca'a hajxy tii mdajy mmay.

27 Mänitä Tomás ñämaayy:

—Tehñ quiudsiiwø'ow yø'ø mgø'ø yaaby ngø'øjóotyhøch maa ja'a clavohaawän. Híxägøch hädaa ngø'ø. Päda'ag yø'ø mgø'ø yaaby ngaaçhmøjc-høch. Miiçh, caj miiçh hijty mmäbøcy. Chaaçh miiçh nnämä'awät coo mmäbögät.

28 Mänitä Tomás yhadsooyy:

—Miiçhhøch nWiindsønhajpny, nDioshajpny.

29 Mänitä Jesús miänaañ:

—Cooçh miiçh tøø xyhixy, paady jaduhñ mmäbøcy. Jootcuyc hajxy je'e, ja'a hajxy tøø miäbøquiäbä, høyhøch hajxy je'e tøø xquia'a ja hixy.

30 Madiu'u ja'a Jesús ja'a hoy-yagjuøøñäjätypä yajcähxø'cy ja'a jiamiøødä wyiinduumhajxy. Cab yam cøxiä quiujaayä hädaa librocøxp. Cujwa'xy je'e yam quiujaayä. 31 Paady yam quiujaayä neby hajxy jaduhñ mmäbögät coo Jesús ja'a Dios Tieedyhaty, coo Jesús je'e Miesíashaty, coo ja'a Dios jaduhñ tøø quiexy. Coo ja'a Jesús ja'a miädia'agy hajxy mmäbøjcät, mhídäp hajxy jim tsajpootyp cøjxta'axiøø.

21

1 Jadähooc ja'a Jesús yhíxägumbä ja'a jiamiøødhajxy jim mejypia'a ja'a xøhajpä Tiberias. 2 Jimä Simón Pedrohajxy hänajty møødä Tomás, ja'a hajxy hänajty ñänøømbiä "Hametsc-huung", møødä Natanael ja'a Caná de Galilea tsohmä, møødä Zebedeo yhuunghajxy, møød hajxy jaac nämetspä. Haagä Jesús ja'a jiamiøødhajxy jaduhñ. 3 Mänitä Simón Pedro miänaañ:

—Nøcxy nhuuc jaac hacxmach.

Mänitä jiamiøødhajxy miänaañ:

—Ween hajxy nnøcxäm.

Mänit hajxy jiaančh nõcxy mejypia'a. Mänit hajxy biarcotägøøyy. Mänit hajxy hoy jia hacxmadsa'añ. Tu'tsuhm hajxy jaduhñ jia wädiyty. Pero cab hajxy tii ñä'ägä paaty. ⁴ Coo jiojøøyy, jimä Jesús hänajty tiäna'ay pu'uwiing. Pero cabä Jesús yhöxcapjä ja'a jiamiøødhajxy. ⁵ Mänitä Jesús miänaañ:

—Mägu'ughajpädøjc, nej, cab hajxy tii tøø mnä'ägä paadiä.

Mänit hajxy yhadsooyy:

—Joom mägu'ughajpä, cab højts tii tøø nnä'ägä paady.

⁶ Mänitä Jesús miänaañ:

—Päda'ag yø'ø mdsaay hajxy jimhaamby ja'a barcohahooy-haampiä pa'ahaam. Mänit hajxy jaduhñ mbáadät.

Mänitä chaay hajxy jim jiaančh pädaacy. May ja'a hacx hajxy jiaančh tehñ yaghadujcy. Cab hajxy hänajty miaya'añii coo ja'a tsaay hajxy hänajty jia wijtspädsøma'añ nõjøoty. ⁷ Mänitä Pedro ñämaayä ja'a Jesús ja'a jiamiøød, ja'a Jesús hänajty jiaančh tehñ chojpiä:

—Ja'a nWiindsøñhajtämhajxy yø'ø!

Tuunä Pedro jaduhñ ñä'ä mädooyy coo je'e Jiesúsä, mänitä wyitpägøøyy. Höxyø'øhuungmøød hajxy hänajty yhacxmach. Mänitä quiuhtøpxnajxy nõjøoty. Nøcxaamb hänajty pu'uwiing maa ja'a Jesúsän. ⁸ Ja'a jiamiøødhajxy, jiihy hajxy miähmøøyy barcojooty. Mejypia'a mäwiingón hajxy hänajty yhacxjoomy. Jaduhñäda'a ja'a mejypia'a hajxy hänajty tøø ñähgue'egy mägo'xmetro. Hujts ja'a tsaay ja'a hacx hänajty miøødä. Mänitä tsaay hajxy pawich yajnøcxy mejypia'a barcojooty. ⁹ Mänit hajxy biarcopädsøømy. Mänitä juhñdy hajxy yhiixy coo jim wyi'i tiøy pu'uwiing. Jimä Jesús hänajty yhacxtsa'ay. Jimä tsajcaagy hänajty yajcooñna'ay. ¹⁰ Mänitä Jesús miänaañ:

—Mämín ja'a hacx hajxy mejtstägøøg, ja'a hajxy tøø mmächäbä. ¹¹ Mänitä Pedro tiägøøguiumbä barcojooty. Mänitä tsaay pawich yajmejch mejypia'a. Mägo'x cu juxychägui'xmajtägøøg ja'a hacx hänajty jiihy tsaajiooty, haagä majatypä. Hujts ja'a tsaay hänajty, pero cabä hacx yajcøø'ch. ¹² Mänitä Jesús miänaañ:

—Minds hajxy cay.

Cab hajxy miäyajtøøyy pøn je'e. Tøø hajxy hänajty yhöxcapy coo je'e Jiesúsä. ¹³ Mänitä Jesús ja'a jiamiøød ja'a tsajcaagy hajxy miooyy møødä hacxtsa'ay.

¹⁴ Miädägøøghoocpä ja'a Jesús hajxy hänajty tøø yhiixy mänaa hänajty tøø jiuypioquiän.

¹⁵ Coo hajxy quiaabiädøøyy, mänitä Jesús ja'a Simón Pedro ñämaayy:

—Simón, Juan miich mdeedyhajpy. Pøñhöchäda'a xmiaas tsojp, yø'ø njamiøødhajtäm o miich.

Mänitä Pedro yhadsooy:

—Mnajuøøby miičh cooçh miičh njuø'øyy nebiä hajch nebiä puhya'ayän.

Mänitä Jesús miänaañ:

—Yaghójcägøçhä nmeeghuunghajxy.

Ca'a mieeghuungä ja'a Jesús jaduñ tiehm ñänøøm. Je'eduñ ñänøøm coo ja'a Simón Pedro ja'a jäya'ayhajxy yajñähixø'øwät, ja'a Jesús ja'a miädia'agy hajxy panøcxäbä.

¹⁶ Mänitä Jesús miänaañgumbä:

—Simón, nej, xchójpøch miičhä.

Mänitä Pedro yhadsooy:

—Mnajuøøby miičh cooçh miičh njuø'øyy nebiä hajch nebiä puhya'ayän.

Mänitä Jesús miänaañ:

—Cueendähájtägøçhä nmeeghajxy.

¹⁷ Ja'a miädägøøghoocpä ja'a Simón Pedro ñämäayyägumbä:

—Simón, nej, jaduñçh xjwiø'øyyä nebiä hajch nebiä puhya'ayän.

Mänitä Pedro jiootmadiägøøyy coo miäyajtøøwa ja'a miädägøøghoocpä.

Mänitä Pedro yhadsooy:

—Cøxiä miičh mnajuø'øyy. Mnajuøøby jaduñ cooçh miičh njuø'øyy nebiä hajch nebiä puhya'ayän.

Mänitä Jesús miänaañgumbä:

—Pues, yaghójcägøch ja'a nmeeghajxy. ¹⁸ Tehm tiøyhájtøch miičh chaa nnämä'awät, coo hijty mdsucywiajyhatyñä, hamdsoo ja'a mwit hijty mbägø'øyy. Mwädijp hijty maa ja'a mjoot hijty choquiän. Pero coo hänäjty tøø mmäjaaná, mänit mgø'ø mxajtøwa'añ. Mänitä wiinghäna'c ja'a mwit xyajpägø'øwa'añ. Mänit xyajñøcxa'añ maa ja'a mjoot hänäjty quia'a tsoquiän.

¹⁹ Paadiä Jesús jaduñ miänaañ nebiä Pedro jaduñ ñajuø'øwät neby hänäjty yagho'oga'añii, nebiä Dios ja'a miäjaa jaduñ yajcähxø'øgät ja'a Pedrocøxpä. Mänitä Jesús ja'a Pedro ñämaayy:

—Jam hajxy wädíjtäm.

²⁰ Mänitä Pedro quioowiimbijty. Mänitøch xyhijxy cooçhä Jesús hänäjty nbanøcxpä. Høøçh, Juánghøch høøçh. Høøçhä Jesús hijty xjiaançh tehñ chojp. Høøçh je'e häñaayy ja'a Jesús ja'a ñähmøjc mänaa højts ndsuugayyän. Høøçh jaduñ nya-jtøøw: “Wiindsón, pøñ miičh jaduñ xyegaamb.” ²¹ Cooçhä Pedro xyhijxy, mänitä Jesús miäyajtøøyy:

—Wiindsón, yø'øyyá'ayäts, nej yø'øyya'ay jiada'añ.

²² Mänitä Jesús yhadsooy:

—Ca'a myiichä mgüeentä yø'ø pø chójpiøchä njoot jaduhn coo yø'øya'ay hānajtj jīnā coochä ngādaactāgātsāt. Pero miich, panócxägøch ja'a nmādia'agy.

²³ Mānitā mādia'agy jii wiādijty maa ja'a jāya'ayhajxiān ja'a Diosmādia'agy hajxy panøcxpā cóogøch tyijy nga'a ho'oga'añ. Pero cabā Jesús jaduhn miānaañ cóogøch nga'a ho'oga'añ. Nøm jaduhn miānaañ: “Ca'a myiichä mgüeentä yø'ø pø chójpiøch ja'a njoot jaduhn coo yø'øya'ay hānajtj jīnā cooch ngādaactāgātsāt.”

²⁴ Høøch, Juánghøch høøch. Tehm tiøyhájthøch jaduhn tøø nhixy nébiøch chaa ngujaayān. Ñajuøøbiøchä njamiøødhajxy coochä tøyhajt nmøødä.

²⁵ Madiu'u ja'a Jesús jaduhn jiaanč tuuñ. Cábøch yam cøxiä tøø ngujaay. Cooch häxøpy cøxiä tøø ngujaay, cabā ndijy hādaa naaxwiimbä miädøyhādāt. Amén.

Hechos

¹ Mägu'ughajpä Teófilo, mänáajøch miich jayøbajt nnäjaayø'øyän, mänitøch ngøxy cujahy nebiatiä Jesús yaa wiädijty hädaa yaabä naaxwiin, møød nebiaty yajnáhixøøyy, ²⁻⁴ mänaa jaduhñ tiägø'øyän wädiipä høxtä coonä hänajty ñøcxtägatsa'añ tsajpootyp. Cahnä Jesús hänajty yho'ogyñä, tøøyyämä jiamiøød hänajty wyiinguexy coo miädia'agy yajwá'xäxät wiinduhmyhagajpt. Coo Jesús yho'cy, mänit jiuypiojtägajch. Coo Jesús jaduhñ yhiixä ja'a jiamiøødhajxy, jaduhñä tøyhajt hajxy miøødhajty coo Jesús hänajty tøø jiaançh juyypiojtägach. Coo Jesús jaduhñ jiuypiojtägajch, mänitä jiamiøød jiaac møødwädipty juxychägui'xxøø. Jaduhñä Jesús hänajty yajnáhixø'øy coo Dios hajxy xyhanéhmäm ja'a miøcmäjaahaam. Coo juxychägui'xxøø yhabejty, mänitä Jesús ja'a jiamiøød miøødhamugøøyy maa tun hänajty xiøhatiän Olivostún. Mänitä Jesús tiägøøyy hanehmbä ja'a Dioshespíritu miäjaahaam. Mänit miänaañ:

—Coo hajxy jim mnøcxtägätsät Jerusalén, cab hajxy jim mdsohñdägätsät. Jim hajxy jaduhñ mjøbhixøt cooçh mijtsä nDeedy ja'a yhEspíritu xyajnáguéxät nej mijts tøø nnäma'ayän. Tøøch mijtsä nDeedy xyhuuc yajwiinwaanøøbiä coo hajxy jaduhñ xyajnáguexa'añ. ⁵ Ja'a Juan, nøøhaam hijty miäyajnäbety. Tøyhajt jaduhñ. Pero jaboom juxtøpc mijtsä Dios ja'a yhEspíritu xjiaançh yajnáguexa'añ. Ja'a yhEspirituhaam hajxy jaduhñ xyajnäbeta'añ —nømä Jesús ja'a jiamiøød ñämaayy, ja'a hajxy hänajty tøø yhamugø'øyäbä.

⁶ Mänitä Jesús miäyajtøøwä:

—Wiindsón, nej, jaduhñ miich tøø mwiinmahñdyhatiä coo højtsä nmädsip mga'a yajmäjädáacnädä, højts judíos, møød coo højtsä nhamdsoo mägunaax ngobiernähajñät.

⁷ Mänitä Jesús yhadsooyy:

—Ja'a nDéedyhöchä tøyhajt møød mänaa jaduhñ yajtøjiada'añ nej mijts myajtøyyän. Je'e cuhdujt nidiuhm møød coo jaduhñ yajtøjiädät. Pero mijts, caj yhahixø'øy coo mijtsä tøyhajt mmøødhädät. ⁸ Coo mijtsä Dioshespíritu xñägädá'agät, mänitä mäjaa hajxy xmiø'owa'añ. Mänitøch hajxy jim xmiädiá'agät Jerusalén cooçh tøø njuypiojtägach, hóyhøch hänajty tøø nja ho'ogy. Møød jim hajxy xmiädiáacpäť Judea-naaxooty, møød jim Samaria-naaxooty, møød jim wiinduhmyhagajpt høxtä mäduhñtiä cajpt quiugøxø'øyän.

⁹ Mänitä Jesús miädiacpäðøøyy. Jimä Jesús hänajty wyi-inhee'ppedyii ja'a jiamiøødhajxy, mänitä Jesús nä'a nägoobä

chajpejty. Mänit hoy tiägø'øy jocjooty. Mänitä Jesús yhi-jxtägooyä ja'a jiamiøødhajxy. ¹⁰ Jim hajxy hänajty chajheeb-
byñä, mänitä jäya'ayhajxy metsc ñägüehxtøø'xy jim maa Jesús
ja'a jiamiøødä wyiinduuhajxiän. Nähboobwit hajxy hänajty
nämetsc. ¹¹ Mänitä Jesús ja'a jiamiøødhajxy ñämaayä:

—Mägu'ughajpädøjc, jim hajxy mdsooñ Galilea maa Jesús
chooñän. Mijtsä mmägunaax yø'ø. Quipxy hajxy hijty
mmøødwädity. Ca'a hajxy mwi'i yuugheeb. Ca'a hajxy mwi'i
tiajy mwi'i miay. Tøø Jesús jaduñ ñøcxnä tsajpootyp. Pero
coo yhabáadät, mänit jaduñ wyiimbijtägatsa'añ neby hajxy
tøø mhixnøcxiän.

¹² Mänitä Jesús ja'a jiamiøødhajxy jim chohñ maa tun hänajty
xiøhatiän Olivos. Mänit hajxy ñøcxy Jerusalén. Tu'kilómetro
hänajty jäguemä. ¹³ Jue'e Jesús ja'a jiamiøødhajxy hänajty
xiøhaty: Pedro, Juan, Andrés, Felipe, Tomás, Bartolomé, Ma-
teo, Simón ja'a Celote, møødä Judas. Nämetsc hajxy hänajty
xiøhaty Santiago. Judas ja'a piuhya'ay je'e ja'a tu'jäya'aybä.
Alfeo ja'a Judas ja'a tieedyhajxy hänajty xiøhaty. ¹⁴ Naxy hajxy
hänajty yhamugø'øy Diospa'yaaxpä nägøxiä, näguipxy møødä
Jesús ja'a tiaj María, møødä Jesús ja'a piuhya'ayhajxy, møødä
to'oxiøjc-hajxy, ja'a Jesús hänajty quipxy tøø piawädityijäbä.

¹⁵ Cujaboom cumaaxc, mänitä mäbøjpädøjc-hajxy
yhamugøøyy. Nämägo'x-cu-ii'x hajxy hänajty. Mänitä Pedro
tiänaayyø'cy. Mänit miänaañ:

¹⁶⁻²⁰ —Mägu'ughajpädøjc, jéquiänä David quiujahy
salmosjooty ja'a Judascøxpä, nebiatiä Dioshespíritu
ñajtsapxøøyyä: Pactsacä tiøjc jiada'añ; caj pøn jim
chäna'awaannä. Ja'a Judas ja'a tiøjc jaduñ nänøømäxä.
Jaduñ jim miänaambä coogä Judas wiingjäya'ay hänajty
ñähduundu'uda'añii. Jaanç tøjiajt jaduñ ja'a Judascøxpä
nebiatiä David jecy quiujahyyän. Näguipxy højtsä Judas hijty
xmiøødwädijtäm. Näguipxy højts hijty xmiøødtuunmüjcäm.
Mänitä Judas wyiinmahñdyhajty coo Jesús ñähdügät. Mänitä
Judas ja'a jäya'ay wioomejch maa Jesús hänajtiän, ja'a
Jesús hajxy hänajty madsaambä. Coo Judas jaduñ haxøøg
jiatcøøyy, mänit miäjuuyyä. Mänitä naax hoy jiuy. Mänit hoy
quiuhgahnaxy cuhmänac. Coo mioxtsäbijty, mänitä tyiinç
yhøxhänøømbädsøømy. Coo jäya'ayhajxy jaduñ miädoyhajty,
ja'a hajxy hänajty jim tsänaabiä Jerusalén, coo ja'a Judas
hänajty tøø yho'ogy, mänitä naax hajxy yajxøbejty Acéldama,
ja'a Judas hänajty tøø jiüyyäbä; jaduñ miädia'agytiägø'øy
yhamdsoo hayuuc-haambyhajxy, Nø'ñaax.

²¹⁻²² 'Jii højtsä nmägu'ughajpähajtäm, näguipxy hajxy
tøø xmiøødwädijtäm mänaa Jesús hijty jiiän, mänaa Juan
ja'a Jesús yajnäbetiän, høxtä coo Jesús chajpejty cøxp.

Hahixøøby jaduñ coo hajxy tu'jäya'ay nwiinguéxämät, ja'a Judas nähduundu'udaambä. Näguipxiä mädia'agy hajxy xmiøødyajwá'xämät coo Jesús tøø jiuypicy —nømä Pedro miänaañ.

²³ Mänitä jäya'ay metsc ñänøømä. Tu'ug hänajty xiøhaty Matías. Jatu'ugpä, tägøøgtu'u hänajty xiøhaty: José, Barsabás, Justo. ²⁴ Mänitä Pedrohajxy tiägøøyy Diospa'yaaxpä:

—Teedy, miich mnajuøøby neby højts nägøxiä nwiinmahñdyhatiän. Højts hawáañac mädyii miich tøø mwiimbiy hädaahajxy nämetspä, ²⁵ mädyiibä Judas jaduñ nähduundu'udäp. Coo Judas jaduñ quiädiehy, paadia tiuung yajtägooyy. Paady jiiby yhädaacy haxøøgtuum —jaduñä Dios hajxy pia'yaaxy.

²⁶ Mänit hajxy yhäyø'cy suertehaam mädyii hänajty tuungtägø'øwaamb. Mänitä Matías piaatä. Mänitä Matías hajxy quumaayy, ja'a hajxy hänajty nämajtu'ugpä.

2

¹ Coo Pentecostés-xøø yhabaaty, mänitä mæbøjpädøjc-hajxy nägøxiä yhamugøøyy. ² Jiiby hajxy hänajty tøgooty yhäña'ay. Mänit hajxy miädooyy nebiä poj yhamuuyän coo møc piojy. Cøxp jaduñ chohndaacy. Møc jiiby yhawaandsøøyy tøgooty. ³ Mänit hajxy nägøxiä ñägädaacä hanidiuhmjaty ja'a Diosh-espíritäm. Jaduñ hänajty quiähxø'ogy nebiä tootsän, nebiä jøønyaayän. ⁴ Mänit hajxy nägøxiä yhadägøøyyä jioottägøøyyä ja'a Diosh-espíritäm. Mänit hajxy tiägøøyy mädiaacpä wiinghayuucjaty. Ja'a Diosh-espíritu hänajty jaduñ yajmädiaacp.

⁵ Tøø judíoshajxy hänajty nämay miech Jerusalén xøøhajpä. Wiinduhmyhagajpt hajxy hänajty chooñ. Paady hajxy miech Jerusalén xøøjooty, quiudiunaambiä quiuhdujt hajxy hänajty jaduñ neby hajxy hänajty quiuhdujthatiän. ⁶⁻⁷ Coo judíoshajxy miädooyy coo poj hänajty møc yhamuuy jiiby tøgooty maa mæbøjpädøjc-hajxy hänajty tøø yhamugø'øyän, mänitä judíoshajxy jiiby tiøjtägøøyy. Coo judíoshajxy jaduñ miädooyy coo mæbøjpädøjc-hajxy hänajty quiapxy miädia'agy wiinghayuucjaty, mänitä judíoshajxy wyiinjuøøyy yhamd-soo hayuuc-haamby neby hajxy hänajty miädia'aguiän majaty hajxy hänajty chooñ wiinduhmyhagajpt. Coo hajxy jaduñ miädooyy, mänit hajxy jiaanç tehñ yagjuøøyy nägø'ø nädecypiä. Mänit hajxy ñiñämaayyä:

—Yø'ø jäya'ayhajxy xiiby capxpä mädiaacpä, haagä Galilea yø'ø hajxy chooñ. ⁸ Tii hajxiäda'a coo tøø nmädóowäm nebiaty hajxy cøjwiinghayuuc tøø nmämín tøø nmäga'awøøyyäm. ⁹ Hix, wiinduhmyhagajpt hajxy ndsóñäm, Partia, Media, Elam, Mesopotamia, Judea, Capadocia, Ponto, Asia, ¹⁰ Frigia,

Panfilia, Egipto, mөөd jim Libia, Cirene mäwiingón. Hөxtä Roma hajxy näje'e ndsóhñäm, ¹¹ mөөd Creta, mөөd Arabia. Näje'e hajxy judíos nmámín nmäga'awóöyyäm. Näje'e ja'a judíos quiuhdujt wyiinmahñdy hajxy tөө njөpřogóöyyäm neby hajxy quiuhdujthatiän. Coö yө'ө Galileabä-jäya'ayhajxy jaduhñ tөө quiapxy tөө miädia'agy wiinghayuucjaty nebiatiä Dios ja'a hoy-yagjuóöñäbä tөө yajcähxө'ögy, jaduhñ hajxy tөө nwiinjuóöyyäm ja'a nhamdsoo hayuuc-haamby cөjwiinduum —nөmä judíoshajxy ñiñämaayyä.

¹² Coö judíoshajxy jaduhñ wyiinjuóöyy ja'a yhamdsoo hayuuc-haamby, paady hajxy jiaanč tehñ yagjuóöyy nägө'ө nädecypä. Mänit hajxy ñimiäyajtөөwä:

—Tii yө'ө jäya'ayhajxy coö quiapxy coö miädia'agy wiinghayuucjaty, yө'ө hajxy tsohmбä Galilea.

¹³ Mänit hajxy näje'e yhadsooyy xi'igy hanähaty:

—Múucäp hajxiäda'a.

¹⁴⁻¹⁵ Mänitä Pedrohajxy tiänaayyө'cy mөөdä jiamioөdhajxy ja'a nämajtu'ugpä, ja'a hajxy hänäjty jaduhñ Dioswiinguexypä. Mänitä Pedro mөc tiägöөyy mädiaacpä:

—Mägu'ughajpädөjc, nägөxiä hajxy njudíoshájtäm mäduhñtiä hajxy yaa nyajpáatäm, mäduhñtiä hajxy jäguem mdsoöñ, mөөd mijts yaa tsohmбä Jerusalén. Näje'e mijts mmäna'añ cooc tyijy hөjts nmu'ugyii. Pero cab jaduhñ tiöyyä. Cab jaduhñ pөñ yhu'ugy jopyñä. ¹⁶ Coö hajxy tөө mhixy tөө mmädoy coö hөjts tөө ngapxy tөө nmädia'agy wiinghayuucjaty, jaanč tөjiajt jaduhñ nebiä Joel jecy quiujahyyän ja'a Dioscөxpä. Diosquexiä Joel hänäjty. Jaduhñä Joel jecy quiujahy:

¹⁷ Jaduhñä Dios miänaañ: Coö hänäjty yhabaadaannä coö naaxwiimbä hänäjty wyiimbidaannä, mäníthөchä nhEspíritu nguexa'añ maa jäya'ayhajxy nägөxiän, mäduhñtiä hajxy yaa yhity hädaa yaabä naaxwiin.

Y mijtsä mnөөx mmajc-hajxy, mäníthөchä nmädia'agy hajxy xyajwa'xaanä.

Ja'a hөxcujc-häna'c-hajxy, hoy-yagjuóöñäjátyhөch hänäjty nyajwiinhixa'añ.

Jaanä jaduhñä majjäya'adiөjc-hajxypä, nyajcuma'awáambiөch hajxy hänäjty hoy-yagjuóöñäjaty.

¹⁸ Coö hänäjty yhabaada'añ, mäníthөchä nhEspíritu nyajnäguexaambä ja'a nmoonsähajxy, ja'a ya'aybä, ja'a to'oxypä.

Mäníthөchä nmädia'agy hajxy xyajwa'xáanäbä.

¹⁹ Nyajcähxө'ögáambiөchä hijxtahnd hoy-yagjuóöñäjatypä jim tsajtcөxp mөөd hädaa yaabä naaxwiin.

Hochähgøøñjätyhøch jaduñ nyajcähxø'øga'añ nebiä nø'tiän,
nebiä jøønän, nebiä jøønjocän.

²⁰ Wiingoodsø'øwaambä xøø hänajty.

Ja'a po'o, tsapts hänajty yhana'añ nebiä nø'tiän.

Ja ween hänajty quia'a habaadyñä coochä naaxwiimbä
nyajwiimbidaañnä, coochä nHuung Jesucristo yaa
quiädaactägatsa'añ hädaa yaabä naaxwiin.

Mänitä jäya'ayhajxy nägøxiä yajtøyhajtyega'añii.

Jadúñhøchä nmøcmäjaa hänajty nyajcähxø'øga'añ.

²¹ Pønjätiä Jesucristo hänajty capxpaadaamb, je'e hänajty hodi-
uum mähmø'øwaamb,

nømä Dios miänaañ. Jim jaduñ myiñ maa Joel jecy quiu-
jahyyän.

²² 'Mijts israelitas, huuc hamädoowhit hajxy hoy. Mna-
juøøby hajxy jaduñ coo Dios ja'a Jesús ja'a Nazarettsohmä
wyiinguejxy coo jii tiünät maa mijtsän. Madiu'u ja'a Jesús
hijxtahñd yajcähxø'cy hoy-yagjuøøñjätypä maa mijtsä mwi-
induumhajxiän.

²³ Tøø Dios hänajty yajnähdiy coo mijtsä
Jesús mmádsät. Mänitä cahwiindøyhäna'c hajxy hoy mya-
jcø'ødägø'øy. Mänitä Jesús hoy miøjpahbedyii cruzcøxp. Mänit
yho'cy.

²⁴ Pero mänitä Dios ja'a Jesús yagjujypiøjtägajch.
Jaduhnä Dios hänajty tøø miäna'añ coogä Jesús tsipcøxp jiu-
jypiøgät.

²⁵ Hix, jaduñä David jecy miädiaacy ja'a Jesús cøxpä:
Nnajuøøbiøch jaduñ cooch homiänaajä xpiuhbety.

Homiänájøch jaduñ xcwieendähaty, jadúñhøch pøn

xquia'a hadsähgø'øwøt.

²⁶ Páadyhøch jootcujc njaanç tehñ ñijiäwø'øyii.

Páadyhøchä Dios jootcujc nba'ya'axy.

Cábøchä nho'og ndsähgø'øy je'leguiøxpä coochä njuøhñdy
nbäda'agy maa Diosän.

²⁷ Xyagjujypiøgáambøch miich jaduñ.

Cábøch miich jiiby jutjooty xyajmähmø'øwa'añ cooch jiiby
nbú'udsät,

je'leguiøxpä cooch miich xyHuunghaty.

²⁸ Xyagjugyhadaambøch miich cøjxta'axiøø nej miich
homiänaajä mjugyhatiän.

Cooch miich jaduñ xmiøødhida'añ tehngajnä, páadyhøch
jootcujc nñijiäwø'øwa'añii.

²⁹ Mänitä Pedro miänáangumbä:

—Mägu'ughajpädøjc, nmøødhájtämä tøyhajt hajxy jaduñ
coo David jaduñ jecy quia'a nimiädiaacä hamdsoo. Hix,
coo David jecy yho'cy, mänit hoy ñaaxtägø'øy. Jiiby jaduñ
yhityñä jutjooty høxtä jäda'anäbaadyñä. ³⁰ Coo David jaduñ
jecy miädiaacy, ñajuøøby hänajty jaduñ coo yhapä yhoc
hänajty tu'ug wyiinguexaañäxä ja'a Diósäm, møød coo hänajty

yhane'emaambä nebiä David jecy yhanehmiän. Tõõyyämä Dios hänajty miäna'añ coo hänajty yajtõjiada'añ coo David ja'a yhapä yhoc hänajty tu'ug wiindsõn tiuna'añ. ³¹ Jaduhnä David tõyhajt jecy miõõdhajty coo Dios ja'a wyiinguexypä yagjuyypiõga'añ coo hänajty tõõ yho'ogy, mõõd coo hänajty quia'a mähmõ'owa'añ jutjooty, mõõd coo ñi'xä quiopc hänajty jiihy quia'a pu'uda'añ. ³² Ja'a Jesúsõxpä David jecy miädiaacy coo Jesús hänajty jiiuyypiõjtägatsa'añ. Tõõ højts nhamdsoo hixy coo jiaanč juyypiõjcy. ³³ Mänitä Jesús jim miõjyaaxä maa Tieediä wyiinduumän. Mänit ñämaayyä coo jim yhøxtá'agät maa Tieediä yhahooyhaampiän. Mänitä Jesús jaa Tieediä yhEspíritu miooyyä nebiä Tieedy hänajty tõõ yajwiinwaanõ'oyiiän. Mänitä Jesús ja'a Tieediä yhEspíritu yaghawa'xõõyyä. Je'e hajxy jaduhñ tõõ mhixy tõõ mmädoy. ³⁴ Ja'a Jesúsäts jim miõjyaaxä tsajpootyp, ca'a Diavitä. Hix, jaduhnä David jecy miänaambä:

Ja'a hõõchä nWiindsõn, je'e jaduhñ nämaayyä ja'a Tiéediäm:
 “Min yaa hãña'aw maač nhahooyhaampiän.

³⁵ Nmo'owáambiõch miich cuhdujt jaduhñ coo mmädsip mga'a yajmäjädá'agät.” Jaduhnä Dios ja'a yHuung ñämaayy.

³⁶ Mänitä Pedro miänäänqumbä:

—Jaduhñds je'e, ja'a Jesús, ja'a mijts mmõjphabéjtäbä cruzõxp, je'e ja'a Dios jaduhñ wyiinguejx coo hajxy nWiindsõnhájtämät, coo hajxy xyajnähwáatsämät. Tõyhajt jaduhñ. Hahixõõby jaduhñ coo hajxy nägõxiä mmäbõgät ja'a Jesúsõxpä, mijts israelitas. Ca'a hajxy mga'a mabõcy —nõmä Pedro miänaañ.

³⁷ Ja'a jäya'ayhajxy hänajty jiihy hamädoowhijpä, coo hajxy jaduhñ miädooyy, mänit hajxy tiägõõyy tajpä maabiä hoyhoy. Mänitä Pedrohajxy ñämaayyä mõõdä jiamioõdtõjc:

—Mägu'ughajpädõjc, neby jaduhñ yhahixõ'oy højts ngudiúnät.

³⁸ Mänitä Pedro yhadsooyy:

—Najtshixõ'ow ja'a mhaxõõgcuhdujt hajxy. Jõjpõgõõyyä ja'a Dios ja'a quiuhdujt hajxy. Näbet hajxy ja'a Jesucristocõxpä. Jaduhnä Dios ja'a mbojpä mgädieeybä hajxy xyajnähwáatsät. Jaduhnä yhEspíritu hajxy xmióobiät. ³⁹ Põnjatiä Dios ja'a nWiindsõnhájtämbä miõjyaaxyp, jé'egädsä piojpä quiädieeybä yajnähwáatsäxäp, jé'egädsä Dios yhEspíritu mio'owaamby, mõõd mijts, mõõdä mhap mõõdä mhoc-hajxy, mõõd põnjaty jäguem tsänaaby. Jaduhñ hajxy xyajwiinwaanõ'õõyyäm —nõmä Pedro miänaañ.

⁴⁰ Madiu'ujä Pedro jiaac mädiaacy. Mänit jiaac tehñ miänaañ:

—Yøø cahwiindøjiäya'ayhajxy, ca'a hajxy tehngajnä mbahixy neby hajxy quiuhdujthatiän, coo hajxy jaduhn mnä'a padägóyyät —nømä Pedro miägäpaxy yhanehmy.

41 Mänitä Pedro miädia'agy miäböjcäxä nädägøøgmil-jäya'ay. Mänit hajxy hoy nägøxiä ñäbety. 42 Hamuumdu'joot hajxy hänajty miäböcy nägøxiä neby hajxy hänajty yajnähixø'oyiijän ja'a apóstoldöjcäm. Naxy hajxy hänajty yhamugø'øy tsajcaagyquiaamiujpä, møød hajxy hänajty Dyiospa'ya'axy. Tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy hajxy hänajty yhity. Hamiñ haxøpy hajxy hänajty ñibiuhbedyii.

43 Madiu'ujä apóstoldöjcø hijxtahnd hajxy hänajty yajcähxø'øgy hoy-yagjuøøñäjaty. Jiaanč tehñ yagjuøøbiä mäböjpädöjc-hajxy hänajty neby hajxy hänajty yhixiän. 44 Tu'ugmädia'agy hajxy hänajty yhity mäduhñtiä hajxy hänajty miäböcy. Yajtuunmujpy hajxy hänajty tijaty hajxy hänajty miøød. 45 Mänit hajxy nägøxiä tiägøøyy too'pä tijaty hajxy hänajty miøød. Pønjetiä xädø'øñ hänajty yajmaajiajp, mänitä xädø'øñ hajxy hänajty mio'oyii mäduhñjaty hajxy hänajty yajmaajiaty. 46 Jabom-jabom hajxy hänajty yhamugø'øy maa mõjtsajtöjcän Diospa'yaaxpä. Jootcujc hajxy hänajty quiaamiucy yhuucmucy maa yhamdsoo tøjc-hajxiän. Hojioot hajxy hänajty miøød. 47 Wyiingudsähgøøbiä Dios hajxy hänajty. Møødä cu'ug hajxy hänajty wyiingudsähgøøbiä. Jabom-jabomä mäböjpädöjc-hajxy hänajty yajmayø'oyii ja'a Diósäm. Jaduhn hajxy hänajty yajnähwa'ačhii.

3

1 Tu'ugxøøbä Pedrohajxy hänajty ñøcxy tsajtøgooty møødä Juan. Mänacyxiøø hänajty je'e. Jaduhn hajxy hänajty quiuhdujthaty jabom-jabom coo hajxy mänacyxiøø Dyiospa'ya'axy. 2 Jimä pa'amjäya'ay hänajty tu'ug yhäña'ay maa tsajtøghaawän. Tecymia'adä mähdiöjc hänajty tøø myiñ tøø quia'ay. Jabom-jabom hänajty jim yajmečhii maa tsajtöjcän xädø'øñyujwaambä. Jim hänajty jabom-jabom ñajtshäña'awø'øyii maa tsajtøghaawän, ja'a hänajty xøhjäpä ja'a yajxonbä. Pønjaty hänajty jii by tægøøby, mänitä xädø'øñ hajxy hänajty miäyujwa'añii ja'a pa'amjäya'ay. 3 Coo Pedrohajxy hänajty jii by tiöjtägø'owa'añ tsajtøgooty, mänit hajxy yhiixä ja'a pa'amjäya'ay. Mänitä xädø'øñ hajxy miäyujwaanä. 4 Mänitä Pedro ja'a mähdiöjc ñaaxcuheebøøyy maa hänajty yhäña'ayän. Mänitä Pedro miänaañ:

—Højts wiinhee'ppéjtäc.

5 Mänitä Pedrohajxy jiaanč wiinhee'ppejtä. Jaduhnä mähdiöjcä yhaa jioot hänajty yagjaty coo xädø'øñ hänajty mio'owa'añii. 6 Mänitä Pedro miänáangumbä:

—Cab hõjtsä xädø'õñ nnä'a mөөдä tii hõjts miich nnä'a mó'owäp. Pero ndunaamby hõjtsä mayhajt maa miichcõxpän. Jaduhñ hõjts miich nnäma'ay coo mbädø'ögät, coo myo'oyø'ögät. Ja'a Jesucristocõxpä hõjts miich jaduhñ nnäma'ay, ja'a hijty jim tsohm̄bä Nazaret.

7-8 Mänitä Pedro ja'a mähdiõjcä yhahooguiø'ø miajtsä. Mänitiä ja'a mähdiõjcä tiicy miõgøøyy mөөдä tiicy-yo't. Coö Pedro wyidsø'cy, mänitä pa'amjäya'ay tiõpxø'cy. Mänit yo'oyø'cy. Mänitä Pedrohajxy jii by miøødtõtägøøyyä tsajtøgooty. Tõpxäp júhyyäp ja'a craa tiõtägøøyy, ja'a hänajty tøø miõcpø'quiäbä. Mänit tiägøøyy Dioscapxpaatpä. ⁹ Jiibiä jäya'ayhajxy hänajty nämäy tsajtøgooty. Mänit hajxy yhiixy coo craa hänajty yo'oy, mөөд coo Dios hänajty quiaxpaady. ¹⁰ Mänitä craa yhøxcäpä coo hänajty je'e jie'ejä, ja'a hänajty jim tøø xiädø'õñyujwá'añäbä maa tsajtøghaawän, ja'a hajxy hänajty tyijpiä ja'a jaanç tehñ yajxonbä. Mänitä jäya'ayhajxy jiaanç tehñ yagjuøøyy nägø'ø nädecypiä coo craa hänajty tøø miõcpøcy.

¹¹ Jimä Pedrohajxy hänajty tiäna'ay maa hajxy hänajty tyijjiän Pórtico de Salomón, mөөдä Juan, mөөдä craa ja'a hänajty tøø miõcpø'quiäba. Cabä Pedrohajxy hänajty piuhwa'adsa'añii. Mänitä jäya'ayhajxy jim ñøcxøøyy yagjuøøyyäp maa Pedrohajxy hänajty tiäna'ayän. ¹² Coö Pedro jaduhñ yhiixy coo jäya'ayhajxy hänajty yagjuø'øy, mänitä jäya'ay ñämaayy:

—Mägu'ughajpädøjc, israelitadøjc, tii hajxy jaduhñ coo mwi'i yagjuø'øy. Tii hõjts jaduhñ coo xwyi'i yheebý. Coö hädaa craa tøø miäbøcy ja'a Jesúsçõxpä, paady jaduhñ tøø yo'oyø'øgy, ca'a jie'eguiøxpä coo hõjts mäjaa nmөөдä, ni quia'a je'eguiøxpä coo hõjtsä Dios hoy nwiingudsähgø'øy. ¹³⁻¹⁵ Jue'e hajxy jecy nhaphajtäm ndeedyhajtäm, ja'a Abrahamhajpä, mөөдä Isaac-hajpä, mөөдä Jacobhajpä. Wyiingudsähgøøbiä Abraham ja'a Dios hajxy hänajty jegyhajty. Pero coo Dios ja'a yHuung Jesús yaa quiejxy hädaa yaabä naaxwiin, cab hajxy mwiingudsähgøøyy. Mänit hajxy hoy mmach. Mänitä tuungmөөdpä hajxy hoy myajcø'ødägø'øy. Mänitä Pilato ja'a Jesús jia yaghøxmdasaanä. Pero mijts, caj mijts jaduhñ mmänaañ coo Jesús yhøxmadso'øjät, hoyyä Jesús tii pojpä tii cädieey hänajty quia'a jagä mөөдä. Mänit mijtsä haxøøghäna'c mnä'ägä nähdujcy coo yhøxmadso'øjät, ja'a hänajty tøø jiäya'ay-yaghó'oguiäbä. Mänit hajxy mmänaañ coo Jesús yagho'ogø'øjät. Coö Jesús jaduhñ yho'cy, xyanähwáatsäm hajxy jaduhñ; jaanä jaduhñ hajxy xyagjugyhadäänäm cõjxta'axiøø neby je'e jiugyhatiän. Mänitä Dios ja'a Jesús yagjuypio'øjtägajch. Jaduhñä Dios ja'a Jesús yajmøjtägøøyy. Coö Jesús hänajty tøø jiuypio'øcy, mänit hõjts

nhijxy, paady hõjts tõyhajt jaduhñ nmøødä. ¹⁶ Hoorä, hädaa craa, mnajuøøby hajxy hijty coo hijty tiecymia'adä. Mhíjxnäp hajxy jaduhñ coo tøø choocnä. Paady tøø cho'ogy coo tøø miäbøcy ja'a Jesúsçxpä, coo Jesús møcmäjaa miøødä, møødä møccuhdujt.

¹⁷ 'Mägu'ughajpädøjc, huuc mädown hajxy. Nnajuøøbiøch jaduhñ coo mijts hänäjty mga'a najuø'øy coo Jesús Dyioswiinguexiä, paady hajxy myajyagho'cä. Ni ja'a mwiindsøn hajxy hänäjty quia'a najuø'øy coo je'e Dyiosquexiä. ¹⁸ Jéquiänä Dios ja'a profetadøjc ñajtsçapxøøyy coo Mesías hänäjty tsipcøxp yho'oga'añ, ja'a Dios hänäjty tøø wyiinguéxiäbä. Jaduhñä profetadøjc-hajxy jiaanç cujahy. Y coo Jesús jaduhñ jiaanç ho'cy, jaduhñä Dios yajtøjajty neby hänäjty jecy tøø miäna'añän. ¹⁹ Paadiä mhaxøøgcuhdujt hajxy mnajts hixø'owät. Jøjtägøøyyä ja'a Dios ja'a miädia'agy hajxy. Jaduhñä Dios ja'a mbojpa mgädieeybä hajxy xyajnähwáatsät. Y jaduhñä hoybä weenbä hajxy xmió'owät. ²⁰ Coo yhabáadät, mänitä Dios ja'a Jesús yaa quiejtägatsa'añ hädaa yaabä naaxwiin, ja'a tøø wyiinguéxiäbä coo mijts xyajnähwá'adsät. ²¹ Cahnä yhabaady coo Jesús jim chohndägátsät tsajpootyp, coo yaa miänajtägátsät hädaa yaabä naaxwiin. Jim jaduhñ yhida'añnä høxtä coonä yhabáadät coo Dios yaghoyøødiägátsät tijaty yaa hijp hädaa yaabä naaxwiin. Jaduhñä Dios ja'a profetadøjc jecy ñämaayy coo hajxy quiujáayät, ja'a Dios hänäjty tøø wyiinguéxiäbä. ²² Hix, jéquiänä Moisés jaduhñ ñämaayy ja'a nhaphájtäm ja'a ndeedyháltäm: “Tøøçhä Dios xwyiinguexy cooçhä profeta ndúnät. Coo yhabáadät, mänitä Dios tu'jäya'ay wyiinguexa'añ, ja'a hõjts nmägunáaxäm. Jaduhñ je'e tiunaambä profeta nébiøch nduñän. Nebiaty mijts xyhane'ema'añ, mgudiúunäbä miädia'agy hajxy. ²³ Pønjaty hänäjty ca'a mabøgaamb, yajcuhdägoyyáanäp hajxy hänäjty ja'a cú'ugäm”, nõmä Moisés jecy miänaañ.

²⁴ 'Jaduhñä profetadøjc-hajxy jecy miädiaacy nägøxiä nebiaty jäda'ahaty jiadyii tiuñii, møødä Samuel, møød hajxy jaac túunäbä profeta. ²⁵ Ja'a hajxy jecy túunäbä profeta, mänitä Dios hajxy ñajtsçapxøøyyä coo mijtsä Dios xñämaayy coogä Dios ja'a Mesías hänäjty wyiinguexa'añ mijtsçxpä. Jaanä jaduhñduhmbä, jéquiänä Dios yajcuhdujcy møød hõjtsä nhaphájtäm møød hõjtsä ndeedyháltäm coo Mesías hänäjty wyiinguexa'añ mijtsçxpä. Hix, jaduhñä Dios ja'a Abraham jecy ñämaayy: “Ja'a miichä mhapä mhocçxpä tu'ug, jaduhñhøçhä jäya'ay nägøxiä ngunuu'xa'añ wiinduhmyhagajpt”, nõmä Dios jecy miänaañ. ²⁶ Y coo Dios ja'a yHuung yagjujypiøjtägajch mänaa hänäjty tøø yho'oguiän,

mijts jayøjp xyajnäguejx. Paady mijts jaduñ xyajnäguejxy coo mijts jaduñ xquiunúu'xät, coo weenä mhaxøøgcuhtujt hajxy jaduñ nägøxiä mnajtshixó'øwät, —nømä Pedro miänaañ.

4

1-2 Jimä Pedro ja'a cu'ug hänajty miøødmädia'agyñä tsajtøgooty, mänitä teedyhajxy miädoyhajty møødä saduceodøjc coogä Pedro ja'a cu'ug hajxy hänajty yajnähixø'øy coogä Jesús hänajty tøø jiuypiojtägach mänaa hänajty tøø yho'oguiän. Coogä Jesús jaduñ jiuypiojcy, jadúñnägä Pedro tøyhajt hajxy hänajty miøødä coogä ho'ogyjiäya'ayhajxy hänajty jiuypiojgaambä. Coo teedyhajxy jaduñ miädoyhajty coogä Pedrohajxy hänajty jaduñ yajnähixø'øy, mänitä teedyhajxy jiaančh tehñ jiootma'ty møødä saduceodøjc-hajxy, møødä tsajtøjcueendähajpä wyiindsøñhajxy. Mänitä Pedrohajxy ñámejtsä møødä Juan. ³ Mänitä Pedrohajxy hoy chumyii. Tøø hänajty chuujø'øy. Mänit hajxy jiiby yhiyty pujxtøgooty tu'tsuhñ. ⁴ Mänitä jäya'ayhajxy nämay miäbøjcy ja'a Jesúsøxpä, ja'a hajxy hänajty tøø miädóyyäbä nebiä Pedrohajxy yajnähixøyyän tsajtøgooty. Nämägooxmil ja'a mäsøjpadøjc-hajxy jaduñ jiajty, haagä ya'adiøjc.

⁵ Cujaboom, mänitä judíos wyiindsøñhajxy jim yhamugøøyy Jerusalén, møødä majjäya'adiøjc-hajxy, møødä cuhtujtyajnähixøøbiädøjc-hajxy, ⁶ møødä Anás, ja'a hänajty tuumbä teedywiindsøn, møødä Caifás, møødä Juan, møødä Alejandro, møødä teedywiindsøn jiuuy miägu'ughajxy. ⁷ Mänitä Pedrohajxy yajnöcxä møødä Juan jim maa judíos wyiindsøñhajxy hänajty tøø yhamugø'øyän. Mänitä Pedrohajxy piädaacä cujc. Mänit hajxy miäyajtøwä:

—Coo mijts hädaa craa tecymia'adpä tøø myajtso'ogy, pønä quiuhdujthaam, pønä miäjaahaam hajxy jaduñ myajtsoocy.

⁸ Haa ja'a Pedro, miøødä Dioshespíritu hänajty je'e. Mänitä Pedro miänaañ:

—Mijts cu'ugwiindsøndøjc, mijts majjäya'adiøjc, ⁹ mijts højts jaduñ xmiäyajtøøb neby højts hädaa mähdiøjc tøø nyajtso'ogy, hädaa hijty tecymia'adpä. ¹⁰ Huuc tunä mayhajt hajxy, huuc hamädoowhit hajxy weeñtiä neby højts cham nmädia'aga'añän maa mijtsä mwiinduumhajxiän. Jaduhñä tøyhajt hajxy nägøxiä mmøødhädät møødä israelitadøjc-hajxy nägøxiä neby hädaa mähdiøjc miøcpøjcy, hädaa hijty tecymia'adpä, hädaa yaa tänaabiä mijtsä mwiinduum. Ja'a Jesucristo jaduñ yajmøcpøjc, ca'a yhöjtsä. Nazaret ja'a Jesucristo hijty chooñ. Mänit mijts myajmøjpahbejtä cruzøxp. Mänitä Dios yagjuypiojtägajch. ¹¹ Jaduñ jim myiñ cujaay

maa Diosmädia'aguiän: “Jaa tsaä mädyiibä tøjcojpdøjc-hajxy quia'a cumaayy, je'eds jaduñ jayøjp pädaactsöhñä jim tøjteec.” Haa jaa Jesucristo, jaduñ je'e miäbaady nebiä tsaäjän, ja'a jayøjp jim pädaactsöhñäbä teectuum. Pero mijts, cab hajxy mgumaayy, paady hajxy myajyagho'cä. ¹² Jaaya'ay hajxy jaduñ xyajñähwaats xyajcuhwäatsäm. Ja'a Dios jaduñ mänañ coo Jesús hajxy jaduñ xyajñähwaats xyajcuhwäatsämät —nømä Pedro miänaañ.

¹³ Coo Pedrohajxy hänajty quiapxy hamøj jootmøj, paadiä møjtoj-c-hajxy hänajty yagjuø'øy. Hix, ñajuøøbiä møjtoj-c-hajxy hänajty coo Pedrohajxy hänajty quia'a høxpøquiä. Mäniä møjtoj-c-hajxy ñajuøøyy coo Pedro ja'a Jesús hänajty tøø pi-awädity, paady hajxy hänajty quiapxy hamøj jootmøj. ¹⁴ Cabä Pedrohajxy hänajty hoy quiapxaduga'añii, je'eguiøxpä coo hajxy hänajty piuhdäna'awø'øyii ja'a craa ja'a hänajty tøø chó'oguiäbä. ¹⁵ Mäniä Pedrohajxy jiiby yhøxquejxpädsøømä. Mäniä teedyhajxy tiägøøyy yajcapxiøøbiä:

¹⁶ —Neby hajxiäda'a nnä'a jatcøøyyämät maa yø'ø häna'cøxpän. Mäduhñtiä cu'ughajxy yaa chäna'ay Jerusalén, quiøxy hixy quiøxy mädoxy hajxy jaduñ coo yø'ø häna'c yø'ø tecymia'adpä hajxy tøø yajtso'ogy. Neby hajxy jaduñ nnä'a mänáañämät coo jaduñ quia'a tøyyä neby yø'ø häna'c yø'ø tecymia'adpä hajxy tøø yajtso'oguiän. Pero cab jaduñ yhahixø'øy coo yø'ø capxy coo yø'ø mädia'agy jaduñ tehngahnä yhawa'xø'øwät. ¹⁷ Hahixøøby jaduñ coo hajxy nhadsähgøøyyämät, jaduñä dijuuntä Jesús hajxy tehngahnä quia'a ja wi'i quiapxpäadät —nømä teedyhajxy ñiñämaayyä.

¹⁸ Mäniä Pedrohajxy yajmøjyaaxä møødä Juan. Mäniä hajxy yhanehmä coo Jesús hajxy quia'a capxpäatnät, coo cu'ug hajxy quia'a yajñähixøøñät ja'a Jesuscøxpä. ¹⁹ Mäniä Pedrohajxy yhadsooyy:

—Huuc wiinmahñdyhat hajxy waambä Diosäda'a miäna'añ, pø hahixøøby jaduñ coo højts mijtsä mmädia'agy ngudiuunämät, cahnä højtsä Dios ja'a miädia'agy hänajty ngudiuunä. ²⁰ Caj pues, cab jaduñ yhahixø'øy coo højts mijtsä mmädia'agy ngudiuunämät, cahnä højtsä Dios ja'a miädia'agy hänajty ngudiuunä. Hoorä, jaduñ højtsä Dios tøø xyhane'emy coo højtsä miädia'agy tehngahnä ngapxwá'xät coo højtsä Jesús tøø nhixjujyppiøcy, coo højts tøø nmädoxy nebiatiä Jesús tøø yajñähixø'øyän. Paady højts jaduñ nga'a hamona'añ —nømä Pedrohajxy miänaañ.

²¹⁻²² Mäniä Pedrohajxy jadähooc yhadähgøøyyä. Mäniä hajxy yhøxmajtsä. Paady hajxy jaduñ yhøxmajtsä coo teedywiindsønñhajxy hänajty quia'a najuø'øy nebiä Pedrohajxy ñä'a tsaächtiunøøjät. Hix, chähgøøbiä teedywiindsønñä cu'ug hajxy

hänajty je'eguiøxpä coo cu'ugä Dios hajxy hänajty tehngahnä wyi'i quiapxpaady coo mähdiøjc tøø cho'ogy, ja'a hänajty tøø myiñ tøø quiá'ayäbä tecymia'ad. Jiaanč tehñ yagjuøøbiä cu'ughajxy hänajty jaduhñ, je'eguiøxpä coo mähdiøjc juxy-chägui'x naxy jomøjt hänajty miøødä, ja'a tøø ch'oguiäbä.

²³ Coo Pedrohajxy yhøxmájtänä møødä Juan, mänit hajxy jim ñøcxy maa jiamiøødhajxiän. Mänit hajxy quiøxy mädiaacy waambatiä teedywiindsønñhajxy hänajty tøø miäna'añ, møødä majtøjc-hajxy. ²⁴ Coo jiamiøødhajxy jaduhñ miädooyy, mänit hajxy nägøxiä tiägøøyy Diospa'yaaxpä:

—Diosteedy, miich højts nWiindsønñhajpy. Miičhä tsajt jaduhñ mhädiuun møød hädaa yaabä naaxwiin, møødä mejoy, møød tijaty jim hijp tsajtcøxp, møød hädaa yaabä naaxwiin, møød jüby mejjiooty. ²⁵⁻²⁶ Jaduhñ miičhä David jecy mna-jtscapxøøyyä ja'a mhEspirituhaam:

Nä'a nägoobä jäya'ayhajxy yhawa'anda'agy, ja'a Dios hajxy ca'a wiingudsähgøøbiä.

Xiøøbä hajxy ñä'a wiinmahñdyhaty, cab hajxy tii yhoyøøyyäxä.

Mänitä gobiernähajxy yhamugøøyy, ja'a hajxy yaa hanehmä hädaa yaabä naaxwiin.

Mänitä Dios hajxy jia näbädø'cy.

Jaanä Mesías jaduhñ ja näbädø'cäbä, ja'a Dios hänajty wyi-inguexaambiä,

nømä David jecy miänaañ, ja'a miičhä jecy mmoonsähájtäbä, ja'a højts jecy nhaphajt ndeedyhájtabä.

²⁷ 'Coo Jesús jaduhñ miajtsä, mänitä Herodeshajxy yaa yhamugøøyy juntahajpä yaa Jerusalén, møødä Poncio Pilato, møødä israelitahajxy, møødä jäya'ayhajxy ca'a israelitabä. Jaduhñ jiaanč tøjiajty nebiä David jecy jiaanč mänaañän. Mänitä Herodes ja'a Jesús hajxy ñähwaambejty, hoyyä Jesús hänajty tii cädieey quia'a jagä møødä. Miičhä mHuung je'e. Miičhä je'e mwiinguejx coo Mesías tiúnät.

²⁸ Tøøyyäm miičhä hänajty jaduhñ mmäna'añ coo Jesús hänajty jaduhñ tsipcøxp jiada'añ yhabeta'añ, paady miičhä jaduhñ waamb mga'a mänaañ coo Jesús jaduhñ jiaanč jajt jiaanč habejty. ²⁹ Hoorä, Diosteedy, mnajuøøby miičhä jaduhñ coo højtsä teedywiindsønñdøjc tøø xjia hadsähgøøy.

Højts miičhä jaduhñ xmioonsähajp. Højtsä mäjaa jaac móoyyäc, jaduhñ højts miičhä mmädia'agy jaduhñ hoy njaac yaghawa'xøøyyät hamøj jootmøj. ³⁰ Højts jaac puhbéjtäc, jaduhñ højtsä pa'amjäya'ay nyajmøcpøgät ja'a miičhä mHuungä miäjaagøxpä, ja'a Jesús hajpä, weenä cu'ughajxy jaduhñ jiaanč tehñ yagjuøøy nej mijsä møcmäjaa hajxy

mjaančh tehṁ miøødä —nømä Pedro ja'a Dios hajxy pia'yaaxy.

³¹ Coo Pedrohajxy jaduhṁ Dyiospa'yaaxpädøøyy, mänit jim chäyuuyy maa hajxy hänajty tøø yhamugø'øyon. Mänitä Diosh-espíritu hajxy nägøxiä yhadägøøyyä jioottägøøyyä. Mänitä Diosmädia'agy hajxy tiägøøyy yajwa'xpä hamøj jootmøj.

³² Tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdiä mæbøjpädøjc-hajxy hänajty nägøxiä. Mäduhnjaty hajxy hänajty miøødä cøxiä wiinä, tu'ugmucy hajxy hänajty yajtuunmucy. Cab hänajty pøn miäna'añ coo hänajty nidiuhṁ jie'ehaty. ³³ Haa ja'a apóstoldøjc-hajxy, Diosmäjaamøød hajxy hänajty quiapxy miädia'agy coogä Jesús hänajty tøø jiuypioøcy, ja'a hajxy nWiindsønähjätämbä. Jaančh tehṁ piuhbèjtäp hajxy hänajty nägøxiä ja'a Diósäm. ³⁴ Cab hänajty pøn tii yajmaajiaty. Hix, pønjatia naax hänajty møød, møødä tøjc, tioo'py hajxy hänajty. Pønjaty hänajty tøø ñaaxtoogy tøø tiøjtoogy, ³⁵ mänitä xädø'øñ hajxy hänajty yecy maa apóstoldøjc-hajxiän. Mänitä mæbøjpädøjcä xädø'øñ hajxy hänajty yajniñawa'xø'oyii pønjaty hänajty yajmaajiajp. ³⁶ Jimä mæbøjpä hänajty tu'ug xiøhaty José. Chiprenaaxooty hänajty chooñ. Ja'a Leví ja'a José hänajty jegyhajty tøø yhaphaty tøø tieedyhaty. Bernabé ja'a José yajxøbejtä ja'a apóstoldøjcäm. (Jue'e Bernabé miädia'agytiägø'øy hahebreohaam, “mäjootcapxmøcpøjp.”) ³⁷ Jimä José naaxcam hänajty miøødä. Mänit tioo'cy. Mänitä xädø'øñ hoy yecy maa apóstoldøjc-hajxiän.

5

¹ Jimä jäya'ay hänajty tu'ug xiøhaty Ananías. Safira ja'a tio'oxiøjc hänajty xiøhaty. Mänitä ñaax hajxy je'e piadoo'pä. ² Tøø hajxy hänajty quiojyquiapxytiunṁ møødä tio'oxiøjc coogä xädø'øñ hajxy hänajty cujjiä yega'añ maa apóstoldøjc-hajxiän. Cújjiäc hajxy hänajty miämähmø'øwa'añ. Coo Ananías ja'a Pedro ja'a xädø'øñ yajnämèjch, mänitä Ananías miänaañ cooc tyjy ja'a xädø'øñ hänajty tøø quiøxy yecy mäduhñtiä hänajty tøø tioogy. ³⁻⁴ Mänitä Pedro miänaañ:

—Ananías, coo miichä mnaax tøø mdoogy, cujjiä xädø'øñ tøø mmämähmø'øy mäduhñtiä tøø xquijuuyyä. Cooch miichä xädø'øñ cujjiä tøø xmio'oy, jaduhṁ miich tøø mmäna'añ cooch tyjy cøxiä tøø xmio'oy. Coo naax hänajty mga'a toogyñä, mje'ehajpyñä hänajtyñä. Coo tøø mdoo'nä, miich mje'e hijty je'e ja'a naaxtsoy. Coo jaduhṁ tøø mhøhnda'agy, mgädiehy jaduhṁ. Ja'a Dios miich mja wiinhøønaan, ca'a yhøjtsä. Ja'a møjcu'ugong miich jaduhṁ xyajcapxtägooyy, paadiä Dioshespíritu jaduhṁ mja wiinhøønaañ —nømä Ananías ñämaayyä.

⁵ Coo Ananías jaduhñ miädooyy, mänitiä ho'ogy quiädaayy. Pønjaty jaduhñ mädoyhajt coo Ananías jaduhñ yho'cy, mänit hajxy chähgøøbiøjcy. ⁶ Mänitä høxcujc-häna'c-hajxy näje'e miejch. Mänitä ho'ogyjiäya'ay hajxy ñähbijty. Mänit hajxy hoy yajnaaxtägø'øy.

⁷ Cudägøøghorä, mänitä Ananías tio'oxiøjc piamejtspä, ja'a hänajty xøhajpä Safira. Cahnä Safira hänajty miädoyhatyñä coo ñihyhap hänajty tøø yho'ogy. Mänitä Safira tiøjtägøøyy maa Pedro hänajtiän. ⁸ Mänitä Pedro ja'a Safira miäyajtøøyy:

—Nej, jaduhñä mnaax hajxy mjaanč heyquiä, neby hajxy tøø mnägaxiän.

—Jaduhñ —nømä Safira yhadsooyy.

⁹ Mänitä Pedro miänáangumbä:

—Tii hajxy coo mja cojyquiapxytiuuñ coo hajxy hänajty mhøhnda'aga'añ. Nej, cab hajxy mnajuø'øyä coo Dioshespíritu hotyijä yajcopcø'øy. Cab hajxy jaduhñ hoy mwiinhøønät. Coo mnihyhap yhøhndaacy, paady tøø yho'ogy. Xii häna'c-hajxy je'e tiøjtägø'øy, ja'a hajxy hoy tøø miäyajnaaxtägø'øyabä. Nøcxaamb miich yø'ø häna'c xyajnaaxtägø'øwaambä —nømä Safira ñämaayyä.

¹⁰ Tuunä Safira jaduhñ ñä'a mädooyy, mänitiä Pedro tiecyquiädawøøyyä ho'ogy. Coo høxcujc-häna'c-hajxy tiøjtägøøyy, mänitä Safira hajxy yhijxy coo hänajty tøø yho'ogy. Mänit hajxy yhøxcøøbiädsøømy. Mänit hajxy hoy yajnaaxtägø'øy maa ñihyhapä ñähmøjcän. ¹¹ Pønjaty jaduhñ mädoyhajt nebiä Ananíashajxy hänajty tøø jiaty tøø yhabetiän, mänit hajxy nägøxiä chähgøøbiøjcy, møødä mäbøjpädøjc-hajxy nägøxiä.

¹² Mänitä apóstoldøjc-hajxy jim tiägøøyy mäba'amyajnajxpä cajptooty. Jaanč tehñ yhoy-yagjuøøñä hajxy hänajty tiuñ. Jaduhñ hajxy hänajty yajcähxø'øgy coo Dios mäjaa jiaanč tehñ miøødä. Jimä mäbøjpädøjc-hajxy hänajty yhamugø'øyhaty tsajtøgooty maa hänajty xiøhatiän ja'a Pórtico de Salomón. ¹³⁻¹⁴ Tehngahnä mäbøjpädøjc-hajxy hänajty miayø'øy näya'ay-nädo'oxy, ja'a hajxy hänajty mäbøjpä ja'a Jesucristocøxpä. Haa ja'a jäya'ayhajxy hänajty ca'a mäbøjpä, cab hajxy hänajty jim ñä'ägädä nøcxy maa mäbøjpädøjc-hajxy hänajty naxy yhamugø'øyän, hoyyä mäbøjpädøjc-hajxy hänajty jiaanč tehñ quiumayii ja'a cú'ugäm. Paady hajxy hänajty jim quia'a nøcxa'añ, ja'a hajxy hänajty ca'a mäbøjpä, coo hajxy hänajty chähgø'øy. ¹⁵ Coo apóstoldøjcä pa'amjäya'ay hajxy hänajty may yajmøcpøcy, paadiä pa'amjäya'ayhajxy hänajty jim quiøøñøcxyii tu'haam maa Pedro hänajty ñaxø'øwa'añän. Jaduhñägä pa'amjäya'ayhajxy jaduhñ näje'e miøcpøgät coogä Pedro yhahapc hajxy ñä'a páatät maa hajxy

hänajty quio'na'ayän cøjxcøxp, møød to'ogyquiøxp. ¹⁶ Mayyä pa'amjäya'ayhajxy hänajty jim yajmečhii Jerusalén, møød ja'a hajxy haxøøgpä ca'a hoybä møødpä, ja'a hajxy hänajty tsohmä Jerusaléncajtpa'a mäwiingón. Nägøxiä hajxy hänajty yajmøcpøgyii.

¹⁷ Coö teedywiindsøn jaduñ miädoyhajty coö pa'amjäya'ayhajxy hänajty may tøø wyi'i miøcpøcy, mänit hajxy nägø'ø nädecypiä jiootma'ty, møødä saduceodøjc-hajxy. Hix, cabä apóstoldøjc-hajxy hänajty yajmädsogyii coö hajxy hänajty tehñgahnä wyi'i yajnähixø'øy ja'a Jesúscøxpä. ¹⁸ Mänitä apóstoldøjc-hajxy hoy chumyii. ¹⁹ Mänitcoodsä Diosmoonsä ja'a pujxtøghaaw hoy yaghawa'ačh. Mänitä apóstoldøjc-hajxy yhøxwoobädsøømä ja'a Diosmóonsäm. ²⁰ Mänit hajxy ñämaayyä:

—Coo jiobö'øwät, mänit hajxy jim mnøcxät maa tsajtøjcän. Jimä cu'ug hajxy myajnähixø'øwät neby hajxy ñähwá'adsät, neby hajxy jaduñ jiugyhädät cøjxta'axiøø nebiä Dios jiugyhatiän —nømä Diosmoonsä miänaañ.

²¹ Coö jioböøyy, mänitä apóstoldøjc-hajxy jim jiaanč nøcxy tsajtøgooty neby hajxy hänajty tøø ñäma'ayiiän ja'a Diosmóonsäm. Mänitä cu'ug hajxy tiägøøyy yajnähixøøbiä.

Mänitä teedywiindsøn miänaañ coö hajxy nägøxiä yhamugø'øwät juntahajpä, møødä majtøjc-hajxy israelitabä. Mänit hajxy miänaañ coö tsumyhäna'c-hajxy jim yajmedsøøjät maa junta hajxy hänajty yagjadyiiän. ²² Coö policíashajxy jim miejch maa pujxtøjcän, cab pøn hänajty jiiäiän. Mänitä policíashajxy wyiimbijty. ²³ Mänit hajxy miänaañ:

—Coo højts jim nmejch maa pujxtøjcän, je'enä hänajty hoy yhaawguiičä. Jimä soldadohajxy hänajty yhadäna'ayñä maa pujxtøghaawän. Pero coö højts jii by nja tøjtagøøyy, cab pøn hänajty jiiäiän —nømä policíashajxy miänaañ.

²⁴ Coö teedywiindsøn jaduñ miädooyy, møødä tsajtøjcueendähajpä wyiindsøn, møødä møjteedywiindsøn, mänit hajxy jiaanč tehñ yagjuøøyy. Cab hajxy hänajty ñajuø'øy tii hänajty jajtäp tuunäp. ²⁵ Mänitä jäya'ay tu'ug miejch maa teedywiindsøn hänajty jiiuntahatiän. Mänitä craa miänaañ:

—Ximä cu'ug wyi'i yajnähixøøyyägumbä tsajtøgooty —nømä teedywiindsøn ñämaayyä.

²⁶ Mänitä apóstoldøjc-hajxy hoy wioyii. Ja'a tsajtøjcueendähajpähajxy hoy miäwoy møødä policíashajxy. Hahoy haweenä apóstoldøjc-hajxy jaduñ jim yajmejtsä maa junta hänajty jiiadyiiän. Hix, tsähgøøbiø policíashajxy hänajty coö hajxy ñä'a paga'ads ñä'a pawobøøjät ja'a cú'ugäm.

²⁷ Coo apóstoldøjc-hajxy jim wiomejtsä maa junta hänajty jiadyiijän, mänit hajxy jim yajnøcxä maa mõjteedywiindsønä wyiinduuman. Mänitä apóstoldøjc-hajxy ñämaayyä:

²⁸ —Tøø højts mijts nja nämä'ay coo hajxy mga'a nä'ägädä yajnähiðøñät ja'a dijuuntä Jesúscøxpä. Pero cab højts mijtsä nmädia'agy tøø xquiuduunä. Tøø cu'ug hajxy jaduhñ mgøxy yajnähiðø'y, mäduhñtiä hajxy yaa chäna'ay Jerusalén. Y højts mijts jaduhñ xjia wi'i yajnähdsoamaamb cooc tyijy højtsä dijunto Jesús nyajyagho'cä.

²⁹ Mänitä Pedrohajxy yhadsooyy mõødä jiamiøødhajxy:

—Cab yhähiðø'y coo højtsä jäya'ay miädia'agy ngudiüunät, cahnä højtsä Dios miädia'agy hänajty ngudiüunä. ³⁰ Coo mijtsä Jesús myajyujmänoonä cruzcøxp, mänitä Dios ja'a Jesús yagjuypiojtägajch, ja'a højtsä nhapä ndeedyhajtäm jecy wyiingudsähgøøyyäbä. ³¹ Mänitä Dios ja'a Jesús cuhdujt miooyy coo Jesús jim miähané'emät tsajpootyp maa Dios yhahooyhaampiän. Coo judíos ja'a yhäxøøgcuhdujt hajxy ñajtshixø'owät, jaduhñä piojpä quiädieeybä hajxy jaduhñ yajnähwaats yajcuhwäatsäxät Jesúsäm. ³² Højtsä tøyhajt nyejpy coo Jesús jiuypiojtägajch coo hänajty tøø yho'ogy. Jaanä jaduhñä Dioshespíritu tøyhajt yejpä coo Jesús jiuypiojcy. Pønjatiä Dios ja'a miädia'agy jaduhñ cudiüunäp, je'e ja'a Dios ja'a yhäspíritu miooby —jaduhñä Pedrohajxy miänaañ.

³³ Coo teedywiindsønähajxy jaduhñ miädooyy, mänit hajxy jiaanč tehñ jiootma'ty. Mänit hajxy jaduhñ jia mänaañ coo Pedrohajxy yagho'ogøøjät. ³⁴ Jimä fariseo hänajty tu'ug teedywiindsønähagujc. Jue'e hänajty xiøhaty Gamaliel. Ley-yajnähiðøøbiä hänajty tiuunghajpy. Jaanč tehñ wyiingudsähgøøyyäp hänajty je'e ja'a cú'ugäm. Mänit tiänaayyø'cy. Mänit yhanehmy coo apóstoldøjc-hajxy nøcxy yajpädsømyii tu'habaquiä. ³⁵ Mänitä Gamaliel ja'a jiamiøødtøjc ñämaayy:

—Mägu'ughajpädøjc, huuc wiinmahñdyhat hajxy hodiägaamby neby yø'ø häna'c hajxy mduna'añ. ³⁶ Huuc jahmiets hajxy nebiä Teudas jecy jiajtiän. Mänit jootmøj ñibiädaacä. Mänit ñiñänøømä cooc tyijy miøjjäya'ay jiaančjäya'ayä. Mänit piadu'ubøjcä nämädaaxmägo'x jäya'ay. Mänitä Teudashajxy tiägøøyy tsiptuumbä. Mänitä Teudas yagho'cä. Ja'a soldadohajxy jaduhñ mäyagho'c. Mänitä Teudas jiamiøødhajxy xii yaa ñøcxøøyy. Mänitä tsip jaduhñ yhamaadiujnä. ³⁷ Mänitä tsip wiingpä jadähooc chohñdáaccumbä mänaa censo hajxy hänajty yajpädø'øguiän. Ja'a craa Judas ja'a tsip jaduhñ yajtsohñdaac, ja'a hänajty jim tsohñbä Galilea. Mänitä cu'ug may piadu'ubøjcäbä. Mänitä Judas yaghó'cäbä ja'a soldadohajxy. Jaduhñä Judas jiamiøødhajxy xii yaa ñøcxøøbiä. ³⁸ Paady, høxmats yø'ø häna'c

hajxy. Cab jaduñ yhahixø'øy coo hajxy nej mdúnät. Hix, pø yhamdsoo wiinmahñdy hajxy jaduñ yajtuumby, cab jaduñ yhoyø'øwät; tu'umá'adäp jaduñ. ³⁹ Pero pø yø'ø häna'cä Dios wyiinmahñdy hajxy yajtuunäp, cab hajxy jaduñ hoy mgapxhadúgät. Hix, jaduñ quiähxø'øgät nejpiä Dios hajxy hänajty mmädsiphajpiän —jaduñnä teedywiindsønajxy ñämaayyä.

Jiaančh mæbøjc hajxy jaduñ nebiä Gamaliel miänaañän.

⁴⁰ Mänitä apóstoldøjc-hajxy jadähooc quiuyaaxøøyyä tøgooty. Mänit hajxy wiobho'cä. Mänit hajxy yhanehmä coo Jesús hajxy quia'a capxpáatnät. Mänit hajxy ñajtsmadsøøyyä. ⁴¹ Xoonďáacäp hajxy tiøjpädsøømy maa junta hänajty jiadyijän. Paady hajxy hänajty xioonďa'agy, hix, hahixøøby hänajty jaduñ coo hajxy hočhähdiiuunnä chaächpøgät ja'a Jesúscøxpä. ⁴² Mänit hajxy tiägøøguiumbä yajnäixøøbiä ja'a Jesúscøxpä, tsajtøgooty møød tøgootypaady. Tehngahnä hajxy hänajty yajnäixø'øy jøjwidsø'ø.

6

¹ Tehngahnä mæbøjpädøjc-hajxy hänajty jiaančh tehñ miayø'øy. Jaduñ hajxy hänajty quiuhdujthaty coo yaamgto'oxy cay hu'ugy hajxy jabom-jabom mio'owøøjät. Cujwa'xiä mæbøjpädøjc-hajxy hänajty quiapxy hagriego. Cujwa'xiä hajxy hänajty quiapxy hahebreo. Ja'a hajxy hänajty capxpä hagriego, mänit hajxy tiägøøyy mänaambä coo yaamgto'oxy cay hu'ugy hajxy hänajty pedyii quia'a móoyänä, ja'a hajxy hänajty capxpä hagriego. Høxtä yajtsip yajma'adøøby hajxy hänajty ja'a yaamgto'oxycøxpä. ² Mänitä apóstoldøjc ja'a nämajmetspähajxy miänaañ coo mæbøjpädøjc hajxy nägøxiä yhamugø'øwät. Mänitä apóstoldøjc-hajxy miänaañ:

—Mägu'ughajpädøjc, cab jaduñ yhahixø'øy coo højtsä cay hu'ugy njaac yajwá'xät tehngahnä. Hix, cab højtsä Diosmädia'agy jaduñ hoy ngapxwa'xaannä. ³ Paadiä, hahixøøby jaduñ coo hajxy mniwyiimbíwøøjät näjxutujc coo cay hu'ugy hajxy yajwá'xät. Jue'e hajxy mwiimbíwäp mädyii hoyhäna'c, mädyii Dioshespíritumøød, mädyii jajp najuøøby. ⁴ Y højts ja'a nämajmetspä, tehngahnä højtsä Dios nba'ya'axa'añ. Tehngahnä højtsä miädia'agy nyajnäixø'øwaañä —nømä apóstoldøjc-hajxy miänaañ.

⁵ Mänitä mæbøjpädøjc-hajxy nägøxiä cojyquiapxy miähmøøyy pønjaty hajxy hänajty wyiimbiwaamby. Jue'e hajxy jaduñ wiimbiiwä, ja'a Esteban, møødä Felipe, møødä Prócoro, møødä Nicanor, møødä Timón, møødä Parmenas, møødä Nicolás. Haa ja'a Esteban, hoyyä Diosmädia'agy hänajty jiaančh tehñ miäbøcy. Miøødä Dioshespíritu hänajty

je'e. Haa ja'a Nicolás, Antioquía hánajty chooñ. Coo hánajty tøø miøjjø'øy, mänit jaduhñ tiägøøyy maa judíos quiuhdujthajxiän. ⁶ Mänitä näjuxtujpähajxy jim̄ wioonøcxä apóstolwiinduumhajxy. Coo näjuxtujpähajxy jim̄ miejch, mänit hajxy quiø'ønähgajpä ja'a apóstoldøjc. Mänitä apóstoldøjcä Dios hajxy pia'yaaxy coo näjuxtujpä cuhdujt hajxy mio'owóøjät coo hajxy jaduhñ tiünät nebiä apóstoldøjc-hajxy hánajty tiuñän.

⁷ Tehngahnä Diosmädia'agy hánajty yhawa'xø'øy. Mayøøbyñä ja'a mäbøjpädøjc-hajxy hánajty tehngahnä jim̄ Jerusalén. Mayyä teedywiindsøn̄hajxy hánajty miäbøjpä.

⁸ Haa ja'a Esteban, miøødä Diosmäjaa hánajty je'e. Dioswiinguexy hánajty jaduhñ. Mänit tiägøøyy pa'amyajnajxpä maa cu'ugän. Hoy-yagjuøøñä hánajty jaduhñ wyi'i tiuñ. ⁹ Mänitä judíos ja'a Esteban hajxy näje'e tiägøøyy yajcapxiøøbiä nebiatiä Esteban hánajty yajnähixø'øy. Tøø hajxy hánajty yhity nebiä cudoogø'øybän. Pero tøø hajxy hánajty yhøxmäjtsänä. Jim̄ä yhamdsoo tsajtøjc hajxy hánajty miøødä. Jäguembaady hajxy hánajty chooñ wiinghagajptjaty, møød jim̄ Cirene, møød jim̄ Cilicia-naaxooty, møød jim̄ Asia-naaxooty. ¹⁰ Pero cab hajxy hánajty miäjäda'aga'añ je'eguiøxpä coo Esteban hánajty jiaanč teh̄m̄ jiaty mädia'ag. Hix̄, miøødä Esteban ja'a Dioswiinmahñdy hánajty nebiaty hánajty mio'oyii ja'a Dioshespíritäm. ¹¹ Mänitä judíoshajxy quiojyquiapxytiuñ coo wiinghäna'c hajxy miäjúyät coo weenä Esteban ñähwaam̄bedyii cooc tyijy ja'a Moisés hánajty haxøøg tøø ñänømyii møødä Dios. ¹² Coo Esteban jaduhñ ñähwaam̄bejtä, mänitä cu'ughajxy hoyhoy jiootma'ty, møødä majtøjc-hajxy, møødä ley-yajnähixøøbiädøjc-hajxy. Mänitä Esteban yajmujcä. Mänit miajtsä. Mänit yajnøcxä maa teedywiindsøn̄wiinduumhajxiän, maa junta hajxy hánajty yagjadyiijän. ¹³ Mänitä wiinghäna'c-hajxy yajmejtsä maa junta hánajty jiadyiijän. Mänitä Esteban tiägøøyyä ñähwaam̄béjtäbä:

—Tehngahnä yøø craa hädaa tsajtøjc haxøøg ñänømy maa Dios hajxy nwiingudsähgøøyyämän. Jaduhñä ley haxøøg ñänøømbä, ja'a Moisés jecy quiujähyyäbä. ¹⁴ Jaduhñ højts nmädooyy coo jäya'ayhajxy miänaambä cooc tyijy ja'a Jesús Nazaretpä hädaa tsajtøjc yajma'ada'añ, cooc tyijy ja'a cuhdujt yajtägatsa'añ, ja'a Moisés hajxy jecy xyajmänähgueegøøyyämbä —nømä Esteban ñähwaam̄bejtä.

¹⁵ Mänitä tuongmøødpä Esteban hajxy wyiinhee'ppejty, mäduhñtiä hajxy hánajty jim̄ yhäña'ay maa junta hánajty jiadyiijän. Haam̄b tsämaambä Esteban wyiin jiojyp hánajty quiähxø'øgy nebiä Diosmoonsä wyiin jiojphajxy quiähxø'øguiän, ja'a hajxy jim̄ hijpä tsajpootyp.

7

¹ Mänitā teedywiindsønā Esteban miäyajtøøyy:

—Nej, jaančh tøyhajt jaduhnā nej miičh yø'ø häna'c xñänømiän.

² Mänitā Esteban yhadsooyy:

—Majtøjc, puhya'adiøjc, høøchā nmädia'agy hajxy huuc hamädoowhíjtäc. Ja'a Abraham hajxy jecy nhaphajt ndeedyhájtäm. Jim hänajty chāna'ayñā Mesopotamia-naaxooty maa Caldeabā-jāya'ayhajxy hänajty chāna'ayän. Cahnā Abraham hänajty jim jio̅bajnaxyñā maa naax hänajty xiøhatiän Harán. Mänitā Dios tsajpootypä jim ñäguehxtøø'xy maa Abraham wyiinduumän. ³ Mänitā Dios ja'a Abraham ñāmaayy: “Mdsóonäp yaa maa mnaax maa mgajptän. Mnähgué'egäbā mjujy mmägu'ug. Jim mnøcxät maačh miičh nwoonøcxa'añän. Mänitøch miičh jim nyajñähixø'owät maa mdsānaadiacpøgät”, nømā Abraham jecy nāmaayyā. ⁴ Mänitā Abraham jim jiaančh tsohnā Mesopotamia. Mänit jim ñøcxy tsānaadiaacpøjpä Harán-naaxooty. Pero cab jim jejcy yhiyty Harán-naaxooty. Coo Abraham tieedy yho'cy, mänit jim chóhngumbä. Mänitā Dios ja'a Abraham yaa wiomejch hädaa yaabā naax hädaa yaabā cajpt maa hajxy jäda'ahaty nhíjtäm. ⁵ Pero cabā Dios ja'a Abraham cuhdujt ñä'ägä mooyy ni weeñtiä coo yaa chānaadiaacpøgät. Jaduhnā Abraham cuhdujt ñä'ä mooyyā coo yaa ñä'ä hahídät. Mänitā Dios ja'a Abraham yajwiinwaanøøyy coogä cuhdujt hänajty mio'owa'añ coo yhap yhoc-hajxy yaa chānāañät coo Abraham hänajty tøø yho'ogy, hoyyā Abraham yhuung hänajty quia'a jagä jiijä mänaa jaduhn yajwiinwaanøøyyän. ⁶ Jaduhnā Dios jiaac mänaañ coogä Abraham yhap yhoc-hajxy hänajty wiingnaaxooty nøcxy yhadsāna'awa'añ, møød coog hajxy hänajty yhida'añ nebiä cudoogø'øybän madaaxmägo'xjumøjt, møød coog hajxy tsaächtiunñ yhida'añ. ⁷ Mänitā Dios miänāangumbä: “Coo miichā mhapä mhoc-hajxy hänajty tøø yagjaamduñ tøø yajtsaächtiunñ, mäníthøchā jāya'ay nyajcumädowa'añ, ja'a miichā mhapä mhoc hänajty tøø xjiaamduun tøø xhaächtiúunäbä. Mänitā mhapä mhoc-hajxy jim choona'añ. Mänit hajxy yaa myina'añ. Yaačh hajxy jaduhn xwyiingudsähgø'owa'añ.” ⁸ Coo Dios ja'a Abraham jaduhn yajmøødmädiaacy, yajcuhdujc hajxy jaduhn neby hajxy jaduhn miädiaaquiän. Mänitā Dios ja'a Abraham yhanehmy coo Abrahamhajxy yajcircuncidarhädät, møødä yhuunghajxy, møødä yhapä yhoc-hajxy. Jaduhnā hijxtahnd miähmøøyy coo Dios ja'a Abraham jaduhn miøødyajcuhdujcy. Paadiä, coo Abraham yhuung Isaac jiaančh miinñ jiaančh cahy, cuctujxøø ja'a Abraham ja'a yhuung jiaančh

circuncidarhajty. Y coo Isaac hänajty tøø miøjjø'øy, jaduhnä yhuung Jacob tiuumbä. Y ja'a Jacob, jaanä jaduhnä ñøøx miajc yajpanøcxpä, ja'a nämajmetspä, ja'a hõjts jecy nhaphajt ndeedyhåjtämbä.

⁹ 'Jue'e Jacob yhuung hänajty tu'ug xiøhaty José. Coo José hänajty jiaanč tehṃ chogyii ja'a tiéediäm, paadiä José yhajchhajxy jiootma'ty. Mänitä José jim̄ quiudoogøøyyä Egipto-naaxooty. José yhajchhajxy jaduhn̄ jatcøøyy. Pero tehṃgahnä Dios ja'a José hänajty cwieendähaty. ¹⁰ Coo José hänajty hoyhoy tøø chaächtiun̄ii, mänit yajnähwaatsä ja'a Diósäm. Mänitä José wiinmahñdy miooyyä. Mänitä Dios miänaañ coo José quiumayøøjät ja'a Faraóngäm, ja'a hänajty jim̄ tuumbä gobiernä Egipto-naaxooty. Mänitä Faraón ja'a José wyiinguejxy coo José jim̄ yhané'emät mäduhñtiä Egipto-naax, møød jim̄baady maa Faraón tiøjcän.

¹¹ 'Mänitä yuuxøø hoyhoy jiajtä jim̄ Egipto møød jim̄ Canaán-naaxooty. Mänit hõjtsä nhapä ndeedyhajxy jiaanč tehṃ chaächpøjcy ja'a yuugøxpä, coo cay hu'ugy hänajty jim̄ quia'a hijnä. ¹² Pero coo Jacob jaduhn̄ miädoyhajty coo trigo hänajty jim̄ yajpaady Egipto, mänitä ñøøx miajc jim̄ quiejxy trigojuubiä. Coo Jacob yhuunghajxy yhoöchohñ jayøbajt, cabä José choj høxcajpä ja'a yhåjchäm. ¹³ Coo hajxy miämetsc-hoocpä yhoodiägajch, mänitä José ñiñägäpxä. Mänit yhøxcájpanä. Mänitä Faraón ñajuøøñä coo José yhajchhajxy hänajty je'e. ¹⁴ Mänitä José quiapxyñäguejxy coo tieedyhajxy jiiby ween miänacy Egipto, møødä jiuju miägu'ughajxy nägøxiä. Jue'e hajxy hänajty nägøxiä, nädägøøghii'xcumajmocx. ¹⁵ Mänitä Jacobhajxy jiiby jiaanč hädaacnä Egipto møødä yhuunghajxy. Jiiby hajxy nägøxiä yho'taacy, ja'a hajxy jecy nhaphajt ndeedyhåjtämbä. ¹⁶ Cujequiä Jacob piajc-hajxy yagjødsohñájxäxä møødä José piajc. Jim̄ä piajc-hajxy yajnøcxäxä maa cajpt hänajty xiøhatiän Siquem. Jim̄ hajxy hoy ñaaxtägøødiägach maa Abraham ja'a naax hänajty tøø jiuuyän. Ja'a Hamor yhuungä naax hajxy too'c.

¹⁷ 'Coo hänajty yhabaadaannä coo Dios hänajty yajtøjiada'añ nebiä Abraham hänajty tøø yajwiinwaanø'oyiijän, tøø hõjtsä nhaphåjtämä ndeedyhåjtämhajxy hänajty miayøøñä jim̄ Egipto. ¹⁸ Mänitä wiinggobiernä jim̄ tiägøøyy tuumbä Egipto-naaxooty. Cabä gobiernä miøjpädaacy nebiä José hänajty tøø tiuñän. ¹⁹ Mänit hõjtsä nhaphåjtämä ndeedyhåjtämhajxy wyiinhøhnä. Ja'a gobiernä jaduhn̄ mäwiinhøhn̄. Mänit hajxy jiaamduunä chaächtiunä. Mänit hajxy yhanemä hadsip coo yhuung hajxy yhøxtseenät yhøxcónät, ja'a naam̄miñ ja'a naam̄mechpä, coo hajxy

jaduhñ ween yho'ogy. ²⁰ Mänitä Moisés myiiñguiahy. Yajxonñ jiaançh tehñ miaaxhuunghajty. Cabä Moisés yhøxtsehñä nebiä gobiernä hänajty tøø jia hane'emiän. Yu'uçhä Moisés yaghijtä tägøøgp'o tøgooty. ²¹ Coø Moisés hänajty hoy yu'uçh quia'a hidaañnä, mänitä gobiernä tio'oxyhuungä Moisés yohbiaaty. Mänit yajtsoocy nebiä hamdsoo huungän. ²² Coø Moisés miøjjøøyy, mänitä cuhdujt cøxiä yajwiinhixøøyyä nebiä egipcioshajxy hänajty quiuhdujthatiän. Jaançh tehñ jiajp jaduhñ piädsøømy. Jaançh tehñ yajxonñ hänajty quiapxy miädia'agy nebiä jajp nebiä najuøøbiän. Jaançh tehñ yhoj hänajty miähane'emy.

²³ 'Coo Moisés jiumøjt juxychägui'x yhabejty, mänit wyiinmaadiaacy coø ja'a miägunaax nøcxy quiuhixa'añ. ²⁴ Jimä Moisés ja'a miägunaax hänajty tu'ug chaaçhtiuñii ja'a egipcio-jäyá'ayäm. Coø Moisés jaduhñ yhijxy, mänitä miägunaax ñäwaañ. Mänitä egipcio-jäyá'ay yagho'cy, ja'a hänajty mädsaaçhtiuumbä. ²⁵ Paadiä Moisés jaduhñ jiatcøøyy, jaduhñ hänajty tiajy miay coø miägunaaxhajxy hänajty tøø miäbøcy coø Moisés hänajty tøø wyiinguexyii ja'a Diósäm coø miägunaax jaduhñ yajnähwá'adsät. Pero cab hajxy jaduhñ ñä'ä mäbøjcy. ²⁶ Cujaboom, jimä israelitahajxy hänajty nämetsc ñiguioxyii. Coø Moisés jaduhñ yhijxy, mänit jia mänaañ coø hajxy ñiyhøxmadsøøjät. Mänit miänaañ: "Mägu'ughajpädøjc, jue'e mijts jaduhñ, mdu'ugcunaax mijts jaduhñ. Cab jaduhñ yhahixø'øy coø hajxy jaduhñ mniguioxøøjät." ²⁷ Mänitä Moisés yhøxjahmä tu'jäyá'ay, ja'a hänajty mäjäda'agaambä. Mänitä Moisés ñämaayy: "Pøñ miich tøø xpiäda'agy coø højts miich xyhané'emät. ²⁸ Nej, jaduhñ miich mdaj mmaabiä cooçh miich xyagho'ogaambä nej miichä egipcio-jäyá'ay häxøøyy myagho'quiän." ²⁹ Coø Moisés jaduhñ miädooyy, mänit piäyø'cy. Mänit jimñ ñøcxy jäguem maa naax hänajty xiøhatiän Madián. Mänit jimñ tiägøøyy hadsänaabiä. Mänitä jäyá'ay wyiingpøjcy. Mänitä huung hajxy metsc piaaty.

³⁰ 'Coo Moisés hänajty jimñ tøø yhijnä Madián juxychägui'xjumøjt, mänit jimñ tiägøøyy wädijpä pactuum, jimñ mädooyy maa ja'a tunñ hänajty xiøhatiän Sinai. Mänitä Moisés yhijxy coø ja'a wädsats hänajty tioy. Mänitä Diosmoonsä tu'ug ñäguehxtøø'xy jøønhaajiooty. Tsajpootyp hänajty tøø chooñ. ³¹ Coø ja'a Moisés jaduhñ yhijxy, mänit jaduhñ jiaançh tehñ yagjuøøyy. Mänitä Dios ja'a Moisés ñämaayy: ³² "Høøçh Dioshajp. Høøçhä Abrahamhajxy jecy xwyiingudsähgøøyy, møødä Isaac, møødä Jacob, ja'a miich jecy mhaphajt mdeedyhajtäbä." Mänitä Moisés tiägøøyy tsäyuubiä. Jaançh tehñ chähgøøby hänajty jaduhñ. Cab hänajty jimñ ñä'ägä

møjheeba'añ maa hānajtj miägapxyijän. ³³ Mānitā Moisés ñāmāyägumbā: “Jen yø'ø mgø'øg. Høøch nwiinduum miich yaa mdāna'ay. ³⁴ Tøøch nhixy coočhā ngu'ughajxy jim jiaanč tehñ chaačhpøcy Egipto-naaxooty. Tøøch nmādoy coo hajxy wyi'i jio'oy wyi'i xiuučh. Pāadyhøch yaa tøø ngāda'agy hādaa yaabā naaxwiin, ja'a ngú'ughøch nyajñahwa'ads nyajcuhwa'adsaamby. Miich jim nguexaamby Egipto yajñahwaatspā”, nømā Dios miānaañ.

³⁵ Mānitā Esteban jiaac mādiaacy:

—Tøø ja'a Moisés ja'a miādia'agy hānajtj quia'a mabójcāxā. Ja'a yhamdsoo miägunaaxhajxy hānajtj tøø quia'a mabøcy. Mānit hajxy miānaañ: “Pøn miich tøø xwyiinguexy coo mmøjhādāt, coo mmāhané'emāt.” Hoyyā Moisés hānajtj jaduhñ tøø jia nāma'ayii, mānitā Dios ja'a Moisés wyiinguexy wiindsønħajpā maa ja'a quiu'ugān, coo hajxy jaduhñ ñāhwa'ads quiuhwá'adsāt. Ja'a Diosmoonsā ja'a Moisés jaduhñ najtscapxøøyyā, ja'a hānajtj tøø ñāguehxtøø'xiābā maa ja'a wādsats hānajtj tioyyān. ³⁶ Mānitā Moisés ja'a hoy-yagjuøøñjatypā may yajcāhxø'cy jim Egipto-naaxooty. Mānitā miägunaax jim hoy wioobādsømy. Majatiā Moiséshajxy hānajtj wiādity, yajcāhxø'piā Moisés ja'a hoy-yagjuøøñjatypā hānajtj, møød jim maa ja'a Tsaptsmejjiän, møød jim pactuum. Juxychāgui'xjumøjt hajxy jim wiādihty pactuum. ³⁷ Mānitā Moisés ja'a miägunaax ñāmaay: “Nébiøchā Dios tøø xwyiinguexiän coo mijts nyajñahwá'adsāt, jaanā jaduhñā Dios wiinghāna'c wyiinguexaambā, ja'a jaac miimbā ja'a jaac cahbā. Mijtsā mmägunaax jaduhñ pādsømaamb. Naxiā miādia'agy hajxy mdehñ quiudiúunāt waambaty hānajtj miāna'ana'añ”, nømā Moisés jecy miānaañ. ³⁸ Hanāguipxiā Moisés ja'a miägunaax jim miøødwādihty pactuum, ja'a højts nhaphajt ndeedyhājtam. Coo hajxy jim miejch maa ja'a tun hānajtj xiøhatiän Sinaí, mānitā Diosmoonsā ja'a Moisés jim tu'ug miägapxy, ja'a hānajtj jim tsohmbā tsajpootyp. Mānitā Moisés ja'a Diosmādia'agy ñajtscapxøøyyā. Paady jaduhñ ñajtscapxøøyyā, coo højts jaduhñ xyajmānāhgueegøøyyāmāt. Ja'a Diosmādia'agy, cab jaduhñ mānaaxøø quiuhdāgoyya'añ.

³⁹ Pero cabā Moisés ja'a miādia'agy hānajtj yajtunāanāxā. Ja'a højts nhaphajt ndeedyhājtamhajxy hānajtj ca'a cudiunaamb. Jaduhñā jioot hajxy hānajtj tøø piāda'agy coo hajxy hānajtj wyiimbida'añ, coo hajxy hānajtj jim ñøcxtägatsa'añ Egipto. ⁴⁰ Jimā Moisés ja'a piuhya'ay hānajtj tu'ug xiøhaty Aarón. Coo ja'a Moisés hānajtj tøø ñøcxy tunmøjc, mānitā cu'ugā Aarón hajxy ñāmaay: “Huuc tunā mayhajt, højtsā saandā mejtstāgøøg hādiúunāc, jaduhñ højts nwiingudsāhgø'øwāt. Je'e højts jaduhñ

xwyiinwówäp. Ja'a Moisés, ja'a hõjts tõõ xwioobädsõõmäm̄bä jim Egipto-naaxooty, cab jaduhñ yajnajuõ'õy neby jaduhñ tõõ jiaty tõõ yhabety", nõm̄ä Aarón ñämaayyã. ⁴¹ Mänitä saandä hajxy yhädiuunñ wajhuunghahädiuunñaxy. Mänitä saandä hajxy tiägõõyy wiingudsähgõõbiã. Mänitä animal hajxy tiägõõyy yojxpä ja'a saandäcõxpä. Mänitä saandä hajxy wyiinxoondaacy, ja'a hajxy hãnajty hamdsoo tõõ yhädiuunñäbã. ⁴² Mänitä Dios ja'a tsaangu'ug piuhwaatsnä. Mänitä ñähgueecnã, je'eguiõxpä coo ja'a xõõ hajxy hãnajty tõõ tiägõ'õy wiingudsähgõõbiã mõõdã po'o mõõdã madsa'a. Hix, jaduhñ jim myiñ cujaay maa ja'a profeta jecy quiujahyyän: Mijts Israelpäjäya'ay,

mãnaa hajxy jecy mwädiän pactuum juxychãgui'xjumõjt, ca'a yhõõchcõxpä ja'a animal hajxy mwi'i yojxy, ca'a yhõõchã mijts xwyiingudsähgõõyy.

⁴³ Caj pues, ca'a yhõõchã.

Je'e hajxy mwiingudsähgõõyy ja'a saandä hãnajty xõhajpä Moloc.

Je'e chajtõjc-hahädiuunñaxy hajxy mmädajnaxä, mõõdã saandä Renfán ja'a miadsa'ahahädiuunñaxy.

Hamdsoohaambiã saandä hajxy mhädiuunñ neby hajxy jaduhñ mwiingudsähgõ'õwät.

Coo hajxy jaduhñ mjatcõ'õy, paady mijts nhõxquejxpädsõõmã'añ maa ja'a mhamdsoo naaxhaxiän.

Jãguem̄ mijts nguexa'añ Babilonia-nãnaxy.

Jaduhñ jim myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän.

⁴⁴ 'Hoorã, mãnaa hõjts nhaphajt ndeedyhãjtãmhajxy jecy wiädiän pactuum, carpa-tõbia'cã Dios hajxy hãnajty wyiingudsähgõ'õy. Tsajtõjcã carpa-tõy hajxy hãnajty wia'añ. Hoy ñãã majatiã carpa hajxy hãnajty ñãã tõy. Jaduhñã carpa-tõy hajxy yhädiuunñ nebiã Dios ja'a Moisés ja'a hijxtahñd jecy yaghixiän coo jaduhñ piahädiunät. ⁴⁵ Ja'a nhaphajt ja'a ndeedyhãjtãmhajxy, ja'a hajxy jaac pühwãbã jaac hi'cãbã, tehngahnã cuhdujt hajxy hãnajty jiaac panõcxy coo ja'a Dios hajxy hãnajty wyiingudsähgõ'õy carpa-tõbia'c. Jaduhñ hajxy hãnajty jiaac paduññã mãnaa ja'a Josué hajxy jim wioonõcxyijän wiinghagajpt maa ja'a wiingjäya'ayhajxy hãnajty chãna'ayän. Coo ja'a nhaphajt ja'a ndeedyhãjtãmä naax hajxy ñädãgõõyy tsiptuumbã, ja'a Dioscõxpä hajxy miãjãdaacy. Ja'a miãdsiphajxy, cõjxã ñaax hajxy yhõõxpäyõ'õgy. Y coo ja'a David cujecy tiägõõyy gobiernãhajpä, je'enã ja'a nhaphajt ja'a ndeedyhãjtãmä cuhdujt hajxy hãnajty jiaac paduñ coo ja'a Dios hajxy hãnajty wyiingudsähgõ'õy carpa-tõbia'c, ja'a hajxy hãnajty tõõ jiaac tehñ piú'uyãbã, ja'a

hajxy hānajt̃y t̃øø jiaac teh̃m yhi'iguiäbä. ⁴⁶ Ja'a David, jaanč̃h teh̃m quiumaabiäds̃øø̃m jaaya'ay maa ja'a Diosän. Mänit̃ä David ja'a Dios cuhdujt̃ miäyujwaañ̃ coo ja'a tsajt̃ø̃jc yhädiünät̃ maa ja'a Jacob yhap yhoc ja'a Dios hajxy jaduh̃n pia'yá'axät̃. ⁴⁷ Ca'a Diavit̃ä ja'a tsajt̃ø̃jc hädiuuñ ja'a Diosc̃ø̃xpä. Ja'a David ja'a yhuung Salomóñ, je'edsä tsajt̃ø̃jc jaanč̃h hädiuuñ. ⁴⁸ Pero ja'a Dios tsajpootyp̃ä, cab jaduh̃n tieh̃m yhity tsajt̃ø̃gooty, ja'a jäya'ayhajxy yhädiuumbiä. Jaduh̃nä profeta tu'ug jecy quiujahy coogä Dios miänaañ̃:

⁴⁹ Høøč̃h Dioshajp. Yaač̃h nhäña'ay tsajpootyp.

Yaač̃h nmähane'emy. Jiiby naax̃wiin, jiibyhøč̃hä ndecy nyaghity.

Cábøč̃hä t̃ø̃jc nyajmaajiaty maač̃h nbóo'xät̃. Cab jaduh̃n yhahixø'ø̃y coo mijtsä t̃ø̃jc xquiöjt̃ät̃.

Tiichä t̃ø̃jc jaduh̃n nnä'ä wá'anät̃.

⁵⁰ Haa ca'a, høøč̃h c̃ø̃xiä t̃øø nhuuc hädiuumbä mäduh̃ñtiä yaa tsajpootyp̃ä møød̃ jiiby naax̃wiin, nøm̃ä Dios miänaañ̃.

⁵¹ Mänit̃ä Esteban jiaac miänaañ̃:

—Ja'a mijtsä mhapä mdeedyhajxy ja'a jecypiä haampiä, jaanč̃h teh̃m quiuhxex̃ hajxy hijty, nebiä Diosmädia'agy hajxy ca'a mabøjpän. Jaanä jaduh̃n mijtspä, caj mijtsä Diosmädia'agy mmäbøgaambä. Høxtä Dioshespíritupaady hajxy jaduh̃n homiänaajä mmädsiphaty. ⁵² Ja'a mijtsä mhapä mdeedyhajxy ja'a jecypiä haampiä, quiø̃xy jaamduuñ quiø̃xy tsaächtiuuñ ja'a profetadø̃jc hajxy jecy, ja'a Dios hānajt̃y t̃øø wyiinguéxiäbä coo ja'a mädia'agy hajxy yajwá'xät̃ coogä Dios ja'a yHuung hānajt̃y yaa quiexa'añ̃ hädaa yaabä naax̃wiin, ja'a pojpä cädieey ca'a møødpä. Høxtä yagho'cä ja'a profetadø̃jc-hajxy jaduh̃n. Y coo ja'a Dios yHuung yaa jiaanč̃h cädaacy, mänit̃ mijts mgø'ø̃yejcy coo yagho'ogøøjt̃ät̃.

⁵³ Coo ja'a Dios ja'a Moisés cuhdujt̃ jecy miooyy, ja'a Diosmoonsä ja'a Moisés najtscapxøøyyä, ja'a jim̃ tsohm̃bä tsajpootyp̃, mänit̃ mijtsä mhapä mdeedy ja'a cuhdujt̃ hajxy jaduh̃n mioodiägajtsä. Hoyyä Diosmoonsä ja'a cuhdujt̃ hajxy jia yejcy, cab hajxy jaduh̃n mgudiuñ̃ —nøm̃ä Esteban miädiaacpādøøyy.

⁵⁴ Coo ja'a teedywiindsøñhajxy jaduh̃n miädooyy nebiä Esteban hānajt̃y miädia'aguiän, mänit̃ä Esteban hajxy jaduh̃n jiaanč̃h teh̃m miäjootma'ty. Høxtä t̃øøtscädajp hajxy hānajt̃y. ⁵⁵ Pero cabä Esteban jaduh̃n ñä'ä møjpädaacy. Hix̃, miøødhajpiä Esteban ja'a Dioshespíritu hānajt̃y. Mänit̃ä Esteban yuughee'py tsajpootyp̃. Mänit̃ jaduh̃n yhiijxy coo jim̃ jiaanč̃h teh̃m yajxonä maa ja'a Dios yhäña'ayän. Mänit̃ä Jesús

jaduh_n yhíjxábä coo jim_n yháñaabiä maa ja'a Dios ñähmøjcän yhahooyhaamby. ⁵⁶ Mänitä Esteban miänaañ:

—Huug hix_n hajxy. Jadúh_nhøchä tsajt nhixy nebiä hawa'adspän. Ximä Jesucristo yháña'ay Diosñähmøjc maa yhahooyhaampiän.

⁵⁷ Mäduhñtiä jäya'ayhajxy hänajty yhamädoowhity, mänit hajxy ñidiaatsmo'xä; haa ca'a, cab hajxy hänajty tehngahnä miädownaan_{nä} nebiatiä Esteban hänajty miädia'agy. Mänit hajxy tiägøøyy yaa_{xp}ä jojpä møcjaty. Mänitä Esteban yajmujcä. ⁵⁸ Mänit yajnøcxä cajtpa'a hadsip. Ja'a häna'cä Esteban hajxy hänajty tøø ñähwaambétiäbä, mänitä jiocxwit hajxy nägøxiä yhøxchijy. Jimä høxcujc-häna'c hänajty tu'ug piadäna'ay, ja'a hänajty xøhajpä Saulo. Mänitä Saulo ñämaayyä coo ja'a jiocxwithajxy cwieendähájtäxät. Mänitä Esteban tiägøøyyä ca'adshó'cäbä. ⁵⁹ Jimä Esteban hänajty quia'adsho'ogyii, mänit tiägøøyy Diospa'yaa_{xp}ä. Mänit miänaañ:

—Wiindsón Jesús, tunä mayhajt, høøch njuøhñdy jim_n wiingpøjcäc tsajpootyp.

⁶⁰ Mänitä Esteban jyijcädaacy. Mänit møc yaa_xy:

—Dios, ca'a jadu_hn mmøjpäda'agy nébiøch yø'ø häna'c xchaaçhtiuñän, hoy jia møjpoj jia møjcädieeyä.

Coo ja'a Esteban jadu_hn jiaac teh_n quiapxy, mänit yho'nä.

8

¹ Y ja'a Saulo, quiumaayy je'eduh_n coo ja'a Esteban yagho'cä.

Ja'a mänitxøøbä ja'a mäbøjpädøjc-hajxy tiägøøyyä jaamdu_n tsaächtiuuñäbä jim_n Jerusalén. Mänit hajxy xii yaa ñøcxøøyy. Näje'e hajxy miähmøøyy Judea-naaxooty wiinduh_myhagajpt. Näje'e hajxy ñøcxøøbiä Samaria-naaxooty. Ja-gooyyä ja'a apóstolädøjc-hajxy jim_n jiaac mähmøøyy Jerusalén.

² Mänitä dijuuntä Esteban hoy yajnaaxtägø'oyii. Näje'e jäya'ayhajxy hoy miäyajnaaxtägø'oy, pøn_natiä hojioot hänajty møød. Hoyhoyyä Esteban ñäjøøyy ñäxuu'tsä. ³ Y ja'a Saulo, tehngahnä ja'a mäbøjpädøjc hänajty jiaamduñ chaaçhtiuñ wiinduh_myhagajpt. Høxtä jäya'adiøgootypaadiä Saulo hänajty tiägø'oy. Pøn_naty hänajty yajpaatp tiøgooty, mänit hajxy hänajty yhøxwich yhøxwooñii, ja'a ya'adiøjc ja'a to'oxiøjc.

⁴ Y ja'a mäbøjpädøjc-hajxy, ja'a hajxy hänajty tøø chóoñäbä Jerusalén, je'enä ja'a Diosmädia'agy hajxy hänajty tehngahnä yajwa'xy ja'a Jesúsøxpä, majaty hajxy hänajty wiädity.

⁵ Høxtáh_mdsä craa Felipehajpä, coo jim_n chohñ Jerusalén, mänit jim_n ñøcxy Samaria-cajptooty. Coo jim_n miejch, mänit jadu_hn tiägøøyy mädiaacpä ja'a Jesúsøxpä, coo hänajty je'e Dyiosquexiä. ⁶ Mayyä jäya'ayhajxy hänajty

yhamugø'øy mädia'agyhamädoowhijpä waambatiä Felipe hänäjty miäna'añ. Madiu'u ja'a Felipe hoy-yagjuøøñäjatypä hänäjty yajcähxø'øgy, paadiä miädia'agy hänäjty jiaanč tehṃ yhamädoowhijtäxä. ⁷ Pønjataiä haxøøgpä ca'a hoybä hänäjty møød, mänit hajxy nämay pia'amnajxy. Yäaxäp jójcäbä haxøøgpä ca'a hoybähajxy hänäjty piädsømy. Jaduhnä cø'ømucypiä tecymiucypiähajxy hänäjty miøcpøjpä møødä tecymia'adpähajxy. ⁸ Paadiä cu'ughajxy hänäjty jiaanč tehṃ xioonda'agy jim Samaria.

⁹⁻¹¹ Jimä jäya'ay hänäjty tu'ug xiøhaty Simón. Tøø ja'a magia-wiinmahñdy hänäjty jejcy tiuñ jim Samaria. Tøø ja'a Simón ja'a jäya'ay hänäjty jim may jiaanč tehṃ wyi-inhøøñ. Jaduhnä Simón hänäjty ññänømyii cooc tyijy jiaanč tehṃ miøj jiaanč tehṃ jiaančhä, je'eguiøxpä cooc tyijy ja'a magia hänäjty jiaanč tehṃ jiaty. Madiu'u ja'a Simón ja'a hoy-yagjuøøñäjatypä hänäjty jiaanč tehṃ yajcähxø'øgy, paadiä miädia'agy hänäjty jiaanč tehṃ miäböjçäxä nägøxiä høxtä ja'a møjtøjcpaady:

—Yø'ø Simón, jue'eda'a yø'ø, Dioswiinguexiäda'a yø'ø, paadiä møcmäjaa jaduhñ jiaanč tehṃ miøødä.

Jaduhnä Simón hänäjty ññänømyii ja'a cú'ugäm. ¹² Jaduhnä Felipe hänäjty yajnähixø'øy coogä Dios yhane'emy ja'a miøcmäjaahaam, møød coogä Jesús Dyioswiinguexiä. Mänitä jäya'ayhajxy may miäböjcy näya'ay nädo'oxy. Mänit hajxy nägøxiä hoy ñäbety. ¹³ Y ja'a Simón, miäböjç je'eduhmbä. Mänit hoy pianäbejpä. Mänitä Simón ja'a Felipe tiägøøyy møødwädijpä. Yagjuøøbiä Simón hänäjty nebiä Felipe ja'a hoy-yagjuøøñbä hänäjty yajcähxø'øguiän.

¹⁴ Y ja'a apóstoldøjç-hajxy, ja'a hajxy hänäjty tøø miähmø'øyäbä Jerusalén. Mänit hajxy miädoyhajty coogä cu'ug ja'a Diosmädia'agy hajxy hänäjty tøø jiojpoøgø'øy jim Samaria. Mänitä Pedrohajxy jim quiejxä møødä Juan. ¹⁵ Coø hajxy jim miejch Samaria, mänit hajxy tiägøøyy Diospa'yaaxpä ja'a mäböjçpäøjçøxpähajxy, weenä Dioshespíritu hajxy nägøxiä yhadägø'øy jioottägø'øyii. ¹⁶ Hiç, cahnä Dioshespíritu hänäjty pøñ yhadägø'øy jioottägø'øyii. Tøø hajxy hänäjty jia näbety ja'a Jesúsøxpä. Cahnä hajxy hänäjty miädoyhatyñä ja'a Dioshespíritucøxpä. ¹⁷ Coø ja'a Pedrohajxy Dyiospa'yaaxpäøøyy møødä Juan, mänitä mäböjçpäøjç-hajxy quio'ønähxajjä. Mänit hajxy yhadägøøyy jioottägøøyyä ja'a Dioshespíritäm.

¹⁸ Y ja'a Simón, coø jaduhñ yhiijxy, mänitä Pedro xädø'øñ hajxy jia yajmähawaanøøyyä. ¹⁹ Mänitä Simón miänaañ:

—Høøch yø'ø mäjaa jaduhmbä yaghabójcäc. Hix, cooçh pøn jaduhñ ngø'ønähxájät, tehñ jiaduhñ je'e yhadägøøyy jioottägøøyyäbät ja'a Dioshеспiritäm.

²⁰ Mänitä Pedro yhadsooyy:

—Coo miich jaduhñ mwil'i tiajy mwil'i miay coo højts miich ja'a Diosmäjaa nyaghabógät juyhaam, paady miichä Dios xyajcuhdägoyya'añ møødä mxädø'øñ. Hix, ñä'a yejpiä Dios jaa miäjaa jaduhñ, caj pøn yajmädoooy. ²¹ Caj miich cuhdujt mnä'ägädä møødä coo højts miich ja'a Diostuung xmiøødtünät, je'eguiøxpä coo miichä mwiiinmahñdy quia'a nä'ägädä hoyyä ja'a Diosøxpä. ²² Najtshixø'øw ja'a mhaxøøgwiiinmahñdy jaduhñ. Jimbädä Dios xñä'a mämée'xät coo mmänuu'xtá'agät. ²³ Tøøch miich nhøxcapy coo miichä mhaa mjoot jiaanç tehñ yhaxøögä, møød coo miich haxøøg mjaanç tehñ tiajy mjaanç tehñ miay mjoodooty mgopcooty.

²⁴ Mänitä Simón yhadsooyy:

—Huuc tunä mayhajt hajxy, huuc Diospa'ya'ax hajxy ja'a høøchøxpä, jadúhñhøçhä Dios xquia'a yajcumädówät nébiøch hajxy tøø xyajmøødmädia'aguiän —nømä Simón miänaañ.

²⁵ Jimä Pedrohajxy hänajty jiaac capxy jiaac mädia'agy ja'a Jesúscøxpä møødä Juan, nebiaty hajxy hänajty tøø yhamd-soo yajnähixø'øyii ja'a Jesúsäm. Mänit hajxy wyiimbijnä, mänit hajxy jim ñøcxtägajch Jerusalén näguipxy møødä Felipe. Tu'haamnøxpä, nøødänáayyap tu'udänáayyap hajxy hänajty ñøcxy. Majatiä cajpthuung jim Samaria-naaxooty, jaduhñä Diosmädia'agy hajxy hänajty yajwa'xy nebiä cu'ugä piojpä quiädieeybä nähwa'ads quiuhwá'adsät.

²⁶ Coo hajxy jim quioo'ty Jerusalén, mänitä Felipe ja'a Diosmóonsäm tu'ug ñämaayyä, ja'a jim tsohmä tsajpooty:

—Nøcxø'øw jim jøømboj mänajpä. Ja'a møjtu'u mbanøcxäp, ja'a jim nøcxpä maa ja'a cajpt jaduhñ xiøhatiän Gaza.

Ja'a møjtu'u jaduhmbä, pactuum jaduhñ ñøcxø'øy. ²⁷⁻²⁸ Mänitä Felipe jiaanç tu'ubøjcy. Ja'a tu'haamnøcxpä, mänitä Felipe ja'a jäya'ay tu'ug piaaty, ja'a hänajty tsohmä Etiopía. Tøø jaaya'ay hänajty yhoy Jerusalén Dioswiingudsähgøøbiä. Quiajptooty hänajty ñøcxnä. Eunuco je'e. Møjtuung hänajty jim miøød maa ja'a ñaax maa ja'a quiajptän. Xädø'øñgwieendähajpä hänajty jim tiuumby. Ja'a reina mioonsä hänajty je'eduhñ, ja'a hänajty jim mähanehmä Etiopía. Carretajooty jaaya'ay hänajty ñøcxy nocyhée'päp. Jue'e hänajty quiapxyp, ja'a nocy ja'a Isaías jecy quiujähyyäbä, ja'a jecy túunäbä profeta.

²⁹ Mänitä Felipe ñämaayyä ja'a Dioshеспiritäm coo jim miøjwá'agät carretawiinduum. ³⁰ Coo ja'a Felipe jim jiaanç

møjwa'cy carretawiinduum, mänitä Felipe miädooyy coo ja'a Etiopíabä jäya'ay ja'a nocy hänäjty quiapxy, ja'a Isaías jecy quiujáhyyábä. Mänitä Felipe jaaya'ay miäyajtøoyy:

—Nej, mwiinjuøby miich jaduhnä nebiaty mgapxiän.

³¹ Mänitä jaaya'ay yhadsooyy:

—Cábøch nwiinjuø'oy. Cábøch pøñ nmøødä pøñhöch jaduhn xquiapxtøwäp.

Mänitä Felipe ñämaayyä coo jim piédät carretajooty, coo jim yhøxtá'agät maa ja'a Etiopíabä jäya'ay ñähmøjcän. ³² Jaduhnä jaaya'ay hänäjty quiapxy:

Hadsipä mähdiøjc yajnøcxä maa ja'a yagho'taactän, jaduhn nebiä meeg yajnøcxyijän maa ja'a yagho'taactän.

Cabä mähdiøjc waamb ñä'ägädä capxy;

jaduhn hamoñ yhjity nebiä meeg hamoñ yhitiän coo ñähme'xyii.

³³ Höchähdiuunnä ja'a mähdiøjc yagho'cä.

Cab jaduhn pøñ ñähgapxtuuty.

Cabä ñøøxä miajc miøødhajty; hix, tøø ja'a jiugyhajt hänäjty yaa quiøjxnä hädaa yaabä naaxwiin.

³⁴ Mänitä Felipe ñämaayyä:

—Tuñä mayhajt, høøch huuc hawáañäc, coo ja'a Isaías jaduhn jecy quiujahy, pøñ jaduhn miädiaac, wiingjäya'ay tøgä je'eguiøxpä —nømä Etiopíabä jäya'ay yajtøoyy.

³⁵ Mänitä Felipe tiägøoyy capxtøøbä waambaty hänäjty jaduhn miädia'agytiägø'oy. Mänit miädiaacy ja'a Jesúcøxpä, coo hajxy hoy xñähho'túütäm. ³⁶ Weeñtiä hajxy jaduhn jiaac yohy carretajooty, mänitä nøø hajxy piaaty. Mänitä Etiopíabä jäya'ay miänaañ:

—Xii nøø. Nej, cab jaduhn yhahixø'oyä cooch nnäbétädä.

³⁷ Mänitä Felipe yhadsooyy:

—Hahixøøby jaduhn pø tøyhajt jaduhn mmäbøcy hamuumdu'joot.

Mänitä Felipe yhadsoowä:

—Nmäbøjpøch jaduhn coo ja'a Jesucristo Dyioshuungä.

³⁸ Mänitä Etiopíabä jäya'ay ja'a carreta yajyajtánaaxiøjppä. Mänitä Felipehajxy nämetsc quiarretamänajcy, møødä Etiopíabä jäya'ay. Mänit hajxy nämetsc ñøødägøoyy. Mänitä Etiopíabä jäya'ay ñäbejty. ³⁹ Coo hajxy ñøøbädsøømgumbä, mänitä Felipe wiingtuum yajnøcxä ja'a Dioshespíritäm. Cabä Felipe yhjxtägájtänä ja'a Etiopíabä jäyá'ayäm. Xoondáacäp ja'a Etiopíabä jäya'ay ñøcxnä. ⁴⁰ Y ja'a Felipe, mänit jim miejch maa ja'a cajpt hänäjty xiøhatiän Azoto. Mänit tiägøoyy wädijpä cajpt-cajpt. Yajwa'xypä Felipe ja'a Diosmädia'agy hänäjty nebiä cu'ugä piojppä quiädieeybä ñähwa'ads quiuhwá'adsät. Mänit jim miejch Cesarea.

9

¹ Y ja'a Saulo, tehngahnä ja'a mäbøjpädøjc hänajty yhadsähgø'øy yhajuø'øy coo hajxy hänajty yagho'oga'añii, pønjaty hänajty mäbøjp ja'a Jesúscøxpä. Coo ja'a Saulo hänajty jaduhñ tehngahnä jia wi'i miähadsähgø'øwa'añ, paady jim ñøcxy maa ja'a teedywiindsønän. ² Mänitä Saulo cuhdujt miooyä nocyhaam coo jim ñøcxät Damasco, coo ja'a mäbøjpädøjc-hajxy jim yhøxta'awøøjät wiinduhmçhajtøjc, majatiä judíoshajxy hänajty yhamugø'øyän. Jaduhñä Saulo hänajty tiajy miay coo ja'a mäbøjpädøjc-hajxy hänajty jim nøcxy chuma'añii Jerusalén, ya'adiøjcä tio'oxiøjcä. ³ Mänitä Saulohajxy tiu'ubøjcy møødä jiamiøød nämetsc nädägøøg. Ja ween hajxy hänajty jim quia'a mech Damasco, mänitä Saulo jøøn møc quiuhjajcädaacä wäditiä. Tsajpootypä jøøn chohndaacy. ⁴ Mänitä Saulo quiädaayy. Mänit miädooyy coo jäya'ay hänajty tu'ug quiapxy:

—Saulo, Saulo, tiich miich jaduhñ coo xwyi'i miädsibø'øy.

⁵ Mänitä Saulo yajtøøyy:

—Wiindsón, pøn miich jaduhñ.

Mänit yhadsoowä:

—Jesúshøch høøch. Høøch miich jaduhñ xwyi'i miädsibøøby. Cooch miich jaduhñ xwyi'i miädsibø'øy, hamdsoo miich jaduhñ mniçhaachtiiñii.

⁶ Tsähgøøyy tsäyúuyyabä Saulo yajtøøgumbä:

—Wiindsón, neby yhahixø'øy njatcø'øwädøch.

Mänit yhadsóowägumbä:

—Pädø'øg, nøcx cajpooty. Jim häna'c xyhawáanät nej mjatcø'øwät.

⁷ Y ja'a Saulo jiamiøødhajxy, coo hajxy jaduhñ miädooyy nebiatiä Saulo hänajty tøø miägapxyijän, jaanç tehñ chähgøøyy hajxy jaduhñ. Hix, cab hajxy pøn yhijsy. Høxtä hahuum høxtä hawiinds hajxy miähmøøyy. ⁸ Mänitä Saulo jiaanç tänaayyø'cy. Coo jaduhñ jia wiindøø'xy, cab jaduhñ tii yhijsy. Hix, tøø hänajty wyiinxooch. Coo hajxy jaduhñ tiu'ubøjtägajch, wichhaamä Saulo jim yajmejtsä Damasco.

⁹ Tägøøgxøø ja'a Saulo jim yhijsy wiinxoods Damasco. Ni quia'a cay ni quia'a hu'ugy hänajty tii.

¹⁰ Jimä jäya'ay hänajty tu'ug chäna'ay Damasco, ja'a hänajty xøhajpä Ananías. Tøø ja'a Diosmädia'agy hänajty miäböcy. Mänitä Ananías ja'a Jesús wyiinhijxy haguma'ayhaam. Mänitä Ananías miägapxä:

—Ananías.

Mänit yhadsooyy:

—Wiindsón, chaach høøch, tisän.

¹¹ Mänitä Jesús miänaañ:

—Pädø'øg. Nøcx jim maa ja'a mõjtu'u jaduhñ xiøhatiän Tødiu'u. Jimä jäya'ay tu'ug chäna'ay, ja'a xøhjäpä Judas. Jimä craa tu'ug yhähity, ja'a xøhjäpä Saulo. Jim je'e chooñ maa ja'a cajpt xiøhatiän Tarso. Diospa'yaaxp jim jadunajtä maa ja'a Judas tiøjcän. Coö jim mmédsät, mänitä Saulo myajtøwät. ¹² Tøø miichä Saulo xwyiinhixy haguma'ayhaam coö miich hoy mnähdoñ, jaduhñ yhiixtägätsät.

¹³ Coö ja'a Ananías jaduhñ miädooyy, mänit miänaañ:

—Wiindsón, tøøch jaduhñ mayhooc nmädoyhaty nebiä craa Saulo naxy jiatcø'øy jim Jerusalén. Näxiägä mäbøjpädøjc-hajxy jim jiaamduñ chaaçhtiuñii, ja'a miichä mmädia'agy hajxy xmiäbøjcäbä. ¹⁴ Jaduhñhöch tøø nmädoyhjäpä coögä cuhdujt jim miooyy coö ja'a mäbøjpädøjc-hajxy yaabä yajnøcxøjät jim Jerusalén, coö hajxy jim chúumäbät, pønjaty miich jaduhñ yaa xquiapxpaatp. Ja'a teedywiindsønä cuhdujt hajxy jaduhñ yejc. Hoorä, tøø ja'a Saulo yaa miejtsnä Damasco —nømä Ananías miänaañ.

¹⁵ Mänitä Jesús ja'a Ananías ñämáaguumbä:

—Tsögäm, nøcx cudiún nébiøch miich tøø nhane'emiän. Tøøchä Saulo nyajnähdijy coö miädiä'agät ja'a høøchcøxpä jim maa ja'a israelitahajxiän, møød jim maa ja'a ca'a israelitahajxypän, møød jim maa ja'a guiobiernähajxiän. ¹⁶ Høøchä Saulo nyajnähdijaamby mäduhñtiä jaduhñ yahixø'øy chaaçhpøgät ja'a høøchcøxpä.

¹⁷ Mänitä Ananías jiaançh nøcxy maa ja'a Saulo hänajty tøø miejtsa'aguiän. Coö ja'a Ananías tiøjtägøøyy, mänitä Saulo quiø'ønähgäjpä. Mänit ñämaayyä:

—Mägu'ughjäpä Saulo, ja'a Jesús miich jaduhñ jim mhijx tu'haammiiimbä. Jaayá'ayhöch jaduhñ yaa tøø xquiey nej miich jaduhñ mhijxø'tägätsät hoy. Y jaduhñ miichä Diosh-espíritu xyhadägø'øw xjiøttägø'øwät.

¹⁸ Tuunä ja'a Ananías jaduhñ ñä'a mänaañ, mänitiä Saulo wyiingahduutä nebiä tsaamghacän. Mänitä yhiixø'tägajch. Mänit tiänaayyø'cy. Mänit hoy ñäbety. ¹⁹ Mänit quiaayy yhuucy. Møcpøjc je'e jaduhñ. Mänit jim jiaac mähmøøyy mejtsxøø tægøøgxøø Damasco maa ja'a mäbøjpädøjc-hajxiän.

²⁰ Mänitä Saulo tiägøøyy mädia'agy-yajwa'xpä wiinduhmçhajtøjc jim Damasco maa ja'a judíos çajtøjc-hajxiän. Jaduhñ hänajty miädia'agy coögä Jesús Dyioshuungä. ²¹ Pønjaty ja'a Saulo miädia'agy hänajty hamädoowhíjtäp, jiaançh tehñ yagjuøøby hajxy hänajty jaduhñ nebiä Saulo hänajty miädia'aguiän ja'a Jesúsçøxpä. Mänit hajxy tiägøøyy niñämáayyäbä:

—Yø'ø craa Saulo, jue'e yø'ø, yø'ø ja'a mǎbøjpädøjc jim wi'i miädsibøøby Jerusalén, pønjatiä Jesús capxpaatp. Paady yø'ø yaa tøø piejpä Damasco coo ja'a mǎbøjpädøjc-hajxy yaa miájtsábät, møød coo hajxy jim yajnøcxøød Jerusalén hadsip, jaduñ hajxy jim nøcxy quiø'øyegyii maa ja'a teedywiindsønħajxiän —nømä Saulo ñänøømä.

²² Y ja'a Saulo, tehngahnä hǎnajty hamøj jootmøj jiaty coo ja'a tsaanä cu'ug hǎnajty yajwiinxiic yajwiingapxø'øy coogä Jesús Dyioswiinguexiä. Jaanč tehñ homiäbøjnä hǎnajty miädia'agy. Y ja'a judíoshajxy, ja'a hajxy hǎnajty jim tsänaabiä Damasco, cabä Saulo hajxy hǎnajty hoy quiapxhaduga'añ, je'eguiøxpä coo Saulo hǎnajty miädia'agy hamøj jootmøj.

²³ Cujecy, mänitä judíoshajxy jim yhamugøøyy. Mänit hajxy quiøjyquiapxytiuñ coogä Saulo hajxy hǎnajty yagho'oga'añ. ²⁴ Xøømdsuhmä Saulo hǎnajty miäxojna'ayii mäduñjatiä tägø'øwøødiaactän maa ja'a Damasco-cajpt jiuħmuu'tswädiän. Mänitä Saulo jaduñ miädoyhajty cooc hǎnajty yagho'oga'añii. ²⁵ Mänitä mǎbøjpädøjcä Saulo hajxy coods piädaacy møjcachjooty. Mänit hajxy quiuhdøøñajxy maa ja'a cajpt hǎnajty piquiä yhamuudsø'øguiän. Jaduñdsä Saulo piäyø'cy.

²⁶ Coo Saulo jim chohñ Damasco, mänit jim ñøcxtägajch Jerusalén. Coo jim quiøo'ty, mänit jim ñøcxøøyy maa ja'a mǎbøjpädøjc-hajxiän. Pero je'enä ja'a Saulo hajxy hǎnajty nägøxiä jiaanč tehñ chähgø'øy. Hix, cab hajxy hǎnajty ñajuø'øy pø mǎbøjp hǎnajty je'ebä. ²⁷ Jimä mǎbøjpä hǎnajty tu'ug xiøhaty Bernabé. Je'e mǎbøcypiä, cab hǎnajty chähgø'øy. Mänitä Bernabé ja'a Saulo wioonøcxy maa ja'a apóstoldøjc-hajxiän. Mänitä Bernabé ja'a apóstoldøjc yajmøødmäiaacy coogä Saulo ja'a Jesús hǎnajty tøø wyiinhixy tu'haamnøcxpä jim Damasco-mäwiingón, møød coogä Jesús ja'a Saulo jim miägapxy, møød coogä Saulo tiägøøyy mädiaacpä hamøj jootmøj jim Damasco ja'a Jesúscøxpä. Jaduñä Bernabé ja'a apóstoldøjc yajmøødmäiaacy ja'a Saulocøxpä. ²⁸ Mähmøøyy ja'a Saulo jim Jerusalén. Mänitä Saulo ja'a apóstoldøjc tiägøøyy møødwädiäjpä. Mänitä mädia'agy tiägøøyy yajwa'xpä ja'a Jesúscøxpä hamøj jootmøj. ²⁹ Jimä judíoshajxy hǎnajty näje'e, hagriego hajxy hǎnajty yhayuuc-hajpy. Mänitä Saulo tiägøøyy møødyajcapxiøøbiä ja'a Jesúscøxpä. Pero cabä judíoshajxy jaduñ yhojiäwøøyy. Mänit hajxy wyiinmaayy coo ja'a Saulo hajxy yaghó'ogät. ³⁰ Coo ja'a mǎbøjpädøjc-hajxy jaduñ miädoyhajty coogä Saulo hǎnajty yagho'oga'añii, mänitä Saulo hajxy miøødnøcxy jim Cesarea. Coo hajxy jim miejch, mänitä Saulo hajxy quiejxtägajch Tarso.

31 Mänitä tsip jaduñ yhamaadiujnä ja'a mabøjpädøjcøxpähajxy, mäduñjaty hajxy hänajty xii yaa chäna'ay, møød jim Judea, jim Galilea, jim Samaria. Tehngahnä møcmäjaa hajxy hänajty mio'oyii jøjwidsø'ø ja'a Dioshespíritäm, paady hajxy hänajty jabom-jabom miayø'øy.

32 Y ja'a Pedro, wiinduhmçhajtøjc hänajty wiädity mäduñjatiä mabøjpädøjc-hajxy hänajty chäna'ay. Mänit jim ñøcxøøbiä maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Lida. Jimä mabøjpädøjc-hajxy hänajty chänaabiä. 33 Jimä jäya'ay hänajty tu'ug pia'amgo'na'ay, ja'a hänajty xøhajpä Eneas. Tuctujcumøjt hänajty tøø piøgyii. Jue'e hänajty je'e, cøømucy tecymiucy. Coø ja'a Pedro jim miejch Lida, mänit jim ñøcxy maa Eneas tiøjcän. 34 Mänitä Pedro miänaañ:

—Eneas, ja'a Jesucristo miich xyajmøcpøgaamb. Pädø'øg. Pädit yø'ø mgøjxt.

Tuunä ja'a Eneas jaduñ ñä'ä nämaayä, mänitiä jiaanç pädø'cy. 35 Mäduññitiä jäya'ayhajxy hänajty chäna'ay jim Lida møød jim maa ja'a joy hänajty xiøhatiän Sarón, coø hajxy jaduñ miädoyhajty coogä Eneas hänajty tøø pia'amnaxy, mänitä Eneas hajxy nägøxiä hoy yhixy coø tøø jiaanç møcpøcy. Mänitä Diosmädia'agy hajxy tiägøøyy mabøjpä ja'a Jesúsøxpä. Mänitä yhamdsoo cuhdut hajxy ñajtshixøøñä.

36 Jimä tadjäya'ay hänajty tu'ug chäna'ay maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Jope. Tabita ja'a tadjäya'ay hänajty xiøhaty arameo-ayuuc-haamby. Hagriegohaamby, jue'e hajxy hänajty tyijy Dorcas. Jaduñ miädia'agytiägø'øy "Gacela." Hoorä, ja'a Dorcas, miäbøjpiä Diosmädia'agy hänajty je'e, paadiä häyoobädøjc hänajty naxy piuhbety, pønjaty hänajty tii yajmaajiajp. Jaanç tehñ yhooyä Dorcas hänajty jiäya'ayhaty. 37 Mänitä Dorcas pia'ambejty. Mänit yho'cy. Mänitä ho'ogyjiäya'ay hajxy yajtsiyy. Mänit hajxy hoy piäda'agy cøxp nähbettøgooty. 38 Jim Jope, wiingón hänajty jim Lida maa ja'a Pedro hänajty yhitiän. Hoorä, ja'a mabøjpädøjc-hajxy hänajty jim tsänaabiä Jope, coø hajxy jaduñ miädoyhajty coogä Pedro hänajty jim wiädityñä Lida, mänitä cugapxy hajxy metsc quiejxy coø Pedro paquiä yhuuc nõcxät jim Jope maa ja'a Dorcas hänajty tøø yho'oguiän.

39 Mänitä Pedro jiaanç panøcxy. Coø hajxy jim miejch Jope, mänitä Pedro wioonøcxä nähbettøgooty maa ja'a ho'ogyjiäya'ay hänajty wyijtsna'ayän. Piquiä ja'a yaamgto'oxy ja'a ho'ogyjiäya'ay hajxy hänajty tøø piäda'agy. Wi'i jioøby wi'i xiuu'tsp hajxy hänajty. Mänitä Pedro ja'a wit tucxy yaghijxä mädyiijatiä Dorcas hänajty tøø yhädiuñ. 40 Mänitä Pedro ja'a jäya'ay nägøxiä yhøxquejxpädsøømy. Mänitä Pedro jyijcädaacy.

Mänit Dyiospa'yaaxy. Mänitä ho'ogyjiäya'ay wyiinhee'ppejty. Mänit miänaañ:

—Tabita, pädø'øg.

Mänitä Dorcas wyiindøø'xø'cy. Coö ja'a Dorcas ja'a Pedro yhiixy, mänitä Dorcas yhäñaayyø'cy. ⁴¹ Mänitä Pedro ja'a Dorcas wyidsø'cy. Mänitä Pedro ja'a mäbøjpädøjc quiuyaaxøøyy tøgooty møødä yaamgto'oxy. Coö hajxy tiøjtägøøyy, mänit hajxy yhiixy coö ja'a Dorcas hänajty tøø jiuypyiøjnä. ⁴² Mänitä mädia'agy paquiä wia'xy jim Jope cooc jaduñ tøø jiuypyiøcy. Mänitä jäya'ayhajxy may jiaančh mäbøjcy ja'a Jesúsøxpä. ⁴³ Mänitä Pedro jim jiaac mähmøøyy Jope maxiøø. Jim hänajty mieststa'agy maa ja'a Simón tiøjcän, ja'a wajhacyajtøøtspä.

10

¹ Jimä jäya'ay hänajty tu'ug chäna'ay Cesarea, ja'a hänajty xøhajpä Cornelio. Soldado-wiindsøn hänajty tiuumby. Italia ja'a soldadohajxy hänajty chooñ. Nämäyyä soldadohajxy hänajty jim yhity Cesarea. ² Hoyyä Cornelio ja'a Dios hajxy hänajty wyiingudsähgø'øy møødä yhuung møødä tio'oxy. Hojiootä Cornelio hänajty jiaančh tehñ miøød. Naxiä judiøshajxy hänajty piuhbedyii xädø'øñhaam, ja'a hajxy hänajty häyoobä. Jabom-jabomä Cornelio hänajty Dyiospa'ya'axy. ³ Mänacyiøø hänajty jaduñ, jimä Cornelio hänajty tiuñ xi-ajy tøgooty, mänitä Diosmoonsä tu'ug ñäguehxtøø'xy maa Cornelio hänajtiän. Tsajpootyp ja'a Diosmoonsä hänajty tøø chohnda'agy. Mänitä Diosmoonsä ja'a Cornelio ñämaayy:

—Cornelio.

⁴ Coö ja'a Cornelio ja'a Diosmoonsä jaduñ yhiixy, chähgøøyy jaduñ. Jejcy-juøøby miähee'pnaayy. Mänit miäyajtøøyy:

—Wiindsøn, tii mdsojpy.

Mänitä Diosmoonsä yhadsooyy:

—Xquiumaaby miichä Dios jaduñ coö miich tehngahnä mba'ya'axy, møød coö miichä häyoobäjäya'ay naxy mbuhbety. ⁵⁻⁶ Jim Jope, jimä jäya'ay tu'ug chäna'ay mejypia'a, ja'a xøhajpä Simón. Jue'e Simón tiuunghajpy, wajhacyajtøøtsp. Jimä craa tu'ug yhäña'ay maa ja'a Simón tiøjcän. Mejtstu'u ja'a craa xiøø, Simón møød Pedro. Jimä cugapxy mejtstägøøg mguéxät Jope, weenä Pedro jaduñ nøcxy ñäma'ayii cooc miich yaa miñ xquiuhixy. Jaaya'ay jaduñ xyhawáañäp tii miichä Dios xyajmädsojp coö mgudiünät —nømä Diosmoonsä miänaañ.

⁷ Coö ja'a Diosmoonsä wyiimbijnä, mänitä Cornelio ja'a mioonsä metsc quiuyaaxøøyy møødä soldado tu'ug. Dioswiingudsähgøøbiä soldado hänajty. Miøødnijiootpáatäbä Cornelio ja'a soldado hänajty. ⁸ Mänitä Cornelio quiøxy yajmøødmäiaacy waambaty hänajty tøø ñäma'ayii ja'a

Diosmóonsäm. Mänitä Cornelio ja'a mioonsä jim̄ quieixy Jope nädägøøg møødä soldado.

⁹ Cujaboom cujyxiøø, jim̄ hajxy hānajty tiu'uyo'oyñä. Ja ween hajxy hānajty jim̄ quia'a mech Jope. Y ja'a Pedro, mēnit jim̄ wyiimbejty tøjnāhgøøxp Diospa'yaaxpä. ¹⁰ Jaanč teh̄m̄ yāhó'cābā Pedro hānajty. Jaguiay hānajty je'eduh̄n. Jim̄ä quiaiy hānajty yaghoyóøyyäxä. Mēnit jaduh̄n wyiinhi-jxy ¹¹ coo ja'a tsajt hānajty tøø yhawa'ačh. Mēnit jaduh̄n yhiixy coo tii jaduh̄n quiuhdøøñaxyii nebiä poobwit crutypān. Mādaaxc-hitā poobwit hānajty xiojtsø'øguiä. Jaduh̄n hānajty miānooñna'ay. ¹² Madiu'u animalhajxy hānajty jim̄ quiāhxø'øgy poobwittøguiøxp, møødä hamādaaxtecyipiāhajxy, møødä tsah̄ñdy, møødä muuxy. ¹³ Mänitä Dios ja'a Pedro ñāmaayy:

—Pedro, pädø'øg. Yagho'og yø'ø animal maybä. Mēnit mdsú'udsät.

¹⁴ Mänitä Pedro yhadsooyy:

—Wiindsón̄, caj; cábøch yø'ø animal jaduh̄mbä mānaa ndsu'učh. Hiix, cab højts nguhdujt jaduh̄n myiñ̄ coo højts animal hoñä'a mādyiibä ndsú'udsät.

¹⁵ Mänitä Pedro ñāmáayyägumbä:

—Tijátyhøch nyajnāhdijpy coo hajxy mdsú'udsät, cab jaduh̄n yhahixø'øy coo hajxy mwiingápxät —nømä Dios miānaañ̄.

¹⁶ Tägøøghoocā Pedro jaduh̄n miägäpxä, mēnit yhiixy coo ja'a poobwit chajpəcumbä tsajpootyp. ¹⁷ Wyi'i tiajpy wyi'i miaabiä Pedro hānajty tiiguiøxpä hānajty jaduh̄n coo tøø wyi-inhiixy. Y ja'a Cornelio quiugapxyhajxy, tøø ja'a Simón ja'a tiøjc hajxy hānajty piáatānā. ¹⁸ Mēnit hajxy møc quiugapxøøyy pø jiiibiä Simón Pedro jiaanč hity.

¹⁹ Y ja'a Pedro, je'enä hānajty wyi'i tiajpy wyi'i miay tiiguiøxpä hānajty jaduh̄n coo tøø wyiinhiixy. Mänitä Diosh-espíritu ja'a Pedro ñāmaayy:

—Mādow, xiiby miičh hāna'c nädägøøg xyhøxta'ay. ²⁰ Mānac, nøcx yø'ø hāna'c yajtøjtägø'øw. Hoy jaduh̄n coo mbanøcxät coo hajxy hānajty wyiimbida'añ̄. Hiix, høøch yø'ø hāna'c jaduh̄n tøø nguexy coo miičh jaduh̄n xwioonøcxät maa ja'a quiajphajxiän.

²¹ Mänitä Pedro jiaanč mānajcy. Mänitä Pedro ja'a hāna'c nädägøøgpä ñāmaayy:

—Høøch Pedrohajp. Høøch mijts xyhøxtaaby. Tiičh mijts xwia'ana'añ̄.

²² Mēnit hajxy yhadsooyy:

—Ja'a Cornelio hõjts tøø xquiexy, ja'a soldado-wiindsõn. Jaanč tehṃ yhojiäya'ay je'e. Dioswiingudsähgøøby je'e. Jiaanč tehṃ chojpiä judíos ja'a Cornelio hajxy. Jiaanč tehṃ quiumaaby hajxy jaduhṃ —nømä Pedro ñämaayä.

²³ Mänitä Pedro ja'a häna'c nädägøøgpä ñämaayy coo hajxy tiõjtägø'øwät, møød coo hajxy jim̄ miejtstá'agät. Cujaboom hajxy wyiimbijnä näguipxy møødä Pedro. Näje'e ja'a mäbøjpädøjc-hajxy pianøcxpä, ja'a hajxy hänäjty jim̄ tsänaabiä Jope.

²⁴ Cumaaxc hajxy jim̄ miejch Cesarea. Jimä Cornelio hänäjty yahixy, møødä jiuju møødä miägu'ug, møødä miägu'ughajpähajxy. ²⁵ Coo ja'a Pedro jim̄ miejch maa ja'a Cornelio tiõjcän, mänitä Cornelio ja'a Pedro yajpoo'xy. Mänitä Cornelio ja'a Pedro wyiinjjcädaacy. Wyiingudsähgø'øwaambiä Cornelio ja'a Pedro hänäjty jaduhṃ. ²⁶ Mänitä Pedro ja'a Cornelio ñämaayy:

—Tänaayyø'øg, ca'ač nDiosä. Nä'a pajäya'ayhájpoč høøč nej miichän. Cab jaduhṃ yahixø'øy cooč miich xwyiingudsähgø'øwät.

²⁷ Mänitä Cornelio jiaanč tänaayyø'cy. Mänit hajxy paquiä miädiaacy. Mänit hajxy tiõjtägøøyy maa ja'a Cornelio miägu'ughajpähajxy hänäjty nämay tøø yhamugø'øyän.

²⁸ Mänitä Pedro miänaañ:

—Hõjts judíos-jäya'ay, jaduhṃ hõjts nguhdujt myiñ coo hõjts jii by nga'a tøjtagø'øwät maa jäya'ay tiõjc-hajxiän, ja'a hajxy ca'a judiõspä, nébiøch chaa tøø ndøjtagø'øyän. Coočhä Dios jaduhṃ xyajwiinhijxy, jadúhñhøch tøø xyajwiinjuø'øy coo jaduhṃ quia'a hahixø'øy cooč põñ nbéxät. ²⁹ Paady, coočhä Cornelio tøø xyajmøjya'axyii, páadyhøch jaduhṃ tøø nga'a mäna'añ cooč hänäjty nga'a mina'añ. Huuc tuñä mayhajt, høøč huuc hawáañac tiich jaduhṃ coo tøø xyajmøjya'axyii.

³⁰ Mänitä Cornelio yhadsooyy:

—Maaxtøjcy mädägøøyy, yáabiøch hänäjty nDiospa'ya'axy tøgooty. Mänacyxiøø hänäjty je'e. Mänitä jäya'ay tu'ug ñäguehxtøø'xy høøč nwiinduum. Jaanč tehṃ yhaambä wyit hänäjty. ³¹ Mänitøch xñämaayy: “Cornelio, tøø miichä Dios xmiädoy coo jaduhṃ jabom̄-jabom̄ mba'ya'axy. Xquiumaaby miichä Dios jaduhṃ coo miichä häyoobädøjc mnäxuuch.

³² Capxyñäguex ja'a Simón Pedro jim̄ Jope coo ween yaa myiñ. Jim̄ jaduhṃ yahahña'ay maa ja'a craa Simónhajpä tiõjcän, ja'a wajhacyajtøøtspä. Mejypia'a mädøyyä chäna'ay. Coo ja'a Simón Pedro yaa miédsät, mänit miich jaduhṃ xmiøødmädia'aga'añ.” ³³ Mänitøch häna'c jim̄ njaanč quejxy coo miich nøcxy xwioy. Hoy jaduhṃ coo tøø mmiñ. Paady hõjts yaa tøø nhamugø'øy coo hõjts miich mgapxy

mmädia'agy nhamädoowhidäänäm nebiaty miichä Dios tøø xñajtscapxøøyyän coo højts jaduhñ xyajmøødmädiaactägätsät. Xyhijxp højtsä Dios jaduhñ coo højts hamuumdu'joot nmäböga'añ —nømä Pedro ñämaayä.

³⁴ Mänitä Pedro tiägøøyy mädiaacpä:

—Tøøch nwiinjuøøñä coo højtsä Dios tu'cuhdujt xchójcäm. Cabä Dios pøn hixy heeby piäda'agy. Tøyhajt jaduhñ. ³⁵ Pønjatiä Dios jaduhñ wiingudsähgøøby hamuumdu'joot, pønjaty hojioot møød, je'edsä Dios quiumaaby, homiädyii cajptä hajxy jia tsooñ. ³⁶⁻³⁷ Mänaa ja'a Juan tiägø'oyän mäyajnäbejpä, mänitä mädia'agy jim tiägøøyy yajwa'xpä Galilea-naaxooty cooc ja'a Dios ja'a Jesucristo hänäjty quiexa'añ maa ja'a israelita-jäya'ayhajxiän, majaty hajxy hänäjty chäna'ay, jaduhñä piojpä quiädieeybä hajxy ñähwa'ads quiuhwá'adsät. Jaaya'ay hajxy nägøxiä nWiindsønähjtäm. ³⁸ Nazaret ja'a Jesús hänäjty chooñ. Mänitä Dios ja'a Jesús ja'a yhEspíritu miooyy møødä mäjaa. Jaduhñä Jesús wyiinguejxä coo wiädität mayhajtuumbä. Pønjaty hänäjty pójcäp, yajpa'amnäxäp hajxy hänäjty. Pønjatiä haxøøgpä ca'a hoybä hänäjty møød, yajnähwäatsäp hajxy hänäjty. Puhbéjtäbä Jesús hänäjty ja'a Diósäm. ³⁹ Højts, hamdsoo højts nhijxy tijatiä Jesús jim tiuun Judea-naaxooty møød jim Jerusalén. Paady højtsä tøyhajt nmøødä coo tiøyyä. Mänitä Jesús miøjpahbejtä cruzcøxp. Jaduhñ yho'cy. ⁴⁰⁻⁴¹ Pero cumaaæcä Dios ja'a Jesús yagjujypiøjcy. Mänit højtsä Dios ja'a Jesús xyaghijxy coo hänäjty tøø jiaançh juyyipiøcy. Cabä jäya'ayhajxy nägøxiä yhijxy. Jagooyyä højts nhijxy. Paady højtsä Dios xyaghijxy coo højts hänäjty jaduhñ tøø xyajnähdijy. Mänit højtsä Jesús nmøødcaayy nmøødhuucy. ⁴² Mänit højtsä Jesús xwyiinguejxy coo højtsä Diosmädia'agy nøcxy nyajwa'xy wiinduhmyhagajpt ja'a Jesúsæcøxpä, coo ja'a Dios ja'a Jesús tøø piäda'agy coo jäya'ayhajxy nägøxiä yajtøyhajtyegøøjät, yho'oguiä, jiujyquiä. ⁴³ Jaduhñä profetadøjc-hajxy jecy quiujahy coogä jäya'ayä piojpä quiädieey hajxy yajnähwä'açh yajcuhwa'açhi, pønjatiä Jesús ja'a miädia'agy mäböjcap.

⁴⁴ Cahnä ja'a Pedro hänäjty miädiaacpädø'oyñä, mänit hajxy nägøxiä yhadägøøyy jioottägøøyyä ja'a Dioshespíritäm, pønjatiä Pedro ja'a miädia'agy hänäjty hamädoowhjtäp. ⁴⁵ Y ja'a judiøshajxy, ja'a Pedro hajxy hänäjty tøø piameçhijäbä, ja'a hajxy hänäjty mäböjpä, coo hajxy jaduhñ yhijxy coo ja'a jäya'ayhajxy ca'a judiøshajpä yhadägøøyy jioottägøøyyä, mänit hajxy jiaançh tehñ yagjuøøyy. ⁴⁶ Hix, miädoow ja'a judiøshajxy jaduhñ coo ja'a ca'a judiøspähajxy hänäjty wiinghayuuc miädia'agy. Jaduhñä Dios hajxy hänäjty quiapxpaady coo miøjjä coo jiaançhä. ⁴⁷ Mänitä Pedro ja'a judiø ñämaayy:

—Neby hõjtsä Dioshespíritu xyhadägøøyy xjioottägøøyyäm, jaanä jaduhñ hädaa jäya'ayhajxy yaabä tøø yhadägøøyy tøø jioottägøøyyäbä, hädaa ca'a judíoshajxypä. Hahixøøby jaduhñ coo hajxy ñäbéjpat.

⁴⁸ Mänitä Pedro ja'a jäya'ay ca'a judíospä jiaančh nämaayy coo hajxy ñäbéätät ja'a Jesucristocøxpä. Mänit hajxy hoy jiaančh näbety. Mänitä Cornelio ja'a Pedro ñämaayy coo Pedro jim jiaac hídät mejtsxøø tægøøgxøø maa ja'a Cornelio tiøjcän.

11

¹ Mänitä mädia'agy jim wia'xy Judea-naaxooty wiinduhmyhagajpt coogä jäya'ayä Diosmädia'agy hajxy hänäjty tøø jiojpoğø'øy, ja'a hajxy ca'a judíospä. Jaduhñä apóstoldøjc-hajxy miädoyhajty møødä mäbøjpädøjc-hajxy. ²⁻³ Pero coo ja'a Pedro jim ñøcxtägajch Jerusalén, mänit ñähojjä:

—Tii miichä jäya'ay hoy coo tøø mguhixy, ja'a hajxy ca'a judíospä. Tii hoy coo tøø mmøødcay coo tøø mmøødhu'ugy.

Ja'a mäbøjpädøjc-hajxy jaduhñ mänaañ, ja'a hajxy hänäjty mänaambä coo ja'a ca'a judíoshajxy tsipcøxp yajcircuncidarhájpät nebiä judíoshajxy quiuhdujthatiän. ⁴ Mänitä Pedro quiøxy mädiaacy tiiguiøxpä hänäjty coo tøø yhoy Cesarea:

⁵ —Jimhøch hänäjty nDiospa'ya'axy maa ja'a cajpt xiøhatiän Jope, mänitøch nwiinhijxy coo tii hänäjty quiuhdøøñaxyii tsajpootyp nebiä poobwit crutypän. Mädaaxc-hit hänäjty xiojtsø'øguiä. Jaduhñ hänäjty miänoonna'ay. Coo jaduhñ ñaaxcädaacy maach hänäjtiän, ⁶ mänitøch jiiby nguheebøøyy poobwittøjiooty. Mänithøchä animal madiu'u nhijxy møødä hamädaaxtecypiähajxy, møødä hawa'anjatypä, møødä tsahñdy, møødä muuxy. ⁷ Mänithøchä Dios xñämaayy: “Pedro, pädø'øg. Yagho'og yø'ø animal. Mänit mdsú'udsät.”

⁸ Mänitøch nhadsooyy: “Wiindsøn, caj, cábøch yø'ø animalduhmbä mänaa ndsu'učh. Hix, cab hõjts nguhdujt jaduhñ myiñ coo hõjtsä animal hoñä'ä mädyiibä ndsú'udsät.”

⁹ Mänithøchä Dios jadähooc xñämäaguiumbä: “Tijátyhøch nyajnähdijpy coo hajxy mdsú'udsät, cab jaduhñ yhahixø'øy coo hajxy mwiingápxät.” ¹⁰ Tægøøghóoc-høchä Dios jaduhñ xñämaayy, mänithøchä poobwit nhijxy coo chajpéjcumbä tsajpootyp. ¹¹ Mänithøchä häna'c nädägøøg xñämejch maach hänäjty nmejtsta'aguiän. Jim hajxy hänäjty tøø chohñda'agy Cesarea. ¹² Mänithøchä Dioshespíritu xñämaayy cooch tähooccapxiä nbadu'ubögät. Mänitøch njaančh møødnøcxy. Mänit hädaa mäbøjpädøjc-hajxy nädädujc piadu'ubøjpä. Jope hajxy chooñ. Coo hõjts jim nmejch Cesarea, mänit hõjts jim ndøjtägøøyy maa ja'a craa Corneliohajpä tiøjcän. ¹³ Mänit hõjtsä Cornelio xyajmøødmädiaacy nébiägä Diosmoonsä

tsajpootypä ñäguehxtøø'xiän ja'a Cornelio wyiinduum. Mänitägä Diosmoonsä ja'a Cornelio ñämaayy: "Jimä craa tu'ug yhity Jope, ja'a xøhjäpä Simón Pedro. Capxyñäguex ja'a craa jaduhñ coo yaa myínät. ¹⁴ Coo yaa miédsät, mänit miich xyhawaanaañä nebiä mbojpä mgädieeybä hajxy mnähwa'ads mguhwá'adsät, møødä mhuung møødä mdo'oxy." ¹⁵ Cooch ndägøøyy mädiaacpä, mänitä Corneliohajxy yhadägøøyy jioottägøøyyä ja'a Dioshespíritäm, neby højts jayøbajt xyhuuc nädädäacämbän. ¹⁶ Mänitøch njahmiejtstaacy nebiä Jesús tähooc miänaañän: "Ja'a Juan, nøøhaam hijty miäyajnäbety. Tøyhajt jaduhñ. Pero mijts jaduhñ xyajnäbetaamb ja'a Dios yhEspírituhaam", nøm højtsä Jesús xñämaayy. ¹⁷ Y coo hajxy tøø nmäbøjçäm ja'a Jesucristocøxpä, paadiä Dios ja'a yhEspíritu hajxy tøø xmióoyyäm. Hoorä, ja'a jäya'ayhajxy ca'a judíospä, tøø ja'a Dios ja'a yhEspíritu mioobiä, neby hajxy tøø xmióoyyämbän. Pønñhøch høøch coochä Dios jaduhñ nnä'ä capxhadúgät —nømä Pedro miädiaacy.

¹⁸ Coo ja'a mäbøjpadøjc-hajxy jaduhñ miädoyhajty jim Jerusalén, mänit hajxy hamoñ haducy miähmøøyy. Mänitä Dios hajxy pia'yaaxy coo miøj coo jiaançhä. Mänit hajxy miänaañ:

—Ja'a jäya'ayhajxy ca'a judíospä, tøø ja'a cuhdujt hajxy mióoyyabä coo ja'a Dios hajxy jiojppøgø'øwät, møød coo ja'a yhaxøøgcuhdujt hajxy ñajtshixø'øwät, jaduhñ hajxy cøjxta'axiøø jiugyhádät nebiä Dios jiugyhatiän.

¹⁹ Tøøyyämä Esteban hänajty jim yagho'ogyii Jerusalén, mänitä mäbøjpadøjc-hajxy jim tiägøøyyä jaamdúunäbä tsaächtiúunäbä. Coo hajxy jim choññ, näje'e hajxy jäguembaady ñøcxøøyy, Fenicia, Chipre, Antioquía. Coo ja'a Diosmädia'agy hajxy hänajty yajwa'xy ja'a Jesucristocøxpä homiaajä, jagooyyä judíos ja'a Diosmädia'agy hajxy hänajty yajnahixø'øyii. Pønjaty hänajty ca'a judíos, cab hajxy hänajty yajnahixø'øyii. ²⁰ Ja'a mäbøjpadøjc-hajxy hänajty jim tsohmäbä Chipre møød Cirene, coo hajxy näje'e miejch maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Antioquía, hopiønä Diosmädia'agy yajnahixøøyyä ja'a Jesúsøxpä, møødä judíoshajxy, møødä ca'a judíoshajypä. Jaduhñ hajxy yajnahixøøyyä coo ja'a Jesús hajxy nWiindsønñajtäm. ²¹ Ja'a mäbøjpadøjc-hajxy, miøødhájtäbä Dios ja'a miøcmäjaa hajxy hänajty. Mänitä jäya'ay ja'a jiecycuiuhdujt hajxy nämay ñajtshixøøyy. Mänitä Dios hajxy jiojppøgøøyy.

²² Ja'a mäbøjpadøjc-hajxy, ja'a hajxy hänajty hijpä Jerusalén, coo hajxy jaduhñ miädoyhajty coo ja'a mäbøjpadøjc-hajxy hänajty jim miayø'øy Antioquía, mänitä Bernabé hajxy jim quiejxy. ²³ Coo ja'a Bernabé jim miejch Antioquía, mänit

yhijsy coo ja'a Dios ja'a mayhajt hānajtj mōj tōō tiuñ, coo ja'a mǎbōjpǎdōjc-hajxy hānajtj tōō jiaančh mayø'oy. Mānitā Bernabé jiaančh tehṃ xiooṇdaacpōjcy. Mānitā Bernabé ja'a mǎbōjpǎdōjc ñāmaayy coo ja'a Diosmādia'agy hajxy tehṅgahnā miābōgāt hamuumdu'joot ja'a Jesucristocōxpā. ²⁴ Hojiootā Bernabé hānajtj jiaančh tehṃ miøød. Jiaančh tehṃ miøødā Dioshēspīritu hānajtj je'eduhṅ. Hamuumdu'jootā Diosmādia'agy hānajtj miābōcy. Paadiā mǎbōjpǎdōjc-hajxy hānajtj jaduhṅ tehṅgahnā miayø'oy, ja'a hajxy hānajtj mǎbōjpā ja'a Jesúscoxpā.

²⁵ Coo ja'a Bernabé jim̄ chohñ Antioquía, mānitā Saulo hoy piaady. Mānit hajxy jim̄ nāmetsc ñōcxtāgajch Antioquía. ²⁶ Tu'jumōjtā Bernabéhajxy jim̄ yhijsy mōødā Saulo maa ja'a mǎbōjpǎdōjc-hajxiān. Jim̄ä cu'ugā Diosmādia'agy hajxy nāmay yajwiingapxōōyyā. Jim̄ Antioquía, jim̄ä mǎbōjpǎdōjc-hajxy yajxōbejtsohnā cristianos, je'eguiøxpā coo ja'a Jesucristo hajxy hānajtj tōō jōjōpōgø'oy.

²⁷ Mānitā jāya'ayhajxy nāje'e jiiby quiādaacy Antioquía. Jerusalén hajxy hānajtj tōō chohṇda'agy. Tōō hajxy hānajtj ñajtsapxōōyyā ja'a Diósām. ²⁸ Tu'jāya'ay hānajtj xiøhaty Agabo. Tōō ja'a mǎbōjpǎdōjc-hajxy hānajtj yhamugø'oy. Mānitā Agabo tiānaayyø'cy jāya'ayhagujc. Mānit miānaañ coogā yuuxøø hānajtj jejcy jiada'añii wiinduhmyhagajpt. Mānit jaduhṅ jiaančh tōjiajty cujecy mānaa ja'a Claudio hānajtj jim̄ tiuṅgmōødān Roma. ²⁹ Mānitā mǎbōjpǎdōjc-hajxy quiojyquiapxytiuuñ jim̄ Antioquía coo ja'a xādø'øñ hajxy hānajtj jim̄ quiexa'añ Judea maa ja'a mǎbōjpǎdōjc-hajxy jim̄bān. Jaduhṅ hajxy hanidiuhmjaty jejcy, māduhñtiā xādø'øñ hajxy hānajtj miøødā. ³⁰ Mānitā xādø'øñ hajxy jaduhṅ jiaančh quejxy. Ja'a Bernabéhajxy jim̄ mǎnøcx Judea mōødā Saulo. Mānitā majjāya'adiōjc ja'a xādø'øñ hajxy hoy mio'oyii, ja'a hajxy hānajtj tsānaabiä jim̄ Judea.

12

¹ Mānitā mǎbōjpǎdōjc-hajxy nāje'e tiāgōōyyā jaamdúuñābā tsaačhtiúuñābā. Ja'a Herodes jaduhṅ jatcōōyy, ja'a hānajtj tuumbā gobiernā jim̄ Judea. ² Mānitā Herodes ja'a Santiago yajyagho'cā espadahaam, ja'a Juan yhajch. ³ Coo ja'a Herodes jaduhṅ yhijsy coo ja'a judíosahajxy hānajtj xiooṇda'agy je'eguiøxpā coo ja'a Santiago hānajtj tōō yagho'ogyii, mānitā Herodes ja'a Pedro yajmajtsä. Ja'a xøø hānajtj jājtāp mānaa ja'a judíos ja'a tsajcaagy hajxy hānajtj quiayyān, ja'a ca'a tsoomiøødpā. ⁴ Coo ja'a Pedro jaduhṅ yajmajch, mānit chuumā. Xøømdsuhṃ ja'a Pedro hānajtj cwieendähadyii ja'a soldádām. Tādujc-horajatiä soldadohajxy hānajtj

nämädaaxcjaty yhadäna'ay. Niguiuwjtsäp hajxy hänajty. Tøø ja'a Herodes hänajty wyiinmay coo ja'a Pedro hänajty xøønaxy yajtyyhahtyega'añii cu'ughagujc. ⁵ Hoyyã Pedro hänajty jia tsumiã, tehngahnã mabøjpädøjc ja'a Dios hajxy hänajty pia'ya'axy ja'a Pedrocøxpã, coo yhøxmadsøjät.

⁶ Cujaboomã Herodes ja'a Pedro hänajty yajnøcxa'añ cu'ughagujc, jimã Pedro hänajty mia'ay pujxtøgooty. Coods hänajty jaduħñ. Soldadohagujc hänajty mia'ay. Cø'øxoch hänajty jaduħñ mejtsnax. Jimã soldadohajxy hänajty yhadäna'ay pujxtøghaawjooty. ⁷ Mänitã Diosmoonsã tu'ug näguehxtøø'xy ja'a Pedro wyiinduum. Mänitã jøøn jiihy yagjajøøyy pujxtøgooty. Mänitã Diosmoonsã ja'a Pedro jiahmyu'xy. Mänitã Pedro ñämaayyã:

—Tsógãm, pädø'øg.

Mänitã Pedro ja'a cadena quiø'øghaduuã. ⁸ Mänitã Diosmoonsã miänáaṅgumbã, ja'a hänajty jim tsohmã tsajpootyp:

—Niwiøhnda'adsøø. Pägø'øw yø'ø mgø'øg.

Coo ja'a Pedro jaduħñ quiudiuuñ, mänit ñämáayyägumba:

—Pägø'øw yø'ø mjocxwit. Høøch pajáamãc.

⁹ Mänitã Pedro ja'a Diosmoonsã jiaanç padu'ubøjcy. Cabã Pedro hänajty ñajuø'øy pø tøyyã ja'a Diosmoonsã jiaanç hijxy, tøgã ñã'ã wiinhijx jaduħñ. ¹⁰ Mänitã Pedrohajxy jim ñajxy maa ja'a soldado jayøjpã hänajty yhadäna'ayän. Mänit hajxy ñajxy maa ja'a miämetspän. Coo hajxy jim miejch maa tehñ piujxtøghaawän, mänit yhawaach hamdsoo. Coo hajxy piädsøømy, mänit hajxy weeñtiã jiaac nøcxy. Mänitã Diosmoonsã yhadägoyyøøñã. Nidiuhmã Pedro jaduħñ miähmøøyy.

¹¹ Mänitã Pedro wyiinmahñmejtsnä. Mänit miänaañ quiopcooty:

—Tøyhajt jaduħñ cooçhã Dios ja'a mioonsã tøø xyajnäguexy. Tøøch jaduħñ xyajnähoa'ach ja'a Herodescøxpã møødã judiøshajxy.

¹² Mänitã Pedro jim ñøcxy maa ja'a María tiøjcän, ja'a Juan ja'a tiaj. Jaduħñã Juan hajxy hänajty tyijpã Marcos. Tøø jäya'ayhajxy hänajty may yhamugø'øy tøgooty Diospa'yaaxpã. ¹³ Coo ja'a Pedro jim miejch, mänitã tøgaaaw quiojxnojcy. Mänitã quixy tu'ug jim miejch maa ja'a tøgaaawän, ja'a hänajty xøhajpã Rode. Miädowaambiã Rode hänajty jaduħñ pønã tøjc cojxnojp. ¹⁴ Coo ja'a Rode ja'a Pedro yo'mädooyy, mänitã Rode päyø'øguiã wyiimbijty xoondáacãp. Cabã Rode ja'a tøjc ñã'ã yaghawaach. Mänit hoy ñägapy coogã Pedro hänajty jim tiäna'ay tøguuy. ¹⁵ Mänitã Rode ñämaayyã:

—Tøø miichãda'a mguħhiñ.

Pero tehngahnä Rode hänäjty miäna'añ cooc hänäjty jie'ejä ja'a Pedro. Mänit hajxy yhadsooyy:

—Ca'ada'a yø'ø jie'ejä. Ja'a yhaañämadah yø'ø.

16 Jimä Pedro ja'a tøgaaaw hänäjty tehngahnä jia wi'i quiojxnocy. Cooc hajxy hoy yaghawa'ačh, mänit hajxy yhjxy cooc hänäjty jiaančh je'ejä. 17 Mänitä Pedro seña tiuun̄ quio'øhaam cooc hajxy yhamónät. Mänit jaduħ̄ miädiaacy neby hänäjty tøø yajpädsomyii pujxtøgooty ja'a Diósäm. Mänit jiaac mänaañ:

—Nøcxä Santiago hajxy hawaañä møødä mæbøjpädøjc cooč tøø nnähwa'ačh.

Coo ja'a Pedro jaduħ̄ miädiaacpädøøyy, mänit wiingtuum ñøcxnä.

18 Coo jioobøñä, mänitä soldadohajxy jiaančh teh̄m yagjuøøyy cooc ja'a Pedro hänäjty quia'a jiibiän pujxtøgooty. 19 Mänitä Herodes yhaneħ̄m̄y cooc ja'a Pedro yhøxta'awøøjät. Cooc ja'a Pedro maa quia'a yajpaaty, mänitä soldadohajxy yajnähdsøømä, ja'a hajxy hänäjty tøø yhadäná'ayäbä maa ja'a pujxtøjcän. Mänitä Herodes yhaneħ̄m̄y cooc ja'a soldadohajxy yagho'ogøøjät. Mänitä Herodes jim̄ choħ̄ñ Judea. Mänit jim̄ ñøcxy tsänaabiä Cesarea.

20 Mänitä Herodes ja'a cu'ug jiaančh teh̄m miäjootma'ty, ja'a hajxy hänäjty tsänaabiä jim̄ Tiro møød jim̄ Sidón. Mänitä cu'ughajxy nägøxiä quiojyquiapxytiuuñ cooc hajxy nägøxiä jim̄ ñøcxät ja'a Herodes wyiinduum. Jimä Herodes ja'a mioonsä hänäjty tu'ug xiøhaty Blasto. Møjtuungä Blasto hänäjty jim̄ miøød maa ja'a Herodes wyiinduumän. Mänitä cu'ugä Blasto hajxy miäjuuuy cooc ja'a Blasto ja'a cu'ug piuhbédät, weenä tsip jaduħ̄ ñaxy miay. Hiç, jimä cu'ughajxy hänäjty tiuun̄daacthaty maa ja'a Herodes ñaaxootiän. 21 Coo hajxy hänäjty tøø yajcuħducy mänaa hajxy hänäjty jim̄ yhamugø'øwa'añän maa ja'a Herodes wyiinduumän, mänitä Herodes ja'a reewyit piägøøyy. Mänit jim̄ yhøxtaacy maa ja'a yhäñaabiejtän, maa ja'a cu'ughajxy hänäjty tøø yhamugø'øyän. Mänitä Herodes ja'a cu'ug tiägøøyy møødmädiaacpä. 22 Mänitä cu'ughajxy tiägøøyy yaaxpä:

—Yø'ø craa xim̄ capxpä, jue'e yø'ø, Diosäda'a yø'ø; ca'ada'a yø'ø jiäya'ayä neby højtshájtäm.

23 Tuunä hajxy jaduħ̄ ñä'ä mänaañ, mänitä ja'a Diosmoonsä ja'a Herodes yajpa'ambejty. Paady jaduħ̄ yajpa'ambejtä je'eguiøxpä cooc ja'a Dios hänäjty tøø quia'a wiingudsähgø'øy. Mänitä Herodes tiøøngcuħdsu'tsä. Mänit yho'nä.

24 Pero ja'a Diosmädia'agy, tehngahnä hänäjty jaduħ̄ wia'xy wiinduhmyñaax wiinduhmyguiajpt.

25 Hoorä, cooc ja'a Bernabé møødä Saulo ja'a majjäya'adiøjc ja'a xädø'øñ hajxy hänäjty tøø mio'oy jim̄ Jerusalén, mänit

hajxy wyiimbijnä. Mänit hajxy ñøcxtägajch jim Antioquía. Quipxiä Juan Marcos pianøcxy.

13

¹ Jim Antioquía, jimä jäya'ayhajxy hänäjty may tøø yhamugø'øy Jesúswiingudsähgøøbiä. Näje'e hajxy hänäjty tiuñ Diosmädia'agy-yajwiingapxøøbiä. Näje'e hajxy hänäjty tiuumbä yajnähixøøbiä. Ja'a hajxy hänäjty jaduhñ tuumbä, jue'e hajxy hänäjty xiøhaty: Bernabé, Simón ja'a humybiä, Lucio ja'a Cirene-tsohmä, Saulo, møød Manaén. Quipxiä Manaén ja'a Herodes hänäjty tøø miøødmuutsc-haty, ja'a hänäjty jim tøø guobiernähátiäbä Galilea. ² Jiibiä Dios hajxy hänäjty wyiingudsähgø'øy jaguiay jayhu'ugy maa ja'a chajtøjc-hajxiän. Mänit hajxy ñämaayyä ja'a Dioshespíritäm:

—Tøøchä Bernabé møødä Saulo nyajñdhijy coöchä nduung hajxy xtiúunät. Mwiinguéxäp hajxy jaduhñ.

³ Coø ja'a mäbøjpädøjc-hajxy jaduhñ Dyiospa'yaaxpädøøyy, mänitä Bernabéhajxy quiø'ønähgajpä møødä Saulo. Mänitä Bernabéhajxy tiu'ubøjnä møødä Saulo.

⁴ Mänitä Bernabéhajxy wyiinguejxä ja'a Dioshespíritäm coø hajxy wiädítät Diosmädia'agy-yajwa'xpä. Mänit hajxy jiiby yhädaacy maa ja'a cajpt hänäjty xiøhatiän Seleucia. Mänit hajxy hoy biarcotägø'øy. Mänit hajxy ñøcxy mejyhawiimb maa ja'a naax hänäjty xiøhatiän Chipre, ja'a mejyhagujpä. ⁵ Coø hajxy jim miejch, mänit hajxy jim biarcömänajcy maa ja'a cajpt hänäjty xiøhatiän Salamina. Mänit hajxy tiägøøyy Diosmädia'agy-yajwiingapxøøbiä maa ja'a judíos chajtøjc-hajxiän. Jimä Juan Marcos hänäjty piawädijpä nä'ä jamiøød.

⁶ Coø ja'a Bernabé ja'a cajpthuung hajxy hänäjty tøø quiøxy hawädity jim Chipre, mänit hajxy miejch maa ja'a cajpt hänäjty xiøhatiän Pafos. Jimä jäya'ay hänäjty tu'ug wiädijpä, ja'a hänäjty xøhajpä Barjesús. Judío hänäjty je'e. Wiinmahñmøød hänäjty je'e. Jaduhñ hänäjty yhøhnda'agy cooc tyijy hänäjty je'e Dyiosquexiä. ⁷ Hoyyä Barjesús ja'a Sergio Paulo hänäjty miøødnimiägu'ughadyii, ja'a hänäjty tuumbä gobernador. Coø ja'a Sergio Saulo jaduhñ miädoyhajty coø ja'a Bernabé ja'a Diosmädia'agy hajxy hänäjty miäwädity, mänitä Bernabéhajxy miøjyaaxä møødä Saulo. Miädowáambiägä Sergio Paulo ja'a Diosmädia'agy hänäjty. ⁸ Haa ja'a Barjesús, Elimas hänäjty xiøhaty hagriegoaam. Hoorä, coø ja'a Elimas jaduhñ miädoyhajty coogä Sergio Paulo ja'a Diosmädia'agy hänäjty miädowa'añ, cabä Elimas jaduhñ yhojiäwøøyy. Mänitä Elimas ja'a Sergio Paulo jia jøjcaxøøyy coø quia'a mäbøgät. ⁹ Haa ja'a Saulo, mejtstu'u hänäjty je'e xiøhajpä møødä Pablo.

Hoorä, miøødä Pablo ja'a Dioshespíritu hánajty. Mänitä Pablo ja'a Elimas wyiinhee'ppejty. ¹⁰ Mänit yhojy:

—Møjcu'uhuung, mjaanč tehṃ yhøhndaacp miičh. Jaanč tehṃ yhaxøøg miičhä mwiinmahñdy. Caj miičh myajmädsocy coo jäya'ayhajxy hoy quiuhdujthädät. Tii miičh jaduhṃ coo mwi'i miäna'añ cooc tyjy ja'a Diosmädia'agy quia'a tøyyä. ¹¹ Xyajcumädownaamb miičhä Dios. Xyajwiinxoodsaamb miičh jaduhṃ. Jecy miičh wiinds mmähmø'øwa'añ. Caj miičhä jajpä mdsoj hixa'añ, —nømä Elimas ñämaayyä.

Mänitä Elimas jiaanč wiinxoo'ch. Hobiänepiä hánajty tioonda'ay maa ñøcxø'øwät. Yhøxtaaby hánajty jaduhṃ pøn jaduhṃ wiinwidsäp. ¹² Coo ja'a Sergio Paulo jaduhṃ yhiixy nebiä Elimas hánajty tøø jiaty tøø yhabetiän, mänit yagjuøøyy. Mänitä Diosmädia'agy jiaanč mabøjcy coo tiøyyä.

¹³ Mänitä Pablohajxy jim biarcotägøøguiumbä, møødä Bernabé, møødä Juan Marcos. Mänit hajxy miejyñäjcumbä. Mänit hajxy miehch maa ja'a cajpt hánajty xiøhatiän Perga, jim maa ja'a naax hánajty xiøhatiän Panfilia. Jimä Juan Marcos wyiimbijnä nidiuhṃ. Mänit yhädaacnä Jerusalén. ¹⁴ Coo ja'a Pablohajxy jim chohñ Perga, møødä Bernabé, mänit hajxy jiaac nøcxy maa ja'a cajpt hánajty xiøhatiän Antioquia, jim maa ja'a naax hánajty xiøhatiän Pisidia. Coo ja'a poo'xxiøø yhabaaty, mänitä Pablohajxy chajtøjtägøøyy maa ja'a judíos chajtøjc-hajxiän. Mänit hajxy jiiby yhäñaaguiädaacy. ¹⁵ Ja'a häna'c-hajxy hánajty jiiby tuumbä tsajtøgooty, mänitä Diosmädia'agy hajxy quiapxy maa ja'a Moisés jecy quiujahyyän, møød maa ja'a profetahajxy jecy quiujahyyän. Mänitä Pablohajxy ñämaayyä:

—Mägu'ughajpädøjc, pø jii mijts mädia'agy hajxy mmädia'aga'añ, huuc capx hajxy, weenä cu'ughajxy miädoy.

¹⁶ Mänitä Pablo tiänaayyø'cy. Mänitä quiø'ø chajtsihy, weenä cu'ughajxy jaduhṃ yhamädoowhity. Mänit miänaañ:

—Huuc hamädoowhit hajxy nägøxiä, mijts israelitashajxy, møød mijts ca'a israelitabä. Mhaagä wiingudsähgøøbiä Dios hajxy. ¹⁷ Højts israelitabä, Dios højts nDioshajpy. Jegyhajty højtsä nhapä ndeedyhajxy hijty jim yhadsäna'ay maa ja'a naax xiøhatiän Egipto. Mänit hajxy jaduhṃ yjnähdiijä ja'a Diósäm coo hajxy hánajty quiu'ughada'añii ja'a Diósäm. Mänit hajxy jim Egipto yhøxwoobädsøømä ja'a Diósäm. Jaduhṃä Dios ja'a miäjaa yajcähxø'cy. ¹⁸ Coo hajxy jim wiomejtsä pactuum maa hánajty pøn quia'a tsäna'ayän, jim hajxy miähmøøyy juxychägui'xjomøjt. Miee'xtujpiä Dios hánajty jaduhṃ, hoyyä miädia'agy hánajty quia'a jagä yajtuunäxä. ¹⁹ Mänitä israelitashajxy jim nøcxy maa ja'a naax hánajty xiøhatiän Canaán. Ja'a jäya'ayhajxy hánajty jim

tsánaabiä, ja'a näjuxtujc-hagajptpä, cøjx hajxy yajcuhdägoyyii ja'a Diósäm. Mänit højtsä nhapä ndeedyhajxy ñaaxpaatnä. ²⁰ Mädaaxmägo'xjomøjt ja cupc hänäjty tøø yhity coo hajxy hänäjty tøø chooñ Egipito.

¹Mänitä Dios miänaañ coo cuduung hajxy miøødhädät. Jaduhñ hajxy jecy miøødhajty. Ja'a Samuel, je'eds jaac tehñ tiuun cuduung. ²¹ Mänitä cu'ughajxy miänaañ coo gobiernä hajxy mio'owøøjät, coo hajxy jaduhñ yhane'emøøjät. Mänitä Dios ja'a Saúl yajnähdiijy coo je'e tiúnät gobiernä, ja'a Cis yhuung. Benjamín ja'a Cis hänäjty jegyhajty tøø yhaphaty tøø tieedyhaty. Juxychägui'xjomøjtä Saúl jaduhñ tiuunñ gobiernä. ²² Mänitä Dios miänaannä coo Saúl jaduhñ quia'a tüunnät gobiernä. Jaduhñ miänaannä coo David jaduhñ ween tiuunnä gobiernä: "Njaançh tehñ quiumáabiøçhä David jaduhñ, ja'a Isaí yhuung. Cøxaamb jaduhñ quiudiuna'añ waambátyhøch nnäma'awa'añ", nømä Dios ja'a David jecy ñänøømy. ²³ Mänitä Jesús cujegy jiaac mejch. Ja'a Jesús ja'a David jecy yhaphajt tieedyhajt. Paadiä Dios ja'a Jesús quiejxy coo ja'a israelitashajxy jaduhñ ween min yajnähwa'açhii. Jéquiänä Dios hajxy jaduhñ yajwiinwaanøøyyä coogä yajnähwaatspä hänäjty quiexa'añ. ²⁴ Cahnä Jesús hänäjty tiägø'øynä wädiijpä, jimä Juan ja'a israelitas ja'a Diosmädia'agy hänäjty yajwiingapxø'øy coo ja'a yhaxøøgcuhdujt hajxy nägøxiä ñajtshixø'owät, møød coo ja'a Dios hajxy hamuumdu'joot wyiingudsähgø'owät, møød coo hajxy ñäbétät. ²⁵ Coo ja'a Juan hänäjty tiuumbädø'owaannä, mänit miänaañ: "Jaduhñhøch mijtsäda'a xñänømy cooc tyijy høøch nGristo. Ca'açh nje'ejä. Jímhøçhä njamiøød tu'ug jiaac medsa'añ. Maas møcmäjaamøød je'e miedsa'añ queeçh høøch. Cábøch cuhdujt jaduhñ njaty møødä nebiä cuhdujt je'e miøødän ja'a jaac medsaambä."

²⁶ 'Mägu'ughajpädøjc, højtsä Abraham jecy nhaphajt ndeedyhajtäm; møød mijts ca'a judiøspä, mwiingudsähgøøbiä Dios hajxypä. Nägøxiä ja'a Dios hajxy tøø xyajnähdiijäm coo hajxy nägøxiä xyajnähwa'adsaanäm. ²⁷ Coo ja'a Jesús quioo'ty Jerusalén, cabä cu'ughajxy hänäjty ñajuø'øy coo hänäjty je'e Dyiosquexiä. Ni ja'a teedywiindsøn'hajxy hänäjty quia'a najuøøbiä. Coo ja'a Jesús hajxy yajyagho'cä, jaduhñä Diosmädia'agy hajxy yajtøjiajty nej myiñän cujaay coo ja'a Diosquexy hänäjty yagho'oga'añii. Ja'a profetadøjc-hajxy jaduhñ jecy cujahy, ja'a Diosmädia'agy hajxy hänäjty jegyhajty mäwädiijpä. Hoyyä cu'ugä Diosmädia'agy hänäjty jia mädoj wiingusábadohaam nebiä profetadøjc ja'a Diosquexy hajxy hänäjty jia mädia'aguiän, cabä cu'ughajxy hänäjty ñajuø'øy coo ja'a Jesús hänäjty Dyiosquexiä. ²⁸ Jaduhñä

cu'ughajxy hānajt̃y tehngajnā nā'ägā mānaañ cooc tyijy ja'a Jesús hānajt̃y hanaxiä t̃øø quiädieey. Pero cab hānajt̃y jaduhñ nā'ä t̃øyyäbä. Hoy hānajt̃y quia'a jagä t̃øyyä, tehngajnā cu'ug ja'a Pilato hajxy jaduhñ nāmaayy coo ja'a Pilato ja'a Jesús yajyagho'og̃øjät. ²⁹ Coo ja'a Jesús jaduhñ jiaanč ho'cy, c̃øjx jaduhñ tĩøjiaty nebiaty jim̃ miädia'agyijän maa ja'a Diosmädia'agy myiñän. Mānit yajmānajt̃cä cruzc̃øxp. Mānit hoy yajnaaxt̃äg̃ø'yii. ³⁰ Mānitä Dios ja'a Jesús yagjujyipĩøjt̃ägajch. ³¹ Mayhoocä Jesús jaduhñ jiaac hijxä ja'a jiamiõødhajxy, ja'a hajxy hānajt̃y quipxy t̃øø piadsohndä'aguiäbä jim̃ Galilea. Quipxiä Jesús hajxy piagoo'ty Jerusalén. Hoorä, jäda'ahatiä Jesús hajxy miädiaacpä maa ja'a judiöshajxiän coogä Jesús Quiäristo.

³² 'Paady h̃øjts mijts jaduhñ nyajwiingapx̃ø'oy ja'a Jesusc̃øxpä. Jequiän h̃øjts nhap ndeedyhajxy yhawáañäxä ja'a Diösäm coogä Dios ja'a yajnähwaatspä hānajt̃y quixa'añ. ³³ Coo ja'a Jesús hajxy t̃øø xñähho'túutäm, m̃øød coo jiuyp̃ĩøjt̃ägajch, jaduhñä Jesús hajxy t̃øø xjiaanč yajnähwáatsäm. Jaduhñä Dios ja'a miädia'agy yajt̃øjiajty neby h̃øjts nhap ndeedyhajxy jecy yhawáañäxäm coogä Dios ja'a yajnähwaatspä hānajt̃y quixa'añ. Jaduhñ jim̃ myiñ c̃ujaay maa ja'a salmo miämetspän: "H̃øøch miich̃ nHuunghajpy. Jäda'ačh miich̃ t̃øø nyagjujyipĩøjt̃ägach." ³⁴ Jéquiänä Dios jaduhñ miānaañ coogä yHuung hānajt̃y yagjujyipĩøjt̃ägatsa'añ, jaduhñäc je'e quia'a pú'udsät. Jaduhñ jim̃ myiimbä c̃ujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän: "Mijts̃høch ngunuu'xaamby nébiøchä David t̃øø nyajnāma'ayän. Nyajt̃øjiadāamb̃iøch jaduhñ." ³⁵ Jaduhñ jim̃ myiimbä c̃ujaay wiingsalmojooty: "Caj miich̃ mmāna'ana'añ coo ja'a mHuungä ñi'xä quiopc piú'udsät, coo hānajt̃y t̃øø yho'ogy. Myagjujyipĩøjt̃ägatsaamby miich̃ jaduhñ", ñømä Dios ñāmaayyä. ³⁶ Hoorä, coo ja'a David jecy miähanehm̃bäd̃øoyy nebiä Dios hānajt̃y t̃øø yajnähdijjiän, mānitä David yho'nä tiägoonä. Mānit hoy ñaaxt̃äg̃ø'oy. Mānit piuutsnä. T̃øyhajt̃ jaduhñ. ³⁷ Pero ja'a Jesús, coo je'e yho'cy, cab je'e piuuch, je'eguĩøxpä coo yagjujyipĩøjt̃ägajtsä. ³⁸⁻³⁹ Mägu'ughajp̃äd̃øjc, huuc hamädoowhit hajxy, jaduhñ h̃øjts mijts nyajwiingapx̃ø'oy coo ja'a Jesús hajxy näg̃øxiä t̃øø xñähho'túutäm, m̃øød coo jadähooc jiuyp̃ĩøjt̃ägajch. P̃ønjaty jaduhñ m̃äb̃øjp, nähwa'adsaamb̃ hajxy je'e; hawa'adstuum hajxy miähm̃ø'owa'añ. Hoyyä jecyquihdujt̃ hajxy hijty nja wi'i quiudiunāñäm, ja'a Moisés jecy quiujähyyäbä, cab hajxy hoy pedyii ngudiunāñäm, paady hajxy hijty nga'a nähwa'adsāñäm. ⁴⁰ Naxy hädaa mädia'agy hajxy mdehm̃ miäb̃ögät neby h̃øjts mijts cham̃ nyajwiingapx̃ø'oyän. P̃ø caj, wehndä hajxy m̃jat m̃habētät nebiä profetad̃øjc-hajxy jecy

quiujahyyän:

⁴¹ Huuc mädown hajxy, pønjaty jaduñ mäwiingapxpejp,

myagjuø'owäp hajxy jaduñ;

mniguiu'uds mniguiuhhämeedø'owóøjöp hajxy.

Hix, hoy-yagjuøøñoch jaduñ njaanç tehñ yajcähxø'oga'añ
maa mijts mwiinduumhajxiän.

Pero cab hajxy jaduñ miäböga'añ, ja'a hajxy hamdsoo ca'a
hixaambä,

nømä Dios jecy miänaañ.

⁴²⁻⁴³ Mänitä Pablo miädiaacpädøøñä. Coö ja'a Pablohajxy
chajtøjpädsøømy mөөдä Bernabé, mänit hajxy ñämaayyä coö
hajxy jadähooc ween min miädia'agy ja'a sábado hänajty jaac
miimbä, neby hajxy hänajty tøø yhuuc mädiaacpäñ. Mänitä
Pablo jäya'ay hajxy may piadu'ubøjcä, mөөдä judíosahajxy,
mөөдä ca'a judióspähajxy, ja'a Diosmädia'agy hajxy hänajty
mäböjpä. Mänitä Pablohajxy miänaañ coö ja'a jäya'ayä Dios
hajxy homiänaajä yhajodhadät.

⁴⁴ Coö ja'a sábado hänajty jadähooc yhabáatcumbä, mänitä
cu'ughajxy jim miejch maa ja'a judíos chajtøjc-hajxiän.
Tøø ja'a cu'ughajxy hänajty miädoyhaty coö ja'a Pablo
ja'a Diosmädia'agy hänajty jadähooc miädia'agaañgumbä.

⁴⁵ Coö ja'a judíos wyiindsønñhajxy jaduñ yhjxy coö
ja'a cu'ughajxy hänajty jaanç tehñ miay tøø miech
Diosmädia'agyhamädoowhijpä, mänit hajxy jiootma'ty. Mänit
hajxy tiägøøyy mänaambä cooc tyjy ja'a Pablohajxy hänajty
yhøhnda'agy. Wiingapxpejtäbä Pablohajxy hänajty jaduñ.

⁴⁶⁻⁴⁷ Pero cabä Pablohajxy ñä'ägä möjpädaacy. Mänit hajxy
yhadsooyy:

—Jaduñ højtsä Dios tøø xwyiinguexy coö højts mijts
judióspä jayøjp nyajwiingapxø'owät ja'a mädia'agy ja'a
Jesúscøxpä. Pero caj mijts hädaa mädia'agy mnä'ägä
mädowna'añ. Coö hajxy jaduñ mga'a mäböga'añ, paady
jaduñ quia'a hawiinmatsä coö hajxy homiänaajä
mjugyhädät nebiä Dios homiänaajä jjugyhatiän. Cab højts
mijts hädaa mädia'agy nyajmөөдmädia'agaañnä. Jim højtsä
jäya'ay nøcxy nnä'ägä jajwiingapxø'owaannä, ja'a hajxy ca'a
judióspä. Jaduñ jim myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän.

⁴⁸ Coö hajxy jaduñ miädooyy, ja'a hajxy ca'a judióspä,
mänit hajxy xioonäacpøjc. Mänit hajxy tiägøøyy mänaambä
coögä Diosmädia'agy ja'a Jesúscøxpä jiaanç tehñ yhoyyä.
Mänit hajxy nägøxiä miäböjc, pønjätiä Dios hänajty tøø ya-
jnähdiy coö hajxy jjugyhada'añ homiänaajä neby je'e jju-
gyhatiän. ⁴⁹ Mänitä Diosmädia'agy ja'a Jesúscøxpä tiägøøyy
wa'xpä wiinduhmyhagajpt. ⁵⁰ Mänitä mäyøøjäya'ayhajxy

jiøjcapxøøyyä møødä to'oxiøjc-hajxy, ja'a hajxy hänajty Dioswiingudsähgøøbiä. Jaduhñ hajxy ñämaayyä coo ja'a Pablo miädia'agyhajxy quia'a mäßøjcäxät. Ja'a judíoswiindsønñhajxy jaduhñ mänaañ. Jaduhñ hajxy hänajty miänaambä coo ja'a Pablohajxy yhöxpäbo'owøøjät. ⁵¹⁻⁵² Mänitä Pablo ja'a tiecy hajxy wyiinxiyty wyiinwojpy, weenä naaxoc jaduhñ quiøxy ca'ay. Hijxtahñd hajxy jaduhñ yajcähxø'c coo ja'a jäya'ay ja'a Diosmädia'agy hajxy hänajty nämay quia'a mäßøga'añ. Pero ja'a jäya'ayhajxy hänajty mäßøjpä, jaančh tehñ xioondaacp hajxy hänajty. Höxtä piaatypä Dioshespíritu hajxy hänajty. Mänitä Pablohajxy jim chohñnä møødä Bernabé. Mänit hajxy jim ñøcxy maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Iconio.

14

¹ Mänitä Pablohajxy jim miejch Iconio. Coo sábado yhabaaty, mänit hajxy ñøcxy maa ja'a judíos ja'a cha-jtøjc-hajxiän. Mänitä Pablo ja'a Diosmädia'agy hajxy yajwiingapxøøyy. Mänitä jäya'ayhajxy may miäßøjcy, møødä judíoshajxy, møød hajxy ca'a judíospä. ² Pero cabä judíoshajxy nägøxiä miäßøjcy. Mänitä jäya'ayhajxy jiøjcapxøøyyä, ja'a hajxy hänajty ca'a judíospä, ja'a hajxy hänajty mäßøjpä. Jaduhñ hajxy jiøjcapxøøyyä coo ja'a Pablo miädia'agy hajxy quia'a mäßøjcäxät. Ja'a judíoshajxy jaduhñ mänaañ, ja'a hajxy hänajty ca'a mäßøjpä. Jaduhñ hajxy hänajty miänaambä coo ja'a Pablohajxy wyiingapxpedøøjät. ³ Jejquiä Pablohajxy jim jiaac hijty Iconio. Cabä Diosmädia'agy hajxy hänajty tsähgø'ø-tsähgø'ø ñä'a mädia'agy. Jaduhñ hajxy hänajty miädia'agy coogä Dios hajxy xjiaančh tehñ chójcäm. Madiu'u ja'a Pablo pa'am hajxy hänajty yajnaxy. Hijxtahñd hajxy hänajty yajcähxø'py jaduhñ coo ja'a Pablo ja'a Jesús ja'a miäjaa hajxy hänajty tøø mio'oyii. Hix, ja'a Jesús ja'a miäjaahaamä pa'am hajxy hänajty yajnaxy. Jaduhñä cu'ughajxy hänajty ñajuø'øy coo ja'a Dios hajxy tøyhajt xjiaančh tsójcäm. ⁴ Pero cabä cu'ughajxy hänajty tiu'ugmädia'aguiä. Näje'e ja'a judíos miädia'agy hajxy hänajty miäßøjcä. Näje'e ja'a Pablo miädia'agy hajxy hänajty miäßøjcä. Dioswiinguexiä Pablohajxy hänajty tiuumby møødä Bernabé. ⁵ Mänitä møjtuungmøødpähajxy quiojyquiapxytiuuñ coo ja'a Pablohajxy quiuhga'adsøøjät. Jaduhñä judíoshajxy piänaambä møød hajxy ca'a judíospä. ⁶ Coo ja'a Pablohajxy jaduhñ miädooyy, mänit hajxy jim piäyø'cy. Mänit hajxy ñøcxy maa ja'a naax hänajty xiøhatiän Licaonia, møød maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Listra møød Derbe. ⁷ Mänitä Diosmädia'agy hajxy jim tiägøøyy yajwiingapxøøbiä Licaonia-naaxooty wiinduhmyhagajpt.

⁸ Jimä pa'amjäya'ay hänajty tu'ug chäna'ay Listra. Tecymi-uquiä mähdiøjc hänajty tøø myiñ tøø quia'ay. Cahnä hänajty mänaa yo'oyø'ogy. ⁹ Jiaančh tehñ yhamädoowhijpiä mähdiøjc hänajty waambatiä Pablohajxy hänajty miädia'agy. Coö ja'a Pablo ja'a mähdiøjc jaduñ yhiixy coö ja'a mähdiøjcä jioot hänajty tøø piäda'agy coö miøcpøgät, møød coö hänajty miäböcy coö ja'a Pablo ja'a Jesús miäjaa hänajty miøødhajtä, ¹⁰ mänitä Pablo ja'a mähdiøjc ñämaayy:

—Pädø'øg, tänaayyø'øg.

Møcä Pablo jaduñ miänaañ. Mänitä craa jiaančh tänaayyø'cy. Mänit hoy tiägøøñä yohbiä. ¹¹⁻¹² Coö ja'a cu'ugä craa hajxy jaduñ yhiixy coö hänajty tøø miøcpøcy, mänit hajxy tiägøøyy yaaxpä yhamdsoo hayuuc-haambyhajxy:

—Tøø ja'a Zeus hajxy xñägädäacäm møødä Hermes, ja'a hajxy nwiingudsähgøøyyämbä. Tøø hajxy jaduñ ñibiäda'agyii neby jäya'ayän —nømä Pablohajxy ñänøømä.

Jaduñä Bernabé hänajty yhajodhadyii nebiä Zeusän. Haa ja'a Pablo, jaduñ hänajty je'e yhajodhájtäbä nebiä Hérmesän, je'eguiøxpä coö ja'a Pablo hänajty jiaančh tehñ miädia'agy. ¹³⁻¹⁴ Pero cabä Pablohajxy hänajty wyiinjuø'øy waambaty hajxy hänajty ñänømyii. Hoorä, jimä tsajtøjc hänajty tu'ug cajtpa'a maa ja'a cu'ugä Zeus hajxy hänajty wyiingudsähgø'øyän. Ja'a jäya'ay hänajty jim tuumbä teedy, mänitä waj may yajmejch maa ja'a Pablohajxy hänajty cajtpa'a tøø miähmø'øyän. Mayyä pøyy jaduñ yajmejtpä. Mänitä Pablohajxy tiägøøyyä wiingudsähgøøyyäbä. Ja'a cu'ughajxy møødä teedy, je'e hajxy hänajty mäwiingudsähgøøby. Mänitä teedyhajxy tiägøøyy mänaambä coögä waj hajxy hänajty yoxa'añ ja'a Pablocøxpähajxy. Hagriegohaam hajxy jaduñ miänaañ. Coö ja'a Pablohajxy jaduñ wyiinjuøøñä nebiä cu'ughajxy hänajty jiatcø'owa'añ, mänitä Pablohajxy tiägøøyy tajpä maabiä. Mänitä wyit hajxy quiøø'ch. Mänit hajxy jim tiägøøyy cu'ughagujc. Mänit hajxy yaaxy:

¹⁵ —Mägu'ughajpädøjc, ca'a højts xwyiingudsähgø'øy. Jäya'ay højts nej mijtsän. Paady højts yaa tøø nmech maa mijts mgajptän, coö højts mijtsä Diosmädia'agy nyajwiingapxø'owät, jaduñä Dios juppiä ja'a miädia'agy hajxy mmäböjcat. Jéquiänä Dios ja'a tsajt yhädiuuiñ, møødä naaxwiin, møødä meyy, møød tijaty jaac jii, cøxiä. Jaduñä Dios miäna'añ coö hajxy je'e mwiingudsähgøøñät, coö ja'a mhamdsoo cuhdujt hajxy mnajtshixøøñät, ja'a ca'a tsoobaatpä. ¹⁶ Hijty, jaduñä Dios hijty miäna'añ coö ja'a jäya'ayä yhamdsoo cuhdujt hajxy ween yajtuñ. ¹⁷ Homiänaajä ja'a Dios yajcähxø'øgy coö hojiot jiaančh tehñ miøødä maa

mijtscøxpän, møød coo yajtu'uy coo yajta'xy, møød coo ja'a camä tu'u yaghoyø'øy, jaduñ hajxy ngaayy nhúucäm jootcujc —nømä Pablohajxy miänaañ.

¹⁸ Hobiänejpä ja'a Pablo ja'a cu'ug hajxy jaduñ yajmäböjcy coo ja'a waj hajxy quia'a yóxät, coo ja'a Pablohajxy jaduñ quia'a wiingudsähgø'øwøød møødä Bernabé.

¹⁹ Mänitä judíoshajxy näje'e miejch. Antioquía hajxy hänäjty choon møød Iconio. Mänitä cu'ug hajxy yajmäböjtägajch cooc tyjy ja'a Pablohajxy hänäjty yhöñda'agy møødä Bernabé. Mänitä cu'ugä Pablo hajxy jaduñ jia ca'ch. Jaduñ hajxy hänäjty yhajodhaty coo ja'a Pablo hänäjty tøø yho'ogy, pero cab hänäjty tøø ñä'ä ho'pä. Mänitä Pablo hajxy hoy yhöxwich cajtpa'a. ²⁰ Ja'a jäya'ayä Diosmädia'agy hajxy hänäjty jaduñ tøø miäböquiäbä, mänitä Pablo hajxy hoy jiuhmugø'øy. Mänitä Pablo jadähooc wyiinmahñmejch. Mänitä Pablohajxy jaduñ jii by tiägøøguiumbä cajptooty møødä mäböjpädøjc. Cujaboomä Pablohajxy jim chohñ møødä Bernabé. Mänit hajxy ñøcxy maa ja'a cajpt hänäjty jaduñ xiøhatiän Derbe.

²¹ Coo ja'a Pablohajxy jim miejch Derbe, mänitä Diosmädia'agy hajxy tiägøøyy hawaan hayaaxøöbiä. Coo ja'a cu'ughajxy jaduñ miädooyy, mänit hajxy may miäböjcy. Mänitä Pablohajxy jim wyiimbijcumbä. Mänit hajxy jim ñøcxtägajch Listra, møød jim Iconio, møød jim Antioquía, majaty hajxy hänäjty tøø yhuuc hoobiän. ²² Ja'a jäya'ayä Diosmädia'agy hajxy hänäjty tøø miäböquiäbä, mänit hajxy wyiingapxøøyyä coo ja'a Diosmädia'agy hajxy hamuumdu'joot pianøcxät tehñgahnä, hoy hajxy jaduñ cu jia mänaḡ cu jia yajnaḡ ja'a tsaächpä ja'a peenä. Mänit hajxy jaduñ jim ñøcxät Dioswiinduum. ²³ Majatiä Pablohajxy hänäjty wiädity, wyiinguejxyp hajxy hänäjty pøn jaduñ jim túnäp wiindsøn maa ja'a tsajtøjcän. Mänitä Pablo ja'a Dios hajxy pia'yaaxy coo hajxy jaduñ quiuweendähadøøjät ja'a Diösäm, ja'a hajxy hänäjty tøø miäböquiäbä. Jaguiay jayhu'uguiä Dios hajxy hänäjty miänuu'xta'agy.

²⁴ Mänitä Pablohajxy jim ñaxøøyy møødä Bernabé maa ja'a naax hänäjty xiøhatiän Pisidia. Møød hajxy jim yhoobiä maa ja'a naax hänäjty xiøhajpän Panfilia. ²⁵ Mänitä Pablohajxy jim jadähooc miéjtscumbä Perge. Jimä Diosmädia'agy hajxy jadähooc yajwä'xcumbä. Mänit hajxy ñøcxy jadähooc Atalia. ²⁶ Jim hajxy jadähooc hoy biarcotägø'øy. Mänit hajxy jim ñøcxcumbä Antioquía maa hajxy hänäjty jaduñ tøø yhuuc tsoñdaacpän, maa hajxy hänäjty jaduñ tøø wyiinguexyiijän coo ja'a Dios ja'a tiuung hajxy tiuñät. Coo hajxy jaduñ jim miejstägajch Antioquía, yaghabejt hajxy jaduñ nebiä Dios hänäjty tøø yhane'emiän coo hajxy jaduñ tiuñät. ²⁷ Coo

hajxy jim̄ miejch Antioquía, mänitá Pablo ja'a mábøjpädøjc hajxy wiomujcy. Mänit hajxy miädiaacy nebiatiä Dios hajxy hánajty tøø piuhbedyijän, møød coo ja'a Dios cuhdujt jaduñ tøø yecy coo ja'a jäya'ayhajxy jaduñ miäbøjpät, ja'a hajxy hánajty jaduñ ca'a judíospä. ²⁸ Jejquiä Pablohajxy jim̄ yhiyty Antioquía. Xyiicy xioõndaacy hajxy jaduñ møødä mábøjpädøjc-hajxy.

15

¹ Mänitá jäya'ayhajxy jaduñ jim̄ näje'e miejch Antioquía. Judea hajxy hánajty tøø choñda'agy. Mänitá mábøjpädøjc-hajxy yajñähixøøyyä coo hajxy jaduñ quiudiúnät nebiä Moisés hánajty jegyhajty tøø yhane'emiän, coo hajxy yajcircuncidarhádät. Cooc hajxy jaduñ quia'a cudiúnät, cábac hajxy jaduñ ñähwá'adsät. Ja'a jäya'ayhajxy hánajty jim̄ tsohm̄bä Judea, je'edsä mábøjpädøjc hajxy jaduñ yajñähixøøyy. ²⁻³ Pero cabä Pablohajxy jaduñ quiumaayy coo ja'a mábøjpädøjc-hajxy jaduñ yajñähixø'owøøjät. Mänitá Pablo ja'a mädia'agy hajxy jaduñ yajcapxiøøyy coo ja'a mábøjpädøjc-hajxy jaduñ quia'a mábøgät neby hajxy hánajty tøø yajñähixø'oyijän coo hajxy tsipcøxp yajcircuncidarhádät. Mänitá Pablohajxy jim̄ quiejxä Jerusalén møødä Bernabé, møødä wiinghäna'c-hajxy. Ja'a mábøjpädøjc-hajxy jaduñ mäguejx coo ja'a tsip ja'a pleetä jaduñ ween nõcxy yajcøxy yajmay. Ja'a jäya'ayhajxy hánajty jim̄ tuumbä Jerusalén maa ja'a tsajtøjcän, je'edsä tsip ja'a pleetä hajxy hánajty miøødyajcøxaamby miøødyajmayaamby, jaduñ hajxy quia'a tsipyajpädø'nät. Coo ja'a Pablohajxy jim̄ tiu'ubøjcy Antioquía, mänit hajxy jim̄ ñaxøøyy maa ja'a naax hánajty xiøhatiän Fenicia, møød jim̄ maa ja'a naax hánajty xiøhatiän Samaria. Jim̄ä Pablo ja'a mábøjpädøjc hajxy miøødmädiaacy, ja'a hajxy hánajty tsánaabiä jim̄ Fenicia møød jim̄ Samaria. Jaduñä Pablohajxy miädiaacy coogä jäya'ayä Diosmädia'agy hajxy hánajty tøø piadu'ubøcy, ja'a hajxy hánajty ca'a judíospä, møød coogä yhamdsoo cuhdujt hajxy hánajty tøø ñajtshixøøñä. Coo ja'a mábøjpädøjc-hajxy jaduñ miädooyy, mänit hajxy jaduñ jiaançh tehñ xioõndaacy.

⁴ Coo ja'a Pablohajxy jim̄ miejch Jerusalén møødä Bernabé, mänitá mábøjpädøjc-hajxy jim̄ yhamugøøyy maa ja'a tsajtøjcän, møødä Dioswiinguexypähajxy, møødä tsajtøjc-wiindsøñhajxy. Mänitá Pablohajxy miädiaacy nebiatiä Dios hajxy hánajty tøø piuhbedyijän. ⁵ Jim̄ä fariseoshajxy näje'ebä. Tøø ja'a Diosmädia'agy hajxy hánajty miäbøjpä ja'a Jesucristocøxpä. Mänit hajxy tiänaayyø'cy. Mänit hajxy miänaañ:

—Tsipec̄xpä m̄abøjpadøjc-hajxy yajcircuncidarhájpat, hoy hajxy jaduhñ quia'a jagä judíospä; weenä mädia'agy hajxy jaduhñ quiudiuñ nebiä Moisés jecy yhanehmiän —nõmä fariseoshajxy miänaañ.

6 Mänitä Dioswiingueypähajxy yhamugøøyy mõødä tsajtøjc-wiindsõñhajxy. Mänit hajxy tiägøøyy mädiaacpä waambatiä fariseoshajxy tøø miäna'añ. ⁷ Mänitä Pedro tiänaayyø'cy mädiaaccujc. Mänit yajcapxøøyy:

—Puhya'adiøjc, mnajuøøby hajxy jaduhñ coochä Dios jecy xwyiinguejxy coochä jäya'ayä Diosmädia'agy nyajwiingapxø'øwät, ja'a hajxy ca'a judíospä, coo hajxy miäbögät, jaduhñ hajxy ñähwa'ads quiuhwä'adsät. ⁸ Haa ja'a Dios, xyhixyhájtämä njootä njuøhñdyhajxy. Coo ja'a Diosmädia'agy hajxy jaduhñ miäbøjcy, ja'a ca'a judíospä, mänitä Diosh-espíritu hajxy mióoyyabä, nebiä Dios ja'a yHespíritu hajxy tøø xmióoyyäm højtshájtäm. Jaduhñä tøyhajt hajxy nmøødhájtäm coo ja'a nähwaatstaact hajxy jaduhñ piaatpä, neby højts tøø nbáatäm. ⁹ Tu'cuhdujtä Dios hajxy tøø xyajnáhwaats tøø xyajcuhwáatsäm mõødä cajpä judíospähajxy. Coo hajxy jaduhñ tøø miäbøjpä, paadiä piojpä quiädieeyhajxy tøø ñähwaatspä. ¹⁰ Pero jaduhñ mijts mja mäna'añ coo ja'a cajpä judíospä ja'a mädia'agy hajxy jaduhñ quiudiúumbät nebiä Moisés jecy yhanehmiän. Ni højts pedyii nga'a cudiúunäm, højts judíoshájtäm. Ni højtsä nhapä ndeedyhajxy hijty jegyhajty hoy quia'a cudiúunämbä. Coo mijts jaduhñ mja mäna'añ coo ja'a cajpä judíoshajxy jaduhñ quiudiúumbät, jaduhñ hajxy myajcähxø'øgy nebiä Dios ja'a miädia'agy hajxy mga'a m̄abøjcäbän. ¹¹ Pero jaduhñ hajxy nnajuøøyyäm coo ja'a Jesús hajxy tøø xñä'ä yajnáhwáatsäm tu'cuhdujt, mõød højts judíospähájtäm, mõødä cajpä judíoshajxy. Hojiootä Jesús jaduhñ miøødhajpy maa højtscøxphájtäm —nõmä Pedro miänaañ.

¹² Mänitä m̄abøjpadøjc-hajxy miädiaacpådøøyy, ja'a hajxy hánajty jim̄ tsánaabiä Jerusalén. Mänitä Pablohajxy tiägøøyy mädiaacpä mõødä Bernabé nebiatiä Dios ja'a miäjaa hánajty tøø yajcähxø'øgy maa ja'a jäya'aguiøxpähajxiän, ja'a cajpä judíospähajxy, mõød nebiatiä Pablo ja'a hoy-yagjuøøñajatypä hajxy hánajty tøø tiuñ. ¹³ Coo ja'a Pablohajxy jaduhñ miädiaacpådøøyy, mänitä Santiago miänaañ:

—Puhya'adiøjc, huuc tunä mayhajt hajxy, huuc hamädoowhit hädaa mädia'agy hajxy. ¹⁴ Jaduhñä Simón tøø miädia'agy coo ja'a Dios ja'a hojioot miøødhajnä maa ja'a jäya'aguiøxpähajxiän, ja'a hajxy cajpä judíospä, mõød coo ja'a Dios wyiimbiy pønjaty jaduhñ quiu'ughädäp. ¹⁵ Jaduhñ jim̄ myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän nebiä

profetadøjc-hajxy jecy quiapxy miädiaaquiän coo ja'a Dios hojioot hänajty miøødhada'añ maa ja'a jäya'aguiøxpähajxiän, ja'a hajxy cajpä judíospä. Jaduhnä profeta Amós jecy quiujahy quiuguee'ch ¹⁶ coo ja'a Dios jaduñ miänaañ:

Nguexáambiøchä nguguexy coo ween jaduñ yhanehmbä nebiä David jecy yhanehmiän,

¹⁷ jaduñhöchä jäya'ayhajxy xwyiingudsähgø'øwät,

ja'a hajxy cajpä judíospä, pønjátyhøch tøø nwiimbiy cooch je'e ngu'ughädät.

¹⁸ Jéquiänä Dios jaduñ miänaañ coo jaduñ yajtøjiada'añ.

¹⁹ Mänitä Santiago jiaac mänaañ:

—Tøyhajt jaduñ nebiä Diosmädia'agy miäna'añän. Cab jaduñ yhahixø'øy coo ja'a mæbøjpädøjc hajxy nhanéhämät, ja'a hajxy ca'a judíospä. Cab hajxy nnämäayyänät coo højtsä nguhdujt hajxy xpiahíxämät, højts judíoshájtäm.

²⁰ Jaduñ mæbøcypiä, tsøc hajxy yajnäjaayøøyyäm coo hajxy jaduñ quia'a tsú'udsät tijatiä jäya'ayhajxy tøø yoxy quepychechwiinduum, møød coo wiingto'oxiøjc hajxy quia'a møødmá'awät, møød coo animal hajxy quia'a tsú'udsät ja'a jañ'øxie'xypä, møød coo animalnø'ty hajxy quia'a hu'ug quia'a jøø'xät. ²¹ Jaduñä Moisés jecy quiujahy coo højts jaduñ nguhdujthájtämät, højts judíoshájtäm. Jaduñ højts wiindu'ugpoo'xxiøø nyajnahixøøyyäm maa ja'a tsajtøjcän wiinduhmyhagajpt.

²² Mänitä mæbøjpädøjc-hajxy nägøxiä quiojyquiapxyhajty møødä Dioswiinguexyypähajxy, møødä tsajtøjc-wiindsønhajxy, coo ja'a cunocy hajxy jim quiéxät Antioquía, coo ja'a Pablo-hajxy miødhadøøjat møødä Bernabé. Mänitä Judashajxy jaduñ wyiinguejxä møødä Silas coo hajxy jaduñ quiunocyhädät. Jimä Judashajxy hänajty quiopc-haty møødä Silas maa ja'a tsajtøjcän. Mejtstu'u ja'a Judas hänajty xiøhaty møødä Barsabás. ²³ Mänitä mæbøjpädøjcä nocy hajxy yhädiuñ. Mänitä Pablo ja'a nocy hajxy yajcø'ødägøøyyä coo hajxy miänøcxät Antioquía. Jaduñä nocy hajxy quiujahy:

“Puhya'adiøjc, mijts hädaa nocy nyajnäguejxyp, mijts ca'a judíospä, coo ja'a Diosmädia'agy hajxy tøø mmæbøcy, pønjaty jim tsánaaby Antioquía, møød jim Siria, møød jim Cilicia. Højts hädaa nocy tøø nhädiuñ, højts mæbøjpädøjc yaa hijpä Jerusalén, møødä Dioswiinguexyypähajxy, møødä tsajtøjc-wiindsønhajxy. ²⁴ Tøø højts jaduñ nmädoyhaty coo højtsä nmägu'ughajpähajxy näje'e jim tøø yhoy maa mijtsän. Ca'a yhöjts jaduñ nguejx; hamdsoo joot hajxy jim tøø ñøcxy. Jaduñ højts tøø nmädoyhaty coo mijtsä häna'c xjia wi'i wyiinhøøna'añ, ja'a hajxy jim tøø yhöyyäbä maa mijtsän, møød coo mijts näje'e tøø myajwiinhøøñ. ²⁵ Coo

mijtsä häna'c jaduñ xjia wi'i wyiinhøøna'añ, paady højts tøø ngojyquiapxyhaty coo højtsä nmägu'ughajpä nämetsc jim nguéxät maa mijtsän näguipxy møødä Pablo møødä Bernabé. Højtsä Pablo njaanč tehñ chojpy njaanč tehñ pia'häyooby møødä Bernabé. ²⁶ Jaanč tehñ yhooyä Pablo ja'a Jesucristo hajxy miäduñ. Coo hajxy jaduñ hoy miäduñ, paady hajxy mayhooc tøø jia wi'i yagho'oga'añii. ²⁷ Ja'a Judas højts nwiinguejxyp møødä Silas coo hajxy jim ñøcxät maa mijtsän. Hajäya'ayhaam mijts jaduñ xmiøødmädia'aga'añ waambaty højts cham njaay ngueečhän nocyquiøxp. ²⁸⁻²⁹ Jaduñ højtsä Dioshespíritu tøø xmiøødcjojyquiapxyhaty coo mijts nhané'emät coo hajxy mga'a tsú'udsät mädyijaty animal ja'a häna'c tøø yoxy quepychechwiinduum, møød coo animal hajxy mga'a tsú'udsät ja'a jañø'xiee'xypä, møød coo wiingto'oxiøjc hajxy mga'a møødmá'awät. Coo hajxy jaduñ mgudiúnät, jaduñ hajxy mniyaghoyø'øwøjät. Cabä wiingcuhdujt yaghane'ema'añ. Ja'a Dios hajxy jaduñ xcwieendähädäp." Jaduñnä mabøjpädøjcä nocy hajxy yhädiuuñ, ja'a hajxy hänajty jim hijpä Jerusalén.

³⁰ Mänitä Pablohajxy jim tiu'ubøjcy møødä Bernabé, møødä Judas, møødä Silas. Mänit hajxy jim ñøcxy Antioquía. Coo hajxy jim miejch, mänitä mabøjpädøjc-hajxy nägøxiä jim yhamugøøyy maa ja'a tsajtøjcän. Mänitä Pablo ja'a mabøjpädøjcä nocy hajxy yajcø'ødägøøyy. ³¹ Mänitä mabøjpädøjcä nocy hajxy quiapxy. Mänit hajxy jiaanč tehñ jootcugøøyy je'leguiøxpä coo hajxy jaduñ quiapxmøcpøjcä nocyhaam. ³² Mänitä Diosmädia'agy hajxy yajwiingapxøøyyä. Ja'a Judashajxy jaduñ capx møødä Silas. Yoñ hajxy jaduñ quiapxy miädiaacy. Diosquexiä Judashajxy hänajty møødä Silas nämetsc. ³³ Maxiøø ja'a Judashajxy jim yhiyty Antioquía møødä Silas. Coo hajxy hänajty wyiimbidaannä, mänit hajxy ñämaayy coo ja'a Dioscujú'uyäp hajxy jim nøcxy yecy Jerusalén. Mänitä Judashajxy ñøcxnä Jerusalén maa hajxy hänajty tøø yhuuc tsohndaacpän. ³⁴ Pero cabä Silas ja'a Judas pianøcxy. Jim miähmøøyy Antioquía ³⁵ näguipxy møødä Pablo møødä Bernabé. Mänitä Diosmädia'agy hajxy tiägøøyy yajwiingapxøøbiä näguipxy møødä mabøjpädøjc-hajxy nämaybiä.

³⁶ Mänitä Pablo ja'a Bernabé cujecy ñämaayy:

—Jam jadähooc wädíjtäm majatiä Diosmädia'agy hoy nya-jwá'xäm. Jamä mabøjpädøjc cuhíjxäm pø tehngahnä ja'a Diosmädia'agy hajxy hoy pianøcxy.

³⁷ Jia nähadsoow ja'a Bernabé jaduñ. Mänit jaduñ jia mänaañ coo ja'a Juan Marcos hajxy cu miødhajty. ³⁸ Pero cabä Pablo jaduñ miänaañ coo ja'a Juan Marcos hajxy jaduñ

miødhádát je'eguiøxpä coo ja'a Juan Marcos hajxy hänäjty tøø piuhwa'ächii mänaa hajxy hänäjty jim wiäditiän Panfilia maa ja'a Diosmädia'agy hajxy hänäjty yajwa'xiän. ³⁹ Coo ja'a Pablo hänäjty quia'a tu'ugmädia'aguiä møødä Bernabé, paady hajxy mänit ñiwia'xä. Mänitä Bernabé ja'a Marcos wiowø'cy. Mänit hajxy tiägøøyy barcojooty. Mänit hajxy jim ñøcxy mejyhawiimb maa ja'a naax hänäjty xiøhatiän Chipre. ⁴⁰ Haa ja'a Pablo, mänit je'eduhñ miänaañ cooc ja'a Silas hänäjty miøødwädita'añ. Mänitä mæbøjpädøjcä Dios hajxy miänuu'xtaacy coo ja'a Pablohajxy piuhbedøøjat. Mänitä Pablohajxy tiu'ubøjnä møødä Silas. ⁴¹ Mänit hajxy jim ñaxøøyy Siria møød jim Cilicia. Majatiä Pablohajxy hänäjty wiädity, jimä mæbøjpädøjc hajxy hänäjty quiapxmøcpøcy.

16

¹ Mänitä Pablohajxy jim ñøcxy Derbe. Coo hajxy jim tiu'ubøjcumbä, mänit hajxy jim ñøcxumbä Listra. Jimä craa hajxy tu'ug hoy piaady. Timoteo ja'a craa hänäjty xiøhaty. Miäbøjpiä Timoteo ja'a Diosmädia'agy hänäjty. Ja'a Timoteo ja'a tiajjä, judía hänäjty je'e. Jaanä miäbøjpiä Diosmädia'agy hänäjty je'ebä. Ja'a Timoteo ja'a tieediä, ca'a hänäjty je'e jiidíosä. ² Quiumaabiä mæbøjpädøjcä Timoteo hajxy hänäjty, ja'a hajxy hänäjty jim tsänaabiä Listra møød jim Iconio. ³ Mänitä Pablo ja'a Timoteo ñämaayy coo hänäjty miøødwädita'añ. Pero cahnä Timoteo hänäjty yajcircuncidarhaty. Mänitä Pablo ja'a Timoteo yajcircuncidarhajtä, jaduñä judíoshajxy jaduñ quia'a jootmä'adät. Hix, ñajuøøbiä judíoshajxy hänäjty nägøxiä coo ja'a Timoteo hänäjty quia'a yajcircuncidarhatyñä. Coo ja'a Timoteo ja'a tieedy hänäjty quia'a judíosä, paadiä Timoteo hänäjty quia'a yajcircuncidarhatyñä. ⁴ Mänitä Pablohajxy tiägøøyy wädijpä cajpt-cajpt møødä Silas møødä Timoteo. Majaty hajxy hänäjty wiädity, jimä mæbøjpädøjc hajxy hänäjty yajmädojhaty waambatiä Dioswiinguexypähajxy hänäjty tøø yhane'emiän, møødä tsajtøjc-wiindsøñhajxy, ja'a hajxy hänäjty jim hijpä Jerusalén. ⁵ Jaanä jaduñä Pablo ja'a mæbøjpädøjc hajxy hänäjty quiapxmøcpøjpä wiinduhmyhagajpt, paadiä mæbøjpädøjcä Diosmädia'agy hajxy hänäjty hoy jiaac tehñ miäbøcy. Møød hajxy hänäjty jiaac tehñ miayø'øy jabom-jabom.

⁶ Pero cabä Pablo cuhdujt hajxy choj mooyyä ja'a Diosh-espíritäm coo ja'a Diosmädia'agy hajxy jim nøcxy yajwa'xy Asia. Paady hajxy jim jiaac wädijty Frigia møød jim Galacia. ⁷ Mänit hajxy jim miejch maa ja'a naax hänäjty xiøhatiän Misia. Mänit hajxy jia mänaañ coo hajxy jim ñøcxät maa ja'a

naax hänajty xiøhatiän Bitinia. Pero cabä Jesús yhEspíritu jaduñ miänaañ coo hajxy jim ñöcxät. ⁸ Coo hajxy jim ñaxøøyy Misia, mänit hajxy jim miejch maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Troas. ⁹ Mänitcoodsä Pablo jäya'ay tu'ug wyiinhijxy. Jim hänajty chooñ maa ja'a naax hänajty xiøhatiän Macedonia. Tänaaby hänajty jaduñ. Mänitä Pablo ñämaayyá: “Huuc tunä mayhajt, jam højtsä Diosmädia'agy yajwiingapxøøyyäc jim Macedonia.” Jaduñä Pablo miänuu'xtaacä. ¹⁰ Coo ja'a Pablo jaduñ wyiinhijxy, mänit højts jaduñ nwiinmaayy coo højts jim njaançhöcät Macedonia. Jaduñ højts hänajty nwiinjuø'oy coo højtsä Dios hänajty tøø xwyiinguexy coo højtsä Diosmädia'agy jim nøcxy nyajwa'xy.

¹¹ Mänit højts hoy nbarcotägø'oy. Mänit højts jim ndsohñ Troas. Mänit højts nnøcxy mejyhawiimb maa ja'a naax hänajty xiøhatiän Samotracia. Mejyhagujcä naax jaduñ. Cujaboom højts jadähooc nbarcotägøøguiumbä. Mänit højts njaac nøcxy mejyhawiimb maa ja'a cajpt hänajty jaduñ xiøhatiän Neápolis. Coo højts jim nmejch mejyhawiimb, mänit højts nbarcopädsøømnä. ¹² Mänit højts nnøcxcumbä maa ja'a cajpt hänajty jaduñ xiøhatiän Filipos, jim Macedonia-naaxpa'a. Jimä Rómabä jäya'ayhajxy hänajty nämay chäna'ay. Jim højts jaduñ maxiøø nhijnä. ¹³ Coo ja'a poo'xxiøø yhabaaty, mänit højts jim nnøcxy mõjnøøba'a, jim cajtpa'a. Jimä judíos ja'a Dios hajxy hänajty naxy pia'ya'axy. Jimä to'oxiøjc-hajxy hänajty näje'e tøø yhamugø'oy. Mänit højts jim nhøxtaacy. Mänit højtsä jäya'ay ndägøøyy yajmøødmädiaacpä ja'a Diosmädia'agy, ja'a hajxy hänajty tøø yhamugø'oyäbä. Haagä to'oxiøjc hajxy hänajty je'e. ¹⁴ Tu'jäya'ay hänajty xiøhaty Lidia. Jim hänajty chooñ maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Tiatira. Hucywyit hänajty tioo'py, ja'a hojiatypä. Wyiingudsähgøøbiä Lidia ja'a Dios hänajty. Mänitä Dios ja'a Lidia yajmábøjcy waambatiä Pablo hänajty yajnähixø'oy. ¹⁵ Mänitä Lidiahajxy hoy ñäbety nägøxiä mäduhñtiä hajxy hänajty jim yhity maa ja'a tiøjcän. Mänit højtsä Lidia xñämaayy:

—Pø mmänaamb hajxy jaduñ coochä Dios ja'a miädia'agy hamuumdu'joot nmäbøjçä, jam hajxy jim mejtsta'ag maachä ndøjçän —nøm højts jaduñ xñämaayyho'cy.

Mänit højts jim hoy nmejtsta'agy.

¹⁶ Wiinghooc højts hänajty jim nnøcxy maa ja'a Dios hajxy hänajty pia'ya'axiän. Tu'haamnøcxpä, jim højtsä cäxyiihäna'c tu'ug hoy nbaady. Cudoogø'oy hänajty je'eduhñ. Ja'a haxøøgpä hänajty miøød. Cuwiinmahñdy hänajty je'eduhñ. Cøxiä hänajty jaduñ ñajuø'oy tijaty hänajty jadaänäp tunäänäp. Majiatiä xädø'øñ hänajty ñämechii coo hänajty jaduñ cøxiä ñajuø'oy. Coo xädø'øñ hänajty mio'oyii,

cøxiä wyiindsøn hānajtj mioodiägach, mäduhñtiä hānajtj quianarhaty. ¹⁷ Mānit højtsä cäxyiihäna'c xpiadu'ubøjcy høxhaam. Mānit tiägøøyy yaaxpä jøjpä:

—Yø'ø jäya'ayhajxy, ja'a Dios hajxy miādumby, ja'a maas møc cuhdujt møødpä. Mijts hajxy xyajwiingapxø'øwaamb neby hajxy mnähwa'ads mguhwá'adsät.

¹⁸ Maxiøø højtsä quixy jaduhñ xpiawädihtj yáaxäp wāanäp. Coø ja'a Pablo jaduhñ chíjpänä coø ja'a quixy jaduhñ wyi'i ya'axy, mānitä Pablo ñäwa'wiimbijty. Mānitä Pablo ja'a haxøøgpä yhøxquejxy:

—Ja'a Jesucristocøxpøch miich nhøxquexy; pädsøm jiihy maa yø'ø cäxyiihäna'cän —nømä Pablo miānaañ.

Mānitä haxøøgpä jaduhñ jiaançh pädsøømy.

¹⁹ Coø ja'a quixiä wyiindsøn hajxy jaduhñ yhihtj coø ja'a quixy hānajtj jaduhñ tøø ñähwa'açhi, mānit hajxy jaduhñ ñajuøøyy coø ja'a quixy hānajtj jaduhñ quia'a canarhadaañä, møød coø xädø'øñ hajxy hānajtj quia'a mo'owāanänä. Mānitä Pablohajxy miajtsä møødä Silas. Mānit hajxy yajnøcxä haguhtj.

²⁰ Mānit hajxy jaduhñ ñäxø'øwøøyyä:

—Hädaa judiøshajxy, cajptyajma'p hajxy jaduhñ. ²¹ Wiinguhdujt højts xjia wi'i yajnähixø'øwāanäm. Cab hajxy hawiinmats nmäbøjçämät, je'eguiøxpä coø hajxy jim ndsøhñäm Roma —nømä Pablohajxy ñänøømä.

Ja'a quixiä wyiindsøn hajxy jaduhñ mānaañ.

²² Mānitä Pablohajxy ñäbädø'cä ja'a cú'ugäm. Mānitä cud-uunghajxy miānaañ coø ja'a Pablo ja'a wyithajxy yajtsíjxät, møød coø hajxy wiobho'ogøøjtä paxyhaam. ²³ Coø ja'a Pablohajxy hānajtj tøø wiobho'ogyii, mānit hajxy hoy chumyii. Mānitä tsumyjiäya'agwieendähajpä yhanehmä coø ja'a Pablohajxy hoy cwieendähadøøjtä. ²⁴ Mānit hajxy hoy piäda'agyii hadsihtuum jiihy pujxtøgooty. Pu'uyhawa'adsøotiä tiecyhajxy jaduhñ yhame'mújçäxä.

²⁵ Cuptsuhmdä hānajtj jaduhñ, jiihiä Pablo ja'a Dios hajxy hānajtj pia'høy pia'ya'axy. Jiihiä miädsumyjiäya'ayhajxy hānajtj jaduhñ yhamädoowhity. ²⁶ Mānitä hujx møc ñajxy. Høxtä tsäyuuyy ja'a pujxtøjç jaduhñ. Cøjxä tøgħaaw jaduhñ yhawa'açh. Møødä cadena jaduhñ cøjx pioty maa ja'a tsumyjiäya'ayhajxy hānajtj jaduhñ quiuxochän. ²⁷ Coø ja'a tsumyjiäya'agwieendähajpä mia'abiädø'cy, mānit jaduhñ yhihtj coø ja'a tøgħagø'øw hānajtj jaduhñ tøø quiøxy hawa'açh. Mānit jaduhñ miānaañ cooc tyijy ja'a tsumyjiäya'ayhajxy tøø quiøxy päyø'øgy. Mānitä espada jiuu'ty. Niyagħo'ogāanäp hānajtj jaduhñ hamdsoo je'eguiøxpä coø hajxy cu piäyø'cy. ²⁸ Mānitä Pablo yaaxy:

—Ca'a jaduñ mniyagho'ogyii. Chaa hõjts jaduñ nägõxiä. Caj põñ tõõ piäyõ'ogy —nõmä tsumyjiäya'agwieendähajpä ñämaayä.

²⁹ Jaanč tehñ chähgõõby hänäjty je'eduhñ. Hõxtä tsäyuuby hänäjty je'eduhñ. Mänitä jõõn hoy quioñ. Päyõ'õguiä tiõjtägõõguiumbä. Mänitä Pablohajxy hoy wyiinjjcäda'agyii mõõdä Silas. ³⁰ Mänit hajxy yhõxwoobädsõõmä pujxtõgooty. Mänit hajxy miäyajtõõwä:

—Wiindsõñdõjc, ja wi'i ñähwa'adsáambõch hõõch. Nébyhõch jaduñ njatcõ'õwat.

Ja'a tsumyjiäya'agwieendähajpä jaduñ mänaañ. ³¹ Mänitä Pablohajxy yhadsooy:

—Coo hajxy jaduñ mmäbõgät ja'a Wiindsõñ Jesúsõxpä, jaduñ hajxy mnähwá'adsät mäduhñtiä hajxy jim mhity maa ja'a mdõjcän.

³² Mänitä tsumyjiäya'agwieendähajpä ja'a Dioscapxy ja'a Diosmädia'agy hajxy hoy yajwiingapxõ'oyii mäduhñtiä hajxy hänäjty jim yhity maa ja'a jioõn maa ja'a tiõjcän. Ja'a Pablohajxy jaduñ mäyajwiingapxõõyy. ³³ Moññä hänäjty jaduñ. Mänitä Pablohajxy hoy yajtsi'iyii mõõdä Silas majaty hajxy hänäjty jaduñ tõõ chaaçhõ'oyän. Ja'a tsumyjiäya'agwieendähajpä jaduñ mäyajtsiiw. Mänit hajxy nägõxiä hoy ñäbety mäduhñtiä hajxy hänäjty jiiby yhity maa ja'a jioõn maa ja'a tiõjcän. ³⁴ Mänitä Pablohajxy jim wioonõcxä maa ja'a craa tiõjcän. Mänit hajxy yajcaayy yaghuucä. Jaanč tehñ xioõndaac ja'a craahajxy jaduñ je'eguiõxpä coo ja'a Dioscapxy ja'a Diosmädia'agy hajxy hänäjty tõõ miäbõcy.

³⁵ Coo jioõõyy, mänitä cuduungä policia hajxy quiejxy maa ja'a pujxtõjcän. Mänitä policia ja'a tsumyjiäya'agwieendähajpä hajxy hoy ñäma'ay coo ja'a Pablohajxy ween yhõxmächii mõõdä Silas. ³⁶ Mänitä Pablo hoy ñämaadiägachii:

—Tõõchä cuduunghajxy jaduñ xyhane'emy coõch mijts nhõxmädsät. Nõcx hajxy jaduñ jootcujc.

³⁷ Mänitä Pablo ja'a policia ñämaayy:

—Hõjts, Roma hõjts nxõnaxy. Jaduñ hõjts cuhdujt nmõõdä nebiä Rómabä jäya'ayhajxy miõõdän. Hoy hõjts jim nja xõnaxy Roma, tõõ hõjtsä cuduung xyajwobho'ogyii hijxwiinduum. Hoy hõjts tii pojpä tii cädieey nga'a jagä mõõdä, tõõ hõjts xyajtsumyii. Hoorä, tsähdiuumbä cuduunghajxy jaduñ coo hõjts jaduñ tõõ xchaaçhtiuñ. Paady hõjts hamee'ch xjia wi'i yaghõxmasda'añii. Ween hõjts min xyhamdsoo hõxmach —nõmä policiahajxy ñämaayyä.

³⁸ Mänitä cuduunghajxy hoy yhawáañäxä waambatiä Pablo hänäjty tõõ miäna'añ. Coo ja'a cuduunghajxy jaduñ miädooyy

coogä Pablohajxy hänajty jim̄ xiønaxy Roma, mänit hajxy chähgøøbiøjcy. ³⁹ Mänitä Pablohajxy hoy ñäma'ayii møødä Silas:

—Huuc tunä mayhajt hajxy, højts huuc mämée'xäc —nømä cuduunghajxy hoy miäna'añ.

Mänitä Pablohajxy yhöxmájtsänä. Mänit hajxy miänuu'xtaacä coo hajxy jim̄ chóonät Filipos. ⁴⁰ Coo ja'a Pablohajxy piujxtøjpädsøømy, mänit hajxy jim̄ ñøcxy maa ja'a Lidia tiøjcän. Mänitä mæbøjpädøjc-hajxy jim̄ yhamugøøyy. Mänit hajxy quiapxmøcpøjcä ja'a Pablo. Mänitä Pablohajxy jim̄ chohñnä møødä Silas.

17

¹ Mayhagajptä Pablohajxy ñaxøøyy, møød jim̄ Anfípolis, møød jim̄ Apolonia. Mänit hajxy jim̄ miejch maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Tesalónica. Jim̄ä judíos ja'a chajtøjc-hajxy hänajty tu'ug. ² Jaduhñä Pablo hänajty quiuhdujthaty coo jaduhñ chajtøjyo'oy. Wiindu'ugpoo'xxiøø hänajty jaduhñ jim̄ ñøcxy maa ja'a tsajtøjcän. Tägøøghoocä Pablo jim̄ yhooyy maa ja'a tsajtøjcän jim̄ Tesalónica. Jim̄ä Pablo ja'a jäya'ay hänajty miøødcapxy miøødmädia'agy. Ja'a Diosmädia'agy hajxy hänajty yajcapxiøøby. ³ Jaduhñä Pablo hänajty quiapxtøy coo jaduhñ jim̄ myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän coogä Dios ja'a Mesías hänajty yaa quiexa'añ hädaa yaabä naaxwiin, møød cooc hänajty yho'oga'añ, møød cooc hänajty jiuypiojtägatsa'añ:

—Ja'a Jesúshøch mijts nyajmøødmädiaacyy. Jue'e je'e, ja'a Mesías je'e, ja'a Dios jecy ñänøømäbä cooc hänajty yaa quiexa'añ ho'pä —nømä Pablo miänaañ.

⁴ Näje'e ja'a judíoshajxy miäbøjcy. Nämayyä jäya'ayhajxy miäbøjpä, ja'a hajxy hänajty ca'a judíospä, ja'a Dios hajxy hänajty wiingudsähgøøbiä. Nämayyä to'oxiøjc-hajxy miäbøjpä, pønjataiä ñihyhaphajxy hänajty jim̄ tuungmøød haguyc. Mänitä Pablohajxy miägu'ugpøjcä møødä Silas, ja'a jäya'ayhajxy hänajty tøø miäbøquiäbä. ⁵ Coo ja'a Pablohajxy jaduhñ miägu'ugpøjcä, mänitä judíoshajxy jiootma'ty, ja'a hajxy hänajty ca'a mäbøjpä. Mänitä haxøøghäna'c-hajxy hoy wioomugyii. Mänit hajxy ñämaayyä coo hajxy ween quiajptyajma'ady. Mänitä haxøøgiäya'ayhajxy miädoyhajty cooc tyijy ja'a Pablohajxy hänajty jim̄ tøø miech maa ja'a Jasón ja'a tiøjcän. Jue'e ja'a haxøøgiäya'ayhajxy hänajty jiatcø'owa'añ møødä judíoshajxy, jim̄ä Pablohajxy hänajty yajnøcxa'añii haguyc. Mänitä Jasón ja'a tiøjc hadsip yhajahmduütäxä.

⁶ Coo ja'a Pablohajxy jim̄ quia'a paatä, mänitä Jasónhajxy jim̄ wyitsnøcxä haguyc hadsip, møødä mäbøjpädøjc-hajxy näje'e. Mänitä judíoshajxy tiägøøyy yaaxpä jøjpä, ja'a hajxy hänajty ca'a mäbøjpä:

—Ja'a Pablohajxy, cajptyajma'pä hajxy jaduhñ wiädity homiaajä. Tøø hajxy yaa miejtspä. ⁷ Jim hajxy miejtsta'agy maa ja'a Jasón ja'a tiøjcän, paadiä Jasón ja'a pojpa miøødäbä. Homiaajä Pablohajxy jaduhñ wiädity, jaduhñä cu'ug hajxy jiøjcapxø'oy coo ja'a gobiernä miädia'agy hajxy quia'a mäbøjcänät, ja'a jim møjhajpä Roma. Jaduhñä Pablohajxy yhøhndaacpä cooc tyijy ja'a Jesús jaduhñ miøjhajpä nebiä gobiernän —nømä judíoshajxy miänaañ, ja'a hajxy hánajty ca'a mäbøjpä.

⁸ Coo ja'a cu'ughajxy jaduhñ miädooyy møødä møjhajpähajxy, mänit hajxy tiägøøyy yaaxpä waambä. ⁹ Mänitä Jasónhajxy ñiñähjuudiutä møødä mäbøjpädøjc-hajxy, ja'a hajxy hánajty tøø miächíjábä. Mänit hajxy yhøxmájtšanä.

¹⁰ Coo quioodsøøyy, mänitä Pablohajxy ñämaayyä møødä Silas coo hajxy jim chónät, coo hajxy ñøcxät jim maa ja'a cajpt hánajty xiøhatiän Berea. Ja'a mäbøjpädøjc-hajxy jaduhñ mänaañ. Mänitä Pablohajxy jim jiaançh nøcxy Berea. Coo hajxy jim miejch, mänit hajxy ñøcxy maa ja'a judíos chajtøjc-hajxiän. ¹¹ Mänitä Diosmädia'agy hajxy tiägøøyy yajnahixøøbiä. Coo ja'a judíoshajxy jaduhñ miädooyy, mänit hajxy jaduhñ jiootcugøøyy. Cab hajxy jaduhñ jiootma'ty nebiä miäjudíoshajxy hánajty tøø jiootma'adiän jim Tesalónica. Mänitä Diosmädia'agy hajxy tiägøøyy capxtaacpä jabom-jabom pø jaançh tøyhajt hánajty jaduhñ nebiä Pablo hajxy hánajty miädia'aguiän. ¹² Paady hajxy jaduhñ may miäbøjcy. Møødä jäya'ayhajxy may miäbøjpä, ja'a hajxy hánajty ca'a judíospä, møødä møjhajpädøjc-hajxy, ya'adiøjc-hajxy møødä to'oxiøjc-hajxy. ¹³ Ja'a jäya'ayhajxy hánajty jim tsánaabiä Tesalónica, ja'a hajxy judíospä, coo hajxy jaduhñ miädoyhajty coo ja'a Pablo ja'a Diosmädia'agy hánajty jim yajwa'xy Berea, mänit hajxy jiootma'ty. Mänitä jäya'ayhajxy Beréabä hoy jiøjcapxø'oyii coo ja'a Pablo ja'a miädia'agy quia'a mäbøjcäxät. ¹⁴ Ja'a jäya'ayä Diosmädia'agy hajxy hánajty mäbøjpä jim Berea, mänit hajxy miänaañ coo ja'a Pablo jim chónät, coo wiingtuum ñøcxät mejypia'a. Paady hajxy jaduhñ miänaañ je'eguiøxpä coo hajxy hánajty chähgø'oy coo ja'a Pablo cøxypänejpiä tiunøøjät. Coo ja'a Pablo jim jiaançh tsohñ Berea, jimä Silashajxy miähmøøyy møødä Timoteo. ¹⁵ Yajmøødquejxä ja'a Pablo ja'a mäbøjpädøjc nämetsc nädägøøg. Coo ja'a Pablohajxy jim miejch mejypia'a, mänit hajxy biarcotägøøyy. Mänit hajxy ñøcxy barcojooty maa ja'a cajpt hánajty xiøhatiän Atenas. Coo hajxy jim miejch, mänitä Pablo jiamiøødhajxy wyiimbijnä. Mänitä Pablo capxy jim quiejxy Berea coo ja'a Silashajxy jim paquiä ñøcxpät Atenas møødä Timoteo, coo ja'a Pablo hajxy jim piädät.

¹⁶ Jimä Pablo ja'a Silas hänajty yhahixy Atenas mөөдä Timoteo, mänitä Pablo yhijxy coo tsaasaandä hänajty jim jiaanč tehм miayyä cajptooty. Je'e ja'a cu'ughajxy hänajty wyiin-gudsähgөөby. Coo ja'a Pablo jaduhн yhijxy, mänit jiaanč tehм jiootmayhajty. ¹⁷ Naxiä Pablo hänajty jim ñөcxy maa ja'a judíos chajtөjc-hajxiän. Ja'a Jesucristocөxpä ja'a Pablo hänajty jim yajcapxy yajmädia'aguiө'oy mөөдä judiöshajxy, mөөдä jäya'ayhajxy ca'a judiöspä, ja'a Dios hajxy hänajty wiingudsähgөөbiä. Jabom-jabomä Pablo hänajty jim ñөcxy cajtcujc. Mөөд jimä Pablo ja'a Jesucristocөxpä hänajty yajcapxy yajmädia'aguiөөbiä mөөдä cu'ug, ja'a hajxy hänajty jim yohby najxpä. ¹⁸ Mänitä jäya'ayä Pablo hajxy näje'e wyiingumedsөөyy. Cujwa'xy hajxy hänajty yhabөcy ja'a epicureodөjcä miädia'agy. Mөөд cujwa'xy hajxy hänajty yhabөjpä ja'a estoicodөjcä miädia'agy. Mänit hajxy näje'e miänaañ:

—Yө'ө craa, jaanč tehм yajcumayaamb yө'өduhн cooc tyijy jiaanč tehм yhöxpөquiä. Pero cap yө'өduhн tii ñä'ägädä jaty —nөmä Pablo jaduhн ñänөөmä.

Mänitä wiinghäna'c-hajxy miänaañ:

—Jäguem yө'ө craa chooñ. Wiingdiosäda'a miädiaacyy.

Paady hajxy jaduhн miänaañ, je'eguiөxpä coo ja'a Pablo ja'a Jesucristo hänajty miädia'agy, cooc hajxy hoy xñähho'túutäm, mөөд cooc jadähooc jiuypiojtägajch. ¹⁹ Mänitä Pablo jim wioonөcxä maa ja'a tunhuung hänajty xiөhatiän Areópago. Jimä jäya'ayhajxy hänajty may төө yhamugө'oy. Mänitä Pablo ñämaayyä:

—Hөjts hawáañac tii miich jaduhн mmädiaacyy hawiinjemybiä. ²⁰ Jaanč tehм wyiing miich jaduhн mmädia'agy. Hөjts capxwíjjac neby jaduhн miädia'agytiägө'yän —nөmä Pablo miäyajtөwä.

²¹ Hix, ja'a jäya'ayhajxy hänajty jim tsänaabiä Atenas, mөөдä jäya'ayhajxy hänajty jim hadsänaabiä, jaduhн hajxy hänajty quihdujthaty coo hajxy hänajty cөxiä wiinä miädowa'añ, ja'a hänajty hawiinjemybiä.

²² Mänitä Pablo tiänaayyө'cy cu'ughagujc. Mänit miänaañ:

—Mägu'ughajpädөjc, mijts yaa tsänaabiä Atenas, төөч jaduhн nhixy coo mijtsä tsaasaandä madiu'u mwiingudsähgө'oy. ²³ Mayhitä wiingudsähgөөdiaact hajxy mmөөдä. Tөөчhä altar tu'ug nhixy coo letra jaduhн yuugjaay miөөdä: “Jii ja'a Diosäda'a tu'ug, cahnä pөн yhixyñä. Je'e yhaltar hädaa.” Hoorä, mwiingudsähgөөby yө'ө Dios hajxy jaduhн, hoy hajxy mga'a jagä hixyhatyñä. Pues je'eч mijts jaduhн nyajmөөdmädiaacyy.

²⁴ 'Ja'a Dióshøch jaduhñ nmädiacypia, cøxiä je'e yhädiuñ møød hädaa yaabä naaxwiimbä, møød tijaty yaa hijp. Wiindsøn_hajp je'e jim tsajpootyp møød hädaa yaabä naaxwiin. Cøxiä wiinä jaduhñ yhane'emy homiaajä. Cab jaduhñ jiiby chäna'ay tsajtøgooty, ja'a jäya'ayhajxy jaduhñ yhädiuumbiä. ²⁵ Cabä Dios tii yajmaajiaty. Cab jaduhñ miäna'añ coo højts nbuhbéjtämät. Pero jaaya'ay hajxy cøxiä xmióoyäm tijaty hajxy nyajmaajijätäm, møødä jugyhajt, møødä poj, cøxiä.

²⁶ 'Tu'ug jäya'ay ja'a Dios jecy yhädiuundsohñ. Je'e hajxy nägøxiä nhøjxhajtäm ndecyhajtäm mäduhñtiä hajxy yaa ndsänäayäm hädaa yaabä naaxwiin wiinduhmyhagajpt. Cahnä Dios hajxy hänajty xyhädiuunäm, tøoyäm hajxy hänajty xyajnähdijäm mänaa hajxy nmiin ngähwämät, maa hajxy ndsanaayy nhäyóowämät. ²⁷ Chojiä Dios ja'a jioot jaduhñ coo hajxy nwiingudsähgøoyämät, paady hajxy tøø xyhädiuunäm. Coo ja'a Dios hajxy hamuumdu'joot nba'yäaxämät, xyhadsóowäm hajxy jaduhñ. ²⁸ Hix, jaaya'ay hajxy xyagjugyhajtäm. Jaduhñ hajxy tøø xquiunú'xäm coo hajxy ndsanaayy nhäyóowämät, møød coo hajxy nyohy nnäxämät. Jaduhñä yaabä jäya'ayhajxy näje'e tøø quiujaay coogä Dios hajxy xyhuunghajtäm. ²⁹ Tøyhajt jaduhñ coo ja'a Dios hajxy xyhuunghajtäm. Pero coo jäya'ayä jäya'ayhahädiuunnaxy hajxy yhädiuñ, jue'e hajxy yajtuumbi, oro, møødä poobhoro, møødä tsaä. Cab jaduhñ yhahixø'øy coo jaduhmbä jäya'ayhahädiuunnaxy hajxy nwiingudsähgøoyämät. Hix, ca'a Dyiosä je'e jaduhñ. ³⁰ Jegyhajty, cabä jäya'ayhajxy hijty ñajuø'øy pø jii Dios. Y cabä Dios hijty miøjpäda'agy coo hijty quia'a wiingudsähgø'øyii. Pero jäda'ahaty, tøø ja'a Dios hajxy xyhanéhäm coo ja'a nhaxøøgcuhdujt hajxy nägøxiä nnajtshixøoyämät, mäduhñtiä hajxy yaa ndsänäayäm hädaa yaabä naaxwiin. ³¹ Hix, tøø ja'a Dios wyiinmay coo hajxy nägøxiä xyajtøyhajtyegäänäm. Jaanä jaduhñ tøø wyiinmaabiä mänaa hajxy jaduhñ xyajtøyhajtyegäänäm. Tøø ja'a Dios tu'jäya'ay yajnähdijy coo hajxy mänitxøøbä xyajcueendäyegäänäm. Coo tu'jäya'ay jaduhñ yho'cy, mänitä Dios jaaya'ay yagjuypiøjtägajch jadähooc. Coo jaaya'ay jaduhñ jiaançh juyyipiøjtägajch, jaduhñä tøyhajt hajxy nmøødhajtäm coo jaaya'ay hajxy tøyhajt xyajcueendäyegäänäm mänitxøøbä —nømä Pablo miänaañ.

³² Coo ja'a cu'ughajxy jaduhñ miädooyy coo ja'a Pablo jaduhñ miänaañ cooc tu'jäya'ay hänajty tøø juyyipiøjtägach, ja'a hänajty tøø yhó'oguiäbä, mänitä Pablo hajxy näje'e ñäxiicy. Mänit wiinghäna'c-hajxy näje'e miänaañ:

—Mmínäp yaa jadähooc. Njaac mädoowaamby højts jaduhñ nej miich mmädia'aguiän —nømä Pablo ñämaayyä.

³³ Mänitä Pablo wyiimbijnä. ³⁴ Näje'e jäya'ayä Pablo hajxy pianøcxy. Miäbøjc hajxy jaduhñ. Tu'jäya'ay hänajty xiøhaty Dionisio. Møjhajp hänajty je'e jim maa ja'a Areópagon. Jaanä jaduhñä to'oxiøjc tu'ug miäbøjpä. Dámaris hänajty xiøhaty. Nämäy hajxy jaduhñ miäbøjcy.

18

¹ Mänitä Pablo jim chohñ Atenas. Mänit wiingtuum ñøcxy maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Corinto. ² Jimä Pablo ja'a judío tu'ug miøødnibiaatä. Jue'e ja'a judío hänajty xiøhaty Aquila. Jim hänajty chooñ maa ja'a naax hänajty xiøhatiän Ponto. Jue'e tio'oxiøjc hänajty xiøhaty Priscila. Naam mech hajxy hänajty jim Corinto. Jim hajxy hänajty tøø chohñda'agy maa ja'a naax hänajty xiøhatiän Italia. Paady hajxy jim chohñ Italia, je'eguiøxpä coo ja'a gobiernä Claudio hänajty tøø yhane'emy coo ja'a judíoshajxy jim quiøxy tsóonät Roma. Mänitä Pablo jim ñøcxy cuhijxpä maa ja'a Aquilahajxy hänajty yhahaña'ayän. ³ Jue'e Aquilahajxy hänajty tiuunghajpy, loondøy hajxy hänajty yhädiuumby. Y ja'a Pablo, jaanä jaduhñ hänajty tiuungmøødäbä. Paadiä Aquila ja'a Pablo ñämaayy coo ja'a Pablo jim miøødtúnät. Mänitä Pablo jim miähmøøñä. ⁴ Wiindu'ugäsábado ja'a Pablo hänajty jim ñøcxy maa ja'a judíos chajtøjc-hajxiän. Jiibiä Pablo ja'a Diosmädia'agy hänajty yajwiingapxø'øy ja'a Jesucristocøxpä, weenä jäya'ayhajxy jaduhñ miäbøcy, møødä judíoshajxy, møødä ca'a judíoshajxypä.

⁵ Mänitä Silashajxy jim miehch Corinto møødä Timoteo. Macedonia hajxy hänajty tøø chohñda'agy. Mänitä Pablo jaduhñ wyiinmaayy coo tu'tu'uyyä hänajty tiunaannä, coo ja'a Diosmädia'agyhajtä hänajty miäwäditaannä. Mänitä Pablo ja'a judíos tiägøøyy yajmøødmädiaacpä coogä Jesús hänajty ja'a Mesías, ja'a Dios hänajty jecy tøø yajnähdíjiäbä coo hänajty quiexa'añ yajnähwaatspä. ⁶ Mänitä judíoshajxy jiootma'ty. Mänit hajxy miänaañ cooc tyijy ja'a Pablo hänajty yhøhñda'agy. Mänitä Pablo ja'a wyit wyiinxijty. Jaduhñä hijxtahñd yejcy coo ja'a judíos wyiinmahñdyhajxy hänajty quia'a hoyyä. Mänitä Pablo miänaañ:

—Hamdsooyyä pojpä hajxy jaduhñ mmøødä coo hajxy jaduhñ mga'a nähwa'adsa'añ. Paady hajxy jaduhñ mga'a nähwa'adsa'añ coo haxøøgwijnmahñdy hajxy mmøødä. Ca'a yhøøchä pojpä jaduhñ nmøød coo hajxy mga'a nähwa'adsa'añ. Cábøch mijtsä Diosmädia'agy nyajwiingapxø'øwaañnä. Ja'a jäya'ayhajxy ca'a judíospä, je'eçh hajxy jaduhñ nyajwiingapxø'øwaañnäp —nømä Pablo ja'a judíos ñämaayy.

⁷ Mänitä Pablo chajtøjpädsøømy. Mänit jim ñøcxy maa ja'a craa Ticio Justo tiøjcän, jim tsajtøjnähmøjc. Wyiin-gudsähgøøbiä Ticio Justo ja'a Dios hänajty, hoy hänajty je'e quia'a jagä judíosä. ⁸ Jimä jäya'ay hänajty tu'ug xiøhaty Crispo. Jue'e hänajty tiuumby tsajtøjwiindsøn. Mänitä Crispo ja'a Diosmädia'agy hajxy miäbøjcyc nägøxiä, møødä yhuung møødä tio'oxy. Nämayyä jäya'ayä Diosmädia'agy hajxy miäbøjpä, ja'a hajxy hänajty jim tsänaabiä Corinto. Mänit hajxy hoy ñäbety. ⁹ Mänitä Pablo ja'a Jesucristo wyiinhijxy coods. Mänitä Jesucristo miänaañ:

—Ca'a pøñ mdsähgø'øy. Høøch nmädia'agy tehngajnä yajwá'xäc. Caj mhamónät. ¹⁰ Høøch miich ngüeendähajpy. Caj miich pøñ nej xtiuna'añ. Hix, nämáyhøchä jäya'ay ja'a ngapxy ja'a nmädia'agy hajxy yaa xmiäbøjcä maa hädaa cajptän —nømä Pablo ñämaayyä.

¹¹ Tu'jomøjtä cupcä Pablo jim yhiyty Corinto. Jue'e ja'a Pablo hänajty jaduhñ ñä'ägädä tuunghajpy, ja'a Diosmädia'agy-yajwa'xyiibä.

¹² Pero coo ja'a craa Galiön jim tiägøøyy tuumbä gobernador maa ja'a naax hänajty xiøhatiän Acaya, mänitä judíos ja'a Pablo hajxy tiägøøyy mädsibøøbiä. Mänit hajxy jim yajñøcxy hagujc maa ja'a Galiön hänajty tiuñän. ¹³ Mänitä judíos ja'a Galiön hajxy ñämaayy:

—Jue'e hädaa craa jiatcø'øy, jiojcapxøøby hädaa craa ja'a cu'ug coo højts nguhdujt hajxy xquia'a yajtúunät neby højtsä Dios nwiingudsähgø'øyän. Wiingwiinmahñdy jaduhñ yajñähixøøby coo højtsä Dios wiing nwiingudsähgø'øwät —nømä Pablo ñähwaambejtä.

¹⁴ Coo ja'a Pablo hänajty yhadsowa'añ, mänitä Galiön yaghadsowøøyy:

—Coo hädaa craa häxøpy tøø quiädieey, mänitøch mijtsä nmädia'agy häxøpy nmädoᵛaanä. ¹⁵ Pero ja'a mhamdsoo cuhdujt hajxy jaduhñ myajtsibøøby. Ja'a mhamdsoo mädia'agy hajxy jaduhñ myajcapxiøøby pøñ jaduhñ xøhajp ja'a Mesías. Hamdsoo mijts myajtødiägø'øwät. Cábøch jaduhmbä nmädoᵛa'añ —nømä judíosahjxy yhojjä.

¹⁶ Mänitä Galiön ja'a judíos yhøxquejxy maa ja'a hagujtøjcän. ¹⁷ Jimä jäya'ay hänajty tu'ug xiøhaty Sóstenes. Copc-hajp hänajty je'e maa ja'a judíos chajtøjc-hajxiän. Mänitä cu'ugä Sóstenes hajxy miajch. Mänit hajxy jim yajñøcxy hagujc. Mänit hajxy jim quioxho'cy. Pero cabä Galiön jaduhñ miøjpädaacy.

¹⁸ Y ja'a Pablo, maxiøø je'e jim jiaag hijty Corinto. Mänitä Pablo ja'a mäbøjpädøjc ñämaayy coo hänajty jim choonaanä. Jim hänajty ñøcxa'añ Siria barcojooty näguipxy møødä Priscila

møødä Aquila. Cahnä hajxy hänajty jim biarcotägø'oy Cencrea, mänitä Pablo cuhdøø'x yajcuhme'xy. Paady jaduhñ yajcuhme'xy coo ja'a Dios hänajty cøxiä wiinä tøø miäyujwa'añ. Mänitä Pablohajxy tiu'ubøjnä barcojooty. ¹⁹ Mänit hajxy mejyhawiimb ñajxy. Mänit hajxy jim miehch maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Efeso. Jimä Pablohajxy ñibiuhyohdiüütänä møødä Priscila møødä Aquila. Mänitä Pablo jim ñøcxy nidiuhm maa ja'a judíos chajtøjc-hajxiän. Mänitä Pablo ja'a judíos tiägøøyy møødmädiaacpä. ²⁰ Mänitä judíoshajxy jia mänaañ coo ja'a Pablo jim jejcy yhidät. Pero cabä Pablo jaduhñ miänaañ. ²¹ Mänit miänaañ: "Nøcxáambøch cham Jerusalemén xøøhajpä. Pero coo ja'a Dios jaduhñ miäná'anät, mänitøch yaa nmiindägätsät maa mijsän."

Coo ja'a Pablo jaduhñ quiapxpädøøyy, mänit jadähooc biarcotägøøguiumbä. Mänit jim chohñ Efeso. ²² Mänit jim ñøcxy barcojooty maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Cesarea. Coo jim miehch, mänit biarcopädsøømy. Mänit ñøcxy Jerusalemén. Coo jim quioo'ty, mänitä mabøjpädøjc-hajxy hoy quihixyüi. Mänitä Pablo jim ñøcxy Antioquia. ²³ Maxiøø jim yhiyty. Mänit jim tiu'ubøjcumbä. Mänit jim ñøcxy maa ja'a naax hänajty xiøhatiän Galacia møød jim Frigia. Majatiä Pablo hänajty wiädity, jimä mabøjpädøjc-hajxy hänajty quiapxmøcpøgyii nebiä Diosmädia'agy hajxy jaduhñ hoy yajnøcxät.

²⁴ Mänitä judíos jim tu'ug miehch Efeso. Apolos hänajty xiøhaty. Jue'e hänajty choon Alejandría maa ja'a naax hänajty xiøhatiän Egipto. Jøjwidsø'ø hänajty quiapxy miädia'agy. Ca'xiä Diosmädia'agy hänajty jiaançh tehñ jiaty. ²⁵ Tøø ja'a Diostu'u hänajty jaduhñ hoy yhabøcy. Hamuumdu'joot hänajty yajnähixø'øy ja'a Jesuscøxpä, neby hänajty tøø jiaty tøø yhabetiän. Ñajuøøbiä Apolos hänajty jaduhñ coo ja'a Juan hänajty tøø miäyajnäbety. Pero cahnä Apolos hänajty miädoyhatyñä coo ja'a mabøjpädøjc-hajxy hänajty ñäbejnä ja'a Jesucristocøxpä. ²⁶ Mänitä Apolos jim ñøcxy maa ja'a judíos chajtøjc-hajxiän. Mänitä Apolos ja'a Diosmädia'agy tiägøøyy yajwiingapx yajwiinmädiaagøøbiä. Møcjoot hänajty miøød. Jimä Priscilahaajxy hänajty yhamädoowhity tsajtøgooty møødä Aquila. Coo ja'a Apolos jaduhñ miädiaacpädøøyy, mänitä Priscila ja'a Apolos hajxy hawiing wioonøcxy. Mänitä Apolos hajxy ca'xy yajmøødmädiaacy nebiä Apolos ja'a Diosmädia'agy jaduhñ maas hoy yajnøcxät. ²⁷ Mänitä Apolos miänaañ coo hänajty jim ñøcxa'añ Acaya. Mänitä mabøjpädøjc-hajxy jaduhñ piämänaañ coo ja'a Apolos jim ñøcxät. Mänitä mabøjpädøjc nocy hajxy yhädiuun coo ja'a Apolos jim piuhbedøøjät Acaya. Ja'a mabøjpädøjc-hajxy hänajty jim hijpä Acaya, je'edsä Apolos hajxy puhbedäp. Mänitä Apolos jim chohñ Efeso. Mänit jim

ñøcxy Acaya. Coo jim miejch, mänitä mäsöpädøjcä Apolos hajxy piuhbejty nägø'ø nädecypä. Paady hajxy hänajty tøø miäböcy ja'a Jesucristocøxpä, je'eguiøxpä coo ja'a Dios hojoot jiaančh tehñ miøødä. ²⁸ Majatiä Apolos ja'a judíos ja'a Diosmädia'agy hänajty miøødyajcapxiø'øy cu'ughagujc, cabä judioshajxy hänajty yajmäjäda'agyii. Jaduhnä Apolos yajnähixø'øy coogä Jesús hänajty je'e Miesiasä, ja'a Dios hänajty jecy tøø yajnähdíjjiäbä coo hänajty yaa quixa'añ hädaa yaabä naaxwiin. Jaduhnä Apolos hänajty yajnähixøøbiä coo jaduhñ jim myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän coo ja'a Dios jaduhñ jecy tøø miäna'añ coogä Mesías hänajty yaa quixa'añ.

19

¹ Jimä Apolos hänajty yhitynä Corinto, mänitä Pablo jim chohñ Antioquía. Mänit jim ñaxøøyy tunjoot. Mänit jim miejch Efeso. Jimä Pablo ja'a mäsöpädøjc may piaaty. ² Mänitä Pablo miänaañ:

—Mänaa mijtsä Diosmädia'agy mmäböquiän, nej, mänitiä ja'a Dioshespíritu hajxy xquiorazóngtägøøyyä —nømä mäsöpädøjc-hajxy miäyajtøøwä.

Mänit hajxy yhadsooy:

—Tii jaduhñ mnänøømby ja'a Dioshespíritu. Cahnä højts jaduhñ nmädoyhatyñä.

³ Mänitä Pablo miänáangumbä:

—Mänaa mijts mnäbetiän, pønä quiuhdujt hajxy myajtuunä.

Mänit hajxy yhadsooy:

—Ja'a Juan quiuhdujt højts nyajtuunä.

⁴ Mänitä Pablo jiaac mänáangumbä:

—Jue'e ja'a Juan hänajty yajnäbejpy, pønjatiä yhaxøøgwiinmahñdy hänajty tøø ñajtshixø'øy. Jaduhnä Juan hänajty yajnähixøøbiä coo ja'a Jesús ja'a miädia'agy miäböjcäxät, ja'a hänajty jaac medsaambä —nømä Pablo ja'a mäsöpädøjc ñämaayy.

⁵ Coo hajxy jaduhñ miädooyy, mänit hajxy hoy ñäbety ja'a Jesucristocøxpä. ⁶ Mänitä Pablo ja'a mäsöpädøjc tiägøøyy cø'øguhaxpä hanidiuhmjaty. Mänitä Dioshespíritu hajxy ñähgädaacä. Mänit hajxy tiägøøyy capxpä wiinghayuuc-haamby. Mänitä Dios ja'a miädia'agy hajxy tiägøøyyä najtscapxøøyyäbä. ⁷ Nämajmetscä mäsöpädøjc-hajxy hänajty.

⁸⁻⁹ Mänitä Pablo tiägøøyy nøcxpä maa ja'a judíos chajtøjc-hajxiän jim Efeso. Sábadohaam hänajty ñøcxy. Mänitä Pablo ja'a judíos ja'a Diosmädia'agy tiägøøyy yajwiingapx yajwiinmädiaagøøbiä nebiatiä Dios yhane'emiän. Møcjootä Pablo miøødhajt. Jia wi'i yajmäbögaambiä Pablo ja'a judíos

hänajty. Jia mäsöjc hajxy jaduhñ näje'e. Pero cab hajxy nägöxiä miäsöjcy. Ja'a hajxy hänajty ca'a mäböjpä, mänit hajxy haxöögjaty ñä'ägä mänaannä jäya'ayhagujc. Haxöögä Diostu'u hajxy piädaacnä. Mänitä Pablo wyiinmaayy coo hänajty jim quia'a nöcxaannä maa ja'a judíos chajtöjc-hajxiän. Tägöögpo'o hänajty töö yhabety coo ja'a Pablo jim tiägööy nöcxpä. Coo ja'a Pablo jim chohñ, mänitä Pablo ja'a mäböjpädöjc jiaac möödnöcxy. Mänit hajxy tiägööy hamugööbiä maa ja'a Tirano tiöjcän. Hamöj ja'a Tirano tiöjc hänajty. Jabom-jabomä Pablo-hajxy hänajty jim ñöcxy capxpä mädiaacpä. ¹⁰ Mejtsjomöjtä Pablo jim jiaac yajnahixööy. Nämäyvä jäya'ayä Diosmädia'agy hajxy jaduhñ jim miädooyy maa ja'a naax hänajty xiöhatiän Asia, wiinduhmyhagajpt, möödä judiöshajxy, mööd hajxy hänajty ca'a judiöspä. ¹¹ Madiu'ujä Pablo pa'am jim yajna-jxy ja'a Dios miäjaahaam. Hoy-yagjuöññajatiä Pablo jaduhñ tiuuñ. ¹² Coo ja'a Pablo wyit hänajty ñähdöönäxä, höxtä najxpä pia'amhajxy hänajty, höxtä nähwäatsäp ja'a haxöögpoj hajxy hänajty.

¹³ Jimä judiöshajxy hänajty näje'e wiädity. Jäya'ay hajxy hänajty yajnahwaachp, ja'a hajxy hänajty haxöögpojmöödpä. Coo ja'a judiöshajxy jaduhñ miädooyy cooc ja'a Pablo jäya'ay haxöögpoj hänajty yajnahwa'açh ja'a Jesús miäjaagöxpä, mänit hajxy wyiinmaadiaacy coo ja'a Pablo hajxy hänajty jaduhñ piahixaambä. Mänitä haxöögpoj hajxy tiägööy nämäabiä:

—Ja'a Jesús miäjaagöxpä, ja'a Pablo naxy miädiaacypiä, jaduhñ miich nhane'emy coo miich jiiby mjöwá'adsät.

¹⁴⁻¹⁵ Jaduhñä Esceva yhuunghajxy hänajty jiatcööbiä, ja'a hajxy hänajty näjuxtupä. Teedywiindsöñä Esceva hänajty tiuumby maa ja'a judíos chajtöjc-hajxiän. Mänitä jäya'ay hajxy tu'ug piaaty. Haxöögpoj hänajty miööd. Mänitä haxöögpoj hajxy ñämaayy:

—Ja'a Jesús miäjaagöxpä miich nhane'emy coo miich jiiby mjöwá'adsät.

Mänitä haxöögpoj yhadsooyy:

—Nhíxyhöchä Jesús. Nnajuööbiöch pön je'e ja'a Pablo. Pero mijts, caj mijts nhixiä —jaduhñä Esceva yhuunghajxy yhadsoowä.

¹⁶ Mänit hajxy hoyhoy quioxho'cä. Ja'a craa jaduhñ jiatcööy, ja'a haxöögpoj hänajty möödpä. Hoyhoy hajxy jaduhñ chaächööy. Nähwa'ads höxwa'ads hajxy jaduhñ piädaacä. Mänit hajxy jiiby yhöxpäbooyy maa craa tiöjcän. ¹⁷ Mänitä mädia'agy jim wiädijty Efeso nebiä Esceva yhuunghajxy jiajty yhabejty. Nägöxiä jäya'ayhajxy jaduhñ miädoyhajty, möödä judiöshajxy, möödä ca'a judiöshajxypä. Jaançh tehñ chähgööy ja'a cu'ughajxy jaduhñ. Mänitä Jesús

hajxy tiägøøyy wiingudsähgøøbiä nägø'ø nädecypiä, ja'a hajxy nWiindsøn_hájtämbä.

18 Mänitä mäsøjpädøjc-hajxy nämay hoy ñägapxy cu'ughagujc nebiaty hajxy hänajty haxøøg tøø jäya'ayhaty. 19 Ja'a jäya'ayhajxy hänajty tøø tiúñäbä magiahaam, mänitä magianocy hajxy quiøxy yajmejch. Mänit hajxy quiøxy no'cy hijxwiinduum. Jue'egä noquiäda'a hänajty tøø choobaady juxychägui'xmajcmil. 20 Coø ja'a ñocy hajxy jaduhñ ño'cy, jaduhñä hijxtahñd hajxy yejcy coø ja'a Diosmädia'agy hajxy hänajty hoy tøø miäböcy. Tehñgajnä ja'a Diosmädia'agy hajxy jim jiaac yajwa'xy wiinduhmyhagajpt.

21 Mänitä Pablo wyiinmaadiaacy coø hänajty jim nõcxy wiädita'añ Macedonia møød jim Acaya. Coø hänajty jim tøø quiøxy wädity, mänit hänajty jim ñøcxa'añ Jerusalén. Mänit miänaañ:

—Cooch hänajty tøø nhoy Jerusalén, mänitøch jim nnøcxa'añ Roma.

22 Jimä Pablo jiamiøød hänajty miøødä nämetsc, ja'a Timoteo møødä Erasto. Mänit ja'a Pablo ja'a jiamiøød jim quiejxø'cy Macedonia. Haa ja'a Pablo, maxiøø jim jiaag hijty Asia.

23 Mänitä jäya'ayä tsip hajxy näje'e jim yajpädø'cy Efeso. Paady hajxy jaduhñ yajpädø'cy je'eguiøxpä coø ja'a Diosmädia'agy hajxy hänajty quia'a tsoy. 24 Jimä jäya'ay hänajty tu'ug xiøhaty Demetrio. Saandätøjc-hahädiuunñaxiä Demetrio hänajty yhädiuumby poobhoroahaam maa ja'a saandä hänajty yhitiän, ja'a xøhajpä Artemisa. Mayyä Demetrio moonsä hänajty miøødä. Jaanç tehñ quianarhajp hajxy hänajty jaduhñ coø ja'a saandätøjc-hahädiuunñaxy hajxy hänajty tioogy. 25 Mänitä Demetrio ja'a mioonsä miøødhamugøøyy nägøxiä møød pønjaty hänajty hawiing saandähädiuumbä. Mänitä Demetrio miänaañ:

—Mägu'ughajpädøjc, coø hädaaduhmbä tuung hajxy ndúuñäm, paady hajxy njaanç tehñ quianarhájttäm. Tøyhajt jaduhñ. 26 Tøø hajxy mhixy, tøø hajxy mmädoy coø ja'a Pablo jii wiädity, coø jii quiapxy coø jii miädia'agy cooc tyijy højtsä nsaandä quia'a jújquiäm. Tøø jäya'ayhajxy may miäböcy; ca'a yaayyä Efeso, pero cøxiä wiinduhmyhagajpt yaa Asianaaxooty. 27 Coø jäya'ayhajxy maas may jiaac mäbögat, cab hajxy majiaty nganarhájttänät. Y cabä jäya'ayä nsaandähajxy xwyiingudsähgø'øwáañänä, ni ja'a saandätøjc maa yhitiän. Jiahdägoyyaamby hajxy jaduhñän. Wiinduhmyhagajptä saandä Artemisa wyiingudsähgø'øyiii yaa Asianaaxooty møød jäguembaady.

28 Coø ja'a jäya'ayhajxy jaduhñ miädooyy, mänit hajxy jiootma'ty. Mänit hajxy tiägøøyy yaaxpä jojpä.

—¡Viva Artemisa, viva! Højtsä Artemisa yaa nsaandähájtäm yaa Efeso.

²⁹ Coo ja'a cu'ughajxy jaduhñ miädooyy coo ja'a Demetrio mioonsähajxy hänäjty jaduhñ wyi'i ya'axy wyi'i jiocy cajp-tooty, mänitä cu'ughajxy tiägøøyy haamhajpä. Jimä Pablo-hajxy hänäjty wiädity cajp-tooty. Jue'e ja'a jiamiøødhajxy hänäjty xiøhaty, Gayo møød Aristarco. Macedonia hajxy hänäjty nämetsc chooñ. Mänitä Gayohajxy miajtsä møødä Aristarco. Ja'a cu'ughajxy jaduhñ mämajts. Mänitä Gayoha-jxy piawijtsä piäjägujcä maa ja'a hamugøødiaactän. Mänit hajxy jim ñäxø'øwøøyyä. ³⁰ Haa ja'a Pablo, coo jaduhñ miädoyhajty coo ja'a jiamiøød jaduhñ miájtsäxä, mänit jiiby jia wi'i tiägø'øwaañ jäya'ayhagujc. Ja'a jiamiøød hänäjty jia wi'i ñähgapxtu'udaamby. Pero cabä mæbøjpädøjcä Pablo hajxy jaduhñ quiejxy. ³¹ Jimä Pablo ja'a miägu'ughajpähajxy näje'e miøjhaty Asia. Mänitä Pablo nocy yajnäguejxä coo jiiby quia'a tægø'øwät jäya'ayhagujc. ³² Jaançh tehñ yaaxp jaançh tehñ jiojpä cu'ughajxy hänäjty jim maa hajxy hänäjty tøø yhamugø'øyän. Wiingjaty hajxy hänäjty ya'axy. Cab hajxy hänäjty tu'cuhdujt ya'axy. Ni quia'a najuø'øy hajxy hänäjty tii hajxy hänäjty jaduhñ tøø ñähamugø'øy. ³³ Jimä judíos hänäjty tu'ug xiøhaty Alejandro. Mänitä Alejandro jaduhñ piajahmä jäya'ayhagujc. Ja'a miägunaaxhajxy jaduhñ näje'e jatcøøyy. Mänitä Alejandro yhawáañäxä tiiguiøxpä yøø jäya'ayhajxy hänäjty jaduhñ coo wyi'i yhaamhaty. Mänitä Alejandro ja'a judíos jia nähgapxtu'udaañ jäya'ayhagujc. ³⁴ Coo ja'a cu'ugä Alejandro hajxy jaduhñ yhøxcajpy coo hänäjty je'e jiudíospä, mänit hajxy tiägøøguiumbä yaaxpä jojpä.

—¡Viva Artemisa, viva! Højtsä Artemisa yaa nsaandähájtäm yaa Efeso.

Mejtshora hajxy jaduhñ jiaac yaaxy jiaac jojcy.

³⁵ Hobiä nejpiä ja'a secretario ja'a cu'ug yaghamooñ. Mänit miänaañ:

—Mägu'ughajpädøjc, mijts yaa tsänaabiä Efeso, jéquiänä tsaa tu'ug quiahy tsajtwiing. Artemisa hajxy nyajxøhájtäm. Je'e hajxy yaa nwiingudsähgøøyyäm yaa Efeso. Tøø ja'a tiøjc hajxy jaduhñ nhädiuunäm coo jaduhñ jiiby yhidät jiiby tiøgooty. Højtsä cuhdujt jaduhñ nmøød'ájtäm coo højtsä Artemisa ngüeendähájtäm. ³⁶ Tøyhajt jaduhñ. Hopiønä jaduhñ miäna'añ. Hoorä, huuc tunä mayhajt hajxy. Huuc hamón hajxy. Hoy hajxy jaduhñ mhuuc tehñ tiaj mhuuc tehñ miáyät jayøjp tii hajxy mdunaamby. ³⁷ Hädaa mähdiøjc hajxy tøø mmächäbä, cabä tii pojpa tii cädieey hajxy hädaa tøø tiuñ. Cabä Artemisa hajxy tøø miägaptägoy, ni cab hajxy tii tøø mieech maa ja'a Artemisa tiøgootiän. ³⁸ Pø tøø hädaa mähdiøjc-hajxy jaduhñ

jiaančh cädieey nebiä Demetrio hajxy ñäxø'øwø'øyän, weenä Demetrio hajxy jim̄ nõcxy ñäxø'øwø'øy maa ja'a hagujtøjcän. Jaduhñä cuhdujt ñä'ägä miñ. Paadiä cuduunḡ yhuuc jim̄äbä. ³⁹ Pø jim̄ä tsip wiingpä hajxy jaduñ mjaac møødä, mänit hajxy mnägápxät coo junta hānajty jiaac jada'añii. ⁴⁰ Cab jaduñ yhahixø'øy coo hajxy jaduñ nwi'i yaamhājtam nā'ä nägoobä, coo tsip hajxy jaduñ nā'ä nägoobä nyajpādø'cäm. Coo ja'a gobiernä Rómabä jaduñ miädoyhādät neby hajxy jada'a tøø njatcøøyyäm, wehñdä häyaa xñäxø'øwøøyyämät. Neby hajxy häyaa nnä'ä hadsóowämät.

⁴¹ Mänitä secretario quiapxpädøøñä. Mänit miānaañ coo ja'a jäya'ayhajxy wyiimbijnät.

20

¹ Coo ja'a jäya'ayhajxy hānajty tøø mioon tøø tiujnä, mänitä Pablo ja'a mäßøjpädøjc miøjyaaxy. Mänitä Pablo miägapxy yhanemy. Mänit miānaañ coo hānajty jim̄ wyiimbidaañnä, møød coo hānajty jim̄ ñøcxañnä Macedonia. ² Coo jim̄ miejch, mänit jim̄ tiägøøyy wädijpä cajpt-cajpt. Majaty hānajty wiädity, jim̄ä mäßøjpädøjc hānajty miägapxy yhane'emy. Mänitä Pablo jim̄ chónḡgumbä Macedonia. Mänit jim̄ nõcxy Grecia. ³ Coo jim̄ miejch, mänit jim̄ yhiyty tægøøgpø'o. Coo hānajty jim̄ choonāangumbä, mänit hānajty jim̄ ñøcxa'añ Siria barcojooty. Cahnä Pablo hānajty biarcotägø'øyñä, mänit miädoyhajty coogä judíoshajxy hānajty tøø quiojyquiapxytiun̄ coogä Pablo hajxy hānajty miadsa'añ, nägóoyyädsä Pablo jiiby tiägø'øwät barcojooty. Mänitä Pablo wyiinmahñdyhajty coo hānajty quia'a tu'ubøgañnä barcojooty. Jaduhñ wyiinmahñdyhajnä coo jim̄ ñøcxø'øwät Macedonia tecy-yo'oyhaam. ⁴ Nāmayyā Pablo miägu'ughajpāhajxy jim̄ miøødnøcxy Asia, møødä Timoteo, møødä Sópater, ja'a hānajty jim̄ tsohm̄bä Berea, ja'a Pirro yhuung, møødä Gayo, ja'a hānajty jim̄ tsohm̄bä Derbe, møødä Aristarco, møødä Segundo, møødä Tíquico, møødä Trófimo. Tesalónica ja'a Aristarco hajxy hānajty chooñ møødä Segundo. Asia ja'a Tíquico hajxy hānajty chooñ møødä Trófimo. ⁵ Coo ja'a Pablo hajxy jim̄ miejch Filipos møødä jiamioødhajxy, mänithøchä Pablo jim̄ nbaattägajch, høøch Lucas. Høøch hädaa nocy jaduñ nhädiuumby. Mänitä Pablo jiamioødhajxy jim̄ ñøcxø'cy Troas. Jim̄ højts hānajty xyhahixa'añ, høøch møødä Pablo. ⁶ Paady højts jim̄ nmähmøøyy Filipos, coo ja'a judíos ja'a xiøøhajxy hānajty jiada'añii mänaa ja'a judíos ja'a tsajcaagy hajxy quiayyän, ja'a ca'a levadura møødpä. Coo ja'a xøø jaduñ miaayy, mänit højts jim̄ nbarcotägøøyy. Mänit højts jim̄ ndsohñnä Filipos barcojooty. Mägooxxøø højts mejjiooty nyohy. Mänit højts jim̄ nmejch Troas. Mänit højtsä

Pablo ja'a jiamiøød jim̄ nbaattägajch, ja'a hõjts hãnajty jim̄ xy-hahijxpã. Jim̄ hõjts njaac hijty juxtujxøø nãgøxiã. ⁷ Coo nãxøø jaduhñ yhabaaty, mãnit hõjts nhamugøøyy, hõjts mãbøjpãdøjc. Mãnit hõjtsã Santa Cena nyagjajtã. Mãnit hõjtsã Pablo xtiãgøøyy yajnahixøøbiã. Jejcy jaduhñ miãdiaacy je'eguiøxpã coo hãnajty cujaboom tiu'ubøgaannã. Cuptsuhmdã hãnajty tøø jiaty, jim̄nã ja'a Pablo hãnajty miãdia'agyñã. ⁸ Maa hõjts hãnajty tøø nhamugøø'ayã, nãhbettøjtøgooty hãnajty jaduhñ jim̄. Jiibiã jøøn hãnajty may tiøy. ⁹ Jim̄ã høxcujc-hãna'c hãnajty tu'ug yhãña'ay ventanahaguuy nãhbettøjnãhgøxp ja'a miãdãgøøgpisobã. Eutico ja'a craa hãnajty xiøhaty. Jim̄ Eutico ja'a Pablo hãnajty yhamãdoowhity. Tøø ja'a Pablo hãnajty jejcy miãdiaacnã. Mãnitã Eutico jim̄ miaaho'cy maa hãnajty yhãña'ayã ventanahaguuy. Mãnit jim̄ quiuhgahnajxy. Ho'ogy hoy wyidsø'cãnã. ¹⁰ Coo ja'a Pablo jaduhñ yhiijxy, mãnit jiiby yhãdaacy naaxyp maa ja'a Eutico hãnajty tøø quia'ayã. Mãnitã Pablo ja'a Eutico miãneenø'cy. Mãnit hõjtsã Pablo xñãmaayy:

—Ca'a hajxy mdsãhgøø'y. Jujcyñã hãdaa craa jaduhñ.

¹¹⁻¹² Jujcy ja'a craa jiaançh yajnøcxã maa ja'a tiøjcã. Mãnitã mãbøjpãdøjc-hajxy jiaançh tehñ xioondaacy. Mãnitã Pablo jim̄ ñøcxtägajch cøxp maa hãnajty yajnahixøø'ayã. Mãnitã Pablo ja'a tsajcaagy yajwa'xy. Mãnit hõjts ngaayy nhuucy nãgøxiã. Mãnitã Pablo jiaac tãgøøyy yajnahixøøbiã. Jim̄ hõjts jaduhñ ngujobøøyy. Mãnitã Pablo miãdiaacpãdøøñã. Mãnit jim̄ chohñnã Troas.

¹³⁻¹⁴ Tøø hõjtsã Pablo hãnajty xñãma'ay cooc hãnajty tecy-yo'oyhaam ñøcxã'añ jim̄ maa ja'a cajpt hãnajty xiøhatiã Aso. Pero hõjts, barcojooty hõjts jim̄ nnøcxy, høøch Lucas møødã Pablo jiamiøødhajxy. Coo hõjts jim̄ nmejch Aso, mãnitã Pablo jim̄ tiãgøøbiã barcojooty. Mãnit hõjts jim̄ ndu'ubøjcumbã Aso nãguipxy møødã Pablo. Mãnit hõjts jim̄ nãgøxiã nnøcxy maa ja'a cajpt hãnajty xiøhatiã Mitilene. ¹⁵ Coo hõjts jim̄ ndsøhñgumbã, mãnit hõjts cujaboom nnaxøøyy jim̄ mãdøyyã maa ja'a naax hãnajty xiøhatiã Quío. Mãnit hõjts jim̄ cujaboom nmejch maa ja'a cajpt hãnajty xiøhatiã Samos. Coo hõjts jim̄ ndsøhñgumbã, cujaboom hõjts jim̄ nméjtscumbã maa ja'a cajpt hãnajty xiøhatiã Mileto. ¹⁶ Tøø ja'a Pablo hãnajty wyiinmay coo hãnajty jim̄ quia'a nãxøøwãangumbã Efeso. Hix, cabã Pablo hãnajty jim̄ jejcy wiãdita'añ Asianaaxooty. Paady hãnajty jim̄ quia'a wãdita'añ Asia coo hãnajty jim̄ ñøcxã'añ Jerusalén. Mobãdajpã ja'a Pentecostésxøø hãnajty jim̄ jiada'añii. Paadiã Pablo hãnajty yhadøøch, jaduhñã Pentecostés-xøø mãdøyyã piãadãt.

17 Jimnä hõjts hãnajty nhityñã Mileto, mãnitã Pablo capxy jim quiejxy Efeso coo ja'a tsajtõjwiindsõnhajxy jim ñõcxãt Mileto, ja'a hajxy hãnajty jim tuumbã Efeso. 18 Coo hajxy jim miejch Mileto, mãnit hajxy ñãmaayã:

—Mãnãajõch jim nhitiãn maa mijtsãn jim Asianaaxooty, jaanç tehñ yhõyhõch jim nduunñ mãdúhñtiõch jim nhijty. Mnajuõõby hajxy jaduhñ cooçh jaduhñ nga'a hõhñda'agy. 19 Jaanç tehñ yhõyhõchã Jesús ja'a tiuung hãnajty nduunã, ja'a hajxy nWiindsõnhãjtãmbã. Mee'xxiéemyhõch hãnajty nduñ. Náxyhõch hãnajty njootmayhaty cooçhã nmãgunaaxã Jesús ja'a miãdia'agy hajxy hãnajty quia'a mãbõgaanã. Mayhooc hajxy jaduhñ quiojyquiapxytiuunñ cooçh hajxy hãnajty xjia wi'i yagho'oga'añ. 20 Cõxyhõch mijts hãnajty nyajwiinxiic nyajwiingapxõ'õy neby hajxy hoy mhídãt. Homiãnãajõch mijts hãnajty nyajnãhixõ'õy, mõõd jim jäya'ayhagujc, mõõd jim maa ja'a mdõjc-hajxiãn. 21 Jadúhñhõch mijts hãnajty nmãgapxy nhane'emy coo ja'a mhaxõõgcuhtujt hajxy jaduhñ mnajtshixõ'õwãt, mõõd coo ja'a Diosmãdia'agy hajxy mmãbõgãt ja'a Jesúscõxpã, ja'a hajxy nWiindsõnhãjtãmbã. Nãgõxiõch mijts hãnajty jaduhñ nmõõdmãdia'agy, mõõd mijts judiõshajxy, mõõd mijts cajpã judiõspã. 22 Hoorã, tõõchã Dioshespíritu xñãma'ay cooçh jim nnõcxãt Jerusalén. Pero cábõch nnajuõ'õy nébyhõch jim njada'añ nhabetã'añ. 23 Jagóoyyõch jaduhñ nnajuõ'õy cooçh jim nyajtsuma'añ, cooçhã tsaachpã peenã jim nbaada'añ. Majãtyhõch jaduhñ tõõ nwãdity, jadúhñhõchã Dioshespíritu tõõ xyhawaanã cooçh jaduhñ njada'añ nhabetã'añ. 24 Pero cábõch tii ndajy nmay. Cabã cueentã jaduhñ cooçh nnãã hõ'ogãt. Je'eyyãhãjtiõch nbõcjuõõby cooçhã nduung nyajmayaanã, ja'a Jesúshõch xmiõoyyãbã, ja'a hajxy nWiindsõnhãjtãmbã. Jadúhñhõch xtiuungmooyy cooçhã mãdia'agy jaduhñ nyajwã'xãt coo ja'a Dios hojiõot jiaanç tehñ miõõdã.

25 Tõõch mijts nyajwiinxiic nyajwiingapxõ'õy coo ja'a Dios yhane'ema'añ ja'a miõcmãjaahaam. Hoorã, cábõch mijts mãnaa xyhijxtãgatsaanã. Tõyhajt jaduhñ. 26 Coo mijtsã Diosmãdia'agy mga'a mãbõgãt nébyhõch tõõ nja mãdia'aguiãn, ca'a yhõõchã pojpa jaduhñ nmõõd. 27 Hix, pedyijõch mijts tõõ nyajmõõdmãdia'agy nebiatiã Dios tõõ yhane'emiãn. 28 Mniyajcopcõ'õwõõjãp hajxy. Mgüeendãhãdãbã mãbõjpadõjc hajxy nãgõxiã. Ja'a Dioshespíritu hajxy jaduhñ xpiãdaac coo hajxy jaduhñ mgüeendãhãdãt. Coo ja'a Jesucristo hajxy tõõ xñãhho'túutãm, paadiã Dios hajxy jaduhñ xyhuunghãjtãm, coo ja'a miãdia'agy hajxy nmãbõjcam. 29 Cooçh mijts jaduhñ nbuhwa'adsaanã, mãnitã wiinghãna'c-hajxy yaa miedsa'añ maa mijtsãn. Mãwiinhõhmbã hajxy jaduhñ miedsa'añ. Xjia

wi'i jiojcapxø'øwaamb mijts jaduhñ coo ja'a Diosmädia'agy hajxy mnajtshixø'øwät. Jaduhñ mäwínäts hajxy jiatcø'øwa'añ nebiä pahucä meeg hajxy chu'uçhän. Tøyhajt jaduhñ.³⁰ Høxtä mijtsä mjamiøød näje'e tiägø'øwaambä høhñdaacpä. Näje'e ja'a mäbøjpädøjc-hajxy jaduhñ yajtägoyyáañäbä nebiä høhñdaacpähajxy tiägoyya'añän.³¹ Naxy hajxy jaduhñ mdehmñ iyajcopcø'øwøøjät. Tägøøgiomøjthøch mijts jaduhñ nmägapxy nhanehmÿ xøømdsuhm. Jaanç tehñ chaaçhpøjpøch hñajty. Naxy hajxy jaduhñ mdehmñ jiahmiédsät.

³² 'Hoorä, mäbøjpädøjc, mijtsä Dios nyajcø'øwaanøøby ween hajxy jaduhñ xcwieendähaty. Jaduhñä Diosmädia'agy miäna'añ cooc ja'a Dios hojioot jiaanç tehñ miøødä. Cooc ja'a Diosmädia'agy hajxy hamuumdu'joot mmäbøgät, jaduhñä Dios hajxy xjiaac tehñ piuhbédät ja'a miäjaahaam. Møød hodiium hajxy jaduhñ xpiädá'agät näguipxy møød pønjaty ja'a Dios yhuunghajpy.³³ Cábøch pønä wyitä xiädø'øñ tøø nhadsojçä.³⁴ Ja'a nhamdsoo cø'øháamhøch jaduhñ tøø nniyhixyii. Jaduhñhøchä nmägu'ughajpä tøø nbuhbejpä. Tøyhajt jaduhñ.³⁵ Homiänájøch mijts tøø nmägapxy tøø nhane'emy coo hajxy mniguiudúunäxät, møød coo ja'a pa'amjäya'ay hajxy jaduhñ mbuhbédät møødä häyoobäjäya'ay. Mjahmiédsäp hajxy jaduhñ coo ja'a Jesús jaduhñ jecy miänaañ: "Coo wiinghäna'c mbuhbédät, jaduhñds jootcujc mhídät. Pø mnä'ä yajpuhbedaamb jaduhñ, cab jaduhñ jootcujc mhídät."

³⁶ Cooc ja'a Pablo jaduhñ quiapxpädøøyy miädiaacpädøøyy, mänit hajxy nägøxiä jyijçädaacy näguipxy møødä Pablo. Mänit hajxy tiägøøyy Diospa'yaaxpä.³⁷ Mänit hajxy tiägøøyy jøøbiä xuu'tspä coo ja'a Pablo hajxy hñajty piuhwa'adsáañänä. Mänitä Pablo hajxy miajch miäneeñ. Mänitä Pablo hajxy chu'xy.³⁸ Jaanç tehñ jiootmayhajp hajxy hñajty je'eguiøxpä coo ja'a Pablo hñajty tøø miäna'añ cooc ja'a Pablo hajxy hñajty quia'a hijxtägatsaannä. Mänitä Pablo hajxy hoyñ jajtshixøøñä maa ja'a Pablo hñajty biarcotägø'øwa'añän.

21

¹ Mänit højtsä mäbøjpädøjc nbuhwaatsnä. Mänit højts nbarcotägøøyy. Mänit højts jimñ ndsohñnä Mileto. Mänit højts jimñ tu'uda'aquiä nnøcxy maa ja'a cajpt hñajty xiøhatiän Cos. Cujaboom højts njaac nøcxy maa ja'a naax hñajty xiøhatiän Rodas. Cooc højts jimñ ndsøhñgumbä, mänit højts jimñ njaac nøcxy maa ja'a cajpt hñajty xiøhatiän Pátara.² Jimñ højtsä barco wiingpä hoy nbaady. Jimñ hñajty ñøcxa'añ maa ja'a naax hñajty xiøhatiän Fenicia. Mänit højts ndu'ubøjcumbä wiingbarcojooty.³ Mänit højtsä naax nnäheebøøyy, ja'a hñajty xøhajpä

Chipre. Hahooyhaamby hõjts jim̄ nwiinnajxy jäguemjuøøby. Jim̄ hõjts hänajty nnøcxø'øy maa ja'a naax̄ hänajty xiøhatiän Siria. Coø hõjts jim̄ nmejch, mänit hõjts jim̄ nbarcopädsøømy maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Tiro. Paadiä barco jim̄ miedsøøyy Tiro coø tsømy hajxy hänajty jim̄ ñähdsøømdu'uda'añ. ⁴ Jim̄ hõjtsä mæbøjpädøjc näje'e nbaaty. Mänit hõjts jim̄ nhity Tiro juxtujxøø maa ja'a mæbøjpädøjc-hajxiän. Mänitä Pablo hajxy jia nämaayy coø jim̄ quia'a jaac nõcxät Jerusalén. Jaduhñäc hajxy hänajty tøø ñajtsapxø'øyii ja'a Dioshespíritäm. Pero cabä Pablo jaduññ ñä'ä møjppädaacy. ⁵ Coø juxtujxøø yhabejty, mänit hõjts jim̄ ndu'ubøjcumbä. Mänit hõjtsä mæbøjpädøjc nägøxiä hoy xñajtshixø'øy cajtpa'a møødä yhuung møødä tio'oxy. Mänit hõjts jim̄ njicädaacy pu'uwiing. Mänit hõjts nDiospa'yaaxy. ⁶ Mänit hõjtsä mæbøjpädøjc xpiuhwaatsnä. Mänit hajxy wyiimbijnä maa ja'a tiøjc-hajxiän. Mänit hõjts ndägøødiägajch barcojooty.

⁷ Mänit hõjts jim̄ ndsóhngumbä Tiro. Mänit hõjts jim̄ njaac nõcxy maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Tolemaida. Coø hõjts jim̄ nmejch, mänit hõjtsä mæbøjpädøjc hoy nguhixy. Tu'tsuhñ hõjts jim̄ nhity maa ja'a mæbøjpädøjc-hajxiän. ⁸ Cujaboom hõjts jim̄ ndu'ubøjcumbä. Mänit hõjts jim̄ nnøcxy maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Cesarea. Coø hõjts jim̄ nmejch, mänit hõjts jim̄ nnøcxøøyy maa ja'a Felipe tiøjcän. Mänit hõjtsä Felipe xñämaayy coø hõjts jim̄ nmejtstä'agät maa ja'a tiøjcän. Jue'e ja'a Felipe hänajty tiuunghajpy, ja'a Diosmädia'agy hänajty yajwa'xyp. Tøø hänajty jaduññ wyiinguexyii coø ja'a mæbøjpädøjc piuhbédät. Näjxutujc hajxy hänajty jaduññ wyiinguejxä coø hajxy jaduññ miäbuhbédät. ⁹ Mädaaxcä Felipe yhuung hänajty haagä cäxyii. Nämädaaxcä Diosmädia'agy hajxy hänajty ñajtsapxø'øy. ¹⁰ Maxiøø hõjts hänajty jim̄ tøø nhity maa ja'a Felipe tiøjcän, mänitä jäya'ay tu'ug miejch. Agabo hänajty xiøhaty. Jim̄ hänajty chooñ Judea. Ñajtsapxøøbiä Diosmädia'agy hänajty je'ebä. ¹¹ Coø ja'a Agabo jim̄ miejch maa hõjts hänajty nmejtsta'aguiän, mänitä Pablo ja'a wiøøn wiähájtäxä. Mänitä Agabo hamdsoo ñiguiø'øxojs ñidiecyxiojtsä ja'a Pablo ja'a wiøønhaam. Mänitä Agabo ja'a Pablo ñämaayy:

—Jaduhñhøchä Dioshespíritu tøø xñäma'ay cooch miich nñajtsapxøøyyät. Jaduhñäc miichä judíos xquiø'øxots xtiecyxiodsaambä jim̄ Jerusalén nébyhøch cham̄ tøø nhamayyän. Mänitäc miich xyajcø'ødägø'øwa'añ ja'a soldadohajxy Rómabä.

¹² Coø hõjts jaduññ nmädooyy, møødä mæbøjpädøjc-hajxy, mänit hõjtsä Pablo nja nämaayy coø jim̄ quia'a nõcxät Jerusalén. ¹³ Mänitä Pablo yhadsooyy:

—Tii hajxy coo mjø'øy coo mxuuch. Tiičh hajxy coo xyagjootmayhaty. Cabä cueentä jaduhñ coočhä häna'c jaduhñ jim xquio'øxots xtiocyxiódsät Jerusalén. Cabä cueentä jaduhñ coočh häna'c jim xyaghó'ogät ja'a Jesúscøxpä, ja'a hajxy nWiindsønhájtämbä —nømä Pablo miänaañ.

¹⁴ Coo højts jaduhñ nhijxy coo ja'a Pablo hänajty quia'a mäbøga'añ, mänit højts nmänaañnä:

—Ween jaduhñ jiadyii nebiä Dios tøø miäna'añän.

Mänit højts nhamoonnä.

¹⁵ Mänit højts nhadsøømbøjcy, høøch møødä Pablo. Mänit højts jim nnøcxy Jerusalén. ¹⁶ Näje'e højtsä mäbøjpädøjc jim xpianøcxy, ja'a hajxy hänajty jim tsohmäbä Cesarea. Coo højts jim nmejch Jerusalén, mänit højts hoy xñajtswowø'øy maa ja'a Mnasón ja'a tiøjcän. Jimä Mnasón hänajty jecy tøø chohnda'agy Chipre. Tøø hänajty jieğø'øy coo ja'a Mnasón ja'a Diosmädia'agy hänajty tøø miäböcy. Jim højts nmejtstaacy maa ja'a Mnasón ja'a tiøjcän.

¹⁷ Coo højts jim nmejch maa ja'a mäbøjpädøjc-hajxiän, mänit højts xquioñdymooy xoondáacäp. ¹⁸ Cujaboom højtsä Pablo jim xmiødhajty maa ja'a tsajtøjcän. Jimä Santiago hänajty møødä tsajtøjwiindsøn'hajxy näğøxiä. ¹⁹ Mänitä Santiagohajxy miøødniyajpoo'xä ja'a Pablo. Mänitä Pablo tiägøøyy mädiaacpä nebiatiä Diosmädia'agy hänajty tøø yajwa'xiän maa ja'a cäpja judíoshajxiän, cooc jaduhñ quiapxy miädiaacy ja'a Dios miäjaahaam. ²⁰ Coo ja'a Santiagohajxy jaduhñ miädooy, mänitä Dios hajxy wyiingudsähğøøyy. Mänitä Pablo hajxy ñämaayy:

—Mägu'ughajpä Pablo, mnajuøøby miich jaduhñ coo ja'a judíos ja'a Jesús ja'a miädia'agy hajxy nämay tøø miäböjcä. Jaduhñ hajxy näğøxiä miäna'añ coo ja'a cuhdujt hajxy tsipcøxp ngudiúunämät, ja'a Moisés jecy yhanéhmäbä. ²¹ Tøø hajxy jaduhñ miädoyhaty cooc tyijy miichä judíos wiingcuhdujt tøø myajnahixø'øy, ja'a hajxy jäguembaady hadsänaabiä. Jaduhñäc tyijy tøø myajnahixø'øy coo cuhdujt hajxy ñajtshixø'owät, ja'a Moisés jecy yhanéhmäbä. Jaduhñäc tyijy tøø myajnahixøøbiä coo højts ja'a nguhdujt nga'a cudiúunänät, højts judíos, møød coo højts nhuung nga'a circuncidarhájtänät. ²² Coo ja'a cu'ughajxy jaduhñ miädoyhädät coo miich yaa tøø mgoody Jerusalén, mänitä tøyhajt hajxy choga'añ pø tøyhajt jaduhñ coo miichä judíos jaduhñ tøø mjaanč yajnahixø'øy, ja'a hajxy jäguembaady hadsänaabiä. ²³ Tøø højts ja'a wiinmahñdy tu'ug nbaady nej miich myajniyhoyø'owøøjät. Jii højtsä nmägu'ughajpä nämädaaxcä. Tøø xøø hajxy yhagapxtucy coo meeg hajxy hänajty yoxa'añ nebiä Moisés jecy yhanehmiän coo hajxy

jaduhñ nguhdujthájtämät. ²⁴ Mmødhádäp miich yø'ø häna'c yø'ø nämädaaxpä. Jaduhñ miich mnämäjuyø'øwät coo meeg hajxy hänäjty yoxa'añ. Jaanä jaduhñ miichä meeg tu'ug myöjxpät. Coo miich jaduhñ mnämäjuyø'øwät, jaduhñ hajxy hoy yajcuhmé'xät. Coo miich jaduhñ mguhdujthádät, jaduhñ miichä cu'ug xyhíxät coo miichä cuhdujt jaduhñ mgudiuumbä, ja'a Moisés jecy yhanéhmäbä. Jaduhñä cu'ugä tøyhajt hajxy miøødhada'añ coo miich wiingcuhdujt tøyhajt mga'a yajnähixø'øy. ²⁵ Pero ja'a jäya'ayhajxy ca'a judíospä, ja'a hajxy mäbøjpä, tøø højtsä nocy nyajnäjaayø'øy. Jaduhñ højts tøø nmägapxy tøø nhane'emy coo hajxy quia'a tsú'udsät mädyiibä häna'c tøø yoxy quepychechwiinduum, møød coo hajxy quia'a tsú'tspät ja'a tøø quia'a nø'xiée'xiäbä, møød coo wiingto'oxiøjc hajxy quia'a møødmá'awät —nømä Pablo ñämaayyä.

²⁶ Mänitä Pablo ja'a häna'c miødhajty ja'a nämädaaxpä. Mänit hajxy cujaboom hoy quiudiuñ nebiä judíos quiuhdujthajxy hänäjty myiñän. Mänit hajxy tiøjtägøøyy tsajtøgooty. Mänit hajxy ñägapxy cooc juxtujxøø hänäjty quia'a habetyñä neby hajxy hänäjty tøø yhagapxtuquiän coo meeg hajxy hänäjty yoxa'añ.

²⁷⁻³⁰ Ja weenjaty hänäjty quia'a habety ja'a juxtujxøøbä. Mänitä jäya'ayhajxy näje'e tiägøøyy tsajtøgooty. Jim hajxy hänäjty chooñ Asia. Coo ja'a Pablo hajxy jiiiby yhi-jxy tsajtøgooty, mänit hajxy tiägøøyy yaaxpä cooc ja'a Pablo hänäjty jiiiby wiädity:

—Judíostøjc, højts puhbéjtäc. Xiids yø'ø craa Pablo wiädity. Yø'ødsä wiingcuhdujt homiajaty nøcxy yajwiinhixø'øy. Jaduhñ yø'ø craa ja'a cu'ug jiøjcaxpø'øy coo højtsä nguhdujt hajxy xquia'a cudiúunämät, nebiä Moisés jecy jia hanéhmian. Jaduhñ yø'ø craa yajwiinhixøøbiä cooc tyijy hädaa tsajtøjc jaduhñ quia'a tsoobaady. Maas hanaxiä haxøøg tøø jiatcø'øy coo jäya'ay yaa tøø miøødtägø'øy tsajtøgooty, ja'a hajxy ca'a judíospä. Hix, cabä cuhdujt jaduhñ ñä'ägä miñ coo hajxy yaa tiägø'øwät tsajtøgooty, pøñjaty ca'a judíos.

Paady hajxy jaduhñ miänaañ, je'eguiøxpä coo ja'a Pablo hänäjty tøø yhixyii cajptooty coo ja'a Tróximo hänäjty miøødä. Jaduhñä Asiabäjäya'ayhajxy hänäjty miäna'añ cooc tyijy ja'a Pablo ja'a Tróximo hänäjty tøø miøødtägøøyy tsajtøgooty. Efeso ja'a Tróximo hänäjty chooñ. Ca'a juidiosä hänäjty je'e. Hoorä, coo ja'a cu'ughajxy jaduhñ miädooy cooc ja'a Pablo hänäjty jiiiby wiädity tsajtøgooty, mänit hajxy tiägøøyy haamhjäp. Mänitä Pablo hajxy miajch. Mänit hajxy piawijch piäjäduty jim tsajtøghaguuy. Mänitiä tsajtøjc hajxy yhagøøyy.

³¹ Jimä cu'ugä Pablo hajxy hänäjty ñäl'ägä yagho'ogaannä, mänitä soldado-wiindsönä mädia'agy ñámejtsä coogä cu'ughajxy hänäjty jim wyi'i yhaamhaty Jerusalén. Roma ja'a soldadohajxy hänäjty chooñ. ³² Tuunä ja'a soldado-wiindsön jaduhñ ñäl'ä mädooyy, mänitä soldadohajxy yhamugøøyy. Mänit hajxy päyø'øguiä yhädaacy maa ja'a cu'ughajxy hänäjty yhaamhatiän. Coo ja'a cu'ugä soldado hajxy jaduhñ jiojcuheebøøyy coo ja'a soldadohajxy hänäjty miänacy maa ja'a Pablo hänäjty wiobho'ogyijän, mänitä Pablo yhøxmajtsä. ³³ Coo ja'a soldado-wiindsön jii by quiädaacy, mänitä Pablo chuumā. Hamejtsadena quiø'øxojs tiecyxiojtsä. Mänitä soldado-wiindsönä cu'ug miäyajtøøyy pönä Pablo, møød tii hänäjty coo tøø wiobho'ogyii. ³⁴ Mänitä jäya'ayhajxy may yhadsooyy haagä wiingjaty. Cab hajxy hänäjty tiu'ugmädia'aguiä. Coo ja'a cu'ughajxy hänäjty jaduhñ wyi'i ya'axy, cabä soldado-wiindsönä tøyhajt hänäjty hoy piaada'añ. Mänit miänaañ coo ja'a Pablo jim yajnøcxøøjät maa ja'a cuartelän. ³⁵ Coo ja'a soldado ja'a Pablo hajxy jim miøødcøoty maa ja'a escalera jaduhñ choñda'aguiän, mänitä Pablo hajxy quiø'yø'cy. Paady hajxy jaduhñ quiø'yø'cy coo ja'a cu'ugä Pablo hajxy hänäjty jia wi'i yagho'oga'añ. ³⁶ Høxhaamä cu'ugä soldado hajxy hänäjty pianøcxy yáaxäp coo ja'a Pablo yagho'ogøøjät.

³⁷ Jimä soldado ja'a Pablo hajxy hänäjty miøødtägø'owa'añ cuarteltøgooty, mänitä Pablo ja'a soldado-wiindsön ñämaayy:

—Huuc min, nhuuc møødmädiá'agyhøch miich paquiä.

Hagriego haamä Pablo jaduhñ miänaañ. Mänitä soldado-wiindsön yhadsooyy:

—Mjájpytiämä hagriego jaduhñä. ³⁸ Cäjtäm miich jim ndsooñ Egípto-naaxootiä. Tøø jiegø'øy coo häna'c tsip jim tøø yajpädø'øgy Egípto. Nämädaaxmilä jiamiøød hänäjty, haagä cahwiindøyhäna'c. Mänit hajxy piäyø'cy. Mänit hajxy jim ñøcxøøyy pactuum maa pøn quia'a tsäna'ayän.

³⁹ Mänitä Pablo miänáangumbä:

—Cábøch jim ndsooñ Egípto. Judíojäyá'ayhøch høøch. Jimhøch ndsooñ maa ja'a cajpt jaduhñ xiøhatiän Tarso jim Cilicianaxooty. Møjjuøøbyhøch ngajpt. Huuc tunä mayhajt, nhuuc cøxy møødmädiá'agyhøch yø'ø cu'ug.

⁴⁰ Mänitä soldado-wiindsönä Pablo cuhdujt miooyy coo quiápxät. Mänitä Pablo piejty escaleracøxp. Mänitä quiø'ø chajxajy. Mänitä cu'ughajxy cøjx yhamoñ. Mänit tiägøøyy xiicpä mädiaacpä hebreohayuuc-haamby:

22

¹ —Mägu'ughajpädøjc, huuc hamädoowhit hajxy hoy; mijts nmøødmädia'agaamby.

² Coo ja'a cu'ughajxy jaduhñ miädooyy coo ja'a Pablo hänajty quiapxy miädia'agy hebreohayuuc-haamby, tehngajnä hajxy hänajty hoy yhamädoowhity. Mänitä Pablo jiaac mädiaacy:

³ —Judíojäyá'ayhøch høøch. Jímhøch nnaaxque'exä Tarso, jim Cilicianaxooty. Múutsnøch yaa ngoo'ty Jerusalén. Ja'a teedyhap Gamaliélhøch yaa xyajcapxtaac. Jaançh tehñ yhóyhøch xyajnáhixøøyy ja'a jecyquihdujt. Jaançh tehñ yhóyhøchä Dioscuhdujt hijty nbaduñ hamuumdu'joot nej mijts jäda'ahaty mbaduñän. ⁴ Nyajtsaächpøjpiøchä jäya'ay hijty, ja'a Diosmädia'agy hajxy mäbøjpä ja'a Jesúscøxpä, to'oxiøjcä, ya'adiøjcä. Høxtä nyaghó'piøch hijty tähoocjaty. Pawíchhøch hijty pujxtøgooty nyajnøcxy cø'øxoch tecyxioch. ⁵ Ja'a teedywiindsøn yaa tuumbä Jerusalén, coo hajxy jaduhñ mmäyajtówät pø tøyhájhøch jaduhñ tøø njatcø'oy, xmió'owäbä tøyhajt hajxy jaduhñ. Jaanä jaduhñä majtøjcä tøyhajt hajxy yéjpät coo hajxy jaduhñ mmäyajtówät. Yø'øchä nocy hajxy tøø xyajmäguexy coo højts nmägunaax jim nmó'owät maa ja'a cajpt jaduhñ xiøhatiän Damasco. Jímhøchä jäya'ay hänajty nøcxy nhøxta'awa'añ Damasco pønjetiä Diosmädia'agy mäbøjpä ja'a Jesúscøxpä. Je'eçh hänajty nøcxy nmadsa'añ. Yaaçh hänajty nyajmänaca'añ Jerusalén. Yaaçh hänajty min ndsaächtiuna'añ.

⁶ Jim tu'haamnøcxpä, ja weenjátyhøch hänajty jim nga'a coody Damasco, mänitä jøøn quiuhajcädaacy jaançh tehñ miøc, mädúhñtiøch hänajty nyo'oy. Cujyxiøøho'ogy hänajty jaduhñ. ⁷ Túunøchä jøøn jaduhñ nnä'a hijxy, mänítiøch jaduhñ ngädaayy. Mänitøch nmädooyy cooçh häna'c hänajty xxiøøguya'axy: “Saulo, Saulo, tiich jaduhñ coo xwyi'i miädsibø'oy.” ⁸ Mänitøch nmäyajtøøyy: “Wiindsøn, pøn miich.” Mänitøch xyhadsooyy: “Jesúshøch høøch. Nazaréthøch hijty ndsooñ. Høøch miich jaduhñ xmiädsibøøby.” ⁹ Pønjátyhøch hänajty nmøødnøcxyp, yhiyx ja'a jøøn hajxy. Pero cab hajxy miädooyy cooçhä Jesús jaduhñ xmiägapxy. ¹⁰ Mänitøchä Jesús nmäyajtøøgumbä: “Wiindsøn, tiich jaduhñ ndúnäp.” Mänitøch xyhadsóogumbä: “Tänaayyø'øg. Jaac nøcx jim Damasco. Coo miich jim mgóodät, mänit miich häna'c jim xyhawaanaanä tijaty miichä Dios jaduhñ xyajtunaamb.” ¹¹ Hoorä, cooçhä jøøn nhijxy, wiinxóo'tshøch jaduhñ. Cábøch hänajty hoy nhijxnä. Ja'a njamiøødhøch hajxy jim xjiaac witscoo't Damasco.

¹² Jimä jäya'ay hänajty tu'ug chäna'ay. Ananías hänajty xiøhaty. Jaançh tehñ yhooyä Ananías ja'a cuhdujt hänajty piaduñ nebiä Moisés jecy yhanehmiän. Jimä judíošhajxy

hänajty näje'e chänaabiä Damasco. Jiaanč tehṃ quiumaabiä judíos ja'a Ananías hajxy hänajty jaduhṃ. ¹³ Hoorä, cooç jīm ngoo'ty Damasco, mänítøchä Ananías hoy xquiuhixy. Mänítøch xñämaayy: “Puhya'ay Saulo, hijxø'og jadähooc cham jaduhṃajtä.” Tuunä ja'a Ananías jaduhṃ ñä'ä mänaañ, mänítøch jaduhṃ njaanč hijxø'cy. ¹⁴ Mänítøchä Ananías xñämäaguumbä: “Ja'a nhaphájtämhajxy ja'a ndeedyhájtämhajxy ja'a jecypiä haampiä, ja'a Dios hajxy hijty wyiingudsähgøøby jegyhajty. Jaaya'ay miich jaduhṃ tøø xyajnähdijy coo jaduhṃ mdúnät neby je'e jioot choquiän, møød coo ja'a Jesús mhamdsoo híxät coo mhamdsoo mädówät nebiaty je'e miädia'agy. ¹⁵ Nøcxaamb miich mmädia'aga'añ wiinduhmyhagajpt ja'a Jesúscøxpä, nebiaty tøø mhixy nebiaty tøø mmädoy. ¹⁶ Hoorä, tsógänämäts, nøcx näbejnä. Jaduhṃä Jesús mmänuu'xtá'agät coo weenä mbojpä mgädieey xyajnähwaats xyajcuhwäatsät”, nõmhøchä Ananías xñämaayy.

¹⁷⁻¹⁸ 'Mänítøch yaa nwiimbijtägajch Jerusalén. Mänítøch nnøcxy tsajtøgooty Diospa'yaaxpä. Mänítøchä Jesús nwiinhixy, ja'a hajxy nWiindsøn'hájtämbä. Mänítøchä Jesús xñämaayy: “Tsógänämäts, mdsóonäp yaa. Caj miichä cu'ugä mmädia'agy yaa xmiäbøgaanä cooç miich yaa xjia wi'i miädia'aga'añ.” ¹⁹ Mänítøch nhadsooyy: “Wiindsøn, ñajuøøbiä cu'ughajxy cooç hijty nwädity wiinduhmyhagajpt maa ja'a judíos chajtøjc-hajxiän, cooçhä jäya'ay hijty nyajnøcxy pujxtøgooty pønjetiä mmädia'agy xmiäbøjcäp. Naxyhøch hijty nyajwobyii. ²⁰ Y coo ja'a Esteban yagho'cä, jímhøch hänajty nbadsóonäbä. Møødhøch hänajty nbamänaambä coo yagho'ogøøjät. Ja'a häna'cä Esteban hajxy yaghó'cäbä, høøchä wyit ngüeendähajtä. Paadiä Esteban jaduhṃ yagho'cä je'eguiøxpä coo miichä mmädia'agy hänajty xyajwa'xä.” ²¹ Mänítøchä Jesús xñämäaguumbä: “Cabä cueentä jaduhṃ. Nøcxnä. Jäguémhøch miich nguexa'añ maa ja'a jäya'ayhajxy chäna'ayän, ja'a hajxy ca'a judíospä.”

²² Mäduhñjatiä Pablo hänajty miädia'agy, hamädoowhíjtäxäbä miädia'agy hänajty jaduhṃ. Pero coo jaduhṃ miänaañ cooc hänajty jäguem quiexa'añii maa ja'a jäya'ayhajxy chäna'ayän, ja'a hajxy ca'a judíospä, cabä cu'ugä Pablo ja'a miädia'agy hajxy hänajty yhamädoowhidáanänä. Mänitä cu'ughajxy tiägøøyy yaaxpä jojpä:

—Ween yø'ø craa yho'ogy. Yagho'og yø'ø craa hajxy.

²³ Tehngajnä hajxy hänajty jaduhṃ wyi'i ya'axy wyi'i jiocy. Yamä wyit hajxy hänajty wyi'i chajyemy. Yamä naaxoc hajxy hänajty wyi'i chajwøjy. Paady hajxy hänajty jaduhṃ wyi'i jiatcø'øyy coo ja'a Pablo hajxy hänajty jiaanč tehṃ miädsiphaty. ²⁴ Mänitä soldado-wiindsøn miänaañ coo ja'a

Pablo jiiby yajtøjtägø'øwøøjät quarteltøgooty. Mänit jiaac mänaañ coo ja'a Pablo wiobho'ogøøjät, ween jaduñ quiøxy nägapxy tiiguiøxpä cu'ugä Pablo hajxy hänajty coo tøø wyi'i ñäya'axy. ²⁵ Mänitä soldado ja'a Pablo hajxy quiø'øxojch. Wiobho'ogaambiä Pablo hajxy hänajty. Mänitä Pablo ja'a capitán miägapy, ja'a hänajty jim tänaabiä wiinduum:

—Caj mijts cuhdujt mmøødä coöch mijts xwióbät nä'a nägoobä. Cab hajxy mnajuø'øy pø tøøch ngädieey. Høøch, jadúñhøchä cuhdujt nmøødä nebiä Rómabä jäya'ayhajxy miøødän —nømä Pablo ja'a capitán ñämaayy.

²⁶ Coo ja'a capitán jaduñ miädooyy, mänitä wyiindsøn ñämaayy:

—Ca'a hajxy jaduñ mwopy. Jadúñäc yø'ø craa cuhdujt miøødä nebiä Rómabä jäya'ayhajxy miøødän.

²⁷ Mänitä soldado-wiindsønä Pablo hoy miäyajtøy:

—Nej, tøyhajt jaduñ coo miichä cuhdujt jaduñ mmøødä nebiä Rómabä jäya'ayhajxy miøødänä.

Mänitä Pablo yhadsooyy:

—Tøyhajt jaduñ.

²⁸ Mänitä soldado-wiindsøn miänaañ:

—Jadúñhøchä cuhdujt nmøødäbä nebiä Rómabä jäya'ayhajxy miøødän. Pero jaanç tehñ chówhøch jaduñ tøø xyhabädsøømä coöchä cuhdujt jaduñ tøø njuy.

Mänitä Pablo miänaañ:

—Cooch jim nnaaxque'exä Tarso, páadyhøchä cuhdujt jaduñ nmøødä nebiä Rómabä jäya'ayhajxy miøødän.

²⁹ Ja'a soldadohajxy hänajty mäwobaambä, coo hajxy jaduñ miädooyy coogä Pablo cuhdujt hänajty jaduñ miøødä nebiä Rómabä jäya'ayhajxy hänajty miøødän, mänitä Pablo hajxy piuhwaach. Y ja'a soldado-wiindsøn, coo je'e jaduñ miädooyy, tsähgøøyy je'eduhñ je'eguiøxpä coo ja'a Pablo hänajty tøø quiø'øxochii tøø tiecyxiochii.

³⁰ Cujaboomä soldado-wiindsøn jaduñ miänaañ coo ja'a Pablo quiø'øguejøøjät. Mänit miänaañ coo ja'a teedywiindsøñhajxy yhamugø'øwät møødä majtøjc-hajxy. Mänitä Pablo jim yajnøcxä maa ja'a teedywiindsøñhajxy hänajty tøø yhamugø'øyän. Mänitä Pablo jim yajtänaaguiädaacä cu'ugwiinduum. Miädowaambiä soldado-wiindsøn hänajty jaduñ tiiguiøxpä judíos ja'a Pablo hajxy hänajty coo tøø ñäxø'øwø'øy.

23

¹ Mänitä teedywiindsøñhajxy wyiinhee'ppejtä ja'a Pábläm. Mänitä Pablo miänaañ:

—Mägu'ughajpädøjc, Diøshøch jaduñ xyhijxp coöch homiänaajä nhojiäya'ayhaty.

² Coo ja'a Pablo jaduñ miänaañ, mäniä häna'c-hajxy ñämaayä coo ja'a Pablo hajxy yhapo'xó'ogät, ja'a häna'c-hajxy hänajty jim tänaabiä Pablo wyiinduum. Ja'a Ananías jaduñ mänaañ coo hajxy jaduñ jiatcó'owät. Møjhajpä Ananías hänajty jim maa ja'a teedywiindsøn'hajxiän. ³ Mäniä Pablo ja'a Ananías ñämaayy:

—Dios miich jaduñ xyajcumädowaamb. Caj miich hoy mduñ. Jaduñ miich mduñgmøødä cooch miich xyajtøyhajtyégät hoy yajxon nebiä cuhdujt myiñän. Pero coo miich jaduñ tøø mmäna'añ cooch häna'c xquióxät, myajcähxø'py miich jaduñ coo miichä cuhdujt hoy mga'a yajtuñ.

⁴ Ja'a häna'c-hajxy hänajty jim tänaabiä, mäniä Pablo hajxy ñämaayy:

—Tøø miich jaduñ ngapxtägoy coo yø'ø møjteedywiindsøn jaduñ tøø mwiingapxpety. Haa ca'a, Dios yø'øduñ tøø yhuuc pädaacpä.

⁵ Mäniä Pablo yhadsooyy:

—Mägu'ughajpädøjc, huuc mee'x hajxy, cábøch hijty nna-juø'øy coo yø'ø jaduñ tiuñ møjteedywiindsøn. Jaduñ jim myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän coo hajxy nga'a nänómät haxøøg, pønjatiä tuung møød maa ja'a tsaan maa ja'a cu'ugän.

⁶ Mäniä Pablo jaduñ yhijxy coo häna'c-hajxy hänajty mejtstu'u tøø yhamugø'øy, møødä saduceoshajxy, møødä fariseoshajxy. Mäniä Pablo møc quiapxy:

—Mägu'ughajpädøjc, høøch, jue'eçh høøch, fariséoshøch høøch. Haagä fariseos højts jaduñ. Cooch jaduñ nmäbøcy coo ja'a ho'oguiäya'ayhajxy jaduñ jiuypijøjtägatsa'añ, päadyhøchä häna'c jaduñ tøø xñäxø'owø'øy.

⁷ Coo ja'a Pablo jaduñ miänaañ, mäniä fariseoshajxy tiägøøyy yajcapxiøøbiä møødä saduceoshajxy. Cabä miädia'agyhajxy hänajty ñibiaadyii. ⁸ Hix, jaduñä fariseoshajxy hänajty miäbøcy cooc ja'a ho'oguiäya'ayhajxy jiuypijøjtägatsa'añ. Jaduñ hajxy hänajty miäbøjpä cooc ja'a Dios ja'a mioonsä jim miøødä tsajpootyp, møød cooc ja'a nhaañämähjätämhajxy quia'a hó'cäm. Pero cabä saduceoshajxy hänajty miäbøcy nebiä fariseoshajxy hänajty miäbøquiän. ⁹ Tehngajnä hajxy hänajty miaas nämayø'øy haamhajpä. Tehngajnä hajxy hänajty yhambøcy. Mäniä fariseoshajxy näje'e tiänaayyø'cy, ja'a hajxy hänajty yajnahixøøbiä maa ja'a tsajtøjcän. Mäniä hajxy miänaañ:

—Yø'ø craa, cap tii pojpä cädieey miøødä. Jimbädä Diosmoonsä tøø miägapxyii, o háañämä.

¹⁰ Maas hanaxiä hajxy hänajty yhambøcy. Tsähgøøbiä soldado-wiindsøn hänajty coo ja'a Pablo hänajty yagho'oga'añii.

Mänitä soldado-wiindsõnã soldado miõjyaaxy coo ja'a soldado ja'a Pablo hajxy jiiby wyitstsõonät, møød coo hajxy jim̄ ya-jnõcxät maa ja'a cuartelän.

¹¹ Mänitcoodsä Jesús jiiby ñäguehxtøø'xy maa ja'a Pablo wyiinduumän. Mänitä Jesús ja'a Pablo ñämaayy: “Ca'a mdsähgøø'y. Nébyhøch miich̄ yaa tøø xmiädia'aguiän Jerusalén, jaanä jadúhñhøch miich̄ jim̄ nõcxy xmiädia'agáangumbä Roma.”

¹² Cujaboomä judíoshajxy näje'e hoy quiojyquiapxyhaty coo ja'a Pablo hajxy yaghó'ogät. Mänit hajxy ñiñämaayyä:

—Mäduhñtiä Pablo jiaac jugyhaty, cab hajxy nnä'ägä caayy nnä'ägä húcämät.

¹³ Näjuxychägui'xnaxy hajxy hänäjty je'eduhñ, ja'a hajxy hänäjty jaduhñ tøø quiojyquiapxyhátiaäbä. ¹⁴ Mänit hajxy hoy ñägäp̄xy maa ja'a majtøjc-hajxiän:

—Tøø hõjts jaduhñ ngojyquiapxyhaty coo hõjtsä Pablo nyaghó'ogät. Høxtä mänit hõjts ngaya'añ nhu'uga'aññä.

¹⁵ Hoorä, mijts, nõcxä soldado-wiindsõn hajxy jaduhñ näma'aw coo weenä Pablo yaa yajmechii mijts mwiinduum. Jaduhñ hajxy mwiinhõønät coo tyijy ja'a Pablo hajxy mjaac tehñ miäyajtøwa'añ. Cahnä Pablo hänäjty yaa quioody maa mijts mwiinduumän, jim̄ hõjts nyaghó'ogät tu'haam —nømä teedywiindsõnhajxy ñämaayyä.

¹⁶ Mänitä Pablo chojmajc jaduhñ miädoyhajty coogä Pablo hänäjty yagho'oga'añii. Mänitä Pablo hoy yhawáañäxä maa hänäjty chumiän. ¹⁷ Mänitä Pablo ja'a capitán tu'ug miõjyaaxy. Mänit ñämaayy:

—Huuc tunä mayhajt, huuc woonøcx hädaa craa jim̄ maa ja'a mwiindsõnän. Jim̄ jaduhñ miøødmädia'aga'añ.

¹⁸ Mänitä Pablo chojmajc wioonøcxäxä maa ja'a soldado-wiindsõnän. Mänitä capitán ja'a soldado-wiindsõn ñämaayy:

—Ja'a Pábløch jaduhñ tøø xñäma'ay cooch hädaa craa yaa nwoomínät maa miichän. Míichäc jaduhñ xmiøødmädia'agaamb.

¹⁹ Mänitä Pablo chojmajc wiingtuum wyitsnøcxäxä. Mänitä soldado-wiindsõn miänaañ:

—Tiich̄ jaduhñ xyhawaanánäp —nømä Pablo chojmajc miäyajtøwäxä.

²⁰ Mänitä Pablo chojmajc yhadsooyy:

—Tøø ja'a judíoshajxy näje'e quiojyquiapxytiuñ cooc miich̄ xñäma'awa'añ coo miichä Pablo jaboom ween mguexy maa ja'a teedywiindsõnä wyiinduumhajxiän. Jadúhñäc miich̄ xwyiinhøøna'añ cooc tyijy ja'a Pablo hajxy cøxiä wiinä jiaac tehñ miäyajtøwa'añ. ²¹ Caj miich̄ jaduhñ mmäbøgät.

Näjuxychägui'xnaxiä jäya'ayhajxy jaduhñ tøø quiojyquiapxy-haty coo ja'a Pablo hajxy yaghó'ogät tu'haamnøcxpã. Cábãc hajxy jaduhñ ñä'ägä caya'añ ñä'ägä hu'uga'añ. Høxtä coogä Pablo hajxy yaghó'ogät, mänitãc hajxy quiaya'añ yhu'uga'añnä. Míichãc hajxy xyhuuc jaac hahijxp cooc miich jaduhñ mmáná'anät pø mgudiunaamby jaduhñ —nømä soldado-wiindsøn ñämaayyã.

22 Mänitã Pablo chojmajc ñämáayyãxã coo quia'a nãgãpxät wiingtuum waambaty hãnajty jaduhñ tøø miãdia'agy. Mänitã soldado-wiindsøn jaduhñ miãnaañ coo ja'a Pablo chojmajc wyiimbijnät.

23-24 Mänitã soldado-wiindsønã capitán metsc miøjyaaxy. Mänit hajxy wyiinguejxã coo ja'a Pablo hajxy coods jim yajnøcxät Cesarea. Nãmayyã soldadohajxy hãnajty pianøcxa'añ. Nãmejtsmägo'x hajxy hãnajty ñøcxa'añ tecy-yo'oyhaam; møød nãdägøøghii'xcumajc hajxy hãnajty ñøcxa'añ cuaañãhgøxp; møød nãmejtsmägo'x hajxy hãnajty ñøcxaambã cuhmdcap. Jaduhñã capitánhajxy ñämáayyãbã coo ja'a Pablo cuaañãhgøxp ñøcxät, møød coo hoy cwieendãhadøøjät, jaduhñ nejy quia'a jat quia'a habëtät. Jaduhñã soldado-wiindsøn yhanehmbã coo ja'a Pablo ja'a gobernador Félix yajcø'ødägø'øwøøjät. 25 Mänitã soldado-wiindsønã nocy yhädiuun. Ja'a gobernador Félix hãnajty yajnãguexaamby. Jaduhñ soldado-wiindsøn quiujahy:

26 “Høøch hädaa nocy nhädiuumby, høøch Claudio Lisias. Wiindsøn Félix, miich jaduhñ cham nyajpoo'xyp. 27 Hädaa jäyã'ayhøch miich nyajnãguejxyp. Pablo jaduhñ xiøhaty. Hãxøøyy maaxtøjquiã Pablo yaa miajtsã Jerusalén. Ja'a judiøshajxy jaduhñ mãmajts. Yaghó'ogãanãbã Pablo hãnajty. Pero coøch jaduhñ nmãdoyhajty coo ja'a Pablo cuhdujt jaduhñ miøødã nebiã Rómabã jäya'ayhajxy miøødã, mänitøchã soldado ja'a Pablo hoy nmøødyajnãhwa'açh. 28 Je'eçh hãnajty nmãdowaamby tiiguiøxpã Pablo hãnajty coo tøø miãchiï, páadyhøch jiiby nmøødhãdaacy maa ja'a judiøs ja'a junta hajxy hãnajty yagjadyiijän. 29 Mänitøch nmãdooyy coogã Pablo tii pojpä tii cãdieey quia'a møødã. Je'eduhñ yajcumadsøøyyã coo ja'a judiøs ja'a quiuhdujthajxy wyiingjatiã. Pãadyhøch jaduhñ nga'a mãnaañ coo ja'a Pablo yaghó'ogøøjät, ni coo chumøøjät. 30 Cooch jaduhñ nmãdoyhajty coo ja'a judiøshajxy hãnajty ñaje'e tøø quiojyquiapxyhaty coo ja'a Pablo hajxy hãnajty yaghó'oga'añ, mänitøch jaduhñ nwiinmaayy coøch miich jaduhñ nyajnãguéxät. Ja'a häna'cã Pablo hajxy ja wi'i yaghó'ogaambã, tøøch nnãma'ay coo ja'a Pablo jim nøcxy ñãxø'øwø'øyii miich mwiinduum.”

³¹ Mänitä soldadohajxy jiaanč cudiuuñ nebiä wyiindsón hajxy hänajty tøø ñäma'ayijän. Mänitä Pablo hajxy jim coods yajnøcxy maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Antípatris. ³² Cujaboomä soldadohajxy wyiimbijty, ja'a hajxy hänajty tøø ñøcxy tecy-yo'oyhaam. Ja'a hajxy hänajty cuaañhgøxpä, je'edsä Pablo hajxy jaac møødnøcxnä. ³³ Mänit hajxy jim quioo'ty Cesarea. Mänitä Pablo ja'a Félix hoy yajcø'ødägø'oyii møødä nocy, ja'a soldado-wiindsón hänajty tøø quiéxiäbä. ³⁴ Mänitä Félix ja'a nocy quiapxy. Mänitä Félix ja'a Pablo miäyajtøoyy maa je'e chooñ. Mänitä Pablo yhadsooyy coo hänajty jim chooñ Cilicianaxooty. ³⁵ Coo ja'a Félix jaduhñ miädooyy, mänitä Pablo ñämaayy:

—Weenä jäya'ayhajxy yhuuc mech, ja'a miich hajxy jaduhñ xñäxø'øwø'øwaambä, mänitøchä tøyhajt nmädown'añ ja'a miichcøxpä.

Mänitä Félix ja'a soldado ñämaayy coo ja'a Pablo piäda'agøøjät møjtøgooty, ja'a hänajty xøhajpä Palacio de Herodes. Jaanä jaduhñä Félix miänaambä coo ja'a Pablo hoy cwieendähadøøjät.

24

¹ Cumägooxxøø ja'a Ananíashajxy jim quioo'ty Cesarea. Møjteedywiindsönä Ananías hänajty tiuumby jim Jerusalén. Näguipxiä majtøjc-hajxy näje'e piagoo'pä møødä licenciadä tu'ug, ja'a hänajty xøhajpä Tértulo. Mänit hajxy jim ñøcxy maa ja'a gobernador Félix hänajty tiuñän. Mänitä Félix hajxy ñämaayy coo ja'a Pablo hajxy hänajty ñäxø'øwø'øwa'añ. ²⁻³ Mänitä Félix miänaañ coo ja'a Pablo yajmedsøøjät maa ja'a Félix wyiinduumän. Coo Pablo jaduhñ yajmejtsä, mänitä Tértulo ja'a Pablo tiägøøyy näxø'øwøøbiä:

—Wiindsón Félix, hoy højts njaanč tehñ ñijiäwø'oyii maa miichcøxpän, coo miich hoy mjaanč tehñ tiuñ. Tøø højts miichä nnaaxä ngajpt xjiaanč tehñ yaghoyøøyyä. Cabä tsip cabä pleetä jaduhñ maa yajpaady. Coo miich jaduhñ hoy mjaanč tehñ tiuñ, paady højts Dioscujú'uyäbä njaanč tehñ yecy maa miichcøxpän. ⁴ Cábøch miich jecy nhadsiba'añ. Huuc tunä mayhajt, højtsä nmädia'agy hamädoowhíjtäc. Paquiä højts jaduhñ nmädia'aga'añ. ⁵ Yøø craa Pablohajpä, nmøødhajpy højtsä tøyhajt jaduhñ coo yøø højts xjiaanč tehñ miädsibø'oy majaty højts nhity, højts judíoshajpä. Jaduhñ højts xjia wi'i jiojcapxø'oy coo højtsä nguhdujt nnajtshixø'øwät. Jaduhñä tsip homiaajä yajpädø'ogy. Ja'a jäya'ayä Jesús Nazaretpä miädia'agy hajxy panøcxäbä, je'e ja'a Pablo hajxy wiindsónhajp. ⁶ Mänitä Pablo jäya'ay nämädaaxc miøødtøjtägøøyy maa højtsä nmøjtsajtøgootiän. Ja'a

hajxy nämädaaxpä, ca'a hajxy je'e jiidiosä. Cab hõjtsä nguhdujt jaduñ myiñ coo wiingjäya'ay jii by tiägó'owät. Mänit hõjtsä Pablo nyajmajtsä. Nyajcumädowaamby hõjts hänäjty, tii hänäjty jii by tiuumby tsajtögooty. Jaduñ hõjtsä nguhdujt myiñ coo jaduñ quiümädowät. ⁷ Mänitá soldado-wiindsón piyajcahw piyajpogooyy, ja'a xohajpä Lisias. Mänit hõjtsä Pablo mädsib'øbä xpiojca. ⁸ Mänit hõjtsä Lisias xñamaaay coo hõjts yaa nmínät maa miichä mwiinduumän, coo hõjtsä Pablo yaa nnäx'owó'owät. Hoorä, hamdsoo miichä Pablo mmäyajtówät pø tøyhajt jaduñ neby hõjts cham nnäx'owó'oyän —nømä Tértulo ja'a Félix ñämaayy.

⁹ Jaduñä juidioshajxy piamänaambä. ¹⁰ Mänitá gobernador Félix ja'a Pablo miäw'oxy coo ja'a Pablo miädiá'agät. Mänitá Pablo miänaañ:

—Wiindsón Félix, jaanç tehñ jiootcújc-hõch cham nnijäw'oyii cooç yaa nniguiugapxa'añii miichä mwiinduum. Hix, nnajuó'obioch jaduñ coo miich mõjtuung jecy yaa tøø mmøødhaty maa hõjtsä nnaax maa hõjtsä ngajptän. ¹¹ Chanaä miajmetxøødhaty cooç jim ngoo'ty Jerusalén. Jimhõchä Dios hänäjty nwiingudsähg'owa'añ tsajtögooty. Tøyhajt jaduñ. Hoy piönä jaduñ miäna'añ. ¹² Pero cábõchä tsip jim nhõxtaayy. Cábõchä tsip ni maa nhõxtaayy, majátyhõch tøø nwädity, ni jii by mõjtsajtögooty, ni jii by muutstsajtögooty, ni jim cajptooty. Cáboch pøn jim nmøødyajcapxiøoyy. ¹³ Hoorä, yø'ø häna'c-hajxy xim xwyiingapxpéjpoçhä, hõhndaacp hajxy yø'ø. Cab hajxy tøyyä ñä'a mädia'agy. ¹⁴ Pero jaduñ mäbøcypia, nwiingudsähg'obioçhä Dios. Nebiä jecyjiäya'ayä Dios hajxy wyiingudsähgøøyyän, jadúñhõch nwiingudsähgøøbiä. Cooçhä Dios jaduñ nwiingudsähg'oy, páadyhõchä yHuung Jesús ja'a miädia'agy jaduñ nbanøcxä. Yø'ø häna'c-hajxy ximbä, cabä Jesús ja'a miädia'agy hajxy wyiinjuøoyy. Cábac tyijy jaduñ tiøyyä. Pero nmäbøjpiõchä jecymiädia'agy, ja'a Moisés hajxy jecy quiujáhyäbä møødä profetadøjc-hajxy. ¹⁵ Yø'ø häna'c-hajxy, jaduñ hajxy miäböcy cooc ja'a ho'oguiäya'ayhajxy nägøxiä jiuypiojtägatsa'añ, hoyhäna'cä, haxøøghäna'cä. Jaanä jadúñhõch nmäbøjpä. Cooc ja'a Dios jaduñ miänaañ cooc hajxy nägøxiä xyagjuypiojtägatsaanäm, tø y jaduñ. ¹⁶ Cooç jaduñ nmäböcy, páadyhõchä njoot homiänaajä nbäda'agy cooçhä Diosmädia'agy hoy tehngajnä nbadúnät. Jadúñhõchä Dios xquiumáyät. Jaanä jadúñhõchä cu'ug xquiumáabiät.

¹⁷ 'Mänáajøch hoy nwäditiän jäguembaady mejtsjomøjt tægøøjomøjt, mänitøch jim nmejtstägajch Jerusalén. Xädó'õñhõch jaduñ nmämejts. Ja'a nmägunáaxhõch hänäjty

nmo'owaamby. Móodhōchä meeg hānajty nyoxa'añ ja'a Dioscōxpä. ¹⁸ Jaduhñhōch hānajty jiiby nguhdujthaty mōjtsajtōgooty, mänithōchä judíoshajxy naje'e xyhijxy, ja'a hajxy jim tsohm̄bä Asia. Tōōch hānajty ngudiuñ neby hōjtsä nguhdujt myiñän. Cábōchä hāna'c hānajty nāmāy nmōōdä. Cab hōjts hānajty nhaamhaty. ¹⁹ Ja'a jāya'ay hōjts jaduhñ xyhijxäbä mōjtsajtōgooty, je'eds jaduhñ hahixōōby xñäxō'ōwō'ōwäbōch yaa miichä mwiinduum, pō tōōch hajxy jaduhñ xyhixy coōch ngädiehy. ²⁰ Yō'ō hāna'c-hajxy xim̄ tanaabiä, ween yō'ōhajxy jaduhñ ñāgapxy pō tōōch hānajty ngädieey mänaächä hāna'c jim xyajmechän maa ja'a teedywiindsōñä wyiinduumhajxiän jim Jerusalén. ²¹ Wéhndōch mänit ngapxtāgooy coōch nmānaañ coōch nmäbōcy coo ja'a ho'oguiäya'ayhajxy jiuypioğa'añ. Mōc-hōch jaduhñ nmānaañ.

Mänitā Pablo quiapxpädōōñä.

²² Coo ja'a Félix jaduhñ miādooyy, mänit jaduhñ wyiimahñdyhajty coo ja'a tsip hānajty quia'a tsoj yajtōdiägō'ōwa'añ ja'a Pablocōxpä. Hix̄, ñajuōōbiä Félix hānajty jaduhñ coo ja'a jāya'ayhajxy hānajty hoy quiuhdujthaty, ja'a Jesús ja'a miādia'agy hajxy hānajty panōcxäbä. Mänitā Félix ja'a judíos ñāmaayy:

—Mhahixäbä Lisias hajxy. Coo je'e yaa quiädá'agät, mänitōchä mdsiphajxy nyajtōdiägōōyyät —nōmä Félix miānaañ.

²³ Mänitā Félix ja'a capitán ñāmaayy coo ja'a Pablo jiaac yaghidōōjät tsumy, mōōd coo quia'a tsaächtiunōōjät ni weentiä. Jaduhñä Félix miānaambä coo ja'a Pablo quiuhixōōjät ja'a miägu'ughajpādōjc, mōōd coo hoy tyijä ween yajnāmechii.

²⁴ Cumejtsxōō cudägōōgxōō ja'a Félix ja'a tio'oxiōjc miōōdmejch maa hagujcän. Drusila hānajty xiōhaty. Judía hānajty je'e. Mänitā Félix miānaañ coo ja'a Pablo yajmedsōōjät maa ja'a Félix wyinduumhajxiän. Miādowaam̄biä Félixhajxy hānajty tiiguiōxpä Pablo ja'a Jesús ja'a miādia'agy hānajty coo pianōcxä. ²⁵ Mänitā Pablo tiägōōyy mädiaacpä coo hajxy hoy njäya'ayhājätämät, mōōd coo hajxy hoy nguhdujthājätämät, mōōd coo ja'a Dios hajxy cōxiä xyajñāgapxāāñäm nebiaty hajxy hānajty tōō njäya'ayhājätäm. Coo ja'a Félix jaduhñ miādooyy, mänit chähgōōbiōjcy. Mänitā Félix ja'a Pablo ñāmaayy:

—Ween tiuhñä. Tōō ja'a mmādia'agy nmädōowäm. Nōcxnä. Coo jadāhooc ñābaadō'ōwät, mänit miich jadāhooc nyajmōjya'axōōjät —nōmä Félix ja'a Pablo ñāmaayy.

²⁶ Jaduhñä Félix hānajty miāna'añ cooc tyijy xädō'ōñ mio'owa'añii Pāblām, cooc tyijy ja'a Pablo jaduhñ

yajpädsomóojät pujxtogooty. Paadiä Félix ja'a Pablo hánajty ja naañhooc yajmøjya'axyii coo hánajty miøødmädia'aga'añii. ²⁷ Mejtsjomøjtä Pablo hánajty jim tøø chumyčhänä'ay Cesarea, mänitä gobernadorhajxy ñiguiuwijtsä. Coo ja'a Félix piädsøomy, mänit wiinghänä'c tiägøøguiumbä. Porcio Festo hánajty xiøhaty. Cabä Félix ja'a judíos hánajty yagjootma'ada'añ, paadiä Félix miänaañ coo ja'a Pablo jaduhñ jiaac hídät tsumy.

25

¹ Mänitä Festo tiägøøyy tuumbä gobernador jim Cesarea. Cudägøøgxøø jim ñøcxy Jerusalén. ² Coo jim quioo'ty, mänitä teedywiindsøn'hajxy jim miejch maa ja'a Festo wyiinduumän, møødä møjhajpä judíoshajxy. Mänitä Pablo hajxy tiägøøyy näxø'øwøøbiä. ³ Mänitä Festo hajxy miänuu'xtaacy coo mayhajt cu tiuunñ, coo cu yhanehmy coo ja'a Pablo jim cu quiejxä Jerusalén. Hiç, tøø ja'a judíoshajxy hánajty quiojyquiapxyhaty coo ja'a Pablo hajxy yaghó'ogät tu'haamnøcxpä. ⁴ Pero cabä Festo jaduhñ ñähadsooy. Mänit miänaañ coo ja'a Pablo hánajty jiiby chumyčhänä'ay Cesarea. Jaduhñä Festo miänaambä coo hánajty paquiä jim yhida'añ Jerusalén, møød coo hánajty jiiby yhäda'agáangumbä Cesarea.

⁵ —Pøn cuhdujt møød maa mijtsän, wéenhøch hajxy jiiby xpiahäda'agy Cesarea. Y pø tøødsä Pablo jaduhñ jiaanč cädieey, jiiby jaduhñ ñäxø'øwø'øwøøjät —nømä Festo ja'a judíos ñämaayy.

⁶ Tuctujxøø ja'a Festo jim jiaac hijty Jerusalén. Mänit jiiby yhädaactägajch Cesarea. Coo jiiby quiädaacy, mänit jim tiägøøyy tuumbä haguyc. Mänit miänaañ coo ja'a Pablo jim yajmedsøojät. ⁷ Coo ja'a Pablo jim miejch haguyc, mänitä judíos ja'a Pablo hajxy piquiä piädaacy, ja'a hajxy hánajty tøø chohndá'aguiäbä Jerusalén. Mänitä Pablo hajxy cøxypänejpy ñähwaambejty. ⁸ Mänitä Pablo ñijjogapxä:

—Cábøchä cädieey jaduhñ maa nmøødä, ni jim maa ja'a judíos quihdujthajxiän, ni jim maa ja'a chajtøjc-hajxiän, ni jim Roma maa ja'a gobiernä yhane'emiän.

⁹ Mänitä Festo ja'a Pablo ñämaayy:

—Nej, mmänaamb miich jaduhñä coo højts jim nnøcxämät Jerusalén, coo miich jim mdøyhajtyégät maächä nwiinduumän.

Paadiä Pablo jaduhñ ñämaayy, je'eguiøxpä coo ja'a Festo ja'a judíos hánajty quia'a yagjootma'ada'añ. ¹⁰ Mänitä Pablo yhadsooy:

—Cab jaduhñ yhawiinmatsä cooch jim ndøyhajtyégät Jerusalén. Hiç, cábøch tii cädieey nmøødä maa yø'ø judíoshajxiän. Mnajuøøby miich jaduhñ. Jaduhñ mäbøcypä

yhawiinmatsä cooĉ yaa ndøyhajtyégät maa ja'a gobiernä yhane'emiän, ja'a jim̄ tuumbä Roma. ¹¹ Cooĉ häxøpy tøø ngädieey, hahixøøby hijty jaduhñ cooĉ nhó'ogät. Pero cáboch tøø ngädieey, hoy yø'ø judíoshajxy jaduhñ tøø xjia nähwaambety. Cab jaduhñ yhahixø'øy cooĉ pøn xyégät maa yø'ø judíoshajxiän. Jaduhñhöch nja mäna'añ cooĉ jim̄ ndøyhajtyégät maa ja'a gobiernä wyiinduumän jim̄ Roma —nõmä Pablo miänaañ.

¹² Mänitä Festo ja'a jiamiøød miäyajtøøyy neby jaduhñ wyi-inmahñdyhädät ja'a Pablocøxpä. Mänitä Festo ja'a Pablo ñämaayy:

—Miich jaduhñ tøø mmäna'añ coo miich jim̄ nõcxy mdøyhajtyega'añ jim̄ Roma maa ja'a gobiernä wyiinduumän. Pues jim̄höch miich njaanĉ quexa'añ Roma tøyhajtyejpä.

¹³ Cumejtspo'o cudägøøgpø'o, mänitä Agripahajxy jim̄ miejch Cesarea mõødä tio'oxiøjc Berenice. Gobiernä ja'a Agripa hänajty tiuumby wiingtuum. Mänitä Agripa ja'a Festo hajxy yajpoo'xy. ¹⁴ Maxiøø ja'a Agripahajxy hänajty jim̄ yhida'añ maa ja'a Festo tiøjcän. Mänitä Festo ja'a Agripa ñämaayy:

—Jimä jäya'ay tu'ug chumyĉhäna'ay. Pablo jaduhñ xiøhaty. Coö ja'a Félix yaa piädsøømy tuumbä, jimä Pablo jaduhñ jiaac mähmøøyy tsumy. ¹⁵ Mänáajøch jim̄ nhoyyän Jerusalén, mänitøĉhä judíoshajxy xñähooyy, ja'a hajxy hänajty mõjhajpä, mõødä teedywiindsønħajxy. Mänitä judíos ja'a Pablo hajxy ñäxø'øwøøyy maäch nwiinduumän. Mänitä judíoshajxy miänaañ coö ja'a Pablo cu yagho'cä. ¹⁶ Mänitøch nhadsooyy: “Jaduhñ hajxy jim̄ quiuhdujthaty Roma, cab jaduhñ pøn yagho'ogyii, pø cahnä hänajty ñijjigapxyii maa ja'a jäya'ayä wyiinduumhajxiän, ja'a hajxy hänajty mänäxø'øwøøbiä”, nõmhøĉhä judíos nnämaayy. ¹⁷ Hoorä, cooĉ yaa ngädaactägajch Cesarea, mänitøĉhä judíos xpiamänajcy. Cujabóomhöch ndägøøyy tuumbä. Mänitøĉhä Pablo nyajmøjyaaxä. ¹⁸ Coö ja'a judíoshajxy jim̄ miejch maäch nwiinduumän, mänitä Pablo hajxy tiägøøyy näxø'øwøøbiä. Haxøøgaty ndijy ja'a Pablo hänajty ñäxø'øwø'øwa'añii. Pero cabä Pablo jaduhñ haxøøgaty ñä'ä nänøømä. ¹⁹ Jue'e ja'a judíoshajxy hänajty yajcapxiøøby, nebiatiä quiuhduj hajxy yaghity, mõød coögä Pablo hoy quia'a cudiuhñ. Møød hajxy hänajty yajtsibøøbiä pø tøø ja'a Jesús jiaanĉ jujypiojtägach, ja'a hänajty tøø yhó'oguiäbä. Jaduhñä Pablo yhajodhaty coögä Jesús tøyhajt tøø jiuypioøcy. ²⁰ Høøĉh, cáboch hänajty nnajuø'øy nébiøĉhä capxy mädia'agy jaduhñ nyajtødiägø'øwät. Mänitøĉhä Pablo nmäyajtøøyy pø nõcxaamb hänajty jim̄ Jerusalén coö jim̄ cu tiøyhajtyejcy. ²¹ Mänitä Pablo

yhadsooyy cooc hānajtj jim quia'a nōcxa'añ Jerusalén. Mānit miānaañ cooc hānajtj jim nōcxy yajtōyhajtjyega'añii Roma maa ja'a gobiernā tiuñān. Cooc jaduhñ yhadsooyy, páadyhōch jaduhñ nmānaañ coo yaa jiaac hídāt tsumy. Cooc jaduhñ ñābaadó'ōwāt, mánitōch jim nguexa'añ Roma, ween jim nōcxy tiōyhajtjyecy maa ja'a gobiernā wyiinduumān —nōmā Festo quiapxy miādiaacy.

²² Mānitā Agripa ja'a Festo ñāmaayy:

—Nmādowāambiōch hōōchpā waambā craa jaduhñ miādia'aga'añ.

Mānitā Festo yhadsooyy:

—Jaboom mmādōwāt —nōmā Agripa ñāmaayyā.

²³ Cujaboomā Agripahajxy jim miejch haguyc mōōdā Berenice. Wiinxu'uxy wiinwopy hajxy jim miejch. Mānit hajxy jiiby tiōjtāgōōyy maa ja'a Festo hānajtj tiuñān, nāguipxy mōōdā soldado-wiindsōñhajxy, mōōdā mōjtōjc-hajxy. Mānitā Festo ja'a Pablo yajmōjyaaxā. ²⁴ Cooc ja'a Pablo jiiby tiāgōōyy, mānitā Festo miānaañ:

—Wiindsōñ Agripa, mōōd pōnjaty yaa tōō miech maa hōjts nwiinduumān, mījtsāts jaduhñ nmāgapxyp. Yō'ō craa xii tānaabiā, yō'ōds jaduhñ xōhāj Pablo. Yō'ōdsā judíoshajxy tōō wyi'i ñāxō'ōwō'ōy yaa Cesarea mōōd jim Jerusalén. Jaduhñ hajxy tōō wyi'i ya'axy tōō wyi'i jioocy coo yō'ō Pablo ween yho'ogy. ²⁵ Pero hōōch, cábōch jaduhñ nmāna'añ coo tōō quiādieey. Páadyhōch jaduhñ nmāna'añ coo quia'a hó'ogāt. Pero hamdsoo yō'ōduhñ tōō miāna'añ coo jim ñōcxāt Roma, coo jim nōcxy yajtōyhajtjyega'añii maa ja'a gobiernā wyiinduumān. Páadyhōch jaduhñ jim nguexa'añ. ²⁶⁻²⁷ Cábōch nna-juō'ōy waambātyhōchā gobiernā Rómabā nnocyñājaayó'ōwāt ja'a Pablocōxpā. Cab jaduhñ yhawiinmatsā coochā Pablo jim nguexāt Roma tsumy, pō cábōch tōyhajtj nmōōdā pō tōō jiaanč cādieey. Hoorā, páadyhōchā Pablo yaa tōō nyajmech coo mijts jaduhñ ween myajtōyhajtjyecy. Miičh, Wiindsōñ Agripa, miičh mjaanč tehñ jiajpy mjaanč tehñ ñajuōōby. Cooc mijts hānajtj tōō myajtōyhajtjyecy nebiaty jaduhñ tōō jiaanč cādieey, mánitōch mābōcy nnajuó'ōwāt nébiōch njāyāt —nōmā Festo miānaañ.

26

¹ Mānitā Agripa ja'a Pablo ñāmaayy:

—Hahixōōby jaduhñ coo miičh hamdsoo mnijjōgapxōōjāt.

Mānitā Pablo ja'a quiō'ō chajxajy. Mānit tiāgōōyy mādiaacpā:

² —Wiindsōñ Agripa, chāmhōch nnijjōgapxa'añii nebiātyhōchā judíoshajxy tōō xñāhwaambety. Jootcujc-hōch jaduhñ nnijjiāwō'ōyii cooch yaa nmādia'aga'añ miičh mwiinduum. ³ Páadyhōch jootcujc nnijjiāwō'ōyii je'leguiōxpā

coo miich mjaančh tehṃ jiaty mjaančh tehṃ ñajuø'oy nebiatiä judiøshajxy quiuhdujthaty, møød tijaty hajxy naxy yajtsibøøby. Høøch huuc mée'xác. Høøchä nmädia'agy huuc hamädoowhíjtác.

4 'Ñajuøøbiä judiøshajxy jaduhṇ nägøxiä coočhä quiuhdujthajxy hoy ngudiuunä homiänaajä, møød jim maächä nhamdsoo cajptän, møød jim Jerusalén. Múutsnøch hänäjty jaduhṇ coočhä quiuhdujthajxy jaduhṇ nbadu'ubøjca. 5 Jaanä jaduhṇä judiøshajxy ñajuøøbiä coočhä fariseos quiuhdujthajxy hoy nyajtúunäbä. Múutsnøch hänäjty jaduhṇbä coočh ndägøøyy habøjpä. Miøødä judíos ja'a tøyhajt hajxy jaduhṇ. Hahixøøby jaduhṇ coo hajxy jaduhṇ ñägápxät. Ja'a fariseoshajxy, ca'xiä cuhdujt hajxy yajnøcxy nebiä judiøshajxy yajnähixø'øyän. 6-7 Jéquiänä Dios jaduhṇ miänaañ coogä ho'ogyjiäya'ay yagjujypiøga'añ. Højts judíos, jaduhṇ højtsä nhapä ndeedyhajxy jecy xyajwiinwaanøøyyä ja'a Diósäm. Nägøxiä højts jaduhṇ njøbhixy coo ja'a Dios jaduhṇ yajtøjiada'añ neby jecy miänaañän, højts ja'a majmetsc-hagajtpä. Paady højtsä Dios xøømdsuhṇ nwiingudsähgø'oy. Hoorä, Wiindsón Agripa, cooch jaduhṇ nmäbøcy coo ja'a Dios ja'a ho'ogyjiäya'ay yagjujypiøga'añ, páadyhöch yø'ø judiøshajxy chamṇ xñäxø'øwø'øy miich mwiinduum —nømä Pablo ja'a Agripa ñämaayy.

8 Mänitä Pablo ja'a judíos ñämaayy:

—Tii hajxy jaduhṇ coo mga'a mäbøga'añ coo ja'a Dios ja'a ho'ogyjiäya'ay yagjujypiøga'añ.

9 Mänitä Pablo jiaac mänaañ:

—Bueno, jadúhnhøch hijty nmäna'añ coo hijty yhahixø'øy coočhä jäya'ayhajxy ndsaächtiúnät, ja'a Jesús Nazaretpä ja'a miädia'agy hajxy hänäjty panøcxäbä. 10 Jadúhnhøch jim njaančh jatcøøyy Jerusalén. Ja'a teedywiindsønhøchä cuhdujt hajxy jim xmioooy coočhä jäya'ayhajxy nyajtsumøød, ja'a Jesucristo miädia'agy hajxy hänäjty panøcxäbä. Nämáyhøch hajxy jaduhṇ njaančh yajtsuumä. Y coo hajxy yagho'cä, jadúhnhøch hänäjty nbamänaambä coo hajxy yagho'ogøøjät. 11 Ja naañhöc-høch hajxy tøø nyajtsaächtiuníi coo hajxy ñijiøgapxøøjät ja'a Jesúcøxpä. Wiinduhmychajtøjc-høch hijty ndsaächtiuní. Hanáxiøch hajxy hijty nmäjootma'ady, páadyhöch hajxy hijty jäguembaady ndsaächtiuní.

12 'Mäníthøchä teedywiindsønhajxy jim xwyiinguejxy Damasco coočhä mäbøjpädøjc jim nyajtsaächtiunøøjät. 13 Tu'haamnøcxpä, mänit højtsä jøøn xquiuhjajcädaacy jaančh tehṇ miøc. Cujyxioøho'ogy hänäjty je'e. Cabä xøø hänäjty miäbaady nebiä jøøn hänäjty jiajjiän. Høxtä xquiuhjajwädijt højts jaduhṇ. 14 Coo højtsä jøøn jaduhṇ nhijxy, mänit højts

nägøxiä ngädaayy. Mänítøch nidiuhm nmädooyy coočhä häna'c xmiägapy hahebreohaam. Mänítøch xñämaayy: “Saulo, Saulo, tiich miich jaduñ coo xwyi'i miädsibø'øy. Cooch miich jaduñ xwyi'i miädsibø'øy, hamdsoo miich jaduñ mniçhaächtiüñii.” ¹⁵ Mänítøch nmänaañ: “Wiindsón, pøn miich.” Mänítøch xyhadsooyy: “Jesúshøch høøch. Høøch miich jaduñ xmiädsibøøby. ¹⁶ Tänaayyø'og. Páadyhøch jaduñ tøø nnäguehxtøø'xy ja'a miichcøxpä, miichhøch nwiinguexaamby coo ja'a mädia'agy jaduñ myajwá'xät nebiátyhøch tøø xyhixy, møød nebiátyhøch miich njaac yajnáhixø'øwa'añ. ¹⁷ Nnäwa'anáambiøch miich majaty miich mwädita'añ, jim maa ja'a judíoshajxiän, jim møød maa ja'a wiingjäya'ayhajxiän, ja'a hajxy ca'a judíospä. Jimhøch miich jaduñ nguexa'añ maa ja'a wiingjäya'ayhajxiän. ¹⁸ Páadyhøch miich jim nguexa'añ, jaduñ miichä Diosmädia'agy myajwiingapxø'øwät, jaduñä yhaxøøgcuhdujt hajxy ñajtshixø'øwät. Cabä møjcu'ugong ja'a mädia'agy jaduñ miäbøjcäxät. Ja'a Diosmädia'agy hajxy jaduñ miäbøcgäp. Y coočhä nmädia'agy hajxy jaduñ xmiäbøjcäbät, jadúñhøch nyajnáhwá'adsät ja'a piojpa quiädieeyhajxy, jaduñ hajxy miähmø'øwät hawa'adstum”, nõmhøchä Jesús xñämaayy.

¹⁹ Wiindsón Agripa, coočhä Jesús jaduñ jim xmiägapy tsajpootyp, páadyhøchä miädia'agy jaduñ ngudiunä. ²⁰ Mänítøchä Diosmädia'agy ndägøøyy yajwa'xpä coo jäya'ayä yhaxøøgcuhdujt hajxy ñajtshixø'øwät, coo ja'a Diosmädia'agy hajxy piadu'ubøgät. Coo hajxy jaduñ yhojiäya'ayhadät, jaduñ hajxy yajcähxø'øgät coo yhaxøøgcuhdujt hajxy tøø jiaançh najtshixø'øy. Jimhøchä Diosmädia'agy nyajwa'xtsoñ Damasco. Mänítøch jim njaac yajwa'xy Jerusalén, møød jim Judeanaaxooty wiinduhmyhagajpt. Mänítøchä jäya'ayhajxy njaac yajnáhixøøyy, ja'a hajxy ca'a judíospä. ²¹ Coochä jäya'ayhajxy jaduñ nyajnáhixøøyy, ja'a hajxy ca'a judíospä, páadyhøchä judíoshajxy näje'e jim xjia majch møjtsajtøgooty, jim Jerusalén. Cooch hajxy jaduñ xmiäjch, mänítøch hajxy xjia yagho'ogaañ. ²²⁻²³ Pero Dióshøch xpiuhbejp. Tehngájñøchä Diosmädia'agy nyajwa'xy høxtä jädä'anäbaady, ja'a Jesúscøxpä. Nägøxiøchä jäya'ayhajxy jaduñ nyajnáhixø'øy, møjtojc, häyoobädøjc. Jadúñhøch nnä'ägä mädia'agyhaty neby jim cujaay myiñän nocyjiooty, ja'a profetadøjc-hajxy jecy yhädiúunäbä, ja'a Moisés jecy yhädiúunäbä. Jaduñ hajxy jecy quiujahy coogä Dios ja'a wyiinguexypä hänäjty quiexa'añ, ja'a xøhjäpä Cristo. Jaduñ hajxy jecy quiujahbiä coogä Cristo hänäjty yho'oga'añ. Jaayá'ayäc hänäjty jayøjp juyypiøgaamb. Jadúñägä jäya'ayhajxy hänäjty yajnáhwa'adsa'añii, møødä judíoshajxy,

møødä wiingjäya'ayhajxy. Hoorä, coo ja'a Jesús yaa yhooyy hädaa yaabä naaxwiin, Dios jaduhñ wiinguejx. Jaduhñ tiõjajty nebiä profetadõjc-hajxy jecy quiujahyyän, nebiä Moisés jecy quiujahyyän —nõmä Pablo ñijjõgapxä.

²⁴ Mänitä Festo yaaxy:

—Pablo, tøø miich jaduhñ mguhhiñ. Coo hanaxiä tøø mgapxta'agy, je'e tøø xyajcuhhiñ.

²⁵ Mänitä Pablo yhadsooyy:

—Wiindsõñ Festo, cábõch nguhhiñ. Ja'a tøyhajt, je'eçh nmädiaacpy. Homiäbõjnõch jaduhñ nmädia'agy.

²⁶ Mänitä Pablo ja'a Agripa ñämaayy:

—Wiindsõñ Agripa, cõxiõch chamñ nmädia'agy maa miich mwiinduumän. Nmõõdhõchä tøyhajt jaduhñ coo miich jaduhñ mgõxy najuõõbiä nebiätyhõch chamñ nmädia'agy. Hijwiinduum jaduhñ tøø jiadyii tøø tiuñii, ca'a yhayu'uõch ca'a yhamee'chä. ²⁷ Wiindsõñ Agripa, nnajuõõbiõch jaduhñ coo miichä mädia'agy mmäbõcy, ja'a profetadõjc-hajxy jecy yhädiuunäbä.

²⁸ Mänitä Agripa yhadsooyy:

—Ja weenjatyhõch miich xquia'a yajniñähdujcä coõch jaduhñ nmäbõgät ja'a Jesúscõxpä.

²⁹ Mänitä Pablo miänaañ:

—Hoy jia weenjaty hoy jia mõjjaty hajxy mga'a mäbõcyñä, chojpiä Dios ja'a jioot jaduhñ coo ja'a miädia'agy hajxy nägõxiä mmäbõjcät ja'a Jesúscõxpä nébiõch nmäbõquiän, mäduhñtiä hajxy yaa mhamädoowhity, mõød miich Wiindsõñ Agripa. Pero cábõch jaduhñ nmäna'añ coo hajxy tsumy mhídät nébiõch hõõchän.

³⁰ Mänitä Agripahajxy tiänaayyõ'cy, mõødä Festo, mõødä Berenice, mõødä jäya'ayhajxy nägõxiä. ³¹ Mänitä hajxy tiõjpadsoõmy. Mänitä Agripahajxy hawiing ñiñämaayyä mõødä Festohajxy:

—Caj yõ'õ craa tii cädieey miõødä. Cab jaduhñ yhahixõ'õy coo tsumy jiaac hídät ni coo yagho'ogõõjät.

³² Mänitä Agripa ja'a Festo ñämaayy:

—Coo yõ'õ craa häxõpy tøø quia'a mäna'añ coo jimñ nõcxy yajtøyhajtyega'añii Roma maa ja'a gobiernä wyiinduumän, tøø häxõpy yhõxmachii.

27

¹ Mänitä Festo wyiinmahñdyhajty coo ja'a Pablohajxy jimñ quixõõjät Italia barcojooty mõød jiamiõõdhajxy, ja'a hajxy hänajty tsumybiä. Mänitä Julio ja'a tsumyhäna'c yajcõ'õdägõõyyä. Capitán ja'a Julio hänajty tiuumby maa ja'a Augusto biatallõngän. Hõõch Lucas, hõõchä Pablo hänajty nbanõcxaamby. ² Mänit hõjts hoy nbarcotägõ'õy. Jimñ barco

hänajty tøø chohnda'agy maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Adramitio. Tänaayyaambiä barco hänajty ñøcxa'añ majatiä cajpt hänajty miejypia'ajän jim Asianaaxooty. Jimä jäya'ay hänajty tu'ug piadsoonä. Aristarco hänajty xiøhaty. Jim hänajty quiunaaxä Tesalónica, jim Macedonia-naaxooty. Mänit højts ndu'ubøjnä barcojooty. ³ Cujaboom højts nmejch maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Sidón. Jaançh tehñ yhojiootä Julio hänajty miøød ja'a Pablocøxpä. Paadiä Julio ja'a Pablo cuhdujt miooyy coo ja'a Pablo ja'a miägu'ughajpä nøcxy quiuhixy cajptooty, weenä Pablo jaduñ piuhbedyii. ⁴ Mänit højts jim jadähooc ndu'ubøjcumbä Sidón barcojooty. Møc højts hänajty xjiøjcubojo'øy. Paady højts Chiprenaaxooty hahooyhaamby nwiinnajxy maa hänajty møc quia'a jaty pojjiän. ⁵ Mänit højts jim nnaxøøyy Cilicia-naaxooty møød Panfilia-naaxooty. Mänit højts jim nmejch maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Mira, jim Licea-naaxooty.

⁶ Jimä Julio wiingbarco hoy piaady, ja'a hänajty nøcxaambä Italia. Alejandría ja'a barco hänajty tøø chohnda'agy. Mänit højts barcojooty hoy ndägøødiägach. Mänit højts ndägøøyy tu'uyohbiä jadähooc. ⁷ Je'enä højts hänajty møc xjiøjcubojo'øy, paady højts hänajty hodiägaamby ndu'uyo'oy. Mädaaxxøø mägooxxøø højts hänajty tøø njaac nøcxy coo højts jim nmejch mäwiingón maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Gnido. Hobiänejpia højts jim nmejch. Cab højts hänajty hoy ndu'uyo'oyaanä. Je'enä højts hänajty møc xjiøjcubojo'øy. Mänit højts wiingtuum nnøcxøøyy maa ja'a naax hänajty xiøhatiän Creta. Coo højts jim nnaxøøyy mäwiingón maa hänajty xiøhatiän Cabo Salmón, mänit højts Creta hanajtyhaamby nnøcxøøyy maa hänajty møc quia'a jaty pojjiän. ⁸ Hamäjaa højts jim nmejypia'ayohy. Mänit højts jim nmejch maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Buenos Puertos, jim mäwiingón maa ja'a cajpt hänajty xiøhatiän Lasea.

⁹ Maxiøø højts jim nhijty. Tøø højts hänajty hanaxiä nhøxhaamø'øy. Mäjahñ ja'a tu'uyo'oyiibä hänajty tøø jiajnä je'eguiøxpä coo tøøchpoj hänajty tøø piädsøømnä. Mänitä Pablo miänaañ:

¹⁰ —Wiindsøndøjc, mähahñdiägøøbiøchä tu'uyo'oyiibä jaduñ nhixnä coo tøøchpoj tøø piädsøømnä. Wehñdä barco jaduñ miá'adät møødä tsømydiajy cøxiä. Wehñdä højts jaduñ nhó'cämät.

¹¹ Pero cabä Julio ja'a Pablo ja'a miädia'agy ñä'a yajtuunä. Jue'e ja'a miädia'agyhajxy yajtúunäxä, ja'a barcoyajyohbiä møødä cubarco. Jaduñ hajxy hänajty tøø miäna'añ cooc tyijy hänajty quia'a mähahñä. ¹² Cab hänajty yhahixø'øy coo højts tøøchpoj jim nyajnáxät Buenos Puertos. Mänit hajxy nämay miänaañ coo højts jadähooc ndu'ubøjcumbät barcojooty. Jim

hajxy hānajty ñaxa'añ maa ja'a cajpt hānajty xiøhatiān Fenice. Creta-naaxooty hānajty je'e mejypia'a. Cab hānajty jim̄ jiaty mājahñā je'eguiøxpā coo jim̄ møc quia'a pojy. Paadiä tøøchpoj hajxy hānajty jim̄ yajnaxa'añ.

¹³ Mānitä jøømboj yuung piädsøømy. Mānit hajxy miānaañ cooc hajxy hoy jiaac tu'uyo'oya'añ barcojooty. Mānit højts njaanč tu'ubøjcumä. Jim̄ højts njaac mejypia'ayohy Creta. ¹⁴ Weeñtiä højts hānajty tøø njaac tu'uyo'oy, mānitä tsuxpoj møc piädsøømy. ¹⁵ Møc højts hānajty xjiøjcubojø'oy. Coo ja'a barcoyayjohbiä jaduhñ yhiijxy coo hānajty quia'a mājāda'aga'añ, mānit hajxy ñiñāmaayyā coo ja'a barco ween piabojy. ¹⁶ Mānit højts jim̄ nmejch maa ja'a naax mejyquiujc chuucpān, ja'a hānajty xøhajpā Cauda. Mānit højts jim̄ nnaxøøyy hanajtyhaamby maa hānajty møc quia'a pojjiān. Jim̄ højtsä barcohuung hānajty nbawich. Hobiānejpiä højtsä barcohuung jiiby nyuugjādujty møjbarcojooty. ¹⁷ Coo hajxy yajwiimbejty, mānitä barco hajxy yagjuhmägüiwādipty laansāhaam, jaduhñä barco quia'a má'adät. Coo ja'a mejy hānajty jim̄ quia'a jaty hagamä, paadiä barcoyayjohbiähajxy hānajty chähgø'oy coo ja'a barco jiiby jié'xät tsābiu'ujooty nøøba'c. Mānitä wit pojyohbiä hajxy yajmānjcy, ja'a barco hānajty quiuhdøyhajpiä. Mānit hajxy miānaañ coo ja'a barco ween jaduhyyä piabojy. ¹⁸ Cujaboom, je'enä hānajty møc piojy. Møcä barco hānajty miøjpojpedyii. Ja'a tsømydiajy ja'a barco hānajty yajnøcxypä, mānit hajxy ñøøjuip ñøøpøgøøyy mejjiooty. ¹⁹ Cujaboom højtsä tuumbejt njaac nøøjuip njaac nøøpøgøøyy, møødä wit pojyohbiä, ja'a barco hānajty quiuhdøyhajpiä, møødä wittøøbiejt. ²⁰ Maxiøø højts jaduhñ nmānaxy nyajnajxy. Tehngajnä hānajty møc piojy. Jaanč tehñ wyiimbøcy hānajty. Cabä xøø cabä madsa'a hānajty quiähxø'ogy ni weeñtiä. Cab højts hānajty nnajuø'oy maa højtsä poj hānajty xchømnøcxy. Jaanč tehñ chähgøøby højts hānajty coo højts nhó'ogät.

²¹ Tøø højts hānajty maxiøø nhity jaguiay. Mānitä Pablo tiānaayyø'cy jāya'ayhagujc. Mānit miānaañ:

—Wiindsøndøjc, coočhä nmādia'agy hajxy häxøpy tøø xya-jtuunä, cab hajxy häxøpy jim̄ tøø mdsooñ Creta, y cabä tsø'ty cabä häyohn hajxy häxøpy tøø nbáatäm. ²² Pero, ca'a hajxy mdsähgø'oy. Caj pøn̄ yho'oga'añ, hoyyā barco cu jia ma'ad. ²³ Hiç, haamyquiødshøchä Diosmoonsä tu'ug nwi-inhijxy. Jim̄ chooñ Dioswiinduum. Nwiingudsähgøøbiøchä Dios. Je'ečh jaduhñ xwyiinguejx. ²⁴ Māniñthøchä Diosmoonsä xñāmaayy: “Pablo, ca'a mdsähgø'oy. Tsipcøxp yahixø'oy coo miich jim̄ mmédsät Roma maa ja'a gobiernä wyiinduumän. Miichcøxpä ja'a Dios tøø miāna'añ cooc pøn̄

quia'a ho'oga'añ mäduhñtiä hajxy jiiby mnøcxy barcojooty", nõmhøchä Diosmoonsä xñämaayy. ²⁵ Paady, ca'a hajxy mdsähgø'øy. Nmäbøjcäbøchä Dios ja'a miädia'agy jaduhñ cooc hajxy xyajnäwha'adsaanäm, nebiätyhøchä Diosmoonsä tøø xyajmøødmädia'agy. ²⁶ Jim mejyquuijc, jimä naaxhuung tu'ug. Jim højts nõcxy nmøjpojedäänäm. Tøyhajt jaduhñ —nømä Pablo miänaañ.

²⁷ Majmactsxøø højts hänajty tøø nbabojy barcojooty jim maa ja'a mejy hänajty xiøhatiän Adriática. Cuptsuhm hänajty jaduhñ, mänitä barcoyajyohbiähajxy ñajuøøyy coo højts hänajty naaxpa'a tøø nmäwiingoñ. ²⁸ Mänitä nøø hajxy qyipxy mäduhñtiä quiøøcä. Jue'e hänajty quiøøcä, hii'xmajmocxmetro. Coo hajxy weeñtiä jiaac nõcxy, mänit hajxy qyípxcumbä. Jue'e hänajty quiøøcä, hii'xjuxtujmetro. ²⁹ Tsähgøøby hajxy hänajty coo ja'a barco tsaä nøøba'c miøjpohmbédät, paadiä pujxthajo'c hajxy mädaaxc ñøøjuipøøyy barcohøxhaam. Cuxodsø'øyä pujxthajo'c hänajty. Paady hajxy jaduhñ ñøøjuipøøyy coo ja'a barco jaduhñ jiiby wiøhñmähmø'øwøøjät. Jaanç tehñ jiootmayhajp hajxy hänajty. Jaduhñ hajxy hänajty miäna'añ coo paquiä cu jioobøøyy. ³⁰ Mänitä barcoyajyohbiä ja'a barcohuung hajxy quiuhdøøñajxy nøøjooty. Jaduhñ hajxy hänajty yajnänøma'añ cooc tyijy ja'a pujxthajo'c hänajty ñøøjuipø'øwa'añ barcojøbhaam. Ja wi'i piäyø'øgaambä barcoyajyohbiähajxy hänajty jaduhñ ja'a barcohuungooty. ³¹ Pero cabä Pablo yajwiinhøhñ. Mänitä Juliohajxy ñämaayyä møødä soldadohajxy:

—Coo yø'ø yajyohbiädøjc-hajxy häyaa piäyø'øgät, mhó'ogäp hajxy jaduhñ —nømä Pablo miänaañ.

³² Mänitä soldado ja'a barcohuung hajxy miäbuxøøyy. Mänitä barcohuung chømnøcxä nähgapjooty. ³³⁻³⁴ Jobø'øwaamb hänajty jaduhñ, mänitä Pablo jäya'ay ñämaayy:

—Joom, huuc wiingaañaxäts hajxy hii. Majmactsxøø hajxy tøø mhity jaguiay jamia'ay. Cab jaduhñ yhooyy coo hajxy jaguiay mjaac hídät, coo hajxy jaduhñ mnä'ä päma'ayø'øwät. Hix, cab hajxy nej mjada'añ.

³⁵ Coo ja'a Pablo jaduhñ quiapxpädøøyy, mänitä tsajcaagy quionø'cy. Mänitä Dios ñämaayy “Dioscujú'uyäp” jiamioødwiinduum. Mänitä tsajcaagy yhaguidøøyy. Mänit tiägøøyy caabiä. ³⁶ Coo ja'a Pablo jaduhñ yhiyxä coo hänajty quiaay, mänitä jiamioødhajxy jiootcugøøyy. Mänit hajxy piadägøøbiä caabiä. ³⁷ Jue'e højts hänajty nhity barcojooty nämejtsmägo'xcudägøøghii'x cu majmocxtu'ug. ³⁸ Coo hajxy jaduhñ quiaabiädøøyy, mänitä trigo hajxy miejjwyipøøyy, jaduhñä barco ween pie'tiø'øy.

³⁹ Coo jioobøoyy, cabä barcoyajyohbiädøjc-hajxy hänajty yhajuø'oyii. Mänitä laguun hajxy yhijsy mejypia'a. Pa'adsäbiu'u hänajty je'e. Mänit hajxy miänaañ coo ja'a barco hajxy jim yajnócxät pu'uwiiing, coo hajxy jim yajmøjyädsubjtspédät. ⁴⁰ Mänitä pujxthajo'c hajxy miäbuxøøyy. Jiiby jaduñ miähmøøyy mejjiooty. Mänitä barcoaa'pt hajxy yajyuungøøyy, jaduñä barco hoy yó'oyät. Mänitä wit hajxy yujxojch barcojøbhaam, ja'a barco hänajty quiuhdøyhajpiä. Mänitä barco tiägøøyy yohbiä. Jim ñøcxøøyy pu'uwiiing. ⁴¹ Mänitä barco jie'xy nøøba'c tsäbiu'ujooty maa nøø hänajty quia'a comän. Ja'a barcojøbhaam jaduñ je'x. Mänitä barcohøxhaam tiägøøyyä møjcupjéjtäbä. Mänit tiägøøyy ma'pä tsaybiig.

⁴² Coo ja'a soldadohajxy jaduñ yhijsy coo ja'a barco hänajty mia'ada'añ, mänitä tsumyhäna'c-hajxy jia yagho'ogaanä, jaduñ hajxy cu quia'a päyø'cy yáhwäp. ⁴³ Pero cabä Julio jaduñ miänaañ coo ja'a tsumyhäna'c-hajxy yagho'ogóøjät. Paady jaduñ miänaañ je'eguiøxpä coo ja'a Julio ja'a Pablo hänajty yajnähwa'adsa'añ. Mänitä Julio miänaañ coo hajxy ñøøga'awó'øwät, pønjaty yaaw hänajty jajp, jaduñ hajxy nócxät tø'ødstuum yáhwäp. ⁴⁴ Pønjaty hänajty ca'a yaawjajp, wéenäc hajxy ñøcxy pu'uñähgøxp, møødä barcohadojcxp. Jaduñ højts nägøxiä ndsoocy tø'ødstuum.

28

¹ Coo højts jaduñ nägøxiä ndø'ødspädsøømy, mänit højts nmädooyy coo ja'a naax hänajty xiøhaty Malta. ² Mänit højtsä jäya'ay xñäxuu'ch, ja'a hajxy hänajty jim nä'ägä tsänaabiä. Tuub hänajty; tøøhc hänajty jaduñ. Mänitä jøøn hajxy yajmøjjøøyy. Mänit højts xñämaayy coo højts njøømba'axámät. ³ Mänitä Pablo ja'axy tø'ødspä miämejch tu'tso'oy. Jiibiä Pablo ja'axy hänajty piäda'agy jøønhaajiooty. Mänitä hawa'andsahñdy tu'ug piädsøømy jøønhaajiooty. Mänitä Pablo quiø'ømäwødsøøyyä. ⁴ Coo ja'a jäya'ayhajxy jaduñ yhijsy coo ja'a Pablo tsahñdy hänajty miøødä quiø'ogøxp, mänit hajxy ñiñämaayyä:

—Tøø yø'ø craada'a miäjäya'ay-yagho'ogy. Coo jaduñ tøø quiädieey, paady jaduñ tsipcøxp yho'oga'añ, hoy jaduñ tøø jia tso'ogy mejjiooty.

⁵ Mänitä Pablo ja'a quiø'ø xiädipty. Mänitä tsahñdy hoy quia'ay jøønhaajiooty. Cabä Pablo nej jiajty. ⁶ Nømä jäya'ayhajxy hänajty miäna'añ coog ja'a Pablo quiø'ø cu qyixta'ch, o cooc cu yho'cy. Pero coo hajxy yhijsy coo ja'a Pablo nej quia'a jajty, mänit hajxy miänaañnä cooc tyijy ja'a Pablo Dyiosä.

⁷ Jimä jäya'ay hänajty tu'ug chäna'ay mäwiingón maa hõjts hänajty njõõmba'axamian. Publio hänajty xiõhaty. Gobernador ja'a Publio hänajty jim tiuumby Malta. Coõ hõjts jim nmejch maa ja'a tiõjcän, mänit hõjts jim xyajmejtstaacy tägõõgxõõ. ⁸ Jimä Publio tieedy hänajty pia'amgo'na'ay. Tõoyyap hänajty jadhñ mõõdä nõ'tiõ'õnõõ hänajty miõõdä. Mänitä Pablo jii by tiõjtägõõyy maa ja'a Publio tieedy hänajty pia'amgo'na'ayän. Mänitä Pablo ja'a Dios pia'yaaxy. Mänitä Pablo ja'a pa'amjäya'ay ñähdooñ. Mänit pia'amyajnajxä. ⁹ Coõ ja'a pa'amjäya'ayhajxy jadhñ jim miädoyhajty Malta, mänit hajxy hoy yajmõcpõjcbä nägõxiä. ¹⁰⁻¹¹ Mänit hõjts madiu'u xñä'ä mooyy cõxiä wiinä. Jimä barco hänajty tu'ug tiõõchpojnaxy. Jue'e ja'a barco hänajty xiõhaty: "Ja'a Hametsc-huung." Alejandria ja'a barco hänajty tõõ chohnda'agy. Coõ hõjts hänajty jim tõõ nhity Malta tägõõgpo'o, mänit hõjts nbejty barcojooty, ja'a hänajty xõhajpä: "Ja'a Ametsc-huung." Mänit hõjtsä jäya'ay xjiaac mooyy tijaty hõjts hänajty nmänõcxaamby barcojooty. Ja'a jäya'ayhajxy hänajty tõõ miõcpõquiäbä, je'e hajxy jadhñ xmiooyy. Mänit hõjts jim ndu'ubõjnä Malta.

¹² Mänit hõjts nmejch maa ja'a cajpt hänajty xiõhatiän Siracusa. Jim hõjts njaac hijty tägõõgxõõ. ¹³ Coõ hõjts jim ndu'ubõjcbä, mänit hõjts njaac mejypia'ayohy. Mänit hõjts jim nmejch maa ja'a cajpt hänajty xiõhatiän Regio. Cujaboomä jõõmboj piädsõõmy. Mänit hõjts jadähooc ndu'ubõjcbä. Cumaaxc hõjts jim nmejch maa ja'a cajpt hänajty xiõhatiän Puteoli. Jim hõjtsä barco nnähmänajtuutnä. ¹⁴ Mänit hõjtsä jäya'ay näje'e nbaaty. Ja'a Diosmädia'agy hajxy hänajty miäbõjpy. Mänit hõjts xñämaayy coõ hõjts jim nmejtstá'agät maa ja'a tiõjc-hajxiän. Juxtujxõõ hõjts jim nhijty. Mänit hõjts jim ndu'ubõjcy tecy-yo'oyhaam. Jadhñ hõjts hänajty jim njaac nõcxa'añ Roma. ¹⁵ Mänitä mäbõjpädõjc-hajxy Rómabä miädoyhajty coõ hõjts hänajty jim nnõcxy Roma. Mänit hõjts näje'e hoy xjiõjcubaadõ'õy jim maa hänajty xiõhatiän Foro de Apio. Näje'e hõjts hoy xjiõjcubadõõbiä maa hänajty xiõhatiän Tres Tabernas. Coõ ja'a Pablo jadhñ yhiixy, mänitä Dioscujú'uyap yejcy. Mänit jiootcugõõyy. ¹⁶ Coõ hõjts jim ngoo'nä Roma, mänitä Pablo cuhdujt miooyyä coõ ja'a yhamdsoo tõjc yhõxtá'awät maa jadhñ yhidät. Mänitä soldado tu'ug yajcõ'õwaañõõyyä coõ ja'a Pablo cwieendähadõõjät, coõ ja'a Pablo jadhñ ñä'ä päyõ'õgät. Mänitä tsumyhäna'c-hajxy jiaac yajcõ'õdägõõyyäbä ja'a soldado-wiindsõñ, ja'a copc-hajpä.

¹⁷ Cudägõõgxõõ ja'a Pablo ja'a judíos yajmõjyaaxä, ja'a hajxy hänajty mõjhajpä maa ja'a chajtõjc-hajxiän. Coõ hajxy hänajty tõõ yhamugõ'õy, mänit hajxy ñämaayyä:

—Mägu'ughajpädøjc, mänáajøch jim nhitiän Jerusalén, jimhøch häna'c näje'e xmiajch, hóyhøch hänajty tøø nga'a jagä cädieey, hóyhøchä cuhdujt hänajty pedyii tøø nja cudiuñ nebiä nhaphájtämä ndeedyhájtámhajxy jecy yajtsohn_daaquiän. Ja'a nmägunaaxhájtámhajxy jaduhñ xmiajts. Mänitøch hajxy xquiø'øyejcy maa ja'a soldadohajxiän, ja'a hajxy yaa tsohm_bä Roma. ¹⁸ Coochä soldadoshajxy hänajty tøø xyajtyhajtyecy, mänit hajxy jaduhñ ñajuøøyy cooch hänajty tøø nga'a cädieey. Mänit hajxy jia mänaañ cooch hajxy jaduhñ xyhøxmádsät. ¹⁹ Pero cabä judíoshajxy jaduhñ miänaambä cooch nyaghøxmádsät. Mänitøch nwiinmahñdyhajty coo jaduhñ yhahixø'øy cooch yaa ndøyhajtyégät Roma maa ja'a gobiernä wyiinduumän. Pero cáboch hänajty nmäna'añ coochä nmägunaaxhajxy nnäxø'øwó'øwät. ²⁰ Hoorä, cooch jaduhñ tøø njaty tøø nhabety, páadyhøch mijts jaduhñ nmøødmädia'aga'añ. Páadyhøch cham ndsumyhäñ'ay coo højts judíos nmäbøjcäm coo ja'a ho'ogyjiäya'ayhajxy jiuypio'ga'añ —nømä Pablo miänaañ.

²¹ Mänitä judíos ja'a Pablo hajxy ñämaayy:

—Cab højts tii capxy tii mädia'agy tøø nmädoyhaty maa miichcøxpän. Caj miich pøn waamb tøø xñänømy, ja'a hajxy jim tsohm_bä Judea. ²² Jaduhñ højts tøø nmädoyhaty coo jäya'ayhajxy wiinduhmyhagajpt miädsiphadyii, ja'a hajxy jaduhñ mäbøjpä coo ja'a Jesús Dyiosquexiä. Paady højts nhamädoowhida'añ nej miich mwiinmayyän —nømä judíoshajxy miänaañ.

²³ Mänitä judíos ja'a Pablo hajxy miøødcøjyquiapxytiuuñ mänaa hajxy jadähooc ñöcxät maa ja'a Pablo hänajty yhitiän. Coo yhabaaty, mänitä jäya'ayä Pablo hajxy nämay jiaançh nämejch. Tu'xøø ja'a Pablo jäya'ayä Diosmädia'agy yajwiingapxøøyy ja'a Jesúscøxpä, coo ja'a Dios ja'a Jesús hänajty tøø quiexy, nebiä Moisés jecy quiujahyyän, nebiä profetadøjc-hajxy jecy quiujahyyän. Jia wi'i yajniñähdugáañäbä Pablo ja'a jäya'ay hänajty coo hänajty tøyhajt miädia'agy ja'a Jesúscøxpä. ²⁴ Näje'e hajxy miäbøjcy nebiatiä Pablo hänajty tøø miädia'aguiän. Näje'e hajxy quia'a mäbøjcy. ²⁵ Mänitä mädia'agy hajxy tiägøøyy yajcapxiøøbiä nebiä Pablo hänajty tøø miädia'aguiän. Coo ja'a miädia'agy hajxy quia'a yajnibi-aatä, mänit hajxy tiägøøyy wiimbijpä. Mänitä Pablo miänaañ:

—Jéquiänä Dioshespíritu ja'a profeta Isaías miägapxy. Mänit højtsä nhaphájtämä ndeedyhájtámhajxy miägapxtägajtsä:

²⁶ Nøcx yø'ø jäya'ay nämä'aw:

Hoy hajxy mja mädowa'añ, cab hajxy mwiinjuø'øwa'añ.

Hoy hajxy mja hixa'añ, cab hajxy mmäbøga'añ.

²⁷ Tøø hajxy mguhxexy. Jaduhn hajxy mnibiäda'agyii nebiä wiindspän nebiä cuhnatpän.

Coo hajxy häxøpy tøø mga'a cuhxexy, cu mwiinjuøøyy hajxy. Jaduhnä mhaxøøgwiiinmahñdy hajxy cu mnajtshixøøyy.

Jaduhn hajxy cu nyajñähwaach,

nømä Dioshespíritu jecy miänaañ. Tøyhajt jaduhn miänaañ.

²⁸ Mänitä Pablo jaduhn jiaac mänaañ:

—Huuc mädown hajxy, ja'a jäya'ayhajxy ca'a judíospä, yajwiingapxø'øwáañäbä Diosmädia'agy hajxy je'e coo hajxy yajñähwa'adsáañäbä. Je'e hajxy mäbøcypä mäbøgaamb.

²⁹ Coo ja'a Pablo jaduhn quiapxpädøøyy, mänitä judíoshajxy quiøxy wiimbijnä.

³⁰ Mejtsjomøjtä Pablo jim jiaag hijty maa ja'a tøjc hänajty yhajoodiuquiän. Pønjaty hänajty jim mejtsp tøghayohbiä, mioobiä Pablo häñaabiejt hänajty. ³¹ Hagujc jootcujcä Pablo ja'a Diosmädia'agy hänajty yajwiingapxø'øy ja'a Jesúsøxpä coo ja'a Dios ja'a Jesús hänajty yaa tøø quiexy hädaa yaabä naaxwiin. Cabä Pablo hänajty yhagapxtugyii ni pøn.

Romanos

¹ Høøch hädaa nocy njahby, høøch Pablohajpä. Høøchä Jesucristo xyajtuumb nebiä moonsän. Hamuumdu'jóothøchä miädia'agy jaduhñ nyajtuunä. Díoshøch jaduhñ xpiädaac cooch ndúnät apóstol. Cooch jaduhñ nduñ apóstol, je'eduhñ ñänøømby coochä Dios xwyiinguejxy coochä miädia'agy nmäwädíjtät ja'a yHuungcøxpä, coo hajxy yaa hoy xñähho'túutäm.

² Jéquiänä Dios jaduhñ miänaañ cooc ja'a yHuung hänäjty yaa quiexa'añ hädaa yaabä naaxwiin. Jim jaduhñ myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän. Ja'a jäya'ayä Diosmädia'agy hajxy jecy yajwá'xäbä, jaaya'ayhajxy jaduhñ jecy cujahy.

³ Ja'a Jesucristo ja'a Dios jaduhñ yHuunghajpy, ja'a hajxy nWiindsøn'hájtämbä. Jäya'ayhajt je'e hädaa yaabä naaxwiin neby højtshájtäm. Ja'a rey David yhap yhoc hänäjty je'e.

⁴ Y coo ja'a Jesucristo yho'cy, mänit jiuypipiøjtägajch ja'a yH-Espírituhaam. Coo jaduhñ jiuypipiøjtägajch, jaduhñ yajnajuø'øy coo je'e ja'a Dios yHuunghadyii, coo møcmäjaa jiaanç tehñ miøødä, coo ja'a Dioshespíritu jiaanç tehñ miøødä.

⁵ Coo ja'a Jesucristo hajxy xñähho'túutäm, coo jiuypipiøjtägajch, páadyhøchä Dios tøø xquiexy wiin-duhmyhagajpt mädia'agy-yajwa'xpä ja'a Jesucristocøxpä, weenä jäya'ayä Diosmädia'agy hajxy miäbøcy, ween hajxy hoy yajtuñ, weenä Jesucristo hajxy jaduhñ wyiingudsähgø'øy. Coochä Dios jaduhñ tøø xquiexy, yajcähxø'py je'eduhñ cooch jaduhñ xquiumay. ⁶ Møød mijtsä Dios xyajnähdiipä coo ja'a Jesucristo miädia'agy hajxy mbanøcxäbät, mijts jim hijpä maa ja'a cajpt jaduhñ xiøhatiän Roma. ⁷ Mijts hädaa nocy nyajnäjaayøøby, pønhatiä Dios yaghijpy quiø'øjooty jim Roma. Jaaya'ay mijts jaduhñ xyajnähdiij coo ja'a miädia'agy hajxy mmäbøjcät. Xjiaanç tehñ chojp mijts jaaya'ay jaduhñ. Ween mijtsä hoyhajtä weenhajt xmio'oy møødä yHuung Jesucristo, ja'a hajxy nWiindsøn'hájtämbä. Ja'a Dios hajxy nDeedyhájtäm.

⁸ Jayøjphøchä Dios Dioscujú'uyäp nmo'oy. Coo ja'a Dioscujú'uyäp hajxy jaduhñ nyéjcäm, mänitä Jesucristo hajxy jaduhñ xñähgapxtúutäm. Wiin-duhmyhagajptä mädia'agy wiädity cooc mijtsä Diosmädia'agy hoy mjaanç tehñ miäbøcy nägøxiä. Páadyhøchä Dioscujú'uyäp nyecy.

⁹ Ñajuøøbiä Dios cooch tøy nmädia'agy cooch nmäna'añ coo mijts homiänaajä njahmiech coochä Dios naxy nba'ya'axy. Hamuumdu'jóothøchä Dios nmøødtuñ coochä miädia'agy nyajwa'xä ja'a yHuungcøxpä. ¹⁰ Mayhóoc-høch jim tøø

nja nõcxa'añ maa mijtsän. Jadúhñhøchä Dios nja wi'i ñäma'ay cooch jim xyajñøcxät. Wehñdä jaduñ miänáannät. ¹¹ Páadyhøch jim nja wi'i ñøcxa'añ maa mijtsän, jaduñ mijts hoy nbuhbédät ja'a Dioshespíritucøxpä, jaduñnä Diosmädia'agy hajxy maas hoy mmäbøgät. ¹² Coø ja'a Diosmädia'agy hajxy näguipxy nmäbøjcäm, páadyhøch jim nja wi'i ñøcxa'añ maa mijtsän, jaduñ hajxy hoy hamiñ haxøpy nnijootcapxmøcpøjcämät.

¹³ Mägu'ughajpädøjc, jadúhñhøch nja wi'i miäna'añ cooch jim nja wi'i ñøcxa'añ maa mijtsän, cábøch jaduñ nnä'ä yajnäbaadøøy. Páadyhøch jim nja wi'i ñøcxa'añ, chójpiøchä njoot jaduñ coø hajxy mjaac mayø'øwät maa ja'a Diosmädia'agy hajxy mmäbøquiän, nebiä mäbøjpädøjc-hajxy tøø miayø'øyän wiingtuumjaty, majátyhøchä Diosmädia'agy tøø nyajwa'xiän. ¹⁴ Jadúhñhøchä Dios xwyiinguejxy coochä miädia'agy nyajwá'xät ja'a yHuungcøxpä wiinduhmyhagajpt majatiä jäya'ayhajxy griegohaam miädia'aguiän, møød majatiä jäya'ayhajxy griegohaam quia'a mädia'aguiän. Jadúhñhøch tøø xwyiinguejxpä coochä jäya'ayjaduñ nägøxiä nyajwiingapxø'øwät, hoy hajxy jia høxpøquiä, hoy hajxy quia'a jagä høxpøquiä. ¹⁵ Páadyhøch jim nja wi'i ñøcxaambä Roma maa mijtsän, jimhøchä jäya'ayä Diosmädia'agy nyajwiingapxø'øwaambä.

¹⁶ Hix, cábøchä Diosmädia'agy nmädsähdiuñ ja'a Jesucristocøxpä, je'eguiøxpä coø jäya'ayhajxy nägøxiä piäda'aga'añii hawa'adstuum ja'a Dios miäjaahaam, pønjetiä Diosmädia'agy mäbøjp ja'a Jesucristocøxpä. Højts judíos, højts ja'a Diosmädia'agy jayøjp nmäoodsøhn. Høxhaamä jäya'ayhajxy jiaac mädooyy, ja'a hajxy ca'a judiøspä. ¹⁷ Ja'a miädia'agyhaamä Dios hajxy xyajwiinjuøøyyäm coø piäda'aga'añ hawa'adstuum pønjaty jaduñ mäbøgaamb coø ja'a Dios yajtøjiada'añ waambaty tøø quiapxy tøø miädia'agy. Pøn jaduñ ca'a mäbøgaamb, cab je'e piäda'aga'añii hawa'adstuum. Jaduñ jim myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän: "Pønjaty jaduñ mäbøgaamb coø ja'a Dios yajtøjiada'añ waambaty tøø quiapxy tøø miädia'agy, je'e ja'a Dios jaduñ piäda'agaamby hawa'adstuum. Je'e jaduñ nõcxaamb Dioswiinduum."

¹⁸ Hoy piønä jaduñ ñajuø'øy coø ja'a Dios tsajpootypä yajcumädowa'añ pønjetiä Dios ca'a wiingudsähgøøby, møød pønjetiä jioot ca'a tøjy coø ja'a Dios wyiingudsähgø'øwøøjät wiinghäna'c. Paadiä jioothajxy jaduñ quia'a tsoçy je'eguiøxpä coø hajxy haxøøg jiaac jatcø'øwa'añ. ¹⁹ Cabä tøyhajtpä hajxy chocy, hoyyä Dios hajxy tøø jia yajwiinjuø'øyii nebiatiä Dios jaduñ wyiinmahñdyhaty. ²⁰ Jéquiänä Dios

cøxiä yhädiuñ, mөөd yө'ө tsajt, mөөd hädaa yaabä naaxwiin, cøxiä. Coö hajxy jaduhñ nhíxäm tijaty ja'a Dios jaduhñ tөө yhädiuñ, paadiä tøyhajtpä hajxy nmөөdhájtäm coö ja'a Dios mөөcmájaa miөөdä homiänaajä, mөөd coö cøxiä wiinä yhane'emy, hoyyä Dios hajxy nga'a jagä híxäm. Jaduhñä tøyhajtpä hajxy nmөөdhájtäm coö ja'a Dios hajxy nwiingudsähgøøyyämät. Cab jaduhñ pøn hawiinmats miänä'anät cooc tyjy hajxy quia'a najuө'өy coö ja'a Dios jyijä. ²¹ Ja'a häna'c-hajxy jaduhñ haxøөг jatcøøbiä, cabä Dios hajxy wyiingudsähgø'өy, hoy hajxy jaduhñ jia najuө'өy coö ja'a Dios jyijä. Ni cabä Dios Dioscujú'uyäp hajxy mio'oy. Paadiä wyiinmahñdyhajxy quia'a tsoobaada'añ. Y paady hajxy tehñgajnä wyiinmahñdyhada'añ haxøөг. Cabä howyiinmahñdy hajxy hoy miөөdhadaañnä. ²² Hoy hajxy jia nibiäda'agyii nebiä jaanč tehñ jiajpän, cab hajxy tii ñä'ägädä jaty. ²³ Ja'a Dios, mөj jaanč je'e. Hoy miänaajä yhyty. Cab jaduhñ mänaa yho'ogy. Pero cabä haxøøghäna'cä Dios hajxy wyiingudsähgø'өwa'añ. Jáya'ayhahädiuunnaxy hajxy wyiingudsähgøøby, hoyyä jáya'ayhajxy jia ho'ogy; mөөdä muuxyhahädiuunnaxy hajxy wyiingudsähgøøbiä, mөөdä tsahñdyhahädiuunnaxy, mөөdä animalhahädiuunnaxy ja'a hamädaaxtecypiä.

²⁴ Paady, cabä Dios waamb miäna'anaañnä, weenä jáya'ayhajxy haxøөг wyiinmahñdyhaty nebiä jioot hajxy choquiän, coö hajxy cøxypänejpiä ween ñidiuñii hočhähdiuunnä, ²⁵ je'eguiөxpä coö ja'a tøyhajtpä hajxy tөө quia'a mäböcy ja'a Dioscөxpä. Ja'a hөhnda'agymiädia'agy hajxy jaduhñ miäböjpy. Cabä Dios hajxy wyiingudsähgø'өy. Jue'e hajxy wyiingudsähgøøby, tijatiä Dios yaa tөө quiunuu'xy hädaa yaabä naaxwiin. Pero, hahixøøby coö ja'a Dios hajxy nwiingudsähgøøyyämät homiänaajä. Tøyhajt jaduhñ.

²⁶ Coö häna'cä Dios hajxy quia'a wiingudsähgø'өwa'añ, paadiä Dios waamb quia'a mäna'ana'añ, ween hajxy hočhähdiuunnä ñidiuñänä. Hөxtä to'oxiөjpaadyhajxy jaduhñ jiatcø'өy. Cabä ñihyhap hajxy näje'e miөөdtsäna'awaañnä; quipxyjatiä to'oxiөjc-hajxy cøxypänejpiä ñidiuñii hočhähdiuunnä. ²⁷ Jaanä jaduhñä ya'adiөjc-hajxy näje'ebä, cabä tio'oxiөjc hajxy miөөdtsäna'awaañnä. Quipxyjatiä ya'adiөjc-hajxy ñimiөөdtsäna'awa'añii. Hočhähdiuunnä hajxy jaduhñ ñidiuñii cøxypänejpiä. Coö hajxy jaduhñ jiatcø'өy, paady hajxy quia'a niyaghoyө'өyii maa ja'a ñi'xcөxp maa ja'a quiopcөxpahaxiän, mөөd maa ja'a wiinmahñdycөxpahaxiän.

²⁸ Coö ja'a haxøøghäna'cä Dios hajxy jaduhñ quia'a wiingudsähgø'өwa'añ, paady hajxy ñajtshixө'өyii ja'a Diósäm. Ja'a Dios, cab jaduhñ waamb miäna'anaañnä,

weenä yhaxoogwiinmahñdy hajxy tiuñ, ween hajxy jaduhñ jiaac jatcø'oy haxoog. ²⁹ Madiu'u hajxy haxoog jiatcø'oy cøxypänejpiä. Miøødsänaabiä cuhhiñdo'oxiøjc hajxy. Møødä jäya'ajie'e hajxy yhadsocy. Cab hajxy hojiäwø'oy pø jimä miägu'ughajpähajxy cøxiä wiinä miøødä. Høxtä niyaghó'cäp hajxy. Nimiädsiphájtäp hajxy. Høhñdaacp hajxy. Niñähøønøyyäp hajxy. ³⁰ Niwyiingapxpéjtäp hajxy. Møødä Dios hajxy miähañhaty. Nibiéjxäp hajxy. Yajcumayaamb hajxy. Hawiinjemybiä haxoogwiinmahñdy hajxy yajcojpy. Cabä tiaj, cabä tieediä miädia'agy hajxy miäbøjcä. ³¹ Jaanč tehñ quiuhxex hajxy. Ni ja'a yhamdsoo mädia'agy hajxy quia'a cudiuna'añ. Cab hajxy pøn chocy miee'xy. Ni cab hajxy pøn miee'xa'añ. Cabä hojiot hajxy ñä'ägädä møødä. ³² Ñajuøøby hajxy jaduhñ coo ja'a Dios tøø yhane'emy coo hajxy haxoogjaty quia'a jatcø'owät nébiøch naamnä tøø nmädia'aguiän. Jaanä jaduhñ hajxy ñajuøøbiä, pøn jaduhñ haxoog jatcøøby, quiumädowaamby hajxy je'e tehngajnä. Pero nägø'ø nädecypiä hajxy jaduhñ jiatcø'oy, hoy hajxy jaduhñ jia najuø'oy. Høxtä xoondaacp hajxy jaduhñ coo wiinghäna'c-hajxy jaduhñ haxoog pijaatcøøbiä.

2

¹⁻³ Nnajuøøyyäm hajxy jaduhñ coo jaduhñ yhahixø'oy coo ja'a Dios hajxy nägøxiä xyajcumädóowämät je'eguiøxpä coo hajxy nägøxiä haxoog njatcøøyyäm. Cab jaduhñ yhahixø'oy coo højtsä jäya'ay nnänøømämät coo hajxy hoy quia'a hity, coo hajxy ween quiumädoy. Caj pues, haa ca'a, jaduhñ højts haxoog nbajatcøøyyämbä. Hix, ni pøn jaduhñ hahixøøby quia'a mäná'anät cooc tyijy hoy tiehñ yhity. Paady jaduhñ yhahixø'oy coo ja'a Dios hajxy nägøxiä xyajcumädóowämät, je'eguiøxpä coo hajxy hoy nga'a hoyhidáañäm. ⁴ Pero hojiotä Dios jiaanč tehñ miøød, paady hajxy xquia'a tsoj tsaächtiünäm. Chojpiä jioot jaduhñ coo howyiinmahñdy hajxy nbadu'ubøjcänät, coo ja'a nhaxoogwiinmahñdy hajxy nnajtshixøøyyänät. ⁵ Pero jii jäya'ayhajxy näje'e, jaanč tehñ xiexä quiopcä tiaatsc-hajxy. Cabä yhaxoogwiinmahñdy hajxy ñajtshixø'owa'añ. Y coo hajxy jaduhñ tehngajnä quia'a mäbøgät, mänit hajxy hñanjty hanaxiä chaächpøga'añ coo yhabáadät coo ja'a Dios ja'a cahwiindøyhäna'c hñanjty chaächtiuna'añ. ⁶⁻¹⁰ Pønä jioot nägø'ø nädecypiä tsojp coo hoy yhidät, pønä jioot pädaacp coo jim ñøcxät Dioswiinduum, coo ja'a hoyhajtä weenhajt jim piáadät, coo jim quiumayøøjät ja'a Diósäm, pues je'edsä Dios jim yajnøcxaamby. Mio'owaambiä Dios je'e ja'a hoyhajtä weenhajt. Quiumayaambiä Dios jaduhñ. Yaghidaambiä

Dios je'e jootcuyc homiänaajä, hopiøñä, hoy jia judíosä, hoy quia'a jagä judíosä. Pero hoyhoyyä Dios chaachtuuna'añ pøn haxøøg jatcøøby, pønä Diosmädia'agy ca'a cudiunaamb, pøn ca'a yajmägäpax ca'a yaghane'emaamb waambatiä Dios hajxy jaduhñ xjia hanéhäm. Hopiøñä jaduhñ chaachpøga'añ, pønjaty jaduhñ haxøøg jatcøøby, hoy hajxy jia judíospä, hoy hajxy quia'a jagä judíospä.

¹¹ Hix, cabä Dios miøjpäda'agy pø mjudio miich, pø caj. Je'e yajcopcøøby pø mhoyhäna'c, pø caj. ¹²⁻¹⁵ Højts judíoshajpä, jequiän højtsä Dios xyhanehmy neby højts hoy nguhdujthädät. Mänitä Moisés ja'a mädia'agy jaduhñ quiujahy nebiaty højts hoy nguhdujthädät. Hoorä, ja'a häna'c-hajxy ca'a judíospä, cabä mädia'agy hajxy miädoyyä nebiä Moisés jecy quiujahyyän. Pero hoy hajxy quia'a jagä mädoyyä, coo hajxy hamdsoojoot hoy quiudiünät nebiä Dios jioot jia tsoquiän, cähxø'ögäp jaduhñ coo hajxy yhawáanäxä ja'a Diósäm ja'a wyiinmahñdyhaamhajxy. Jaduhñ hajxy hamdsoo ñajuø'øy pø hoy hajxy quiudiuñ, pø caj. Jaduhñ hajxy yajtuunpaaady néjjiäm hajxy häxøpy tøø miädoy ja'a mädia'agy ja'a Moisés jecy quiujahyyäbä. Y coo hajxy hoy quia'a cudiünät neby hajxy ñajuø'øy ja'a wyiinmahñdyhaamhajxy, mänit hajxy quiumädowna'añ. Jaanä jaduhñ højtspä, højts judíospä, coo højts nga'a cudiünät neby højtsä Dios jecy xyhanehmiän, nebiä Moisés ja'a mädia'agy jecy quiujahyyän, jaduhñ højts ngumädownaambä. Hix, pøn jaduhñ cudiumb nebiä Dios yhane'emiän, je'e ja'a Dios piäda'agaamby hawa'adstuum, hoyyä mädia'agy tøø quia'a jagä mädoy nebiä Moisés jecy quiujahyyän. Pero pøn jaduhñ ca'a cudiumb, hoyyä mädia'agy tøø jia mädoy nebiä Moisés jecy quiujahyyän, cab je'eduhñ hawa'adstuum piäda'aga'añii ja'a Diósäm. Jaduhñds je'e, nägøxiä ja'a cahwiindøyhäna'c-hajxy quiumädowna'añ, hoy hajxy jia judíospä, hoy hajxy quia'a jagä judíospä. ¹⁶ Mänit hajxy jaduhñ quiumädowna'añ coo ja'a Dios ja'a Jesucristo hänäjty yaa quiejxtägatsa'añ hädaa yaabä naaxwiin. Mänitä jäya'ayhajxy yhixa'añii ja'a Jesucristäm nebiaty hajxy hänäjty yaa tøø jiatcø'øy. Mänit hajxy yagjahmiejtsta'aga'añii nebiaty hajxy hänäjty tøø wyiinmahñdyhaty hamee'ch. Jaduhñä Diosmädia'agy miäna'añ ja'a Jesucristocøxpä, ja'açh nya-jwa'xypä.

¹⁷ Højts judíoshajpä, naxy højts nniguiumayii coo højts njudíoshaty, coo højtsä mädia'agy nmäbøcy ja'a Moisés jecy quiujahyyäbä. Jaduhñ højts nniguiumäayyäbä coo højtsä Dios tøyhajt xqui'u'ughaty, højtsyähajtiä, højts judíoshajpä. ¹⁸ Nnajuøøby højts jaduhñ nebiatiä Dios jioot chocy coo højts nhoyhäna'c-hädät. Y ja'a mädia'agy ja'a Moisés

jecy quiujáhyyäbä, je'e hõjts jaduñ xyhawáanäp neby hõjts nwiimbíwät tii hoy tii mäbaad. ¹⁹⁻²⁰ Niyhajuóyyäp hõjts coo hõjts häna'c hoy nyajnáhixø'owa'añ, ja'a häna'cä Diosmädia'agy hajxy ca'a jappä ca'a najuøøbiä. Jim hõjtsä tøyhajt nbaady maa ja'a mädia'aguiän, ja'a Moisés jecy quiujáhyyäbä. ²¹ Hoorä, coo hõjts häna'c jaduñ nyajnáhixø'oy ja'a Diosmädia'agy, hahixøøby jaduñ coo hõjtsä Diosmädia'agy hoy ngudiúnät. Cábøchä nmägunaaxhajxy näje'e hoy quiudiuñ. Y coo hõjts häna'c nmägapxy nhane'emy coo hajxy quia'a méedsät, hahixøøby jaduñ coo hõjts nga'a mée'tspät. Jadúñhøchä nmägunaaxhajxy näje'e jiatcø'oy. ²² Y coo hõjts häna'c nmägapxy nhane'emy coo wiinghäna'cä tio'oxiøjc hajxy quia'a møødtsänáayyät, cab jaduñ yhahixø'oy coo hõjts jaduñ njatcøøbiät. Jadúñhøchä nmägunaaxhajxy näje'e jiatcø'oy. Cab hõjts quepychech naaxpoch nwiingudsähgø'oy. Pero cab jaduñ yhahixø'oy coo hõjts xädø'øñ nméedsät tsajtøgooty maa ja'a quepychech naaxpoch yhitiän. Jadúñhøchä nmägunaaxhajxy näje'e jiatcø'oy. ²³ Niguiumáayyäp hõjts jaduñ coo hõjtsä mädia'agy nmäbøcy ja'a Moisés jecy quiujáhyyäbä. Pero näje'e'echä nmägunaaxhajxy, cab hajxy hoy quiudiuñ. Jaduñ hajxy yajcähxø'ogy coo ja'a Dios hajxy tøyhajt quia'a wiingudsähgø'oy. ²⁴ Jaduñ jim myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän: “mijts judíoshajpä, coo ja'a Diosmädia'agy hajxy hoy mga'a cudiuñ, paadiä Dios haxøøgjaty ñähojyii ja'a häna'c-hajxy ca'a judíospä.” Tøyhajt jaduñ.

²⁵ Hõjts, judíos hõjts nmäminø'oy nmäga'awø'oy. Mänit hõjtsä Dios xquiumáyät coo hõjtsä mädia'agy hoy ngudiúnät, ja'a Moisés jecy quiujáhyyäbä. Pero coo hõjts jaduñ hoy nga'a cudiúnät, cab hõjtsä Dios jaduñ xquiumaya'añ. ²⁶ Hoorä, ja'a häna'c-hajxy ca'a judíospä, coo hajxy hoy quiudiúnät nebiä Dios yhane'emiän, mänit hajxy quiumaya'añii ja'a Diósäm. ²⁷ Näje'e'echä nmägunaaxhajxy, cab hajxy hoy quiudiuñ nebiä Dios yhane'emiän, hoy hajxy judíos jia mäminø'oy jia mäga'awø'oy, hoyyä mädia'agy hajxy jia mädoyyä, ja'a Moisés jecy quiujáhyyäbä. Je'ehajxy mäbøcypiä ca'a cumayáanäp ja'a Diósäm. ²⁸ Pønjaty hoy cudiuumb nebiä Dios yhane'emiän, je'edsä Dios quiu'ughajpy, hoy hajxy judíos quia'a jagä mäminø'oy quia'a jagä mäga'awø'oy, hoyyä hijxtahnd hajxy quia'a jagä møødä maa ja'a ñi'xcøxphajxiän neby hõjts judíos nmøødän. ²⁹ Hix, coo pøn hoy quiudiúnät hamuumdu'joot nebiä Dios choquiän, mänit hajxy quiu'ughada'añii ja'a Diósäm, hoyyä judíoshajxy näje'e quia'a ja mäna'añ cooc tyijy hajxy jaduñ quia'a cu'ughadyii ja'a Diósäm. Hix, quiumaabiä Dios jaduñ pøn jaduñ

cudiuumb hamuumdu'joot.

3

1-2 Xchoobaátap højts jaduhñ madiu'u coo højts judíos nmäminø'oy nmäga'awø'oy, coo højtsä hijxtahñd nyajpäda'agy maa højts nni'xcøxpän, ja'a jaduhñ yajcähxø'pä coo højtsä Dios xquiu'ughaty. Tøyhajt jaduhñ. Haa ca'a, Dios højts nhap ndeedy jecy xyajcø'ødägøøyyä ja'a mädia'agy ja'a Moisés jecy quiujáhyyäbä. Mänit hajxy ñämaayyä ja'a Diósäm coog hajxy hänäjty quiu'ughada'añii. 3-4 Y je'enä højtsä Dios xquiu'ughatyñä neby højts jecy xyajwiinwaanøøyyän, hoy højts nhap ndeedy nämay hoy quia'a jagä cudiuuñ neby hajxy hänäjty tøø yhane'emyiijän ja'a Diósäm. Tøyhajt jaduhñ coo ja'a Dios tiømiädia'agy. Cabä Dios mänaa yhöñda'agy, hoy hajxy nägøxiä cu nja mänáanäm cooc tyijy ja'a Dios quia'a yajtøjiaty waambaty hajxy tøø xyajwiinwaanøøyyäm. Jaduhñ jim myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän:

Diosteedy, hopiønä jaduhñ ñajuø'oy coo miich myajtøjiaty waambaty højts miich tøø xyajwiinwaanø'oy.

Coo miich pøn xñäxø'øwø'øwät cooc tyijy miich jaduhñ mga'a yajtøjiaty waambaty miich tøø mmädia'agy,

cähxø'øgaamb jaduhñ coo je'e yhöñda'agy, ja'a miich jaduhñ xñäxø'øwøøbiä.

5 Jaanč tehñ yhooyä Dios yhity. Pero højts, cab højts hoy nnä'ägä hñjtäm. Tøyhajt jaduhñ. Paadiä, cähxø'p jaduhñ coo ja'a Dios jiaanč tehñ hoyyä. Hix, coo højts häxøpy nhñjtäm hoy, cab jaduhñ häxøpy quiähxø'øgy coo ja'a Dios jaduhñ hoy jiaanč tehñ yhity. Pero jaduhñä jäya'ayhajxy näje'e miäna'añ cooc tyijy ja'a Dios howyiinmahñdy quia'a møødä, je'eguiøxpä coo hajxy xyajcumädowáanäm. 6 Pero hahixøøby jaduhñ coo ja'a Dios hajxy xyajcumädóowämät. Haa ca'a, coo ja'a Dios häxøpy hoy quia'a hity, cabä cuhdujt häxøpy miøødä coo hajxy jaduhñ xyajcumädóowämät.

7 Hoyyä jäya'ayhajxy näje'e jia mäna'añ cooc tyijy ja'a Dios quia'a yajtøjiaty waambaty tøø quiapxy tøø miädia'agy, yajnajuøøby jaduhñ coo ja'a Dios tøyhajt mänaa quia'a höñda'agy. Jaduhñä jäya'ayhajxy nägøxiä ñajuø'øwa'añ coo jaduhñ yhähixø'oy coo ja'a Dios hajxy nwiingudsähgøøyyämät. Pero coo pønä Dios jaduhñ ñänómät cooc tyijy quia'a yajtøjiaty waambaty tøø quiapxy tøø miädia'agy, hahixøøby jaduhñ coo je'e quiumädówät.

8 Näje'ečhä jäya'ayhajxy xñähøønø'oy cóogøch tyijy nmäna'añ cooc tyijy jaduhñ yhähixø'oy coo hajxy häxøøg njatcøøyyämät, jaduhñäc tyijy maas hoy quiähxø'øga'añ coo ja'a Dios jiaanč tehñ yhooyä. Ja'a hänä'c-høch hajxy jaduhñ

xñähøøñøöbiä, høhndaacp hajxy jaduhñ. Hahixøøby jaduhñ coo hajxy quiumädöwät.

⁹ Jaanä jaduhñ højts judiöspä, cab højtsä Diosmädia'agy maas hoy ngudiunñ quejee ja'a häna'c-hajxy ca'a judiöspä. Haa ca'a, tøøch nhuuc mänaambä coo hajxy jaduhñ hoy nga'a nä'ägä hojiäya'ayhajtäm, coo ni pønä Diosmädia'agy hoy quia'a nä'ägä cudiunñ, ni højts judiös, ni ja'a häna'c-hajxy ca'a judiöspä. Hamdsoojoot hajxy jaduhñ hoy nga'a jäya'ayhajtäm.

¹⁰ Jaduhñ jim myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän:

Ni pøn hoy quia'a wädity.

¹¹ Ni pøn jaduhñ quia'a wiinjuø'øwa'añ nebiä Dios wyiinmahñdyhatiän.

Ni pønä jioot quia'a päda'agy maa ja'a Diosän.

¹² Tøø ja'a jäya'ayä Diosmädia'agy hajxy nägøxiä ñajtshixøøñä. Cøjnøø cøjtu'u hajxy tøø piadu'ubøjnä.

Haxøøg hajxy jiäya'ayhajnä nägøxiä.

¹³ Jaanç tehñ yhaxøøg hajxy quiapxy miädia'agy.

Jaduhñä yhaawhajxy tiocxuugy nebiä ho'oguiäya'ajiut tiocxuuguiän, ja'a tøø yhawá'açhäbä.

Jaanç tehñ yhöhndaacp hajxy. Jaduhñä haxøøgpä hajxy yaghity yhaawjooty nebiä haxøøgtsahñdyhaawän.

Jaanç tehñ miägapxpoj hajxy.

¹⁴ Jaanç tehñ quiapxtägooby hajxy hoñejiä nebiä jioot hajxy yajmädsoquiän. Jaanç tehñ yhaxøøg hajxy ñiñänømyii.

¹⁵ Jaanç tehñ piaquiä jootma'ad hajxy piaadyii, mänitä miäya'adiøjc hajxy nøcxy yagho'oga'añ.

¹⁶ Jaanç tehñ chipyajpädø'p hajxy majaty hajxy wiädity. Chaaçhtiuumbiä cu'ug hajxy jaduhñ.

¹⁷ Jaanç tehñ chiptsojp hajxy.

¹⁸ Cab hajxy tiajy miay pø yajcumädowaänäbä Dios hajxy.

¹⁹ Jaduhñds je'e, yajcumädowaambä Dios ja'a jäya'ay nägøxiä, pønä miädia'agy hoy ca'a cudiunñäp, møød højts judiös, møødä häna'c-hajxy ca'a judiöspä. Højts judiös, højtsä pojpä nmaas møød, je'eguiøxpä coo højtsä Dios ja'a nhapä ndeedy jecy xjia hanehmä coo hajxy haxøøgjaty quia'a jatcø'øwät nébiøch naamnä tøø ngujaayän. Pero cab højts jaduhñ nnä'ägädä cudiuna'añ. ²⁰ Jéquiänä Dios ja'a Moisés yhanehmy coo ja'a miädia'agy quiujähyyäxät. Jaduhñ hajxy nnajuøøyyäm coo hajxy nägøxiä hoy nga'a jäya'ayhajtäm. Ni pøn jaduhñ hoy quia'a cudiuna'añ ja'a Diosmädia'agy. Coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'tuutäm, paadiä Dios hajxy xpiäda'agäänäm hawa'adstuum, caj jie'eguiøxpä cooc tyijy ja'a mädia'agy hajxy hoy ngudiunñäm, ja'a Moisés jecy quiujähyyäbä.

21-26 Hoorä, nnajuóoyyäm hajxy jaduhñ coo hajxy nägøxiä haxøøg njatcøoyyäm, mäduhñtiä hajxy yaa ndsänäayyäm hädaa yaabä naaxwiin, møød højts judíos, møødä häna'c-hajxy ca'a judíospä. Cabä Dios pøn ñä'ägädä cumay. Jaduhñä jäya'ayhajxy näje'e miäna'añ cooc tyijy hajxy piäda'aga'añii hawa'adstuum coogä jecymiädia'agy hajxy hoy quiudiúnät, ja'a Moisés jecy quiujáhyyäbä. Pero tøø hajxy nhíxäm coo ni pøn jaduhñ quia'a päda'aga'añii hawa'adstuum. Hoorä, jéquiänä Dios wyiinmaayy coo ja'a yHuung hänajty yaa quixa'añ maa højtshájtäm. Mayhajtä Dios hänajty tiunaamby maa højtshájtäm. Jaduhñ hajxy hänajty xpiäda'agáañäm hawa'adstuum. Jim jaduhñ myiñ cujaay maa ja'a jecymiädia'aguiän, ja'a Moisés jecy quiujáhyyäbä. Pero cabä jecyjiäya'ayhajxy hänajty wyiinjuø'øy. Hojiootä Dios miøød coo ja'a jecyjiäya'ayhajxy quia'a pädaacä haxøøgtuum, hoy hänajty jia hawiinmatsä coo hajxy jim cu piädaacä, je'eguiøxpä coo hajxy hänajty haxøøg jiatcø'øy. Paadiä Dios ja'a yHuung ñähdujcy, jaduhñä jäya'ayä piojpä quiädieey hajxy ñähwä'adsät. Jaduhñ quiähxø'øgy coo ja'a Jesucristo ja'a jecyjiäya'ay yajnáhwaach ja'a piojpä quiädieeyhajxy. Høxtä jäda'anäbaadyñä ja'a Dios hajxy xyajwiinjuóoyyäm neby hajxy xpiädáacäm hawa'adstuum. Jaanä jaduhñ hajxy xyajwiinjuóoyyämbä coo hajxy piäda'aga'añii haxøøgtuum pønjaty haxøøg jatcøøby jäda'ahaty. Paadiä Dios ja'a yHuung ñähdujcy, ja'a Jesucristo, neby hajxy jaduhñ xñähho'túutämät. Y coo hajxy jaduhñ nmäbøjcamät coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xjiaançh nähho'túutäm, jaduhñä Dios ja'a nbojpä ngädieey hajxy xyajnáhwáatsäm, jaduhñ hajxy xpiädáacäm hawa'adstuum, hopiønä, møød højts judíos, näguipxy møødä häna'c-hajxy ca'a judíospä. Mayhajtä Dios jaduhñ tiuun maa højtshájtäm coo hajxy jaduhñ xpiädáacäm hawa'adstuum.

27-28 Cab jaduhñ yhawiinmatsä coo hajxy hamdsoo nniguiumáayyämät. Hix, coo hajxy nmäbøjcamät coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm, paadiä Dios hajxy xpiäda'agáañäm hawa'adstuum, hoy hajxy nga'a jagä panøcxäm nebiä Moisés jecy quiujahyyän. Coo ja'a Dios hajxy häxøpy xpiädáacäm hawa'adstuum je'eguiøxpä coo ja'a jecymiädia'agy hajxy ngudiúunäm, ja'a Moisés jecy quiujáhyyäbä, mänit hajxy mäbøcy cu nniguiumáayyäm hamdsoo. Pero caj pøn jaduhñ piäda'aga'añii hawa'adstuum hamdsoohaam.

29-30 Tu'uquiä Dios jaduhñ. Tu'cuhdujtä Dios hajxy xyhíxäm nägøxiä, møød højts judíos, møødä häna'c-hajxy ca'a judíospä. Tøyhajt jaduhñ. Coo hajxy nägøxiä nmäbøjcamät coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm, paadiä Dios hajxy jim xpiädáacämät hawa'adstuum nägøxiä. ³¹ Pero cábøch

nmäna'ana'añ coo ja'a jecymiädia'agy quia'a tøyä, ja'a Moisés jecy quiujáhyäbä, hoy hajxy nja wiinjuóöyyänä coo ja'a Jesucristo hajxy xpiädáacäm hawa'adstuum mänaa hajxy tøø xñähho'túutäm. Hix, maas hoy hajxy jaduhñ nwiinjuóöyyänä coo ja'a jecymiädia'agy jaduhñ jiaančh tøyä, ja'a Moisés jecy quiujáhyäbä. Coo hajxy nmäbójcäm coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm, paady hajxy xpiädáacäm hawa'adstuum, caj jie'eguiøxpä cooc tyijy ja'a jecymiädia'agy hajxy jaduhñ hoy ngudiúunäm. Tøø hajxy jaduhñ nwiinjuóöyyänä coo jaduhñ tiøyhajtä.

4

¹ Højts judíos, højtsä Abraham jecy nhaphajt ndeedyhajt. ² Hoyyä Abraham hijty jiäya'ayhaty jegyhajty. Hoorä, coo ja'a Dios ja'a Abraham häxøpy tøø piäda'agy hawa'adstuum je'eguiøxpä coo ja'a Abraham hoy jia jäya'ayhajty, mänitä Abraham cu ñiguiumaayyä. ³ Hix, paadiä Dios ja'a Abraham piädaacy hawa'adstuum, coo ja'a Abraham ja'a Dios miädia'agy miäbójcä cooc ja'a Dios yajtøjiaty waambaty tøø quiapxy tøø miädia'agy, ca'a jie'eguiøxpä coo ja'a Abraham hoy jiäya'ayhajty. Jaduhñ jim myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän. ⁴ Hoorä, ja'a cuduumbädøjc, paady hajxy miäjuyii coo hajxy quiuduñ, cab jaduhñ ñä'ä mayhajtä. Jaduhñ miäbaady nebiä jäya'ayhajxy näje'e wyiinmahñdyhatiän. Yajcumayaamb hajxy ja'a Diósäm, paady hajxy jia wi'i yhojiäya'ayhada'añ. ⁵ Pero pønjaty tøø miäbøcy coo ja'a Dios yajtøjiaty waambaty tøø quiapxy tøø miädia'agy, je'edshajxy jaduhñ hawa'adstuum päda'agáañäp. Paady hajxy jim piäda'aga'añii coo hajxy jaduhñ miäbøcy, ca'a jie'eguiøxpä coo hajxy hoy jia jäya'ayhaty. Jim hajxy jaduhñ piäda'aga'añii, hoy hajxy haxøøg tøø jia jatcø'øy. Tiuumbiä Dios mayhajt jaduhñ. Coo ja'a Dios hajxy häxøpy xpiädáacäm hawa'adstuum je'eguiøxpä cooc tyijy hajxy hoy njäya'ayhátäm, cab hajxy häxøpy nmánaañäm cooc ja'a Dios mayhajt tiuñ. ⁶ Jaduhñä David jecy miänaañ cooc hajxy jootcuyc yhida'añ, pønjaty jaduhñ najuøøby coo ja'a Dios hajxy xpiädáacäm hawa'adstuum ja'a miayahajthaam, hoy hajxy hänajty haxøøg tøø jia jatcø'øy. Hix, cabä Dios miøjpäda'agy pø cabä häna'c hänajty hoy tøø jiäya'ayhaty.

⁷⁻⁸ Coo jaduhñ yhabáatnät coo Dios ja'a jäya'ay yajtøyhajtyega'añ nebiaty hajxy hänajty tøø quiädieeyän, mänit hajxy jootcuyc yhida'añ pønjatiä Dios piädaacyc hawa'adstuum, pønjatiä Dios miee'xyp, pønjatiä piojhajpiä ja'a quiädieeyhajpiä hajxy yajnähwáatsäxä, nomä David jecy miänaañ.

⁹ Jue'e ja'a David jecy ñänøøm cooc hajxy jootcuyc yhida'añ, pønjatiä Dios piädaacypy hawa'adstuum, hopiønä, møødä judiøshajxy, ja'a Dios quiu'ughajpiä, møødä cajpä judiøshajxy. Je'edshajxy ca'a cu'ughajtäp ja'a Dios. Hix, jaduhñ myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän: "Coo ja'a Abraham ja'a Dios miädia'agy miäbøjcä cooc ja'a Dios mänaa quia'a høhnda'agy, paady piädaacä hawa'adstuum."

¹⁰ Hoorä, jaduhñä judiøshajxy quiuhdujthaty, yajcircuncidarhajpä ya'adiøjc-hajxy. Jaduhñ miädia'agytiägøøy coo hijxtahnd hajxy piädäacäxä maa ja'a ñi'xcøxpahjxiän. Hoorä ja'a Abraham, tøyymän hänajty je'e piädäacänä hawa'adstuum, cajnä hijxtahnd hänajty jaduhñ piädäacäxä maa ja'a ñi'xcøxpän. Jaduhñä tøyhajt hajxy nmøødhajtäm coo häna'c-hajxy piäda'agyii hawa'adstuum je'eguiøxpä coo ja'a Dios miädia'agy hajxy miäbøjcä cooc ja'a Dios yajtøjiaty waambaty je'e tøø quiapxy tøø miädia'agy, hoyyä hijxtahnd hajxy quia'a jagä møødä maa ja'a ñi'xcøxpahjxiän.

¹¹ Paadiä Abraham hijxtahnd jaduhñ piädäacäxä maa ja'a ñi'xcøxpän, jaduhñ yajnajuøøy coo ja'a Abraham hänajty tøø piäda'agyii hawa'adstuum. Paady jim piädaacä coo ja'a Dios ja'a miädia'agy hänajty tøø miäbøjcäxä. Jaduhñä Abraham piädaactsohñä hawa'adstuum, hoyyä hijxtahnd hänajty jaduhñ quia'a jagä pädaacäxänä maa ja'a ñi'xcøxpän. Pønjaty jaduhñ mäbøjp nebiä Abraham jecy miäbøjquiän, jaanä jaduhñ hajxy yhixäänäbä ja'a Dios nebiä Dios ja'a Abraham jecy yhiixiän, hoy hajxy quia'a jagä judiøspä. Coo hajxy jaduhñ nmäbøjcäm nebiä Abraham jecy miäbøjquiän, jaduhñ quiähxøøgy coo ja'a Abraham hajxy nhøjxhajtäm ndecyhajtäm.

¹² Højts judiøshajxy, højtsä Abraham jecy nhaphajt ndeedyhajt. Jaaya'ay jaduhñ pädaactsohñä hawa'adstuum je'eguiøxpä coo jaduhñ miäbøjcy coo ja'a Dios yajtøjiaty waambaty hänajty tøø quiapxy tøø miädia'agy. Tøyhajt jaduhñ. Højts judiø, jaduhñ højts nyajcircuncidarhaty nebiä Abraham jecy yajcircuncidarhajtän. Pero tøyymämä Abraham ja'a Dios ja'a miädia'agy hänajty miäbøjcä, cahnä hänajty yajcircuncidarhaty. Højts judiø, højts jaduhñ mäbøjpä, jaanä jaduhñ højts nmäbøjpä nebiä Abraham jecy miäbøjquiän. Jaduhñä tøyhajt hajxy nmøødhajtäm coo højtsä Abraham jecy nhøjxhajty ndecyhajty, coo højts jaduhñ nmäbøcy, højts judiø.

¹³ Jéquiänä Dios ja'a Abraham ñämaayy cooc hänajty yaa miähane'ema'añ hädaa yaabä naaxwiin näguipxy møødä yhap møødä yhoc. Ja'a Dios jaduhñ mänaañ. Paadiä Abraham jaduhñ ñämaayyä je'eguiøxpä coo ja'a Abraham ja'a Dios miädia'agy hajxy miäbøjcä, ca'a jie'eguiøxpä cooc tyijy ja'a

Abraham jia cudiuuñ nebiaty hānajtj t̄ō yhane'emyii. Pero coo ja'a Abraham jaduhñ miäb̄ojcy coo ja'a Dios yajt̄ojiaty waambaty hānajtj t̄ō quiapxy t̄ō miädia'agy, paadiä Abraham jaduhñ ñāmaayyā coo ja'a Abrahamhajxy hānajtj yaa miāhane'ema'añ hādaa yaabā naaxwiin, m̄ōdā yhaphajxy, m̄ōdā yhoc-hajxy. ¹⁴ Haa ca'a, jaduhñā Dios miānaañ cooc hajxy yaa miāhane'ema'añ hādaa yaabā naaxwiin p̄onjaty jaduhñ m̄ab̄ojp coo ja'a Dios yajt̄ojiaty waambaty hānajtj t̄ō miāna'añ. Jaduhñ miädia'agytiäḡo'y coo ja'a Dios ja'a hoybā weenbā hajxy xmio'owāañäm je'eguiøxpä coo hajxy jaduhñ nm̄ab̄ojcäm. Pero coo ja'a hoybā weenbā hajxy häxøpy nbāatäm je'eguiøxpä coo ja'a jecymiädia'agy hajxy hoy ngudiūñäm, ja'a Moisés jecy quiujähyyäbā, cab jaduhñ cu choobaaty coo ja'a Dios hajxy jaduhñ t̄ō xñāmāayyäm coogā mayhajt hānajtj tiuna'añ coo ja'a hoybā weenbā hajxy xmio'owāañäm. Ni jaduhñ cu quia'a tsoobaaty coo h̄ojts cu nm̄ab̄ojcäm coo ja'a Dios jaduhñ yajt̄ojiaty waambaty t̄ō quiapxy t̄ō miädia'agy. ¹⁵ Hix, cabā jecymiädia'agy hajxy hoy ngudiūñäm, ja'a Moisés jecy quiujähyyäbā. Coo hajxy jaduhñ nga'a cudiuūñäm, paady hajxy ngädiēhyäm. Y paady jaduhñ yhahixø'y coo hajxy ngumädōowämät. Pero p̄onjaty ja'a jecymiädia'agy t̄ō quia'a mādoy, ja'a Moisés jecy quiujähyyäbā, cab hajxy jaduhñ quiumädōowa'añ, hoy hajxy t̄ō quia'a jagā tuñ nebiä Moisés jecy yhanehmiän.

¹⁶ Coo ja'a Abraham jaduhñ jecy miäb̄ojcä ja'a Dios miädia'agy coo ñāmaayyā coogā Abrahamhajxy hānajtj yaa miāhane'ema'añ hādaa yaabā naaxwiin, m̄ōdā yhap m̄ōdā yhoc-hajxy, paadiä t̄oyhajt hajxy nm̄ōdhd̄ajtäm coo ja'a Dios ja'a hoybā weenbā hajxy nägøxiä xmio'owāañäm nä'a mayhajt, coo ja'a Abraham hajxy nbam̄ab̄ojcämät coo ja'a Dios yajt̄ojiaty waambaty t̄ō miāna'añ, m̄ōd h̄ojts judíos, m̄ōd mijts ca'a judíospä. Coo ja'a Abraham hajxy jaduhñ nbam̄ab̄ojcämät, jaduhñ mäwiin hajxy nägøxiä xyajmābātäm nebiä Abraham hajxy xyhaphajtäm xyhoc-hajtäm. Jaduhñ quiähxø'ogy coo ja'a Abraham hajxy nhøjxhajtäm ndecyhajtäm. ¹⁷ Hix, jaduhñ jim myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän cooc ja'a Dios ja'a Abraham piädaacy coo ja'a jäya'ayhajxy mayhagajtpä yhaphat yhoc-hadōōjät ja'a Abraham. Y miäb̄ojc ja'a Abraham jaduhñ coo jaduhñ ñāmaayyā coogā tio'oxiøjc hānajtj quio'na'awa'añ, hoy hajxy hānajtj t̄ō jia miäjaanä. Paadiä Abraham jaduhñ miäb̄ojcy, ñajuøøby hānajtj jaduhñ coo ja'a Dios mäjaa miōōdā coo ja'a ho'oguiäya'ay yagjujypiøjtägätsät, y coo mäjaa miōōdäbā coo ja'a jäya'ay quiunúu'xät ja'a hajxy hānajtj ca'a miimb ca'a cahbnä. Y coo ja'a Abraham hajxy jaduhñ nbam̄ab̄ojcäm,

jaduh_n mäwiin hajxy nmäbáatäm nebiä Abraham hajxy xyhaphájtäm xyhoc-hájtäm. Jaduh_n quiähxø'øgy coo ja'a Abraham hajxy nhøjxhájtäm ndecyhájtäm.

18-21 Coo ja'a Dios ja'a Abraham jaduh_n jecy ñämaayy coogä mayhagajptpä-jäya'ayhajxy hänäjty yhaphada'añ tieedyhada'añ ja'a Abraham, tøø ja'a Abrahamhajxy hänäjty miäjaanä møødä tio'oxiøjc. Mägo'x-jomøjtä Abraham hänäjty miøødä. Y ja'a tio'oxiøjc, ja'a Sarahajpä, cahnä hänäjty ñä'ägädä huungpaadyñä, hoyyä jomøjt hänäjty tøø jia nøcxnä coo yhuungpáadät. Pero cabä Abraham jaduh_n ñä'ägädä møjpädaacy coo hajxy hänäjty tøø miäjaanä. Hamuumdu'jootä Abraham jaduh_n miäbøjcy nägø'ø nädecypiä neby hänäjty tøø ñäma'ayijän ja'a Diósäm coog hänäjty jäya'ay may yhaphat yhoc-hada'añii. Paady jaduh_n tiøjiajty. Jaduh_n jim myiimbä cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän cooc ja'a Abraham yhap yhoc-hajxy hänäjty jiaanč teh_m miayø'øwa'añ. Paadiä Abraham jaduh_n miäbøjcy, ñajuøøby hänäjty jaduh_n coo ja'a Dios mäjaa miøødä coo jaduh_n yajtøjiädät waambaty hänäjty tøø quiapxy tøø miädia'agy. Mänitä Abraham ja'a Dios jaduh_n miøjpädaacy jiaančhpädaacy. ²² Coo ja'a Abraham jaduh_n miäbøjcy, paady hawa'adstuum piädaacä.

²³ Jaduh_n jim myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän coo ja'a Abraham piädaacä hawa'adstuum je'eguiøxpä coo ja'a Dios miädia'agy miäbøjcxä coogä Dios yajtøjiaty waambaty tøø quiapxy tøø miädia'agy. ²⁴ Jaanä jaduh_n højtsä Diosmädia'agy xñänøømämbä. Coo ja'a Dios ja'a miädia'agy hajxy jaduh_n nmäbøjcxämbät, jaduh_nä Dios hajxy xpiädäcämbät hawa'adstuum, je'eguiøxpä coo ja'a Dios ja'a Jesucristo yagjuypiojtägajch. Ja'a Jesucristo, je'e hajxy nWiindsøn_nhájtäm. ²⁵ Jaaya'ay jaduh_n nähdujčä coo hajxy xñähho'túutäm. Jaduh_nä nbojphájtäm ja'a ngädieeyhájtäm hajxy xyajnähwáatsäm. Y coo ja'a Jesucristo jaduh_n yagjuypiojtägajtsä, jaduh_n hajxy nmähmøøyyänä hawa'adstuum.

5

¹ Hoorä, coo hajxy nmäbøjcxäm coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm, paadiä Dios hajxy tøø xyajnähwáatsäm ja'a nbojphájtäm ja'a ngädieeyhájtäm. Paady hajxy xpiädäcäm hawa'adstuum. Jootcujcä Dios hajxy jaduh_n xmiøødhájtäm.

² Coo ja'a Jesucristo hajxy jaduh_n tøø xñähho'túutäm, coo je'e jiuypiojtägajch, paadiä Dios hajxy xquiumáayyänä. Paady hajxy nxoonäcäm. Y coo jaa tøyhajt hajxy jaduh_n nmøødhájtäm coo ja'a Dios hajxy jim xyajnøcxäänäm maa ja'a wyiinduumän, paady hajxy jootcujc nhájtäm. ³⁻⁴ Jaanä jaduh_nduhmbä, xoonäcäm hajxy hädaa yaabä naaxwiin, hoy hajxy yaa

nja tsaachpójcäm. Coo hajxy nmee'xtújcämät, jaduhnä Diosmädia'agy hajxy hoy ngudiúunämät. Y coo hajxy jaduhn hoy ngudiúunämät, jaduhnä tøyhajt hajxy nmøødhadäänäm coo ja'a Dios hajxy jim xyajnøcxäänäm maa ja'a wyiinduumän. Coo hajxy jaduhn nnajuøøyyäm coo hajxy jim xyajnøcxäänäm, paady hajxy yaa nxoondáacäm, hoy hajxy yaa nja tsaachpójcäm. ⁵ Coo ja'a Dios jaduhn miäna'añ coog hajxy jim xyajnøcxäänäm maa ja'a wyiinduumän, yejpiä Dios ja'a tøyhajt jaduhn. Cab hajxy jaduhn xwyiinhóhñäm. Hix, tøø ja'a Dioshespíritu hajxy xyhadägøøyy xjioottägøøyyäm. Jaduhn hajxy xyajnujuøøyyäm coo hajxy xjiaančh tehñ chójcäm hamuumdu'joot.

⁶ Coo ja'a Dios yajnáhdijy coo hánajty tøø yhabaatnä, mänitá Jesucristo hajxy hoy xñähho'túutäm. Jaduhnä nbojhájtäm ngädieeyhájtäm hajxy xyajnáhwáatsäm. Cab hajxy hánajty hoy nnähwa'adsäänäm hamdsoo je'eguiøxpä coo hajxy hánajty ngahwiindøyhájtäm. ⁷ Hix, caj miich pøn xchoj nähho'tú'udät, hoy miich hánajty mja hojiäya'ayhaty. ⁸ Pero ja'a Dios hajxy xjiaančh tehñ chójcäm, paadiä Jesucristo hajxy hoy xñähho'túutäm, hoy hajxy hánajty nja cuboj nja cugädieeyhájtäm. ⁹ Hoorä, coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm, coo ja'a Dios hajxy tøø xpiädáacäm hawa'adstuum, jaduhnä tøyhajt hajxy nmøødhájtäm coo ja'a Dios hajxy xquia'a yajcumädowäänäm. ¹⁰ Coo hajxy hijty cøxypänejpiä njäya'ayhájtäm, jaduhn mäwiin hijty piaady néjjiäm coo ja'a Dios hajxy hijty nmädsiphájtäm. Pero coo ja'a yHuung Jesucristo hajxy hoy tøø xñähho'túutäm, ja'a hajxy nWiindsønhájtämbä, paady cabä Dios hajxy nmädsiphájtänä. Hoyyä Dios hajxy xyhuunghájtänä. Tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdiä Dios hajxy nmøødhájtänä. Y coo ja'a Jesucristo jiuypijøjtägajch, coo jim ñcøxtägajch maa ja'a Tieediän, jaduhnä tøyhajt hajxy nmøødhájtäm coo hajxy jim xyajnøcxäänämbä. ¹¹ Jaduhnä tøyhajt hajxy nmøødhájtämbä coo ja'a Dios hajxy xquiumáayyänä. Paady hajxy jaduhn xquiumáayyänä coo ja'a Jesucristo ja'a nbojpä ngädieey hajxy tøø xyajnáhwáatsäm. Tsøcxä hajxy jaduhn xoondáacäm.

¹² Hoorä, tu'jäya'ay jecy quia'a cudiuundsóhñ neby hánajty tøø yhane'emyijän ja'a Diósäm. Ja'a Adánhøch jaduhn nnänøømby, ja'a hajxy jecy nhaphájtäm ndeedyhájtäm. Jaduhnä pojpä cädieey yaa chohndaacy hádaa yaabä naaxwiin. Y coo ja'a Adán jaduhn jecy quiädiehy, paady jaduhn yhuuc ho'tsohmä. Y coo ja'a Adán hajxy jaduhn jecy nhaphájtäm ndeedyhájtäm nägøxiä, paady hajxy nbagädiéhyyäm, paady hajxy nbahó'cäm. ¹³⁻¹⁴ Høxtä jecyjiäya'abiaady hajxy haxøøg jiäya'ayhajty, paady hajxy nägøxiä yho'cy, hoyyä Moisés

hänajty quia'a jagä miññä, quia'a jagä ca'ayñä, hoyyä Dios hänajty quia'a jagä hane'emyñä coo ja'a jäya'ayhajxy hoy jiäya'ayhädät nebiä Moisés jecy quiujahyyän, hoy hajxy hänajty quia'a jagä pagädiehbiä nebiä Adán hänajty tøø quiädieeyän. Hoyyä Dios hänajty quia'a jagä hane'emyñä coo ja'a jäya'ayhajxy hoy jiäya'ayhädät, nägøxiä jäya'ayä pojpä cädieey hajxy hänajty miøødä. Y ja'a Adán, jaduñ je'e jecy ñämaayyä cooc hänajty yho'oga'añ, pø cab hänajty jaduñ quiudiuna'añ nebiä Dios hänajty tøø yhane'emiän. Y coo ja'a Moisés jaduñ cujecy quiujahy nebiatiä Dios hänajty tøø yhane'emiän, jaduñnä jäya'ayhajxy nägøxiä ñämáayyäbä coogä Adán hajxy hänajty nägøxiä piaho'ogaambä, pø cab hajxy hänajty quiudiuna'añ nebiä Dios hänajty tøø yhane'emiän. Ja'a jecyjiäya'ayhajxy hänajty jiihä, cahnä Moisés hänajty quiujaayñä nebiatiä Dios hänajty tøø yhane'emy, cab hajxy hänajty jaduñ nämay ñajuø'oy coo hajxy hänajty yho'oga'añ, pø haxøøg hajxy hänajty jiäya'ayhaty.

¹⁵ Coo ja'a Adán ja'a Dios miädia'agy jaduñ jecy quia'a cudiuunä, paady hajxy nägøxiä nhó'cäm. Pero coo ja'a Jesucristo ja'a Tieediä miädia'agy jaduñ quiudiuunä, paady hajxy nnähwaats nguhwáatsäm. Coo ja'a Jesucristo hajxy jaduñ hoy xñähho'túutäm, paadiä Dios hajxy xpiädáacäm hawa'adstuum. Møjmayhajtä Dios jaduñ tiuun maa højtshájtäm, pønhatiä miädia'agy tøø miäböjca ja'a Jesucristocøxpä. Paady hajxy jim xyajncxáañäm maa ja'a wyiinduumän. ¹⁶ Coo ja'a Jesucristo hajxy hoy tøø xñähho'túutäm, jaduñnä tøyhajt hajxy nmøødhájtäm coo ja'a nbojpä ngädieey hajxy jaduñ xyajnhwáatsäm nägøxiä, pønhatiä tøø miäböcy ja'a Jesucristocøxpä. Paadiä Dios hajxy xpiädáacäm hawa'adstuum. Paady hajxy jim xyajncxáañäm maa ja'a wyiinduumän. ¹⁷ Jaduñds je'e, coo ja'a Adán ja'a Dios miädia'agy jecy quia'a cudiuunä, paady hijty yhawiinmatsä coo ja'a Dios hajxy xpiädáacämät haxøøgtuum. Pero tøø ja'a Jesucristo hajxy xyajnhwaats xyajcuhwáatsäm. Møjmayhajtä Dios jaduñ tiuun. Paadiä Dios hajxy xquia'a päda'agáañäm haxøøgtuum, pønhatiä hawa'adstuum. Y paady højtsä hoyhajtä weenhajt yaa nbaadáañäm hädaa yaabä naaxwiin je'eguiøxpä coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xyajnhwaats tøø xyajcuhwáatsäm.

¹⁸⁻¹⁹ Mänaa ja'a Jesucristo yaa yhitiän hädaa yaabä naaxwiin, ca'xiä Tieediä miädia'agy quiudiuunä mäduhñtiä yaa yhiyty. Y coo hajxy jaduñ xñähho'túutäm, ja'a Tieediä miädia'agy jaduñ quiudiuunä. Jaduñ hajxy xyajnhwáatsäm. Coo hajxy jaduñ nmäböjcamät coo

ja'a Jesucristo hajxy tøø xjiaančh nähho'túutäm, mänitä Dios hajxy xpiädáacämät hawa'adstuum. Hoorä, ja'a Adán, haxøøg je'e jecy jiäya'ayhajty. Cabä Adán ja'a Dios miädia'agy jecy ñä'ägädä cudiuunä. Y coo ja'a Adán hajxy jecy nhaphájtäm ndeedyhájtäm, paadiä Dios miädia'agy hajxy nga'a nä'ägädä cudiunáañämbä. Coö hajxy jaduhñ nga'a cudiunáañäm, paady hijty yhawiinmatsä coo ja'a Dios hajxy jiiiby cu xpiädáacäm haxøøgtuum. Pero coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm, paady hajxy jim xyajnoçxáañäm Dioswiinduum. Jaduhñä Dios mayhajt mõj jiaančh tehñ tiuuñ maa højtshájtäm.

20-21 Coö ja'a Dios jecy yhanehmy coo ja'a jäya'ayhajxy hoy jiäya'ayhädät, mänitä Moisés jaduhñ quiujahy. Y coo ja'a nocy hajxy ngápxämät, ja'a Moisés jecy quiujáhyäbä, jaduhñ hajxy nnajuøøyyämät coo hajxy njaančh cädiéhyäm. Hoy hajxy jaduhñ nja najuøøyyäm, cab hajxy nmäbøjcäm. Pero xjiaančh tehñ ñäxúu'tsämä Dios. Paadiä mõjmayhajt jiaančh tehñ tiuuñ maa højtshájtäm. Jaduhñds je'e, coo hajxy ngädiéhyäm, paady hajxy nhó'cäm. Pero coo ja'a Dios hajxy xñäxúu'tsäm, paadiä Jesucristo hajxy hoy xñähho'túutäm, ja'a hajxy nWiindsønhájtämbä. Jaduhñä Dios hajxy xpiädáacäm hawa'adstuum. Mänit hajxy xyagjyghadäänäm cøjxta'axiøø nebiä Dios jigyhatiän.

6

¹ Cab jaduhñ ñä'ägädä hahixø'øy coo hajxy nmänáañämät: "Tsøg hajxy cädiéhyäm tehñgajnä. Haa ca'a, tehñgajnä Dios hajxy xñäxuudsáañäm." ² Caj pues, cab jaduhñ yahixø'øy coo hajxy tehñgajnä ngädiéhyämät. Haa ca'a, tøø ja'a pojpä cädieey hajxy nnajtshixøøyyänä coo ja'a Diosmädia'agy hajxy tøø nmäbøjcäm ja'a Jesucristocøxpä. ³⁻⁵ Tøgä cab hajxy mnajuø'øyä coo ja'a Jesucristo hajxy nmøødhájtäm tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy coo hajxy tøø nnäbéjtäm ja'a Jesucristocøxpä. Y coo hajxy jaduhñ tøø nnäbéjtäm ja'a Jesucristocøxpä, jaduhñ mäwiin piaady néjjiämä Jesucristo hajxy häxøpy näguipxy tøø nmøødhó'cäm. Jaanä jaduhñ mäwiin piaatpä néjjiämä Jesucristo hajxy häxøpy näguipxy tøø nmøødnaaxtägøøyyäm. Coö ja'a pojpä cädieey hajxy tøø nnajtshixøøyyänä, jaduhñ miädia'agytiägø'øy coo hajxy jaduhñ ween nga'a jatcøøyyänä haxøøg. Y coo ja'a Dios ja'a Jesucristo yagjujypiøjtägajch ja'a miäjaahaam, mänitä Jesucristo juyghajt hawiinjemybiä miøødhajty. Jaanä jaduhñ højtshájtämbä, coo hajxy nnäbéjtäm, jaduhñ mäwiin piaady néjjiämä Jesucristo hajxy häxøpy näguipxy tøø nmøødjuyypiøjtägájtsäm. Paadiä juyghajt hajxy

hawiinjemybiä nmøødhájtämbä. Tøyhajt jaduhñ. Jaduhñä hojootä howyiinmahñdy hajxy nmøødhájtämät. Jaduhñ miädia'agytiägøøy coo ja'a Dios hajxy xyagjugyhadáanäm cøjxta'axiøø neby je'e jiuigyhatiän. ⁶ Coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm cruzcøxp, mänitä nhaxøøgwiinmahndyhajxy quiuhdägóoyänä nebiä haxøøgwiinmahñdy hajxy nägøxiä hijty nmøødhájtäm. Coo ja'a nhaxøøgwiinmahñdyhajxy jaduhñ quiuhdägóoyänä, paadiä Jesucristo hajxy nmøødhájtänä tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy. Paady hajxy jaduhñ tøø xñähho'túutäm, jaduhñä nhaxøøgwiinmahñdyhajxy jaduhñ quiuhdägóoyänä. Jaduhñä njoot hajxy nga'a pädáacänät maa ja'a haxøøgpän. ⁷ Pøñä Jesucristo hánajty møødhijp tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy mänaa ja'a Jesucristo yho'oguiän, cabä jioot piädaacnä maa ja'a haxøøgpän. ⁸ Coo hajxy nmäbójcäm coo ja'a Jesucristo hajxy jaduhñ tøø xñähho'túutäm møød coo jadähooc jiuypiojcy, jaduhñ mäwiin miäbaady néjjiäm coo ja'a Jesucristo hajxy häxøpy näguipxy tøø nmøødjuypiojçäm. Paady hajxy jaduhñ njugyhadáanäm cøjxta'axiøø neby je'e jiuigyhatiän. ⁹ Coo ja'a Jesucristo jiuypiojtägajch, cab jaduhñ mänaa yho'tägatsaanñä. Homiänaaxøøjä homiänaadsuujä jiuigyhada'añ. Tøyhajt jaduhñ. ¹⁰ Hix, tähoocnähho'tu'utiä ja'a Jesucristo hajxy xñähho'túutäm. Jaduhñä nbojpä ngädieey hajxy tøø xyajnáhwáatsäm. Y coo ja'a Jesucristo tøø jiuypiojtägajtsnä, paady homiänaaxøøjä homiänaadsuujä ja'a Dios miøødhidaañä. ¹¹ Jaanä jaduhñ højtshájtämbä, coo ja'a Jesucristo hajxy nmøødhájtänä tu'ugmädia'agy, tsøg hajxy jahmiejtstäacäm coo ja'a nhaxøøgwiinmahñdyhajxy tøø quiuhdägóoyänä. Jaduhñ hajxy tsøc jahmiejtstäacämbä coo hawiinjemybiä jugyhajt hajxy nmøødhájtänä nebiä Jesucristo hánajty miøødhatiän mänaa jiuypiojtägachän. Paadiä Dios hajxy nmøødhájtämbä tu'ugmädia'agy.

¹² Cab hajxy cøxypänejpiä tsøc jatcøøyyänä. Cabä njootä ngopc hajxy nbädáacänät maa ja'a haxøøgpän. ¹³ Cabä ngøø ndecy hajxy nyaghanájxänät, ni ja'a nhaawhájttäm. Tsøgä Diosmädia'agy hajxy hamuumdu'joot cudiúunäm. Coo ja'a Jesucristo hajxy hánajty nmøødhájtäm tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy mänaa yho'oguiän, møød mänaa jiuypiojtägachän, paadiä Dios hajxy nmøødhájtänä tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy. ¹⁴⁻¹⁵ Paadiä Dios hajxy xquiumáayyäm coo mayhajt tøø tiuñ maa højtshájtäm, ca'a jie'eguiøxpä coo ja'a mädia'agy hajxy nja wi'i quiudiunáanäm, ja'a Moisés jecy quiujähyyäbä. Coo ja'a Dios mayhajt jaduhñ tiuñ maa højtshájtäm, je'eçh jaduhñ nnänøømby coo hajxy xyajnáhwáats, coo hajxy xyajcuhwáatsäm. Hoyyä Dios mayhajt jaduhñ tiuñ maa højtshájtäm, cab jaduhñ ñä'ägä

hahixø'øy coo hajxy haxøøg njatcøøyyämät tehngajnä. ¹⁶ Tsøg hajxy paquiä mädiäacäm neby hajxy yaa nguhdujthájtäm hádaa yaabä naaxwiin. Jaduhnä cuhdujt hajxy nmøødhájtäm coo hajxy nwiimbíiwämät pøn jaduhn nmädunáañäm. Y jaduhn hajxy ngudiúunäm nebiatiä nwiindsøn hájtäm hajxy xyhanéhäm. Jaanä jaduhnä cuhdujt hajxy nmøødhájtämbä coo hajxy nwiimbíiwämät mädyi hajxy nyajtunáañäm, ja'a Diosmädia'agy, o ja'a nhaxøøgwiinmahñdyhájtäm. Coo ja'a Diosmädia'agy hajxy nyajtúunämät, mänitä Dios hajxy jaduhn xquiumáayyämät. Pero coo ja'a nhaxøøgwiinmahñdy hajxy nyajtúunämät, cabä Dios hajxy jaduhn nmøødhájtämät tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy. Mänitä Dios hajxy xpiädäacämät haxøøgtuum. Tøyhajt jaduhn. ¹⁷ Dioscujú'uyäp ja'a Dios coo mijtsä Diosmädia'agy hamuumdu'joot myajtuunnä neby hajxy tøø mmäbøquiän. Cahnä Diosmädia'agy hajxy mmädoyñä, haxøøg hajxy hijty mjäya'ayhaty. ¹⁸ Coo mijts tøø mmäbøcy coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm, paadiä mhaxøøgwiinmahñdy hajxy tøø mnajtshixøøñä. Tøø ja'a mjoot hajxy mbäda'agy coo hajxy hamuumdu'joot mhojiäya'ayhánät. ¹⁹ (Páadyhöch jaduhn nmädia'agy neby hajxy yaa nguhdujthájtäm hádaa yaabä naaxwiin, jaduhn hajxy hoy mwiinjuó'øwät. Cab hajxy jaduhyyä hoy mwiinjuó'øwa'añ.) Hijty, jaanç tehñ yhaxøøgjaty hajxy hijty mjäya'ayhaty. Cøxypänejpiä hajxy hijty mjaanç tehñ jiatcø'øy. Maas hanaxiä hajxy hñajty mjatcø'øwa'añ tehngajnä. Pero tøø ja'a Diosmädia'agy hajxy mmäbøjnä ja'a Jesucristocøxpä, paadiä Diosmädia'agy hajxy myajtúunnät nägø'ø nädecypiä.

²⁰ Coo ja'a mhaxøøgwiinmahñdy hajxy hijty myajtuñ, cabä mjoothajxy hijty chocy coo hajxy hoy mjäya'ayhädät. Coo hajxy häxøpy tøø mhojiäya'ayhaty, tøø ja'a Dios hajxy häxøpy xquiumay. ²¹ Höçähdiuunnä hajxy hijty mjatcø'øy. Cabä tii hoybä hajxy hijty mbaady. Haxøøgtuum hajxy hijty mnä'ägädä häda'aga'añ. ²² Paadiä Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm, coo ja'a mhaxøøgwiinmahñdy hajxy jaduhn mnajtshixø'øwät. Tøyhajt jaduhn. Paadiä Jesucristo hajxy mmøødhijnä tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy. Coo ja'a mjoot hajxy hamuumdu'joot tøø mbäda'agy coo ja'a Dios hajxy mmøødtuna'añ, paadiä hoyhajtä weenhajt hajxy mbaada'añ. Jaduhn miädia'agytiägø'øy, coo mijtsä Dios hoyhäna'c xyagjada'añ nebiä Jesucristo yhoyhäna'c-hatiän, paadiä Dios hajxy xyagjugyhada'añ cøjxta'axiøø neby je'e jiugyhatiän. ²³ Coo hajxy cøxypänejpiä njatcøøyyämät, cabä Dios hajxy jaduhn nmøødhájtämät tu'ugmädia'agy, møød haxøøgtuum hajxy nhädäacämät. Pero tøø ja'a Dios mayhajt

tiuñ coo ja'a yHuung hajxy yaa tøø xyajnäguéjxäm, ja'a Jesucristo, ja'a hajxy nWiindsøñhåjtämbä. Hoyyä Jesucristo hajxy tøø xñäho'túutäm. Jaduhñä Dios hajxy xpiädáacäm hawa'adstuum. Coo hajxy jaduhñ nmábójcämät, mänitä Dios hajxy xyagjyghåjtämät cøjxta'axiøø neby je'e jjugyhatiän.

7

¹ Mägu'ughajpådøjc, mnajuøøby hajxy jaduhñ nebiä cuhdujt yaa myiñ hädaa yaabä naaxwiin. Ja'a häna'c-hajxy mõcuhdujtmøødpä, ja'a häna'c hajxy jaduhñ xyhanéhmäm mäduhñtiä hajxy yaa njugyhåjtäm, túhmäts. Pero coo hajxy nhó'cänä, cab hajxy jaduhñ xyhanéhmänä. ²⁻³ Høxtahmäsä to'oxiøjc ja'a ya'adiøjcmøødpä, jaduhñä cuhdujt myiñ coo hajxy ñimiøødtsäna'awøøjät mäduhñtiä hajxy nämetsc jjugyhaty. Hoorä, coo ja'a to'oxiøjc wiingya'adiøjc miøødtsänä'awät, y je'enä ñihyhap jjugyhatyñä, haxøøgä to'oxiøjc jaduhñ jiatcø'owät. Hix, cabä cuhdujt jaduhñ myiñ coo jaduhñ jiatcø'owät. Pero coodsä ñihyhap yhó'ogät, mänitä quixy cuhdujt miøødänä coo piøjtägätsät, y cab jaduhñ ñejiä.

⁴ Hoorä, mägu'ughajpådøjc, coo mijtsä Jesucristo hänajty mmøødhity tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy mänaa yho'oguiän, paadiä jecymiädia'agy hajxy xquia'a hanehmñä, ja'a Moisés jecy quiujáhyyäbä. Jaanä jaduhñduhmbä, tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdiä Jesucristo hajxy hänajty mmøødhjätäbä mänaa jiuypjøjtägachän. Tøø ja'a mjoot hajxy mbäda'agy coo jaaya'ay hajxy mmøødtúnät. Jaduhñä Dios hajxy mmøødtúumbät. ⁵ Cahnä hajxy hänajty nmábójcäm coo ja'a Jesucristo hajxy hoy xñäho'túutäm, jaduhñä njoot hajxy hänajty nnä'ägädä pädáacäm coo hajxy hänajty jaduhñ njatcø'owáañäm hoñejiä. Paady hajxy hijty nhäda'agáañäm jii by mõjcu'uhaam. Jaançh tehñ yhaxøøg hajxy hänajty nwiinmahñdyhåjtäm. Hoyyä mädia'agy hajxy hänajty nja mädóowäm, ja'a Dios ja'a Moisés jecy ñajtscapxøøyyäbä, cab hajxy hänajty nyajtunáañäm. ⁶ Cahnä Diosmädia'agy hajxy hänajty nmábójcäm ja'a Jesucristocøxpä, tehngajnä ja'a jecymiädia'agy hajxy hänajty nja wi'i quidiunáañäm, ja'a Moisés jecy quiujáhyyäbä. Jaduhñäc tyijy hajxy hänajty nnähwa'adsáañäm. Pero coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñäho'túutäm, paadiä jecymiädia'agy jaduhñmbä xquia'a hanéhmñä. Coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xyajnähwáatsäm, jaduhñ hajxy xyagjyghadáañäm cøjxta'axiøø neby jaaya'ay jjugyhatiän. Y xpiuhbéjtämä Dioshespíritu hajxy nebiä Dios hajxy hoy nmøødtúunämät.

⁷⁻⁹ Cahnøchä jecymiädia'agy hänajty nmädoyñä, ja'a Moisés jecy quiujáhyyäbä, cáboch hänajty nnajuøøy cooch hänajty

hoy nga'a jäya'ayhaty. Pero cooĉh jecymiädia'agy jaduhn nwiinjuoõñä, páadyhøch nnajuoõñä cooĉh cøxpänejpiä njatcø'øy hoñejpiä. Cooĉhä haxøøgwiinmahñdy jaduhn njaanĉ tehñ miøødä, páadyhøĉhä njoot hijty chocy cooĉh cøxpänejpiä njatcø'øwät hoñejpiä nebiatiä jecymiädia'agy hajxy xjia hanéhñäm coo hajxy nga'a jatcøøyyämät, ja'a Moisés jecy quiujáhyyäbä. Y cooĉhä jecymiädia'agy jaduhn nmädoy, maas hanáxiøch cøxpänejpiä njaac jatcø'øy tehñgajnä. Páadyhøĉhä tøyhajt nmøødä cooĉh hijty nga'awa'añ haxøøgtuum. ¹⁰ Hóyhøch ndijy jaduhn ngudiuna'añ ja'a jecymiädia'agy, ja'a Moisés jecy quiujáhyyäbä. Y cooĉh häxøpy hoy ngudiuñ, hawa'adstúumhøĉhä Dios cu xpiädaacy. Pero cábøĉhä jecymiädia'agy jaduhn hoy nnä'ägädä cudíuna'añ, páadyhøch hawiinmats nhädá'agät haxøøgtuum. ¹¹ Hoy ndíyhøĉhä jecymiädia'agy hánajty nyajtuna'añ, ja'a Moisés jecy quiujáhyyäbä. Jaduhn ndíyhøĉhä Dios ja'a hoyhajtä weenhajt xmio'owa'añ. Pero cábøĉhä tøyhajt hánajty nnä'ägä møødä. Cooĉhä haxøøgwiinmahñdy hánajty nmøødä, páadyhøĉhä jecymiädia'agy hánajty hoy nga'a yajtuñ, ja'a Moisés jecy quiujáhyyäbä. Páadyhøch hánajty nga'awa'añ haxøøgtuum.

¹² Ja'a jecymiädia'agy ja'a Moisés jecy quiujáhyyäbä, je'e hajxy xyhanéhñäm coo hajxy hoy njäya'ayháltämät. Jaduhn miädia'agy neby hajxy hoy njäya'ayháltämät. Xyajnajuøøyyäm hajxy jaduhn coo ja'a Dios howyiinmahñdy jiaanĉ tehñ miøødä. ¹³ Paadia jecymiädia'agy jaduhn yhooyä, ja'a Moisés jecy quiujáhyyäbä. Pero hóyhøch hánajty tøø nja mädoy, tehñgájnøch hánajty haxøøg nwi'i jäya'ayhatyñä. Páadyhøch hijty jiiby nga'awa'añ haxøøgtuum. Hix, cábøĉhä nwiinmahñdy hánajty yhooyä. Y cooĉhä jecymiädia'agy jaduhn nmädooy, ja'a Moisés jecy quiujáhyyäbä, maas hanáxiøch hánajty haxøøg njatcø'øwa'añ.

¹⁴ Jaduhnä tøyhajt hajxy nmøødháltäm coo ja'a jecymiädia'agy hajxy xyhawáañäm coo ja'a Dios howyiinmahñdy jiaanĉ tehñ miøødä. Jaanä jaduhn hajxy xyhawáañämbä coo Dios ja'a jioot chocy coo hajxy hoy njäya'ayháltämät. Pero højts, cab højts hoy nnä'ägädä jäya'ayháltäm, je'eguiøxpä coo højts hädaa yaabä naaxwiimbä wiinmahñdy nmøødháltäm. Hamdsoojoot hajxy jaduhn haxøøg njatcøøyyäm. ¹⁵ Jaduhnä njoothajxy jia wi'i chójcäm coo hajxy hoy njäya'ayháltämät, pero cab hajxy nnä'ägädä jadáañäm hojiäya'ayhat. Pätiidä hajxy jaduhn coo nga'a jadáañäm. Cøxpänejpiä hajxy nwi'i jiatcøøyyäm, hoy hajxy nja najuøøyyäm coo jaduhn yhaxøøgä. ¹⁶ Nnajuøøyyäm hajxy jaduhn coo ja'a jecymiädia'agy yhooyä, ja'a Moisés

jecy quiujáhyäbä. Jaduhñä njoothajxy jia tsójcäm coo hajxy ngudiúunämät nebiatiä jecymiädia'agy hajxy xyhanéhñäm. Pero cab hajxy hoy nnä'ägädä cudiunáanäm. ¹⁷ Pero, ca'a yhamdsoojoot hajxy jaduhñ haxøøg njatcøøyyäm. Ja'a nhaxøøgwiinmahñdy hajxy jaduhñ xyagjatcøøyyäm haxøøg. ¹⁸⁻¹⁹ Cabä Diosmädia'agy hajxy hoy ngudiunáanäm hamdsoojoot, hoyyá njoothajxy jia tsójcäm coo hajxy ngudiúunämät. Haxøøg hajxy njatcøøyyäm, hoyyá njoothajxy jaduhñ quia'a jagä tsójcäm coo hajxy jaduhñ njatcøøyyämät.

²⁰⁻²¹ Hix, ja'a nhaxøøgwiinmahñdy hajxy haxøøg xyagjatcøøyyäm, ca'a yhamdsoojootä. ²² Jaduhñä Diosmädia'agy hajxy xyhanéhñäm nebiaty hajxy hoy njäya'ayhájtmät. Njoodóotyhøch ngopcóotyhøch jaduhñ njuø'oy coo ja'a Diosmädia'agy jiaanç tehñ yhooyä. ²³ Nnajuøøbiøch jaduhñ cooçhä haxøøgwiinmahñdy njaanç tehñ miøødä. Páadyhøçhä howyiinmahñdy hoy nga'a nä'ägädä yajtuna'añ. Hix, ja'a nhaxøøgwiinmähñdyhøch haxøøg xyagjäya'ayhajp. Y cábøch hoy nnä'ägädä najtshixø'øwa'añ.

²⁴ Cooçh häxøpy pøn hoy xquia'a yajnähwa'adsa'añ ja'a nhaxøøgwiinmähñdyhøch, cábøçhä Dios häxøpy hoy nmøødhida'añ tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy. Jiibyhøch häxøpy nhäda'aga'añ møjcu'uhaam. Jaanç tehñ yhoñäxúu'tsnøch häxøpy nhity. ²⁵ Pero nmóobiøçhä Dios Dioscujú'uyäp cooçhä Jesucristo tøø xyajnähwa'açh, ja'a hajxy nWiindsøn'hájtmäbä. Páadyhøçhä Diosmädia'agy hoy nyajtuna'añ ja'a nhowyiinmahñdyháamhøch, hóyhøçhä haxøøgwiinmahñdy nja møødnä. Je'eçh tähoocjaty haxøøg xyagjatcøøby.

8

¹ Hoorä, hawa'adstuum hajxy nmähmøøyyänä coo ja'a Jesucristo hajxy nmøødhíjtäm tu'ugmädia'agy. Jaduhñ hajxy ngudiúunäm nebiä Diosmädia'agy hajxy xyhanéhñäm. Cab hajxy cøxypänejpä njatcøøyyänä.

² Coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm, paady hajxy xmiøødhíjtäm tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy. Paadiä Dioshespíritu hajxy xyagjugyhadáanäm cøjxta'axiøø nebiä Dios jiugyhatiän. Paadiä Dios hajxy tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy xmiøødhidáanäm homiänaajä. Coo ja'a Jesucristo ja'a nhaxøøgwiinmahñdy hajxy tøø xyajnähwáatsäm, paady hajxy jiiby nga'a häda'agáanänä haxøøgtuum. ³⁻⁴ Coo ja'a Dios ja'a yHuung yaa quiejxy hädaa yaabä naaxwiin, jaduhñ yaa jiäya'ayhajty neby højtshájtm. Jesucristo je'e. Pero cabä Jesucristo haxøøg jiäya'ayhajty neby højtshájtm.

Mänitä Jesucristo hajxy xñähho'túutäm. Hoyyá Jesucristo ja'a jecymiädia'agy quiudiuuñ, ja'a Moisés jecy quiujáhyyäbä. Pero højtshájtäm, cab hajxy jaduhñ ngudiúunäm. Paady jaduhñ yhahixø'øy coo hajxy ngumädóowämät. Coo ja'a Jesucristo hajxy xñähho'túutäm, quiumádoow je'e ja'a højtscøxphájtäm jaduhñ. Paadiä jecymiädia'agy hajxy xquia'a hanéhmanä, ja'a Moisés jecy quiujáhyyäbä. Ja'a Dioshespíritu hajxy xpiuhbéjtänä coo ja'a Dios hajxy xmiøødhíjtämät tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy. Jaduhñ hajxy xpiuhbéjtämbä coo hajxy haxøøg nga'a jäya'ayhájtänät.

⁵ Y coo ja'a Dioshespíritu hajxy jaduhñ xpiuhbéjtäm, paady hajxy nxiictaac nmädiaactáacäm nebiä Diosmädia'agy hajxy maas hoy nyajtúunämät. Pero ja'a jäya'ay ja'a Dioshespíritu ja'a miädia'agy hajxy ca'a cudunáanäbä, jaduhñ hajxy xyiicta'agy miädiaacta'agy nebiä yhamdsoo wiinmahñdy hajxy yajtuñ. ⁶ Pøn jaduhñ xiictaacp mädiaactaacp nebiä Dioshespíritu ja'a miädia'agy maas hoy miäbøjcät, je'e ja'a Dios jaduhñ miøødhijpy tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy. Je'eduhñ nõcxaamb Dioswiinduum. Jootcujc je'e jim yhida'añ møødä Dios. Pero pønä yhamdsoo wiinmahñdy wi'i yajtunaamb, ja'a Dios ja'a miädsip je'eduhñ. Haxøøgtuum je'eduhñ ñä'ägä häda'aga'añ, ⁷⁻⁸ je'eguiøxpä coo ja'a Dios miädsiphaty. Cabä Diosmädia'agy hoy yajtuna'añ, ni ja'a joot jaduhñ quia'a tsoy coo yajtúnät. Y cab jaduhñ quiumayii ja'a Diósäm.

⁹ Pønä Dioshespíritu ca'a møødhijp tu'ugmädia'agy, cabä Diosmädia'agy miäböcy ja'a Jesucristocøxpä. Coo mijts jaduhñ mjaanç mábøcy, paady mijtsä Dioshespíritu mmøødhity tu'ugmädia'agy. Y coo ja'a Dioshespíritu hajxy jaduhñ mmøødhity, paadiä mhaxøøgwiinmahñdy hajxy tøø mhøøhijxnä. ¹⁰ Tøyhajt jaduhñ coo hajxy nho'ogáanäm, je'eguiøxpä coo ja'a Adán jecy quiädiehy, ja'a hajxy jecy nhaphájtäm ndeedyhájtäm. Pero coo mijtsä Dios tøø xpiäda'agy hawa'adstuum, y coo ja'a Jesucristo hajxy mmøødhity tu'ugmädia'agy, paady mijtsä Dioshespíritu xyagjugyhada'añ homiánaajä nebiä Dios jiugyhatiän. Jim hajxy xyajnøcxa'añ Dioswiinduum. ¹¹ Coo ja'a Dioshespíritu hajxy xmiøødhíjtäm tu'ugmädia'agy, paadiä Dios hajxy xyagjujypiøjtägatsáanäm ja'a yhEspirituhaam coo hajxy hánajty tøø nhó'cäm. Jaduhñ hajxy xyagjujypiøjtägatsáanäm nebiä Jesucristo yagjujypiøjtägajtsän.

¹² Mägu'ughajpádøjc, jaduhñds je'e, hahixøøby jaduhñ coo ja'a Dioshespíritu miädia'agy hajxy nyajtúunämät. Cab jaduhñ yhahixø'øy coo ja'a nhamdsoo wiinmahñdy hajxy nyajtúunänät tehngahnä. ¹³ Hix, coo hajxy tehngahnä haxøøg njatcøøyyänät, cabä Dios hajxy hoy nmøødhíjtämät

tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy. Mänit hajxy jiiiby nhädáacämät haxøøgtuum. Pero coo ja'a nhaxøøgwiinmahñdy hajxy nnajtshixøøyyämät ja'a Dioshespírituhaam, jaduhñä Dios hajxy hoy nmøødhjítänät tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy.

¹⁴ Hix, pønjaty jaduhñ puhbéjtáp ja'a Dioshespíritu nebiä Diosmädia'agy hajxy jaduhñ hoy yajtúnät, Dios yhuung hajxy je'e. ¹⁵ Haa ca'a, ja'a yhEspírituhaamä Dios hajxy xyhuunghájtäm, paady hajxy nnámáayyäm: "Diostedy." Y coo ja'a Dios hajxy xyhuunghájtäm, paadiä Dios hajxy nga'a tsähgøøyyänä neby hajxy hijty ndsähgøøyyäm coo hajxy hijty xquia'a pädáacämnä hawa'adstuum. ¹⁶ Y coo ja'a Dioshespíritu hajxy jaduhñ xmiøødhjítäm, jaduhñä tøyhajt hajxy xmiøøyyäm coo ja'a Dios hajxy xyhuunghájtänä. ¹⁷ Coo ja'a Dios hajxy xyhuunghájtäm näguipxy møødä Jesucristo, paadiä Jesucristo hajxy jim xyajncxáanäm Dioswiinduum. Paadiä Dios hajxy madiu'u xquiunuu'xáanäm näguipxy møødä Jesucristo, nebiä Dios jecy miänaañän cooc hajxy xquiunuu'xáanäm. Y coo hajxy ndsaačhpøjcämät ja'a Dioscøxpä nebiä Jesucristo chaačhpøjquiän, mäniä Dios hajxy møj jaanč xpiädáacämät näguipxy møødä Jesucristo.

¹⁸ Høøch jaduhñ mänaamb coo hajxy yaa weeñtiä ndsaačhpøjcäm hädaa yaabä naaxwiin. Pero cab jaduhñ ñä'ägädä mäbaady ni weeñtiä nebiä Dios ja'a hoyhajtä weenhajt hajxy jim xmiø'owáanäm maa je'e wyiinduumän. ¹⁹ Tijatiä Dios yaa tøø quiunuu'xy hädaa yaabä naaxwiin, jia wi'i jiøbhixyp hajxy jaduhñ coo yhabáadät coo ja'a Dios ja'a hoyhajtä weenhajt mio'owa'añ pønjaty jaduhñ yhuunghajpy. Mäniä Dios jaduhñ miäna'ana'añ coo hajxy nga'a tsaachpøgáanänä. ²⁰⁻²¹ Coo ja'a Adán jaduhñ jecy jawyiinhajt quiädiehčohñ, ja'a hajxy jecy nhaphajt ndeedyhájtämbä, paadiä Dios ja'a tsø'ty ja'a häyohn yaa quiejxy hädaa yaabä naaxwiin. Mäduhñtiä Dios yaa tøø quiunuu'xy cøxiä hädaa yaabä naaxwiin, cøxaamb jaduhñ quiuhdägoyya'añ. Pero cabä pojpa hajxy tii miøødä. Ca'a jie'eguiøxpä ja'a Dios ja'a tsø'ty ja'a häyohn yaa quiejxy. Hix, jagooyyä jäya'ay pojpa cädieey hajxy miøødä, paadiä Dios tsø'ty häyohn yaa quiejxy. Jéquiänä Dios jaduhñ wyiinmaayy coo cøxiä wiinä chaačhpøgät näguipxy møødä jäya'ayhajxy, tijatiä Dios yaa tøø quiunuu'xy, høxtä coonä yhabáadät coo ja'a Dios hajxy xquia'a yajtsaačhtiunáanänä. Mäniä Dios ja'a hoyhajtä weenhajt hajxy nägøxiä xmiø'owáanäm, højts Dioshuung, näguipxy møød tijaty ja'a Dios yaa tøø quiunuu'xy. ²² Hix, tijatiä Dios yaa tøø quiunuu'xy hädaa yaabä naaxwiin, jia wi'i jiøbhixyp hajxy jaduhñ coo yhabáadät coo ja'a Dioshuung ja'a hoyhajtä weenhajt

hajxy mio'owa'añii. Tøyhajt jaduhñ. Pero cahnä yhabaady, jaançh tehñ chaachpøjp hajxy jaduhñ. ²³ Jaanä jaduhñ højtshájtämbä, jaduhñ højts ndsaachpøjçämbä, jaduhñ højts nja wi'i jìbhhíxämbä coo yhabáadät coo ja'a Dios hajxy pedyii xmio'owáañäm ja'a hoyhajtä weenhajt. Coos Dios hajxy xyhuunghájtäm, paady hajxy jaduhñ xmio'owáañäm. Mänitä Dios ja'a hawiinjemybiä ni'xcopc xmio'owáañäm, ja'a mänaa ca'a ma'p ca'a tägoobiä. Coos ja'a Dios ja'a yhEspíritu hajxy tøø xyajnäguéjxäm, jaduhñä tøyhajt hajxy nmøødhájtäm coo ja'a Dios hajxy xjiaançh huunghájtäm. Jaanä jaduhñä tøyhajt hajxy nmøødhájtämbä coo ja'a Dios ja'a hoyhajtä weenhajt hajxy pedyii xmio'owáañäm. ²⁴ Coos ja'a Diosmädia'agy hajxy tøø nmäbøjçäm ja'a Jesucristocøxpä, paady hajxy nnähwaats nguhwáatsäm, paadiä Dios hajxy xmiøødhíjtänä tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy. Y paady hajxy nja wi'i jìbhhíxäm coo yhabáadät coo ja'a Dios hajxy xmio'owáañäm ja'a hoyhajtä weenhajt cøxiä. Cahnä yhabaady, paady hajxy nja wi'i jìbhhíxämnä. Coos häxøpy tøø yhabaatnä, cab hajxy häxøpy njbhhíxänä. ²⁵ Coos hajxy hamuumdu'joot nmäbøjçäm coo ja'a Dios hajxy tøyhajt xmio'owáañäm tijaty hajxy xyajmädsøjçäm, paady hajxy tsøc mee'xtúçäm mäduhñtiä hajxy yaa njaac jøbhíxäm, hoy hajxy nej nja jajt nja habéjtäm.

²⁶ Y xpiuhbéjtämä Dioshespíritu hajxy nebiaty hajxy hamdsoo nga'a jadáañäm. Hix, coos ja'a Dios hajxy naxy nja wi'i pia'ya'axáañäm, cab hajxy naxy nnajuøøyyäm tijatiä Dios hajxy nmäyujwáañämb, waambatiä Dios hajxy nmänuu'xtáacämät. Naxy hajxy jaduhñ njájtäm coo ja'a capxy ja'a mädia'agy hajxy hoy xquia'a habädsømáañäm. Nä'ä møcxéjjäm nä'ä ho'ogyxiéjjäm hajxy jaduhñ. Pero coos hajxy nga'a najuøøyyämät nebiä Dios hajxy nmänuu'xtáacämät, mänitä Dioshespíritu hajxy xpiuhbéjtämät. ²⁷ Piuhejpiä Dioshespíritu pønjetiä Diosmädia'agy tøø miäbøcy. Hoorä, ñajuøøbiä Dioshespíritu jaduhñ waambatiä Dios jioot chocy coo ja'a Dios hajxy nmänuu'xtáacämät. Jaduhñä Dioshespíritu hajxy xyajxiic xyajmädiácäm ja'a ngopcootyhájtäm. Y ñajuøøbiä Dios jaduhñ waambaty hajxy nxiic nmädiácäm ja'a ngopcootyhájtäm.

²⁸ Hoorä, cab hajxy njootmayhájtämät coos Dios ja'a tsaachpä peenä hajxy xmiøøyyämät. Haa ca'a, nnajuøøyyäm hajxy jaduhñ coos Dios quiøxy najuø'øy nebiaty hajxy njajt nhabéjtäm, pønjetiä Dios tsojp. Najuøøyyäm hajxy jaduhñ coos Dios wyiinmay coos hajxy ween xyhoyøøyyäm cøxiä wiinä. Tøø hajxy xyajnähdíjjäm coos hajxy njäya'ayhájtämät nebiä jioot choquiän. Jaanä jaduhñ hajxy xyhawáañämbä cooc hajxy xyhuunghadáañäm. ²⁹ Hix, jéquiänä Dios

yhuuc najuøøbiä pønjatiä miädia'agy hänajty mäbøgáañäxäp. Je'ehajxy jaduhñ yajnähdiijä coo hajxy yhojiäya'ayhadät nebiä Jesucristo yhojiäya'ayhatiän, ja'a Dios yHuung. Jaduhñä Dios hajxy nägøxiä xyhixáañänä nebiä Jesucristo yhuchän. Højts jaduhñ xñänøømäm coo Jesucristo hajxy nbuhya'ayhadáañäm, je'eguiøxpä coo Dios hajxy xyhuunghájtäm. ³⁰ Coo Dios hajxy jecy xyajnähdiijäm coo miädia'agy hajxy nmäbøjcämät, paady hajxy tøø xyhawáañäm cooc hajxy xyhuunghadáañäm. Y coo miädia'agy hajxy jaduhñ tøø njaanč mäbøjcäm, mänit hajxy xpiädáacäm hawa'adstuum. Jaduhñ tøø miänaambä coogä cuhdujt hajxy nmøødhadáañäm nebiä Jesucristo miøødän.

³¹ Homiädoonä hädaa mädia'agy, túhmäts. Coo Dios hajxy jecy xyajnähdiijäm coo hajxy xyhuunghájtäm, ni pøn jaduhñ xquia'a yajtu'udägóoyyämät. Tøyhajt jaduhñ coo Dios yajtøjiada'añ tijaty tøø wyiinmay ja'a højtscøxphájtäm. ³² Xjiaanč tehñ chójcämä Dios jaduhñ. Høxtä ñähdujc ja'a yhamdsoo Uung coo hajxy hoy xñähho'túutäm nägøxiä. Jaanč tehñ miøjjä Dios mayhajt jaduhñ tiuunñ ja'a højtscøxphájtäm. Jaduhñä tøyhajt hajxy nmøødhájtäm coo ja'a mayhajt jaduhñ tehngajnä jiaac tuna'añ. ³³ Coo Dios hajxy tøø xyajnähdiijäm coo miädia'agy hajxy nmäbøjcämät, paady hajxy pøn hoy xquia'a näxø'øwø'øwáañäm maa Dioswiinduumän. Haa ca'a, tøø Dios hajxy xpiädáacäm hawa'adstuum. ³⁴ Ni pøn hajxy jaduhñ hoy xquia'a päda'agáañäm haxøøgtuum. Haa ca'a, jimä Jesucristo hajxy xñähgapxtúutäm Dioswiinduum. Ja'a Dios yhahooyhaambiä Jesucristo yháña'ay. Møj jaanč jim yhity. Paady hajxy jim xñähgapxtúutäm, coo hajxy hoy tøø xñähho'túutäm, møød coo hoy tøø jiuypiojtägach. Jaduhñ hajxy tøø xyajnähwaats tøø xyajcuhwáatsäm. ³⁵ Xjiaanč tehñ chójcämä Jesucristo hajxy jaduhñ nägøø nädecypiä. Nnä'ägädä møødhájtämä tøyhajt hajxy jaduhñ coo hajxy mänaa xquia'a nähgue'egáañäm, hoyyä tsaachpä peenä hajxy cu nja páatäm, hoy hajxy pøn cu xjia tsaachtíuunäm ja'a Diosmädia'agyquiøxpä, hoyyä yuu hajxy cu xjia páatäm, hoyyä wit tucxy hajxy cu nja yajmaajjáltäm, hoy hajxy mäjahnñdium cu nja wädíjtäm, hoyyä cahwiindøyhána'c hajxy cu xjia yaghó'cäm. ³⁶ Jaduhñ jim myiñ cujaay maa Diosmädia'aguiän:

Xøømdsuhñ højtsä cahwiindøyhána'c xjia wi'i yagho'oga'añ
 ja'a miič mmädia'agyquiøxpä;
 ho'cøøc højts xñä'ägädä wa'ana'añ,
 nømä Dios ñämaayyä.

³⁷ Hoy hajxy jaduhñ cu nja jajt, hoy hajxy jaduhñ cu nja habéjtäm, nnä'ägädä mee'xtugáañäm hajxy jaduhñ. Ja'a

Jesucristo hajxy jaduhñ xñä'ägädä puhbéjtäm, je'eguiøxpä coo hajxy xjiaanč tehñ chójcäm. Naamgahnä hajxy tii xjiájtäm xyhabéjtäm, jaduhñä Jesucristo hajxy maas hoy nbanócxämät hamuumdu'joot. ³⁸⁻³⁹ Coo Dios hajxy xjiaanč tehñ chójcäm, jaduhñä tøyhajt hajxy njaanč tehñ miøðdhájtäm coo Jesucristo hajxy tehngajnä xñä'ägädä puhbedáañäm, hoy ñejpiä hajxy cu nja jajt cu nja habéjtäm, hoy yhädaa yaabä naaxwiinä, hoy hajxy cu nja hócäm, hoy hajxy cu nja tágóoyyäm, hoy hajxy cu nja jaac jugyhájtäm, hoy hajxy cu nja jaac tsuxc-hájtäm, hoyyá møjcuहुदुजtmøødpädøjc hajxy cu xjia mädsiphájtäm, ja'a pojhajpä täxa'ahajpä, hoyyá møjcu'ugong hajxy cu xjia mädsiphájtäm, hoy miaajä hajxy jia hity, hoy yhädaa yaabä naaxwiinä, hoy jyim tsajpootypä, hoy jyiby møjcu'uhaamä. Pero cabä cuहुदुज hajxy ñä'ägädä møødä maa Jesucristocøxpän, ja'a hajxy nWiindsønhájtämbä. Paadiä Jesucristo hajxy homiänaajä xchójcäm; paady hajxy homiänaajä xcwieendähájtäm.

9

¹⁻³ Jaanč tehñ jiootmayhájpøchä judioscøxpähajxy je'eguiøxpä coo hajxy quia'a mäbøga'añ coo ja'a Jesucristo hajxy tøø ñähho'tu'udyii. Høøch nmägunaaxhajxy je'e. Jaanč tehñ chaačhøøbiøch njoot jaduhñ coo hajxy quia'a mäbøga'añ. Tøyhøch jaduhñ nmädia'agy. Coochä Jesucristo nmøødhity tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy, jaduhñä tøyhajt hajxy mmøødhádät cooch nga'a høhñda'agy. Ja'a nhamdsoo juøhñdyháamhøch jaduhñ nnajuø'oy cooch nga'a høhñda'agy, møød coo Dioshespíritu jaduhñ miänaambä. Jaanč tehñ chaačhøøbiøch njoot jaduhñ coochä nmägunaaxhajxy quia'a mäbøga'añ; høxtä cu nja nähhádaactu'udáanhøch hajxy jiiby haxøøgtuum coo Dios jaduhñ cu miänaañ. Jaduhñhøch nmäna'ana'añ coochä Jesucristo cu xquia'a yajnähwaach, pero coochä nmägunaaxhajxy cu yajnähwaatsä. Hoorä, ja'a Israel, højts nhap ndeedy hijty je'e jegyhajty. ⁴ Jéquiänä Dios ja'a Israel miøødyajcuहुदुजcy coo Israel yhap yhoc-hajxy hñajty piuhbedáañäxä. Jaanč huunghajtä hajxy je'eduhñ ja'a Diósäm. Je'eduhñ ñänøømby coo hajxy jaduhñ quiu'ughajtä ja'a Diósäm. Yhijx hajxy jaduhñ coo Dios ja'a miäjaa yajcähxø'cy jim mädøyyä maa Diostøjcän. Jaduhñ hñajty quiähxø'ogy nebiä jocän. Mänitä Dios hajxy yhanehmä madiu'u. Mänitä Moisés quiujahy nebiatiä Dios hñajty tøø yhane'emiän. Mänitä Dios cuहुदुजt yejcy nebiatiä Dios hajxy jaduhñ jim wyiingudsähgø'øwät. Mänitä Dios tøyhajt yejcy coo ja'a yajnähwaatspä hajxy hñajty yajnäguexa'añii. Cooch jaduhñ nnänømy coo hajxy yhaphaty yhoc-hadyii ja'a

Israel, hõjts jaduhñ niñänõõmãp, hõjts judíoshajxy. ⁵ Hõjtsã jecyjiãya'ay nhaphajt ndeedyhajt, ja'a Abraham mõõdã Isaac mõõdã Jacobo. Cumaayyã ja'a jecyjiãya'ayhajxy jaduhñ ja'a Diósãm. Y coo Cristo yaa hoy jiãya'ayhaty hãdaa yaabã naaxwiin neby hõjtshtëjtãm, jaanã jaduhñ je'e yhaphãjtãbã yhoc-hãjtãbã ja'a Israel. Dioshajpã Cristo. Cõxiã wiinã je'eduhñ yhane'emy homiaajã. Tsõc hajxy wiingudsãhgõõyyãm homiãnaaxõõjã coo miõjã coo jiaançhã. Tõyhajt jaduhñ.

⁶ Cooçh nmãna'añ cooçhã nmãgunaaxhajxy quia'a mãbõga'añ coo Jesucristo hajxy tõõ xñãhho'túutãm, cábõch jaduhñ nmãna'ana'añ cooc tyijy ja'a Dios ja'a miãdia'agy tõõ quia'a yajtõjaty coo jecy miãnaañ coogã Israel yhap yhoc-hajxy hãnajty yajnãhwa'adsa'añii. Hix, coo Dios ja'a Israel jecy ñãmaayy coo yhap yhoc-hajxy hãnajty yajnãhwa'ads yajcuhwa'adsãañãxã, cabã Dios hãnajty miãna'ana'añ cooc tyijy hajxy hãnajty nãgõxiã ñãhwa'ads quiuhwa'adsa'añ. Jue'e hãnajty ñãnõõmby põnjaty mãbõjp coo Dios yajtõjaty waambaty tõõ quiapxy tõõ miãdia'agy. Hix, cabã Israel yhap yhoc-hajxy nãmay miãbõcy coo hajxy tõõ ñãhho'tu'udyii ja'a Jesucristãm. Põnjaty jaduhñ mãbõjp, je'eds hajxy jaduhñ tõyhajt haphãjtãp hoc-hãjtãp ja'a Israel. Põnjaty jaduhñ ca'a mãbõjp, cab hajxy tõyhajt yhaphaty yhoc-hadyii ja'a Israélãm. ⁷ Jaanã jaduhñã Abraham ja'a yhuunghajxy je'ebã. Tu'uquãã jaduhñ ñãnõõmã ja'a Diósãm coo hoyhajt weenhajt hãnajty mio'owãañãbã nebiã Abraham hãnajty mio'owa'añiiãñ. Ja'a Abraham ja'a yhuung tu'ugpã, cab je'e jaduhñ ñãnõõmã coo tii mio'owa'añii. Jaduhñ jim myiñ cujaay maa Diosmãdia'aguiã: “Ja'a miich mhuung Isaac, je'e yhap yhoc-hõch jaduhñ nhixãañãp nej miich mhãp nej miich mhocãñ”, nõmã Dios ja'a Abraham jecy ñãmaayy. ⁸ Jaduhñã tõyhajt hajxy nmõõdhãjtãm coo Isaac yhap yhoc-hajxy quiu'ughãjtãxã ja'a Diósãm. Paadiã Isaac yhap yhoc-hajxy jaduhñ quiu'ughãjtãxã ja'a Diósãm coo Abraham jecy yhawaañã coo tio'oxiõjc hãnajty yhuungpaada'añ. Coo ja'a Abraham jaduhñ yhawãañãxã, tõõ ja'a Sara hãnajty miãjay, y cabã yhuung hãnajty ni tu'ugtã. ⁹ Hix, cahñã Sara hãnajty yhuungpaadyñã, tõõyyãmã Dios ja'a Abraham hãnajty jaduhñ ñãma'ay: “Coo jaduhñ yhabãadãt, mãnit miich mhixã'añ cooçhã nmãdia'agy nyajtõjiaada'añ. Co'na'awaambã mdo'oxiõjc Sara. Ya'ayhãna'c jaduhñ minaamb ca'awaamb”, nõmã Dios ja'a Abraham jecy ñãmãaguiumbã. Ja'a Isaac jaduhñ nãnõõmã coo hãnajty myina'añ quia'awa'añ.

¹⁰ Jaanã jaduhñã Rebécabã, ja'a Isaac tio'oxiõjc, coo je'e quio'naabiã, mãnitã pigãna'c-hajxy myiñguiahy

tähoocmechpä. ¹¹⁻¹² Cahnä Rebeca hänajty quio'na'ayñä, tšöyyäm hänajty ñäma'ayii ja'a Diósäm coo ja'a Jacobo ja'a Esaú hänajty yhane'ema'añ, hoyyä Esaú jayøjp jia mejch, hoyyä Jacobo jia jaac tehñ miejch høxhaam. Paadiä Dios jaduhñ miänaañ, tšöyyäm hänajty wyiinmahñdyhaty coo Jacobo yhap yhoc-hajxy hänajty quiu'ughadäänäxä ja'a Diósäm, møød coo Esaú yhap yhoc-hajxy hänajty jaduhñ quia'a cu'ughadäänäxä, hoy hänajty quia'a jagä cähxø'øgyñä pø hoyhäna'c-hadaambä Rebeca yhuunghajxy hänajty, pø caj. Hix, hamdsoojootä Dios jaduhñ wyiinmahñdyhajty nebiä Jacobo hänajty yhixa'añ, nebiä Esaú hänajty yhixa'añ. ¹³ Jaduhñ jim myiimbä cujaay maa Diosmädia'aguiän: “Ndsøjc-høchä Jacobo møødä yhap møødä yhoc-hajxy, páadyhøch hajxy nnäxuudsa'añ. Pero ja'a Jacobo yhajch, ja'a Esaú, cábøch je'e nnäxuudsa'añ. Ni cábøchä yhap yhoc-hajxy jaduhñ nnäxuudsáañäbä”, nømä Dios cujegy miänaañ.

¹⁴ Pero cab hajxy hawiinmats waamb nmänäänämät cooc tyjy Dios hoy quia'a wiinmahñdyhajty coo miänaañ coogä Jacobo yhap yhoc-hajxy hänajty piuhbedäänäxä, møød coogä Esaú yhap yhoc-hajxy hänajty quia'a puhbedäänäxä. Caj pues. Haa ca'a, hoyyä Dios jaduhñ wyiinmahñdyhaty homiänaaxøjø. ¹⁵ Hix, jaduhñä Dios ja'a Moisés jecy ñämaayy: “Nnäxúu'chpøch nba'häyóobiøch pønjátyhøch njoot chojpy cooçh jaduhñ nnäxúudsät, cooçh jaduhñ nba'häyówät. Cáboch nnäxuudsa'añ pønhoch njoot quia'a tsojpy cooçh nnäxúudsät.” ¹⁶ Coo Dios jaduhñ miänäxuuçh, jaduhñ hajxy nyajnajuøyyäm coo hojioot jiaançh tehñ miøødä. Hamdsoo ñägapy pøn ñäxuudsaamby. Hamdsoojoot jaduhñ miänäxuuçh, caj jie'eguiøxpä coo hajxy cu nja nämáayyäm coo hajxy ween xñäxúu'tsäm, coo hajxy ween xpia'häyóowäm. Ni quia'a je'eguiøxpä coo njoot hajxy nbädáacäm coo hajxy hoy njäya'ayhájtämät. ¹⁷⁻¹⁸ Hix, ñäxuu'chpä Dios pøn ñäxuudsaamby. Jaaná jaduhñduhmbä, yajnähdiippiä Dios coo quiopc-hajxy xiéxät pønä Dios jaduhñ yajmädsojpy coo quiopc-hajxy jaduhñ xiéxät. Jaduhñä Dios ja'a gobiernä ja'a quiopc jecy yajxexä, ja'a hänajty jim hanehmbä Egiptonaaxooty. Tøyhajt jaduhñ. Haa ca'a, jaduhñ jim myiñ cujaay maa Diosmädia'aguiän coo Dios ja'a gobiernä jaduhñ ñämaayy: “Páadyhøch miich tøø nyajmøjtägø'øy, tøøch hänajty nwiinmay cooçhä nmäjaa hänajty nyajcähxø'øga'añ maa mijts mnaax maa mijts mgajptän. Cooçh ngu'ug jim nhøxwoobädsømäät maa mijts mnaax maa mijts mgajptän, jaduhñhøch nmäjaa njaançh tehñ yajcähxø'øga'añ. Jaduhñä mädia'agy wiädita'añ wiinduhmyhagajpt ja'a høøchcøxpä cooçh njaançh tehñ miøjjä cooçh njaançh tehñ jiaançhä”,

nõmä gobiernä jecy ñämaayyã.

19 Jii häna'c-hajxiäda'a näje'e miäna'ana'añ: “Cabä Dios wyiinmahñdy yhooyä je'eguiõxpä coo hajxy xñãxø'owóoyyãm cooc højts pojpä cãdieey nmøødhãjtãm. Haa ca'a, hamdsoo højts ngopc tøø xyajxéjãm. Paady højts pojpä cãdieey nmøødhãjtãm.”²⁰ Pero cab jaduhñ yhahixø'øy coo pøn jaduhñ miäná'anät. Tøyhajt jaduhñ. Caj pues. Haa ca'a, yaa hajxy njäya'ayhãjtãm. Cabä cuhdujt hajxy nnä'ägädä møødhãjtãm ni weeñtiã coo Dios hajxy nhadsóowãmät. Hix, jaduhñ mäwínäts højts Dios xyajnãhdíjjãm nebiã tu'tspojtspädøjc-hajxy piochãn nebiã jioot hajxy yajmãdsoquiãn. Coo tu'ts quiapxó'øgät, cabä pojtpä hawiinmats ñämä'awät: “Tiich yajxon coo xquia'a pojch.” Caj pues, cab jaduhñ yhahixø'øy coo tu'ts jaduhñ miäná'anät.²¹ Haa ca'a, miøødä tu'tspojtspädøjc cuhdujt hajxy jaduhñ coo tu'tsnaax hajxy yajtúnät nebiã jioot hajxy yajmãdsoquiãn. Pø chojpiã jioothajxy jaduhñ coo tsowdu'ts hajxy piódsät, pues miøødä cuhdujt hajxy jaduhñ coo hajxy jaduhñ piódsät. Y pø chojpiã jioothajxy jaduhñ coo cuhga'aybã hajxy piódsät, jaduhñä cuhdujt hajxy miøødäbã coo hajxy jaduhñ piódsät. Jaduhñ mäwínädsä Dios cuhdujt miøødäbã coo hajxy xyajnãhdíjjãmät nebiã jioot choquiãn. Coo jioot jaduhñ chógät coo hajxy xpiädáacãmät hawa'adstuum, pues miøødä cuhdujt jaduhñ coo hajxy jim xpiädáacãmät. Y coo jioot jaduhñ chógät coo hajxy xpiädáacãmät haxøøgtuum, jaduhñä cuhdujt miøødäbã coo hajxy jaduhñ jim xpiädáacãmät.

22 Y jaaná jaduhñä Dios cuhdujt miøødäbã coo jaduhñ miee'xtujcy ja'a cahwiindøjiäya'aguiõxpä. Miøødä Dios cuhdujt jaduhñ coo ja'a cahwiindøjiäya'ayhajxy yajcumãdowøøjät. Pero cab hajxy choj cumãdowa'añ, hoy hajxy tøø jia cãdieey hanaxiã. Hawiinmats hit jaduhñ coo hajxy paquiã quiumãdowät. Y coo Dios hãnajty yajcumãdowa'añ ja'a quiãdieeguiõxpähajxy, hijxtahñdä Dios jaduhñ yajcãhxø'øgaamby coo mäjaa møc miøødä. Jaduhñ yajcãhxø'øgaambã coo haxøøghãna'c-hajxy tehngajnã quia'a mee'xtuga'añii.²³⁻²⁴ Coo Dios jaduhñ jecy wyiinmahñdyhajty coo haxøøghãna'c yajcumãdowa'añ, paady jaduhñ wyiinmahñdyhajty neby højts jaduhñ hoy nwiinjuóoyyãmät coo jaduhñ yhawiinmatsä coo haxøøghãna'cã quiãdieey hajxy quiumãdowät. Jaaná jaduhñduhmbã, paadiã Dios jäya'ay näje'e quia'a yajcumãdoy, je'eguiõxpä coo hajxy ñãxuuchii ja'a Diósãm, hoy hajxy hãnajty tøø jia cãdieey. Jequiãn hajxy jaduhñ yajnãhdíjjã coo hajxy jim ñõcxät Dioswiinduum. Højts jaduhñ xñãnøømãm coo Dios hajxy tøø xyajnãhdíjjãm

coo hajxy jim xyajnoxcáanäm wyiinduum, pønjaty hajxy tøø xyajwiinwaanøøyyäm coo hajxy xyhuunghadäänäm, møødä judíoshajxy, møødä cajpä judíoshajxy. Jaduhn hajxy nwiinjuøøyyäm coo Dios møjmayhajt tøø tiuñ maa højtscøxphájtäm, møød coo hojioot jiaanč tehñ miøødä. ²⁵ Maa Oseas nocy jecy quiujahyyän, jaduñ jim myiñ cujaay coo Dios jaduñ miänaañ:

Yø'ø jäya'ayhajxy cajpä judíos, cábøch hijty ngu'ughaty.

Cábøch hijty ndsocy. Pero tøøch nyajnáhdijnä cooch ngu'ughadäänä. Ndsójnábøch jaduñ.

²⁶ Wiingtuum miänángumbä: “Cábøch mijts hijty ngu'ughaty.”

Pero jaduñhájtøch mijts nhuunghadaannä, homiaajä hajxy mhity,

nømä Dios miänaañ. Homiänaajä Dios yhity. ²⁷ Y ja'a Isaías, jaduñ je'e jecy quiujahy: “Yø'ø judíoshajxy, hoy hajxy jaduñ jia nämayyä nebiä tsäbiu'ujän, näweeñtiä hajxy jaduñ cho'oga'añ. ²⁸ Ja'a jäya'ayhajxy yaa cádiehbiä hädaa yaabä naaxwiin, mobädajpä hajxy yajcumädowa'añii ja'a Diósäm. Tähooc-yajcumädoybä hajxy yajcumädowa'añii hoyhoy.” ²⁹ Jaanä jaduñä Isaías jecy miädiáaccumbä ja'a judíoscøxpähajxy:

Cøxiä wiinä Dios yhane'emy homiaajä. Coo højtsä Dios häxøpy tøø xquia'a näxúu'tsäm,

tøø højts häxøpy ngøxy cuhdägóoyyäm, nebiä jäya'ayhajxy jecy quiuhdägooyyän,

ja'a hajxy hijty jegyhajty tsänaabiä maa cajpt hijty xiøhatiän Sodoma møød Gomorra.

³⁰ Nébiøch cham tøø ngujaayän, jequiän højtsä Dios xyanähdiij coo højts hänajty xquiu'ughada'añ, højts judíoshajpä. Pero, ja'a jäya'ayhajxy cajpä judíos, cabä Dios hijty je'e ñäxuuč. Ni ja'a jäya'ayhajxy hijty quia'a näxúu'tsábä, ja'a hajxy hänajty ca'a tajp ca'a maabiä maa ñähwaatstaact hajxy piáadät. Pero cahnä jieğø'øy coo mädia'agy hajxy tøø miädoonä coogä Dios ja'a Jesucristo yaa quiejxy, cooc ja'a Jesucristo hajxy hoy xñähho'túutäm. Coo hajxy jaduñ miädooy, näje'e hajxy miäbøjcy; paady hajxy tøø ñähwa'ačh, paady hajxy tøø quiuhwa'ačh. ³¹⁻³² Pero yø'ø judíoshajxy, jaduhnäc tyijy hajxy hijty ñähwa'adsa'añ je'eguiøxpä cooc tyijy hajxy hoy quiuidiuñ nebiä Moisés jecy quiujahyyän. Pero cab hajxy jaduñ ñä'a nähwaach je'eguiøxpä coo tøyhajt hajxy quia'a møødä coo Dios miäyajnähwa'ačh je'eguiøxpä coo hojioot miøødä, ca'a jie'eguiøxpä coo jäya'ayhajxy hoy jia wi'i jäya'ayhada'añ. Paadiä judíoshajxy quia'a nähwaach je'eguiøxpä coo hajxy quia'a mäbøjcy coo højtsä Jesucristo

xñähho'túutäm. Jaduhñ mäwiin hajxy jiaty nebiä häna'c quiuhnepiän tsaanähgøxp päyø'cujc. Cab hajxy ñä'ägä mech maa hajxy hänajty jia wi'i ñøcxa'añän. ³³ Tøøyyämä Dios hänajty ñajuø'øy coo judíoshajxy hänajty quia'a mabøga'añ coo Dios ja'a Jesucristo yaa quiejxy hädaa yaabä naaxwiin. Jimä cajpt tu'ug xiøhaty Sión. Jimä judíoshajxy chäna'ay, ja'a Dios quiu'ughajpiä. Jaduhñ jim myiñ cujaay maa Diosmädia'aguiän:

Jimhøch ngu'ug chäna'ay maa cajpt jaduhñ xiøhatiän Sión.

Jimhøchä tsaa tu'ug nbäda'aga'añ, weenä jäya'ayhajxy jim quiuhnepy maa tsaajän, ween hajxy jim quiäday.

Ja'a Jesucristo jaduhñ mäbaat neby yø'ø tsaajän. Hix, pøn jaduhñ ca'a mabøjp coo højtsä Jesucristo hoy xñähho'túutäm, jaduhñ je'e miäbaady nebiä häna'c cuhnejpän. Quiumädownaamby je'e. Pero pøn jaduhñ jaançh mabøjp ja'a Jesucristocøxpä, je'eds hodium päda'agáanäp.

10

¹ Mägu'ughajpädøjc, jia tsójpjøch njoot jaduhñ coo judíoshajxy ñähwá'adsät. Jaduhñhøchä Dios nja pa'ya'axy jaaya'aguiøxpä. Haa ca'a, judíohájpøch høøchpä. ² Jia wi'i quiudiunaambiä Diosmädia'agy hajxy. Tøyhajt jaduhñ. Pero cabä Diosmädia'agy hajxy hoy wyiinjuø'øy. ³ Hamdsoo hajxy jia wi'i yajniñähwa'adsa'añii yhamdsoo cuhdujtcøxpä. Hix, cab hajxy jaduhñ wyiinjuø'øy tiiguiøxpä Dios ja'a jäya'ay piäda'agy hawa'adstuum. Paady hajxy jim piäda'agyii coo Dios ja'a miädia'agy hajxy miabøjcä coo hajxy jaduhñ ñähwa'adsa'añii. ⁴ Pønajaty mabøjp coo hajxy tøø ñähho'tu'udyii ja'a Jesucristäm, je'edsä Dios ñäxuu'chp. Coo Jesucristo hajxy cu xquia'a nähho'túutäm, ngumädownaam hajxy hijty, je'eguiøxpä coo jecymiädia'agy hajxy tøø nga'a cudiúunäm, ja'a Moisés jecy quiujáhyyäbä. Ja'a Jesucristo mabøcypä, ca'xiä jecymiädia'agy quiudiunñ, ja'a Moisés jecy quiujáhyyäbä, nebiä Dios hänajty tøø yhane'emiän. Jaançh tehñ yhooyä Jesucristo jaduhñ yhäna'c-hajty. Cabä pojpä cädieey hänajty ñä'ägädä møødä ni weenñtiä. Paady hijty jaduhñ quia'a hahixø'øy coo jaduhñ cu yho'cy. Pero coo ja'a Jesucristo hajxy hoy xñähho'túutäm, paady yø'ø jecymiädia'agy hajxy jaduhñ xquia'a hanéhmanä, ja'a Moisés jecy quiujáhyyäbä.

⁵ Jaduhñä Moisés jecy quiujahy coo judíoshajxy pedyii quiudiunät nebiaty hänajty tøø quiujaay. Jaduhñägä hoyhajtä weenhajt hajxy piäadät. ⁶ Coo hajxy nmabøjcämät maa Jesucristocøxpän, jaduhñä hoyhajtä weenhajt hajxy nbáatämät. Ja'a Diosmädia'agy jaduhñ mänaamb. Pero

cab hajxy ndaj nmáayyämät: “Pøñ jim nõcxäp tsajpootyp coo yajnahwaatspä wioomänácät.” ⁷ Ni jaduhñ hajxy nga'a taj nga'a máayyämät: “Pøñ jii by hädá'agäp mõjcu'uhaam coo ja'a yajnahwaatspä wioobédät, jii by maa ho'ogyjiäya'ay yháañämähajxy yhitiän.” Paady hajxy jaduhñ nga'a taj nga'a máayyämät je'eguiøxpä coo Jesucristo yaa tøø yhoonä hädäa yaabä naaxwiin, coo hajxy hoy tøø xñähho'túutänä, mõød coo jadähooc jiijyppiøjtägajch. Hix, jaduhñ hajxy tøø xyajnahwaats tøø xyajcuhwáatsäm. ⁸ Nägooyyä hajxy jaduhñ nmäbøjcämät coo Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm, jaduhñ hajxy nnähwáatsämät. Cab hajxy jaduhñ pøñ xñämáayyämät coo nähwaatstaact hajxy wiingtuum nhøxtáayyämät. Cab hädäa mädia'agy jaduhñ ñä'ägä tsipä. Howyiinjuøøñä hädäa mädia'agy jaduhñ. Jaduhñ højts nnä'ägä yajnahixø'øhyaty. ⁹ Coo hajxy mejtstu'u ngudiuunämät, mänit hajxy nnähwáatsämät. Je'eçh jaduhñ nnänøømby mejtstu'u, coo hajxy nnägäpxämät cu'ughagujc coo Jesucristo hajxy nWiindsønñájtäm, mõød coo hajxy nmäbøjcämät hamuumdu'joot coo Dios ja'a Jesucristo yagjujyppiøjtägajch mänaabä hänäjty tøø yho'oguiän. Coo Dios ja'a Jesucristo jaduhñ yagjujyppiøjtägajch, jaduhñ hajxy nnajuøøyyäm coo Dios ja'a Jesucristo quiumay, mõød pønjaty ja'a Diosmädia'agy mäbøjp ja'a Jesucristocøxpä. ¹⁰ Coo hajxy jaduhñ nnä'ägä mäbøjcämät hamuumdu'joot, jaduhñä Dios hajxy xquiumáayyämät. Y coo Jesucristo hajxy nmädiácämät cu'ughagujc coo hajxy nWiindsønñájtäm, mänit hajxy nnähwáatsämät.

¹¹ Jaduhñä Diosmädia'agy miäna'añ: “Pøñ jaduhñ jaançh mäbøjp ja'a Jesucristocøxpä, je'eds jaduhñ päda'agäänäp hodium ja'a Diósäm.” ¹² Hix, tu'cuहुdujt højtsä Jesucristo xyhíxäm, mõødä judíoshajxy, mõødä ca'a judíoshajxypä. Tu'cuहुdujt højtsä Jesucristo jaduhñ xyhuunghájtäm. Coo højtsä Jesucristo nba'yáaxämät coo nbojpä ngädieey hajxy xyajnahwáatsämät, tsipcøxp højts jaduhñ xñäxúu'tsämät, tsipcøxpä mayhajt jaduhñ tiúnät maa højtscøxphájtäm. ¹³ Jaduhñä Diosmädia'agy miänáangumbä: “Pøñä Jesucristo pa'yaaxp, hodium je'eduhñ piäda'aga'añii ja'a Diósäm.” ¹⁴ Pønjaty ca'a mädoobnä ja'a Jesucristocøxpä, cabä Jesucristo hajxy jaduhñ hoy miänuu'xta'aga'añ. Tøyhajt jaduhñ. Pø cahnä hajxy jaduhñ miädoyhaty coogä Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm, cab hajxy hoy miäbøga'añ. Pø cahnä hajxy yajwiingapxø'øyii ja'a Jesucristocøxpä, cab hajxy hoy miädoḡa'añ. ¹⁵ Ja'a Diósädsä cugapxy quejx coo ja'a miädia'agy yajwá'xäxät maa jäya'ayhajxiän, ja'a cahnä hajxy hänäjty miädoybä. Jaduhñ jim myiñ cujaay maa

Diosmädia'aguiän: “Pønjatiä Diosmädia'agy tøø miädoy coogä Dios yajnhwa'ačh pønjatiä Dios pa'yaaxp, paady hajxy xioonda'agy coo hajxy jaduhñ tøø miädoonä. Jaančh tehñ yhoy jaduhñ coo Diosmädia'agy jaduhñ wia'xy.”

16 Pero cabä jäya'ayä Diosmädia'agy hajxy nägøxiä tøø miäböcy ja'a Jesucristocøxpä. Jaduhñä Isaiäs jecy quiujahy: “Dios, tøø miičh mmädia'agy nja yajwa'xä, pero cab pøn tøø miäböcy.” 17 Mayhagajptä Diosmädia'agy tøø wia'xy ja'a Jesucristocøxpä. Tøø jäya'ayhajxy may miädoonä. Näje'e hajxy hoy tøø wyiinjuø'oy. Je'eds hajxy jaduhñ tøø miäböcy. Coo hajxy quia'a mädówät, cab hajxy jaduhñ miäbögat.

18 Hoorä, ja'a judíoshajxy, tøyhajt jaduhñ coo hajxy je'e miädóyyäbä. Haa ca'a, jaduhñ jim myiñ cujaay maa Diosmädiá'aguiänä: “Wiinduhmyhagajptä mädia'agy tøø wia'xy ja'a Dioscøxpä.” 19 Y jia wiinjuøøyy ja'a judíos ja'a mädia'agy hajxy jaduhñ ja'a Jesucristocøxpä. Pero cab hajxy miäböjcy. Ja'a jäya'ayhajxy ca'a judíospä, je'eds hajxy jaduhñ mäböjc. Jaduhñä Moisés jecy quiujahy coogä judíoshajxy ñämaayyä ja'a Diósäm:

Mbejxyp mijts pønjaty ca'a judíoshajpä cóogøch tyijy nga'a cu'ughaty.

Pero ngu'ughadáambiøch hajxy je'e. Jaduhñ mijts mnänømy cooc tyijy hajxy tii quia'a jaty quia'a najuø'oy.

Pero nnäxuudsáambiøch hajxy je'e, paady mijts mjootma'ada'añ,

nømä judíoshajxy jecy ñämaayyä. 20 Mänitä Isaiäs høxhaam jiaac cujahy coogä Dios miänaañ:

Pønjatiä nähwaatstaact hijty ca'a høxtaaby, tøøchä nmädia'agy hajxy xmiäböjcänä.

Cábøch hajxy hijty xyajtøy, pero tøøch hajxy nyajwiinjuøøñä cooçh hojioot njaančh tehñ miøødä.

21 Jaduhñägä Dios miänáangumbä: “Yø'ø judíoshajxy, tøøch hajxy jaduhñ nja wi'i miänuu'xta'agy cooçh nmädia'agy hajxy xmiäböjcät. Pero cab hajxy jaduhñ ñä'ägä mäböga'añ. Jaančh tehñ xieçä quiopcä tiaatsc-hajxy jaduhñ”, nømä Dios jecy miänaañ.

11

1 Pero cáböch nmäna'ana'añ coo judíoshajxy tøø ñajtshixø'oyii ja'a Diósäm. Caj pues, caj tiähoocnajtshixø'oyyä; paquiä hajxy ñajtshixøøyyä. Haa ca'a, judíoshájpøch høøčhpä. Abrahámhøch nhaphajt ndeedyhajt. Y ja'a Benjamínhajpä, møød je'ečh nhaphajty ndeedyhajty. Ja'a Abraham yhap yhoc je'ebä, ja'a Benjamínhajpä. 2 Cab højtsä Dios tøø xñajtshixø'oy, højts judíoshajpä. Hix, jequiän højtsä Dios xyajnhdijy coo

højts hānajt̃ xquiu'ughada'añ. Jaduhñ jim̃ myiñ̃ cūjaay maa Diosmādia'aguiān coogā Elías ja'a miāgunaax̃ jecy ñāx̃ø'øwøøyy, ja'a judíosahajxy, ja'a Diosmādia'agy hajxy hānajt̃ quia'a mābøgaambiā. Ja'a Elías, jequiān je'e quiuguexyhajtā Diósām. Pia'yaaxypā Elías ja'a Dios hānajt̃ coo jaduhñ miānāx̃ø'øwøøyy: ³ “Dios, yø'ø judíosahajxy, haxøøg hajxy tøø jiatcø'øy. Tøø miich̃ mguguexyhajxy xyagho'cā. Tøø tsaamaa'xy hajxy yajma'ady maa animalho'ogy hajxy hijty ño'oguiān coo miich̃ hajxy hijty xwyiingudsähgø'øy. Nāgøxiā jāya'ayhajxy tøø yagho'ogyii, ja'a miich̃ hajxy hijty xwyiingudsähgøøbiā. Nidiúh̃mhøch tøø nmāhmø'øy jujcy. Høøchpaady hajxy xjia wi'i yagho'ogaambā”, nõmā Elías ja'a Dios jecy ñāmaayy. ⁴ Mānitā Dios yhadsooyy: “Caj tiøyyā cooch̃ miich̃ nidiuh̃m̃ xjiaac wiingudsähgø'øyñā. Jé'enøchā jāya'ayhajxy xwyiingudsähgø'øyñā ja'a hajxy nājuxtujmilpā. Cabā Baal hajxy wyiingudsähgø'øy. Quepychech je'e ja'a Baalhajpā”, nõmā Dios jecy miānaañ. ⁵ Ja'a judíosahajxy, jequiān hajxy jaduhñ yajnāhdijjā ja'a Diósām coo hajxy hānajt̃ quiu'ughada'añii. Paady hajxy jaduhñ quiu'ughadyii coo Dios hojiot̃ jiaanč̃ tehñ miøødā. Pero nāweeñtiā judíos ja'a Dios miādia'agy hajxy miābøjcā, caj ñāmayyā. Jāda'anābaadyñā, jiiñā judíos ja'a Dios miādia'agy hajxy nāje'e miābøjcā. Je'enā hajxy quiu'ughadyiinā ja'a Diósām. Coo hajxy jaduhñ ñāxuuch̃ii, paady hajxy je'enā wioowhidyii, jaduhñā Dios miādia'agy tehñgajñā miābøjcāxāt. ⁶ Jaduhñā judíosahajxy yajnāhdijjā coo ja'a Dios miādia'agy hajxy miābøjcāt̃ ja'a Jesucristocøxpā. Paady hajxy jaduhñ yajnāhdijjā je'eguiøxpā coo Dios hojiot̃ miøødā, ca'a jie'eguiøxpā coo hajxy hoy jiiāya'ayhaty. Coo jāya'ayhajxy hāxøpy ñāxuuch̃ii ja'a Diósām je'eguiøxpā cooc̃ tyijy hajxy hoy jiiāya'ayhaty, cab hajxy jaduhñ cu nmānānām̃ coo Dios hojiot̃ miøødā.

⁷ Hiç, nāje'e judíosahajxy yajnāhdijjā coo hajxy ñāhwā'adsāt̃ nāweeñtiā. Jaduhñā Dios miādia'agy hajxy miābøjcā ja'a Jesucristocøxpā. Ja'a judíosahajxy nāmaybā, cab hajxy jaduhñ yajnāhdijjā, hoy hajxy hānajt̃ jaduhñ jia wi'i ñāhwa'adsa'añ. Hiç, xeix̃ ja'a quiopcā tiaatsc-hajxy jaduhñ. Cabā Dios miādia'agy hajxy miābøjcā ja'a Jesucristocøxpā. ⁸ Jaduhñ jim̃ myiñ̃ cūjaay maa Diosmādia'aguiān: “Tøø quiopcā tiaatsc-hajxy yajxéjxāxā ja'a Diósām. Jaduhñ hajxy yhity nebiā wiindspāñ nebiā cuhnatpāñ høxtā jāda'anābaadyñā.”

⁹ Jaduhñā David jecy quiujahbiā:

Xøødsuu ja'a judíosahajxy naçy yagjājtāp. Jaduhñāc̃ tyijy ja'a Diosmādia'agy hajxy hoy quiudiuñ̃.

Jaduhñāc̃ tyijy hajxy quiumayii ja'a Diósām. Pero ween hajxy

hoy quiumädoj. Hix, cab hajxy tøyhajt miäbøga'añ.

¹⁰ Ween hajxy jaduhñ jiaty nebiä wiindspän nebiä xoodspän. Ween hajxy ni mänaa quia'a wiinjuø'øy nebiä piojpa quiädieeyhajxy ñähwá'adsät.

Jaduhñä David jecy quiujahy.

¹¹ Hoorä, nämayyä judíoshajxy tøø quia'a mäbøcy ja'a Jesucristocøxpä. Pero cab hajxy nägøxiä ñajtshixø'øwa'añii ja'a Diósäm. Cab hajxy nägøxiä quiumädowa'añ. Pero jaduhñä Dios wyiinmaayy coo jäya'ayhajxy ween miäbøcy ja'a Jesucristocøxpä, ja'a hajxy ca'a judíospä. Coö ja'a ca'a judíoshajxy ñähwaatsnä, paadiä judíoshajxy näje'e jia mänaambä coo hajxy ween ñähwáatspät. ¹² Coö judíoshajxy quia'a mäbøjcy ja'a Jesucristocøxpä, paady hajxy paquiä ñajtshixøøyyä ja'a Diósäm. Pero mänitä Dios wyiinmaayy coo jäya'ayhajxy ween ñähwa'açh wiinduhmyhagajpt, ja'a hajxy cajpä judíos. Paadiä judíos ja'a quiopcä tiaatsc-hajxy yajxéjxäxä ja'a Diósäm. Paadiä hoyhajtä weenhajt hajxy quia'a mooyyä ja'a Diósäm. Cu miooyyä hajxy jaduhñ coo hajxy cu miäbøjcy ja'a Jesucristocøxpä. Pero ja'a jäya'ayhajxy ca'a judíospä, ja'a hajxy jim tsänaabiä wiinduhmyhagajpt, je'edsä hoyhajtä weenhajt mäbøcypiä mooyyä. Hoorä, habaadaamb jaduhñ coo judíoshajxy miäbøgaambä ja'a Jesucristocøxpä. Mänit hajxy je'e ñähwa'adsaambä. Jaançh tehñ jiootcuyc hajxy jaduhñ yhidáanñbä. Mänitä jäya'ayä hoyhajtä weenhajt hajxy maas may jiaac mo'owa'añii wiinduhmyhagajpt.

¹³ Mijts jaduhñ ca'a judíoshajpä, mijts nyajwiinmädiaagøøñäp. Dióshøch jaduhñ tøø xwyiinguexy cooçhä miädia'agy jim nyajwá'xät maa mijtsän. Xtiuungmøoyhøçhä Dios jaduhñ. Nägø'ø nädécypiøçhä nduung jaduhñ nnä'ägä tuñ, ¹⁴ ween mijts nämay mmäbøcy ja'a Jesucristocøxpä, ween mijtsä judíos jaduhñ xpiahixy. Coö mijtsä judíos jaduhñ xyhíxät coo mijtsä Dios ja'a hoyhajtä weenhajt tøø xmio'oy, mänitä judíoshajxy miäbøgaambä ja'a Jesucristocøxpä. Høøçh nmägunaaxhajxy je'e ja'a judíoshajxy. Ween hajxy jaduhñ ñähwáatspät neby mijts tøø mnähwa'açhän. ¹⁵ Coö judíoshajxy quia'a mäbøjcy ja'a Jesucristocøxpä, paady hajxy ñajtshixøøyyä ja'a Diósäm. Paadiä Dios hänajty tøø wyiinmay coo mijtsä miädia'agy mmäbøjcänät, pønajaty jaduhñ ca'a judíospä. Y coö judíoshajxy jaduhñ miäbøjcpät ja'a Jesucristocøxpä, mänit hajxy quiuhbøgáanägumbä ja'a Diósäm. Mänit hajxy yagjugyhada'añii homiänaajä ja'a Diósäm neby jaaya'ay jjugyhatiän. ¹⁶ Ja'a judíoshajxy, ja'a Abraham hajxy jecy yhaphajt tieedyhajt. Yhaadshajt tyictshajt ja'a Abraham hajxy jaduhñ. Jéquiänä Dios ja'a Abraham quiu'ughajty. Paadiä judíoshajxy jäda'ahaty quiu'ughajtäbä

ja'a Diósäm. Jaduhñ mäwiinä Abraham miäbaady nebiä quepytyictsän. Y ja'a judíosahjxy, jaduhñ mäwiin hajxy miäbaatpä nebiä quepyhaa'xän.

17 Hoorä, nämayyä judíosahjxy tøø quia'a mæbøcy ja'a Jesucristocøxpä. Paady hajxy tøø ñajtshixø'øyii ja'a Diósäm. Jaduhñ mäwiin hajxy miäbaady nebiä olivohaa'x tøø piuhdøjjiän. Jaduhñ miädia'agytiägø'øy coo judíos ja'a hoyhajtä weenhajt hajxy quia'a mo'owáanänä ja'a Diósäm. Y mijts ca'a judíospä, jaduhñ mäwiin hajxy mmäbaatpä nebiä yuuc-holivohaa'xän coo tøø yagjøjheedsø'øy maa olivohaa'x tøø piuhdøjjiän. Coo hajxy tøø mmäbøjnä, paadiä Dios hajxy xmiooñä ja'a hoyhajtä weenhajt. 18 Pero caj mijtsä judíos hawiinmats mbéxät. Ca'a hajxy mniguiumayii. Cab hajxy mmäná'anät: "Cabä judíosahjxy quiu'ughájtänä ja'a Diósäm. Højtsä Dios xquiunuu'xy je'eguiøxpä coo Abraham jecy quiunuu'xä møødä yhap møødä yhoc, ja'a judíosahjxy. Coo Dios ja'a Abraham jecy cu quia'a cunuu'xy, ni mijts hijty xquia'a cunuu'xaambä.

19 Wehñdä pøñ miäná'anät: "Yø'ø judíosahjxy tøø quia'a mæbøquiäbä ja'a Jesucristocøxpä, høøchcøxpä hajxy tøø ñajtshixø'øyii ja'a Diósäm. Hix, páadyhøchä Dios xchocy cooçh nga'a judíosä. Cabä judíosahjxy chójcänä ja'a Diósäm." 20 Tøyhajt jaduhñ. Paadiä judíosahjxy tøø ñajtshixø'øyii ja'a Diósäm coo hajxy tøø quia'a mæbøcy ja'a Jesucristocøxpä. Y mijts, coo hajxy tøø mmäbøcy, paady mijtsä Dios tøø xquiunuu'xy. Pero ca'a hajxy mniguiumayii coo Dios hajxy jaduhñ xñä'ä najtshixøøbiät. Hix, caj mijts hijty hoy mjäya'ayhaty. Coo Dios hojioot miøødä, paady hajxy xquiunuu'xy. 21 Jaançh tehñ yajcumayaambä judíosahjxy jaduhñ. Paady hajxy jaduhñ ñiguiumayii coo hajxy tøø quia'a mæbøcy coo hajxy tsipcøxp ñäxuudsøøjät ja'a Diósäm. Paady hajxy ñajtshixøøyyä ja'a Diósäm, hoyyä Abraham hajxy jecy jia haphajty jia teedyhajty. Jaanä jaduhñ mijtspä, mijts ca'a judíospä, coo mijts jaduhñ mniguiumáayyábät, mänitä Dios hajxy jaduhñ xñajtshixøøbiät. 22 Hix, jiaançh tehñ quiunuu'xypä Dios ja'a quiu'ug. Pero pøñjatiä Dios tøø ñajtshixø'øy, je'eds hajxy jaduhñ jaançh tehñ yajcumädoáanäp ja'a Diósäm. Paady mijtsä Dios xjiaançh tehñ quiunuu'xy, coo hajxy mmäbøcy. Pero pø cab hajxy jaduhñ mmäbøgaannä, mänitä Dios hajxy xyajcumädoáambä. 23 Hoorä, ja'a judíosahjxy tøø quia'a mæbøquiäbä, coo hajxy jaduhñ miäbøjpät, mänit hajxy jadähooc quiu'ughájtägumbät ja'a Diósäm. Haa ca'a, miøødä Dios mäjaa jaduhñ coo hajxy jaduhñ quiu'ughájtägumbät.

24 **Hix**, ja'a judíoshajxy, Abraham hajxy jecy yhaphajt tieedyhajt. Jéquiänä Abrahamhajxy yajnähdiijä ja'a Diósäm coog hajxy jaduhñ quiu'ughadóøjät ja'a Diósäm, møødä Abraham yhap yhoc-hajxy, ja'a judíoshajxy. Tøyhajt jaduhñ, paadiä Abrahamhajxy paquiä hoy quiu'ughadáanägumbä Diósäm. Y mijts, jaanä jaduhñ mijtsä Dios xquiu'ughájnábä, hoy mijts hijty jegyhajty xquia'a cu'ughaty. Paady, ca'a hajxy mmána'añ cooc tyijy ja'a judíoshajxy quia'a cu'ughajtägatsa'añii ja'a Diósäm.

25-26 Mägu'ughajpádøjc, nébiøch cham nmädia'aga'añän, náamnøchä Dios tøø xñajtscapxøøyyä. Cahnä jäya'ay hädaa mädia'agy hajxy nämay miädoyñä. Paady mijts jaduhñ nhawáanäm, jaduhñ hajxy mga'a niguiumayøøjät, hoyyä Dios hajxy tøø xjia cu'ughaty. Tøyhajt jaduhñ coo judíoshajxy nämay tøø quia'a mäbøcy ja'a Jesucristocøxpä. Pero habaadaamb jaduhñ coo hajxy nägøxiä miäbøgaannä. Mänit hajxy jaduhñ miäbøga'añ coo mijts hánajty tøø mmäbøcy, ja'a mijts ca'a judíospä, mäduhñtiä hajxy hánajty mmäbøga'añ. Jaduhñ jim myiñ maa Diosmädia'aguiän:

Mänitä yajnähwaatspä jim choona'añ maa cajpt jaduhñ xiøhatiän Sión, maa judíoshajxy chána'ayän.

Cøxaambä judíoshajxy jaduhñ miäbøga'añ ja'a yajnähwaatspäcøxpä. Cøxaambä piojpä quiädieeybä hajxy ñähwa'adsa'añ.

27 Cooch hajxy jaduhñ nyajnähwá'adsät, mänit jaduhñ tiøjiada'añ nébiøch hajxy hijty tøø nyajwiinwaanø'øyän mänájøch hajxy nmøødyajcuhduquiän hawiinjemy, nomä Dios miänaañ.

28 Coo judíoshajxy tøø quia'a mäbøcy ja'a Jesucristocøxpä, paady hajxy tøø ñajtshixø'øyii ja'a Diósäm. Y coo hajxy jaduhñ tøø ñajtshixø'øyii, paady mijtsä Dios tøø xyañähdiijy coo hajxy mmäbøgät ja'a Jesucristocøxpä, mijts ca'a judíospä. Pero, hoyyä judíoshajxy tøø quia'a jagä mäbøcy, tsójcäpnä hajxy jaduhñ ja'a Diósäm je'eguiøxpä coo yhapä tieedyhajxy jecy yajnähdiijäxä ja'a Diósäm coo hajxy quiu'ughadóøjät. 29 **Hix**, cabä Dios mänaa yhöhnda'agy. Homiänaajä yajtøjiaty waambaty quiapxy miädia'agy. Y coo Dios jaduhñ jecy miänaañ coogä judíoshajxy homiänaajä quiu'ughada'añii, yejcä Dios ja'a tøyhajt jaduhñ. **Hix**, cabä Dios ja'a miädia'agy mänaa yajtägach. Jaduhñä tøyhajt hajxy nmøødhájtäm coo Dios jiaançh yajtøjiada'añ waambaty tøø miäna'añ ja'a judíoscøxpähajxy. 30 Mijts ja'a ca'a judíospä, cabä Diosmädia'agy hajxy hijty mmädoyyä. Cabä Dios hajxy hijty mwiingudsähgø'øy. Y coo judíoshajxy tøø quia'a mäbøcy ja'a Jesucristocøxpä, paadiä Dios hojiot miøødä ja'a mijtsøxpä.

³¹ Jäda'anäbaadyñä, cabä judíos ja'a Dios miädia'agy jäda'ahaty miäbøgaanä ja'a Jesucristocøxpä. Coø hajxy jaduhñ quia'a mäbøga'añ, paady mijtsä Dios xñäxuu'tsnä, mijts ca'a judíospä. Hoorä, coø mijtsä judíos xyhíxät coø mijtsä Dios xñäxuu'ch, mänit hajxy jaduhñ miäbøgaambä ja'a Jesucristocøxpä. Mänit hajxy ñäxuudsáanäbä ja'a Diósäm. ³² Jéquiänä Dios jäya'ay yhawaanä nägøxiä coø pojpä cädieey hajxy miøødä, møødä judíoshajxy, møødä ca'a judíoshajxypä. Jaduhñ hajxy jecy yhawáanäxä coø hajxy hawiinmats quiumädöwät. Hix, paadiä Dios jaduhñ miänaañ, je'eguiøxpä coø jäya'ayhajxy hánajty nägøxiä ñäxuuds'añii tu'cuhtujt, møødä judíoshajxy, møødä ca'a judíoshajxypä. Coø Dios hajxy häxøpy tøø xquia'a näxúu'tsäm, nägøxiä hajxy hijty ngumädowáanäm.

³³ Jaanč tehñ jiajp, jaanč tehñ ñajuøøbiä Dios. Cab hajxy hoy nnä'ägä wiinjuø'owáanäm nebiatiä Dios wyiinmay. Hix, hojiootä Dios jiaanč tehñ miøød coø hajxy nägøxiä tøø xñäxúu'tsäm, møødä judíoshajxy, møød cajpä judíoshajxy. Nägøxiä ja'a hoyhajtä weenhajt hajxy xmio'owáanäm tu'cuhtujt. ³⁴ Jaduhñ jim myiñ cujaay maa Diosmädia'aguiän: "Cabä Dios ja'a wyiinmahñdy pøn ñajuøøyyäxä. Cabä Dios pøn miäyajtøy nebiä wyiinmahñdyhädät. ³⁵ Cabä Dios pøn miänuu'xyhaty." ³⁶ Hamdsoojootä Dios ja'a naaxwiimbä jecy yhädiuun møødä jäya'ay nägøxiä. Tijaty yaa jájtäp túunäp hädaa yaabä naaxwiin, ja'a Dios jaduhñ hanehm̄b coø jaduhñ jiadøøjät, coø jaduhñ tiunøøjät. Y tijaty jaduhñ jadaänäpnä tunáanäpnä, ja'a Dios jaduhñ yajtøjiadaamb nebiaty hánajty tøø wyiinmay. Tsøgä Dios hajxy møj jaanč pädáacäm homiánaajä. Tsøg hajxy homiánaajä wiingudsähgøøyyäm. Amén.

12

¹ Mägu'ughajpädøjc, miøødä Dios hojioot maa højtscøxphájtäm. Chamč mijts nhane'emy coø hajxy hamuumdu'joot mniyegøøjät Dios quiø'øjooty tiecyjiooty. Jaduhñä Diosmädia'agy hajxy hoy mgudiúnät hamuumdu'joot. Jaduhñä Dios hajxy hoy mwiingudsähgø'øwät nebiä Dios hajxy xyajmädsoquiän.

² Ca'a hädaa wiinmahñdy hajxy myajtuñ nebiä jäya'ay wyiinmahñdyhajxy yaajän. Pønjetiä Dios quia'a cu'ughajpy, je'eds hädaa yaabä wiinmahñdy hajxy yajtuumb. Cabä yhaxøøgwiinmahñdy hajxy ñajtshixø'owa'añ. Ca'a hajxy mbahixy. Hawiinjemybiä wiinmahñdy hajxy jaduhñ mmøødhájnäp, je'eguiøxpä coø Jesucristo hajxy mmøødhijnä tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy. Jaduhñä tøyhajt hajxy mmøødhädät tijatiä Dios hajxy xyajmädsojp coø hajxy mdúnät. Homiánaajä Dios hajxy xyajmädsojčäm coø hajxy

hoy njäya'ayháltämät, coo hajxy hoy ndúunämät. Coo hawiinjemybiä wiinmahñdy hajxy jaduhñ nmøødháltämät, jaduhñä tøyhajt hajxy jaduhñ nmøødháltämät tijatiä Dios hajxy xyajmädsójcäm coo hajxy ndúunämät.

³ Mayhajtä Dios jaduhñ ñä'ä tuun ja'a høøchcøxpä cooçhä cuhdujt jaduhñ xmiooyy cooçh mijts nmägäpñ nahané'emät. Ca'a hajxy mniguiumayii cooc tyijy hajxy cøxiä wiinä mjaanç tehñ jiaty. Tijatiä tuungä Dios hajxy tøø xmio'oy, je'eds hajxy mmøjpäda'agäp. Ca'a wiingtuung hajxy mmøjpäda'agy. Hoy hajxy mdúnät nebiatiä Dios hajxy tøø xyajnähdijy. ⁴ Hix, nägøxiä ni'xcopc hajxy nmøødháltäm møødä cø'ødecy, møødä wiinjøjp, møødä copctaatsc. Cab hajxy tiu'ugtuungä; haagä hawiingjaty hajxy tiuñ. Pero haagä tuungpaatp hajxy jaduhñ. ⁵ Jaduhñ mäwiin højts nmäbáatäm nebiä tu'ugni'x tu'ugcøpcän coo hajxy tu'cuhdujt nmäbójcäm ja'a Jesucristocøxpä, hoy hajxy nja nämayháltäm. Jaduhñ hajxy hawiingjaty ndúunäm. Jaduhñ hajxy nnibiuhbértäm hamiñ haxøpy.

⁶ Tsøg hädaa tuung hajxy hoy yajnócxäm nebiatiä Dios hajxy tøø xyhanéhäm. Mayhajtä Dios jaduhñ tiuun coo wiinmahñdy hajxy cøjwiinduum xmióoyyäm nebiaty hajxy ndúunämät. Pønjaty tøø tiuungmo'oyii coo Dios ja'a miädia'agy hajxy yajwá'xät nebiaty hajxy hánajty tøø ñajtscapxøøyyäxä, ween hajxy jaduhñ yajwa'xy nebiaty hajxy hánajty piuhbedyii. ⁷ Pønjaty tøø tiuungmo'oyii coo hajxy miäbuhbédät, ween hajxy hamuumdu'joot tiuñ. Pønjaty tøø tiuungmo'oyii coo Diosmädia'agy hajxy yajwá'xät, ween hajxy hoy yajwa'xy. ⁸ Pønjaty tøø tiuungmo'oyii coo hajxy miäjootcapxmøcøpógät, ween hajxy hoy tiuñ. Pønjaty mäyøø, weenä häyoobä hajxy piuhbety hamuumdu'joot. Pønjaty tøø tiuungmo'oyii coo hajxy miähané'emät maa tsajtøjcän, ween hajxy hoy miähane'emy. Hix, Dios ja'a cuhdujt jaduhñ yejc coo hajxy jaduhñ miähané'emät. Pønjaty tøø tiuungmo'oyii coo mayhajt hajxy tiúnät maa häyoobädøjcän, møød maa yaamgto'oxyhaxiän, ween hajxy hamuumdu'joot piuhbety. Møød weenä pa'amjäya'ay hajxy quiuhixy.

⁹ Tsøg hajxy hamuumdu'joot niçhójcäm nibia'häyóowäm. Tsøgä haxøøgpä hajxy najtshixøøyyäm. Tehngajnä howyiinmahñdy hajxy tsøc tsójcäm. ¹⁰ Hamiñ haxøpy hajxy mniçhogøøjät mnibia'häyowøøjät neby tu'ugpuhya'ay neby tu'ugpuhdo'oxypän. Hamiñ haxøpy hajxy mniwiingudsähgø'øwøøjät. Cab hajxy mnibiexøøjät.

¹¹ Hamuumdu'jootä Wiindsøn Jesucristo hajxy mmädúnät. Jootcuyc hajxy jaduhñ mdúnät. Cab hajxy jaduhñ mänaa mnänuuxø'øwät.

12 Coo hajxy pøn xhaačhtiúnät, cab hajxy mmøjpädá'agät; mmee'xtúgäp hajxy jaduhñ. Mnajuøøby hajxy jaduhñ coo hajxy jim mnøcxa'añ maa Dioswiinduumän. Paady hajxy jaduhñ mxoondá'agät. Homiänaajä Dios hajxy mba'ya'axät.

13 Coo pøn tii yajmaajiädät, naxy hajxy mdehmñ piuhbédät. Je'ečh jaduhñ nnänøømby pøn jaduhñ mæbøjp ja'a Jesucristocøxpä. Pønjaty jaduhñ mejtsp maa mdøjc-hajxiän, myajtøjtägø'øwäp hajxy je'e. Myajcáyäp myaghú'ugäp hajxy jaduhñ.

14 Coo hajxy pøn xhaačhtiúnät, cab hajxy mmähahñhádät. Pero mmänuu'xtá'agäp ja'a Dios hajxy coo hajxy ween ñähwa'ačh.

15 Pønjaty xoondaacp, mmøødxoondá'agäp hajxy je'e. Pønjaty jøøby xuu'tsp, mmøødjø'øw mmøødxúudsäp hajxy je'ebä.

16 Tu'ugcopc tu'ugwiinmahñdy hajxy mnimiøødhidøøjät. Cab hajxy pøn mbéxät. Jootcujc hajxy mhídät, hoyyá møjtuuñg hajxy mga'a jagä møødá. Cab hajxy mänaa mniguiumayøøjät.

17 Coo häna'c hajxy xyhäyoowhíxät, cab hajxy myaghawiimbijtagátsät. Hoy hajxy mjäya'ayhádät, jaduhñä Dios hajxy jaduhñ xquiumáyät; jaduhñ mijtsä cu'ug waamb xquia'a nänómät. Pero xwyiingudsähgø'øwäbä cu'ug hajxy jaduhñ. 18 Coo mijtsä cu'ug xjia wi'i jiojcapxø'øwät coo hajxy jaduhñ mbahíxät nebiaty hajxy haxøøg jiatcø'øyän, cab hajxy jaduhñ mbahíxät. Pero coo hajxy waamb xquia'a nämá'awät, mänit hajxy hoy yajxón mmøødmädiá'agät. Cab hajxy pøn mmädsiphádät. 19 Mägu'ughajpædøjc, coo hajxy pøn xyhäyoowhíxät, cab hajxy myaghawiimbijtagátsät. Dios jaduhñ yaghawiimbídäp. Jaduhñ jim myiñ cujaay maa Diosmädia'aguiän coogä Dios jaduhñ miänaañ: "Høøch jaduhñ nyaghawiimbídäp." 20 Coo hajxy pøn xmiädsiphádät, cab hajxy mmädsiphajtägátsät. Jaduhñä Diosmädia'agy miäna'añ: "Pø yähó'cäbä häna'c ja'a miich hänäjty jaduhñ xmiädsiphajpä, myajcáyäp myaghú'ugäp jaduhñ. Pø tødsøøyyäp, mmó'owäbä nøø. Coo jaduhñ mgudiúnät, hoyhoyyá häna'c chähdiúnät, ja'a miich hänäjty jaduhñ xmiädsiphajpä." 21 Nägüeentä hajxy mhídät, cabä haxøøgpä hajxy myaghawiimbijtagátsät. Coo hajxy jaduhñ mjatcø'øwät, myajcähxø'øgäp hajxy jaduhñ coo mhaxøøgwiinmahñdy hajxy hänäjty tøø mbadu'ubøjcumbä. Pero coo häna'c hoy yajxón mmägápxät, ja'a mijts hänäjty xmiädsiphajpä, jaduhñ hajxy myajcähxø'øgät coo hawiinjemybiä wiinmahñdy hajxy hänäjty mmøødhajnä. Mänitä Dios jaduhñ xquiumáyät.

13

1 Tsog hajxy nägøxiä cudiuunäm nebiatiä cuduung hajxy xyhanémäm. Hix, Dios ja'a cuhdujt mœc mœød. Je'e ja'a cuhdujt yejp jadähooc. Pønä cuhdujt mœød, paady jaduhñ miœødä coo tœø mio'oyii ja'a Diósäm. 2 Pøn jaduhñ ca'a cudiunaamb nebiatiä cuduung jia hane'emiän, quiümädowaambby hajxy je'e. Hix, ja'a Dios ja'a cuduung pädaac coo yhané'emät. Jaduhñds je'e, pø cab hajxy jaduhñ mgudiuna'añ nebiatiä cuduung yhane'emiän, jaduhñ miäbaady coo Dios miädia'agy hajxy mga'a cudiunaanä. 3 Pønjaty hoy wädiyp, cabä cuduung hajxy chähgø'oy. Pero pønjaty hoy ca'a wädiyp, je'eds mäbœcypiä tsähgøøby. Coö hajxy hoy mwädítät, mänitä cuduung hajxy xquiumáyät. Cab hajxy jaduhñ xchaächtiünät. 4 Hix, ja'a cuduunghajxy, moonsähájtäp hajxy je'e ja'a Diósäm. Paady hajxy jaduhñ tiuñ, coo mijts hajxy jaduhñ xwiowhídät. Jaduhñä cuhdujt hajxy tœø mióoyyábä coo mijts hajxy xyajcumädówät coo mijts hänäjty tœø mgädieey. Paady hajxy jaduhñ mdsähgø'owät. 5 Naxy hajxy mdehm quiudiúnät nebiatiä cuduung hajxy xyhane'emiän, coo Dios hajxy jaduhñ xnä'ä yajcumädówät. Jaanä jaduhñduhmbä, coo hajxy hamdsoo mnajuø'oy coo jaduhñ yhahixø'oy coo hajxy hoy mwädítät, paady hajxy jaduhñ mgudiúnät waambatiä cuduung hajxy xyhane'emiän. Coö hajxy jaduhñ mga'a cudiúnät, cab hajxy jootcujc mhídät, je'eguiøxpä coo hajxy hänäjty mnajuø'oy hamdsoo coo hajxy hänäjty tœø mgädieey. 6 Jaanä jaduhñduhmbä, tsipcøxp hajxy mnähjuudiú'udät tijaty häna'c hajxy xyajnämaaby coo hajxy mnähjuudiú'udät. Hix, ja'a Dios ja'a cuhdujt jaduhñ yejc coo mijtsä häna'c jaduhñ xyagjúyät.

7 Hahixøøby jaduhñ coo cuduung hajxy mmäjýyät nebiaty hajxy xyajnäma'ay. Jaanä jaduhñ yhahixøøbiä coo cuduung hajxy mwiingudsähgø'owät, miøjjä miuutscä.

8 Naxiä mnuu'xy hajxy mdehm jiahmiédsät. Naxy hajxy mnichogøøjät nebiä tu'ugpuhya'aybän, nebiä tu'ugpuhdo'oxypän. Hix, pøn wiinghäna'c tsojp, hoy jaduhñ quiudiuñ nebiatiä Dios hajxy xyhanémäm. 9 Jaduhñä Diosmädia'agy miäna'añ: “Pø jim miich mdo'oxiøjc, cabä wiingpä mmøødhídät. Cab mmäyaghó'ogät. Cab mméedsät. Cabä mmädøjcä jie'e mhadsójcät.” Hoorä, coo wiinghäna'c mdsógät hamuumdu'joot, hoy jaduhñ mgudiúnät nébiøch naamnä tœø nmädia'aguiän. 10 Hix, pøn wiinghäna'c jaançh tsojp hamuumdu'joot, cab jaduhñ mänaa yhäyoowhixa'añ. Hoorä, coo wiinghäna'c mjaançh tsógät hamuumdu'joot, hoy ca'xy mgudiúnät nebiä Dios yhane'emiän.

11 Naxy hajxy jaduñ mdehm ñichogóójat. Hix, mnajuøøby hajxy jaduñ coo tøø jiecy mänaa hajxy tøø mmäbøquiän. Habáatnäp jaduñ coo Jesucristo hajxy min xyajpädø'ogáanäm, coo hajxy jim xyajnøcxáanäm tsajpootyp. Nägüeentä hajxy jaduñ mwädítät. Hix, cab hajxy nnajuøøyyäm mänaa Jesucristo yaa quiädaactägatsa'añ, coo hajxy jaduñ xñä'ä nähgädaacpéjtämät. Hix, coo jaduñ quiädaactägátsät, mänit hajxy xyajtøyhajtyegáanäm. 12 Habáatnäp jaduñ coo hajxy yaa ndsoonáanäm, coo hajxy jim nnøcxáanäm tsajpootyp. Tsøcxä ja'a haxøøgpä hajxy najtshixøøyyäm neby hajxy yaa tøø njäya'ayhájtäm, cahnä Dios hajxy hánajty nwiingudsähgøøyyäm. 13 Tøø Dios hajxy xyajnähdíjjäm coo hajxy homiänaajä njugyhájtämät neby je'e jiugyhatiän. Paadiä Diosmädia'agy hajxy hoy nbanøcxáanäm. Tsøcxä hajxy hoy wädíjtäm, ca'a jiaduñnä nebiä häna'c-hajxy hagogdstuum wädijpän. Cab hajxy mhaxøøghu'ug mhaxøøgjóø'xät. Cab hajxy comjaty mhú'ugät. Cab hajxy jim mnøcxät maa cuhhiñdo'oxiøjc-hajxiän. Tsøgä to'oxiøjc hajxy wiingudsähgøøyyäm. Hix, ja'a cu'ug hajxy xyhíjxäm neby hajxy njäya'ayhájtäm, pø hoy, pø caj. Cab hajxy haxøøg mnä'ägä jatcø'øwät. Cab hajxy pøn mmähänhádat, hoy hajxy jia mäyøøjä que mijts. Cab hajxy tii mmädsibø'øwät. 14 Ja'a Jesucristo hajxy nWiindsønhájtäm. Je'e hajxy xyhanéhäm. Jaanç tehñ yhoy je'e wyiinmahñdyhaty. Naxy hajxy jaduñ mdehm miøødhídat tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy. Jaduñnä mhaxøøgwiinmahñdy hajxy hoy mhøxhíxät. Jaduñ hajxy hoy mhäna'c-hádat.

14

1 Jii jäya'ayhajxy näje'e, cahnä Diosmädia'agy hajxy hoy yhabøcyñä, hoy hajxy tøø jia mäbøcy ja'a Jesucristocøxpä. Hahixøøby jaduñ coo hajxy mmägu'ughádat. Pero cab jaduñ yhahixø'øy coo mädia'agy hajxy mmøødyajyónät ja'a cuhdujtcøxpä. 2 Pønjetiä Diosmädia'agy hoy tøø yhabøcy, ñajuøøby hajxy je'eduhñ coo jaduñ yhawiinmatsä coo hotyi-ijä mgáyät. Pero pønjaty hoy tøø quia'a habøcy, cábac tyijy yhoyyä coo tsu'uçh ndsú'tsämät. Páadiäc tyijy quia'a hoyyä coo tsu'uçh ndsú'tsämät, yajnajuøøby jaduñ coo häna'c ja'a tsu'uçh hajxy hánajty tøø quiunuu'xy maa habojtsnaxy wyi-induumän. Jaduññäc tyijy miäbaady néjjiämä habojtsnaxy jaduñ mwiingudsähgøøbiän. 3 Hoorä, pø mdsu'chp miichä tsu'uçh, cab jaduñ mbéxät ja'a häna'cä tsu'uçh ca'a tsu'tspä. Jaanä jaduñduhmbä, pønä tsu'uçh ca'a tsu'tsp, cab jaduñ waamb ñámá'awät ja'a häna'cä tsu'uçh tsu'tspä cooc ty-ijy jaduñ quiädieey. Haa ca'a, ja'a Dios yhuung je'ebä.

⁴ Cabä cuhdujt jaduñ myiñ coo waamb mnämä'awät pønä Diosmädia'agy panøcxp. Haa ca'a, ja'a Dios ja'a mioonsä je'ebä. Jagooyä Dios cuhdujt jaduñ miøødä coo miänä'anät pø hoyyä mioonsä quiudiuiñ, pø caj. Hamdsoojä Dios jaduñ nämä'awät neby hoy wiädítät. Haa ca'a, ja'a Dios je'e hanehmb.

⁵ Näje'ejä jäya'ayhajxy miäna'añ coo poo'xxiøø jyijjä mädyii hajxy yhamajtsc-hádäp. Näje'e hajxy miänaambä coo Dios hajxy homiänaajä nwiingudsähgøøyyämät. Pero mijts, jaduñ hajxy mgudiünät nebiä Dios hajxy hamdsoo tøø xyajwiinjuø'oyän. ⁶ Hiç, pønjaty jaduñ mänaamb coogä poo'xxiøø jyijjä, nägüeentä hajxy jaduñ wiädity ja'a poo'xxiøøjooty. Jaduñä Dios hajxy wyiingudsähgø'øy. Jaanä jaduñduhmbä, pønjaty jaduñ mänaamb cooc jaduñ quia'a cädieeyä coo tsu'uçh ndsú'tsämät, hoy hänäjty tøø jia cunuuyyii maa habojsnaxy wyiinduumän, mioobiä Dios Dioscujú'uyäp jaduñ coo jaduñ yajcayii. Jaanä jaduñduhmbä, pøn jaduñ mänaamb cooc jaduñ quia'a hoyyä coo tsu'uçh ndsú'tsämät, jaanä jaduñä Dios Dioscujú'uyäp mioobiä coo jaduñ yajcayii.

⁷ Coo Diosmädia'agy hajxy nmäbøjcäm ja'a Jesucristocøxpä, paady hajxy xmioonsähájtäm. Paady jaduñ quia'a hahixø'øy coo hajxy njäya'ayhájtämät nebiä nhamdsoojoot hajxy chójcäm. Ni ja'a cuhdujt hajxy nga'a møødhájtäm coo hajxy hamdsoo nniyajnähdíjjämät mänaa hajxy nho'ogáañäm ndägoyyáañäm. ⁸ Ja'a Jesucristo hajxy xmioonsähájtäm mäduhñtiä hajxy yaa njugyhájtäm, hoy ñejpiä hajxy cu nja jajt cu nja habéjtäm. Y coo hajxy nho'c coo hajxy ndägóoyyämät, je'enä hajxy hänäjty xmioonsähadáañäm homiänaajä. ⁹ Coo ja'a Jesucristo hajxy xñähho'tútäm, mänit jadähooc jiuypiojtägajch. Jaduñ hajxy xquiu'ughájtäm, pønjaty jaduñ mäbøjp, møød hajxy tøø yhó'oguiäbä, møød hajxy jaac jujcypiä jaac tsuxpä. Jaanä jaduñ hajxy xyhanéhmbä.

¹⁰ Cabä mmägu'ughajpä hajxy hawiinmats mbéxät, hoyyä Diosmädia'agy hajxy hoy quia'a jagä habøcyñä. Cab hajxy pøn mnämä'awät cooc tyijy hajxy hoy quia'a cuduiñ, hoyyä wiingcuhdujt hajxy jia panøcxy. Hiç, coo Jesucristo yaa quiädaactägátsät, mänit hajxy nägøxiä jim nnaxø'øwáañäm ja'a Jesucristo wyiinduum tøyhajtyejpä. ¹¹ Jaduñ jim myiñ maa Diosmädia'aguiän:

Nägøxiøchä jäya'ayhajxy nøcxy xwyiinjinna'awa'añ.

Xwyiingudsähgø'øwáambøch hajxy jaduñ. Jaduhñhøch hajxy xquiapxpaadaambä coøch nidiuhñ nDioshaty. Tøyhajt jaduñ,

nõmä Dios miänaañ. ¹² Jaduhñ hajxy nyajnajuoõyyäm coo hajxy nägõxiä jim nõcxy ndøyhajtyegānām Dioswiinduum.

¹³ Cab hajxy tsõc niñānõõmānā cooc tyijy ja'a Diosmädia'agy hajxy hoy nga'a panõcxām. Pero jaduhñ tsõc cudiúunām nebiatiä mǎbõjpädõjc-hajxy quiudiuñān, jaduhñ hajxy waamb xquia'a nānõõmāmāt. Põñ jaduhñ mānaamb cooc tyijy quia'a hawiinmatsä coo tsu'uch ndsú'tsāmāt, pues, hahixõõby jaduhñ coo mga'a tsú'udsāt coo hānajty mmõõdhity. Hix, wehñdä miich jaduhñ xpiadsú'udsāt. Coo miich jaduhñ xjiaanč padsú'udsāt, cǎdiéeyāp je'eduhñ.

¹⁴ Cab jaduhñ quiädieeyä coo tsu'uch ndsú'tsāmāt, hoy hānajty tõõ jia cunuu'xyii maa haboijtsnaxy wyiinduumān. Nmõõdhõchä tøyhajt jaduhñ. Hix, tu'ugmädiä'agyhõchä Jesucristo nmõõdhity, ja'a nWiindsõñhājtbāmā. Pero jii jāya'ayhajxy näje'e miāna'añ cooc tyijy quia'a hoyyā coo tsu'uch ndsú'tsāmāt. Coo hajxy jaduhñ jiaanč tsú'udsāt, ja'a hajxy jaduhñ mānaambā, pues, cǎdiéeyāp hajxy jaduhñ.

¹⁵ Hoorä, coo miichä tsu'uch jaduhñ mdsú'udsāt, y coo jaaya'ay jaduhñ xpiahíxāt, ja'a jaduhñ mānaambā cooc tyijy quia'a hoyyā coogä tsu'uch mdsú'udsāt, myajcǎdiéeyāp miich je'eduhñ. Põ jaanč tøy mdsocy, cab jaduhñ myajcǎdiéeyāt, je'eguiõxpä coo Diosmädia'agy miäbõcy. Hix, ja'a Jesucristo jaaya'ay tõõ ñähho'tu'udy. Pero coo myajcǎdiéeyāt, wehñdä Jesucristo miädia'agy ñajtshixõõyyäxāt. ¹⁶ Y coo jaaya'ay jaduhñ myajcǎdiéeyāt, wehñdä miich myajnānõmāt. Y wehñdä jaaya'ay yajñānõõmbāt, ja'a Jesucristo miädia'agy tõõ ñajtshixõõyyäbā. Jaduhñds je'e, maas hoy hit jaduhñ coo tsu'uch mga'a nä'ägä tsú'udsāt, hoy jaduhñ mja najuõ'õy coo jaduhñ quia'a cǎdieeyä coo mdsú'udsāt. ¹⁷ Coo hajxy tõõ nmǎbõjcām ja'a Jesucristocõxpä, paadiä Dios hajxy xyhanéhñānā. Hix, cabä Dios waamb miāna'añ coo hajxy hotyijjā ngaayy nhúucām; ni jaduhñ quia'a mānaambā coo hajxy tii nga'a caayy nga'a húucāmāt. Coo Dios hajxy tõõ xpiädáacām hawa'adstuum, paady hajxy hoy njāya'ayhājtbām, paady hajxy jootcujc nnimiõõdhíjtām, paadiä Dioshespíritu hajxy xyajxoondáacām. ¹⁸ Hoorä, põñä Jesucristo miädia'agy jaduhñ cudiunānāp, cumayānāp je'e ja'a Diósām mõõdä cú'ugām. Tsõcxä hajxy jaduhñ cudiúunām nebiä mǎbõjpädõjc-hajxy quiudiuñān.

¹⁹ Mägu'ughajpädõjc, tsõgä hoybä hajxy tehngajnā hõxtáayyām, jaduhñ hajxy jootcujc nnimiõõdhíjtāmāt, jaduhñ hajxy hoy nnguiapxmõcpõjcāmāt, jaduhñä Jesucristo miädia'agy hajxy hoy ngudiúunāmāt hamuumdu'joot. ²⁰⁻²¹ Cab jaduhñ quiädieeyä coo hajxy hotyijjā ngaayy nhúucāmāt. Pero põ jii mǎbõjpädõjc-hajxy jaduhñ näje'e

miäna'añ cooc tyijy ja'a tsu'učh hajxy nga'a tsú'tsämät, cooc tyijy ja'a vino hajxy nga'a húcämät, pues, maas hoy jaduhñ coo mga'a tsú'udsät, coo mga'a hú'ugät. Hix, coo hajxy jaduhñ xyhíxät coo hänäjty jaduhñ mgay mhu'ugy, wehñdä hajxy jaduhñ xpiahíxät. Y coo hajxy jaduhñ xpiahíxät, cädiéeyäp hajxy jaduhñ. Jaduhñ quiähxó'ogät coo miich hänäjty tøø myajcädieey. Y cab jaduhñ yhooyä coo mähöjpädøjc myajcädiéeyät hoy ñä'a tiiguiøxpä. Hix, jia wi'i pianøcxáañäbä Jesucristo miädia'agy hajxy jaduhñ, y coo hajxy jaduhñ quiädiéeyät, cab hajxy jaduhñ hoy pianøcxät. ²² Hoy miich mja najuø'øy coo quia'a cädieeyä coo hotyijä mgay mhú'ugät, cab jaduhñ yhooyä coo wiinghäna'c mmøødyajtsibó'øwät. Ja'a Dios miich jaduhñ xyhijxp coo hoy mgudiüñ. Pøn jaduhñ najuøøby coo quiumayii ja'a Diósäm nebiä quiuhdujthaty, jootcujc je'eduhñ yhity. ²³ Pero pøn jaduhñ ca'a najuøøby pø yejpiä Dios cuhdujt jaduhñ coo tsu'učh ndsú'tsämät, pø caj, coo je'e jiaančh tsú'udsät, cädiéeyäp je'eduhñ, hoy hamdsoo jaduhñ jia mäna'añ cooc tyijy ja'a Dios tøø miäna'añ coo hajxy nga'a tsú'tsämät. Paady jaduhñ miäna'añ, wehñdä tsu'učh hänäjty tøø quiunuu'xyii maa habojsnaxiä wyiinduumän. Jaanä jaduhñduhmbä, hoy ñä'a tiiguiøxpä, pøn jaduhñ ca'a najuøøby pø tøø Dios cuhdujt yecy je'eguiøxpä, o pø caj, coo jaduhñ jiaančh jatcø'øwät, cädiéeyäp jaduhmbä.

15

¹⁻² Nnajuøøyyäm højts jaduhñ coo quia'a cädieeyä coo hajxy hotyijä ngaayy nhúcämät. Pero tsögä nmägu'ughajpädøjc ja'a Diosmädia'agy jaac yajmähöjcam, ja'a hajxy naamdägø'øy habøjpä, ja'a hajxy jaduhñ mänaambä cooc tyijy quia'a hawiinmatsä coogä tsu'učh ndsú'tsämät, coogä vino nhúcämät. Cabä nhamdsoo cuhdujthajtiä hajxy nyaghíjtämät; møødä Dioscuhdujt hajxy nyaghíjtämät. ³ Hix, mänaa Jesucristo yaa yhitiän hädaa yaabä naaxwiin, cabä yhamdsoo cuhdujt hänäjty yaghity. Ja'a Tieediä miädia'agy jaduhñ quiudiuunä, paady jaduhñ chaačhpøjcy. Jaduhñ jim myiñ cujaay maa Diosmädia'aguiän: “Pønjaty miich haxøøg xñänøømb, jaduhñ mäwiin miäbaady néjjiäm høøch xñänøømbän”, nömä Jesucristo ja'a Tieedy ñämaayy. ⁴ Ja'a højtscøxpä Dios ja'a miädia'agy jecy yajcujahyyä, jaduhñ hajxy hoy ngapxtáacämät. Jaduhñ højtsä tøyhajt nmøødhájtäm coo Dios yajtøjiada'añ neby jecy yajcujahyyän coo højts jim xyajnøcxáañäm maa wyiinduumän. Cooc hajxy jaduhñ nnajuøøyyäm coo hajxy jim nnøcxáañäm, paady hajxy hotyijä nmee'xtújcämät. Cab hajxy tsøc jootmayhíjtäm, hoy hajxy cøxypänejpiä cu nja jajt cu nja habéjtäm. ⁵ Ja'a Dios hajxy

jaduh_n xpiuhbéjtäm coo hajxy jaduh_n nmee'xtújcämät, coo hajxy jaduh_n nga'a jootmayhájtämät. Ween mijtsä Dios xpiuhbety coo hajxy jaduh_n mbahíxät nebiä Jesucristo hoy yhitiän. Jootcujc hajxy jaduh_n mnimiøødhidøøjtät tu'ugmädia'agy. ⁶ Jaduh_n hajxy tu'ugmädia'agy mhídät coo Dios hajxy mgapxpáadät møj jaančh. Ja'a Dios, ja'a Jesucristo Tieedy je'e. Ja'a Jesucristo hajxy nWiindsøn_nhájtäm.

⁷ Hoorä, nebiä Jesucristo hajxy xchójcäm, jaanä jaduh_n hajxy hamuumdu'joot nničhójcämbät. Coo cu'ug hajxy jaduh_n xyhíxämät coo hajxy hánajty nničhójcäm, jaduh_nä cu'ughajxy ñajuø'øwaambä coo Dios miøjjä jiaančhä. ⁸ Jéquiänä Dios jaduh_n miänaañ coogä yajnähwaats yajcuhwaatspä quíexa'añ maa judíoshajxiän. Ja'a judíos ja'a yhapä tieedy hajxy, je'eds hajxy jaduh_n jecy hawáanäxä, møødä Abraham, møødä Isaac, møødä Jacob. Coo Jesucristo yaa quíexä hädaa yaabä naaxwiin, hoyyä judíoshajxy piuhbedyii. Tøjiajt jaduh_n nebiä Dios jecy miänaañän coo yajnähwaats yajcuhwaatspä hánajty quíexa'añ. Hix, tømíadiaacpä Dios. Caj mänaa yhøhnda'agy. Tøyhajt jaduh_n. ⁹ Jaanä jaduh_nduhmbä, paadiä Jesucristo yaa quíexä, hoyyä jäya'ayhajxy piuhbéjtäbä, ja'a hajxy ca'a judíospä. Coo hajxy jaduh_n ñäxúu'tsäbä ja'a Diósäm, paadiä Dios hajxy møj jaančh quiapxpaady. Jaduh_n jim_n myiñ cujaay maa Diosmädia'aguiän:

Miich ngapxpaadaamby møj jaančh näguipxy møød hajxy ca'a judíospä.

Høyháamhøch miich nwiingudsähgø'øwa'añ, nømä Dios ñämaayyä. ¹⁰ Wiingtuumä Diosmädia'agy myíingumbä cujaay:

Mijts ca'a judíospä, xoonda'ag hajxy møødä Dios quiu'ughajxy näguipxy.

¹¹ Jaduh_n cujaay myíingumbä wiingtuum:

Mijts ca'a judíospä, weenä Dios hajxy møj jaančh mgapxpaady wiinduhmyhagajpt.

¹² Wiingtuumä Isaías jecy quiujáhguiumbä:

Ja'a Isaí yhapä yhoc, minaa_m je'e miähane'ema'añ.

Ja'a jäya'ayhajxy ca'a judíospä, je'eds hajxy jaduh_n hane'emáanäp.

Jaaya'ay hajxy jaduh_n jìøbhijxyp coo hajxy miñ yajnähwa'ads yajcuhwa'adsa'añii,

nømä Jesucristo jecy ñänøømä, møødä jäya'ayhajxy ca'a judíospä.

¹³ Hoorä mijts, coo Diosmädia'agy hajxy tøø mmäbøcy, weenä Dios hajxy hoyhoy xyajxoonda'agy, ween hajxy xyaghity jootcujc. Hix, tøø Dios hajxy xyhawáanäm coogä hoyhajtä weenhajt hajxy xmio'owáanäm ca'xy pedyii.

Hamuumdu'joot hajxy jaduñ mjøbhíxät. Xpiuhbédäbä Dioshespíritu hajxy jaduñ ja'a miäjaahaam.

14 Mägu'ughajpädøjc, nmøødhøchä tøyhajt jaduñ coo hajxy hamuumdu'joot mniçocy mnibia'häyoyii, møød coo hojioot hajxy mmøødä, møød coo Diosmädia'agy hajxy hoy mwiinjuø'oy, møød coo hajxy mjaty mägapx hane'em. 15-16 Nébiøch hädaa nocy cham̄ ngujaayän, hamøc hadsaach mijts tøø nmägapxy tøø nhane'emy. Nyagjahmiejchp mijts jaduñ jadähooc. Nmøødhøchä cuhdujt jaduñ cooch mijts nyagjahmiédsät. Hix, ja'a Diøshøch jaduñ tøø xtiuungmo'oy coochä miädia'agy nyajwá'xät ja'a Jesucristocøxpä jim̄ maa mijtsän, mäduhñtiä hajxy mga'a judiøshaty. Coo jäya'ayhajxy nämay miäbøgät hamuumdu'joot ja'a Dioshespíritu miäjaahaam, mänit hajxy quiumaya'añii ja'a Diósäm.

17 Jootcújc-høch jaduñ nnijwiø'oyii coochä nduung tøø yhoyø'oy, ja'a Diøshøch tøø xmió'oyäbä. Ja'a Jesucristøch jaduñ xpiuhbejp, páadyhøch nduung tøø yhoyø'oy. 18 Jayóoyyøch cham̄ nmädia'aga'añ nebiätyhøchä Jesucristo xpiuhbejty mänäbøchä jäya'ay ja'a Diosmädia'agy nyajmábøquiän, ja'a hajxy ca'a judiøspä. Cábøch nmädia'aga'añ nebiatiä wiinghäna'c-hajxy tøø tiuñ. Mädia'agyháamhøchä jaaya'ay nyajmábøjcy, møød coochä hoy-yagjuøøñäbä hänäjty nyajcähxø'ogy. 19 Ja'a Dios, ja'a miäjaahaamä hijxtahnd tøø yajcähxø'ogy hoy-yagjuøøñä. Ja'a yhEspírituhaamä jäya'ay tøø yajmábøcy. Wiinduhmyhagájpthøchä Diosmädia'agy hoy nyajwa'xy ja'a Jesucristocøxpä, coo jaaya'ay hajxy hoy xñähho'túutäm. Jímhøch ndägøøyy wädijpä Jerusalén. Jäguémhøch hoy nwädity. Høxtä jímhøch hoy nwädity maa naax xiøhatiän Iliria. 20 Jayóoyyøch jim̄ tøø nwädity majatiä Jesucristo hänäjty tøø quia'a mädoyhadyijän. Jadúhñhøch nnä'ägä wädityhaty. Hix, cábøchä Dios xtiuungmooy cooch nwädität maa wiinghäna'cä Diosmädia'agy hänäjty tøø yajwa'xiän. 21 Pønjatiä Diosmädia'agy tøø quia'a mädoy, je'eçh tøø nyajwiingapxø'oy. Jaduñ jim̄ myiñ cujaay jaaya'aguiøxpä maa Diosmädia'aguiän, ja'a hänäjty cahnä miädoybä:

Pønjaty ca'a mädoobnä coo Dios ja'a yajnähwaatspä tøø quixy, je'edshajxy jaduñ mädoyhadaamb.

Ja'a jäya'ayä Diosmädia'agy hajxy hijty ca'a mädoobnä, jaduñ hajxy yajmøødmädia'aga'añii coo hajxy ñäxuuchii ja'a Diósäm.

22 Tøøch jim̄ mayhooc nja nøcxa'añ maa mijtsän jim̄ Roma. Pero cábøch hijty xñäbaadøøyyä cooch jim̄ nnøcxät. Hix, ja'a Diosmädiá'agyhøch hijty nyajwa'xyp

wiinduhmyhagajpt. ²³ Pero tøøch nwädiypädøøñä wiinduhmyhagajpt. Mobädájpnoch jim̄ nnøcxaañnä maa mijtsän. Tøø jaduhñ majiomøjt yhiñä cooch jim̄ tøø nja wi'i ñøcxa'añ maa mijtsän. ²⁴ Cooch mæbøcy hänäjty jim̄ nnøcxa'añ España, mänítøch mæbøcy jim̄ ndu'unaxó'owät maa mijtsän. Jootcújc-høch jaduhñ nniwio'owóøjät cooch mijts jaduhñ nguhixät. Mänítøch njaac tu'uyó'oyät cooch hänäjty jim̄ nnøcxa'añ España. Mänítäts mijts hii xpuihbédät. ²⁵⁻²⁶ Pero cab jaduhñ choj näbaadø'owa'añ cooch jim̄ nnøcxät maa mijtsän. Hix, Jerusalénhøch jayøjp nnøcxa'añ. Xädó'øñhøch jim̄ nøcxy nyega'añ. Ja'a häyoobädójc-høch nøcxy nmo'owa'añ, ja'a hajxy mæbøjpä. Ja'a mæbøjpädøjc-hajxy jim̄ tsänaabiä Macedonia møød jim̄ Acaya, jaaya'ayä xädø'øñ hajxy yajmujc. Høøchä xädø'øñ hajxy xyajmäguexaamb cooch hänäjty jim̄ nnøcxa'añ Jerusalén. ²⁷ Hamdsoojoot hajxy yajmujcy, ca'a yhøøchä nnämaayy coo hajxy yajmügät. Hawiinmats jaduhñ coo mæbøjpädøjc-hajxy piuhbedøøjät, ja'a hajxy jim̄ tsänaabiä Jerusalén. Hix, judíoshajp hajxy je'e. Jaaya'ayä Diosmädia'agy hajxy jim̄ mæbøjtsohn Jerusalén mänaabä Diosmädia'agy tiägø'øyän wädiypä ja'a Jesucristocøxpä. Mänitä jäya'ayhajxy høøxhaam jiaac mädoyhajty, ja'a hajxy ca'a judíospä. Miæbøjc hajxy je'ebä. Paady jaduhñ yhawiinmatsä coo ja'a judíoshajxy piuhbedøøjät ja'a jäya'ayháxiäm, ja'a hajxy ca'a judíospä. ²⁸ Hoorä, coochä xädø'øñ hänäjty jim̄ hoy tøø nyecy Jerusalén, mänítøch mæbøcy jim̄ nnøcxa'añ España. Mänítøch jim̄ ndu'unaxó'owät maa mijtsän jim̄ Roma. ²⁹ Y cooch jim̄ nmédsät maa mijtsän, nägø'ø nädécypiøchä Jesucristo xpuihbeda'añ cooch mijtsä Diosmädia'agy nyajnáhixó'owät, jaduhñ hajxy tu'ugmucy nhíjtämät jootcujc. Nmøødhøchä tøyhajt jaduhñ.

³⁰ Mägu'ughajpädøjc, tu'ugmädia'aguiä Jesucristo hajxy nmøødhíjtämbä, ja'a hajxy nWiindsønähíjtäm. Ja'a Dioshespíritu hajxy xyajniçhójcäm. Huuc tunä mayhajt hajxy maäch høøçhcøxpän. Tsøgå Dios hajxy hamuumdu'joot mänuu'xtáacäm maäch høøçhcøxpän ³¹ coochä Dios jim̄ xñäwá'anät Judeanaaxooty maa jäya'ayhajxy ca'a mæbøjpän. Jaduhñä Dios hajxy nmänuu'xtáacämbät coochä mæbøjpädøjc-hajxy jim̄ jootcujc xtiøjmó'owät jim̄ Jerusalén cooch jim̄ nmédsät xädø'øñyejpä. ³² Y coo Dios jaduhñ miäná'anät, mänítøch jim̄ nwiimbídat, mänítøch jim̄ jootcujc nnøcxät maa mijtsän. Jootcújc-høch jaduhñ jim̄ nbóo'xät. Hamiñ haxøpy hajxy mänit nniijootcapxmøcpójcämät. ³³ Xmióoyämä Dios ja'a hoyhajtä weenhajt hajxy. Wéenäts mijts nägøxiä xpuihbety.

16

¹ Jímhøchä nmägu'ughajpä tu'ug chäna'ay maa cajpt xiøhatiän Cencrea. Febe xiøhaty. Diosmädia'agymiäbøjp je'ebä. To'oxiøjc je'eduhñ. Mäbuhbejp jaduhñ maa tsajtøjcän. ² Coø Febe jim miédsät maa mijtsän, naxy hajxy jootcujc mdehm miägu'ugpógät ja'a Jesucristocøxpä. Hawiinmats coø hajxy jaduhñ mmägu'ugpógät pønhatiä Diosmädia'agy mäbøjp. Mmó'owäbä Febe hajxy jaduhñ tijaty yajmaajiajpy. Hix, náxyhøch jaduhñ xpiuhbety. Nämay hajxy jaduhñ tøø piuhbedyü.

³ Nyajpóo'xypøchä Prisca møødä Aquila. Tøøch hajxy jaduhñ xmiøødtuñ ja'a Jesucristocøxpä. ⁴ Tøøch hajxy jaduhñ jim xñäwa'añ mäjahñdium. Páadyhøchä Dioscujú'uyäp nmo'oy. Jaduhñä mäbøjpädøjcä Dioscujú'uyäp hajxy yejpä, ja'a hajxy ca'a judiøspä, wiinduhmyhagajpt. ⁵ Møødhøchä jäya'ay jaduhñ nyajpoo'xpä, pønhaty jaduhñ hamugøøby Dioswiingudsähgøøbiä maa Prisca tiøjc-hajxiän. Møødhøchä Epeneto nyajpoo'xpä. Jaanç tehñ yhöyhøch je'eduhñ xmiägu'ughaty. Jaayá'ayäts jim mäbøjtsohn ja'a Jesucristocøxpä maa naax jaduhñ xiøhatiän Asia. ⁶ Nyajpóo'xypøchä Mariabä. Jaanç tehñ yhoy jim tiuñ maa mijtsän. ⁷ Nyajpóo'xypøchä Andrónico møødä Junias. Høøch nmägunaaxhajxy je'e. Näguipxyhøch hajxy hijty xmiøødtsumyçhäna'ay. Hoy piønä jaduhñ ñajuø'øy coø hajxy Dyiosquexiä. Paady hajxy jaduhñ quiejxä, coø Diosmädia'agy hajxy jaduhñ yajwá'xät. Jayøjp hajxy miäbøjcy ja'a Jesucristocøxpä. Høøch høxhaam njaac mäbøjc.

⁸ Nyajpóo'xypøchä Ampliato. Hóyhøch je'e xmiøødnijootpaadyü ja'a Jesucristocøxpä, ja'a hajxy nWiindsønñájtäm. ⁹ Nyajpóo'xypøchä Urbano. Näguipxy hajxy je'e xmiøødtuñäm ja'a Jesucristocøxpä. Nyajpóo'xypøchä Estaquis. Hóyhøch je'eduhñ xmiägu'ughaty. ¹⁰ Nyajpóo'xypøchä Apeles. Tøø jiaanç tehñ miee'xtucy ja'a Jesucristocøxpä. Nyajpóo'xypøch pønhaty jaduhñ jim tsänaaby maa Aristóbulo tiøjcän, ja'a hajxy mäbøjpä. ¹¹ Nyajpóo'xypøchä Herodiön. Høøch nmägunaax je'ebä. Nyajpóo'xypøch pønhaty jaduhñ jim tsänaaby maa Narciso tiøjcän, ja'a hajxy mäbøjpä. ¹² Nyajpóo'xypøchä Trifena møødä Trifosa. Tuumb hajxy jaduhñ ja'a Jesucristocøxpä, ja'a hajxy nWiindsønñájtämbä. Nyajpóo'xypøchä Pérsida. Jaanç tehñ chójcäp je'e. Hoy jiaanç tehñ tiuumbä maa Jesucristocøxpän. ¹³ Nyajpóo'xypøchä Rufo møødä tiaj. Jaanç tehñ yhöyyä Rufo ja'a Jesucristo miädia'agy pianøcxä. Jaduhñhøchä tiaj njuøøyyä nébiøch nhamdsoo tajjän. ¹⁴ Nyajpóo'xypøchä Asíncrito, møødä Flegonte,

møødä Hermas, møødä Patrobas, møødä Hermes, møødä mæbøjpädøjc jaac jim̄bä. ¹⁵ Nyajpoo'xypøčhä Filólogo, møødä Julia, møødä Nereo møødä piuhdo'oxy, møødä Olimpás, møødä Diosmädia'agymiäbøjpähajxy jaac jim̄bä.

¹⁶ Xi'ig xon hajxy mniyajpoo'xóøjät ja'a Jesucristocøxpä. Xyajpoo'xp mijtspä, ja'a hajxy mæbøjpä ja'a Jesucristocøxpä wiinduhmyhagajpt.

¹⁷ Mägu'ughajpädøjc, jii jäya'ayhajxy näje'e wiädity, wiing hajxy yajnähiçø'øy; cab hajxy yajnähiçø'øy nej mijts tøø mhabøquiän ja'a Jesucristocøxpä. Cabä jioot hajxy xyajmädsocy coo mijts tu'ugmädia'agy mhídät maa Diosmädia'agyquiøxpän. Jaduhñ hajxy yajnähiçø'øy coo wiingmädia'agy hajxy mbadu'ubógät. Naçxy hajxy mdehm ñigwieendähadøøjät maa jaaya'ayhajxy jaduhmbän. Cab hajxy jim̄ mnøcxó'øwät maa jaaya'ayhajxy jaduhmbän. ¹⁸ Hiç, cabä Diosmädia'agy hajxy yajnähiçø'øy ja'a Jesucristocøxpä. Jaduhñ hajxy yajnähiçø'øy nebiä cu'ughajxy jia mädoŵa'añän. Paady hajxy jaduhñ yajnähiçø'øy, yajmäjuyaamb hajxy jaduhñ; jaduhñ hajxy hoy jiatcø'øwa'añ nebiä jioot hajxy choquiän. Hoy yajxon hajxy jia capxy jia mädia'agy. Pero xjia wi'i yajtägoyyaamb mijts jaduhñ. ¹⁹ Hopiønä tøø miädoyhaty coo mijtsä Diosmädia'agy hamuumdu'joot mmæbøcy ja'a Jesucristocøxpä; páadyhöch jootcuyc mnijiäwø'øyii ja'a mijtscøxpä. Jaduhñ mijts nyajmädsocy coo hajxy mniyajcopcø'øwøøjät, jaduhñ hajxy hoy mwädítät, jaduhñ hajxy haxøøg mga'a jäya'ayhädät. ²⁰ Ja'a Dios hajxy xyaghidaamb jootcuyc. Coø hajxy mga'a mõjpädá'agät waambatiä høhñdaacpä hajxy xjia wi'i yajnähiçø'øwa'añ, jaduhñä Dios ja'a mõjcu'ugong quia'a yajmäjädá'agät. Y cabä mõjcu'ugong hajxy nej xtiüunnät. Ween mijtsä Jesucristo ja'a hoyhajtä weenhajt tehngajnä xmio'oy, ja'a hajxy nWiindsønhájtämbä.

²¹ Xyajpoo'xp mijtsä Timoteo. Høøch jaduhñ xmioødtuumb. Jaanä xyajpoo'xp mijts jaduhñ ja'a Lúciobä, møødä Jasón, møødä Sosípater. Haagä høøch nmägunaaxhajxy je'e.

²² Høøch Tercio, høøch hädaa nocy ngujahby. Jaanä høøch mijts nyajpoo'xpä ja'a Jesucristocøxpä.

²³ Xyajpoo'xp mijtsä Gayo. Yaaçh jaduhñ nhity ja'a Gayo tiøgooty. Yejpiä tiøjc jaduhñ coo mæbøjpädøjc-hajxy yaa yhamugó'øwät Dioswiingudsähgøøbiä. Xyajpoo'xp mijtsä Erasto. Jim̄ je'e tiuñ hagujc. Xädø'øñgieendähajp jim̄. Møødä hermano Cuarto hajxy xyajpoo'xpä.

²⁴ Ween mijtsä Jesucristo ja'a hoyhajtä weenhajt xmio'oy nägøxiä. Amén.

²⁵ Hoorä, tsögä Dios hajxy mõj jaanč capxpáatäm. Jaaya'ay mijts hamuumdu'joot xjiaac yajmábógäp ja'a Jesucristocøxpä. Jadúhñhøch nnä'ägä yajnáhixø'øhyaty coo Dios ja'a Jesucristo quiejxy. Jaduhnä Jesucristo hajxy hoy xyajnáhwáatsäm nágøxiä, møødä judíoshajxy, náguipxy møødä ca'a judíoshajxypä. Tøyhajt jaduhñ. Jéquiänä Dios jaduhñ wyiinmaayy, pero cab jaduhñ choj yajtøjiajty. Paady hajxy nga'a tsoj wiinjuóøyyäm. ²⁶ Pero jim jaduhñ myiñ cujaay maa Diosquexyhajxy jecy quiujahyyän. Jim jaduhñ cøxiä quiapxtøy. Naamnä hajxy jaduhñ tøø nwiinjuóøyyäm. Paadiä Dios jaduhñ yhanehmñä coo mädia'agy ja'a Jesucristocøxpä wiá'xät wiinduhmyhagajpt, jaduhñä jäya'ayhajxy nágøxiä miábógät, jaduhñ hajxy quiudiúumbät. Homiänaajä Dios yhity.

²⁷ Jagooyyä Dios tøø wyiinmay coo hajxy xyajnáhwáatsäm, coo hoyhajtä weenhajt hajxy xmióoyyäm. Ja'a Jesucristocøxpä Dios mõj jaanč quiapxpaadyii cøjxta'axiøø. Amén.

1 Corintios

1-2 Høøch Pablo hädaa nocy cham njahby. Dióshøch xwyi-
inguejx coöchä Jesucristo xquiuguexyhadät. Mijts hädaa
nocy cham nyajnjahby, pønjaty ja'a Diosmädia'agy mäbøjp
maa ja'a cajpt jaduñ xiøhatiän Corinto. Dios ja'a Jesucristo
jaduñ quejx coo hajxy hoy xñähho'túutäm, pønjaty ja'a Je-
sucristo miädia'agy mäbøjcäp wiinduhmyhagajpt. Jaaya'ay
hajxy nWiindsønhajtäm. Dios hajxy xyajnähdijäm coo ja'a
Jesucristo hajxy xñähho'túutämät. Ja'a hermano Sóstenes,
xyajpoo'xp mijts je'ebä. ³Weenä Dios hoyhajt weenhajt hajxy
xmio'oy møødä Jesucristo. Ja'a Dios hajxy nDeedyhajtäm.

⁴ Homiänájøch ja'a Dios nnäma'ay Dioscujú'uyäp
je'eguiøxpä coo Dios mayhajt tiuñ maa mijtsøxpän.
Paadiä Dios mayhajt jaduñ tiuñ, coo Jesucristo hajxy
tu'ugmädia'agy mmøødhity. ⁵ Coo hajxy jaduñ mmøødhity,
paadiä Dios hajxy tøø xpiuhbety møj may, jaduñ hajxy
hoy mgápxät, jaduñ hajxy hoy mwiinjuó'øwät cøxiä.
⁶ Coo højts mijts ja'a mädia'agy tøø nyajwiingapxø'oy coo
Jesucristo hajxy xñähho'túutäm, paadiä Diosmädia'agy
hajxy hamuumdu'joot mmäbøjnä. ⁷ Coo hajxy jaduñ
mmäbøjnä hamuumdu'joot, paadiä Dios mäjaa hajxy
xjiaanç tehñ mio'oy coo hajxy mgudiuñ waambaty
hajxy xyhane'emy. Mjøbhijxyp mhajuøøbiä Jesucristo hajxy
jaduñ coo quiädaactägatsa'añ. ⁸ Dios hajxy xpiuhbedaamb
coo miädia'agy hajxy hoy mgudiüünät. Paady mijts Dios
hänajty xpiäda'aga'añ hawa'adstuum coo ja'a Jesucristo ja'a
haxøøgjäya'ay hänajty yajcumädowaannä. ⁹ Tøyhajt ja'a Dios
miädia'agy jaduñ. Cabä Dios mänaa yhøhnda'agy. Jaaya'ay
hajxy tøø xyajnähdijy coo yHuung hajxy mmøødhijtät
tu'ugmädia'agy. Ja'a Jesucristo je'e.

¹⁰ Hermanodøjc, ja'a Jesucristo miädiä'agyhøch mijts
cham nyajmøødcapx nyajmøødmädiaactägatsaamby coo hajxy
tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy mhídät maa tsajtøjcän. Cab hajxy
tii myajtsibø'øwät. ¹¹ Páadyhøch jaduñ nmäna'añ, tøøchä
hermanohajxy xyajmädoxyhaty coog hajxy mnimiädsibø'øyii.
Jim hajxy choon maa Cloé tiøjcän. ¹² Wiingátiägä mädia'agy
hajxy mbanøcxy. Näje'e hajxy miäna'añ cóogøch høøch
nmädia'agy hajxy xpianøcxä. Näje'e hajxy miänaambä
coogä Apolos miädia'agy hajxy pianøcxä. Näje'e hajxy
miänaambä coogä Pedro miädia'agy hajxy pianøcxä. Y
näje'e hajxy miänáangombä coogä Jesucristo miädia'agy
hajxy pianøcxä. ¹³ Pero cabä Jesucristo miädia'agy hajxy
madiu'u xyajnähixøøyyäm. Hix, jaaya'ay mijts jaduñ

xñähho'tuut cruzcøxp, ca'a yhøøch mijts nnähho'tuut. Paady hajxy mnäbejty coo Jesucristo miädia'agy hajxy mbanøcxä, ca'a jie'eguiøxpä cooçh høøch nmädia'agy hajxy xpianøcxä. 14-15 Jagóoyyøch ja'a craa Crispo nyajnäbejty maa mijtsän møødä craa Gayo. Cábøchä wiinghäna'c jim nnä'ä yajnäbejty. Cab hajxy jaduñ mmäná'anät cooc xtyijy nyajnäbejty. Páadyhøchä Dios jaduñ nnäma'ay Dioscujú'uyäp. 16 (Jexioo, chamçh njahmiejtstáacombä cooçhä Estéfanashajxy nyajnäbejpä, møødä yhuung møødä tio'oxy. Cab ndijy wiinghäna'c njaac yajnäbejty.) 17 Ca'a jiäya'ay-yajnäbéjpoçh Jesucristo xquiejxy. Diosmädia'agy-yajwá'xpøch xquiejxy coo hajxy xñähho'túutäm cruzcøxp. Cooçh jaduñ nwädity Diosmädia'agy-yajwa'xpä, howyiinjuøñøch hänäjty ngapxy nmädia'agy. Páadyhøch jaduñ ngapxy nmädia'agy howyiinjuøñä, chójpiøch njoot jaduñ coo hajxy hoy mwiinjuø'øwät ja'a Jesucristocøxpä. Cábøch njoot chocy cooçh nmädia'agy hajxy xquiumáayyät je'eguiøxpä cóogøch tyijy yajxón ngapxy nmädia'agy.

18 Nmäbójcäm ja'a mädia'agy hajxy jaduñ coo Jesucristo hajxy xñähho'túutäm cruzcøxp. Pønjaty häda'agaamb møjcu'uhaam, coo hajxy miädoy coo Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm cruzcøxp, ñäxiicypy hajxy jaduñ je'eguiøxpä cooc tyijy jagooyyä cädieyhäna'c-hajxy yagho'ogyii cruzcøxp. 19 Jaduñ jim myiñ cujaay maa Diosmädia'aguiän:

Ja'a häna'c-hajxy cuwiinmahñdypä, ja'a tyijy hajxy howyiinmahñdymøødpä, cábøchä wyiinmahñdyhajxy nyajtsoobaadaañä,

nømä Dios miänaañ. 20 Hoorä, yajcähxø'piä Dios coo jäya'ay wyiinmahñdyhajxy quia'a tsoobaadaañ, ja'a hajxy niñänøømäbä cuwiinmahñdy, ja'a tyijy hajxy howyiinmahñdymøødpä. Ñäxiicypiä Dios jaduñ. 21 Jaançh tehñ quiuwiinmahñdiä Dios tu'uquiä. Je'e jaduñ mänaañ coo højts ja'a miädia'agy nyajwá'xämät coo Jesucristo hajxy xñähho'túutäm. Pønjaty jaduñ mäbøjp, Dios jaduñ wiinmahñdyhajt coo hajxy jaduñ yajnähwa'adsøøjät ja'a piojpä quiädieyhajxy, hoyyä jäya'ayhajxy näje'e jia näxi'igy. Ca'a yhøjts nhamdsoo wiinmahñdyhaam ja'a Dios ja'a miädia'agy hajxy xyajwiinjuøyyäm. Jaduñä Dios miänaañ.

22 Ja'a judíoshajxy, coogä hoy-yagjuøñäbä hajxy yhíxät, mänítac tyijy hajxy jaduñ miäbøga'añ. Y ja'a griegohajxy, mänítac tyijy hajxy jaduñ miäbøga'añ coogä jäya'ay miädia'agy hajxy miädóowät, ja'a hajxy niñänøømäbä cuwiinmahñdy, ja'a tyijy hajxy howyiinmahñdymøødpä. 23 Pero højtshájtäm, jaduñ højts nmädiácäm coo Jesucristo hajxy xñähho'túutäm cruzcøxp. Cabä judíoshajxy jaduñ miäböcy.

Cab hajxy jaduhñ miäna'añ cooc tyijy Jesucristo quia'a Dioshuungä. Hix, nõm hajxy miäna'añ cooc tyijy ja'a Dioshuung quia'a ho'oga'añ cruzcøxp. Hoorä, ja'a jäya'ayhajxy ca'a judíospä, ni je'e hajxy quia'a mäbøjpä. Hoñäxiicnä Diosmädia'agy hajxy miädooy. ²⁴ Pero coo Dios hajxy tøø xwyiimbíiwäm, paady hajxy nmäbøjcäm coo Jesucristo hajxy xñäho'túutäm, hoy hajxy nja judíosäm. Cooc hajxy jaduhñ xñäho'túutäm, jaduhñä Dios yajcähxø'cy coo mäjaa miøødä, coo quiuwiinmahñdiä. ²⁵ Cooc Dios ja'a yHuung ñähdujcy coo yagho'ogøøjät, paadiä jäya'ayhajxy näje'e miäna'añ cooc tyijy Dios quia'a cuwiinmahñdiä, cooc tyijy mäjaa quia'a møødä. Cabä Diosmädia'agy hajxy miäbøcy, paady hajxy jaduhñ miäna'añ. Hoyyä Dios ja'a wiinmahñdy häxøpy weeñtiä jia møødä, ni jaduhñä jäya'ay wyiinmahñdyhajxy häxøpy quia'a najtspaadøøyyä. Jaaná jaduhñduhmbä, hoyyä Dios ja'a mäjaa häxøpy weeñtiä jia møødä, ni jaduhñä jäya'ay miäjaahajxy häxøpy quia'a najtspaadøøyyä.

²⁶ Hermanodøjc, huuc mäadow hajxy, mänaa mijts Dios xwyiimbiiyyän, cab hajxy hänäjty nämay mhøxpøquiä, näje'eyyäm; cab hajxy hänäjty nämay mmäyøøjä, näje'eyyäm; cabä møjcuhdujt hajxy hänäjty nämay mmøødä, näje'eyyäm. ²⁷⁻²⁸ Nmäbøjcäm ja'a Diosmädia'agy hajxy. Xpiéjxäm jäya'ay hajxy hijty coo hajxy hijty nga'a høxpøquiäm, coo hajxy hijty nga'a mäyøøjäm, coo møjcuhdujt hajxy hijty nga'a møødhajtäm. Xxiøøghajtäm ja'a jäya'ay hajxy hijty jaduhñ. Pero coo Dios hajxy xwyiimbíiwäm, jaduhñä Dios ja'a jäya'ay yajtsähdiuundägajch, ja'a hajxy hijty xpiéjxämbä. Jaduhñä Dios yajcähxø'cy coo hajxy hänäjty tøyhajt quia'a høxpøquiä, coo hajxy hänäjty tøyhajt quia'a mäyøøjä, coo møjcuhdujt hajxy hänäjty tøyhajt quia'a møødä. ²⁹ Hix, cab jaduhñ pøn jim ñiguiumayáañänä Dioswiinduum. ³⁰ Dios hajxy jaduhñ xpiädäacäm tu'ugmädia'agy møødä Jesucristo. Jaduhñä Dios yajcähxø'cy coo quiuwiinmahñdiä coo Jesucristo yaa quiejxy hädaa yaabä naaxwiin, coo hajxy hoy xñäho'túutäm. Jaduhñ hajxy xyajnähwäatsäm ja'a nbojpa ngädieeyhajtäm. Jaduhñ hajxy xpiädäacäm hawa'adstuum. ³¹ Jaduhñä Diosmädia'agy miäna'añ: “Cab hajxy hamdsoo nniguiumäayyämät. Tsögä Dios hajxy møj jaançh päädäacäm.”

2

¹ Hermanodøjc, mänáajøch mijts nnähooçhooñän, mänáajøch mijts ja'a Diosmädia'agy nyajwiingapxøøçhooñän, cab mijts yajxón nmøødmädiaacy. ² Cooçh hänäjty jim nnøcxa'añ maa mijtsän, tøøch hänäjty nwiinmahñdyhaty coo Jesucristo hajxy hänäjty nyajmøødmädia'aga'añ, coo

hajxy hānajtj je'e tøø xñāhho'túutām cruzcøxp. Cábøch wiingmädia'agy hānajtj nmädia'aga'añ. ³ Nnajuøøbiøch hānajtj cooçh hānajtj hoy nga'a capxa'añ ja'a nhamdsoo copc-háamhøch. Høxtä tsähgøøbiøch hānajtj; høxtä tsäyúubiøch hānajtj. ⁴ Hóyhøch hānajtj yajxon nga'a jagä mädia'agy, xpiuhbéjþøch ja'a Dioshespíritu hānajtj ja'a miäjaahaam neby hajxy jaduhñ ca'xy mwiinjuø'owät. ⁵ Hix, chojpiä Dios ja'a jioot jaduhñ coo miädia'agy hajxy mmäbøjcät. Ja'a miäjaahaamä Dios hajxy xyajmäbøcy, ca'a quiuwiinmahñdyhána'c hajxy jaduhñ xyajmäbøjp.

⁶⁻⁷ Ja'a häna'c-hajxy cuwiinmahñdypä hädaa yaabä naaxwiimbä, cábøch hajxy jaduhñ xñänømy cooçh nguwiinmahñdiä. Jadúhñhøch häna'c-hajxy xñänømbä cooçh nga'a cuwiinmahñdiä, ja'a møjcuhdujtmøødpähajxy ja'a hädaa yaabä naaxwiimbä, ja'a Diosmädia'agy hajxy ca'a mäbøjpä. Mänitä miäjaahajxy piøgáanäxä møødä wyiinmahñdyhajxy coo hädaa yaabä naaxwiimbä hānajtj quiuhdägoyya'añ. Pønjetiä Diosmädia'agy ca'xy cudiuumb, ñajuøøby hajxy jaduhñ coo Dios tøyhajt quiuwiinmahñdiä. Paady hajxy jaduhñ ñajuø'øy cooçh jaduhñ tøø nyajmøødmädia'agy coo Jesucristo hajxy tøø xñāhho'túutām, møød coo hajxy jimñ nnøcxáanām Dioswiinduum. Jequiän ja'a Dios jaduhñ wyiinmaayy. Cahnä naaxwiimbä hānajtj yhawijy tiøø'xta'agy. Cabä Dios ja'a wyiinmahñdy choj yajwiingähxø'cy. Cahnä hajxy xyajwiinjuøøyyäm høxtä jada'anäbaadyñä. ⁸ Pero cabä møjcuhdujtmøødpähajxy jaduhñ wyiinjuø'owa'añ. Coo hajxy cu wyiinjuøøyy, cabä Jesucristo hajxy cu miøjpahbejty cruzcøxp. Piädaac ja'a Dios ja'a yHuung jaduhñ coo yaa wyiingudsähgø'owøøjät hädaa yaabä naaxwiin. ⁹ Jaduhñä Diosmädia'agy miäna'añ:

Ni pøn quia'a hixyñä, ni quia'a mädoynä,

ni quia'a wiinmayñä nebiatiä Dios hoyhajt weenhajt mio'owa'añ pøn jaduhñ chojpy.

¹⁰ Ja'a højtshajtäm, tøø Dios hajxy xyajwiinjuøøyyäm ja'a yhEspírituhaam nebiaty jaduhñ wyiinmahñdyhajty. Yhøxtabiä yhEspíritu jaduhñ neby hajxy hoy xyajwiinjuøøyyämät.

¹¹ Cabä wiinghäna'c jaduhñ xñajuøøyyät nebiaty hānajtj mwiinmay. Jagooyyä miich mhamdsoo juøhñdy jaduhñ ñajuø'owät. Jaanä jaduhñä Diospä, cab jaduhñ pøn ñajuøøbiä nebiatiä Dios wyiinmay. Jagooyyä Dios yhamdsoo Espíritu jaduhñ ñajuø'øy. ¹² Tøø Dios ja'a yhEspíritu hajxy xmiøoyyäm coo højts ja'a miädia'agy jaduhñ nmäbøjcäm. Ja'a yaabä juøhñdy, cab jaduhñ miäbaady nebiä Dios ja'a yhEspíritän. Paady hajxy jaduhñ xmiøoyyäm, jaduhñ

hajxy xyajnajuoöyyäm coo hoyhajt weenhajt hajxy xñä'ä móooyäm. ¹³ Jaduhñä jäya'ay hajxy nhawaandägäjsäm coo hajxy jaduhñ xñä'ä móooyäm. Jaduhñ hajxy nhawáañäm nebiatiä Dioshespíritu hajxy xyajwiinjuóöyyäm. Jaduhñ hajxy nyajwiinjuóödiägäjsäm je'eguiøxpä coo Dioshespíritu hajxy miøødhajpä. Ja'a häna'c-hajxy tyijy cuwiinmahñdyä, cabä wiinmahñdy hajxy ca'xy miøødä coo tijaty mädia'agy hajxy hänajty xyajmøødmädia'aga'añ. Paadiä wiinmahñdy hajxy ca'xy quia'a møødä coo Dioshespíritu hajxy quia'a møødä. Pero højts, cab højts nmädiáacäm ja'a nhamdsoo wiinmahñdyhaam.

¹⁴ Pønjatiä Dioshespíritu ca'a møød, cab hajxy wyiinjuø'oy nebiatiä Dioshespíritu hajxy jia wi'i yajmøødmädia'aga'añii. Cábäc tyijy jaduhñ choobaady. Hix, coo Dioshespíritu hänajty mga'a møødä, cab jaduhñ mnä'ägädä wiinjuø'owät nebiä Dioswiinmahñdy. ¹⁵ Pønjatiä Dioshespíritu møød, quiøxy wiinjuø'oby hajxy jaduhñ. Pøñä Dioshespíritu ca'a møød, cabä cuhdujt hajxy miøødä coo hajxy miäná'anät cooc tyijy jäya'ay ja'a Diosmädia'agy hajxy hoy quia'a yajñähixø'oy, ja'a jäya'ay ja'a Dioshespíritu hajxy møødpä. ¹⁶ Jaduhñ jim myiñ cujaay maa Diosmädia'aguiän: “Cabä Dios wyiinmahñdy pøñ ñajuøöyyä. Cabä Dios pøñ yajñähixø'oyii.” Pero nmøødhajtäm ja'a Jesucristo wyiinmahñdy hajxy jaduhñ.

3

¹⁻² Hermanodøjc, cooch jim nhooçhohñ maa mijtsän, cábøch mijts tsipjaty nyajñähixøöyy. Ja'a ca'a tsipjátypøch mijts jaduhñ nyajñähixøöyy. Hix, je'enä hajxy hänajty mhityñä nebiä naamðägø'oybän maa Jesucristocøxpän. Jaduhñ hajxy hänajty mhity nebiä Diosmädia'agy ca'a mäbøjpän. Cahnä hajxy hänajty may mwiinjuø'oyñä maa Dioshespíritucøxpän. Y høxtä jäda'anäbaadyñä, cahnä hajxy jaduhñ may mwiinjuø'oyñä. ³ Je'enä hajxy mniwyiinhecy mniwyiindoyiinä coo hajxy mga'a hity tu'ugmädia'agy. Cab hajxy jaduhñ mniçhocy mnimiee'xyii. Je'enä hajxy jaduhñ mjäya'ayhaty nebiä Diosmädia'agy ca'a mäbøjpän. ⁴ Näje'e hajxy mmäna'añ: “Høøch ja'a Pablo miädia'agy nbanócxäp.” Näje'e hajxy mmänaambä: “Høøch ja'a Apolos miädia'agy nbanócxäp.” Coo hajxy jaduhñ mga'a hity tu'ugmädia'agy, cähxø'p jaduhñ coo hajxy jaduhñ mjäya'ayhatyñä nebiä Diosmädia'agy ca'a mäbøjpän.

⁵ Høøch Pablo, cábøch møjcuhtuht nmøødä. Ni ja'a Apolos jaduhñ quiaa møødäbä. Cab jaduhñ yhäxixø'oy coo højts nmädia'agy hajxy jaduhñ xyajtsibøöyyät. Jue'e højts, Dios højts jaduhñ xñä'ä moonsähajp. Dios højts jaduhñ

xquiejx coo mijts jaduhñ nyajñähixø'owät. Jaduhñ hajxy mmäbøjcy ja'a Dioscøxpä. Cøjwiinduum højts ja'a Dios ja'a tuung xmiiooyy. ⁶ Høøch mijts ja'a Diosmädia'agy nyajñähixøøchohñ. Mänitä Apolos hajxy jaduhñ xjiaac yajñähixøøyy. Pero Dios, je'e mijts jaduhñ xyajmäbøjc. Y tehñgahnä hajxy xjiaac yajmäbøga'añ. Tehñgahnä hajxy xjiaac yajmayø'owa'añ. ⁷ Høøch Pablo, cábøch møjcuहुdujt nmøødä. Ni ja'a Apolos jaduhñ quia'a møødäbä. Jagooyyä Dios møjcuहुdujt miøødä. Je'eduhñ tu'ug xyajmäbøgäp. Je'eduhñ tu'ug xyajmayø'owäp. ⁸ Tu'ugmädiä'agyhøch ja'a Apolos nmøødhity, hoy højts cøjwiingtuung nja møødä. Coø højts hoy ndúnät, mänitä Dios møjmayhajt tiúnät maa højtscøxpän. Pero coø højts hamuumdu'joot nga'a túnät, mänitä Dios mayhajt hánajty weeñtiä tiunaambä maa højtscøxpän. ⁹ Højts ja'a Dios nmøødtuumby. Y coø mijts hoy mjäya'ayhaty, jaduhñä jäya'ay tøyhajt hajxy miøødä coø Dios hajxy hoy xyagiäya'ayhaty. Mijts ja'a Dios ja'a mwiinmahñdy xyajtägätsäp neby hajxy jaduhñ mhídät nebiatiä jioot chocy.

¹⁰⁻¹¹ Tøøchä Dios xwyiinguexy coø mijts ja'a miädia'agy nyajñähixøøyyät ja'a Jesucristocøxpä. Xmiøoyyhøchä wiinmahñdy jaduhñ nébiøch mijts jaduhñ hoy nyajñähixø'ød. Cabä cuहुdujt jaduhñ myiñ coø pøn ja'a Dios miädia'agy yajtägätsät ja'a Jesucristocøxpä. Ween hajxy jaduhñ yajñähixøøbiä nébiøch tøø nyajñähixø'oyän. ¹² Pønjetiä Diosmädia'agy mäbøjp, jaduhñ hajxy tiuunghaty nebiä jäya'ayhajxy jaduhñ miädoyhädät ja'a Jesucristocøxpä. Näje'e hermanodøjc-hajxy hoy tiuñ. Paady hajxy jiaanç tehñ quiumayii. Jiiby hajxy näje'e, cab hajxy hoy tiuñ. Paady hajxy jaduhñ quia'a cumayii. ¹³⁻¹⁴ Coø Jesucristo hánajty yaa quiädaactägätsa'añ, mänit jaduhñ quiähxø'øga'añ pønjaty hánajty hoy tøø tiuñ. Cøjxta'axiøø ja'a Dios jiahmiedsa'añ neby hajxy hánajty hoy tøø tiuñäbä. Møjmayhajt ja'a Dios tiunaambä maa häna'c hoy tøø tiuñän. Jaduhñ je'e quiähxø'øgaambä pønjaty hánajty hoy tøø quia'a tuñ. Cabä Dios mayhajt tiuna'añ maa häna'c hoy tøø quia'a tññäbän. ¹⁵ Hawa'adstuum hajxy yaghida'añii, pero hobiä nejpiä.

¹⁶ Jaduhñ hajxy nmäbäatäm hädaa hajxy njoothäjtämbä nebiä Diostøjcän coø Dioshespíritu hajxy nmøødhäjtäm maa hädaa njoodootyhajxiän. Mnajuøøby hajxy jaduhñ, túhmäts. ¹⁷ Pønjaty haxøøg nä'ägädä jäya'ayhajp, hoyyä Dioshespíritu hajxy jia møødä jioodooty, päda'agáanäp hajxy hajøøxc. Hix, coø ja'a Dioshespíritu hajxy mmøødä ja'a mjoodooty, páadiäts mjoot hajxy wa'ads myaghídät. Hix, cabä Dioshespíritu hoñä'ä maajä yhida'añ majaty hánajty quia'a wa'adsä.

¹⁸⁻¹⁹ Näje'eg tyijy mijts madiu'u mnajuø'øy neby

hädaa yaabä naaxwiimbä wiinmahñdy myiñ. Cab hajxy hamdsoo mniguiumayøød coo hajxy mjaty coo hajxy mnajuø'øy. Nømä Dios miäna'añ cooc hädaa yaabä naaxwiimbä wiinmahñdy quia'a tsoobaady. Hahixøøby jaduhñ coo mhamdsoo wiinmahñdy hajxy mnajtshixøøñät, coo hajxy jaduhñ mnibiäda'agøøjät nebiä ca'a wiinjuøøbiän. Jaduhñ ja'a Dioswiinmahñdy hajxy hoy mwiinjuø'owät nebiä tiøyyän. Jaduhñ jim myiñ cujaay maa Diosmädia'aguiän: “Dios yajcumädowaamb ja'a häna'c jaanç tehñ jiajpä mäwiinhøøn.”²⁰ Jaduhñ jim myiimbä cujaay maa Diosmädia'aguiän: “Ñajuøøbiä Dios coo jäya'ay wyiinmahñdyhajxy quia'a tsoobaady, ja'a hajxy tyijpiä cuwiinmahñdy.”²¹⁻²² Näje'e jäya'ayhajxy ñiguiumayii je'eguiøxpä coo jäya'ay miädia'agy hajxy pianøcxä ja'a tyijy tøyhajtmøødpä. Cab hajxy jaduhñ mbahíxät. Mijtsøxpä Dios cøxiä yhädiuuñ tijaty yaa hijp hädaa yaabä naaxwiin. Møød højts ja'a Dios jaduhñ xyhädiuumbä ja'a mijtsøxpä, højts yajnähiøøbiädøjc, møød høøch, møødä Apolos, møødä Pedro. Paadiä Dios jugyhajt hajxy xmiøoyyäm neby hajxy jaduhñ hoy nyajtuungpáatämät. Hoy hajxy cu nja hó'cäm, hoy hajxy nyajtuungpáadánäm tijaty jäda'ahaty jájtáp túunäp, chaads tijaty jadáanäp tunáanäp, je'eguiøxpä coo Diosmädia'agy hajxy nbanøcxäm.²³ Hix, coo Jesucristo hajxy mWiindsønhaty, paadiä miädia'agy hajxy myajtuunä. Y jaduhñä Jesucristobä, yajtúunäbä Tieedy miädia'agy je'ebä.

4

¹ Cab højts mõjcuhdajt jaduhñ nmøødä, ni høøch ni Apolos; xñä'a moonsähajp højts ja'a Jesucristo jaduhñ. Dios højts jaduhñ tøø xwyiinguexy coo højts ja'a Diosmädia'agy ca'xy ngapxtówät, mädyijaty ja'a jäya'ayhajxy hijty jegyhajty quia'a wiinjuøøby.² Mäduhñtiä jäya'ay mioonsähadyii, tsipcøxp hajxy quiudiúnät neby hajxy yhane'emyii. Paady højts jaduhñ ngudiunaambä neby højts ja'a Dios tøø xwyiinguexy.³⁻⁴ Pero høøch, cábøch jaduhñ tií nmøjpdä'agy cooçh pøn waambaty xñänómät pø hóyhøch nyajnähiøø'øy, pø caj. Hóyhøch cu nja mäna'an cooçh hoy nyajnähiøø'øy, cab jaduhñ choobaada'añ. Tu'uquiä Jesucristo jaduhñ ñajuø'øy pø hóyhøch njaanç yajnähiøø'øy. Y høøch, cooçh hamdsoo nniñänømøøjät pø hóyhøch nyajnähiøø'øy, pø caj, cábøch nmädia'agy jaduhñ choobáadät. Cábøch nnajuø'øy pø hóyhøch tøø nyajnähiøø'øy, pø caj. Pero, cab jaduhñ ñejpiä pø nnajuøøbiøch, pø cábøch nnajuø'øy. Ja'a Jesucristo tu'uquiä nägapxaamb pø hóyhøch tøø nyajnähiøø'øy, pø caj.⁵ Caj pøn nä'a nägoobä mnä'a nänómät coo tøø quiädieey pø cabä tøyhajt hánajty mnä'a møødä. Coo

Jesucristo yaa quiädaactägätsät, mänit hänajty jaduhñ yajcähxø'øga'añ neby hajxy nwiinmahñdyhajtäm, nebiaty hajxy hänajty hamee'ch tøø njäya'ayhajtäm. Mänitä Dios hajxy xquiumayáañäm coo hajxy hänajty hoy tøø ngudiúunäm.

⁶ Páadyhøch cham tøø nmädia'agy ja'a høøchcøxpä møødä Apoloscøxpä neby højts nyajñähixø'øy, cábøch njoot jaduhñ chocy coo hajxy jaduhñ mnänómät coo tu'jäya'ay jiaty, coo tu'jäya'ay quia'a jaty. Pønñatiä Diosmädia'agy yajñähixøøby, je'eçh jaduhñ nnänøømby coo hajxy jaduhñ mga'a nänómät.

⁷ Cab jaduhñ yhooyä coo hajxy mniguiumayøøjät. Hix, Dios mäjaa hajxy jaduhñ xmiooby neby hajxy jaduhñ hoy mmädúnät. Cab jaduhñ yhooyä coo hajxy mmáná'anät coo hajxy hamdsoohaamby mbaady. Caj mijts pøn xñänømy cooc tyjy mijts mjaançh tehñ miøj mjaançh tehñ jiaançhã.

⁸ Nøñ mijtsäda'a hamdsoo mniñänømyii cooc tyjy Jesucristo mmäbaatnä nej yhojiäya'ayhatiän, y cooc tyjy ja'a Diosmäjaa hajxy mjaançh tehñ miøødä. Jaduhñ mäwiin mijts mnibiädáacänä nebiä jäya'ayhajxy hanehmbän, cooc tyjy mijts cuhdujt mmaas møødä que højts. Pero mgapxtägooby hajxy jaduhñ. Hoy hijty jaduhñ coo hajxy cu mhanehmy. Näguipxy hajxy jaduhñ cu nhanéhäm. ⁹ Pero højts Diosquexypä, jaduhñ mäwíinhøch ndiyy højts Dios xpiädaacy nebiä cuhdujtmøød ca'a hidaambän. Jaduhñ mäwiin højts xpiädaacpä nebiä cádieeyhána'c yagho'oga'añiijän. Hijxwiinduum højts jaduhñ njaançh tehñ chaachpøcy. Ja'a Diosmoonsähajxy tsajpootypä, je'e højts jaduhñ xyhijxp, møødä jäya'ayhajxy hädaa yaabä naaxwiimbä. ¹⁰ Nømä jäya'ayhajxy miäna'añ cooc tyjy højts tii nga'a jaty nga'a najuø'øy. Paady højts jaduhñ xñänømy coo højts ja'a Jesucristo miädia'agy nyajwa'xä. Pero mijts, mjaançh tehñ ñiguiumáayyap hajxy jaduhñ cooc tyjy mijts ja'a Dios xjiaançh tehñ yajwiinjuø'øy ja'a Jesucristocøxpä. Jaduhñ højts jäya'ayhajxy xñänøømbä cooc tyjy højts Diosmäjaa nga'a møødä. Pero mijts, mjaançh tehñ miøød ja'a Diosmäjaa tyjy. Mijts ja'a jäya'ayhajxy xñä'ägä wiingudsähgøøby. Pero højts jäya'ay xjiaançh tehñ piejxp xjiaançh tehñ tiehmb cooc tyjy højts tii nga'a jaty nga'a najuø'øy. ¹¹ Jaguiay jayhu'ugy højts naxy nhity homiänaaxøøjä. Hagøødsø'øy højts nwit nducxy naxy nmäwädity. Xjiaançh tehñ chaachtiumb højts jäya'ayhajxy yaa homiänaaxøøjä. Cab højts tsänaadiaact maa tøø nmøødhaty ni mänaa. ¹² Hamdsoo cø'øhaam hamdsoo tecyhaam højts nduñ nxajy. Jaduhñ højts nnägaayyøøc nbaady. Coo højts jäya'ay naxy xñänømy haxøøgiaty, cab højts ndsippäda'agy nma'adpäda'agy. Yajxon højts nhadsoy. Coo højts jäya'ay naxy xyajtsaachpøcy, nmee'xtujpy højts jaduhñ. Cab højts

waamb jaduhñ nnä'ägädä mäna'añ. ¹³ Coo højts jäya'ay naxy xñähwaambety nä'ä nägoobä, mee'xxieemy højts jaduhñ njaanč tehñ yhadsoy. Høxtä jäda'anäbaadyñä højts jäya'ay xyhixy nebiä hujts nebiä haayän.

¹⁴ Hermanodøjc, jaduhñhøch mijts njuøøñä nebiä hamdsoo huungän. Páadyhøch mijts jaduhñ nmägapxy nhane'emy. Cábøch mijts jaduhñ nyajtsähdiuna'añ. ¹⁵ Hoy mijts häna'c xjia yajnähixø'øy nämay ja'a Jesucristocøxpä, høøch mijts jaduhñ tu'uquiä xtieedyhajp ja'a Jesucristocøxpä, je'eguiøxpä cooç mijts jayøbajt nyajnähixøøyy coo Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm, y coo jadähooc jiuypjøjtägajch. ¹⁶ Jaduhñhøch mijts nja nämä'ay cooç hajxy jaduhñ xpiahíxät.

¹⁷ Y ja'a Timoteo, jaduhñhøch je'e ndsocy nébiøch nhamdsoo huungän ja'a Jesucristocøxpä. Pedyii jaduhñ jiaanč tehñ quiudiuñ ja'a Diosmädia'agy. Páadyhøch jim tøø nguexy maa mijtsän nébiøch mijts jaduhñ xjahmiejtstä'agät cooçhä Jesucristo nbanøcxy. Wiinduhmyhagájpthøçhä Jesucristo miädia'agy nyajwiingapxøøyyä maa tsajtøjcän. ¹⁸⁻¹⁹ Høøch, mobädájpoçch jim nnøcxaambä maa mijtsän coo Dios jaduhñ miänä'anät. Cabä jäya'ayhajxy näje'e miäböcy cooc tyijy jaduhñ jim nga'a nøcxa'añ, je'eguiøxpä cooc tyijy njaanč tehñ chähgø'øy. Paady hajxy jiaanč tehñ ñiguiumayii. Howiaambaty hajxy jiaanč tehñ miäna'añ. Pero cooçch jim jaduhñ njaanč nøcxät maa mijtsän, mänitøch jaduhñ jim nhixa'añ pø jaanč tøyhajt ja'a Diosmäjaa hajxy jiaanč møødä, ja'a hajxy jaduhñ niguiumáyyäbä. Paady hajxy ñiguiumayii cooc tyijy ja'a Diosmäjaa hajxy jiaanč tehñ miøødä. ²⁰ Je'e jaduhñ jaanč tehñ choobaatp coo Diosmädia'agy hajxy hoy mgudiúnät. Cab jaduhñ choobaady coo hajxy nä'ä nägoobä mnä'ä xi'ig mnä'ä mädiá'agät. ²¹ Nøcxáambøch jim maa mijtsän. Coo mhaxøøgcuhdujt hajxy mnajtshixø'øwät, mänitøch hajxy hoy yajxón nmøødmädiá'agät. Pero pø cabä mhaxøøgcuhdujt hajxy nnajtshixø'øwa'añ, nmøødhøch cuhdujt jaduhñ coo hajxy nyajcumädówät.

5

¹ Tøøch nmädoyhaty coo tu'jäya'ay haxøøg jiaanč tehñ jatcø'øy maa mijtsän, hoyyä Diosmädia'agy hajxy mja mäböcy. Yhamdsoo huudájjac jaduhñ miøødtsänaaby. Ni pøn jaduhñ quia'a jatcø'øy, ni ja'a cajpä jiuđíoshajxy. ² Hahixøøby jaduhñ coo yø'øya'ay hajxy mga'a mägu'ughájnät. Cu mhojy hajxy jaduhñ. Jaduhñ hajxy cu mjootmayhajty. Pero cab hajxiäda'a waamb tøø mnä'ägädä nämä'ay. Høçhähdiiuñnä

jaduhñ coo hajxy mga'a hojy. Cab jaduhñ yhooyä coo hajxy mniguiumayii. ³⁻⁴ Hóyhøch jim nga'a jagä hity maa mijsän, nmøødhøch cuhdujt jaduhñ cooñ mijts nhané'emät ja'a Jesucristocøxpä coo jaaya'ay hajxy mga'a mägu'ughájñät, ja'a yhamdsoo huudaj jaduhñ miøødtsänaabiä. Mänit hajxy myajpädsómät coo hajxy hánajty mhamugøøy. Diøshøch ja'a cuhdujt jaduhñ xmioooy cooñ mijts jaduhñ nhané'emät. ⁵ Cab hajxy jim myajméjtsnät maa tsajtøjcän. Ween jaduhñ chaaçhtiuñii ja'a møjcu'ugóngäm. Wehñdä jaduhñ yhuuc tehñ wyiinmahñmédsät coo haxøøg jiatcøøy. Mänit jaduhñ ñähwá'adsät ja'a piojpä quiädieey. Mänit jaduhñ jim ñøcxpät tsajpootyp coo Jesucristo yaa quiädaactägätsät, ja'a nWindsønähjätämbä.

⁶ Cab jaduhñ yhooyä coo hajxy myajcumáyät. Huuc mäadow hajxy, coo jäya'ay tsajcaagy hajxy yajcojy, mänitä chooy hajxy piädaacä harinajooty. Mänit hajxy yajmätijwäditøøy. Mänitä harina chooy yajtägøøyii. ⁷ Paadiä craa hajxy mga'a yajméjtsnät maa tsajtøjcän coo mijts jaduhñ mnä'a pahíxpät ja'a haxøøgpä. Jaduhñ mijts jaduhñ mga'a padu'udägóobiät. Hix, tøø Jesucristo hajxy xñähho'túutäm. Jaduhñ nbojhájtäm ngädieeyhájtäm hajxy xyajñähwáatsäm. ⁸ Jaduhñds je'e, tsögä haxøøgpä hajxy najtshixøøyyäm. Tsögä tøyhajtpä hajxy hamuumdu'joot hoy yajtu'uyóhyyäm.

⁹ Tøøch mijts ja'a nocy tu'ug nyajñäjaayøøy coo hajxy mga'a mägu'ughádät ja'a jäya'ayhajxy haxøøgwädijpä. ¹⁰⁻¹³ Je'eçh jaduhñ nnänøømby pønða'a tyijy tuumb hermano. Cab hajxy jaduhñ mmägu'ughádät ja'a hajxy wiingto'oxiøjc pawädijpä, møød hajxy jäya'ajie'e hadsojpä, møød ja'a quepychech hajxy wiingudsähgøøbiä, møød hajxy jäya'añähwaambejpä, møød hajxy jaduhñ múucäp wädijpä, møødä jäya'ayhajxy mee'tspä. Ni jäya'ay jaduhmbä hajxy mga'a møødcáyät, pøn tyijy jaduhñ tuumb hermano. Tsipcøxp hajxy jaduhñ jim mhøxquejxpädsómät maa tsajtøjcän, pønjaty jaduhñ haxøøgwädijpä. Pero cab højts cuhdujt nmøødhájtäm maa jäya'aguiøxpähajxiän, ja'a hajxy ca'a tuumbä hermano, hoy hajxy jaduhñ jia wädijpä haxøøg. Dios jaduhñ najuøøby nebiä tsaaçhpä hajxy mio'owa'añii. Homiajatiä jäya'ay hajxy nbáatäm ja'a hajxy haxøøgwädijpä, møød ja'a jäya'ajie'e hajxy hadsojpä, møød ja'a mee'tspähajxy, møød ja'a quepychech hajxy wiingudsähgøøbiä.

6

¹ Hermanodøjc, coo mijts hánajty mniñäxøøwøøwa'añii, jim hajxy mnøcxät maa Dios quiu'ugän; cab hajxy jim mnøcxät maa cuduunghajxiän, ja'a Diosmädia'agy hajxy ca'a

mäbøjpä. Jaduhnä hermanohajxy näje'e jiatcø'øy. ² Tøgä cab hajxy mnajuø'øyä coo højts jäya'ayhajxy nägøxiä nya-jtøyhajtyegäänäm ja'a hädaa yaabä naaxwiimbä, coo Jesucristo quiadaactägätsät. Paady hajxy hänajty jaduhn ndunäänäm coo Dios hajxy xquiu'ughajtäm. Hoorä, pø myajtøyhajtyegaamby hajxy hänajty jaduhnä, tii hajxy coo mga'a jaijpä yajtøyhajtyec mädyiibä ca'a tsipjaty. ³ Tøgä cab hajxy mnajuø'øyä coo Diosmoonsäbaady hajxy nyajtøyhajtyegäänämbä, ja'a hajxy jim hijpä Dioswiinduum. Jaduhnds je'e, hoy hajxy jaduhn nya-jtøyhajtyéjcämät mädyiijaty hädaa yaabä naaxwiimbä. ⁴ Pø jii hajxy tijaty myajtsibø'øy ja'a hädaa yaabä naaxwiimbä, tii hajxy jim coo nøcxy myajtødiägø'øy maa hajxy ca'a mäbøjpän. ⁵ Hoçhähdiiuunnä hajxy jaduhn mjatcø'øy. Jii jaijpähäna'cäda'aduhn maa mijtsän tu'ug metsc. Je'eduhn xyajtødiägø'øyyäp ja'a mdsiphajxy, hermanodøjc. ⁶ Cab jaduhn yhooyä coo hajxy hamiñ haxøpy mniñaxø'øwø'øwø'øjät maa cuduuñgän, ja'a Diosmädia'agy ca'a mäbøjpä.

⁷ Coo hajxy hänajty tijaty myajtsibø'øy, myajcähxø'py hajxy hänajty jaduhn coo Diosmädia'agy hajxy hoy mga'a cuduiñ. Maas hoy hit jaduhn coo pøn xmiägädieéyät, coo pøn xmiäméedsät, cab hajxy mnäxø'øwø'øwät. ⁸ Pero cab jaduhn yhooyä coo hajxy mnimiägädieeýøjät, coo hajxy mnimiäméedsøjät, haagä hermanodøjc.

⁹ Tøgä cab hajxy mnajuø'øyä coo haxøøghäna'c-hajxy jim quia'a tægø'øwa'añ maa Dioswiinduumän. Tøyhajt jaduhn. Jue'eçh jaduhn nnänøømby ja'a haxøøgjäya'ayhajxy, ja'a hajxy nimiøødtsänáayyabä jabiøcy, møød hajxy quepychech naaxpoch wiingudsähgøøbiä, møød hajxy wiingjäya'ay tio'oxiøjc møødtsänaabiä, møødä jäya'ay miäya'adiøjc møødtsänaabiä, ¹⁰ møødä mee'tspähajxy, møød hajxy jäya'ajie'e hadsojpä, møød hajxy múucäp wädiijpä, møød hajxy wi'i quiapxpä, møød hajxy mee'tspä hønnda'agyhaam. Pønjaty jaduhn jatcøøby, cab hajxy jim tiägø'øwa'añ maa Dioswiinduumän. ¹¹ Jaduhn hajxy hijty näje'e mbajatcøøbiä. Pero tøø Dios ja'a mbojpa mgädieeyhajxy xyajnahwa'açh ja'a yhEspírituhaam maa Jesucristocøxpän, ja'a hajxy nWiindsønähjtämbä. Jaduhnä Dios hajxy tøø xpiädáacäm coo hajxy hoy nwädíjtämät, coo hajxy hoy njäya'ayhajtämät nebiä jioot jaduhn chocy.

¹² Jaduhnä jäya'ayhajxy näje'e miäna'añ coogä cuhdujt jaduhn myiñ cooc hajxy hotyijatiä ndúunämät nnáxämät. Tøyhajt jaduhn. Pero cab jaduhn xyhahixø'øyyämät coo hajxy cøxiä wiinä ndúunämät nnáxämät. Y cab hajxy ndehm yaghanáxämät nebiä nwiinmahñdy hajxy hoy nhøxhíxämät. ¹³ Paadiä Dios jøøxytiøjc caadiøjc hajxy xmiøoyyäm coo

hajxy jaduhñ ngáayyämät coo hajxy jaduhñ nhúucämät. Pero nä'a mädøyyä hajxy ngáayyämät nhúucämät, cab hajxy ngaayyhanáxämät. Pero cab jaduhñ ñejpiä pø cáayyäm pø ca'a ngáayyäm; hix, ñä'ägädä yajcuhdägoyyaambiä Dios je'e. Paadiä Dios hajxy xpiädáacäm coo miädia'agy hajxy ngudiúunämät. Pero cabä jioot jaduhñ chocy coo hajxy haxøøg nwädíjtämät. ¹⁴ Nebiä Dios ja'a yHuung yagjujypiøjquiän, jaaná jaduhñ højts xyagjujypiøgáañämbä ja'a miäjaahaam.

¹⁵ Huuc mädown hajxy, coo Jesucristo hajxy nWindsøn'hájtäm, paady jaduhñ quia'a nä'ägädä hoyyä coo cuhhiñdo'oxiøjc hajxy nmøødmáawämät. ¹⁶ Jaduhñä Diosmädia'agy miäna'añ, coo jäya'ayhajxy ñimiøødma'awøøjät, jaduhñä Dios yhixy nebiä tu'ugpä jäya'ayän. Jaduhñds je'e, coo cuhhiñdo'oxiøjc hajxy nmøødmáawämät, jaduhñä Dios hajxy xyhíxäm nebiä tu'ugpä jäya'ayän. ¹⁷ Pero coo Jesucristo miädia'agy hajxy nbanøcxämät, tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy ja'a Jesucristo hajxy jaduhñ nmøødhíjtämät.

¹⁸ Cabä cuhhiñdo'oxiøjc hajxy mmøødmá'awät; haxøøg jaduhñ. Hoy hajxy nej cu mja jatcø'øw, cabä mni'x cabä mgopc nej jiaty jádät. Pero coo cuhhiñdo'oxiøjc hajxy mmøødmá'awät, mnä'ägädä mägädiehbiä mhamdsoo ni'x ja'a mhamdsoo copc hajxy jaduhñ. ¹⁹ Nej, cab hajxy mnajuø'øyyä coo Dioshespíritu jüby yhity mjuøhñdiotyhajxiä. Dios hajxy jaduhñ xmiooyy. Jaaya'ay hajxy jaduhñ xyhuunghajp, paadiä miädia'agy hajxy myajtúnät; cabä mhamdsoo cuhdujt hajxy myajtúnät. ²⁰ Paady hajxy xyhuunghaty coo yHuung hajxy xñäho'tuuty. Paady hajxy hoy mwädität, jaduhñ hajxy myajcähxø'øgät coo Dios miøjjä jiaančhä.

7

¹ Hoorä, tsøg hajxy mädiáacäm waambátyhøch mijts xmiäyajtøøyy nocyhaam. Hoy hit jaduhñ coo ya'adiøjc ja'a to'oxiøjc quia'a møødtsäná'awät. ² Pero coo hajxy hñajty mga'a mee'xtuga'añ, maas hoy hit jaduhñ coo to'oxiøjc hajxy mnä'ägädä pøgät, y weenä to'oxiøjc ja'a ñihyhap miøødhájpät. ³⁻⁴ Ja'a pøcyjiäya'ayhajxy, hamiñ haxøpy hajxy ñimiøødma'awøøjät. Cabä cuhdujt hajxy mmøødä maa mhamdsoo ni'xhajxiän. Hix, pø xmiøødma'awaambä mjamiøød jaduhñ, naxy mdehm miøødmá'awät, cab jaduhñ mnimiøjjø'øgøøjät. ⁵ Jaduhñ hajxy mnä'ägädä cuhdujthädät coo møjcu'ugong hajxy xñä'a yajtu'udägøyyät. Coo hajxy jaduhñ nämetsc mmäná'anät coo Dios hajxy mba'yá'axät, mänit jaduhñ yhoyyä coo hajxy mga'a nimiøødma'awøøjät hamiñ haxøpy. Hoorä, coo Dios hajxy hñajty tøø mba'ya'axy,

mänit hajxy mnimiøødmáawägombät. Mänitä møjcu'ugong hajxy jaduhñ xquia'a yajtu'udägóyyät.

⁶ Cábøch jaduhñ nmäna'añ coo hajxy mädsibø'øbä mbógät. Nnä'ä móobiøchä cuhdujt jaduhñ. ⁷ Maas hoy hit jaduhñ coo hajxy jaduhñ mnä'ägädä hídät nidiuhm nébiøch høøch jaduhñ nhitiän. Pero cøjhaminø'øy ja'a Dios hajxy tøø xpiädáacäm. Näje'e hajxy tøø xpiädáacäm coo hajxy nidiuhm nhíjtämät, näje'e caj.

⁸ Jaduhñds je'e, pøn jaduhñ nidiuhmhajpnä, jaduhñ ñä'ägädä mähmó'owät nidiuhm nébiøch høøch nhitiän. Y jaanä jaduhñduhmbä, ja'a yaamgto'oxyhajxy, cab hajxy piøjtägätsät. ⁹ Pero pø cab hajxy mmee'xtuga'añ, maas hoy hit jaduhñ coo hajxy mbógät, coo cuhhiñdo'oxiøjc hajxy xñä'ä yajcuhhínät.

¹⁰ Pero pønjaty jaduhñ tøø piøjnä, cham hajxy nmägapxy nhane'emy. Ca'a yhøøch nhamdsoo mädia'agy hädaa; Diosmädia'agy hädaa. Cab jaduhñ yhooyä coo to'oxiøjc ja'a ñihyhap piuhwá'adsät. ¹¹ Pero coods jaduhñ piuhwá'adsät, cabä wiingya'adiøjc wyiingpógät. Maas hoy coo ñihyhap ñä'ägädä nämejstägätsät. Y ja'a ya'adiøjc, jaanä jaduhñ je'ebä, cabä tio'oxiøjc yhøxmädsät.

¹² Chámhøch njaac mädia'aga'añ. Ja'a nhamdsoo mädiá'agyhøch hädaa; cab jaduhñ jim myiñ cujaay maa Diosmädia'aguiän. Pø jii ya'adiøjc tu'ug mäbøjpä, pø cabä tio'oxiøjc miäbøcy, cabä tio'oxiøjc yhøxmädsät pø jaac møødtsäna'awáanäp ja'a tio'oxiøjcäm. ¹³ Jaanä jaduhñduhmbä, pø jii to'oxiøjc mäbøjpä, pø cabä ñihyhap miäbøcy, cabä ñihyhap ñähgué'egät pø jaac møødtsäna'awáanäp ja'a ñihyhápäm. ¹⁴ Coo ya'adiøjc ja'a Diosmädia'agy hänäjty quia'a mäbøcy, yaghoyøøyyäp je'e ja'a tio'oxiøjcäm je'eguiøxpä coo tio'oxiøjc miäbøcy. Jaanä jaduhñduhmbä, coo to'oxiøjc ja'a Diosmädia'agy hänäjty quia'a mäbøcy, yaghoyøøyyäp je'ebä ja'a ñihyhápäm je'eguiøxpä coo ñihyhap miäbøcy. Coo hajxy jaduhñ yhodiiumä, paadiä yhuunghajxy jaduhñ yhodiúumäbä. Pø cabä tiaj tieedy häxøpy nidu'jäya'adiä quia'a mäbøcy, cab hajxy häxøpy yhodiúumäbä. ¹⁵ Pøn jaduhñ mäbøjp, coo jiamioød ja'a ca'a mäbøjpä hadsip miäná'anät coo hajxy ñiyhøxmadsoøjät, ween hajxy jaduhñ ñiyhøxmachii. Jaduhñ jiájcombät nebiä tøø quia'a póquiäbä. Hix, chojpiä Dios jioot jaduhñ coo hajxy hoy nhíjtämät. ¹⁶ Pøn jaduhñ mäbøjp, cab jaduhñ yajnajuø'øy pø yajmäbøgaambytiä ja'a jiamioød ja'a ca'a mäbøjpä.

¹⁷ Cøjhaminø'øy ja'a Dios hajxy tøø xpiädáacäm. Jaduhñ hajxy jootcujc njaac híjtämät neby hajxy hänäjty nhíjtäm mänaa Dios hajxy xyajnähdijäm coo hajxy nmäduunämät. Hädaa

mädiá'agyhøch homiaajä nyajnahixøøby majatiä hermanodøjc-hajxy yhamugø'øyän Dioswiingudsähgøøbiä. ¹⁸ Højts judíos, coo Jesucristo miädia'agy hajxy nbanøcxäm, cab hajxy ndsähdiuunämät, hoy hajxy nja judíosahjtäm. Y ja'a jäya'ayhajxy ca'a judíospä, ja'a Jesucristo miädia'agy hajxy panøcxpä, ni je'ehajxy quia'a tsähdiünät, hoy hajxy quia'a ja judíoshaty. ¹⁹ Cab jaduhñ ñejpiä pø mjudíoshájp, pø caj. Je'e nä'ägädä tsoobaatp coo Dios miädia'agy mgudiüünät. ²⁰ Jaduhñ hajxy mjaac hídät neby hajxy hänäjty mhitiän mänaa Dios hajxy xyajnahdijjiän coo miädia'agy hajxy mmäbøjcät. ²¹ Näje'e mijts jäya'ay xjie'ehaty nebiä waj nebiä cuaayän, hoyyä Diosmädia'agy hajxy mja panøcxy. Cab hajxy jaduhñ mmøjpdádá'agät. Pero pø cabä mwüindsón hajxy xyaj-tunaannä, ween hajxy yxhøxmajtsnä. ²² Tøø mijts ja'a Dios xyajnahdijy coo miädia'agy hajxy mmäbøjcät, hoyyä jäya'ay hajxy hänäjty xjia je'ehaty nebiä waj nebiä cuaayän. Hix, tøø Jesucristo hajxy xyajnahwáatsäm ja'a nbojpdähjtäm ja'a ngädieehäjtäm. Hoorä, pønjaty hänäjty ca'a je'ehäjtäp jaduhñ nebiä waj nebiä cuaayän mänaa hajxy yajnahdijjiän ja'a Diósäm coo miädia'agy hajxy miäbøjcät, moonsä hajxy je'e tiünäp ja'a Jesucristocøxpä. ²³ Tøø Jesucristo hajxy xñähho'túutäm, paadiä Dios miädia'agy hajxy nmäbøjcänä. Cabä jäya'ay miädia'agy hajxy nmäbøjcänät. ²⁴ Jaduhñds je'e, hermanodøjc, jaduhñ hajxy mjaac hídät neby hajxy hänäjty mhitiän mänaa Dios hajxy xyajnahdijjiän coo miädia'agy hajxy mmäbøjcät. Jaduhñä Dios hajxy hoy mmädúnät.

²⁵ Myajtøøw hajxy jaduhñ pø hahixøøby jaduhñ coo cäxyiihäna'c-hajxy piögät. Høøch nhamdsoo mädia'agy hädaa; cab jaduhñ jim myiñ cujaay maa Diosmädia'aguiän. Pero hahixøøby jaduhñ coöch mijts nmädia'agy xmiäbøjcät; hix, Dióshøch jaduhñ tøø xyajnahdijy coöch nmädúnät. ²⁶ Pues høøch jaduhñ mänaamb coo jaduhñ yhahixø'øy coo hajxy mga'a pögät, je'eguiøxpä coo tsø'ty häyohn wiädijnä jäda'ahaty. ²⁷ Pø jii mdo'oxiøjc, caj mhøxmádsät. Y pø cabä to'oxiøjc mmøødä, ca'a mhøxta'ay. ²⁸ Cab jaduhñ yhaxøøgä coo mbøgät; y coo cäxyiihäna'c jaduhñ piögät, ni jaduhñ quia'a haxøøgä. Pero coo hajxy jaduhñ piögät, maas hamäjaa jiugyhajt hajxy miänaxa'añ. Páadyhøch jaduhñ nja mäna'añ coo hajxy quia'a pögät.

²⁹ Hermanodøjc, jue'ech jaduhñ nja mäna'ana'añ, ja ween quia'a habaady coo Jesucristo yaa quiädaactägatsa'añ hädaa yaabä naaxwiin. Cab hajxy yaa jejcy njaac tunáanäm. Jaduhñds je'e, pønjaty to'oxiøjmøød, jaduhñ hajxy xyiicta'ag miädiaactá'agät nebiä Dios hajxy hoy miädúnät. Cabä yhuung tio'oxy hajxy ñädaj ñämääñät. ³⁰ Pønjaty jaduhñ jootmayhajt,

ween hajxy jaduhñ quia'a jootmayhajnä. Pønjaty jaduhñ xoon̄daacp, ween hajxy jaduhñ quia'a xoon̄daacnä. Y ja'a hajuubiädöjc-hajxy, ween hajxy jaduhñ yhity nebiä toogy hajxy ca'a mөөdpän. ³¹ Pønjaty jaduhñ yaa tsänaaby häyoob hädaa yaabä naaxwiin, ween hajxy jaduhñ yhity neby hajxy tii ca'a mөөdpän. Hix, hädaa yaabä naaxwiin, neby hajxy chamñ nhixäm, cөxaamb hädaaduhñ quiuhdägoyya'añ.

³² Jaduhñhöch njoot chocy coo hajxy tii mga'a nädaj mga'a nämáyät. Ja'a ya'adiöjc nidiuhmhajpä, caj tii ñädajy ñämaj. Jagoo tiajy miay nebiä Dios hoy miädúnät. ³³ Pero ja'a craa to'oxiöjmөөdpä, je'e tiajpy miaaby nebiä yhuung nebiä tio'oxy hoy miөөdhidät. ³⁴ Y cabä Dios hoy miäduna'añ. Jaanä jaduhñä cäxyihäna'c-hajxypä, cab hajxy tii tiajy miay. Jagoo hajxy tiajy miay nebiä Dios hajxy hoy miädúnät. Hamuumdu'jootä Diosmädia'agy hajxy quiudiuna'añ. Pero ja'a to'oxiöjc ja'a ya'adiöjmөөdpä, nebiä ñihyhap hoy miөөdhidät, je'eyyä ñä'ä tajpy ñä'ä maaby.

³⁵ Páadyhöch jaduhñ nmäna'añ, mijts jaduhñ nja puhbe-daan. Caj mijts jaduhñ nhane'ema'añ. Pero chójpiöch njoot jaduhñ coo hajxy hoy yajxon̄ mwädítät, coo Diosmädia'agy hajxy hamuumdu'joot mgudiúnät.

³⁶ Pø jii mhuunghajxy tөө quiäxyiijö'öy, ween hajxy piöcy, pө chojpy mjoothajxy jaduhñ. Cab jaduhñ yhaxöögä coo hajxy jaduhñ piögät. ³⁷ Pero pө cabä mjoothajxy chocy coo hajxy piögät, ween hajxy jaduhñ quia'a pөcy. Hix, cabä cuhdujt pөн̄ miөөdä coo miich xyhané'emät maa mhuungcөxpän. ³⁸ Hoy jaduhñ coo mhuung myajpögät. Jaanä hoy jaduhmbä coo mga'a yajpögät; cab jaduhñ ñejpiä.

³⁹ Ja'a to'oxiöjc ya'adiöjmөөdpä, cabä cuhdujt miөөdä coo wiingpä miөөdtsänä'awät. Pero coo ñihyhap yhö'ogät, mänit mäböcy wyiingpögät pөн̄ jaduhñ chojpy. Pero tsipcөxpä hermano wyiingpögät. ⁴⁰ Pero maas jootcuyc yhidät coo quia'a nä'ägädä pөjtägätsät. Hööch jaduhñ mänaamb. Ja'a Diosh-espíritöch ndijy jaduhñ xñajtscapxööyyäp.

8

¹ Näje'ech hajxy tөө xmiäyajtöy pө hoy jaduhñ coo animalho'ogy hajxy ndsú'tsämat ja'a häna'c-hajxy quepychechwiinduum yojxypä. Tөyhajt jaduhñ coo hajxy nägөxiä tөө nmädoyhajtäm hädaagөxpä. Cab jaduhñ yhöyyä coo hajxy nmänáanamät cooc tyijy hajxy cөxiä nwiinjuööyyäm. Jaduhñä häna'c-hajxy näje'e miänaambä, ja'a hajxy yajcumayaambä. Pero coo hajxy hamiñ haxöpy nniçojc nnimié'e'xämät, mänitä Diosmädia'agy hajxy maas hoy nmäböjcämät. ² Pөн̄ jaduhñ mänaamb cooc tyijy hotyijä

jiaty, hõhndaacp jaduñ. Cab jaduñ tiõyyä coo hotyijä jiaty. Ween jaduñ jiaac habõcy. ³ Põnä Dios jaduñ wiingudsähgõõby, ñajuõõbiä Dios jaduñ põñ je'e.

⁴ Tsõg hajxy jadähooc jaac mädiácäm põ hoy jaduñ coo animalho'ogy hajxy ndsú'tsämät, ja'a häna'c-hajxy quepychechwiinduum yojxypä. Bueno, nnajuõõyyäm hajxy coo quepychech naaxpoch quia'a jujyquiä. Y nnajuõõyyäm hajxy coo Dios tiu'ugä. ⁵ Mayyä jäya'ayhajxy jaduñ miäna'añ cooc tyijy ja'a Dioshajxy miayyä jim tsajpootyp chaads yaa hädaa yaabä naaxwiin. Je'eg hajxy jaduñ jiaanç wiingudsähgõõby. ⁶ Pero hõjts jaduñ mänáañäm coo Dios tiu'ugä, ja'a nDeedyhátäm. Je'e jaduñ hädiuun cõxiä näguipxy mõödä yHuung. Paady hajxy jaduñ xquiunú'xäm xpiädácäm coo hajxy jaduñ ween nwiingudsähgõõyyäm. Jaduñ hajxy nmänáañäm coo Jesucristo hajxy nWiindsõnhátäm. Cabä wiingpä hajxy nwiindsõnhátäm. Mõöd je'e cõxiä yhädiuumbä. Hõxtä hõjtspaadyhátäm hajxy xquiunú'xäm.

⁷ Pero cabä jäya'ayhajxy nägõxiä miäbõcy coo quepychech quia'a jujyquiä, coo naaxpoch quia'a jujyquiä. Näje'e jäya'ay quepychech naaxpoch hajxy wyiingudsähgõõyñä. Y coo hajxy jaduñ chú'udsät tijaty jäya'ayhajxy yojxyp quepychechwiinduum, jootmayhajp hajxy jaduñ cooc tyijy jaduñ quia'a hoyyä coo hajxy chú'udsät. Hix, je'enä hajxy jaduñ miäbõcyñä cooc tyijy quepychech jiujyquiä. ⁸ Nnajuõõyyäm hajxy coo Dios quia'a mõjpäda'agy põ ndsú'tsäm põ caj ndsú'tsäm. Cab jaduñ ñejpiä põ ndsú'tsäm põ caj ndsú'tsäm. ⁹ Pero hoy hajxy nja najuõõyyäm jaduñ coo quia'a nejpiä põ ndsú'tsäm põ caj ndsú'tsäm, maas hoy hit jaduñ coo nga'a tsú'tsämät, põ jii hermanohajxy näje'e quia'a najuõõbiä coo jaduñ quia'a nejpiä coo hajxy ndsú'tsämät. ¹⁰ Tsõc mädiácäm coo miich mnajuõõy coo jaduñ quia'a nejpiä coo yõ'õduhmbä tsu'uçh mdsú'udsät. Hoorä, tsõc mänáañäm coo miich yõ'õduhmbä tsu'uçh hänajty mdsu'uçh maa quepychechwiinduumän. Hoorä, coo hermano jaduñ tu'ug xyhixät, ja'a ca'a najuõõbiä coo jaduñ quia'a nejpiä coo miich jaduñ mdsú'udsät, wehndä je'e xpiadsú'tspät. Wehndä miäná'anät cooc tyijy jaduñ tõõ quiädieey coo jaduñ tõõ xpiadsu'uçh. ¹¹ Y coo jaduñ quiädiéyät, miichä pojpa hänajty mmõöd je'eguiõxpä coo miich hänajty jim mgay. Hix, tõõ mähdiõjc ñähho'tu'udyii ja'a Jesucristäm. ¹² Y coo miichä mähdiõjc jaduñ myajcädiéyät, jaduñ hänajty tõõ piaady nejpa miichä Jesucristo hänajty tõõ mmägädieeyän. ¹³ Hoorä, põ cädieeyaambä hermano tu'ug je'eguiõxpä cooçh hõõçh yõ'õduhmbä tsu'uçh ndsu'uçh, cábõch jaduñ nnä'ägädä tsú'udsät mänaa, coo hermano ñä'ä

cädiéeyät.

9

¹ Cábøch pøn xyhane'emy, túhmäts. Dióshøch xwyiinguejx, túhmäts. Hamdsoočhä Jesucristo nhijxy, túhmäts, ja'a hajxy nWiindsøn'hájtämbä. Mijts ja'a Diosmädia'agy nyajmäbøjc, túhmäts. ² Näje'e jäya'ayhajxy miäna'añ cooc tyjy høøchä Dios tøø xquia'a wiinguexy. Pero mmøødä tøyhajt hajxy jaduhñ coočhä Dios tøø xwyiinguexy, je'eguiøxpä cooč mijts nyajmäbøjcy ja'a Diosmädia'agy.

³ Cooch pøn mänaa xñäma'ay cooc tyjy høøchä Dios tøø xquia'a wiinguexy, jadúhñhøch naxy nhadsoy: ⁴ Nmøødhøch ndijy cuhdujt jaduhñ cooč mijts cay hu'ugy nmäyujwá'anät je'eguiøxpä coočhä Diostuung nduñ. ⁵ Ja'a Jesucristo yhuchhajxy, miøødä cuhdujt hajxy je'e coo hajxy wiädität to'oxiøjmøød. Jaduhñä Pedro miøødäbä, møødä Dioswiinguexypähajxy. Jadúhñhøch cuhdujt nmøødäbä, hoyyä jäya'ayhajxy näje'e jia mäna'añ cooc tyjy høøch nga'a møødä. ⁶ Tøgä mmänaamb mijts jaduhñä coo højts cuhdujt nga'a møødä coo højts nduung nnajtshixø'owät, coo højts ja'a Diosmädia'agy nyajwá'xät, høøch møødä Bernabé. Ja'a Diosquexyhajxy nägøxiä, tøø tiuung hajxy ñajtshixø'oy coo Diosmädia'agy hajxy yajwa'xy. ⁷ Yajmäjuuby hajxy je'e, y jaduhñ højts nyajmäjuyaambä. Hix, yajmäjuubiä soldadohajxy. Y jaanä jaduhñduhmbä, ja'a cudsaatypcamhajxy, jiøø'xypä tsaatyptsa'am hajxy. Y jaanä jaduhñduhmbä, ja'a meegcueendähajpähajxy, yhuucypiä meegtsi'tsnøø hajxy. ⁸ Ca'a yhøøch nhamdsoo mädia'agy hädaa; jaduhñä mädia'agy miänaambä ja'a Moisés jecy quiujáhyäbä. ⁹⁻¹⁰ Jaduhñ jim myiñ cujaay: "Cabä waj mhaxuu'tsø'ogät coo trigopajc hänäjty tiehñjo'och." Coo Dios jaduhñ jecy miänaañ, jaduhñ miänaañ coo højts nyajmäjúyät. Hix, ja'a häna'c naaxpuhbähajxy møødä tsijpädøjc-hajxy, ñajuøøby hajxy jaduhñ coo hajxy yajmäjuya'añ. Jaanä jaduhñ højtspä, jaduhñ højts nyajmäjúubiät. ¹¹ Coo højts mijtsä Diosmädia'agy tøø nyajnähixø'oy, paady hajxy xmiäjúyät. ¹² Mmäjuubiä Diosquexy hajxy, túhmäts; maas may højts cuhdujt nmøødä coo højts mijts xmiäjúubiät.

Pero cahnä højts mänaa nmäna'añnä coo højts nyajmäjúyät. Choippy højts njoot jaduhñ coo Diosmädia'agy wiá'xät, ja'a Jesucristocøxpä, paady højts nhity jamiäjuy. ¹³ Pero nmøød højts cuhdujt jaduhñ coo højts nyajmäjúyät. Hix, ja'a häna'c-hajxy jim tuumbä tsajtøgooty, miøødä cuhdujt hajxy je'e coo hajxy quiáyät tijatiä cu'ughajxy jim quiuyoxøøby maa altarän. ¹⁴ Jaanä jaduhñduhmbä, tøø Dios yhane'emy coo

Diosmädia'agy-yajwa'xpähajxy yajmäjúyät. Ja'a jäya'ayhajxy mädoobä, je'eds hajxy jaduhñ mäjúyap. ¹⁵ Pero høøch, cábøch mänaa tøø nmäna'añ cooçh mijts xmiäjúyät. Jaduhñhøch njoot chocy cooçh jamiäjuy ndúnät. Y cooçh häyaa nnä'ä yuuhó'ogät, cab jaduhñ ñejpiä, nägooçh hänäjty tøø nduñ jamiäjuy.

¹⁶ Näje'e jäya'ayhajxy yajcumaya'añ je'eguiøxpä coo Diosmädia'agy hajxy yajwa'xy. Pero Dióshøch xwyiinguejx cooçh nyajwá'xät høøch; cábøch hamdsoojoot nyajwa'xy. Paady, cábøch nyajcumaya'añ. Y cooçhä Diosmädia'agy jaduhñ nga'a yajwá'xät, xyajcumädówäbøçhä Dios jaduhñ. ¹⁷ Cábøch hamdsoojoot ndägøøyy Diosmädia'agy-yajwa'xpä. Dióshøch jaduhñ xwyiinguejx cooçh miädia'agy nyajwá'xät. Cooçh häxøpy tøø ndägø'øyy hamdsoojoot, mänítøch cu nyajmäjuuy. ¹⁸ Jaançh tehñ xioondáacpøch jaduhñ cooçhä Diosmädia'agy nyajwa'xy jamiäjuy, hóyhøçhä cuhdujt nja møødä cooçh cu nyajmäjuuy.

¹⁹ Hix, cooçh jaduhñ nduñ jamiäjuy, cábøch pøn xyhane'emy. Pero chójpjøch njoot jaduhñ cooçh hoy piønä xyhané'emät, nägoo Diosmädia'agy hajxy miäböçgät. ²⁰ Cooçh jim nhijty maa judióshajxiän, jaduhñhøch nguhdujthajpä nebiä judióshajxy quiuhdujthatiän, weenä Diosmädia'agy hajxy jaduhñ cu miäböçy. Y cooçh jim nhijty maa jäya'ayhajxy hänäjty yhane'emyiijän ja'a Diosmädia'agy, ja'a Moisés jecy quiujáhyyäbä, jaduhñhøch nyaghanehmbä neby hajxy hänäjty yaghanehmbän, weenä Diosmädia'agy hajxy jaduhñ cu miäböçy, hóyhøçhä cuhdujt nja nmøødä cooçh nga'a yaghané'emät. ²¹ Y cooçh jim nhijty maa jäya'ayhajxiän, ja'a cajpä judióspä, ja'a mädia'agy hajxy ca'a cudiuumbä, ja'a Moisés jecy quiujáhyyäbä, jaduhñhøch nguhdujthajpä neby hajxy hänäjty quiuhdujthatiän, weenä Diosmädia'agy hajxy jaduhñ cu miäböçpä. Cábøch nmäna'ana'añ cooçhä Dios ja'a miädia'agy hänäjty nga'a mäböçä. Hix, nmäböçcábøçhä Jesucristo miädia'agy jaduhñ. ²² Y cooçh jim nhijty maa hermanohajxiän, ja'a Diosmädia'agy hajxy ca'xy ca'a wiinjuøöbiä, jaduhñhøch nbaguhdujthajpä neby hajxy hänäjty quiuhdujthatiän, je'eguiøxpä cooçh hänäjty nyajnähixø'øwa'añ nebiä Diosmädia'agy hajxy maas hoy wyiinjuó'øwät. Majátyhøch jaduhñ nwädity Diosmädia'agy-yajwa'xpä, cábøçhä jäya'ayhajxy jaduhñ nyagjootma'ady, weenä Diosmädia'agy hajxy jaduhñ miäböçy. ²³ Páadyhøch jaduhñ nguhdujthaty, jaduhñhøçhä Diosmädia'agy hoy nyajwá'xät. Y cooçhä jäya'ayhajxy may nyajmäböçgät, mänítøch jaduhñ nxoondá'agät.

²⁴ Coo jäya'ayhajxy naxy ñiyhøxpäyø'øgyii, tu'jäya'ay jaduhñ

nøcxy quiuhäyø'øgy, ca'a ñägøxiä. Tøyhajt jaduhñ. Jaduhñ mäwiin højtshájtäm, coo Diosmädia'agy hajxy nbanøcxäm, naxy hajxy hoy ndehm quiudiúunämät, jaduhñ hajxy jim nnøcxämät Dioswiinduum. ²⁵ Høxtahmðsä häyø'pädøjc-hajxy, tu'jøjpiä jioot ja'a wyiinmahñdy hajxy naxy piäda'agy coo hajxy jaduhñ quiuhäyø'øgät, túhmäts. Paadiä haxøøgpä hajxy jaduhñ quia'a nä'ägä nähdoñ. Premio hajxy jaduhñ móoyyap, y cab jaduhñ ñä'ä jecy. Pero højtshájtäm, coo Diosmädia'agy hajxy hoy njaanç tehñ quiudiúunämät, mänit hajxy jaduhñ jim nnøcxämät Dioswiinduum. Jimðs hajxy jaduhñ nhíjtämät cøjxta'axiøø. ²⁶ Ja'a häna'c cuhäyø'pädøjc-hajxy, tøyyä hajxy jaduhñ ñä'ä päyø'øgy, cab hajxy jaduhñ yhimybiäyø'øgy mi-aamybiäyø'øgy. Ja'a boxeadorhajxy jajpä mägox mädex, cab hajxy jaduhñ ñä'ä yemy ñä'ä wopy. Jaduhñ mäwínäts høøch, tu'jøjpiøchä Diosmädia'agy nbanøcxy. ²⁷ Cábøchä haxøøgpä jaduhñ nnä'ägä nähdoñ. Ngudiúumbiøchä Diosmädia'agy jaanç tehñ yhoy. Páadyhøchä Dios jim xyajnoçxa'añ maa wyiinduumän. Y cooç jaduhñ hoy nga'a cudiúnät, cáboch jim xyajnoçxät, hóyhøchä jäya'ayhajxy hánajty tøø nja yajwi-inhixø'øgy.

10

¹ Hermanodøjc, huuc mäadow hajxy jaduhñ. Jéquiänä Dios ja'a joc ja'a nämä'a jaduhñ quiejxy maa nhaphájtäm maa ndeedyhájtämhajxy hánajtiän, møødä Moisés. Mänit hajxy jaduhñ jecy piadu'ubøjcy nägøxiä näwiinä. Mänit hajxy nägøxiä ñøønajxy coo Tsaptsmejy paquiä tiøøch. ² Ja'a Moisés hajxy hánajty näguipy miøødwädiipy nägøxiä maa joc hajxy hánajty piawäditiän, maa hajxy ñøønajxiän Tsaptsmejjiooty. ³ Mänitä Dios hajxy miooyyä ja'a cay ja'a hu'ugy. Mänit hajxy quiaaayy nägøxiä. ⁴ Mänitä Dios ja'a tsaä tu'ug yajtsäbijty. Mänitä nøø tiägøøyy xee'xpä. Mänit hajxy nägøxiä ñøøhuucy. Jaduhñ mäwínäts ja'a Cristo nebyyø'ø tsaajän. Hix, puhbéjtäp hajxy hánajty ja'a Crístäm majaty hajxy hánajty wiädity. Ja'a Cristo, Dios yHuung je'e. ⁵ Pero cabä Diosmädia'agy hajxy hoy nämay quiudiuuñ. Cabä Dios hajxy jaduhñ quiumaayyä. Paady hajxy jim tiu'uho'cy pactuum.

⁶⁻⁷ Paady hajxy jaduhñ jiajty yhabejty coo haxøøgpä hajxy yhadsojcy, coo quepychech ja'a naaxpoch hajxy wyiingudsähgøøyy. Hijxtahnd jaduhñ coo hajxy nga'a pahijx nga'a padúunämät. Jaduhñ jim myiñ cijaay maa Diosmädia'aguiän: “Mänit hajxy quiaaayy yhuucy quepychechwiinduum; mänit hajxy yhejch piujty quepychechwiinduum.” ⁸ Näje'e hajxy haxøøg jiatcøøyy. Paady hajxy nähii'xtägøøg mil yho'cy tu'xøøbä. Paady hajxy

jaduhñ nga'a pahijx nga'a padúunämät. ⁹ Näje'e Dios hajxy yhiyxmajch pø tøyhajt hajxy hñajty yajcumädowa'añijäm ja'a Dios. Mänit hajxy chahñchu'tsä. Cøjx hajxy je'e yho'ogy. Paady hajxy jaduhñ nga'a pahijx nga'a padúunämät. ¹⁰ Näje'e hajxy hñajty jootcuyc quia'a hity, je'eguiøxpä coo hajxy hñajty quia'a mäböcy. Paadiä Dios ja'a mioonsä quiejxy, hoy hajxy yagho'ogyii.

¹¹ Paady hajxy jaduhñ jiajty yhabejty, hijxtahñd jaduhñ coo hajxy nga'a pahijx nga'a padúunämät. Paady cujaay yhity. Hix, habáatnöp jaduhñ coo Jesucristo yaa quiädaactägatsa'añ. ¹² Pøñ jaduhñ niñänóòmäp coo hamuumdu'joot miäböcy, naxy tiehmñ ñiyajcopcø'øwøøjät coo ñä'ä tu'udägóyyät. ¹³ Mijts ja'a mõjcu'ugong xjia wi'i yajtu'udägoyyaamb. Hoy piønä jaduhñ jia yagjatcø'øwa'añii haxøøg. Pero jaduhñä Dios miäna'añ cooc hajxy xpiuhbedáanäm, neby hajxy jaduhñ nga'a tu'udägóyyämät. Tøyhajt jaduhñ coo hajxy xpiuhbedáanäm. Hix, cabä mõjcu'ugongä miäjaa jaduhñ miäbaady nebiä Dios mājaa miøødän.

¹⁴ Jaduhñds je'e, hermanodøjc, cabä quepychech, cabä naaxpoch hajxy mwiingudsähgø'øwät. ¹⁵ Mnajuøøby hajxy jaduhñ cooch tøyhajt nmädia'agy. Hix, mwiinjuøøby hajxy hädaaduhñ. ¹⁶ Coo tsuugay nyagjáltäm mänaa vino hajxy nhúucäm, mänitä Dioscujú'uyäp hajxy nyéjcäm. Je'e jaduhñ ñänøømby coo hajxy tu'ugcopc tu'ugwiinmahñdy nhíjtäm, je'eguiøxpä coo Jesucristo ñø'ty jiaanç tehñ yaghäyooyy mänaa hajxy je'e xñähho'túutäm maa hädaa yaabä naaxwiinän. Y coo tsajcaagy hajxy nyajniñäguidøøyyäm, je'e jaduhñ ñänøømgumbä coo hajxy tu'ugcopc tu'ugwiinmahñdy nhíjtäm, je'eguiøxpä coo Jesucristo ja'a ñi'x ja quiopc ñähdujcy mänaa hajxy je'e xñähho'túutäm. ¹⁷ Coo tu'ugpä tsajcaagy hajxy ngaamiújcäm, paady hajxy tu'ugcopc tu'ugwiinmahñdy nhíjtäm, hoy hajxy nja nämáyyäm.

¹⁸ Jaduhñä judíoshajxy yhijpä tu'ugcopc tu'ugwiinmahñdy møødä Dios mänaa animal hajxy chu'uçhän, ja'a jäya'ayhajxy yojxypä altarwiinduum. ¹⁹ Jadúhñhøch nmäna'añ coo quepychech naaxpoch quia'a jujyquiä. Jadúhñhøch nmänaambä coo animal quia'a cunuu'xiä ja'a jäya'ayhajxy yojxypä quepychechwiinduum. ²⁰ Caj pues. Ja'a jäya'ay ja'a Diosmädia'agy hajxy ca'a mäböjpä, coo animal hajxy yoxy quepychechwiinduum, ja'a mõjcu'ugong hajxy jaduhñ wyiingudsähgøøby, ca'a Dyiosä. Cábøch njoot chocy coo jäya'ay hajxy mmøødhídät tu'ugwiinmahñdy, ja'a mõjcu'ugong hajxy wyiingudsähgøøbiä. ²¹ Pø mhú'ugaambiä vino hajxy ja'a Dioscøxpä, cab hajxy hoy mhú'ugät ja'a mõjcu'ugongcøxpä. Pø mgayaambiä tsajcaagy hajxy ja'a

Dioscøxpä, cab hajxy hoy mgáyät ja'a mõjcu'ugongcøxpä. ²² Cab jaduhñ yhooyä coo Dios hajxy nyagjootmä'tämät. Hix, maas mäjaamøødä Dios que højtshájtäm.

²³ Jaduhñä jäya'ayhajxy miäna'añ cooc cuhdujt hajxy nmøødhájtäm hoy ñeipiä. Tøyhajt jaduhñ. Pero cab jaduhñ yhawiinmatsä coo hajxy hoy ñeipiä njatcøøyyämät. Hix, coo hajxy hoy ñeipiä njatcøøyyämät, cabä Diosmädia'agy hajxy hoy nyajtu'uyóhyämät. ²⁴ Näje'e jäya'ayhajxy yhøxta'ay coo hajxy chänä'awät coo hajxy yhäyówät. Pero maas hoy jaduhñ coo nmädøjc hajxy nbuhbéjtämät.

²⁵ Tsu'udsä tsu'uèh hajxy jaduhñ mädyiijaty jim too'cäp halaplazpa'c. Pero cab hajxy myajtówät pø tøø jäya'ay animal hajxy yoxy quepychechwiinduum. Cab hajxy je'eduhñ mnä'ä taj mnä'ä máyät ja'a tsu'uèhcøxpä. ²⁶ Hix, jaduhñä Diosmädia'agy miädia'agy: "Dios jie'e hädaa cøxiä maa hädaa yaabä naaxwiimbän."

²⁷ Coo pøn hajxy jaduhñ xwiówät mägaabiä, hoy jaduhñ coo hajxy mnøcxät, hoyyä craa ja'a Diosmädia'agy hänäjty quia'a jagä mæbøcy. Y cab hajxy myajtówät pø tøø animal hänäjty quepychechwiinduum yoxyii. Cab hajxy mdaj cab hajxy mmáyät ja'a tsu'uèhcøxpä. ²⁸ Pero coo pøn hajxy jaduhñ xyhawáañät coo häna'c yø'ø animal hänäjty tøø yoxy quepychechwiinduum, cab hajxy jaduhñ mdsú'udsät, weenä craa jaduhñ quia'a jootma'ady ja'a hajxy tøø xyhawáañäbä. Jaduhñä craada'a tiajy miay coo jaduhñ quia'a hoyyä coo yø'øduhmbä tsu'uèh hajxy ndsú'tsämät, ja'a häna'c vojxypä quepychechwiinduum. ²⁹ Ja'a craa tøø xyhawáañäbä, je'eèh jaduhñ nnänøømby coo wehñdä jootma'ada'añ. Cábøch jaduhñ nmäna'ana'añ coo mijts mjootma'ada'añ.

Näje'e jäya'ayhaxiäda'a miäna'ana'añ: "Ween yø'ø craa jaduhñ ñä'ä jootma'ady, nmøødhøch cuhdujt jaduhñ cooèhä animal ndsú'udsät, hoy häna'c tøø jia yoxy quepychechwiinduum. ³⁰ Haa ca'a, nnämáabiøchä Dios Dioscujú'uyäp cooèhä tsu'uèh hänäjty tøø ndsu'uèh. Tiich yø'ø craa jaduhñ coo xñä'ä nãma'ay cooèh nga'a tsú'udsät."

³¹ Jaduhñds je'e, tsøgä mädia'agy hajxy hoy yajxón yajtuun yaghíjtäm homiädyiibä coo hajxy ngaayy coo hajxy nhúucäm. Coo jäya'ay hajxy jaduhñ xyhíxämät coo mädia'agy hajxy hänäjty hoy yajxón nyajtuun nyaghíjtäm homiädyiibä, mänitä Dios hajxy miøjpäda'aga'añ jiaanèhpäda'aga'añ. ³² Hix, coo mädia'agy hajxy hoy yajxón nyajtuun nyaghíjtämät homiädyiibä, ni pøn jaduhñ quia'a jootmä'adät, ni ja'a judíoshajxy, ni ja'a jäya'ayhajxy cajpä judíoshajpä, ni ja'a jäya'ayhajxy ja'a Diosmädia'agy mæbøjpä. ³³ Jaduhñhøch høøèhpä, hoy yajxónhøchä nyajtuñ nyaghity homiädyiibä

nébiøçhä jäya'ayhajxy jaduhñ xquiumáyät. Cábøch pøñ jaduhñ nyagjootma'ady. Hix, chójpiøch njoot jaduhñ coo jäya'ayhajxy nägøxiä ñähwá'adsät ja'a piojpä ja'a quiädieeyhajxy. Cábøch njoot chocy cooçh nidiuhñ nbáadät ja'a hoybä ja'a weenbä.

11

¹ Nébiøçhä Jesucristo nbahixiän, jaduhñhøch mijts xpi-híjxpät.

² Hermanodøjc, xoondáacpøch jaduhñ cooçh mijts xjahmiejtsta'agy homiänaajä, y coo Diosmädia'agy hajxy homiänaajä myajtuñ nebiätyhøch hajxy tøø nnajtscapxøøyyäm. ³ Chójpiøch njoot jaduhñ coo hajxy mwiiñjuó'øwät coo Jesucristo ja'a Dios Wyiindsønhaty y coo højtsä Jesucristo nWiindsønhájtämbä, højts ya'adiøjc-hájtäm. Jaanä jaduhñä ndo'oxiøjc-hájtäm hajxy xwyiindsønhájtämbä, højts ya'adiøjc-hájtäm. ⁴ Maa hermanodøjc-hajxy yhamugø'øyän tsajtøgooty, coo ya'adiøjc jim tu'ug Dyiospa'yá'axät cuhjupmøød, cabä Jesucristo hamuumdu'joot wyiingudsähgø'øy; ni jaduhñ coo Diosmädia'agy cuhjupmøød yajwiinhixó'øwät. ⁵ Jaanä jaduhñduhmbä, coo to'oxiøjc-hajxy jii by Dyiospa'yá'axät cuhwa'ads tsajtøgooty, o coo Diosmädia'agy hajxy jii by yajwiinhixó'øwät cuhwa'ads, hoçhähdiiuunnä hajxy je'eduhñ. Jaduhñ je'eduhñ piaady nejpiän yø'ø to'oxiøjc quiuhwaay hajxy yhøxme'xypän. ⁶ Jaduhñds je'e, pø cabä to'oxiøjc-hajxy tiägø'øwa'añ tsajtøgooty cuhjuuxy, ween hajxy jaduhñ ñä'ägä yajcuhme'xy. Y pø tsähdiuumb hajxy jaduhñ cuhme'xy, ween hajxy ñiguiuhjuuxy. ⁷ Pero ja'a ya'adiøjc-hajxy, cab hajxy je'e ween tsajtøgooty cuhjupmøød tiägøøbiä. Hix, jaduhñä Dios ja'a ya'adiøjc yhädiuunñ nebiä Diosän. Ja'a ya'adiøjc-cøxpä jaduhñ quiähxø'øgy coo Dios mäjaa jiaançh tehñ miøødä. Pero ja'a to'oxiøjc-cøxpä quiähxø'øgy coo ya'adiøjc mäjaa miøødäbä. ⁸ Coo Dios ja'a to'oxiøjc jecy yhädiuunñ, jayøjpä ya'adiøjc ja'a quiaaçh tu'ug piøjcäxä. Mänitä to'oxiøjc yajwa'añguiojjä caaçhhaam. Jaduhñ jim myiñ cujaay maa Diosmädia'aguiän. Pero cab jaduhñ miäna'añ coo ya'adiøjc yajwa'añguiojjä ja'a to'oxiøjc quiaaçhhaam. ⁹ Ja'a ya'adiøjc-cøxpä ja'a to'oxiøjc yhädiuunäbä. Cab hajxy nmänaänämät coo ya'adiøjc yhädiuunä ja'a to'oxiøjc-cøxpä. ¹⁰ Pádiädsä to'oxiøjc-hajxy wiädítät cuhjuuxy, jaduhñ hajxy yajcähxø'øgät coo hajxy yhane'emyii ya'adiøjcäm. Jaduhñä Diosmoonsähajxy quiumay, ja'a hajxy jim tsajpootypä. ¹¹ Pero jaduhñä Dios hajxy jecy xquiunú'xäm ya'adio'oxy. ¹² Hix, jéquiänä to'oxiøjc yajwa'añguiojjä ja'a ya'adiøjc quiaaçhhaam.

Jaanä jaduñduhmbä, ja'a to'oxiøjc-cøxpä ja'a ya'adiøjc myiñguia'ay.

¹³ Huuc mäna'an mijts pø hawiinmats jaduñ coo to'oxiøjc-hajxy cuhwa'ads Dyiospa'yá'axät tsajtøgooty. ¹⁴ Hoçhähdiiuunnä jaduñ coo ya'adiøjc quiuhwaayhajxy yoñ yajyéegät. Hoy piønä jaduñ miäna'añ. ¹⁵ Pero hahixóøyyäp ja'a to'oxiøjc-hajxy jaduñ coo quiuhwaay hajxy yajyéegät yoñ; jaduñ je'eduhñ miäbaady nebiä cuhmochpäñ. ¹⁶ Jaduñ højts nnä'ägädä yajñähixø'øyy coo to'oxiøjc-hajxy cuhmoch Dyiospa'yá'axät tsajtøgooty. Y jaduñä hermanohajxy nägøxiä yajñähixøøbiä tsajtøgooty wiinduhmyhagajpt. Hoorä, pønjaty jaduñ mänaamb cooc tyijy jaduñ quia'a nejpiä coo to'oxiøjc-hajxy jaguiuhmoch tsajtøgooty Dyiospa'yá'axät, cabä tøyhajt hajxy ñä'ägädä møødä.

¹⁷⁻¹⁹ Tøøch nmädoyhaty coo hajxy näje'e haxøøgtøjiämum mniñäma'ayii maa hajxy tsajtøgooty mhamugø'øyyän. Tøyhajtäda'a jaduñ. Cab jaduñ yhooyä y cábøch jaduñ ngumay, hóyhøch jaduñ nja najuø'øyy coo jäya'ayhajxy yhixa'añ pønjaty tøyhajt hoy wädijp. ²⁰ Coo Jesucristo hñanjty yagho'oga'añii, mäñitä jiamioød ñämaayy coo hajxy chuugaamiügät ja'a Jesucristocøxpä. Pero mijts, coo hajxy naxy tsajtøgooty mhamugø'øyy, coo hajxy naxy mdsuugaamiucy, cabä Jesucristo hajxy naxy mjahmiech. ²¹ Hanidiuhmjaty hajxy naxy mgay. Cab hajxy naxy mdajy mmay pø jii mmägu'ughajpä caayyøøc hajxy mioødä quia'a møødä. Näje'e hajxy naxy mmu'ugyii. ²² Jim hajxy hawiinmats mgay mhú'ugät maa mhamdsoo tøjc-hajxiän. Cab jaduñ yhooyä coo hajxy jaduñ mjatcø'øyy maa Diostøjcän. Myajtsähdiuumbiä häyoobäya'ay hajxy jaduñ. Cáboch mijts jaduñ nnä'ägädä cumay coo hajxy jaduñ mjatcø'øyy.

²³ Hamdsoochä Jesucristo xyajñähixøøyy nébiøch mijts tøø nnajtsapxøøyyäm: Hoorä, mäñittsuu, coo Jesucristo hñanjty tiooga'añii, mäñitä Jesucristohajxy tiägøøyy tsuugaabiä møødä jiamioødhajxy. Mäñitä Jesucristo tsajcaagy quionø'cy. ²⁴ Mäñit Dioscujú'uyäp yejcy. Mäñitä tsajcaagy yhaguidøøyy. Mäñit miänaañ: "Huuc cay hajxy. Høøch nni'x høøch ngopc hädaa. Mijtsçøxpøchä häna'c xtiooga'añ. Cooch mijts mänaa xjiahmiejtstá'agät, jaduñä tsajcaagy hajxy mgáyät." ²⁵ Y coo hajxy hñanjty tøø chuugaabiädøøñä, mäñitä Jesús vino quionø'cy copajooty. Mäñit miänáangombä: "Cooch mijts nnähho'tu'udaannä, cooch nnø'ty nyaghäyowaannä, hawiinjemybiä Dios hajxy xmiøødyajcuhduga'añ. Hoorä, hädaa vino, hijxtahñd jaduñ miähmø'øwa'añ nébiøch nnø'tiän. Y naaghooc hädaa vino hajxy mhü'ugy, mäñitøch

hajxy xjiahmiejtstá'agät." ²⁶ Homiänaajä hädaa tsajcaagy hajxy hänajty mgaya'añ, homiänaajä hädaa vino hajxy hänajty mhu'uga'añ, myajcøhxø'py hajxy hänajty coo Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm. Hix, wiimbijtägatsaambä Jesucristo. Yaa jadähooc quiädaactägatsa'añ hädaa yaabä naaxwiin.

²⁷ Nebiä Jesucristo jiamiøødhajxy miøødcaayy miøødhuuquiän, jadúhñäc hajxy ngaayy, jadúhñäc hajxy nhúucämbät. Pønjetiä howyiinmahñdy hänajty ca'a møød coo hänajty jaduhñ quiaaya'añ, coo hänajty jaduhñ yhu'uga'añ, haxøøg hajxy jaduhñ jiatcø'øy ja'a Jesucristo ñi'xcøxpä ñø'tycøxpä. ²⁸ Jaduhñds je'e, coo hajxy hänajty mgaya'añ ja'a Jesucristocøxpä, coo hajxy hänajty mhu'uga'añ ja'a Jesucristocøxpä, naxy hajxy jayøjpiä mdehm ñiñajuø'øwøøjät pø howyiinmahñdy hajxy hänajty mjaançh møød. ²⁹ Pønjaty jaduhñ caaby huucp ja'a Jesucristocøxpä, coo hajxy jaduhñ quia'a møjpädá'agät coo Jesucristo hajxy xñähho'túutäm, yajcumädowáanäp hajxy jaduhñ. ³⁰ Näje'e hajxy mba'ambety; näje'e hajxy mga'a majaamøødä. Høxtä näje'ejaty hajxy jaduhñ tøø yho'ogy. Paady hajxy jaduhñ mjaty mhabety coo hajxy mga'a møjpäda'agy coo Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm. ³¹ Pero cabä Dios hajxy xyajcumädóowämät coo howyiinmahñdy hajxy hänajty nmøødhájtäm coo hajxy hänajty ngayáanäm ja'a Jesucristocøxpä, coo hajxy hänajty nhu'ugáanäm ja'a Jesucristocøxpä. ³² Paadiä Dios hajxy táhoogaty xyajcumädóowäm, jaduhñ hajxy xyajnajuø'øyyäm coo miädia'agy hajxy hänajty hoy nga'a yajtúunäm. Y coo miädia'agy hajxy hoy nyajtúunämät, cab hajxy jiiby nnä'ä hädáacämät møjcu'uhaam maa jäya'ayhajxy yhäda'aga'añän, ja'a hajxy ca'a mæbøjpä.

³³ Jaduhñds je'e, hermanodøjc, coo hajxy hänajty mänaa mgaamiuga'añ ja'a Jesucristocøxpä, coo hajxy hänajty mänaa mhuucmuga'añ ja'a Jesucristocøxpä, naxy hajxy tu'cuhdujt mdehm quiaachóonät. Mniyhahixø'øwøøjöp hajxy jaduhñ. ³⁴ Pø myähó'cäp hajxy hänajty, jayøjp hajxy mnä'ägä cáyät maa mdøjc-hajxiän. Jaduhñä Dios hajxy xquia'a yajcumädóowät coo hajxy hänajty mgaamiuga'añ ja'a Jesucristocøxpä, coo hajxy hänajty mhuucmuga'añ ja'a Jesucristocøxpä. Madiu'uch hajxy tøø xjiaac mäyajtøy. Cooçh jim nnócxät maa mijtsän, mänitøch jim nyajtødiägø'øwät.

12

¹ Hermanodøjc, tsøg hajxy mädiácäm nebiatiä Diosh-espíritu hajxy xpiuhbéjtäm, coo hawiingatiä tuung hajxy xmióoyäm. Naxy hajxy jaduhñ mdehm wyiinjuø'øwät.

² Mnajuøøby hajxy jaduhñ, coo Diosmädia'agy hajxy hñanjty mga'a panøcxyñä, je'enä quepychech naaxpoch hajxy hñanjty mwiingudsähgø'oyñä. Cabä quepychech naaxpoch quiapxy miädia'agy. Jaduhñ hajxy hñanjty mwädity nebiä tu'udägoybän. ³ Huuc wiinjuø'øw hädaa mädia'agy hajxy. Pønjatiä Dioshespíritu jaduhñ najtscapxøøyyäp, cabä Jesús hajxy je'e haxøøg ñänømy. Y pønjatiä Dioshespíritu jaduhñ ca'a najtscapxøøyyäp, cab hajxy hoy miäna'ana'añ coo Jesús hajxy nWiindsøn'hájtäm.

⁴ Coo Diostuung hajxy jaduhñ ndúunäm, hawiingatiä Diostuung hajxy jaduhñ xpiáatäm. Pero ja'a Dios ja'a yh-Espírituhajtiä hajxy jaduhñ xtiuungmóoyyäm. ⁵ Madiu'u ja'a Diostuung hajxy jaduhñ njaançh túunäm, pero tu'jäya'ayyä hajxy jaduhñ nWiindsøn'hájtäm. Ja'a Jesucristo je'e. ⁶ Ja'a Dios hajxy xpiuhbéjtäm coo tiuung hajxy ndúunämät, nebiatiä tiuung hajxy xpiáatäm. ⁷ Paadiä Dioshespíritu hajxy hawiingaty xtiuungmóoyyäm, jaduhñ hajxy hoy nnibiuhbéjtämät hamiñ haxøpy. ⁸ Hix, näje'e hermanohajxy tiuungmo'oyii ja'a Dioshespíritäm coo hajxy quiapx coo hajxy miädiá'agät nebiä jajpä häna'cän. ⁹ Näje'e hermanohajxy piuhbodyii ja'a Dioshespíritäm coo hajxy hoy jiaançh tehñ miäböögät ja'a Diosmädia'agy. Näje'e hajxy miäjaamo'oyii nebiä jäya'ay hajxy yajmøcpögät, ja'a pøjc ja'a híjxäbä. ¹⁰ Näje'e hermanohajxy piuhbodyii ja'a Dioshespíritäm coo hajxy hoy-yagjuøøñä tiuñ ja'a Diosmäjaagøxpä. Näje'e hajxy tiuungmo'oyii coo Diosmädia'agy hajxy yajwá'xät. Näje'e hajxy tiuungmóoyyäbä coo hajxy yhøxcábät pøn najtscapxøøyyäp ja'a Dioshespíritäm, pøn najtscapxøøyyäp ja'a møjcu'ugóngäm. Näje'e hajxy pi-aadyii coo hajxy quiápxät wiinghayuucjaty. Näje'e hajxy piáatäbä coo hajxy quiapxhoyø'øwät waambatiä hermanohajxy tøø quiapxy wiinghayuucjaty. ¹¹ Haniduhmjatiä Dioshespíritu hajxy xtiuungmóoyyäm, nebiä jioot chocy. Tu'uquiä ja'a Dioshespíritu jaduhñ.

¹² Ja'a tu'ugpä ni'x, ja'a tu'ugpä copc, madiu'u pajc miøødä. Pero tu'ugpä ni'x tu'ugpä copc hajxy jaduhñ nmøødhájtäm. Jaduhñ mäwiin højtshájtäm, tu'ugmädia'agy hajxy nhíjtäm coo Jesucristo hajxy nWiindsøn'hájtäm, hoy hajxy nja nämayhájtäm. ¹³ Coo hajxy nnäbéjtäm, jaduhñä Dioshespíritu hajxy xpiädáacäm tu'ugmädia'agy nägøxiä, møødä judíoshajxy, møødä cajpä judíoshajxy, møødä jäya'ayhajxy je'ehájtäbä wiinghänä'cäm, møødä jäya'ayhajxy hijpä hawa'adstuum. Nägøxiä ja'a Dioshespíritu hajxy nmøødhájtäm.

¹⁴ Ja'a tu'ugpä ni'x ja'a tu'ugpä copc, madiu'u pajc hajxy nmøødhájtäm. ¹⁵ Coods yø'ø tecy jaduhñ ñä'a mäná'anät: "Cábøch tii nmach cábøch tii nnähdoñ nej yø'ø cø'øjän,

páadyhøch miich jaduñ xquia'a yajtuna'añ", cab jaduñ ñä'ä tøyäbä; haa ca'a, nyajyohy nyajnáxäm ja'a tecy jaduñbä. ¹⁶ Jaanä jaduñduhmbä, coo yø'ø taatsc jaduñ miänáambät: "Cábøch jaduñ nhixy nej yø'ø wiinän, páadyhøch miich jaduñ xquia'a yajtuna'añ", cab jaduñ ñä'ä tøyäbä; haa ca'a, nyajmädóowäm ja'a taatsc jaduñbä. ¹⁷ Coo hajxy häxøpy nhaagä wiinhájtäm, cab hajxy häxøpy nmädóowäm. Y coo hajxy häxøpy nhaagä mädohndhájtäm, cab hajxy häxøpy tii xjiojxuugøyyäm. ¹⁸ Jaduñä Dios hajxy xquiunú'xäm nebiaty hajxy xyajmädsójcäm. Paadiä ni'x ja'a copc hajxy nmøødhájtäm, paadiä cø'ø ja'a tecy hajxy nmøødhájtäm. ¹⁹ Coo hajxy häxøpy nhaagä pajc-hájtäm, cabä nni'x ja'a ngopc-hajxy häxøpy yhíjtäm. ²⁰ Madiu'u ja'a pajc hajxy nmøødhájtäm ja'a tu'ugpä jäya'ay. Tu'ugni'x tu'ugcopc hajxy jaduñ nmøødhájtäm.

²¹ Coo wiin häxøpy quiapxy, cabä cø'ø jaduñ ñämä'awät: "Cábøch miich nyajmaajiaty." Jaanä jaduñä copcpä, coo häxøpy quiapxy, cabä tecy jaduñ ñämäabiät: "Cábøch miich nyajmaajiaty." ²² Pero nhaagä yajtuungpáatäm ja'a ni'x ja'a copc cøxiä, hoyyá pajc näje'e quia'a jagä møcä. ²³ Cabä ni'x ja'a copc hajxy teeñmuum nyajcähxø'ogáanäm, paadiä wit hajxy nmøødhájtäm. ²⁴ Pero ja'a nwiin ja'a njøjphájtämhajxy, cab jaduñ ñeipiä coo hajxy nyajcähxø'cämät. Jadúñhøch cham tøø nmädia'agy nebiä Dios ja'a nni'x ja'a ngopc-hájtämhajxy xquiunú'xäm tu'ughamuum. Hoorä, jaduñ mäwiin højtshájtäm, tu'ugmädia'agy hajxy nnimiøødhájtäm coo Diosmädia'agy hajxy näguipxy nmäbójcäm, coo Jesucristo hajxy näguipxy nWiindsønhájtäm. Jaduñä Dios hajxy xquiunú'xäm coo hermanodøjc hajxy nwiingudsähgøyyämät, hoy hajxy jia xoñ jia häyoy. ²⁵ Jaduñä Dios quiumay coo hajxy nhíjtämät tu'ugjoot tu'ugcopc, coo hajxy nniçhojc coo hajxy nnimié'xämät hamiñ haxøpy. ²⁶ Coo tu'jäya'ay chaaçhpøgät, mäniit hajxy nägøxiä njootmayhájtämät. Jaanä jaduñduhmbä, coo tu'jäya'ay wyiingudsähgø'owøøjät, mäniit hajxy nägøxiä nxoonäacämät.

²⁷ Nwiindsønhájtämä Jesucristo hajxy nägøxiä pønjatia Diosmädia'agy mäbøjp. Hawiingatia Dios hajxy tøø xquiunú'xäm. ²⁸ Näje'e hermanohajxy tøø tiuunqmo'oyii ja'a Diósäm. Ja'a Dios quiuguexyhájtäbä, je'e hajxy jayøjp tuunqpaat. Mäniit hajxy je'e tiuunqpaatpä, ja'a Diosmädia'agy-yajwa'xpähajxy, møødä Diosmädia'agy-yajwiinhixøøbiähajxy. Näje'e hermanohajxy hoy-yagjuøøñä tiuñ ja'a Diosmäjaagøxpä. Näje'e hermanohajxy yajmøcpøcy ja'a jäya'ayhajxy

nähba'amguhba'ambä. Näje'e hermanohajxy miäbuhbety. Näje'e hajxy jaduñ miägapxy yhane'emy. Näje'e hajxy piaadyii coo wiinghayuucjaty hajxy quiápxät. ²⁹ Hoorä, cabä Dios hajxy nägøxiä xquiuguexyhájtäm. Cabä Diosmädia'agy hajxy nägøxiä nyajwá'xäm. Cab hajxy nägøxiä nyajnáhixøøyyäm. Cab hajxy nägøxiä ndúunäm hoy-yagjuøøñä ja'a Diosmäjaagøxpä. ³⁰ Cab hajxy nägøxiä nba'amyajnáxäm. Cab hajxy nägøxiä tøø xpiáatäm coo ngápxämät wiinghayuucjaty. Y cab hajxy nägøxiä tøø xpiáatäm coo hajxy ngapxhoyøøyyämät waambatiä hermano tøø quiapxy wiinghayuucjaty. ³¹ Tsögä njoot hajxy pädáacäm hamuumdu'joot coo Dios tuuñ hajxy ween xmióoyyäm ja'a maas tsoobaatpä. Chámhøchä mädia'agy hajxy nyajnáhixøøwa'añ nebiä Dios miädia'agy hajxy hoy mmaas yajtu'uyó'oyät.

13

¹ Coo nmädøjc hajxy nga'a tsojc nga'a mée'xämät, cabä Diosmädia'agy hajxy hánajty hoy ngudiúunäm, hoy hajxy cu nja capx cu nja mädiáacäm madiu'u nebiä jáya'ayhajxy yaa jia capxiän hádaa yaabä naaxwiin, nebiä Diosmoonsähajxy jim jia capxiän tsajpootyp. ² Coo nmädøjc hajxy nga'a tsojc nga'a mée'xämät, cab hajxy nnä'ägädä tsoobáatämät, hoy hajxy cu nja najuøøyyäm tii jadáanäp tii tunáanäp, hoy hajxy cøxiä wiinä cu nja najuøøyy cu nja jahmiéjtsäm, hoyyä møcmájaa hajxy cu nja jaançh tehñ miøødhájtäm hoy ñä'a tiigøxpä. ³ Coo nmädøjc hajxy nga'a tsojc nga'a mée'xämät, cab hajxy nnä'ägädä tsoobáatämät, hoyyä háyoobájäya'ay hajxy cøxiä wiinä cu nja móoyyäm mäduhñtiä hajxy nmøødhájtäm, hoyyä jáya'ay hajxy cu nja nähho'túutäm.

⁴ Pøñä miädøjc tsojp mee'xp, mee'xxieemy hajxy jaduñ yhyty. Hoy hajxy jaduñ miädøjc-haty. Cabä hadsocwyi-inmahñdy hajxy miøødá. Cab hajxy yajcumaya'añ. ⁵ Pøñä miädøjc tsojp mee'xp, cab hajxy chähdiuhñdägoyyä. Cab hajxy wyiinducä. Cab hajxy jiootma'ady, hoy hajxy cøxypänejpia cu jia tunøø. ⁶ Cabä haxøøgpä hajxy chocy; ja'a tøyhajtpä hajxy jaduñ chojpy. ⁷ Pøñä miädøjc tsojp mee'xp, miee'xtujpy hajxy. Coo hajxy cøxypänejpia tiunøøjät ja'a miädøjcäm, cab hajxy jiootma'ady. Cab hajxy ñäxø'øwø'øy, cab hajxy ñähøøñø'øy. Hoy hajxy miäxi'igy, hoy hajxy miägapxy, weenä craa ja'a tøø quiädiéyebä jaduñ yhuuc wiinmahñmech coo jaduñ tøø quiädieey.

⁸ Habaadaamb jaduñ coo jáya'ayä Diosmädia'agy hajxy hánajty quia'a yajwa'xaannä. Habaadaamb jaduñ coo jáya'ayhajxy hánajty quia'a capx quia'a mädia'agaannä

wiinghayuucjaty. Habaadaamb jaduhñ coo quia'a tsoobaadaannä tijatiä jäya'ayhajxy yaa ñajuøøby hädaa yaabä naaxwiin. Pero cøjxta'axiøø hajxy nniçhoc nnimiee'xáañäm. ⁹ Cahnä hajxy hoy nwiinjuøøyyäm je'eguiøxpä coo hajxy yaa nhíjtämnä hädaa yaabä naaxwiin. Cahnä Diosmädia'agy hajxy hoy nhabøjcäm coo hajxy nyajwä'xämät. ¹⁰ Habaadaamb jaduhñ coo Diosmädia'agy hajxy maas ca'xy nwiinjuø'owáañäm, paady hánajty pøñ quia'a wäditaannä Diosmädia'agy-yajwa'xpä.

¹¹ Coo hajxy nmuutsc-hájtämnä, cahnä hajxy hánajty nwiinmahñméjtsäm. Pero coo hajxy nmøjjøyyänä, mänit hajxy nnajuøøyyänä. Tøø hajxy nwiinmahñméjtsänä; cab hajxy nwiinmahñdyhájtänä neby hajxy tøø nmuutsc-hájtäm. ¹² Jaduhñ mäwíinäts je'e, coo hajxy yaa nhíjtäm hädaa yaabä naaxwiin, cahnä Diosmädia'agy hajxy hoy nwiinjuøøyyämnä. Cahnä Dios hajxy nhixyhájtäm. Pero coo hajxy jim nnøcxáañäm tsajpootyp, mänitä Dios hajxy nhixyhadaañäm neby hajxy je'e xyhixyhájtäm. Mänitä miädia'agy hajxy ca'xy nwiinjuø'owáañäm. ¹³ Tägøøgtu'u ja'a Dios hajxy xyhanéhäm; coo miädia'agy hajxy nmäbøjcämät coo tiøyhájtä, chaads coo Jesucristo hajxy njøbhíjxämät coo yaa quiädaactägatsa'añ, chaads coo nmädøjc hajxy ndsojc nmée'xämät. Hädaa høxhaambä jaduhñ maas tsoobaadaamb coo nmädøjc hajxy ndsojc nmée'xämät.

14

¹ Naxy hajxy ndehmñ ñiçhojc ndehmñ ñimiée'xämät hoy miänaajä. Je'e maas tsoobaatp. Jaanä jaduhñduhmbä, tsøgå Dios hajxy nämáayyäm coo mäjaa hajxy ween xmióoyyäm coo tiuung hajxy jaduhñ ndúunämät. Je'e tsoobaatp coo hermano ja'a Diosmädia'agy hajxy yajwa'xy. ² Naje'e hermanohajxy, coo hajxy hánajty quiapxa'añ tsajtøgooty, cab hajxy howyiinjuøøñä miädia'agy. Hix, ja'a Dios hajxy jaduhñ miøødmädiaacy, ca'a yhøjtshájtäm, je'eguiøxpä coo Dioshajtiä wyiinjuø'ø. Cab højts jaduhñ nnä'ägädä wiinjuøøyyäm. Najtscapxøøyyäp hajxy jaduhñ ja'a Diosh-espíritäm. Jagooyyä Dios jaduhñ ñajuø'øy waambaty hajxy jaduhñ miädia'agy. ³ Pero coo Diosmädia'agy hajxy ngápämät nebiä jäya'ayhajxy jaduhñ wyiinjuø'owät, mänitä jäya'ay ja'a Diosmädia'agy hajxy hoy nyajwiingapxøøyyämät, hoy hajxy jaduhñ nmägapx nhané'emät, hoy hajxy jaduhñ ngapxmøcpøjcämät. ⁴ Pøñ Dioshajtiä nä'a møødmädiaacy, je'e mäjaa nidiuhmñ móoyyäp nebiä Diosmädia'agy maas hoy jiaac wiinjuø'owät. Hix, cabä jäya'ayhajxy jaduhñ wyiinjuø'øy waambaty jaduhñ miädia'agy. Pero coo hermanodøjc ja'a

Diosmädia'agy hajxy nyajwiingapxóøyyämät howyiinjuøøñä, mänit hajxy miäjaamo'owóøjät nebiä Diosmädia'agy hajxy jaduñ maas hoy jiaac wiinjuó'owät.

⁵ Maas tsoobaatp jaduñ coo Diosmädia'agy hajxy ngápãmät howyiinjuøøñä; jaduñä hermanohajxy nägøxiä wyiinjuó'owät, ja'a hajxy mädoobä. Hoy hit jaduñ coo Dioshajtiä hajxy nägøxiä mmøødmädiá'agät. Mänit mabøcy yhoyó'owät coo hajxy mgapxhoyó'owät, jaduñä hermanohajxy nägøxiä wyiinjuó'owät. ⁶ Hermanodøjc, coochä Dioshajtiä nnä'a møødmädiá'agät maa mijtsän, cab hajxy jaduñ hoy mwiinjuó'owät. Pero mänit hajxy jaduñ mwiinjuó'owät cooch mijtsä Diosmädia'agy hoy nyajwiinhixó'owät nebiátyhöchä Dios ja'a miädia'agy hänäjty xñajtsapxøøyyä.

⁷ Høxtáhmädsä xuuxpädøjc-hajxy, coo hajxy hoy quia'a xú'uxät, nägoodä hajxy nøcxy ñä'a yajxu'uxy ñä'a yajpøgø'oy, y cab hoy yajmädooy. ⁸ Jaaná jaduñduhmbä maa jäya'ayhajxy chiptuñän, coo soldado ja'a corneta hoy quia'a yajxú'uxät, cabä jiamiøødhajxy jaduñ hoy chiptúnät. Nä'a himybiäyø'og nõ'ø maamybiäyø'ögäp hajxy jaduñ. ⁹ Jaduñ mäwíinäts højtshájtäm, coo Dioshajtiä hajxy nmøødmädiáacämät, cabä nmädia'agy hajxy jaduñ nniwyiinjuøøyyämät hamiñ haxøpy. Xiøøbä hajxy jaduñ nnä'a capx nnä'a mädiáacämät. ¹⁰ Madiu'u hayuuc hajxy yaa ngápãm hädaa yaabä naaxwiin. Hawiingaty hayuuc hajxy nniwyiinjuøøyyäm. ¹¹ Y coo mädia'agy hajxy hamiñ haxøpy nga'a nniwyiinjuøøyyämät hawiingjaty, cab hajxy jaduñ hoy nnimiøødmädiáacämät. ¹² Jaduñ mäwíinäts mijts, mjaanč tehñ miänaamb mijts jaduñ coo Dioshespíritu hajxy xtiuungmó'owät. Y myujwá'anäp ja'a tuunğ hajxy mädyii maas tsoobaatp. Jaduñä hermanodøjc hajxy maas hoy myajwiingapxó'owät nebiä Diosmädia'agy hajxy jaduñ maas hoy wyiinjuó'owät.

¹³ Jaduñds je'e, pøñ jaduñ howyiinjuøøñä ca'a capxp ca'a mädiáacp, weenä Dios jaduñ ñäma'ay coo miäjaamo'owóøjät nebiä miädia'agy quiapxhoyó'owät. ¹⁴ Coo Dios hajxy nba'yáaxämät ja'a hayuuc-haamby mädyii Dioshajtiä wyiinjuøøbiä, cab hajxy nwiinjuøøyyämät, hoy hajxy cu nja mädiáacäm wiinmahñdyhaam. Y cab hajxy jaduñ nnä'ägädä wiinjuøøyyäm. ¹⁵ Jaduñds je'e, tsøcxä Dios hajxy pa'yáaxäm juøhñdyhaam, pero howyiinjuøøñä. Tsøcxä Dioshöy hajxy hóøwäm juøhñdyhaam, pero howyiinjuøøñä. ¹⁶ Coo Dios hajxy nnämäayyämät "Dioscujú'uyäp", ja'a hayuuc-haamby mädyii Dioshajtiä wyiinjuøøby, cab hajxy hamdsoo nwiinjuøøyyämät. Y ja'a jäya'ayhajxy jii mädoobä, ni je'e hajxy jaduñ quia'a wiinjuó'owät. Y

cab hajxy hoy piamáná'anät "Dioscujú'uyäp." ¹⁷ Hoyyá Dios hajxy yajxón cu nja nämáayyäm "Dioscujú'uyäp", ja'a jäya'ayhajxy jii mädoobä, cab hajxy wyiinjuó'owät. Y cabä Diosmädia'agy hajxy jaduhñ jiaac wiinjuó'owät. ¹⁸ Høøch, nnämáabiøchä Dios "Dioscujú'uyäp" je'eguiøxpä cooçh pøn jaduhñ xquia'a najtspaadøøy nébiøch hayuuc-haamby ngapxiän, ja'a Dioshajtiä wyiinjuøøbiä. ¹⁹ Pero maa hajxy nhamugøøyyämän tsajtøgooty Dioswiingudsähgøøbiä, tsoobaatp jaduhñ cooçh howyiinjuøøñä ngápxät, hoy jia weeñtiä. Cab jaduhñ jiaty tsoobáadät cooçh hayuuc-haamby ngápxät ja'a Dioshajtiä wyiinjuøøbiä, hóyhøch yoñ cu nja capx. Hix, cooçh howyiinjuøøñä ngápxät, wyiinjuó'owäp ja'a hermanohajxy jaduhñ, jadúhñhøchä Diosmädia'agy hajxy hoy nyajwiingapxó'owät.

²⁰ Hermanodøjc, tsøg hädaa mädia'agy hajxy hoy wiinjuøøyyäm nebiä møjhänä'c-hajxy hoy wyiinjuó'oyän. Yøø pigána'c-hajxy, cahnä hajxy wyiinmahñmechñä. Pero cahnä haxøøgpä hajxy yhixy yhabaadyñä. ²¹ Jaduhñä Diosmädia'agy jecy miänaañ: "Ja'a judíoshajxy, cábøchä nmädia'agy hajxy xmiäbøgaanä. Nguexáambiøchä jäguembä jäya'ay jim maa judíoshajxiän. Mänit hajxy miøødmädia'aga'añii wiinghayuuc-haamby. Pero ni jadúhñhøchä nmädia'agy hajxy xquia'a mäbøgaanä, nømä Dios miäna'añ." ²² Ja'a jäya'ay ja'a Diosmädia'agy hajxy ca'a mäbøjpä, je'eguiøxpä højts hayuuc-haamby ngápxäm, ja'a Dioshajtiä wyiinjuøøbiä, ca'a jie'eguiøxpä ja'a jäya'ayhajxy ja'a Diosmädia'agy mäbøjpä. Coø hajxy naxy ngápxäm ja'a hayuuc-haamby mädyii Dioshajtiä wyiinjuøøby, jaduhñä Dios hijxtahñd xii yecy coø jäya'ay tsaachpä peenä hajxy piaada'añ, ja'a Diosmädia'agy hajxy ca'a mäbøjpä. Pero coø Diosmädia'agy hajxy naxy ngápxäm howyiinjuøøñä, jaduhñä Dios hijxtahñd xii yecy coø jäya'ay hoybä weenbä hajxy piaada'añ, ja'a Diosmädia'agy hajxy mäbøjpä. ²³ Hix, coø hajxy nägøxiä ngápxämät ja'a hayuuc-haamby mädyii Dioshajtiä wyiinjuøøby maa hajxy hänäjty nhamugøøyyämän tsajtøgooty Dioswiingudsähgøøbiä, y coø jäya'ayhajxy jim tiägó'owät, ja'a Diosmädia'agy hajxy ca'a mäbøjpä, jaduhñda'a hajxy miäná'anät cooc tyijy hajxy nguhhíñäm. ²⁴⁻²⁵ Pero coø Diosmädia'agy hajxy nägøxiä ngápxämät howyiinjuøøñä, mänitä jäya'ayhajxy wyiinjuó'owät, ja'a hajxy ca'a mäbøjpä. Mänit hajxy yhuuc tehñ wyiinmahñmédsät. Mänit hajxy hamdsooyyä ñiñajuø'owøøjät coø hajxy hänäjty hoy tøø quia'a jäya'ayhaty. Mänit hajxy jaduhñ jyijcädá'agät. Mänitä Dios hajxy yhuuc tehñ wyiingudsähgø'owät. Mänit hajxy yhuuc tehñ miäná'anät coø Dios hajxy hänäjty tøy xjiaançh tehñ

miøðhíjtäm.

²⁶ Hermanodøjc, maa hajxy nhamugóøyyämän tsajtøgooty Dioswiingudsähgøøbiä, tsøg hajxy yajxón yagiájtäm nägøxiä, jaduñä Diosmädia'agy hajxy maas hoy nmaas mäbøjcämät. Näje'e Dioshöy hajxy yhöwa'añ. Näje'e hajxy yajnahixø'øwa'añ. Näje'e hajxy miädia'aga'añ waambatiä Diosmädia'agy hajxy hänäjty tøø ñajtscapxø'øyii ja'a Diósäm. Näje'e hermanohajxy quiapxa'añ hayuuc-haamby mädyii Dioshajtiä wyiinjuøøby. Y näje'e hermanohajxy quiapxhoyø'øwa'añ waambatiä hermanohajxy hänäjty tøø quiapxy ja'a hayuuc-haamby ja'a Dioshajtiä wyiinjuøøbiä. ²⁷ Coø hajxy mänaa ngápXãmät ja'a hayuuc-haamby ja'a Dioshajtiä wyiinjuøøbiä maa hajxy hänäjty nhamugóøyyämän tsajtøgooty Dioswiingudsähgøøbiä, nämetsyä nädägøøquiä hajxy ngápXãmät hanidiuhmjaty. Mänitä hermano tul'jäya'ay xquiapxhoyøøyyämät. ²⁸ Pero pø cabä hermanohajxy jim näje'e jiaty capxhoyø'øw, mejor ween hajxy jim nga'a nä'ägädä cápxämät tsajtøgooty ja'a hayuuc-haamby mädyii Dioshajtiä wyiinjuøøby. Wiingtuum hajxy nøcxy nnä'ägädä cápxäm jaduñ hanidiuhmjaty. Xmiädóowämöp ja'a Dios hajxy jaduñ. ²⁹ Jaaná jaduñduhmbä, coø hermanohajxy hänäjty quiapxa'añ waambaty hajxy hänäjty ñajtscapxø'øyii ja'a Diósäm, ween hajxy nämetsyä nädägøøquiä quiapxy. Y ja'a hermanohajxy jaac jiihä, mänit hajxy jaduñ miäná'anät pø tøø hajxy hoy miädoy, pø caj. ³⁰ Y coø wiinghermano hänäjty quiapxa'añ waambaty hänäjty ñajtscapxø'øyii ja'a Diósäm, weenä hermano yhuuc hamoñ, ja'a hänäjty capxpä. ³¹ Hanidiuhmjaty hajxy ngápXãmät nägøxiä waambatiä Dios hajxy hänäjty xñajtscapxøøyyäm. Jaduñ hajxy nägøxiä maas hoy nhabøjcämät; jaduñ hajxy nägøxiä nniguiapxwíjjämät. ³² Hix, coø miich hänäjty mgapxa'añ waambaty miichä Dios hänäjty xñajtscapxø'øwaanä, mänit mgápXãt coø hänäjty tøø xyhabaatä. ³³⁻³⁴ Jaduñä Dios quiumay coø hajxy hanidiuhmjaty ngápXãmät. Cab jaduñ quiumay coø hajxy nägøxiä nxiicmujc nmädiaacmújcämät tsajtøgooty.

Cab jaduñ yhoyä coø to'oxiøjc-hajxy jiihy quiápXãt tsajtøgooty maa Dios hajxy hänäjty nwiingudsähgøøyyämän. Cabä Dios jaduñ miäna'añ coø hajxy jiihy quiápXãt. Jaduñä hermanohajxy nägøxiä quiuhdujthaty wiinduhmyhagajpt. Jaduñä Diosmädia'agy miäna'añ coø to'oxiøjc-hajxy miädia'agymiäbögät. ³⁵ Hoçhähdiiunnä jaduñ coø to'oxiøjc-hajxy jiihy quiápXãt tsajtøgooty. Pø cabä Diosmädia'agy hajxy hänäjty tøø wyiinjuø'øy tsajtøgooty, jimä ñihyhap hajxy miäyajtówät maa yhamdsoo tøgootyhajxiän.

³⁶ Jaduñä hermanodøjc-hajxy nägøxiä miäna'añ wiin-

duhmyhagajpt coo to'oxiøjc-hajxy jii by quia'a capx quia'a mädiá'agät tsajtøgooty nebiä Diosmädia'agy miäna'añ. Y mijts jim hijpä Corintos, jaduñ mijts mbaguhdujthájpät. Caj mijts mhamdsoo cuhdujt myajtúnät. ³⁷ Nébiøch cham ngujaay, Diosmädia'agy hädaaduñ. Naxy hajxy jaduñ mdehm miäbøgät, pønjaty jaduñ niñänømáp coo Dios hajxy ñajtsapxøøyyäxä, coo Dioshespíritu piuhbedyii. ³⁸ Pønjaty hajxy jaduñ ca'a mäbøgaamb, cabä Dios hajxy jaduñ quiu-maya'añii.

³⁹ Jaduhnds je'e, hermanodøjc, tsøgä Dios hajxy nämáayyäm coo hajxy tehngajnä ween xpiuhbéjtämät, coo miädia'agy hajxy xñajtsapxøøyyämät. Jaduhnä miädia'agy hajxy hoy nyajwá'xämät. Pøn jaduñ capxaamb mädia'agaamb ja'a hayuuc-haamby ja'a Dioshajtiä wyiinjuøøbiä, ween hajxy jaduñ quiapxy, ween hajxy jaduñ miädia'agy. ⁴⁰ Pero tsøgä Diosmädia'agy hajxy hoy yajxón yagjáltäm tsajtøgooty.

15

¹⁻² Hermanodøjc, tsøg hajxy jahmiejtstáacäm coo Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm. Jadúhnhøch mijts tøø nyajwiin-gapxø'øy. Tøø hajxy jaduñ nmäbøjcäm. Coo hajxy tehngajnä nmäbøjcämät hamuumdu'joot, mänit hajxy jim nnøcxämät Dioswiinduum. Pero coo hajxy jaduñ nga'a mäbøjcämät, cab hajxy jim nnä'ägädä nøcxämät.

³ Jadúhnhøch mijts tøø nyajwiingapxø'øy nebiátyhøchä Dios tøø xñajtsapxøøyyä. Jaanç tehñ choobaatp hädaa Diosmädia'agy jaduñ. Tøø Jesucristo hajxy xñähho'túutäm; jaduñä nbojpa ngädieeyhájtäm hajxy tøø xyajnáhwáatsäm. Jaduhñ jim myiñ cujaay maa Diosmädia'aguiän. ⁴ Coo Jesucristo hñajty tøø yho'ogy, mänit hoy ñaaxtägø'øy. Mänit hoy jiuypiojtägach cumaaxc. Jaduhñ jim myiingombä cujaay maa Diosmädia'aguiän. ⁵ Mänitä Pedro ja'a Jesucristo hoy wyiinguhixø'øy. Mänitä Jesucristo hoy wyiinguhixøøyyägumbä ja'a jiamiøødhajxy, ja'a nämajmetspäjäya'ayhajxy. ⁶ Mänit hoy wyiinguhixøøyyägombä ja'a miägu'ughajpähajxy nämägooxmägo'xnaxiä. Naje'eyyä hajxy tøø yho'nä, caj ñamayyä. ⁷ Mänitä Jacobo ja'a Jesucristo jadähooc wyiinguhixøøguiombä. Mänitä Jesucristo hoy wyiinguhixøøyyägombä ja'a jiamiøødhajxy nägøxiä.

⁸ Høøch, høxháamhøchä Jesucristo njaac tehñ yhijxy. Pero cábøch mähdiojc jaduñ nnä'ägädä tsoobaady. ⁹ Cábøch cuhdujt møc nmøødä nej yø'ø Dioscuexypä cuhdujt hajxy møc jiaanç tehñ miøødän. Cábøch mähdiojc nhawinmatsä coøch mähdiojc jaduñ nniñänømøøjtät coøch Dios

xquiuguexyhappä. Hix, haxøøghøch hijty njäya'ayhaty. Nyajtsaačhpøjpiøčhä jäya'ayhajxy hijty, ja'a Diosmädia'agy hajxy hijty panøcxpä. ¹⁰ Pero coočhä Dios xjiaančh cuguexyhaty, päadyhøch jaduhñ xpiuhbety. Høyhøch nduñ. Maas máyhøčhä Diosmädia'agy tøø nyajwa'xy ja'a nmädia'agyháamhøch que ja'a Dios quiuguexyppähajxy tøø yajwa'xy, ja'a hajxy jaac jimhä. Ca'a yhøøčh jaduhñ tøø nnä'a piy ngopcóotyhøch; Diøshøčhä wiinmahñdy tøø xmio'oy. Jadúhñhøčhä Dios xpiuhbety ja'a miäjaahaam. ¹¹ Pero cab jaduhñ ñejpiä pønjaty mijtsä Diosmädia'agy tøø xyajwiingapxø'oy, pø høøčh, pø wiinghäna'c. Tu'ugmädia'agy højtsä Diosmädia'agy nyajwa'xy. Y tøø mijtsä Diosmädia'agy mmäbøcy.

¹² Jaduhñ højtsä mädia'agy nyajwa'xy coo Jesucristo jiuypiojtägajch coo hñanjty tøø yho'ogy. Mayyä jäya'ayhajxy jaduhñ quia'a mäbøcy cooc tyijy ja'a ho'oguiäya'ayhajxy quia'a juypiøga'añ. Cabä tøyhajt hajxy jaduhñ ñä'a møødä. ¹³ Pø cab häxøpy jaduhñ tiøyyä coo ho'oguiäya'ayhajxy jiuypioøga'añ, cabä Jesucristo cu jiuypiojcy. ¹⁴ Y coo Jesucristo häxøpy tøø quia'a juypiøcy, cajxä hädaa mädia'agy häxøpy choobaady neby højts jaduhñ nja yajwa'xy. Y nej mijtsä mädia'agy hajxy mja mäbøcy, ni je'e häxøpy quia'a tsoobaady. ¹⁵ Jaduhñ højtsä Diosmädia'agy nyajwa'xy coo Dios ja'a Jesucristo yagjuypiojcy. Pø cab häxøpy jaduhñ tiøyyä, hønndaacp højts häxøpy ja'a Dioscøxpä. Hix, pø cab häxøpy jaduhñ tiøyyä coo ho'oguiäya'ayhajxy jiuypioøga'añ, cabä Dios ja'a Jesucristo cu yagjuypiojcy. ¹⁶ Pø cab häxøpy jaduhñ tiøyyä coo ho'oguiäya'ayhajxy jiuypioøga'añ, cabä Jesucristo cu jiuypiojcy. ¹⁷ Y coo Jesucristo cu quia'a juypiøjcy, cabä mädia'agy häxøpy choobaady neby hajxy nmäbøjčäm. Y cabä nbojpä ngädieeyhajxy häxøpy ñähwáatsäm. ¹⁸ Y tøø ho'oguiäya'ayhajxy häxøpy yhäda'agy møjcu'uhaam, hoy hajxy cu jia mäbøc ja'a Jesucristo miädia'agy. ¹⁹ Coo Jesucristo cu quia'a juypiøjcy, cab hajxy häxøpy jim nnøcxäänäm tsajpootyp. Tøø hajxy häxøpy nniwyiinhøhñäm hamiñ haxøpy. Hoñäxuu'tsnä jäya'ay hajxy häxøpy xyhíjxäm.

²⁰ Pero tøyhajt jaduhñ coo Jesucristo jiuypiojtägajch. Jayøjp je'e jiuypiojtsohñ. Høxhaam hajxy njaac juypiøgäänäm. ²¹ Tu'jäya'ay jecy yho'tsohñ hädaa yaabä naaxwiin, ja'a craa Adánhajtäbä. Paadiä Adán jecy yho'cy, coo Dios ja'a miädia'agy quia'a cudiuunä. Y jaanä jaduhñduhmbä, tu'jäya'ay jiuypiojtsohñ; ja'a Jesucristo je'e. ²² Ja'a Adán, højts nhaphajt ndeedyhajtäm je'e, paady hajxy nägøxiä nbaho'ogäänäm. Y jaanä jaduhñduhmbä, nägøxiä hajxy njuypiøgäänämbä, pønjataiä Jesucristo miädia'agy mäbøjčäp. ²³ Coo Jesucristo hñanjty tøø jiuypiojtägach, mänit jim

ñócxcombä maa Tieediän. Coö jim quioo'ty, mänit tiägøøyy hanehmbä. Y coö yaa quiädaactägätsät hädaa yaabä naaxwiin, mänitä ho'oguiäya'ayhajxy jiuypipøjtägatsa'añ, ja'a Jesucristo miädia'agy hajxy hänäjty tøø miäbøjcäbä. ²⁴⁻²⁶ Mänitä Jesucristo miäjäda'aga'añ. Mänitä Dios ja'a miädsip ja'a quihdujthajxy piögáanäxä nägøxiä. Mänitä jäya'ayhajxy quia'a ho'ogaanä ni mänaa. Mänitä Jesucristo ja'a Dios cuhdujt yajcø'ødägø'øwa'añ neby jäda'ahaty yhane'emiän. Mänitä naaxwiimbä wyiimbidaanä: ²⁷ "Tøø Dios ja'a Jesucristo cuhdujt mio'oy coö jäya'ay cøxiä yhané'emät." Nømä Diosmädia'agy jecy miänaañ. Mänit jaduñ tiøjiajty mänaa Jesucristo tiägø'øyän jäya'ayhanehmbä. Pero cabä Diosmädia'agy jecy miänaañ coö Dios yaghane'emy. Hix, jaaya'ayä cuhdujt yejc coö Jesucristo jäya'ay cøxiä yhané'emät. ²⁸ Coö Jesucristo ja'a miädsip hänäjty tøø quia'a cøxy yajmäjäda'agy, mänitä Tieedy cuhdujt quioøxy yajcø'ødägø'øwa'añ mäduhñtiä cuhdujt hänäjty tøø mio'oyii. Jaduñä Jesucristo yhane'ema'añii ja'a Tiéediäm. Jaduñä Dios cøxiä yhane'ema'añ.

²⁹ Näje'e jäya'ayhajxy ñäbety ho'oguiäya'aguiøxpä. Pø cab häxøpy jaduñ tiøyyä coö ho'oguiäya'ayhajxy jiuypipøga'añ, ti-guiøxpä jäya'ayhajxy jaduñ coö ñäbety ho'oguiäya'aguiøxpä.

³⁰ Nmäbøjpy højts jaduñ coö hajxy njuyypipøgáanäm, paady højts nga'a mõjpäda'agy, hoy højts nja wädity mäjahñdium homiänaajä. ³¹ Cooçh nmäna'añ cooçh jaduñ nwädity mäjahñdium, je'eçh jaduñ nnänøømby cooçhä ca'awiindøyhäna'c-hajxy xjia wi'i yagho'oga'añ homiänaajä. Hermanodøjc, tehñ tiøyhajt jaduñ cooçh nxoonäda'agy mijtscøxpä, je'eguiøxpä coö Jesucristo miädia'agy hajxy mmäbøjcä, ja'a hajxy nWiindsønähjtämbä. Hoorä, jaanä tøyhajt je'eduhmbä cooçh nwädity mäjahñdium homiänaajä. ³² Tøøçhä ca'awiindøyhäna'c-hajxy mayhooc xjia wi'i yagho'oga'añ yaa Efeso ja'a Diosmädia'agyquioøxpä. Cooçh häxøpy nga'a mäböcy coö ho'oguiäya'ayhajxy jiuypipøga'añ, cábøçhä Diosmädia'agy häxøpy nyajwa'xy. Coö häxøpy jaduñ quia'a tøyä coö ho'oguiäya'ayhajxy jiuypipøga'añ, cu nmänäänäm hajxy jaduñ: "Tsøg hajxy jaac cáayäm, tsøg hajxy jaac húcäm, coö hajxy jaboom nho'ogáanäm."

³³ Cab hajxy myajwiinhøønät. Cab hajxy mmøødwäidijmügät ja'a häna'c-hajxy mänaambä cooc tyijy ho'oguiäya'ayhajxy quia'a juyypipøga'añ coö hajxy jaduñ xyajtu'udägóyyät. ³⁴ Najtshixø'ow yø'ø mhaxøøgcuhdujt hajxy. Hoy hajxy myohy, hoy hajxy mnájxnät. Näje'e yø'ø mjamiøødhajxy quia'a mäböcyñä ja'a Diosmädia'agy. Hoçhähdiuunnä je'eduhñ.

35 Naje'e jäya'ayhajxy yajtowa'añ: "Nebiä ho'oguiäya'ayhajxy jiuypioğa'añ. Tii ni'x tii copc hajxy miøødhadaamby." 36 Hoy piønä jaduhñ ñajuø'øy. Coø mädyii tøømd mni'ibät, hoy trigo, tsipcøxp jaduhñ piu'udy; pø caj, cab jaduhñ ñä'a muxy. 37 Y ja'a tøømd jaduhmbä, coø mni'ibät, wiing jaduhñ jiajnä coø miuxy. 38 Dios jaduhñ tøø wyiinmay nebiatiä tøømd jiädät. Wiingatiä tøømd quiunuu'xy. 39 Jaanä wiingatiä Dios ja'a nni'x ja'a ngopc-hajxy xquiunuu'xämbä. Y wiingatiä animal ñi'x quiopc-hajxy quiunuu'xäxäbä, møødä animalhajxy ja'a tø'ødstuum tsänaabiä, møødä muuxyhajxy, møødä hacxhajxy. 40 Ja'a hajxy jim hijpä tsajtcøxp, wiing hajxy jaduhñ quiähxø'øgy. Cab hajxy jaduhñ quiähxø'øgy neby hajxy yaa quiähxø'øguiän, ja'a hajxy yaa hijpä hädaa yaabä naaxwiin. 41 Haagä hajajp ja'a xøø møødä po'o møødä madsa'a, pero haagä wiingaty yhajajy. Jaanä jaduhñ ja'a madsa'abä, haagä wiingaty yhajajpä. 42-44 Jaduhñ mäwiiñäts højtshajtäm, coø hajxy nho'c coø hajxy ndägóoyäm, cabä mäjaa hajxy nmøødhajtänä. Mänit hajxy nõcxy nnaaxtägóoyänä. Ja'a naaxni'x ja'a naaxcopc jaduhñ naaxtägøøby. Mänit hajxy ngøxy yajxee'xtúutänä jutjooty. Mänit hajxy njájtänä hoxiøøghajnä. Pero coø Jesucristo yaa quiädaactägatsáangombä hädaa yaabä naaxwiin, mänit hajxy njujyiojtägatsáanägombä, coø hajxy hánajty tøø nho'c coø hajxy hánajty tøø ndägóoyäm. Wiing hajxy jaduhñ njadáañänä coø hajxy jim nnøcxáañänä Dioswiinduum. Hoy yajxón hajxy hánajty njadáañäm haagä mäjaamøød. Y cab hajxy hánajty mänaa nho'tägatsáañänä. Wiing hajxy yaa nhíjtäm hädaa yaabä naaxwiin; wiing hajxy hánajty jim nhidáañänä Dioswiinduum.

45 Jaduhñä Diosmädia'agy miäna'añ: "Coo Adán jaduhñ quiunuu'xtsohñä, mänitä jugyhajt miooyä." Pero coø Jesucristo jiujyiojtagajch, paadiä tøyhajt hajxy nmøødhajtäm coø hajxy nbajuypiojtagatsáañämbä. 46 Jawyiin hajxy yaa nhíjtäm hädaa yaabä naaxwiin. Coø hajxy njujyiojtagatsáañäm, mänit hajxy jim nnøcxáañäm Dioswiinduum. 47-49 Ja'a craa Adánhajtäbä, jecy je'eduhñ quiunuu'xtsohñä naaxoc-haam. Yaa jaduhñ jecy chänaabiä hädaa yaabä naaxwiin. Jaanä jaduhñ højtshajtämbä, naaxoc hajxy nni'xhajtäm ngopc-hajtäm nebiä Adángän. Hix, je'e højts nhaphajt ndeedyhajtäm. Haa ja'a Jesucristo, jim je'eduhñ chohñ tsajpootyp. Coø yaa quiädaactägatsa'añ hädaa yaabä naaxwiin, mänit hajxy njujyioğáañäm, pønjetiä miädia'agy hánajty tøø miäbøjca. Jaduhñ hajxy jim nhidáañäm tsajpootyp nebiä Jesucristo jim yhiitiän.

50 Hermanodøjc, huuc mädown hajxy, cab hajxy jim hoy

nnócxämät Dioswiinduum ni'xcopcmøød nebiä nni'xä ngopc hajxy yaa nmøødhájtäm hädaa yaabä naaxwiin, je'eguiøxpä coo hajxy nho'og coo hajxy ndägoyyáañäm. Coo hajxy ndägájtämät nebiä Jesucristo yhitiän, mänit mábøcy hajxy jim nnócxämät tsajpootyp. ⁵¹ Huuc mädown hajxy nébiøchä Dios jaduñ xñajtsapxøoyyá. Coo Jesucristo quiädaactägatsa'añ, cahnä hajxy hñajty nägøxiä nho'c ndägóoyyäm. Naje'e hajxy hñajty njúquiämnä. Pero nägøxiä hajxy ndägatsáañäm, møødä jujcypiä møødä ho'ogypiä. ⁵² Nägooyyä Diosmoonsä ja'a corneta hñajty høxhaam jiaac yajxuuxmaya'añ, ja'a tsajpootypä, mänitä ho'oguiäya'ayhajxy jiuypiojtägatsa'añ. Cab hajxy hñajty mänaa yho'tägatsaannä. Mänitiä hajxy nägøxiä ndägatsáañäm, møød hajxy hñajty yaabä jujcypiä, møød hajxy hñajty tøø yho'oguiäbä. ⁵³ Hädaa naaxni'x hajxy nmøødhájtämbä, nä'ägädä ho'og nä'ägädä tägoyyáañäm hajxy jaduñ. Tsipcøxp hädaa nni'x hädaa ngopc-hajxy tiägatsáañäm, mänit hajxy jim nnócxáañäm Dioswiinduum. Y cab hajxy hñajty nho'tägatsáañänä ni mänaa. ⁵⁴ Y coo hajxy jaduñ njadáañäm, mänitä Diosmädia'agy tiøjiada'añ coo jaduñ miäna'añ: "Cabä jäya'ayhajxy hñajty mänaa yho'og tiägoyyáannä." Coo Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm, paady hajxy jiiby nga'a häda'agáañäm møjcu'uhaam. ⁵⁵ Y coo hajxy jiiby nga'a häda'agáañäm, paady hajxy nga'a tsähgøoyyänä coo hajxy hñajty nho'ogáañäm. ⁵⁶ Hoorä, coo Diosmädia'agy hajxy hoy nga'a cudiúunäm, paady hajxy ngädiéhyyäm, paady hajxy nhó'cäm. ⁵⁷ Tsøgä Dios hajxy nämáayyäm "Dioscujú'uyäp", je'eguiøxpä coo Jesucristo hajxy xñähho'túutäm, ja'a hajxy nWiindsønhájtämbä. Coo hajxy xñähho'túutäm, paady hajxy jiiby nga'a häda'agáañäm møjcu'uhaam.

⁵⁸ Jaduhnds je'e, hermanodøjc, tsøg hajxy hoy túunäm hamuumdu'joot ja'a Dioscøxpä. Cabä miädia'agy hajxy mänaa nnajtshixøoyyämät, howyiaambatiä jäya'ay hajxy cu xjia nämáayyäm. Nnajuøoyyäm hajxy jaduñ coo Dios hajxy xpiuhbedáañäm.

16

¹ Mguexaambiä xädø'øñ hajxy jim Judeanaaxooty maa hermanodøjc-hajxiän. Jaduhñ hajxy myajmújpät nébiøchä hermanodøjc-hajxy nhanehmy jim Galacianaaxooty. ² Näxøøbaadiä xädø'øñ hajxy mbuhgónät mäduhñtiä hajxy hñajty tøø mguduñ. Hawiing hajxy jaduñ myaghídät. Mänitøch hajxy xmió'owät cooch jim nmédsät maa mijsän neby hajxy jaduñ mänit møc hadø'øchä mga'a wädijtá'agät. ³ Mänitä hermano hajxy mwiimbíwät pønjátyhøchä

xädø'õñ hānajty nyajmäguexaamby jim Jerusalén maa hermanodøjc-hajxiän. Nocymiøød hajxy ñócxät nebiä hermanohajxy jim ñajuó'owät cooch hānajty tøø nguexy. ⁴ Pø hahixøøby hānajty cooch jim nnócxät, mänítøch hajxy xpianócxät.

⁵ Cooch hānajty jim nnøcxa'añ Corintos, tu'unaxáambøch jim Macedonia. ⁶⁻⁷ Coo Dios jaduhñ miäná'anät, jégäbøch jim maa mijtsän. Wéhñdøch jim nga'a tsoj wiimbídät høxtä coo tøøchpoj hānajty tøø ñaxy. Jadúhñhöch mijts jejcy nguhíxät. Jadúhñhöch hajxy xpiuhbédät majátyhöch hānajty njaac wädita'añ. ⁸ Pero cábøch yaa ndsoj tu'ubøga'añ yaa Efeso. Coo Pentecostésxøø hānajty tøø yhabaady, mänítøch ndu'ubøga'añ. ⁹ Hix, jaanč tehñ miäbøgaambä jäya'ayhajxy yaa, hóyhøch nmädsiphajxy jia nāmāyyä.

¹⁰ Coo Timoteo jim miédsät maa mijtsän, hoy yajxón hajxy myajmédsät. Hix, jaduhñä Diostuung tiuumbä nébiøch nduñän. ¹¹ Cab hajxy jaduhñ mbéxät. Mbuhbédäp hajxy jaduhñ nebiaduhñ jootcuyc jiaac mínät yaa maach høøchän. Nja wi'i jibhijxyp højts yaa møødä hermanodøjc-hajxy.

¹² Y ja'a hermano Apolos, nja mānuu'xtáac-høch je'e coo hermanodøjc cu miøødñøcxy maa mijtsän, pero cab jäda'a tiehñ ñøcxa'añ. Coo ñäbaadø'owáanäxä, mänítnäc hānajty ñøcxa'añ.

¹³ Mniyajcopcø'owójøp hajxy. Hoyyä Diosmädia'agy hajxy myajtu'uyó'oyät. Cab hajxy pøn mdsähgø'owät. Mmee'xtúgäp hajxy. ¹⁴ Mničhoc mnimiee'xójøp hajxy hamuumdu'joot.

¹⁵ Hermanodøjc, mnajuøøby hajxy coo Estéfanas ja'a Diosmädia'agy hajxy jayøjp miäbøjtsohñ jim Acayanaaxooty, møødä yhuung møødä tio'oxy. Jimä hermanodøjc hajxy piuhbety. ¹⁶ Jadúhñhöchä njoot chocy coo hajxy mbahix mbadúnät nebiä Estéfanashajxy tiuñän. ¹⁷ Xoondáacpøch jaduhñ coo Estéfanashajxy tøø miech møødä Fortunato møødä Acaico. Nñajootmayhájpøch mijts coo hajxy mjäguemä. Pero coo Estéfanashajxy tøø miech, paady cábøch njootmayhajnä. ¹⁸ Tøøchä njoot hajxy xyajmøcpøjcä. Jadúhñhöchä mjoothajxy nyajmøcpøgáanäbä. Mnajuó'owäp hajxy jaduhñ coo Estéfanashajxy hoy tiuñ.

¹⁹ Mijtsä hermanodøjc-hajxy xyajpoo'xp ja'a hajxy jim tsänaabiä Asianaaxooty. Xyajpoo'xp mijtsä Aquilahajxypä ja'a Dioscøxpä, møødä Priscila, møødä hermanodøjc-hajxy jim hamugøøbiä Dioswiingudsähgøøbiä maa tøjc-hajxiän. ²⁰ Xyajpoo'xp mijtsä hermanodøjc-hajxy nägøxiä. Hoy yajxón hajxy mniyajpoo'xójøjät.

²¹ Nhamdsoo cø'øháamhøch hädaa nocy njahmiay, høøch Pablo.

²² Pøñä Jesucristo ca'a tsojp, ja'a hajxy nWiindsøñhájttämbä, ween haxøøgtuum ñøcxy. Wiindsøñ, min hadø'øchä.

²³ Weenä Jesucristo hajxy xmio'oy ja'a hoyhajt ja'a weenhajt, ja'a hajxy nWiindsøñhájttämbä. ²⁴ Ndsójpiøch mijts nägøxiä ja'a Jesucristocøxpä. Amén.

2 Corintios

¹ Høøch Pablo hädaa nocy njahby. Jesucristøch tøø xwyiinguexy cooçh ja'a miädia'agy nyajwá'xät. Ja'a Dios jaduñ mänaamb cooçh nyajwá'xät. Ja'a hermano Timoteo, tu'ugwiinmähñdyhøch je'e xmiøødhity cooçh hädaa nocy njaay. Mijts hädaa nocy nyajnäguexaamby pønjaty Diosmädia'agymiäbøjp maa ja'a cajpt xiøhatiän Corinto, møøð maa ja'a naax xiøhatiän Acaya wiinduhmyhagajpt. ² Ween mijts ja'a Dios hoyhajt weenhajt xmi'o'y møøðä Jesucristo. Dios hajxy nDeedyhajtäm. Jesucristo hajxy nWiindsøn'hajtäm.

³ Tsøgä Dios hajxy tehngajnä wiingudsähgøøyyäm. Tsøc hajxy tehngajnä nämáayyäm Dioscujú'uyäp. Ja'a Jesucristo Tieedy je'e. Jaançh tehñ yhojioot ja'a Dios miøøð. Xjiootcapxmøcpøjcäm hajxy homiänaajä, ⁴ hoy ñebiaty hajxy cu nja jajt cu nja habéjtäm. Paady hajxy jaduñ xjiootcapxmøcpøjcäm, jaduñ hajxy hoy njootcapxmøcpøjtägájtämd pønjaty häyohmbaatp. ⁵ Hix, nebiä Jesucristo chaaçhpøjquiän, jaanä jaduñ hajxy ndsaaçhpøjcämbä. Y coo ja'a Jesucristo hajxy nmøødhíjtäm tu'ugmädia'agy, paadiä Dios hajxy xjiaançh tehñ jiootcapxmøcpøjcäm. ⁶ Coo højts ndsaaçhpøcy, mänit højts Dios xjiootcapxmøcpøcy. Y jaduñ mijts njootcapxmøcpøjtägajtspä. Y jaduñ mijts Diosmädia'agy nyajwiingapxø'øwät neby hajxy jaduñ mnähwá'adsät. Coo mijts mdsaaçhpøjpät neby højts ndsaaçhpøquiän, mänit mijts njootcapxmøcpøgät neby hajxy jaduñ hoy mmee'xtúgät. ⁷ Nnajuøøby højts coo mijts mmee'xtuga'añ, coo mijts Dios xjiootcapxmøcpøga'añ, hoy miäduhñtiä mijts cu mja tsaachpøc neby højts ndsaaçhpøquiän. Nmøøð højts ja'a tøyhajt jaduñ.

⁸ Mägu'ughajpädøjc, chojpy højts njoot coo hajxy mna-juø'øwät nebiaty højts jim ndsaaçhpøjcy maa ja'a naax jaduñ xiøhatiän Asia. Hanaxiä højts jim njajty nhabejty. Jaançh tehñ jiootmayhajp højts hänäjty. Høxtä mänaan højts jaduñ coo ndijy højts hänäjty jim nho'oga'añ, ⁹ coo ndijy häna'c hänäjty tøø quiojyquiapxytiuñ coo højts hänäjty xyagho'oga'añ. Paady højts jaduñ njajty nhabejty, jaduñ højts nnajuø'øwät coo jagooyyä Dios xñäwá'anät, cab højts hamdsoo hoy nniñäwa'anøøjät. Haa ca'a, Dios jaduñ yagjujypiojtägajtsp ja'a tøø yhó'oguiäbä. ¹⁰ Xñäwaan højts ja'a Dios coo højts häna'c hänäjty jim xjia yagho'oga'añ. Homiänaajä højts jaduñ xñäwa'ana'añ. Nmøøð højts ja'a tøyhajt jaduñ. ¹¹ Naxy mijts ja'a Dios mdehñ pia'yá'axät

maa hõjtscõxpän. Jaduhñ hõjts mijts hoy xpiuhbédät. Coõ jäya'ayhajxy nämay Dyiospa'yá'axät maa hõjtscõxpän, mänit hõjts ja'a Dios xñäwa'ana'añ, mänitä jäya'ay ja'a Dios hajxy nämay ñäma'awa'añ “Dioscujú'uyäp”, je'eguiõxpä coõ hõjts Dios hoyhajt weenhajt xmio'oy.

¹² Jootcujc hõjts nnijäw'õyii coõ hõjts hoy tõõ njäya'ayhaty maa mijtsän hädaa yaabä naaxwiin. Dios hõjts jaduhñ xpiädaac coõ hõjts hoy njäya'ayhädät. Jaaya'ay hõjts xyhijxp coõ hõjts hoy njaančh jäya'ayhaty. Xpiuhbejp hõjts jaduhñ neby hõjts hoy njaac jäya'ayhädät. Cab hõjts hamdsoo hoy nhojiäya'ayhädät. ¹³⁻¹⁴ Hix, howyiinjuõõñä mijts tõõ nnäjaay'õy, caj chipjatiä. Caj mijts mänaa tõõ nwiinhõõñ. Tõõ hõjts nmädia'agy hajxy siémpräm xwyiinjuõõyyä. Chopy hõjts njoot coõ hajxy ca'xy mwiinjuó'õwät, jaduhñ hajxy mxoondá'agät maa hõjtscõxpän coõ ja'a Jesucristo hänajty quiädaactägatsa'añ. Je'e hajxy nWiindsõñhájäm. Mänit hõjts nxoõnda'agaambä maa mijtscõxpän.

¹⁵ Nmõõdhõch tõyhajt jaduhñ coõ hõjts nmädia'agy hajxy ca'xy xwyiinjuó'õwaanä, páadyhõch hijty tõõ nja wiinmay coõ mijts jadähooc nõcxy cu nguhijxy. Jaduhñ hajxy jadähooc cu nxoõndáacäm nägõxiä. ¹⁶ Hix, nõcxáambõch hijty jim maa ja'a naax jaduhñ xiõhatiän Macedonia, y jim mijts hijty ndu'uguhixa'añ Corinto. Y coõch hijty nwiimbidaannä Macedonia, mänit mijts hijty jadähooc ndu'uguhixáangombä coõch hijty jim nõcxa'añ maa ja'a naax jaduhñ xiõhatiän Judea. Jim mijts jaduhñ cu xpiuhbejty. ¹⁷ Pero cabä Dios jaduhñ miänaañ coõch jim cu nminõõyy maa mijtsän. Ca'a yhamdsoojõõtõch jim tõõ nga'a naxõ'õy. Cab jaduhñ yhooyä coõ hajxy mmäná'anät cóogõch tyijy jaduhñ ndu'ugcapxy nmetscapxy, coõch jim tõõ nga'a naxõ'õy. Ja'a häna'c-hajxy ca'a mäbõjpä, je'eds hajxy tu'ugcapxp metscapxp, ca'a yhõõchä. ¹⁸ Dios hõjts xyhijxp coõ hõjts nga'a hõhñda'agy. Cab hõjts mijts mänaa tõõ nmõõdtu'ugcapxy tõõ nmõõdmetscapxy. ¹⁹ Hix, ja'a Jesucristo, ja'a Dioshuung, cab je'eduhñ mänaa tiu'ugcapxy mietscapxy. Homiänaajä tiõmiädia'agy. Y coõ hõjts mijts nyajwiingapxõõyy ja'a Jesucristocõxpä, paady hõjts nga'a tu'ugcapxy nga'a metscapxy, ni hõõch Pablo, ni hermano Silvano, ni hermano Timoteo. ²⁰ Waambatiä Dios jecy miänaañ coõ hänajty yajtõjiada'añ, cõjx jaduhñ tiõjiaty ja'a Jesucristocõxpä. Y coõ hõjts ja'a mädia'agy nmäbõjcäm ja'a Jesucristocõxpä, jaduhñä Dios mõj jaančh nbädáacäm. ²¹ Pero ja'a Dios hajxy xpiuhbéjtäm nebiä Jesucristo hajxy jaduhñ nmõõdhíjtämd tu'ugmädia'agy tehngajnä, mõõd hõjts mõõd mijts nägõxiä. Jaanä Dios hõjts jaduhñ xwiinguejxpä coõ hõjts ja'a miädia'agy nyajwá'xät. ²² Xyaghijp hõjts ja'a Dios quiõ'õjooty ja'a yhEspírituhaam. Xy-

huunghajp hõjts jaduhñ. Xmióoyyäm ja'a tøyhajt hajxy jaduhñ coo hajxy homiänaajä xcwieendähadäänäm.

²³ Dios ja'a tøyhajt mөөд cooçh nga'a hõhñda'agy. Páadyhõch jim tөө nga'a naxõ'øy Corinto maa mijtsän, cábõch njoot hñajty chocy coo mijts nhõjät. ²⁴ Pero cab hõjts mijts nhane'ema'añ nebiatiä Diosmädia'agy hajxy mmäbõgät. Hix, nnajuõõby hõjts jaduhñ coo hajxy hamuumdu'joot mmäbõcy. Nja wi'i piuhbedaamby hõjts mijts jaduhñ nebiä Diosmädia'agy hajxy maas hoy mbanõcxät. Jaduhñ hajxy maas jootcuje mhídät.

2

¹ Mänáajõch jim nhuug hoobiän maa mijtsän, mänitõch mijts nhojy je'eguiõxpä coo hajxy hñajty hoy mga'a tuñ. Jootmayhajtábõch jim nwiimbijty. Hoorä, tөөõch nmädoyhájcombä coo hajxy hoy mga'a túuñgombä. Tөөõch nwiinmahñdyhaty cooçh jim nga'a tsoj nõxtägatsa'añ maa mijtsän, coo mijts jim nnä'ä hojtägätsät. ² Hix, coo mijts nhojtägätsät, mänitõch jadähooc njootmayhada'añ. Pero chõjpiõch njoot jaduhñ coo hajxy hoy mdúnät. Jadúhñhõch jootcuje nhídät. ³⁻⁴ Mänáajõch mijts jayõbajt nhuuc näjaayõõbiän, mänit mijts nmägäpaxy nhanehmy coo ja'a mhaxõõgcuhdujt hajxy mnajtshixõ'õwät. Jaanç tehñ jootmayhájpõch hñajty coo ja'a Diosmädia'agy hajxy hñajty hoy mga'a panõcxy. Hõxtä jõõyyhõch jaduhñ. Paady mijts jaduhñ nmägäpaxy nhane'emy nocyhaam, njaanç tehñ chojpy mijts jaduhñ. Cábõch njoot chocy coo hajxy mjootmayhädät. Coo ja'a mhaxõõgcuhdujt hajxy mnajtshixõ'õwät nébiõch chamñ nmägäpaxy nhane'emiän nocyhaam, mänitõch jim jootcuje nnõcxa'añ maa mijtsän. Coo mijts ja'a Diosmädia'agy hoy cu mbanõcxy, cábõch jaduhñ mänaa cu njootmayhajty. Nnajuõõbiõch jaduhñ coo ja'a Diosmädia'agy hajxy hoy mja wi'i pianõcxa'añ. Y coo hajxy jaduhñ hoy mbanõcxät, jaduhñ hajxy nägõxiä jootcuje nhíjtämd, mөөд hөөõch mөөд mijts.

⁵ Ja'a mijts mmägu'ughajpä ja'a tөө quiädiéyäbä, nägõxiä hajxy jaduhñ tөө xñägädieeyõõyyäm, ca'a yhөөõchähajtiä nidiuhñ. Pero cábõch nmäna'añ coo hanaxiä tөө quiädieey. Hix, cábõch hanaxiä nyajtsähdiuna'añ. ⁶ Hoorä, tөө ja'a mmägu'ughajpähajxy chaachpõcy. Tu'ugwiinmahñdy hajxy mnibiaatä, paadiä mmägu'ughajpä hajxy myajcumädooyy. Hoorä, tөө jaduhñ chaachpõjnä. ⁷ Hahixõõby hajxy jaduhñ mmämée'xnät. Jaduhñ hoy jootcugõõguiumbät, y cab jaduhñ hanaxiä jootmayhädät. ⁸ Coo hajxy jaduhñ mmämée'xnät, myajcõxõ'õgaamby hajxy jaduhñ coo hajxy mjaanç tehñ chocy. ⁹ Paady mijts jayõbajt nnäjaayõõyy, nhijxmajts mijts

jaduhñ pø tøyhájthøch nmädia'agy hajxy hänäjty xmiäbøgaanä hamuumdu'joot. ¹⁰ Pønjaty mijts mmämee'xyp, jaaná jadúhñhøch nmämee'xaambä. Haa ca'a, pø tøøch häna'c nmämee'xy, páadyhøch tøø nmämee'xy, jaduhñ mijts jootcujc mhídát. Jesucristøch jaduhñ xyhijxp cooçh nga'a høhnda'agy. ¹¹ Coø hajxy jaduhñ nnimiämée'xämd, cabä møjcu'ugong miäjädá'agät maa højtscøxphátäm. Nnajuøøyyäm hajxy coø ja'a møjcu'ugong jiaanç tehñ miäwiinhøøñ.

¹² Cooçh jim nmejch maa ja'a cajpt jaduhñ xiøhatiän Troas Diosmädia'agy-yajwa'xpä ja'a Jesucristocøxpä, nbáathøch hawa'adspä cooçh jim ndägø'øwät Diosmädia'agy-yajwa'xpä. ¹³ Pero cooçhä hermano Tito jim nga'a paaty maa ja'a hermanodøjc-hajxiän, mänítøch ndägøøyy jootmayhajpä. Mänítøch nwiimbijnä. Mänítøch nnøcxy maa ja'a naax jaduhñ xiøhatiän Macedonia.

¹⁴ Dioscujú'uyäp ja'a Dios coø højts xpiuhbety, coø højts xyaghity tu'ugmädia'agy møødä Jesucristo. Jaduhñ højts ja'a Dios xpiuhbety coø højts ja'a møjcu'ugong nga'a ya-jmäjäda'agy majaty højts ja'a Diosmädia'agy nyajwa'xy ja'a Jesucristocøxpä. Homiädoonä ja'a jäya'ayhajxy miädoy nebiaty højts nyajwiingapxø'øy. ¹⁵⁻¹⁶ Xquiumaaby højts ja'a Dios coø højts ja'a miädia'agy nyajwa'xä ja'a Jesucristocøxpä. Pønjaty hoy mädoob, pønjaty mæbøjp, je'eds nähwa'adsaamb. Juyghadaamb hajxy je'eduhñ cøjxta'axiøø nebiä Dios jiyghatiän. Pero pønjaty hoy ca'a mädoob, pønjaty ca'a mæbøjp, cab hajxy jaduhñ ñähwa'adsa'añ. Je'eds hajxy haxøøgtuum nøcxy miähmø'øwa'añ. Caj pøn yhamdsoo jada'añ Diosmädia'agy-yajwa'x. ¹⁷ Højts mæbøcypä njajpy je'eguiøxpä coø højts ja'a Dios xwyiinguejxy. Hamuumdu'joot højts nduñ je'eguiøxpä coø højts ja'a Jesucristo tu'ugmädia'agy nmøødhty. Xyhijxp højts ja'a Dios jaduhñ coø højts hoy nduñ. Jii häna'c näje'e, cab hajxy hoy tiuñ. Ja'a Diosmädia'agy tyijy hajxy yajwa'xyp. Pero yhamdsoo mädia'agy hajxy wyl'i miädiaacyy, je'eguiøxpä coø hajxy jia wi'i quiänaarhada'añ. Højts, cab højts jaduhñ nbahixy.

3

¹ Cab hajxy mmäná'anät coø tyijy højts nniguiumayii nebiä häna'c ñiguiumayijän, ja'a yhamdsoo mädia'agy hajxy miäwädijpiä. Coø hajxy hänäjty maa ñøcxa'añ, mänitä hermanodøjc hajxy ñäma'ay coø nocy hajxy jaduhñ ween yhädiuunäxä cooc tyijy ja'a Diosmädia'agy hajxy hoy tøø yajwa'xy. Pero højts, cab højts jaduhmbä nocy nyajmaajiaty, ni coø mijts nyaghíxät, ni coø mijts xmió'owät. ² Hoy piønä ñajuø'øy coø højts ja'a Diosmädia'agy hoy nyajwa'xy. Haa ca'a, tøø ja'a Diosmädia'agy hajxy mmæbøcy mänaa højts jim

hoy nyajnahixø'øyän. Hix, njaančh tehñ chojpy hõjts mijts hamuumdu'joot. Homiänaajä hõjts mijts njahmiejtsta'agy. ³ Coö ja'a Diosmädia'agy hajxy tøø mmäbøcy, jaduhñä cu'ug ja'a tøyhajt hajxy miøødä coö hõjts ja'a Jesucristo jaduhñ xwyiinguejxy maa mijtsøxpän, coö hõjts mijts ja'a Diosmädia'agy nyajwiingapxø'øwät. Jujcy ja'a Dios. YhEspírituhaam ja'a Dios hajxy xyajmäbøjcy. Jaduhñ miäbaady coö ja'a Jesucristo tøø yuugjaay maa ja'a jäya'ay quiorazoncøxphajxiän. Cab jaduhñ tøø yuugjaay tsaagøxp tintahaam nebiä Dios jecy yuugjahyyän tsaagøxp maa ja'a tun xiøhatiän Sinaí.

⁴ Paady hõjts jaduhñ nmäna'añ, nmøød hõjts ja'a tøyhajt coö hõjts ja'a Jesucristo xwyiinguejxy. ⁵ Pero cab hõjts tii njada'añ hamdsoo. Dios hõjts jaduhñ xpiuhbejp coö hõjts njädät. ⁶ Jaaya'ay hõjts jaduhñ tøø xyajnähdijy coö hõjts ja'a hawiinjemybiä mädia'agy nyajwá'xät ja'a Jesucristocøxpä. Hädaa hawiinjemybiä mädia'agy, yhEspírituhaam hõjts ja'a Dios tøø xmio'oy. Cabä Dios tøø jiahñä tsaagøxp nebiä jecyquihdujt jecy jahyyän tsaagøxp. Yø'ø jecyquihdujt, cab jaduhñ pøn hoy quiudiuna'añ, paady hijty pøn quia'a pädsøma'añ haxøøgtuum. Pero coö ja'a hawiinjemyädia'agy hajxy mmäbøgät, mänitä Dios hajxy xyagjugyhädät cøjxta'axiøø yhEspírituhaam neby je'e jiugyhatiän.

⁷ Hoorä, coö ja'a Dios ja'a jecyquihdujt jahy tsaagøxp, hõxtä haamb hõxtä tsämaamb ja'a Moisés ja'a wyiin jiøjp hänajty, hõxtä cabä israelita ja'a Moisés ja'a wyiin jiøjp hajxy hänajty hoy yheebaanä. Pero paquiä ja'a Moisés ja'a wyiin jiøjp jaduhñ ñä'ä haañ ñä'ä tsämaamy. Paadiä Moisés ja'a wyiin jiøjp hänajty yhañ chämaamy, tøø ja'a Moisés hänajty yhoy jim Dioswiinduum maa ja'a Dios hänajty tøø quiäda'aguiän jim tungøxp. Y møcmäjaa ja'a Dios jiaančh tehñ miøød. Hoorä, yø'ø jecyquihdujt, cab jaduhñ pøn hoy quiudiuna'añ, paady hijty pøn quia'a pädsøma'añ haxøøgtuum. ⁸⁻⁹ Hoorä, coö ja'a Dios ja'a Moisés ja'a wyiin jiøjp jecy yaghaanä yajtsämaamä, jaduhñä Dios yajcähxø'cy coö møcmäjaa miøødä. Y coö ja'a Dios ja'a hawiinjemyädia'agy tøø yejnä coö hajxy tøø xpiädäacäm hawa'adstuum, ja'a yhEspírituhaam ja'a Dios ja'a hawiinjemyädia'agy tøø yecy. Jaduhñä Dios maas hoy tøø yajcähxø'øgy coö møcmäjaa miøødä. Hix, hoy-yagjuøøñä ja'a Moisés ja'a wyiin jiøjp jecy yhaañ chämaamy. Maas hanaxiä ja'a hawiinjemyädia'agy yhoy-yagjuøøñä, ja'a hõjts nyajwa'xypä. ¹⁰⁻¹¹ Jaduhñ quiähxø'øgy coö ja'a jecyquihdujt jaduhñ quia'a jaty tsoobaatnä. Ja'a hawiinjemyädia'agy ja'a Jesucristocøxpä, je'eds jaduhñ tsoobáatnäp. Y cab jaduhñ mänaa tiägoyya'añ.

¹² Tøyhajt jaduhñ, paady hõjts nga'a tsähdiuñ mänaa hõjts

ja'a Diosmädia'agy nyajwa'xiän, ni nga'a mädsähdiuñii hõjts jaduñ. ¹³ Hix, haamb tsämaambä Moisés ja'a wyiin jiojp hänajty coo ja'a Dios ja'a Moisés ja'a miädia'agy miooy. Mänitä Moisés ja'a cu'ug ja'a Diosmädia'agy yajwiingapxøoy. Coo ja'a Moisés miädiaacpådøoy, mänitä wit ñiyajwiinguwidsoøyyä, je'eguiøxpä coo ja'a wyiin jiojp hänajty jecy quia'a hanaannä quia'a tsämaamaannä. Paady jaduñ miädsähdiuunä. Hix, yhixaambiä israelita ja'a Moisés hajxy hänajty coo ja'a Moisés ja'a wyiin jiojp hänajty quia'a haannä quia'a tsämaamnä. ¹⁴⁻¹⁶ Pero ja'a israelitahajxy, jaanč tehñ quiuhxex hajxy hänajty, cab hajxy hänajty miädia'agywyiinjuø'oy. Høxtä chamnäbaadyñä hajxy jaduñ quiuhxexä. Coo ja'a jecyquiuhdujt hajxy mänaa miädoy, cab hajxy jaduñ wyiinjuø'oy, ja'a Moisés jecy miädiäacäbä. Mänit hajxy jaduñ wyiinjuø'owät coo hajxy hänajty tøø miäböcy hamuumdu'joot ja'a Jesucristocøxpä. Je'e hajxy nWiindsønähätäm. ¹⁷ Hoorä, tu'ugjuøhñdy ja'a Jesucristo yhity møødä Tieediä yhEspiritu. Y coo hajxy nmäböjcäm ja'a Jesucristocøxpä, jaduñä cuhdujt hajxy xmiøoyäm coo Dios hajxy nba'yáaxämd. ¹⁸ Hoorä, pønajat jaduñ hamuumdu'joot mäböjp ja'a Jesucristocøxpä, tøø hajxy ngøxy wiinjuøoyäm coo ja'a Jesucristo miøjjä jiaančä. Tehngajnä ja'a Jesucristo hajxy xyaghaguipxyjatiøoyäm neby je'e yhitiän. Hix, tu'ugjuøhñdy je'e yhity møødä Tieediä yhEspiritu.

4

¹ Hojioot ja'a Dios jiaanč tehñ miøød, paady hõjts tøø xwyiinguexy coo hõjts ja'a miädia'agy nyajwáxät ja'a Jesucristocøxpä. Paady hõjts nga'a jootmayhaty ni mänaa. ² Nyejpy hõjts ja'a tøyhajt coo hõjts ja'a Diosmädia'agy nyajwa'xy. Cab hõjts jaduñ mänaa nhøhnda'agy. Ñajuøöbiä cu'ughajxy jaduñ coo hõjts mänaa nga'a nhøhnda'agy. Xyhijxp hõjts ja'a Dios jaduñ. Ja'a häna'c-hajxy hønndaacpä, cabä Diosmädia'agy hajxy ca'xy yajwa'xy. Yhamdsoo mädia'agy hajxy jaduñ yajmämädiaagøøby magämaa. Hočähdiuunnä hajxy jaduñ jiatcø'oy. Pero hõjts, ja'a tøyhajt hõjts nmädiaacypy. ³ Cabä jäya'ay ja'a mädia'agy hajxy nägøxiä wyiinjuø'oy, ja'a hõjts jaduñ nyajwa'xypä ja'a Jesucristocøxpä. Paady hajxy jaduñ quia'a wiinjuø'oy coo hajxy haxøøgtuum wiädity. ⁴ Paadiä Diosmädia'agy hajxy quia'a mäböga'añ, tøø ja'a wyiinmahñdyhajxy piädäacäxä haxøøgtuum ja'a mõjcu'ugóngäm, ja'a yaa hanehmbä hädaa yaabä naaxwiin. Coo ja'a wyiinmahñdyhajxy tøø piädäacäxä haxøøgtuum, paadiä Diosmädia'agy hajxy hoy quia'a wiinjuø'owa'añ maa jaduñ myiñän cujaay coo

ja'a Jesucristo mœcmäjaa miøødä. Tu'ugmädia'agy ja'a Jesucristo yhity møødä Tieedy. ⁵ Coø højts ja'a Diosmädia'agy nyajwa'xy, ja'a Jesucristo højts nmädiaacy py coø hajxy nägøxiä nWiindsøn_hajtäm. Cab højts jaduh_n nyajcumaya'añ. Jaduh_n højts njoot chocy coø højts mijts nbuhbédät, je'eguiøxpä coø højts ja'a Jesucristo nWiindsøn_haty. ⁶ Dios jecy mänaa_n coø jøøn jäjät hagogdstuum. Cahnä ja'a naaxwiimbä hänajty yhoj'øy. Jaaya'ay højts ja'a miädia'agy jaduh_n tøø xyajwiinjuø'øy coø je'e mœcmäjaa miøødä. Coø ja'a Jesucristo hajxy tøø xyajnähwaats tøø xyajcuhwáatsäm, jaduh_n hajxy nyajnajuø'øyyäm coø ja'a Dios mœcmäjaa miøødä.

⁷ Jaaya'ay højts tøø xwyiinguexy coø højts ja'a miädia'agy nyajwá'xät ja'a Jesucristocøxpä. Jaanč teh_m choobaatp ja'a miädia'agy jaduh_n. Højts, cab højts mœcmäjaa nhamdsoo møødä. Dios højts jaduh_n xpiuhbejp coø højts ja'a miädia'agy nyajwá'xät. Coø højts jaduh_n xpiuhbety, jaduh_n yajnajjuø'øy coø ja'a Dios mœcmäjaa jiaanč teh_m miøødä. ⁸ Tøø højts häyohn may nmänaxy nyajna_{xy}, pero cab jaduh_n tieh_m yhanaxiä. Na_{xy} højts nga'a najuø'øy neby højts njatc'ø'wät, pero cab højts hanaxiä njootmayh_{aty}. ⁹ Tøø højts häna'c mayhooc xjia wi'i chaačhtiuna'añ, pero cab højts ja'a Dios mänaa xñajtshixø'øy. Hoy højts häna'c mayhooc tøø xjia häyoowhixy, cab højts nmøjpäda'agy. Hix, homiänaajä højts ja'a Dios jaduh_n xcwieendähaty. ¹⁰⁻¹¹ Nebiä Jesucristo hity mäjähñdium wiäditiän jabom-jabom, jaanä jaduh_n højts mäjähñdium nwädijpä homiänaajä. Ja'a Jesucristocøxpä højts häna'c xjia wi'i yagho'oga'añ. Pero cab højts Jesucristo xñä'ägä nähducy. Hix, coø ja'a Jesucristo yho'cy, mänit jiu-jypijtagajch. Mänit jim_n ñøcxy maa ja'a Tieediä wyiinduumän. Jimä mœcmäjaa jäda'ahaty miøødänä. Paady højts jaduh_n homiänaajä xcwieendähaty. ¹² Paady højts mäjähñdium nwädity coø højts Diosmädia'agy nyajwa'xy. Coø ja'a Jesucristo jiu_{gy}h_{aty}, paady hajxy xcwieendähajtäm homiänaajä.

¹³ Jaduh_n jim_n myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguian coø tu'jäya'ay jecy miänaañ: "Nmäbøjpjoch ja'a Diosmädia'agy, páadyhöch ja'a Dios ngapxpaady"; jaanä jaduh_n højts ja'a Diosmädia'agy nmäbøjpä, paady højts ja'a Dios ngapxpaatp. ¹⁴ Coø ja'a Dios ja'a Jesucristo yagjujypijtagajch, ja'a nWiindsøn_hajtäm, jaduh_n højts ja'a tøyhajt nmøødä coø højts xyagjujypijtagatsaambä näguipxy møød mijts. Paadiä Dios hajxy xyagjujypijtagatsaanäm coø hajxy nhijtäm tu'ugmädia'agy møødä Jesucristo. Mänitä Dios hajxy nägøxiä xyajnöcxäänäm jim_n maa ja'a wyiinduumän näguipxy møød mijts. ¹⁵ Paady højts häyohn nmäna_{xy} nyajna_{xy}, chojpy højts njoot jaduh_n coø mijts ja'a Diosmädia'agy hamuumdu'joot

mmäbögät cooc ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm. Jaanä jaduhñ hõjts njoot chojpä coo ja'a jäya'ayhajxy maas nämay jiaac mäbögät, weenä Dios hajxy nämay ñäma'ay: "Dioscujú'uyäp", je'eguiøxpä coo ja'a Dios hojioot jiaançh tehñ miøødä. Y weenä Dios hajxy nämay ñämaabiä coo møcmäjaa jiaançh tehñ miøødä.

¹⁶ Nnajuøøby hõjts jaduhñ coo ja'a Dios hajxy xyagju-jypiøgäänäm, paady hõjts nga'a jootmayhaty. Tehngajnä hõjts ja'a Dios møcmäjaa xjiaac mo'oy maa hõjts njuøhñdycøxpän, hoy hõjts nni'x ngopc tehngajnä jia majay. ¹⁷ Neby hõjts häyohn yaa nmänaxy nyajnaxiän, cab hõjts jejcy nmänax nyajnaxa'añ. Y cab hõjts jaduhñ njaty tsaachpøcy. Coo hõjts jaduhñ tøø njaty tøø nhabety, paadiä Dios ja'a mayhajt møj may tiuna'añ maa hõjtscøxpän cøjxta'axiøø.

¹⁸ Pero cab hõjts jaduhñ nmøjpäda'agy coo hõjts jaduhñ yaa njaty nhabety hädaa yaabä naaxwiin. Hix, paquiä hõjts nnä'ä jaty nnä'ä habety. Jim hõjts njoot nbäda'agy maa ja'a Dios ja'a wyiinduumän. Cøjxta'axiøø hajxy jim xyaghidäänäm.

5

¹ Tsipcøxp hajxy nho'ogäänäm ndägoyyäänäm. Pero nmøødhjätäm ja'a tøyhajt hajxy jaduhñ coo ja'a Dios hajxy tøø xyajnähdíjjäm cooc hajxy jim xyaghidäänäm maa ja'a wyiinduumän cøjxta'axiøø. Diósäts hajxy jim xyaghidäänäm, ca'a wyiingjäya'ayä hajxy jim xyaghidäänäm. ² Coo hajxy yaa ndsaaçhpøjcäm hädaa yaabä naaxwiin, paadiä njoot hajxy jaduhñ tøø nbädaácäm coo hajxy jim nnøcxäänäm tsajpootyp. ³ Coo hajxy jim ngóo'tämd, jaançh tehñ jiootcujc hajxy jim nnijäwø'øwäänäm jim Dioswiinduum. ⁴ Mäduhñtiä hajxy yaa njaac hjjtäm hädaa yaabä naaxwiin, cab hajxy jootcujc nhjtäm je'eguiøxpä coo hajxy yaa ndsaaçhpøjcäm. Pero cab hajxy ndsójcäm coo hajxy paquiä nho'c ndägóoyyäm. Je'e hajxy ndsójcäm coo njugyhjätäm cøjxta'axiøø nebiä Dios jiugyhatiän. ⁵ Ja'a Diósäts hajxy jaduhñ xyajnähdíjjäm coo hajxy jim xyajnøcxäänäm maa ja'a wyiinduumän. Tøø ja'a yhEspíritu hajxy jaduhñ xyajnäguéjxäm coo hajxy jaduhñ xmiøødhjätäm tu'ugmucy. Jaduhñä tøyhajt hajxy nmøødhjätäm coo ja'a Dios hajxy tøyhajt xjiaançh yagjugyhadaäänäm cøjxta'axiøø neby je'e jiugyhatiän.

⁶ Paady hõjts jootcujc nhity jabom-jabom. Mäduhñtiä hõjts yaa njaac jugyhaty hädaa yaabä naaxwiin, cab hõjts jim ndsoj nøcxa'añ maa ja'a Jesucristo wyiinduumän. Tøyhajt jaduhñ. ⁷ Hoy hõjts ja'a Jesucristo yaa nga'a ja hixy hajujcy, nmäbøjcäp hõjts ja'a miädia'agy jaduhñ. ⁸ Cab hõjts nnä'ägä jootmayhaty ni weñtiä. Chojpy hõjts ja'a njoot coo hõjts nhó'ogät, coo

højts jim nnócxät maa ja'a Jesucristo wyiinduumän. ⁹ Cab højts nmøjpäda'agy pø ho'ogaamb højts, ó pø cab højts ndsoj ho'oga'añ. Pero chojpy højts njoot jaduhñ coo højts ja'a Jesucristo miädia'agy hoy ngudiúunät. Jaduhñ højts ja'a Jesucristo xquiumáyät. ¹⁰ Hix, nägøxiä ja'a Jesucristo hajxy nøcxy nwiindäna'awáañäm. Mänit jaaya'ay ñägapxa'añ pøn hánajty hoy tøø quiudiuñ, pøn hánajty hoy tøø quia'a cudiuñ. Pønjaty hánajty hoy tøø quiudiuñ, je'eds ja'a hoyhajt ja'a weenhajt hajxy paadaamb. Pero pønjaty hánajty hoy tøø quia'a cudiuñ, quiumädowaamb by hajxy je'e.

¹¹ Nwiingudsähgøøby højts ja'a Jesucristo. Jia wi'i chojpy højts ja'a njoot jaduhñ coo højts xquiumáyät. Nja wi'i yajmäbøgaamb by højts ja'a cu'ughajxy coo højts ja'a Jesucristo tøyhajt tøø xwyiinguexy. Najuøøbiä Dios coo højts ja'a miädia'agy hamuumdu'joot ngudiunä. Chójpiöchä njoot jaduhñ coo mijts mnajuøøbiät coo højts ja'a Diosmädia'agy hamuumdu'joot ngudiunä. ¹² Cab højts nyajcumaya'añ, hoy højts jaduhñ nja niñänømyii coo højts ja'a Jesucristo tøø xwyiinguexy. Paady højts mijts jaduhñ nhawáañäm, jaduhñ mijts mnajuøøwät neby højts mijts xpuihgapxø'owät coo højts häna'c hánajty jaduhñ tøø xñähwaambety. Ja'a häna'c-hajxy jaduhmbä, je'e hajxy yajcopcøøby pø hoy yhamdsoo cuhdujt hajxy quiudiuñ. Cab hajxy ñä'ägädä wiinjuø'oy coo ja'a wyiinmahñdyhajxy quia'a nä'ägädä hoyyä. ¹³ Jaduhñ højts häna'c xñänømy cooc tyijy højts nguhmäñø'oy coo højts ja'a Dios ndsocy. Diósäts højts xñajuøøby coo højts nga'a cuhhiñ coo højts nga'a cuhmäñø'oy. Hix, chojpy højts ja'a njoot jaduhñ coo mijts ja'a Dios ja'a hoyhajt ja'a weenhajt xmió'owät. ¹⁴ Coo højts ja'a Jesucristo xji-aanç tehñ chójcäm, paady højts ja'a miädia'agy ngudiúunäm hamuumdu'joot. Nmøødhajtäm ja'a tøyhajt hajxy jaduhñ coo jaaya'ay hajxy hoy xñähho'túutäm nägøxiä. Xyajñähwáatsäm ja'a nbojpä ngädieeyhajtämhajxy. ¹⁵ Coo ja'a Jesucristo hajxy hoy xñähho'túutäm, paadiä nhamdsoo cuhdujt hajxy nga'a yajtúunänä. Tsögä miädia'agy hajxy jaduhñ cudiuunäm mäduhñtiä hajxy yaa njaac jugyhajtäm. Y coo ja'a Jesucristo jiuypiojtägajch, jaduhñä tøyhajt hajxy nmøødhajtäm coo hajxy xyagjugyhadáañäm cøjxta'axiøø nebiä Tieedy jiugyhatiän. ¹⁶ Cab højts pøn nyajcopcøøñä pø mäyøøhajxy, pø häyooohajxy. Ja'a Jesucristo, jaduhñ højts hijty nhixy nebiä pajäya'ayän. Pero cab højts jaduhñ nhixnä nebiä pajäya'ayän. ¹⁷ Hoorä, pønjaty ja'a Jesucristo tu'ugjoot tu'ugjuøhñdy møødhijnäp, hawiinjembä wiinmahñdy hajxy jaduhñ miøødhijnäp. Tøø ja'a yhaxøøgwiinmahñdy hajxy jaduhñ yhøxhixnä.

18-19 Ja'a Dios jaduhñ mänaañ coo hawiinjembä wiin-

mahn̄dy hajxy nmøødhájtämd. Y coo ja'a Jesucristo hajxy hoy xñähho'túutäm, jaduhn̄ä Dios ja'a nbojpa ngädieey hajxy xyajnáhwáatsäm. Jaduhn̄ hajxy xmiøødnijootpaatäm. Y højts jaduhn̄ tøø xwyiinguexy coo højts ja'a miädia'agy jaduhn̄ nyajwá'xät coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm, y coo ja'a Dios hajxy xyajnáhwáatsäm, y coo ja'a Dios hajxy jaduhn̄ xmiøødnijootpaadäänäm. ²⁰ Ja'a Dios højts tøø xwyiinguexy coo højts ja'a Jesucristo miädia'agy nyajwá'xät. Jaduhn̄ højts tøø xñäma'ay coo højts mijts nmänuu'xtá'agät coo miädia'agy hajxy mmäbøjcät. Jaduhn̄ä Dios hajxy xyajnáhwá'adsät. Jaduhn̄ hajxy ween xmiøødnijootpaadøøjät. ²¹ Cabä Jesucristo ja'a Dios mänaa miägädiehy. Pero coo Dios hajxy xjiaançh tehñ chójcäm, paady miänaañ coo ja'a Jesucristo ja'a nbojpa ngädieeyhajxy xchømó'cämd. Y coo ja'a Jesucristo hajxy xñähho'túutäm, jaduhn̄ä Dios hajxy xyajnáhwáatsäm. Jaduhn̄ hajxy xpiädáacäm hawa'adstuum.

6

¹ Tøø ja'a Diosmädia'agy hajxy mmäböcy, paadiä Dios ja'a hoyhajt ja'a weenhajt hajxy tøø xmiø'oy. Højts mijts nmänuu'xtaacypy coo ja'a Diosmädia'agy hajxy hoy mgudiúnät. Paady mijts jaduhn̄ nmänuu'xta'agy, coo højts ja'a Dios nmøødtuñ. ² Hix, jaduhn̄ jim myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän:

Tøøch nyajnáhdijy mänáajøch miich ja'a hoyhajt ja'a weenhajt hawiinmats nmó'owät.

Cooch miich mänit xpia'yá'axät, mänitøch miich nmädówät. Mänit nbuhbédät. Mänit nyajnáhwa'ads nyajcuhwá'adsät,

nømä Diosmädia'agy miäna'añ. Hoorä, tøø yhabaatnä coo ja'a Dios hajxy nba'yáaxämd. Jaduhn̄ä Dios hajxy xyajnáhwaats xyajcuhwáatsämd.

³ Maa højts ja'a Diostuung nduñän, hoy højts njäya'ayhaty. Hix, cab højts ndsocy coo højts pøn xñähwaambédät. ⁴ Hoy højts ja'a Diostuung njaançh tuñ. Nmee'xtujpy højts hoy tyijä, hoy ñejpiä højts nja jaty nja habety. Hanaxiä højts tøø ndsaaçhpøcy. Tøø højts häyohn mayhooc nmänaxy nyaj-naxy. ⁵ Tøø højts mayhooc nyajwobho'ogy. Tøø højts mayhooc nyajtsumy. Tøø højts ja'a cu'ug mayhooc xñäbädø'ogy. Tøø højts mayhooc nhanuu'xø'oy ja'a Diosmädia'agyquiøxpä. Tøø højts jamia'ay nhity mayhooc ja'a Diosmädia'agyquiøxpä. Tøø højts mayhooc jaguiay jayhu'ugy nhijpä. ⁶ Coo højts ja'a Diostuung nduñ, cab højts haxøøgwiiinmahñdy nnä'ägä møødä. Nwiinjuøøby højts ja'a Diosmädia'agy. Mee'xxieemy højts nhity, cab højts tii nmøjpäda'agy. Hojiot højts nmøød. Hix, ja'a Dioshespíritu højts nmøød. Hamuumdu'joot højts

jäya'ay jaduñ ndsocy nba'häyoy. ⁷ Nyajwa'xyp hõjts ja'a tøyhajt. Ja'a Diosmäjaa hõjts nmøød. Jaanč tehñ yhoy hõjts njäya'ayhaty nebiä Dios choquiän. Jaduñ hõjts ja'a haxøøgpä nga'a yajmäjäda'agy. ⁸ Näje'eyä hõjts jäya'ay jaduñ xwyi-ingudsähgø'øy. Näje'e hõjts xquia'a tsoy xquia'a mee'xy. Näje'e hõjts xquiumay, näje'e hõjts xñähojy. Tømiädiaacp hõjts, hoy hõjts jäya'ay näje'e xjia nänømy cooc tyijy hõjts nhøhnda'agy. ⁹ Hoy hõjts ja'a tsaangu'ug xjia hixyhaty, cab hõjts häna'c näje'e xmiämøj xmiämøy'øy. Mäjahñdiuum hõjts njaanč tehñ wiädity, høxtä xyagho'ogaamb hõjts jäya'ay. Pero ja'a Dios hõjts jaduñ xcwieendhajn. Tøø hõjts ja'a Dios xyajcumädoy, pero cabä Dios jaduñ miäna'añ coo hõjts nhó'ogät. ¹⁰ Jootcuyc hõjts nnä'ägä hity homiänaajä, hoy hõjts wiingumänaajaty nja mänaxy nja yajnaxy. Hoy hõjts nja häyoy, nyajnähixøøby hõjts ja'a jäya'ay ja'a Diosmädia'agy nämay, jaduñä hoyhajt ja'a weenhajt hajxy piäadät. Hoy hõjts tii nga'a ja møødä, Dios hõjts xmiooby tijaty hõjts nyajmaajiajpy.

¹¹ Mägu'ughajpädøjc, ja'a mijts jim hijpä Corintos, mijts jaduñ nmägapxyp. Tøø mijts ngøxy hawáañäm nebiaty hõjts ja'a mädia'agy nmøødä. Njaanč tehñ chojpy hõjts mijts jaduñ. ¹² Nja wi'i miøødnijootpaadäänäp hõjts mijts. Cab hõjts nnajuø'øy pø jaduñ mijts xjiäwøøbiä. ¹³ Tunä mayhajt hajxy, tsøc hajxy nijootpáatäm. Jaduñ mijts nmägapxy nebiä huungän.

¹⁴ Cab hajxy mmøødwädiymügät pøn ja'a Diosmädia'agy ca'a mæbøjp, coo hajxy jaduñ mnä'ä pahjxpät neby hajxy yhaxøøgwädiän. Hix, pønjaty ja'a Diosmädia'agy mæbøjp, hoy hajxy quiudiuñ. Hawa'adstuum hajxy je'e. Pero pønjaty ca'a mæbøjp, cab hajxy quiudiuñ. Wiing ja'a wyiinmahñdyhajxy. Haxøøgtuum hajxy je'ebä. ¹⁵ Hix, cabä Jesucristo tu'ugmädia'agy yhity møødä møjcu'ugong. Jaanä jäduñduhmbä, pøn ja'a Diosmädia'agy mæbøjp, cab hajxy tu'ugmädia'agy yhijpä møød ja'a Diosmädia'agy hajxy ca'a mæbøjpä. ¹⁶ Cabä cuhdujt jaduñ myiñ coo häna'c quepychech naaxpoch hajxy wyiingudsähgø'øwät maa ja'a Diostøjcän. Cabä quepychech naaxpoch jiujuquiä. Ja'a Diósäts mæböcy jujcy. Y coo ja'a Diosmädia'agy hajxy nmæböjcäm, jaduñ mäwiin hajxy nmæbaatäm nebiä Diostøjcän, je'eguiøxpä coo ja'a Dioshøspiritu hajxy nmøødhajtäm. Jaduñä Dios jecy miänaañ:

Pønjátyhøchä nmädia'agy xmiøbøjcäp, je'eçhä nhEspiritu nmo'owaamby. Nwoowhidáambiøch hajxy je'e.

Xwyiingudsähgø'øwáambiøch hajxy je'e. Ngu'ughadáambiøch hajxy je'e,

nõmä Dios hajxy jecy xmiädiácäm. ¹⁷ Jaduhñä Dios jecy miänaambä:

Puhwaatsnä hajxy ja'a häna'c ja'a quepychech hajxy wiingudsähgøøbiä, ja'a häna'c ja'a naaxpoch hajxy wiingudsähgøøbiä.

Cab hajxy mmøødwädiymúnät. Høxhix ja'a haxøøgpä hajxy. Mänitøch mijts xquiø'ødägøøñät.

¹⁸ XTieedyhadáambøch mijts hánajtiän. Nnøøxhadáambiøch nmajc-hadáambiøch mijts hánajtiän,

nõmä Dios jecy miänaañ. Møccuhdujt ja'a Dios miøød. Hoy piønä jaduhñ yhane'emy.

7

¹ Mägu'ughajpädøjc, tøyhajt jaduhñ coo ja'a Dios hajxy xyhuunghájtäm. Tsøcxä haxøøgwinnmahñdy hajxy najtshixøøyyäm cøxiä. Yø'ø haxøøgwinnmahñdy, xyajmá'täp ja'a mni'x ja'a mjuøhñdy jaduhñ. Tsøgå Dios hajxy wiingudsähgøøyyäm. Tsøgå njoot hajxy pädiácäm maa ja'a Dioscøxpän.

² Cham højts mijts nnämäaguumbä, tunä mayhajt hajxy, tsøc hajxy nijootpáatäm. Cab højts pøn tøø nhäyoowhixy, cab højts pøn haxøøgwinnmahñdy tøø nyajnähixø'øy, cab højts pøn tøø nwiinhøøñ. ³ Pero cábøch nmäna'añ coøch pøn tøø xñähøønø'øy. Njaanč tehñ chojpy højts mijts jaduhñ mäduhñtiä hajxy yaa njaac jugyhájtäm hádaa yaabä naaxwiin. Jaduhñ mijts hijty tøø nhuuc nämaabiä. ⁴ Nnajuøøbiøch coo mijts ca'xy mgudiuna'añ waambátyhøch mijts tøø nmägapy tøø nhane'emy. Ngumáabiøch mijts jaduhñ. Jootcújc-høch njaanč tehñ ñijiäwø'oyii maa mijtscøxpän. Jaanč tehñ xioondáacpøch, hoy højts madiu'u nja tsaachpøcy.

⁵ Coo højts ja'a hermano Tito jim nga'a paaty maa ja'a cajpt jaduhñ xiøhatiän Troas, paady højts jim nwiimbijty. Y coo højts yaa nmejch Macedonia-naaxooty, ni yaa højts ja'a hermano Tito nga'a paatpä. Coo højts yaa nga'a tsoj paaty, paady højts hijty jootcujc nga'a nä'ägädä nijjäwø'oyii. Xmiädsiphajp højts jäya'ayhajxy hijty ja'a Diosmädia'agyquiøxpä. Jootmayhajp højts hijty je'eguiøxpä cooc tyijy mijts jaduhñ mga'a mæbøga'añ. ⁶ Ja'a Dios, yagjootmøcpøjpy je'e pønjaty jaduhñ jootmayhajp. Y coo ja'a hermano Tito jiaanč mejch, mänit højts ja'a Dios xyagjootmøcpøjcy. ⁷ Xjiaanč tehñ yagjootmøcpøjc højts ja'a Dios jaduhñ coo højts ja'a hermano Tito xyhawaanä coo mijts je'e myagjootmøcpøjcy mänaa jim yhitiän maa mijtsän. Cøjx højts xyhawaanä cøogøch mijts xjia wi'i jibhixy coøch jim nnøcxät maa mijtsän. Jaduhñ højts tøø xyhawaanäbä cooc mijts mjootmayhaty je'eguiøxpä coøch mijts hijty tøø xyhuuc yagjootmayhajp. Y jaduhñ højts tøø

xyhawáanäbä cóogøch mijts xjiaančh tehñ jiahmiejsta'agy. Coó højts jaduhñ tøø xquiøxy hawaanä, páadyhøch njaančh tehñ xioonnda'agy.

8 Mänáajøch mijts ja'a nocy jawyiinhajtpä nyajnäguexiän, nhójjøch mijts jaduhñ siémpräm. Paady hajxy weeñtiä mjootmayhajty. Jootmayhájhøch høøch wéeñtiäbä coo mijts nhojy. 9 Coó mijts nhojy, paadiä mhaxøøgcuhdujt hajxy mhøxhijxy. Xquiumaayy mijts ja'a Dios jaduhñ coo hajxy jaduhñ mhøxhijxy. Coó hajxy jaduhñ mhøxhijxy, páadyhøch nxoonnda'agy, ca'a jie'eguiøxpä coo hajxy mjootmayhajty. 10 Pønjaty yhaxøøgcuhdujt høxhijxp, je'edshajxy hodium mähmó'øwäp. Cumay hajxy jaduhñ piädsómät maa ja'a Diosän. Y cab hajxy jaduhñ jiootmayhájnät. Pero pønjaty yhaxøøgcuhdujt ca'a høxhijxp, haxøøgtuum hajxy miähmó'øwät. Hoy miänaaxøø hajxy jaduhñ jiootmayhada'añ. 11 Pero mijts, hamuumdu'joot hajxy mgudiuñ nebiaty mijts tøø nmägäpax tøø nhane'emiän mänáajøch ja'a jayøbajtpä nocy nguexiän. Mjaančh høxhijx ja'a mhaxøøgcuhdujt hajxy nebiä Diosmädia'agy yhane'emiän. Mjootmayhajt hajxy jaduhñ coo hajxy hijty tøø mgädieey. Y mdsähgøøyy hajxy jaduhñ weeñtiä. Choippy ja'a mjoothajxy coo mijts ngumáyät, paadiä craa hajxy mhøxquejxpädsøømy, ja'a haxøøgjatcøøyyäbä. Tøø hajxy myajcähxø'nø coo hajxy tii pojpä tii cädieey mga'a møødän. 12 Paady højts ja'a nocy jimñ nguejxy maa mijtsän, coo häna'c-hajxy haxøøg tøø ñidiuñii. Ca'a jie'eguiøxphajtiä højts yø'ø nocy nguejxy. Paady højts nguejxpä, choippy højts ja'a njoot hánajty coo hajxy myajcähxø'øgät coo højts mijts xchocyñä. Xyhijxp højts ja'a Dios jaduhñ coo højts nga'a høhnda'agy. 13 Coó højts mijts jaduhñ xchocyñä, paady højts nxoonnda'agy.

14 Xoonndaacp højts jaduhmbä coo ja'a hermano Tito xioonndaacpä. Paady xioonnda'agy coo ja'a Diosmädia'agy hajxy hánajty hoy mbanøcxyñä nägøxiä mänaa jimñ yhitiän maa mijtsän. Tøøchä hermano Tito hijty nnäma'ay coo mijts ja'a Diosmädia'agy hoy mgudiuñ. Y tøyhajt hajxy mjaančh cudiuñ. 15 Hamuumdu'joot mijts ja'a hermano Tito xjiaančh tehñ chocy, je'eguiøxpä coo mijts ja'a miädia'agy mmäbøjcä hamuumdu'joot nebiaty mijts xyhanehmiän. 16 Nnajuøøbiøch coo mijts ja'a Diosmädia'agy hoy mbanøcxaanä; páadyhøch nxoonnda'agy.

8

1 Hoorä, mägu'ughajpädøjc, chamñ højts mijts nyajmøødmädia'aga'añ nebiaty ja'a Dios mayhajt tøø tiuñ ja'a mäbøjpädøjcxpähajxy, ja'a hajxy jimñ tsänaabiä

Macedonia-naaxooty. ² Jaančh teh̄m̄ xiooṇdaacp hajxy, hoy hajxy jaduh̄n̄ t̄ō jia tsaachp̄ocy hoyhoy, hoy hajxy jaduh̄n̄ jia häyoy hanaxiä. Coō hajxy jaduh̄n̄ jiaančh teh̄m̄ xiooṇda'agy, paadiä xäd̄o'õñ hajxy may t̄ō yajmucy. Hojioot hajxy jiaančh teh̄m̄ mīōod, paady hajxy may t̄ō yajmucy. T̄ō ja'a häyoobäjäya'ay xäd̄o'õñ hajxy mio'oyii; ja'a hermanod̄ojc-hajxy jaduh̄n̄ t̄ō yecy. ³ Hamuumdu'joot hajxy jaduh̄n̄ t̄ō yecy, ca'a yhad̄sipä, ca'a yhajootma'adä. T̄ōõch nhamdsoo hixy coō hojioot hajxy jaduh̄n̄ jiaančh teh̄m̄ mīōodä. Hõxtä yejnajxypä xiäd̄o'õñ hajxy jaduh̄n̄ näjootpä. ⁴ Coō hajxy miädoyhajty coō hõjts ja'a häyoobäjäya'ay hänajty nbuhbeda'añ xäd̄o'õñhaam, ja'a Diosmädia'agy hajxy mäbõjpä, mänit hõjts xñämaayy coogä xäd̄o'õñ hajxy jaduh̄n̄ quiexaambä, ja'a hajxy jim̄ tsänaabiä Macedonia. Hamuumdu'jootäc hajxy jaduh̄n̄ quiexa'añ. ⁵ Xooṇdaac hõjts jaduh̄n̄ coō ja'a hermanod̄ojc xäd̄o'õñ hajxy may yejcy, ja'a hajxy jim̄ tsänaabiä Macedonia. Y coō hajxy miänaañ coō ja'a Dios ja'a miädia'agy hajxy hamuumdu'joot quiudiunaanä, paady hõjts maas hanaxiä nxooṇdaacy. Dios jaduh̄n̄ mänaañ coō hajxy jaduh̄n̄ quiudiunät. Jaduh̄n̄ hajxy miänaambä cooc hõjts ja'a nmädia'agy hajxy xquiudiunäänäbä. ⁶ Mänaa ja'a hermano Tito jim̄ jayõbajt yhooyän maa mijtsän, mänit hajxy xñämaayy coō xäd̄o'õñ hajxy myajmügät. Hoorä, jim̄ hõjts ja'a hermano Tito nguejxtägatsaambä maa mijtsän, weenä xäd̄o'õñ hajxy mgõxy yajmucy. Mänit hajxy jim̄ mguéxät maa ja'a häyoobäjäya'ayhajxiän, ja'a Diosmädia'agy hajxy mäbõjpä. ⁷ Jaančh teh̄m̄ yhoy ja'a Diosmädia'agy hajxy mmäbõcy. Jaančh teh̄m̄ yhoy hajxy myajwiingapxõ'oy. Jaančh teh̄m̄ yhoy hajxy mwiinjuõ'oy. Hamuumdu'joot hajxy jaduh̄n̄ mmäbõcy. Xjiaančh teh̄m̄ chojpy hõjts mijts. Hoorä, chojpy hõjts ja'a njoot coō mijts ja'a häyoobäjäya'ay mjaančh teh̄m̄ piuhbédät hamuumdu'joot xäd̄o'õñhaam.

⁸ Cábõch mijts ndehm̄ yhane'emy coō hajxy mbuhbédät. Paady mijts jaduh̄n̄ nyajmõõdmädia'agy nebiatiä wiingjäya'ayhajxy t̄ō miäbuhbetiän, ween hajxy jaduh̄n̄ mbahixpät. Jaduh̄n̄ hajxy myajcähxõ'õgät coō hajxy t̄oyhajt mjaančh mädsojpä. ⁹ T̄oyhajt jaduh̄n̄ coō ja'a Jesucristo hojioot jiaančh teh̄m̄ mīōodä, ja'a nWiindsõñhajtämhajxy. Cahnä hänajty yaa quiäda'agyñä hädaa yaabä naaxwiin nebiä pajäya'ayan, jim̄ hijty mõc yhane'emy maa ja'a Tieedy ja'a wyiinduumän. Pero coō yaa quiädaacy, mänit jaduh̄n̄ jiajty nebiä hädaa yaabä jäya'ayhajxiän, neby hajxy yaa nhäyõowäm. Jaduh̄n̄ hajxy hoy xñähho'túutäm. Y coō hajxy jaduh̄n̄ t̄ō xñähho'túutäm, paady hajxy jim̄ xyajnõcxäänäm maa ja'a Tieediä wyiinduumän, põnjatiä miädia'agy jaduh̄n̄

mäbójcäp.

10-12 Cham mijts nwiingapx njøjcapxø'øwa'añ coo ja'a xädø'øñ hajxy myajpedøød neby hajxy hadojumøjt mwiinmahñdyhajtjän coo hajxy hänäjty myajmuga'añ. Mja nähmajts hajxy jaduhñ, pero cahnä hajxy myajpedyii. Hahixøøby jaduhñ coo hajxy myajpedøød, jaduhñ hajxy myajcähxø'ögät coo hojioot hajxy tøyhajt mjaanč møødä. Mijts jaduhñ mwiinmahñdyhajtsohn coo xädø'øñ hajxy hänäjty myajmuga'añ. Jaduhñ hajxy myégät neby hajxy mmäjäda'aga'añ. Mädyyyä jaduhñ. Cab jaduhñ yhahixø'øy coo hajxy hanaxiä myégät. Hix, jaduhñä Dios ja'a jioot chocy coo hajxy myajcähxø'ögät coo hojioot hajxy jaduhñ mjaanč møødä.

13 Cábøch nmäna'añ coo hajxy mhäyoodägø'øwät, páadyhöch tøø nmäna'añ coo hajxy hanaxiä mga'a yégät. 14 Jaduhñhöchä njoot chocy coo pøn tii quia'a yajmaajiädät. Jaduhñds je'e, hahixøøby jaduhñ coo mijts ja'a häyoobäjäya'ay mbuhbédät, je'eguiøxpä coo mijts nä'ä tægø'øbä mmøødä jäda'ahaty. Y coo mijts hänäjty tøø mhäyoodägø'øy, mänit mijts xpiuhbejtägätsät, pø jim hajxy hänäjty miøødä nä'ä tægø'øbä. 15 Jaduhñ jim myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän: "Pønjaty may yajpädø'c, piuhmooyy hajxy je'e pønjaty weeñtiä yajpädø'c. Yaghaguipxyjatiøøyy hajxy jaduhñ tu'cuhdujt."

16 Dios ja'a hermano Tito jaduhñ tøø yajnähdiy coo hojioot miøødhädät maa mijtsøxpä, neby højts hojioot nmøødän maa mijtsøxpän. Dioscujú'uyäp ja'a Dios jaduhñ. 17 Coo højts ja'a hermano Tito nnämaayy coo jim ñöcxät maa mijtsän, jootcugøøyy je'e coo højts jaduhñ nnämaayy coo jim ñöcxät. Hix, hamdsoojoot hijty jaduhñ ñä'ägä nøcxa'añ.

18 Nyajmäguexø'øwaamby højts ja'a hermano Tito ja'a mägu'ughajpä wiingpä. Wiinduhmčhajtøjc tøø yajmädohyaty coo ja'a Diosmädia'agy hoy yajwa'xy ja'a Jesucristocøxpä. 19 Jaduhñä mäbøjpadøjc-hajxy tøø miänaambä coo højts nmødhädät majaty højts ja'a xädø'øñ nyajmucy mänaa højts ja'a häyoobäjäya'ayhajxy hänäjty nøcxy nmo'owa'añän. Cähxø'øgaamb jaduhñ coo ja'a Dios miøjjä jiaančhä. Jaduhñ quiähxø'øgaambä coo højts hojioot nmøødä. 20 Paady højts nämetsc nädägøøg nwädity xädø'øñyajmujpä, cab højts ndsocy coo højts pøn xñänómät cooc tyijy højts nje'ehada'añ. Hix, majiaty højts xädø'øñ nyajmucy. 21 Choippy højts ja'a njoot jaduhñ coo højts ja'a jäya'ayhajxy xquiumáyät neby højts ja'a Dios xquiumáyyän.

22 Chaads højts ja'a mägu'ughajpä mäwiingpä nguexäängumbä møødä hermano Titohajxy. Mayhooc højts hoy tøø xmiøødtuñ hoy ñä'ä mädyii tuungä. Hamuumdu'joot

jim ñoxa'añ maa mijtsän. Hix, ñajuøøby jaduhñ coo mijts hoy myajtøjtägø'øwa'añ. ²³ Nañiä hermano Tito hajxy hoy mdehm yajtøjtägø'øwät coo hajxy jim miédsät. Haa ja'a hermano Tito, hoy miänájøch jaduhñ xñä'ägä møødtuñ, páadyhöch jim nguexa'añ maa mijtsän. Y ja'a jiamiøødhajxy nämetspä, ja'a mæbøjpädøjc-hajxy yaabä, jaduhñ hajxy tøø miänaambä coo hajxy jim ñöcxät. Hoyyá Jesucristo hajxy wyiingudsähgø'øy. ²⁴ Coo mijts ja'a hermano Tito hoy myajtøjtägø'øwät møødä jiamiøødhajxy, jaduhñ mijts ja'a mæbøjpädøjc hajxy xyhíxät coo hajxy tøyhajt mjaançh mädsocy. Tøjiádäp jaduhñ neby højts mijts tøø nmädia'aguiän coo mijts hojiot mjaançh tehm miøødä.

9

¹ Høøch mijts jaduhñ nnä'ä jaac näjaayøøby. Nnajuøøbiøch jaduhñ coo mijts ja'a häyoobäjäya'ayhajxy mbuhbeda'añ, ja'a Diosmädia'agy hajxy mæbøjpä. ² Hix, nnajuøøbiøch coo hajxy hamuumdu'joot mbuhbeda'añ. Jadúhñhöchä mæbøjpädøjc-hajxy tøø nhawaanä, ja'a hajxy jim tsänaabiä Macedonia-naaxooty. Jadúhñhöch hajxy tøø nhawaanä coo mijts hadojumøjt mdägøøyy xädø'øñyajmujpä, pønñatiä Diosmädia'agy jim mæbøjp Acaya-naaxooty. Y coo mijts jayøjp mnähmajch, paadiä Macedóniabä jäya'ayhajxy nämay xpi-ahixaambä. Jaduhñ hajxy hamuumdu'joot miäbuhbedaambä nej mijts mmäbuhbeda'añän hamuumdu'joot. ³ Páadyhöchä hermano Titohajxy jim nguejxø'øga'añ maa mijtsän, weenä xädø'øñ hajxy paquiä myajmujpädø'øy. Jaduhñds je'e, coöch jim nnöcxät, tøø ja'a xädø'øñ hajxy hñajty mgøxy yajmujnä. Haa ca'a, tøøchä Macedoniabähajxy nhawaanä coo mijts ja'a xädø'øñ myajmuga'añä. ⁴ Hix, wéhñdøchä Macedóniabä jäya'ayhajxy näje'e nmødhádät jim maa mijtsän. Y coo hajxy jaduhñ xyhíxät coo ja'a xädø'øñ hajxy hñajty mga'a cøxy yajmucyñä, mdsähdiunaamb hajxy jaduhñ. Jadúhñhöch ndsähdiuumbät je'eguiøxpä coöch mijts tøø nmädia'agy coo ja'a xädø'øñ hajxy hñajty myajmuga'añ. ⁵ Páadyhöch jaduhñ nwiinmaayy coo hijty yhahixø'øy coöchä hermano Titohajxy jawyiin nguejxø'øgät maa mijtsän, jaduhñ mijts jim xpiuhbédät maa ja'a xädø'øñ hajxy myajmuquiän. Jaduhñä xädø'øñ hajxy myaghídät nähix hahixø'ø coöch jim nmédsät, neby hajxy jaduhñ tøø mmäna'añän coo hajxy myaghida'añ. Jaduhñ hajxy myajcähxø'øgät coo ja'a xädø'øñ hajxy myega'añ hojiotøøxpä. Cab pøn jaduhñ miäná'anät cooc tyijy mijts hadsip tøø nhane'emy coo hajxy myégät.

⁶ Jaduhñds je'e, pønñaty jaduhñ wiinduc wiindsaach, cabä hoyhajt hajxy piaada'añ. Pero pønñatiä häyoobäjäya'ay näxuu'tsp, je'edsä hoyhajt hajxy jaduhñ paadaamb. Tøyhajt

jaduhn. ⁷ Jootcujc hajxy myégät hamuumdu'joot neby hajxy hánajty myega'añän, ca'a yhadsipä ca'a yhajootma'adä, ca'a hajxy tii mnajtshäyowø'øy. Hix, je'e ja'a Dios chojpy pønjaty jaduhn jootcujc yejp. ⁸ Møj jaančhä Dios. Xmió'owäp mijts ja'a hoyhajt ja'a weenhajt mõj may, jaduhn hajxy tii mga'a yajmaajiádät ni mänaa. Nä'ä tagø'øbä hajxy jaduhn xmió'owät, jaduhnä wiingjäya'ay hajxy hoy mbuhbejtägätsät hoy ñeipiä. ⁹ Jaduhn jim myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän:

Pøn hojiäya'ay, mõj mayyä häyoobäjäya'ay piuhbety.

Hoy miänaaxøø ja'a Dios jaduhn piuhbejtägatsa'añ.

¹⁰ Ja'a Dios, yejpy je'e ja'a tøømd mädyii mn'i'ibäp, mädyii mdúnäp. Yajmayøøby jaduhn nebiä mgáyät nebiä mhú'ugät. Jaanä jäduhnduhmbä, xmió'owäp mijts ja'a Dios nä'ä tagø'øbä tijaty hajxy hánajty myajmaajiajpy, jaduhn mijts ja'a häyoobäjäya'ay mmoodiägätsät. ¹¹ Y coo mijts ja'a häyoobäjäya'ay jaduhn hamuumdu'joot mbuhbédät, mänit mijts ja'a Dios ja'a hoyhajt ja'a weenhajt mõj may xmió'owät. Y coo højts ja'a häyoobäjäya'ay xädø'øñ nøcxy nmo'oy, ja'a mijts hánajty tøø myéquiäbä, mänitä häyoobäjäya'ay ja'a Dios hajxy ñäma'awa'añ: “Dioscujú'uyäp.” ¹² Hix, coo mijts ja'a häyoobäjäya'ay jaduhn mbuhbédät, mejtstu'u ja'a hoybä hajxy jaduhn mduna'añ. Piaadaambiä häyoobäjäya'ayhajxy tijaty hajxy hánajty yajmaajiajpy, y tehngajnä ja'a Dios hajxy jaduhn ñäma'awa'añ: “Dioscujú'uyäp.” ¹³ Coo mijts ja'a häyoobäjäya'ay jaduhn mbuhbédät jootcujc hoy miädyii cajptä, myajcähxø'øgaamby hajxy jaduhn coo ja'a Dios ja'a miädia'agy hajxy mgudiuunä ja'a Jesucristocøxpä. Jaduhnä häyoobäjäya'ay ja'a Dios hajxy mõj jaančh ñäma'awa'añ, je'eguiøxpä coo mijts ja'a Dios ja'a miädia'agy mgudiuunä, møød coo hojiot hajxy mjaančh tehñ miøødä ja'a häyoobäjäya'aguiøxpähajxy. ¹⁴ Coo mijts ja'a Dios ja'a hoyhajt ja'a weenhajt mõj may tøø xmió'oy, paady mijts ja'a häyoobäjäya'ay xchoga'añ xpia'häyowa'añ, møødä Dios hajxy pia'ya'axa'añ ja'a mijtsøxpä. ¹⁵ Tsøcxä ja'a Dios hajxy nägøxiä nämáayyäm: “Dioscujú'uyäp”, je'eguiøxpä coo ja'a yHuung yaa quiejxy hädaa yaabä naaxwiin, coo hajxy hoy xñähho'túutäm. Møjmayhajt ja'a Dios jaduhn tiuun hoy-yagjuøøñä.

10

¹ Høøch mijts cham nmägapxaamby nhane'emaamby, høøch Pablohajpä. Mänaa ja'a Jesucristo yaa wiäditiän hädaa yaabä naaxwiin, jaančh tehñ miøødä hojiot hánajty. Mee'xxieemy hánajty jiaančh tehñ wiädity. Jadúhñhøch je'e

nja pahixaañ cooçh mijts jaduhñ nmägäpaxa'añ nhane'ema'añ. Ja'a nmädsiphøchhajxy, jaduhñhøch hajxy xñänømy cooc tyijy mijts hñanjty tsähgø'ø tsähgø'ø nmägäpaxy nhane'emy mänáajøch jim nhitiän maa mijtsän, pero cooc tyijy høøch nga'a tsähgøøñä coo mijts nmägäpaxy nhane'emy nocyhaam. Cab jaduhñ tiøyyä, nä'ä hønndaacp hajxy jaduhñ. ² Mägu'ughajpädøjc, huuc tunä mayhajt hajxy, høxhix ja'a haxøøgpä ja'a ca'a hoybä hajxy. Cooc hajxy jaduhñ mhøxhixät, cab mijts jim waamb nnämä'awät cooçh jim nnøcxät maa mijtsän. Pero pøn jaduhñ mänaamb cooc tyijy højts hoy nga'a wädity nebiä hädaa jäya'ayhajxy hoy quia'a wäditiän hädaa yaabä naaxwiin, je'eçh mabøcy hajxy nhøjäp hajäya'ayhaam. Nyajcähxø'øgäbøch jaduhñ cooçh hñanjty tøyhajt nga'a tsähgø'øy. ³⁻⁴ Hoy højts yaa nja tsäna'ay hädaa yaabä naaxwiin, cab højts ja'a nhamdsoo wiinmahñdy nyajtuñ nebiä yaabä jäya'ayhajxy yajtuñän. Ja'a Dios højts xpiuhbejp ja'a miäjaahaam, cab højts ja'a Dios ja'a miädsip jaduhñ nyajmäjädaacä. ⁵ Jii jäya'ayhajxy näje'e wiädity, yajcumayaamb hajxy, hønndaacp hajxy. Cabä jioothajxy yajmädsocy coo wiinghänä'c ja'a Dios hajxy pia'häyöwät. Nyajcähxø'py højts jaduhñ coo yø'ø häna'c-hajxy jaduhñ yhønnda'agy. Y coo højts hñanjty tøø nga'a yajmäjäda'agy, mänit højts nyajmäbøga'añ ja'a Jesucristocøxpä, coo ja'a miädia'agy hajxy ween quiudiuunä. ⁶ Y coo mijts hñanjty hoy tøø mgudiuñ, cab højts mijts hñanjty waamb nnäma'awaannä. Pero pønjaty jaduhñ ca'a nä'ägädä cudiunaamb, je'eds højts hahoy nhøxquexaamby maa ja'a tsajtøjcän.

⁷ Pønjaty jaduhñ najuøøby coo hajxy tøø wyiinguexyii ja'a Jesucristäm, ween hajxy ñajuøøbiä cooçh ja'a Jesucristo tøø xwyiinguejxpä. Tøyhajt jaduhñ. Hoy piønä jaduhñ ñajuø'øy. ⁸ Ja'a Jesucristo højts ja'a cuhdujt jaduhñ tøø xmio'oy coo højts mijts nmägäpax nhané'emät. Chojpä jioot jaduhñ coo mijts ja'a miädia'agy mjaac mabøjcät. Cabä jioot chocy coo hajxy mdu'udägöyyät. Tøyhajt jaduhñ cooçhä Jesucristo ja'a cuhdujt jaduhmbä tøø xmio'oy. Cooçh jaduhñ nniñänømyii, cábøch ndsähdiauna'añ, høyhøch häna'c jaduhñ xjia nänømy cóogøch tyijy nyajcumaya'añ hanaxiä. ⁹ Cábøch mijts nhadsähgø'øwa'añ, hoy mijts nocy naxy nja yajnäguexy. ¹⁰ Ja'a nmädsiphøchhajxy, jaduhñ hajxy miäna'añ cooc tyijy mijts møc nhane'emy nocyhaam. Pero jaduhñ hajxy miänaambä cooc tyijy hñanjty møc nga'a hane'emy mänáagøch jim nhitiän maa mijtsän, cooc tyijy hñanjty weenjaty ndsähgø'øy. ¹¹ Pero pønjaty jaduhñ mänaamb, cabä tøyhajt hajxy miøødä. Jaduhñdsä tøyhajtpä, neby højts mijts møc nhane'emiän nocyhaam, jaanä jaduhñ mijts møc nhane'emaambä coo højts jim nnøcxtägätsät maa

mijtsän.

¹² Jii häna'c-hajxy näje'e, jaanč tehṃ yajcumayaamb hajxy cooc tyijy hajxy jiaanč tehṃ jiaty jiaanč tehṃ ñajuø'øy. Hamiñ haxøpy hajxy jaduhñ ñiguiumayii. Y cabä wiinghäna'c hajxy quiumay. Pero cabä tøyhajt hajxy miøødä. Højts, cab højts jaduhñ nhäna'c-haty. Cab højts jaduhñ niguiumayii. ¹³ Caj pues, cab højts nyajcumaya'añ. Jaduhñ højts nduna'añ neby højts ja'a Dios tøø xyajñähdijjiän coo højts ndúnät. Jaduhñ højts tøø xyajñähdijy coo højts jim̄ ndúnät høxtä jim̄baady maa mijtsän. ¹⁴ Coo højts jim̄ nduñ maa mijtsän, ngudiumby højts jaduhñ neby højts ja'a Dios tøø xñäma'ayän. Hix, højts ja'a Diosmädia'agy jim̄ nyajwa'xtsohn̄ maa mijtsän, ja'a Jesucristocøxpä. ¹⁵ Majaty wiinghäna'c jaduhñ tøø tiuundsooñän, cab højts jaduhñ nmäna'añ coo højts jim̄ tøø nduñ. Cab højts jaduhñ nguhdujthaty. Pero chojpy højts ja'a njoot coo mijts ja'a Diosmädia'agy maas hoy mmäbögät, jaduhñ højts maas hoy njaac tehṃ tiúnät maa mijtsän. ¹⁶ Y jaduhñ højts ja'a Diosmädia'agy hoy nyajwá'xät jäguembaady maa pøn̄ ja'a Diosmädia'agy quia'a mädoynän. Hix, cab højts nduna'añ maa wiinghäna'c jaduhñ tøø tiuundsooñän. Hix, cab højts jaduhñ nyajcumaya'añ.

¹⁷ Jaduhñ jim̄ myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän: "Cab jaduhñ yhahixø'øy coo hamdsoo mniguiumayøøjät. Pero jaduhñ yhahixø'øy coo ja'a Dios hajxy møj jaanč mnänómät." ¹⁸ Je'eduhñ tsoobaatp coo ja'a Dios jaduhñ xquiumáyät. Cab jaduhñ choobaady coo hamdsoo mniguiumayøøjät.

11

¹ Huuc tunä mayhajt hajxy, huuc mee'x hajxy weeñtiä. Chámhøch weeñtiä nhuuc mädia'aga'añ nebiä jäya'ayhajxy yajcumayaambän. Cooč jaduhñ weeñtiä nniguiumayii, jaduhñ yajmädoyn̄ nebiä cuhhiimbähajxy miädia'aguiän. ² Nej mijts ja'a Dios xchoquiän, jaduhñhøch mijts ndsojpä, je'eguiøxpä cooč mijts ja'a Diosmädia'agy tøø nyajmäböcy ja'a Jesucristocøxpä. Chójpiøchä njoot jaduhñ coo ja'a mjoot hajxy mbädá'agät hamuumdu'joot maa ja'a Jesucristocøxpän. Cabä mjoot hajxy wiingtuum mbädá'agät. ³ Mnigwieendähadøøjäp hajxy, jaduhñ hajxy pøn̄ xquia'a jøjcapxø'øwät, coo hajxy xyagjahdiägóyyät ja'a Jesucristo. Jii häna'c-hajxy näje'e wiädity mäwiinhøhmbä. Cab mijts xyajmädsocy coo ja'a Jesucristo hajxy hamuumdu'joot mbanócxnät. Paquiä hajxy jaduhñ xwyiinhøønät. Haa ca'a, jaduhñä Eva jecy yhuuc wiinhøhnäbä ja'a møjcu'ugóngäm mänaa ja'a møjcu'ugong ñibiäda'agyiijän nebiä tsahñdiän. Siemprämä møjcu'ugong quiuwiinmahñdiä. Paquiä ja'a Eva

yajwiinhøhñ. ⁴ Paquiä mijts ja'a miädia'agyhajxy jaduhñ mmäbøjcø'cä pønjaty mijts jaduhñ wiing xyajnäihixøøby ja'a Jesucristocøxpä. Cab hajxy jaduhñ yajnähixø'øy neby højts ja'a Diosmädia'agy nyajnähixø'øyän ja'a Jesucristocøxpä. Cab hajxy jaduhñ yajnähixø'øy ja'a Dioshespíritucøxpä neby højts nyajnähixø'øyän. Paquiä mijts ja'a miädia'agyhajxy jaduhñ mbadu'ubøjcä. ⁵ Yøø häna'c-hajxy jaduhñ wiing yajnähixøøbiä ja'a Jesucristocøxpä, jaduhñ hajxy ñiñänømyii nebiä Dioswiinguexypän, neby jaanč tehñ jiajpän. Cab jaduhñ yhooyä coo hajxy mmäná'anät cooc tyijy hajxy miaas jaty queeč høøč njaty. ⁶ Wehñdäda'a jaduhñ tiøyyä cooç hoy yajxón nga'a xi'igy nga'a mädia'agy; cab jaduhñ ñeipiä. Pero tøyhajt jaduhñ cooç madiu'u njaty nnajuø'øy ja'a Diosmädia'agyquiøxpä. Homiänaajä højts mijts ja'a tøyhajt nmo'oy hoy ñä'a tiiguiøxpä.

⁷ Mänáajøch mijts ja'a Diosmädia'agy nyajwiingapxø'øyän, cábøch mijts jaduhñ mänaa nnämaayy cooç mijts xmiäjúyät. Niguiudúunäbøch hänajty hamdsoo, je'eguiøxpä cooçhä njoot hänajty chocy coo mijts ja'a Diosmädia'agy maas hoy mmäbøgät. Y cooç hänajty hamdsoo nniguiudúunäxä, páadyhøchä jäya'ayhajxy näje'e xñänømy cóogøch tyijy hänajty hoy nga'a cudiuñ. Pero cab jaduhñ tiøyyä. ⁸ Wiingjäya'ayhøchhajxy hänajty xpiuhbejp, ja'a Diosmädia'agy hajxy hänajty mæbøjpä wiingtuumjaty. Páadyhøch hajxy hänajty xpiuhbety cooç mijts ja'a Diosmädia'agy hänajty nyajwiingapx nyajwiinmädiaagø'øy. ⁹ Mänáajøch jimñ nhitiän maa mijtsän, cábøch hänajty pønñ nnäma'ay cooç hajxy xpiuhbédät xädø'øñhaam, hóyhøch hänajty tii nja yajmaajiaty tähoocjaty. Hix, xpiuhbéjpøchä jäya'ayhajxy hänajty, ja'a Diosmädia'agy hajxy hänajty mæbøjpä, ja'a hajxy hänajty jimñ tsohmä Macedonia-naaxooty. Xmióobiøch hajxy hänajty tijátyhøch hänajty nyajmaajiajpy. Y cábøch mijts mänaa nnäma'awa'añ cooç mijts xpiuhbédät xädø'øñhaam. ¹⁰ Tømiädiáacpøch jaduhñ nebiä Jesucristo tømíädia'aguiän. Cábøchä xädø'øñ pønñ nmäyujwa'añ jimñ maa mijts mdsäna'ayän Acaya-naaxooty. ¹¹ Coo pønñ jaduhñ miäná'anät cóogøch tyijy mijts nga'a tsoy, høhñdaacp hajxy jaduhñ. Ja'a Dios jaduhñ najuøøby cooç mijts njaanč tehñ chocy njaanč tehñ pia'häyoy.

¹²⁻¹³ Jii häna'c-hajxy näje'e wiädity mäwiinhøhmbä. Ja'a Jesucristäc tyijy hajxy tøø wyiinguexyii coo ja'a Diosmädia'agy hajxy yajwá'xät maa ja'a mæbøjpädøjc-hajxiän, neby højts ja'a Jesucristo tøø xwyiinguexiän coo højts ja'a Diosmädia'agy nyajwá'xät. Pero høhñdaacp hajxy; cab hajxy

tøyhajt tøø wyiinguexyii ja'a Jesucristäm. Paady hajxy jaduhñ yhøhnda'agy coo hajxy yajcumaya'añ. ¹⁴⁻¹⁵ Yø'ø häna'c-hajxy, ja'a møjcu'ugong hajxy wyiindsønħajpy. Jaaya'ay hajxy jaduhñ piahijxyp. Nnajuøøyyäm hajxy coo ja'a møjcu'ugong ñibiäda'agyii nebiä jaanč tehñ yhoybän, nebiä Diosmoonsän. Hoorä, cab jaduhñ yhoy-yagjuøøñä coo ja'a møjcu'ugongä mioonsähajxy pιαjatcø'oy, coo hajxy yhøhnda'agy cooc tyijy hajxy tøø wyiinguexyii ja'a Jesucristäm. Y coo hajxy jaduhñ haxøøg jiäya'ayhaty, je'e hajxy jaduhñ quiumädownaamby.

¹⁶ Hoorä, chámhøch mijts nmägápxcombä. Cab hajxy jaduhñ mmänä'anät cóogøch tyijy tøø nguhhiñ, hóyhøch weeñtiä nja niguiumayii. Pero, pø mjaanč mänaamb hajxy jaduhñ cóogøch tyijy tøø nguhhiñ, huuc tunä mayhajt hajxy, høøchä nmädia'agy hajxy weeñtiä huuc hamädoowhjtäc. Nhuuc nimiädia'agyijøch weeñtiä. Nhuuc niguiumayijøch weeñtiä. ¹⁷ Cábøch nmäna'añ coochä Dios ja'a cuhdujt tøø xmio'oy cooch jaduhñ nniguiumayøøjtät. Jaduhñhøch nniguiumayii nebiä cuhhiimbän. ¹⁸ Hix, ja'a jäya'ayhajxy nämaybä, miäniguiumáayyöp hajxy tijaty hajxy yaa miøød hädaa yaabä naaxwiin, møød tijaty hajxy jaduhñ tøø tiuñ. Jaduhñch høøchpä, wéeñtiøch chamñ nmäniguiumayáañäbä tijátyhøch tøø nduumbä. ¹⁹ Jaduhñ mijts mjaanč tehñ ñibiäda'agyii nebiä jaanč tehñ jiajpän nebiä jaanč tehñ ñajuøøbiän. Paady mijts ja'a cuhhiimbähäna'cä miädia'agyhajxy mhamädoowhidaañä. Pero cab hajxy tøyhajt mjaanč jaty mjaanč najuø'oy. ²⁰ Hix, mmee'xtujpy hajxy hoy ñä'ä tijatiä, hoy mijts yø'ø häna'c-hajxy hoy ñebiatä xjia häyoowhixy, yø'ø häna'c-hajxy høhndaacpä, yø'ø miädia'agy hajxy mjaanč tehñ yhamädoowhidáañäbä. Xyhanehmb mijts jaduhñ nebiä moonsän. Y xñägáayyöp xñähúucöp mijts ja'a mxädoøñ. Xwyiinhøhmb mijts yø'ø häna'c. Xpiejxp mijts yø'ø häna'c. Høxtä xquiojxp mijts yø'ø häna'c, y cab hajxy waamb mmäna'añ. Cab mijts yø'ø häna'c xyhixy nebiä jäya'ayän. ²¹ Pero højts, cab mijts jaduhñ mänaa nhäyoowhixy neby mijts yø'ø häna'c xyhäyoowhixiän, yø'ø häna'c-hajxy høhndaacpä. Cab højts jaduhñ njootmøjjä.

Chámhøch weeñtiä nhuuc mädia'agáangumbä nebiä cuhhiimbän. Tijaty yø'ø häna'c-hajxy miäniguiumáayyöp, nmøødhøchä cuhdujt høøchpä cooch jaduhñ nmäniguiumáayyöbät. ²² Niguiumáayyöp hajxy je'eguiøxpä coo hajxy yhebreojäya'ayä, coo ja'a Abraham hajxy jecy yhaphajty tieedyhajty møødä Israel. Pues jaaná jaduhñch høøchpä, jaduhñch nniñänøømäbä coochä Abraham tøø nhaphajpä tøø ndeedyhajpä. ²³ Jaduhñ hajxy

ñiguiumáayyábä je'eguiøxpä cooc tyijy hajxy mioonsähadyii ja'a Jesucristøm. Pues xmioonsähájpøçhä Jesucristo høøçhpä. Y maas hóyhøch nduñ que yø'ø häna'c-hajxy tiuñ. Cooçh jaduñ weeñtiä nniguiumayii, jaduñ yajmädoy nebiä cuhhiimbähajxy miädia'aguiän. Maas móc-høch tøø nduñ que yø'ø häna'c-hajxy tøø tiuñ. Mayhóoc-høch tøø nyajtsumy tøø nyajmach. Ni pøn jaduñ quia'a yajtsumy quia'a yajmachnä nébiøch tøø nyajtsumiän. Mayhóoc-høçhä häna'c tøø xjiaançh tehñ wiobho'ogy. Mayhóoc-høçhä häna'c ja'a weenjaty tøø xquia'a yagho'ogy. ²⁴ Mägoøxc-hóoc-høçhä judíoshajxy tøø xjiu'xy hii'xmajmocxmädaaxcø'ø. ²⁵ Tägoøghóoc-høçhä häna'c tøø xwiopy paxyhaam. Tähóoc-høçhä häna'c xjia ca'ch; xquiuhga'adsáambøch hajxy hánajty. Tägoøghóoc-høçhä barco tøø xmiäma'adø'oy mejjiooty. Xjia møødnøøguguíñhøch jaduñ. Mánájøçhä barco tähooc xmiäguiññän, tu'xøøçh jii by nhijty mejywyiing møød tu'tsuhñ. ²⁶ Mayhóoc-høçhä yoñdiu'u tøø ndu'uyo'oy. Mayhóoc-høch ja weenjaty tøø nga'a nøøho'ogø'oy møjnøøguc. Tøøçhä mee'tspädøjc mayhooc nyohbiaady. Tøøçhä nhamdsoo mägunaax mayhooc xjia yagho'oga'añ. Tøøçhä wiinghäna'c xjia yagho'ogaambä; ca'a yhøøçhä nmägunaaxhajxy je'e. Tøøch nwädity mäjähñdiuum jim cajptooty, møød jim pactuum, møød jim mejjiooty. Tøøçhä häna'c mayhooc xchaaçhtiuñ, ja'a hajxy jaduñ mänaambä cooc tyijy hajxy miäböcy. ²⁷ Tøøçhä tuung mayhooc xyaghanuu'xø'oy; høxtä xyajtsaaçhpøjc-høch jaduñ. Mayhóoc-høch tøø ndsunaxy jamia'ay jayhity. Tøøçhä yuu mayhooc nmänaxy nyajnaxy møødä tødsø'ø. Tøøch mayhooc nhity jaguiay jayhu'ugy. Tøøçhä tøøchpä mayhooc nmänaxy nyajnaxy. Nja yajmaajíajpiøçhä wit tucxy hánajty.

²⁸ Tøøch madiu'u ndsaaçhpøcy, pero cábøch jaduñ najtä ngøxy mädia'aga'añ. Je'eçh nmädia'agaamby cooçhä mäbøjpädøjc jabom-jabom nnädajy nnämay wiinduhmçhajtøjc, pø hoy pø ween hajxy yhity. Hix, høøçhä ngø'øjooty hajxy jaduñ yhity. ²⁹ Pønä Diosmädia'agy hoy ca'a cudiunaamb, hoy hajxy jia mäböcy, nnäjootmayhájpøch hajxy jaduñ. Pøn jaduñ cádiehby je'eguiøxpä coo tøø wyiinhøøñii, nmäjootma'adhájpøçhä häna'c ja'a tøø miäwiinhøøñäbä. ³⁰ Høøch, cábøch nyajcumaya'añ. Pero cooçh häxøpy nyajcumaya'añ, je'eçh häxøpy nyajniguiumayáanäp cooçhä häyohn mayhooc tøø nmänaxy tøø nyajnaxy. ³¹ Ja'a Dióshøch jaduñ xñajuøøby cooçh nga'a høhnda'agy. Ja'a Jesucristo ja'a Tieedy je'e. Tsøgä Dios hajxy cøjxta'axiøø wiingudsähgøøyyäm. Ja'a Jesucristo hajxy nWiindsønähítäm. ³² Mänaa ja'a Aretas hánajty tiuññän gobiernä, mänitøçhä

mioonsä xjia yajmadsaañ jim maa ja'a cajpt jaduhn xiøhatiän Damasco. Juhmuu'tswädiä cajpt hñajty jaduhn. Jia pädaac ja'a hadänaabiä hajxy majatiä tägø'owøødiaact nébiøch jaduhn nga'a pädsómät. ³³ Pero päyó'c-høch. Ja'a nmägu'ughajpøchhajxy hoy xquiuhdøøñaxy cachjooty maa ja'a muuch hñajty jiuatän.

12

¹ Cab jaduhn yhahixø'oy cooch nyajcumáyät. Pero nébiøch cham nmädia'aga'añän, jaduhn yajmädowa'añ nébiøch nyajcumaya'añän. Je'eçh cham nmädia'agaamby nebiátyhøçhä Jesucristo hijxtahnd tøø xyajwiinhixiän. ²⁻³ Nmøødhjipiøçhä Jesucristo tu'ugmädia'agy. Tøø yhiñä majmactsjumøjt coochä Dios jim tøø xyaghoy tsajpootyp maa ja'a wyiinduuman. Cábøch nnajuø'oy pø ni'xhaam pø copc-háamhøch jim nhooyy, o pø juøhñdyhaam. Ja'a Dios jaduhn nidiuhm najuøøby. ⁴ Madiú'ujøçhä hoy-yagjuøøñäjatypä jim nmädooyy tsajpootyp. Cábøçhä cuhdujt nmøødä cooch nmädiaactägätsät. ⁵ Coø wiinghäna'c häxøpy jim tøø yhoy tsajpootyp, mänitøch häxøpy nmøjpäda'aga'añ. Pero høøçh, cábøch hamdsoo nniguiumaya'añii. Jagóoyyøch nmädia'aga'añ nebiátyhøçhä häyohn tøø nmänaaxy tøø nyajnaaxy. ⁶ Nmóødhøçhä cuhdujt jaduhn cooch nmädiá'agät nebiátyhøçhä Dios tøø nmøøduñ. Hix, tøyhájthøçhä Dios jaduhn tøø nmøøduñ. Cábøch nmädia'aga'añ cooch jim nhooyy tsajpootyp, je'eguiøxpä coochä njoot quia'a tsoy cooch pøn xmiøjpädá'agät. Cooçhä jäya'ayhajxy xyhíät cooch hoy njäya'ayhaty, cooch hajxy xmiädówät cooch hoy ngapxy nmädia'agy, mänitøch hajxy xquiumáyät.

⁷ Jaançh tehñ yhoy-yagjuøøñäjätyhøch jim nwiinhixy tsajpootyp. Pero cabä Dios ja'a jioot chocy cooch nniguiumayøøjat. Paadiä Dios miänaañ coochä møjcu'ugong ja'a tsaachpä xyajpáadät, jadúhñhøch hamdsoo nga'a niguiumayøøjat. ⁸ Tägøøghóoc-høçhä Jesucristo nja mänuu'xtaacy cooch cu xyajnáhwaach. ⁹ Mänitøch xyhadsooyy: "Njaançh tehñ chojpy njaançh tehñ pia'häyøobiøch miich. Páadyhøch miichä mdsaaçhpä nga'a yajnáhwa'adsa'añ, nyajcähxø'øgáambiøch jaduhn coo miich mduñ ja'a høøçhä nmäjaagøxpä", nómhøçhä Jesucristo xñämaayy. Xoondáacpøch jaduhn coochä ndsaaçhpä xquia'a yajnáhwa'adsaannä, je'eguiøxpä cooch tøø xñäma'ay cóogøch xyajtuna'añ ja'a miäjaagøxpä. ¹⁰ Xoondáacpøch jaduhn coochä Jesucristo xyajtuñ, hóyhøçhä tsaachpä nja paady madiu'u. Náxyhøçhä häna'c xyhäyoowhixy. Náxyhøch

cøxiä wiinä nyajmaajiaty. Näxyhøchä häna'c xchaaçhtiuñ ja'a Diosmädia'agyquioxpä. Näxyhøchä häyohn nmänaxy nyajnaxy. Pero cábøch nnä'ägä møjpäda'agy cooçh jaduhñ njaty nhabety. Hix, cooçh jaduhñ njaty nhabety, cähxø'p jaduhñ cooçh tii nga'a tuñ ja'a nhamdsoo mäjaaháamhøch; ja'a Jesucristo miäjaaháamhøch jaduhñ nduñ.

¹¹ Hoorä, hóyhøch tii nga'a ja jada'añ hamdsoo, nmaas jájpiøch høøch quejee yø'ø häna'c-hajxy, yø'ø hajxy jaduhñ niñänøømäbä cooc tyijy hajxy Dyioswiinguexiä. Cábc tyijy pøn jaduhñ jiaty nébiäc hajxy jiatian. Y cooçh yø'ø häna'c-hajxy jaduhñ tøø xñähwaambety, tiich mijts jaduhñ coo tøø xquia'a nähgapxtu'udy. Cooçh mijts tøø xquia'a nähgapxtu'udy, páadyhøch cham hamdsoo nniñähgapxtu'udyii. Jaduhñ weenjaty yajmädooy nebiä yajcumayaambän.

¹² Mänáajøch jim nhitiän maa mijtsän, mänithøchä hijxtahñd madiu'u nyajcähxø'cy hoy-yagjuøøñäjatypä. Ja'a Diosmäjaaháamhøch jaduhñ nyajcähxø'cy. Nyajcähxø'c-høch jaduhñ cooçhä Dios jaduhñ tøyhajt tøø xwyiinguexy. Mee'xtújpøch hánajty. ¹³ Jaançh tehñ yhóyhøch nduñ hoy miädyii tsajtøgootiä. Jaanä jadúhñhøch jim hoy nduumbä maa mijtsä mdsajtøjcän. Pero je'e mijts mga'a hojiäwøøby cooçh mijtsä xädø'øñ tøø nga'a mäyujwa'añ nébiøch wiingtuumjaty nyujwa'añän. Jaançh tehñ wyiingä wiinmahñdy hajxy mmøødä. Pø tøøch mijts nyagjootma'ady, høøch hajxy huuc méé'xäc.

¹⁴ Metsc-hóoc-høch jim tøø nhooñä maa mijtsän. Miädägøøghóocpøch cham nnøcxáangumbä. Cáboch mijts tii nmäyujwa'ana'añ. Cáboçhä njoot chocy coo hajxy tii xmió'owät. Jaduhñ mijts ndsocy nebiä hamdsoo huungpän, paady mijts jaduhñ nbuhbeda'añ. Pero cáboch nmäna'añ cooçh mijts xpiuhbejtägätsät xädø'øñhaam. ¹⁵ Tøøchä njoot hamuumdu'joot nbäda'agy maa mijtsän coo mijts nbuhbedät hoy ñejpiä, hóyhøch cøxypänejpiä cu nja jat cu nja habet maa mijtscøxpän. Njaançh tehñ chojpy mijts jaduhñ; pätiidä mijts jaduhñ coo xquia'a tsojtägach.

¹⁶ Mänáajøch jim nhoyyän maa mijtsän, cab mijtsä xädø'øñ nmäyujwaañ. Mnajuøøby hajxy jaduhñ, tuhmds. Pero näje'e mijts jaduhñ mmäna'añ cóogøch tyijy mijts tøø nwiinhøøñ ¹⁷ mänáajøchä nmägu'ughajpähajxy jim nguexiän maa mijtsän xädø'øñyajmujpä. Jadúhñägäts tyijy mijts tøø nmämeech. Pero cab jaduhñ tiøyyä. ¹⁸ Mänáajøchä hermano Titohajxy jim nguexiän maa mijtsän møødä mägu'ughajpä tu'ugpä, ni je'e mijts xquia'a mämee'tspä. Hix, jaduhñä hermano Tito howyi-inmahñdy hajxy miøødäbä nébiøch nmøødän. Hoguiuhdujt hajxy miøødäbä nébiøch nmøødän.

¹⁹ Jaduhn mijtsäda'a mmäna'añhaty cooc tyijy hõjts nja wi'i ñiñähgapxtu'uda'añii maa mijtsçxpän. Pero cab jaduhn tiõyyä. Ja'a Dios hõjts xyhijxp coo hõjts ja'a Jesucristo tu'ugmädia'agy nmøødhity. Mägu'ughajpådøjc, paady hõjts mijts ja'a Diosmädia'agy jaduhn nyajwiingapxø'øy, chojpy hõjtsä njoot jaduhn coo mijts hamuumdu'joot mjaac mäbøgät. ²⁰ Cooch jim nnøcxtägätsät maa mijtsän, mänitøch jootcujc nhidät pø hoy hajxy hänäjty mwädity. Jaduhn hajxy jootcujc mhíjpät ja'a høøchcøxpä. Pero pø cab hajxy hänäjty hoy mwädity, jootmayhádäbøch jaduhn. Jaaná jaduhn mijts mjootmayhájpät. Je'eçh jaduhn cham nnädaj nnämaaby. Je'eçh jaduhn nnänøømby ja'a ca'a howiädit, pø mnimiädsibøøyyäp hajxy hänäjty, pø cab hajxy hänäjty myajniyajmädsogyii, pø mnimiäjootmä'täp hajxy hänäjty, pø mnimiädsiphájtäp hajxy hänäjty, pø mniwyingapxpéjtäp hajxy hänäjty, pø mniñänøømäp hajxy hänäjty cøxypä waamb, pø mniguiumáayyäp hajxy hänäjty, pø mdsipyagjájtäp hajxy hänäjty. ²¹ Pø jaduhn hajxy hänäjty mjaançh jootcø'øy cooch jim nnøcxtägätsät maa mijtsän, wéhnðøchä Dios weenjaty xyajtsähdiünät maa mijtsçxpän. Je'eçh cham nnädaj nnämaaby. Nnäjootmayhádäbøch hajxy je'e, pønjatia yhaxøøgcuhdujt hajxy hänäjty tøø quia'a najtshixø'øy. Je'eçh jaduhn nnänøømby coo wiingto'oxiøjc hajxy piawädity tehngajnä.

13

¹ Miädägøøghóocpøch jim nnøcxa'añ maa mijtsän. Jaduhnä cuhdujt myiñ, coo hajxy hänäjty pøn mnäxø'øwø'øwa'añ, tsipcøxpä testigo hajxy myajcähxø'øgät mejtstägøøg. ² Mänájøch jim nhuug hoobiän maa mijtsän ja'a miämetsc-hoocpä, mänitøch hajxy nyajcuhojøøyy coo hajxy haxøøg quia'a jootcøøñät, pønjaty hänäjty haxøøgwädijp. Y chámhøch mijts jadähooç nnäma'awáangumbä nägøxiä coo hajxy mga'a haxøøgwädität. Y pø je'enä hajxy hänäjty mhaxøøgwädity cooch jim nnøcxtägätsät maa mijtsän, tsipcøxpøch mijts nøcxy nyajcumädowa'añ. ³ Jadúhnhøch nyajcähxø'øga'añ coochä Jesucristo miädia'agy tøyhajt nyajnaxä. Haa ca'a, jadúhnhøch mijts tøø xyhuuc nämaabiä cooch jaduhn nyajcähxø'øgät. Hix, møcmäjaahaamä Jesucristo hajxy xyajcumädówät coo hajxy hoy mga'a wädität. ⁴ Coo ja'a Jesucristo miøjpahbejtä cruzcøxp, cabä miøcmäjaa hänäjty yajcähxø'øgy. Pero coo jiuypiojtägajch, coo jim ñøcxtägajch maa ja'a Tieediän, jimäts jaduhn yhiñä ja'a Tieediä miøcmäjaahaam. Nebiä Jesucristo ja'a miøcmäjaa hijty quia'a yajcähxø'øguiän, jaduhn hõjts mäjaa nga'a møødäbä hamdsoo.

Pero coo hõjtsä Jesucristo nmøødhity tu'ugmädia'agy, paady hõjts mijts hoy nhane'ema'añ ja'a Dios ja'a miøcmäjaahaam.

⁵ Huuc niñajuø'øwøø hajxy hamdsoo. Coo ja'a Jesucristo ja'a miädia'agy hajxy hoy mbanøcxät, jaduñ hajxy myajajuø'øwät coo ja'a Jesucristo hajxy tøyhajt mjaanč møødhity tu'ugmädia'agy. Pero coo hajxy hoy mga'a panøcxät, cabä Jesucristo hajxy tøyhajt mmøødhidät tu'ugmädia'agy. ⁶ Chojpy hõjtsä njoot coo hajxy mnajuø'øwät coo hõjtsä Jesucristo tøyhajt nmøødhity tu'ugmädia'agy. Cab hõjts jaduñ nhøhnda'agy. ⁷ Nmänuu'xtaacypy hõjtsä Dios coo hajxy hoy mwädität, coo hajxy haxøøg mga'a jäya'ayhädät. Pø mwädijp hajxy hänajty hoy coo hõjts jim̄ nnøcxtägätsät maa mijtsän, cab hõjts hänajty nyajcähxø'øga'añ coo hõjtsä Jesucristo ja'a cuhdujt tøø xmio'oy coo hõjts mijts nyajcumädówät. Y coo hõjts jaduñ nga'a yajcähxø'øgät coo hõjtsä Jesucristo ja'a cuhdujt jaduñ tøø xmio'oy, cab jaduñ ñejpiä. Je'e hõjtsä njoot chojpy coo hajxy hoy mwädität. ⁸ Pø mjaanč wädijp hajxy hänajty hoy coo hõjts jim̄ nnøcxät, cab hõjts mijts hänajty waamb nnäma'awa'añ. Chojpy hõjtsä njoot coo hajxy tøyhajt hoy mwädität. Pero pø cab hajxy hänajty tøyhajt hoy mwädity, mänit hõjts mijts mæbøcy nhoja'añ. ⁹ Coo hajxy hoy mwädität, xoondá'agäp hõjts jaduñ. Cab hõjts jaduñ nyajcähxø'øgät coo hõjtsä Jesucristo ja'a cuhdujt hänajty tøø xmio'oy coo hõjts mijts jaduñ nyajcumädówät. Nmänuu'xtaacypy hõjtsä Dios jaduñ coo ja'a mhaxøøgcuhdujt hajxy mgøxy najtshixø'øwät, coo ja'a hoguiuhdujt hajxy hamuumdu'joot mjaac panøcxät tehngajnä. ¹⁰ Páadyhøch mijts cham̄ weenjaty nhojy nocyhaam, jadúhnhøchä njoot chocy coo hajxy hoy mwädität. Ja'a Jesucristøchä cuhdujt jaduñ tøø xmio'oy maa mijtsøxpän, weenä miädia'agy hajxy maas hoy mjaac mæbøjcä. Cabä Jesucristo joot chocy coo hajxy mdu'udägóyyät. Y pø mjaanč wädijp hajxy hänajty hoy coo hõjts jim̄ nnøcxtägätsät maa mijtsän, cábøch mijts hänajty waamb nnäma'awa'añ. Pø caj, mänit hõjts mijts mæbøcy nyajcumädówät.

¹¹ Hoorä, mägu'ughajpädøjc, chámhøch jaduñ nyajmayaannä maa hajxy cham̄ nmägapy nhane'emiän. Huuc cudiún hajxy jaduñ nébiøch cham̄ nnäma'ayän. Yaghoyø'øw ja'a mdu'u hajxy. Ca'a haxøøgtu'u hajxy mbanøcxnä. Tsøc hajxy jaduñ nimiøødhítäm tu'ugmädia'agy. Cab hajxy tii myajtsip myajma'adøñät. Jaduñä Dios hajxy xmiøødhijnät. Xchójcäm ja'a Dios hajxy. Chojpiä joot jaduñ coo hajxy jootcujc nhíjtämät. ¹² Mniyajpoo'xøøjäp hajxy hamuumdu'joot, ween jaduñ quiähxø'øgy coo ja'a Diosmädia'agy hajxy mmæbøcy. ¹³ Xyajpoo'xp mijtsä hermanodøjc-hajxy yaabä, ja'a Diosmädia'agy hajxy yaa

mäbøjpä.

¹⁴ Weenä Jesucristo hajxy nägøxiä xmiø'oy ja'a hoyhajt ja'a weenhajt. Je'e hajxy nWiindsønhajtäm. Weenä Dios hajxy xchójcäm homiänaajä. Weenä Dioshèspíritu hajxy xmiøødhjrtäm nägøxiä. Amén.

Gálatas

1-2 Høøch Pablo, hädaa nócyhøch nhädiuumby møødä hermanohajxy yaabä nägøxiä. Mijts hädaa nocy nyajnäguejxyp, mijts hermanodøjc jim tsänaabiä Galacia. Cab hajxy mmäná'anät coöch jäya'ay tøø xwyiinguexy. Jesucristøch xwyiinguejx møødä Dios ja'a nDeedyháltäm. Jaayá'ayädsä Jesucristo yagujypiøjc. ³ Weenä Dios ja'a nDeedyháltäm hajxy xmio'oy ja'a hoyhajt ja'a weenhajt møødä Jesucristo ja'a nWiindsøn'háltäm. ⁴ Jaaya'ay hajxy xñähho'túutäm ja'a nbojpa ngädieyháltäm nebiä Dios ja'a nDeedyháltäm tøø miäna'añän. Paadiä Jesucristo hajxy xñähho'túutäm nebiä haxøøgpä hajxy yaa xñähwáatsämät hädaa yaabä naaxwiin. ⁵ Tsøgå Dios hajxy møj jaanç pädäacäm çøjxta'axiøø. Amén.

⁶ Hermanodøjc, Dios hajxy xmiojyáaxäm je'eguiøxpä coo ja'a Jesucristo hajxy xchójcäm. Pero tøøch nmädoyhaty coo ja'a Diosmädia'agy hajxy mga'a panøcxnä je'eguiøxpä coo ja'a wiingmädia'agy hajxy tøø mbadu'ubøjnä. Nyagjuøøbiøch jaduñ coo ja'a Dios hajxy paquiä tøø mnajtshixøøñä. ⁷ Pero cabä wiingmädia'agy jii neby hajxy mnähwá'adsät. Jaduñä häna'c-hajxy näje'e wiädity yajnähixøøbiä. Xjia jøjcaxø'øwaamb mijts jaduñ. Ja'a hønnda'agymiädia'agy mijts hajxy xyajnähixøøby ja'a Jesucristocøxpä. ⁸⁻⁹ Tøøch mijts jaduñ nhuuc nämaabiä, y chaach jadähooc nmänáangumbä, tøøch mijts ja'a Diosmädia'agy nyajnähixø'øy neby hajxy jaduñ mnähwá'adsät. Pero coo mijts pøn wiingmädia'agy xyajnähixø'øwät, jii by nøcxy quia'awa'añ haxøøgtuum, hoy piønä, hoy yhøøchä, hoy jim jia tsoon tsajpootyp.

¹⁰ Ndsøjpiøch coöchä Dios xquiumáyät. Cábøch ndsocy coöchä cu'ughajxy xquiumáyät. Cooch häxøpy jaduñ ndsocy, cábøchä Jesucristo häxøpy hoy nbanøcxnä.

¹¹⁻¹² Hermanodøjc, huuc wiinjuø'ow hajxy jaduñ, hädaa mädiä'agyhøch mijts nyajwiingapxøøbiä, ja'a Jesucristøch xmiooy; ca'a jäya'ayä xmiooy hädaa yaabä naaxwiimbä.

¹³ Tøø hajxy mmädoyhaty nébyhøch hijty nwädity, mänáajøchä judíos miädia'agy hajxy hänajty nbanøcxänä. Mnajuøøby hajxy nébyhøchä jäya'ayhajxy hijty ndsaaçhtiuñ nägø'ø nädecypä, ja'a Diosmädia'agy hajxy panøcxpä. Pädyyhøch hijty ndsaaçhtiuñ nebiä Diosmädia'agy hajxy jaduñ ñajtshixø'owät. ¹⁴ Maa yø'ø judíos miädia'agyhajxy myiñän, maas hóyhøch hijty nbanøcxy. Cábøch nmägunaax pøn hijty xyhabexy, ja'a høøch nmädu'ugyee'taact. Hix, maas pedyíjoch hijty ngudiuñ ja'a nhap ndeedy quihdujthajxy

ja'a jecypia. ¹⁵ Pero tøøchä Dios hijty xwyiimbiy, cáhnøch hánajty nmiñ nga'ayñä. Páadyhøch tøø xmiøjya'axy cooçh xjiaançh tehñ chocy. ¹⁶ Mänitä Dios miänaañ cooçhä yHuung nhixyhájtät, nébiøchä miädia'agy jaduhñ nyajwiingapxøøyyät ja'a hajxy ca'a judiøspä, neby hajxy jaduhñ ñähwá'adsät. Cooçh jaduhñ njajty, cábøch hoy pøn tøø nyajmøødmädia'agy, ¹⁷ ni ja'a hermanodøjc-hajxy jim hijpä Jerusalén, ja'a hajxy hijty tøø wyiinguexyíjábä ja'a Dios. Pero jimhøch nnøcxtøøyy Arabianaaxooty. Mänitøch nwiimbijty, nmejtstägajch maa ja'a cajpt xiøhatiän Damasco.

¹⁸ Coø tågøøgjomøjt hánajty tøø ñajxnä, mänitøch jim nnøcxy Jerusalén. Jimhøchä Pedro hoy nhixyhaty. Mänitøch nmøødhijty majmocxxøø. ¹⁹ Jimhøchä Jacobo nhixyhajpä ja'a nWiindsønähájtämä piuhya'ay. Pero cábøchä hermano wiingpä nhijxy, ja'a wiinguexypä. ²⁰ Tehñ tiøyhajt jaduhñ nébiøch cham njaayän. Cábøch nhøhnda'agy. Diøshøch jaduhñ xyhijxp cooçh nga'a høhnda'agy.

²¹ Mänitøch hoy nwädity Sirianaaxooty møødä Cilicianaaxooty. ²² Ja'a hermanodøjc-hajxy jim hijpä Judeanaaxooty, ja'a Jesucristo miädia'agy hajxy hánajty panøcxäbä, cáhnøch hajxy hánajty nhixyhatyñä. ²³ Jagooyyä hajxy hánajty miädoyyä cooçhä Diosmädia'agy hánajty nyajwa'xnä. Tøø hajxy hijty miädoyhaty cooçhä hermanohajxy hijty ndsaaçhtiuñ, nebiä Diosmädia'agy hajxy ñajtshixó'øwät. Pero cooçhä Diosmädia'agy hánajty nyajwa'xnä høøchpä, ²⁴ paadiä Dios hajxy miooyy Dioscujú'uyäp ja'a høøchcøxpä.

2

¹ Coø majmactsjomøjt hánajty tøø ñajxnä, mänitøch hoy ngoo'nä Jerusalén møødä Bernabé møødä Tito. ² Diøshøch jim xquiejx. Jimhøchä Jacobo nmøødhamugøøyy hamee'ch møødä Pedro møødä Juan. Jim hajxy hánajty quiopc-haty maa ja'a hermanodøjc-hajxiän. Mänitøch hajxy nyajmøødmädiaacy nebiátyhøchä jäya'ay ja'a Diosmädia'agy hajxy nyajwiingapxøøy, ja'a hajxy ca'a judiøspä, neby hajxy hoy ñähwá'adsät. Páadyhøchä copc-hajpädøjc jawyiin nyajmøødmädiaacy, nébiøch hajxy jaduhñ xquia'a jøjcaxø'øwät. ³⁻⁵ Xjiøjpøgøøyy højts jaduhñ; cab højts waamb xñämaayy. Tøø häna'c-hajxy näje'e yajtägøøy maa ja'a hermanodøjc-hajxiän; nøm hajxy hánajty miäna'añ cooc tyijy hajxy pianøcxpä; pero cab hajxy hánajty tøyhajt pianøcxy. Højts hajxy xjia jøjcaxø'øwaan. Coø højtsä Jesucristo miädia'agy hánajty nbanøcxänä, cab højtsä judiøspä cuhdujt hánajty nbanøcxnä. Pero cab højts nmøjpädaacy, neby højts mijts hoy njaac yajwiingapxø'øwät ja'a tøyhajt, nej mijts jaduhñ

hoy mnähwá'adsät. Jaduhñ hajxy hánajty jia mänaambä coo ja'a Tito ween yajcircuncidarhaty nebiä judíosahjxy quiuhdujthatiän, hoyyá Tito hánajty quia'a ja judíospä. Cabä copc-hajpähajxy miänaañ coo ja'a Tito yajcircuncidarhádät.

6-9 Cábøchä Jacobohajxy hánajty nmøjpäda'agy, hoy hajxy hánajty tøø jia päda'agyii copc-hajpä. Hix, cabä Dios hajxy xmiøjpädaacäm, hoyyá møjtuuñg hajxy nja møødhajtäm. Mänitøch hajxy xyhixyhajty coochä Dios hánajty tøø xwyiinguexy, coochä miädia'agy nyajwiingapxøøyyät ja'a ca'a judíospähajxy, nebiä Pedro hánajty tøø wyiinguexyijän coo ja'a judíosahjxy yajwiingapxø'owät. Mänit højts ja'a copc-hajpähajxy xjijøpøgøøyy møødá Bernabé. Mänit højts tu'ugmädia'agy nmähmøøyy coo højts nwädítät maa ja'a ca'a judíospän, chaads häna'c-hajxy jaduhñ wiädítät maa ja'a judíospän. Y cábøch hajxy nej xyhanehmy. ¹⁰ Jagooyyá højts xñämaayy coo højtsä häyoobäya'ayhajxy nbuhbédät. Jaduhñch nnä'ägä cuhdujthaty.

11-14 Mänitøchä Bernabé nmøødhädaacy maa ja'a cajpt xiøhatiän Antioquía. Cujecy højtsä Pedro xpiagädaacy. Mänitä Pedro tiägøøyy caamiujpä møødá hermanodøjc ja'a ca'a judíospä. Mänitä Jacobo miägu'ughajpähajxy näje'e quiädaacpä. Mänitä Pedro quia'a møødcaamiújcänä ja'a hajxy ca'a judíospä. Hix, chähgøøbiä Pedro hánajty coo ja'a hermanodøjc-hajxy miädoyhádät jim Jerusalén, ja'a hajxy hánajty jaac panøcxpä ja'a judíoscuhdujt. Mänitä Bernabé piajatcøøbiä møødá hermanodøjc-hajxy nägøxiä ja'a judíos, coo hajxy quia'a møødcaamiugaannä ja'a hajxy ca'a judíospä. Hix, mejtstu'u ja'a wyiinmahñdyhajxy hánajty. Y cooch nhijxy neby hajxy hánajty jiatcø'oyän, coodsä tøyhajt hajxy quia'a panøcxnä, ja'a Diosmädia'agy, mänitøchä Pedro njøjcuhojøøyy ja'a hermanodøjc wyiinduumhajxy. “Jue'e miich, mjudios miich, y caj miich hijty nbanøcxy ja'a judíoscuhdujt. Caj miichä cuhdujt mnä'ägä møødá coo miichä wiinghana'c mädsibø'øbä mnämá'awät coo hajxy pianøcxät ja'a judíoscuhdujt.” Páadyhøchä Pedro jaduhñ nhojy coo je'e ja'a pojpä hánajty miøødá.

¹⁵ Jue'e højtshajtäm, judíos højts nmiin ngáhwäm. Caj tyijy højts ngahwiindøyyä nebiä wiingjäya'ayhajxiän. ¹⁶ Pero, paadiä Dios hajxy xpiädáacäm hawa'adstuum je'eguiøxpä coo ja'a Jesucristo miädia'agy hajxy hamuumdu'joot nmäbøjcäm, ca'a jie'eguiøxpä coo hajxy ngudiúunäm nebiä jecyquiuhdujt myiñän. Coo ja'a Jesucristo miädia'agy mga'a mäbøjcät, cabä Dios xpiädá'agät hawa'adstuum, hoy mja cudiuñ nebiä jecyquiuhdujt myiñän.

17 Pero tsøc mänáañäm, coo jaduhñ quiähxó'øgät coo højts ngahwiindóyyäbä, hoyyä Jesucristo miädia'agy nja mäbójcäm, cab hajxy nmänáañämät cooc tyijy ja'a Jesucristo tøø xyajtu'udägóoyyäm. 18 Coo højtsä jecyquihdujt nnajtshixóoyyämät, cab jaduhñ yhoyyä coo hajxy jadähooc nbadu'ubójcämät. Hix, cähxó'ögäp jaduhñ coo højts ja'a pojpä cädieey nmøødhájtäm. 19 Pero høøch, cábøchä jecyquihdujt nbanøcxnä. Tøøch nnajtshixøøñä, nébiøchä Dios hamuumdu'joot jaduhñ nbanøcxnät. 20 Coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm cruzcøxp, páadyhøch je'e hamuumdu'joot nbanøcxy; cábøch nhamdsoo wiinmahñdy nyajtunaannä. Tu'ugmädiá'agyhøchä Jesucristo xmiøødhijnä. Xchójpøch je'eduhñ, páadyhøch tøø xñähho'tu'udy. 21 Paadiä Dios hajxy xpiädáacäm hawa'adstuum je'eguiøxpä coo ja'a Jesucristo miädia'agy hajxy nmäbójcäm; ca'a jie'eguiøxpä coo ja'a jecyquihdujt hajxy ngudiúñäm. Coo häxøpy quia'a jaduhñä, xiøøbä ja'a Cristo häxøpy tøø ñä'a ho'ogy. Paady, cábøchä hoyhajt nnajtshixø'øwa'añ mädylijøchä Dios tøø xmio'oy.

3

1-5 Mijts hermanodøjc, nej, mguhmañøøby hajxy jaduhñä coo ja'a Diosmädia'agy hajxy mga'a panøcxaannä. Nej, mbanøcxtägatsaambiä jecyquihdujt hajxy jadähoocä. Mna-juøøby hajxy coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm. Coo mijtsä Jesucristo miädia'agy tøø mmäbójcä, paadiä Dios ja'a yhEspíritu hajxy tøø xmio'oy, paadiä hoy-yagjuøøñäjatypä tøø yajnaxy maa mijtsän. Ca'a jie'eguiøxpä coo ja'a jecyquihdujt hajxy hijty mgudiúñ. Pero cabä ndijy ja'a Diosmädia'agy hajxy tøyhajt mnajtshixø'øwa'añ.

6 Ja'a Abraham, ja'a hajxy nhaphájtäm ja'a hajxy ndeedyhájtämbä, miäbøjc je'e ja'a Diosmädia'agy. Paadiä piädaacä hawa'adstuum. 7 Y coo højtsä Diosmädia'agy nbamäbójcämät, mänitä Dios hajxy xpiädáacämät nebiä Abraham yhap yhocän. Mänit højts xpiädáacänät hawa'adstuum. 8 Jéquiänä Dios ja'a Abraham ñämaayy: "Miichcøxpøchä jäya'ayhajxy nbuhbeda'añ nägøxiä ja'a wiinduhmyhagajtpä je'eguiøxpä coo miich tøø mmäbøcy." Jiiby jaduhñ myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän. Jaduhñ hajxy nyajnajuóoyyäm coo ja'a Dios hajxy xpiäda'agáañäm hawa'adstuum pønjaty mäbøjp, hoy hajxy quia'a ja judíosä. 9 Entonces, ja'a hajxy mäbøjpä, jaduhñ hajxy piuhbedyiii nebiä Abraham jecy piuhbejtän.

10 Ja'a hajxy jaduhñ mänaambä cooc tyijy hajxy ñähwa'adsa'añ je'eguiøxpä coo ja'a jecyquihdujt hajxy

quiudiuñ, haxøøgtuum hajxy je'e piäda'aga'añii. Jaduhn jii by myiñ cujaay maa ja'a jecyquiuhdujtän, "Haxøøgtuum piäda'aga'añii pøn jaty hoy ca'a cudiumb nebiaty hädaa libro xyhanéhäm." ¹¹ Jaduhn jii by myiimbä cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän: "Coo ja'a Diosmädia'agy hajxy nmäbøjcämät, mänitä Dios hajxy xyajnhwáatsämät." Ca'a jie'eguiøxpä cooc tyijy hajxy ngudiüünäm ja'a jecyquiuhdujt. ¹² Pero jaduhnä jecyquiuhdujt miäna'añ: "Pønä jecyquiuhdujt cudiumb, hawa'adstuum piäda'aga'añii."

¹³ Coodsä jecyquiuhdujt hajxy hijty hoy nga'a cudiuñänäm, haxøøgtuumä Dios hajxy hijty xpiäda'agáänäm. Pero xñäxúu'tsä mä Dios hajxy jaduhn; paadiä Jesucristo hajxy xñähho'túutäm; paadiä Dios hajxy xpiädácäm hawa'adstuum. Jaduhnä jii by myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän: "Pøn möjpahbéjtáp quepyquiøxp, tøø hánajty piäda'agyii haxøøgtuum." ¹⁴ Paadiä Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm, nebiä jäya'ayhajxy jaduhn piuhbéjtäbät, ja'a hajxy ca'a judíospä, nebiä Abraham jecy piuhbejtän. Y coo hajxy nmäbøjcämät, mänitä Dios ja'a yhEspíritu hajxy xmio'owáänäm nägøxiä neby hajxy jecy xyajwiinwaanøøyyäm cooc hajxy xmio'owáänäm.

¹⁵ Hermanodøjc, tsøg hajxy mädiácäm neby hajxy yaa nguhdujthájtäm hädaa yaabä naaxwiin. Coo pøn tii yajcuhdúgät maa ja'a hagujtøjcän, coo fyirmarhadät, ni pøn jaduhn quia'a yajtägátsät, ni quia'a mäná'anät coo quia'a hoyyá. ¹⁶ Bueno, coo ja'a Dios ja'a Abraham miøødyajcuhdujcy cooc hoy miänaajä piuhbeda'añ, jaduhn miänaambä cooc ja'a Abraham yhap yhoc miøødyajcuhdújcäbä. Jaduhn jii by myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän. (Cab jaduhn myiñ cooc hajxy nämay miøødyajcuhdujcä.) Coo jaduhn miäna'añ: "Abraham yhap yhoc", ja'a Jesucristo jaduhn nänøømäp. ¹⁷ Y coo mädaaxmägo'xcuhii'xmajcjomøjt hánajty tøø ñaxy, mänitä jecyquiuhdujt piädaacä. Pero cab jaduhn yajtägajch nebiä Dios ja'a Abraham hánajty tøø miøødyajcuhduquiän. ¹⁸ Coo häxøpy quia'a tøyhajtä jaduhn, cab häxøpy tiuñ nebiä Dios jecy yajcuhdujquiän.

¹⁹ Paadiä Dios ja'a jecyquiuhdujt yejcy neby jaduhn quiähxó'øgät coo ja'a pojpa cädieey hajxy nmøødhájtäm. Pero coo ja'a Jesucristo yaa tøø yhoy hädaa yaabä naaxwiin, ja'a hánajty tøø miøødyajcuhdugýijäbä, cabä jecyquiuhdujt jaduhn tiunaannä. Bueno, coo ja'a Dios ja'a jecyquiuhdujt piädaacy, mänitä mioonsä tsajpootypä ja'a Moisés hoy mio'oy. Mänitä Moisés jiøyejnajxy. ²⁰ Pero hamdsoo ja'a Dios ja'a Abraham miøødyajcuhdujcy; cabä jiøyejnajxpä jaduhn ñä'ä yajtuuñ.

21 Cab hajxy nmánaanämät coo ja'a jecyquihdujt yajtägajch nebiä Dios hänäjty tøø yajcuहुduquiän. Coo ja'a Dios häxøpy tøø miäna'añ coo hajxy cu nnähwáatsäm maa ja'a jecyquihdujtän, pues tøø ja'a jecyquihdujt hajxy häxøpy xyajnáhwáatsäm ja'a nbojpä ngädieyhájtäm. 22 Ja'a Diosmädia'agy jaduhñ mänaamb coo hajxy nägøxiä nhíjtäm häxøøgtuum je'eguiøxpä coo ja'a pojpä cádieey hajxy nmøødhájtäm. Pero coo ja'a Jesucristo miädia'agy hajxy nmäbøjcämät, mänitä Dios hajxy jaduhñ xyhuunghájtämät nebiä jecy yajcuहुdujquiän.

23-25 Tuunḡpaatpä jecyquihdujt hijty. Tsipcøxp højts hijty ngudiúunäm. Pero coo ja'a Jesucristo tøø yhoy, cab højtsä jecyquihdujt nbanøcxänä. Coo ja'a Jesucristo miädia'agy hajxy nmäbøjcämät, jaduhñä Dios hajxy xyhuunghájtämät.

26 Y xjiaančh huunghajp mijts ja'a Dios je'eguiøxpä coo ja'a Jesucristo miädia'agy hajxy mmäbøjcä, coo ja'a Jesucristo hajxy mmøødhity tu'ugmädia'agy. 27 Y coo hajxy jaduhñ mmøødhídät, coo hajxy jaduhñ mnäbétät, mänitä Dios hajxy xyhuunghádät, nebiä Dios ja'a Jesucristo yHuunghatiän. 28 Tu'ugmädia'agy hajxy mhijnä møødá Jesucristo. Cabä Dios tiehm yajtøy pø mjúdios, pø caj, pø mmäyøø, pø caj mmäyøøjä. Cabä Dios yajtøy ja'a haagä tehñ ya'adiøjcpä, ja'a haagä tehñ tio'oxiøjcpä. Jøjwa'achä yajtøy. Jaduhñä Dios hajxy xyhijxnä nebiä yhamdsoo huungän. 29 Y coo ja'a Jesucristo hajxy mmøødhity tu'ugmädia'agy, paadiä Dios hajxy xyhuunghaty, nebiä Dios ja'a Abraham jecy yhuunghajtiän.

4

1-2 Jaduhñds je'e, coo jäya'ayhajxy hänäjty näje'e yho'ogaanä, mänit hajxy miäna'añ coo yhuunghajxy yhíjxäxät ja'a miägu'ughajpähajxy. Coo ja'a yhuunghajxy miøjjøøñät, mänit nädeedy hajxy miämähmøøñät. Pero coo hajxy hänäjty miuutsnä, jaduhñ hajxy yhane'emyii nebiä moonsän, høxtä coonä hajxy hänäjty tøø miøjjøøñä. 3 Y højtshájtäm, coo ja'a Jesús hajxy hänäjty nga'a hixyhájtämnä, jaduhñ mäwínäts hajxy hijty nhíjtäm nebiä hane'emybiän coo ja'a jecyquihdujt hajxy hijty tehñgajnä nbanøcxäm. 4 Pero coo yhabaaty, mänitä Dios ja'a yHuung quiejxy; Jesucristo je'e. Hoy je'e miñguia'ay neby højtshájtämän yaa júdiosnaaxooty, maa ja'a jecyquihdujt tiuñän. 5 Paadiä Jesús quiejxä neby højts jaduhñ xñähho'túutämät, je'eguiøxpä coo højts ja'a jecyquihdujt hijty nbanøcxäm tehñgajnä. Coo hajxy xñähho'túutäm, xyhuunghájtäm ja'a Dios hajxy jaduhñ.

6-7 Xmio'owáanäm hajxy jaduhñ nebiaty ñägäpxy. Cab hajxy nhíjtänä nebiä hane'emybiän. Coo ja'a Dios hajxy xyhu-

unghájtäm, paadiä yhEspíritu hajxy xyajnáguéjxäm. Paady hajxy je'e nnámáayyäm: “Teedy” hamuumdu'joot.

⁸ Jue'e mijts hijty mwí'i wyiingudsáhghøøby, quepychech naaxpoch. Cahnä ja'a Dios hajxy hánajty mhixyhatyñä. ⁹ Pero coo ja'a Dios hajxy tøø xwyiimbiy, paady hajxy mhixyhajnä. Cab jaduhñ yhahixø'øy coo ja'a jecyquihdujt hajxy jadähooc mbadu'ubøjcombät. Cab hajxy nyaghanéhmänät maa ja'a jecyquihdujtän. ¹⁰ Pero mijts, je'enä xøø hajxy mwí'i yag-jadyii. Jaduhñ tyijy hajxy mnähwa'adsa'añ. ¹¹ Nej, xióøbøch mijts ja'a Diosmädia'agy tøø nja yajwiinhixø'øyä. Pø tøyhajt jaduhñ, njaanç tehñ yagjuóøbiøch jaduhñ.

¹²⁻¹⁴ Hermanodøjc, nnámá'awäbøch mijts cooçh mijts xpi-ahíxät. Najtshixø'øw ja'a jecyquihdujt hajxy nébiøch tøø nnajtshixø'øyän. Mänájøch mijtsä Diosmädia'agy nyajwiin-gapxøøçhoonän, hóyhøch mijts xmiägu'ugpøjcy. Jaduhñhøch hajxy xjøjpøgøøyy nebiä Diosquexiän, nebiä Jesucristän. Cábøch hajxy xxiøøghajty, hóyhøçhä pa'am hánajty nja møødä, hóyhøch mijts hoxiøøghajnä hánajty xjia hixy. Cooçhä pa'am hánajty nmøødä, páadyhøch jim nmähmøøyy maa mijtsän. ¹⁵ Pero mijts, cab hajxy jootcuyc mhijnä. Pänebiä hajxy tøø mjaty. Mänájøch jim nhitiän maa mijtsän, høøchcøxpä mijts hánajty mduñ hoy miädyii mayhajtä. Xmióobiøch mijts hánajty hoy tyiijä. ¹⁶ Páadyhøch mijtsäda'a xquia'a mägu'ughadaannä cooçh mijts tøø nhawáanäm ja'a tøyhajt.

¹⁷ Y häna'c-hajxy høhndaacpä, paady mijts hajxy xmiägu'ughada'añ nébiøch mijts jaduhñ xquia'a panócxnät. Pero caj mijts hajxy hamuumdu'joot xmiägu'ughada'añ. Xñä'a wiinhøønaamb mijts hajxy jaduhñ. ¹⁸ Hoy hit jaduhñ coo mijts pøn hamuumdu'joot xmiägu'ughádät hoy miänaajä, hóyhøch hánajty jim nga'a ja hity maa mijtsän. ¹⁹ Mägu'ughajpä, jaanç tehñ jiootmayhájpøch jadähooc ja'a mijtscøxpä. Jiaanç tehñ chójpiøch njoot coo mijts ja'a Jesucristo mmøødhídät tu'ugmädia'agy. ²⁰ Cu nnócxyhøch jim maa mijtsän. Cu nmøødmädiacyhøch mijts jaduhñ yajxón. Cooçh mijts hoy nga'a møødmädia'aga'añ hajäya'ayhaam, cábøch nnajuø'øy nébiøch ndaj nmáyät ja'a mijtscøxpä.

²¹ Hoorä, pø chojpiä mjoothajxy tehngajnä coo ja'a jecyquihdujt hajxy mbanøcxa'añ, huuc mädown hajxy neby jii by myiñän maa ja'a jecyquihdujtän. ²²⁻²³ Metscä Abraham yhuung hánajty. Tu'ug hánajty xiøhajty Isaac. Tøø Dios Abraham hánajty jaduhñ yajwiinwaanø'øy coo ja'a Isaac hánajty myina'añ quia'awa'añ. Abraham yhamdsoo huunghajxy je'eduhñ møødä tio'oxiøjc. Jatu'ugpä, Ismael je'e xiøhajpä. Jaduhyyä je'e ñä'a miññ ñä'a cahy. Moonsä je'e tiajhajt. ²⁴⁻²⁵ Hädaa mädia'agy, nebiä hijxtahñdän hädaa

jaduhñ. Ja'a Ismael tiaj, ja'a Agarhajpä, moonsähajp hñajty je'e. Cabä yhamdsoo cuhdujt hñajty yaghity. Hoorä, coo ja'a Dios ja'a cuhdujt yejcy maa ja'a tun hñajty xiøhatiän Sinaí, jim Arabianaxooty, jaduhñ mäwínäts hajxy nhíjtäm nebiä Agar hñajty mioonsähatiän. Cabä nhamdsoo cuhdujt hajxy nyaghíjtäm. Mejtstu'u ja'a tun hñajty xiøhaty. Xøhajp hñajty Sinaí, møødä hñajty xiøhaty Agar. Ja'a cajpt jaduhñ xøhajpä Jerusalén, ja'a hädaa yaabä naaxwiimbä, jaduhñ mäwínäts je'e nebiä Agarän. Hix, cabä Jerusalénpä-jäya'ay yhamdsoo cuhdujt hajxy yaghity. ²⁶ Jaduhñ ja'a cajpt jim xiøhajpä tsajpootyp Jerusalén. Jim hajxy nxøønájxäm. Cabä jecyquihdujt jim tiuunnä nebiä Dios yejquiän Sinaí. Jemyguiuhdújtäts jim túunnäp. ²⁷ Jaduhñ jiiby myiñ cúaay maa ja'a Diosmädia'aguiän:

Huuc xoonða'ag, hoyyä huung mga'a ja paadyñä, Maas may miich huung mbaada'añ.

Cabä mmoonsä may jiaty paada'añ.

²⁸ Hoorä, hermanodøjc, tøø ja'a Dios hajxy xyajnáhdíjjäm coo hajxy xyhuunghadáanäm, nebiä Isaac yajnáhdíjjän. ²⁹ Dios ja'a yhEspíritu ja'a Isaac yajmägunuu'xøøyy coo myínät. Cabä Ismael yajmädsojcy coo ja'a Abraham ja'a Isaac yhuunghádät. Jaduhñ mäwínäts højtsä jäya'ayhajxy xquia'a yajmädsójcäm coo ja'a Dios hajxy xyhuunghájtämät. ³⁰ Jaduhñ jiiby myiimbä cúaay maa ja'a Diosmädia'aguiän: "Høxquejxpädsøm yø'ø to'oxymoonsä møødä yhuung." Cabä moonsä yhuung ñä'ägädä puhmo'owa'añii ñädeedy. Pero yhamdsoo to'oxiøjc yhuung, je'eds jaduhñ mio'owaamby. ³¹ Hermanodøjc, coo ja'a Diosmädia'agy hajxy hamuumdu'joot ndsójcäm, jaduhñ mäwínäts hajxy nhíjtäm nebiä Isaac jecy yhiytiän. Pero ja'a hajxy ca'a tsojpä, jaduhñ mäwínäts hajxy je'e nebiä Ismaelän, ja'a moonsä yhuung.

5

¹ Coo ja'a Dioscuhdujt hajxy nyaghíjtäm, mädyii ja'a Moisés jecy miähooyy, jaduhñ mäwínäts hajxy hijty nhíjtäm neby hajxy hadsip yajtuñíjjän. Coo ja'a Jesucristo quiädaacy, mänit hajxy xñámáayyäm coo ja'a jecyquihdujt hajxy nga'a mõjpdáacänät. Xyhawáanäm hajxy jaduhñ neby hajxy nnähwáatsämät. Hamuumdu'jootä Jesucristo miädia'agy hajxy mbanócxät. Cabä Moisés jecyquihdujt hajxy mbadu'ubójcät jadähooc.

² Huuc hamädoowhit hajxy. Coo hajxy nyajcircunci-darhájtämät cooc tyijy hajxy jaduhñ nnähwa'adsáanäm, xiøøbä ja'a Jesucristo hajxy häxøpy tøø xñä'a nähho'túutäm.

Høøch jaduñ mānaamb, Pablo. Diosquēxyhøch høøch. ³ Jadúñhøch jadāhooç nmānaangombā, pønjaty mānaamb coo hajxy yajcircuncidarhādāt, tsipcøxp hajxy quiudiúnāt nebiatiā Moisés jiecycuiuhdujt yajnāhdijy coo hajxy quiudiúnāt. ⁴ Jii hāna'c-hajxy nāje'e miāna'añ: "Páadyhøch nnāhwa'adsa'añ cooçhā Moisés jiecycuiuhdujt hoy ngudiunā." Pero cab jaduñ tiøyyā coo hajxy ñāhwa'adsa'añ. Hix, cabā Jesucristo hajxy miøødhijnā tu'ugmādia'agy. ⁵ Pero nmābøjcām højts coo hajxy nnāhwa'adsānām ja'a Jesucristocøxpā. Ja'a Dioshēspīritu hajxy xpiuhbedānām. ⁶ Coo ja'a Jesucristo hajxy tu'ugmādia'agy nmøødhjētāmāt, cab jaduñ ñeipiā pø tøø hajxy nyajcircuncidarhājām, o pø caj. Je'eduhñ tsoobaatp coo ja'a Jesucristo miādia'agy hajxy nmābøjcāmāt y coo hajxy hamiñ hāxøpy nniçhøjcāmāt nebiā Jesucristo hajxy xchøjcām. ⁷ Hoy ja'a Diosmādia'agy hajxy hijty mbanøcxy. Pātiidā hajxy coo tøø mnajtshixø'øy. Pābøndā hajxy tøø xwyiinhøøñ. ⁸ Ca'a Dyiosā hajxy xyajnajtshixøøyy. Jaaya'ay hajxy xyajnāhdijjām coo ja'a miādia'agy hajxy nbanøcxāmāt. ⁹ Jaduhñā jāya'ayhajxy miāna'añ: "Coo tsajcaagyooy weeñtiā nbādāacāmāt, cøxiā harina yajtägø'øyii." Jaduhñ māwīnāts højtshājām coo hāna'c hønnda'agymiādia'agy hajxy xyajnāhixøøyyāmāt; nāgøxiā hajxy jaduñ nmātāmāt. ¹⁰ Nbādāacypiøçhā njuøhñdy ja'a Dioscøxpā coo wiingmādia'agy hajxy mga'a mābøgāt. Dios jaduñ yajcumādowaamb pøn mijts hønnda'agymiādia'agy xyajnāhixøøby.

¹¹ Tehngājnøçhā Diosmādia'agy nyajwa'xy coo ja'a jāya'ayhajxy ween miābøcy; je'eguiøxpā coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñāhho'túutām cruzcøxp. Páadyhøçhā jāya'ayhajxy xmiāhanhaty. Nāje'e hajxy miāna'añ cooc tyijy høøçhā mādia'agy nyajwa'xy coo hajxy ween ñiseñapāda'agyii. Pero cab jaduñ ñā'ā tøyyā. Cooçhā mādia'agy hāxøpy nyajwa'xy coo hajxy yajcircuncidarhādāt, cábøçhā jāya'ayhajxy hāxøpy xmiāhanhaty. ¹² Yø'ø hāna'c mijts xjia wi'i ñāmaabiā coo hajxy myajcircuncidarhādāt, ween hajxy jaduñ xpiuhwaatsnā.

¹³ Tøø mijts ja'a Dios xyajnāhdijy coo ja'a Moisés jiecycuiuhdujt hajxy mnajtshixøøyyāt. Pero cabā Dios jaduñ miāna'añ coo hajxy cøxypānejpiā mjāya'ayhādāt. Jaduhñ miāna'añ coo hajxy yajxón mniçhogøøjāt, coo hajxy yajxón mnibuhbedøøjāt. ¹⁴ Jaduhñā Dios jiecycuiuhdujt miāna'añ coo hajxy hoy piønā mdsoc mba'hāyówāt hādaa yaabā naaxwiin nebiā mhamdsoo ni'x nebiā mhamdsoo copc hajxy mdsøquiän. ¹⁵ Cab jaduñ yhooyā coo hajxy mnimiāhanhadøøjāt tu'ugpā tsajtøjc, jaduñ hajxy mga'a niyajtägoyøøjāt.

¹⁶ Hoy hajxy mwädítät ja'a Diosmäjaagøxpä. Cabä mhamd-soo wiinmahñdy hajxy myaghíjnät, hoyyá mjoothajxy hánajty tii jia tsoey. ¹⁷ Ja'a Diosmäjaa, cabä tu'ugjuøhñdy yhity møødä haxøøgcuhdujt. Coø hánajty haxøøg mjatcø'øwa'añ, Dios xyhadujp mga'a jatcø'øy jaduhñ cøxypänejpä. Hoorä, coø ja'a mjoot hánajty chocy coø hánajty hoy mwädita'añ, ja'a mhaxøøgwiinmahñdy jaduhñ xyhadujp. ¹⁸ Pø chojpiä mjoot jaduhñ coø ja'a Diosmäjaagøxpä mwädítät, cabä Moisés jiecyquihdujt mbanøcxänät.

¹⁹ Madiu'u ja'a jäya'ayhajxy yhaxøøgcuhdujthaty: jabiøcy hajxy ñimiøødtsäna'ayii; cøxypänejpä hajxy jäya'ayhaty; haxøøg hajxy wiädity, hoy hajxy jia to'oxiøjcmøødä; ²⁰ wyiingudsähgøøbiä quepychech naaxpoch hajxy; mähixp mähäxujp hajxy; nimiädsiphájtäp hajxy; yhadsojpy hajxy mädyijatiä miägu'ughajpähajxy miøød; paquiä hajxy ñimiäjootma'adyii; wiinduc-ho'p hajxy; nibiuhyohdiúütäp hajxy; cab hajxy tiu'ugmädia'aguiä; ²¹ hadsojt hajxy wyl'i miøød; jäya'ay-yagho'p hajxy; haxøøghuucp hajxy, haxøøgjøø'xp hajxy; madiu'u hajxy jaduhñ jiatcø'øy. Tøøds mijts nja yagjahmiech, chaads jadähooc nhawáañäm: pøn haxøøgcuhdujt møød, cab jim ñøcxa'añ tsajpootyp.

²² Pero coø ja'a Diosmäjaagøxpä hajxy nwädíjtämät, Dios hajxy jaduhñ xpiuhbéjtäm coø ja'a jäya'ay hajxy hoy nmägu'ughájtämät, coø hajxy nxooñdáacämät, coø hajxy jootcuyc nhíjtämät, coø hajxy nme'e'xtújcämät, coø ja'a nmäjøøn coø ja'a nmädøjc hajxy yajxón nmägu'ughájtämät, coø ja'a hojioot hajxy nmøødhájtämät, coø hajxy nga'a hønñdáacämät, ²³ coø hajxy mee'xxieemy nhíjtämät, coø hajxy jootxeemy nhíjtämät. Coø hajxy jaduhñ njäya'ayhájtämät, cab hajxy pøn waamb xñámáayyämät. ²⁴ Pønä Jesucristo miädia'agy panøcxäp hamuumdu'joot, tøø ja'a yhaxøøgcuhdujt yhøxhixy, y cab jaduhñ jahmiejtsnä. ²⁵ Pø mänáañäm hajxy jaduhñ coø ja'a Diosmäjaagøxpä hajxy nhíjtäm, tsøg hajxy hamuumdu'joot pawädíjtäm.

²⁶ Cab hajxy nyajcumáayyämät; cab hajxy nniyagjootmä'tämät hamiñ haxøpy; cab hajxy cøxiä wiinä nniyhadsójcämät.

6

¹ Hermanodøjc, coø pøn tiu'udägóyyät, mee'xxieemy hajxy mmägäpx mhané'emät, nej mijtsä Diosmäjaa mmøødän, weenä yhaxøøgpä yhøxhixnä. Pero mnigwieendähadøøjäp hajxy coø mijts jaduhñ mnä'a tu'udägóobiät. ² Nibiuhbedøø hajxy neby hajxy jaduhñ mmäjädá'agät, neby hajxy jaduhñ

mga'a tu'udägóyyät. Jaduhñdsä Jesucristo miädia'agy hajxy mgudiúñät.

³ Pøñ yajcumayaamb je'eguiøxpä cooc tyijy miøjjä, caj ñä'ä töyyä coo miøjjä. Nä'ä niwyiinhøhnäp jaduhñ. ⁴ Cøjwiinduum hajxy mniyhixøøjät pø hoy hajxy tøø mgudiúñ. Y pø tøø hajxy hoy mgudiúñ, mänit hajxy mxoondá'agät. Pø tøø ja'a mmägu'ughajpä hajxy mbexy, cab hajxy nøcxy mniguiumayii. ⁵ Cøjwiinduum hajxy mniyajcopcø'øwøøjät pø hoy hajxy mgudiúñ.

⁶ Pøñ jaduhñ yajñähixøyyäp ja'a Diosmädia'agy, tsipcøxpä ofrenda hajxy yégät, mio'owøøjät ja'a yajñähixøøbiä.

⁷ Ca'a hajxy myajwiinhøøñ; ñajuøøbiä Dios neby hajxy nwiinmahñdyhátäm. Nej tøø mjäya'ayhatiän, høxtä jaduhñ mguhbédät. ⁸ Pøñä Dioshespíritu panøcxp, je'e cøjxta'axiøø jugyhadaamb nebiä Dios jiugyhatiän; pero pøñ yhamdsoo cuhdujt yajtuumb, cab jaduhñ jiugyhada'añ nebiä Dios jiugyhatiän. ⁹ Tsøgä njoot hajxy møc pädáacäm; coo hajxy tehngajnä hoy nwädjítämät, mänit hajxy jimñ nnøcxämät tsajpootyp coo yhabáatnät. ¹⁰ Hoy miänaajä ja'a jäya'ay hajxy mbuhbédät nägøxiä. Tsipcøxpädsä hermanodøjc hajxy mnä'ägädä puhbédät.

¹¹ Hamdsójojèh hädaa letra nhädiúñ, paady miøjjatiä. ¹² Pøñjaty mijts xjia wi'i ñämaaby coo hajxy myajcircuncidarhádät, paady hajxy jaduhñ miäna'añ coo hajxy wyi'i yajcumaya'añ cu'ughagujc. Hix, tsähgøøby hajxy jaduhñ coo hajxy miädsibø'owøøjät ja'a homiädia'agyquiøxpä, coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'túútäm cruzcøxp. ¹³ Hoy hajxy näje'e tøø jia yajcircuncidarhaty, cabä Moisés jiecyquiuhdujt hajxy yajtuunä. Paady mijts hajxy xjia wi'i ñäma'ay coo hajxy myajcircuncidarhájpät, yajcumayaamb hajxy jaduhñ ja'a mijtsøxpä. ¹⁴ Pero høøch, cáboch nmäna'añ coo mädyii miøjjä jiaančhä. Jagóoyyøch nmäna'añ coo miøjjä jiaančhä coočhä Jesucristo tøø xñähho'tu'udy cruzcøxp. Cábochä njoot yaa nbädaacnä hädaa yaabä naaxwiin. Hoyyä jäya'ay hajxy waambaty jia mäná'anät, cáboch tii nmøjpdäacnä. Cáboch tii hadsojt nmøødän hädaa yaabä naaxwiin. ¹⁵ Cab jaduhñ ñejpiä pø tøø myajcircuncidarhaty o pø caj. Je'eduhñ tsoobáatnäp coo ja'a Dios hajxy tøø xpiädäacäm hawiinjemy. ¹⁶ Pøñä Diosmädia'agy hoy cudiumb, je'eds hoyhajt weenhajt mo'owáañäp.

¹⁷ Páadyhøch chaa nnähxäguuèh nguhxäguuèhä coočhä Jesucristo miädia'agy tøø nmädiaacä. Y cooch jaduhñ tøø ngudiúñ, páadyhøchä cuhdujt nmøødän. Páadyhøch hajxy tii xquia'a yajñamáañät.

¹⁸ Hermanodøjc, weenä Jesucristo hajxy xcwieendähaty.
Amén.

Efesios

¹ Høøch xøhajt Pablo. Høøch hädaa nocy njahby. Ja'a Dios jaduñ mänaañ coochä Jesucristo xwyiinguéxät. Mijts hädaa nocy nyajnäjaayøøby pønhatiä Diosmädia'agy mäbøjp jim maa ja'a cajpt jaduñ xiøhatiän Efeso, pønhatiä Jesucristo miädia'agy jim hoy yajtúunäp. ² Weenä Dios hajxy xmio'oy ja'a hoyhajt ja'a weenhajt, møødä Jesucristo. Ja'a Dios hajxy nDeedyhájtäm. Ja'a Jesucristo hajxy nWiindsønähájtäm.

³ Tsögä Dios hajxy wiingudsähgøøyyäm. Ja'a Jesucristo, Dyioshajpiä Dios je'eduhmbä; y jaduñ je'e Tieedyhajpä. Coö ja'a Jesucristo hajxy xmiøødhájtäm tu'ugmädia'agy, paadiä Dios tsajpootypä ja'a mayhajt madiu'u tiuñ ja'a højtscøxphájtäm. ⁴ Cahnä hädaa yaabä naaxwiin hänajty chohnda'agy, tøøyyämä Dios hajxy hänajty xwyiimbíwäm coö ja'a Jesucristo hajxy xmiøødhájtämät tu'ugmädia'agy. Jaaná jaduñ hajxy xwyiimbíwämbä coö hajxy hoy njäya'ayhájtämät, coö hajxy nga'a cädiéhyämät, jaduñ hajxy wa'ads hoy nhájtämät maa ja'a Dioswiinduumän. ⁵ Coö ja'a Dios hajxy xchójcäm, paadiä Jesucristo yaa quiejxä hädaa yaabä naaxwiin ja'a højtscøxphájtäm. Paadiä Dios ja'a Jesucristo yaa quiejxy coö ja'a Dios hänajty tøø wyiinmay coö hajxy xyhuunghadäänäm. Hamdsoojootä Dios jaduñ miänaañ coö hajxy xyhuunghájtämät. ⁶ Tsøcxä Dios hajxy wiingudsähgøøyyäm coö hajxy xjiaanč tehñ chójcäm, coö ja'a Jesucristo yaa quiejxä maa højtshájtäm. Jaduñhä Dios ja'a mayhajt møj tiuñ ja'a højtscøxphájtäm. Paady hajxy xchójcäm coö ja'a Jesucristo hajxy xmiøødhájtäm tu'ugmädia'agy. Hix, jaanč tehñ chójcäbä Jesucristo ja'a Tiéediäm. ⁷ Coö ja'a Dios hajxy jaduñ xjiaanč tehñ chójcäm, paadiä Jesucristo hajxy yaa hoy tøø xñäho'túutäm, jaduñhä nbojpä ngädieey hajxy xyajnähwaats xyajcuhwáatsäm. Jaduñhä Dios hajxy xmié'e'xäm. ⁸ Coö hajxy jaduñ xjiaanč tehñ chójcäm, paady hajxy hoy tøø xyajwiinjuøøyyäm nebiaty jaduñ tøø wyiinmay ja'a højtscøxpä. ⁹ Tøø ja'a wyiinmahñdy hajxy xyhawäänäm ja'a hijty jaduñ quiuyu'chpä. Hamdsoojootä Dios jaduñ tøø wyiinmahñdyhaty. Chojpiä jioot hänajty jaduñ coö ja'a mayhajt hänajty tiuna'añ ja'a højtscøxphájtäm. ¹⁰ Jaduñhä Dios tøø wyiinmahñdyhaty coö ja'a Jesucristo Wyiindsønhadøøjät cøxiä tijaty jim tsajpootyp, møødä tijaty yaa hädaa yaabä naaxwiin. Coö ja'a Dios jaduñ yaghabáadät, mänit hänajty tiøjiada'añ coö ja'a Jesucristo jaduñ Wyiindsønhadä'añii.

11 Ja'a Dios, yajtøjiajpy je'eduhñ nebiaty je'e wyiinmay. Hoorä, jéquiänä Dios wyiinmaayy coo højts ja'a yHuung xya-jnähwa'ads xyajcuhwá'adsät, højts judíospä, coo højts jaduhñ nmøødhídät tu'ugmädia'agy. 12 Jequiän højts ja'a nhap ja'a ndeedy ja'a Dios ja'a miädia'agy hajxy tiägøøyyä mábøjcäbä coo højts xyajnähwa'ads xyajcuhwá'adsät. Hoorä, paadiä Dios jaduhñ jecy wyiinmaayy coo højts ja'a yHuung xyajnähwa'ads xyajcuhwá'adsät, jaduhñä jäya'ayä Dios hajxy nägøxiä wyi-ingudsähgø'øwät coo jiaanč tehñ miøjjä coo jiaanč tehñ jiaančhä. 13 Y mijts ja'a ca'a judíospä, jaanä jaduhñä Dios tøø wyiinmaabiä coo mijts ja'a yHuung xyajnähwaats xya-jcuhwáatspät. Y jaduhñ hajxy tøø mmábøjpä coo ja'a yHuung hajxy tøø xyajnähwaats tøø xyajcuhwaatspä. Jaanč tehñ tiømiädiacpä Dios jaduhñ. Coo hajxy jaduhñ nmábøjcäm, paadiä Dios ja'a yhEspíritu yaa tøø quiexy maa højtshájtäm, jaduhñä tøyhajt hajxy nmøødhájtäm coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xjiaanč yajnähwaats tøø xjiaanč yajcuhwáatsäm. Hix, jéquiänä Dios jaduhñ miänaañ cooc ja'a yhEspíritu hánajty quiexa'añ maa ja'a jäya'ayhajxiän, ja'a miädia'agy hajxy hánajty mábøjcäbä coo hajxy hánajty yajnähwa'ads yajcuhwa'adsa'añii. Jaduhñä Dios ja'a tøyhajt hajxy xmióoyyäm coo hajxy hoy miänaajä xcwieendähadäänäm. 14 Y coo ja'a Dios ja'a yhEspíritu tøø jiaanč quejxnä maa højtshájtäm, jaduhñä tøyhajt hajxy nmøødhájtämbä coo hajxy jim xya-jnøcxäänäm maa ja'a wyiinduumän. Jaduhñä DioshEspíritu hajxy xmiøødhidäänäm høxtä coonä yhabáadät coo ja'a Dios hajxy jim xyajnøcxämät maa ja'a wyiinduumän, y coo ja'a Dios ja'a mayhajt jaduhñ tiuñ ja'a højtscøxphájtäm, páadiäts hajxy nwiingudsähgøøyyämät coo jiaanč tehñ miøjjä coo jiaanč tehñ jiaančhä.

15 Nmädøyhøch jaduhñ coo ja'a Jesús ja'a miädia'agy hajxy tøø mmábøjcä, ja'a hajxy nWiindsønähájtämbä. Jaduhñhøch nmädøyyäbä coo hajxy mdsocy mba'häyoy pønjataiä Diosmädia'agy panøcxp. 16 Cooch jaduhñ nmädøyyä, páadyhøch Dios Dioscujú'uyäp nmo'oy ja'a mijtscøxpä hoy miänaajä, cooch hánajty nDiospa'ya'axy ja'a mijtscøxpä. 17 Nmänuu'xtáacypiøchä Dios coo ja'a wyiinmahñdy hajxy jaduhñ ween xmiø'oy ja'a yhEspirituhaam, y coo ja'a wyiinmahñdy hajxy jaduhñ ween xyajwiinjuø'y. Dioshájtäbä Dios ja'a Jesucristäm, ja'a hajxy nWiindsønähájtämbä. NDioshájtämä Dios hajxy. Møj jaanč je'e. Hawiinmats hajxy jaduhñ nwiingudsähgøøyyämät. 18 Jaduhñhøchä Dios nmänuu'xtaacpä coo hajxy ween xyajwiinjuø'y coo je'e tøø wyiinmay coo hajxy jim xyajnøcxäänäm maa ja'a wyiinduumän. Paady hajxy jim

xyajñoxcáanäm coo hajxy xyhuunghájtäm. Jaanč tehñ yhoj jaanč tehñ yajxón hajxy jim nhidáanäm. ¹⁹ Weenä Dios hajxy xyajwiinjuøbiä coo møcmäjaa jiaanč tehñ miøødä, coo ja'a miäjaahaam hajxy xpiuhbéjtäm coo ja'a miädia'agy hajxy nmäbøjcäm coo tiømiädia'agy. ²⁰ Jaanä miäjaahaamä yHuung jaduñ yagjujypiøjtägajtspä. Mänit jim yajnøcxy maa ja'a wyiinduumän. Mänit ñämaayy coo yhøxtá'agät maa ja'a quiø'ø hahooyhaampiän. Jimä Jesucristo ja'a Tieedy miøødhanehñnä. ²¹ Ni pønä cuhdujt jaduñ quia'a nä'ägädä møødä nebiä Jesucristo møjcuhdujt miøødän, ni jim tsajpootyp, ni hädaa yaabä naaxwiin. Ni pønä cuhdujt mänaa quia'a møødhada'añ nebiä Jesucristo møjcuhdujt miøødän. ²² Jaduñä Jesucristo piädaacä coo cøxiä wiinä yhané'emät hoy miaajä. Jaduñ je'e piädaacäbä coo højts nWiindsønähájtämät coo ja'a miädia'agy hajxy nmäbøjcäm coo tiømiädia'agy. ²³ Hoyyä Jesucristo cøxiä wiinä jia hane'emy hoy miaajä, coo hajxy jaduñ nmäbøjcäm, xjiootcädäacäm hajxy jaduñ coo hajxy xmiøødhájtämät tu'ugmädia'agy. Ni tii jaduñ quia'a jootcädaacy neby højts xjiootcädäacäm.

2

¹ Jue'e mijts hijty, cabä Dios hajxy hijty mwiingudsähgø'øy, je'eguiøxpä coo ja'a pojpä cädieey hajxy hijty mmøødä, coo ja'a Diosmädia'agy hajxy hijty mga'a cudiuñ. ² Jaanč tehñ yhaxøøgtuum hajxy hijty mnä'ägädä hity. Jaduñdsä jäya'ayhajxy yhity ja'a Diosmädia'agy hajxy ca'a mäbøjpä. Ja'a møjcu'ugong ja'a miädia'agy hajxy hijty mmäbøjcäp. Jaayá'ayäts møjtuuñgmøød tsajtcøxp. Yhanehñby jaduñ pønjatiä Diosmädia'agy ca'a mäbøjp. ³ Jaduñ hajxy hijty nägøxiä njatcøøyyämbä. Haxøøg hajxy hijty nwädájtäm nebiä njootä ngopc-hajxy hijty chójcäm. Paadiä Dios hajxy hijty xyajcumäadowáanäm nägøxiä näguipxy møødä haxøøgjäya'ayhajxy. ⁴ Pero hojiootä Dios jiaanč tehñ miøød. Xjiaanč tehñ chójcäm hajxy. ⁵ Hoyyä Dios ja'a miädia'agy hajxy hijty nga'a ja cudiuñäm, ja'a miäjaahaamä Dios ja'a nwiinmahñdyhajxy tøø xyajtägájtäm, nebiä miädia'agy hajxy jaduñ hoy ngudiuñämät, nebiä Jesucristo yagjujypiøjcän ja'a Tieediä miäjaahaam. Coo ja'a Dios hajxy xjiaanč tehñ chójcäm, paady hajxy tøø xpiädäacäm hawa'adstuum. ⁶ Nebiä Dios ja'a Jesucristo yagjujypiøjtägajchän, jaanä jaduñ højts xyagjujypiøjtägatsáanämbä. Tøø hajxy xpiädäacäm coo ja'a Jesucristo hajxy nmøødhájtämät tu'ugmädia'agy. Y nebiä Dios ja'a Jesucristo ja'a cuhdujt miooyän coo jim miähané'emät tsajpootyp, jaanä jaduñ højtsä cuhdujt xmio'owáanämbä. ⁷ Paadiä Dios ja'a cuhdujt hajxy jaduñ

xmióoyäm, jaduñ yajcähxø'øga'añ coo hojioot jiaanč tehñ miøødä maa højtscøxpän, coo hajxy xjiaanč tehñ chójcäm. Paadiä Jesucristo yaa quiejxä hädaa yaabä naaxwiin; paady hajxy hoy xñähho'túutäm. Jimä Dios hajxy hoy miänaajä xyaghidáanäm maa ja'a wyiinduumän. ⁸ Cab hajxy hamdsoo tøø nhawa'adspädsøømäm. Ja'a Dios hajxy tøø xpiädáacäm hawa'adstuum. Paady hajxy xyaghawa'adspädsøømäm coo hojioot jiaanč tehñ miøødä, coo hajxy nmäbøjcäm coo hojioot miøødä. ⁹ Coo ja'a nbojpä ngädieey hajxy hamdsoo tøø nga'a yajniñähwáatsäm, paady hajxy hamdsoo nga'a niguiumáayyämät, hoy hajxy tøø nja hojiäya'ayhajtäm. ¹⁰ Hix, tøø ja'a Dios ja'a nwiinmahñdyhajxy xyajtägájtäm coo ja'a Jesucristo hajxy xmiøødhíjtäm tu'ugmädia'agy. Tøø ja'a Dios ja'a mäjaa hajxy xmióoyäm neby hajxy hoy nhíjtämät. Jéquiänä Dios jaduñ wyiinmaayy coo hajxy jaduñ hoy nhíjtämät.

¹¹ Hoorä, højts judíospä, yajcumaaby højts jaduñ coo højts nyajcircuncidarhaty. Jaduñ højts tyijy nyajcähxø'øgy coo højtsä Dios xquiu'ughaty. Coo højts jaduñ nyajcircuncidarhaty, je'eduhñ ñänøømby coo højtsä seña nbäda'agy maa højtsä nni'xcøxpän. Paady højts mijts nxøøghaty, mijts ca'a judíospä, coo hajxy mga'a yajcircuncidarhajpä. Tøyhajt jaduñ. ¹² Hix, højts judíospä, ja'a Dios højts jecy xquiu'ughajt. Jaduñ højtsä Dios xmiøødyajcuhdujcy coo højts hänäjty xyajñähwa'ads xyajcuhwa'adsa'añ. Pero mijts ca'a judíospä, caj mijtsä Dios xñämaayy coo mijts xquiu'ughada'añ, coo mijts xyajñähwa'ads xyajcuhwa'adsa'añ. Hix, cahnä Diosmädia'agy hajxy hänäjty mmädoyñä ja'a Cristocøxpä. Paady hajxy hijty mga'a najuø'øy coo mijts ja'a Dios xyajñähwa'ads xyajcuhwa'adsaambä. ¹³ Caj mijtsä Dios hijty xquiu'ughaty. Cabä Diosmädia'agy hajxy hijty mmädoyyä. Pero coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'tu'udy, paadiä Dios hajxy xquiu'ughajnä. ¹⁴ Coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm, jaduñ hajxy tøø xpiädáacäm tu'ugmädia'agy nägøxiä, møød højts judíospä näguipxy møød mijts ca'a judíospä. Hamiñ haxøpy hajxy hijty nnimiädsiphájtäm. Pero tøø hajxy nnimiägapxø'cänä je'leguiøxpä coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm. ¹⁵ Højts judíospä, mijts hijty nmøødnimiädsiphájtäp, mijts ca'a judíospä. Hix, højtsä Dios jecy xyhanehm madiu'u, ca'a myijtsä. Mänitä Moisés quiujahy nebiaty højtsä Dios xyhanehmy, y coo ja'a Jesucristo hajxy hoy xñähho'túutäm, paadiä Dios ja'a mädia'agy yaghamaadiujnä nebiä Moisés hänäjty jecy tøø quiujaayän. Jaduñä Jesucristo hajxy tøø xpiädáacäm tu'ugmädia'agy møød je'e, møød højts judíospä näguipxy møød mijts ca'a judíospä. Paady hajxy nga'a nimiädsiphájtänä

hamiñ haxøpy neby hijtiän, hõjts judíospä mөөд mijts ca'a judíospä. ¹⁶ Coo ja'a Jesucristo hajxy tөө xñähho'túútäm cruzcøxp, paadiä Dios hajxy tu'ugmädia'agy xmiөөdhíjtänä, mөөд hõjts judíospä näguipxy mөөд mijts ca'a judíospä. Cabä Dios hajxy jaduñ nmädsiphájtänä.

¹⁷ Hoyyä Jesucristo hajxy xyhawáanäm coogä Dios ja'a jioot quia'a tsocy coo ja'a Dios hajxy nga'a mädsiphájtänät. Jaduhñägä jioot chocy coo hajxy nmөөdhíjtänät tu'ugmädia'agy nägøxiä, mөөд hõjts judíospä näguipxy mөөд mijts ca'a judíospä. ¹⁸ Hix, coo ja'a Jesucristo hajxy nägøxiä tөө xñähho'túútäm, paadiä Dios hajxy nägøxiä nmөөdhíjtänä tu'ugmädia'agy, mөөд hõjts judíospä näguipxy mөөд mijts ca'a judíospä. Ja'a yhEspírituhaam hajxy jaduñ xyajmөөdhíjtäm tu'ugmädia'agy nägøxiä. ¹⁹ Xquiu'ughájnäp mijtsä Dios mөөдä jáya'ayhajxy nägøxiä, ja'a Diosmädia'agy hajxy mábøjpä, hoy hajxy mga'a jagä judíospä. Xyhuunghájnäbä Dios hajxy jaduñ. Cabä Dios hajxy hijty xquiu'ughaty xyhuunghaty, coo ja'a miädia'agy hajxy hijty mga'a mábøjcä. ²⁰ Coo ja'a Jesucristo hajxy hoy tөө xñähho'túútäm, mänit je'e hoy jiuypiojtägach. Mänitä Diosquexy ja'a Diosmädia'agy hajxy tiägøøyy yajwa'xpä. Mänitä Diosmädia'agy hajxy nmábøjcäm. ²¹⁻²² Paadiä Jesucristo hajxy xmiөөdhíjtäm tu'ugjioot tu'ugwiinmahñdy coo ja'a Diosmädia'agy hajxy näguipxy nmábøjcäm, mөөд hõjts judíospä, mөөд mijts ca'a judíospä. Hix, tөө ja'a Dios hajxy xyajnähwaats xyajcuhwáatsäm ja'a nbojpä ngädieeyhájtäm. Ja'a yhEspírituhaam hajxy jaduñ xyajmөөdhíjtäm tu'ugjioot tu'ugwiinmahñdy.

3

¹ Hөөч Pablo, páadyhøch chaa ndsumyčhäna'ay coočhä Jesucristo miädia'agy nyajwa'xä maa mijtsän, mijts ca'a judíospä. Coo ja'a Jesucristo hajxy tөө xpiädácäm tu'ugmädia'agy nägøxiä, páadyhøchä Dios nba'ya'axy ja'a mijtscøxpä. ² Tөө hajxiäda'a mmädoyhaty coočhä Dios tөө xwyiinguexy coo mijtsä Diosmädia'agy nyajwiingapxó'owät, coo ja'a Dios ja'a hojioot miөөдä ja'a mijtscøxpä. ³ Jéquiänä Dios wyiinmaayy coo hõjtsä nbojpä ngädieey xyajnähwaats xyajcuhwáatsät, hõjts judíospä. Nnajuøøby hõjts hijty jaduñ. Pero cuyu'uchä Dios hijty yaghity coo hánajty tөө wyiinmaabiä coo mijts xyajnähwa'ads xyajcuhwa'adsaambä, mijts ca'a judíospä. Hoorä, tөөчhä Dios hädaa mädia'agy xyajwiinjuøøñä nébiøch hädaa mädia'agy weenjaty cham njaayän. ⁴ Coo hädaa mädia'agy hajxy mgápät, jaduñ hajxy mnajuø'øwa'añ coočhä Dios ja'a mädia'agy tөө xyajwiinjuø'øy, ja'a Jesucristocøxpä, ja'a cuyu'uch tөө yhiäbä. ⁵ Cab

hädaa mädia'agy hijty pøn miädoyyä. Pero tøø ja'a Dios ja'a wyiinguexyhajxy yajwiinjuøøñä. Ja'a yhEspirituhaam jaduñ yajwiinjuøøyy. ⁶ Jaduñ hajxy nnajuøøyyäm coo ja'a Dios jecy wyiinmaayy coo ja'a Jesucristo hajxy hänajty xñähho'tu'udáañäm, coo hänajty jiuypiojtägatsa'añ. Y coo ja'a Diosmädia'agy hajxy nmäbójcäm, paadiä Jesucristo hajxy nägøxiä nmøødhjätäm tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy, møød højts judíospä näguipxy møød mijts ca'a judíospä. Jaduñä Dios hajxy nägøxiä xyhuunghjätäm. Tu'ugmädia'aguiä Dios hajxy jaduñ xyaghjätäm ja'a Jesucristocøxpä. Paadiä Dios hajxy jaduñ xyajnähwaats xyajcuhwáatsäm coo ja'a Jesucristo hajxy hoy tøø xñähho'túutäm. Jéquiänä Dios jaduñ wyiinmaayy.

⁷⁻⁸ Ja'a miøcmäjaaháamhøchä Dios tøø xtiuunqmo'oy cooch ja'a miädia'agy nyajwá'xät maa ja'a ca'a judíoshajxypän. Xtiuunqmóoyhøchä Dios jaduñ coochä judíoshajxy nyajwiingapxó'owät coo Dios ja'a mayhajt mõj may tiuna'añ ja'a højtscøphjätäm, je'eguiøxpä coo ja'a Jesucristo hajxy hoy tøø xñähho'túutäm. Hojiootä Dios miøød, páadyhøch jaduñ xtiuunqmooyy, hóyhøch nga'a jagä mäna'añ cooch nga'a tsoobaady cooch jaduñ ndúnät, hóyhøch nja mäna'añ coo ja'a Dioshuunghajxy miaas tsoobáadät, coo hajxy jaduñ tiúnät. ⁹ Jaaná jadúñhøchä Dios tøø xtiuunqmoobiä coochä jáya'ayhajxy nägøxiä nyajwiinjuó'owät coo ja'a Dios jecy wyiinmaayy coo mijtsä Jesucristo hänajty xyajnähwa'ads xyajcuhwa'adsaambä, mijts ca'a judíospä. Mänitä Dios jaduñ wyiinmaayy mänaa cøxiä wiinä yhädiuñän. Cab hajxy xchoj yajwiinjuøøyyäm. Jecy jaduñ yaghijty cuyu'uçh. ¹⁰ Hoorä, coo ja'a Jesucristo hajxy nägøxiä tøø xyajnähwaats tøø xyajcuhwáatsäm, møød højts judíospä näguipxy møød mijts ca'a judíospä, coo ja'a Diosmädia'agy hajxy näguipxy nmäbójcäm coo tiømiädia'agy, jaduñä Diosmoonsä hajxy jim ñajuøøñä tsajpootyp coo ja'a Dios jiaanç tehñ quiuwiinmahñdiä madiu'u. Haa ca'a, xyhíxämä Diosmoonsä hajxy coo hajxy tu'ugmädia'agy jaduñ nhjätänä. ¹¹ Jaduñä Dios ñä'ägädä wiinmaayy jequiän, jajty hädaa naaxwiin yhädiuñ. Jaduñ yajtøjajty coo ja'a Jesucristo hajxy hoy xñähho'túutäm, ja'a hajxy nWiindsønñhjämbä. ¹² Coo ja'a Jesucristo hajxy nmøødhjätäm tu'ugmädia'agy, coo ja'a miädia'agy hajxy nmäbójcäm, jaduñä tøyhajt hajxy nmøødhjätäm coo ja'a cuhdujt hajxy nmøødhjätäm coo ja'a Dios hajxy nba'yáaxämät. Jaduñä tøyhajt hajxy nmøødhjämbä coo hajxy xmiädóowäm. ¹³ Mijts nmänuu'xtaacyy coo hajxy mga'a jootmayhádät, hóyhøch yaa nja tsaachpøcy. Páadyhøch chaa ndsaachpøcy coochä

Diosmädia'agy nyajwa'xy maa mijtsän. Páadiäts hajxy jaduhñ mxoondá'agät.

14-16 Ja'a nWiindsønñájtäm Jesucristo, Dios je'e Tieedyhapy. Tieedyhapiä Dios hajxy je'ebä pønjaty jim tsánaaby tsajtcøxp møød pønjaty yaa tsánaaby hädaa yaabä naaxwiin. Coö ja'a Jesucristo hajxy tøø xpiädáacäm tu'ugmädia'agy møød højts judíospä näguipxy møød mijts ca'a judíospä, páadyhøchä Dios hamuumdu'joot nmánuu'xta'agy coö mijtsä mäjaa ween xmio'oy ja'a yhEspírituhaam, neby hajxy jaduhñä mjuøhñdyhaam mmee'xtúgät. Xpiuhbédäbä Dios hajxy jaduhñ je'eguiøxpä coö je'e miøjjä jiaançhä. 17 Jadúhñhøchä Dios nmánuu'xtaacpä coö ja'a Jesucristo yhEspíritu hajxy ween mjaac møødhajtä, je'eguiøxpä coö ja'a miädia'agy hajxy mmäbøjcä. Jaduhñ hajxy hoy yajxónñ mniçhoc mnimiee'xøøjät hoy miánaaxøøjä. 18-19 Y jaduhñ hajxy mwiinjuøøbiät coö ja'a Jesucristo hajxy xjiaanç tehñ chójcäm møy may. Hanaxiä hajxy jaduhñ xjiaanç tehñ chójcäm. Cab hajxy ca'xy nwiinjuøøyyäm nebiaty hajxy jaduhñ xjia tsójcäm. Cab hajxy pedyii nwiinjuøøyyäm. Coö hajxy hoy nwiinjuøøyyämät, hoyyä nwiinmahñdyhajxy jiadáañäm nebiä Dios ja'a wyiinmahñdiän.

20 Jaanç tehñ miäjaamøødä Dios. Ja'a miäjaahaamä nwiinmahñdyhajxy xyajtägájtsäm. Jaanä miäjaahaamä mayhajt møy may tiuumbä ja'a højtscøxphájtäm. Høxtä cab hajxy hoy nwiinjuø'øwáañäm nebiatiä mayhajt jaduhñ tiuunñ. Møy mayyä mayhajt jaduhñ tiuunñ, hoy hajxy nga'a jagä mäyujwáañäm. 21 Tsøgä Dios hajxy hoy miánaajä wiingudsähgøøyyäm, coö ja'a miädia'agy hajxy nmäbøjcäm, je'eguiøxpä coö ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm. Tøyhajt jaduhñ.

4

1 Cooçhä Jesucristocøxpä nduñ, páadyhøch chaa ndsumyçhána'ay. Coö mijtsä Dios tøø xyajnähdiy coö hajxy hoy mwädítät, paady hajxy jaduhñ mgudiúnät. 2 Cab hajxy myajcumáyät. Mee'xxieemy hajxy mhídät. Mmee'xtúgäp hajxy jaduhñ. Hamiñ haxøpy hajxy mniçhoc mnimiee'xøøjät. 3 Naxy hajxy tu'ugcøpc tu'ugwiinmahñdy mdehm yhídät. Ja'a DioshEspíritu hajxy jaduhñ xyaghídäp tu'ugmädia'agy. 4 Tu'ugmuquiä Jesucristo miädia'agy hajxy nbanøcxäm, møød højts judíospä näguipxy møød mijts ca'a judíospä. Tu'ugmuquiä DioshEspíritu hajxy nmøødhájtäm. Nägøxiä Dios hajxy xyajnähdíjjäm coö hajxy jim xyajnøcxáañäm maa ja'a wyiinduumän. Tu'ugmucy hajxy jaduhñ njøbhíjxäm. 5 Tu'ugmuquiä Jesucristo hajxy nWiindsønñájtäm. Tu'ugmuquiä miädia'agy hajxy

nmäbójcäm coo tiömiädia'agy. Ja'a Jesucristocøxpä hajxy nägøxiä nnäbéjtäm. ⁶ Tu'ugmuquiä Dios hajxy nDeedyhajtäm nägøxiä. Jaaya'ay hajxy xyhanéhäm nägøxiä. Ja'a höjtscøxphajtäm jaaya'ayä mayhajt tiuñ nägøxiä. Jaaya'ay hajxy hoy xmiøødhjätäm nägøxiä.

⁷ Cøjhawiingatiä Jesucristo hajxy tøø xyajnähdíjjäm nebiaty hajxy ndúunämät. ⁸ Jaduhnä Diosmädia'agy miäna'añ: Coö jim ñøcxy tsajpootyp, tsumiä miädsip yajnøcxy, ja'a hajxy hänajty tøø quia'a mäjädá'aguiäbä.

Mänitä jiamiøød madiu'u miooy cøxiä wiinä.

⁹⁻¹⁰ Coö jaduhñ miäna'añ coö ja'a Jesucristo ñøcxy tsajpootyp, jaduhñ miäna'ana'añ coö hänajty yaa tøø yhoy hädaa yaabä naaxwiin. Jim hänajty tøø yhuuc tsohndaacpä tsajpootyp. Y coö jim ñøcxtägajch Dioswiinduum, jim möj jaančh yhijnä. Jim jaduhñ yhanehmñä tsajpootyp møød hädaa yaabä naaxwiin. ¹¹ Ja'a Jesucristo höjts xpiädaac coö höjts madiu'u ndúnät jaaya'aguiøxpä. Näje'e höjts xyajnähdíjy coö höjts ndúnät apóstol. Je'ečh jaduhñ nnänøømby coö höjtsä Jesucristo xquiejxtsohñ Diosmädia'agy-yajwa'xpä wiinduhmyhagajpt. Näje'e hajxy yajnähdíjjäbä coö ja'a Diosmädia'agy hajxy jiaac yajwá'xät. Näje'e hajxy yajnähdíjjäbä coö ja'a Diosmädia'agy hajxy yajwiingapxø'owät. Näje'e hajxy yajnähdíjjäbä coö ja'a Diosmädia'agy hajxy yajnähixø'owät. Näje'e hajxy yajnähdíjjäbä coö hajxy quiopc-hädät maa ja'a hermanodøjc-hajxy yhamugø'øyän Dioswiingudsähgøøbiä. ¹² Paady hajxy jaduhñ tiuñ, jaduhnä Diosmädia'agy hajxy maas hoy quiudiúnät coö ja'a Diosmädia'agy hajxy miäböcy. Jaanä jaduhñ hajxy tiúumbät ja'a Dioscøxpä. Jaduhñ hajxy maas hoy wiädítät nägøxiä coö ja'a Jesucristo hajxy pianøcxy. ¹³ Jaduhnä Dios ja'a miädia'agy hajxy tu'ugmucy hoy nmäbójcämät nägøxiä coö tiömiädia'agy ja'a Jesucristocøxpä. Y jaduhnä Jesucristo hajxy hoy nmøødhjätämät tu'ugmädia'agy, ja'a Dioshuung. Jaduhnä Diosmädia'agy hajxy maas hoy nwiinjuøøyyämät. Jaduhñ hajxy maas hoy nyajtúunämät. Mänit hajxy hoy nwiinmäayyämät nebiä Jesucristo wyiinmayyän. Y jaduhñ hajxy hoy nwädíjtämät nebiä Jesucristo hoy wiäditiän. ¹⁴ Pønjetiä Diosmädia'agy hoy ca'a wiinjuøøbyñä, jaančh tehñ piaquiä hajxy yajwiinhøøñ. Hoy tyii mädia'aguiä hajxy miäböga'añ. Hiç, ja'a häna'c-hajxy mäwiinhøhmbä, jiaančh tehñ jiajpy hajxy mäwiinhøøn. Jaančh tehñ piaquiä hajxy jaduhñ xwyiinhøønät. Pero höjtshajtäm, cab höjts jaduhñ nyajwiinhøhñämät. ¹⁵ Pero, tsøg hajxy tøgüápçäm, tsøg hajxy tømiädiäcäm. Tsøg hajxy tsójcäm, tsøg hajxy mée'xäm pønjaty hajxy nmøødmädiäcäm.

Jaduhñ hajxy hoy nwädíjtámät nebiä Jesucristo hoy wiäditiän, ja'a hajxy nWiindsøn'hájtámä. ¹⁶ Coo hajxy nhíjtámät tu'ugmädia'agy, coo hajxy nnibiuhbéjtámät hamiñ haxøpy nebiatiä Dios hajxy tøø xtiuungmóoyäm, jaduhñä Jesucristo hajxy xpiuuhbéjtámät, neby hajxy jaduhñ maas hoy nniçhojc nnimiée'xámät hamiñ haxøpy, nebiä Diosmädia'agy hajxy jaduhñ maas hoy nwiinjuøøyyámät, neby hajxy jaduhñ maas hoy ngudiúunámät.

¹⁷⁻¹⁹ Pønjetiä Diosmädia'agy ca'a panøcxp, cab hajxy miøjpäda'agy tijaty jaduhñ tsoobaatp. Cab hajxy tii wyiinjuø'ø. Jaanç tehñ xiexä jiootä quiopc-hajxy; paady hajxy quia'a wiinjuø'ø coo ja'a Dios ja'a møjmayhajt tøø tiuñ ja'a højtscøxphájtäm, paady hajxy quia'a cumayii ja'a Diósäm. Tsähdiuhñdägoy hajxy jaduhñ. Hanaxiä hajxy yhaxøøgjatcø'ø cøxypänejniä. Paady mijts jaduhñ nmägapxy nhane'emy ja'a Jesucristocøxpä coo hajxy jaduhñ mga'a pajatcøøbiät. ²⁰ Coo hajxy tøø mhabøcy ja'a Jesucristocøxpä, paady hajxy mnajuø'ø coo jaduhñ quia'a hoyyä coo hajxy jaduhñ mga'a haxøøgwädíjnät, neby hajxy naamñä tøø nmägapxy tøø nhane'emiän. ²¹ Tøyhajt jaduhñ coo hajxy tøø mhabøcy ja'a Jesucristocøxpä. Jaaya'ay hajxy xyajñähixøøyy ja'a yhEspírituhaam. Hix, tøgüiapxp tømíädiaacp je'e. ²² Jaduhñ hajxy xyajñähixøøyy coo ja'a mhaxøøgcuhdujt hajxy mnajtshixø'øwät neby hajxy hijty mhaxøøgjäya'ayhatiän. Mdu'udägoyyaamb hajxy hijty je'eguiøxpä coo hajxy hijty cøxiä wiinä mhadsocy, cooc tyijy hajxy hijty jaduhñ mbaada'añ ja'a hoyhajtä weenhajt. Pero myajwiinhøhmb hajxy hijty. Hix, cabä hoyhajtä weenhajt hajxy jaduhñ mbáadät. ²³ Pero, yajtägatsä mjootä mwiinmahñdy hajxy. ²⁴ Tøø ja'a Dios hajxy xmióoyäm ja'a hawiinjembíä howyiinmahñdy nebiä Dios hajxy jaduhñ hoy nbahíxámät. Jaduhñ hajxy tøyhajt hoy mjäya'ayhádät. Jaduhñ hajxy tøyhajt haxøøg mga'a wädíjnät.

²⁵ Jaduhñds je'e, cab hajxy mhøhñdáacnät. Tøyhajt hajxy mmädiáacnät. Hix, tu'ugmädia'agy hajxy nhíjtäm.

²⁶⁻²⁷ Coo hajxy tähoocjaty mnimiäjootma'adøøjät, paquiä hajxy jadähooc mnimiägapxø'cägumbät, coo ja'a møjcu'ugong hajxy jaduhñ paquiä xñä'a yajcädiéyät.

²⁸ Pønjaty mee'tsp, cab hajxy miée'tsnät. Ween hajxy tiuunñä, jaduhñä wiingjäya'ay hajxy piuhbédät pøn jaduhñ yajmaajiajp.

²⁹ Cab hajxy mhaxøøgcápxät. Coo hajxy hoy mgapxy mmädiá'agät, jiaac wiinjuø'øwaambiä jäya'ayhajxy, ja'a homiädia'agy hajxy hoy mädoobä. Jaduhñä Dios ja'a mayhajt tiúnät jaaya'aguiøxpähajxy, ja'a hajxy jaduhñ mädoobä.

³⁰ Cabä Dioshespíritu hajxy myagjootmadiägó'owät. Hix, jaaya'ay hajxy jaduhñ xcwieendähadaañäm høxtä coonä ja'a Jesucristo hänäjty yaa quiädaactägatsa'añ. Mänit jaduhñ quiäxø'oga'añ coo hajxy hänäjty tøø xyajnahmwaats tøø xyajcuhwäätsäm, møød coo hajxy hänäjty tøø xyajpäädsóomäm haxøøgtuum.

³¹ Cab hajxy mnixiøøghájtänät. Cab hajxy mnimiädsiphájtänät. Cab hajxy mnimiäjootmä'tänät. Cab hajxy mniyhójjänät. Cab hajxy mniñähójjänät. Cab hajxy mnimiähanhájtänät. ³² Pero, mniçhoc mnimiee'xøøjäp hajxy hamiñ haxøpy. Mniñaxuudsøøjäp hajxy jaduhñ. Mnimiee'xøøjäp hajxy jaduhñ. Hix, jaduhñä Dios hajxy tøø xmiée'xäm ja'a Jesucristocøxpä.

5

¹ Xyhuunghájtämä Dios hajxy; xchójcäm hajxy jaduhñ. Naçiä Dios hajxy ndehm piahíxämät. ² Mniçhoc mnimiee'xøøjäp hajxy nebiä Jesucristo hajxy xchójcäm. Coo hajxy jaduhñ xchójcäm, paady hajxy tøø xñähho'túutäm. Quiumaayy ja'a Dios jaduhñ.

³ Coo ja'a Dios hajxy xyhuunghájtäm, paady hajxy haxøøg mga'a nä'ägädä jatcø'owät. Ni mga'a hadsógät jäya'adio'oxiøjc hajxy. Jaaná jaduhñ mijts to'oxiøjc-hajxypä, caj mijts wiingya'adiøjc mmøødmääbät. Ni mga'a hadsójcät hajxy ja'a mmädo'oxiøjcä ñihyhap. Ni cab hajxy mhaxøøgcápxät.

⁴ Cabä haxøøghaaw hajxy mmøødhädät. Cab hajxy mguhhiñmädiá'agät. Cab hajxy mhanähädät. Cab jaduhñ yhawiinmatsä coo hajxy jaduhñ mjatcø'owät. Pero ja'a Dios hajxy mnämä'awäp: "Dioscujú'uyäp." ⁵ Tøyhajt jaduhñ, pøn haxøøg jatcøøby, pøn jäya'ajie'e jaanç tehñ yhadsojp, cab jim tiägø'owa'añ maa ja'a Jesucristo wyiinduumän, maa ja'a Dios ja'a wyiinduumän. Hix, pøn jäya'ajie'e hadsojp, cabä Dios hoy wyiingudsähgø'øy. ⁶ Cab hajxy nyajwiinhóhñämät coo jäya'ay hajxy hänäjty xjia nämäayyämät cooc tyijy yhooyä coo hajxy haxøøg njatcøøyyämät, nébiäts naamñä tøø nmägapxy tøø nhane'emiän. Ja'a häna'c-hajxy ca'a mäbøjpä, ja'a häna'c-hajxy jaduhñ haxøøg jatcøøbiä, nébiäts naamñä tøø nmägapxy tøø nhane'emiän, yajcumädowääñäp hajxy je'eduhñ ja'a Diósäm. ⁷ Paady jaduhñ, tsøc ca'a møødjatcøøyyäm näguipxy.

⁸ Mijts, cabä Diosmädia'agy hajxy hijty mmädoyyä. Mhaxøøgwädijp hajxy hijty, møød hajxy hijty haxøøgjaty mjatcø'øy. Pero coo ja'a Jesucristo miädia'agy hajxy tøø mmäböjcänä, paadiä mwiinmahñdy hajxy mmøødän hawa'adstuum. Jaduhñä mwiinmahñdy hajxy mjaac

yaghídät. ⁹ Pønjatiä wyiinmahñdy hawa'adstuum, hojioot hajxy miøød. Hoy hajxy jiäya'ayhaty. Tøguiapxp tømiädiaacp hajxy je'e. ¹⁰ Mjaac habøgäp hajxy jaduhñ nebiatiä Dios hajxy xyajnähið'øy neby hajxy jaduhñ maas hoy mjäya'ayhädät. Jaduhñä Jesucristo hajxy xmiaas cumáyät. ¹¹ Ja'a häna'cä Diosmädia'agy hajxy ca'a mæbøjpä, cab hajxy hoy jiäya'ayhaty. Cab hajxy jaduhñ cøxypänejpä mmøødjatcø'øwät; pero mwiinguhojø'øwäp hajxy jaduhñ. ¹² Jaanç tehñ yhoçhähdiiuunnä hajxy hamee'ch jiatcø'øy; páadyhøch nga'a nägapxa'añ nebiaty hajxy jaduhñ jiatcø'øy. ¹³ Coø jäya'ay hajxy nwiinguhojø'øyyämät coø hajxy yhaxøøgwädity, nebiä Diosmädia'agy miäna'añän, mänit hajxy jaduhñ yhooc tehñ ñajuø'øwät coø hajxy tøyhajt yhaxøøgwädity. ¹⁴ Jaduhñä jäya'ayhajxy näje'e miäna'añ:

Pøn jaduhñ maab, ma'abiädø'øg hajxy;

pøn jaduhñ tøø yho'ogy, mjujyipiøjtägätsäp hajxy.

Ja'a Jesucristo mijts xquiujajaamb xquiudøø'xaamb.

Jaduhñ miädia'agytiägø'øy, pønä Diosmädia'agy ca'a mæbøjp, ween hajxy miäbøcy. Jaduhñä Jesucristo hajxy xyajwiinjuø'øwät coø je'eyyä jaduhñ tu'uquiiä ja'a mbojpa mgädieey hajxy xyajnähwäatsät.

¹⁵ Jaduhñds je'e, nägüentä hajxy mwädítät. Cab hajxy mnibiäda'agøøjät nebiä jäya'ayä Diosmädia'agy hajxy ca'a wiinjuøøbiän. Paady hajxy hoy mwädítät coø ja'a Diosmädia'agy hajxy mwiinjuø'øy. ¹⁶ Naxy hajxy hoy mdehñ wiädítät. Hiç, jiaanç tehñ miäwädijpiä jäya'ayä haxøøgwiinmahñdy hajxy jäda'ahaty. ¹⁷ Hoorä, cab hajxy mnibiäda'agøøjät nebiä jäya'ayhajxy ca'a jajpän. Naxiä Dios ja'a miädia'agy hajxy mdehñ wyiinjuøøyyät mdehñ wyiinmädøowät nebiatiä jioot chocy coø hajxy mgudiúunät. ¹⁸ Cab jaduhñ yhooyä coø hajxy mmu'ugøøjät; yajtägoobiä jocnøø jaduhñ. Pero weenä Dioshespíritu hajxy xjiaac puhbéjtäm coø ja'a miädia'agy hajxy jaduhñ njaac cudiúunäm. ¹⁹ Coø ja'a Dioshespíritu hajxy xpiuhbéjtäm, jaduhñ hajxy nnijiootcapxmøcpøjcäm ja'a Dioshøyhaam. Jaduhñä Dios hajxy hamuumdu'joot mwiinhøw mwiinyä'axät. ²⁰ Hoy miäduhñajtä Dios hajxy mnämä'awät: "Dioscujú'uyäp", ja'a Jesucristocøxpä, ja'a hajxy nWiindsøn'hájtämbä. Paadia Dios hajxy jaduhñ mnämä'awät: "Dioscujú'uyäp", coø ja'a hoyhajtä weenhajt hajxy je'e xmiøoyyäm. Hiç, je'e hajxy nDeedyhájtäm.

²¹ Hoorä, coø ja'a mmähermano waamb xyhané'emät, hamuumdu'jootä miädia'agy mgudiúunät, je'eguiøxpä coø ja'a Jesucristo hajxy hoy nwiingudsähgøøyyäm.

22 Mijts to'oxiøjc-hajxy, mgudiúunäbä mnihyhapä miädia'agy hajxy. Jaduhnä Jesucristo hajxy xyhane'emy, ja'a hajxy nWiindsønähjätämbä. 23 Coö ja'a mnihyhaphajxy quiopc-haty maa mijtsän, jaduñ mäwiin miäbaady coö ja'a Jesucristo hajxy nWiindsønähjätäm coö ja'a miädia'agy hajxy hoy nmäbøjcäm. Jaaya'ay hajxy xyajnähwáatsäm. 24 Coö ja'a Jesucristo miädia'agy hajxy ngudiúunäm, jaduñ mijtsä mnihyhapä miädia'agy mgudiúunäbät, waambaty hajxy jaduñ xyhane'emy.

25 Hoorä, mijts ya'adiøjc-hajxy, mdsógäp mmée'xäbä mdo'oxiøjc hajxy nebiä Jesucristo hajxy xchøjcäm. Hix, tøø hajxy xñähho'túutäm. 26 Paady hajxy tøø xñähho'túutäm, jaduñ hajxy tøø xyajnähwáatsäm ja'a nbojpa ngädieeyhjätm. Paady hajxy jaduñ tøø xyajnähwáatsäm coö ja'a miädia'agy hajxy tøø nmäbøjcäm. Y coö hajxy nnäbéjtäm, jaduñ hajxy nmänáanäm coö ja'a nbojpa ngädieey hajxy tøø xñähwáatsäm. 27 Paadiä Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm, jaduñ hajxy hoy yajxón xyhíxämät nebiä pujoy nebiä je'eçhpän coö hänäjty yaa quiädaactägatsa'añ. Hix, tøø ja'a nbojpa ngädieey hajxy hänäjty xyajnähwáatsäm. 28 Jaduhñds je'e, mijts ya'adiøjc-hajxy, mdsógäp mmée'xäbä mdo'oxiøjc hajxy nebiä mhamdsoo ni'x nebiä mhamdsoo copc hajxy mjuø'øyän. Pønä tio'oxiøjc tsojpa mee'xp, jaduñ miäbaady nebiä yhamdsoo ni'x nebiä yhamdsoo copc choquiän. Hix, tu'ugni'x tu'ugcopc hajxy jiaty coö to'oxiøjc hajxy wyiingpøcy. 29 Hix, cap pønä yhamdsoo ni'x yhamdsoo copc xiøøghaty. Pero ngüeendähjätmä nni'x ja'a ngopc-hjätm hajxy; jaduñ mäwiinäts miäbaady nebiä Jesucristo hajxy xcwieendähjätm. 30 Hix, tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdiä Jesucristo hajxy xmiøødhjätm coö hajxy nWiindsønähjätm. 31 Jaduhnä Diosmädia'agy miäna'añ: "Jaduhñds je'e, coö ja'a ya'adiøjc to'oxiøjc piaady, mäniä tiaj tieedy piuhyohdiuutnä. Jaduhñ mäwiinädsä ya'adiøjc-hajxy jiaty møødä tio'oxiøjc nebiä tu'ugni'x nebiä tu'ugcopcän." 32 Jaanch tehñ yajxón hädaa mädia'agy jaduñ. Cabä Dios hajxy hijty xchoj yajwiinjuøyyäm. Jaduhñch nwiinjuø'y, coö ja'a ya'adiøjcä tio'oxiøjc miøødhity tu'ugmädia'agy, coö jaduñ miøødhity tu'ugni'x tu'ugcopc, jaduñ mäwiinäts miäbaady coö ja'a Jesucristo hajxy xmiøødhjätmä tu'ugmädia'agy coö ja'a miädia'agy hajxy nmäbøjcäm. 33 Jaduhñds je'e, jaduñä mdo'oxiøjc hajxy mdsoc mmée'xät nebiä mhamdsoo ni'x nebiä mhamdsoo copc hajxy mdsoquiän. Y mijts to'oxiøjc-hajxy, jaanä jaduñä mnihyhap hajxy mwiingudsähgøøbiät.

6

¹ Mijts pigäna'tøjc-hajxy, mgudiúunäbä mdajjä mdeediä miädia'agy hajxy ja'a Jesucristocøxpä, ja'a hajxy nWiindsøn'hájtämbä. Hahixøøby jaduhñ coo hajxy jaduhñ mgudiúnät. ²⁻³ Jaduhñä Diosmädia'agy miäna'añ: "Pønjatiä tiaj tieedy wiingudsähgøøby, je'eçh hajxy hoy nyajtsäna'awaamby nyaghäyowaamby hädaa yaabä naaxwiin; je'eçh hajxy jejcy nyagjyghadaamby", nømä Diosmädia'agy miäna'añ. Coo ja'a Dios hajxy jaduhñ jecy xyhanéhäm, mänit jaduhñ miänaandsohñ coo ja'a mayhajt hänajty tiuna'añ ja'a højtscøxphájtäm.

⁴ Mijts taj teedyhajxy, cabä mnøøx cabä mmajc hajxy hanaxiä mhójat coo hajxy xmiähanhádät. Jaduhñä mhung hajxy mmägäp mhané'emät coo hajxy hoy wiädítät. Jaduhñ hajxy quiumayóøjat ja'a Jesucristäm, ja'a hajxy nWiindsøn'hájtämbä.

⁵ Näje'e mijtsä jäya'ayhajxy xjie'ehaty nebiä waj nebiä cuaayän. Mgudiúunäbä mwiindsønä miädia'agy hajxy hamuumdu'joot, ja'a hajxy hädaa yaabä naaxwiimbä. Mwiingudsähgø'øwäp hajxy jaduhñ nebiä Jesucristo hajxy nwiingudsähgøøyyäm. ⁶⁻⁷ Hoyyä jäya'ayhajxy tiuñ coo ja'a wyiindsøn hajxy hänajty wyiindäna'ayii neby hajxy jaduhñ quiumayóøjat ja'a wyiindsønäm. Pero näje'e jäya'ayhajxy hoy quia'a tuñ coo ja'a wyiindsøn'hajxy hänajty quia'a jimä. Mijts, cab hajxy jaduhñ mbahíxät. Hamuumdu'jootä mwiindsøn hajxy mmädúnät. Jaduhñ hajxy hoy myajcähxø'øgät coo ja'a Jesucristo hajxy hoy mjaançh mäduñ. Jaaya'ay hajxy nmaas Wiindsøn'hájtäm. Jaduhñä Dios chojpä. Ja'a Jesucristocøxpä hajxy jaduhñ mdúnät. Ca'a jäya'aguiøxpähajtiä hajxy mdúnät. ⁸ Mjahmiédsäp hajxy jaduhñ, coo ja'a nwiindsøn hajxy hoy nmädúunämät, hoy hajxy xjia je'ehájtäm nebiä waj nebiä cuaayän, mänitä Jesucristo ja'a hoyhajtä weenhajt hajxy xmióoyyämät.

⁹ Jaduhñ mijtspä, cumoonsädøjc, mnäxúudsäbä mmoonsä hajxy jaduhñ. Cab hajxy mhadsähgø'øwät. Haa ca'a, jaduhñ mijtsä Dios hajxy xyhanéhäm bä nebiä mmoonsä hajxy xyhanéhäm bä ja'a Diósäm, ja'a jim tsajpootypä. Haa ca'a, cabä Dios hajxy wiing xyhíxäm. Haa ca'a, tu'ugjäya'ayhájtäm hajxy nägøxiä.

¹⁰⁻¹¹ Hoorä, mänuu'xta'agä Dios hajxy coo hajxy ween xpiuhbety ja'a miäjaahaam; jaduhñä miädia'agy hajxy maas hoy mjaac mäböjcät. Hix, jaançh tehñ miäwiinhøhmbä mõjcu'ugong. Pero jiaançh tehñ miøødä Dios mäjaa. Y coo hajxy jaduhñ xpiuhbédät, cabä mõjcu'ugong hajxy jaduhñ myajmäjädá'agät. ¹² Hix, ja'a mõjcu'ugong hajxy yaa

xmiädsibóoyyäm mөөдä mioonsä hajxy, ca'a jüäya'ayhajxiä ja'a hädaa yaabä naaxwiimbä. Haxөөгä mөjcu'uhajxy jüäya'ayhaty. Pojhaam hajxy wiädity. Cabä ni'x copc hajxy tiehm miөөдä neby höjtshájtäm. Mөcä mäjaa hajxy jiaanč tehм miөөдä. Ja'a hädaa yaabä naaxwiimbä haxөөгjäya'ayhajxy hanéhмäbä mөjcu'ugóngäm. Hoy chajtcөxpä ja'a mөjcu'uhajxy wiädity. ¹³ Paadiä Dios hajxy mmänuu'xtá'agät coo hajxy ween xpuihbety ja'a miäjaahaam. Jaduhнä mөjcu'ugong hajxy hoy mjөjtänä'awät. Jaduhн hajxy mga'a yajmäjädá'agät. ¹⁴ Jөjtänä'awxä ja'a mөjcu'ugong hajxy. Naxy hajxy hoy miänaaxөөjä mdehm tiөmiädiá'agät. Jaduhн hajxy hoy mmee'xtügät. Jaduhн mäwínäts miäbaady nebiä soldadohajxy mөc ñiwihnta'ačhiijän coo hajxy hánajty chiptuna'añ. Naxy hajxy hoy yajxon mdehm wiäditát. Jaduhнä Dios hajxy xñäwá'anät. Jaduhн mäwínäts miäbaady nebiä soldado latapujxt hajxy yajniguiaačhjubө'oyiiän. Jaduhн hajxy hoy miäjäda'aga'añ. ¹⁵ Niyhahixө'өwөө hajxy nebiä Diosmädia'agy hajxy jaduhн hoy mmäwäditát. Coo jäya'ayä Diosmädia'agy hajxy miäböğät, jaduhн hajxy jootcuyc yhidät. Jaduhн mäwínäts miäbaady nebiä soldadohajxy ñiyhahixө'oyiiän coo ja'a quiө'өг hajxy piägө'y. ¹⁶ Naxiä Dios ja'a miädia'agy hajxy mdehm miäböjcät coo ja'a Jesucristo hajxy төө xyajnähwáatsäm. Jaduhнä mөjcu'ugong hajxy mga'a yajmäjädá'agät. Jaduhн mäwínäts miäbaady nebiä soldado escudo hajxy yajniyhawähajtugyiiän neby hajxy jaduhн quia'a төpxөjät ja'a төpxquepty töoyyáp quecpä. ¹⁷ Naxiä Diosmädia'agy hajxy mdehm miäböğät coo ja'a Jesucristo hajxy төө xñähho'túutäm. Jaduhн mäwínäts miäbaady nebiä soldado pujxcuhjup hajxy miөөдän. Naxiä Diosmädia'agy hajxy mdehm yhabөгät nebiä Dioshespíritu hajxy xyajnähixөoyyäm. Jaduhн mäwínäts miäbaady nebiä soldadohajxy espadacap chiptuñän. ¹⁸ Coo ja'a Dios hajxy mba'yá'axät, mmäyujwá'anäp hajxy tijaty hajxy hánajty myajmaajiajpy. Mmäyajtөwäbä Dios hajxy ja'a yhEspírituhaam tijaty hajxy mmäyujwá'anäp. Mmänuu'xtá'agäbä Dios hajxy ja'a jäya'aguiөxpä, ja'a Diosmädia'agy hajxy panөcpä. Cab hajxy mnänuuxө'өwät coo ja'a Dios hajxy hánajty mba'yá'axa'añ. ¹⁹⁻²⁰ Mөөд hөөčhcөxpөčhä Dios hajxy xpia'yáaxäbät coočhä Dios xñajtscapxөoyyät waambátyhөch ngapx nmädiá'agät coočhä miädia'agy hánajty nyajwa'xä, ja'a hijty yaghijpiä cuyu'učh. Ja'a Diöshөch jaduhн xwyiinguejx coočhä miädia'agy jaduhн nyajwá'xät. Páadyhөch chaа ndsumyčhänä'ay ja'a Diosmädia'agyquiөxpä. Jaduhнhөčhä Dios hajxy xpia'yáaxäbät coočh nga'a tsähgө'өwät coočhä miädia'agy

hänajty nyajwa'xä, nébiøch jaduñ hoy ngudiúnät.

²¹⁻²² Nguexáambiøchá hermano Tíquico jim maa mijtsän. Coó jim miédsät, jim hajxy jaduñ xyhawáanät nebiaty højts chaa ngudiuñ nguñaxy, coó højts hoy ween nhity, neby hajxy jaduñ mga'a jootmayhájnät ja'a højtscøxpä. Hóyhøchá hermano Tíquico nmøødnijootpaadyii. Hóyhøch jaduñ xmiøødtuñ ja'a Jesucristocøxpä.

²³ Ween mijtsä Diosteedy hajxy xmio'oy ja'a hoyhajt weenhajt møødá Jesucristo, ja'a hajxy nWiindsøñhajtämbä. Weenä Dios hajxy xpiuhbety nebiä miädia'agy hajxy maas hoy mjaac mäbøjcät, neby hajxy jaduñ maas hoy mniçhoc mnimiee'xøøjät. ²⁴ Weenä Dios ja'a mayhajt tiuñ ja'a højtscøxphajtäm nägøxiä coó ja'a Jesucristo hajxy nwiingudsähgøøyyäm hamuumdu'joot, ja'a hajxy nWiindsøñhajtämbä. Tøyhajt jaduñ. Amén.

Filipenses

¹ Jesucristo højts xmioonsähajp, høøch Pablo mөөдä Timoteo. Højts mijts hädaa nocy nyajnäjaayөөby mäduhñtiä mijts ja'a Diosmädia'agy hajxy jim mbanөcxy maa ja'a cajpt xiөhatiän Filipos, nägөxiä mөөдä mwiindsөnhajpä jiiьby tsajtөгootypä, mөөд hajxy jiiьby puhbejpä. ² Weenä Dios hajxy xmio'oy hoyhajt weenhajt, ja'a nDeedyhajtäm hajxy jim tsajpootypä mөөдä Jesucristo hajxy nWiindsөnhajtämbä.

³ Naaghóoc-hөch mijts njahmiejtsta'agy, nnämäabiөch ja'a Dios "Dioscujú'uyäp" maa ja'a mijtscөxpän. ⁴ Naaghóoc-hөch ja'a Dios nba'ya'axy, nmäyujwáambiөch hoyhajt weenhajt ja'a mijtscөxpä. Coochä Dios hänäjty nba'ya'axy ja'a mijtscөxpä, jootcújc-hөch hänäjty nnijiäwө'oyii, ⁵ je'eguiөxpä coo ja'a Diosmädia'agy hajxy näguipxy tөө nyajwá'xäm, mänaa hajxy tөө mmädoodsoönän høxtä je'enä jäda'anäbaadyñä. ⁶ Ja'a Dios ja'a hodiunг yajtsohndaac ja'a mijtscөxpä. Nmөөdhөchä tөyhajt jaduhñ coo ja'a Dios ja'a tiunг hoy yajtu'uyo'oya'añ høxtä coonä Jesucristo hänäjty quiädaactägatsa'añ. ⁷ Päädyhөchä tөyhajt nmөөдä cooch mijts njaanч tehм chocy njaanч tehм pia'häyoy, coo ja'a Dios hajxy xpuihbéjtäm näguipxy, homiáajөch nhity, hoy piujxtөгootiä, hoy yhagujcä, cooch hänäjty nmädia'agy coo ja'a Diosmädia'agy tiөyyä. ⁸ Ñajuөөbiä Dios cooch mijts njaanч tehм chocy njaanч tehм pia'häyoy nägөxiä, nebiä Jesucristo hajxy xchójcäm. ⁹ Nmänuu'xtáacypiөchä Dios coo hajxy hamuumdu'joot mjaac niчoc mjaac nibia'häyowөjät, coo hajxy hoy mguhwijyhádät, ¹⁰ neby hajxy jaduhñ mnajuө'өwät mwiimbíwät ja'a hojiatypä hajxy. Jaduhñ hajxy mhídät hawa'adstuum nebiä Dios hajxy xyajmädsójcäm, høxtä coonä Jesucristo hänäjty quiädaactägatsa'añ. ¹¹ Xpiuhbédap ja'a Jesucristo hajxy neby hajxy jaduhñ hoy mwädítät. Jaduhñdsä Dios hoy quiähxө'өгät coo miөjjä coo jiaanчhä.

¹² Hermanodөjc, huuc wiinjuө'өw hajxy jaduhñ; cooch yaa ndsumyчhäna'ay, maas hóyhөchä Diosmädia'agy jaduhñ yaa nyajwa'xy. ¹³ Nägөxiä cu'ughajxy tөө miädoyhaty coochä Jesucristo miädia'agy ngudsumyчhäna'awөөyyä, nägөxiä, mөөдä soldadohajxy jim hadänaabiä maa ja'a gobernador tiөjcän. ¹⁴ Ja'a Jesucristo miädiä'agyhөch ngudsumyчhäna'awөөby. Cábөch ndajy nmay. Cooch nga'a tajy nga'a may, paadiä hermanodөjc-hajxy nämay quia'a nä'ägädä taj quia'a nä'ägädä maabiä coo ja'a Diosmädia'agy hajxy yajwa'xy, hoy hajxy cu

jia tsúumäbä. Cab hajxy ñä'ägädä tsähgø'øy ni weeñtiä. Hix, høøch hajxy jaduhñ xpiahijxp.

15-17 Paadiä Diosmädia'agy hajxy yajwa'xy cooçh hajxy xchocy xpia'häyoy. Hojioot hajxy jiaançh tehñ miøød. Ñajuøøby hajxy jaduhñ cooçhä Diosmädia'agy ngudsumyçhänä'awø'øy. Pero jii hajxy näje'ebä, paadiä Diosmädia'agy hajxy yajwa'xy, cooçh hajxy xmiädsiphaty. Tøyhajt jaduhñ. Je'eçh hajxy xyajmädsojp cooçh yaa ndsaaçhpøgät pujxtøgooty. Cabä hojioot hajxy ñä'ägädä møødä ja'a høøçhcøxpä. ¹⁸ Pero cábøch jaduhñ nmøjpäda'agy, hóyhøch hajxy jaduhñ xjia mädsiphaty.

Xoonäacpøch jaduhñ coo ja'a Jesucristo hajxy miädia'agy, hoy hojioot hajxy quia'a ja møødä ja'a høøçhcøxpä. ¹⁹ Y jaac xoonä'agáambøch jaduhñ. Nnajuøøbiøch cooçh hodium nmähmø'owa'añ. Hix, mijts ja'a Dios hoyhajt weenhajt mmäyujwaamby ja'a høøçhcøxpä. Y xpiuhbéjþøçhä Dioshespíritu ja'a Jesucristocøxpä. ²⁰ Cáboçhä njoot ñä'ägädä tsoy cooçh ndsähgø'owät mänáajøçhä Jesucristo hánajty nmädia'aguiän. Cáboçh mänaa ndsähgø'øy ndsähdiuñ. Chójpiøch njoot jaduhñ cooçhä Jesucristo nyajcähxø'ogät coo miøjjä coo jiaançhä, hóyhøch njadehmñ quiuho'ogø'owät. ²¹ Madúhñtiøch yaa njaac jugyhaty, nyajcähxø'ogäbøçhä Jesucristo coo miøjjä coo jiaançhä. Y cooçh nhó'nät, maas hoy hánajty quiähxø'ogaanñä coo miøjjä coo jiaançhä. Mänitøch jim nnøcxaanñä maa je'e wyiinduumän. ²²⁻²³ Mejtstú'ujøçhä njoot nyajmøødmädia'agy. Cooçh nhó'ogät, mänitøch cu nnøcxnä maa ja'a Jesucristän. Maas jootcújc-høch jim nnijiäwøøyyänät. Pero cooçh yaa njaac jugyhádät, maas hóyhøçhä Jesucristo jaduhñ njaac mädúnät. Cáboçh ndehmñ yhoñajuø'øy pø maas hoy cooçh nhó'nät, o pø caj. ²⁴ Høøch jaduhñ mänaamb cooçh hit nga'a tsoj hó'ogät; jaduhñhøch mijts ja'a Diosmädia'agy tehngajnä njaac yajnähixø'owät. ²⁵ Nmøødhøçhä tøyhajt jaduhñ cooçh mijts njaac møødhida'añ. Njaac yajnähixø'owáambiøch mijts tehngajnä, neby hajxy jaduhñ maas hoy mmäbøgät, neby hajxy jaduhñ mjaac xoonäacpøgät. ²⁶ Cooçhä Jesucristo jim xyajnøcxtägätsät maa mijtsän, mänit hajxy mmäna'ana'añ coo tiøyyä coo Jesucristo miøjjä jiaançhä.

²⁷ Naxiä Jesucristo miädia'agy hajxy mdehmñ yajtuünät. Jaduhñä Diosmädia'agy hajxy näguipxy myajwá'xät tehngajnä, hóyhøch jim nga'a ja nøcxät maa mijtsän. ²⁸ Cabä mmädsip hajxy mnä'ägädä tsähgø'owät. Jaduhñ hajxy ñajuø'owa'añ coo hajxy haxøøgtuum yajca'awa'añijäm ja'a Diósäm, møød coo mijts ja'a Dios xpiaäda'aga'añ hodium. ²⁹⁻³⁰ Tiuumbiä Dios ja'a mayhajt coo hajxy xyajnähdiy coo ja'a miädia'agy

hajxy mmäbójcät ja'a Jesucristocøxpä, nébiøch cham ndsaachpøquiän. Tøøch hajxy hamdsoo xyhixy xmiädoy cooçh yaa ndsaachpøcy ja'a Jesucristocøxpä.

2

1 Coo mijts ja'a Jesucristo xchocy, paady hajxy xjiotcapxmøcpøcy. Coo mijts ja'a Dioshespíritu tu'ugmädia'agy mmøødhity, paady hajxy hamiñ haxøpy mniçhocy mnibia'häyoyii. 2 Jaduhñhøch njoot jiaançh tehñ chocy coo hajxy tu'ugmädia'agy mhídät. Coo hajxy mniçhoc mnibia'häyowøjät, maas hóyhøch nnijiawø'øwøjät. 3 Ca'a mhamdsoo wiinmahñdy hajxy mwi'i yajtuñ. Ca'a hajxy mniguiumayii. Jaduhñ hajxy mmáná'anät coo ja'a mmägu'ughajpä miaas jaty quejee miich. 4 Hamiñ haxøpy hajxy mnigwieendähadóçjät.

5 Mbahíxäp ja'a Jesucristo hajxy neby je'e jecy wiädijtiän. 6 Hoyyá Jesucristo jia Dioshuungä, caj jiootma'ty coo ñämaayyá coo yaa jiäya'ayhádät hädaa yaabä naaxwiin. 7 Coo yaa jiäya'ayhajty, yhøxhiix yhamdsoo cuhdujt jaduññän. Jaduhñ ñibiädáacänä nebiä moonsän. Cab hánajty hamdsooyyá miøjhada'añ. 8 Mänitá Dios miädia'agy quiudiuunä coo yhó'ogät. Höçhähdiiuunä jim cruzcøp miøjpahbejtä. 9 Coo ja'a Jesucristo quiudiuunñ ney ñämaayyän, paadiä yajmøjhajtä ja'a Diósäm. Ni pøñ jaduññ quia'a mäbaady nebiä Jesucristän. 10 Weenä Jesucristo hajxy nägøxiä wyiingudsähgø'øy, jim tsajpootyp, møød hädaa yaabä naaxwiin, homiaajä. 11 Weenä Jesucristo hajxy nägøxiä quiapxpaady coo hajxy wyiindsønhaty. Jaduhñä Dios jim quiähxø'ogät møj jaançh, ja'a nDeedyháltäm.

12 Mägu'ughajpádøjc, mänáajøch jim nhitiän maa mijtshaxjiän, xmiäbójcäbøchä nmädia'agy hajxy hánajty. Hoorä, cooçh yaa jäguem nhijnä, miaas tsójpjøch njoot cooçh nmädia'agy hajxy tehngajnä xmiäbójcät. Naçiä Diosmädia'agy hajxy mdehm miäbøgät, neby hajxy jaduññ hodium mmähmø'øwät. Naçiä Dios hajxy mdehm wyiingudsähgø'øwät. Cab hajxy nä'ä nägoodä mnä'ä niguiumayøjät. 13 Jaduhñä Dios jioot chocy coo hajxy hoy mwädítät. Xpiuhbédäp ja'a Dios hajxy jaduññ.

14 Hoy hajxy mwädítät. Cab hajxy tii mwi'i chippädá'agät. Cab hajxy tijaty myajniguiuhøjø'øwøjät. 15-16 Jaduhñ hajxy hoy mwädítät nebiä Dioshuungän maa ja'a ca'awiindøyhäna'c-hagujcän. Coo ja'a Diosmädia'agy hajxy myajnähixø'øwät, jaduññ hajxy mwädítät nebiä jøøn yhajajiän hagogdstuum; coo jäya'ayhajxy jaduññ miäbøgät, mänit hajxy hodium piäda'agøjät. Coo hajxy mgudiünät neby hajxy chaa nnäma'ayän, mänitøch nxoondá'agät,

mänaa ja'a Jesucristo hänajty jadähooc quiädaactägatsa'añän. Cähxø'øgaamb jaduhñ cooçh hänajty hoy tøø nduñ maa mijscøxpän. ¹⁷ Coo Diosmädia'agy hajxy hamuumdu'joot mmäbøcy, páadyhøch nxoonda'agy, hóyhøch cu nja ho'og. Chójpjøch njoot coo hajxy nmøødxoondá'agät. ¹⁸ Tsøgxä hajxy jaduhñ xoondáacäm.

¹⁹ Coo ja'a Jesucristo ja'a nWiindsønhájttäm jaduhñ miäná'anät, mobädájpøch mijts ja'a Timoteo nyajnäguexa'añ. Cooçhä Timoteo miñ jadähooc xyhawaanä coo mijts hoy mhity, hóyhøch hänajty nnijiäwø'øwa'añii. ²⁰ Páadyhøçhä Timoteo jim nguexa'añ cooçh je'e nidiuhm xmiøødhity tu'ugmädia'agy maa mijscøxpän. Xpiuhbedaamb mijts jaduhñ hamuumdu'joot. ²¹ Ja'a häna'c-hajxy jaac yaabä, yhamdsoo tuung hajxy tiuumby. Cabä Jesucristo tiuung hajxy hamuumdu'joot tiunaanä. ²² Mnajuøøby hajxy jaduhñ cooçhä Timoteo hoy xmiøødtuñ maa ja'a Diosmädia'agy myiñän, nébiøch nhamdsoo huungän. ²³ Mänítøçhä Timoteo nguexät cooçh hänajty tøø nnajuø'øy pø pädsømäambøch. ²⁴ Coo ja'a Dios jaduhñ miäná'anät, mobädájpøch jim nnøcxa'añ maa mijtsän.

²⁵ Tøøch mijts ja'a hermano Epafrodito hijty xyajnäguexy cooçh jaduhñ xpiuhbédät. Hóyhøch jaduhñ xjiaançh møødtuñ cooçhä Diosmädia'agy nyajwa'xy. Hahixøøby cooçh mijts nyajnäguejxtägätsät, ²⁶ je'eguiøxpä coo mijts xjia wi'i quiuhijxtägatsa'añ. Jaançh tehñ tiajp jaançh tehñ miáabiäc je'eduhñ coo mijts tøø mmädoyhaty coo hijty piøgyii. ²⁷ Tøyhajt hijty piøgyii. Ja weenjaty jaduhñ quia'a ho'cy. Miøødhajt ja'a Dios hojioot ja'a Epafroditocøxpä møød høøçhcøxpä. Coo häxøpy tøø yho'ogy, maas hanáxiøch häxøpy njootmayhaty. ²⁸ Páadyhøch mijts ja'a Epafrodito nyajnäguejxtägatsa'añ, neby hajxy jaduhñ mxoondá'agät coo mijts jadähooc xñämejtstägatsa'añ. Coo hajxy jaduhñ mxoondá'agät, mänítøch jaduhñ hoy nnijiäwøøyyäbät. ²⁹ Coo jim miédsät maa mijtsän, xi'ig xon hajxy myajpóo'xät nebiä hermanän. Homianaajä hajxy mwiingudsähgø'øwät pønjatia Diosmädia'agy pawädijp nebiä Epafrodito piawäditiän. ³⁰ Paady je'e ja weenjaty quia'a ho'cy cooçh jaduhñ xmiøødtuñ maa ja'a Diosmädia'agy myiñän. Pero cabä miøjpäda'agy coo ja weenjaty tøø quia'a ho'ogy. Cooçh yaa xpiuhbety, mijts yaa xñähduunduutp. Hix, cábøch mijts hoy yaa xpiuhbeda'añ; jäguem mijts jaduhñ xpiaatä.

3

¹ Hermanodøjc, tsøg hajxy xoondáacäm ja'a Dioscøxpä. Chaa hajxy jadähooc nhawaandägäjtänäm neby hajxy tøø

nhuuc nämaabiän. Coö hädaa mädia'agy hajxy jaduhñ myajtúnät, cab hajxy myajwiinhóönät. Ni mänáajöch jaduhñ nga'a nänuuxø'øy, hoñaaghoocä hajxy jaduhñ nhawáanamät. ²Mnigwieendähadóøjáp hajxy maa häna'c-hajxy jaançh tehñ quia'awiindøybän, ja'a hajxy jaduhñ mänaambä coö hajxy tsipcøxp nyajcircuncidarhajtämät. ³Tøyhajtä Dios hajxy xji-aançh circuncidarhajtäm coö hajxy nwiingudsähgøøyyäm. YhEspirituhaam hajxy nwiingudsähgøøyyäm. Jootcujc hajxy jaduhñ nnijiäwøøyyäm ja'a Jesucristocøxpä. Cab hajxy nmänáanäm coö ja'a jecyquihdujt hajxy xyajnáhwáatsäm. ⁴Høøch, jadúhñhøch hijty nmänaambä cooc tyjy ja'a jecyquihdujt hajxy xyajnáhwáatsäm. Pedyijøch hijty ngudiuñ nej yhane'emiän. Cab jaduhñ pøñ ñä'ägä cudiuñ nébiøch hijty ngudiuñän. ⁵Judíoshøch høøch. Judíospøch hijty ndajhajpy ndeedyhajpy. Benjamínhøch hijty nhaphajpy ndeedyhajpy. Mänáajöch nmiñ nga'ayän, cuductujxøøjøch hoy nyajcircuncidarhaty, nebiä judíoshajxy quihdujthatiän. Ja'a fariseos miädiá'agyhøch hijty nbanøcxäp. ⁶Nägø'ø nädécypiøch hijty ngudiuñ, høxtä ja'a hermanobáadyhøch hijty nyajtsaaçhpøcy. Jaançh tehñ piedyijøchä ley hijty ngudiuñ; cábøch hijty pøñ waamb xñäma'ay. ⁷Jaançh tehñ ñiguiumáyäbøch hijty coöch hijty jaduhñ hoy ngudiuñ. Pero cábøch nniguiumayáanänä, je'eguiøxpä coöchä Jesucristo miädiá'agy tøø nbadu'ubójcänä. ⁸Cójxhøch nnajtshixøøñä mädyijátyhøch hijty nyajtuumbý. Páadyhøch tøø nnajtshixøøñä, nébiøchä Jesucristo miädiá'agy jaduhñ hoy nbanøcxät. Maas tsoobáatnäp hädaa coöchä Jesucristo tu'ugmädiá'agy nmøødhijnä ja'a nWiindsønñhajiä. ⁹Coochä Jesucristo miädiá'agy nmäbøjçä, páadyhøchä Dios tøø xyajnáhwa'açh. Cábøch nmänaannä cóogøch tyjy ja'a jecyquihdujt xyajnáhwá'adsät. ¹⁰Chójpiøch njoot coöchä Jesucristo tu'ugmädiá'agy nmøødhijnät. Coö ja'a Jesucristo jadähooc jiuypijøjcy, paadiä mäjaa jaduhñ miooyyä coöch jaduhñ xpiuhbédät. Chogáambiøch njoot coöch ndsaachpøgät ja'a Jesucristocøxpä. Høxtä ho'ogáambøch jaduhñ neby je'e yho'quiän. ¹¹Páadyhøch njoot jaduhñ chocy coö ja'a Dios jaduhñ ween miäna'añ coöch xyagjuypijøjtägätsät.

¹²⁻¹⁴ Hermanodøjc, cábøch jaduhñ nmäna'añ coöch tøø nyajpedyii. Cábøch njahmiejtsnä nébiøch hijty nwädity. Coochä Jesucristo xmioonsähaty, páadyhøch miädiá'agy nyajcopcøøyyänä, nébiøch jaduhñ ca'xy ngudiúunänät. Nänägädä tsójpiøch njoot nägø'ø nädécypiä coöch ca'xy ngudiúnät. Jadúhñhøchä Dios jim xmiøjyá'axät tsajpootyp, je'eguiøxpä coöchä Jesucristo tøø xyajnáhwa'açh.

¹⁵Tsøg hajxy tu'ugcopc hjtäm nébiøch jaduhñ naamnä ngu-jaayän, pønjatý ca'xy cudiuumb. Pønjatý xquia'a møødhjttäm

tu'ugcopc, weenä tøyhajt hajxy mio'oyíjäm ja'a Diósäm.
 16 Tsög hajxy tehngajnä yajtu'uyóhyäm nebiä Dios hajxy xyaj-
 nähixóöyyäm.

17 Hermanodøjc, xpiahíxábøch hajxy jaduñ nébiøch hoy
 nwäditiän. Xpiahíjxpøch hajxy jaduñ nämay. Mbahíxäp
 hajxy je'eduhmbä. 18 Tøøch mijts mayhooç nnäma'ay
 coo ja'a höhndaacpähajxy may wiädity. Cábäc tyijy jaduñ
 tiöyyä coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñäho'túutäm cruzcøxp.
 Chájäts jadähooc nnämäaguiumbä. Jaanç tehñ hoñäjøöñä
 jaduñ. 19 Haxøøgtuum hajxy yhida'añ cøjxta'axiøø. Hix,
 cabä Dios hajxy wyiingudsähgø'øy. Yhamdsoo cuhdujt
 hajxy yajtuumbý. Tijaty maas hoçhähdiiuunnä, je'e hajxy
 ñä'ägä cumaaby. Je'e hajxy jaduñ wyl'i chojpy coo hoyhajt
 weenhajt hajxy cu piaaty hädaa yaabä naaxwiin. 20 Pero
 højtshajtäm, jim højts njoot hamuumdu'joot nbädäacäm
 tsajpootyp. Ja'a Jesucristo, ja'a hajxy nWiindsøn'hajtämbä,
 je'e hajxy xyajnähwäatsäm. Je'e hajxy nahíxäm coo jim
 choona'añ tsajpootyp, coo yaa miänaca'añ hädaa yaabä
 naaxwiin. 21 Mänitä nnaaxni'xhajxy xyhädiuundägatsáañänä.
 Jaduñ hajxy yajxøn ngähxø'ögáañäm nebiä Jesucristo
 yhamdsoo ni'x yhamdsoo copcän. Miøødä Jesucristo cuhdujt
 jim cøxp møød hädaa yaabä naaxwiin homiaajä. Paadiä
 nnaaxni'xhajxy xyhädiuundägatsáañäm coo cuhdujt jaduñ
 miøødä.

4

1 Hermanodøjc, njaanç tehñ chojpy njaanç tehñ
 pia'häyóobiøch mijts jaduñ. Páadyhøch nja wi'i ñøcxa'añ maa
 mijtsän. Jaanç tehñ xioondáacpøch jaduñ ja'a mijtsøxpä,
 je'eguiøxpä coo mijts ja'a Diosmädia'agy jaanç tehñ yhoy
 mgudiuñ, coo hajxy jim mnøcxa'añ tsajpootyp. Tehngajnä ja'a
 Dios hajxy mmøødhídät tu'ugmädia'agy.

2 Evodia møødä Síntique, mijts nmänuu'xtaacypy coo ha-
 jxy mhídät tu'ugmädia'agy. Jaduñä Diosmädia'agy ha-
 jxy hoy myajtuunmügät. 3 Chaads miich mägu'ughajpä,
 hóyhøch miich xjiaanç tehñ jiamioødhaty, tunä mayhajt,
 mmägápxäp mhané'emäp ja'a Evodia møødä Síntique coo ha-
 jxy tu'ugmädia'agy yhíjnät. Näguípxyhøchä Diosmädia'agy
 hajxy hoy nmøødyajwa'xy, møødä Clemente møødä herman-
 odøjc-hajxy may. Jim hajxy nøcxy yhidaannä tsajpootyp
 cøjxta'axiøø.

4 Tehngajnä hajxy homiänajaä mxoondá'agät ja'a Diosøxpä.
 5 Hoy hajxy mjaanç tehñ jiäya'ayhadät cu'ughagujc.
 Mäwiingoomb jaduñ coo ja'a Jesucristo quiädaactägatsa'añ.
 6 Cab hajxy tii mdaj mmáyät. Dios hajxy mmäyujwá'anäp

coo hajxy xpiuhbédät. Mnämä'awäp ja'a Dios hajxy jaduhn "Dioscujú'uyäp." ⁷ Mänitá Dios hajxy xmió'owät hoyhajt weenhajt. Jaduhn hajxy tii mga'a taj mga'a máañät. Jagoo hajxy jaduhn mjaac taj mjaac máyät ja'a Jesucristocøxpä. Ni pøn jaduhn xquia'a puhbédät nebiä Dios hajxy xpiuhbetiän.

⁸ Hermanodøjc, chaachä nocyhädiün nyajmayaannä. Je'e hajxy myajcopcø'owäp mädyiijaty jaduhn tøyhajt, mädyiijaty jaduhn howyiingudsähgøøñä, mädyiijaty jaduhn hoy, mädyiijaty jaduhn yajxón, mädyiijaty jaduhn hoguiumaañä.

⁹ Tehngajnä hajxy hoy mgudiúnät neby hajxy tøø nyajnáhixø'øyän. Jadúhnhøch hajxy xpiahíxät nébiøch hoy ngudiuñän. Jaduhnä Dios hajxy xmiøødhídät tu'ugmädia'agy. Jaduhn hoyhajt weenhajt hajxy xmió'owät.

¹⁰ Xoondáacpøch je'leguiøxpä cooçh mijts jadähooc xpiuhbéjcumbä xädø'øñhaam. Páadyhøçhä Dios jaduhn nnäma'ay "Dioscujú'uyäp." Jia tsojc ja'a mjoothajxy cooçh hajxy cu xpiuhbejty, pero cab hajxy xñä'ä nábaadøøyyä. ¹¹ Cábøch hánajty ndsippäda'agy, hóyhøch hánajty tii nja yajmaajiaty. Tøøch nhabøjnä nébiøch jootcujc nhíjnät, hóyhøch hánajty ti-jaty nja yajmaajiaty. ¹² Cábøch nmøjppädaacnä mädyiijátyhøch nyajmaajiajpy. Cábøch nøcxy nniguiumayii cooçhä Dios xpiuhbety. ¹³ Hotyíijøch njada'añ. Ja'a Jesucrístøch homiánaajä xpiuhbejp. ¹⁴ Hoyøøyy cooçh mijts xpiuhbejty xädø'øñhaam.

¹⁵ Pero jadúhnhøch mijts naxy xñä'ägädä puhbetyhaty. Cooçh hánajty jim ndsoona'añ Macedonianaaxooty, mänitøçhä xädø'øñ hajxy hoy xmiø'oy. Páadyhøch hajxy hoy xmiø'oy cooçhä Diosmädia'agy jim hoy njaançh tehñ yajwa'xy jim maa mijtsän jim Filiposcajptooty. Cábøch wiinghána'c-hajxy hánajty tii xñä'ägädä mo'owa'añ. ¹⁶ Mánáajøch hánajty jim nhityñä maa ja'a cajpt xiøhatiän Tesalónica, coo hajxy mmädoyhajty cooçh hánajty nyajmaajiaty, metsc-hooc tægøøghøoc-høch xädø'øñ hajxy jim xyajnäguejxy. ¹⁷ Cab hajxy mmáná'anät cóogøch tyijy xädø'øñ nwi'i quiuhbøcjuø'øy. Cooçh mijts xpiuhbety, paadiä Dios hajxy xmiø'owa'añ hoyhajt weenhajt. Høøch, páadyhøch nxoonä'agy. ¹⁸ Cábøch tii nyajmaajiajnä. Nä'ä tægø'øbøch mijts xyajnäguejxy, ja'a Epafrodito miáméjtsäbä. Xjiaançh tehñ quiumaabiä Dios hajxy jaduhn cooçh hajxy xjiaançh tehñ piuhbety. ¹⁹ Coo hajxy hánajty tii myajmaajiaty, xmió'owäp ja'a Dios hajxy ja'a Jesucristocøxpä. Jim cøxiä miøødä tsajpootyp. ²⁰ Tsøgä Dios hajxy nämáayyäm cøjxta'axiøø coo miøjjä coo jiaançhä; je'e hajxy nDeedyhajtäm. Amén.

²¹ Ja'a hermanodøjc-hajxy yaabä, højts mijts nyajpoo'xyp pønjatiä Diosmädia'agy jim mæbøjp Filipos. ²² Pønjatiä

Diosmädia'agy yaa mäbøjp, je'eds mijts xyajpoo'xp, møød hajxy yaa tuumbä maa ja'a gobiernä tiøjcän.

²³ Weenä Jesucristo hajxy xmio'oy hoyhajt weenhajt. Je'e hajxy nWiindsøñhajtäm. Amén.

Colosenses

1-2 Høøch jaduñ xøhajp Pablo. Jesucristøch xquiuguexyhajp. Ja'a Dios jaduñ mänaañ coøch jaduñ xquiuguexyhädät. Højts hädaa nocy nhädiuumby mөөдä mägu'ughajpä Timoteo. Mijts jaduñ nnocyñäjaayøøby, pønhatiä Diosmädia'agy jim mäßøjp maa ja'a cajpt xiøhatiän Colosas. Tu'ugmädia'agy mijtsä Jesucristo mmөөdhity. Weenä Dios ja'a hoyhajtä weenhajt hajxy xmio'oy. Hix, jaaya'ay hajxy jaduñ nDeedyhätäm.

³ Naaghooc højtsä Dios jaduñ mba'ya'axy ja'a mijtsøxpä, nnämaaby højtsä Dios "Dioscujú'uyäp." Haa ja'a Jesucristo, ja'a hajxy nWiindsøñhätämbä, ja'a Dioshuung je'e. ⁴ Tøø højts jaduñ nmädoyhaty coo mijtsä Jesucristo miädia'agy mmäßøjcä, mөөд coo mijtsä mäßøjpädøjc nägøxiä mdsocy, ja'a Diosmädia'agy hajxy mäßøjpä. ⁵ Tøø ja'a mjoot hajxy jim mbäda'agy tsajpootyp coo hajxy jim nøcxy mhida'añ cøjxta'axiøø. Mänitä mjoot hajxy jim mdehm piädaacy mänaa ja'a Diosmädia'agy hajxy mmädoodsoönän, ja'a jaançh tehñ tiøyhajtpä. ⁶ Wiinduhmyhagajptä Diosmädia'agy wia'xnä. Jaduñnä jäya'ayhajxy wiinduhmyhagajpt miäßøjnäbä. Jaduñ mijts tøø mmäßøjpä coo ja'a Dios hajxy tøyhajt xchójcäm. ⁷ Højts nmägu'ughajpä Epafras, jaaya'ayä Diosmädia'agy hoy yajwa'xtsoön maa mijtsän. Jaanä Jesucristo quiuguexy je'ebä. Hoy højts jaduñ xmiøødtuñ. ⁸ Je'e højts hoy xyhawaanä cooc mijtsä mäßøjpädøjc mjaançh tehñ chocy mjaançh tehñ pia'häyoy ja'a Dioshøspiritucøxpä.

⁹ Jajty højts jaduñ nmädoyhajty cooc hajxy hoy mjaançh tehñ miäßøcy, jabom-jabom højtsä Dios nba'ya'axy ja'a mijtsøxpä, ween hajxy jaduñ mnajuø'oy ti ja'a Dios hajxy xyajmädsojp, mөөд weenä Dios ja'a miädia'agy hajxy cøxiä xyajwiinjuø'oy. ¹⁰ Jaduñ højtsä Dios nba'yaaxpä coo hajxy hoy mwädität. Jaduñnä Jesucristo hajxy xquiumáyät. Jaduñnä hoybä hajxy madiu'u mgudiünät. Maas hoyyä Dios hajxy jaduñ mmөөdhidät tu'ugmädia'agy, mөөд jaduñ hajxy xquiumáabiät. ¹¹ Jaduñ højtsä Dios nba'yaaxpä coo ja'a Dios hajxy ween xpiuhbety ja'a miäjaagøxpä ja'a jim miøødpä tsajpootyp. Jaduñ hajxy hoy mmee'xtúgät, hoy häna'c hajxy nebiaty cu xjia tun. Tehngajnä hajxy jaduñ mxoondá'agät, hoy hajxy nej cu mja jat cu mja habet. ¹² Tehngajnä ja'a nDeedyhätäm hajxy jaduñ mnämä'awät "Dioscujú'uyäp." Hix, jaaya'ay hajxy hawa'adstuum xpiädäacäm mөөдä jäya'ayhajxy nägøxiä, ja'a miädia'agy hajxy mäßøjcäbä. ¹³ Tøø ja'a Dios hajxy xyajpädsøømäm

hagoodstuum. Hodium hajxy hoy nmähmóoyyäm maa ja'a yHuung yhane'emiän. Jiaanč tehñ chojpiä Dios ja'a yHuung jaduñ. ¹⁴ Jaayá'ayäts hajxy jaduñ xñähho'túutäm; jaduñä nbojpä ngädieey hajxy xyajñhwáatsäm.

¹⁵ Haa ja'a Jesucristo, jíyyäm hánajty je'e mänaa hádaa yaabä naaxwiin yhawijy tiøø'xta'aguiän. Tu'uquüä Jesucristo jaduñ møødä Dios. Mänitä Jesucristo hoy yaa jiäya'ayhaty hádaa yaabä naaxwiin. Nhíxäm hajxy jaduñ. Haa ja'a Dios, cab hajxy mänaa nhíxäm. ¹⁶ Cøxiä Jesucristo yhädiuñ jim tsajpootyp møød yaa hádaa yaabä naaxwiin, tijaty hajxy yaa nhíxäm, møød tijaty hajxy yaa nga'a híxäm, møødä poj møødä taxa'a, ja'a jim mähanehmbä tsajtcøxp, møød pønjaty yaa mähanehmb hádaa yaabä naaxwiin, møød pønjaty jim jaac mähanehmb tsajpootyp. Paadiä Jesucristo jaduñ cøxiä yhädiuñ coo hánajty jaduñ tøø yhane'emyii ja'a Tieedy. Madiu'u ja'a tuung jim tsajpootyp maa ja'a Jesucristo ja'a Diosmoonsä hoy piäda'aguiän. Hamdsoo ja'a Jesucristo jaduñ cøxiä ñiyhädiuñäxä. ¹⁷ Jíyyäm hánajty je'e mänaa hádaa yaabä naaxwiin yhawijy tiøø'xta'aguiän. Je'enä yaghityñä tijaty yhädiuñ. ¹⁸ Jaayá'ayäts jaduñ copc-hajp maa ja'a Diosmädia'agy hajxy nmäbøjcäm. Coö hajxy hoy xñähho'túutäm, coö jadähooc jiuypiojtägajch, paady mõj jaanč yhiñä. Hix, jayøjp je'e jiuypiojcy. Y coö jaduñ jiuypiojtsohñ, paady mõjcuhdujt miøødän. ¹⁹ Nebiä Dios jim yhiñä tsajpootyp, jaanä jaduñä Jesucristo jim yhiñäbä. Jaduñä Dios ja'a yHuung Jesucristo yajmädsojcy coö ja'a Jesucristo pedyii Dyioshädät nebiä Tieedy Dyioshatiän. ²⁰ Jaduñä Dios ja'a jioot jia tsojpä coö hoy piønä miøøhdädät, møød coö ja'a Dios hajxy jaduñ nga'a mädsiphájtänät. Paadiä Dios ja'a yHuung yaa quiejxy coö hajxy jaduñ xñähho'túutämät cruzcøxp.

²¹ Mijts, cabä Dios hajxy hijty mmøødhity tu'ugmädia'agy. Mmädsiphajpiä Dios hajxy hijty jaduñ. Haxøøg hajxy hijty mwädity. ²² Coö ja'a Jesucristo hoy yaa jiäya'ayhaty hádaa yaabä naaxwiin, coö hajxy hoy xñähho'túutäm, tu'ugmädia'agy hajxy jaduñ xmiøødhíjtänä. Jaduñä nbojpä ngädieey hajxy xyajñhwáatsäm. Jaduñä Tieedy tøø yhawaanä coö hajxy tøø nnähwáatsäm. ²³ Hoyyä Jesucristo hajxy tøø xjia yajñhwáatsäm, pø cabä Diosmädia'agy hajxy hoy ngudiunáanäm, cabä Dios hajxy jaduñ xquiúáayyämät. Paadiä Diosmädia'agy hajxy hamuumdu'joot mgudiúnät nebiä Epafras hajxy xyajñhixøoyyän. Cab hajxy mnajtshixøøwät. Jaduñ hajxy jim mnócxät tsajpootyp. Wiinduhmyhagajptä Diosmädia'agy jada'ahaty wia'xnä. Høøch jaduñ nyajwa'xyp, høøch Pablo.

²⁴ Xoondáacpøch je'eguiøxp cooçh jaduñ ndsaaçhpøcy ja'a mijtscøxpä pønhatiä Jesucristo miädia'agy mæbøjcäp. Jaduñä Jesucristo hajxy maas hoy mmøødhidät tu'ugmädia'agy. Jaduñch ndsaaçhpøjpä nebiä Jesucristo chaaçhpøjquiän. ²⁵ Jaayá'ayhøch jaduñ xpiädaac coods mijtsä Diosmädia'agy ca'xiä ngøxy yajnähixó'owät. Jaduñch xpiädaacpä cooçhä jäya'ay nägøxiä nbuhbedät, ja'a miädia'agy hajxy jaduñ mæbøjcäbä. ²⁶ Cabä Dios ja'a wyiinmahñdy choj yajwiingähxø'cy. Cujecy hajxy jaduñ tøø xyajmädoyhájtäm pønhatiä miädia'agy mæbøjcäp. ²⁷ Jaduñä Dios wyiinmahñdyhajty coo ja'a Jesucristo hajxy nägøxiä nmøødhíjtämät tu'ugmädia'agy møød mijts ca'a judiósäp. Mänit hajxy nägøxiä jim mnøcxaannä tsajpootyp. Hoy-yagjuøøñä ja'a Dios jaduñ wyiinmahñdyhajty.

²⁸ Hoy miaajä højts Jesucristocøxpä nwädity yajnähixøøbiä coo jäya'ayä yhaxøøgcuhdujt hajxy ñajtshixó'owät, møød coo ja'a Jesucristo miädia'agy hajxy cøxiä ween yajtuungpaatä. Ja'a Dios højtsä wiinmahñdy xmiooby nebiaty højts nyajnähixó'owät. Jaduñ højtsä Jesucristo nhawaanä coo ja'a jäya'ayä Jesucristo miädia'agy hajxy hoy yajtúunänä. Cumayáanäp hajxy jaduñ ja'a Jesucristo. ²⁹ Hamuumdu'jóothøch jaduñ nduunghaty nägø'ø nädecypä. Ja'a Jesucristøch xpiuhbejp. Je'eçhä mäjaa xmiooby pedyii.

2

¹ Jabom-jabómhøçhä Dios møc-møc nmänuu'xta'agy ja'a mijtscøxpä møødä mæbøjpädøjcøxpähajxy, ja'a hajxy jim tsánaabiä Laodicea, møødä mæbøjpädøjc-hajxy nägøxiä pønjátyhøch xquia'a hixyhajpnä. ² Ween mijtsä Dios xquiapxmøcpøcy. Jaduñä Jesucristo hajxy maas hoy mmøødhidät. Ween hajxy hamiñ haxøpy mniçhocy mnibia'häyoyii. Mmøødhájnäbä tøyhajt hajxy jaduñ coo ja'a Jesucristo hajxy xmiøødhijnä tu'ugmädia'agy. Ween hajxy jaduñ tehngajnä mjaac habøcy. ³ Y coo ja'a Jesucristo hajxy tu'ugmädia'agy xmiøødhijnä, jaduñ hajxy mnajuøøñä nebiatiä Dios wyiinmahñdyhaty, coo cøxiä wiinä jiaançh tehñ ñajuø'oy, coo cøxiä wiinä jiaançh tehñ jiaty. ⁴ Paady mijts jaduñ nhawaanäm, jaduñ hajxy mga'a yajwiinhøønät, hoy häna'c hajxy yajxon cu xjia møødmädia'ag. ⁵ Hóyhøch jim nga'a ja hity maa mijtsän hajäya'ayhaam, njahmiejchp mijts jaduñ. Xoondáacpøch jaduñ coo ja'a Jesucristo miädia'agy hajxy hamuumdu'joot mmæbøjcä, møød coo hajxy tu'ugmädia'agy mhity.

⁶ Tøø ja'a Jesucristo miädia'agy hajxy mmæbøjcä, ja'a hajxy nWiindsønähájtämbä. Paady hajxy mmøødhijnät tu'ugmädia'agy. Paadia miädia'agy hajxy pedyii

mgudiúunänät. ⁷ Ca'xy hajxy jaduhñ mgudiúnät nebiä Epafraſ hajxy xyajñähixøøyyän. Mijts, mmäbójcäbä Jesucristo miädia'agy hajxy. Tſipcøxpä Dios hajxy jabom-jabom mnämä'awät "Dioscujú'uyäp." Hiñ, coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xyajñähwa'ačh, paady hajxy jaduhñ mmäbógät.

⁸ Mnigwieendähadøøjäp hajxy. Cabä häna'cä miädia'agy hajxy mmäbójcät, ja'a häna'cä Jesucristo hajxy ca'a capx-paatpä. Höñdaacpä hajxy jaduhñ wiädity. Cab tii tøyhajt hajxy ñä'ägädä yecy.

⁹ Nebiä Dios jim̄ yhitiän cøxp, jaanä jaduhñä Jesucristo jim̄ yhijpä. Hiñ, pedyii ja'a Jesucristo Dyioshaty nebiä Tieedy Dyioshatiän. ¹⁰ Coo ja'a Jesucristo hajxy xmiøødhijnä tu'ugmädia'agy, jaduhñä Dios hajxy xmiøødhijpä. Haa ja'a Jesucristo, nägøxiä ja'a Diosmoonsähajxy jim̄ yhanéhmanä tsajpootyp ja'a Jesucristo. ¹¹ Coo ja'a Jesucristo hajxy jaduhñ xmiøødhjítäm tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy, jaduhñ hajxy xyhíjxäm nejjiiän coo hajxy häxøpy tøø nyajcircuncidarhájítäm, je'eguiøxp coo ja'a nhaxøøgwiinmahñdy hajxy tøø nhøxhíjxäm. Jaduhñä jäya'ayhajxy näje'e jia wi'i miäna'añ coo hajxy nyajcircuncidarhájítämät, højts ya'adiøjc-hájítäm. Coo ja'a Jesucristo ja'a nbojpä ngädieey hajxy häxøpy tøø xquia'a yajñähwáatsäm, cabä circuncisión häxøpy tiuungpaady. ¹² Coo hajxy nnäbéjtäm, jaduhñ hajxy ngähxó'cäm coo ja'a nhaxøøgcuhdujt hajxy tøø nnajtshixøøyyänä, møød coo ja'a Diosmädia'agy hajxy nmäbójcänä coo ja'a Jesucristo hajxy xñähho'túutäm, møød coo yagjujypiojtägajtsä ja'a Dios. ¹³⁻¹⁴ Jaduhñ mäwínäts hajxy hijty nhjítäm nebiä ho'ogypiän coo ja'a pojpä cädieey hajxy hijty njaanč tehñ miøødhájítäm coo hajxy hijty haxøøg njaanč tehñ jiaja'ayhájítäm. Jéquiänä Moisés hajxy xyhanéhmanä nebiä hoguiuhdujt hajxy ngudiúunämät. Pero cab hajxy hoy ngudiunáañäm. Paadia Moisés jecy miänaañ coo hajxy cu ngumádóowäm. Mänitä Dios miänaañ coo ja'a Jesucristo hajxy xñähho'túutämät cruzcøxp. Jaduhñä nbojpä ngädieey hajxy cøjx xyajñähwáatsäm. Jaduhñä Jesucristo hajxy tu'ugmädia'agy nmøødhjítänä. ¹⁵ Coo ja'a Jesucristo hajxy jaduhñ xñähho'túutäm cruzcøxp, mäניתä møjcu'ugongä quiuhdujt hajxy quiøxy pójcäxä ja'a højtsøxpä. Tøø ja'a Dios jaduhñ yajcähxø'øgy coo ja'a Jesucristo ja'a møjcu'ugong hoyhoy tøø quia'a yajmäjädä'agy.

¹⁶ Coo mijts pøñ xjia wi'i yhane'emá'anät coo ja'a quiuhdujt hajxy myajtúunät, cab hajxy mnä'ägädä møjpadá'agät. Madiu'u cuhdujt hajxy miøødä, coo hajxy tijaty mga'a hu'ug mga'a cáyät, møød coo ja'a xøø hajxy myagjadøøjät, ja'a jomøjthaambä, ja'a po'ohaambä, ja'a poo'xxiøøhaambä. Cabä

cuhdujt jaduhmbä hajxy mgudiúnät. ¹⁷ Hix, cab jaduhn tiuunnä, je'eguiøxpä coo ja'a Jesucristo yaa yhooyy hädaa yaabä naaxwiin. Jaayá'ayädsä quiuhdujt jaduhn túunnäp. ¹⁸ Näje'e jäya'ayä Diosmoonsä hajxy wyiingudsähgø'øy. Pádiac hajxy jaduhn wyiingudsähgø'øy je'eguiøxp cooc tyijy hajxy quia'a jada'añ nebiä Dios hajxy wyiingudsähgø'øwät. Haxøøg hajxy jiaanč tehñ wyiinmahñdyhaty. Jaanč tehñ ñiguiumáayyap hajxy je'eguiøxp cooc tyijy hajxy naxy cøxiä wiinä wyiinhixy. Coo mijts xjia wi'i yhane'emá'anät coo hajxy mbahíxät, cab hajxy mnä'ägädä yajwiinhøønät. ¹⁹ Yhøxhixypä Jesucristo hajxy jaduhn. Haa ca'a, je'e hajxy ngopc-hájtäm nägøxiä, mäduhñtiä Diosmädia'agy hajxy nmäbøjcäm. Tu'ugmädia'agy hajxy xmiøødhíjtäm. Je'e ja'a mäjaa hajxy xmióoyyäm nebiä Diosmädia'agy hajxy jaduhn maas hoy ngudiúunämät, neby hajxy jaduhn tu'ugmädia'agy nnimiøødhíjtämät hamiñ haxøpy. Chojpiä Dios ja'a jioot jaduhn.

²⁰ Tøø ja'a Jesucristo hajxy xñähho'túutäm. Paadiä mhamd-soo wiinmahñdy hajxy tøø mnajtshixø'øy. Tii hajxy coo mwi'i quiuhdujthatyñä nebiä häna'c-hajxy yhuuc cuhdujthatiän, ja'a hajxy ca'a mäbøjpä. ²¹ Madiu'u hajxy jaduhn jiaanč tehñ quiuhdujthaty. Jaduhn hajxy miäna'añ coo hajxy tijaty mga'a nä'ä jøø'xät, møød coo hajxy tijaty mga'a nä'ä nähdónät, je'eguiøxp cooc tyijy quia'a hoyyá. ²² Yhamdsoo cuhdujt hajxy jaduhn yaghijpy coo hajxy jaduhn miäna'añ coo hajxy tijaty nga'a jøø'xämät, coo hajxy tijaty nga'a nähdóonämät. Hix, cab tii jaduhn ñä'ägädä jecy. Paadiä cuhdujt jaduhmbä quia'a jegaambä. ²³ Coo hajxy jaduhn quiuhdujthaty, hamuumdu'joot hajxy jaduhn quiudiuñ nägø'ø nädecypä. Jaduhn hajxy jia nibiäda'agyii nebiä jaanč tehñ jiootxeemybiän. Hamdsoo hajxy jia ničhaächtii, cooc tyijy yhaxøøgwiinmahñdy hajxy jaduhn hoy yhøxhixa'añ. Tøyhajt jaduhn coo ja'a cuhdujt jaduhmbä hoy jia cähxø'øgy; pero cab jaduhn ñä'ägädä tuunpaaady.

3

¹⁻² Coo ja'a Jesucristo jiuypiojcy, paady hajxy jim nnøcxáanäm maa yhäña'ayän, jim hahooyhaamby maa ja'a Dios yhäña'ayän. Tsøcxä Diosmädia'agy hajxy hamuumdu'joot mäbøjcäm. Cab hajxy nyajcpcøøyyämät ja'a hädaa yaabä naaxwiimbä. ³ Tøø hajxy jaduhmbä nnajtshixøøyyänä je'eguiøxp coo ja'a Jesucristo hajxy xñähho'túutäm. Coo hajxy tu'ugmädia'agy nmøødhíjtäm, paadiä Dios hajxy jim xyaghidáanäm maa je'e yhitiän. Tøø ja'a hawiinjemywyiinmahñdy hajxy xmióoyyäm. ⁴ Y

coo ja'a Jesucristo yaa quiädaactägatsa'añ, mänit hajxy miñ xyajpädø'ogáañäm. Mänit hajxy jim xyajnoxcáañäm tsajpootyp. Hoy miánaajä hajxy jim xyaghidáañäm.

⁵ Paadiä mguhdujt hajxy naxy mdehm ñajtshixó'owät, ja'a hajxy yaa myajtuumbiä hädaa yaabä naaxwiin. Cabä to'oxiøjc hajxy nä'a nägoobä mnä'a møødtsäná'awät jabiøcy. Cab hajxy haxøøg mjäya'ayhädät. Cabä mjoot hajxy mbädá'agät maa haxøøg ca'a hoybän. Cabä mmäjøønä mmädøjc hajxy tijaty mhadsójcät. Jaanç tehñ yhaxøøg jaduñ. Jaduñ miäbaady nej coo jäya'ayä quepychechá naaxpoch hajxy wyiingudsähgø'øy. ⁶ Coö hajxy jaduñ jiatcø'øy, ja'a hajxy ca'a mabøjpä, paady hajxy yajcumädowa'añii ja'a Dios. ⁷ Jaduñ hajxy hijty mbajatcøøbiä haxøøg. ⁸ Coö ja'a Jesucristo hajxy xñähho'túutäm, hahixøøby jaduñ coö ja'a mhaxøøgcuhdujt hajxy mnajtshixó'owät. Cab hajxy mnimiäjootma'adøøjät. Cab hajxy mniyhøjøjät. Cab hajxy haxøøg mniñänømøøjät. Cab hajxy mhaxøøgcapx mhaxøøgmädiä'agät. ⁹ Cab hajxy hamiñ haxøpy mniwyiin høønøøjät. Jaduñ hajxy hijty mjatcø'øy. Cab hajxy jaduñ mjatcøøñät. ¹⁰ Ja'a hawiinjemywyiinmahñdy hajxy mhabøjnäp, jaduñä Dios hajxy hoy mbahix mbadúunnät, je'eguiøxp coö hajxy tu'ugmädia'agy nmøødhjätäm. Paadiä Jesucristo ja'a hawiinjemywyiinmahñdy hajxy xmióoyäm tehngajnä, jaduñ hajxy maas hoy nbahixämät. ¹¹ Je'eduhñ tsoobaatp coö ja'a Jesucristo hajxy nmøødhjätäm tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy, je'eguiøxp coö hajxy nägøxiä xñähho'túutäm wiinduhmyhagajpt, hoy piønä. Cabä Jesucristo hajxy wiingaty xquiunúu'xäm. Tu'cuhdujt hajxy xquiunúu'xäm haagä hawa'adstuum. Cab jaduñ miøjpäda'agy pø judíoshjätäm hajxy, pø caj. Cab jaduñ ñejpiä pø høxpøcyhajtäm hajxy, pø caj. Cab jaduñ ñejpiä pø cudoogø'øyhajtäm hajxy, pø caj.

¹² Mijtsä Dios tøø xyajnähdijy coö ja'a tiuung hajxy jaduñ mdúunnät. Paady hajxy xjiaanç tehñ chocy. Naxiä hojiot hajxy mdehm miøødhädät. Naxy hajxy jaduñ mhídät mee'xxieemy. Mmee'xtúgäp hajxy jaduñ. ¹³ Cab hajxy tii mdsippädá'agät, cab hajxy tii mma'adpädá'agät. Coö hajxy mniñägädieeyø'owøøjät, mnimiämee'xøøjöp hajxy jaduñ, nebiä Jesucristo hajxy xmié'e'xäm. Coö hajxy jaduñ xmié'e'xäm, paady hajxy mmämé'e'xät pøn xñägädieeyøøby. ¹⁴ Hamiñ haxøpy hajxy mniçhogøøjät. Jaduñ hajxy hoy mjaanç tehñ yhidät tu'ugmädia'agy. ¹⁵ Weenä Jesucristo hajxy jaduñ jootcuç xyaghjätäm tu'ugmädia'agy neby hajxy yaa tøø xpiädáacäm. Jabom-jabom hajxy tsøc hjätäm jootcuç. Tsögä Dios hajxy nämáayäm "Dioscujú'uyäp."

16-17 Mhabójcäbä Jesucristo miädia'agy hajxy cøxiä. Myajtuungpáadäp hajxy jaduhñ. Ja'a Dioswiinmahñdyhaam hajxy myajniñähixø'øwøójät. Jaaná jaduhñ hajxy mnijiootcapxmøcpójcäbät. Hamuumdu'jootä Dioshøy hajxy mhówät. Naxiä Diosteedy hajxy mdehmñämá'awät "Dioscujú'uyäp", je'eguiøxp coo ja'a Jesucristo hajxy xñähho'túutäm. Je'e hajxy nWiindsønñhátäm. Ja'a Jesucristocøxpä hajxy tijaty mdúnät.

18 Mijts to'oxiøjc hajxy, tsipcøxpä mnihyhapä miädia'agy hajxy mmäbójcät. Cähxø'øgaamb hänajty jaduhñ coo ja'a Diosmädia'agy hajxy mmäbøcy. Chojpiä Dios ja'a jioot jaduhñ coo hajxy jaduhñ mgudiúnät. 19 Mijts, ya'adiøjc-hajxy, yajxonä mdo'oxiøjc hajxy jaduhñ mdsoc mba'häyówät. Cab hajxy mnä'ägä hójät. 20 Pønjaty høxcujc-hajp, mmäbójcäbä mda-jjä mdeediä miädia'agy hajxy jaduhñ cøxiä. Xquiumáyäbä Dios hajxy jaduhñ. 21 Jaaná jaduhñ mijts teedyhajpä, cabä mnøøxä mmajc hajxy nä'ä nägoobä mnä'ä yagjootmä'adät, coo hajxy jaduhñ ñä'ä jootmayhädät. 22 Jaaná jaduhñ mijtspä, mijts moonsähajpä, hamuumdu'jootä mwiindsønä miädia'agy hajxy mgudiuun mguñájxät, nebiaty hajxy xyhane'emy. Jaduhñä häna'c-hajxy näje'e jiatcø'øy, coo ja'a wyiindsøn hajxy hänajty jim tiäna'ay, mänit hajxy hänajty jøjwidsø'ø tiägø'øy tuumbä. Yajcumayaamb hajxy hänajty coo hajxy hänajty jiaançh tehñ tiuñ. Caj mijts jaduhñ mjatcø'øbiät. Coo hajxy hoy mdúnät, cähxø'øgäp jaduhñ coo ja'a Dios hajxy hoy mwiingudsähgø'øy. 23 Hamuumdu'joot hajxy mdúnät hoy tiehñ miädyii tuungä, jaduhñä Dios hajxy xquiumáyät. Cab hajxy mnä'ä yajcumayá'anät cu'ughagujc. 24 Paady hajxy jaduhñ hoy mdúnät, tøø hajxy mnajuø'øy coo ja'a Dios hajxy jim xyajnoçxa'añ tsajpootyp, je'eguiøxp coo ja'a Jesucristo hajxy mmäduñ. Hix, tøyhajt hajxy jaduhñ mnä'ägädä Wiindsønñhaty. 25 Pøn hoy ca'a jäya'ayhajp, tsipcøxp jaduhñ nøcxy quiumädowa'añ. Hoy jia mäyøøjä, cabä Dios miøjpäda'agy.

4

1 Hoorä, pønjaty moonsämøød, hoyyä moonsä hajxy myajtúnät. Cab hajxy mdsaaçhtiúnät nä'ä nägoobä. Naxy hajxy mdehmñ jahmiédsät coo mijtsä mWiindsønñ jyíjábä, ja'a jim hijpä tsajpootyp.

2 Tehñgajnä Dios hajxy mba'yá'axät hamuumdu'joot. Ca'a Diosmädia'agy hajxy mmänihøxmaaho'ogyii. Mnämá'awäbä Dios hajxy "Dioscujú'uyäp." 3 Mba'yá'axäbä Dios hajxy ja'a højtscøxpä coo højts ween xyajyajnäbaadø'øy coo højtsä miädia'agy njaac mädiäcät ja'a Jesucristocøxpä, ja'a naamñ yajmädoyhátiiäbä. Cooçh jaduhñ tøø nmädia'agy, páadyhöch yaa ndsumyhäña'ay. 4 Pa'ya'axä Dios hajxy ja'a høøçhcøxpä,

jaduhñchä Diosmädia'agy howyiinjuøøñä nyajñähixó'øwät. Jaduhñä Dios jiaançh tehñ quiumay.

5-6 Ja'a häna'cä Diosmädia'agy hajxy ca'a mäbøjpä, hoy yajxón hajxy mmøødmädiá'agät hoy miänaajä. Cab hajxy mmädsip, cab hajxy mmäma'adó'øwät. Coö ja'a Dios jaduhñ miäná'anät, naxy hajxy mdehñ quiudiúnät. Jaduhñ hajxy paquiä mnajuó'øwät neby hajxy hoy mhadsówät hoy tiehñ piønä.

7 Haa ja'a mägu'ughajpä Tíquico, jaançh tehñ yhöyhøch je'e xmiøødtuñ ja'a Dioscøxpä. Coö jim miédsät maa mijtsän, mänit hajxy xyhawaanaañä cøxiä ja'a høøçhcøxpä. ⁸ Mänit hajxy xjiootcapxmøcpøga'añ. ⁹ Quipxiä Onésimo miødhada'añii. Höyhøch je'e xmiøødtuumbä. Jim je'e chohmbä maa mijtsän. Xyhawaanaañap mijts jaduhñ nebiaty yaa jiadyii.

¹⁰ Haa ja'a Aristarco, yaaçh je'e xmiøødtsumçhänäabiä. Xyajpoo'xp mijts je'ebä. Møødä Marcos hajxy xyajpoo'xpä. Ja'a Bernabé jiuju miägu'ug je'eduhñ. Tøø mijts nnocyñäjaayø'y ja'a Marcoscøxpä. Coö jim miédsät maa mijtsän, mänit hajxy hoy yajxón mwiingudsähgó'øwät.

¹¹ Jaduhñä Jesús Justo hajxy xyajpoo'xpä. Haa ja'a judíoshajxy yaabä, ja'a Diosmädia'agy hajxy tøø miäbøquiäbä, cábøchä Diosmädia'agy hajxy xmiøødyajwa'xa'añ. Jagóoyyøchä Aristarcohajxy xmiøødtuñ, møødä Marcos, møødä Jesús Justo. Höyhøch hajxy jaduhñ xpiuhbety. ¹²⁻¹³ Xyajpoo'xp mijtsä Epafras jaduhmbä. Ja'a Jesucristo tiuung je'e tiuunäbä. Jim je'e chohmbä maa mijtsän. Høøchä tøyhajt nmøød coö ja'a Epafras ja'a Dios jiaançh tehñ miänuu'xta'agy ja'a mijtscøxpä, møødä mäbøjpädøjcøxpähajxy, ja'a hajxy jim tsänaabiä Laodicea, møød jim Hierápolis. Jaduhñä Epafras ja'a Dios miänuu'xta'agy coö mijtsä Diosmädia'agy pedyii myajtúnät hamuumdu'joot. Jaduhñä Dios hajxy xquiumáyät. ¹⁴ Jaduhñ mijts ja'a Demas xyajpoo'xpä, møødä Lucas ja'a mädsooyøøbiä.

¹⁵ Huuc yajpoo'xä mäbøjpädøjc hajxy, ja'a hajxy jim hi-jpä Laodicea. Jaduhñä hermana Ninfa hajxy myajpoo'xpät, møødä mäbøjpädøjc-hajxy, ja'a hajxy jim nøcxpä Dioswiingudsähgøøbiä maa ja'a Ninfas tiøjcän. ¹⁶ Coö hädaa nocy hajxy hänajty tøø mgapxy, mänit hajxy jim mguejxtägätsät Laodicea, weenä mäbøjpädøjc-hajxy jim quiápxpät. Mänitä nocy hajxy mgápxpät, ja'açh jim tøø nguéxiäbä Laodicea. ¹⁷ Huuc näma'awä Arquipo hajxy jaduhñ coö naxy hoy tiehñ quiudiúnät nebiaty tøø yhane'emyii ja'a Dios.

¹⁸ Hamdsoo cø'øjaayháambyhøch hädaa nocy nyajmaya'añ. Huuc pa'ya'axä Dios hajxy ja'a høøçhcøxpä cooçh ween xpi-

uhbety maačh yaa ndsumyčhāna'ayän. Weenä Dios ja'a hoy-
hajtä weenhajt hajxy xmio'oy. Amén.

1 Tesalonicenses

1 Chaa hõjts hädaa nocy nhädiuunmuga'añ, hõõch Pablo, mөөдä Silvano, mөөдä Timoteo. Mijts hädaa nocy nya-jnäjaayõõby, põnjatiä Diosmädia'agy jim mäbõjp Tesalónica. Mwiingudsähgõõbiä Diosteedy hajxy mөөдä Jesucristo, ja'a hajxy nWiindsõnhájtämbä. Tu'ugmädia'agy hajxy mmөөдhity. Weenä Dios ja'a hoyhajtä weenhajt hajxy xmio'oy mөөдä Jesucristo.

2-3 Tehngajnä hõjtsä Dios nnäma'ay “Dioscujú'uyäp” ja'a mijtscõxpä nägõxiä. Jaanä mijtscõxpä hõjtsä Diosteedy nmänuu'xta'agy tehngajnä. Jaduhñ hõjtsä Dios nnäma'ay coo mijtsä miädia'agy hamuumdu'joot mmäbõjcä, paady hajxy hoy mjaançh tehñ quiudiuunä. Paady hajxy jaduhñ mgudiuñ, coo ja'a Dios hajxy mjaançh tehñ chocy. Coo ja'a Jesucristo hajxy hamuumdu'joot mjõbhixy, paady hajxy nägõ'õ nädecypä mme'e'xtucy. 4 Mägu'ughajpädõjc, xchojpa Dios hajxy jaduhñ. Nnajuõõby hõjts jaduhñ coo ja'a Dios hajxy tõõ xwyiimbiy. 5 Hix, coo hõjts mijts nyajwiingapxõõyy coo ja'a Jesucristo hajxy tõõ xñähho'túutäm, ja'a Dioshespíritu hõjtsä mäjaa hänajty xmiooby. Cab hõjts hänajty nä'a nägoobä nnä'a capxy nnä'a mädia'agy. Coo hõjtsä mäjaa jaduhñ xmiooyy, paady hõjts hänajty nnajuõ'õy coochä tøyhajt hänajty nyecy. Mänaa hõjts jim nhitiän maa mijtsän, hoy hõjts jim nhijty. Paady hõjts jaduhñ hoy nhijty coo hõjts mijts hänajty jaduhñ hoy ween xpiahity. Mjahnjeichp hajxy jaduhñ, túhmäts.

6 Jaduhñ hõjts mijts hoy xjiaançh pahity. Jaduhñä Wiindsõn Jesucristo hajxy hoy tõõ mbahixpä. Yajxonä mädia'agy hajxy jaduhñ mmädooyy, ja'a hõjts mijts nyajwiingapxõõyyäbä ja'a Jesucristocõxpä, ja'a hõjtsä Dios xñajtsapxõõyyäbä. Mxoonndaac hajxy jaduhñ coo hajxy jaduhñ mmädooyy, hoy hajxy hänajty jaduhñ hanaxiä mja tsaachpõcy. Ja'a Dios hajxy jaduhñ xyajxoonndaac. 7 Coo ja'a Diosmädia'agy hajxy tõõ mmäbõcy, hoy hajxy hänajty mja tsaachpõcy, paadiä mäbõjpädõjc-hajxy hoy miäbõjpä nägõxiä, ja'a hajxy jim tsänaabiä maa ja'a naax xiõhatiän Macedonia mөөд Acaya. 8 Ca'a jyimiähajtiä ja'a Diosmädia'agy jaduhñ tõõ wia'xy ja'a Jesucristocõxpä. Wiinduhmyhagajpt jaduhñ wia'xnä. Jaanä jaduhñä mädia'agy wia'xpä wiinduhmyhagajpt coo mijtsä Diosmädia'agy mmäbõjtsõhñ. Coo ja'a mäbõjpädõjc-hajxy jaduhñ tõõ miädoyhajnä, paady hõjts jaduhñ nga'a nägapxy. 9 Hix, majaty hõjts nwädity, jaduhñ hõjtsä mäbõjpädõjc xñäma'ay coog hõjts mijts hoy yajxõn xyajtõjtägõõyy mänaa

højts jim̄ nhoyyän maa mijtsän, mөөд coogä quepychechä naaxpoch hajxy tөө mnajtshixөөñä. Páadiäc hajxy tөө mnajtshixө'өy coogä Dios hajxy mwiingudsähgөөñä, mөөд coogä Diosmädia'agy hajxy hamuumdu'joot myajtuunnä. Tөyhajtä Dios jiujuiä. Cabä quepychechä naaxpoch jiujuiä. ¹⁰ Mөөд jaduһn hajxy miänaambä cooc mijtsä Dioshuung Jesucristo hajxy mjөbhixy coo yaa quiädaactägatsa'añ hädaa yaabä naaxwiin. Tsajpootyp chohnda'aga'añ coo hänäjty yaa miänaca'añ. Coo ja'a Jesucristo hänäjty tөө yho'ogy, mänit yagjujypiөcä ja'a Tieedy. Mänit jim̄ ñөcxy tsajpootyp. Ja'a Jesucristo hajxy jaduһn xyajnäha'adsáanäm coo ja'a haxөgjäya'ayhajxy hänäjty yajcumädowa'añii ja'a Dios.

2

¹⁻² Mägu'ughajpädөjc, coo højts jim̄ nhooyy Filipos Diosmädia'agy-yajwa'xpä, mänit højtsä jäya'ay jim̄ xxiөghajty. Hөxtä xchaaçhtiuun højts jaduһn. Pero coo højts mänitiä nnөcxy maa mijtsän, mänit højtsä Dios xjiootcapxmөcpөjcy, hoy højtsä jäya'ay hänäjty xjiaanç tehм miädsiphyty. Y coo højts mijtsä Diosmädia'agy nyajwiingapxөөyy, mänit hajxy nmäbөjcy hamuumdu'joot. Tөyhajt jaduһn, túhmäts. Coo højtsä Dios xpiuhbety, paady højtsä miädia'agy hamөj jootmөj nyajwa'xä. ³Tөyhajtä Diosmädia'agy jaduһn. Hamuumdu'joot højts nyajwa'xy. Cab højts nhөhnda'agy. ⁴Haa ca'a, ja'a Dios højts xwyiinguejx Diosmädia'agy-yajwa'xpä, paady højts hamuumdu'joot nyajwa'xy ca'xy pedyii. Cab højts nyajtägach ni weeñtiä. Ja'a Dios højts xquiumaayy. Jaduһn højtsä njoot chocy coo højts xquimáyät. Cab højts nmөjpäda'agy pө cab højtsä cu'ug xquimay. Hix, jaduһnä Dios hajxy xñajuөөyyäm neby hajxy nwiinmahñdhajtäm. ⁵Mänaa højts jim̄ nhoyyän maa mijtsän, cab højts mijts hänäjty nwiinhөөna'añ. Jii jäya'ayhajxy näje'e, yajxón hajxy miäwiinhөөñ je'eguiөxp coo hajxy yajcumaya'añ. Pero højts, cab højts jaduһn mänaa njatcө'өy. Ni cab højtsä xädө'өñ mänaa nhadsocy. Jii jäya'ayhajxy näje'ebä, yajxón hajxy miäwiinhөөñ, weenä xädө'өñ hajxy jaduһn mio'oyii. Pero højts, cab højts jaduһn njatcө'өy. Tөyhajt jaduһn. Xñajuөөbiөchä Dios jaduһn coөch nga'a hөhnda'agy. ⁶Cab højts jaduһn nmäna'añ coo højts pөñ xwyiingudsähgө'өwät, ni mijts ni pөñ, hoy jaduһn jia hawiinmatsä coo højts cu xwyiingudsähgөөyy, je'eguiөxpä coo højtsä Jesucristo tөө xwyiinguexy. ⁷Pero nnäxuu'chp højts mijts. Mijtsөxpä højtsä hojiot nmөөdhaty. Hөxtahmдsä tajjäya'ay ja'a yhuung hajxy cwieendähaty, jaduһn højts mijts ngüeendähjäpä. ⁸Njaanç tehм chojpy højts mijts, paady højts mijtsä Diosmädia'agy hoy nyajwiingapxө'өy. Hөxtä cu

nnähho'tuuty hõjts mijts coo ja'a Dios jaduhñ cu miänaañ. Hix, hoyhoy hõjts mijts ndsocy nba'häyoy nägø'ø nädecypia. ⁹ Mägu'ughajpådøjc, mänaa hõjts mijtsä Diosmädia'agy hoy nyajwiingapxø'øyän, nnajuøøby hõjts hänajty coo mijtsä xädø'øñ hänajty may mga'a møødä. Paady hõjts hänajty møc nduñ nxajy xøømdsuhm. Mjahmiejch hajxy jaduhñ, túhmäts. Ja'a nhamdsoo caayyøøc hõjts hänajty nguduumby nguxajpy. Cab hõjts hänajty nmäna'añ coo hõjts mijtsä caayyøøc xñä'a mó'owät.

¹⁰ Mägu'ughajpådøjc, hoy hõjts jim nwädipty maa mijtsän. Cab hõjts jim nme'e'ch nbojty. Cab hõjts jim nduundägooyy nnajxtägooyy. Ni weeñtiä hõjts jim nga'a cädiehy. Tøyhajt jaduhñ, túhmäts. Jaduhñ hõjtsä Dios xñajuøøbiä coo tiøyyä. ¹¹ Høxtahmdsä teedyjäya'ayä yhuung hajxy jiootcapxmøcpøcy, jaanä jaduhñ hõjts mijts njootcapxmøcpøjpä. Tøyhajt jaduhñ, túhmäts. Jaduhñ mijts nmägapx nhanehmbä coo hajxy hoy yajxón mjäya'ayhädät. ¹² Jaduhñä Dios jioot chocy. Coö hajxy jaduhñ hoy yajxón njäya'ayhätämät, paadiä Dios hajxy jim xyajncxáanäm tsajpootyp maa miähane'emiän, maa wyiin-gudsähgø'øyijän.

¹³ Paady hõjtsä Dios tehngajnä nnäma'ay "Dioscujú'uyäp." Hix, coo hõjts mijtsä Diosmädia'agy hoy nyajwiingapxø'øy, mänit hajxy hamuumdu'joot mguhbøjcy. Jaduhñ hajxy mmäbøjcy coo jiaančh Diosmädia'aguiä. Cab hajxy mmänaañ cooc tyjy jäya'ay tøø yhädiuñ. Tøyhajt jaduhñ coo ja'a Dios tøø yhädiuñ. Y coo hajxy jaduhñ mmäbøcy, paady hajxy hoy mjäya'ayhajnä. ¹⁴ Mägu'ughajpådøjc, coo ja'a mhamdsoo mägunaax hajxy xchaächtiuuñ, ja'a judíoshajxy, jaduhñ hajxy mjajt mhabejpä nebiä mäbøjpådøjc-hajxy jim chaačhpøquiän Judea-naaxooty, ja'a hajxy mäbøjpä ja'a Diosmädia'agy møødä Jesucristo miädia'agy. Jaduhñ hajxy chaačhtiúunäbä ja'a yhamdsoo mägunaaxhajxy, ja'a judíoshajxy. ¹⁵ Coö ja'a Wiindsøn Jesucristo yagho'cä, ja'a judíoshajxy jaduhñ jatcøøyy. Jaduhñä judíos ja'a profetadøjc hajxy jecy yagho'pä. Hõjtspaadiä judíos xjiaac hadsaačhtiunnajxpä. Coö ja'a judíoshajxy jaduhñ haxøøg yhäna'c-haty, paady hajxy quia'a cumayii ja'a Dios. Hoy piønä hajxy jaduhñ miädsiphaty. ¹⁶ Hix, coo hõjtsä jäya'ayä Diosmädia'agy hänajty nyajmøødmädia'agy, ja'a hajxy ca'a judíospä, ween hajxy jaduhñ ñähwaats quiuhwaatspä, mänit hõjtsä judíos hänajty xjia wi'i yhaduga'añ. Coö ja'a judíoshajxy jaduhñ jiatcø'øy, tehngajnä hajxy hanaxiä haxøøg jiaac tehñ jiatcø'øy. Pero mobädajpä hajxy hoyhoy yajcumädowa'añii ja'a Dios.

17-18 Hoorä, mägu'ughajpådøjc, coo hõjts jim nuooyy maa mijtsän, mänit hõjts jim nwiimbjycumbä. Mänit hõjts yaa

nmänajcy. Pero cab højts hijty yaa njega'añ. Ja wi'i ñøcxtägatsaamb højts jim jadähooc maa mijtsän. Hix, jaduñ højts mijts njuø'oy nebiä hamdsoo huungpän. Hoy miänaajä mijts njahmiejtsta'agy, hoy hajxy nga'a ja niyhíxäm hajujcy. Høøch Pablo, mayhóoc-høch jim tøø nja wi'i ñøcxtägatsa'añ, pero cab højtsä møjcu'ugong tøø xyajnäbaadøøyyä coo højts jim nnøcxtägätsät. ¹⁹⁻²⁰ Haa ja'a Jesucristo, ja'a hajxy nWi-indsønähjätämbä, coo je'e yaa quiädaactägätsät hädaa yaabä naaxwiin, mänit hajxy hänajty mgähxø'øga'añ maa wyiinduumän coo ja'a Diosmädia'agy hajxy hänajty hamuumdu'joot tøø mmäbøcy. Paady højts njøbhixy coo ja'a Jesucristo yaa quiädaactägätsa'añ. Mänit højts jaduñ nxoonä'aga'añ nägø'ø nädecypiä ja'a mijtsøxpä. Mänit højtsä Dios xquiumaya'añ je'eguiøxp coo ja'a miädia'agy hajxy hoy mgudiunä mänaabä højts mijts hoy nyajwiingapxø'øyän.

3

¹⁻³ Coo højts jaduñ nmädoyhajty coog hajxy hijty mjaanç tehñ chaaçhpøcy, mänitøch njaanç tehñ jiootmayhajpøjcy je'eguiøxp cooçh hänajty nga'a najuø'oy pø mjøjtänaabiä møjcu'ugong hajxy hänajty. Páadyhøchä njoot hänajty jiaanç tehñ chocy cooçh jim nnøcxät maa mijtsän, nmäyajtøwäämbiøch mijts hänajty pø hoy hajxy hänajty mme'e'xtucy. Pero cab hänajty ñäbaadø'øwa'añ cooçh jim nnøcxät. Mänitøch jaduñ nwiinmahñdyhajty cooçhä hermano Timoteo jim nguéxät nidiuhñ, y cooçh jiiby nidiuhñ nmähmø'øwät Atenas. Näguipxy højtsä hermano Timoteo xmiøødtuñ Diosmoonsä maa højtsä Diosmädia'agy nyajwa'xiän ja'a Jesucristocøxpä. Páadyhøchä hermano Timoteo jim nguejxy maa mijtsän coo mijts jaduñ xjiootcapxmøcpøgät maa hajxy hänajty mdsaaçhpøquiän, weenä Diosmädia'agy hajxy hänajty jaduñ maas hoy mmäbøcy hamuumdu'joot, møød ween hajxy hänajty jaduñ mga'a jootmayhaty. Hix, ja'a Dios hajxy jaduñ tøø xyajnähdiijäm coo hajxy jaduñ ndsaaçhpøjçämät ja'a Jesucristocøxpä. Tøyhajt jaduñ, túhmäts. ⁴ Haa ca'a, mänaa højts jim nhoyyän maa mijtsän, mänit hajxy nhawäänäm coo hajxy hänajty tsipcøxp ndsaaçhpøgäänäm. Jaduñ hajxy tøø njaanç jajt tøø njaanç habéjtäm, túhmäts. ⁵ Hoorä, cooçh hänajty nga'a najuø'oy pø hoyyä møjcu'ugong hänajty mjøjtäna'ay maa hajxy hänajty xjia wi'i jiojcapxø'øyän, mänitøch jaduñ nja mänaañ cooçh jim nnøcxät maa mijtsän. Pero coo hänajty quia'a näbaadø'øwa'añ cooçh jim nnøcxät høøch, páadyhøchä hermano Timoteo jim nguejxy, ween mijts jaduñ xmiäyajtøy pø hoyyä møjcu'ugong hajxy hänajty tøø mjøjtäna'ay, pø hoyyä Diosmädia'agy hajxy

hänajty mbanøcxyñä. Hix, ndsähgøøbiøch hänajty coo ja'a møjcu'ugong hajxy hänajty tøø xjiøjcapxø'øy. Coo hajxy häxøpy tøø mga'a mee'xtucy, xiøøbä højts mijtsä Diosmädia'agy häxøpy hoy tøø nyajwiingapxø'øy.

⁶ Coo ja'a Timoteo jim jiaančh hooyy maa mijtsän, mänit wyiimbjycumbä. Hoy yaa miejtstägach maa højtsän. Mänit højts xyhawaanä coogä Diosmädia'agy hajxy tehngajnä mmäbøcy hamuumdu'joot, møød coog hajxy hamiñ haxøpy mničhogyii. Hoxioonndaacnä jaduhñ. Jaduhñä Timoteo miänaambä cóogøch mijts hoy miänaajä xjiahmiejtsta'agy, møød cóogøch mijts xchocy xpia'häyoy. Jaduhñägøch mijts xjia wi'i yhixa'añ nébiøch mijts nja wi'i yhixa'añän.

⁷ Mägu'ughajpädøjc, coo højts jaduhñ nmädoyhajty coogä Diosmädia'agy hajxy hänajty tehngajnä mmäbøcy hamuumdu'joot, mänit højts njootcugøøyy, hoy højts hänajty hanaxiä nja tsaächpøcy, hoy højts hänajty møj may nyajmaajiaty. ⁸ Paady højts jootcuyc nniäwøøyyänä coo mijtsä Diosmädia'agy tehngajnä mbanøcxy hamuumdu'joot ja'a Jesucristocøxpä. ⁹ Coo mijts jaduhñ mmäbøcy tehngajnä, paady højts njaančh tehñ xioonnda'agy Dioswiinduum, paady højtsä Dios hoy miänaajä nnäma'ay “Dioscujú'uyäp.”

¹⁰⁻¹¹ Xøømdsuhm højtsä Diosteedy mba'ya'axy møødä Wiindsón Jesucristo. Jaduhñ højts nmänuu'xta'agy hamuumdu'joot coo hajxy ween yajnäbaadø'øy coo højts jim nnøcxtägätsät maa mijtsän, jaduhñ højts mijtsä Diosmädia'agy njaac yajnähixø'øwät nebiaty hajxy pedyii mga'a mäbøcyñä, ¹² møød weenä Jesucristo hajxy xjiaac puhbety coo hajxy hamuumdu'joot mjaac ničhogøøjät hamiñ haxøpy neby højts mijts ndsoquiän, møød coo jäya'ay hajxy jaduhñ nägøxiä mdsoc mba'häyöwät, ¹³ møød weenä Jesucristo hajxy xjiaac puhbety coo ja'a Diosmädia'agy hajxy hamuumdu'joot mbanøcxät, møød coo hajxy mga'a najtshixø'øwät, møød coo hajxy mga'a wädität haxøøg, jaduhñ hajxy mhídät hawa'adstuum, jaduhñ hajxy pøn xquia'a nähwaambédät maa ja'a Diosteedy wyiinduumän coo ja'a Wiindsón Jesucristo hänajty yaa tøø quiädaactägach hädaa yaabä naaxwiin. Näguipxiä Jesucristo ja'a mioonsä hänajty nägøxiä miøødcäda'aga'añ møød pønatiä Diosmädia'agy hänajty tøø miäbøcy.

4

¹ Hoorä mägu'ughajpädøjc, ja'a Jesucristocøxpä højts mi-jts cham nmägapxy nhane'emy coo hajxy hoy mjaac tehñ jäya'ayhädät, jaduhñä Dios hajxy xquiumáyät. Jaduhñ højts

mijts jayøbajt nyajnähixøøyy. Y jaduñ hajxy hoy mjaančh jäya'ayhaty.

² Jaduñ højtsä Wiindsón Jesucristo tøø xñajtscapxø'øyy coo højts mijts nyajwiingapxø'øwät, túhmäts. ³ Jaduñä Dios hajxy xyajmädsójcäm coo hajxy hoy ngudiúunämät nebiaty hajxy tøø xyhanéhäm coo hajxy hoy nwädíjtämät, møød coo ja'a haxøøgwiiinmahñdy hajxy ngøxy najtshixøøyyämät. ⁴ Jaanä jaduñä Dios hajxy tøø xyhanéhämämbä coo ja'a ndo'oxiøjc hajxy hoy yajxón nmøødtsänáayyämät, møød coo hajxy nwiingudsähgøøyyämät. ⁵ Haa ja'a jäya'ayä Dios hajxy ca'a hixyhajpnä, cabä miädia'agy hajxy jaduñ quiudi-uunä. Hix, wiingto'oxiøjc hajxy wyl'i yhadsojpy. Pero mijts, ca'a hajxy jaduñ mbajatcø'øyy. ⁶ Ca'a mmäjøøn mmädøjcä tio'oxiøjc hajxy jaduñ mmägapxtägoøyyä. Pønjaty jaduñ jatcøøby, tsipcøxp hajxy hoyhoy yajcumädowa'añii ja'a Jesucristo. Haa ca'a, jaduñ højts mijts tøø nhuuc hanehmbä. ⁷ Hix, jaduñä Dios hajxy tøø xyajnähdíjjäm coo hajxy hoy yajxón njäya'ayhájtämät. Cab hajxy jaduñ xyajmädsójcäm coo hajxy haxøøg nwädíjtämät. ⁸ Jaduñds je'e, paadiä Dios ja'a yhEspíritu tøø xmióøyyäm, jaduñ hajxy hoy njäya'ayhájtämät. Pønjaty jaduñ ca'a cudiunaamb nébiøch cham nmädia'aguiän, ja'a Dios hajxy jaduñ ñägädieeyøøby, ca'a jäya'ayä.

⁹ Mägu'ughajpädøjc, ja'a Dios hajxy jaduñ tøø xyajnähixøøyyäm coo hajxy hamiñ haxøpy nniçójcämät, pønjataiä Diosmädia'agy mæbøjp. Hoorä, coo ja'a Dios hajxy jaduñ tøø xyajnähixøøyyäm, cab yhadsipä cooçh mijts jaduñ njaac yajnäjaayø'øwät coo hajxy jaduñ nniçójcämät. ¹⁰ Tøyhajt jaduñ coo ja'a mæbøjpädøjc hajxy nägøxiä mdsocy yaa Macedonia-naaxooty wiinduhmyhagajpt. Jaduñ højts mijts mæbøcy nmänuu'xta'agy coo hajxy maas hamuumdu'joot mmädsógät. ¹¹ Jaduñ højts mijts tøø nhuuc hanehmbä coo hajxy hamoñ haducy mhídät, coo hajxy mga'a yajtägø'øwät maa cueendä hajxy mga'a møødän, møød coo hajxy mniyhix mnimiähäyowøøjät hamdsoohaamby. Jaduñä mjoot hajxy mbädä'agät coo hajxy jaduñ mgudiúnät, ¹² jaduñä cu'ug hajxy xquiumáyät, møød jaduñ hajxy tii mga'a yajmaajiädät.

¹³ Mägu'ughajpädøjc, ja'a jäya'ayhajxy ca'a mæbøjpä, coo ja'a jiuuy ja'a miägu'ug hajxy yho'ogy tiägoy, mänit hajxy jiaančh tehñ jiootmayhaty. Paady hajxy jaduñ jiootmayhaty coo hajxy quia'a najuø'øyy coo ja'a Dios ja'a ho'oguiäya'ay yagjujypjøjtägatsa'añ, ja'a hajxy hñajty tøø miäbøquiäbä. Paady højts mijts cham nhawáanäm, cab højtsä njoot chocy coo hajxy mjootmayhájpät. ¹⁴ Hoorä, coo hajxy jaduñ

nmäbójcäm coo ja'a Jesucristo jiuypiojtägajch mänaabä hänäjty tøø yho'oguiän, paady hajxy jaduhñ nmäbójcämbä coo ja'a Dios ja'a ho'oguiäya'ay yagjuypiojtägatsa'añ, ja'a hajxy hänäjty tøø miäbóquiäbä ja'a Jesucristocøxpä, ja'a Jesucristo hajxy møødhjpä tu'ugmädia'agy.

15-17 Hädaa mädia'agy jaduhmbä, ja'a Jesucristøch jaduhñ xñajtsapxøoyyä. Hoorä, coo ja'a Jesucristo hänäjty yaa quiädaactägatsa'añ hädaa yaabä naaxwiin, mänit jim choona'añ tsajpootyp. Mänit møc ya'axa'añ nebiä soldadowiindsøn hajxy møc ya'axiän coo hajxy hänäjty chiptuna'añ. Mänitä Diosmoonsä møc ya'axaambä, ja'a møjtuung jim møødpä tsajpootyp. Mänitä Dios ja'a xiuuxt yajxu'uxa'añii møc. Mänitä ho'oguiäya'ay hajxy jiuypioğa'añ, ja'a hajxy hänäjty tøø miäbóquiäbä ja'a Jesucristocøxpä. Mänitä mäbøjpädøjc-hajxy nägøxiä chajpeda'añ, pønjaty hänäjty jujyñä tsuxnä, näguipxy møød pønjaty hänäjty tøø yho'ogy, ja'a hajxy hänäjty tøø jiuypiojtägächäbä. Mänitä Jesucristo hajxy nägøxiä nøcxy njøjcubaadø'øwáañäm jim jocjooty, møød pønjaty hänäjty tøø jiuypiojtägach, møød pønjaty hänäjty jujyñä tsuxnä. Hoy miänaajä ja'a Jesucristo hajxy nägøxiä xmiøødhidäänäm. Cab hajxy mänaa xpiuhwa'adsäänäm. ¹⁸ Tøyhajt hädaa mädia'agy jaduhñ. Coo hajxy jaduhñ mmäbøcy, jaduhñ hajxy hamiñ haxøpy mnijjootcapxmøcpøgøjät.

5

1-2 Mägu'ughajpädøjc, mnajuøøby hajxy jaduhñ coo jaduhñ quia'a yajnajuø'øy mänaa xøø tiempo yhabaada'añ coo ja'a Jesucristo yaa quiädaactägatsa'añ hädaa yaabä naaxwiin. Paady, cab yhadsipä cooñ mijts njaac yajnajaayø'øwät mänaa jaduhñ jiada'añii. Pero jaduhñ mäbøcy, mnajuøøby hajxy jaduhñ coo ja'a Jesucristo hajxy xyajcädaacpedäänäm jaguiapxy jamiädia'agy. ³ Jaduhñä cu'ughajxy hänäjty miäna'ana'añ: "Jootcujc hajxy nhjttäm; cab hajxy nej njadäänäm, cab hajxy nej nhabetäänäm", nøm. Mänitä tsø'ty häyohn jaguiapxy jamiädia'agy yhabaada'añ. Paquiä cu'ughajxy jaduhñ jiada'añii tiuna'añii jaduhñ mäwiin nebiä to'oxiøjc-hajxy jiaty yhabetiän coo ja'a yhuunghajxy hänäjty myina'añ quia'awa'añ. Cabä cu'ughajxy hänäjty hoy piäyø'øğa'añ. ⁴ Pero mijts, mägu'ughajpädøjc, mwiinjuøøby hajxy jaduhñ. Cab hajxy jaduhñ myagjuø'øwa'añ coo ja'a Jesucristo hajxy jaduhñ xyajcädaacpéjtämät jaguiapxy jamiädia'agy. ⁵ Hix, coo ja'a Diosmädia'agy hajxy nmäbójcäm ja'a Jesucristocøxpä, paady hajxy jaduhñ mäwiin nmäbaatäm nebiä jäya'ayhajxy xøøm wädijpän. Hoy hajxy yhixy. Cab

hajxy nhíjtám hagoonstuum. ⁶⁻⁸ Coo hajxy jaduhñ nmábójcám ja'a Jesucristocøxpä, tsøcxä hajxy híjtám nähix hahixø'ø. Tsøc hajxy híjtám wijy quejy. Jaduhñ hajxy nga'a híjtámät nebiä jäya'ay maabän, nebiä jäya'ay múucäbän. Jaduhñä haxøøgpä hajxy hoy njøjtänäayyämät nebiä soldadohajxy chiptuñän nähbujxt cuhbujxt. Tsøcxä Diosmädia'agy hajxy hamuumdu'joot mábójcám. Tsøgä jäya'ay hajxy nägøxiä tsojc pa'häyóowäm. Tsøgä Jesucristo hajxy jøbhíxäm coo hajxy xyajnáhwa'ads xyajcuhwa'adsaanäm. ⁹ Hix, cabä Dios hajxy xyajmädsójcám coo hajxy ndsaaçhpójcámät. Caj pues. Jaduhñ hajxy tøø xyajnáhdíjjäm coo ja'a Wiindsón Jesucristo hajxy xyajnáhwaats xyajcuhwáatsämät. ¹⁰ Paady hajxy hoy xñähho'túutám, jaduhñ hajxy hoy xmiøødhidäänäm cøjxta'axiøø. Coo yaa quiädaactägatsa'añ hädaa yaabä naaxwiin, mänit hajxy nägøxiä xwiowø'ogáanäm, møød pønjaty hänäjty juyjñä tsuxnä, møød pønjaty hänäjty tøø yho'ogy tøø tiägoy. ¹¹ Hoorä, jaac nijootcapxmøcpøgøø hajxy hamiñ haxøpy. Jaac niyajnáhixø'øwøø ja'a Diosmädia'agy hajxy. Jaduhñ hajxy jäda'ahaty mjaançh cudiuñ.

¹² Mägu'ughajpädøjc, mijts nmänuu'xtaacyppy coo ja'a wiindsøndøjc hajxy mwiingudsähgø'øwät, ja'a hajxy jim tuumbä maa ja'a Diostøjcän, ja'a mijts xwyiingapx xjiojcapxøøbiä. ¹³ Coo hajxy jaduhñ tiuñ, paady hajxy hamuumdu'joot mdsoc mba'häyówät. Jootcuyc hajxy mnimiøødhidøøjät. Cab hajxy mnimiäjootma'ad mnimiädsiphadøøjät.

¹⁴ Mägu'ughajpädøjc, jaduhñ mijts njaac yajwiinxiic njaac yajwiingapxø'øy coo häna'c hajxy mhójtät, ja'a hajxy naxy nuuxho'pä, coo hajxy ween tiuñ; møød coo häna'c hajxy mjootcapxmøcpøgät, ja'a hajxy jootmayhajpä; møød coo häna'c hajxy mwiingapx mjøjcapxø'øwät, ja'a hajxy hoy ca'a mábøgaambä. Mee'xxieemy hajxy jaduhñ nägøxiä mmägapx mhané'emät.

¹⁵ Mniyajcopcø'øwøøjöp hajxy. Coo pøn ñägädieeyø'øwøøjät, cab yaghawiimbídät. Jaduhñä mjoot hajxy hoy miánaajä mbädá'agät coo mayhajt hajxy mduñhájät hoy ñä'a pønä, møødä mábøjpädøjc-hajxy, møødä cu'ughajxy nägøxiä.

¹⁶ Hoy ñä'a mänaajä hajxy mxoondá'agät. ¹⁷ Tehngajnä Dios hajxy mba'yá'axät. ¹⁸ Mnämä'awäbä Dios hajxy "Dioscujú'uyöp", hoy hajxy nej cu mja jat cu mja habet. Chojpiä Dios jioot jaduhñ coo hajxy jaduhñ ngudiúunämät, je'eguiøxp coo ja'a miädia'agy hajxy nmábójcám ja'a Wiindsón Jesucristocøxpä.

¹⁹ Cabä Dioshespíritu hajxy mänaa mhadúgät. ²⁰ Cab hajxy mbéxät pønjetiä Diosmädia'agy najtsapxøøby. ²¹ Pero cøxäbä mädia'agy hajxy mmädoomach mädyii hoy mädyii

mäbaad. Je'eds hajxy mguhbógäp hamuumdu'joot. ²² Møødä haxøøgjootä haxøøgwiinmahñdy hajxy mgøxy najtshixó'øwät.

²³ Ja'a Dios ja'a hoyhajtä weenhajt hajxy xmióoyyäm. Ween hajxy xquiøxy yajnähwa'açh xquiøxy yajcuhwa'açh. Ween hajxy xyaghity hawa'adstuum, møødä mjuøhñdyhajxy, møødä mni'xä mgopc-hajxy, høxtä coonä ja'a Wiindsón Jesucristo yaa quiädaactägätsät hädaa yaabä naaxwiin. ²⁴ Ja'a Dios hajxy tøø xwyiimbliwäm. Jaaya'ay hajxy tsipcøxp xyajnähwa'ads xyajcuhwa'adsaanäm neby hajxy tøø xyajwiinwaanóoyyäm. Tøyhajt jaduñ. Hix, cabä Dios mänaa yhøhnda'agy.

²⁵ Mägu'ughajpädøjc, huuc Diospa'ya'ax hajxy tehngajnä ja'a højtscøxpä.

²⁶ Huuc näma'aw ja'a mæbøjpädøjc hajxy jaduñ nägøxiä coo højts hamuumdu'joot ndsocy nba'häyoy.

²⁷ Naxiä mæbøjpädøjc hädaa nocy hajxy mdehm yajwiin-gapxó'øwät nägøxiä. Ja'a Jesucristo jaduñ hanehmb.

²⁸ Ween mijtsä Wiindsón Jesucristo ja'a hoyhajtä weenhajt møj may xmio'oy. Amén.

2 Tesalonicenses

¹ Chaa hõjts hädaa nocy nhädiuunmuga'añ, hõõch Pablo, mөөдä Silvano, mөөдä Timoteo. Mijts hädaa nyajnajaayөөby, pønjaty jim hamugөөby Dioswiingudsähgөөbiä Tesalónica. Ja'a Dios hajxy nDeedyháltäm, mөөдä Jesucristo hajxy nWiindsõnháltäm. ² Ween mijtsä Dios ja'a tsooctä mayhajt xtiunä, ween mijtsä hoyhajtä weenhajt xmio'oy.

³ Mägu'ughajpädõjc, ja'a mijtscõxpä hõjtsä Dios hoy miänaajä nnäma'ay “Dioscujú'uyäp.” Hawiinmats jaduһ. Hix, tehngajnä Diosmädia'agy hajxy mjaac mäböcy, mөөд hajxy tehngajnä mjaac nichogyii hamiñ haxöpy. ⁴ Hoy miajatiä hõjts nwädity maa ja'a Diostõjcän, jaduһ hõjts nmädia'agy ja'a mijtscõxpä coo ja'a Diosmädia'agy hajxy hoy mjaanç tehм miäböcy, mөөд coo hajxy hoy mjaanç tehм miee'xtucy, hoy hajxy hanaxiä mja tsaachpöcy ja'a Dioscõxpä. ⁵ Coo hajxy jaduһ mmee'xtucy, paadiä Dios hajxy jim xpiäda'aga'añ hawa'adstuum coo hänajty miähane'ema'añ. Xyhixpä Dios hajxy coo hajxy je'e myajcudsaachpögö'oy. Hoy jaduһ coo hajxy jim xpiädá'agät.

⁶ Pønjaty mijts jaduһ xchaachtiumb, yaghawiimbidaambiä Dios jaduһ. Jaduһnä Dios jioot chocy. ⁷ Coo ja'a Wiindsõn Jesucristo yaa miänajtägatsa'añ hädaa yaabä naaxwiin, jim choona'añ tsajpootyp. Ja'a mioonsä miөөdmänacaamby, ja'a hajxy mäjaamөөdpä. Hajájjäbä Jesucristo quiäda'aga'añ. Mänitä Dios hajxy nägõxiä xyajpoo'xäänäm, mөөд hõjts mөөд mijts nägõxiä. Cab hajxy jaduһ xyajtsaachtiunáañänä. ⁸ Coo ja'a Jesucristo hänajty yaa tөө quiäda'agy, mänitä jäya'ayhajxy quiumadowa'añ pønjatiä Dios hänajty tөө quia'a möjpädá'aguiäbä, pønjatiä miädia'agy hänajty tөө quia'a mäböjcäbä ja'a Wiindsõn Jesucristocõxpä. ⁹ Cõjxta'axiөө hajxy jiiby chaachpögä'añ haxөөgtuum. Cab hajxy jim mänaa yajtägö'owa'añii Dioswiinduum, maa ja'a Dios möj jaanç yhäña'ayän, maa möcmäjaa miөөдän. ¹⁰ Coo ja'a Jesucristo hänajty yaa tөө quiäda'agy, mänitä jäya'ayhajxy jiaanç tehм yagjuö'owa'añ, ja'a Diosmädia'agy hajxy hänajty tөө miäböquiäbä, ja'a hajxy hänajty tөө nähwa'açh tөө quiuhwá'açhäbä. Mänitä Jesucristo hajxy wyiingudsähgö'owa'añ. Jim mijts hänajty mbahidaambä je'eguiõxp coo ja'a Diosmädia'agy hajxy hänajty tөө mmäböjpä neby hõjts mijts tөө nyajnähixö'oyän.

¹¹ Ja'a mijtscõxpä hõjtsä Dios hoy miänaajä nba'ya'axy coo ja'a miädia'agy hajxy hoy mgudiúunät, ween hajxy

jaduhñ xquiumay. Paady hajxy tøø xyajñhdijy coo hajxy mnähwa'ads mguhwá'adsät. Ween hajxy xpiuhbety ja'a miäjaahaam coo ja'a miädia'agy hajxy hoy mmäbójcät, jaduhñä hojioot hajxy mmøødhádät. ¹² Coo ja'a hoybä weenbä hajxy jaduhñ mgudiúnät, jaduhñä cu'ugä Wiindsón Jesucristo hajxy wyiingudsähgø'øwät, møød jaduhñ mijtsä cu'ug xwyiingudsähgø'øbiät. Ja'a nDioshájtäm møødä Wiindsón Jesucristo, jaaya'ay mijtsä tsooctä mayhajt xtiúunäp.

2

¹⁻² Mägu'ughajpädøjc, chámhøch nmädia'aga'añ coo ja'a Wiindsón Jesucristo yaa quiädaactägatsa'añ hädaa yaabä naaxwiin, møød coo hajxy xmiøjya'axáañäm coo hajxy jim nhamugøøyyämät maa je'ejän. Hoorä, coo hajxy mmädoyhádät cooc tyijy tøø yhabaatnä coo ja'a Jesucristo quiädaactägatsaannä, cab hajxy mdsoj mábógät. Cab hajxy mjootmayhádät. Cab hajxy mdsähgø'øwät. Hix, jaduhñä häna'c-hajxy näje'e tøø yhøhnda'agy cooc tyijy ja'a Dios jaduhñ tøø miäna'añ, møød cooc tyijy højts jaduhñ tøø nmäna'añ, capxyhaam, nocyhaam. Pero cab jaduhñ ñä'ä tøyä. Paady højts mijts cham nmänuu'xta'agy ³ coo hajxy mga'a yajwiinhøønät ni weeñtiä. Hix, cab jaduhñ choj habaada'añ. Jayøjpä jaya'ayä Diosmädia'agy hajxy nämay ñajtshixø'øwa'añ. Mänitä haxøøgjäya'ay wyiingähxø'øga'añ, ja'a hänajty jii by ca'awaambä haxøøgtuum. ⁴ Mänitä haxøøgjäya'ayä Dios miädsibø'øwa'añ møødä jäya'ayhajxy yaa wyiingudsähgøøbiä cøxiä. Jaanç tehñ yajcumayaamb hänajty jaduhñ. Mänitä yhanehmädaact jii by piäda'aga'añ maa Diostøjcän. Jaduhñ hänajty ñibiäda'aga'añii nebiä Diosän. Yajwiingudsähgø'øwaamb hänajty jaduhñ nebiä Diosän.

⁵ Mänájøch jim nhitiän maa mijtsän, mänítøch jaduhñ nhuuc hawáañäm coo jaduhñ jiada'añ. Mjahnjechp hajxy jaduhñ, túhmäts. ⁶ Cabä haxøøgjäya'ay jaduhñ choj wiingähxø'øga'añ je'eguiøxp coo yhadugyii høxtä coonä Dios yaghabáadät coo jaduhñ wyiingähxø'øgät. Mnajuøøby hajxy jaduhñ pøn mähadujp. ⁷ Tøø ja'a haxøøgwiinmahñdy tiägøøñä wädijpä. Hamee'ch jaduhñ wiädity. Jaanä jaduhñ je'e yhadújcäbä. Coo yhabáadät coo quia'a hadújcänät, mänitä mähadujpä jiøwa'adsa'añ. ⁸ Mänitä haxøøgjäya'ay jaduhñ jiaanç wiingähxø'øga'añ. Mänitnä Wiindsón Jesucristo yaa quiädaactägatsa'añ mäjaamøød. Mänitä Jesucristo ja'a haxøøgjäya'ay yajcuhdägoyya'añ. Piäxuyjaam jaduhñ yagho'øga'añ. ⁹ Coo ja'a haxøøgjäya'ay jaduhñ wyiingähxø'øga'añ, ja'a møjcu'ugong puhbedaamb. Møcmäjaa miøødhadaamb. Mänitä hijxtahñd yajcähxø'øga'añ

hoy-yagjuøøñä. Jaduhnä cu'ug hänajty wyiinhøøna'añ. ¹⁰ Haxøøgwiinmahñdyhaam hänajty miäwiinhøøna'añ. Ja'a jäya'ayhajxy hänajty tu'udägoyyaambä, je'edshajxy jaduhn yajwiinhøønaamb. Paady hajxy hänajty tiu'udägoyya'añ coo ja'a tøyhajt hajxy hänajty tøø quia'a tsoy. Paady hajxy hänajty quia'a nähwa'ads quia'a kuhwa'adsa'añ. ¹¹⁻¹² Pønjetiä tøyhajt jaduhn ca'a tsojp, ja'a haxøøgpä hajxy wyiinxoondaacypy. Jaduhnä Dios miäna'añ coo hajxy ween yajwiinhøøñ, møød coo ja'a hønnda'agymiädia'agy hajxy ween miäbøcy, jaduhn hajxy jiiby quia'awät haxøøgtuum.

¹³ Mägu'ughajpädøjc, xjiaančh tehñ chojpy mijtsä Dios. Ja'a mijtsøxpä højtsä Dios hoy miänaajä nnäma'ay "Dioscujú'uyäp." Hawiinmats jaduhn. Paady højts jaduhn nnäma'ay je'eguiøxp coo ja'a Dios hajxy jecy xyajnähdijy coo hajxy mnähwa'ads mguhwá'adsät. Cahnä hädaa yaabä naaxwiin hänajty yhawijy tiøøxta'agy coo hajxy jaduhn xyajnähdijy. Coo ja'a tøyhajt hajxy tøø mmäbøcy, paadiä Dios hajxy xyajnähwä'ačh xyajcuhwa'ačh ja'a yhEspirituhaam. ¹⁴ Coo ja'a Dios hajxy jaduhn xyajnähdijy, paadiä tøyhajt hajxy tøø mmäbøcy mänaa højts mijts hoy nyajwiingapxø'oyän. Jaduhn hajxy tøø xyajnähdijpä coo ja'a Wiindsøn Jesucristo hajxy xmiøødhidät cøjxta'axiøø.

¹⁵ Mägu'ughajpädøjc, tøø højts mijtsä cuhdujt madiu'u nyajnähixø'oy capxyhaam møød nocyhaam. Hamuumdu'joot hajxy jaduhn mmäbøgät tehngajnä. Cab hajxy nnajtshixø'owät. ¹⁶ Xjiaančh tehñ chójcäm ja'a Wiindsøn Jesucristo hajxy møødä Diosteedy. Tøø mayhajt hajxy xtiüunäm coo hajxy tøø xyajwiinwaanøøyyäm cooc hajxy hoy miänaajä xmiøødhidänäm. ¹⁷ Weenä Dios hajxy xpiuhbety coo hajxy hoy mgudiünät, møød coo hajxy hoy mgápät.

3

¹ Hoorä, mägu'ughajpädøjc, huuc pa'ya'axä Dios hajxy ja'a højtsøxpä, ween højtsä mädia'agy ja'a Jesucristocøxpä paquiä nøcxy nyajwa'xy, weenä cu'ughajxy miäbøcy nej mijts tøø mmäbøquiän, ² møød ween højtsä Dios xñäwa'añ maa ja'a haxøøghäna'c-hajxiän, maa ja'a cahwiindøyhäna'c-hajxiän. Hix, cabä jäya'ayhajxy nägøxiä miäbøcy. ³ Pero tømiädiaacpä Dios. Xpiuhbedaamb hajxy jaduhn. Xñäwa'anaamb hajxy jaduhn maa ja'a haxøøgpän. ⁴ Jaanä jaduhnduhmbä, nmäbøjcäp højtsä Dios ja'a miädia'agy ja'a mijtsøxpä. Nna-juøøby højts coo mijtsä cuhdujt mgudiuna'añ, ja'a højts mijts cham nyajwiingapxø'owaambiä. ⁵ Weenä Dios hajxy xjiaac yajwiinjuø'oy tiiguiøxpä hajxy jaduhn coo xhójcäm, møød

tiiguiøxpä Jesucristo coo miee'xtujcy mänaa yaa yhitiän hädaa yaabä naaxwiin.

⁶ Mägu'ughajpädøjc, tøø højts nmädoyhaty cooc mijts näje'e mwi'i ñuuxho'ogy, møød cooc hajxy näje'e mga'a nä'ägädä tuna'añ. Hoorä, jaduñ højts mijts nmägapxy nhane'emy ja'a Wiindsón Jesucristocøxpä coo hajxy mbuhwá'adsät pønjaty jaduñ wi'i ñuuxho'p, ja'a cuhdujt hajxy ca'a cudiunaambä, ja'a højts mijts tøø nyajwiingapxó'øyäbä. ⁷ Mnajuøøby hajxy coo højts hawiinmats xpiahíxät neby højts hoy nwäditiän. Hiç, mänaa højts jim nhitiän maa mijtsän, cab højts hänäjty jim nnuuxho'ogy. ⁸ Caj pues. Xøømdsuhm højts hänäjty nduñ nxajy. Paady højts hänäjty jaduñ nguhdujthaty, cab højts hänäjty ndsocy coo højts mijts cu xpiuhbejty. Ngujuuby højts hänäjty tijaty højts hänäjty ngaaby. ⁹ Paady højts hänäjty jaduñ nguhdujthaty, jaduñ højts hänäjty ndsocy coo højts mijts jaduñ xpiahíxät, hoy højtsä cuhdujt hänäjty nja møødä coo højts mijts cu xpiuhbejty. ¹⁰ Mänaa højts jim nhitiän maa mijtsän, jaduñ højts hänäjty nmägapxy nhane'emy coo hajxy nägøxiä mdun mxájät. Pøn jaduñ ca'a tunaamb, cabä caayyøøc hajxy mmó'owät. ¹¹ Coo højts jaduñ tøø nmädoyhaty cooc hajxy jaduñ näje'e mwi'i ñuuxho'ogy, møød cooc hajxy näje'e mga'a nä'ägädä tuna'añ, møød cooc hajxy näje'e mwi'i yajtägø'øy maa cueendä hajxy mga'a møødän, ¹² pønjaty jaduñ jatcøøby, jaduñ højts nmägapxy nhane'emy ja'a Wiindsón Jesucristocøxpä coo hajxy jootcuçc ween tiuñ xiajy, jaduñä quiaayyøøc hajxy ñiguiudúuñäxät.

¹³ Mijts, mägu'ughajpädøjc, cab hajxy mnänuuxó'owät coo ja'a hoybä weenbä hajxy mdúnät. ¹⁴ Pøn jaduñ ca'a cudiunaamb neby højts cham ngujaayän maa hädaa noquiän, myajcopcø'owäp hajxy jaduñ. Cab hajxy mmøødwädiymúnät. Ween jaduñ chähdiuñ. ¹⁵ Pero cab hajxy mmädsiphádät. Jaduñ hajxy mhoj mmägápxät nebiä huch nebiä puhya'ayän.

¹⁶ Yeipiä Dios ja'a hoyhajtä weenhajt. Ween mijtsä hoyhajtä weenhajt møj may xmio'oy hoy miänaajä. Ween hajxy nägøxiä xmiøødhity.

¹⁷ Høøch Pablo, hamdsoo cø'øháamhøch cham njahmi-aya'añ. Jadúñhøch nxøø ngujaay hoy ñä'a mädyii no-cyjiootiä: Pablo. ¹⁸ Ween mijtsä Wiindsón Jesucristo ja'a tsooctä mayhajt xtiuunä nägøxiä. Amén.

1 Timoteo

¹ Pablohájpøch høøch. Ja'a Jesucristøch xquiuguexyhajp. Ja'a Diosteedy møødä Wiindsón Jesucristo, mänitøch hajxy tøø xyhane'emy cooch jaduhñ ndúnät cuguexy. Ja'a Dios hajxy jaduhñ xyajnáhwaats xyajcuhwáatsám. Ja'a Jesucristo hajxy njøbhíxám coo hajxy hawa'adstuum xpiäda'agáañäm. ² Timoteo, miíchhøch hädaa nocy nyajnajaayøøby. Jadúhñhøch miích njuø'øy nebiä hamdsoo huungpän coo ja'a Diosmädia'agy nmäbøjcäm. Tøyhajt jaduhñ. Ja'a Diosteedy møødä Wiindsón Jesucristo, ween miíchä tsooctä mayhajt hajxy xtiunä, ween xñäxuuch, weenä hoyhajtä weenhajt xmio'oy.

³ Hoorä, mänaa højts jim tøø nhíjtäm Efeso, mänitøch nwiinmahñdyhajty cooch jim nnøcxät Macedonia-naaxooty. Mänitøch miích nmänuu'xtaacy coo jim mmähmø'øwät Efeso nidiuhñ, coo jaduhñ jim ween mduñ wiindsón maa ja'a Diostøjcän. Jadúhñhøch miích chamñ nnämäaguumbä coo jim mjaac túnät. Hix, jii jäya'ayhajxy näje'e, cabä Diosmädia'agy hajxy hoy yajnáhixø'øy neby højts nyajnáhixøøyyäm. Wiingaty hajxy yajnáhixø'øy. Mhójäp jaduhñ coo hajxy jaduhñ wiing quia'a yajnáhixøøñät. ⁴ Jaaná jaduhñduhmbä, mhójäp je'ebä pønjetiä nahap hajxy wi'i miädiaacp, møød pønjaty yajcopcøøby tijatiä jecyjiäya'ayhajxy hijty xiøhaty. Cab jaduhñ choobaady coo jaduhmbä capxy coo jaduhmbä mädia'agy hajxy tehngajnä yajcapxiø'øy. Jue'e tsoobaatp coo ja'a Diosmädia'agy hajxy nmäbøjcäm coo ja'a Dios hajxy xpiädäcäm hawa'adstuum.

⁵ Pero jaduhñä Dios jioot chocy coo hajxy hamuumdu'joot nniçhojc nnibia'häyóowämät hamiñ haxøpy. Pønjaty howyi-inmahñdy møød, je'ehajxy jaduhñ hamuumdu'joot niçhojc nibia'häyóowäp, møød pønjaty haxøøgwiiinmahñdy ca'a møød, møød pønjetiä Diosmädia'agy hamuumdu'joot mäbøjp. ⁶ Tøø jäya'ayä Diosmädia'agy hajxy ñajtshixøøñä näje'e. Tøø hajxy jaduhñ tiu'udägooñä. Xiøøbä hajxy yajcapxiø'øy mädyii ca'a tsoobaatp. ⁷ Jaduhñä jioot hajxy jia wi'i piäda'agy coo ja'a jecyquiuhdujt hajxy yajnáhixø'øwät, ja'a Moisés jecy quiujáhyäbä. Pero cab hajxy wyiinjuø'øy neby hajxy jia wi'i yajnáhixø'øwa'añ cooc tyijy tiøyyä.

⁸ Coo ja'a jecyquiuhdujt hajxy jaduhñ hoy nyajtúunämät, mänit jaduhñ tiuungpaady. Tøyhajt jaduhñ, túhmäts. ⁹ Paadiä Dios ja'a jecyquiuhdujt piädaacy coo ja'a haxøøgjäya'ayhajxy jaduhñ quiumädowät, ca'a jie'eguiøxpä ja'a hojiäya'ayhajxy. Tøyhajt jaduhñ, túhmäts. Jue'eçh jaduhñ nnänøømby ja'a

haxøøgjäya'ayhajxy, pønjatiä Diosmädia'agy ca'a mäbøjp, møød pønjatiä Dios ca'a wiingudsähgøøby, møødä cubojpä cugädieebiähajxy, møød pønjatiä haxøøgwiiinmahñdy møød, møød pønjatiä Dios mägapxtägooby, møød pønjatiä tiaj tieedy yagho'p, møødä jäya'ay-yagho'pähajxy, ¹⁰ møød pønjatiä wiingto'oxiøjc møødtsänaaby, møød pønjatiä miäya'adiøjc møødmaab, møødä jäya'amiee'tspähajxy, møødä höhndaacpähajxy, møødä mänähøønøøbiähajxy, møød pønjatiä hoguiapxiä homiädia'agy hajxy ca'a cudiumb. ¹¹ Hädaa hoguiapxy hädaa homiädia'agy hädaaduhmbä, jim jaduhñ myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän coo ja'a Dios hajxy tøø xpiädaacäm hawa'adstuum. Diøshøch jaduhñ tøø xyajnähdijy coo ja'a miädia'agy nyajwá'xät. Jaanç tehñ jiootcujcä Dios jaduhñ.

¹² Haa ja'a Wiindsón Jesucristo, je'eçhä mäjaa tøø xmio'oy. Páadyhøch jaduhñ nnäma'ay "Dioscujú'uyäp" cooç tøø xwyiinguexy cooçhä miädia'agy jaduhñ nyajwá'xät. Xyaghijxnájxhøch jaduhñ cooç hänajty hoy nduna'añ, ¹³ hóyhøch hijty haxøøg nja wiingapxpety. Nmädsibøøbiøch hijty. Nhøxpäbøobiøch hijty pønjaty mäbøjp ja'a Jesucristocøxpä. Pero cábøçhä Dios xyajcumädooy. Xñäxuu'tshøch jaduhñ je'eguiøxp cooç hänajty nga'a nnajuø'øyñä cooç hänajty haxøøg njatcø'øy. ¹⁴ Mänitøçhä Dios ja'a tsooctä mayhajt mõj may xtiuunä. Mänitøch xpiädaacy tu'ugmädia'agy møødä Jesucristo. Páadyhøçhä Diosmädia'agy nmäbøjnä. Páadyhøçhä jäya'ay nägøxiä ndsojc nba'häyoonä.

¹⁵ Paadiä Jesucristo yaa yhooy hädaa yaabä naaxwiin, ja'a cubojpä ja'a cugädieebiähajxy hoy yajnähwa'açhajjuhwa'açhii. Tehñ tiøyhajt jaduhñ. Tsøc hajxy hamuumdu'joot mäbøjcäm. Høøç, hanáxiøçhä pojpä cädieey hijty nmøødä may. Cab ndijy pøn hijty xmiäbaady nébiøçhä pojpä cädieey hijty nmøødä. ¹⁶ Hóyhøçhä pojpä cädieey hijty may nja møødä hanaxiä, mänitøçhä Dios xñäxuu'ch, jaduhñä Jesucristo yajcähxø'cy cooç hänajty xjiaanç tehñ miee'xtucy, weenä cubojpä cugädieebiähajxy jaduhñ wyiinjuø'øy coo hajxy hawiinmats miäbøgät ja'a Diosmädia'agy ja'a Jesucristocøxpä, møød ween hajxy jaduhñ wyiinjuøøbiä coo hajxy hoy jiugyhada'añ cøjxta'axiøø nebiä Dios jiugyhatiän. ¹⁷ Tsøgä Dios hajxy hoy miänaajä wiingudsähgøøyyäm. Nidiuhñ jaduhñ miähane'emy cøjxta'axiøø. Cab jaduhñ mänaa yho'oga'añ tiägoyya'añ. Cab hajxy jaduhñ mänaa nhíxäm. Tehñ tiøyhajt jaduhñ.

18-19 Huung Timoteo, chámhøch miich nwiingapx njøjcaxø'øy coo ja'a Diosmädia'agy hamuumdu'joot

mmämøjtäná'awät, møød coo tehngajnä mmäbøgät, møød coo hojioot howyiinmahñdy mjaac panøcxät. Jaduhn miichä Dioscugapxyhajxy jecy tøø xyhuuc mädiaacpä coo miich jaduhn mgudiuna'añ. Najtscapxøøyyä hajxy jaduhn ja'a Dioshespíritu. Jii jäya'ayhajxy näje'e, coo ja'a yhojiootä yhowyiinmahñdy hajxy tøø ñajtshixø'øy, paady hajxy tøø tiu'udägoofnä. Cabä Diosmädia'agy hajxy miäbøjnä. ²⁰Jaduhnä Himeneohajxy tøø jiaty møødä Alejandro. Tøøchä møjcu'ugong hajxy nyajcø'ødägø'øy, weenä Dios hajxy jaduhn miänuu'xta'agy coo hajxy miämee'xøøjät, møød coo hajxy ween wyiinjuø'øy coo jaduhn yhaxøögä coo ja'a Dios hajxy ñähojy.

2

¹ Hoorä, chámhøch nyajwiinxiic nyajwiingapxø'øwa'añ nebiatiä Dios hajxy nba'yaaxmújcämät. Tsøgä Dios hajxy mänuu'xtáacäm ja'a jäya'aguixpähajxy nägøxiä mäduhñtiä hajxy yaa chäná'ay hädaa yaabä naaxwiin. Tsøgä Dios hajxy nämáayyäm “Dioscujú'uyäp.” ² Pønjaty hajxy xyhanéhäm, je'eguiøxpä Dios hajxy tsøc mänuu'xtáacäm, møødä gobiernähajxy, møødä gobernadorhajxy, møødä cuduunghajxy. Jaduhn hajxy haguic jootcujc nhíjtämät. Jaduhnä cu'ug hajxy xquia'a hadsípämät. Jaduhnä Diosmädia'agy hajxy hoy ngudiúnämät. Jaduhnä Dios hajxy hoy nwiingudsähgøøyyämät. ³Hahixøøby jaduhn coo ja'a Dios hajxy jaduhn nmänuu'xtáacämät ja'a gobiernäcøxpähajxy. Jaduhnä Dios hajxy xquiumáayyämät. Jaaya'ay hajxy jaduhn xyajnáhwaats xyajcuhwáatsäm. ⁴Jaduhnä Dios jioot chocy coo hajxy nägøxiä nnähwaats nguhwáatsämät mäduhñtia hajxy yaa ndsánáayyäm hädaa yaabä naaxwiin, møød coo ja'a tøyhajt hajxy nwiinjuøøyyämät ja'a Jesucristocøxpä. ⁵⁻⁶Hix, tu'uquiä Dios hajxy nDeedyháltäm. Jaaná jaduhnduhmbä, tu'jäya'ay hajxy jim xñähgapxtúutäm Dioswiinduum. Ja'a Jesucristo je'e. Mänitä Dios miänaañ coo ja'a Jesucristo yaa jiäya'ayhädät hädaa yaabä naaxwiin. Mänitä Jesucristo hamdsoojoot ñiñähdujcä. Mänit hajxy nägøxiä hoy xñähho'túutäm. Jaduhn nbojpa ngädieey hajxy nägøxiä xyajnáhwaats xyajcuhwáatsäm. ⁷Páadyhøchä Dios xpiädaacy cooch xquiuguexyhädät coochä mädia'agy jaduhn nyajwá'xät coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm, møød coochä jäya'ayä Diosmädia'agy nyajwiingapxø'øwät, ja'a hajxy ca'a judíospä, ween hajxy jaduhn miäbøcy, møød weenä tøyhajt hajxy jaduhn wyiinjuø'øy. Tømiädiáacpøch jaduhn, cábøch nhøhnda'agy.

⁸ Jaduhnds je'e, jadúhnhøchä njoot chocy coochä nmäya'adiøjcä Dios hajxy pia'yá'axät, hoy ñä'ä majatiä

hajxy mhamugø'øy Dioswiingudsähgøøbiä. Hojioot howyiinmahñdymøød hajxy jaduñ mba'yá'axät, ca'a yhadsip ca'a yhajootma'adä, ca'a yhaxøøgwiiinmahñdymøødä. ⁹ Jaaná jaduñduhmbä, cáböçhä njoot chocy coo ja'a to'oxiøjc-hajxy hoçhähdiiuunnä ñibiäda'agøøjät. Cabä quiuhwaay hajxy hanaxiä yajcopcø'owät. Cabä oro hajxy piädá'agät ni perlas. Cabä wit tsojwätypä hajxy miäwädítät. ¹⁰ Jaduñnä jioot hajxy piädá'agät coo ja'a mayhajt hajxy tehngajnä tiúnät, jaduñ hajxy yajcähxó'ogät coo ja'a Dios hajxy tøyhajt wyiingudsähgø'øy hamuumdu'joot. ¹¹ Hamoñ haducy ja'a to'oxiøjc-hajxy jim yhamädoowhídät maa hajxy naxy mhamugø'øyän. Jaduñnä Diosmädia'agy hajxy hoy yhabøgät. Møød mee'xxieemy hajxy jim yhidät. ¹² Jaduñhöch nmägäpx nhanehmbä coo ja'a to'oxiøjcä Diosmädia'agy hajxy jim quia'a yajnahixø'owät maa hajxy naxy mhamugø'øyän. Hamoñ haducy hajxy jim ñä'ägä hídät. Cabä to'oxiøjc cuhdujt hajxy miøødä coo ja'a ya'adiøjc hajxy yhoj yá'axät. ¹³ Hix, ja'a Adán, jawyiin je'e yhädiuunnä; høxhaamä Eva jiaac hädiuunnä. ¹⁴ Jaaná jaduñduhmbä, ja'a Eva jaduñ wiinhøhñä ja'a mõjcu'ugong, ca'a yhadängä. Jaduñnä Eva quiädiehçohñ. ¹⁵ Paadiä to'oxiøjc-hajxy jiaanç tehñ chaachpøcy coo yhuunghajxy myiñ miech. Pero coo ja'a Dios ja'a miädia'agy hajxy tehngajnä miäbøjcät, jaduñnä piojpä quiädieey hajxy yajnahwa'ads yajcuhwa'adsaanäxä. Jaduñnä Dios chojpä coo ja'a to'oxiøjcä mäbøjpadøjc hajxy hamuumdu'joot choc pia'häyowät, mõød coo hojioot howyiinmahñdy hajxy miøødhádät, mõød coo hajxy mee'xxieemy yhidät.

3

¹ Hahixøøby jaduñ coo ja'a mjoot hajxy mbädá'agät coo hajxy mdúnät wiindsøn maa ja'a mäbøjpadøjc-hajxiän. Hodiung jaduñ. Tehñ tiøyhajt jaduñ. ² Pøn jaduñ tuumb wiindsøn maa ja'a Diostøjcän, tsipcøxpä howyiinmahñdy miøødhádät. Jagooyä to'oxiøjc tu'ug yaghídät, ca'a mietsc ca'a tiägøögä. Cabä vino comjaty yhú'ugät. Cabä haxøøgwiiinmahñdy miøødhádät. Hoy wiädítät. Coo pøn miédsät tøghayohbiä maa ja'a tiøjcän, piu'umió'owäp quioñdymó'owäp jaduñ. Jiädäp yajnahixø'ow jaduñ. ³ Cab yhu'ug cab jiøø'xät. Cab chiptúnät. Mee'xxieemy jaduñ quiapx miädiá'agät. Cab tii yajtsiptá'agät. Cabä xädø'øñ yhadsógät. ⁴ Pøn jaduñ tuumb wiindsøn maa ja'a Diostøjcän, tsipcøxpä yhuungä tio'oxy hoy miägäpx yhané'emät, weenä yhuunghajxy miädia'agymiäbøcy, ween wyiingudsähgø'øyii ja'a yhuung. ⁵ Hix, pønä yhamdsoo huungä yhamdsoo to'oxy hoy ca'a hane'emaamb, cab hoy miähane'emaañ

maa ja'a Diostøjcän. ⁶ Cab jaduñ yhahixø'øy coo ja'a naamdägø'øbä tiünät wiindsøn maa ja'a Diostøjcän, coo jaduñ ñä'a niguiumayøøjät. Wehndä jaduñ quiumädówät nebiä møjcu'ugong quiumädooyän. ⁷ Pøn jaduñ tuumb wiindsøn maa ja'a Diostøjcän, tsipcøxp jaduñ hoy wiädítät maa jäya'ayhagujcän, ja'a hajxy ca'a Diosmädia'agymiäbøjpä. Jaduñ quia'a nähojøøjät, jaduñ quia'a yajtu'udägoyyøøjät ja'a møjcu'ugong.

⁸ Jaanä jaduñduhmbä, ja'a ya'adiøjc-hajxy jim mäbuhbejpä maa ja'a Diostøjcän, tsipcøxp hajxy hoy jäya'ayhädät. Cab hajxy ñä'a metscapx ñä'a tägøøgcápät. Cab hajxy yhu'ug cab hajxy jiøø'xät. Cabä jäya'axiädø'øñ hajxy yhadsógät. ⁹ Tsipcøxpä tøyhajt hajxy miäbögät ja'a Jesucristocøxpä, ja'a hijty cuyu'učhpä. Howyiinmahñdymøød hajxy jaduñ miäbögät. ¹⁰ Pønjatiä jioot tsojp coo hajxy miäbuhbédät maa ja'a Diostøjcän, cab hajxy mdsoj pädá'agät. Ween hajxy jayøjp mhuuc hijxmach pø hoy hajxy hánajty tiuna'añ. Coo hajxy hánajty tøø mhijxmach coo howyiinmahñdy hajxy jiaanč møødä, mänit hajxy mbädá'agät coo hajxy jaduñ miäbuhbédät. ¹¹ Jaanä jaduñä to'oxiøjc-hajxypä, ja'a hajxy jim mäbuhbejpä maa ja'a tsajtøjcän. tsipcøxp hajxy hoy jäya'ayhájpat. Cab hajxy pøn ñähøønó'owät. Cab hajxy yhu'ug cab hajxy jiøø'xät. Hamuumdu'jootä hoybä weenbä hajxy quiudiünät cøxiä. ¹² Hoorä, ja'a mäbuhbejpädøjc-hajxy, ja'a ya'adiøjc-hajxypä, jagooyä to'oxiøjc hajxy tu'ug yaghídät. Hoy ja'a yhuungä tio'oxy hajxy miägäp xyané'emät. ¹³ Ja'a mäbuhbejpädøjc-hajxy jaduñ hoy tuumbä, cumayáanäp hajxy jaduñ ja'a mäbøjpädøjc, møød jaduñä møjjuøhñdy hajxy miøødhädät coo hajxy hánajty miädia'aga'añ coog hajxy miäböcy ja'a Jesucristocøxpä.

¹⁴⁻¹⁵ Jaduhñhøčhä njoot jia tsoy cooč jim mobädajpä nnócxät maa miičhän. Pero cooč jaduñ jim nga'a nä'a tsoj nócäxät, páadyhöch hädaa nocy nyajnajaayø'øy, jaduñ mna-juø'owät nebiä mäbøjpädøjc-hajxy jim hoy yhídät maa ja'a Diostøjcän. Hoy miänaajä Dios yhity. Hoy miänaajä Dios ja'a mäbøjpädøjcä tøyhajt yajnähixø'øy ja'a Jesucristocøxpä. Hamuumdu'joot hajxy jaduñ ñäwa'añii. ¹⁶ Jaanč tehñ miøj jaanč tehñ jiaanč hädaa mädia'agy jaduñ ja'a Jesucristocøxpä, coo hajxy hoy xyajnähwaats xyajcuhwáatsäm. Tehñ tiøyhajt jaduñ. Cuyu'učhä Dios hädaa mädia'agy hijty yaghity. Mänit hajxy jaduñ tøø xyajwiinjuøøyyäm. Hoorä, coo ja'a Dios jaduñ miänaañ, mänitä yHuung yaa quiejxy hädaa yaabä naaxwiin. Ja'a Jesucristo je'e. Jaduñ je'e jäya'ayhajty neby højtshájtäm. Mänitä Dioshespíritu jaduñ yajcähxø'cy coo ja'a Jesucristo yhity hawa'adstuum. Mänitä

Jesucristo yhiixä ja'a Diosmoonsä, ja'a hajxy jim̄ tsohm̄bä tsajpootyp. Mänitä Jesucristo jim̄ ñöcxy tsajpootyp. Mänitä mädia'agy wia'xy ja'a Jesucristocöxpä maa ja'a jäya'ayhajxy chäna'ayän, ja'a ca'a judíoshajxypä. Mänitä jäya'ayhajxy yaa may miäböjcy ja'a Jesucristocöxpä hädaa yaabä naaxwiin.

4

1-2 Hoorä, howyiinjuoöñä ja'a Dioshespíritu tøø miäna'añ coogä mäwiinhöhm̄bähajxy piädø'oga'añ. Jadúhñäc hajxy ñibiäda'aga'añii nebiä hoyhäna'cän. Pero yhamdsoo cuhdújtäc hajxy yajtunaamby. Haxøøgcuhdújtäc hajxy miøødhadaamby møødä haxøøgjuøhñdy. Jadúhñägä mäwiinhöhm̄bähajxy yajtägø'owa'añii ja'a möjcu'u. Jadúhñäc hajxy ñajtsapxø'owáañäxä nébiägä höhñda'agymiädia'agy hajxy yajñähixø'owät. Mänitägä mäsöpädøjçä höhñda'agymiädia'agy hajxy nämay yhamädoowhida'añ. Mänitäc hajxy jaduñ miäböga'añ. Mänitägä tömiädia'agy ja'a Jesucristocöxpä hajxy ñajtshixø'owa'añ. ³⁻⁴ Jadúhñägä mäwiinhöhm̄bähajxy hñajty yhöhñda'aga'añ cooc tyijy yhaxøögä coo hajxy nböjçämät, møød cooc tyijy quia'a hähixø'öy coo hajxy cøxiä wiinä njøø'xämät, hoy ja'a Dios cøxiä wiinä tøø jia päda'agy. Hix, tijatiä Dios tøø piäda'agy, haagä hoy je'e. Hähixøøby jaduñ coo hajxy nguñböjçämät, pönjatiä töyhajt mäsöpj ja'a Jesucristocöxpä. Coo hajxy jaduñ nguñböjçäm, jaduñä Dios hajxy nnämáayämät "Dioscujú'uyäp." Y cab jaduñ yhähixø'öy coo hajxy nwiingäpxämät. ⁵ Coo ja'a Dios jaduñ tøø miäna'añ, møød coo ja'a Dios hajxy nba'yáaxäm, jaduñä Dios cøxiä wiinä quiunuu'xy.

⁶ Naxy miichä mäsöpädøjç jaduñ mdehm̄ ñajtsapxø'owät nébiøch cham̄ nmädia'aguiän, jaduñä Jesucristo hoy mbuhédät, jaduñä homiädia'agy hoy mjaac habögät ja'a Jesucristocöxpä, ja'a hajxy nmäsöpçämbä. Je'e miich mnä'ägä panöcxyhajpy. ⁷ Cabä nähapmädia'agy myajcopçø'owät nebiä teedyhaphajxy wyi'i miädia'aguiän. Höhñda'agymiädia'agy je'e jaduñ. Jimä mjoot mnä'ägä pädá'agät nebiä Diosmädia'agy maas hoy mjaac panöçxät. ⁸ Tsoobaatp jaduñ siémpräm coo nni'xä ngopc hajxy möc nyaghjätämät. Pero maas nä'ägädä tsoobaatp coo ja'a Diosmädia'agy hajxy tehngajnä nbanöçxämät. Hix, coo hajxy jaduñ hoy ngudiúunämät, jaduñä Dios hajxy tøø xyajwiinwaanøöyyäm coo hajxy hodium xyaghidáañäm hoy miänaajä, møød jäda'ahaty, møød miimñä mejtsnä. Jaduñ hajxy xyagjyhadáañäm cøjxta'axiøø neby je'e jigyhatiän. ⁹ Tehm̄ töyhajt hädaa mädia'agy jaduñ.

Tsog hajxy hamuumdu'joot mabójcäm. ¹⁰ Coo ja'a Dios hajxy jaduhñ xyaghidáañäm hodium hoy miänaajä, paady hajxy mœc nduun nxájjäm. Jujquiä Dios. Coo ja'a miädia'agy hajxy nmabójcäm coo ja'a Jesucristo ja'a jäya'ay nägøxiä tøø ñähho'tu'udy, paady hajxy xyajnahwa'ads xyajcuhwa'adsáañäm.

¹¹ Jaduhñä mabøjpadøjc mwiingapx mjøjcapxø'owät nébiøch naamnä tøø nmädia'aguiän. ¹² Tehngajnä hoguiuhdujt myaghídät, jaduhñ pøn xquia'a péxät, hoy jomøjt may mga'a ja mœødä; mœød jaduhñä mabøjpadøjc xpiahíxät. Hoy yajxón mgapx mmädiá'agät. Caj mänaa mgapxtägóyyät. Hoy piønä mdsoc mba'häyówät. Hoy ja'a Diosmädia'agy mmabögät. Mmœødhádäbä howyiinmahñdy. ¹³ Mäduhñtiøch jim nga'a tsoj nœcxy maa miichän, tehngajnä Diosmädia'agy mgapx mmädiá'agät coo hajxy jim naxy mhamugø'øy maa ja'a Diostøjcän. Jaduhñä mabøjpadøjc myajwiinxiic myajwiingapxø'owät. ¹⁴ Mänaa miichä majjäya'adiøjc jim xquiø'ønähgapiän maa ja'a Diostøjcän, mänit miichä Dioshespíritu xñägapxy cooc miichä Diosmädia'agy myajwa'xa'añ. Mänit miich häna'c jaduhñ xñajtscapxøøyyä. Mänit miichä Dios mäjaa xmiooyy coo ja'a miädia'agy jaduhñ myajwá'xät. Naxy mdehm jiahmiejtstá'agät coo ja'a mäjaa jaduhñ xmiooyy. Caj mnajtshixø'owät.

¹⁵ Jaduhñä mjoot mbädá'agät coo ja'a Diosmädia'agy jaduhñ hamuumdu'joot myajwá'xät hoy miänaajä. Coo jaduhñ mgudiún mguñáxät, jaduhñä cu'ug xyhíxät coo jaduhñ hoy myajtu'uyo'oy. ¹⁶ Niyajcopcø'owøø nej mwädity, nej myajnahixø'øy. Tehngajnä jaduhñ mgudiún mguñáxät, jaduhñ mnähwa'ads mguhwá'adsät näguipxy mœødä jäya'ayhajxy hamädoowhijpä.

5

¹ Cabä majjäya'adiøjc mhoj myá'axät. Mee'xxieemy mwiingapx mjøjcapxø'owät nebiä mhamdsoo teediän. Mœødä muutsc-häna'c-hajxypä, jaduhñ mmägäpax mhané'emät nebiä mhamdsoo puhya'ayän. ² Jaanä jaduhñä tsø'ødaj mmägäpax mhanéhmbät nebiä mhamdsoo tajjän. Mœødä to'oxiøjc-hajxy muutspä, jaduhñ mmägäpax mhanéhmbät nebiä mhamdsoo puhdo'oxiän. Caj mmägäpaxxtägóyyät.

³ Jii yaamgto'oxyhajxy näje'e, cab hajxy pøn ñä'ägädä mœødä. Tøyhajt hajxy ñidiuhmhaty. Je'eds hajxy mbuhbédäp. ⁴ Pero ja'a yaamgto'oxyhajxy jaac jimä, pø jimä yhuunghajxy, pø jimä yhoc-huunghajxy, ween hajxy jaduhñ piuhbedyii nägø'ø nädecypiä ja'a yhamdsoo huunghajxy, ja'a yhamdsoo hoc-huunghajxy. Jaduhñä mabøjpadøjc-hajxy quiumayø'øjtät

ja'a Dios coo tiaj tieedy hajxy jaduhñ piuhbejtägätsät. Jaduhñ hajxy yajcähxø'ögät coo ja'a tiaj tieedy hajxy jiaançh wi-ingudsähgø'øy. ⁵ Hix, ja'a yaamgto'oxyhajxy tehñ tiøyhajt nidiuhñhajpä, ja'a Dios hajxy yhajodhajpy. Xøømdsuhñ hajxy miänuu'xta'agy. ⁶ Pero ja'a yaamgto'oxy ja'a Dios hajxy ca'a hajodhajpä, coo ja'a jioot hajxy chögät coo hajxy xyi'ig xioonda'aga'añ, jaduhñä Dios yhixy nebiä ho'ogypiän, hoy hajxy jia jujyñä, hoy hajxy jia tsuxnä. ⁷ Jaduhñä mäßbjpäðjc mwiingapx mjøjcapxø'øwät coo ja'a homiädia'agy hajxy pedyii ween quiudiuñ, jaduhñ hajxy quiumayøøjät ja'a cu'ug. ⁸ Pønjetiä jiuju miägu'ug ca'a hijxp ca'a mähäyoob møødä yhuung møødä tio'oxy, tøø ja'a Diosmädia'agy hajxy ñajtshixøøñä neby hajxy hijty miäßbøquiän ja'a Jesucristocøxpä. Maas haxøøg hajxy jiatcø'øy quejee häna'c-hajxy ca'a nä'ägä mäßbjpä.

⁹ Mgujáhyyabä yaamgto'oxiä xiøø hajxy pønjaty hajxy mbuhbedaamby. Je'e xiøøhajxy pédäp pønjaty tægøøghii'x jomøjt tøø yhabéjtäxä, møød pønjetiä ya'adiøjc tu'uquiä tøø miøødtsäna'ay, ¹⁰ møød pønjetiä cu'ughajxy ñänøømby coo ja'a mayhajt hajxy tøø tiuunäxä, møød pønjetiä ñøøxä mi-ajc hoy yajxón tøø yajtso'ogy tøø yajyeegy, møød pønjaty pu'umiooby coñdymooby ja'a jäya'ayhajxy jim miimb mejtspä maa ja'a tiøjcän, møød pønjetiä mäßbjpäðjc cø'øbujp tecyp-iujp, møød pønjaty puhbejp ja'a jäya'ayhajxy häyohmbaatpä, møød pønjetiä jioot tøø piäda'agy coo ja'a hoybä weenbä hajxy quiudiún quiuñäxät hoy ñä'ä tiijä. Ja'a yaamgto'oxy hädaa hoguiuhdujt jaduhñbä hajxy yajtuumbä, je'eds hajxy mbuhbédäp.

¹¹⁻¹² Pero ja'a yaamgto'oxy tsaanbä muutspähajxy, cabä xiøøhajxy quiujähyyäxät, cab hajxy mbuhbédät. Hoy hajxy tøø jia mäna'añ coogä Jesucristo hajxy hamuumdu'joot miäduna'añ maa ja'a tsajtøjcän, mäniä jioot hajxy näje'e piäda'agy coo hajxy piøjtägätsa'añ coo hajxy yhuuctägätsa'añ. Cabä Jesucristo hajxy jaduhñ hoy miädunaannä. Y tu'udägöyyäp hajxy jaduhñ. ¹³ Jaanä jaduhñä yaamgto'oxy tsaanbä muutspä hajxy näje'e jiajpä, wi'i ñuuxho'p hajxy, tøjc-tøjc hajxy wiädity. Wi'i miädia'agy-yajnajxp hajxy. Nä'ä yaghadsow ñä'ä yajpøgø'øy hajxy cøxiä tøø jiaty. Cøxiä hajxy ñä'ä pamädia'agy mädyiijaty ca'a jagä hawiinmats. ¹⁴ Jaduhñhøçhä njoot jia tsoçy coo ja'a yaamgto'oxyhajxy piøjtägätsät, ja'a hajxy tsaanbä muutspä, weenä ñøøxä miajc hajxy jaduhñ jiaac yajtso'ogy, weenä jiøønä tiøjc hajxy hoy yajxón cwieendähaty, jaduhñ hajxy quia'a hoj quia'a ya'axøøjät ja'a miädsiphajxy. ¹⁵ Hix, tøø hajxy näje'e tiu'udägooñä. Tøø ja'a møjcu'ugongä miädia'agy hajxy

jiøjþøgøøyyänä.

¹⁶ Mijts, puhdo'oxytiøjc, pø jim mijtsä yaamgto'oxy mmøødä maa ja'a mjujy maa ja'a mmägu'ughajxiän, ween hajxy jaduhñ mbuhbety, jaduhñä mæbøjpädøjc-hajxy quia'a taj quia'a máyät neby hajxy jaduhñ piuhbédät. Hix, jaduhñä mæbøjpädøjcä yaamgto'oxy hajxy hoy piuhbédät, ja'a hajxy pøn ca'a jaančh møødpä.

¹⁷ Ja'a majjäya'adiøjc-hajxy, ja'a hajxy jim hoy tuumbä wiindsón maa ja'a Diostøjcän, ween hajxy hoy miäjuyii, møødä Diosmädia'agy hajxy yajñähixøøbiä. Ween hajxy nä'ä tägø'øbä miäjuyii. ¹⁸ Hix, jaduhñä Diosmädia'agy miäna'añ: "Maa ja'a weeyä trigo hajxy hänäjty myajtehñdse'ediän, weenä weeyä jaduhñ piuhjøø'xy." Jaanä jaduhñ miänaambä: "Weenä cuduumbä cubøjpä miäjuyii."

¹⁹ Coo ja'a Diostøgootypä wiindsón ñäxø'øwø'øwøøjät, mäniä mæxøhbä miädia'agy miäbøjcäxät pø jimä capxtøøbä miøødä mejtstägøøg. Pø cab jaduhñ miøødä, cabä miädia'agy jaduhñ miäbøjcäxät. ²⁰ Ja'a Diostøgootypä wiindsønñhajxy hoy ca'a wädiipä, mhójàp myá'axäp jaduhñ maa ja'a mæbøjpädøjc-hajxy nägøxiä yhamugø'øyän, weenä miäwiindsønñhajxy jaduhñ chähgø'øy. ²¹ Miičh nwiingapx njøjcäpxøøby coo hädaa cuhdujt jaduhmbä tsipcøxp mgudiún mguñáxät. Cabä mmähäna'c nä'ä nägoobä mnä'ä tsaächtiúnät, ni caj nä'ä nägoobä mbuhbédät. Tu'cuhdujtä häna'c mnä'ä híxät, hoy jaduhñ xjia mägu'ughaty, hoy jaduhñ xjia mädsiphaty. Xyhíxäbä Dios jaduhñ møødä Jesucristo, møødä Diosmoonsähajxy jim tsajpootypä, ja'a hajxy wiimbíyyäbä. ²² Coo pøn hänäjty tiägø'øwa'añ tuumbä tsajtøjwiindsón, caj mdsoj cø'ønähgábät. Jayøjp mwiinmahñdyhádät hodiägaamby pø hoy hänäjty tiuna'añ, pø caj. Hix, coo jaduhñ nä'ä tu'udägøyyät, wehñdä miičhä cu'ug xñänómät cooc tyijy miičh tøø mbuhbety. Howyiinmahñdy myaghídäp hoy miänaajä.

²³ Timoteo, naxy miičh mjootpädø'ogyii. Hahixøøby coo vino weeñtiä mhú'ugät. Cabä nøøyyähajtiä mhúucnät.

²⁴ Jii jäya'ayhajxy näje'e, coo hajxy mänaa quiädieey, paquiä jaduhñ wyiingähxø'øgy, cahnä hajxy hänäjty miøjya'axyii hagujc. Pero jii wiinghäna'c-hajxy, cabä piojpä quiädieeyhajxy choj wiingähxø'øgy, høxtä coonä hajxy hänäjty tøø miøjya'axyii hagujc. ²⁵ Jaanä jaduhñduhmbä, jii jäya'ayhajxy näje'ebä, paquiä jaduhñ wyiingähxø'øgy coo hojioot hajxy jiaančh tehñ miøødä. Hoy jaduhñ quia'a ja tsoj wiingähxø'øgy, tsipcøxp cujegy wyiingähxø'øga'añ.

6

¹ Mijts mæbøjpädøjc, nämay hajxy mhity cudoogø'øy. Naxiä

mwiindsón hajxy mdehm wyiingudsähg'owät. Naxy hajxy jaduhñ mdehm miädia'agymiäböät. Hix, coo hajxy jaduhñ hoy mga'a cudiún mga'a cuñáxät, wehñdä mwiindsón ja'a Dios haxøog ñänómät møødä Diosmädia'agy. ² Jaaná jaduhñduhmbä, pønatiä wyiindsónä Diosmädia'agy mäböjp, cabä mwiindsón hajxy mbéxät. Pero hamuumdu'joot hajxy mwiingudsähg'owät. Maas hoy hajxy jaduhñ mmädia'agymiäböät je'eguiøxp coo ja'a Diosmädia'agy miäböjpä, møød coo hajxy mmøødniçogyii. Naxiä mäböjpädøjc hädaa cuhdujt jaduhmbä mdehm wyiingapx mdehm jiojcapx'owät.

³ Jii häna'c-hajxy näje'e, wiing hajxy yajnähiç'ø. Cabä hoguiapxiä homiädia'agy hajxy wyiinjuø'owa'añ neby hajxy yajnähiç'øyyäm ja'a Wiindsón Jesucristocøxpä coo ja'a hoybä weenbä hajxy jaduhñ nbáatäm. ⁴ Ja'a häna'c-hajxy jaduhñ wiing yajnähiç'øbiä, jaanç tehñ ñiguiumáyyäp hajxy jaduhñ cooc tyijy hajxy jiaanç tehñ jiaty, cooc tyijy hajxy jiaanç tehñ ñajuø'ø. Pero cab hajxy tii ñä'ägädä jaty, cab hajxy tii ñä'ägädä najuø'ø. Hanaxiä mädia'agy hajxy yajtsip yajma'adø'ø, ja'a ca'a tsoobaatpä. Coo hajxy jaduhñ jiatcø'ø, paady hajxy cøxiä wiinä yajcapxiø'ø, paady hajxy miänähøøno'ø, paady hajxy haxøøgjaty ñiñäma'ayii. ⁵ Coo hajxy jaduhñ jiaanç tehñ çiptsocy, paady hajxy jiaanç tehñ ñibiamädsibø'ø. Jaanç tehñ yhaxøøgä wyiinmahñdyhajxy. Tøø ja'a tøyhajt hajxy ñajtshixøøñä. Wi'i yajmäjuyaamb hajxy, paady hajxy ñibiäda'agyii cooc tyijy ja'a Diosmädia'agy hajxy miäböcy, cooc tyijy hajxy yajnähiç'ø. Naxiä häna'c jaduhmbä mdehm piuhwá'adsät. ⁶ Coo ja'a Diosmädia'agy hajxy hoy nmäböjçämät, jaduhñä hoyhajtä weenhajt hajxy møj may nbáatämät, jaduhñ hajxy jootcuyc nhíjtämät. ⁷ Haa ca'a, coo hajxy yaa nmiin ngáhñwäm hädaa yaabä naaxwiin, cab hajxy tii nmämiin nmägáhñwäm. Nähwa'ads hajxy nmaaxhuunghajtäm. Jaaná jaduhñduhmbä, coo hajxy nho'c ndägóoyyäm, mänit hajxy cøjx nhøxhó'cäm tijaty hajxy yaa nmøødhajtäm hädaa yaabä naaxwiin. Cab hajxy tii hoy nmädsoonáañäm. Tehñ tiøyhajt jaduhñ. ⁸ Hoorä, coo wit tucxy hajxy nmøødhajtäm, coo cay hu'ugy hajxy nmøødhajtäm, paady hajxy jootcuyc tsøc híjtäm. ⁹ Pero jii häna'c-hajxy näje'e, jaduhñ hajxy wyi'i miäna'añ coo hajxy miäyøøj'owa'añ. Paadiä haxøøgwiinmahñdy hajxy pianøcxa'añ. Jaduhñ hajxy haxøøgtuum nøcxy quia'awa'añ. Je'e hajxy yhøxtaaby mädyii jaduhñ ca'a howyiinmahñdy. Je'e hajxy jaduhñ quiumädozáannäp. ¹⁰ Jiyyä haxøøgpä ca'a hoybä ñä'ägädä tsohñda'agy coo jäya'ayhajxy wyi'i xiädø'øñhadsocy, møød coo hajxy wyi'i wyiinduc-haty. Paadiä Diosmädia'agy

hajxy näje'e tøø ñajtshixø'øy. Paady hajxy jiaanč tehṁ jioot-mayhajnä.

11 Pero miich, coo miichä Dios xquiuguexyhaty, cabä haxøøgpä ca'a hoybä mädyii mgudiúnṁ mguñáxät. Ja'a hoybä weenbä jaduhṁ mgudiúnäp. Ja'a Dios mwiingudsähgø'øwäp. Mmábøjcäbä miädia'agy. Mmädsoc mba'häyöwäp. Mmee'xtúgäp hoy mja tsaächpøcy. Mee'xxieemy mhäna'c-hädät. 12 Hahixøøby coo ja'a Diosmädia'agy hamuumdu'joot mmábøgät, jaduhṁä Dios xyagjugyhädät cøjxta'axiøø neby je'e jiugyhatiän. Mänit miichä Dios jaduhṁ xyajnähdijy coo jaduhṁ mjugyhädät cøjxta'axiøø mänaa miich nnägäpxiän cu'ugwiinduum coo ja'a Diosmädia'agy tøø mmäbøcy. 13-14 Chaads miich nwiingäpx njøjcäpxø'øy coo ja'a Dioscuहुdujt tehṁgajnä mjaac cudiúnṁ mjaac cuñáxät, møød coo mga'a yajtägätsät, jaduhṁä Dioscuहुdujt quia'a nänømøøjät haxøøg, høxtä coonä yhabáadät coo ja'a Wiindsønṁ Jesucristo yaa quiädaactägatsa'añ hädaa yaabä naaxwiin. Ja'a Dios hajxy jaduhṁ xyhijxäm møødä Jesucristo. Ja'a Diósädsä jugyhajt mooby hoy piønä hoy tyijä. Haa ja'a Jesucristo, coo hñajty jim tøø yajmechii maa ja'a Poncio Pilato wyiinduumän, mänit ñägäpxy coogä Dios tøyhajt yHuunghadyii. 15 Ja'a Dios jaduhṁ yaghabaadaamb mänaa ja'a Jesucristo yaa quiädaactägatsa'añ hädaa yaabä naaxwiin. Jaanč tehṁ jiootcujcä Dios. Nidiuhṁ tiuñ Wiindsønṁ. Nidiuhṁ miähane'emy. Ni pønṁ jaduhṁ quia'a mäbaady. Nägøxiä gobiernähajxy yhane'emyii møødä reyhajxy. 16 Hoy miänaajä Dios yhity. Jim maa ja'a Dios yhatiän, jaanč tehṁ miøc jim yhajajy. Paady hajxy jim hoy nga'a wiingumedsøøyyäm. Tsøc hajxy hoy miänaajä Wiindsønṁhajtäm.

17 Pønjaty mäyøø hädaa yaabä naaxwiin, jaduhṁ miich mwiingäpx mjøjcäpxø'øwät coo hajxy quia'a niguiumayøøjät, møød coo ja'a Dios hajxy yhajodhädät. Møj jaančä Dios. Cøxiä wiinä hajxy xmióoyyäm, jaduhṁ hajxy jootcujc nhijtäm. Pero cabä mäyøøjäya'ayä xädø'øñ hajxy yhadsögät. Hix cøjxp tägooby ja'a hajxy miämäyøøhajpiä. 18 Jaduhṁä mäyøødøjc mwiingäpx mjøjcäpxø'øwät coo hojioot hajxy jiaanč tehṁ miøødhädät. Weenä häyoobädøjc hajxy piuhbety. Cab hajxy wyiinduc-hädät. 19 Coo hajxy jaduhṁ yaa yhojiäya'ayhäädät hädaa yaabä naaxwiin, mänitä hoyhajtä weenhajt hajxy møj may piäadät Dioswiinduum. Y jaduhṁ hajxy cøjxta'axiøø yagjugyhädøøjät nebiä Dios jiugyhatiän.

20-21 Timoteo, coo miichä Dios tøø xyajnähdijy coo ja'a miädia'agy myajwá'xät, paady hamuumdu'joot mgudiúnät, paady jaduhṁ mnäwá'anät. Hix, tøø jäya'ayä Diosmädia'agy

hajxy näje'e ñajtshixø'øy. Wiingmädia'agy hajxy tøø piadu'ubøcy cooc tyijy miaas yajxonä. Pero cabä mädia'agy jaduħmä tiøyyä. Cab jaduħ choobaady. Nä'ä nägoobä yħhnda'agy ja'a Dioscøxpä. Cabä høhnda'agymiädia'agy jaduħmä mmøjpädá'agät.

Ween miichä Dios ja'a tsooctä mayhajt xtiuunä. Amén.

2 Timoteo

¹ Høøch hädaa nocy nhädiuumby, høøch Pablohajpä. Ja'a Jesucristøch jaduñ xquiuguexyhajp. Ja'a Dios jaduñ mänaamb cooch jaduñ xquiuguexyhädät. Coö ja'a Jesucristo hajxy xmiøødhájtäm tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy, paadiä Dios hajxy tøø xyajwiinwaanøøyyäm coö hajxy cøjxta'axiøø xyagjyghadäänäm neby je'e jiugyhatiän. ² Miich Timoteo, miichhøch hädaa nocy nyajnajaayøøby. Jadúhnhøch miich ndsocy nébiøch nhamdsoo huungän. Ween miichä Diosteedy mayhajt xtiuunä møødä Wiindsøn Jesucristo. Ween xñäxuuçh. Weenä hoyhajtä weenhajt xmiø'oy.

³ Hojiot howyiinmahñdymøødhøchä Dios nwiin-gudsähgø'øy nébiøchä nhap nébiøchä ndeedyhajxy jecy wyiingudsähgøøyyän. Hoy ñaaghóoc-høchä Dios nba'ya'axy, mänitøch miich njahmiejtsta'agy. Mänitøchä Dios jaduñ nnäma'ay "Dioscujú'uyäp" ja'a miichcøxpä. ⁴ Nja wili yhiixtägatsäämbiøch miich, jadúhnhøch nxoondaacpøgät. Xøømsdúhmhøch miich njahmiejtsta'agy. Njahmiejchpøch jaduñ coö miich hänajty mjaançh tehñ jiootmayhaty mänaa hajxy jim nniwiá'xäm. ⁵ Jadúhnhøch njahmiejtspä coö miichä Diosmädia'agy hamuumdu'joot mmäbøcy. Ja'a mdajhoc Loida møødä mdaj Eunice, jaaya'ayä Diosmädia'agy hajxy jayøjp mäbøjtsoñ. Tøyhajt jaduñ coö miich jaduñ mbamäbøjpä.

⁶ Mänájøch miich jim ngø'ønähgapiän, mänit miichä Dios mayhajt xtiuunä. Jaduñ miich mäjaa xmiøoy coö ja'a tiuung mdúunät. Cham nnäma'ay coö mga'a najtshixø'øwät ja'a mayhajt ja'a Dios mänit xtiúunäbä, pero ween hamuumdu'joot mjaac yajtuñ. ⁷ Hix, jaduñä Dios hajxy xyajmädsójcäm coö hajxy nga'a tsähgøøyyämät. Jaduñ hajxy xyajmädsójcämbä coö hajxy ndúunämät ja'a miäjaahaam, møød coö hajxy hamiñ haxøpy nniçhojc nnibia'häyóowämät, møød coö hojiot howyiinmahñdy hajxy nyajtuunämät. ⁸ Jadhñds je'e, cab mdsähdiünät ja'a Dioscøxpä coö ja'a miädia'agy hänajty myajwa'xä. Ni jaduñ mga'a tsähdiúumbät ja'a høøchcøxpä, hóyhøch yaa nja tsumyçhänä'ay. Páadyhøch yaa ndsumyçhänä'ay coöchä Dios ja'a miädia'agy nyajwá'xäbä. Cab mdsähgø'øwät coö mdsaaçhpøgät ja'a Diosmädia'agyquiøxpä nébiøch ndsaaçhpøquiän høøch. Hix, xpiuhbedäbä Dios jaduñ ja'a miäjaahaam. ⁹ Ja'a Dios hajxy tøø xyajnáhwaats tøø xyajcuhwáatsäm. Jaaya'ay hajxy tøø xpiädáacäm coö ja'a miädia'agy hajxy hoy ngudiúunämät. Paadiä Dios hajxy jaduñ xyajnáhwaats xyajcuhwáatsäm coö hajxy xchójcäm,

møød coo mayhajt hajxy jecy xtiúunäm ja'a Jesucristocøxpä; ca'a jie'eguiøxpä cooc tyjy hajxy hoy nguhdujthajtäm. Cahnä hädaa yaabä naaxwiin hänäjty yhawijy tiøø'xta'agy, tøøyyämä Dios ja'a mayhajt hajxy hänäjty jaduhñ xtiúunäm. ¹⁰ Coo ja'a Jesucristo hajxy yaa hoy tøø xyajnähwaats tøø xyajcuhwáatsäm, jaduhñä Dios ja'a mayhajt yajwiingähxø'nä, ja'a hajxy jecy xtiúunämbä. Coo ja'a Jesucristo hajxy yaa hoy tøø xñähho'túutäm, jaduhñ quiähxø'øgy coo hajxy cøjxta'axiøø xyagjyghadäänäm neby je'e jiugyhatiän. Jaduhñ jii by myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän.

¹¹ Páadyhøchä Jesucristo jaduhñ xquiuguexyhaty coochä Diosmädia'agy jaduhñ nyajwá'xät coo jaaya'ay hajxy jaduhñ tøø xyajnähwaats tøø xyajcuhwáatsäm. ¹² Cooch jaduhñ nyajwa'xy, páadyhøch jaduhñ ndsaaçhpøcy. Pero cábøch ndsähdiuñ. Hiç, coochä Dios ja'a miädia'agy jaduhñ nmäbøjcä cooch jaduhñ xyajnähwa'adsa'añ, páadyhøchä tøyhajt nmøødä coo jaduhñ hoy cwieendähada'añ pønjätyhøch tøø xyajcø'ødägø'øgy. Paady jaduhñ cwieendähada'añ coo ja'a Jesucristo yaa quiädaactägatsa'añ hädaa yaabä naaxwiin.

¹³ Jaac panøcx ja'a hoguiuhdujt, ja'açh miich tøø nyajnähixø'øyäbä. Coo ja'a Jesucristo hajxy nmøødhjätäm tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy, paadiä miädia'agy hamuumdu'joot mmäbøjcät, paadiä jäya'ay hamuumdu'joot mdsoc mba'häyówät, ja'a miich myajnähixøøbiä. ¹⁴ Hamuumdu'jootä tøyhajt myajwá'xät, ja'a Dios tøø xyajcø'ødägø'øyäbä. Caj myajtägätsät. Coo ja'a Dioshøspiritu hajxy nmøødhjätäm, paady miich jaduhñ xpiuhbeda'añ.

¹⁵ Tøø miichäda'a mmädoyhaty coochä mäbøjpädøjc nämay tøø xpiuhwaatsnä, ja'a hajxy jim tsohmäbä Asia-naaxooty, näguipxy møødä Figelo møødä Hermógenes. ¹⁶⁻¹⁸ Pero cábøchä Onesiforo mäbøcy tøø xmiädsähdiuñ, hóyhøch yaa nja tsumyçhäna'ay. Weenä Dios ja'a Onesiforo ja'a yhuungä tio'oxy ñäxuu'tsä. Coo miejch Roma, mänitøch nägø'ø nädecypiä xyhøxtaayy. Y cooch yaa xpiaaty, mänitøch mayhooc xpiuhbejty. Y hamuumdu'joot hajxy jim xpiuhbéjtäm Efeso, túhmäts. Coo yhabáadät coo ja'a Dios hajxy hänäjty xyajtøyhajtyegäänäm, weenä Dios ja'a Onesiforo mänit ñäxuuçh.

2

¹ Huang Timoteo, weenä Jesucristo xpiuhbety, jaduhñ mga'a tsähgø'owät mänaa. Coo ja'a Jesucristo hajxy jaduhñ nmøødhjätäm tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy, paadiä mayhajt hajxy jaduhñ xtiúunäm. ² Mänájøch miichä Diosmädia'agy nyajwiingapxø'øyän, nämayyä jäya'ayhajxy hänäjty miämädoona'ay. Jaduhñ miich wiinghana'c

mnajtscapxøødiägátsät, ja'a hajxy hoy cudiumbä, ween wiinghänä'c hajxy jiaac tehñ ñajtscapxøødiägátsägumbä.

³ Ja'a Jesucristocøxpä mme'e'xtúgät coo hñajty mdsaaçhpøcy, nebiä soldadohajxy miee'xtuquiän. ⁴ Hix, ja'a soldadohajxiä, jaduñä jioot hajxy piäda'agy coo hajxy ween quiumayii ja'a wyiindsøn'hajxy. Cab jaduñ yhäxø'øy coo wiingtuung hajxy yhöxtá'awät. ⁵ Jaanä jaduñduhmbä, ja'a häyø'päðøjc-hajxiä, coo hajxy jaduñ hoy yhäyø'ögät nebiä cuhdujt myiñän, mänit hajxy hawiinmats quiuhäyø'ögät. Pero coo hajxy quia'a häyø'ögät, cab hajxy tii piäadät. ⁶ Jaanä jaduñduhmbä, ja'a yuubä pujxpähajxy hoy cuduumbä, je'edshajxy jaduñ jawyiin mäjuuyyap. ⁷ Yajcopcø'ow hoy nébiøch chamñ nmäna'añ, weenä Dios jaduñ xquiøxy yajwiinjuø'oy.

⁸ Ja'a Jesucristo, ja'a David jecy yhaphajt yhoc-hajt. Coo ja'a Jesucristo hñajty tøø yho'ogy, mänit jiuypjøjtägajch. Ja'a Jesucristocøxpøch nnä'ägädä yajwiingapxø'oyhaty. ⁹ Coochä Jesucristocøxpä jaduñ nyajñähixø'oy, páadyhöch yaa ndsaaçhpøcy. Páadyhöch yaa ndsumyçhänä'ay nebiä cahwiindøybän. Pero cabä Diosmädia'agy jaduñ mänaa yhadugyii. Wiinduhmyhagajpt jaduñ wia'xy. ¹⁰ Coo jaduñ hoy miaajä wia'xy, páadyhöch yaa hoy ñejpiä nme'e'xtucy, weenä jäya'ayhajxy jaduñ ñähwaats quiuhwaatpä, ja'a Dios jaduñ tøø yajñähdiñjäbä coo ja'a Jesucristo hajxy miøødhidät tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy, møød ween hajxy yagjugyhadyii cøjxta'axiøø nebiä Dios jiugyhatiän.

¹¹ Hix, coo hajxy nniñähdüjcämät coo hajxy nhó'cämät nebiä Jesucristo yho'quiän, mänit hajxy jaduñ njugyhájtämät cøjxta'axiøø nebiä Jesucristo jiugyhatiän. Møød jaduñ hajxy jimñ nhidáanäm maa je'e yhitiän. Tehñ tiøyhajt jaduñ. ¹² Jaanä jaduñduhmbä, coo hajxy nme'e'xtújcämät, mänitä Jesucristo hajxy jimñ xmiøødhanéhämät. Pero coo hajxy nniñägápämät cooc tyijy hajxy nga'a hixyhájtäm, cab hajxy jimñ xyajtägøøyyämät maa je'e yhitiän. ¹³ Hoy hajxy nja høhñdáacäm, cabä Jesucristo mänaa yhöhñda'agy. Hoy miänaajä tiømiädia'agyhaty.

¹⁴ Myagjahmiejtstä'agäbä mäbøjpäðøjc jaduñ nébiøch naamñä tøø ngujaayän. Hoorä, jaduñ myajwiingapxø'owät coo ja'a capxiä mädia'agy hajxy quia'a yajtsibø'owät, ja'a ca'a tsoobaatpä. Jaduñä Dios hajxy xyhanéhäm. Cab jaduñ tiuungpaady coo hajxy jaduñ yajtsibø'oy. Ja'a jäya'ayhajxy jaduñ hamädoowhiypä, cabä hoguiapxiä homiädia'agy hajxy jaduñ hoy yhabøga'añ. ¹⁵ Hamuumdu'jootä tøyhajt myajñähixø'owät ja'a Jesucristocøxpä, jaduñä Dios xquiumáyät, jaduñ mga'a tsähdiünät. ¹⁶ Cabä capxiä

mädia'agy myajcapxió'owät, ja'a ca'a tsoobaatpä. Ja'a jäya'ayhajxy jaduhñ tehngajnä yajcapxióöbiä, tehngajnä hajxy jaduhñ nõcxy tiu'udägoyya'añ. ¹⁷ Y maas nämayyä jäya'ayhajxy jaduhñ tiu'udägoyya'añ coo ja'a capxiä mädia'agy hajxy jaduhñ miädowät, ja'a jaduhñ ca'a tsoobaatpä. Tøø ja'a Himeneo jaduhñ tiu'udägooñä mөөдä Fileto. ¹⁸ Tøø ja'a tøyhajt hajxy ñajtshixөөñä. Jaduhñ hajxy yhөһnda'agy cooc tyijy hajxy nga'a juyypiөjtägatsaanäm. Ja'a mäbөjpädөjc-hajxy näje'e, coo hajxy jaduhñ wyiinhөөñii, cabä Diosmädia'agy hajxy jaduhñ hoy miäbөgaannä. ¹⁹ Pero tøø ja'a Dios hajxy xpiädäacäm coo ja'a miädia'agy hajxy tehngajnä nbanөcxämät. Jaduhñä Dios tøø miäna'añ cooc ñajuө'өy pөñä miädia'agy hamuumdu'joot mäbөjcäp. Jaduhñ tøø miänaambä coo ja'a haxөөgcuhdujt hajxy ween ñajtshixө'өy pөñjaty niñänөmäp coogä Diosmädia'agy hajxy miäbөcy.

²⁰ Maa ja'a mäyөөjäya'ay tiөjcän, madiu'u texy jiiby. Jiibiä orotexy, mөөдä platatexy, mөөдä quepychehtiexy, mөөдä pochtiexy. Tsoobaatpä orotexy mөөдä platatexy. Cabä quepychehtiexy jiaty tsoobaady mөөдä pochtiexy. ²¹ Jaanä jaduhñduhmbä, pөñjatiä haxөөgwiinmahñdy najtshixөөby, hoy ja'a Diosmädia'agy hajxy jaduhñ pianөcxät. Hoy hajxy jaduhñ quiudiünät waambaty hajxy yhane'emyii ja'a Wiindsөñ Jesu-cristo. Jaduhñ hajxy quiumayөjät.

²² Pero miich, mnajtshixө'өwäbä haxөөgwiinmahñdy nebiä muutsc-häna'c-hajxy naxy yhadsoquiän. Ja'a mäbөjpädөjcä Dios hajxy hamuumdu'joot pa'yaaxpä, howyiinmahñdy hajxy miөөд. Miäbөjpiä Diosmädia'agy hajxy. Hamiñ haxөpy hajxy ñiichocy ñibia'häyoyii. Cab hajxy chiptsocy. Jaduhñ miich hamuumdu'joot mbahíxät. ²³ Caj myajtägө'өwät maa häna'cä capxiä mädia'agy hajxy nä'a nägoobä yajcapxiө'өyän, ja'a ca'a tsoobaatpä, ja'a ca'a tuungpaatpä. Ja'a capxiä mädia'agy jaduhmbä, ja'a tsipä pleetä yhөjx tiicy je'eduhñ, túhmäts. ²⁴ Pөñjaty yaa moonsähajtäp ja'a Dios hädaa yaabä naaxwiin, cab hajxy tii yajtsiptá'agät. Hojioot hajxy miөөdhädäp hoy ñä'a pөngөxpä. Hoy yajxón hajxy yajnähixө'өwät. Mee'xtúgäp hajxy jaduhñ. Cab hajxy jiootmä'adät. ²⁵ Mee'xxieemiä miädsip hajxy yhoj miägäpxät. Wehñdä Dios jaduhñ miäná'anät coo ja'a miädsipä yhaxөөgcuhdujt hajxy ñajtshixө'өwät, weenä tøyhajt hajxy jaduhñ wyiinjuө'өy. ²⁶ Ween hajxy jaduhñ wyiinmahñmech, hoy hajxy hänäjty tøø jia wiinhөөñii ja'a möjcu'ugong. Paadiä möjcu'ugong jaduhñ jia wi'i miäwiinhөөna'añ; ja wi'i miähane'emaamb jaduhñ.

3

1 Pero huuc wiinjuø'ow miich hädaa. Coo hänajty yhabaada'añ coo ja'a Jesucristo yaa quiädaactägatsa'añ hädaa yaabä naaxwiin, mänitä tsø'ty häyohn jiada'añii yhabeta'añii. ² Haxøøgatiä jäya'ayhajxy hänajty jiatcø'owa'añ. Jootmøj hajxy hänajty ñibiäda'aga'añii. Jiaanč tehñ yhadsogaambiä xädø'øn hajxy. Niguiumayaañap hajxy hänajty. Yajcumayaamb hajxy hänajty. Capxtägoyyaamb hajxy hänajty. Cabä tiaj tieedy hajxy hänajty wyiingudsähgø'owa'añ. Cab hajxy hänajty tii yhojiäwø'owa'añ. Cabä Diosmädia'agy hajxy hänajty miäbøga'añ. ³ Cabä yhuungä tio'oxy hajxy hänajty choga'añ. Cab hajxy hänajty pøn miee'xa'añ. Mänähøønø'owaamb hajxy hänajty. Cabä howyiinmahñdy hajxy hänajty miøødhada'añ. Mähäyoowhixaamb hajxy hänajty. Cabä hoybä weenbä hajxy hänajty choga'añ. ⁴ Tioogaambiä miägu'ughajpä hajxy hänajty. Cab hajxy hänajty hodiägaamby wyiinmahñdyhada'añ tii hajxy hänajty tiunaamby. Yhøxta'awaamby hajxy hänajty neby hajxy xioondá'agät. Cabä Dios hajxy hänajty wyiingudsähgø'owa'añ. ⁵ Jaduhñ hajxy hänajty ñibiäda'aga'añii nebiä häna'cä Diosmädia'agy mäbøjpän, pero cab hajxy hänajty tøyhajt miäbøga'añ.

Pønajaty jaduhñ haxøøg jatcøøby, naxxy jaduhñ mdehm piuhwá'adsät. ⁶ Jii cahwiindøyhäna'c-hajxy näje'e, jaanč tehñ yhøhndaacp hajxy. Naxiä to'oxiøjc hajxy wyiinhøøn, ja'a hajxy tii ca'a jajp ca'a najuøøbiä. Ja'a to'oxiøjc-hajxy jaduhmbä, cabä howyiinmahñdy hajxy ñä'ägädä møødä. Hamdsoojoot hajxy jaduhñ yajwiinhøøna'añ. ⁷ Hoy ñä'ä mädyii mädia'aguiä hajxy jaduhñ jia wi'i yhabøga'añ, pero cabä tøyhajt hajxy ñä'ägädä wiinjuø'owa'añ. ⁸ Ja'a häna'c-hajxy jaduhñ høhndaacpä, haxøøgä wyiinmahñdy hajxy. Cabä Diosmädia'agy hajxy miäbøga'añ. Jaduhñä tøyhajt hajxy miädsibø'øy nebiä Janes ja'a Moisés hajxy jecy miädsibøøyyän møødä Jambres. ⁹ Cabä Janeshajxy jecy miäjädaacy. Paady hajxy jaduhñ quia'a mäjädaacy coo howyiinmahñdy hajxy hänajty quia'a møødä. Ni häna'c-hajxy jaduhñ quia'a mäjäda'agaambä, ja'a hajxy jäda'ahaty høhndaacpä.

¹⁰ Hoorä, tøøch miich xyhixy coočhä tøyhajt nyajnahixø'øy, cooč hoy njäya'ayhaty. Howyiinmähñdyhøch nmøød. Nmäbøjpjøchä Diosmädia'agy hamuumdu'joot. Mee'xxiémyhøchä jäya'ay nmägapxy. Hoy piønøch ndsocy nmee'xy. Cábøchä Diosmädia'agy mänaa nnänuuxø'øy. ¹¹ Jaanä jaduhñhøch miich tøø xyhixpä cooč hoy miänaajä nmee'xtucy, hoy ñëjpiøch hänajty nja tsaächpøcy, nébiøch jim tøø njaty tøø nhabetiän Antioquía, møød jim Iconio, møød

jim Listra. Madiú'ujoch jim ndsaačhpøjcy. Pero cábočhä Dios mänaa xñajtshixø'øy. Hoy miänájoch jaduhñ xcwieendähaty. ¹² Haaga jaduhñä jäya'ayhajxy chaachpøgaambä pønjetiä jioot pädaacp maa ja'a Jesucriston coo hajxy jaduhñ hoy jiäya'ayhadät. ¹³ Pero ja'a cahwiindøybähajxy møødä hønndaacpähajxy, maas haxøøg hajxy tehngajnä jiatcø'owa'añ. Mäwiinhøonaamb hajxy møød hajxy yajwiinhøonaambä.

¹⁴ Pero miich, naxiä Diosmädia'agy tehngajnä mjaac tehñ pianócxät, ja'a miich hamuumdu'joot tøø mmäbøquiäbä. Haa ca'a, høøch miich jaduhñ tøø nyajnähixø'øy, møødä mdaj møødä mdajhoc. Paady miich hoy tøø mhabøcy. ¹⁵ Chuucnä miichä Diosmädia'agy mdägøøyy capxtaacpä. Jiibiä tøyhajt hajxy nbáatäm neby hajxy hoy nnähwaats nguhwáatsämät. Coo hajxy jaduhñ nmäbøjcäm ja'a Jesucristocøxpä, jaduhñ hajxy nnähwaats nguhwáatsäm. ¹⁶ Ja'a Diosmädia'aguiä, cøxiä Dios jaduhñ yagjahyyä. Jaanč tehñ tiuunḡpaatpä Diosmädia'agy jaduhñ. Hahixøøby jaduhñ coo ja'a jäya'ay hajxy nyajnähixøøyyämät. Jaduhñ hajxy njoj nmägápxämät. Jaduhñ hajxy nyajwiinxiic nyajwiingapxøøyyämät coo ja'a tøyhajt hajxy pianócxät, møød coo hajxy hoy jiäya'ayhadät. ¹⁷ Pønjetiä Dios tøø yajnähdijy coo ja'a miädia'agy yajwá'xäxät, ween hajxy ca'xy pedyii yhabøcy, jaduhñ hajxy hoy yajtuunḡpáadät hoy ñä'ä maaja.

4

¹ Coo ja'a Jesucristo yaa quiädaactägatsa'añ hädaa yaabä naaxwiin, mänit tiägø'owa'añ mähanehmbä. Mänitä jäya'ayhajxy nägøxiä yajtøyhajtyega'añii, møød hajxy hänajty jujcypiä, møød hajxy hänajty tøø yhø'oguiäbä. Ja'a Dioscøxpä møødä Jesucristocøxpä, jaduhñhøch miich nmägapxy nhane'emy ² coo ja'a Diosmädia'agy hoy ñä'ä mänaajä myajwá'xät, møød coo ja'a cu'ug myajmäbøgät, møød coo mhoj mmägápxät, møød coo myajwiingapxø'owät coo hajxy jaduhñ miäbøgät. Mee'xxieemiä Diosmädia'agy myajnähixø'owät tehngajnä. ³⁻⁴ Hix, habáatnáp jaduhñ coo ja'a cu'ugä Diosmädia'agy hajxy quia'a tsogaannä. Cabä tøyhajt hajxy jaduhñ miädowaannä. Hoy ñä'ä mädyii mädia'aguiä hajxy hänajty wyl'i miädowa'añ, nägoo hänajty quia'a tøyä. Mayyä yajnähixøøbiädøjc hajxy jaduhñ yhøxta'awa'añ, ween hajxy hänajty jaduhñ yajnähixø'øyii nebiatiä jioothajxy hänajty chocy. ⁵ Pero miich, tehngajnä howyiinmahñdy mmøødhädät. Mmee'xtúgáp jaduhñ coo hänajty mdsaačhpøcy. Myajwá'xäbä Diosmädia'agy. Hamuumdu'joot mgudiúnät waambatiä Dios tøø xyhane'emy.

⁶ Høøch, ja weenjaty quia'a habaady cooçh häna'c xyagho'oga'añ ja'a Jesucristocøxpä. Nähjøjp tu'ujøjphøch hädaajän. ⁷ Tøøchä haxøøgpä njøjtäna'ay. Tøøch nmäjäda'agy. Tøøch hamuumdu'joot ngudiuñ waambátyhøchä Dios tøø xyhane'emy. ⁸ Chámhøch njøbhixy cooçhä Wiindsón Jesucristo jim xpiäda'aga'añ hawa'adstuum. Mänitøch jim xpiäda'aga'añ coo ja'a jäya'ayhajxy hänajty nägøxiä yajtøyhajtyega'añii. Hoguiuhdujthaamä Jesucristo hajxy jaduhñ xyajtøyhajtyegáanäm. Cábøch nidiuhm jim xpiäda'aga'añ hawa'adstuum. Pønjaty jaduhñ jøbhixp hamuumdu'joot coo ja'a Jesucristo yaa quiädaactägatsa'añ hädaa yaabä naaxwiin, nägøxiä hajxy jim piäda'agáanäbä hawa'adstuum.

⁹ Huuc miñ yaa maach høøchän. Mhadó'ødsäp jaduhñ. ¹⁰ Hix, tøøchä häna'c xpiuhwa'açh nämay. Haa ja'a Demas, tøø je'e ñøcxy Tesalónica. Paady yaa tøø chooñ coo chäna'awa'añ yhäyowa'añ. Haa ja'a Crescente, tøø je'e ñøcxy Galacia. Haa ja'a Tito, tøø je'e ñøcxy Dalmacia. ¹¹ Jagóoyyøchä Lucas yaa xjiaac møødhity. Tuñä mayhajt, nøcxä Marcos wowø'øg. Yaa mwoomínät. Hóyhøch yaa xpiuhbédät. ¹² Haa ja'a Tíquico, jimhøch tøø nguexy Efeso. ¹³ Coo miich yaa mmínät, mhuc túnäbä mayhajt. Høøchä nnähgämëm tu'uwiñtsäc. Jimhøch tøø nnähgue'egy Troas maa ja'a Carpo tiøjcän. Møødhøchä nnocy xpiøcmínät møødá animalhac-hädiuñäbä.

¹⁴ Haa ja'a Alejandro, ja'a pujxthädiuumbä, tøøch cøxypänejpy xñähøønø'øy. Ja'a Dios jaduhñ yaghawiimbídäp. ¹⁵ Cahwiindøy ja'a Alejandro jaduhñ. Mniyajcopcø'øwøøjäp. Møj may ja'a Alejandro xmiädsiphájtäm coo ja'a Diosmädia'agy hajxy naxy nyajwá'xäm.

¹⁶ Mänáajøch jayøbajt nyajnaxø'øwø'øyän, cábøch pøn mänit xñähgapxtuuty. Nägøxiøchä häna'c xpiuhwaach. Pero cab jaduhñ ñejpiä. Weenä Dios jaduhñ miee'xy. ¹⁷ Mäjähñdiúumhøch hänajty. Mänitøchä Dios xñäwaañ. Mänitøchä mäjaa xmiøoyy, jaduhñhøchä jäya'ayä Diosmädia'agy hoy nyajwiingapxøoyy, ja'a hajxy ca'a judíospä, ween hajxy jaduhñ nägøxiä miäböcy. ¹⁸ Xcwieendähadáambøchä Dios maa ja'a haxøøg ca'a hoybän. Xyajnähwa'ads xyajcuhwa'adsáambøch jaduhñ. Jaduhñhøch jim xyajnøcxa'añ tsajpootyp maa je'e yhane'emiän. Tsøgä Dios hajxy hoy miänaajä wiingudsähgøøyyäm. Amén.

¹⁹ Huuc yajpoo'x ja'a Prisca ja'a høøchcøxpä, møødá Aquila, møødá Onesiforo yhuungä tio'oxy. ²⁰ Haa ja'a Erasto, jim je'e miähmøoyy Corinto. Haa ja'a Trófimo, jimhøch nnähgueecy Mileto. Pøjcäp hänajty je'e. ²¹ Habáatnäp jaduhñ coo tøøhc yhida'añ. Naxy mdehm myínät. Mhadó'ødsäp jaduhñ.

Nägøxiä miichä mäbøjpädøjc yaa xyajpoo'xy møødä Eubulo,
møødä Pudente, møødä Lino, møødä Claudia.

²² Ween miichä Wiindsøn Jesucristo xmiøødhity. Weenä
hoyhajtä weenhajtä xmio'oy. Amén.

Tito

¹ Pablohájpøch høøch. Ja'a Dióshøch xmioonsähajp. Ja'a Jesucristøch xquiuguexy hajp. Jadúhnhøch tøø xwyiinguexy coochä jäya'ayä Diosmädia'agy nyajwiinhixó'owät, pønhatiä Dios tøø wyiimbiy, ween hajxy jaduhñ miäbøcy, weenä tøyhajt hajxy jaduhñ miøødhaty, jaduhñä Dios hajxy hoy wyiin-gudsähgó'owät. ² Jéquiänä Dios hajxy xyajwiinwaanøøyyäm coo hajxy xyagjugyhadäänäm cøjxta'axiøø neby je'e jiugy-hatiän. Cabä Dios mänaa yhöhnda'agy, jaduhñä tøyhajt hajxy nmøødhajtäm coo hajxy jaduhñ xyagjugyhadäänäm. ³ Coo yhabaaty, mänitä Dios hajxy jaduhñ xyhawaäänäm coo hajxy jaduhñ xyagjugyhadäänäm. Tøøchä Dios jaduhñ xyhane'emy coochä miädia'agy jaduhñ nyajwá'xät. Xtiehm wyiinguéjxhøch jaduhñ. Ja'a Dios hajxy xyajnáhwaats xya-jcuhwáatsäm. ⁴ Tito, mííçhhøch hädaa nocy nyajnájaayøøby. Tehm tiøyhájthøch miíçh njuø'øy nébiøch nhamdsoo huungän. Tu'cuhdujt højtsä Diosmädia'agy nmäböjcäm. Ja'a Diosteedy møødä Wiindsón Jesucristo, ween miíçhä mayhajt hajxy xtiunä, ween miíçhä hoyhajtä weenhajt hajxy xmio'oy. Ja'a Jesucristo hajxy xyajnáhwaats xyajcuhwáatsäm.

⁵ Mänájøch jim nwiimbitiän Creta, páadyhøch miíçh jim nyajmähmøøyy coo mjaac yaghoyó'owät tijaty højts hänajty nga'a yajpéjtäpnä. Jadúhnhøch miíçh nhane'emy coo wi-indsón mbädá'agät maa tsajtøjcän wiinduhmyhagajpt. ⁶ Je'e mbädá'agäp pøn hoy jäya'ayhajp, pøn to'oxiøc tu'ug yaghijp, pøn yhuung mäböjpä Diosmädia'agy, pøn yhuung hoy wädiyp, pøn yhuung mädia'agymiäböjp. ⁷ Ja'a jäya'ayhajxy jaduhñ tunaambä wiindsón, ja'a Dios hajxy moonsähadaänäp. Howyi-inmahñdy hajxy yaghídäp. Cab hajxy jiootmøjhädät. Cab hajxy yhawa'andá'agät. Cab hajxy yhu'ug cab hajxy jiøø'xät. Cab hajxy chiptsógät. Cabä jäya'axiädø'øñ hajxy yhadsógät. ⁸ Yajtøjtägó'owäp hajxy pønjaty mejtsp maa tiøjc-hajxiän; piu'umió'owäp quioñdymó'owäp hajxy jaduhñ. Chógäp ja'a hoybä hajxy. Cab hajxy choj jootmá'adät. Hoy hajxy jiäya'ayhadät. Hoy ja'a Diosmädia'agy hajxy quiudiúnät. Cabä haxøøgwiiinmahñdy hajxy yajtúnät. ⁹ Cabä tømiädia'agy hajxy ñajtshixó'owät, ja'a hajxy tøø yajnáhixø'øyiñjäbä, jaduhñä mäböjpädøjcä hoguiuhdujt hajxy yajwiingapxó'owät. Jaduhñ hajxy yajcähxó'ogät coo häna'c-hajxy yhöhnda'agy, ja'a wi-ingmädia'agy hajxy yajnáhixøøbiä.

¹⁰ Nämaysä höhndaacpähajxy wiädity. Cabä Diosmädia'agy hajxy quiudiuna'añ. Nä'a nägoodä hajxy jaduhñ ñä'a capxy ñä'a mädia'agy. Jaduhñä häna'c-hajxy nämay jiatcøøbiä, ja'a

hajxy jaduhñ mänaambä coo ja'a mabøjpädøjc-hajxy tsipcøxp yajcircuncidarhädät. ¹¹ Tsipcøxp myaghamónät pønjaty jaduhñ wiing yajñähixøøby. Cabä cuhdujt hajxy miøødä coo hajxy jaduhñ wiing yajñähixø'owät. Yajmäjuyaamb hajxy, paady hajxy jaduhñ wiing yajñähixø'oy. Hoçhähdiiuunnä hajxy jaduhñ jiatcø'oy. Haa ja'a mabøjpädøjcä wiingmädia'agy hajxy jaduhñ yajñähixøøyyäbä, naxy hajxy jaduhñ yajtu'udägoyyii, ja'a hajxy tu'jøøn tu'tøjcpä.

¹² Jaduhñä Cretabäjäya'ay tu'ug tøø yhuuc mänaambä coogä miägunaaxhajxy jiaançh tehñ yhöñda'agy, møød coog hajxy hanaxiä quiahwiindøyyä, møød coog hajxy jiaançh tehñ quiaxä, møød coog hajxy jiaançh tehñ ñuuxho'ogy. Jaaya'ay jaduhñ tøø miäná'añäbä, profeta hijty tiuumby. ¹³ Tehñ tiøyhajt jaduhñ coo ja'a Cretabä-jäya'ayhajxy jaduhñ haxøøg jiaja'ayhaty. Paady miich møc-haamby mhoj mmägápxät, weenä Diosmädia'agy hajxy jaduhñ hoy miäbøcy. ¹⁴ Cabä höñda'agymiädia'agy hajxy miøjpädá'agät, ja'a judiøshajxy naxy yajñähixøøbiä. Møød weenä mädia'agy hajxy quia'a cudiuñ nebiä häna'c-hajxy jia hane'emiän, ja'a tøyhajt hajxy ca'a tsojpä.

¹⁵ Ja'a häna'cä howyiinmahñdy hajxy møødpä, cumáayyäbä Dios hajxy jaduhñ, hoy hajxy quia'a ja cudiuñ nebiä häna'c höñdaacpähajxy jia hane'emiän. Pero ja'a häna'cä Diosmädia'agy hajxy ca'a mabøjpa, caba Dios hajxy quiumayii je'eguiøxpä coo haxøøgwiinmahñdy hajxy jiaançh tehñ miøødä. Cab hajxy tii hoy ñänømy. ¹⁶ Jaduhñ hajxy jia mäna'añ cooc tyijy ja'a Dios hajxy yhixyhaty, pero coo hajxy haxøøgjaty wyl'i jiatcø'oy, jaduhñ hajxy yajcähxø'ogy coo hajxy tøyhajt quia'a hixiä. Cabä Diosmädia'agy hajxy quiudiuna'añ. Cabä hodiunng hajxy ñä'ägädä jada'añ. Paady hajxy xiøøghadyii ja'a Dios.

2

¹ Pero miich, ja'a hoguiuhdujt myajñähixø'owäp, jaduhñä mabøjpädøjcä Diosmädia'agy hajxy hoy quiudiünät. ² Jaduhñä majjäya'adiøjc myajwiinxiic myajwiingapxø'owät coo hajxy quia'a hu'ug quia'a jøø'xät. Cab hajxy nä'ä nägoodä ñä'ä xi'ig ñä'ä hanähátät. Hoy hajxy jiaja'ayhädät. Hamuumdu'jootä Diosmädia'agy hajxy miäbøgät. Hoy ja'a miäjøøn miädøjc hajxy choc pia'häyowät. Miece'xtúgäp hajxy coo hajxy hanahty chaaçhpøcy. ³ Jaduhñä tajhoctøjc myajwiinxiic myajwiingapxøøbiät coo howyiinmahñdy hajxy miøødhädät, jaduhñ hajxy hoy quiuhdujthädät. Cab hajxy pøn ñähøønó'owät. Cab hajxy yhu'ug cab hajxy jiøø'xät. Ja'a hoybä weenbä hajxy yajñähixø'owäp. ⁴ Jaduhñä tajhoctøjcä miädsaan miädo'oxy

muutspä hajxy yajwiinxiic yajwiingapxó'owät coo ja'a yhuung coo ja'a ña'ay hajxy chógät, ⁵ mөөd coo hajxy hoy jiäya'ayhädät. Ja'a howyiinmahñdy hajxy miөөdhädäp. Hoy yajxonä jiөөn tiөjc hajxy cwieendähädät. Miөөdhädäbä hojioot hajxy. Wyiingudsähgó'owäbä ñihyhap hajxy. Coo hajxy jaduhñ hoy quiuhdujthädät, jaduhñä cu'ugä Diosmädia'agy hajxy wyiingudsähgó'owät.

⁶ Jaanä jaduhñduhmbä, jaduhñä muutsc-häna'ctөjc myajwiinxiic myajwiingapxó'owät coo howyiinmahñdy hajxy miөөdhädät. ⁷ Jaanä jaduhñ miichpä, tehngajnä hoy mwädität, weenä mäbөjpädөjc jaduhñ xpiahixy. Howyiinmahñdymөөd myajnähixó'owät. Caj nä'ä nägoodä mnä'ä xi'ig mnä'ä hanähätät. ⁸ Ja'a hoguiapxy ja'a homiädia'agy jaduhñ myajnähixó'owäp, jaduhñ pөñ xquia'a jөjc capxó'owät. Jaduhñä nmädsiphájtäm hajxy chähdiúnät, cab hajxy jaduhñ hoy xñänöөmämät haxөөg.

⁹ Hoorä, ja'a häna'c-hajxy hijpä cudoogö'öyä, jaduhñ myajwiinxiic myajwiingapxó'owät coo ja'a wyiindsөnä miädia'agy hajxy pedyii quiuidiunñ quiuñáxät, hoy hajxy nä'ä waambaty yhane'emyii. Cab hajxy yhadsoowiimbídät. ¹⁰ Cab hajxy miéedsät. Hamuumdu'jootä wyiindsөnä miädia'agy hajxy yajtúunät, ween hajxy jaduhñ quiumayii, wehñdä wyiindsөnä Dios miädia'agy hajxy jaduhñ xmiäbөjcät. Ja'a Dios hajxy xyajnähwaats xyajcuhwáatsäm.

¹¹ Hix, tөө ja'a Dios jaduhñ yajcähxö'ögy coo ja'a mayhajt tөө tiuñ, coo hajxy nägөxiä xyajnähwaats xyajcuhwáatsäm, mäduhñtiä hajxy yaa nhíjtäm hädaa yaabä naaxwiin. ¹² Jaduhñä Dios hajxy xyhanéhmäm coo ja'a haxөөgwiinmahñdy hajxy nnajtshixö'öyyämät möödä hadsojtwiinmahñdy, mööd coo ja'a howyiinmahñdy hajxy nyaghíjtämät möödä hoguiuhdujt, mööd coo ja'a Dios hajxy hamuumdu'joot nwiingudsähgö'öyyämät, jaduhñ hajxy hoy nwädíjtämät hädaa yaabä naaxwiin, ¹³ je'eguiөxp coo ja'a Jesucristo hajxy jaduhñ njөbhíxäm coo yaa quiädaactägatsa'añ neby hajxy tөө xyajwiinwaanö'öyyäm. Xi'ig xonñ hajxy jaduhñ njөbhíxäm. NDioshájtäm ja'a Jesucristo hajxy jaduhñ. Mөj jaanç je'e. Je'e hajxy xyajnähwaats xyajcuhwáatsäm. Yajxonñ jiaanç tehñ quiäda'aga'añ. ¹⁴ Paady hajxy hoy xñähho'túutäm, jaduhñä haxөөg ca'a hoybä hajxy xquiөxy yajnähwaats xquiөxy yajcuhwáatsäm. Jaduhñ hajxy xquiu'ughíjtäm, weenä hoybä weenbä hajxy jaduhñ hamuumdu'joot ndúunäm.

¹⁵ Jaduhñdsä mäbөjpädөjc myajwiinxiic myajwiingapxó'owät coo hajxy jaduhñ miäbögät. Mmөөd miichä

cuhdujt jaduhñ coo mhoj coo mmägápxät pøn ca'a mábøgaamb, jaduhñ mga'a yajpéxät.

3

1 Jaduhñä mábøjpädøjc myagjahmiejtstá'agät coo ja'a gobiernähajxy wyiingudsähgø'øwøøjät møødä cuduunghajxy, møød coo ja'a miädia'agyhajxy quiudiúunäxät. Cabä mábøjpädøjc-hajxy ñuuxhó'ogät. Tiúnäp ja'a cu'ugtuunghajxy. ² Cab hajxy pøn ñähøønó'øwät. Cab hajxy chiptsógät. Mee'xxieemy hajxy jiäya'ayhádät. Hoy piønä hajxy wyiingudsähgø'øwät.

³ Hix, hijty, cabä Diosmädia'agy hajxy hijty nwiinjuøoyyäm. Cab hajxy hijty ngudiúunäm. Tu'udägóoyyäm hajxy hijty. Hanaxiä haxøøg ca'a hoybä hajxy hijty nhadsójcäm. Haxøøg hajxy hijty njäya'ayháltäm. Hadsojtwiinmahñdy hajxy hijty nyagháltäm. Xxiøøgháltäm ja'a cu'ug hajxy hijty. Hamiñ haxøpy hajxy hijty nnimiähánñ nniimiägø'øwháltäm. ⁴⁻⁵ Pero mänitä Dios yajwiingähxø'cy coo hajxy xñäxúu'tsäm, møød coo hojiot jiaanč tehñ miøødä. Mänit hajxy xyajñähwaats xyajcuhwáatsäm coo hajxy jaduhñ xñäxúu'tsäm, ca'a jie'eguiøxpä cooc tyijy hajxy hoy tøø ngudiúunäm. Jaduhñ hajxy xyajñähwaats xyajcuhwáatsäm coo hawiinjemyjioot coo hawiinjemywyiinmahñdy hajxy xmióoyyäm, møød coo ja'a Dioshespíritu hajxy xyagjeem xyajtägájtsäm. ⁶ Coo ja'a Jesucristo hajxy hoy xñähho'túutäm, jaduhñä Dios ja'a yhEspíritu hajxy møj may xmióoyyäm. ⁷ Paadiä Dios ja'a yhEspíritu hajxy xmióoyyäm, jaduhñ hajxy xpiädáacäm hawa'adstuum. Møjjä mayhajt hajxy jaduhñ xtiúunäm. Møød jaduhñ hajxy xyagjugyhadaañäm cøjxta'axiøø nebiä Dios jigyhatiän. Jaduhñ hajxy tøø xyajwiinwaanøoyyäm. Paady hajxy jaduhñ njøbhíjxäm.

⁸ Tehñ tiøyhajt jaduhñ. Naxy miichä mábøjpädøjc jaduhñ mdehñ miägäpx mdehñ yhané'emät coo hajxy hamuumdu'joot hoy quiuhdujthádät, ja'a Diosmädia'agy hajxy tøø miábøquiäbä. Tehngajnä hoybä weenbä hajxy tiúnät. Tsoobaatp jaduhñ. Jaduhñ hajxy ñiyaghoyø'øwøøjät. ⁹ Pero caj myajtägø'øwät maa ja'a høhnda'agymiädia'agy hajxy naxy yajcapxiø'øyän, maa ja'a jecyquiuhdujt hajxy naxy yajtsipta'aguiän, maa ja'a jecyjiäya'ay xiøø hajxy naxy yajtøøw yajtøø'xän. Cab jaduhmbä capxy mädia'agy jaduhñ ñä'ägädä tuunghpaady.

¹⁰ Jii häna'c-hajxy näje'e maa ja'a tsajtøjcän, wiingjaty hajxy yajñähixø'øy. Y coo ja'a mábøjpädøjc-hajxy jaduhñ näje'e miábøcy, tu'udägooby hajxy jaduhñ. Cabä jiamioød hajxy hoy miøødhijnä tu'ugmädia'agy. Pønjaty jaduhñ wiingjaty

yajnähixøøby, mhójäp jaduñ tähooc metsc-hooc, ween hajxy yhuuc hamoñ. Y pø cab hajxy jaduñ yhamona'añ, mänit mga'a mämøj'owät mga'a mämay'owät. ¹¹ Pønjaty jaduñ jatcøøby, cabä howyiinmahñdy hajxy miøødä. Haxøögä wyiinmahñdyhajxy jaduñ. Paady hajxy haxøøgtuum piäda'aga'añii.

¹² Jímhøchä Artemas nguexa'añ maa miichän. Coö ja'a Artemas jaduñ quia'a yajnäbaad'owät coö jim ñöcxät, mänitøchä Tíquico mäböcy jim nguéxät. Coö jim miédsät, mänitøch miich jim nøcxy xpiaady Nicópolis. Jímhøch nhida'añ høxtä coö tøøchpä ñáxät. Mhuuc had'ødsäp jaduñ. ¹³ Jimä Apoloshajxiäda'a wiädity Creta møødä Zenas, ja'a cuhdujtyajnähixøøbiä. Coö hajxy hånajty tiu'ubøga'añ, mänit miich cøxiä wiinä mmó'owät tijaty hajxy hånajty yajmaajiadaamby. ¹⁴ Jaduñä njamiøødhájtäm myajwiinxiic myajwiingapx'owät coö ja'a hoyba weenba hajxy tehngajnä tiúnät, ween hajxy jaduñ piuhbety pøn hånajty yajmaajiajp. Cab hajxy ñä'a nuuxhó'ogät.

¹⁵ Ja'a njamiøødhøch hajxy yaa xmiøødhjppä, xyhaagä yajpoo'xp miich jaduñ. Huuc tunä mayhajt, huuc yajpoo'x ja'a høøchcøxpä pønjaty højts jim xchojp xpia'häyoob ja'a Diosmädia'agyquiøxpä. Ween mijtsä Dios ja'a hoyhajtä weenhajt xmio'oy nägøxiä. Amén.

Filemón

¹ Høøch hädaa nocy njahby, høøch Pablohajpä. Tsumyčhänäabiøch cham je'eguiøxpä cooçhä Jesucristo miädia'agy nyajwa'xä. Haa ja'a hermano Timoteo, tu'ugwiinmähñdyhøch xmiøødhity cooçh hädaa nocy njaay. ² Miiçh Filemón, miiçh hädaa nocy nyajnäguexaamby. Hoy hajxy nniçhojc nnibia'häyóowäm coo hajxy nduunmújcäm ja'a Jesucristocøxpä. Nyajpoo'xyp højts ja'a hermana Apiahajpä. Jaduhñ je'e njuø'øy nebiä hamdsoo puhdo'oxypän. Njaanä yajpoo'xyp højts ja'a hermano Arquipohajpä. Quipxy højts je'e xmiøødtuumbä maa højts ja'a Diosmädia'agy nyajwa'xiän. Nägøxiä højtsä jäya'ay nyajpoo'xy ja'a hajxy jim mejtspä maa miiçhä mdøjcän, ja'a Diosmädia'agy hajxy mäbøjpä. ³ Ween mijtsä Dios ja'a hoyhajtä weenhajt hajxy xmiø'oy møødä Jesucristo. Ja'a Dios hajxy nDeedyhájtäm. Ja'a Jesucristo hajxy nWiindsøñhájtäm.

⁴ Naaghóoc-høçhä Dios nba'ya'axy, ngapxpáatypøch miiçhä mxøø, Filemón. Nnämäabiøçhä Dios: “Dioscujú'uyäp”, coo miiçh hoy mjaançh tehñ tiuñ. ⁵ Tøøch nmädoyhaty coo miiçhä Jesucristo miädia'agy hamuumdu'joot tøø mmäbøjcä. Jaduhñhøch tøø nmädoyhajpä coo miiçhä jäya'ay mjaançh tehñ chocy mjaançh tehñ pia'häyoy, ja'a Diosmädia'agy hajxy mäbøjpä. ⁶ Coo miiçhä Diosmädia'agy hamuumdu'joot tøø mmäbøcy, paady miiçhä hojiot mjaançh tehñ miøødä, weenä jäya'ayhajxy jaduhñ jiaac tehñ wyiinjuø'øy nebiatiä Jesucristo ja'a mayhajt tiuñ ja'a højtscøxphájtäm. ⁷ Mägu'ughajpä, jaançh tehñ jiootcújc-høch jaduhñ nnijäwø'øyii coo miiçhä jäya'ay tøø mjootcapxmøcpøcy, ja'a Diosmädia'agy hajxy mäbøjpä. Paady miiçh jaduhñ tøø mjootcapxmøcpøcy coo miiçh mjaançh tehñ chocy mjaançh tehñ pia'häyoy.

⁸⁻¹⁰ Høøch Pablo, tøøch nmäjaanä. Chámhøch jaduhnajtä ndsumyčhänä'ay ja'a Jesucristo miädia'agyquiøxpä. Huuc møødhatä hojiot ja'a høøçhcøxpä. Miiçh nmänuu'xtaacypy coo miiçhä mayhajt cu mduuñ ja'a Onésimocøxpä. Coo miiçhä hojiot mjaançh tehñ miøødä, páadyhøch miiçh jaduhñ nmänuu'xta'agy, hóyhøçhä Jesucristo cuhdujt tøø xjia mo'oy cooçh miiçh nhané'emät. Jaduhñhøch ja'a Onésimo njuø'øy nébiøch nhamdsoo huungpäñ, je'eguiøxpä cooçh je'e ja'a Diosmädia'agy jaduhñ tøø nyajmäbøcy yaa maaçh yaa ndsumyčhänä'ayän.

¹¹ Cahnä ja'a Onésimo hänajty jim piäyø'øgyñä maa miiçhän, cab miiçh mmädia'agy hänajty xquiudiunä.

Cab hānajtj tiuna'añ. Pero coo yaa tøø miech maačh høøchān, jaančh tehṃ yhóyhøch yaa xmiøødtuñ. Jaančh tehṃ yhoy miich xmiøødtunaambä. ¹² Nguejxtägatsáambiøch jim maa miichān, hóyhøch yaa nja tsoey hamuumdu'joot. ¹³ Jadúhñhøch nja mānaañ cooçh cu xmiøødmāhmøøyy yaa maačh yaa ndsumyčhāna'ayān. Cu xpiuhbéjtyhøch jaduhñ maa miichcøxpān. Ja'a Diosmādia'agyquiøxpøch chamṃ ndsumyčhāna'ay. ¹⁴ Páadyhøch ja'a Onésimo jim nguejxtägatsa'añ maa miichān, cáboch nnajuø'øyy pø mmāna'anaamb miich jaduhñ coo yaa cu miāhmøøyy. Pø mdunaambiä mayhajt jaduhñ, ween hamdsoojoot mdúnāt; ca'a yhadsipä, ca'a yhajootma'adä; ca'a tii mnajtshäyowø'øyy. ¹⁵ Wehñdä Dios jaduhñ tøø miāna'añ coo jim piäyó'øgāt maa miichān, coo yaa yhidāt paquiä maačh høøchān. Hix, tøø ja'a Diosmādia'agy yaa miäböcy. Y coo jim ñøcxtägātsāt maa miichān, cab jaduhñ mānaa xpiuhwa'adsaannä. ¹⁶ Moonsä miich Onésimo hijty mwa'añ. Pero coo jim ñøcxtägātsāt maa miichān, jaduhñ miich mjuø'øwa'añ neby hamdsoo huch neby hamdsoo puhya'aybān. Jaduhñ miich mdsogaambä nébiøch høøçh ndsoquiān. Maas hanaxiä miich mdsoga'añ. Hix, maas hoy miich mmādia'agy xquiudiunāñānā. Ximnāts mijts jaduhñ tu'ugymādia'agy mhidaannä ja'a Jesucristocøxpä.

¹⁷ Tøyhajt højts nnijiootpáatām. Tunxä mayhajt jaduhñ. Tsøc Onésimo jaduhñ møødnijiootpáatām neby højts nnijiootpáatām. ¹⁸ Pø tøø miich xñägädieeyø'øyy hoy ñejpiä, pø xmiānuu'xyhajt miich jaduhñ, høøçhā ngüeentä jaduhñ. ¹⁹ Høøçh nyajñāhwa'adsaamby māduhñtiä xmiānuu'xiä. Tøyhajt jaduhñ. Hamdsoo cø'øháamhøch hādaa nocy jaduhñ njaay; jaduhñ miich tøyhajt mmøødhādāt cooçh nga'a høhñda'agy. Y jim miich cueentä mmøødäbä maa høøçhcøxpān. Hix, høøçh miich jaduhñ tøø nyajmāböcy ja'a Diosmādia'agy. ²⁰ Mägu'ughajpä, coo ja'a Onésimo jaduhñ mmøødnijiootpaadøød, jaduhñ miich myajcāhxø'øga'añ cooçh miich tøyhajt xjiaančh tsoey. Tunxä mayhajt jaduhñ. Hix, näguipxy højts ja'a Jesucristo jaduhñ nmøødhjítām tu'ugmādia'agy.

²¹ Hamdsoo cø'øháamhøch chamṃ njaay. Nnajuøøbiøch jaduhñ cooçh miich ja'a nmādia'agy xquiudiunāñā nébiøch chamṃ tøø nnāma'ayān. Njaanä najuøøbiøch jaduhñmbä coo miich hojioot mjaančh tehṃ miøødhada'añ ja'a Onésimocøxpä. ²² Chámhøch mayhajt tu'ug nmäyujwa'anāangombä. Høøçh maadaact hahixøødiācāc. Pa'ya'ax ja'a Dios hajxy cooçh ween xyajpādsømy pujxtøgooty. Māñíthøch jim nnøcxāt maa mijtsān.

²³ Xyajpoo'xp mijts ja'a hermano Epafrashajpä. Yaačh jadhun̄ xmiøødtsumyčhäna'ay ja'a Jesucristo miädia'agyquiøxpä. ²⁴ Xyhaagä nä'ä yajpoo'xp mijts ja'a hermano Marcoshajxy, møødä hermano Aristarco, møødä hermano Demas, møødä hermano Lucas. Xyhaagä nä'ä møødtúumbøch hajxy yaa ja'a Diosmädia'agyquiøxpä.

²⁵ Weenä Jesucristo hoyhajt weenhajt hajxy xmio'oy coo jaaya'ay hajxy jadhun̄ mmøødhity tu'ugjoot tu'ugjuøhñdy. Amén.

Hebreos

¹ Jecy ja'a Dios quiuguexy quiejxy maa højts nhaphájtäm maa højts ndeedyhájtäm. Diosmädia'agy-yajwa'xpä hajxy quiejxä. Mayhooc hajxy quiejxä. Madiu'u hajxy miädiaacy. ² Tøø ja'a Dios ja'a yHuung hajxy yaa xyajnäguéjxäm hädaa yaabä naaxwiin. Cahnä jiegø'øy coo yaa tøø yhoy. Je'e ja'a Diosmädia'agy hajxy tøø xjiaac hawáanäm. Jequiän je'eduhñ wyiinguejxä coo ja'a xøøwiin naaxwiin yhädiúnät cøxiä møødä xøø, møødä po'o, møødä madsa'a. Mänit jajnähdijjä coo yhané'emät. ³ Jaduhñä Dios yHuung miøjjä jiaançhä nebiä Diosän. Tu'ugjoot tu'ugwiinmahñdy hajxy yhity. Jim hajxy yhane'emy cøxp chaads hädaa yaabä naaxwiin. Tøø højts hoy xñähho'túutäm. Tøø ja'a nbojpä ngädieeyhajxy xyajñahwáatsäm. Mänit jim ñøcxtägajch tsajpootyp maa ja'a Diosän. Jim je'eduhñ yhanehmbä jada'anäbaadyñä.

⁴ Ja'a Dios yHuung, maas møj ja'a cuhdujt miøødä quejee ja'a Dios mioonsä ja'a tsajpootypähajxy miøødä, je'eguiøxpä coo je'e Dyios yHuungä. ⁵ Cabä Dios ja'a mioonsä mänaa ñäma'ay:

Míichhøch jada'a ndehm yHuunghadaamb.

Ni mädyii mioonsä quia'a nänømy:

Yø'øjoch jaduhñ xTieedyhadaamb;

nHuunghadaambiøch yø'øduhñ.

⁶ Coo ja'a Dios ja'a yHuung yaa quiejxy hädaa yaabä naaxwiin, mänitä Dios miänaañ:

Wéenhøch nHuung xwyiingudsähgøøyyä ja'a nmóonsøçhhajxy, ja'a hajxy jim tsajpootypä.

⁷ Paquiä Dios ja'a miädia'agy quiudiúnäxä ja'a mioonsähajxy, nebiä pojtägoy wiäditiän, nebiä padooyy wiäditiän. ⁸ Pero ja'a yHuung, je'eduhñ ñämaayy:

MDioshajp miich, homiänaajä miich mhane'emy;

homiänaajä miichä tøyhajt myega'añ.

⁹ Mdsojpy miich ja'a tøyhajtpä;

cabä haxøøgpä mdsocy.

Maas jootcújc-høch miich nyaghity quejee ja'a nmóonsøçhhajxy, ja'a hajxy jim tsajpootypä.

¹⁰ Jaduhñä Dios jiaac mänaambä:

Miich jecy mhädiuun ja'a naaxwiimbä møødä tsajpootypä.

¹¹⁻¹² Cuhdägoyyaambä naaxwiimbä møødä tsajpootypä;

tägatsaamb jaduhñ; jaduhñ jiada'añ néjjiämä wit coo tiujnä;

caj tiuunpaaäänä. Pero miich, cøjxta'axiøø miich mhida'añ;

caj miich mjogyhajt mänaa quiøxa'añ.

¹³ Cabä Dios ja'a mioonsä mänaa ñäma'ay:

Yaačh miičh xmiøødhané'emät. Caj miičh mmädsip mya-jmäjäda'aga'añ.

14 Ja'a Dios ja'a mioonsähajxy ja'a tsajpootypä, jaduñ mäwínäts hajxy je'e nebiä pojjan. Cab hajxy quiähxø'øgy. Dios jaduñ quejxp coo hajxy piuhbédät pønjataiä Dios piäda'agaamby hawa'adstuum.

2

1 Tsipcøxpä Diosmädia'agy hajxy nyajcopcøoyyämät, ja'a hajxy tøø nmädóowämbä; jaduñ hajxy nga'a tu'udägóoyyämät. 2 Haa ja'a Diosmoonsähajxiä, ja'a tsajpootypä, jéquiänä Diosmädia'agy hajxy yaa yajcädaacy hädaa yaabä naaxwiin. Tøyhajt ja'a Diosmädia'agy jaduñ; pønjaty ca'a cudiumb, haxøøgtuum hajxy miähmø'owa'añ.

3 Møjcuħdujtmøødä Jesucristo. Hamdsoo hajxy je'e hoy xyhawaanáam neby hajxy nnähwáatsämät. Haa ja'a hajxy jayøbajt mädóowäbä, tøjiajt ja'a mädia'agy jaduñ maa hajxy je'ejan. Mänit højts jaduñ xyhawaandägájtäm. Coo ja'a mädia'agy hajxy nga'a yajtuunämät, cab hajxy jaduñ nnähwáatsämät. 4 Madiu'u ja'a Dios ja'a hijxtahnd tøø yajcähxø'øgy, ja'a hoy-yagjuøøñäjatypä; jaduñ hajxy nmäbøjcämät coo ja'a miädia'agy tiøyhajtä. Tøø ja'a yhEspiritu hajxy xyajnäguéjäm coo hajxy jaduñ xpiuhbedáanam mädyijaty tuunğ hajxy xmióoyyäm. Jaduñnä jioot chocy.

5 Haa ja'a Dios mioonsähajxiä, ja'a tsajpootypä, cabä Dios jaduñ tøø miäna'añ coo hajxy yhané'emät mänaa ja'a naaxwiimbä hänajty wyiimbida'añän. 6 Jiiby jaduñ myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän:

Dios, tiiguiøxpä ja'a jäya'ay coo mjahmiejtsta'agy, coo mbuh-bety.

7-8 Maas møc ja'a mmoonsä cuħdujt hijty tøø mmo'oy quejee ja'a jäya'ayhajxy.

Pero mänitä jäya'ay møjcuħdujt mmooyy coo cøxiä yhané'emät tijaty miičh tøø mbäda'agy.

Jaduñnä Dios ja'a jäya'ay piäda'aga'añ møj jaančh, coo jaduñ ween wyiingudsähgø'øyii. Coo ja'a Dios jaduñ hamdsoo miänaañ, jaduñnä tøyhajt hajxy nmøødhájtäm coo ja'a møjcuħdujt hajxy tøø xmióoyyäm coo hajxy cøxiä nhanéhämät. Pero cajnä quiähxø'øgyñä coo hajxy cøxiä nhane'emáanam. 9 Jaduñnä Jesucristo, mänaa yaa yhitiän hädaa yaabä naaxwiin, cabä cuħdujt hijty jiaty møødä nebiä Dios mioonsähajxy miøødän, ja'a hajxy tsajpootypä. Mänitä Dios miänaañ coo ja'a Jesucristo hajxy xñähho'túutamät nägøxiä, je'eguiøxpä coo ja'a Dios hajxy xchøjcäm. Coo

ja'a Jesucristo yho'cy, paadiä møj jaančh piädaacä, paadiä møjcuhdujt miooyä coo yhané'emät.

10 Paadiä Dios cøxiä wiinä piädaacy, weenä jäya'ayä Dios hajxy jaduhñ wyiingudsähgø'øy. Chojsiä jioot jaduhñ coo ja'a yhuunghajxy jim yhidät nägøxiä maa je'ejän, pønjataiä miädia'agy mäßöjçäp. Y jaduhñä Dios miänaañ coo ja'a Jesucristo quiumädöwät ja'a højtscøxpä. Jiaančh cudiuun je'eduhñ coo hajxy xñähho'túutäm. 11 Ja'a Jesucristo hajxy jaduhñ xyajnähwáatsäm. Quipxiä Dios hajxy nDeedyhájtäm mөөdä Jesucristo. Paadiä Jesucristo hajxy xquia'a mädsähdiúunäm. Hiç, hamdsoo miänaañ coo hajxy tu'ugpuhya'ay xmiөөdhíjtäm. 12 Jaduhñ jiiiby myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän:

Nmөөdmädia'agáambiøch nbuhya'ayhajxy ja'a miichcøxpä.

Nguyhøwáambiøch miich jim tsajtøgooty, jim cu'ughagujc.

13 Jaduhñ jiiiby myiimbä:

Ni mänáajøchä Dios xquia'a wiinhøøñ, páadyhøch nga'a tsähgø'øy.

Jaduhñ wiingtuum myiingumbä:

Chaačh nhity möødhøch nhuunghajxy;

Diøshøch jaduhñ xmiooyy.

14 Pøn jaduhñ tu'que'ex, tu'ugjoot tu'ugnø'ty hajxy jaduhñ. Jaduhñä Jesucristo hajxy tøø xmiөөdhíjtäm tu'ugjoot tu'ugnø'ty mänaa yaa yhitiän hädaa yaabä naaxwiin. Paady hajxy jaduhñ xmiөөdhíjtäm, jaduhñ hajxy hánajty xñähho'tu'udáañäm. Jaduhñä møjcu'ugong hoy quia'a mäjädaacnä. Coos miäjädaacy, jaayá'ayädsä mäjaa häxøpy möød coo hajxy cu xyajtu'udägóoyyäm. 15 Coos ja'a Jesucristo miädia'agy hajxy nmäßöjçämät, cabä nho'og hajxy jaduhñ ndsähgøøyyänät. Pøn jaduhñ ca'a mäßöjç, je'eds ja'a yho'og tsähgøøby mädu'ñtiä jia jugyhaty. 16 Coos ja'a Jesucristo yaa yhooyy hädaa yaabä naaxwiin, ja'a Abraham yhap yhoc-hajxy yajnäguejxä, neby hajxy jaduhñ piuhbedøjät. Ca'a Dyiosmoonsähajxiä yajnäguejxä, ja'a tsajpootypä. Tøyhajt jaduhñ. 17 Y paadiä Jesucristo yaa hoy jiäya'ayhaty neby højtshájtäm; jaduhñ hajxy hoy xñähgapxtúutäm maa ja'a Diosän; jaduhñä nbojpa ngädieey hajxy hoy xñähho'túutäm. Hojioot ja'a Jesucristo miөөdhajpy. Pedyii jaduhñ quiudiuunñ. 18 Hoyyä Jesucristo jia tsaačhpøjcy, cabä møjcu'ugongä miädia'agy yajtúunäxä. Y coos ja'a møjcu'ugong hajxy hánajty xjia wi'i yajtu'udägoyyáañäm, xpiuhbéjtäm ja'a Jesucristo hajxy jaduhñ je'eguiøxpä coos ja'a møjcu'ugong miädia'agy quia'a mäßöjçäxä ja'a Jesucristäm.

3

¹ Hermanodøjc, tøø ja'a Jesucristo ja'a nbojpa ngädieey ha-
 jxy xyajnähwáatsäm. Tøø ja'a Dios hajxy xyajnähdíjjäm coo
 ja'a miädia'agy hajxy nmäbøjcämät. Tsøgä Jesucristo hajxy
 jahmiéjtsäm; høxtahm̄ds højts ja'a Dios yaa xyajnäguéjxäm.
 Jaduhñ hajxy njahmiéjtsämät coo hajxy jim̄ xñähgapxtúutäm
 maa ja'a Dioswiinduumän. ² Haa ja'a Moisésä, pedyii je'e jecy
 quiuduuñ maa ja'a Dios ja'a tiøjcän. (Je'eduhñ ñänøømby ja'a
 judiøshajxy.) Jaanä jaduhñä Jesucristo pedyii quiudiumbä
 coo wyiinguejxä coo højts jaduhñ xñähgapxtúutämät. ³ Maas
 hoy jaduhñ coo ja'a Jesucristo hajxy nwiingudsähgøøyyämät
 quejee ja'a Moisés. Høxtahm̄dsä tøjcojpa, je'eds jaduhñ
 wiingudsähgøøyyäp; cabä tøjc jaduhñ wyiingudsähgøøyyii.
⁴ Cabä tøjc hamdsoo quiojy; häna'c jaduhñ cojpa. Pero ja'a
 Dios, cøxiä je'eduhñ piädaacy tijaty yaa hijp hädaa yaabä
 naaxwiin møødä jim̄ tsajpootyp. ⁵⁻⁶ Ja'a Moisés, jayøjpa
 tøyhajt jaduhñ miädiaactsohñ mädyii ja'a Dios hänajty cujegy
 quiapxtøwaamby. Pedyii ja'a Moisés quiudiuuñ maa ja'a Dios
 ja'a quiu'ugän. Pero cabä møjcuhdajt miooyä nebiä Jesu-
 cristo miøødän. Hix, ja'a Jesucristo, ja'a Dios yhamdsoo Uung
 je'e. Y pedyii jim̄ quiudiuuñ maa ja'a Dios ja'a quiu'ugän.
 Pero ja'a Moisés, jaduhñ je'e yhiyty nebiä moonsän. Coo
 hajxy hamuumdu'joot nmäbøjcämät, coo ja'a Jesucristo ha-
 jxy jootcujc njøbhíjxämät coo hänajty miejtstägatsa'añ, mänitä
 Dios hajxy nägøxiä xquiu'ugnäbøjcämät.

⁷ Jaduhñ jii by myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän:

Cooch nmädia'agy hajxy jäda'anäbaady xmiädóowät,

⁸⁻⁹ hamuumdu'joot hajxy jaduhñ myajtúnät.

Haa ja'a jecyjiäya'ayhajxiä, ja'a mijts mhap mdeedyhajxiä,
 cábøch nmädia'agy hajxy jecy xyajtuunä, hóyhøch hijx-
 tahñd may nja yajcähxø'cy, mänáajøch hajxy jecy nya-
 jwädiän pactuum juxychägui'xjomøjt.

Cooch nmädia'agy hajxy xquia'a mäbøjcä, páadyhøch hajxy
 nyajcumädooy.

¹⁰⁻¹¹ Xyagjootmadiägøøyyhøch hajxy je'e. Mänitøch nmänaañ:
 "Tøø hajxy jaduhñ mdudägoofnä. Cábøch nmädia'agy hajxy
 xyhabøgaanä.

Tøyhajt jaduhñ, cábøch mijts jim̄ nyajmedsaanä maach mijts
 hijty nyajpoo'xa'añän."

Jaduhñä Dioshespíritu miänaañ maa ja'a Diosmädia'aguiän.

¹² Hermanodøjc, mnigwieendähadøøjap hajxy nebiä
 Diosmädia'agy hajxy mga'a najtshixø'øwät; jaduhñ hajxy
 mga'a tu'udägóyyät. Jujcy ja'a Dios; ca'a jiaduhñä nebiä
 jäya'ayhajxy yaabä Dyioshajpiän. ¹³ Pero mäduhñtiä hajxy
 mjugyhaty, mniguiapxmøcpøgøøjap hajxy jabom-jabom,

neby hajxy jaduhñ mǵa'a tu'udägóyyät. ¹⁴ Coö hajxy tehñgajnä nmäbøjcamät, neby hajxy tøø nmäbøjtsóhñäm, mänitä Jesucristo hajxy jim xmiødhájtämät tsajpootyp.

¹⁵ Jaduhñ jii by myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän: Coö ja'a Diosmädia'agy hajxy mmädówät jäda'anäbaady, hamuumdu'joot hajxy myajtúnät.

Ja'a jecyjiäya'ayhajxy, cabä Diosmädia'agy hajxy jecy miäbøjcy.

¹⁶ Jimä Moisés ja'a jäya'ay hoy wioobädsømy Egiptonaaxooty; je'eds hajxy jecy ca'a mäbøjc ja'a Diosmädia'agy, hoy hajxy hänajty tøø jia mädooy. ¹⁷ Je'eds hajxy hoy tiu'udägooñä. Jim hajxy hoy quiøxy ho'nä pactuum. Je'edsä Dios hoyhoy ñäjootmayhajt juxychägui'xjomøjt. ¹⁸⁻¹⁹ Je'edsä Dios jaduhñ ñämaay coö quia'a yajmedsaannä maa hijty jaduhñ yajpoo'xa'añän, je'eguiøxpä coö hajxy hänajty quia'a mäbøcy.

4

¹ Tsøg hajxy nigwieendähájtäm; jaduhñ hajxy nga'a tu'udägóoyyämät. Coö hajxy ndu'udägóoyyämät, cabä Dios hajxy jii by xyajtägóoyyämät maa hajxy xyajpoo'xáanäm. Tøø hajxy hijty xyajwiinwaanøøyyäm coö hajxy jii by xyajtägø'owáanäm.

² Tøø ja'a Diosmädia'agy hajxy nmädóowäm nebiä jecyjiäya'ayhajxy jia mädooyän. Xiøøbä hajxy jaduhñ jia nä'ä mädooy, cab hajxy ñä'ä mäbøjcy. ³ Højts, tøø højts nmäbøjcam, paadiä Dios hajxy jim xyajtägø'owáanäm maa hajxy xyajpoo'xáanäm. Jimä Dios jaduhñ ñänøømy:

Cooch hajxy nnäjootmayhajty, páadyhøch hajxy nnämaay: "Tøyhajt jaduhñ, cábøch mijts jim nyajmedsaannä maäch mijts hijty nyajpoo'xa'añän."

Coö ja'a Dios ja'a naaxwiimbä yhädiuumbädøøyy, mänit jaduhñ pío'xnä. ⁴ Jii by jaduhñ myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän:

Mänitä Dios hoy pío'xnä ja'a miäjuxtujxøøbä, coö ja'a naaxwiimbä hänajty tøø yhädiuumbädøøñä.

⁵ Wiingtuumä Dios miänáangombä:

Cábøch hajxy nyajmedsaannä maa ja'a poo'xtaactän.

⁶ Ja'a jecyjiäya'ayhajxy, ja'a Diosmädia'agy hajxy jayøbajt ja mädoowäbä, cab hajxy ñä'ä yajtuuñ. Paady hajxy jim quia'a mejch maa ja'a poo'xtaactän. Pero näje'ejatiä jäya'ayhajxy miedsa'añ maa ja'a poo'xtaactän. ⁷ Cujequiä Dios ja'a David yajmänaañ:

Coö ja'a Diosmädia'agy hajxy mmädówät jäda'anäbaady, hamuumdu'joot hajxy mmäbøgät.

Je'eduhñ ñänøømby coö hajxy jäda'anäbaady jim ndägóoyyämät maa ja'a poo'xtaactän. ⁸ Coö ja'a Josué ja'a

judíoshajxy jecy wioomejch maa ja'a Palestinanaaxootiän, cabä poo'xtaact hajxy ñä'a paaty. Paadiä Dios jaduhñ miäna'añ coo højts jäda'anäbaady ndägóøyyämät maa ja'a poo'xtaactän. ⁹ Jimnä ja'a poo'xtaact yhityñä maa ja'a Dios ja'a quiu'ughajxy tiägø'øwa'añän. ¹⁰ Pøñ jim tægøøby maa ja'a Dios ja'a pioo'xtaactän, jim jaduhñ pioo'xaannä nebiä Dios pioo'xnän mänaa ja'a naaxwiimbä hñajty tøø yhädiuumbädø'øyän. ¹¹ Tsögä Diosmädia'agy hajxy hamuumdu'joot mäbøjcam; jaduhñ hajxy hoy ndägóøyyämät maa ja'a Dios ja'a pioo'xtaactän. Cabä Diosmädia'agy hajxy nnajtshixøøyyämät nebiä jecyjiäya'ay hajxy jiatcøøyyän. Cab hajxy miäbøjcy, paady hajxy jim quia'a tægøøyy maa ja'a poo'xtaactän.

¹² Ja'a Diosmädia'agy, tuumnä je'eduhñ. Mäjaamøødnä je'eduhñ. Ja'a Dios hajxy xyajcähxø'cäm ja'a miädia'agyhaam pø nmøødhájtäm ja'a howyiinmahñdy hajxy, pø caj. ¹³ Caj tii hayu'uçh hamee'ch mnä'ägädä túnät. Tsipcøxpä Dios ja'a nwiinmahñdyhajtäm hajxy nägøxiä xyhixyhajtäm neby hajxy njäya'ayhajtäm pø hoy, pø ca'a hoy. Pø cab hajxy hoy njäya'ayhajtäm, mänitä Dios hajxy haxøøgtuum xpiäda'agaañäm.

¹⁴ Ja'a Jesucristo, ja'a Dioshuung, tøø jim quiody Dioswiinduuum. Jim højts xñähgapxtúutäm. Paady, tsögä Diosmädia'agy hajxy hamuumdu'joot panøcxäm. Cabä wiinghänä'c hajxy pøñ xñähgapxtúutäm jim Dioswiinduuum. ¹⁵ Ñajuøøbiä Jesucristo neby hajxy yaa ndsaachpøjcam hädaa yaabä naaxwiin. Hix, tøø je'e yaa jiäya'ayhaty neby højts yaa njäya'ayhajtäm. Tøø jia yajtägoyya'añii ja'a møjcu'ugóngäm, neby højts xjia wi'i yajtägoyyaañämbä. Pero cabä Jesucristo mänaa tiu'udägoy. ¹⁶ Tsögä Dios hajxy pa'yáaxäm hamuumdu'joot. Xchøjcam Dios hajxy. Miøødhajpiä hojiot je'eduhñ maa højtshajtäm. Xpiuhbéjtäm hajxy jaduhñ coo højts tii nyajmaajiájtämät.

5

¹ Ja'a teedywiindsøn'hajxy, ja'a hajxy jim tuumbä maa ja'a judíos chajtøjc-hajxiän, jaduhñ hajxy piäda'agyii coo ja'a cu'ug hajxy ñähgapxtú'udät maa ja'a Diosän, møød coo hajxy cøxiä quiuyoxø'øwät, møød coo animal hajxy yóxät, weenä cu'ug ja'a piojpä quiädieey hajxy jaduhñ ñähwa'açh quiuhwa'açh, ²⁻³ møød weenä yhamdsoo pojpa yhamdsoo cädieey ñähwaatsnä. Hix, jäya'ayhajp ja'a teedyhajxy neby højtshajtäm. Jimä piojpä quiädieeyhajxy je'ebä. Paady hajxy mee'xxieemy miägapxy yhane'emy pønjaty ca'a najuøøby, pønjaty tu'udägooby.

⁴ Cabä teedyhajxy hamdsoo nibiäda'agyii. Dios hajxy jaduhñ pädaacp nebiä Aarón jecy piädaacän. ⁵ Ni ja'a Jesucristo hamdsoo quia'a nibiädaacä nebiä teedywiindsõñän. Ja'a Dios jaduhñ pädaac. Jaduhñä Dios ja'a Jesucristo ñämaayy:

Míichhøch jäda'a ndehm̄ yHuunghadaamby.

⁶ Wiingtuumä Dios jaduhñ miänaañ:

Cøjxta'axiøø miich mduna'añ teedy nebiä Melquisedec jecy tiuunñän.

⁷ Ja'a Jesucristo, mänaa yaa yhitiän hädaa yaabä naaxwiin, mänitä Dios møc pia'yaaxy. Jøøby hänajty. Miänuu'xtaac ja'a Dios coo piuhbedøøjat mänaa hänajty yho'oga'añän. Wyiingudsähgøøbiä Dios hänajty je'e, paadiä miädia'agy miädõwäxä. ⁸ Hoyyä Jesucristo jia Dioshuungä, quiudiuunä Tieedy miädia'agy coo chaaçhpøgat. ⁹ Coø miee'xtujcy mänaa chaaçhpøquiän, xyajnahwäatsäm ja'a nbojpa ngädieehjätäm hajxy jaduhñ pønatiä miädia'agy mäbøjcäp. Cøjxta'axiøø hajxy hodium xyaghidääñäm. ¹⁰ Mänitä Dios ja'a Jesucristo piädaacy teedywiindsõñ nebiä Melquisedec jecy tiuunñän.

¹¹ Madiu'u mijts hädaaduhmbä nja wi'i ya-jmøødmädia'aga'añ tsipjaty, pero caj mijts mwiinjuø'owä'añ. ¹²⁻¹³ Tøø jiegøøñä mänaa ja'a Diosmädia'agy hajxy mmäbøjtsooñän. Hahixøøby hijty jaduhñ coo wiinghäna'c hajxy myajnahixøøñät. Pero jaduhñ mijts tøø mjaty nebiä naamdägø'øybän. Caj mijts ja'a Diosmädia'agy ja'a tsipjatypä mjada'añ. Je'enä hajxy mhabøcyñä ja'a cajpä chipjatiä. Cahnä hoguiuhdujt hajxy mhabøcyñä. ¹⁴ Coø ja'a Diosmädia'agy hajxy hamuumdu'joot mgudiünät, mänitä tsipjatypä hajxy jaduhñ mwiinjuø'owät; y coø ja'a hoguiuhdujt hajxy tehngajnä mbanøcxät, mänit hajxy mnajuø'owät mädyii hänajty hoguiuhdujt, mädyii hänajty haxøøgcuhdujt.

6

¹ Tøø mijts ja'a mädia'agy mayhooc mmädoy ja'a Jesucristocøxpä, ja'a cajpä chipjatiä. Tøø hajxy mmädoy coo ja'a mhaxøøgcuhdujt hajxy mnajtshixø'owät, coo ja'a Diosmädia'agy hajxy hamuumdu'joot mmäbøgat.

² Mnajuøøby hajxy tii hajxy coo tøø mnäbety, tii hajxy coo tøø mgøøñiñhgabyii. Jaduhñ hajxy tøø mmädoy coo ja'a ho'ogyjiäya'ayhajxy jiuypio'ga'añ, coo ja'a Dios ja'a haxøøgjäya'ayhajxy yajtsaaçhpøga'añ cøjxta'axiøø, coo ja'a naaxwiimbä wyiimbida'añ. ³ Pero tsøgä Diosmädia'agy hajxy pedyii jaac habøjcäm, pø chojpiä Dios jioot jaduhñ.

⁴⁻⁶ Pøñä Diosmädia'agy najtshixøøby, hoyyä Diosmädia'agy tøø jia wiinjuøøñä coo ja'a Jesucristo hajxy tøø

xñähho'túutäm, hoyyá piojpä quiädieey tøø jia yajnáhwáatsäxä ja'a Jesucristäm, hoy tøø jia puhbedyíijäm ja'a Dioshespíritu, hoy jia najuø'oy coo ja'a Dios ja'a miäjaa quiexa'añ, coo ja'a Diosmädia'agy hajxy jaduhñ ñajtshixó'øwät, cab hajxy hoy miäbøgaanñä. Jaduhñ hajxy yajcähxø'øgy coo ja'a Dioshuung hajxy yagho'tägach, coo hajxy ñäxi'igy hijxwiinduum. ⁷ Pøñä Diosmädia'agy hoy cudiumb, quiumaabiä Dios jaduhñ. Jaduhñ mäwíinäts hajxy je'e nebiä hoñaañän. Coo tiu'uy, mänit hotyíijä jaduhñ tiøømbety, tijaty tøø piäda'agyii, y quiunuu'xypä Dios jaduhñ. ⁸ Pøñ hoy ca'a cudiumb, haxøøgtuum jaduhñ ñä'ä nøcxø'øwaambä. Jaduhñ mäwíinäts je'e nebiä naax ca'a hoybän, maa haagä hapy tiøømbetiän. Ño'py hajxy jaduhñ.

⁹ Hermanodøjc, hoy mijts naamñä weenjaty tøø nja hadsähgø'oy, nnajuøøbiøch jaduhñ coo mijts ja'a Dios jaanč tehñ yhoy xpiuhbeda'añ, je'eguiøxpä coo ja'a mbojpä mgädieey hajxy xyajnáhwaatsä. ¹⁰ Jaanč tehñ yhojiäya'ay ja'a Dios jaduhñ. Jiahmiejchp jaduhñ coo mijts hoy mgudiuñ, coo mijtsä hermanodøjc tehñgajñä mbuhbety, je'eguiøxpä coo mijtsä Dios mjahmiech. ¹¹ Jaduhñhöch njoot chocy coo hajxy hoy mgudiúnät mäduhñtiä hajxy yaa mjogyhaty hädaa yaabä naaxwiin. Mänit hajxy jim mnøcxät tsajpootyp nebiä Dios hajxy tøø xñäma'ayän. ¹² Cab hajxy mnänuuxø'øwät. Jaduhñ hajxy mgudiúnät nebiä jäya'ayhajxy jecy quiudiuuñän, ja'a hajxy jim tøøbä ñøcxäbä tsajpootyp. Ja'a Dios jaduhñ yajwiinwaanøøyy coo hajxy jim ñøcxät, je'eguiøxpä coo ja'a Diosmädia'agy hajxy hänäjty hoy miäbøcy tehñgajñä.

¹³⁻¹⁴ Jéquiänä Dios ja'a Abraham yajwiinwaanøøyy: “Tøyhájthøch miích nbuhbeda'añ. Nyajpu'uwáambiøch nyaghi'igáambiøch miích.” Hamdsoo cuhdujtcøxpä Dios jaduhñ miänaañ. Hix, caj pøñ møjcuhdajt miøødä nebiä Dios miøødän. ¹⁵ Yajtøjajtä Dios jaduhñ nebiä Abraham yajwiinwaanøøyyän, je'eguiøxpä coo Abraham hänäjty tehñgajñä miäbøcy. ¹⁶ Ja'a Dioscøxpä jäya'ayhajxy hamuumdu'joot jaduhñ waambaty miäna'añ; y coo hajxy jaduhñ miäna'añ hamuumdu'joot, cab jaduhñ pøñ waamb miänaanñä. Tødiägøøby jaduhñ. ¹⁷ Paadiä Dios jaduhñ miänaañ: “Tøyhájthøch tøø nyajwiinwaanø'øy cooch nbuhbeda'añ”, neby hajxy jaduhñ ñajuø'øwät coo hajxy tøyhajt piuhbeda'añii, coo ja'a Dios ja'a wyiinmahñdy ni mänaa quia'a yajtägatsa'añ. Hamdsoo ja'a Dios jaduhñ miänaañ. ¹⁸ Jaduhñdsä tøyhajt hajxy nmøødhájtäm coo ja'a Dios ni mänaa quia'a hønnda'agy. Jaduhñdsä tøyhajt hajxy hoy nmøødhájtäm coo hajxy homiänaajä xpiuhbedaanäm coo ja'a miädia'agy hajxy nmäbøjcämät. ¹⁹⁻²⁰ Jimä Jesucristo hajxy

xñähgapxtúutäm tsajpootyp. Je'e jim tuumb teedywiindsón nebiä Melquisedec jecy tiuñän. Cøjxta'axiøø ja'a Jesucristo jim tiuna'añ tsajpootyp. Jaduhnä tøyhajt hajxy hoy nmøødhjätämät coo hajxy jim homiänaaja xyaghidäänäm.

7

1-2 Coo ja'a Abraham ja'a reyhajxy hänajty hoy tøø yagho'ogy, mänaa hajxy hoy chiptuñän, mänitä Melquisedec hoy miøødnijijcubaadø'oyii. Mänitä Melquisedec miänaañ cooc ja'a Dios ja'a Abraham hänajty piuhbeda'añ. Mäduhñtiä ja'a Abraham hänajty tøø piaady maa hänajty hoy tøø chiptuñän, majc-hit jaduñ piädaacy tu'cuhdujtjaty. Mänitä Melquisedec piuhmooyy ja'a tu'hitpä. Mejtstu'u ja'a Melquisedec hänajty tiuñ. Tøø ja'a Dios tsajpootypä hänajty piäda'agy coo tiünät teedy. Y gobiernä hänajty jim tiuumby maa ja'a cajpt xiøhatiän Salem. Jaduhñ miädia'agytiägø'oy coo hajxy jootcujc yhity. Jaduhñsä Melquisedec xiøø miädia'agytiägøøbiä coo hoy guobiernähaty. ³ Cab jaduñ pøn ñä'ägädä najuø'oy pønä Melquisedec tiajhajt tieedyhajt, pøn yhaphajt tieedyhajt. Cab jaduñ pøn ñajuø'oy mänaa myiñ mänaa quiahy, mänaa yho'cy mänaa tiägooyy. Coo je'e tiuñ teedywiindsón cøjxta'axiøø, jaduñ mäwínäts je'e tiuñ nebiä Jesucristo tiuñän, ja'a Dios yHuung.

⁴ Cähxø'p jaduñ coo ja'a Melquisedec møjcuhtujt hänajty jiaančh tehñ miøødä, je'eguiøxpä coo piuhmooyy ja'a tu'hitpä, mäduhñtiä ja'a Abraham hänajty tøø piaady maa hänajty hoy tøø chiptuñän. Y ja'a Abrahamä, mijts mhap mijts mdeedy je'eduhñ. ⁵ Y ja'a Leví yhap yhoc-hajxiä, ja'a hajxy tuumbä teediä, jaduñ jim myiñ maa ja'a jecyquihdujtän coo hajxy piuhmo'owøøjät ja'a tu'hitpä maa ja'a majc-hitcøxpän. Ja'a miägunaaxhajxy jaduñ yégäp, hoyyä Abraham hajxy quipxy jia møødhaphaty jia møødteedyhaty. ⁶ Pero ja'a Melquisedec, cabä Abraham hänajty jiujuhaty miägu'ughaty. Hawiing hänajty tiuñ teedy. Pero puhmooyyä je'e ja'a tu'hitpä. Ja'a Abraham jaduñ yejc, ja'a Dios hänajty tøbä yajwiinwaanø'oyäbä coo hänajty jajpu'uwa'añ yaghi'iga'añ. Mänitä Melquisedec ja'a Abraham ñämaayy coo ja'a Abraham hänajty piuhbeda'añijäm ja'a Diósäm. ⁷ Y tøyhajt jaduñ coo ja'a Melquisedec møjcuhtujt hänajty jiaančh tehñ miøødä. Cabä Abraham quihdujt hänajty miøjjä nebiä Melquisedec quihdujtän. Hix, ja'a Melquisedec jaduñ mänaañ coo ja'a Dios ja'a Abraham piuhbédät. ⁸ Haa ja'a hajxy yaa tuumbä teedy jada'anäbaadyñä, ho'p hajxy, hoyyä tu'hitpä hajxy jia puhmo'oyii ja'a majc-hitcøxpä. Haa ja'a Melquisedecä, jaanä puhmooyyä je'ebä, pero cabä

Diosmädia'agy miäna'añ coo tøø yho'ogy. ⁹⁻¹⁰ Hoyyã Levíhajxy hijty jia tuñ teedy, cabã quiuhdujthajxy hãnajty miäbaady nebiã Melquisedec quiuhdujtã, je'eguiøxpã coo ja'a Abraham ja'a Melquisedec ja'a tu'hitpã hãnajty tøø piuhmo'oy. Ja'a Abraham, je'edsã Levíhajxy hãnajty yhaphajpy tieedyhajpy.

¹¹ Pero ja'a teedyhajxy, ni mänaa hajxy xquia'a yajnähwáatsämät. Paadiã Dios ja'a Cristo quiejxy coo je'e tiúnät teedy nebiã Melquisedec jecy tiuñän. Cabã tiuñ nebiã Aarónhajxy tiuñän. ¹² Coo ja'a Dios miänaañ coo ja'a Leví yhap yhoc-hajxy quia'a túunnät teedy, mänitã jecyquiuhdujt yajtägajtspã. ¹³ Coo ja'a Dios ja'a Jesucristo yaa quiejxy, yajtägajts ja'a jecyquiuhdujt jaduhñ, je'eguiøxpã coo ja'a Jesús tiuñ teedy, hoyyã Leví quia'a ja haphaty quia'a ja teedyhaty. ¹⁴ Hix, ja'a Judá je'e yhaphajt tieedyhajt. Y cabã Moisés waamb miänaañ coo ja'a Judá yhap yhoc-hajxy tiúnät teedy.

¹⁵ Y coo ja'a Jesucristo teedy tiuñ nebiã Melquisedec jecy tiuñän, cãhxø'p jaduhñ coo ja'a Dios ja'a jecyquiuhdujt tøø yajtägajtsnä. ¹⁶ Paadiã Jesús piädaacã teedy coo cøjxta'axiøø jjugyhada'añ. Cab jaduhñ yhity nebiã yaabã teedyhajxiän. ¹⁷ Jaduhñã Dios ja'a Jesús ñämaayy:

Cøjxta'axiøø miich mduna'añ teedy nebiã Melquisedec jecy tiuñän.

¹⁸⁻¹⁹ Coo ja'a Moisés ja'a jecyquiuhdujt hajxy xquia'a yajnähwáatsäm, paadiã Dios jaduhñ miänaañ coo quia'a túunnät. Mänitã Dios ja'a Jesucristo yaa quiejxy coo hajxy hoy xyajnähwáatsämät. Mänitã Jesucristo hajxy jim xwioonøcxäänäm maa ja'a Dioswiinduumän.

²⁰⁻²¹ Coo ja'a Dios ja'a Jesús piädaacy teedy, mänit miänaañ coo ja'a miädia'agy jiaançh tehñ tiøyhajtã. Jaduhñds jim myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän:

Ja'a Dios mänaañ coo ja'a miädia'agy jiaançh tehñ tiøyhajtã; cábägã wyiinmahñdy mänaa yajtägatsa'añ:

“Cøjxta'axiøø miich mduna'añ teedy nebiã Melquisedec jecy tiuñän”, nõmä Dios ja'a Jesús ñämaayy.

Pero coo ja'a wiingteedy piädaacã, cabã Dios waamb miänaañ.

²² Coo ja'a Jesucristo cøjxta'axiøø yhida'añ, jaduhñã tøyhajt hajxy nmøødhajtãm coo hajxy maas hoy xyajnähwa'adsäänäm quejee ja'a Moisés ja'a jecyquiuhdujt. Cab hajxy je'e xyajnähwáatsäm. ²³ Ja'a teedyhajxy hädaa yaabã naaxwiimbã, coo hajxy yho'ogy, mänit hajxy ñiguiuwichii. Paady hajxy may tøø tiuunnã. ²⁴ Pero cabã Jesucristo mänaa yho'ogaannã. Cøjxta'axiøø jaduhñ tiuna'añ teedy. Cabã wiinghãna'c ja'a tuung jaduhñ yajmãmähmø'øwa'añ. ²⁵ Cøjxta'axiøø ja'a Jesucristo yhida'añ. Hoy jiaançh yajnähwa'adsaannã pønã jioot

tsojp coo ñähgapxtu'udóøjät ja'a Jesucristäm maa ja'a Dioswiinduumän homiänaajä.

²⁶ Coo ja'a Jesucristo jaduñ tiuñ teedywiindsón, jaanch tehñ yhoy hajxy jaduñ xñähgapxtúutäm. Ni mänaa wiinghäna'c hajxy jaduñ xquia'a nähgapxtúutäm nebiä Jesúsän. Cabä Jesús tii pojpä tii cädieey ñä'ägädä mөөдä. Ni pөñ jaduñ quia'a mäbaady nebiä Jesúsän. Nhaagä mөөdhájtäm pojpä cädieey hajxy. Jimä Jesucristo yhijnä tsajpootyp; mөjcuhdujt jim miөөд. ²⁷ Haa ja'a teedywiindsөnhajxy hädaa yaabä naaxwiimbä, jabom-jabomä animal hajxy yoxy. Jadúñäc tyjy ja'a piojpä quiädieey hajxy ñähwa'ads quiuhwá'adsät, mөөдä cu'ug piojpä quiädieeyhajxy. Jayөjp hajxy yoxy ja'a yhamdsoo pojpä yhamdsoo cädieeguiөxpä. Mänit hajxy jiaac yoxy ja'a cu'ug piojpä quiädieeguiөxpä. Pero cabä Jesucristo animal mänaa yoxy. Hix, tähooc jaduñ ñiñähdujcä coo yho'cy. ²⁸ Ja'a jecyquiuhdujt jaduñ mänaamb coo ja'a jäya'ayhajxy tiünät teedywiindsón, hoyyä pojpä cädieey hajxy jia mөөдä. Mänitä Dios cujecy miänaañ coo ja'a Jesucristo tiünät teedywiindsón. Ja'a tøyhajtä Dios jaduñ yejc coo jaduñ miänaañ. Ni mänaa ja'a Jesús pojpä cädieey quia'a mөөдä.

8

¹ Hoorä, jadúñhөch tөө nmädia'agy coo ja'a Jesucristo hajxy jim xñähgapxtúutäm tsajpootyp. Jim jaduñ tiuñ teedywiindsón. Hahooyhaamby jim yhäña'ay maa ja'a Diosän. ² Jim tiuñ tsajpootyp maa ja'a tsajtөjc hoybän, ja'a Dios yhädiuunäbä. Ca'a jäya'ayä je'e hädiuun. ³ Haa ja'a hajxy yaa tuumbä teedywiindsón hädaa yaabä naaxwiinä, jaduñ hajxy piäda'agyii coo animal hajxy yóxät, coo hajxy cөxiä wiinä quiuyoxó'өwät. Jadúñäc tyjy ja'a piojpä quiädieey hajxy ñähwa'ads quiuhwá'adsät. Y coo ja'a Jesucristo jim teedywiindsón tiuñ tsajpootyp, paady jaduñ ñiñähdujcä. ⁴ Coo häxөpy yaa yhity hädaa yaabä naaxwiin, cab häxөpy tiuñ teedywiindsón. Haa ja'a hajxy yaa tuumbä teediä, je'eds hajxy cuyoxөөby nebiä jecyquiuhdujt yhane'emiän. ⁵ Haa ja'a tsajtөjc yaabä maa hajxy tiüñänä, cab jaduñ miäbaady nebiä tsajtөjc jim tsajpootypän. Coo ja'a Moisés ja'a wittsajtөjc hánajty quioja'añ, mänitä Dios ja'a Moisés ñämaayy: "Tsiпcөxpä wittsajtөjc jaduñ mgójät nébiөch jim nyaghijxiän tunguhduum coo mnähguipxtú'udät." ⁶ Tөө ja'a Dios ja'a hawiinjemybiä yajcuhducy coo hajxy jim xyaghidáanäm tsajpootyp cөjxta'axiөө. Haa hädaa hawiinjemybiä ja'a Dios yajcuhdujcäbä, maas hoy je'eduhñ quejee ja'a Moisés jecy yejcäbä. Paadiä Jesucristo maas hoy tiuñ teedywiindsón quejee ja'a teedyhajxy, ja'a hajxy hädaa yaabä naaxwiimbä.

Ja'a Moisés jecy yéjcäbä, cab hajxy jaduhñ xjiaty puhbéjtäm nebiä hawiinjemybiän, ja'a jäda'ahatypän.

⁷ Coö hajxy häxøpy xpiuhbéjtäm ja'a Moisés jecy jia yéjcäbä, cabä Dios ja'a hawiinjemybiä häxøpy tøø ñä'a yajcuhducy.

⁸ Cabä Dios ja'a jecyjiäya'ayhajxy quiumaayy je'eguiøxpä coö hajxy hoy quia'a cudiuuñ. Jaduhñ jim myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän:

Ja'a Dios jaduhñ mänaamb:

Abaadaamb jaduhñ coöchä jäya'ayhajxy nmøødyajcuhduga'añ ja'a hawiinjemybiä,

ja'a hajxy jim tsänaabiä judíos-naaxooty møøð Judábä-naaxooty.

⁹ Maas hóyhøch jaduhñ nmøødyajcuhduga'añ quejéjøch ja'a yhap ja'a tieedyhajxy nmøødyajcuhdujcän mänájøch hajxy jim hoy nwoobädsømiän Egiptonaxooty.

Cab hajxy hoy ñä'a cudiuuñ nébiøch nja yajcuhdujquiän.

Páadyhøch hajxy jaduhyyä nnä'a nähgueecnä, nømä Dios miänaañ.

¹⁰ Coö jaduhñ yhabáadät, mänítøchä jäya'ayhajxy nmøødyajcuhduga'añ ja'a hawiinjemybiä, ja'a hajxy jim tsänaabiä judíos-naaxooty, nømä Dios miänaañ.

Nyajnähxø'øwáambiøch nmädia'agy hajxy hoy, neby hajxy hamuumdu'joot jaduhñ wyiinjuø'øwät.

Mänítøch hajxy jaanç tehñ yhoy xwyiingudsähgø'øwa'añ.

Høøch hajxy ngu'ughadáannäp.

¹¹ Nägøxiøchä nmädia'agy hajxy xmiäbøgaanä ñämaj ñäbetiä.

Haagä mäbøgaamb hajxy jaduhñ.

¹² Nyajnähwa'adsaanäbøch ja'a piojpä quiädieey hajxy. Cábøchä piojpä quiädieeyhajxy mänaa njahmiedsaanä.

¹³ Coö ja'a Dios miäna'añ coö ja'a hawiinjemybiä tøø yajcuhducy, jaduhñ miänaambä coö ja'a jecypiä quia'a tsoobaatnä, coö quia'a tunaannä.

9

¹ Jaduhñä jecyquiuhdujt myiimbä mädyii ja'a jäya'ayhajxy quiudiünäp maa ja'a chajtøjc-hajxiän. ²⁻³ Jaduhñdsä wittsajtøjc hajxy jecy yhädiuñ.

Coö ja'a wit hajxy yaghadøødiujcy, metscä cuarto jaduhñ hoy miähmø'øy. Tu'nax hoy møj miähmø'øy; ja'a cujpä muutsc hoy miähmø'øy. Ja'a cuarto møjpä, je'eduhñ xøhajt “cunuu'xytiøjc”; jiibiä ceratoyøhñdy hajxy yaghiyty møøðä meexä maa ja'a cunuu'ychajcaagy hajxy hänajty yujcoñän. Ja'a cuarto muutspä, je'eduhñ xøhajt “cunuu'xytiøjc maa ja'a Dios yhäña'ayän.” ⁴ Ja'a orohaltar jiiby hijt maa ja'a poom

hajxy hānajty jioquiān, mōødä cuhdujtcajä; oronāhwopy hānajty je'e. Jiiby cajājooty ja'a orotu'ts yhiyty maa ja'a manā hajxy hānajty yaghtiān. Ja'a manā, je'edsä tsajcaagy hānajty xiøhaty ja'a Dios jecy quiéjxäbä. Jiibiä Aarón ja'a quiuhdajt yhiypä ja'a jecy wáamäbä. Jiibiä tsaa yhiypä maa ja'a Dios ja'a cuhdujt jecy yuugjahyyän. ⁵ Cajänāhgøxpä querubín yhahādiuunxayhajxy yhiyty “maa ja'a Dios yhäña'ayän.” Jimä quieecthajxy quiäjøjna'ay “maa ja'a Dios pojpä cādieey miee'xiän.” Cábøch ngapxtøwa'añ nebiaty hädaaduhmbä hijty tiuñ.

⁶ Coo ja'a wittsajtøjc hajxy hānajty tøø quiojnä, mänitā teedyhajxy jiiby tiägøøchohnä maa ja'a møjcunuu'xytiøjcän. Jiiby hajxy jabom-jabom tiuunnä. ⁷ Pero jiiby maa ja'a muutscunuu'xytiøjcän maa ja'a Dios hānajty yhäña'ayän, jagooyyā teedywiindsøn hijty jiiby tiägø'øy. Tähooquiä hajxy hijty jiiby tiägø'øy ja'a tu'ugjomøjtpä. Coo hajxy hānajty jiiby tiägø'øwa'añ, jayøjpä animal hajxy hijty yagho'ogy. Mänitā animalnø'ty hajxy hijty jiiby nøcxy quiuyoxø'øy muutscunuu'xytiøgooty, ja'a piojpä quiädieeguiøxpähajxy, mōødä cu'ugä piojpä quiädieeguiøxpähajxy. ⁸ Jaduhnä Dioshēpīritu hajxy xyajwiinjuøøyyäm coo hajxy hoy nga'a tägøøyyämät maa ja'a Dioswiinduumän mäduhñtiä ja'a jecyquiuhdujt hajxy yajtuññä. ⁹ Jaduhn hajxy jada'anäbaadyñä nhjttäm. Je'enä animal hajxy yoxy; je'enä hajxy cøxiä wiinä quiuyoxø'øy. Paady hajxy jaduhn quiuhdujthatyñä, jadúhnäc tyjy ja'a Dios jiaanč tehñ quiumay. Cab hajxy jaduhn ñähwa'ačh quiuhwa'ačh, hoy hajxy jaduhn jia cuhdujthatyñä. ¹⁰ Jagooyyā ja'a quiuhdujthajxy yhane'emy tijaty hajxy quiáyäp yhú'ugäp, neby hajxy ñibiuj ñijie'edsøøjät, neby hajxy yaa jiäya'ayhadät hädaa yaabä naaxwiin. Pero yø'ø cuhdujt jaduhmbä, cab jaduhn tiuunnä. Tøø ja'a Dios ja'a hawiinjemybiä yajcuhdujnä, mädyii jaduhn tunaamb.

¹¹ Mänitā Jesucristo hajxy hoy xjiaanč tehñ yajnāhwáatsäm. Jaaya'ay jaduhn túunnäp teedywiindsøn jim tsajpootyp maa ja'a tsajtøjc jaanč tehñ yhoybän. Ca'a jiäya'ayä hajxy hädiuun hädaa yaabä naaxwiimbä. ¹² Tøø ja'a Jesucristo jim tiägø'øy maa ja'a Dioswiinduumän ja'a tãhooctagø'øyyä. Hamdsoo hānajty tøø ñiñähdugyii coo højts hānajty xñähho'tu'udáañäm. Cabä tii nø'ty quiuyoxøøyy maa ja'a yaabä tsajtøjcän nebiä yaabä teedyhajxy quiuhdujthatiän coo chivo hajxy yoxy, coo waj hajxy yoxy. Coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm, paady hajxy jim nhidáañäm Dioswiinduum cøjxta'axiøø. ¹³ Jaduhnä jäya'ayhajxy quiuhdujthaty, coo hajxy yho'ogø'øy, mänitā chivonø'ty

wajnø'ty hajxy yajniñähxänicxyii. Mänitä wajcujaam hajxy yajniñähwøjyii, ja'a hajxy hänäjty tøø ñäno'ogó'ø'yäbä maa ja'a altarän. Jaduhñ hajxy ñiyajñähwa'açhi. ¹⁴ Hoorä, ja'a chivonø'ty, ja'a wajnø'ty, cabä pojpa cädieey mänaa yajñähwa'açh. Ja'a Jesucristo hajxy jaduhñ xyajñähwáatsäm mänaa hajxy xñähho'túutäm. Cabä Jesucristo tii pojpa cädieey miøødä. Cab jaduhñ mänaa yho'ogaanä. Hamdsoo jim ñiñähdujca maa ja'a Dioswiinduumän. Jaduhñä nhaxøøgcuhtujt hajxy xyajñähwáatsäm, nebiä Diosmädia'agy hajxy jaduhñ maas hoy nmäbøjcamät.

¹⁵ Coo ja'a Dios ja'a hawijnjemybiä tøø yajcuhtucy, paadiä Jesucristo hajxy xñähho'túutäm, pønjetiä Dios jaduhñ wyiimbiuw. Xyajñähwáatsäm ja'a nbojpa ngädieey hajxy nebiaty hajxy tøø njäya'ayhajtäm maa ja'a jecypiä yhjitiän. Y jim hajxy xyajñøcxäänäm tsajpootyp nebiä Dios hajxy xyajwiinwaanøøyyäm. ¹⁶⁻¹⁷ Homiädyii testamentänoquiä, cahnä tiuunpaaadyñä, jugyhajpna jaaya'ay jaduhñ. Coonä yho'ogät, mänitnä ja'a nocy tiuunpaaada'añ. ¹⁸ Paadiä Dios jaduhñ miänaañ coo animal hajxy yóxät, mänaa ja'a jayøbhajtpä yajcuhtuquiän. ¹⁹ Coo ja'a Moisés ja'a cu'ugä jecyquihdujt hänäjty tøø quiøxy mo'oy, mänitä wajhuung yojxy møødä chivohuung. Mänitä ñø'ty hoy ñøødemøøyyä. Mänitä tsaptsmeegpøjt hoy piäda'agy nø'ñøøjooty møødä hisopohaa'x. Mänitä cu'ug ja'a nø'ñøø yajñähxänicxy møødä jecyquihdujttsaa. ²⁰ Mänitä Moisés miänaañ: "Haa hädaa nø'tiä, hijxtahñd hädaaduhñ coo mijtsä Dios xmiøødyajcuhtucy." ²¹ Mänitä Moisés ja'a wittsajtøjc ja'a nø'ñøø hoy yajñähxänicxpä møød tijaty hajxy jiihy yajtuumby mänaa ja'a Dios hajxy hänäjty wyiingudsähgø'ø'yän. ²² Jaduhñä jecyquihdujt hijty yhane'emy cooc cøxiä ñähwa'açhii nø'tyhaam. Coogä animal hajxy quia'a yóxät, cábagä piojpa quiadieey hajxy ñä'ä nähwá'adsät.

²³ Haa ja'a wittsajtøjc hädaa yaabä naaxwiimbä, møød tijaty jiihy hijp tsajtøgootiä, animalnø'tyhaamä Moisés yajñähwaach. Pero højtshajtäm, ni mänaa ja'a animalnø'ty hajxy xquia'a yajñähwáatsämät. Paadiä Jesucristo hajxy hoy xñähho'túutäm, jaduhñ hajxy nnähwáatsäm. ²⁴ Tøø ja'a Jesucristo jim tiägø'ø'y maa ja'a Dioswiinduumän. Jim hajxy xñähgapxtúutäm. Ca'a yhädaa yaabä tsajtøgootiä tiägøøyy. Haa ja'a tsajtøjc yaabä, cab jaduhñ tiehm miäbaady nebiä tsajtøjc jim tsajpootypän. ²⁵⁻²⁶ Haa ja'a teedywiindsøn hädaa yaabä naaxwiimbä, jomøjt-jomøjt jiihy tiägø'ø'y maa ja'a muutscunuu'xytiøjcän. Jiihiä animalnø'ty nøcxy quiuyoxø'ø'y. Pero ja'a Jesucristo, tähooquiä yho'cy. Cabä Dios jaduhñ miänaañ coo mayhooc yho'ogät. Coo yhabaaty, mänitä Jesucristo hajxy hoy

xñähho'túutäm ja'a nbojpä ngädieeyhájätäm. ²⁷ Ja'a Dios hajxy xquiunúu'xäm xpiädáacäm coo hõjts tähooquiä nho'ogáanäm. Mänitá Dios hajxy xyajtøyhajtyegáanäm. ²⁸ Jaaná tähooquiä ja'a Jesucristo hajxy xñähho'túutämbä ja'a nbojpä ngädieeyhájätäm. Tähooocyajnáhwa'achä hajxy xyajnáhwaats xyajcuhwáatsäm. Coo jadähooc quiädaactägatsa'añ, mänit hajxy jim xyajnöcxáanänä maa ja'a Dioswiinduumän, pønjaty hánajty jaduhñ jii jøbhijxp.

10

¹ Haa ja'a jecyquiuhdujt, hijxtahñd hánajty jaduhñ hijp coo ja'a Jesucristo hajxy hánajty xñähho'tu'udáanäm. Nebiä jecyquiuhdujt hánajty yhane'emiän, jomøjt-jomøjtä animal hajxy jia yoxy. Pero ni pøn hánajty quia'a nähwa'açh quia'a cuhwa'açh, pønjaty hánajty ja wi'i tiägø'owáambäp maa ja'a Dioswiinduumän. ² Coo hajxy häxøpy tøø jiaançh nähwa'açh tøø jiaançh cuhwa'açh ja'a piojpä quiädieey hajxy, cabä animal hajxy häxøpy yojxnä. Tähooquiä hajxy jaduhñ cu yojxy, mänit jaduhñ cu yhoyøøyy. Hamdsoo hajxy cu ñajuøøyy coo pojpä cädieey hajxy quia'a móødänä. ³ Pero coo animal hajxy hánajty jaduhñ yoxyñä jomøjt-jomøjt, ñajuøøby hajxy hánajty jaduhñ coo pojpä cädieey hajxy miøødä. ⁴ Hix, ni mänaa ja'a wajnö'ty ja'a chivonø'ty ja'a pojpä cädieey quia'a yajnáhwa'açh quia'a yajcuhwa'açh.

⁵ Paadiä Cristo ja'a Dios ñämaayy, mänaa hánajty jaduhñ yaa tøø quiäda'aguiän hädaa yaabä naaxwiin:

Caj miich mjoot jaduhñ chocy coo ja'a animal hajxy tehñgajnä yóxät.

Páadyhöch miich yaa xquiejxy hädaa yaabä naaxwiin cooçh yaa njäya'ayhádät, nébiøçhä jäya'ayhajxy jaduhñ yaa nnähho'tú'udät.

⁶ Caj miich mjoot jaduhñ chocy coo animal hajxy yóxät, coo hajxy ñó'ogät.

Paadiä animal hajxy yoxy, nähwaatspä piojpä quiädieeyhajxy jaduhñ.

⁷ Mänitøch nmänaañ:

“Dios, páadyhöch jaduhñ yaa tøø ngäda'agy nébiøch jaduhñ yaa ngudiúnät nébiøch miich xñämaayyän, neby jaduhñ jim myiñän cujaay maa miich mmädia'aguiän ja'a høøçhcøxpä”,

nømä Cristo ja'a Dios ñämaayy. ⁸ Jayøjpä Cristo miäna'añ cooc ja'a Dios jioot quia'a tsoçy coo animal hajxy quia'a yóxät ni quia'a nó'ogät. Ja'a piojpä quiädieey hajxy jaduhñ yajnáhwáatsäp yajcuhwáatsäp. Hoyyá jecyquiuhdujt jia hane'emy coo hajxy tehñgajnä yóxät, cabä Dios jaduhñ quiumay. ⁹ Jaduhñ miänáangombä: “Teedy, páadyhöch

yaa tøø ngäda'agy nébiøch jaduhñ yaa ngudiúnät nébiøch miich xñämaayyän.” Jaduhñ miädia'agyiägø'øyy coo ja'a Cristo hänäjty jaduhñ yhane'ema'añ coo animal hajxy quia'a yójxnät, nebiä Tieedy miädia'agy jaduhñ quiudiúunät. ¹⁰ Hoyyá Jesucristo ja'a Tieedy miädia'agy jiaançh cudiuunä coo højts jaduhñ tähooquiä xñähho'túutäm; paadiä Dios hajxy xyajñähwaats xyajcuhwáatsäm.

¹¹ Jaduhñä jecyquihdujt hijty yhane'emy coo ja'a teediä animal hajxy jabom-jabom wyi'i yóxät. Hoy hajxy jaduhñ jia cudiuunñ, cab hajxy jaduhñ ñä'ägädä nähwaach ñä'ägädä cuhwaach. ¹² Coo ja'a Jesucristo ja'a nbojpä ngädieey hajxy hänäjty tøø xñähho'túutäm tähooquiä, mänit hoy yhäñaaguiäda'agy maa ja'a Dios yhahooyhaampiän. ¹³ Jim jaduhñ yhahixy coo ja'a miädsiphajxy quia'a mäjäda'aga'añ.

¹⁴ Tähooquiä hajxy tøø xñähho'túutäm. Jaduhñä nbojpä ngädieey hajxy xyajñähwaats xyajcuhwáatsänä. ¹⁵ Jaduhñä tøyhajt hajxy nmøødhájtäm coo tiøyyä, je'eguiøxpä coo ja'a Dioshespíritu jaduhñ miänaambä maa jaduhñ cujaay myiñän:

¹⁶ Coo jaduhñ yhabáadät, mänitøch hajxy nmøødyajcuhduga'añ, nømä Dios miäna'añ:

Nyajñähixø'owáambiøch nmädia'agy hajxy hoy, neby hajxy jaduhñ hamuumdu'joot wyiinjuø'owät.

¹⁷ Mänit miänáangombä:

Cábøchä piojpä quiädieeyhajxy mänaa njahmiedsáanänä.

¹⁸ Jaduhñds je'e, tøø ja'a Jesucristo ja'a nbojpä ngädieey hajxy xyajñähwaats xyajcuhwáatsänä tähooquiä. Hoyyá animal hajxy jia yoxyñä, cab jaduhñ choobaatnä.

¹⁹⁻²⁰ Hermanodøjc, maa ja'a jecyquihdujt myiñän, cabä cuhdujt pøn miøødä coo jiiby tiägø'owät maa ja'a muutscunuu'xytiøgootiän. Pero coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm, paady hajxy jim hoy ndägø'owáanänä maa ja'a Dioswiinduumän. Tøø hajxy xyajñähwaats tøø hajxy xyajcuhwáatsäm ja'a nbojpä ngädieeyhájtäm. ²¹ Je'eds hajxy jim xñähgapxtúutäm Dioswiinduum. ²² Entonces, tsøg hajxy jim tægøøyyäm Dioswiinduum. Tsøgä miädia'agy hajxy hamuumdu'joot mábøjcäm coo ja'a cuhdujt hajxy nmøødhájtäm coo hajxy jim ndägøøyyämät, je'eguiøxpä coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm. Jaduhñä nbojpä ngädieey hajxy tøø xyajñähwaats tøø xyajcuhwáatsäm.

²³ Tsøgä Diosmädia'agy hajxy tehngajnä mábøjcäm. Cab hajxy nnajtshixøøyyämät. Nmøødhájtäm ja'a tøyhajt hajxy jaduhñ coo ja'a Dios hajxy xmio'owáanäm nebiaty hajxy tøø xyajwiinwaanøøyyäm coo hajxy cøxiä wiinä xmio'owáanäm. ²⁴ Tsøg hajxy niguiapxwíjjäm neby hajxy maas hoy nniçhojc nnibia'häyóowämät hamiñ haxøpy, neby

ja'a Diosmädia'agy hajxy jaduhñ maas hoy ngudiúunämät.
²⁵ Jaduhñ hajxy nyajnajuóøyyäm coo miäwiingooñnä coo
 ja'a Jesucristo yaa quiädaactägatsa'añ. Paady, tsøg hajxy
 nijootcapxmøcpøjcäm. Tehngajnä hajxy nhamugóøyyämät
 ja'a Dioscøxpä. Näje'e hajxy, cab hajxy jaduhñ ñä'ägädä
 mejtsnä. Cabä quiuhdujthajxy jaduhñ yhooyä.

²⁶ Coo hajxy tehngajnä haxøøg nwädíjtämät, hoyyä tøyhajt
 hajxy tøø nja wiinjuóøyyäm, cabä nbojpä ngädieey hajxy
 jaduhñ ñä'ägädä nähwáatsämät. ²⁷ Haxøøgtuumä Dios hajxy
 jaduhñ xpiädáacämät maa ja'a jøøn tioyyän, maa ja'a Dios
 miädsiphajxy yhitiän. Hoçhähgøøñä jaduhñ jiiby. ²⁸ Pøñ
 jaduhñ ca'a cudiuumb nebiä Moisés ja'a jiecyquiuhdujt
 yhane'emiän, pø tøø testigohajxy jaduhñ yhixy mejtstägøøgä,
 tsipcøxp jaduhñ yagho'oga'añii. ²⁹ Maas hanaxiä hajxy
 jaduhñ quiumädoowaannä pønjaty ja'a Dioshespíritu jaduhñ
 haxøøg nänøømb, ja'a mayhajt tuumbä, pønjetiä Dioshuung
 jaduhñ xøøghajp, pønjetiä ñø'ty jaduhñ häyoowhíjxäp, hoy
 hajxy je'eduhñ tøø xjia nähho'túutäm, hoy hajxy je'eduhñ
 tøø xjia yajnáhwaats tøø xjia yajcuhwáatsäm. ³⁰ Tøyhajtä Dios
 jaduhñ miänaañ: "Høøch jaduhñ nyaghawiimbidaamby."
 Chaadsä Diosmädia'agy miänáangumbä: "Dios quiu'ug jaduhñ
 yajcumädoowaambä." ³¹ Hoçhähgøøñä jaduhñ coo ja'a Dios
 hajxy xyajcumädóowämät; je'eduhñ jugyhajp cøjxta'axiøø.

³² Naxy hajxy mdehmñ jiahmiédsät nebiä Jesucristo
 miädia'agy hajxy mmädoodsohñän. Hamuumdu'joot
 hajxy mbadu'ubøjcy, hoy hajxy hánajty mja tsaachpøcy
 hoyhoy. ³³ Näje'e hajxy myaghäyoowhijxy cu'ughagujc. Y
 mjootcapxmøcpøjpy hajxy hánajty pønjaty hánajty jaduhñ
 häyoowhíjxäp. ³⁴ Y mnäxuu'chp hajxy hánajty pønjaty hánajty
 tsumyçhänäaby. Mxoondaacp hajxy hánajty, hoy hajxy cøxiä
 wiinä xjia pøjcä. Mnajuøøby hajxy hánajty coo hajxy jimñ
 mhida'añ tsajpootyp cøjxta'axiøø. ³⁵ Entonces, cab hajxy
 tii mdájät mmáyät; tehngajnä hajxy mmäbøgät coo ja'a
 Dios hajxy xyhixyñä. Mjahmiédsäp hajxy jaduhñ coo
 hajxy nøcxy jimñ mhidaannä tsajpootyp. ³⁶ Naxy hajxy
 mdehmñ miee'xtúgät, nebiä Diosmädia'agy hajxy jaduhñ hoy
 mgudiúnät. Jaduhñ hajxy mbáadät tijaty ja'a Dios hajxy tøø
 xyajwiinwaanøøyyäm coo hajxy xmio'owáañäm. ³⁷ Jaduhñä
 Diosmädia'agy miäna'añ:

Mobädajpä je'e quiäda'aga'añ pøñä Dios jaduhñ quiexaamby.

³⁸ Pøñä Diosmädia'agy hoy cudiuumb, miäbøjpy je'eduhñ
 tehngajnä.

Pero coo ñajtshixø'øwät, cabä Dios quiumayaannä.

39 Pero hõjtshájtäm, cab hajxy mänaa nnajtshixø'øwáanäm. Tehngajnä hajxy nmäbøjcäm. Paadiä Dios hajxy xyhuuc yajnáhwa'adsáanämbä. Cab hajxy xyajcumädowáanäm.

11

1 Coo hajxy nmäbøjcäm, mänitä tøyhajt hajxy nmøødhájtäm coo hajxy nbaadáanäm mädyiijaty hajxy njøbhíjxäm, hoy je'eduhñ quia'a ja cähxø'øgyñä. 2 Ja'a jecyjiäya'ayhajxy, coo hajxy miäbøjcy, paadiä Dios quiumaayy.

3 Coo hajxy nmäbøjcäm, jaduhñ hajxy nyajnajuoøyyäm coo ja'a Dios ja'a naaxwiin yajwa'añguiojy ja'a miädia'agyhaam, møødä madsa'a, møødä po'o, møødä xøø.

4 Coo ja'a Abel jecy miäbøjcy, paadiä Dios quiumaayy. Hix, hoyyä Abel quiudiuuñ coo animal yojxy ja'a Dioscøxpä. Ja'a Caín, caj quiumaayyä je'eguiøxpä coo hänäjty quia'a mäbøcy. Hix, cabä animal yojxy. Hoy jaduhñ coo ja'a Abel hajxy nbahíjxämät, hoy jecy jia yagho'cä. Hix, miäbøjc ja'a Abel.

5 Coo ja'a Enoc jecy miäbøjcy, paadiä Dios quiumaayy. Cabä Enoc ñä'ä ho'cy. Jaduhyyä Dios yajnøcxy tsajpootyp. Jaduhñ jim myiñ cujaay maa ja'a Diosmädia'aguiän. 6 Coo hajxy nga'a mäbøjcämät, cabä Dios hajxy xquiumáayyämät. Tsipecøxp hajxy nmäbøjcämät coo ja'a Dios tiømiädia'agy. Y jaduhñ hajxy nmäbøjcämät coo ja'a Dios piuhbeda'añ pønä Dios wiingudsähgø'øwaamb.

7 Coo ja'a Dios ja'a Noé jecy ñämaayy coo ja'a nøøgomdägoy ja'a naaxwiin hänäjty quiøxy wiinyeegø'øwa'añ, mänitä Noé ja'a Dios miädia'agy jaduhñ quiudiuunä, hoyyä nøøgomdägoy hänäjty quia'a ja cähxø'øgyñä. Mänitä barco cruundä yhädiuuñ. Jiibiä Noéhajxy choocy møødä yhuung møødä tio'oxy. Coo ja'a Noé jaduhñ miäbøjcy, paadiä Dios jiaanč tehñ quiumaayy. Pero ja'a wiinghänä'c-hajxy, cab hajxy miäbøjcy. Paady hajxy cøjx quiuhdägoy.

8 Coo ja'a Dios ja'a Abraham jecy ñämaayy coo jim chónät ñaaxooty, coo jäguemnaax ñøcxät maa ja'a Dios ja'a Abraham yajnáhdijjiän coo chánaadiaacpøgät, miäbøjc ja'a Abraham jaduhñ. Mänit jim jiaanč tsohñnä ñaaxooty. Nä'ä nägoobä ñä'ä tu'ubøjnä. Cab hänäjty ñajuø'øy maa ñøcxät. 9 Coo ja'a Abrahamhajxy jim miejch maa ja'a Dios hänäjty tøø yajnáhdijjiän, cab hajxy tiehñ chánaadiaacpøjcy, je'eguiøxpä coo hänäjty jiäya'añaxootiä. Wittøgooty hajxy hänäjty chána'ay. Pero miäbøjpiä Abrahamhajxy hänäjty coo ja'a naax hajxy hänäjty mio'owa'añii, neby hajxy hänäjty tøø yajwiinwaanø'øyijjän ja'a Diósäm. Jaduhñä Abraham yhuung Isaac ñämáayyabä møødä yhoc-huong Jacob. 10 Hix, ñajuøøbiä Abrahamhajxy hänäjty coo hajxy hänäjty jim ñøcxa'añ tsajpootyp

Dioswiinduum. Cab hajxy hānajtj tiajy miay coo ja'a naax hajxy quia'a tsoj mooyyā.

¹¹ Jaanā jaduhnā Sara jecy miābøjpä. Tøø hānajtj miājaanā mānaa ja'a Dios hoy piuhbetiān coo maaxhuung piāadāt. Y jaanč huungpaat ja'a Sara jaduhn je'eguiøxpā coo miābøjcy nebiā Dios hānajtj tøø yajwiinwaanø'øyān. ¹² Y ja'a Abrahamā, hoy hānajtj tøø jia mājaanā, møjjøøyy mayøøyy je'eduhñ. Tøø ja'a yhap yhoc-hajxy jaduhn jiaanč tehñ miayøøñā. Cab hajxy jaduhn hoy yajmäčhowa'añ. Jaduhn hajxy miayyā nebiā madsa'ajān, nebiā tsabiu'ujān.

¹³ Coo ja'a Abrahamhajxy yho'cy, cahnā hajxy hānajtj quiøxy paadyñā mädyijatiā Dios hānajtj tøø yajwiinwaanø'øy. Pero miābøjc hajxy jaduhn. Ñajuøøby hajxy hānajtj coo hajxy hānajtj jim ñøcxa'añ tsajpootyp. Paady hajxy xioondaacy. Ñajuøøby hajxy hānajtj coo hajxy hānajtj nā'ā nāgoobā wiādityñā. ¹⁴ Pønajatj jaduhn wādijp, cahnā tsānaadiaact hajxy piaadyñā. ¹⁵ Coo ja'a jioothajxy cu chojcy, cu wyiimbijty hajxy, cu ñøcxtägajch hajxy je'e maa hajxy hānajtj tøø yhuuc tsohm̄bān. ¹⁶ Pero jimā jioot hajxy hānajtj hamuumdu'joot tøø piāda'agy tsajpootyp maa ja'a chānaadiaacthajxy hānajtj tøø yhahixøøyyāxān. Ja'a Dios jaduhn hahixøøyy. Cabā Dios miādsähdiuunñ ja'a Abrahamhajxy.

¹⁷⁻¹⁸ Coo ja'a Dios ja'a Abraham yhanehmy coo yhuung yóxāt, ja'a Isaac-hajpä, miābøgaambiā Abraham hānajtj je'eduhñ, hoy ja'a yhuung hānajtj jia tu'uquiā, hoyyā Dios hānajtj tøø jia māna'añ: “Møjjø'øwaamb mayø'øwaamb miič mhuung ja'a Isaac-hajpä.” Nā'ā joodhijx ja'a Dios ja'a Abraham jaduhn pø jiaanč cudiunaamby hānajtj jaduhn. ¹⁹ Miābøjpiā Abraham hānajtj coo ja'a yhuung hānajtj yagjujypiøgāñāxā ja'a Diósām. Mānitā Dios miānāangombā coo ja'a yhuung quia'a yaghó'ogāt. Jaduhn māvīnāts ja'a Isaac hoy jiaty nebiā jadāhooc tøø jiuypioquiābān.

²⁰ Coo ja'a Isaac miābøjcy, paadiā Jacob ñāmaayy møødā Esaú coo ja'a hoybā ja'a weenbā hajxy piaada'añ. ²¹ Coo ja'a Jacob miābøjcy, paadiā yhoc-huunghajxy ñāmaayy coo ja'a hoybā weenbā hajxy piaada'añ. Ja'a José yhuunghajxy je'e. Mānitā Jacob ja'a Dios wyiingudsähgøøyy. Cuhdajtcøxp hānajtj ñiguiuhdijyii. Ho'ogāññāp hānajtj je'eduhñ. ²² Coo ja'a José miābøjcy, ñajuøøyy jaduhn coo yhap yhoc-hajxy hānajtj jim cujecy choona'añ Egiptonaaxooty. Paady jaduhn yhanehmy coo ja'a piajc miānøcxāxāt. Ho'ogāññāp hānajtj je'ebā.

²³ Coo ja'a Moisés myiñguiah y jaanč tehñ yajxón, yu'učh hajxy yaghijty tægøøgpō'o. Hix, tøø ja'a gobiernā hānajtj hoy yhane'emy coo ja'a pigāna'c-huunghajxy quiøxy

yagho'ogóøjät ja'a ya'ayhäna'cpä. Ja'a Moisés tiaj tieedy, cabä gobiernä hajxy hänajty chähgø'øy. Miäbøjpiä Diosmädia'agy hajxy hänajty. ²⁴ Coø ja'a Moisés miøjøøñä, miäbøjc je'ebä. Cabä gobiernä hänajty tieedyhaphadaannä, ja'a hänajty jim tuumbä Egiptonaaxooty. ²⁵ Hamdsoo jaduhñ miänaafi coo ween yhäyoowhixyii møødä Dios quiu'ughajxy näguipxy. Cab hänajty jim miähmø'øwaañnä maa ja'a haxøøgcuhdujt hajxy wyi'i tiuñän. Cab hajxy hänajty ñajuø'øy coo hajxy hänajty jejcy quia'a xoonä'agaannä. ²⁶ Cabä Moisés ja'a jioot jim piädaacnä maa ja'a xädø'øñän jim Egiptonaaxooty. Maas jootcujc hänajty ñijiäwøøyyänä coo yhäyoowhixóøjät ja'a jäya'aguiøxpä, ja'a Dios hänajty quiexaambiä. Ñajuøøby hänajty jaduhñ coo ja'a hoybä weenbä mio'owa'añijäm ja'a Diósäm. ²⁷ Coø ja'a Moisés miäbøjcy, paady jim chohñnä Egiptonaaxooty. Hoyyä gobiernä hänajty jia jootma'ady, cabä Moisés ñä'ägädä tsähgøøyy. Tähooc tu'ubøquiä ja'a Moisés tiu'ubøjnä. Ja'a Diosmädia'agy hänajty miäbøjpy, hoyyä Dios mänaa quia'a ja hixyii.

²⁸ Coø ja'a Moisés miäbøjcy, paadiä pascuaxøø yagjajtä. Jaduhñ yhanehmy coo ja'a tøghagø'øw nø'ty hajxy yajwiinxänicxø'øwät, nebiä judíos quiobhuunghajxy quia'a yaghó'cäxät, ja'a ya'ayhäna'cpä. Ja'a Dios ja'a mioonsä tsajpootypä tu'ug quejx coo ja'a quiobhuunghajxy yaghó'cäxät, ja'a ya'ayhäna'cpä, pønjatiä nø'ty hänajty tøø quia'a yajwiinxänicxø'øy ja'a tøghagø'øw. ²⁹ Coø judiøshajxy jaduhñ miäbøjcy, mänitä Dios ja'a Tsaptsmejy cujc yaghawaach maa hajxy jaduhñ ñaxø'øwät tøødstuum. Mänitä Egiptobä-jäya'ayhajxy hoy jia panaxaambä. Mänitä Dios ja'a nøø hoy yajtu'ugmújcombä. Cøjxä Egiptobä-jäya'ayhajxy ñøøho'ogø'øy.

³⁰⁻³¹ Coø ja'a judiøshajxy miäbøjcy, paadiä cajpt hajxy juxtuc-hooc jiuhyohwiädiyty ja'a xøhjäpä Jericó. Mänitä tsaa-muuch piuunnä. Je'e hänajty curaahajp wäditiä maa ja'a cajptän. Cøjxä jäya'ayhajxy jiihy yho'nä, ja'a hajxy hänajty ca'a mäbøjpä. Coø ja'a quixy Rahab miäbøjcy, hoy hänajty jia tuñ maa ja'a burdelän, paady jaduhñ quia'a ho'cy, je'eguiøxpä coo ja'a judíos hänajty tøø yu'uuch, ja'a hajxy hänajty wädijpä hixøøbiä woodsøøbiä.

³² Coø cu ñäbaadøøyy, cu nmädiäacyhøch ja'a Gedeón, ja'a Barac, ja'a Sansón, ja'a Jefte, ja'a David, ja'a Samuel, møødä Dios ja'a quiuguexyhajxy. ³³ Coø hajxy miäbøjcy, paadiä miädsip ja'a ñaax hajxy hoy miämähmøøyyänä; paady hajxy hoy guiobiernähajty; paadiä Dios hajxy xpiuhbéjtäm nebiaty hajxy hänajty tøø xyajwiinwaanøøyyäm; paady hajxy quia'a leontsu'tsä; ³⁴ paady hajxy quia'a tooyy møjjøøonhaajiooty;

paady hajxy quia'a cuhbujxä. Ja'a häna'c-hajxy ca'a mœcpä, mänitä mäjaa hajxy piaaty mänaa hajxy hänajty chiptuna'añän. Cabä miädsip hajxy yajmäjädaacy, hoyyã miädsiphajxy hänajty jia nämayyã. Nã'ägã yajpãyø'c hajxy je'e. ³⁵ Jii ja'a to'oxiøjc-hajxy hänajty näje'e ja'a yhuung ja'a ya'ay jiuypiojcy.

Näje'e ja'a Diosmädia'agy hajxy yajcudsaaçhtiunøyyã. Coö ja'a Diosmädia'agy hajxy hänajty quia'a nä'ägädã najtshixø'øwa'añ, mänit hajxy yaghó'cänã. Tøø hajxy hänajty ñajuø'øy coö hajxy jiuypioğa'añ, coö hajxy jim̄ ñœcxa'añ tsajpootyp. ³⁶ Näje'e hajxy wyiinwohnã wiobho'cã. Høxtã yajcudsumøyyã hajxy näje'e cø'øxoch. ³⁷⁻³⁸ Näje'e hajxy quiuhga'tsä, näje'e hajxy jiøø'wa'xã, näje'e hajxy quiuhbujxä. Jim̄ hajxy hänajty näje'e wiädity pactuum, wiinwa'adstuum, tunjooty. Jim̄ hajxy hänajty näje'e chãna'ay tsaajutjooty. Cabä howyit hajxy hänajty miøødã. Meeghac chivohac hajxy hänajty wyithajpy. Jaguiay hajxy hänajty yhity. Xøøghãjtãp hajxy hänajty, häyoowhíjxãp hajxy hänajty. Paady hajxy hänajty jaduñ jiaty yhabety coö ja'a Diosmädia'agy hajxy hänajty miãbøcy. Jaançh tehñ quiumāyyãp hajxy hänajty ja'a Diósãm. Cabä Dios jaduñ quiumay pøñ ca'a mäbøjp. ³⁹ Hoy hajxy jia cumaayyã, cab hajxy miooyyã mädyiijatiã Dios hänajty tøø yajwiinwaanø'øy. ⁴⁰ Jäguemiã Dios wyiinmahñdyhajty coö ja'a hoyhajt ja'a weenhajt hajxy xmio'owáañãm. Paadiã jecyjiäya'ayhajxy quia'a tsoj mooyyã, näguipxiã Dios hajxy jaduñ xmio'owáañãm møødã jecyjiäya'ayhajxy.

12

¹ Tsøgã jecyjiäya'ay hajxy jaduñ pahíjãm nebiã Diosmädia'agy hajxy miãbøjquiãn. Tsøgã haxøøgcuhdujt hajxy najtshixøøyyãm. Tsøgã nhamdsoo cuhdujt hajxy høxhíjãm. Je'eduhñ wiingtuum xjia wi'i wioonœcxáañãm. Tsøg hajxy tehngajnã cudiúunãm nebiã Dios hajxy xyhanéhãm. ² Tsøgã Jesucristo hajxy hamuumdu'joot pahíjãm. Jaaya'ay hajxy xyajnahixøøyyãm coö ja'a Diosmädia'agy hajxy hoy nmãbøjcãmät. Hoçhãhdiuunnã ja'a Jesús mãhdiojc jaduñ yho'cy cruzcøxp. Pero ñajuøøby hänajty je'eduhñ coö hänajty jim̄ nœcxy xioonda'aga'añ tsajpootyp. Jim̄ jaduñ yháñaañã maa Dios yhahooyhaampiãn.

³ Tsøgã Jesucristo hajxy jahmiejtstáacãm coö jiaançh tehñ chaachpøjcy. Ja'a cahwiindøyhãna'c-hajxy jaduñ jatcøøyy. Miee'xtujc ja'a Jesucristo jaduñ. Tsøg hajxy jaduñ pahíjãm; jaduñ hajxy nga'a jootmayhãjtãmät. ⁴ Hoyyã haxøøgpã hajxy xjia mädsiphãjtãm, cahnã hajxy jaduñ

xyaghó'cäm. ⁵ Ja'a Dios hajxy jaduhñ xjiootcapxmxøcpó'jcäm maa ja'a miädia'agy cujaay myiñän:

Huong, ca'a mjootma'ady, hoyyá Dios tøø xjia yajcumädoy.

Hoy xjia hojy, ca'a mjootmayhaty.

⁶ Miägaxyp yhanehm̄biä Dios pøn̄jaty chojpy;

yajcumädooby pøn̄jaty yhuunghajpy.

⁷ Coø ja'a Dios hajxy xyajcumädówät, mmee'xtúgäp hajxy jaduhñ. Hopiønnä yhuung yajcumädoy. ⁸ Yajcumädoobiä Dios ja'a yhuunghajxy nägøxiä; y pø caj mijts jaduhñ xya-jcumädoy, cähxø'p jaduhñ coø ja'a Dios hajxy tøyhajt xquia'a huunghaty. ⁹⁻¹⁰ Ja'a hajxy ndeedyhajtämbä hädaa yaabä naaxwiimbä, nwiingudsähgøøyyäm hajxy jaduhñ, hoy hajxy hijty xyajcumädóowäm mänaa hajxy tøø nmuutsc-hajtäm. Paady hajxy hijty xyajcumädóowäm coø hajxy hijty nga'a mädia'agymiäbó'jcäm. Hoorä, tsögä nDeedyhajtäm hajxy mädia'agymiäbó'jcäm, ja'a jim̄ tsajpootypä. Mänit hajxy jim̄ xyaghjätämät. Paadiä Dios hajxy xyajcumädóowäm, nebiä miädia'agy hajxy jaduhñ maas hoy nmäbó'jcämät, nebiä hawa'adstuum hajxy jaduhñ hoy nhjätänät nebiä Dios yhitiän. ¹¹ Tøyhajt hajxy ndsaächpó'jcäm mänaa ja'a Dios hajxy xyajcumädóowäm. Nbáatäm ja'a tsaächpä hajxy jaduhñ. Pøn̄ jaduhñ mäbøgaamb hamuumdu'joot, cab jaduhñ waamb miäná'anät, hoy hänäjty jia tsaächpøcy. Maas hoy jiäya'ayhadaanä. Maas jootcujc yhidaanä.

¹² Naxy hajxy mdehm̄ ñijjootcapxmxøcpøgø'jät neby hajxy jaduhñ hoy myo'oy mnáxät. ¹³ Mhøxtá'awäp ja'a hodi'u hajxy, nebiä hermanodøjc hajxy jaduhñ hoy xpiawädität, neby hajxy jaduhñ quipxy xquia'a padu'udägóyyät.

¹⁴ Naxy hajxy hoy mdehm̄ yhidät tu'ugmädia'agy nägøxiä. Hoy hajxy mjäya'ayhädät. Pøn̄ hoy ca'a wädiip, cab jim̄ ñøcxa'añ Dioswiinduum. ¹⁵ Tehngajnä hajxy mnigwieendähadø'jät, neby hajxy jaduhñ mga'a tu'udägóyyät. Coø pøn̄ jaduhñ tiu'udägóyyät, je'e jioot ca'a tsojp coø piuhbedø'jät ja'a Diósäm. Cab hajxy mnimiäjootma'adø'jät. Coø hajxy haagä jaduhñ mjatcø'owät, pues nägøxiä hajxy jaduhñ mmá'adät. ¹⁶ Cab hajxy mhaxøøgwädität. Cabä Diosmädia'agy hajxy myaghäyø'ogät. Jaduhñä Esaú jecy jiatcøøyy, coø hänäjty yäho'ogyii; yajwiingubøjc ja'a ñädeedy ja'a cay. Paadiä ñädeedy hänäjty miøødä, coø hänäjty quioobhuungä. Mo'owáanäp hänäjty jaduhñ cøxiä mäduhñtiä ja'a tieedy hänäjty miädsäna'ay. ¹⁷ Y coø ja'a Esaú jioot hänäjty chocy coø cøxiä mio'owø'jät ja'a tiédiäm, cab tii ñä'ä mooyyá, hoy jia jøøyy. Hamdsoo jaduhñ quia'a niyaghoyøøyyä.

18-22 Ja'a Moisés hajxy, jequiän hoçhähgøøñäbä hajxy jim yhi jxy miädooyy maa ja'a tunän ja'a xøhjäpä Sinaí. Ja'a pojtäxa'a hajxy yhi jx møødä jøøn jim maa hänajty jiaanç tehñ wyiingoodsän. Mänit hajxy miädooyy nebiä jäya'ay xiu'uxiän. Mänit hajxy miädooyy coo ja'a Dios quiapxy. Hoçhähgøøñä ja'a Dios quiapxy. Jaduhnä Dios yhanehmy coo hajxy hotyijatiä quiuhgá'adsät tijaty jim mejtsp maa ja'a tunän, hoy jia animalä. Pero cab hajxy miee'xtujnä. Mänitä Dios hajxy miänuu'xtaacy coo quia'a cápxnät. Moisés paady je'e chähgøøñä. "Jaanç tehñ chähgøøbiøch, paady ndsäyuy", nõmä Moisés miänaañ. Pero jim tsajpootyp jim Dioswiinduum, cab jim yhoçhähgøøñän. Sión jim xiøhaty maa ja'a Dios yhäña'ayän. Jaduhn jim xiøhjäpä, ja'a Jerusalén tsajpootypä. Tøø ja'a Dios cuhdujt hajxy xmiø'oy coo hajxy mwiingudsähgø'øwät. Milhaamä Diosmoonsähajxy jim xioonda'agy Dioswiinduum. ²³ Jimä Dioshuung yhaañämähajxy tiu'ugmucy ja'a xiøøhajxy tøøbä yajcujaayijäbä. Ja'a Diósäm hajxy yajnähwaats yajcuhwaatsä. Nägøxiä ja'a Dios hajxy jim xwyiinmahñdyhixáañäm. ²⁴ Jimä Jesucristo hajxy xñähgapxtúutäm nebiä Dios hajxy tøø xmiøødyajcuhdújcäm hawiinjemy. Coo ja'a Abel jecy yagho'cä, mänitä Dios yaghawiimbijty. Pero coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm, xyajnähwaats xyajcuhwáatsäm ja'a Dios ja'a nbojpa ngädieey hajxy.

²⁵ Coo ja'a jecyjiäya'ay ja'a Diosmädia'agy hajxy yaa quia'a mäbøjcy hädaa yaabä naaxwiin, mänit hajxy yajcumädoowä. Hoorä, coo ja'a Dios hajxy xyhamdsoo hanéhäm jim tsajpootyp, maas hanaxiä hajxy jaduhn njájtämät coo ja'a miädia'agy hajxy nga'a mäbøjcämät. Entonces, tsøg hajxy hamuumdu'joot mäbøjcäm. ²⁶ Coo ja'a Dios jecy quiapxy, mänitä naaxwiin yajtsäyuyuy. Jaduhn tøø miänaañnä coo cøxiä yajtsäyuyyaañnä jadähooc møødä naaxwiin møødä tsajtcøxp. ²⁷ Jaduhn miädia'agytiägø'øy coo ja'a Dios yajcuhdägoyya'añ tijaty tøø yhädiuñ møødä naaxwiin møødä tsajtcøxp. Pero mädyijaty jim tsajpootyp, caj yajcuhdägoyya'añ. ²⁸ Tsøgä Dios hajxy nämáyyäm Dioscujú'uyäp je'leguiøxpä coo hajxy jim xyaghidáañäm tsajpootyp cøjxta'axiøø. Hamuumdu'joot ja'a Dios hajxy nwiingudsähgøøyyämät. Jaduhn ja'a Dios hajxy xquiumáyyämät. ²⁹ Yajcuhdägoobiä Dios je'e tijaty jaduhn quia'a cumaaby.

13

¹ Tsøg hajxy hamuumdu'joot niçhojc nibia'häyóowäm nebiä tu'ugpuhya'aybän. ² Coo pøn miédsät maa ja'a mdøjcän,

hamuumdu'jootä mjøøn mdøjc hajxy mmó'owät. Näje'e hajxy tøø tiøjmo'oy ja'a Diosmoonsä tsajpootyp-tsohm̄bä. Cab hajxy hānajtj ñajuø'oy pø Dios mioonsāhajxy je'e.

³ Mbuhbédäp hajxy ja'a jäya'ayhajxy hijpä tsumy, møød hajxy häyoowh̄ixäbä. Hix, quipxy ja'a Diosmädia'agy hajxy mmøødmäbøcy.

⁴ Ja'a Dios jaduhñ mänaañ coo jäya'ayhajxy ñimiøødsäna'awøøjät ya'adio'oxy. Cab jaduhñ yhooyä coo ja'a mmägu'ughajpä tio'oxiøjc jaduhñ mnä'ä wili yhäyoowh̄ixät, coo ja'a Dios jaduhñ xñä'ä yajcumädówät.

⁵ Cabä xädø'øñ hajxy mwi'i piøcjuó'owät. Jootcujcä xädø'øñ hajxy mmähidät, mäduhñtiä hajxy mmøødä. Tøø ja'a Dios jaduhñ miäna'añ cooc hajxy ni mänaa xquia'a nähgue'egänañäm. ⁶ Paady hajxy hamuumdu'joot nmänaañämät:

Ja'a Dióshøch jaduhñ xpiuhbejp.

Cábøch jaduhñ pøn ndsähgø'oy, hoñéjpiøch hajxy cu xjia tun.

⁷ Mbahixäp jäya'ay hajxy, ja'a Diosmädia'agy hajxy tøø xyajnähixø'oyäbä. Hamuumdu'joot ja'a Diosmädia'agy hajxy miäbøjcy. Hoy hajxy jiaanč tehñ jiäya'ayhajty.

⁸ Cabä Jesucristo ja'a quiuhdujt mänaa yajtägach. ⁹ Cabä wiingmädia'agy hajxy mbadu'ubøgät. Coo ja'a Dios hajxy xchójcäm, maas hoy jaduhñ coo ja'a miädia'agy hajxy nmäbøjcämät. Näje'e hajxy ñajtsapxø'oy cooc tyijy yhamajtscä, cábäc tii mdsú'udsät mgáyät. Pero yø'ø cuhdujt jaduhmbä, caj yø'ø xpiuhbédät.

¹⁰ Tøø ja'a Jesucristo hajxy xñähho'túutäm, paadiä miädia'agy hajxy jaduhñ nbanøcxäm. Pero pønä jecyquiuhdujt panøcxnä, cabä cuhdujt hajxy miøødä coo ja'a Jesucristo hajxy pianøcxät. ¹¹ Jegyhajty ja'a teedywiindsøn animalnø'ty hajxy hijty quiuyoxø'oy maa ja'a muutscunuu'xytiøjcän, nebiä piojpä quiädieey hajxy jaduhñ ñähwa'ads quiuhwá'adsät. Mänitä animalho'ogy hajxy hijty nøcxy ño'ogy cajtpa'a. ¹² Jaanä jimä Jesús hoy yho'pä cajtpa'a. Jaduhñ hajxy xyajnähwaats xyajcuhwáatsäm ja'a nbojpä ngädieeyhajtäm. ¹³ Tsøgä jecyquiuhdujt hajxy najtshixøøyyäm. Tsøgä Jesucristo miädia'agy hajxy hamuumdu'joot panøcxäm, hoyyä cu'ug hajxy xjia xøøghajtäm. ¹⁴ Haa hädaa yaabä naaxwiinä, caj jiega'añ. Pero jim njoot hajxy nbädáacäm tsajpootyp. ¹⁵ Tsøgä Dios hajxy tehngajnä wiingudsähgøøyyäm ja'a Jesucristocøxpä. Tsøg hajxy tehngajnä mänáañäm coo ja'a Dios miøjjä jiaančä. ¹⁶ Naxy hajxy hoy mdehñ jiäya'ayhädät. Mbuhmó'owäp ja'a wiinghāna'c hajxy tijaty hajxy mmøød. Jaduhñä Dios hajxy xjiaanč tehñ quiumáyät.

¹⁷ Mmábójcäp ja'a copc-hajpä miädia'agy hajxy. Xcwieendähajp hajxy jaduhñ neby hajxy mga'a tu'udägóyyät. Ñajuøøby hajxy coo hajxy wyiinmahñdyhixa'añíijäm ja'a Diósäm. Naxy hajxy mdehmñ miábógät nebiä mgopc-hajpähajxy jaduhñ yhidät jootcujc. Coo hajxy mga'a mäbógät, cab hajxy hñajty jaduhñ tøø mniyaghoyø'øyii.

¹⁸ Mdúnäbä mayhajt hajxy, pa'ya'axä Dios hajxy ja'a høøhcøxpä. Hóyhøch nwädity. Chójpíøchä njoot cooch homiänaajä hoy nwädítät. ¹⁹ Chójpíøchä njoot jaduhñ cooch jimñ jadähooc nnøcxtägátsät maa mijtsän. Mänuu'xta'agä Dios hajxy cooch jimñ ween xyajnøcxy.

²⁰ Jootcujcä Dios hajxy xjiaançh tehñ yaghíjtäm. Jaayá'ayädsä Jesucristo yagjujypiøjtägajts, ja'a nWi-indsønñhíjtäm. Jaayá'ayäts hajxy xmiøødyajcuhdújcäm ja'a hawiinjemyguiuhdujt mänaa ja'a Jesucristo hajxy xñähho'túutäm. Cabä jemyguiuhdujt mänaa tiägatsaanñä. Homiänaajä ja'a Jesucristo hajxy xñä'ägä cueendähíjtäm.

²¹ Weenä Dios hajxy xpiuhbety, nebiä miädia'agy hajxy jaduhñ hoy myajtúunät, ja'a Jesucristocøxpä. Jaduhñä Dios hajxy xquiumáyät. Cøjxta'axiøø tsøg hajxy jaduhñ mänáañäm coo ja'a Jesucristo miøjjä jiaançhä.

²² Hermanodøjc, cab hajxy mdsippadá'agät. Cábøch mijts madiu'u tøø nmägapxy tøø nhane'emy. ²³ Tøø ja'a hermano Timoteo yhawa'adspädsøømnä maa ja'a pujxtøjcän. Coo yaa paquiä miédsät, mänítøch jimñ nmødhádät maa mijtsän.

²⁴ Yajpoo'x ja'a copc-hajpähajxy ja'a høøhcøxpä møødä hermanohajxy nägøxiä. Ja'a hermanodøjc-hajxy yaabä Italianaaxooty, xyajpoo'xp mijts jaduhñ.

²⁵ Weenä Dios hajxy jaduhñ xjiaac mo'oy ja'a hoyhajt ja'a weenhajt. Amén.

Santiago

¹ Høøch xøhajt Santiago. Ja'a Diostúunghøch nduumby. Ja'a Jesucristo, je'ečh nmäduumby. Hermanodøjc, mijtshajxy nyajpoo'xyp, mijts jäguemnaaxtsohmbä.

²⁻³ Coo hajxy mänaa mhäyohmbáadät, cab hajxy mmáná'anät cooc tyijy ja'a Dios hajxy xquia'a hijxnä. Tehngajnä ja'a miädia'agy hajxy mmäbøjcät coo hajxy xyhixy. Y coo hajxy mjaac häyohmbáadät, maas hoy hajxy mmäbøgät. Tøyhajt je'eduhñ, paady hajxy mjootcugó'owät. ⁴ Coo hajxy maas hoy mmäbøgät, pedyii ja'a Diosmädia'agy hajxy jaduhñ mgudiúnät.

⁵ Coo pøn quia'a najuó'owät nebiä wyiinmahñdyhádät, weenä Dios miänuu'xta'agy, mänitä wiinmahñdy mio'owóøjät. Coo ja'a Dios hajxy tii nmäyujwáañämät, mänit hajxy cøxiä xmióoyyämät, y cab hajxy waamb xñámáyyämät.

⁶ Ween hajxy hamuumdu'joot nmänuu'xtáacäm. Cab hajxy nmánaañämät coo hajxy xquia'a mo'owáañäm. Pøn tu'joot ca'a mäbøjp, cabä jäwøhñdy tu'hityä yaghity. Jaduhñ mäwínäts je'e nebiä mejjiän coo ja'a poj yagja'tsyo'oy. ⁷⁻⁸ Hix, mejtstu'u ja'a wiinmahñdy miøødá. Cabä tu'hityä yhity. Cab hoy wiädity. Cab tii wiinmahñdy mio'owóøjät ja'a Diósäm je'eguiøxpä coo wiinmahñdy mejtstu'u miøødá.

⁹ Mädyii hermano häyoob, coo piuhbedøøjät ja'a Diósäm, jootcugó'owäp je'eduhñ. ¹⁰⁻¹¹ Mädyii hermano mäyøø, coo ja'a mäyøøhadyiibä quia'a hajoodhájnät, nä'ägä jootcugó'owäp je'ebä. Hix, jaduhñ mäwínäts ja'a mäyøøjäya'ayhajxy nebiä pøjjiän. Hoy ja'a pøjy jioðø'y; pero coo quiujyxiøøjø'y, mänit ñii'xnä. Mänit ñähgahnä. Jaduhñdsä mäyøøjäya'ayhajxy quiuhdägoyyaambä. Yhøxho'ogaamby hajxy tijaty hajxy miämäyøøhajpy.

¹² Jootcujc hajxy yhity pønjaty mee'xtujp, pønjaty ja'a mõjcu'ugongä miädia'agy ca'a mäbøjcäp. Pønjaty ja'a Dios jahmiejtsp, cøjxta'axiøø hajxy yagjugyhada'añii nebiä Dios jiugyhatian, nebiä Dios hajxy tøø xyajwiinwaanóøyyäm. ¹³ Coo ja'a mjoothajxy chógät coo hajxy haxøøg mjatcø'owät, cab hajxy mmáná'anät cooc tyijy ja'a Dios hajxy xyagjatcø'owa'añ. Hix, cabä Dios mänaaxøø haxøøg jiatcø'oy. Y caj mänaa miäna'añ coo hajxy haxøøg njatcøøyyämät. ¹⁴ Ja'a mhamdsoo copc xyajtägóyyäp. ¹⁵ Hix, ja'a mhamdsoo copcooty ja'a pojpä cädieey piädsømy. Y coo pønä pojpä cädieey tehngajnä tiúnät, jii by yhäda'aga'añ haxøøgtuum.

¹⁶ Hermanodøjc, ca'a hajxy myajwiinhøøñ. ¹⁷ Ja'a hoybä ja'a mäbaadpä, Dios hajxy pedyii xmióoyyäm, ja'a tsajpootypä. Je'eduhñ cunuux ja'a jajpä ja'a tsämaambä. Cabä Dios wyiinmahñdy mänaa tiägach. ¹⁸ Hamdsoojoot ja'a Dios hajxy xpiädäacäm hodium je'eguiøxpä coo ja'a miädia'agy hajxy nmäbøjcäm, ja'a tøyhajtpä. Paady hajxy jaduhñ xquiumáayyäm.

¹⁹ Hermanodøjc, homiänaajä ja'a Diosmädia'agy hajxy mmädowá'anät; pero hodiägaamby hajxy mdaj mmáyät coo hajxy hänäjty mgapxa'añ mmädia'aga'añ. Y cab hajxy mjootmä'adät. ²⁰ Coo hajxy njootmä'tämät, cabä Diosmädia'agy hajxy nyajtuuñgpáatänä. ²¹ Cøxy najtshixø'ow ja'a mhaxøøgcuhdujt hajxy, neby hajxy madiu'u haxøøg mjatcø'oyän. Mee'xxieemy ja'a Diosmädia'agy hajxy mmäbøgät, ja'a hajxy tøø mmädóyyäbä. Y coo hajxy mjaançh mäbøgät hamuumdu'joot, mänit hajxy jaduhñ mnähwá'adsät.

²² Mgøxy cudiünäp ja'a Diosmädia'agy hajxy jaduhñ. Coo hajxy mnähmädoonáxät, cab hajxy jaduhñ mnä'ä yajtuuñgpaady, hoy hajxy mja mäna'añ cooc tyijy hajxy myajtuuñgpaady. ²³ Pønä Diosmädia'agy nähmädoonajxp, cab hoy quiudiuñ. Jaduhñ mäwíinäts je'e nebiä jäya'ay ñiyhahijxnaxyijän hijxtjooty. ²⁴ Paquiä jaduhñ ñiyhahijxnaxyii. Pero coo wyiimbijnä, cab jahmiejtsnä nebiä wyiin jøjp quiähxø'ogy. ²⁵ Pønä Diosmädia'agy tehngajnä jahmiejtsp, pøn hoy cudiumb, jootcujc jaduhñ yhida'añ. Hix, hodium piäda'aga'añii je'eguiøxpä coo ja'a Diosmädia'agy miäbøcy.

²⁶ Pønjaty mänaamb cooc tyijy Dios hajxy wyiingudsähgø'oy, y nä'ä nägoodä hajxy ñä'ä capxtägoy, xiøøbä hajxy ñä'ä mäna'añ cooc tyijy Dios hajxy wyiingudsähgø'oy. ²⁷ Coo ja'a yaamghuung hajxy mbuhbédät møødä yaamgto'oxy, coo hajxy hänäjty tii yajmaajaty, y coo hajxy haxøøg mga'a wädítät, mänit hajxy myajcähxø'ogät coo Dios hajxy mjaançh wiingudsähgø'oy.

2

¹ Hermanodøjc, paadiä Jesucristo miädia'agy hajxy nmäbøjcäm coo jim yhity tsajpootyp maa ja'a jajpä tsämaambä miøødän. Jaaya'ay hajxy nWiindsønähjätäm. Cabä yhahixø'oy coo pøn mxøøghádät.

²⁻⁴ Tsøg hajxy mädiäacäm, coo jäya'ayhajxy nämetsc miédsät maa ja'a mdsajtøjc-hajxiän, tu'ug mäyøøbä, tu'ug häyoobä, tu'cuhdujt hajxy nämetsc mwiingudsähgø'owät, hoyyä mäyøøbä orocø'øjädsøhñdy hänäjty jia møødä, hoyyä howyit hodiucxy hänäjty jia møødä. Cabä häyoobä hajxy mxøøghádät, hoyyä howyit hodiucxy hänäjty quia'a ja møødä.

Hoorä, coodsä häyoobä hajxy mnämä'awät: "Jii miich huuc täna'aw", o coo hajxy mnämä'awät: "Jii miich mhäña'awa'añ naaxwiin", y tøø ja'a mäyøøbä hoyhäänaabiejt hajxy hänajty mmo'oy, myajcähxø'py hajxy jaduñ coo ja'a mguhdujthajxy quia'a hoyyä. Cähxø'p jaduñ coo ja'a häyoobä hajxy tøø mga'a näxuuçh.

⁵ Hermanodøjc, huuc mädown hädaa mädia'agy hajxy. Pønjaty häyoob hädaa yaabä naaxwiin, Dios tøø yajnähdijy coo ja'a Diosmädia'agy hajxy miäböögät hamuumdu'joot, coo hajxy jim ñöcxät cøxp tsajpootyp. Jim hajxy ñöcxa'añ nägøxiä. Pønjatiä Dios tøø jiahmiech tøø pia'häyoy, Dios jaduñ tøø yajwiinwaanø'oy coo hajxy jim ñöcxät. ⁶ Pero mijts, mxøøghajpy hajxy ja'a häyoobädøjc. Hoorä, ja'a mäyøødøjc-hajxy, xchaaçhtiuumb mijts jaduñ. Pawich pajäduty mijts xyajnøcxy haguyc. ⁷ Ja'a Jesucristo miädia'agy hajxy mbanöcxäp, y je'e ja'a mäyøødøjc-hajxy wyiinwohmby.

⁸ Dios mänaamb coo ja'a mmäjøøn coo ja'a mmädøjc mdsögät mba'häyöwät nebiä mni'x nebiä mgopc mdsoquiän. Ja'a Diosmädia'agy jaduñ miimb. Bueno, pø mjaançh cudiúunäp ja'a Dios miädia'agy jaduñ, hoy jaduñ. ⁹ Pero coo ja'a häyoobädøjc hajxy mxøøghädät, haxøøg hajxy jaduñ mjäya'ayhaty. Ja'a Diosmädia'agy jaduñ mänaamb cooc yhaxøögä. ¹⁰ Pønä ley hoy tøø jia yajtuñ, pø weentiä tøø tiu'udägoy, jaançh tehñ miøj tøø quiuyo'oyø'oy. ¹¹ Dios jaduñ mänaan, coo ja'a mhamdsoo to'oxiøjc hänajty jyimän, cabä wiingto'oxiøjc mmøødhidät. Jaanä jaduñ miänaambä coo mga'a jäya'ay-yaghó'ogät. Tsøg hajxy mänäänäm, pø tøø mjäya'ay-yagho'ogy, tøø ja'a ley jaduñ mga'a yajtuñ, hoy wiingto'oxiøjc mga'a ja møødhity. ¹² Hoy hajxy ngapx nmädiácämät, hoy hajxy njäya'ayhajtämät nebiä Jesucristo hajxy xyhanéhäm maa ja'a miädia'agy myiñän cujaay. Hix, xyhixäänäm jaaya'ay njoot ngopc-hajtämhajxy pø hoy hajxy njaançh jäya'ayhajtäm. Xpiuhbedäänämäp hajxy neby hajxy maas hoy njäya'ayhajtämät. ¹³ Pønjatiä jäya'ay näxuu'tsp, je'e hajxy päda'agáanäp hodiium. Cab hajxy yajcumädowna'añii. Pønjatiä jäya'ay ca'a näxuu'tsp, je'eds hajxy yajcumädownaanäp. Cab hajxy näxuu'tstägatsa'añii.

¹⁴ Hermanodøjc, näje'e jäya'ayhajxy miäna'añ cooc tyijy hajxy miäböcy hamuumdu'joot, y cab hajxy hoy wiädity, nébiäc tyijjiäda'aduhñ yhuuc nä'ä nähwá'adsät. ¹⁵⁻¹⁶ Coo mijts hermano nä'ä nägoobä mnämä'awät: "Nöcx hajxy jootcujc wädit; pägø'ow jocxwit hajxy; hoy hajxy mgay mhú'ugät", y cab hajxy hänajty tii tøø mmo'oy, hoy hajxy hänajty tii quia'a ja møødä, ni wit ni tucxy, ni cay ni hu'ugy, caj mijts mguhdujt hänajty yhooyä. ¹⁷ Coo pøn miäná'anät cooc tyijy hoy wyi'i

pianøcxy, pero cabä quiuhdujt ñä'ä hóyyäbä, xiøøbä jaduñ ñä'ä mäna'añ cooc tyjy hoy pianøcxy.

¹⁸ Pero coo pøn miäná'anät: "Miich mahñdy hoy mbanøcxyp; høøch, hóyhøch nguhdujt", høøch hijxtahnd yaghíjxäc pø hoy mjaanč panøcxy, hoy mga'a ja yajcähxø'ogy pø hoy mguhdujt. Høøch, cooçh nguhdujt yhooyä, nyajcähxø'piøch jaduñ cooçh hoy njaanč panøcxy. ¹⁹ Miičh mänaamb coo Dios tiu'ugä; hoy hit jaduñ coo jaduñ mmäná'anät. Pero jaduñdsä møjcu'uhajxy miänaambä y chähgøøby hajxy je'e. ²⁰ Nej, caj miich mnä'ägädä wiinjuø'owa'añä, xiøøbä mja nä'ä mäna'añ coo mmäbøcy, pø cabä mguhdujt ñä'ä hoyyä. ²¹⁻²² Abraham højts hijty nhaphájtäm ndeedyhájtäm. Mänitä Dios ja'a Abraham ñämaayy coo ja'a yhuung yóxät, ja'a Isaac-hajpä. Paadiaduñ ñämaayy coo ja'a yhuung yóxät, nebiä Dios jaduñ wyiingudsähgø'owät. Jiaanč cudiunaambiä Abraham hänäjty jaduñ. Coo jiaanč ja cudiunaañ, paady hodium piädáacänä. Cähxø'p jaduñ coo ja'a Diosmädia'agy hänäjty jiaanč mäbøcy. ²³ Tøjiajtä Diosmädia'agy jaduñ nebiä myiñän cujaay: "Coo ja'a Abraham ja'a Dios ja'a miädia'agy miäbøjcä, paadiä hodium piädáacänä." Y Abraham, hamdsoo Dios miänaañ coo Abraham hänäjty miägu'ughadyii.

²⁴ Jaduñds je'e, paadiä Dios hajxy hodium xpiädáacäm coo hajxy hoguiuhdujt nyajtúunäm, coo hajxy hoy nmäbøjcäm. ²⁵ Jaduñä quixy Rahab yhuuc jajpä. Mänitä jäya'ayhajxy mjejtstaacy maa ja'a Rahab tiøjcän. Hixøøby woodsøøbiä hajxy hänäjty wiädity. Mänitä Rahab miäbuhbejty. Mänitä tu'u hajxy wiingpä yajnahixøøyyä. Paadiä Rahab piädáacänä hodium, hoyyä howyiinmahñdy hänäjty tøø quia'a ja møødhaty. ²⁶ Entonces, coo hajxy nmänáañämät cooc tyjy hajxy hoy nmäbøjcäm, pero cabä nguhdujthajxy yhoyhájtäm, xiøøbä hajxy nnä'ä mänáañäm coo hajxy hoy nmäbøjcäm. Cab jaduñ choobaady coo hajxy nä'ä nägoobä nmänáañämät cooc tyjy hajxy hoy nmäbøjcäm; høxtáhmäts ja'a ni'x ja'a copc coo yho'nä, cab je'e choobaatnä.

3

¹ Hermanodøjc, ca'a hajxy mwi'i ñiwyiindsønbadä'agyii. Hix, pønjaty hoy ca'a yajnahixøøby, cab hajxy quiumaya'añii ja'a Diósäm. ² Madiu'u hajxy ngapxtägóoyyäm nägøxiä. Pøn ca'a capxtägooby, ca'xiä Diosmädia'agy jiaanč tehñ quiudiuñ. Ni nej quia'a jatcø'øy. ³ Paadiä cuaay freno hajxy nbädáacäm coo hajxy ween miädia'agymiäbøcy neby hajxy jaduñ hoy yó'oyät. ⁴ Jaanä jaduñduhmbä, ja'a barcotimón, chuucpä hajxy yajmäyohby, hoy ja'a barco jia hamøjjä, hoy møc jia

pabojy. ⁵⁻⁶Yø'ø haaw, hoy jia muutscä, jaduhyyä jäya'ay ñä'ä jaanč tehṃ miägapxtägoobiä møj may. Jaduhṃ mäwínäts yø'ø haaw nebiä jøønän. Coö ja'a yuuc tioyø'øgy, tu'lii'ty ja'a padoy choṃnda'agy. Yø'ø haaw, jiaanč tehṃ miøødä haxøøgpä yø'ø. Paquiä xyajtu'udägóyyät. Y ja'a møjcu'ugong, je'eds hajxy xwyi'i yajcapxtägóyyäm. ⁷ Hoñä'ä mädyii animalä hajxy hoy nyajmaaxøøyyämät, caa, muuxy, tsahñdy, møødä mejjiooty-tsänaabiä. ⁸ Pero yø'ø haaw, cab hoy mi-aaxø'øwa'añ. Haagä haxøøgpä jaduhṃ miøød. Je'eduhṃ xyajtägóyyäm maa ja'a Dioscøxpän. ⁹⁻¹⁰ Jue'e yø'ø haaw, mejtstu'u myiñ. Je'e hajxy nyajtúunäm coö ja'a Diosteedy hajxy ngapxpáatäm. Jaaná je'e hajxy nyajtúunäm coö ja'a jäya'ay hajxy nnähójjäm, ja'a Dios yajmägunuu'xøøyyäbä ja'a yhEspíritu. Hermanodøjc, caj yhoyyä coö hajxy mejtstu'u njäya'ayhájtämät. ¹¹ Hix, maa tu'ugpä nøøgopcän, cabä nøø wiingä tægach xiee'xy. Tu'tu'uyyä ñä'ägädä xee'xy. ¹² Jaaná jaduhṃduhmbä, tu'tu'uyyä piids tiøømhaty; cabä aceituna miädøømhadø'øy maa ja'a piidsän. Ni ja'a piids quia'a mäðøømhadø'øy maa ja'a tsaatypän. Y cabä hoñøø jim mbáadät maa ja'a taamdsnøøgopcän.

¹³ Pøn wiinmahñmech maa mijtsän, ween hoy jiäya'ayhaty neby jaduhṃ yajcähxø'øgät coö hoguiuhdujt miøødä, coö mee'xxieemy jiäya'ayhaty. ¹⁴ Jii häna'c-hajxy näje'e miäna'añ coö hodiunng hajxy mio'owø'øjät, coö wiinghäna'c quia'a mo'owø'øjät, je'eguiøxpä cooc tyijy hajxy jiaanč tehṃ jiaty hoyhoy. Caj mniguiumayø'øjät cooc tyijy mjaanč tehṃ jiaty. Hix, caj tiøyyä coö mjaanč jaty. ¹⁵ Yø'ø wiinmahñdy jaduhṃbä, caj yø'ø jim chooñ maa ja'a Diosän. Hädaa yaabä naaxwiin hajxy yajcojy. Ja'a møjcu'ugongä wyiinmahñdy jaduhṃ. ¹⁶ Ja'a häna'c-hajxy ca'a niyajmädsójcäbä coö wiinghäna'c hodiunng piáadät, cab hajxy hoy ñimiøødhidyii. Nijjøhoj nibiahójjäp hajxy jaduhṃ. Madiu'u hajxy haxøøg jiäya'ayhaty. ¹⁷ Pero jimä howyiinmahñdy chooñ maa ja'a Diosän. Coö hajxy je'e mmøødhádät, hoy hajxy jaduhṃ mjäya'ayhádät. Cab hajxy mdsiptsáná'awät, cab hajxy mma'adtsáná'awät. Mee'xxieemy hajxy mhídät. Cabä mhamdsoo wiinmahñdy hajxy mwi'i yajtúnät. Mmøødhádäp ja'a hojioot hajxy møødä jäya'ay. Cabä mwiiinmahñdy hajxy mejtstu'u myajtúnät. Cab hajxy mhøhndá'agät. ¹⁸ Pønjaty ca'a tsiptsojp, jaanč tehṃ yhoy hajxy jiäya'ayhaty, møød ja'a hajxy nägøxiä capxcuhgädaacpä.

4

¹ Jim mijts ja'a mdsip myajtsohnda'agy maa ja'a mhaxøøgwiinmahñdyhajxiän coö hajxy naxy mnimiädsibø'øyii.

² Coo hajxy tii mja hadsoga'añ, je'eds hajxy myajnigu-
iuyagho'ogóoyyap, je'eds hajxy myajniguiumädsiphadóoyyap.
Paady hajxy mga'a paady mädyii hajxy mja tsojpy coo ja'a
Dios hajxy mga'a mäyujwa'añ. ³ Y coo hajxy tii mja yujwa'añ,
cab hajxy mbaady, je'eguiøxpä coo ja'a mguhdujthajxy quia'a
hoyyá. Hix, näjoot hajxy mwi'i yhadún mwi'i yhanäma'awø'øy
mädyii hajxy mja yujwaamby. ⁴ Caj mijts Diosmädia'agy hoy
mgudiuñ. Nej, cab hajxy mnajuø'øyá coo jaduhñ quia'a
hoyyá coo ja'a mjoot ja'a mjuøhñdy hajxy yaa mbädá'agät
hädaa yaabä naaxwiin. Coo hajxy jaduhñ mbädá'agät hädaa
yaabä naaxwiin, Dios hajxy jaduhñ mmädsiphájñäp. ⁵ Nej,
tögä xiøøbä ja'a Diosmädia'agy ñä'ä mäna'añä: "Tøø ja'a Dios
ja'a yhEspíritu piäda'agy maa højtscøxpän. Xjiaanç tehñ
chojc xjiaanç tehñ pia'häyóowäm hajxy jaduhñ." ⁶ Jaanç
tehñ yhooyä Dios hajxy xpiuhbéjtäm neby hajxy jaduhñ
hoy nmäjädaacämät. Jaduhñä Dios miädia'agy myiimbä:
"Miädsiphajpiä Dios pøn ja wi'i yajcumayaamb. Pero pøn
ca'a yajcumayaamb, piuhbejpiä Dios je'e." ⁷ Mäbøc ja'a
Diosmädia'agy hajxy tehngajnä. Høxhijxä ja'a mõjcu'ugongä
miädia'agy hajxy; mänit hajxy jaduhñ xñähguéecnät.
⁸ Hamuumdu'jootä Diosmädia'agy hajxy mbanócxät; mänitä
Dios hajxy xpiuhbejtägätsät. Pønjetiä haxøøgcuhdujt møød,
mhøxhixäp ja'a mguhdujt hajxy jaduhñ. Pønjaty mänaamb
coo mejtstu'u pianøcxa'añ, møødä Dios, møødä hädaa yaabä
naaxwiin, mnajtshixóøñäp ja'a mhaxøøgwijnmahñdy hajxy.
⁹ Mjootmayhädäp hajxy jaduhñ je'eguiøxpä coo haxøøgcuhdujt
hajxy mmøødä. Cab hajxy mxooñdáacnät. ¹⁰ Mba'yá'axäp ja'a
Dios hajxy hamuumdu'joot. Mnägäp xäp hajxy nebiaty hajxy
tøø mhaxøøgwädity. Mänitä Dios hajxy xyajmähmó'owät
hodium.

¹¹ Hermanodøjc, ca'a hajxy mniñähoyyii hamiñ haxøpy.
Pøn wiinghermano nähojp, jaduhñ miäbaatnä nebiä
Diosmädia'agy ñähøjjiän. Cabä Diosmädia'agy hoy ñä'ä
cudiuñ. ¹² Tu'ugä Dios hajxy xyhanéhñäm. Je'e hajxy
xyhíxäm pø hoy ja'a miädia'agy hajxy ngudiúunäm.
Jaayá'ayäts cuhdujtmøød pø xpiädáacäm hajxy hodium,
pø xpiädáacäm hajxy haxøøgtuum. Pero miich, caj miichä
cuhdujt mmøødä coo wiinghermano mnähójät.

¹³ Huuc mädoñ hajxy, näje'e hajxy jaduhñ miäna'añ: "Jäda'a
o jaboom højts nnøcxa'añ wiinghagajpt. Jim højts tu'jumøjt
nniyhajada'añii. May højts xädø'øñ jim nbaada'añ." ¹⁴ Ni
quia'a najuø'øy hajxy tii jaboom jädaanäp. Ja'a jugyhajt,
paquiä quiøxy. Jaduhñ miäbaady nebiä näma'ajän coo paquiä
tiägoy. ¹⁵ Jaduhñ hajxy mmäná'anät: "Pø mänaambä Dios
jaduhñ, mänit hajxy njaac jugyhájtämät. Coo ja'a Dios jaduhñ

miäná'anät, hotyijä hajxy njájtämät. Coo quia'a mäná'anät, cab hajxy tii nnä'ägädä jájtämät." ¹⁶ Pero mijts, tehngajná mijts mwil'i ñiguumayii. Haxøøg jaduñ coo hajxy jaduñ njatcø'øwät. ¹⁷ Pøñ najuøøby neby hoy quihdujthädät, y cab hoy ñä'ä cuhdujthaty, haxøøg jaduñ jiatcø'øy.

5

¹ Ween yø'ø mäyøødøjc-hajxy yhuuc yajcopcø'øy. Jø'øwaamb hajxy, tsaachya'axaamb hajxy, je'eguiøxpä coo ja'a tsaachpä hajxy piaada'añ. ²⁻³ Yø'ø hajxy cøxiä miämäyøøhajpiä, caj yø'ø choobaadaannä, hoy howyit hodiucxy hajxy jia møødä. Cøxaamb jaduñ tiägoyya'añ. Coo hajxy miäyøøjä, cähxø'p hajxy coo ja'a häyoobädøjc hajxy quia'a näxuuč. Quiuhäyowø'øwaamb hajxy jaduñ. Xiøøbä hajxy tøø ñä'ä yajmayø'øy maa hajxy miäyøøhatiän. Hix, mobädajpä naaxwiimbä wyiimbida'añ. ⁴ Cabä mioonsä hajxy ca'xy tøø yhuuc mäjuuñä. Paady hajxy jim ñäxø'øwøøyyänä maa ja'a Diosän jim tsajpootyp. Miädoobiä Dios ca'xy. ⁵ Hoy yajxón hajxy tøø jiaanč tehñ chäna'ay hädaa yaabä naaxwiin. Tøø ja'a miäyøøhadyiibä hajxy jia yajmayø'øy. Pero mobädajpä hajxy quihäyowø'øwa'añ. ⁶ Tøø ja'a hojiäya'abiä hajxy chaačhtiuñ. Tøø hajxy yagho'ogy. Cabä hojiäya'ayhajxy ñä'ä niñawaanä.

⁷⁻⁸ Hermanodøjc, mmee'xtúgäp hajxy jaduñ høxtä Jesucristo cădaactägätsäp. Mobädajpä quiädaactägatsa'añ. Cab hajxy tii mdaj mmáyät. Jaduñ hajxy mmee'xtúgät nebiä jäya'ayhajxy miee'xtuquiän coo quia'a tsoj tu'uy. ⁹ Hermanodøjc, cab hajxy mniñähojøøjät coo Jesucristo hajxy xyajcumädówät. Mobädajpä quiäda'aga'añ. ¹⁰ Mjahmiédsäp hajxy nebiä jäya'ayhajxy jecy chaačhpøjquiän, ja'a Diosmädia'agy hajxy jecy yajwá'xäbä. Mee'xtujc hajxy je'e jecy. ¹¹ Pøñ mee'xtujp, hoy jia tsaachpøcy, jootcujc hajxy yhity, nebiä Job jecy miee'xtujquiän mänaa chaačhpøquiän. Tøyhajt jaduñ. Y ñäxuu'tstägajts ja'a Dios ja'a Job. Hix, hojiot ja'a Dios jiaanč tehñ miøød.

¹² Hoy hädaa mädia'agy hajxy mmädówät. Cabä Dios hajxy nä'ä nägoobä mgapxpáadät. Coo hajxy jaduñ nä'ä nägoobä mgapxpáadät, mgapxtägóyyäp hajxy jaduñ, y xyajcumädówäp ja'a Dios hajxy. Pø mmøødä tøyhajt hajxy, jaduhyä hajxy mmäná'anät coo tøyhajtä. Pø caj, jaduhyä hajxy mmäná'anät coo quia'a tøyhajtä.

¹³ Pøñjaty tsaachpøjp, weenä Dios hajxy pia'ya'axy. Pøñjaty jootcujc, weenä Dioshöy hajxy yhöy ya'axy. ¹⁴ Pøñjaty pøjcäp, ween hajxy ñäma'ay ja'a tuungmøødpä maa ja'a tsajtøjcän coo oración hajxy tiuñäxät, coo aceite hajxy

yajnáhjaaxóøjät ja'a Dioscøxpä. ¹⁵ Pø jaančh mábøjp hajxy, ja'a hajxy oracióntuumbä, mänitä Dios ja'a pa'amjäya'ay ja'a pia'am yajnáhwáatsät, møødä piojpa møødä quiädieey. ¹⁶ Myajniñägaxóøjöp ja'a mbojpa mgädieeyhajxy hamiñ häxøpy. Mniñähgapxtu'udóøjöp hajxy hamiñ häxøpy nebiä mba'am hajxy jaduhñ xñähwá'adsät. Jaančh tehñ tiuunpapatp jaduhñ coo ja'a hojiäya'ay hamuumdu'joot yhoracióntúnät. ¹⁷ Høxtahñdsä Elías, ja'a Diosmädia'agy jecy yajwá'xäbä. Jaduhñ je'e jiäya'ayhajty neby højtshájtämän. Coo ja'a Elías ja'a Dios miänuu'xtaacy coo quia'a yajtú'uwät, tägøøgjumøjt ja cupc quia'a tuuyy hädaa yaabä naaxwiin. ¹⁸ Mänitä Elías ja'a Dios jadähooc miänuu'xtaactägajch coo yajtú'uwät. Mänit jadähooc tiägøøyy tuubä. Mänitä jäya'ay piäda'agyhajxy yhoyóøyyäxä.

¹⁹⁻²⁰ Hermanodøjc, coo pøn ja'a tøyhajt jiojyohdiú'udät maa mijtsän, tu'udägóyyöp hajxy jaduhñ. Pero coo hajxy mjoot-capxmøcpógät, mänitä wyiinmahñdyhajxy miédsät. Cøxaambä piojpa quiädieey hajxy jaduhñ ñähwa'adsa'añ, y hodium hajxy jaduhñ miähmø'øwa'añ. Tøyhajt jaduhñ.

1 Pedro

¹ Høøch xøhajt Pedro. Jesucristøch xquiuguexyhajt. Mijts hädaa nocy nyajnäjaayøøby pønjatiä Diosmädia'agy mäbøjp. Xii yaa hajxy wiingtuumjaty mhadsäna'ay jim maa naax jaduhñ xiøhatiän Ponto, møød jim Galacia, møød jim Capadocia, møød jim Asia, møød jim Bitinia. ² Jequiän mijtsä Diosteedy xwyiimbiiyy. Tøø Dios hänajty ñajuø'oy coo mijtsä miädia'agy hänajty mmäbøgaanä. Ja'a yhEspirituhaamä Dios hajxy tøø xyaghodiägø'oy, weenä mädia'agy hajxy jaduhñ mmäbøgät ja'a Jesucristocøxpä. Jaaya'ay hajxy tøø xyajnähwäatsäm mänaa hajxy xñähho'túutäm. Weenä Dios ja'a hoyhajtä weenhajt hajxy xmio'oy mõj may.

³ Tsøgä Dios hajxy wiingudsähgøøyyäm. Jaaya'ayä Jesucristo Tieedyhajpy. Højtsä Jesucristo nWiindsønähjätäm. Hojiootä Dios jiaanç tehñ miøød ja'a højtscøxphjätäm, paady hajxy homiänaajä xyagjugyhadäänäm neby je'e jjugyhatiän. Coø Dios ja'a Jesucristo yagjuypiøjtägajch coø hänajty tøø yho'ogy, jaduhñä tøyhajt hajxy nmøødhjätäm coø Dios hajxy jaduhñ xjiaanç yagjugyhadäänäm homiänaajä ⁴ jim tsajpootyp. Jimä hoyhajtä weenhajt hajxy mõj may xmio'owäänäm, neby jaduhñ jecy miänäänän cooc hajxy hänajty xmio'owäänäm. Tijaty hajxy yaa nyagjugyhjätäm hädaa yaabä naaxwiin, tsipcøxp jaduhñ quiøxa'añ, tsipcøxp jaduhñ quiuhdägoyya'añ. Pero mädyiijatiä Dios hajxy jim xmio'owäänäm tsajpootyp, cab jaduhñ mänaa quiøxa'añ, cab jaduhñ mänaa mia'ada'añ, cab jaduhñ mänaa quiuhdägoyya'añ. Homiänaajä yajxøn yhida'añ. ⁵ Coø mijtsä Dios miädia'agy jaduhñ mmäbøjcä, paadiä Dios hajxy xcwieendähada'añ ja'a miøcmäjaahaam. Cab hajxy jaduhñ mänaa mguhdägoyya'añ. Coø ja'a Dios yHuung yaa quiädaactägatsa'añ hädaa yaabä naaxwiin, ja'a Jesucristohajpä, mänit hajxy jim xyajnöcxäänäm tsajpootyp Dioswiinduum. Jimä Dios hajxy homiänaajä xyagjugyhadäänäm neby je'e jjugyhatiän.

⁶ Paady mijts jootcuç mhity, hoy hajxy jäda'ahaty ma-diu'u mja tsaachpøcy. Pero cab hajxy jecy mdsaaçpøga'añ.

⁷ Høxtahmdsä oro, jøønhaamä jäya'ayä oro hajxy yhiixmach pø hoyhoro jaduhñ. Jaanä jaduhñ mijtsä Dios xyhiixmajtspä pø hamuumdu'jootä miädia'agy hajxy mmäbøjcä, hoy hajxy mja jaanç tehñ chaachpøcy. Jaanç tehñ choobaatp jaduhñ coø hajxy jaduhñ mmäbøgät tehngajnä. Cabä oro jaduhñ jiaty tsoobaady neby jaduhñ choobaadiän nej mijts homiänaajä mmäbøquiän. Hix, tsipcøxpä oro jaduhñ quiuhdägoyya'añ.

Y coo Jesucristo yaa quiädaactägatsa'añ, mänit mijts xquiui-maya'añ je'eguiøxpä coo hajxy hänäjty tøø mmäbøcy, hoy hajxy hänäjty tøø mja jaanč tehṃ chaačhpøcy.

8-9 Hoyyä Jesucristo hajxy tøø mga'a jagä hixy, mdsojpy mba'häyooby hajxy jaduhṃ, y mmäbøjcäbä miädia'agy hajxy jaduhṃ. Hoy hajxy tøø mga'a jagä hixy, coo hajxy jaduhṃ mmäbøcy, paady hajxy jaduhṃ tøø xyajnähwa'ačh. Coo hajxy jaduhṃ tøø xyajnähwa'ačh, paady hajxy jaduhṃ mjaanč tehṃ xioonda'agy nägøø nädecypä.

10 Ja'a jäya'ayä Diosmädia'agy hajxy jecy yajwá'xäbä, jia wi'i yajtøøby jia wi'i yajtø'xyp hajxy hänäjty neby hajxy piäda'agóøjät hawa'adstuum. Cab hajxy hänäjty ñajuø'øy neby hajxy jaduhṃ jim piäda'agóøjät. Pero ñägapx hajxy jaduhṃ coo mijtsä Dios hänäjty xpiäda'aga'añ hawa'adstuum, je'eguiøxpä coo hojioot miøødä. 11 Yajtøøby hajxy hänäjty pøn mijts hänäjty min xpiäda'aga'añ hawa'adstuum. Jaduhṃ hajxy hänäjty yajtøøbä mänaa hänäjty myina'añ. Ja'a Dios jaduhṃ hawaanä ja'a yhEspírituhaam cooc tul'jäya'ay hänäjty yaa min chaačhpøga'añ. Y cooc hänäjty tøø yho'nä, mänitac hänäjty jiu-jypiøjtägatsa'añ. Mänitac hänäjty jim ñøcxtägatsa'añ tsajpootyp maa Dioswiinduumän. Pero ja'a jecyjäya'ayhajxy, cab hajxy hänäjty jaduhṃ ñajuø'øy pønä Dios hänäjty tøø ñänømy ja'a yhEspírituhaam. Nä'ä cujahy hajxy jaduhṃ nebiaty hajxy jaduhṃ ñajtscapxøøyyä. 12 Mänit hajxy jecy yhawáanäxä coogä Dios jaaya'ay hänäjty quia'a tsoj quexa'añ, ja'a mijts hänäjty xpiäda'agaambä hawa'adstuum. Cujéquiägä Dios hänäjty quixa'añ. Hoorä, tøø quiejxnä. Jaduhṃ tøø yajtøjajnä coo ja'a yajnähwaatspä tøø quiejxnä. Y tøø mijts jaduhṃ mjaanč mädohyaty coo ja'a yajnähwaatspä yaa tøø yhoy. Ja'a Jesucristøch jaduhṃ nnänøømby coo hajxy hoy xñähho'túutäm. Y jaaya'ay mijts xyajmädoyhájtäbä, ja'a Dios ja'a yhEspírituhaam hajxy jaduhṃ ñajtscapxøøyyä nebiatiä Diosmädia'agy hajxy yajwá'xät. Tsajpootypä Dios ja'a yhEspíritu yajtsohndaacy coo jaduhṃ yaa quiejxy hädaa yaabä naaxwiin. Haa ja'a Dios ja'a mioonsähajxiä, ja'a hajxy jaduhṃ jim hijpä tsajpootypä, jiaanč tehṃ yagjuøøby hajxy jaduhṃ coo Dios ja'a yHuung jaduhṃ yaa quiejxy hädaa yaabä naaxwiin, coo højts hoy xñähho'túutäm.

13 Y coo Jesucristo jaduhṃ yaa jadähooc quiädaactägatsa'añ, mänit hajxy jaduhṃ jim xyajnøcxäänäm tsajpootyp maa Dioswiinduumän, pønatiä Diosmädia'agy hänäjty tøø miäbøcy. Mänitä hoyhajtä weenhajtä hajxy jim ca'xy xmio'owäänäm. Coo Dios jaduhṃ tøø miäna'añ coogä yHuung yaa quiädaactägatsa'añ, jaduhṃnä tøyhajt hajxy nmøødhájtäm coo jaduhṃ tiøjiada'añ. Tsøcxä njoot hajxy pädáacäm maa

hoyhajtän, maa weenhajtän, mädyii Dios hajxy hänajty xmio'owáanäm. Tsøcxä hajxy hoy wädjítäm. Tsøc hajxy jahmiejtstáacäm coo Jesucristo yaa quiädaactägatsa'añ. ¹⁴ Coo Dios hajxy xyhuunghajtäm, paadiä miädia'agy hajxy tsøc mábójcäm. Cabä haxøøgwiinmahñdy hajxy jadähooc mbadu'ubójcumbät, neby hajxy hijty mjatcø'øyän coo Dioscapxiä Diosmädia'agy hajxy hijty mga'a mädoyhatyñä. ¹⁵ Ca'a haxøøgjoot ca'a haxøøgwiinmahñdy hajxy myaghity. Hix, cabä Dios haxøøgjoot haxøøgwiinmahñdy ñä'ägädä møødä. Jaaya'ay hajxy jaduhñ xyajñähdijjäm coo hajxy xquiu'ughadäänäm. Paadiä hojioot hajxy tsøc yaghjítäm nebiä Dios hojioot miøødän. ¹⁶ Jaduhñ jim myiñ cijaay maa Diosmädia'aguiän: "Høøch, cábøchä haxøøgjoot cábøchä haxøøgwiinmahñdy nnä'ägädä møødä. Høøch hajxy pahijx padúuñäc", nømä Dios jecy miänaañ.

¹⁷ Ja'a Dios hajxy nwiingudsähgøøyyäm. NDeedyhajtäm hajxy jaduhñ. Paady hajxy hoy tsøc jäya'ayhajtäm mäduhñtiä hajxy yaa ndsänaayy nhäyóowäm hädaa yaabä naaxwiin. Hix, nnajuøøyyäm hajxy jaduhñ coo Dios hajxy xyajcumädowäänäm nebiaty hajxy hänajty yaa haxøøg tøø njatcøøyyäm hädaa yaabä naaxwiin, hoy hajxy hänajty näje'e tøø nja mäyøødsänáayyäm. ¹⁸⁻¹⁹ Ja'a nhaphajtäm ja'a ndeedyhajtämhajxy ja'a jegyhajtypä, coo yhamdsoo cuhdujt hajxy hijty hoy quiudiuñ, jaduhñäc tyijy hajxy ñähwa'adsa'añ. Y jaduhñ mijts tøø mbahabøjpä. Pero cab jaduhmbä cuhdujt choobaady. Coo Jesucristo hajxy hoy xñähho'túutäm, ja'a ñø'tyhaam hajxy xpiädáacäm hawa'adstuum. Ni tii hajxy jaduhñ xquia'a pädáacäm hawa'adstuum, ni xädø'øñ. Hix, paquiä xädø'øñ quiøxy. Jagooyyä Jesucristo hajxy xpiädáacäm hawa'adstuum ja'a ñø'tyhaam. Hix, cabä Jesucristo ni tii poj ni tii cádieey quia'a møødä. Paady hajxy je'e hoy xpiädáacäm hawa'adstuum. Coo Jesucristo ja'a poj ja'a cádieey häxøpy miøødhaty, cab hajxy häxøpy tøø xpiädáacäm hawa'adstuum. ²⁰ Jéquiänä Dios ja'a yHuung jaduhñ yajñähdijy cooc hänajty yaa quiexa'añ hädaa yaabä naaxwiin, cáhnäc hädaa naaxwiimbä hänajty yhawijy tiøø'xta'agy. Pero cabä Dios ja'a yHuung choj quejxy. Cujecy jaduhñ quiejxy mänaabä højts hänajty yaa njugyhajtämbä. Højts hoy xñähho'túutäm. ²¹ Coo Jesucristo hänajty tøø yho'ogy, mänitä Dios yagjujypiøjtägajch. Mänit jim jadähooc yajnøcxy maa wyiinduumän. Jim jäda'ahaty wyiingudsähgø'øyii. Y coo Dios ja'a yHuung jaduhñ yagjujypiøjtägajch, paadiä miädia'agy hajxy tsøc mábójcäm coog hajxy xyagjugyhadäänämbä homiänaajä neby je'e jjugyhatiän.

²² Tøyyä Dios miädia'agy. Y coo mijtsä miädia'agy hoy

mgudiuunä, paadiä mjootä mjuøhñdyhajxy nähwa'ads yhity. Naxy hajxy jaduhñ mdehmñ ñiçhoc mdehmñ ñimiee'xóøjät hamuumdu'joot. Jaduhñ hajxy mnijiäwø'øwóøjät nebiä tu'que'expän nebiä tu'mägu'ugpän. ²³ Tøø haxøøgjoot tøø haxøøgwiinmahñdy hajxy nnajtshixóøyyäm. Homiänaajä Dios hajxy xyagjugyhadáañäm neby je'e jiugyhatiän. Jaduhñä hojiootä howyiinmahñdy hajxy xmióoyyäm hawiinjemy, je'eguiøxpä coo miädia'agy hajxy nmäbøjcäm. Cabä miädia'agy mänaa quiuhdägoyya'añ. Jaaya'ay hajxy jaduhñ xyagjugyhadáañäm homiänaajä neby je'e jiugyhatiän, ca'a piønä hädaa yaabä naaxwiimbä, ni ja'a ndajhajtäm ni ja'a ndeedyhajtäm. Haa ja'a hädaa yaabä naaxwiimbä jugyhajtä, tsipcøxp jaduhñ quiøxa'añ. ²⁴ Jaduhñ jimñ myiññ cujaay maa Diosmädia'aguiän:

Høxtahñdsä pøjy, hoy jaduhñ jia yajxonä, tsipcøxp je'e ñä'ägä tø'øch.

Jaduhñ mäwiin højtshajtäm, hoy hajxy møj jaançh nja ni-jiäwóøyyäm, tsipcøxp hajxy nnä'ägä ho'og nnä'ägä tägoyyáañäm.

²⁵ Pero ja'a Diosmädia'agy, cab jaduhñ mänaa quiøxy tiägoy. Ja'a Diosmädia'agy jaduhñ mänaamb coogä Jesucristo hajxy hoy xñähho'túutäm. Tøø mijtsä jäya'ay jaduhñ xyajmädohyaty, ja'a Diosmädia'agy hajxy jecy yajwá'xäbä.

2

¹ Coo Dios hajxy homiänaajä xyagjugyhadáañäm neby je'e jiugyhatiän, jaduhñä hojiootä howyiinmahñdy hajxy tøø xmióoyyäm hawiinjemy. Paadiä haxøøgjootä haxøøgwiinmahñdy hajxy tsøc najtshixóøyyäm cøxiä. Cab hajxy mnä'ägä høhñdá'agät ni weeñtiä. Hamuumdu'joot hajxy jaduhñ tøy mjaançh hojiäya'ayhadät. Jii jäya'ayhajxy näje'e, cabä Diosmädia'agy hajxy hoy quiudiuñ, hoy hajxy jia nidijyii nebiä hojiäya'ayän. Ca'a hajxy jaduhñ mbahixy. Ca'a hajxy pøn cøxiä wiinä myajcuxøøghadø'y. Cab hajxy mniñähøøn mniñähojóøjät. ²⁻³ Tøyhajt jaduhñ coo Jesucristo mayhajt møj may tøø tiuñ maa mijtsøxpän. Mnajuøøby hajxy jaduhñ, túhmäts. Hahixøøbyxiä jaduhñ coo miädia'agy hajxy tehngajnä mbanøcxät. Høxtahñdsä maaxhuunghajxy, coo hajxy hänajty chi'idsa'añ, mäniä tsi'tsc hajxy ñäjø'y. Jaduhñ mäwiin mijtspä, mba'yá'axäp ja'a Dios hajxy coo quiapxiä miädia'agy hajxy ween tehngajnä xjiaac yaghabøcy. Jaduhñ hajxy ca'xy pedyii hoy myajtünät. Y cab hajxy jaduhñ mänaa mdu'udägóyyät.

⁴ Tehngajnä Jesucristo wyiinmahñdy hajxy jaac tehñ pi-ahijxä jaac tehñ piaduunä. Ja'a Dios jaduhñ jecy wiinmaayy coo hõjts hãnjaty jaduhñ xyhuunghadaañäm ja'a Jesucristocøxpä. Ja'a Jesucristo, ja'a Dios yHuung je'e, paadiä cuhdujt jaduhñ miøødä coo hajxy nwiingudsähgøøyyämät. Pero cabä jäya'ayä Jesucristo hajxy näje'e jiojpoğø'y. Cab hajxy wyiingudsähgøø'y. Xiøøghajpy hajxy jaduhñ. ⁵⁻⁶ Jaduhñ jim myiimbä cujaay maa Diosmädia'aguiän:

Jim maa cajpt jaduhñ xiøhatiän Siön, jimhøchä ndsajtøjc tu'ug ngojy.

Tú'ughøchä tsaä nwiimbiiyy coo jim piäda'agøøjät maa tøjteecän.

Jaanç tehñ tiuungpaatp yø'ø tsaä jaduhñ.

Ja'a Dios ja'a Jesucristo jaduhñ yajmäbaat nebiä tsaä ja'a jaanç tehñ tiuungpaatpän, coo jaduhñ yaa quiejxy hädaa yaabä naaxwiin, coo hajxy hoy xyajñähwáatsäm. Jaduhñä Dios miänäänğumbä cooc tsipcøxp yajtøjiada'añ coo hajxy jim yajnøcxa'añii tsajpootyp maa Dioswiinduumän, pønjaty jaduhñ mäbøjp coo Jesucristo hajxy xyajñähwáatsäm, ca'a wyiinghäna'cä. Coo Jesucristo hajxy tøø xjiaanç yajñähwáatsäm, jaduhñä Dios hajxy tøø xyajñähdíjjäm coo Jesucristo hajxy nmøødhíjtämät tu'ugmädia'agy. Tehngajnä Diosmädia'agy hajxy tsøc hoy jaac tehñ quiudiüunäm. Tsøgä Dios hajxy hoy jaac tehñ wyiingudsähgøøyyäm. Jaduhñä Dios hajxy xquiumáayyämät.

⁷ Coo mijts jaduhñ mmäbøcy coo Jesucristo hajxy hoy xyajñähwáatsäm, paadiä Jesucristo hajxy mdsocy, paady hajxy mwiingudsähgøø'y. Hoorä, jaduhñ jim myiingumbä cujaay maa Diosmädia'aguiän:

Jii tsaä tu'ug, cabä tøjmuu'tspädøjc-hajxy hijty hoy yhixy; cab hajxy hijty yajtuna'añ.

Pero ja'a cudøjc, yajxón yø'ø tsaä yhixy, paady jim yajpádaacä maa tøjteecän.

⁸ Jaduhñ wiingtuum myiingumbä:

Jii tsaä tu'ug, coo pøn quiuhnepy, cädaab hajxy jaduhñ.

Ja'a Jesucristo jaduhñ yajmäbaatä neby yø'ø tsaajän.

⁹ Hõjtsä Dios tøø xyajñähdíjjäm coo miädia'agy hajxy nmäbøjcämät, coo hajxy xquiu'ughíjtämät. Xyhuunghíjtäm hajxy jaduhñ coo hajxy ween hoy njäya'ayhíjtämät neby je'e hoy jiäya'ayhatiän. Tøø cuhdujt hajxy xmióoyyäm coo hajxy nDeedyhíjtämät nebiä Jesucristo ja'a Dios Tieedyhatiän. Tøø Dios hajxy xyajpádsøømäm haxøøgtuum. Hodium hajxy hoy xpiädaactägájtsäm. Jaduhñä miädia'agy hajxy nyajwá'xämät coo møjmayhajt tøø tiuñ maa hõjtscøxphíjtäm. ¹⁰ Coo mijts hijty mga'a mäbøcy, paadiä Dios hajxy hijty xquia'a cu'ughaty.

Cabä Dios hajxy hijty xñäxuučh. Pero coo hajxy jaduhñ mmäbøjnä, paadiä Dios hajxy jaduhñ xñäxuu'tsnä. Paady hajxy xquiu'ughajnä.

¹¹ Mägu'ughajpädøjc, hoy hajxy yaa nja hítäm hädaa yaabä naaxwiin, cabä njoot hajxy yaa tøø nbädáacäm maa hädaa yaabä naaxwiimbän. Jimä njoot hajxy tøø nbädáacäm maa Dioswiinduumän. Tsøcxä haxøøgwiiinmahñdy hajxy høxhíxäm, jaduhñä Dios miädia'agy hajxy hoy ngudiúunämät.

¹² Hoy hajxy mja hity maa jäya'ayä Diosmädia'agy hajxy quia'a mäbøquiän, hoy hajxy mwädítät. Hoy hajxy jaduhñ mjäya'ayhädät, hoyyä jäya'ay hajxy cu xjia nähøønø'øw. Coo Dios yaa quiädá'agät tøyhajtyajjejpä, mänit mijtsä jäya'ay hánajty xyhixa'añ coo mijtsä Dios miädia'agy hánajty hoy tøø mjaančh cudiuunä, ja'a Diosmädia'agy hajxy hánajty tøø quia'a mäbøquiäbä. Mänitä Dios hajxy wyiingudsähgø'øwa'añ.

¹³ Mwiingudsähgøøyyäbä tuuñgmøødpä miädia'agy hajxy. Cabä pøn jaduhñ waamb xñänómät. Hix, mbanøcxypä Diosmädia'agy hajxy jaduhñ. Y coo ja'a tuuñgmøødpä miädia'agy hajxy mga'a wiingudsähgøøyyät, mäna'anaambä jäya'ayhajxy jaduhñ coogä mädia'agy quia'a hoyyä, ja'a mijts jaduhñ mbanøcxypä. Mwiingudsähgøøyyäbä gobiernä miädia'agy hajxypä. Jaaya'ay møjtuuñgmøødpä. Pønjaty jaduhñ cädiehby, je'e hajxy jaduhñ yajcumädooby. Pønjaty hoy jäya'ayhajp, je'e hajxy jaduhñ quiumaaby.

¹⁵ Jaduhñä Dios chocy coo hajxy hoy mjäya'ayhädät. Jii jäya'ayhajxy näje'e, cabä Diosmädia'agy hajxy ñä'ägädä wiinjuø'øwa'añ. Jaančh tehñ quiuhxex hajxy jaduhñ. Hoy hajxy jaduhñ quia'a jagä wiinjuø'øwa'añ, nøm hajxy wyi'i miäna'añ cooc tyijy ja'a Diosmädia'agy quia'a hoyyä. Hoorä, coo mijts tøyhajt mhojiäya'ayhädät, caj mijtsä jäya'ay hoy xñähøønø'øwät, ja'a Diosmädia'agy hajxy ca'a wiinjuø'øwaambä.

¹⁶ Näje'ejä jäya'ayhajxy miäna'añ cooc tyijy cuhdujt hajxy miøødä coo hajxy hoñejpiä jiatcø'øwät, je'eguiøxpä coogä Jesucristo hajxy tøø yajnähwa'ačhii. Pero cab jaduhñ tiøyyä. Cab jaduhñ yhooyä coo hoñejpiä njatcøøyyämät. Pero tsøgä Dios miädia'agy hajxy cudiuunäm nebiaty hajxy xyhanéhäm.

¹⁷ Mwiingudsähgø'øwäbä jäya'ay hajxy nägøxiä. Mničhoc mnimiee'xøøjpä hajxy pønjataiä Diosmädia'agy mäbøjpä. Mwiingudsähgø'øwäbä Dios hajxy, jaduhñä gobiernä hajxy mwiingudsähgøøbiät.

¹⁸ Mijtshajxy moonsähajpä, mmäbøjcäbä mwiindsønä miädia'agy hajxy. Mwiingudsähgø'øwäp hajxy jaduhñ, hoy hánajty yhojiäya'ayä quia'a hojiäya'ayä. ¹⁹ Coo mwiindsøn

hajxy xchaačhtiúnät nä'ä nägoobä, hoy hajxy hänäjty tøø mga'a jagä cädieey, mmee'xtúgäp hajxy jaduhñ. Mnajuøøby hajxy jaduhñ coo Dios hajxy jaduhñ xquiumáyät. ²⁰ Pero pø tøø hajxy hänäjty mjaančh cädieey, hahixøøby jaduhñ coo hajxy mgumädówät. Y cabä Dios hajxy jaduhñ xquiumáyät, hoy hajxy cu mja mee'xtuc. Pero pø cab hajxy hänäjty tøø mgädieey, coo mwiindsón hajxy nä'ä nägoobä xyajcumädówät, y coo jaduhñ mmee'xtúgät, mänitä Dios hajxy jaduhñ xquiumáyät. ²¹ Jaduhñä Dios hajxy tøø xyajnáhdíjjäm coo häna'c hajxy nä'ä nägoobä xchaačhtiúunämät nebiä Jesucristo chaačhtiúunän. Hix, højts jaaya'ay xñähho'túutäm. Y miee'xtujc jaduhñ. Jaduhñä Dios chocy coo Jesucristo hajxy nbahíxämät neby je'e miee'xtujquiän. ²² Cabä Jesucristo mänaa ñä'ägä cädieey. Ni mänaa quia'a hõhnda'agy. ²³ Coo haxøøg jia nämaayyá, cab haxøøg yhadsoodägajch. Coo chaačhtiúunä, cab jaduhñ waamb miánaañ coo hänäjty yaghawiimbijtagatsa'añ. Ja'a Dios quiø'øjooty je'e ñibiädaacä. Hix, ñajuøøbiä Jesucristo hänäjty jaduhñ coo jäya'ayhajxy hänäjty nägøxiä yajtøyhajtyega'añii ja'a Diósäm. Jaduhñä Dios hajxy xyhíxäm neby hajxy njäya'ayháltäm. ²⁴ Coo Jesucristo hajxy hoy xñähho'túutäm cruzcøxp, jaduhñä nbojpa ngädieey hajxy xyajnáhwáatsäm. Tsøcxä ja'a haxøøgwiinmahñdy hajxy najtshixøøyyäm. Tsøc hajxy jahmiejstáacäm coo Jesucristo hajxy nmøødhíjtäm tu'ugmädia'agy mänaa yho'oguiän, mänaa jiuypiojtägachän. Paady hajxy njugyhadaänäm homiánaajä nebiä Dios jiu gyhatiän. Coo hajxy jaduhñ ngudiúunämät nebiä Dios hajxy xyhanéhmäm, mänitä Dios hajxy jaduhñ xquiumayáanäm. ²⁵ Jaduhñ mäwiin hajxy hijty njäya'ayháltäm nebiä meeghajxy tiägowiäditiän jäguemduum. Cabä mädia'agy hajxy hijty nmäbójcäm ja'a Jesucristocøxpä. Pero tøø hajxy nmäbójcänä. Y xcwieendäháltämä Jesucristo hajxy jaduhñ.

3

¹⁻² Mijts to'oxiojtøjc, mwiingudsähgø'øwäbä mnihyhap hajxy. Coo mnihyhapä miädia'agy hajxy hoy mgudiúunät, y coo Jesucristo hajxy mwiingudsähgø'øwät, wehñdä mnihyhapä Diosmädia'agy hajxy miäbógät, pø cahnä hajxy hänäjty miäbøcyñä, hoy hajxy hänäjty waamb mga'a jagä näma'ay coo hajxy ween miäbøcy. ³⁻⁴ Je'e ja'a Dios jaduhñ quiu-maaby coo hojioot hajxy mmøødhádät, coo mnihyhap hajxy mee'xxieemy mmägápxät. Je'eds jaduhñ tsoobaatp coo Diosmädia'agy hajxy jaduhñ mgudiúnät hamuumdu'joot. Y cab hajxy jaduhñ mänaa mdu'udägóyyät. Cab hajxy myajcumáyät pø jii howyit hodiucy hajxy hänäjty mmøødä, pø jii oronaamsøm, pø jii orotaatstøy hajxy hänäjty mmøødä,

pø hoyyã mguhwaay hajxy howyit hoguiuhxotshaam hãnajty mgu'udy. Cabã Dios yø'øduhmbã jiaty mõjpäda'agy, ni jaduhñ quia'a jega'añ. ⁵ Ja'a to'oxiøjcã Diosmädia'agy hajxy hijty jegyhajty panøcxpä, wyiingudsähgøøbiã ñihyhap hajxy hijty. Mee'xxieemy hajxy hijty. Miãbøjpiã Diosmädia'agy hajxy hijty coo hajxy hãnajty cwieendähada'añii ja'a Diósãm. ⁶ Jaduhñã Sara ja'a ñihyhap jecy wyiingudsähgøøyy, ja'a Abrahamhjäpã. Mee'xxieemy hãnajty miãgapxy. Quiumaayy ja'a Dios ja'a Sara jaduhñ. Y mijts to'oxiøjtøjc, jaduhñ mijtsã Dios xquiumáabiät coo mijtsã Sara wyiinmahñdy mbahijx mbadúunät. Hoy hajxy mwädítät ja'a Dioscøxpã. Y cabã mhaa mjoot hajxy myagjädät cooc tyijy ja'a mñihyhap hajxy hãnajty mmãgapxtägoy.

⁷ Jaanã jaduhñ mijts nmãgapx nhanehmbã, mijts ya'adiøjtøjc. Mdsoc mmée'xãbã mdo'oxiøjc hajxy. Mmøødhádãbã hojioot hajxy jaduhñ. Hix, cabã to'oxiøjcã miãjaahajxy miãbaady nebiã ya'adiøjc-hajxy miøcãn. Paady hajxy mgüeendähädät. Hix, xmiooby mijtsã Dios ja'a hoyhajtã weenhajt näguipxy møødã mdo'oxiøjc. Hix, näguipxiã Dios hajxy xyajnähwa'açh møødã mdo'oxiøjc-hajxy. Tiuumbiã Dios mayhajt jaduhñ. Pero coo mdo'oxiøjc hajxy mga'a tsoc mga'a mée'xät, xiøøbã Dios hajxy jaduhñ mnä'ã pa'yáaxnät.

⁸ Mägu'ughjäpãdøjc, jaduhñ hajxy homiãnaajã mnä'ägã niçhoc mnä'ägã nimiee'xøøjtät nebiã tu'ugmägu'ug nebiã tu'ugpuhya'ayän. Mniñäxuudsøøjöp hajxy jaduhñ hamiñ haxøpy. Mee'xxieemy hajxy mnimiøødcapx mnimiøødmädia'agøøjtät. Jaduhñ hajxy mhídät tu'ugmädia'agy nägøxiã. Jaduhñ hajxy hoy mdsäná'awät nägøxiã. ⁹ Coo mijts pøn cøxypãnejpiã xtiünät, cab hajxy myaghawiimbijtagátsät. Y coo hajxy pøn xwyiinwóonät, cab hajxy mhadsoowiimbídät. Mmãnuu'xtá'agãbã Dios hajxy jaduhñ coo ween piuhbedyii ja'a tøø xwyiinwóonãbã. Jaduhñ mijtsã Dios tøø xyajnähdijy coo Dios ja'a hoyhajtã weenhajt hajxy xmió'owät.

¹⁰ Pø mdsojpiã mhoyhäyow ja'a mhoçhãna'a hajxy, cab hajxy mänaa mhøhñdá'agät.

Cab hajxy mänaa mgapxtägóyyät.

¹¹ Mnajtshixø'øwãbã mhaxøøgwiiinmahñdy hajxy.

Hoy hajxy mjäya'ayhädät. Cab hajxy mnimiãdsip mnimiãma'adøøjtät ni mänaa.

¹² Hix, cwieendähajpiã Dios pønatiã miãdia'agy mãbøjcãp.

Y coo Dios hajxy miãnuu'xta'agy, mänit hajxy piuhbedyii.

Pero ja'a häna'c-hajxy haxøøg wädijpä, cab hajxy ñäxuuçhii ja'a Diósãm,

nømä Diosmädia'agy miãna'añ.

¹³ Hoorä, coo hajxy hamuumdu'joot mhojiäya'ayhädät, cab hajxy jaduhñ pøñ cøxypänejpiä xtiúnät. ¹⁴ Jii jäya'ayhajxy näje'le, mijts xjia wi'li chaächtiunaamb, hoy mijts mja hojiäya'ayhaty. Pero ca'a hajxy mdsähgø'øy; ca'a hajxy tii mdajy mmay. Ja'a Dios hajxy jaduhñ xcwieendähadaamb. ¹⁵ Hamuumdu'jootä Jesucristo hajxy mwiingudsähgø'øwät. Hiñ, jaaya'ay hajxy nWiindsønähjätäm. Y coo hajxy pøñ xmiäyajtøwät tiiguiøxpä Diosmädia'agy hajxy hänäjty coo mmäbøcy, cab hajxy mdsähgø'øwät; mnägäpxäp hajxy jaduhñ tiiguiøxpä hajxy coo mmäbøcy. Mee'xxieemy hajxy jaduhñ mhadsówät, ca'a yhajootma'adä. ¹⁶ Nägüeentä hajxy tehñgajnä mwädítät, coo hajxy jaduhñ mnä'ä cädiéeyät. Jaduhñä tøyhajt hajxy mmøødhädät coo hajxy hänäjty hoy mwädity. Hoy hajxy mwädítät, hoyyä jäya'ay hajxy xjia nähojy xjia näya'axy coo Jesucristo miädia'agy hajxy hoy myajtuunä. Coo hajxy jaduhñ hoy mjaançh wädítät, mänitä häna'c-hajxy jaduhñ chähdiuna'añ coo mijts hänäjty jaduhñ tøø xñänømy.

¹⁷ Hoy jaduhñ coo hajxy hoy mwädítät, hoy hajxy hänäjty mja tsaächpøcy. Hiñ, ja'a Dios hajxy hänäjty tøø xyajnähdijy coo hajxy tähoocjaty mdsaaçhpøgät, hoy hajxy hänäjty mja howiädity. Pero coo hajxy hänäjty haxøøg mjatcø'øy, cab jaduhñ yhooyä; mgumädówäp hajxy jaduhñ. ¹⁸ Hoyyä Jesucristo mänaa quia'a jagä cädieey, tsaächpøjc je'ebä. Coo hajxy hoy xñähho'túutäm, jaduhñä nbojpä ngädieey hajxy xyajnähwäatsäm. Y jaduhñ hajxy jim xyajnöcxäänäm Dioswiinduum. Tähoouqiä hajxy xñähho'túutäm. Ja'a ñi'xä quiopc-hajtiä jaduhñ ho'c. Pero ja'a jiootä yHespíritu, cab jaduhñ ñä'ä ho'cy; jujyñä hänäjty jaduhñ yhity. ¹⁹ Ja'a jiäwøhñdyhaamä Jesucristo yhooyy maa ho'ogyjiäya'ayhajxy hänäjty tsumy yhitiän. Jimä hawiinjemybiä mädia'agy hajxy hoy yajwiingapxø'øyii coogä Dios ja'a Jesucristo hänäjty tøø quiexy mäyajnähwaatspä. ²⁰ Paady hajxy hänäjty tsumy yhity je'eguiøxpä coo Diosmädia'agy hajxy jecy quia'a mäbøjcy mänaa Dios jia nägapxiän coo nøøgomdägoy hänäjty tiägø'øwa'añ, mänaa Noé ja'a biarco hänäjty yhädiuñän. Cabä Dios mänitiä yajtägøøyy tuubä. Jia hahijx jecy pø mäbøgäänäxäbä miädia'agy hänäjty. Coo jaduhñ yhiixy coo hajxy hänäjty nämay quia'a mäbøga'añ, mänitäts yajtägøøñä tuubä. Mänitä nøøgomdägoy tiägøøñä. Jagooyyä Dios yhiixy coo Noéhajxyhajtä hänäjty miäbøga'añ, ja'a hajxy hänäjty näductújiäbä. Jagooyyä Noéhajxy jaduhñ miäbøjcy. Je'eds hajxy jaduhñ jiiby tsooc barcojooty, ja'a hajxy hänäjty tøø yhädiuñäbä. ²¹ Nebiä Noéhajxy jecy chooquiän jiiby barcojooty mänaabä nøøgomdägoy jaduhñ tiägø'øyän, jaduhñ mäwínäts je'le miäbaady néjjiäm coo hajxy nnäbëjtäm nøøjooty,

coo Jesucristo hajxy xyajnáhwáatsám mánaa jiuypiojtägachän. Paady hajxy jaduñ nnábéjtám nõøjooty, hijxtahnd jaduñ coo hajxy nnáhwáatsám. Ja'a ngorazonghajxy jaduñ wáatsám, ca'a ja'a nni'xä ngopc-hájtám. Coo hajxy jaduñ nnábéjtám, jaduñä Dios hajxy hamuumdu'joot nhawáañäm coo Jesucristo miädia'agy hajxy nnä'ägädä panøcxáañäm. ²² Coo Jesucristo hánajty tøø jiuypiojtägach, mänit jim ñøcxy tsajpootyp. Jim yháñaañä maa Dios quiø'ø hahooyyaampiän. Je'e jaduñ ñänøømby coo cuhdujt jim miøødá mõj jaanč. Hix, wiingudsähgøøyyäbä Jesucristo jim. Ja'a Dios mioonsähajxy, ja'a hajxy jim hijpä tsajpootyp, je'eds hajxy jaduñ mäwiingudsähgøøby, møødá cuhdujtmøødpähajxy. Høxtä mõjcu'ubaadyhajxy yhane'emyii ja'a Jesucristäm.

4

¹ Coo Jesucristo chaächpøjcy, miee'xtujc ja'a tsaächpä jaduñ. Jaanä jaduñ mijtspä, coo Jesucristo hajxy mmøødhity tu'ugmädia'agy, paady hajxy jaduñ mmee'xtújpät, coo hajxy hánajty pøn xyajtsaächpøcy. Coo hajxy jaduñ mjaanč tsaächpøjöpät nebiä Jesucristo chaächpøjquiän, jaduñ hajxy myajcähxø'øgät coo mhaxøøgwiiinmahñdy hajxy tøø mhøxhijxnä. ² Coo mhaxøøgwiiinmahñdy hajxy jaduñ mjaanč høxhixät, hoy hajxy jaduñ mjäya'ayhada'añ mäduhñtiä hajxy yaa mjaac hida'añ hädaa yaabä naaxwiin. Jaduñä Dios hajxy xquiumáyät. ³ Jue'e mijts hijty, haxøøg hajxy hijty mjatcø'øy nebiä häna'c-hajxy jiatcø'øyän, ja'a Diosmädia'agy hajxy ca'a mæbøjpä. Cab jaduñ yhahixø'øy coo hajxy jaduñ mjatcøøñät. Hanaxiä hajxy hijty haxøøg mjatcø'øy. Hanaxiä jocnøø hajxy hijty mjaanč tehñ yhu'ugy mjaanč tehñ jiøø'xy coo xøødsuu hijty maa jiadyii. Tsähdiuhndägoy hajxy hijty mjatcø'øy, ya'adiøjc møødá to'oxiøjc. Jäya'ayhadsejtsnaxy hajxy hijty naxy mwiingudsähgøøby møødá jäya'ayhabojtsnaxy. ⁴ Y ja'a jäya'ayä Diosmädia'agy hajxy ca'a mæbøjpä, ja'a mijts hijty naxy mmägu'ughajpiä, yagjuøøby hajxy jaduñ coo mijtsä mhaxøøgwiiinmahñdy mga'a yaghanajxnä neby hajxy hijty myaghanaxiän. Paadiä mmägu'ughajpä hajxy jäda'ahaty xñähojnä. ⁵ Pero coo Dios jaduñ yajnáhdíjät coo hánajty tøø yhabaatnä, mänit hajxy hánajty tiøyhajtyega'añ maa Dioswiinduumän. Mänitä hajxy yajcumädowa'añii ja'a Diósäm, hoy hajxy hánajty jia jujyquiä, hoy hajxy hánajty tøø jia ho'ogy. ⁶ Hix, jaduñä Dios jioot chocy coo ho'ogyjiäya'ayä miädia'agy hajxy ween miäböjçäxä, paadiä Dios ja'a yHuung

Jesucristo jim quiejxy maa ho'ogyjiäya'ayhajxy hänäjty tsumy yhtiän. Jimä Jesucristo ja'a Diosmädia'agy hoy yajnähixó'oy coogä Jesucristo miäyajnähwa'ačh. Jaduhñägä ho'ogyjiäya'ayä jiawøhñdyhajxy homiänaajä jiuğyhádät nebiä Dios jiuğyhatiän, hoyyä ñi'xä quiopc-hajxy hänäjty tøø jia ho'ogy.

7 Habáatnöp jaduhñ coo naaxwiimbä wyiimbidaannä. Paady hajxy tehngajnä mniyajcopcø'owóøjät nebiä mjoot hajxy yaa mga'a pädá'agät maa hádaa yaabä naaxwiimbän. Jaduhñä Dios hajxy hoy mba'yá'axät hamuumdu'joot. ⁸ Je'e jaduhñ nä'ägä tsoobaatp coo hajxy hamiñ haxøpy mničhoc mnimiee'xóøjät. Hix, coo hajxy hamiñ haxøpy nničhóçämät, mänit hajxy hoy nnimiämée'xämät. Jaduhñ hajxy hoy ndsänáayyämät. ⁹ Coo pøn jim quiuyo'oy quiunaxó'owät maa mjøøn maa ndøjc-hajxiän, hamuumdu'joot hajxy myajtøjtägó'owät. Myajcay myaghú'ugäp hajxy jaduhñ hahoy haween. ¹⁰ Cøjwiinduumä Dios wiinmahñdy hajxy xmióoyyäm coo tuuñg hajxy wiingjaty nmøødhajtäm. Jaduhñä jäya'ayhajxy nägøxiä piuhbedóøjät, ja'a hajxy hänäjty tøø miäbóquiäbä ja'a Jesucristocøxpä. Jaduhñ hajxy mnibiuhbedóøjät nebiatiä Dios tuuñg hajxy cøjwiinduum tøø xmió'oyän. ¹¹ Pønjaty tøø tiuungmo'oyii coo Diosmädia'agy hajxy yajwá'xät, hoy hajxy quiapx miädiá'agät nebiä Dios quiapxy miädia'aguiän. Pønjaty tøø tiuungmo'oyii coo hajxy miäbuhbédät, ween hajxy jaduhñ hamuumdu'joot miäbuhbety. Ja'a Dios jaduhñ puhbédäp. Coo hajxy hänäjty tijaty mduna'añ, hoy hajxy mdúnät; jaduhñä jäya'ayhajxy miäbógät coo Dios miøjjä jiaančh. Wyiingudsähgø'owaambiä Dios hajxy jaduhñ je'eguiøxpä coo Jesucristo hajxy hoy xyajnähwáatsäm. Cøjxta'axiøø ja'a Dios wyiingudsähgø'owa'añii. Cøjxta'axiøø møjcuħdujt miøødhada'añ. Amén.

¹² Mägu'ughajpädøjc, cab hajxy myagjuó'owät coo tsaächpä hajxy naxy xpiaady møc-haampiä. Hix, tsipcøxpä tsaächpä hajxy xñä'ägä paada'añ. ¹³ Jaduhñ quiähxó'ogät pø hamuumdu'jootä Diosmädia'agy hajxy mjaančh mábøcy ja'a Jesucristocøxpä, pø caj. Hix, maas hanaxiä Jesucristo chaačhpøjcy mänaa hajxy hoy xñähho'túutäm. Hix, coo Jesucristo hajxy jaduhñ mmøødhity tu'ugmädia'agy, paady hajxy jaduhñ tsipcøxp mbadsaačhpøjpät. Y coo Jesucristo hänäjty yaa quiädaactägatsa'añ hádaa yaabä naaxwiin, mänit hajxy hänäjty mjaančh tehñ xioonä'aga'añ. Paady hajxy jäda'ahaty mxoonäacnät, hoyyä tsaächpä hajxy jaduhñ xjia paady. Pero cabä tsaächpä hajxy jaduhñ myagjuó'owät. ¹⁴ Coo hajxy pøn xñähóçät ja'a Jesucristocøxpä, cab hajxy myagjuó'owät. Pero mxoondá'agäp hajxy jaduhñ. Hix,

jaduhñä Dios ja'a yhEspírituhaam hajxy xpiuhbédät mөөдä wyiinmahñdyhaam. Coö mijtsä jäya'ay xyhíxät coö hajxy mmeex'txucy coö hajxy hñanjty mdsaačhpöcy, mänitä Dios hajxy wyiingudsähgö'öwa'añ. ¹⁵ Hahixööby jaduhñ coö hajxy mdsaačhpögät, pø tøø hajxy hñanjty mmäjäya'ay-yagho'ogy, pø tøø hajxy hñanjty mmämeeč, pø tøø hajxy hñanjty myajtägö'öy maa cueendä hajxy hñanjty mga'a mөөдän. Cab jaduhñ yhooyä coö hajxy jaduhñ mjatcö'öwät. ¹⁶ Pero je'e mäßöcypä caj chähdiuhñdmөөдä coö hajxy mdsaačhpögät je'eguiöxpä coö Jesucristo hajxy hñanjty mwiingudsähgö'öy. Jootcujc hajxy jaduhñ mhídät. Mnämä'awäbä Dios hajxy "Dioscujú'uyäp" ja'a Jesucristocöxpä.

¹⁷ Tøø yhabaatnä coö Dios hajxy xyajtöyhajtyegáañäm. Coö Diosmädia'agy hajxy nmäßöjcäm, paady hajxy jayöjp xyajtöyhajtyegáañäm, paady hajxy jayöjp xyajtsaačhpöjcäm. Pero ja'a hñan'cä Diosmädia'agy hajxy ca'a mäßöjpä, coö hajxy hñanjty tiöyhajtyega'añ, maas hanaxiä hajxy hñanjty chaačhpöga'añ. ¹⁸ Siémprämä hojiäya'ayhajxy chaačhpöga'añ. Maas hanaxiä ca'awiindöyhñan'c-hajxy chaačhpöga'añ, ja'a Dios hajxy ca'a wiingudsähgööbiä. ¹⁹ Coö hajxy hñanjty pøn xyajtsaačhpöcy nä'ä nägoobä, cab hajxy mmöjpdädä'agät. Tehngajnä hajxy hoy mjaac jäya'ayhädät. Hix, ja'a Dios hajxy hñanjty tøø xyajmädsocy coö hajxy mdsaačhpögät.

5

¹ Mijts majjäya'adiöjc-hajxy, ja'a hajxy jim tuumbä tsajtögooty, mijts cham nmägäpñ nhane'emaamby. Nmөөdhöčhä cuhdujt jaduhñ coöč mijts jaduhñ nmägäpñ nhané'emät, je'eguiöxpä coöč tøø nmäjaabä, mөөд coöč jim nduumbä tsajtögooty. Nhijxhö'c-höčhä Jesucristo jim cruzcöxp. Y coö Jesucristo yaa quiädaactägätsät hädaa yaabä naaxwiin, näguipxy hajxy hñanjty jim xyajnöcxáañäm tsajpootyp, hөөč mөөд mijts. Jimä hoyhajtä weenhajt hajxy xmio'owáañäm pedyii. ² Mijts majjäya'adiöjc, hoyyä Diosmädia'agy hajxy myajnähixö'öwät hamuumdu'joot, ca'a yhadsip ca'a yhajootma'adä. Hamuumdu'jootä cu'ug hajxy mmägäpñ mhané'emät. Hix, ja'a Dios hajxy tøø xpiäda'agy coö cu'ug hajxy jaduhñ myajnähixö'öwät, mөөд coö hajxy mmägäpñ mhané'emät. Cab hajxy xädö'öñguiöxpä myajnähixö'öwät. ³ Cab hajxy möc möc mhané'emät. Mee'xxieemy hajxy myajnähixö'öwät. Hoyyä Diosmädia'agy hajxy myajtúnät; jaduhñä cu'ug hajxy xpiähix xpiadúnät. ⁴ Y coö Jesucristo yaa quiädaactägätsät, ja'a hajxy nWiindsöñhajtämbä, mänit hajxy xquiumaya'añ pø tøø hajxy hñanjty hoy myajnähixö'öy. Mänit hajxy hñanjty

jim xyajnoxcxa'añ tsajpootyp. Cøjxta'axiøø hajxy hānajty jim mhida'añ.

⁵ Møød mijts muutsc-hāna'c, jaduhñ mijtspä, mwiingudsähgø'øwäbä majjäya'ay hajxy. Coø hajxy waamb xmiägäp xyhané'emät, mgudiünäp hajxy jaduhñ. Hahoy haween hajxy mnibiuhbedøøjäät hamiñ haxøpy, hoy miøjjä hoy miuutscä. Hix, coø hajxy jootmøj mnibiäda'agøøjäät, xyajcumädówäbä Dios hajxy jaduhñ. Pønjaty capxp mädiaacp mee'xxieemy, je'edsä Dios piuhbejpy. Móoyyabä hoyhajtä weenhajt hajxy jaduhñ. ⁶ Coø Dios hajxy jaduhñ mänaa xyajtsaačhpögät, cab hajxy mmøjpädá'agät. Jim hajxy mnibiäda'agøøjäät maa Dios quiø'øba'c tiecypia'cän. Møcmäjaa Dios jiaanč tehñ miøød. Hix, cujequiä Dios ja'a tsaächpä hajxy xyajnähwá'adsät. Mänit hajxy jootcuyc xjiaanč tehñ yaghida'añ. ⁷ Coø hajxy hānajty tii mnädajy mnämaj, mmānuu'xtá'agäbä Dios hajxy jaduhñ coø hajxy ween xyaghoyøøyyä. Hix, homiānaajä Dios hajxy xcwieendähaty.

⁸ Mniyajcopcø'øwøøjäp hajxy; jaduhñä Jesucristo miädia'agy hajxy hoy mbanøcxät tehngajnä. Jaduhñä møjcu'ugongä wyiinmahñdy quia'a mäjädá'agät. Hix, ja'a møjcu'ugong, homiānaajä hajxy jaduhñ xmiädsiphajtäm. Xjia wi'i yajtu'udägoyyāanäm hajxy jaduhñ. ⁹ Cabä møjcu'ugongä miädia'agy hajxy mmäbøjcät. Hamuumdu'jootä Diosmädia'agy hajxy myajtünät tehngajnä. Hix, pønjetiä Diosmädia'agy mäbøjp wiinduhmyhagajpt, jaduhñ hajxy chaačhpøjpä nej mijts mdsaačhpøquiän. ¹⁰ Cab hajxy jejcy mdsaačhpøga'añ. Coø Dios ja'a tsaächpä hajxy hānajty tøø xyajnähwä'ačh, mänitä Dios hajxy hamuumdu'joot xyajmäbøgaañnä ja'a Jesucristo miädia'agy. Ca'xy pedyii Dios ja'a wyiinmahñdy hajxy xyajnähixø'øwa'añ. Ja'a Diósäts hajxy jaduhñ xcwieendähajtäm, hoy hajxy nej cu nja jajt cu nja habéjtäm. Tiuumbiä Dios mayhajt jaduhñ maa højtscøxphajtäm. Jaaya'ay hajxy jaduhñ tøø xyajnähdíjjäm coø Jesucristo hajxy jim xyajnoxcxāanäm tsajpootyp. Cøjxta'axiøø hajxy jim nhidāanäm. Hix, cøxiä Dios ja'a hoyhajtä weenhajt hajxy jaduhñ xmiøoyyäm. ¹¹ Cøjxta'axiøø ja'a Dios hajxy tsøc wiingudsähgøøyyäm. Cøjxta'axiøø ja'a Dios møjcuħdujt miøødhada'añ. Tøyhajt jaduhñ.

¹² Ja'a mägu'ughajpä Silvano hädaa nocy jahby. Høøčh nnajtscapxøøyyäp. Cab hädaa nocy jiaty yoñä. Hoyyä Silvano Diosmädia'agy jiaanč tehñ yajtuñ. Tøyhajtthøch cham tøø ngapxy tøø nmädia'agy nebiä Dios tøyhajt wyiinmayyän. Tøø Dios møjmayhajt tiuñ maa højtscøxphajtäm. Tøø hajxy jaduhñ xyajmädsøjcäm coø hajxy jim xmiøødhíjtämät tsajpootyp.

¹³ Ja'a jäya'ayhajxy yaa tsānaabiä Babilonia, ja'a

Diosmädia'agy hajxy mäbøjpä ja'a Jesucristocøxpä, xyajpoo'xp mijts jaduhñ. Nej mijtsä Dios xyajnähdijjiän coo miädia'agy hajxy mmäbøjcät, jaanä jaduhñä jäya'ayhajxy yaabä yajnähdijjäbä coo hajxy miäbøjpät. Jaduhñ mijtsä mmägu'ughajpä Marcos xyajpoo'xpä. Nébiøchá nhamdsoo húungänä Marcos njuø'øy. ¹⁴ Coo hajxy hänajty mhamugø'øy Dioswiingudsähgøøbiä, hamiñ haxøpy hajxy mniyajpoo'xøjät. Jaduhñ hajxy myajcähxø'øgät coo hajxy tøyhajt mniçhocy mnibia'häyoyii hamuumdu'joot.

Pønjatiä Diosmädia'agy panøcxp ja'a Jesucristocøxpä, weenä hoyhajtä weenhajt hajxy mio'oyii ja'a Diósäm. Amén.

2 Pedro

¹ Høøch xøhajt Simón Pedro. Høøch hädaa nocy njahby. Ja'a Jesucristøch nmøødtuumby. Jaaya'ayhøch tøø xwiinguexy coochä miädia'agy nyajwá'xät. Tøø mijtsä Jesucristo xyajnähdijy coo hajxy hoy mmäbøgät jaduhñ mäwiin neby højts xyajnähdijjiän. Tu'cuhtujt hajxy jaduhñ xquiumáayyäm nägøxiä je'eguiøxpä coo hajxy tu'cuhtujt nmäbøjcäm coo tiøyyä. Jaduhñ yajnajuoøoy coo Jesucristo yhojiäya'ayä. Jaaya'ay hajxy nDioshájtäm. Tøø hajxy xpiädäacäm hawa'adstuum. ² Ween mijtsä Dios ja'a hoyhajtä weenhajt xmio'oy mõj may coo ja'a tøyhajt hajxy nmøødä ja'a Dioscøxpä møødä Jesucristocøxpä, ja'a hajxy nWiindsønähjätämbä.

³ Coo ja'a tøyhajt hajxy nmøødhjätäm ja'a Jesucristocøxpä, paadiä Dios hajxy madiu'u xpiuhbéjtäm ja'a miäjaahaam, jaduhñ hajxy hoy njäya'ayhjäjtämät. Mänitä Dios hajxy jaduhñ xquiumáayyämät. Jaanä miäjaahaamä Dios hajxy xyagjugyhadäänäm homiänaajä neby je'e jjugyhatiän. Coo Jesucristo miøjjä jiaančhä, coo jiaančh tehñ yhojiäya'ayä, paady hajxy tøø xyajnähdijjäm coo hajxy hoy njäya'ayhjäjtämbät. ⁴ Coo Jesucristo jaduhñ miøjjä jiaančhä, paadiä mayhajt mõj may tiuna'añ maa højtscøxphjäjtäm. Jaduhñ jim myiñ cujaay maa Diosmädia'aguiän coogä Dios mayhajt may tiuna'añ maa højtscøxphjäjtäm. Homiänaajä hajxy xyagjugyhadäänäm neby je'e jjugyhatiän. Y tøø hojiootä howyiinmahñdy hajxy xmiøoyyäm hawiinjemybiä. Jaduhñ hajxy hoy nmøødhjäjtämät tu'ugmädia'agy. Jaduhñä haxøøgpä hajxy yaa hoy njøyjohdiúutämät hädaa yaabä naaxwiin. Ja'a häna'c-hajxy yaa ca'a mäbøjpä, hadsojwiinmahñdy hajxy miøød. Coo yhaxøøgwiinmahñdy hajxy jaduhñ quia'a najtshixø'øwa'añ, paady hajxy jiiby quia'awa'añ haxøøgtuum. ⁵⁻⁷ Paadiä Diosmädia'agy hajxy tsøc mäbøjcäm. Tsøc hajxy hojiäya'ayhjäjtäm hamuumdu'joot. Tsøc hajxy jaac habøjcäm ja'a Dioscøxpä. Tsøc hajxy hjätäm najuoøyhaamby. Tsøc hajxy mee'xtújcäm. Tsøgä Dios hajxy wiingudsähgøoyyäm. Tsøc hajxy nichøjcäm nebiä tu'ugpuhya'ayän, neby højtsä Jesucristo xchøjcäm. Tsøgä jäya'ay hajxy nägøxiä tsojc méé'xäm, hoy hajxy näje'e quia'a jagä mäbøcy.

⁸ Coo hajxy jaduhñ hamuumdu'joot ngudiúunämät nébiøch naamnä tøø nmädia'agy, mänit hajxy nhoyøoyyämät. Mänitä Jesucristo tiuung hoy ndúunämät. Nmøødhjäjtämä tøyhajt hajxy jaduhñ ja'a Jesucristocøxpä. ⁹ Hix, pønjaty jaduhñ

ca'a cudiumb nébiøch naamnä tøø nmädia'agy, jaduñ mäwínäts hajxy je'e nebiä wiinds nebiä xoodspän je'eguiøxpä coo hajxy tøø jiahdiägoy coo piojpä quiädieey hajxy tøø ñähwa'açhii neby hajxy hijty jegyhajty jiäya'ayhatiän. Jaduñ hajxy tøø jiahdiägoobiä coo Dios jioot chocy coo hajxy hoy jiäya'ayhädät. Paady hajxy jaduñ jia yajñähwaatsä. ¹⁰ Hoorä, mägu'ughajpädøjc, tsøc hajxy hamuumdu'joot cudiúunäm nébiøch naamnä tøø nmädia'agy. Jaduñ yajñajuø'øwa'añ coo Dios hajxy tøø xyajñähdíjäm coo hajxy xquiu'ughadáanäm. Coö hajxy jaduñ ngudiúunämät, cab hajxy jaduñ mänaa ndu'udägóoyämät. ¹¹ Jaduñ hajxy hoy yajxon nnócxämät Jesucristo wyiinduum maa cøjxta'axiøø yhane'emiän. Jaaya'ay hajxy nWiindsønähjtäm. Tøø hajxy jaduñ xyajñähwäätsäm.

¹² Homiänájäts mijts jaduñ nyagjahmiejtsta'aga'añ nébiøch naamnä tøø nmädia'aguiän. Tøyhájthøch jaduñ tøø nmädia'agy. Hoy hajxy jaduñ mjaty. Cab hajxy mdsoj jahdiägoyya'añ. ¹³ Hawiinmats jaduñ cooçh mijts jaduñ nyagjahmiejtsta'agät tehngajnä, mädúhñtiøch njaac jugyhaty. ¹⁴ Hamdsóojøchä Jesucristo xñämaayy cóogøch mobädajpä nho'ogaannä, ja'a hajxy nWiindsønähjtämbä. ¹⁵ Pero cooçh hánajty tøø nho'ogy, hoy hajxy jaduñ mjaac capxta'agät nébiøch cham nmädia'aguiän. Jaduñ hajxy hoy mjahmiejtsta'agät.

¹⁶ Tøø højts mijts nyajwiingapxø'øy coo Jesucristo møcmäjaa miøødä, y coo yaa jadähooc quiädaactägatsa'añ hädaa yaabä naaxwiin. Tøyhajt højts jaduñ nmädiaacy. Cab højts hamdsoo nyajcojy. Diosmädia'agy hädaa jaduñ. Ca'a ñä'a cueentä nebiä jäya'ay cueentä hajxy yajcojjiän. Hamdsoo højtsä Jesucristo nhijxy coo møcmäjaa miøødä, coo je'e Dyiosä. ¹⁷⁻¹⁸ Mänaa højtsä Jesucristo hánajty jim nmøødän maa tunän, mänitä Diosteedy jim quiuhgapxnajxy tsajpootyp: “Høøch nhamdsoo Huung yø'ø. Njaançh tehñ chøjpiøch yø'ø. Jaançh tehñ jiootcújc-høch nnijwiø'øwyii maach nHuungcøxpän”, nömä Jesucristo ñänøømä. Njaançh mädoow højts jaduñ. Møcmäjaahaamä Dios jaduñ quiapxy. Jaançh tehñ yajxonä Jesucristo piädaacä ja'a Tiédiäm, nebiä hajjpan. Paady højts yø'ø tun nyajxøøbejty: “Ja'a tun maa Dios ñägapxiän coogä Jesucristo yHuunghaty.”

¹⁹ Tøyhajt jaduñ jiaançh jajty nébiøch cham nmädia'aguiän. Hamdsoo højts nhijxy nmädooyy. Hahixøøby jaduñ coo højts mijts nmädia'agy xmiäbøjcät. Maas hahixøøby jaduñ coo Diosmädia'agy hajxy mmäbøjpät, ja'a jäya'ayhajxy jecy quiujähyyäbä. Jaduñ mäwínädsä Diosmädia'agy miäbaady nebiä jøøn tioyyän hagogdstuum. Hix, xyajwiinjuøoyyäm hajxy jaduñ tijaty hajxy hoy hamdsoo nga'a wiinjuø'øwäänam.

Hahixøøby jaduñ coo hajxy homiänaajä nyajcopcøøyyämät. Coo Jesucristo yaa quiädaactägätsät hädaa yaabä naaxwiin, mänit hajxy cøxiä xyajwiinmädiaagø'øwáanäm. Jaduñ hajxy hoy nwiinjuø'øwáanäm cøxiä. ²⁰⁻²¹ Huuc wiinjuø'øw hajxy jaduñ, coo jäya'ayä Diosmädia'agy hajxy jecy quiujahy, cab hajxy hamdsoo yajcojy. Näje'e hajxy jaduñ quiujahy tijaty hänäjty jadäänäp tunäänäp. Ja'a Dios je'e najtscapxøøyy ja'a yhEspirituhaam waamb hajxy quiujáayät.

2

¹ Jii jäya'ayhajxy hijty näje'e jegyhajty miäna'añ cooc tyijy Dios hajxy hänäjty najtscapxøøyyäbä. Pero høhndaacp hajxy hänäjty jaduñ. Ja'a Dioscu'ug hajxy hänäjty jia wi'i wyiinhøønaamby. Jaanä jaduñä høhndaacpähajxy jii by wiäditaambä maa mgajpthajxiän. Cabä cu'ug ñajuø'øwa'añ pø wiinhøhñäp hajxy hänäjty jaduñ. Høxtä mäna'anaambä høhndaacpähajxy jaduñ cooc tyijy ja'a Jesucristo hajxy tøø xquia'a nähho'túutäm. Paquiä hajxy yajcumädowa'añii. Pønjatiä høhnda'agymiädia'agy mähøgaamb, tu'udägoyyaamb hajxy jaduñ. Ja'a häna'c-hajxy jaduñ høhndaacpä, niyhamigähadäänäp hajxy jaduñ. ² Pahixäänäp hajxy jaduñ nämay. Ja'a häna'c-hajxy mähahixaamb, ja'a tyijy ja'a Diosmädia'agy hajxy mähøjpä. Coo hajxy jaduñ hoy quia'a hida'añ, ni häna'c-hajxy høhndaacpä, ni häna'c-hajxy mähahixpä, paadiä cu'ugä tøyhajt hajxy quia'a tsoga'añ ja'a Jesucristocøxpä. ³ Ja'a høhndaacpähajxy, xädø'øñ hajxy piøcjuø'øwaamby. Høhnda'agymiädia'agyhaamby mijts xyajnähixø'øwa'añ; jaduñä xädø'øñ hajxy xjia wi'i piøgaanä. Jéquiänä Dios tiägøøyy mänaandaacpä coogä häna'c-hajxy quiumädowa'añ, ja'a høhnda'agymiädia'agy hajxy yajnähixøøbiä. Jaduñä Dios jecy miänaandaacpä cooc hajxy quiuhdägoyya'añ.

⁴ Hix, yajcumädoobiä Dios je'e pønjaty ca'a mähøgaamb. Coo mioonsähajxy näje'e jim jecy quia'a mähøjcy tsajpootyp, paady hajxy jecy quiumädooyy. Haxøøgtuum hajxy hoy quiuhjujpnaxyii maa jiaanč tehñ quiøøcän, maa yhagoodstuumän. Jim hajxy yhida'añ høxtä coonä yhabaadät coo Dios jaduñ miänä'anät nebiaty hajxy jii jiaac tsaächtiuna'añii. ⁵ Jaanä jaduñä Dios ja'a jecyjiäya'ay yajcumädoobä, ja'a hajxy jecy tøø quia'a mähøquiaäbä. Mänitä Dios nøøgomdägoy quiejxy. Jayooyyä Noéhajxy choocy møødä yhuung møødä tio'oxy ja'a näductujcpä. Jaduñä Noé ja'a cu'ug hänäjty tøø jia yajwiingapxø'øy coogä yhaxøøgcuhdujt hajxy ñajtshixø'øwät, coogä Dios hajxy wyiingudsähgø'øwät. ⁶ Jaanä jaduñä jecyjiäya'ayhajxy

jiajpä, ja'a hajxy hijty jim tsänaabiä maa cajpt hijty jaduhn xiøhatiän Sodoma møødä Gomorra. Cabä Dios hajxy hijty ñälägä wiingudsähgø'oy. Paady hajxy jøønhaam yajcuhdägooyä. Cøjxä haxøøghäna'c-hajxy yho'ogy. Haagä cujaam hajxy jiajnä møødä quiajpthajxy. Hijxtahnd ja'a Dios jaduhn piädaac coo haxøøgjäya'ayhajxy nägøxiä yajcumädowa'añii. ⁷⁻⁸ Mänaa Dios ja'a jecyquiajpt jaduhn yajcuhdägoyän, jagooyä tu'jäya'ay yajtsoocä, ja'a hänäjty xøhajpä Lot. Paadiä Lot yajtsoocä, je'eguiøxpä coo hänäjty hoy jäya'ayhaty. Mänitä Dios ja'a Lot yhawaanä coogä quiajpt hänäjty quiuhdägoyya'añ. Paadiä Lot jim chohñ. Jaanč tehñ jootmayhajpä Lot hänäjty jaduhn coo cu'ughajxy hänäjty haxøøg jiatcø'oy jabom-jabom hijxwiinduum. ⁹ Nebiä Dios ja'a Lot jecy yajtsooquiän, jaanä jaduhnä Dios ja'a quiu'ug yajtso'ogaambä coo hajxy hänäjty chaačhpøcy. Tøyhajt jaduhn. Jaanä jaduhn tiøyhätjäbä coo Dios yajcopcø'oy nebiatiä haxøøgjäya'ayhajxy jiatcø'oyän. Jéquiänä Dios jaduhn miänaañ cooc hajxy quiumädowa'añ. Coo jaduhn yhabaadät, mänitä Dios miäna'ana'añ nebiaty hajxy jii chaačhtiuna'añii. ¹⁰ Nägøø nädequiä Dios yajcumädowa'añ pøn yajnahixøøby høhnda'agymiädia'agyhaam, pønä Diosmäjaa xøøghajp. Jaanč tehñ chähdiuhndägoy hajxy ñibiäda'agyii, ja'a høhnda'agymiädia'agy hajxy mäwädijpä. Jootmøj hajxy jaduhn ñibiäda'agyii. Cab hajxy pøn wyiingudsähgø'oy. Haa jaaya'ayhajxy møjtuungmøødpä maa Diosmädia'agy myíñänä, wiingapxpéjtäp hajxy je'ebä. ¹¹ Haa ja'a Diosmoonsähajxy jim hijpä tsajpootypä, maas møcmäjaa hajxy miøødä quejee ja'a høhnda'agymiädia'agy hajxy mäwädijpä. Pero cabä Diosmoonsä ja'a møjtuungmøødpä hajxy wyiingapxpety maa Dioswiinduumän; ni cab hajxy ñähojy.

¹² Jaduhnä høhndaacpähajxy ñibiäda'agyii nebiä yuughanimalän coo hajxy tii quia'a wiinjuø'owa'añ ja'a Dioscøxpä. Hix, cabä yuughanimalhajxy tii wyiinjuø'oy ja'a Dioscøxpä. Mädyijatiä høhndaacpähajxy quia'a wiinjuøøby, je'e hajxy ñäxiicypy. Paquiä hajxy yajcuhdägoyya'añii nebiä animalhajxy paquiä quiuhdägoyän coo hajxy yagho'ogyii. ¹³ Tsaächtiuunäänäbä høhndaacpähajxy jaduhn je'eguiøxpä coo hajxy hänäjty tøø miädsaačhtiuñ. Xoonäacp hajxy jaduhn coo hajxy cøxypänejpä jiatcø'oy xøømbaady. Høxtä jii by hajxy yajtägø'oy maa mijts naxy mgaamiuquiän ja'a Jesucristocøxpä. Ja'a Jesucristo miädiä'aguiäc tyijy hajxy pianøcxäp. Pero haxøøgjaty hajxy wyl'i jiatcø'oy mijts mwiinduum maa hajxy hänäjty mgaamiuquiän. Høxtä jii bypiaady hajxy je'e yhøhndaacpä.

¹⁴ Homiädyii to'oxiøjcä hajxy jaduhñ yhixy, yhadsojpy hajxy jaduhñ. Homiänaajä hajxy jaduhñ haxøøg jiatcø'øwa'añ. Wyiinhøhmby hajxy pønhatiä Diosmädia'agy hoy ca'a habøjpnä. Hadsojwiinmahñdy hajxy ñä'ägä yajtuumbby. Tsipecøxp hajxy jaduhñ ñä'ägä cumädowa'añ. ¹⁵ Tøø tødiu'u hajxy jiojwa'açh. Tøø hajxy jaduhñ tiu'udägoy. Ja'a Balaam hajxy jaduhñ piahixyp, ja'a Beor yhuung. Jeguiajtiä Balaam hänäjty quiudiuna'añ ja'a quia'awiindøguiøxpä møødä xädø'øñguiøxpä. ¹⁶ Mäniä Balaam wyiinhojnaxjä tiic jaduhñ coo jiatcø'øwa'añ. Ja'a møjc burra jaduhñ mähoj. Jaduhñ quiapxy nebiä jäya'ayän. Mäniä Balaam ñajuøøñä coo jaduhñ quia'a hoyyä. Jaduhñä burra miädia'agy miäbøjcäxä.

¹⁷ Yø'ø häna'cä høhnda'agymiädia'agy hajxy mäwädijpä, jaduhñ mäwiin hajxy miäbaady nebiä nøøjut tøø tiø'øchpän. Jaduhñ mäwiin hajxy miäbaatpä nebiä joc piojwäditypän coo hänäjty quia'a nä'ägä tu'uy. Hix, cabä tøyhajt hajxy ñä'ä yajñähixø'øy. Cøjxta'axiøø hajxy jiiby yhida'añ maa haxøøgtuumän. Ja'a Dios jaduhñ mänaañ cooc hajxy jiiby yhida'añ. ¹⁸ Yoñ hajxy jia mädia'agy. Ja wi'i yajcumayaamb hajxy jaduhñ. Pero cabä miädia'agy hajxy choobaady. Ja'a høhnda'agymiädia'agyhaam hajxy wyiinhøøñ pønhatiä Diosmädia'agy naamdägø'øy habøjp. Jøjcapxøøyyäp hajxy jaduhmbä, ween hajxy haxøøg jiatcøøguiumbä neby hajxy hijty jiatcø'øyän. ¹⁹ Jaduhñä høhndaacpähajxy yajñähixø'øy cooc tyijy quia'a nejpiä coo haxøøg mjäya'ayhädät. Hix, jaduhñ hajxy yajñähixøøbiä cooc tyijy ja'a Dios hajxy xquia'a hanéhmanä coo jecymiädia'agy hajxy ngudiúunämät, jaduhñ jia mänaambä cooc hajxy hoy njäya'ayhajtämät. Jaduhñ hajxy yhøhndaacpä cooc tyijy hajxy jaduhyyä nnähwáatsäm. Ni je'e hajxy tøø quia'a nähwa'açh je'eguiøxpä coo yhaxøøgwiinmahñdy hajxy tøø quia'a najtshixø'øy. Paady hajxy nøcxy quiuhdägoyyaannä. Jaanä jaduhñ højtshajtämbä, coo nhaxøøgwiinmahñdy hajxy nga'a najtshixøøyyämät, jaduhñ højts nøcxy nguhdägoyyáanämbä. ²⁰ Coo Jesucristo hajxy njøjppøgøøyyäm, ja'a hajxy nWiindsønhtëjtämbä, paadiä nhaxøøgwiinmahñdy hajxy xyajñähwáatsäm, neby hajxy yaa nmøødhajtäm hädaa yaabä naaxwiin. Pero, coo Jesucristo miädia'agy mjahdiägóoyyät, y coo mhaxøøgwiinmahñdy jadähooc mbadu'ubögät, maas haxøøg jadähooc mjada'añ. ²¹ Hix, pønhatiä Diosmädia'agy jaduhñ jahdiägooby, maas hoy haxøpy coo hajxy cu quia'a mäbøjcy. Hix, coo hajxy jaduhñ yhøxhixät, maas hanaxiä hajxy jaduhñ quiumädowa'añ. ²² Jaduhñ hajxy jiädät nebiä hädaa mädia'agy miäna'añän: "Ja'a huc-hajxy, coo hajxy yhøøch, ja'a yhamdsoo høøch hajxy ñäwiimbijpy, nøcxy hajxy jadähooc jioø'xø'øgy. Jaanä jaduhñä

hädsõmhajxy jiatcøøbiä, naamnä hajxy hänajty tøø chiliy, mänit hajxy jadähooc nõcxy yajtsnä tiøø'pnä mo'ondsooty." Tøyhajt jaduhñ.

3

1-2 Mägu'ughajpädøjc, miämetsc-hoocpä mijts cham nnäjaayø'øy. Jaduhñ mijts cham miämetsc-hoocpä nmägapxy nhane'emy coo mädia'agy hajxy mjahmiejstá'agät, ja'a Diosquexypähajxy jecy quiujáhyyäbä. Jaduhñä howyiinmahñdy hajxy mmøødhädät. Huuc jahmiets hajxy jaduhmbä nebiatiä Jesucristo hajxy xmiägapxyhanéhäm. Jaaya'ay hajxy tøø xñähho'túütäm, paady hajxy nWiindsøn'hájtäm. Ja'a Jesucristo quiugapxyhajxy, je'e mijts tøø xyhawaanä nebiatiä Jesucristo hajxy tøø xmiägapxy tøø xyhane'emy.

3 Naxy hädaa mädia'agy hajxy mdehm wyiinjuø'øwät nébiøch cham nmädia'aguiän. Coo naaxwiimbä hänajty wyiimbida'añ, mänitä jäya'ayhajxy quiähxø'øga'añ coo Dios hajxy ñänøma'añ. Haxøøg hajxy jiatcø'øwa'añ nebiatiä yhamdsoo joot hajxy hänajty chocy, neby hajxy hänajty ñä'ägä cuhdujthatiän. Xñäxi'ligaamb mijts jaduhñ. 4 Jaduhñ hajxy miäna'ana'añ: "Cab jaduhñ tiehm tiøjiada'añ coo Jesucristo wyiimbijtagatsa'añ neby jaduhñ tøø yhuuc mänaambä. Hix, caj tii mänaa tiägach. Je'enä cøxiä wiinä jaduhñ yhityñä mänaa naaxwiimbä jecy yhawijy tiøø'xta'aguiän, mänaa jecyjiäya'ayhajxy yho'oguiän", nõm hajxy yhøhnda'aga'añ. 5 Pero tøyhajt jaduhñ coo naaxwiimbä jiaanç tagach. Pero ja'a høhndaacpähajxy, cabä tøyhajt hajxy wyiinjuø'øwa'añ. Hix, haagä nõø hijty jegyhajty. Mänitä Dios ja'a tsajt jecy yhädiuun møødä naaxwiin. Jiibiä naaxwiimbä yajcojy nõøjooty. Mänit hoy piäda'agy nõøhagujc. 6 Mänitä Dios nõøgomdägoy cujecy quiejxy. Mänitä naaxwiimbä quiuhdägooyy. Cøjxä jäya'ayhajxy yho'ogy. 7 Ja'a tsajt møød hädaa yaabä naaxwiin, tøø Dios jaduhñ yajnähdiy coo quiøxy toya'añ. Mänitäc jaduhñ tioya'añ coo Dios ja'a jäya'ay yajcuhdägoyya'añ, ja'a Diosmädia'agy hajxy ca'a mæbøjpä.

8 Mägu'ughajpädøjc, tsøc hajxy jahmiéjtsäm coo Dios tu'xøø jaduhñ ñänømy jadu'miljomøjtpä; y jadu'miljomøjtpä, tu'xøøyyä jaduhñ ñänømy. 9 Naje'e jäya'ayhajxy miäna'añ cooc tyijy ja'a Jesucristo quia'a tsoj yajtøjiada'añ coo yaa quiädaactägatsa'añ, coo haxøøgjäya'ayhajxy yajcumädoᵛa'añii. Pero cab jaduhñ tiøyyä neby hajxy jaduhñ jia wi'i yhøhnda'agy. Hix, mee'xtujpä Jesucristo ja'a mijtscøxpä. Cabä jioot chocy coo pøn quiuhdägöyyät. Jaduhñä jioot jia tsocy coo haxøøgcuhdujt hajxy nnajtsxixøøyyämät.

10 Jaguiapxy yhabaada'añ coo Jesucristo yaa quiädaactägatsa'añ, coo haxøøgjäya'ayhajxy yajcumädowna'añii. Cabä pøn jaduhn ñajuø'oy mänaa jaduhn jiaanč habaada'añ. Mänitä tsajt quiuhdägoyya'añ. Jaduhn yajmädowna'añ nebiä hänee møc ya'axiän. Cøxaambä xøø tioya'añ, møødä po'o, møødä madsa'a, møødä naaxwiimbä, møød tijaty yaa hijp hädaa yaabä naaxwiin.

11 Coo cøxiä wiinä jaduhn quiuhdägoyya'añ, paady hajxy tsøc hoy jäya'ayhajtäm. Tsøcxä Dios hajxy hoy wiingudsähgøøyyäm. Tsøcxä Diosmädia'agy hajxy hoy cudiüunäm. 12 Tsøc hajxy jøbhíxäm coo Jesucristo yaa quiädaactägatsa'añ. Mänitä Dios ja'a tsajt yajtoya'añ, møødä xøø, møødä po'o, møødä madsa'a, møødä naaxwiimbä. Tsögä jäya'ayä Diosmädia'agy hajxy yajmøødmädiacäm nämay, ween hajxy miäbøcy; jaduhnä Dios paquiä yaghabaadät. 13 Tøø Dios jaduhn miäna'añ coogä hawiinjemyčhajt yhädiuna'añ, møødä hawiinjemyñaaxwiin. Jimä njoot hajxy nbädäacäm coo Dios hajxy jim xyajnøcxäänäm. Cabä haxøøgpä jaduhn jim mänaa tiägø'owa'añ maa ja'a hawiinjemybiä tsajtän, ni jim maa hawiinjemybiä naaxwiimbän.

14 Mägu'ughajpädøjc, tøyhajt jaduhn coo Dios hajxy jim xpiäda'agäänäm, paadiä haxøøgpä hajxy tsøc najtshixøøyyäm hamuumdu'joot; jaduhnä Jesucristo hajxy xpiäatämät coo pojpä cädieey hajxy hänäjty nga'a møødhajtäm, coo yaa quiädaactägätsät. Tsøc hajxy jootcujc nimiøødhajtäm nebiä tu'ugpuhya'ay nebiä tu'ugpuhdo'oxypän. Jaduhnä Dios hajxy hoy xyhíxämät coo hajxy hänäjty hoy ndüunäm. 15 Mjahmiédspä hädaa mädia'agy hajxy jaduhn. Paadiä Jesucristo jaduhn miee'xtucy, weenä jäya'ayhajxy may miäbøcy, ween hajxy jaduhn may ñähwa'ačh. Ja'a mägu'ughajpä Pablo, jaduhn mijts tøø xñäjaayøøbiä. Ja'a Dios ja'a tøyhajt najtscapxøøyyä. Ja'a tsipjatypä ja'a Dios ja'a Pablo yajwiinjuøøyy. Jadúhnhøchä Pablo njuø'oy nébiøchä nhamdsoo puhya'ayän. 16 Naaghooc mijtsä Pablo xñäjaayø'oy, jaduhn ñä'ägä mädia'agyhaty nébiøch cham njaayän. Tsipjatiä Pablo siémpräm miädia'agy. Ja'a häna'cä tøyhajt hajxy ca'a tsojpä, wiingä Pablo miädia'agy hajxy yajnähixøøyyä. Cab hajxy jaduhn yajnähixø'oy nebiä Pablo jia mänaañän. Wiingatiä Diosmädia'agy hajxy yajnähixø'oy. Cabä tøyhajtpä hajxy miäbøga'añ. Paady hajxy quiuhdägoyya'añ.

17 Mägu'ughajpädøjc, mnä'ägä najuøøby hajxy jaduhn coo hønndaacpähajxy jii wiädita'añ. Cabä tøyhajt hajxy chocy. Haxøøg hajxy jiaanč tehñ jäya'ayhaty. Mniigwieendähadøøjäp hajxy; jaduhnä tøyhajt hajxy mga'a

najtshixó'owät. Cab hajxy myajwiinhóönät coo hajxy jaduñ mnä'ä tu'udägóyyät. ¹⁸ Jaac habøcxä hajxy jaduñ ja'a Jesucristocøxpä, ja'a hajxy nWiindsøñhajtämbä. Jaaya'ay hajxy xñähho'túutäm. Tehñgajnä miädia'agy hajxy mmäböjcät; jaduñä mayhajt mõj may tiúnät ja'a mijtscøxpä. Tsøc hajxy homiänaajä capxpáatäm mõj jaançh. Tsøc hajxy tehñgajnä wiingudsähgøøyyäm. Amén.

1 Juan

¹⁻³ Jue'e hõjts mijts nyajnäjaayøøby, ja'a Jesucristo. Dioshuung je'e. Jiiyyäm je'e hänajty møødä Dios mänaa hädaa yaabä naaxwiin yhawijy tiøø'xta'aguiän. Jaayá'ayäts hajxy xyhawaánäm nebiä Dios wyiinmay. Jaayá'ayäts hajxy tøø xñähho'túutäm neby hajxy jaduñ njugyhájtämät nebiä Dios jjugyhatiän cøjxta'axiøø. Tøø hõjts nhamdsoo hixy; tøø hõjts nhamdsoo mädooy. Tøø hõjts nnähdoñ cø'øhaam. Tøyhajt jaduñ. Paady hõjts mijts jaduñ nhawáanäm neby hajxy jaduñ nhíjtämät tu'ugmädia'agy, neby hõjts ja'a Dios xmiøødhitiän tu'ugmädia'agy møødä yHuung. ⁴ Paady jaduñ nhawáanäm neby hajxy jaduñ jootcuyc nhíjtämät tehngajnä.

⁵ Hoyyä Dios ja'a wyiinmahñdy; cabä pojpä cädieey ñä'ägädä møødä. Jaduñ hõjts ja'a Jesucristo tøø xyhawaanä, y jaduñ mijts nhawaandägájsäm. ⁶⁻⁹ Coø hajxy hoy nwädíjtämät nebiä Dios yhitiän, tu'ugmädia'agy hajxy jaduñ nhíjtämät, je'eguiøxpä coø ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm ja'a nbojpä ngädieeyhájtäm cøxiä. Xyajnähwáatsäm hajxy jaduñ coø ja'a nbojpä ngädieey hajxy nnägápxämät. Tøyhajt jaduñ. Cabä Dios yhøhnda'agy. Howyiinmahñdy je'eduhñ miøød. Pero coø hajxy nwädíjtämät haxøøgtuum, cabä Dios hajxy nmøødhíjtämät tu'ugmädia'agy. Høhndaacäm hajxy jaduñ y cabä tøyhajt hajxy nnä'ägädä møødhájtäm.

Jaanä jaduñduhmbä, coø hajxy nnä'ä mänáanämät cooc tyijy pojpä cädieey hajxy nga'a møødhájtäm, niwyiinshøhñäm hajxy jaduñ, ¹⁰ y cabä Dios miädia'agy hajxy nmøødhájtäm, ja'a tøyhajt. Coø hajxy jaduñ nmänáanämät, jaduñ yajmädowa'añ cooc tyijy ja'a Dios yhøhnda'agy. Hix, je'e jaduñ mänaamb coø pojpä cädieey hajxy nmøødhájtäm.

2

¹ Mägu'ughajpädøjc, cáboch njoot chocy coø hajxy haxøøg mjatcø'øwät. Páadyhøch mijts hädaa nocy nyajnäjaayø'øy. Coø pøn jaduñ jiatcø'øwät, nähgapxtu'udøøjáp je'e Jesucristäm jim maa Diosän. Cabä Jesucristo pojpä cädieey mänaa miøødä. ² Tøø ja'a nbojpä ngädieey hajxy xñähho'túutäm nägøxiä hädaa yaabä naaxwiin.

³ Coø hajxy ngudiúunämät nebiä Dios hajxy xyhanéhäm, mänitä tøyhajt hajxy nmøødhájtämät coø je'e hajxy nhixyhájtäm. ⁴ Pøn jaduñ nä'ä mänaamb: "Nhixyhájpjøch je'e", hoy quia'a ja cudiuñ, høhndaacp je'eduhñ. Hix, ja'a Diosmädia'agy je'eduhñ quia'a tsojpy. Tøyhajt je'e. ⁵ Pero pøn jaduñ cudiumb, cähxø'p jaduñ coø ja'a Dios jiaançh

tehn̄ jahmiech. Jaduhn̄ hajxy nyajnajuóøyyämät coo hajxy nmøødhjítäm tu'ugmädia'agy. ⁶ Pøn̄ jaduhn̄ mänaamb coo ja'a Dios miøødhity tu'ugmädia'agy, tsipcøxp wiädítät nebiä Jesucristo hijty wiäditiän.

⁷ Hädaa mädiá'agyhøch cham̄ nyajnáhixøøbiä, tøø hajxy hijty mmädoy mänaa hajxy mmäbøjtsoon̄än. ⁸ Pero hädaa mädiá'agy jaduhn̄, jaduhn̄ mäwíinäts hädaa nebiä hawiinjemybiän. Hix, jaduhn̄ hajxy mniçhocy mnibia'häyoyii nebiä Jesucristo hajxy xchójcäm. Tøyhajt jaduhn̄. Coo ja'a Jesucristo yaa tøø yhoy hädaa yaabä naaxwiin, mäniitä homiädiá'agy hajxy xyajwiin-juóøyyänä. Cab hajxy jaduhn̄ nwädíjtänä hagoonstuum.

⁹⁻¹¹ Pøn̄ ja'a y'hermano tsojp pa'häyoob, hoyyá Diosmädiá'agy jaduhn̄ quiudiuñ. Coo hajxy jaduhn̄ ngudiúunämät, cab hajxy ngädiéhyyämät. Pero pøn̄ ja'a yhermano mähanhajp, hoy jia mäna'añ cooc tyijy quiudiuñ ja'a Diosmädiá'agy, je'enä wiädity hagoonstuum. Jaduhn̄ wiädity nebiä wiindspän. Cab jaduhn̄ ñä'ägä niyaghoyø'oyii.

¹²⁻¹⁴ Hermanodøjc, mjítschøch hädaa nocy nyajnäjaayøøby. Mhixyhajpiä Dios hajxy, ja'a nDeedyhájtäm. Jaaya'ay ja'a nbojpa ngädieey hajxy tøø xyajnáhwáatsäm je'eguiøxpä coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm. Mijts majjaya'adiøjc, mhixyhajpiä Jesucristo hajxy jaduhn̄. Jíyyäm jaaya'ay hánajty mänaa hädaa yaabä naaxwiin yhawijy tiøø'xta'aguiän. Y mijts muutsc-häna'c-hajxy, xmioobiä Dios ja'a mäjaa hajxy coo ja'a Diosmädiá'agy hajxy tehngajnä mbanøcxy. Cabä møjcu'ugong hajxy tøø myajmäjäda'agy.

¹⁵ Cabä mjoot hajxy mbädá'agät hädaa yaabä naaxwiin. Coo pøn̄ jaduhn̄ piädá'agät, cabä Dios hoy jahmiédsät, ja'a nDeedyhájtäm. ¹⁶ Ja'a møjcu'ugong jaduhn̄ mänaamb coo hajxy cøxiä wiinä nhadsójcämät hädaa yaabä naaxwiin, ja'a haxøøgpä. Jaanä jaduhn̄ miänaambä coo hajxy nyajcumáyyämät. Pero cabä Dios jaduhn̄ miäna'añ. ¹⁷ Cuhdägoyyaamb hädaa yaabä naaxwiin møødá haxøøgpä yaabä. Pero pøn̄ cudiumb nebiä Dios miäna'añän, cab jaduhn̄ mänaa quiuhdägoyya'añ. Jim̄ yhida'añ maa ja'a Diosän cøjxta'axiøø.

¹⁸ Hoorä, habáatnäp jaduhn̄ coo ja'a naaxwiimbä wyiimbida'añ. Tøø hajxy mmädoyhaty coo ja'a Cristo miädsip quiähxø'øga'añ. Y tøø ja'a miädsiphajxy may quiähxø'øgy. Jaduhn̄ hajxy nyajnajuóøyyäm coo yhabaatnä. ¹⁹ Xmioødhjítäm ja'a Cristo miädsiphajxy hijty. Pero coo hajxy tøø xpiuhwáatsäm, cähxø'p jaduhn̄ coo hajxy hijty tehn̄ tiøyhajt xquia'a møødhjítäm hamuumdu'joot. Coo hajxy häxøpy hijty xmiøødhjítäm, cab hajxy häxøpy tøø xpiuhwáatsäm.

20-21 Pero mijts, ja'a Jesucristo hajxy tøø xyajnäguexy ja'a Dios yhEspíritu. Mmøødhajpiä tøyhajt hajxy jaduhñ cøxiä. Paady mijts hädaa nocy nyajnäjaayø'oy. Y mna-juøøby hajxy coo ja'a tøyhajt hajxy quia'a møødä, ja'a häna'c hõhñdaacpähajxy.

22 Je'eduhñ ñänøømby, pøñ jaduhñ mänaamb cooc tyijy ja'a Jesús tøø quia'a quexyii ja'a Diósäm. Ja'a Cristo miädsip je'e, pøñ jaduhñ ca'a capxpaatp ja'a Dios møødä yHuung. 23 Pøñä Dios yHuung jaduhñ capxpáatäp, miøødhijpiä Dios je'e. Pero pøñä yHuung jaduhñ ca'a capxpáatäp, cabä Dios jaduhñ miøødhity.

24 Mgudiúnäp ja'a Diosmädia'agy hajxy tehñgajnä neby hajxy mbanøcxtsohñän. Coo hajxy jaduhñ mgudiúnät, mänitä Dios hajxy tehñgajnä mmøødhidät tu'ugmädia'agy møødä yHuung. 25 Y cøjxta'axiøø hajxy xyagjugyhadáanäm neby je'e jjugyhatiän neby hajxy tøø xyajwiinwaanøøyyäm.

26 Naxy hajxy mdehm wyiinjuø'øwät coo mijts ja'a Cristo miädsiphajxy xjia wi'i wyiinhøøna'añ. 27 Mijts, cabä yajñähixøøbiä hajxy myajmaajiaty. Mmøødhajpiä DioshEspíritu hajxy. Xyajñähixøøbiä tøyhajt hajxy cøxiä. Cab yhõhñda'agy. Mmøødhidäp hajxy jaduhñ tu'ugmädia'agy neby hajxy tøø xyajñähixø'øyän.

28 Hoorä, tu'ugmädia'aguiä Jesucristo hajxy mmøødhijnät neby hajxy jaduhñ mga'a tsähdiúnät coo quiädaactägätsät. 29 Mnajuøøby hajxy coo ja'a Jesucristo pojpa cädieey quia'a møødä. Jaduhñ hajxy mnajuøøbiät coo ja'a Dios yhuunghaty pønjaty hoy wädijp.

3

1 Xjiaançh tehñ chójcäm ja'a Dios hajxy. Hamuumdu'joot hajxy xyhuunghájtäm. Tøyhajt jaduhñ. Pero cabä jäya'ay hajxy xñajuøøyyäm coo ja'a Dios hajxy xyhuunghájtäm. Hix, cabä Dios hajxy yhixyhaty. 2 Hoorä, tøø ja'a Dios hajxy xyhuunghájtäm. Cahnä yajnajuø'oy neby hajxy xyaghidáanäm. Pero coo ja'a Jesucristo quiädaactägätsät, nnajuøøyyäm hajxy coo hajxy jaduhñ nhidáanäm neby je'ejän. Nhixáanäm hajxy jaduhñ neby jaduhñ yhitiän. 3 Pøñ hamuumdu'joot mabøjp, hoy jaduhñ wiädity nebiä Jesucristo hoy yhitiän.

4 Pøñ haxøøg jatcøøby, cabä Diosmädia'agy quiuidiuñ. Je'e jaduhñ xøhajp ja'a haxøøgpä coo ja'a Dios miädia'agy mga'a cudiúunät. 5 Paadiä Jesucristo yaa tøø yhoy hädaa yaabä naaxwiin nebiä nbojpa ngädieey hajxy xyajñähwáatsämät. Pero cab jaaya'ay pojpa cädieey ñä'ägädä møødä. Tøyhajt jaduhñ. 6 Pøñä Jesucristo tu'ugmädia'agy møødhijp, cab jaduhñ haxøøg jiatcø'oy. Pøñ jaduhñ jatcøøby, cabä Jesucristo

miädia'agy ñä'ägädä mäbøjcä. ⁷ Mägu'ughajpädøjc, cab hajxy myajwiinhóønät. Pøñ hoy wädiyp, cabä pojpa cädieey ñä'ägä møødä, nebiä Jesucristo quia'a møødän. ⁸ Pøñ hoy ca'a wädiyp, pianócxäp je'e ja'a møjcu'ugongä miädia'agy. Homiänaajä ja'a møjcu'ugong haxøøg jiatcø'øy. Mänit jiatcøøchöhñ mänaa hädaa yaabä naaxwiin yhawijy tiøø'xta'aguiän. Paadiä Dios yHuung yaa tøø yhoy, nebiä møjcu'ugong jaduhñ quia'a mäjädá'agät. ⁹ Pøñä Dios tehñ tiøyhajt Teedyhajp, cabä jioot chocy coo jaduhñ jiatcø'øwät, je'eguiøxpä coo je'e miøødhidyijäm ja'a Diósäm. Coo je'e Dyios yhuungä, paady haxøøg quia'a jiatcø'øy. ¹⁰ Jaduhñ myajnajuó'øwät pøñ Dioshuung. Entonces, pøñ hoy ca'a wädiyp, pøñä miägu'ughajpä ca'a tsojp ca'a pa'häyoob, ca'a Dyios je'e yhuungä. Pero pianócxäp ja'a møjcu'ugongä miädia'agy je'e.

¹¹ Mänaa ja'a Diosmädia'agy hajxy mmäbøjtsooñän, jaduhñ hänäjty miäna'añ coo hajxy nniçhojc nnibia'häyóowämät. Høxtä jäda'anäbaadyñä jaduhñ miäna'aññä. Cab jaduhñ mänaa tiägach. ¹² Cab hajxy njatcøøyyämät nebiä Caín jecy jiatcøøyyän coo yhamdsoo puhya'ay yagho'cy. Paady jaduhñ yagho'cy coo howyiinmahñdy hänäjty quia'a møødä, nebiä piuhya'ay howyiinmahñdy hänäjty miøødän. Hix, pianócxäp ja'a møjcu'ugongä miädia'agy hänäjty je'e.

¹³ Entonces, hermanodøjc, cab hajxy myagjuó'øwät coo häna'c hajxy xmiähanháltäm. ¹⁴ Højtsháltäm, cøjxta'axiøø hajxy jim nhidáanäm tsajpootyp. Cab hajxy mänaa jiiby nhäda'agø'øwáanäm haxøøgtuum. Nmøødháltäm ja'a tøyhajt hajxy jaduhñ je'eguiøxpä coo hajxy hamiñ haxøpy nniçhojc nnibia'häyóowäm. Pøñä miägu'ughajpä ca'a tsojp ca'a pa'häyoob, je'eds jiiby häda'agø'øwaamb haxøøgtuum. ¹⁵ Pøñä miägu'ughajpä mähanhajp, jaduhñä wyiinmahñdy je'e nebiä jäya'ay-yagho'pan. Y cabä jäya'ay-yagho'pähajxy cøjxta'axiøø jiugyhada'añ nebiä Dios jiugyhatiän. Tøyhajt jaduhñ. ¹⁶ Coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm, jaduhñä tøyhajt hajxy nmøødháltäm coo ja'a Dios hajxy xjiaanç tehñ chójcäm. Hawiinmats hit jaduhñ coo hajxy hamiñ haxøpy nniñähho'túutämät. ¹⁷ Coo ja'a mäyøøjäya'ay ja'a häyoobä quia'a näxúudsät, cab jaduhñ quiudiuñ nebiä Dios hajxy xyhanéhäm coo hajxy hamiñ haxøpy nniçhojc nnibia'häyóowämät. ¹⁸ Mägu'ughajpädøjc, tsøgxä hajxy hamuumdu'joot niñäxúu'tsä. Jaduhñ hajxy nyajcähxó'cämät coo hajxy hamuumdu'joot nniçhojc nnibia'häyóowäm. Coo hajxy nga'a niñäxúu'tsä, cab jaduhñ tiuna'añ coo hajxy nja mänáanämät cooc tyijy hajxy nniçhojc nnibia'häyóowäm.

¹⁹ Hermanodøjc, coo hajxy hamuumdu'joot nniçhojc

nnibia'häyóowämät, jaduhñä tøyhajt hajxy nmøødhájtäm coo ja'a Dios hajxy xyhuunghájtäm. ²⁰ Y coo ja'a njoothajxy hamdsoo miánaañämät cooc tyijy hajxy hoy nga'a jäya'ayhájtäm, tsipcøxp ja'a Diosmädia'agy hajxy nmäbøjcämät. Cabä nhamdsoo winmahñdyhajxy nyajcopcøøyyämät. Hix, xjioodhíjxäm ja'a Dios hajxy. Cøxiä hajxy xñajuøøyyäm. ²¹ Y coo ja'a njoothajxy waamb quia'a mänáañämät, jaduhñä tøyhajt hajxy nmøødhájtäm coo ja'a Dios hajxy xyhuunghájtäm. ²² Xmióoyyäm ja'a Dios hajxy tijaty hajxy nmäyujwáañäm, je'eguiøxpä coo hajxy ngudiúunäm nebiaty hajxy xyhanéhäm. Paady hajxy xquiúáayyäm. ²³ Jaduhñä Dios hajxy xyhanéhäm coo ja'a yHuung Jesucristo miädia'agy hajxy nmäbøjcämät, coo hajxy hamiñ haxøpy nniçhojc nnibia'häyóowämät, nebiä Jesucristo hajxy hamdsoo tøø xyajwiingapxøøyyäm. ²⁴ Pønä Dios miädia'agy cudiúunäp, tu'ugmädia'aguiä Dios jaduhñ miøødhity. Y jaduhñä tøyhajt hajxy nmøødhájtäm coo ja'a Dios hajxy tu'ugmädia'agy xmiøødhájtäm, je'eguiøxpä coo ja'a yhEspíritu hajxy tøø xyajnäguéjxäm. Ja'a yhEspirituhaam hajxy xyhawáañäm coo hajxy tu'ugmädia'agy xmiøødhájtäm.

4

¹ Hermanodøjc, nämayyä hønñdaacpähajxy jii wiädity. Cabä tøyhajtpä hajxy ñä'ägädä yecy. Entonces, cabä hoñä'ä mädyii mädia'aguiä hajxy mmäbögät nä'ä nägoobä. Pero jawyiin hajxy mhuuc mädia'agyhíxät pø Diosmädia'agy jiaançh møød. ² Jaduhñä tøyhajt hajxy mmøødhádät pø Diosmädia'agy jiaançh møød. Pø mänaamb jaduhñ cooc ja'a Dios yHuung Jesucristo tøø jiaançh jäya'ayhaty hädaa yaabä naaxwiin, pues Diosmädia'agy jaduhñ jiaançh møød. ³ Pero pø cab jaduhñ miäna'añä, cabä Diosmädia'agy miøødá. Ja'a Jesucristo miädsip miädia'agy jaduhñ. Tøø hajxy mmädoyhaty coo ja'a miädsip yaa quiähxø'øga'añ hädaa yaabä naaxwiin. Bueno, yaadsä miädia'agy jaduhñ wiädijnä hädaa yaabä naaxwiin.

⁴ Pero mijts, ja'a Dios hajxy xyhuunghajp. Tøø hajxy mga'a yajmäjäda'agy ja'a häna'c yø'øduhmbä hønñda'agymiädia'agy yajwädiipä. Hix, maas mäjaamøødá Dios quejee ja'a møjcu'ugong miøødá, ja'a yaa hanehmbä hädaa yaabä naaxwiin. ⁵ Yø'ø hønñdaacpähajxy jaduhmbä, ja'a møjcu'ugong miädia'agy hajxy quiudiúunäp; paadiä møjcu'ugongä miädia'agy hajxy miädiaacä. Y paadiä miädia'agyhajxy yaa yajcopcøøyyäxä hädaa yaabä naaxwiin. ⁶ Pero højts, ja'a Dios hajxy xyhuunghájtäm. Y cab pøn nmädia'agyhajxy xyajcopcø'øwáañäm. Jagooyyä hajxy yajcopcø'øwa'añ pønä Diosmädia'agy mäbøjp. Jaduhñä

tøyhajt hajxy nmøødhájtäm pøn tøyhajt Dioshuung. Pønä nmädia'agyhajxy xyajcopcóøyyäm, Dioshuung je'e. Pøn jaduhñ xquia'a mädoowäm, ja'a mõjcu'ugongä miädia'agy jaduhñ quiudiúunäp.

7 Hermanodøjc, tsøg hajxy tehngajnä niçhojc nibia'häyóowäm hamiñ haxøpy, je'eguiøxpä coo ja'a Dios hajxy xchójcäm. 8 Pero pøn xquia'a tsojc xquia'a pa'häyóowäm, cabä Diosmädia'agy miäbøcy. Xchójcäm ja'a Dios hajxy jaduhñ. Jaduhñ miäna'añ coo hajxy nniçhojc nnibia'häyóowämät. 9-10 Coo ja'a Dios hajxy xchójcäm, paadiä Dios ja'a yHuung Jesucristo hajxy yaa tøø xyajnäguéjxäm hädaa yaabä naaxwiin, neby hajxy jaduhñ xñähho'túutämät ja'a nbojpä ngädieeyhájtäm, neby hajxy jim nhíjtämät tsajpootyp cøjxta'axiøø. Ca'a jie'eguiøxpä coo ja'a Dios hajxy njahmiejtsäm.

11 Coo ja'a Dios hajxy xjiaançh tehñ chójcäm, paady hajxy hamiñ haxøpy nniçhojc nnibia'häyóowämät. 12 Tøyhajt jaduhñ, cabä Dios mänaa yhixyii. Pero cab jaduhñ ñejpiä. Hoyyä Dios hajxy mänaa nga'a híxäm, coo hajxy hamiñ haxøpy nniçhojc nnibia'häyóowämät, jaduhñä tøyhajt hajxy nmøødhájtäm coo ja'a Dios hajxy homiänaajä xcwieendähájtäm. Y coo ja'a Dios hajxy xchójcäm, maas hoy hajxy nniçhojc nnibia'häyóowäm. 13 Bueno, coo ja'a Dios ja'a yhEspíritu hajxy tøø xmióøyyäm, jaduhñä tøyhajt hajxy nmøødhájtäm coo hajxy nmøødhíjtäm tu'ugmädia'agy. 14 Y hamdsoo ja'a Jesucristo hajxy tøø nhíxäm mänaa ja'a Dios yaa tøø quixiän, mänaa hajxy tøø xñähho'túutäm. Tøyhajt jaduhñ. 15 Pøn jaduhñ mänaamb cooc ja'a Jesucristo Dyioshuungä, tu'ugmädia'agy ja'a Dios jaduhñ miøødhity.

16 Jaduhñä tøyhajt hajxy nmøødhájtäm coo ja'a Dios hajxy xchójcäm. Nmäbøjcäm hajxy jaduhñ. Xchójcäm ja'a Dios hajxy jaduhñ, paadiä Dios tu'ugmädia'agy miøødhity pøn homiänaajä jahmiejtsp ja'a Dios. 17 Coo ja'a Jesucristo hajxy xchójcäm, maas hoy hajxy nniçhojc nnibia'häyóowämät hädaa yaabä naaxwiin. Y coo hajxy jaduhñ nniçhojc nnibia'häyóowämät, cab hajxy jaduhñ ndsähgøøyyämät mänaa ja'a Jesucristo min chaaçhtiuna'añän ja'a hajxy ca'a mäbøjpä. 18 Pønä Dios hamuumdu'joot ca'a jahmiejtsp, tsähgøøby je'eduhñ je'eguiøxpä coo yajcumädowa'añii. Pero coo ja'a Dios hajxy hamuumdu'joot njahmiejtsämät, cab hajxy jaduhñ nnä'ägä tsähgøøyyämät. Hix, pøn jaduhñ tsähgøøby, cähxø'p jaduhñ coo ja'a Dios hamuumdu'joot quia'a jahmiech.

19 Jayøjpä Dios hajxy xchójcäm, paady hajxy jaduhñ njahmiejtstägájtsäm. 20 Pøn jaduhñ nä'a mänaamb:

“Njahmiéjchpøchä Dios”, hoyyá miägu'ughajpä jia mähanhaty, høhndaacp je'eduhñ. Pø cabä yhamdsoo mägu'ughajpä ñä'a tsoy ñä'a pa'häyoy, cabä Dios hoy jahmiédsät. Haa ca'a, yhjxypä miägu'ughajpä homiänaajä, pero cabä Dios mänaa yhixy. ²¹ Hamdsoo ja'a Dios hajxy xyhanéhmäm coo ja'a nmägu'ughajpä hajxy ndsojc nba'häyóowämät, jaduhñ mäwínäts nebiä Dios hajxy njahmiéjtsäm.

5

¹ Pøñ jaduhñ mäbøjp coo ja'a Jesucristo Dyiosquexiä, miäbøjpiä Diosmädia'agy je'e. Y pøñä Dios jaduhñ jahmiejtsp, chojpy pia'häyooby je'e pøñjatiä Diosmädia'agy mäbøjp. ² Coo ja'a Dios nDeedyhajtäm hajxy njahmiéjtsäm, coo ja'a miädia'agy hajxy ngudiúunäm, jaduhñä tøyhajt hajxy nmøødhajtäm coo hajxy nniçojc nnibia'häyóowäm, je'eguiøxpä coo ja'a Dios hajxy xyhuunghajtäm. ³ Coo ja'a Dios hajxy njahmiéjtsäm, je'eduhñ ñänøømby coo ja'a miädia'agy hajxy ngudiúunäm. Y cabä Dios tsipjaty yhane'emy. ⁴⁻⁵ Coo ja'a Dios hajxy xyhuunghajtäm, coo ja'a miädia'agy hajxy nmäbøjcäm, paadiä møjcu'ugong hajxy jaduhñ nga'a yajmäjädacäm, je'eguiøxpä coo hajxy nmäbøjcäm coo ja'a Jesucristo Dyioshuungä.

⁶ Tøyhajt jaduhñ coo ja'a Jesucristo ñäbejty. Jaaná tøyhajt jaduhmbä coo yho'cy cruzcøxp. ⁷ Jaduhñä Dioshespíritu miäna'añ cooc ja'a Jesucristo Dyioshuungä, y cabä Dioshespíritu mänaa yhøhnda'agy. ⁸ Coo ja'a Jesucristo jaduhñ ñäbejty, coo yho'cy cruzcøxp, y coo ja'a Dioshespíritu jaduhñ miäna'añ, jaduhñä tøyhajt hajxy nmøødhajtäm coo ja'a Jesucristo Dyiosquexiä. ⁹ Maas tsoobaatpä Dios ja'a miädia'agy quejee ja'a jäya'ay ja'a miädia'agyhajxy. Y jaduhñä Dios miäna'añ cooc ja'a Jesucristo yHuunghaty. ¹⁰ Pøñä Jesucristo miädia'agy mäbøjcäp, miøødä tøyhajt jaduhñ coo ja'a Jesucristo Dyioshuungä. Hix, ja'a Dios jaduhñ hawáañäp. Pero pøñä Dios ja'a miädia'agy ca'a mäbøjcäp, jaduhñ je'e miäna'añ cooc tyijy ja'a Dios yhøhnda'agy. Hix, cabä Dios ja'a miädia'agy miäbøjcäxä coo ja'a Jesucristo yHuunghaty. ¹¹ Paadiä Dios hajxy tøø xpiädäacäm hawa'adstuum coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñäho'túutäm. Paady hajxy jaduhñ njugyhadaañäm nebiä Dios jjugyhatiän cøjxta'axiøø. Tøyhajt jaduhñ. Ja'a Dios jaduhñ mänaamb. ¹² Pøñä Dioshuung ja'a miädia'agy mäbøjcäp, hodium je'eduhñ yhity. Cøjxta'axiøø jjugyhada'añ nebiä Dios jjugyhatiän. Pero pøñ jaduhñ ca'a mäbøjp, cab jaduhñ jjugyhada'añ nebiä Dios jjugyhatiän.

¹³ Mijts, mmäbøjcäp ja'a Dioshuungä miädia'agy hajxy. Mijtshøch hädaa nocy nyajnäjaayøøby nebiä tøyhajt hajxy

jaduhñ mmøødhádät coo hajxy hodium mhity, coo hajxy mjugyhada'añ nebiä Dios jjugyhatiän cøjxta'axiøø.

¹⁴ Coo ja'a Dios hajxy tu'ugmädia'agy nmøødhíjtämät, jaduhñä tøyhajt hajxy nmøødhíjtäm coo hajxy xmiädóowämät coo hajxy tijaty nmäyujwáañämät. ¹⁵ Paadiä tøyhajt hajxy jaduhñ nmøødhíjtäm coo hajxy xmio'owáañäm.

¹⁶⁻¹⁷ Ja'a häna'c-hajxy haxøøgwädijpä, haagä haxøøgtuum hajxy ñøcxø'øwa'añ. Y pø miøødä mmägu'ughajpä pojpä cädieey, mmänuu'xtá'agäp ja'a Dios coo ween yajnähwa'açhii. Pero coo ja'a mmägu'ughajpä ja'a Diosmädia'agy tehngajnä quia'a mäbögat cøjxta'axiøø, haxøøgtuum jaduhñ ñä'ägä hídät; y cabä piojpä quiädieey mänaa ñähwáatsnät. Y cabä Dios mmänuu'xtá'agät coo ja'a mmägu'ughajpä yajnähwa'adsøøjät, je'eguiøxpä coo ja'a yhamdsoo wiinmahñdy jaduhñ yajtuñ.

¹⁸ Pønä Dios Teedyhajp, cab jaduhñ mänaa yhaxøøghäna'c-haty. Cueendähíjtäp je'eduhñ ja'a Jesucristäm, ja'a Dioshuung. Cabä Jesucristo ja'a møjcu'ugong jaduhñ mänaa yajmäjäda'agy. Tøyhajt jaduhñ.

¹⁹ Jaduhñä tøyhajt hajxy nmøødhíjtäm coo ja'a Dios hajxy xyhuunghíjtäm. Pero pønä Dios ca'a Teedyhajp, tøø quia'a yajmäjäda'agyíjäm ja'a møjcu'ugóngäm.

²⁰ Jaanä nmøødhíjtäm ja'a tøyhajt hajxy jaduhmbä coo ja'a Jesucristo ja'a Dioshuung hajxy hoy tøø xyajnähixøøyyäm ja'a Diosmädia'agy, coo hajxy jaduhñ nmäböjcämät coo ja'a Dios tiu'ugä. Y tu'ugmädia'aguiä Dios hajxy nmøødhíjtäm møødä yHuung Jesucristo. Hodium hajxy tøø xpiädáacäm. Cøjxta'axiøø hajxy njugyhadaañäm nebiä Dios jjugyhatiän.

²¹ Mägu'ughajpäðøjc, cab hajxy tii mwiingudsähgø'øwät, ni quepychec, ni naaxpoch, ni tii. Jagoo ja'a Dios hajxy mwiingudsähgø'øwät, ja'a jim hijpä tsajpootyp. Amén.

2 Juan

¹ Juánhøch nxøhaty. Høøch hädaa nocy nhädiuumby møød hajxy nägøxiä ja'a tøyhajtmøødpä. Mijts høch hädaa nocy nyajnäjaayøøby pønhatiä Dios tøø wyiimbiy, pønhatiä Diosmädia'agy mäbøjp. Tøyhájthøch mijts ndsocy nba'häyoy, ² je'eguiøxpä coo ja'a tøyhajt hajxy nmøødhájtäm. Cøjxta'axiøø hajxy jaduhñ nmøødhadäänäm. ³ Weenä Dios nDeedyhájtäm hoyhajt weenhajt hajxy xmióoyyäm møødá yHuung Jesucristo. Nmøødhájtäm ja'a tøyhajt hajxy jaduhñ. Hamiñ haxøpy hajxy jaduhñ nniçhojc nnibia'häyóowäm.

⁴ Jootcújc-høch nnijiäwø'øyii coo ja'a tøyhajt hajxy näje'e mjaanç panøcxy nebiä Dios hajxy tøø xyhanéhmäm. ⁵⁻⁶ Hoorä, hermanodøjc, tsøg hajxy niçhojc nibia'häyóowäm nebiä Dios hajxy tøø xyhanéhmäm. Coo hajxy jaduhñ ngudiúunämät, cähxø'p jaduhñ coo ja'a Dios ja'a miädia'agy hajxy njaanç mäbøjcäm.

⁷ Nämayyä høhñdaacpähajxy yaa wiädity hädaa yaabä naaxwiin. Cab hajxy jaduhñ miäna'añ cooc tyijy ja'a Jesucristo hoy tøø jiäya'ayhaty hädaa yaabä naaxwiin. Ja'a møjcu'ugongä wyiinmahñdy hajxy miøødhájtäp; ja'a Jesucristo miädsip je'e. ⁸ Mnigwieendähadøøjöp hajxy. Cabä høhñdaacpä miädia'agy hajxy mmäbøjcät coo ja'a tøyhajt hajxy mnä'ä najtshixø'øwät, nébiøch mijts tøø nyajnähixø'øyän. Coo ja'a høhñdaacpä miädia'agy hajxy jaduhñ mga'a mäbøjcät, xpiädá'agöp ja'a Dios hajxy hodiium. Cøjxta'axiøø hajxy jim mhídät tsajpootyp.

⁹ Pønä Jesucristo miädia'agy najtshixøøyyäp, cabä Dios tu'ugmädia'agy miøødhity. Pero pøn jaduhñ ca'a najtshixøøby, tu'ugmädia'agy ja'a Dios miøødhity møødá yHuung Jesucristo. ¹⁰ Homiädyyi yajnähixøøbiä hajxy myajtøjtägø'øwät coo jim miädsät maa ja'a mjøøn maa ja'a mdøjc-hajxiän. Pero coo miäná'anät cooc tyijy ja'a Jesucristo miädia'agy quia'a tøyyä, cab hajxy myajtøjtägø'øwät, ni mga'a yajpóo'xät hajxy, ¹¹ coo ja'a cu'ug jaduhñ ñä'ä mäná'anät cooc tyijy myiich mjamiøød je'eduhñä, cooc tyijy miich jaduhñ mbayajnähixøøbiä.

¹² Madiú'ujøch mijts nja hawaanäänäm, pero cábøch njaayaannä. Ja wi'i chøjpiøch njoot jaduhñ coøch jim nnøcxät maa mijtsän. Mänit hajxy haawhaam nmädiáacämät; jaduhñ hajxy maas jootcujc nhíjtämät.

¹³ Xyajpoo'xp mijts ja'a hermanodøjc-hajxy yaabä. Tøø hajxy je'e wyiimbíiwäbä ja'a Diósäm. Amén.

3 Juan

¹ Juánhøch nxøhaty. Mägu'ughajpä Gayo, míchhøch hädaa nocy nyajnäaayøøby. Tøyhájthøch miich ndsocy nba'häyoy.

² Ween miichä Dios hoyhajt weenhajt xmio'oy. Nna-juøøbiøch jaduhñ coo miich hoy mwädity. ³ Tøøchä hermanohajxy hoy näje'e xyhawaanä coo miichä Diosmädia'agy hamuumdu'joot mbanøcxy. Páadyhøch jootcuyc nnijiäwø'øyii. ⁴ Cooch nmädoyhaty cooch njamiøødä Diosmädia'agy hajxy hamuumdu'joot pianøcxy, jaançh tehñ xioonäacpøch jaduhñ.

⁵ Hoy miichä Diosmädia'agy mgudiuñ coo ja'a hermanohajxy mbuhbety, ja'a hajxy jäguemgajpt-tsohmä. ⁶ Tøø hajxy nägapxy maa ja'a tsajtøjcän coo miich hajxy mjaançh tehñ chocy mjaançh tehñ pia'häyoy. Y coo hajxy hänajty jiaac tu'ubøgaanä, mmó'owäp hajxy tijaty hajxy hänajty yajmaajiajpy. ⁷ Hix, ja'a Jesucristocøxpä hajxy wiädity. Ja'a Diosmädia'agy hajxy yajwa'xyp. Y cab hajxy tii miäyujwa'añ ja'a Diosmädia'agy hajxy ca'a panøcxpä. ⁸ Paady jaduhñ yhahixø'øy coo ja'a hermano hajxy nbuhbéjtämät; jaduhñ hajxy hoy nmøødtúunämät maa ja'a Diostuung jaduhñ myiñän.

⁹ Tøøchä hermano nocy hajxy tu'ug nja yajnäaayø'øy, pero cábøchä Diótfes nmädia'agy xquiudiunaanä, je'eguiøxpä coo ja'a yhamdsoo mädia'agy jaduhñ yajtuna'añ maa ja'a hermanohajxiän. ¹⁰ Haxøøgjátyhøch naxy xñänømy. Y maas haxøøg jaduhñ jiatcø'øy coo ja'a hermano cuhdujt hajxy quia'a mo'oy coo hajxy jiojpoø'owät ja'a Diosmädia'agy hajxy yajwa'xpä. Y coo pøn hänajty jiojpoø'øwa'añ, mänitä Diótfes miäna'añ coo yajpädsøømänät maa ja'a tsajtøjcän. Cooch jim nnøcxät maa mijtsän, mänitøch ngøxy nägäpxät nebiaty jiatcø'øy. ¹¹ Miich mägu'ughajpä, cab jaduhñ mänaa mba-jatcø'owät. Pøn jaduhñ jatcøøby, cabä Diosmädia'agy miäbøcy. Pero pøn hoy wädijp homiänaajä, miäbøjpiä Diosmädia'agy je'e. Jaduhñ miich mbahixät.

¹² Pero ja'a Demetrio, cab jaduhñ jiatcø'øy nebiä Diótfes jiatcø'øyän. Tøyhajtä Demetrio ja'a Diosmädia'agy pianøcxy hamuumdu'joot. Cumáayyap jaduhñ nägøxiä, y ngumäabiøch høøchpä. Mnajuøøby miich jaduhñ coochä tøyhajt nmøødä.

¹³ Madiú'ujøch miich nja hawaanäänäm. Pero cábøch njaayaannä. ¹⁴ Chøjpiøch njoot jaduhñ cooch jim nnøcxät maa miichän. Mänit haawhaam nmädiäacämät.

15 Ween miičh jootcujc mmähmø'øy. Xyajpoo'xp miičh ja'a mmägu'ughajpähajxy yaabä. Tunä mayhajt, yajpóo'xäc hõjts nmägu'ughajpähajxy jim**̄**bä nägøxiä.

Judas

¹ Høøch xøhajt Judas. Ja'a Jesucristøch ja'a tiuung ndúunäp. Høøch nbuhya'ay je'e ja'a Jacobo. Míjtshøch hädaa nocy nyajnájaayøøby. Tøø højts ja'a Diosteedy xyajnáhdíjjäm coo ja'a miädia'agy nmäbøjcämät. Xchøjcäm hajxy jaduhñ. Tu'ugmädia'agy hajxy xyaghíjtäm møødä Jesucristo. ² Ween mijts ja'a Dios hoyhajt weenhajt xmio'oy tehngajnä. Tsøg hajxy jahmiéjtsäm coo ja'a Dios hajxy xchøjcäm tehngajnä.

³ Mägu'ughajpädøjc, jadúhñhøch mijts hijty nya-jnäjaayø'øwa'añ coo ja'a Jesucristo hajxy tøø xñähho'túutäm. Pero maas hawiinmats jaduhñ cooçh mijts nmänuu'xtá'agät coo ja'a Diosmädia'agy hajxy tehngajnä mbanøcxät, nebiä Dios hajxy tähoocmo'oyyä tøø xmióoyyäm. Cab hajxy myajwiinhøønät. ⁴ Hix, ja'a häna'c høhndaacpähajxy, hamee'ch hajxy näje'e tøø yajtägø'øwø'øy. Ja'a Diosmädia'agy jecy mänaañ cooc ja'a høhndaacpähajxy quiumädowa'añ. Jaduhñ hajxy yhøhnda'agy, cábäc jaduhñ tyijy ñejiä coo mhaxøøgwädität, hoyyä Dios ja'a mbojpa mgädieey tøø xjia yajnáhwaatsä. Cabä Jesucristo hajxy quiapxpaatnä, ja'a nWiindsøn'hájtämbä. Tu'uquiiä Jesucristo hajxy nWiindsøn'hájtäm.

⁵ Mnajuøøby hajxy jaduhñ, hoy ja'a Dios ja'a judíos jim jia woobädsøømy Egiptonaaxooty, mänit yajcuhdägoofnä pønjaty hänajty ca'a mäbøjp. Mjahmiédsäp hajxy jaduhñ cøxiä. ⁶ Haa ja'a Diosmoonsähajxiä, coo hajxy jim näje'e choññ tsajpootyp maa ja'a Dios hänajty tøø piäda'aguiän, paady hajxy jiiby quiejxä tsumyçhänäabiä hagoodstuum ja'a Diósäm, høxtä coo yhabáadät coo hajxy hänajty yajcumädowa'añíjjäm ja'a Diósäm. ⁷ Høxtáhmäts ja'a jecyiäya'ayhajxy jiajty, ja'a hajxy hijty jim jegyhajty tsänaabiä maa ja'a cajpt hijty xiøhatiän Sodoma møødä Gomorra, møødä jimbä ja'a cajpt mäwiingonbä. Coo hajxy jiaançh tehñ yhaxøøg jiäya'ayhajty, paady hajxy jøønhaam yajcumädoowä ja'a Diósäm. Hix, høxtä ya'adiøjcpaady hajxy hijty yhaxøøg jatcø'øy. Hijxtahñd ja'a Dios hajxy jaduhñ xmióoyyäm.

⁸ Jaduhñä høhndaacpähajxy jiatcøøbiä. Cabä tøyhajt hajxy miøødä. Haxøøg hajxy wiädity. Cabä Diosmädia'agy hajxy miäbøcy. Haxøøgä Diosmoonsä hajxy ñänømy, ja'a hajxy tsajpootypä. ⁹ Ja'a Diosmoonsä møjhajpä, ja'a xøhajpä Miguel, cabä møjcu'ugong haxøøg ñämaayy mänaa ja'a dijunto Moisés hajxy hänajty yajtsipta'aguiän. Jagooyyä ñämaayy: "Ja'a Dios xyhøjäp." ¹⁰ Pero yø'ø høhndaacpähajxy, hotyijatiä hajxy

haxøøg ñänømy, hoy hajxy tii quia'a ja najuø'øy. Nä'ä nägoobä hajxy jaduhñ jiatcø'øy nebiä animalhajxiän. Paady hajxy quiumadowaanä.

¹¹ Haxøøg hajxy jiada'añ yhabeta'añ, je'eguiøxpä coo ja'a Caïn hajxy piahixy piaduñ. Jaduhñä Balaam hajxy piahixpä. Tu'udägooy ja'a Balaam jecy je'eguiøxpä coo xädø'øñ hänäjty jiaanč tehñ piøcjuø'øy. Yajcumadowaanäp hajxy je'eguiøxpä coo ja'a Dios miädia'agy hajxy quia'a cudiunaanä nebiä Coré jecy quia'a cidiuñän. Yhamdsoo cuhdujt hajxy jia wi'i yaghidaamby. ¹² Jaanč tehñ yhočähdiuunnä ja'a hønndaacpähajxy jiatcø'øy maa mijts ja'a cay ja'a hu'ug myagjadyiijän. Nä'ä pahuuc nä'ä pajøø'xpä hajxy jim miech. Jaanč tehñ jiootmøj hajxy ñibiäda'agyii. Cab hajxy pøn ñä'ägädä wiingudsähgø'øy. Cabä Diosmädia'agy hajxy hoy yajnahixø'øy. ¹³ Jaanč tehñ chähdiuhndägoy hajxy jaduhñ. Coo hajxy tøø tiu'udägoonä, paady hajxy yaghidáanänä cøjxta'axiøø hagogdstuum.

¹⁴ Haa ja'a Enocä, ja'a Adán ja'a yhap yhoc je'e ja'a miäjuxtucpä. Jecy ja'a Dios ja'a Enoc yajmädiaacy ja'a häna'c hønndaacpäcøxpä. "Huuc madow, milhaamä Dios ja'a mioonsä miøødcäda'aga'añ. ¹⁵ Cøxäänäm ja'a Dios hajxy xquiøxy yajtøyhajtyegäänäm. Mänit yajcumadowa'añ pønjaty haxøøg jäya'ayhajp, ja'a Diosmädia'agy hajxy ca'a mabøjpä, ja'a Dios hajxy haxøøg nänøømbä." ¹⁶ Yø'ø hønndaacpähajxy, jaanč tehñ wyiinhec hajxy jaduhñ. Cab hajxy tii quiumay. Ja'a haxøøgpä hajxy jiaanč tehñ yhadsojpy. Jaanč tehñ ñiguiumáayyap hajxy jaduhñ. Nä'ä mänaamb hajxy jaduhñ cooc tyijy ja'a jäya'ay hajxy jiaanč tehñ wyiingudsähgø'øy. Paady hajxy jaduhñ miäna'añ, coo hajxy yajcumaya'añ.

¹⁷ Mägu'ughajpädøjc, mjahmiejchp hajxiäda'a coo ja'a nWiindsøn'hajtäm Jesucristo quiuguexyhajxy jäguemiä miänaañ: ¹⁸ "Coo hänäjty yhabaadaannä coo ja'a naaxwiimbä hänäjty wyiimbida'añ, mänitä jäya'ay ja'a Diosmädia'agy hajxy näje'e wyiinwoona'añ. Ja'a haxøøgpä hajxy hänäjty jiaanč tehñ yhadsogaamby." ¹⁹ Jaanč tehñ chipyajpädø'øgaamb hajxy maa ja'a hermanodøjc-hajxiän coo ja'a hermanodøjc hajxy tu'ugmädia'agy quia'a hijnät. Haxøøg hajxy jiaanč tehñ wiädity. Cabä Dioshespíritu hajxy ñä'ägädä møødä. ²⁰ Pero mijts mägu'ughajpädøjc, tehngajnä ja'a Diosmädia'agy hajxy maas hoy mjaac panøcxät nebiä Dios hajxy tøø xmióoyyäm. Mba'yá'axap ja'a Dios hajxy ja'a yhEspiritucøxpä. ²¹ Hoyyä Diosmädia'agy hajxy mjaanč tehñ yajtúnät; mänitä Dios ja'a mbojpä mgädieey hajxy xyajnahwa'ads xyajcuhwá'adsät. Xchójcäm hajxy jaduhñ, paady hajxy xyajnahwa'ads xya-cuhwa'adsäänäm. Jimä mjoot hajxy mbädáacnät tsajpootyp

coo ja'a Jesucristo hajxy jim xyajnøcxáanäm. Jim hajxy xyaghidáanäm cøjxta'axiøø. Hojioot jiaančh tehñ miøødhajpy møødä højtscøxpä.

²² Mjootcapxmøcpøgäp hajxy pønjaty hamuumdu'joot ca'a mäbøjp. ²³ Naxiä jäya'ay Diosmädia'agy hajxy mdehm yajmäbøgät; jaduñ hajxy quia'a cá'awät haxøøgtuum. Mnäxúudsäp hajxy pønjaty hñajty haxøøg wädijp. Pero nägueentä hajxy mmøødmädiá'agät, neby hajxy jaduñ mga'a pahadägoonáxät.

²⁴⁻²⁵ Tu'ugä Dios jaduñ. Jaaya'ay hajxy xyajnähwáatsäm ja'a Jesucristocøxpä ja'a nWiindsønähjtäm. Je'eds mäjaamøød neby hajxy jaduñ xcwieendähjtämät. Jaduñ hajxy nga'a tu'udägóoyyämät. Wa'ads hajxy jim xyajmedsáanäm tsajpootyp. Mänit hajxy jim nxoonda'agáanäm. Tsøg hajxy mänáanäm cøjxta'axiøø coo ja'a Dios miøjjä jiaančh. Homiänaajä ja'a cuhdujt jiaančh tehñ miøødä. Amén.

Apocalipsis

¹ Hädaa mädia'agy, yu'u'ch hijty jaduhñ yhity. Mänitä Dios ja'a Jesucristo ñajtsapxøøyyä coo ja'a Jesucristo ja'a mioonsähajxy yhawaandägájsät tijaty hánajty mobädajp jadaánäp tunáanäp. Mänitä Jesucristo ja'a quiuguexy jim quiejxtägajch maa ja'a Juangän. Hoy ja'a Juan jaduhñ yhawaandägájsäxä. ² Jaduhñä Juan yajwiinhijxä. Y yejc ja'a Juan ja'a tøyhajt jaduhñ mäduhñtiä wyiinhijxy, coo ja'a Diosmädia'agy tiøyyä nebiä Jesucristo hánajty tøø ñägapxiän.

³ Jootcujc hajxy yhity pønjaty hädaa nocy capxp, pønjaty jaduhñ mädoob, pønjaty jaduhñ hoy cudiumb nej myiñän cujaay. Hix, mobädajp jaduhñ jiada'añii tiuna'añii.

⁴ Høøch Juan hädaa nocy nhädiuumby. Mijts hädaa nocy nya-jnäayøøby pønjätiä Diosmädia'agy panøcxp jim Asianaaxooty maa ja'a juxtujcpä cajptootypän. Weenä Dios ja'a hoyhajt ja'a weenhajt hajxy xmio'oy. Homiänaajä ja'a Dios ñä'ägädä hity. Y ja'a juxtujcpä juøhñdy jim hijpä Dioswiinduum, jaduhñ ja'a hoyhajt ja'a weenhajt hajxy xmioobiä. ⁵ Y ja'a Jesucristo, jaduhñ ja'a hoyhajt ja'a weenhajt hajxy xmioobiä. Yejpiä Jesucristo ja'a tøyhajt jaduhñ. Jaayá'ayäts jayøjp jujypiojc. Jaayá'ayäts rey nägøxiä hanehmb. Xchójcäm hajxy jaduhñ. Tøø hajxy xñähho'túutäm. Tøø hajxy xyajnáhwaats xya-jcuhwáatsäm ja'a nbojpa ngädieeyhajtäm. ⁶ Jaduhñ hajxy tøø xpiädáacäm nebiä reyän, nebiä nähgapxtuutpän; jaduhñ ja'a Dios hajxy hoy nmädúunämät. Tsog hajxy jaduhñ cøjxta'axiøø møj jaan'ch pádáacäm. Amén.

⁷ Huuc mädown hajxy; mobädajp ja'a Jesucristo miänaca'añ jocjooty. Nägøxiä jäya'ayhajxy yhixa'añ, møød hajxy je'e tøøbä miäyaghó'oguiäbä. Coo hajxy jaduhñ yhixa'añ, mänitä jäya'ayhajxy nägøxiä jiø'owa'añ xiuudsa'añ wiinduhmyhagajpt. Tøyhajt jaduhñ.

⁸ “Høøch cøxiä nyajtsohndaac. Y høøch cøxiä nyajmayáangombä”, nømä Dios miänaañ. Jaduhñ miädia'agytiägøøy coo ja'a Dios homiänaajä ñä'ägä hity. Ja'a Dios møjcuhdujt cøxiä møød.

⁹ Høøch Juan, haguípxyhøch mijts ja'a Diosmädia'agy nmøødpanøcxy; haguípxyhøch mijts tøø nmøødtsaächpøcy. Tøø ja'a Jesucristo mäjaa hajxy xmióoyäm neby hajxy jaduhñ nmee'xtújcämät. Coochä Diosmädia'agy-yajwa'xyiibä nga'a najtshixø'owa'añ, møødä Jesucristo miädia'agy, páadyhøch häna'c yaa mädsibø'øbä tøø xquiexy maa xiøhatiän Patmos. Nebiä tsúmybiänøch jaduhñ yaa nhity. ¹⁰ Mänitøchä

Dioshespíritu xñägädaacy. Näxøø hänajty jaduhñ. Mänítøch nmädooyy møc quiapxy njøøxcø'omáambiøch. Jaduhñhøch nmädooyy nebiä xuuxñtän. ¹¹ Mänítøch je'e xñämaayy:

—Høøch cøxiä nyajtsohñdaac; høøch cøxiä nyajmayaamby. Tijaty miich mwiinhixaamby, jaduhñ mgujáayät librojooty. Mänit jim mguéxät maa ja'a hermanodøjc-hajxiän jim Asianaaxooty, maa ja'a juxtujcpä cajptootypän. Jaduhñä juxtujcpä cajpt xiøhaty: Efeso, Esmirna, Pérgamo, Tiatira, Sardis, Filadelfia, Laodicea.

¹² Mänítøch nwa'wiimbijty. Je'eçh hänajty nhixaamby põnhøch hänajty xmiägapxp. Mänítøchä ceratoyøhñdy juxtujc nhijxy, haagä orohädiuñ. ¹³ Jimä Jesucristo hänajty tiäna'ay maa ja'a ceratoyøhñdy ñähmøjcän. Yoñä wyit hänajty miøødä. Orowøønhaam hänajty quiaačhwøøñä. ¹⁴ Jaançh tehñ pioobä quiuhwaay hänajty. Jaduhñä wyiin hänajty quiähxø'øgy nebiä jøønhaayän. ¹⁵ Jaduhñä tiecy hänajty yhaambä chämaambä, néjjiämä hobiujxt coo mbó'odät. Jaançh tehñ miøc hänajty quiapxy, nebiä mejy jiäditiän. ¹⁶ Juxtujcä madsa'a hänajty quiø'ogonhaty maa ja'a yhahooguiø'øjän. Yhaawjootiä pejyh-espada hänajty miøødä, mejtsnaxä jiojpä. Jaduhñä wyiin jiojpp hänajty quiähxø'øgy nebiä xøø møc yhañän.

¹⁷ Cooch jaduhñ nhijxy, mänítøch nwiingugädawøøyy nebiä ho'ogypiän. Mänítøch xquiø'ønähgajpy ja'a yhahooguiø'øhaam. Mänítøch xñämaayy:

—Ca'a mdsähgø'øy. Høøch ja'a jayøbajtpä, høøch ja'a jaac høxhaambä. ¹⁸ Jújcyhøch hänajty, tøøch hijty nho'ogy. Mänítøch njujyipiøjcombä. Cábøch mänaa nho'ogaannä. Høøchä cuhdujt jaduhñ nmøød maa ja'a ho'ogyiibä myinø'øyän, maa ja'a ho'pähajxy ñähgäda'aguiän. ¹⁹ Mgujáayäp jaduhñ nebiaty mwiinhixa'añ, tijaty jájtäp túunäp jáda'ahaty, møød tijaty jádaañäp tunaañäp. ²⁰ Jaduhñ miädia'agytiägø'øy ja'a tøøbä mhíxiäbä. Ja'a juxtujcpä madsa'ajä, ja'a näjuxtujcpä Diosquexyhajxy je'e, ja'a Dios jim quiejxypä maa ja'a hermanodøjc-hajxiän, maa ja'a cajpt juxtujcpän. Y ja'a juxtujcpä orotoyøhñdiä, ja'a hermanodøjc-hajxy je'eduhñ, ja'a hajxy jim Diosmädia'agy panøcxpä maa ja'a cajpt juxtujcpän.

2

¹ 'Jaduhñä Diosquexy myajnäjaayø'øwät, ja'a tøø quiexyíjibä maa ja'a hermanodøjc-hajxiän jim Efeso: "Ja'a Jesucristo, ja'a juxtujcpä madsa'a quionhijpiä, jim je'e tiäna'ay maa ja'a ceratoyøhñdy ñähmøjcän; je'eds jaduhñ mänaamb: ²⁻³ Nnajuøøbiøch jaduhñ coo hajxy hoy mgudiuñ, coo hajxy møj mmee'xtucy, coo hajxy tøø mdsaačhpøcy ja'a

høøchcøxpä, coo ja'a ca'awiindøybä hajxy mga'a mee'xy. Tøø hajxy mmädia'agyhixy ja'a häna'c-hajxy jaduhñ mänaambä cooc tyijy hajxy tøø quiexyii ja'a Diósäm. Tøø hajxy mnajuø'øy coo hajxy yhøhnda'agy. Hoy hajxy mmee'xtucy. ⁴ Je'eçh nga'a hojwiøøby coo hajxy mga'a nijiootpáatänä neby hajxy jecy mhøxtägøøyyän. ⁵ Tii hajxy hoy coo mga'a nijiootpáatänä. Naxy hajxy mdehmñ nijiootpaadøøjät neby hajxy myajtsohndaquiän. Pø caj, nøcxáambøçhä mceratoyøhñdyhajxy nbøgáañäm. Cähxø'p jaduhñ cooçhä nmädia'agy hajxy jaduhñ xquia'a panøcxänä. ⁶ Je'eds hoy coo ja'a nicolaíta miädia'agy hajxy mga'a mee'xä nébiøch jaduhñ nga'a mee'xiän. ⁷ Hamädoowhit hajxy nebiä Dioshespíritu ñäma'ay ja'a hermanodøjc-hajxy maa ja'a juxtujcpä cajptän. Pønjaty mäjädaacp, je'eçhä cuhdujt hajxy nmo'owaamby coo hajxy jimñ ñøcxät maa ja'a Dioswiinduumän. Jimä tøømdsa'am hajxy jiøø'xa'añ ja'a jugyhajtyejpä.”

⁸ 'Jaduhñä Diosquexy myajnäjaayø'øwät ja'a tøø quiexyiijäbä maa ja'a hermanodøjc-hajxiän jimñ Esmirna. “Ja'a Jesucristo, ja'a jayøbajtpä je'e møødä høxhaambä. Tøø hijty yho'ogy; tøø jadähooc jiuypiojtägach. Je'eds jaduhñ mänaamb: ⁹ Nnajuøøbiøch jaduhñ coo hajxy mjaançh tehñ chaaçhpøcy, coo hajxy mjaançh tehñ yhäyoy. (Høøch mijts ja'a hoyhajt ja'a weenhajt nmooby.) Nnajuøøbiøch jaduhñ coo mijtsä judiøshajxy haxøøg xñänømy. Jue'e hajxy jaduhñ, ja'a møjcu'ugongä miädia'agy hajxy miäbøjcäp. Ja'a hóybäc tyijy hajxy je'eduhñ wyl'i miäbøjpy; cab jaduhñ ñä'ä tøyyäbä. ¹⁰ Cab hajxy mdsähgø'øwät hoy hajxy nej cu mja jat cu mja habet. Myajtsumaamb hajxy näje'e ja'a møjcu'ugongcøxpä. Xñä'ä hijxmadsaamb hajxy jaduhñ pø tøyhajt hajxy jaduhñ mjaançh mäbøcy. Majcxøøyyä hajxy mdsaaçhpøga'añ. Cooçhä nmädia'agy hajxy hamuumdu'joot xquiudiuuñät, hoy hajxy cu mja ho'og, høøch mijts ja'a cuhdujt nmo'owaamby coo hajxy jimñ mnøcxät Dioswiinduum. ¹¹ Hamädoowhit hajxy waambä Dioshespíritu ñäma'ay ja'a hermanodøjc-hajxy maa ja'a juxtujcpä cajptän. Pønjaty mäjädaacp, cab hajxy ñä'ägädä tsaachtuuna'añii ja'a Diósäm; cab hajxy piäda'aga'añii møjcu'uhaam.”

¹² 'Jaduhñä Diosquexy myajnäjaayø'øwät ja'a jimñ tøø quiexyiijäbä maa ja'a hermanodøjc-hajxiän jimñ Pérgamo: “Ja'a Jesucristo yhaawjooty ja'a pejyhespada miøødä, mejtsnaxä jiøjpä. Je'eds jaduhñ mänaamb: ¹³ Nnajuøøbiøch cooçh mijts nmädia'agy hoy xquiudiuuñä homiänaajä, hoyyä Satanás jimñ jia gobiernähaty maa mijts mhitiän, hoyyä Antipas jimñ tøø jia yagho'ogyii. Paady yagho'cä cooçh nmädia'agy hijty xyajwa'xä. Ni wéeñtiøch nmädia'agy hajxy xquia'a

høxhijxä. ¹⁴ Je'ečh mǎbøcy nga'a hojwiøøby coo häna'c wiingmädia'agy hajxy näje'ejaty yajnähixø'øy nebiä Balaam jecy yajnähixøøyyän. Je'edsä Balaam jøjcapxøøyy coo ja'a judiøshajxy ñäma'awøøjät cooc tyijy jaduhñ yhooyä coo hajxy ñiyhamigähamädoøøjät, coo hajxy quiaiy yhú'ugät tijaty hajxy tøø yoxy maa ja'a quepychechwiinduumän. ¹⁵ Jii häna'c-hajxy näje'ebä, cabä nicolaíta miädia'agy hajxy ñajtshixø'øwañä. Cábøch mǎbøjnäbä ja'a mädia'agy jaduhmbä nmee'xy. ¹⁶ Weenä mädia'agy jaduhmbä hajxy ñajtshixø'øy. Pø caj, nøcxáambøch nmädsibø'øwa'añ pønjaty jim haxøøg yajnähixøøby maa mijtsän. Hädaa pejyhespada yaaby nmøødpøch nhaawjooty, hädáajøch nmädsiptunaamby. ¹⁷ Mhamädoowhídäp hajxy waambä Dioshespíritu ñäma'ay ja'a hermanodøjc-hajxy maa ja'a juxtujcpä cajptän. Pønjaty mäjädaacp, je'ečh nyajcayaamby ja'a maná jim yu'učhpä. Møødøchä poobtsaa nmo'owa'añ. Jimä jemxyiøø yuugjaayä poobtsaanähgøxp. Ni pøn jaduhñ quia'a høxcapy quia'a najuø'øy. Jagooyyä yhøxcapy ja'a tøøbä mio'oyijäbä.”

¹⁸ 'Jaduhñä Diosquexy myajnäjaayø'øwät ja'a jim tøø quiexyijäbä maa ja'a hermanodøjc-hajxiän jim Tiatira; “Ja'a Jesucristo, jaduhñä wyiin quiahxø'øgy nebiä jøønhaayän. Jaanč tehñ yaamb jaanč tehñ chämaambä tiecy néjjiämä hobiujxt coo mbó'odät. Jaayá'ayäts jaduhñ mänaamb: ¹⁹ Nnajuøøbiøch jaduhñ coo hajxy hoy mničogyii, coo hajxy hoy mmǎbøcy, coo hajxy hoy mgudiuñ, coo hajxy møj mjaanč tehñ miee'xtucy. Jadúhñhøch nnajuøøbiä coo hajxy jabom-jabom maas hojiaty mgudiuñ. ²⁰ Je'ečh mǎbøcy hoy nga'a mänijwiøøyyäp coo ja'a to'oxiøjc jii tu'ug maa mijtsän ja'a xøhajpä Jezabel. Ja'a Dioscøxpäc tyijy miädia'agy. Pero xjijøjcapxøøyyäbøch nmoonsähajxy. Jaduhñ yhøhñdaacpä cooc tyijy yhooyä coo hajxy ñiyhamigähamädoøøjät, coo hajxy quiaiy yhú'ugät tijaty hajxy tøø yoxy maa ja'a quepychechwiinduumän. ²¹ Tøøchä Jezabel mayhooc nja näma'ay coo ja'a mädia'agy jaduhmbä ñajtshixøøñät. Pero cab jaduhñ ñä'ägädä najtshixø'øwa'añ. ²² Nyajpa'ambedáambiøch je'eduhñ møødä yhamigohajxy, pø cabä yhaxøøgcuhdujt hajxy ñajtshixø'øwa'añ. Hoyhóyhøch hajxy nyajtsaačhpøga'añ. ²³ Ngøxy pøgáanäbøchä yhuungä jiugyhajthajxy. Jaduhñä hermanodøjc-hajxy nägøxiä ñajuø'øwa'añ maa ja'a juxtujcpä cajptän coočhä wyiinmahñdy hajxy nnajuøøyyä. Coo hajxy hoy mguhdujthädät, nmo'owáambiøchä hoyhajt ja'a weenhajt hajxy jaduhñ. Pø cabä, nyajtsaačhpøgáambiøch hajxy jaduhñ. ²⁴ Pønjaty jim jaac hijp Tiatira, ja'a haxøøgmädia'agy hajxy ca'a panøcxpä, ja'a Satanás miädia'agy hajxy ca'a panøcxäbä, cábøch hajxy waamb

nhanehmnä. (Tøyháltac tyijy ja'a Satanás miädia'agy jaduñ.) ²⁵ Jagóoyyoch hajxy njaac näma'ay coo hajxy hoy mgudiúnät neby hajxy naxy mnä'ägädä cuhdujthatiän, høxtä cónoch yaa ngädaactägätsät. ²⁶ Pønjaty mäjädaacp, pønjátyhøchä nmädia'agy hoy xyajtúunäp homiänaajä, je'echá cuhdujt hajxy nmo'owaamby coo hajxy guiobiernähádät wiinduhmyhagajpt, ²⁷ nébiøch nDeedy xquiuhdujtmooyyän. Møcä cuhdujt hajxy miøødhada'añ. Coo ja'a miädia'agy hajxy quia'a mábøjcäxät, mänit hajxy chaaçhtiuna'añii, ja'a hajxy ca'a mábøjpa. Jaduhñ hajxy chaaçhtiuna'añii néjjiämä tu'ts mwojpú'uwät varillaahaam. ²⁸ Nmo'owäämbiøchä jaxiøøm hajxypä. ²⁹ Mhamädoowhídäp hajxy waambä Dioshespíritu ñäma'ay ja'a hermanodøjc-hajxy maa ja'a juxtujcpä cajptän."

3

¹ 'Jaduhñä Diosquexy myajnäjaayø'owät ja'a jim tøø quiexyíjibä maa ja'a hermanodøjc-hajxiän jim Sardis: "Ja'a Jesucristo, je'edsä Dioshespíritu møødhajp ja'a juxtujcpä, møødä madsa'a juxtujcpä. Je'eds jaduñ mänaamb: Nnajuøøbiøch cooch nmädia'agy hajxy xquia'a yajtuunä, hoy häna'c-hajxy jia mäna'añ cooc tyijy mijts hoy mgudiunñ. ² Naxiä mwiinmahñdy hajxy mdehm yajmédsät. Cabä Diosmädia'agy hajxy hoy mjaty cudiuñ. Je'eçh jaduñ nja tsojpy coo hajxy pedyii mgudiúnät, coo hajxy jaduñ mga'a nä'ägä tu'udägóyyät. ³ Mjahmiédsäp ja'a homiädia'agy hajxy jaduñ, ja'a hajxy hijty tøø mhabøquiäbä. Je'eds hajxy myajtúnäp tehngajnä. Najtshixøøñä ja'a mhamdsoo wiinmahñdy hajxy jaduñ. Pø cabä, jaguiápxyhøch mijts nyajcumädówät. Cab hajxy hänäjty mnajuø'øy mänáajøch mijts nyajcumädowa'añ. ⁴ Jim häna'c näje'e maa mijtsän jim Sardis, cab hajxy nej jiatcø'øy. Coo hajxy hoy wiädity, páadyhøch hajxy xmiøødwädita'añ poobwitmøød. ⁵ Pønjaty mäjädaacp, poobwit hajxy miøødhadaamby. Cábøchä xiøøhajxy nbo'odaanä maa hajxy myiñän cujaay librojooty. Jim hajxy ñøcxa'añ maaçh nDeediän, maa ja'a Diosmoonsän. Mänitøch hajxy jim ngapxpaada'añ, pønjatiä xiøø hänäjty miimb cujaay librojooty. ⁶ Mhamädoowhídäp hajxy waambä Dioshespíritu ñäma'ay ja'a hermanodøjc-hajxy maa ja'a juxtujcpä cajptän."

⁷ 'Jaduhñä Diosquexy myajnäjaayø'owät ja'a jim tøø quiexyíjibä maa ja'a hermanodøjc-hajxiän jim Filadelfia: "Ja'a Jesucristo, cabä tii pojpa tii cädieey miøødä. Ja'a tøyháltäts jaduñ ñä'ägä møød. Miøødhájtäbä rey David yhawaatst je'eduhñ. Coo hänäjty tii tøø yaghawa'açh, ni pøn jaduñ quia'a hagø'owät. Y coo hänäjty tii tøø yhawägüiçh, ni pøn jaduñ quia'a yaghawá'adsät. ⁸ Jaayá'ayäts jaduñ

mánaamb: Nnajuóobiøch cooçh nmädia'agy hajxy hoy xyajtuunä, hoyyä møcmäjaa hajxy jaduhñtiäbaady mga'a ja møødä. Jaduhñhøch nnajuóobiä cooçh mijtsä nxøø xquiapxpáatäbä. Páadyhøch mijts jaduhñ nguhdujtmø'oy coo hajxy jim mnócxät Dioswiinduum. ⁹ Pønjetiä møjcu'ugong ja'a miädia'agy jaduhñ mäbójcäp, ja'a judiøshajxy, jaduhñ hajxy miänaambä cooc tyijy ja'a Diosmädia'agy hajxy hoy pianøcxpä. Cab jaduhñ ñä'ä tóyyäbä. Nä'ä høhñdaacp hajxy jaduhñ. Nyajmedsáambiøch hajxy maa mijts mwiinduumän. Mänitøch hajxy jim nyagjicäda'aga'añ, neby hajxy jaduhñ ñajuó'øwät cooçh mijts jaduhñ ndsocy. ¹⁰ Tøøch nmädia'agy hajxy xyajtuunä coo hajxy mmee'xtúgät. Páadyhøch mijts ngüeendähada'añ mänaa ja'a tsø'ty ja'a häyohn hñajty ñaxa'añän wiinduhmyñaaçwiin. Mänitä jäya'ayhajxy nägøxiä chaachpøga'añ. ¹¹ Mobädájpøch jiiby nhäda'aga'añ. Tehngajnä hajxy jaduhñ hoy mgudiúnät. Jaduhñä cuhdujt hajxy ni pøn xquia'a pójcät coo hajxy jim mnócxät maa ja'a Dioswiinduumän. ¹² Pønjaty mäjadaacp, cøjxta'axiøø hajxy jim yhida'añ Dioswiinduum. Ni mänaa hajxy jim quia'a tsoonaannä. Ja'a nDéedyhøchä xiøø, jimhøch nyuugjaayaanä maa ja'a wyiinnähgopcøxphajxiän, møødä Dioscajptä xiøø, møød høøch njemyxiøø. Ja'a Dioscajptä, ja'a Jerusalén jemybiä je'e. Jim je'e choona'añ tsajpootyp maa ja'a Diosän. ¹³ Mhamädoowhidäp hajxy waambä Dioshespíritu ñäma'ay ja'a hermanodøjc-hajxy maa ja'a juxtujcä cajptän.”

¹⁴ 'Jaduhñä Diosquexy myajnäjaayó'øwät ja'a jim tøø quiexyijäbä maa ja'a hermanodøjc-hajxiän jim Laodicea: “Ja'a Jesucristo, tøyhajtyejp je'e. Ni mänaa quia'a høhñda'agy. Je'e cøxiä yajtsohñdaac mäduhñtiä Dios yhädiuñ. ¹⁵ Jaayá'ayäts jaduhñ mänaamb: Nnajuóobiøch jaduhñ cooçh nmädia'agy hajxy hamuumdu'joot xquia'a panøcxä, hoy hajxy mja mäna'añ cooc tyijy hajxy mmäbøcy. Maas hoy coo hajxy cu mnä'ägä mänaañ coo hajxy mga'a mäbøcy. ¹⁶ Entonces, coo hajxy hamuumdu'joot mga'a mäbøcy, páadyhøch mijts jaduhñ nxøøghada'añ. ¹⁷ Jaduhñ hajxy mmäna'añ cooc tyijy hajxy tii mga'a nä'ägädä yajmaajiaty, cooc tyijy hajxy hoy mjaançh tehñ wiädity. Pero cab hajxy jaduhñ mnajuó'øy coo hajxy tijaty mga'a møødä. Jaduhñ mäwíinäts hajxy mhity nebiä häyoobän, nebiä wiindspän, nebiä nähwa'ads høxwa'adspän. ¹⁸ Nhuuc yajmädóogyhøch mijts oro hoybä, møødä poobwit, møødä wiindsooy. Jaduhñ hajxy hoy mhíxät. Cooçh mijts xmiänuu'xtä'agät, mänitøchä mbojpa mgädieey hajxy nyajnähwáatsämät. Jaduhñ hajxy hoy jim mnócxät Dioswiinduum; cab hajxy jaduhñ mnä'ägädä tsähdiúnät. ¹⁹ Ndsójpøch mijts, pero pø cábøch nmädia'agy

hajxy xquiudiunaanä, mänit hajxy nyajcumädowa'añ. Nmägapxaamby nhane'emaamby hajxy jaduhñ. Entonces, naxiä mhaxøøgcuhdujt hajxy mdehmñ ñajtshixø'owät. Hix, coo hajxy jaduhñ mnä'a cumädowät. Hamuumdu'jootä nmädia'agy hajxy xquiudiunät. ²⁰ Huuc hamädoowhit hajxy, nja wi'i miänuu'xtáacypiøchä jäya'ayhajxy jaduhñ cooçh hajxy xjiøjpøgø'owät. Mänitøchä piojpä quiädieey hajxy nyajnähwáatsät. Mänitøch hajxy jaduhñ nmøødhijnät tu'ugmädia'agy. ²¹ Pønjaty mäjädaacp, nmo'owäämbiøchä cuhdujt hajxy jaduhñ cooçh hajxy xmiøødgobiernähädät. Jaduhñhøch tøø nmäjädaacpä; páadyhøch nDeedy jaduhñ nmøødgobiernähajpä. ²² Mhamädoowhídäp hajxy waambä Dioshespíritu ja'a hermanodøjc ñäma'ay maa ja'a juxtujcpä tsajtøjcän."

4

¹ Mänitøchä tsajpootyp nwiinhijxy coo yhawa'adsä. Mänitøch jaaya'ay xmiägápcombä, ja'a jayøbájthøch hánajty tøøbä xyhuuc mägapxpän. Jaduhñä yo't yajmädooyy nebiä xuuxtän. Mänitøch xñämaayy:

—Huuc pet yamñ; nhuuc yaghíxyhøch miich tii jaduhñ jadäänäp.

² Mänitøchä Dioshespíritu xñägädaacy. Mänitøchä Dios nwiinhijxy; jimñ hánajty yhäña'ay tsajpootyp. ³ Haamb tsämaambä Dios hánajty nebiä tsa hoybän, nebiä jaspén, nebiä cornalinan. Yajxonä hi'inçh hánajty quiähxø'øgy maa ja'a Dios hánajty yhäña'ayän. Nebiä esmeraldatsaajän hánajty yhäñchämamy. ⁴ Jímhøchä majjäya'ay nhijxy nähii'xmädaaxc. Wäditiä ja'a Dios hajxy hánajty jiuhhäñaawiädity. Poobwitmøød hajxy hánajty. Oro hajxy hánajty quiuhjenhajpy. ⁵ Jimñ wädsuc hánajty piädsomy maa ja'a Dios hánajty yhäña'ayän. Jädijpä hänee hánajty jimñ. Juxtujcä jøøn hánajty jimñ tiøy Dioswiinduum. Dioshespíritu je'eduhñ ja'a juxtujcpä. ⁶ Haa jimñ ja'a Dioswiinduumä, jaduhñä mejy hánajty jimñ quiähxø'øgy nebiä hijxt jaançh tehñ tiø'xypän.

Mädaaxcä animal ja'a Dios hajxy hánajty jimñ jiuhhäñaawiädity. Cøxiä ñi'x quiopc-hajxy hánajty wyiinmøødä, jayøjp jioøxcø'ømhaambiajpy. ⁷ Tu'ug hánajty quiähxø'øgy nebiä leóngän; tu'ug nebiä wajjän; tu'ug nebiä jäya'ayän; tu'ug nebiä jäyøøbiä wiistän. ⁸ Haagä queectmøød hajxy hánajty tädujcaty. Cøxiä ja'a wiin hajxy hánajty miøødä møød nähgøxp møød joodooty. Xøømdsuhñ hajxy hánajty wyi'i miäna'añ:

Jaançh tehñ wia'adsä Dios;

je'e hajxy nWiindsønähátäm. Cøxiä mäjaa miøødä;

homiänaajä ñä'ägädä hity cøjxta'axiøø.

⁹ Jaanč hijpä Dios cõjxta'axiøø. Naaghoocä animal ja'a Dios hajxy wyiingudsähgø'ø, ¹⁰ mänitä majjäya'ay ja'a Dios hajxy hänajty wyiinjjicäda'agy, ja'a nähii'xmädaaxpä. Mänitä Dios hajxy hänajty jiaanč tehṃ wyiingudsähgø'ø. Mänit hajxy hänajty wyi'i ñiguiuhjeendu'udyii. Mänitä quiuhjén hajxy hänajty jim ñajtsconø'øy Dioswiinduum. Mänit hajxy hänajty miäna'añ:

¹¹ Dios, højts miich nWiindsøñhajpy.

Hahixøøby jaduñ coo højts miich nwiingudsähgø'øwät, coo højts nmänä'anät coo miich ja'a mäjaa mmøødä, coo miich mmøjjä mjaančhä.

Cøxiä wiinä miich mjaanč tehṃ quiunuu'xy mjaanč tehṃ piäda'agy.

5

¹ Mänitøchä Dios nhijxy coo nocy hänajty quiø'øbøc-haty haxädsach, ja'a quiø'ø hahooyhaampiä. Mejtsnaä nocy hänajty jiaayä. Juxtujc-hit hänajty yhahoochä. ² Mänitøchä Diosmoonsä tu'ug nhijxy, ja'a mäjaa jaanč tehṃ miøødpä. Mänit je'e miänaañ:

—Pøñ cuhdujt møød coo yø'ø nocy yhahoo'tstú'udät.

³ Ni pøñ cuhdujt hänajty quia'a møødä coo ja'a nocy hajxy yhahoo'tstú'udät, coo hajxy yhéebät, ni ja'a jimhä tsajpootypä, ni ja'a hädaa yaabä naaxwiimbä, ni ja'a jüpiä møjcu'uhaambä. ⁴ Mänitøch njaanč tehṃ jioøyy, coo pøñ cuhdujt hänajty quia'a møødä coo ja'a nocy hajxy yhéebät, coo hajxy quiäpxät. ⁵ Mänitøchä majjäya'ay tu'ug xñämaayy:

—Ca'a mjøøñä. Ja'a Jesucristo, je'eds mäjädaac. Je'e cuhdujtmøød coo yø'ø nocy yhahoo'tstú'udät. Ja'a David ja'a yhap yhoc je'e, ja'a jecy jim gobiernähájtäbä Judánaaxooty. Paadiä Jesucristo xiøhaty ja'a León de Judá.

⁶ Mänitøchä Meeghuung tu'ug nhijxy. Jim hänajty tiäna'ay Dioswiinduum, maa ja'a animal nämädaaxpä, maa ja'a majjäya'ay nähii'xmädaaxpä. Cähxø'p hänajty coo hänajty tøø yagho'ogyii. Juxtujcä quiaa'pt hänajty; juxtujcä wyiin hänajtypä. Haa ja'a wyiin juxtujcpä, ja'a Dioshespírituhajxy hänajty je'eduhñ ja'a juxtujcpä. Jim hajxy hänajty wiädity wiinduhmyhagajpt. ⁷ Mänitä Meeghuungä nocy hoy piøjtsoy. Ja'a Dios jaduñ yejc; yhaooguiø'øhaamby hänajty tøø quiø'øbøc-haty. ⁸ Mänitä Meeghuung wyiinjjicädaacä. Ja'a nämädaaxpä animalhajxy mäwiinjicädaac møødä nähii'xmädaaxpä majjäya'ayhajxy. Cødu'ugä harpa hajxy hänajty miøødä. Jimä poom hajxy hänajty miøødä orojoønebøhñdiooty. Haa ja'a poom jaduñbä, ja'a Diospa'yaaxøøc je'eduhñ. Ja'a Diosmädia'agy hajxy

mäbøjpä, je'edsä Dios hajxy hänajty pa'yaaxp. ⁹ Mänitä jemyhøy hajxy yhøøyy:

Miich cuhdujtmøød coo yø'ø nocy mhahoo'tstú'udät.

Miich højts xñähho'tuut. Paady højts cuhdujt nmøødä coo højts yaa nhídät Dioswiinduum.

Wiinduhmyhagajpt højts ndsooñ. Cøjhayuuc højts ngapxy.

¹⁰ Miich højts cuhdujt xmioooy coo højts jim ngobiernähädät naaxwiin.

Diostuung højts ndunaamby nebiä teediän.

¹¹ Mänitøchä Diosmoonsä nhijxy jaanč tehñ miay. Ja'a Dios hajxy hänajty jiuhdänaawiädijpy møødä animalhajxy møødä majjäya'ayhajxy. ¹² Mänitä Diosmoonsähajxy møc jiaanč tehñ yaaxy:

Yø'ø Meeghuung, yø'ø tøø yagho'ogyii.

Yø'øds cuhdujtmøød coo jiaanč tehñ wyiingudsähgø'øwøøjat.

Hahixøøby jaduñ coo højts nmänaañämät coo cøxiä wiinä miøødä, møødä mäjaa, møødä coo quiuhwijiä, møødä coo miøjjä jiaančhä.

¹³ Mänit hajxy miänaañ nägøxiä mädyiijaty ja'a Dios tøø quiunuu'xy, ja'a jimhä tsajpootypä, møødä hädaa yaabä naaxwiimbä, møødä jiipiä møjcu'uhaambä, møødä jiipiä mejjiootypä:

Tsøgä Dios hajxy wiingudsähgøøyyäm møødä Meeghuung.

Cøjxta'axiøø hajxy yhida'añ møj jaanč. Møjmäjaa hajxy miøød.

¹⁴ Mänitä nämädaaxpä animalhajxy miänaañ:

—Tsøc.

Mänitä nähii'xmädaaxpä majjäya'ay ja'a Dios hajxy wyiinji-cädaacy. Wyiingudsähgøøyy hajxy jaduñ.

6

¹ Mänitøchä Meeghuung nhijxy coo ja'a nocy tu'hit yahoo'tstuuty ja'a hänajty juxtujc-hithahoočpä. Mänitä animal tu'ug miänaañ:

—Min huug hix.

Coo ja'a animal jaduñ miänaañ, jaduñ yajmädooy nebiä hänee jäditiän. ² Mänitøchä craa tu'ug nhijxy coo tøpxt hänajty tu'ug miøødä. Poobcuaañähgøxp hänajty yhäña'ay. Mänitä cuhjén mioooyä. Mänit tiu'ubøjcy tsiptuumbä. Mäjäda'agaamb hänajty jaduñ.

³ Mänitä Meeghuung ja'a nocy yahoo'tstuuty ja'a miämetsc-hithahoočpä. Mänitä miämetspä animal miänaañ:

—Min huug hix.

⁴ Mänitøchä craa tu'ug nhixcombä. Tsaptscuaañähgøxp hänajty yhäñaabiä. Mänitä cuhdujt mioooyä coo ja'a

jäya'ayhajxy nõcxy yajnimiädsibø'øyii hädaa yaabä naaxwiin, coo ja'a jäya'ayhajxy nõcxy yajniyagho'ogyii. Mänitä yoñhespada tu'ug miooyä.

⁵ Mänitä Meeghuung ja'a nocy yhahoo'tstúutcombä ja'a miädägøøghithahoočpä. Mänitä miädägøøgpä animal miänaañ:

—Min huug hiç.

Mänitøchä craa tu'ug nhíxcombä coo ja'a quipxt hánajty tu'ug miøødä. Jiñgwiaañähgøxp hánajty yhäñaabiä.

⁶ Mänitøchä mädia'agy nmädooyy maa ja'a mädaaxpä animalhajxy hánajtiän:

—Møjyuu jaduhñ jadaañäp. Ja'a trigo tu'kilobä, mägooxmil chowhada'añ. Y ja'a cebada tægøøgkilobä, jaduhñ chowhadaambä mägooxmil. Pero cap yø'ø hon myaghäyowät ni yø'ø vino.

⁷ Mänitä Meeghuung ja'a nocy yhahoo'tstúutcombä ja'a miämädaaxc-hithahoočpä. Mänitä miämädaaxpä animal miänaañ:

—Min huug hiç.

⁸ Mänitøchä craa tu'ug njaac híxcombä, ja'a hánajty xøhajpä ja'a mäyagho'pä. Cuaañähgøxp hánajty yhäña'ay ja'a poob-lømnäbä. Høxhaamä mõjcu'uhaambä hánajty piamiñ. Mänitä cuhdujt hajxy miooyä hädaa yaabä naaxwiin coo jäya'ay hajxy yagho'ogät tu'mädaaxc-hitpä. Hadsip hajxy hánajty miäyagho'oga'añ, yuahaam, pa'amhaam, caahaam.

⁹ Mänitä Meeghuung ja'a nocy yhahoo'tstúutcombä ja'a miämägooxc-hithahoočpä. Mänitøchä háañämähajxy jiiby nhijxy altarpa'c, ja'a hajxy hánajty tøø yagho'ogyijäbä ja'a Diosmädia'agyquiøxpä. Paady hajxy yagho'cä coo hajxy hánajty hoy tøø jiaanč tehñ quiudiuñ. ¹⁰ Mänit hajxy mõc yaaxy:

—Dios, miich højts nWiindsøñhajpy. Miičhä tøyhajt mmøød. Mänaa højts nnø'ty xyaghawiimbíjtät jiiby naaxwiin.

¹¹ Mänitä poobwit hajxy cødu'ug miooyä. Mänit hajxy ñämaayyä coo hajxy ween jiaac poo'xy høxtä coonä hánajty pedyii tøø yagho'ogyii ja'a hermano ja'a Jesucristo hajxy mäduumbä.

¹² Mänitä Meeghuung ja'a nocy yhahoo'tstúutcombä ja'a miädädujc-hithahoočpä. Mänitä hujx mõc ñajxy. Mänitä xøø jyiñøøyy nebiä jiñwitän. Mänitä po'o quiähxø'cy nebiä nø'tiän.

¹³ Mänitä madsa'a tsajtcøxpä quiahy naaxwiin jaanč tehñ miay; jaduhñ quiahy nebiä piidstøøm piojca'ayän. ¹⁴ Mänitä tsajt yhadägoyyøøñä nebiä nocy yhaxädsachän. Mänitä tun cøxiä wiingtuum ñä'a yajnøcxä mõødä naax hánajty hijpä mejyquiujc. ¹⁵ Mänitä jäya'ayhajxy nägøxiä jiiby ñiguiuyu'tsä

tsaajutjooty, mөөдä jimбä tsaadunjootypä, mөөдä reyhajxy, mөөдä jäya'ayhajxy mөjhajpä, mөөдä mäyөөjяяa'ayhajxy, mөөдä soldadowiindsөnhajxy, mөөдä jäya'ayhajxy ja'a mөjcuhdujtmөөdpä, mөөдä nä'ä pajäya'ayhajxy. ¹⁶ Mänitä tsaadun hajxy ñämaayy:

—Hөjts nähgabhéjtäc. Jaduhn hөjtsä Dios xquia'a híxät ja'a jim häñaabiä tsajpootyp. Jaduhn hөjtsä Meeghuung xquia'a yajtsaaçhpөгät.

¹⁷ Tөө yhabaatnä coo hөjts hajxy xyajtsaaçhpөгaannä nägөxiä. Cab hөjts hoy nmee'xtuga'añ.

7

¹ Mänitөchä Diosmoonsä mädaaxc nhijxy coo hajxy hänajty jim tiäna'ay hanidiuhmjaty mäduhnjatiä naaxteec. Mädaaxnaç hajxy hänajty tiäna'ay. Yhadujpiä poj hajxy hänajty, jaduhn quia'a pójnät naaxwiin ni mejwyiing ni quepyquiөxp. ² Mänitөchä Diosmoonsä tu'ug jadähooc nhíxcombä coo hänajty piedө'өy xөөbädsөmypiä, coo ja'a Diossello hänajty miөөдä. Mänit hajxy mөc miөjyaaxä, ja'a nämädaaxpä, ja'a hajxy hänajty tөө quiuhdujtm'o'yíjábä coo hajxy quiädiéyät, coo hajxy cөxypänejpiä jiatcө'өwät hädaa yaabä naaxwiin mөөдä jim mejjiooty. Mänit hajxy ñämaayyä:

³ —Cab hajxy mgädiéyät jim naaxwiin ni jim mejjiooty, ni yө'ө quepychaa hajxy nej mga'a túnät, hөxtä coonä hөjtsä jäya'ayhajxy hänajty tөө nseñapäda'agy wyiinnähgopcөxp, ja'a hajxy Diosmäduumbä.

⁴ Mänitөchä mäçhohnd nmädooyy coo ja'a Israel yhap yhoc hajxy hänajty yajseñapäda'aga'añ nämägo'x-cujuxychägui'xmädaaxmilpä. Nämajmetscjaty hajxy hänajty yajseñapäda'aga'añ. ⁵ Nämajmejtsmil hajxy hänajty yajseñapäda'aga'añ ja'a Judá yhap yhoc-hajxy, mөөдä Rubén yhap yhoc-hajxy, mөөдä Gad yhap yhoc-hajxy, ⁶ mөөдä Aser yhap yhoc-hajxy, mөөдä Neftalí yhap yhoc-hajxy, mөөдä Manasés yhap yhoc-hajxy, ⁷ mөөдä Simeón yhap yhoc-hajxy, mөөдä Leví yhap yhoc-hajxy, mөөдä Isacar yhap yhoc-hajxy, ⁸ mөөдä Zabulón yhap yhoc-hajxy, mөөдä José yhap yhoc-hajxy, mөөдä Benjamín yhap yhoc-hajxy.

⁹ Mänitөchä majiäya'ay nhijxy. Wiinduhmyhagajpt hajxy hänajty chooñ. Cөjhayuucjaty hajxy hänajty miädia'agy. Ja'a Dios hajxy hänajty jim jiuhdänaawiädijpy maa ja'a Meeghuungwiinduumän. Jaanç tehм miay hajxy hänajty jaduhn; cab hajxy hänajty hoy yajmäçhowa'añ. Poobwitmөөд hajxy hänajty. Mөөдä xi'iwhaay hajxy hänajty quiө'өгaphaty. ¹⁰ Mänit hajxy nägөxiä yaaxy mөc:

Xyajnáhwaats hõjtsä Dios mөөдä Meeghuung. Gobiernähajpä Dios jaduhñ.

¹¹ Nägõxiä ja'a Diosmoonsä ja'a Dios hajxy hänajty jiuhdánaawiädity. Mөөдä majjäya'adiõjc-hajxy hänajty jiuhdánaawiädijtäbä mөөдä animalhajxy ja'a nämädaaxpä. Mänitä Dios hajxy wyiinjiicädaacy; wyiingudsähgõõyy hajxy jaduhñ. ¹² Mänit hajxy miänaañ:

Tsögä Dios hajxy jaanč tehñ wyiingudsähgõõyyäm cõjxta'axiõõ.

Tsög hajxy mänáañäm coo miõjjä jiaančhä, coo quiuhwijjiä, coo miäjaamөөдä.

Tsög hajxy nämáayyäm: “Dioscujú'uyäp.”

¹³ Mänitõchä majjäya'ay tu'ug xmiäyajtõõyy:

—Põñäda'a yõ'õduhñ poobwitmөөд. Maa hajxiäda'a chooñ.

¹⁴ Mänitõch nhadsooyy:

—Wiindsóñ, cábõch nnajuõ'õy. Miičhāda'a mnajuõõby.

Mänitõch xñāmaayy:

—Yõ'õ jäya'ayhajxy, tõõ hajxy jiaanč tehñ chaachpõcy. Tõõ hajxy ñähho'tu'udyii ja'a Meeghuungäm. Jaduhñ hajxy tõõ yajnáhwaatsäbä. ¹⁵ Paady hajxy jim tiäna'ay Dioswiinduun. Xõõmdsuhmä Diostuung hajxy jim tiuñ. Cueendähjätäp hajxy ja'a Diósäm. ¹⁶ Cabä yuu hajxy mänaa yagjuõ'õwaanä, ni cab hajxy tiõdsõ'õwáañänä. Cab hajxy xiõõno'ogáañänä, ni cab hajxy yhanho'ogáañänä. ¹⁷ Ja'a Meeghuung, jim yhity maa ja'a Dios yhäña'ayän. Je'e hajxy cweendähadaamb yajxón. Cab hajxy jiõ'õwaanä xiuudsaañnä je'eguiõxpä coo hajxy yajxoonda'aga'añii ja'a Diósäm.

8

¹ Mänitä Meeghuung ja'a nocy yhahoo'tstúutcombä ja'a miäjuxtujc-hithahoočhpä. Mänit jim yhamooñ tsajpootyp cupc-hora. ² Mänitä Diosmoonsä juxtujc nhijxy coo ja'a Dios hajxy hänajty jim wyiindána'ay. Mänitä xuuxt hajxy miooyyä cõdu'ug. ³⁻⁴ Mänitä Diosmoonsä wiingpä miejtpä. Jimä orojõõnebõhñdy hänajty miõödä. Mänit hoy tiänaaxiõpy maa ja'a orohaltar mäwiingonän, jim mädõyyä maa ja'a Dios hänajty yhäña'ayän. Mänitä poom may miooyyä coo jim jiógät ja'a orohaltarnähgõxp. Coo'pä ja'a poomjoc hänajty jim maa ja'a Diosän. Jimä Dios hajxy hänajty pia'ya'axy, ja'a Diosmädia'agy hajxy hänajty mäbõjpä. ⁵ Mänitä Diosmoonsä ja'a jõõnebõhñdy quionõ'cy. Mänitä jõõmbajc hoy quiuwobõ'õy, ja'a hänajty jim hijpä maa ja'a altarän. Mänit quiuhga'tsnajxy naaxwiin. Mänit wiädsujcy mөөдä hänee yaaxy. Mänitä hujx ñajxy.

⁶ Haa ja'a näjuxtujcpä Diosmoonsähajxiä, ja'a xuuxtmøødpä cødu'ugä, mänit hajxy ñiyhahixøøyyänä coo hajxy hänajty xiu'uxa'añ.

⁷ Mänit tu'ug xiuuxy. Mänitä caandøøtstuu quiah y hädaa yaabä naaxwiin møødä jøøn møødä nø'ty. Mänitä naaxwiin tiooy ja'a hänajty miädägøøghitpä cøxiä, møødä quepychaa møødä hujtshaay.

⁸ Mänitä Diosmoonsä ja'a miämetspä xiuuxy. Mänitädsä tun crúundäbä hoy quia'ay mejjiooty. Tooby hänajty je'e. ⁹ Mänitä miädøøgpä mejy ñø'tiøøyy. Cøxy ho'c ja'a animalhajxy jaduhñ. Cøjxä barco qyiñ.

¹⁰ Mänitä Diosmoonsä miädägøøgpä xiuuxy. Mänitä madsa'a crúundäbä quiah y jim tsajpootyp. Tooby hänajty je'ebä. Mänit hoy quia'ay maa ja'a miädägøøghitpä møjnøøjän, maa ja'a miädägøøghitpä nøøgopcän. ¹¹ Jaduhñä madsa'a hänajty xiøhaty Tahm. Mänitä nøø miädägøøghitpä tiahmøøbiä. Mänitä jäya'ayhajxy may yho'cy.

¹² Mänitä Diosmoonsä miämädaaxpä xiuuxy. Mänitä xøø tu'nax yho'cy maa hänajty yhawijtstuquiän ja'a miädägøøghitpä. Jaduhñä po'o jiajpa møødä madsa'a. Mädaaxc-hora ja'a xøø hänajty quia'a hañ xøøm; mädaaxc-hora ja'a po'o hänajty quia'a hañ coods.

¹³ Mänitøchä wiistä tu'ug nhijxjyøøyy tsajtcøxp. Mänit møc yaaxy:

—Coo ja'a Diosmoonsähajxy jiaac xú'uxät ja'a jaac tægøøgpä, mänitä jäya'ayhajxy jiaanç tehñ chaaçhpøga'añ, ja'a hajxy jiiy tsänaabiä naaxwiin.

9

¹ Mänitä Diosmoonsä miämägøøxpä xiuuxy. Mänitøchä madsa'a tu'ug nhijxcahy, naaxwiin hoy quia'ay. Mänitä madsa'a hawaatst miooyyä coo ja'a jut jaduhñ yhawägüi'tstú'udät ja'a jaanç tehñ quiøøcpä. ² Mänitä jut yhawägüi'tstuity. Mänitä jøønjoc qui'ixc piädsøømy. Mänit cøxp chajpejty. Mänitä xøø cøjx wyiindägøøy. Mänitä tsajt cøjx jiaty jøønjocjooty. ³ Mänitä mamiu'u jocjooty piädsøømy. Mänit hajxy yaa tiägøøyy jäyøøbiä hädaa yaabä naaxwiin. Mänitä mu'u tøjpt hajxy miooyyä nebiä caa'ptiøjptän. ⁴ Mänit hajxy yhanemä coo hujtshaay hajxy quia'a jøø'xät ni quepychaa. Je'e hajxy tiøbäp pønjatia Diosseñä hänajty ca'a møød wyiinnähgopcøxp. ⁵ Coo pøn jaduhñ tiøbøøjät, jaduhñä mu'udøjpt jiäwø'øwa'añ nebiä caa'ptiøjpt jiäwø'øyän. Mägøøxpø'o ja'a mu'uhajxy hänajty miädøøba'añ. Pero cabä cuhdujt hajxy miooyyä coo jäya'ay hajxy yaghó'ogät. ⁶ Ja wi'i yho'ogaambä jäya'ayhajxy hänajty, pero cab hajxy jaduhñ ñä'a ho'oga'añ.

7 Jaduhñ mäwínädsä mu'uhajxy hänajty quiähxø'ogy nebiä tsiptuumbä cuaayän. Jim hajxy hänajty miøødä quiuhduum nebiä orocuhjenbän. Jaduhñä wyiin jiojphajxy hänajty quiähxø'ogy nebiä ya'adiøjcän. 8 Jaduhñä cuhwaay hajxy hänajty miøødä nebiä to'oxiøjcuhwaayän. Jaduhñä tiu'tsthajxy hänajty quiähxø'ogy nebiä leóntu'tstän. 9 Nähbujxt cuhbujxt hajxy hänajty nebiä hacxpøjtän. Coö hajxy hänajty jäyøy, jaduñ hajxy hänajty jädity nebiä tsiptuumbä cuaaguiarretän. 10 Jaduhñä tøjpt hajxy hänajty miøødä nebiä caa'ptiojptän. Jaduhñä cuhdujt hajxy hänajty miøødä coö jäya'ay hajxy tiøbät mägooxpo'o. 11 Haa ja'a mu'u wyiindsønhajxiä, jutjooty hänajty chäna'ay, ja'a jaanç tehñ quiøøcpä. Jegyhajty hijty je'e tiuñ Diosmoonsä; tøø yhøxquéjxänä. Abadón hänajty xiøhaty hebreohayuuc-haamby. Apolión hänajty xiøhaty griegohayuuc-haamby. Jaduhñ miädia'agytiägø'oy, ja'a mäyajcuhdägoobiä.

12 Jaduhñä tsø'ty tu'ug jiajtä. Metscä tsø'ty hänajty quia'a pedyiinä.

13 Mänitä Diosmoonsä miädädujcpä xiuuxy. Mänitøchä mädia'agy nmädooy coö jäya'ay jim quiapxy maa ja'a orohaltarän, jim Dioswiinduum. Hamädaaxteecä orohaltar hänajty. 14 Mänitä Diosmoonsä miädädujcpä ñämaayy, ja'a hänajty tøøbä xiu'uxiä:

—Nøcx ja'a Diosmoonsähajxy mädaaxpä mäguejø'øw, ja'a jim cuxochpä maa ja'a Eufratesmøjnøjän.

15 Mänit hajxy hoy miäguejø'øyii. Mänit hajxy wyiinguejxä coö jäya'ay hajxy yaghó'ogät tu'ug tägøøgpuxy. Jäguemiä hajxy hänajty tøø yajnähdiyyii coö hajxy miäyaghó'ogät. Coö ja'a miädädujcpä Diosmoonsä jaduñ xiuuxy, habaat jaduñ coö hajxy jiatcø'øwät. 16 Mänitøch nmädooy coö mejtsmägo'xmillón soldado hajxy hänajty miøødä; haagä cuaayhñaaby hajxy hänajty jaduñ.

17 Haagä caächpujxtä soldadohajxy hänajty. Jaduhñä pujxt color hänajty miøødä, møødä tsaptpä, møødä hucypiä, møødä pu'tspä. Jaduhñä cuaay quiopc-hajxy hänajty nebiä leóncopcän. Tägøøgtu'u hänajty jiiby piädsømy yhaawjooty, møødä jøøn, møødä joc, møødä azufre. 18 Jaduhñä jäya'ayhajxy yaghó'cä ja'a tu'ug tägøøgpuxypä, jøønhaam, joc-haam, azufrehaam. 19 Jimä cuaay mäjaa hajxy hänajty miøødä maa yhaawhajxiän møødä jiiby maa tiu'tsthajxiän. Jaduhñä tiu'tsthajxy hänajty quiähxø'ogy nebiä tsahñdycopcmøødpän. Ja'a tiu'tsthaama jäya'ay hajxy hänajty yajtsu'uçh.

20 Pero ja'a jäya'ayhajxy ja'a mähmóoyyabä, cabä haxøøgcuhdujt hajxy ñajtsnixøøyy. Møjcu'ugong hajxy hänajty jiaanč tehṃ wyiingudsähgóõñäp, møødä oronähwopy, møødä platanähwopy, møødä hobiujxtnähwopy, møødä tsahädiuñ, møødä quepychech. Cab yø'øduhmbä ñä'a hixy, ni quia'a mädoy, ni quia'a yo'oy. 21 Wi'i jäya'ay-yagho'pnä ja'a jäya'ayhajxy hänajty. Wi'i miäbädaacnä hajxy hänajty haxøøgwinnmahñdyhaam. Wiingä tägachä to'oxiøjc hajxy miøødtsäna'ayñä. Møød hajxy hänajty wyl'i mieechñä.

10

1 Mänitøchä Diosmoonsä tu'ug nhijxy jaanč tehṃ miäjaamøød. Jim hänajty miänacy tsajpootyp. Jocjooty hänajty miänacy. Jimä hi'inč hänajty miøødä quiuhduum. Jaduhñä wyiin jiojy hänajty jiajy nebiä xøøjän. Jaduhñä tiecy hänajty quiähxø'pä nebiä toobiän. 2 Jimä nocyhuung hänajty quiø'øbøc-haty ja'a haxädsajtsu'udypä. Mänitä yhahoodiecy piädaacy mejywyiing. Mänitä yhanajtyiecy piädaacy tø'ødstuum. 3 Mänit møc yaaxy nebiä leóngän. Mänitä hänee ja'a juxtujcpä yaaxwiimbijty. Capx hajxy jaduhñ. 4 Mänitøch nja tægø'øwaañ cujahbiä waambä häneehajxy quiapxy. Mänitøchä jäya'ay tu'ug xñämaayy jim tsajpootyp:

—Cab jaduhñ mgujáayät nebiä häneehajxy quiapxiän. Ni pøn jaduhñ mga'a yajmøødmädiá'agät.

5 Haa ja'a Diosmoonsä hänajty jim tänaabiä mejywyiing møød jim tø'ødstuum, mänit yhahooquiø'ø chajxajy. 6 Mänit miänaañ:

—Cøjxta'axiøø ja'a Dios ñä'ägädä hity. Cøxiä quiunuu'xy møødä tsajt, møødä naaxwiin, møødä mejy, hotyehm miädyijatiä. Ja'a Dios jaduhñ mänaamb cooc tøø yhabaatnä. 7 Coo yhabáadät coo ja'a miäjuxtujcpä Diosmoonsä xiu'uxa'añ, tøø ja'a Dios hänajty yajtøjiaty nebiä quiuguexy hajxy hänajty jecy tøø yhawaañän. Cabä wiinghänä'c yhawaañä; ja'a quiuguexiähajtiä yhawaañä.

8 Mänitøchä jäya'ay jim tu'ug xñämäaguimbä tsajpootyp:

—Nøcx ja'a nocyhuung pøjtsow ja'a haxädsajtsu'udypä, ja'a Diosmoonsä quiø'øbøc-hajpiä.

9 Mänitøchä Diosmoonsä ja'a nocyhuung hoy nmäyujwa'añ cooç xmió'owät. Mänitøch xñämaayy:

—Pøc; pu'uy. Pa'ag mhaawjooty mjuø'øwa'añ nebiä møjtsiinnøøjän. Pero coo jiiyby quiäda'aga'añ maa mjøø'xytiøjcän, mänit mjuø'øwa'añ coo tiahmä.

10 Mänitøchä nocyhuung hoy njaanč pøjtsoy. Mänitøch njaanč puhy. Pá'aghøch jaduhñ njaanč juøøyy nhaawjooty nebiä møjtsiinnøøjän. Pero coo jiiyby jiaanč cädaacy

maačh njøø'xytiøjcän, mänítøch njaanč juøøyy coo tiahmä.
 11 Mänítøch hajxy xñämaayy:

—Tspicøxp mnägapxtägätsät nebiä jäya'ayhajxy jiada'añ yhabeta'añän, ja'a hajxy jim tsänaabiä wiinduhmyñaaçwiin, ja'a hajxy wiinduhmyhayuuc mädiaacpä, møødä gobiernähajxy.

11

1 Mänítøchä paxyquipxt hajxy xmiooyy. Mänítøch hajxy xñämaayy:

—Nøcx ja'a Diostøjc quipx møødä altar. Mächow ja'a jäya'ayhajxy, nänaagä Dios hajxy wyiingudsähgø'øy.

2 Pero cab jaduhñ jim mguípxät Diostøghaguuy. Ja'a jäguembä-jäya'ay ja'a cuhdujt hajxy tøø mio'oyii coo hajxy jim guiobiernähädät maa ja'a Dioscajptän juxychägui'xmejtspo'o.

3 Nguexáambiøchä nguguexy metscä coo hajxy jim miädiá'agät ja'a høøhcøxpä juxychägui'xmejtspo'o. Jiñwitmøød hajxy wiädita'añ.

4 Haa ja'a Dioscugexyhajxy nämetspä, ja'a olivoquepy hajxy je'e ja'a metspä, møødä ceratoyøhñdy metspä, ja'a jim tänaabiä Dioswiinduum. Ja'a Dios ja'a naaçwiin cunuux. 5 Coo ja'a Dioscuguexyhajxy hänajty cøxypänejpäiä jia tuna'añii, mänitä jøøn hajxy yhøxpäxujja'añ yhaawjooty. Cøxy toyaambä miädsiphajxy hänajty jaduhñ. Jaduhñ hajxy yho'oga'añ.

6 Cuhdujtmøødä Dioscuguexyhajxy hänajty coo hajxy quia'a yajtú'uwät, naagxøø hajxy hänajty miädia'aga'añ ja'a Dioscøxpä. Jaduhñä cuhdujt hajxy hänajty miøødäbä coo nøø hajxy wia'añdiünät, yajnø'tycøjät. Jaduhñä cuhdujt hajxy hänajty miøødäbä coo ja'a jäya'ay hajxy yajpa'ambädät hädaa yaabä naaçwiin, coo häyohn hajxy yagjadøøjät, naaghoocä jioothajxy hänajty chocy. 7 Coo hajxy hänajty tøø miädiaacpädøøñä, mänitä animal jiiäy tu'ug piädsøma'añ maa ja'a jut jaanč tehñ quiøøcpän.

Mänitä Dioscuguexyhajxy yagho'oga'añii. 8-9 Tägøøgxøø ja nähgucp hajxy jim wyijtsna'awa'añ møjcajptooty maa ja'a Jesús jecy miøjpahbejtän cruzcøxp. Haa ja'a cajptjäya'ayhajxiä, haxøøgä cuhdujt hajxy hänajty miøødä nebiä jecyjiiäya'ay ja'a cuhdujt hajxy hijty miøødän, ja'a hajxy hijty jim jegyhajty tsänaabiä Sodoma møødä Egipto. Cabä cuhdujt hajxy ñä'ägä yega'añ coo ja'a ho'ogyjiiäya'ayhajxy jim yajnaaxtägø'øwøøjät.

Minaamb hajxy yheeba'añii. Wiinduhmyhagajpt hajxy choona'añ. Cøjhayuuc hajxy miädia'aga'añ. 10 Jaanč tehñ xioonda'agaambä jäya'ayhajxy hänajty coo ja'a Dioscuguexyhajxy hänajty tøø yho'ogy. Paady hajxy hänajty jootcujc ñijiäwøøyyänä, cab hajxy hänajty yhadsibäänänä.

Paady hajxy hānajty hotyijā nā'ā nimio'owa'añii hamiñ haxopy. ¹¹ Coo tågøøgxøø ja nāhgupc hānajty tøø yhabety, mānitā Dios ja'a quiuguexyhajxy hānajty yagjujypiōga'añ jadāhooc. Pønjaty hānajty hixaamb, mānit hajxy hānajty chāhgøøbiōga'añ. ¹² Mānitā Dioscuguexyhajxy miādowa'añ coo hajxy hānajty møc miōjya'axyii jim tsajpootyp:

—Pet hajxy yam cøxp.

Mānit hajxy jocjooty ñøcxa'añ tsajpootyp. Hixáanāp hajxy ja'a miādsípām. ¹³ Mānitā hujx jaanč tehñ miøc ñaxa'añ. Mānitā tøjc may piuma'añ ja'a miāmajc-hitpā jim cajpooty. Juxtujcmilā jāya'ayhajxy yho'oga'añ. Ja'a hajxy hānajty tøø jiaac mähmø'øyābā, jaanč tehñ chāhgø'øwaamb hajxy jaduhñ. Mānitā Dios tsajpootypā hajxy wyiingudsāhgø'øwa'añ.

¹⁴ Jaduhñ ja'a tsø'ty ñajxy ja'a miāmetsc-hoocpā. Paquiā yhabaadāngombā coo ja'a miādāgøøgpā ñaxāngombā.

¹⁵ Mānitā miājuxtujcpā Diosmoonsā xiuuxy. Mānit hajxy jim møc yaaxy tsajpootyp:

Ja'a Jesucristo hajxy nWiindsønñájtām.

Tøø je'e miøjtāgø'øy wiinduhmyñaaẏwiin.

Cøjxta'axiøø guobiernāhadaaññā.

¹⁶ Jimā nāhii'xmādaaxpā majjāya'ay ja'a Dios hajxy hānajty jiuhhānaawīādity. Mānitā Dios hajxy hoy wyiinjiicāda'agy. Wyiingudsāhgøøyy hajxy jaduhñ. ¹⁷ Mānit hajxy miānaaññ:

Dios, højts miich nWiindsønñhajpy.

Cøxiā miich mājaa mmøødā. Cøjxta'axiøø miich mhity.

Dioscujú'uyāp coo miich tøø mmøjtāgøøñā, coo tøø mdāgøøñā gobiernāhajpā.

¹⁸ Tøø ja'a jāya'ayhajxy nāgøxiā jia jootma'ady. Pero tøø yhabaady coo miich myajcumādowaaññā.

Tøø yhabaady coo miichā ho'ogyjiāya'ayhajxy myajtøyhajtyegaaññā, coo myajcuhdāgoyyaaññā pønjiatā jāya'ayhajxy yaa yajtu'udāgooby hādaa yaabā naaxwiin.

Jaduhñ tøø yhabaatpā coo miichā hoyhajt ja'a weenhajt hajxy mmo'owa'añ pønjaty miich tøø xquiapxpaady, møød pønjiatā mmādia'agy hamuumdu'joot tøø xyajtuunā,

møød pønjaty miich tøø xwyiingudsāhgø'øy, hoyyā møjtuunğ hajxy tøø quia'a ja møødhaty.

¹⁹ Mānitā Diostøjc jim yhawaach tsajpootyp. Mānitā caja jiiyby quiāhxø'cy tøgooty møødā contrato, ja'a Dios jecy yajcuhdújcābā. Mānit tiāgøøyy wādsujpā. Mānitā hānee møc jiādijty; møødā hujx møc ñajxy. Mānitā caandøøtstuu may quiahy.

12

¹ Mänitā hijxtahnd jim̄ quiähxø'cy tsajtcøxp jaančh teh̄m hoy-yagjuøøñä. Jim̄ä to'oxiøjc hānajty tu'ug yhajajy nebiä xøøjän. Jim̄ä po'o hānajty yajtehm̄bety. Majmetscä madsa'a hānajty quiuhjen̄haty. ² Tøø hānajty tiehm̄ yhabaatnä coo yhuungpaada'añ. Paady hānajty wyi'i ya'axy. ³ Mänitā hijxtahnd wiingpä wyiingähxø'combä. Tu'ugä dragón hānajty cruundä. Tsaptsä ñi'x hānajty. Juxtujcä quiopc hānajty haagä cuhjen̄møød. Majcä quiaa'pt hānajty. ⁴ Tiu'tsthaamä madsa'a tu'ug tågøøgpuxypä yajcahy naaxwiin ja'a tsajtcøxpä. Mänitā dragón hoy wyiindānaaxiøpy ja'a to'oxiøjc ja'a hānajty huungpaadaambä. Nägooyyā yhuung hānajty myina'añ, mänit hānajty chu'udsa'añ. ⁵ Mänitā ya'ayhāna'c myiiñ. Je'e hānajty tunaamb gobiernä wiinduhmyñaaaxwiin. Møc hānajty jaduhñ jiaančh teh̄m yhane'ema'añ. Mänit jim̄ yajnøcxä Dioswiinduun. ⁶ Mänitā to'oxiøjc piäyø'cy. Pactuum ñøcxy. Jim̄ä Dios hānajty tøø yajnähdijy coo jim̄ yajcayøøjät mil cumejtsmägo'x cudägøøghii'xxøø.

⁷ Mänitā tsip jim̄ piädø'nä tsajpootyp. Ja'a Miguel hānajty tuumb Diosmoonsäwiindsøn. Je'e ja'a Diosmoonsähajxy miøødpädø'c. Ja'a dragón ja'a mioonsähajxy møødpädø'pä. Mänit hajxy ñiñamejtsä. ⁸ Cabä dragónhajxy ñä'ä mājdaacy. Mänit hajxy quia'a cuhdujtmøoyyänä coo hajxy jim̄ jiaag hídāt tsajpootyp. ⁹ Mänitā dragónhajxy jim̄ yhøxquéjxänä; yaa hajxy miänajnä hädaa yaabä naaxwiin. Haa ja'a dragónhajpä, ja'a mõjcu'ugong je'e, ja'a jecychahñdy je'e. Jaduhñ je'e xiøhajpä Satanás. Je'e hajxy yaa xwiinhøhñäm hädaa yaabä naaxwiin.

¹⁰ Mänitā jāya'ay jim̄ mõc yaaxy tsajpootyp.

—Tøø ja'a Dios miājāda'agy. Gobiernä je'e tiunaamby møødä Jesucristo. Tøø ja'a mõjcu'ugong yhøxquéjxänä. Xøømdsuhm̄ højts nmägu'ughajpähajxy hijty jim̄ yajnähdsømyii Dioswiinduun. ¹¹ Paady højts nmägu'ughajpähajxy tøø miājāda'agy, coo ja'a Meeghuung hajxy tøø xñähho'tuutäm, møød coo ja'a Dios hajxy quiaapxpaady. Hoy hajxy hānajty jia ho'oga'añ, cab hajxy hānajty chähgø'øy. Hamdsoo hajxy jaduhñ ñiñähdujcä coo hajxy yhó'ogät. ¹² Mxoondä'agäp hajxy, pønjaty jim̄ tsānaaby tsajpootyp. Pero pønjaty jiīby tsānaaby naaxwiin, haxøøg hajxy mäsøcy mjada'añ mhabeta'añ, je'eguiøxpä coo ja'a mõjcu'ugong hajxy jiīby tøø xñägäda'agy. Hawa'anda'agaambä mõjcu'ugong jaduhñ. Ñajuøøby jaduhñ coo cuhdujt jejcy quia'a møødhada'añ coo cøxypänejpä jiatcø'øwät.

¹³ Coo ja'a dragón yhījxy coo hānajty tøø quiāda'agy naaxwiin, mänitā to'oxiøjc tiägøøyy päboobiä, ja'a hānajty tøø yhuungpäadiäbä. ¹⁴ Mänitā to'oxiøjc wiistäqueect metsc

miooyä møjjaty, neby jaduhñ jäyøy ñöcxät pactuum maa hänajty yajcaya'añijän tägøøgjomøjtä cupc. Jäguemä dragón miähmø'øwät. ¹⁵ Mänitä dragón nøø com yhöxpäxujy nebiä to'oxiøjc jaduhñ ñøøgomdsömøøjät. ¹⁶ Mänitä nøøgom cøjx yhuugø'øy naaxooty. Puhbejtä ja'a to'oxiøjc jaduhñ. ¹⁷ Mänitä dragón ja'a to'oxiøjc jiaanč tehñ ñähawa'andaacy. Mänitä dragón tiägøøyy tsiptuumbä møødä to'oxiøjc yhuunghajxy, ja'a hajxy hänajty yaa tsänaabiä hädaa yaabä naaxwiin, ja'a Diosmädia'agy hajxy hänajty mäbøjpä, ja'a Jesucristo hajxy hänajty capxpaatpä.

13

¹ Jímhøch hänajty ndäna'ay mejypia'a. Mänitøchä animal cruundä nhixpädsøømy mejjiooty. Juxtujcä quiopc hänajty Haagä xøømøød. Haa ja'a xøø jaduhmbä, Haagä haxøøgjatiä Dios hajxy ñänømy. Majcä quiaa'pt hänajty Haagä cuhjenmøød. ² Jaduhñä ñi'x hänajty nebiä cuxiøøbøjtän. Jaduhñä tiecy hänajty nebiä osotequiän. Jaduhñä yhaaw hänajty nebiä leónhaawän. Mänitä animal møjcuhdujt miooyä møødä møcmäjaa. Ja'a dragón jaduhñ yejc; yhamdsoo je'e jaduhñ. ³ Tu'ugä animal quiopc hänajty quiähxø'øgy nebiä cubuxypän. Tøø hänajty chóoccombä. Mänitä jäya'ayhajxy nägøxiä jiaanč tehñ yagjuøøyy. Mänitä animal hajxy tiägøøyy pawädijpä. ⁴ Mänitä dragón hajxy wyiingudsähgøøyy, je'eguiøxpä coo ja'a animal møjcuhdujt hänajty tøø mio'oy. Jaanä ja'a animal hajxy wyiingudsähgøøbiä. Jaduhñ hajxy hänajty miäna'añ:

—Ni pøn mäjaa jaduhñ quia'a møødä nej yø'ø animal mäjaa miøødän. Ni pøn jaduhñ quia'a mäjädá'agät coo yø'ø animal hajxy ñä'ä mädsibø'øwät.

⁵ Mänitä animal cuhdujt miooyä coo ja'a Dios haxøøg ñänømät. Jaduhñ quiuhdujtmøoyyabä coo yhané'emät juxychägui'xmejtspo'o. ⁶ Jaanč jatcøøyy jaduhñ. Haxøøgä Dios jiaanč nänøømy, møødä Dios tiøjc, møød hajxy jim hijpä tsajpootyp. ⁷ Jaduhñ quiuhdujtmøoyyabä coo miädsibø'øwät ja'a Dioshuunghajxy, coo ja'a Dioshuunghajxy quia'a yajmäjäda'agøøjät. Mänit quiuhdujtmøoyyabä coo ja'a jäya'ayhajxy yhané'emät nägøxiä, ja'a hajxy yaa tsänaabiä wiinduhmyñaaxwiin. ⁸ Je'eds hajxy jaduhñ animalwiingudsähgøøyy, pønjatiä xiøø hänajty jim ca'a miimb cujaay nocyquiøxp, ja'a Meeghuung miøødpä, ja'a højts xñähho'túutämbä. Pønjaty cøjxta'axiøø jugyhadaamb nebiä Dios jiugyhatiän, je'edsä xiøøhajxy jim miimb cujaay nocyquiøxp. Tøøyyämä xiøøhajxy hänajty quiujähyyäxä coo ja'a naaxwiimbä yhawijy tiøø'xtaacy.

⁹ Naxy hajxy hädaa mhuuc tehñ wyiinjuó'owät. ¹⁰ Pønjaty mädsuumb, yajtsuumbdägatsaamb hajxy je'ebä. Pønjaty mäyagho'p espadahaam, jaanä jaduhñ hajxy yagho'tägatsäänäbä espadahaam. Hix, pønjaty jaduhñ Dioshuung, tsipcøxp hajxy miee'xtúgät; tsipcøxp hajxy miäbögät.

¹¹ Mänitøchä animal wiingpä nhijxnaaxwiimbädsøømy. Jaanä cruundä je'ebä. Metscä quiaa'pt hänajty je'e nebiä meeghuungcaa'ptän. Wiing hänajty quiapxy miädia'agy nebiä dragóngän. ¹² Jaduhñdsä møjjuhdujt hänajty mióödäbä nebiä jayøbajtpä møjhanimalän. Quipxy hajxy hänajty yhane'emy nämetscä. Mänitä miämetspä møjhanimal yhanehmy coo ja'a jayøbajtpä wyiingudsähgø'owóøjät, ja'a hänajty cuhbuxypä tøø chó'oguiäbä. ¹³ Haa ja'a møjhanimal miämetspä, madiu'u hijxtahñd yajcähxø'cy haagä hoy-yagjuøøñäjaty. Hijxwiinduumä jøøn yajcahy naaxwiin. ¹⁴ Coo ja'a jaya'ayä hijxtahñd hajxy yhijxy, yaghijxmañøøyyä hajxy jaduhñ. Mänit hajxy ñämaayyä coo ja'a animal hajxy yhahädiuunñaxät, ja'a hänajty tøø quiuhbuxyíjábä. ¹⁵ Mänitä miämetspä animal quiuhdujtmooyyä coo ja'a animal yhahädiuunñaxy yagjujypiógät, yajcapxø'ogät. Jaduhñ je'e quiuhdujtmóoyyábä coo yajyagho'ogóøjät pønjetiä animalhahädiuunñaxy ca'a wiingudsähgø'owaamb. ¹⁶ Mänitä tsaangu'ughajxy nägøxiä yajseñapadaacy maa yhahooguiø'øhajxiän, o maa wyiinnähgopcøxpahajxiän, miøjjä miuutscä, miäyøø quia'a mäyøøjä. ¹⁷ Pøn hänajty ca'a señamøød, pønä animal xiøø hänajty ca'a møødhájtäp, o ja'a ñúmero, cabä cuhdujt hajxy hänajty mio'oyii coo hajxy jiüyät, coo hajxy tiógät. ¹⁸ Pøn cuhwijy, pøn wiinjuøøby, ween yhuuc najuø'øy nebiä animal ñúmero miädia'agytiägø'øy. Jaduhñ je'e nebiä jäya'ay ñúmeron. Jue'e ñúmero jaduhñ, tädujmägo'x cudägøøghii'xtädujc.

14

¹ Mänitøchä Meeghuung nhijxy coo jim tiäna'ay Sióntuunähgøxp. Jimä jäya'ayhajxy hänajty piadänaabiä nämägo'x cujuxychägui'xmädaaxc mil. Yhaagä møød hajxy hänajty cujaay wyiinnähgopcøxpahajxy ja'a Meeghuung xiøø møødä Tieedy xiøø. ² Mänitøch jim nmädooyy tsajpootyp nebiä møjnøø may jiäditiän, nebiä hänee møc ya'axiän. Jaduhñ hänajty yajmädoobä nebiä harpa may miäna'añän. ³ Ja'a nämägo'x cujuxychägui'xmädaaxc milpä jäya'ay, ja'a hajxy hänajty tøø yajnähwa'açhíjábä hädaa yaabä naaxwiin, jemyhøy hajxy hänajty jim yhøøby Dioswiinduum. Haa ja'a nämädaaxpä animalhajxiä, jim

hajxy hānajtj piahāña'ay mōōdā majjāya'adiōjc-hajxy. Cabā wiinghāna'c-hajxy jiada'añ ja'a jem̄yhoy jaduhmbā. ⁴ Haa ja'a nāmāgo'x cujuxychāgui'xmādaaxc milpā jāya'ayhajxiā, cabā wiingto'oxiōjc hajxy hānajtj tōō miōōdtsāna'ay. Jaanč teh̄m yhoy hajxy hānajtj jiāya'ayhaty. Majatiā Meeghuung hānajtj ñōcxō'y, pianōcxyp hajxy hānajtj jaduh̄n. Jayōbajt hajxy yajnāhdijjā coo hajxy yajnāhwa'adsōjāt, coo hajxy yhuunghadōjāt ja'a Diōsām mōōdā Meeghūungām. ⁵ Ni mānaa hajxy quia'a hōh̄nda'agy. Cab hajxy tii poj tii cādieey miōōdā jim̄ Dioswiinduum.

⁶ Mānītōchā Diosmoonsā wiingpā nhijxy; jim̄ hānajtj jiāyōōwiādity tsajtcōxp. Ja'a Diosmādia'agy hānajtj yegaam̄by ja'a ni mānaa ca'a tājajtspā. Nāgōxiā ja'a jāya'ayhajxy hānajtj mio'owa'añii, ja'a hajxy yaa tsānaabiā wiinduhmyhagajpt, hoy hajxy wiinghayuucjaty jia mōōdā. ⁷ Mānitā Diosmoonsā mōc miānaañ:

—Wiingudsāhgō'ow ja'a Dios hajxy. Nāma'aw hajxy jaduh̄n coo miōjā jiaančhā. Tōō yhabaady coo ja'a Dios jāya'ay yajtōyhajtyega'añ. Je'eds cōjx yhādiuñ tsajpootyp mōōdā naaxwiin, mōōdā mejy, mōōdā nōōgopc.

⁸ Mānitā Diosmoonsā tu'ug jiaac mānaañ:

—Tōō ja'a mōjcajpt Babilonia quiuhdāgoy, je'eguiōxpā coo ja'a quiuhdujt jiaanč teh̄m yhaxōōgā. Tōō ja'a jāya'ayhajxy nāgōxiā piajatcō'y ja'a Babilonia quiuhdujt.

⁹ Mānitā miādāgōōgpā Diosmoonsā mōc miānaañ:

—Pōnā animal wiingudsāhgōōby mōōdā yhahādiuun̄naxy, pōn̄ yajseñapādaacp wyiinnāhgopcōxp o quiō'ogōxp, ¹⁰ hoyhoyyā Dios jiaanč teh̄m yajcumādowa'añ. Jōōnjooty, azufrejooty hajxy chaāchpōga'añ Diosmoonsāwiinduum mōōdā Meeghuungwiinduum. ¹¹ Cōjxta'axiōō hajxy chaāchpōga'añ xōōmdsuh̄m, pōnjatiā animal wiingudsāhgōōby mōōdā yhahādiuun̄naxy, pōnjatiā señā jim̄ mōōdhājtap.

¹² Pōnjatiā Diosmādia'agy mābōjp mōōdā Jesucristo miādia'agy, ween hajxy teh̄ngajnā miee'xtucy.

¹³ Mānītōchā jāya'ay jim̄ tsajpootyp xñāmaayy:

—Cujaay jaduh̄n: “Pōnjatiā Diosmādia'agy mābōjp, coo hajxy yhō'ogāt, jootcujc hajxy yhida'añ.” Tōyhajt jaduh̄n. Poo'xāan̄p hajxy jaduh̄n. Jiahmiedsaambiā Dios jaduh̄n coo ja'a Diosmādia'agy hajxy hoy tōō yajtuñ. Nōmā Diosh-espīritu miāna'añ.

¹⁴ Mānītōchā jāya'ay tu'ug nyuughijxy. Poobjocōxp hānajtj yhāña'ay. Orocuñjēn hānajtj quiuhjen̄hajpy. Arrozsujt hānajtj quiō'ogaphajpy jaanč teh̄m jioj. ¹⁵ Mānitā Diosmoonsā tu'ug piādsōōmy maa ja'a Diōstsajtōjcān. Mānitā jāya'ay miōjyaaxā mōc, ja'a hānajtj hāñaabiā jocōxp:

—Tøø yhabaady coo ja'a päda'agy myajpädø'ogät jiiby naaxwiin. Tøø ja'a tiøømiäjay. Nøcx yajpädø'og.

¹⁶ Mänitä päda'agy hoy jiaančh yajpädø'ogy arrotzujthaam hädaa yaabä naaxwiin. Jaduhñ miädia'agytiägø'oy coo ja'a jäya'ayhajxy yajcumädowa'añii, ja'a hajxy haxøøgcuhdujtmøødpä.

¹⁷ Mänitä Diosmoonsä wiingpä piädsøømgombä maa ja'a Diostsajtøjcän. Jimä arrotzujt hänajty quiø'ogaphajpä jaančh tehñ jiojþ. ¹⁸ Mänitä wiing Diosmoonsä piädsøømøoyy maa ja'a altarän. Je'e cuhdujtmøød maa ja'a jøøngøxpän. Mänitä Diosmoonsä møc miøjyaaxä ja'a arrotzujt cabhijpä:

—Tøø ja'a tsaatyp jiiby cha'amy naaxwiin; nøcx yajpädø'og arrotzujthaam.

¹⁹ Mänitä tsaatyp hoy jiaančh yajpädø'ogy arrotzujthaam hädaa yaabä naaxwiin. Mänit hoy piäda'agy maa ñähhädiunø'oyän maa hajxy tiehñdse'ediän. Jaduhñ mäwínädsä Dios yajtsaachpøga'añ ja'a hajxy tøø quia'a mäbøquiäbä. ²⁰ Cajtpa'a ja'a tsaatyp hajxy hoy tiehñdse'edy. Comä nø'ty piädsøømy maa ñähhädiunø'oyän. Møjwiinä nø'tymejy quiojy tægøøgmägo'x kilómetro. Coo'pä nø'ty hänajty maa ja'a cuaay frenon.

15

¹ Mänitøchä wiinghijxtahñd jim nhijxy tsajpootyp jaančh tehñ yhamøj, hoy-yagjuøøñä. Juxtújç-høchä Diosmoonsä nhijxy haagä häyohnmøød. Je'eduhñ ñänøømby coo ja'a Dios juxtújç-hooquiä jiaac yajtsaachpøga'añ ja'a hajxy yaa ca'a mäbøjþä hädaa yaabä naaxwiin.

² Mänitøchä hijxt nhijxy. Jim hänajty hamøj quioonna'ay. Nebiä mejjiän hänajty quiähxø'ogy. Jaduhñ hänajty quiähxø'pä nebiä toobiän. Jimä jäya'ayä hijxt hajxy hänajty wyiindäna'ay, ja'a animal hajxy hänajty tøø quia'a yajmäjädá'aguiäbä møødä seña, møødä xiøø, møødä ñúmero. Jimä harpa hajxy hänajty miøødäbä. Ja'a Dios jaduhñ yejç. ³ Jaduhñ hajxy hänajty yhøy nebiä Moisés jecy yhøøyyän. Je'e ja'a Dios jecy mäduun. Jaduhñ hajxy hänajty yhøøbä nebiä Meeghuung yhøyyän:

Wiindsøñ Dios, cøxiä miich cuhdujt mjaančh tehñ miøødä.

Møj jaančh miich mjaančh tehñ tiuñ.

Jaančh tehñ yhoy miich mguhdujt jaduhñ. Miich mhanehmby wiinduhmyhagajpt.

⁴ Caj miich tii pojþä tii cädieey mmøødä. Nägøxiä miichä jäya'ayhajxy xwyiingudsähgø'oy.

Nägøxiä hajxy miäna'añ cooc mmøjþä cooc mjaančhä. Minaamb miich jäya'ayhajxy nägøxiä xwyiin-gudsähgø'øwa'añ,

ja'a hajxy wiinduhmyhagajtpä, je'eguiøxpä coo hajxy tøø yhixy tøø miädoy coo miich mguhdujt jiaanč tehñ yhooyä.

⁵ Mänitøchä Diostsajtøjc nhijxhawaach jim tsajpootyp maa ja'a Dios yhäña'ayän. ⁶ Mänitä Diosmoonsähajxy jii by piädsøømy, ja'a häyohnmøødpähajxy ja'a näjxutjcpä. Poobwit hajxy hänajty miøød jaanč tehñ wia'ads. Jimä orowøøn hajxy hänajty miøødä chiltsnähgøxp. ⁷ Mänitä orotsim hajxy cødu'ugjaty miooyä. Tu'ugä animal jaduñ yejcy ja'a nämädaaxpähajxy hänajty jim häñaabiä Dioswiinduum. Hujtsjatiä orotsim hänajty. Je'eduhñ ñänøømby coo ja'a Dios ja'a jäya'ayhajxy jiaanč tehñ yajcumädowa'añ, ja'a hajxy ca'a mæbøjpä. Cøjxta'axiøø ja'a Dios ñä'ägädä hity. ⁸ Jii by Diostsajtøgooty, haagä joc jii by pu'xwädiip. Jimä joc chooñ maa ja'a Dios møj jaanč yhitiän. Caj pøn jii by hoy ñä'ägädä tägø'øwa'añ tsajtøgooty høxtä coonä ja'a Dios hänajty jxutj-c-hooc tøø yajtsaačhpøcy ja'a jäya'ayhajxy ca'a mæbøjpä.

16

¹ Mänitøch nmädooy coo jäya'ay møc quiapxy Diostsajtøgooty. Mänitä Diosmoonsä näjxutjcpä ñämaayä:

—Nøcx hajxy cuhmänactem jii by naaxwiin ja'a orotsimjootypä. Je'eduhñ ñänøømby coo ja'a Dios jiaanč tehñ yajcumädowa'añ ja'a hajxy ca'a mæbøjpä.

² Mänitä Diosmoonsä tu'ug hoy quiuhmänactemy hädaa yaabä naaxwiin ja'a yhorotsimjootypä. Pønjatiä animalseñä hänajty møød ja'a hamøjpä, pønjatiä yhähädiuunnaxy hänajty wiingudsähgøøyyäp, nägøxiä haxøøgpu'uds hajxy piaatä ja'a jaanč tehñ piahmbä.

³ Mänitä Diosmoonsä miämetspä hoy quiudemø'øy mejjiooty ja'a yhorotsimjootypä. Mänitä mejyñøø jiajty nebiä ho'ogyjiäya'añø'tiän. Cøjx yho'ogy mädyiijaty jii by tsánaaby mejjiooty.

⁴ Mänitä miädägøøgpä hoy møjnøøjooty quiudemø'øy ja'a yhorotsimjootypä møød jim nøøgopcjooty. Mänitä nøø jiajty nebiä nø'tiän. ⁵⁻⁶ Mänitä Diosmoonsä ja'a nøøgüendähajpä miänaañ:

—Wiindsøn Dios, caj miich tii pojpä tii cädieey mmøødä. Cøjxta'axiøø miich mhity. Hoy jaduñ coo miichä jäya'ayhajxy tøø myajtsaačhpøcy, coo nø'ty hajxy tøø myaghu'ugy, je'eguiøxpä coo miich mgu'ug xyajpuhho'cä møødä miich mmädia'agy hajxy tøø xyajwá'xabä.

⁷ Mänitä tu'jäya'ay miänaañ maa ja'a altarän:

—Tøyhajt jaduñ. Wiindsøn Dios, hoy jaduñ coo miichä jäya'ayhajxy tøø myajtsaačhpøcy. Miich cuhdujt cøxiä mmøød.

⁸ Mänitä Diosmoonsä ja'a miämädaaxpä ja'a xøø yajwi-ingutemøøyy ja'a yhorotsimjootypä. Mänitä xøø quiuhdujtmooyyä coo ja'a jäya'ay ñó'ogät. ⁹ Hoyhoyyä jäya'ayhajxy cøxiä tiooyy. Pero cabä yhaxøøgcuhdujt hajxy hänajty jia najtshixø'øwa'añ. Haxøøgjatiä Dios hajxy ñänøømy ja'a jim tsajpootypä. Cabä Dios hajxy piädaacy møj jaančh, hoyyä Dios cuhdujt jia møødä maa ja'a häyohngøxpän.

¹⁰ Mänitä Diosmoonsä miämägooxpä quiudemøøyy maa ja'a animal hänajty yhäña'ayän, ja'a yhorotsimjootypä. Mänit cøjx wyiingoodsø'øy majatiä animal hänajty yhane'emiän. Mänitä jäya'ay tioots hajxy yajtsu'udsøøyy je'eguiøxpä coo hajxy hänajty jiaančh tehṃ chaächpøcy. ¹¹ Paadiä Dios hajxy haxøøgjaty ñänøømy. Cabä yhaxøøgcuhdujt hajxy hänajty jia najtshixø'øwa'añ.

¹² Mänitä Diosmoonsä ja'a miädädujcpä jiiby quiudemøøyy Eufratesmøjnøøjooty, ja'a yhorotsimjootypä. Mänitä nøø tiøøch. Jaduhṃä reyhajxy hänajty hoy ñaxø'øwa'añ, ja'a hajxy hänajty jim tsohṃda'agaambä maa ja'a xøø piädsømian.

¹³ Mänitøchä haxøøgjuøhṃdy tägøøg nhixpädsøømy. Jiiby hajxy piädsømøøyy maa ja'a dragón yhaawjootiän, møød maa ja'a animal yhaawjootiän, møød maa ja'a miämetspä animal yhaawjootiän, ja'a møjcu'ugongä miädia'agy hänajty yajwá'xäbä. Jaduhṃä haxøøgjuøhṃdy hajxy hänajty quiähxø'øgy nebiä yocchän. ¹⁴ Hiṃ, møjcu'uhajxy je'e. Hoy-yagjuøøñäjaty hajxy hänajty yajcähxø'øgy. Mänitä reyhajxy hoy nägøxiä wioyii, ja'a hajxy hädaa yaabä naaxwiimbä, coo hajxy nøcxy chiptuna'añ møødä Dioscøxpä, mänaa ja'a Dios yajnähdijian coo chiptuna'añ. Mäjaamøødä Dios jaduhṃ. ¹⁵ Jaaya'ayjaduhṃ mänaamb: "Cab jaduhṃ pøn ñä'ägädä najuø'øy mänäajøch hänajty ngäda'aga'añ. Jootcujc je'e pønä Diosmädia'agy hänajty hamuumdu'joot mabøjp. Jaduhṃ mäwínäts hänajty yhida'añ nebiä jujcypiän. Cabä hänajty chähdiunaannä." ¹⁶ Mänitä reyhajxy yhamugøøyy maa xiøhatiän Armagedón ja'a hebreohayuuc-haamy.

¹⁷ Mänitä Diosmoonsä ja'a miäjuxtujcpä cøxp quiuhdeemnajxy ja'a yhorotsimjootypä. Tu'ugä jäya'ay møc quiapxy maa ja'a Dios yhäñaadiaactän jim tsajpootyp:

—Tøø jaduhṃ miaañä.

¹⁸ Mänit wiädsujcy møødä hänee yaaxy. Mänitä hujx møc ñajxy. Cabä hujx jaduhṃ mänaaxøø ñaxy neby jaduhṃ tøø ñaxiän. ¹⁹ Mänitä møjcajpt ñiwia'xä. Tägøøghit jaduhṃ hoy miähmøøñä. Mänitä tøjc cøjx piумы wiinduhmyhagajpt. Mänitä Dios jäya'ayhajxy chaächtiuuṃ hoyhoy, ja'a hajxy hänajty jim tsänaabiä Babilonia-cajptooty. ²⁰ Mänitä tun cøjx yhadägoyyø'øy møødä naax ja'a hänajty jim hijpä mejyquijc.

21 Mänitä jäya'ayhajxy quiuhga'awøøyyä caandøøtstuu hamøjjaty. Juxychägui'x kilo hänajty näje'e jiemčhä. Coø hajxy jiaanč tehṁ chaächpøjcy, paadiä Dios hajxy haxøøgjaty ñämaayy.

17

1 Mänitøchä Diosmoonsä tu'ug xñämejch, ja'a hajxy hänajty näjuxtujcpä, ja'a orotsim hajxy hänajty miøødäbä. Mänitøch xñämaayy:

—Jam nyajnahixø'øy coø ja'a cuhhiṁdo'oxiøjc ja'a møjpä ya-jtsaaçhpøga'añii, ja'a jim häñaabiä mejywyiing. ² Tøø ja'a rey ja'a to'oxiøjc hajxy yaa miøødtsäna'ay hädaa yaabä naaxwiin. Ja'a to'oxiøjcøxpä ja'a jäya'ayhajxy nägøxiä yaa yhaxøøgwädity hädaa yaabä naaxwiin.

³ Mänitøchä Dioshespíritu xyajwiinhijxy. Mänitøchä Diosmoonsä jim xyajnøcxy maa pøn quia'a tsäna'ayän. Mänitøchä to'oxiøjc tu'ug nhijxy. Animalnähgøxp hänajty yhäña'ay. Tsaptsä animal ñi'x. Jimä mädia'agy hänajty miøødä cujaay ja'a ñi'xcøxp. Haxøøgjatiä Dios hänajty ñänømy. Juxtujcä quiopc hänajty je'e y majcä quiaa'pt. ⁴ Ja hucy ja tsaptsä to'oxiøjc wyit hänajty je'e. Oro hänajty ñaandsømhajpy møødä hočhaa møød perlas. Orotsim hänajty quiø'ogø'øwhajpy. Madiu'u haxøøgpä hänajty jii by yhity orotsimjooty. ⁵ Jim hänajty miøødä wyiinnähgopcøxp cujaay: “Ja'a møjcajpt Babilonia hädaa. Ja'a cuhhiṁdo'oxiøjc tiajhajxy hädaa. Ja'a haxøøgpä yhøjxä tiecy hädaaduhṁ ja'a hädaa yaabä naaxwiimbä.” Cab jaduhṁ yhowyiinjuøñjäjä. ⁶ Mänitøch nnajuøøyy coø ja'a to'oxiøjc hänajty miu'ugyii. Ja'a Dioshuung ñø'tyhajxy hänajty tøø yhuucäxä møød hajxy tøø yagho'ogyijäbä je'eguiøxpä coø ja'a Jesucristo miädia'agy hajxy miäbøjcä. Cooč jaduhṁ nhijxy, njaanč tehṁ yagjuøøyyhøch jaduhṁ. ⁷ Mänitøchä Diosmoonsä xñämaayy:

—Tii jaduhṁ coø mwi'i yagjuø'øy. Nhawaanāanābøch miich ja'a to'oxiøjcøxpä møødä animalcøxpä, ja'a to'oxiøjc yaghäñaabiejiä, ja'a juxtujcpä quiopc, ja'a majcpä quiaa'pt. ⁸ Yø'ø animal tøø mwiinhixiäbä, jugyhajp hijty yø'øduhṁ. Hoy tøø jia cuhdägoy, jutpädsømaamb jadähooc. Mänit nøcxy yho'ogaanä. Pønjetiä xiøø jim ca'a miimb cujaay librojooty, coø ja'a animal hajxy yhixät coø tøø jii utpädsømy, mänit hajxy hoyhoy yagjuø'øwa'añ. Pero pønjetiä xiøø jim miimb cujaay librojooty, je'eds hajxy cøjxta'axiøø jugyhadaamb nebiä Dios jii gyhatiän, je'eguiøxpä coø ja'a xiøøhajxy jim quiujähyyäxä mänaa ja'a naaxwiimbä yhawijy tiøø'xta'aguiän.

⁹ Pøn jaduhṁ wiinjuøøby, ween hädaaduhṁ hoy yhuuc wiinjuø'øy: Yø'ø quiopc juxtujcpä, jaduhṁ mäwlinäts hajxy yø'ø

nebiä juxtujcpä tunän. Jimä to'oxiøjc yhäña'ay. ¹⁰ Jaanä jaduhnduhmbä, jaduhñ mäwínäts hajxy yø'ø nebiä juxtujcpä reyän. Nämägooxc hajxy jaduhñ tøø quiuhdägooñä. Tu'ug jäda'ahaty guiobiernähajnä. Jatu'ug, cahnä je'e tiägø'øyñä. Coö hänäjty tøø tiägøøñä, cab jaduhñ jiega'añ. ¹¹ Haa ja'a animal tøø quiuhdägóyyäbä, tu'ugä näjuxtujcpä rey jaduhñ. Miämetsc-hoocpä jaduhñ tøø piädsøømgombä. Mänit nõcxy yho'ogaannä.

¹² 'Haa ja'a majcpä quiaa'pt tøø mwiinhíxiäbä, nämajcä reyhajxy jaduhmbä. Cahnä hajxy tiägø'øy gobiernähajpä. Jaduhñä mõjcuhdajt hajxy mio'owa'añii tu'hora quipxy mõødä animal. ¹³ Tu'ugmädia'aguiä reyhajxy yhity ja'a nämajcpä. Mänitä animal cuhdajt hajxy mio'owa'añ mõødä mäjaa. ¹⁴ Mänit hajxy tiägø'øwa'añ tsiptuumbä maa ja'a Meeghuungcøxpän. Mäjäda'agaambä Meeghuung jaduhñ. Hiç, je'e ja'a mõjcuhdajt nä'ägä mõød. Pønajaty je'e jiamiøødhajpy, Dioshuunghajxy je'eduhñ. Pedyii hajxy miäbøcy.

¹⁵ Mänitøchä Diosmoonsä xñämäaguionbä:

—Yø'ø mejy tøø mwiinhíxiäbä maa ja'a to'oxiøjc hijty yhäña'ayän, jaduhñ mäwínäts yø'ø nebiä wiinduhmyhagajpt-tsohmbän. Madiu'u hayuuc hajxy quiapxy. ¹⁶ Y yø'ø animal quiaa'pt tøø mwiinhíxiäbä ja'a majcpä, mänitä to'oxiøjc hajxy miähanhada'añ. Nähwa'ads høxwa'ads hajxy jaduhñ ñähgue'egaannä. Chu'udsaamby hajxy jaduhñ; mänit hajxy ño'oga'añ. ¹⁷ Ja'a Dios jaduhñ tøø wyiinmahñdymo'oy coö hajxy jaduhñ quiudiúnät nebiä Dios tøø yajnähdiijiän, coö hajxy tu'ugmädia'agy yhidät, coö ja'a animal hajxy quiuhdujtmó'owät, høxtä coonä hänäjty tøø yhabaady nebiä Dios yajnähdiijiän. ¹⁸ Haa yø'ø to'oxiøjc tøø mwiinhíxiäbä, jaduhñ mäwínäts yø'ø nebiä mõjcajptän maa ja'a reyhajxy nägøxiä xiøønaçiän.

18

¹ Mänitøchä Diosmoonsä tu'ug njaag hijxy coö hänäjty miänacy tsajpootyp. Mayyä cuhdajt hänäjty miøødä. Haamb tsämaamb hänäjty jaduhñ. Hajaj jaduhñ hädaa yaabä naaxwiin. ² Mänit mõc yaaxy:

—Tøø ja'a mõjcajpt Babilonia quiøxy pumy. Jimä mõjcu'uhajxy chänaañä, mõødä haxøøgjuøhñdy madiu'ubä, mõødä haxøøghanimalhajxy jäyøøbiä. ³ Tøø ja'a jäya'ayhajxy nägøxiä quiøxy pahijxpä nebiä Babilonia haxøøgcuhdujt miøødän. Tøø ja'a reyhajxy miøødtsäna'ay. Tøø ja'a hajuubiädøjc-hajxy miäyøøjøøñä je'eguiøxpä coö ja'a Babilonia hijty cøxiä wiinä yaghøxhäyoy.

4 Mänitöçhä jäya'ay nmädooyy coo hänajty jim̄ quiapxy tsajpootyp:

—Pønjátyhøch nhuunghajpy, mdsóonäp hajxy jim̄ maa yø'ø cajptän, neby hajxy jaduhñ mga'a pajatc'owät, neby hajxy jaduhñ mga'a padsaächpógät. ⁵ Haa ja'a jäya'ayhajxy jim̄ tsánaabiä Babilonia, tøø hajxy møj may jiaançh tehñ quiädieey. Hoyhoyyá Dios jiaançh tehñ yajtsaächpøga'añ. ⁶ Jaduhñä Babiloniatsohm̄bä hajxy mduundägátsät nebiä wiinghána'c hajxy tøø tiuñän. Mejtsjäduhñtiä hajxy myajtsaächpógät. ⁷ Tøø hajxy hanaxiä jiaançh tehñ ñiguimayii. Cøxiä wiinä hajxy tøø jiaançh tehñ yaghøxháyoy. Paady hajxy mjaançh tehñ yajtsaächpógät. Jaduhñ quiopcooty jia wi'i miána'añ: “Jaduhñhøch chaa nhäña'ay nebiä møjjuhdujtmøødpän. Nä'ä jájtäbøçhä nnihyhap jim̄. Cábøchjaduhñ mänaa nnä'ägä jootmayhada'añ.” ⁸ Coø jaduhñ miána'añ, paquiä chaaçhpøga'añ. Piaadaambiä yuu møødä häyohn møødä ho'og tägoy. Toyáannäp je'eduhñ. Ja'a Dios jaduhñ mänaañ coo jaduhñ chaaçhtiunøjät. Jaayá'ayäts møjjuhdujtmøød.

⁹ Haa ja'a reyhajxy, ja'a to'oxiøjc hajxy hänajty tøø miøødtsáná'ayäbä, coo hajxy jaduhñ yhíxät coo hänajty tiooñä, mänit hajxy ñäjø'ow ñäxuudsaañ. ¹⁰ Tsähgø'ø-tsähgø'ø hajxy hänajty jäguem̄ tiána'awa'añ. Mänit hajxy miána'ana'añ:

—Miich Babiloniacajpt, may miich cuhdujt hijty mjaançh tehñ miøødä. Pero paquiä mjaançh tehñ quiuhdägooyy.

¹¹ Mänitä hajuubiädøjc-hajxy ñäjø'ow ñäxuudsaaambä, je'leguiøxpä coo ja'a tioogyhajxy quia'a nä'ägädä juyáanäxä. ¹² Madiu'u toogy hajxy hänajty miøødä: oro, møødä plata, møødä hoçhaa, møødä perlas, møødä howyit, møødä linowit, møødä sedawit, ja hucy ja tsapts. Jaduhñä quepy hajxy hänajty madiu'u miøødäbä ja'a pa'agxuu'pä, ja'a tsowjatypä, møødä tijatiä elefantetøødshadeeñdiuc-hädiuñäbä, møødä hobiujxt, møødä pujxt, møødä mármoltsaa. ¹³ Jaduhñä canela hajxy hänajty miøødäbä, møødä jøø'xychooy ja'a jaançh tehñ pia'agxuu'pä, møødä poom, møødä mirra, møødä perfume, møødä vino, møødä hon, møødä harina hoybä, møødä trigo, møødä jäyujc, møødä waj, møødä meeg, møødä cuaay, møødä carreta, møødä moonsädøjc jamiäjúyyäbä. ¹⁴ Mänitä hajuubiädøjc-hajxy miána'ana'añ:

—Tøø miich xquiøxy pøjcä tijaty miich mhadsojpy møødä mmäyøøhadyíjábä.

¹⁵ Ñäjø'ow ñäxuudsaaambiä hajuubiädøjc-hajxy, ja'a hajxy hänajty tøø miäyøøj'ø'yäbä maa yø'ø cajptän. Tsähgø'ø-tsähgø'ø hajxy hänajty tiána'ay jäguem̄. ¹⁶ Mänit hajxy miána'ana'añ:

—Tøø yø'ø møjcajpt jiaanč tehṃ chaächpøcy. Jaduhṃ hijty je'e nebiä to'oxiøjc howyitmøødpän ja hucy ja tsapts, møødä oromøødpä, møødä hočhaamøødpä, møødä perlasmmøødpä. ¹⁷ Paquiä ja'a miäyøøhadyijäbä tøø quiøxy pøjcäxä.

Haa ja'a jäya'ayhajxy hänajty wädijpä barcojooty, jäguem hajxy hänajty tiäna'awaambä, møødä wyiindsønḥhajxy, møød hajxy nä'ä wädijpä. ¹⁸ Coø hajxy yhijxy coø ja'a cajpt hänajty tioonä, mänit hajxy yaaxy:

—Cab mädyii cajpt ñä'ägädä mäbaady nej yø'ø møjcajpt hi-jtiän.

¹⁹ Mänit hajxy tiägøøyy jøøbiä xuu'tspä. Mänit hajxy yáaxcombä:

—Tøø yø'ø møjcajpt jiaanč tehṃ chaächpøcy. Haa ja'a cubarcohajxiä, tøø hajxy jia mäyøøjøøñä coø yø'ø cajpt hijty jiaanč tehṃ miäyøøjä. Paquiä tøø quiuhdägoonä.

²⁰ Pønjaty jim̄ tsänaaby tsajpootyp, ween hajxy nägøxiä mx-oonda'agy, møødä Diosquexy møødä Dioshuung, je'eguiøxpä coø ja'a Dios yø'ø cajpt tøø yajcumädoy.

²¹ Jaanč tehṃ miøcä Diosmoonsä tu'ug. Mänitä cruundätsaa yajpæðøcy. Mänit miejyquia'adsøøyy. Mänit miänaañ:

—Jaduhṃsä Babiloniacajpt jiadaambä yhabetaambä. Cab jaduhṃ mänaa ñä'ägädä cähxø'øgaannä. ²² Cab jaduhṃ jim̄ pøn̄ xiu'uxaannä. Caj pøn̄ jim̄ tiunaannä. Cab hajxy jim̄ jiodsaannä. ²³ Ni jøøn̄ jim̄ quia'a toyaannä. Cab hajxy jim̄ piøgaannä yhu'ugaannä. Paadiä Babiloniacajpt jaduhṃ jia-adaañ yhabeta'añ je'eguiøxpä coø ja'a cu'ug jiaanč tehṃ miäyøøjä. Tøø ja'a jäya'ayhajxy nägøxiä piahixy ja'a Babilonia yhaxøøgcuhdujt.

²⁴ Haa ja'a Diosquexy møødä Dioshuunghajxiä, ja'a hajxy yaghó'cäbä, jim̄ä ñø'tyhajxy tøø miähmø'øy maa yø'ø cajp-tootiän. Hix, cu'ug jaduhṃ jatcøøyy.

19

¹ Mänitøch nmädooyy majiäya'ay hänajty jim̄ ya'axy tsajpootyp:

Møj jaančhä Dios jaduhṃ. Jaaya'ay hajxy xyajwaats xya-jtséjcäm.

Tsøg hajxy wiingudsähgøøyyäm coø møcmäjaa miøødä.

² Hoyyä Dios quiudiuuñ coø ja'a cuhḥindo'oxiøjc hoy piäda'agy haducytium, je'eguiøxpä coø ja'a yhaxøøgcuhdujt piahíxäxä ja'a jäya'ayhajxy nägøxiä, y coø tøø yagho'ogy ja'a Diosquexypä møødä Dioshuung. Coø ja'a Dios ja'a ca'awiindøybä yajcumädowa'añ, yejpiä tøyhajt jaduhṃ; cab nä'ä nägoobä yajcumädoy.

³ Mänitä majiäya'ayhajxy miänáangombä:
Møj jaančhä Dios. Cøjxta'axiøø yø'ø cuhhiñdo'oxiøjc yhatoy
yhapøgø'øwa'añ.

⁴ Mänitä majjäya'ay ja'a Dios hajxy wyiinjiicädaacy, ja'a
hajxy nähii'xmädaaxpä møødä animalhajxy ja'a nämädaaxpä.
Mänit hajxy miänaañ:

—Tøyhajt jaduñ, mõj jaančhä Dios.

⁵ Mänitä jäya'ay jim tu'ug quiapxy maa ja'a Dios hänajty
yhäña'ayän:

Näma'aw ja'a Dios hajxy coo miøjjä coo jiaančhä, pønjaty
Diosquexy, pønjatiä Dios wiingudsähgøøby, miøjjä miu-
utscä.

⁶ Mänitøch nmädooyy coo majiäya'ay hänajty quiapxy.
Jaduñ yajmädooyy nebiä mejy møc yhahøøchän, nebiä
hänee møc ya'axiän:

Møj jaančhä Dios jaduñ. Tøø tiägøøñä gobiernähajpä.

Jimä mõjcuhdujt miøødä.

⁷ Tsøg hajxy jootcugøøyyäm, tsøg hajxy xoonäacäm. Tsøgä
Dios hajxy mõj jaanč pädäacäm.

Tøø yhabaatnä coo ja'a Meeghuung piøgaanä. Tøø ja'a
jaxie'eb ñiyhahixøøyyänä.

⁸ Howyt jaduñ jaanč tehñ yajpøgø'øwáanäp, wa'adspä,
haambä tsämaambä,

nømä majiäya'ayhajxy miänaañ. Haa ja'a howyitä, je'eduhñ
ñänøømby coo ja'a Dioshuunghajxy hänajty hoy tøø wiädity
hädaa yaabä naaxwiin.

⁹ Mänitøchä Diosmoonsä xñämaayy:

—Cujaay jaduñ: “Jootcujc hajxy yhity pønjaty tøø yajwoy
tøø yajwich maa ja'a Meeghuung piøga'añän.”

Mänitøch xñämäaguimbä:

—Tøyhajtä Diosmädia'agy jaduñ.

¹⁰ Mänitøchä Diosmoonsä nja wiinjiicädaacy. Nja wiin-
gudsähgø'øwáanhøch jaduñ. Mänitøch xñämaayy:

—Ca'ačh xwyiingudsähgø'øy. Høøchä Dios xmioonsähajp
nej mijts xmioonsähajpä, coo mijtsä Jesucristo miädia'agy
hoy myajtuunä. Ja'a Dios mäbøcy mwiingudsähgø'øwäp.

Tøyhajtä Jesucristo miädia'agy. Tu'ugmädia'agy hajxy yhity,
pønjatiä Jesucristo miädia'agy yajwá'xäp, pønjatiä Jesucristo
capxpaatp.

¹¹ Mänitøch tsajpootyp nhijxy coo tøø yhawa'ačh.
Mänitøchä jäya'ay tu'ug nhijxy coo ja'a ca'awiindøybä hoy
yajcumädowa'añ, coo hoy chiptuna'añ. Paady xiøhaty ja'a
hoguiudiuumbä, ja'a tøyhajtyejpä. Poobcuaañähgøxp hänajty
yhäña'ay. ¹² Jaduhñä wyiin hänajty quiähxø'øgy nebiä jøøn
tioyyän. Mayyä cuhjén hänajty miøødä cuhduum. Jimä xøø
hänajty miøødä cujaay. Ni pøn hänajty quia'a najuø'øy tii

xøø je'e. Je'eduhñ nidiuhñ najuøøby. ¹³ Nø'tiä wyit hänajty tøø yaghucy. Ja'a Diosmädia'agy hänajty xiøhaty. ¹⁴ Jaanč tehñ miäjiäya'ay hänajty panøcxp haagä poobcuaañähgøxp. Poobwit hoybä hajxy hänajty miøød, jaanč tehñ pioob jaanč tehñ wia'ads. ¹⁵ Jim yø'øya'ay espada jaanč tehñ jiøjp hänajty miøødä yhaawjooty. Je'e ja'a jäya'ay hänajty yajpuxaamby. Jaanč tehñ miøc guiobiernähada'añ. Hoyhoyä jäya'ay chaačhtiuna'añ nebiä Dios ja'a jäya'ay yajcumädoyyän. ¹⁶ Jimä xiøø hänajty miøødä cujaay wyitcøxp møødä piuuguiøxp: "Hädaa møjcuहुdujtmøød; ni pøn møjcuहुdujt jaduñ quia'a møødä."

¹⁷ Mänitøchä Diosmoonsä tu'ug nhijxy coo hänajty jim tiäna'ay maa ja'a xøøjän. Mänit jaanč tehñ miøc yaaxy. Ja'a luudhajxy møjyaaä, ja'a hajxy cøxp jäyøøwiädijpä:

—Min hajxy tsu'uds. Ja'a Dios hajxy jaduñ xmio'owaamb.

¹⁸ Jäya'ay hajxy nägøxiä mdsu'udsaamby, miøjjä miuutscä, hopiønä, møødä rediøjc-hajxy, møød hajxy tuumbä soldad-owiindsøn, møød hajxy møcmjäamøødpä, møødä cuaay, møød hajxy cuaayhäñaabiä.

¹⁹ Mänitøchä animal nhijxy. Møødä reyhajxy hänajty jim choonä møødä quiu'ughajxy. Tsiptunaamb hajxy hänajty jaduñ møødä jaaya'aguixpä ja'a cuaañähgøxp wädijpä møødä quiu'ug. ²⁰ Mänitä animal miajtsä møødä craa ja'a jaanč tehñ jiäya'awyiinhøhmbä. Tøø ja'a craa hänajty yajcähxø'øgy hoy-yagjuøøñäjaty maa ja'a animal wyiinduuman. Jaduhñä craa hänajty tøø wyiinhøøñ pønajaty yø'ø animal seña hänajty møødhajtäp, pønajaty yø'ø animal yhädiuunxay hänajty tøø wyiingudsähgøøyyä. Mänit hajxy nämetsc jiøønjuipøøyyä maa azufre hänajty tioyyän. ²¹ Mänitä quiu'ughajxy yaghó'cäxä. Jaaya'ay jaduñ mäyagho'c, ja'a hänajty cuaayhäñaabiä. Espadahaam miäyagho'cy, ja'a jaanč tehñ jiøjpä, ja'a hänajty jim miøødpä yhaawjooty. Mänitä ho'ogyjiäya'ayhajxy chu'tsä. Ja'a luudhajxy jaduñ mädsu'ts jaanč tehñ quiu'uxiä.

20

¹ Mänitøchä Diosmoonsä tu'ug nhijxy. Jim tsajpootyp hänajty miänacy. Jimä juthawaatst hänajty quiø'øgonhaty, ja'a hänajty jaanč tehñ quiøøcpä. Jimä cadena hänajty quiø'øwitshajpä. ² Mänitä møjcu'ugong miajtsä, ja'a xøhajpä Satanás. Ja'a dragón je'e møødä jecychahñdy. Mänit quiø'øxojtsä tiecyxiojtsä cadenaam. ³ Mänit quiujuipøøyyä jutjooty. Mänit yhawäguii'tsä. Mänitä Diosmoonsä yhähoo'ch maa ja'a juthaawän. Mil jomøjtä møjcu'ugong hänajty jiiby yhida'añ, nebiä jäya'ay jaduñ quia'a wiinhøhñät. Coo hänajty mil

jomøjt tøø yhabejnä, mänit yhöxmadsa'añii. Pero cab hänajty jecy yajwädita'añii coo hänajty tøø yhöxmächii.

⁴ Mänitøch nhijxy coo cu'ughajxy hänajty yhäña'ay. Haagä möjcuhudjtmøød hajxy hänajty coo hajxy nägøxiä yajtøyhajtyégät. Mänitøchä jäya'ayä yháañämähajxy nhijxä, pønjaty hänajty tøø yo'puxyii. Paady hajxy yo'puxkä coo hajxy hänajty tøø Dyiosmädia'agy-yajwa'xy coo ja'a Jesucristo Dyioshuungä. Cabä animal hajxy hänajty tøø wyiingudsähgø'øy, ni ja'a yhahädiuunxxy. Ni cab hajxy hänajty tøø piädáacäxä ja'a animal seña, ni wyiinnähgopcøxp ni quiø'øgøxp. Mänitøch nhijxy coo hajxy jiuypiojnä. Mänitä Jesucristo hajxy miøødtägøøyy gobiernähajpä. Mil jomøjt hajxy hänajty tiuna'añ. ⁵⁻⁶ Jayøjp hajxy jiuypiojtsohñ. Jootcujc hajxy yhity. Nebiä teediän ja'a Dios hajxy miøøduñ. Cab hajxy chaaçhtiuna'añii. Coo mil jomøjt hänajty tøø yhabety, mänitä jäya'ay yháañämähajxy jiaac juyypioğaambä nägøxiä, ja'a hajxy hänajty hoy tøø quia'a wäditiäbä. Mänit hajxy yajcumädowa'añii.

⁷ Coo mil jomøjt hänajty tøø yhabejnä, mänitä Satanás yhöxmadsa'añii. ⁸ Mänit tiägø'øwa'añ jäya'awyiinhøhmbä wiinduhmyhagajpt. Yajwiinhøønaambä Gog møødä Magog. Mänit hajxy yhamugø'øwa'añ møødä quiu'ughajxy coo hajxy hänajty chiptuna'añ. Jaançh tehñ miay hajxy hänajty jaduñ. ⁹ Wiinduhmyhagajpt hajxy choona'añ. Mänitä Dioshuunghajxy jiuhibic jiuhgøð'øwa'añii. Mänitä Dios jøøn yajca'awa'añ. Cøxy toyaambä Magoghajxy jaduñ. ¹⁰ Mänitä möjcu'ugong jioønjuipøøyyä maa ja'a azufre hänajty tioyyän, maa ja'a animalhajxy hänajty tøø jioønjuipø'øyijän, møødä craa hänajty tøø jiäya'awyiinhøñäbä. Cøjxta'axiøø hajxy jiiby chaaçhpøga'añ xøømdsuhñ.

¹¹ Mänitøchä Dios nhijxy coo hänajty yhäña'ay. Poobä yhäñaabiejt hänajty cruundä. Mänitä naaxwiimbä yhadägoyyøøyy maa ja'a Dioswiinduumän møød tsajtcøxp. ¹² Mänitøchä háañämähajxy nhijxy miøjjä miuutscä. Jim hajxy hänajty tiäna'ay Dioswiinduum. Mänitä Dios ja'a libro yaghawaach møødä libro wiingpä. Jiibiä xiøøhajxy hänajty myiñ cujaay ja'a hajxy jugyhadaambä cøjxta'axiøø nebiä Dios jiugyhatiän. Mänitä Dios ja'a libro quiapxy pø hoyyä háañämähajxy hänajty tøø jiäya'ayhaty, pø caj. ¹³ Mänitä háañämähajxy jiiby piädsøømy mejjiooty, ja'a hajxy hänajty jiiby tøø yhö'oguiäbä. Jaduhñ hajxy jiiby piädsøømbä naaxpa'c. Ja'a hajxy hänajty hoy tøø jiäya'ayhātiäbä, hawa'adstuum hajxy hoy miähmøøñä. Ja'a hajxy hänajty hoy tøø quia'a jäya'ayhātiäbä, haducytium hajxy hoy miähmø'øy. ¹⁴⁻¹⁵ Mänitä möjcu'ugong jøønjooty piädaacä.

Mänitä háañmähajxy jøønjooty quiujuipøøyyä, pønjatiä xiøø hánajty ca'a miimb cujaay librojooty. Cab hajxy cøjxta'axiøø jüg yhada'añ nebiä Dios jüg yhatiän.

21

¹ Mänitøchä tsajpootyp jemýbiä nhijxy møødä naaxwiin jemýbiä. Tøø ja'a tuçtsajpootyp hánajty tiägoonä møødä tucnaaxwiimbä. Møødä mejy hánajty tøø tiägoobiä. ² Mänitøchä Dioscajpt nhijxy, ja'a Jerusalén jemýbiä. Jim hánajty miänacy tsajpootyp. Jim hánajty tøø choon maa ja'a Diosän. Yajxon hánajty quiähxø'øgy nebiä jaxie'eb ñiyhahixø'øyijän coo hánajty piøga'añ. ³ Mänitä jäya'ay møc jiaanç tehñ quiapxy jim tsajpootyp:

—Huuç hix, jimä Dios tøø chänaadiaacpøcy maa ja'a jäya'ayhajxiän. Quiu'ughadaambiä Dios ja'a jäya'ayhajxy. Wiingudsähgø'owäänäp ja'a Dios jaduñ. ⁴ Jaduñä Dios miäna'ana'añ coo ja'a jäya'ayhajxy quia'a jøønät. Cab hajxy pia'ambedaannä, yho'ogaannä. Cab hajxy jiø'owaannä xiuudsaañnä. Tøø yø'øduhmbä hánajty quiøxy cuhdägoonä.

⁵ Mänitä Dios miänaañ:

—Tøøch cøxiä wiinä nhädiuundägach.

Mänit miänáangombä:

—Cujaay jaduñ. Tøyháthøch nmädia'agy jaduñ. Cábøch nhøhnda'agy.

⁶ Mänitøch xñämaayy:

—Tøø jaduñ miaañä. Høøch nyajtsohndaac; jaanä høøch nyajmaabiä. Pønä jioot hamuumdu'joot tøø piäda'agy coo jüg yhada'añ cøjxta'axiøø nébiøch njüg yhatiän, nguñdujtmó'owäbøch jaduñ coo jaduñ jüg yhadät.

⁷ Pøn mäjädaacp, je'e jüg yhadaamb cøjxta'axiøø nébiøch njüg yhatiän. Høøch cøjxta'axiøø xTieedyhadaamb.

Nhuunghadáambiøch jaduñ. ⁸ Haa ja'a hajxy jaduñ ca'a mäjädaacpä, jøønjooty hajxy nøcxy quia'awa'añ maa ja'a azufre tiöyyän. Jiiby hajxy cøjxta'axiøø chaaçhpøga'añ, møød hajxy ca'a mäbøjpä, møød hajxy ca'awiindøybä, møød hajxy jäya'ay-yagho'pä, møød hajxy amigähamädoobä, møød hajxy mäwijts mäbäxujpä, møød hajxy quepychechwiingudsähgøøbiä, møød hajxy høhndaacpä.

⁹ Mänitøchä Diosmoonsä tu'ug nhijxy, ja'a hajxy näjuxtujcpä, ja'a orotsim hajxy miøødpä cødu'ug. Jimä tsø'ty häyohn hánajty miøødä ja'a juxtujcpä orotsim. Mänitøch xñämaayy:

—Jamä jaxie'eb nyajñahixø'øy ja'a Meeghuung tio'oxiøjc-hadaambiä.

¹⁰ Nwiinhíjxypøch hánajty; ja'a Dioshespíritøch hánajty xyajwiinhijxp. Mánitøchä Diosmoonsä xwioonøcxy maa ja'a cøxptunghduumän. Mánitøchä Dioscajpt xyajnáhixøøyy. Jerusalén xiøhaty. Jim hánajty miänacy tsajpootyp maa ja'a Diosän. ¹¹ Jaanč tehñ yhaamb jaanč tehñ chämaambä cajpt hánajty nebiä Diosän. Jaduhñ hánajty yhaambä chämaambä nebiä hočhaa jaanč tehñ chowbän, nebiä jaspetsaajän. Jaduhñ hánajty tiø'xiä nebiä hijxtän. ¹² Piquiä ja'a cajpt quiuraa hánajty yhamuu'dsø'øguiä. Jaanč tehñ quiøxp hánajty yhamuu'dsø'øguiä. Majmetscä curaahaaw hánajty miøødä. Majmetscä Diosmoonsähajxy hánajty jim yhadäna'ay. Cødu'ugjaty hajxy hánajty yhadäna'ay maa ja'a curaahaawän. Tu'ugjatiä curaahaaw hánajty miøødä cujaay nebiatiä judiøshajxy xiøhaty ja'a nämajmetscjatypä. ¹³ Tägøøgä curaahaaw hánajty xøøbädsøømypiä; tägøøg hánajty tsuxpojpejpä; tägøøg hánajty jøømbojmanajpä; tägøøg hánajty xøøguhnaajxpä. ¹⁴ Majmetscä tsaä hánajty jiiby maa hánajty miuu'dsø'tsooñän. Jim tsaagøxp hánajty quiujaayä nebiatiä Meeghuungä quiuguexyhajxy hánajty xiøhaty, ja'a nämajmetspä.

¹⁵ Haa ja'a Diosmóonsøch hánajty xmiøødmädiaacpä, jimä oropaxyquipxt hánajty miøødä. Je'e ja'a cajpt hánajty yajquipxaamby møødä curaahaaw møødä yhamuu'dsø'øgy. ¹⁶ Haa ja'a cajpt, hamädaaxteec hánajty je'e. Jaduhñtiä yoñä nebiä yhoocän. Mänitä Diosmoonsä ja'a cajpt qyipxy ja'a oropaxyquipxthaam. Mejtsmil cumejtsmägo'x kilómetro hánajty yoñä; jaduhñ hánajty quiøxpä; jaanä jaduhñ yhooc hánajtypä. ¹⁷ Haa ja'a yhamuu'dsø'øguiä, tägøøghii'x cumädaaxc metro hánajty quiøxpä.

¹⁸ Haagä jaspetsaahädiuñ ja'a hamuu'dsø'øgy hánajty. Haagä oro ja'a cajpt hánajty. Jaduhñ hánajty quiähxø'øgy nebiä hijxt jaanč tehñ tiø'xypän. ¹⁹ Haa ja'a majmetspä tsaä hánajty jiiby hijpä maa ja'a yhamuu'dsø'øgy miuu'dsø'tsooñän, haagä hočhaa hánajty miøød. Haa ja'a jayøjpä tsaajä, jaspé hánajty miøød; ja'a miämetspä, zafiro hánajty miøød; ja'a miädägøøgpä, ágata hánajty miøød; ja'a miämädaaxpä, esmeralda hánajty miøød; ²⁰ ja'a miämägooxpä, ónice hánajty miøød; ja'a miädädujcpä, cornalina hánajty miøød; ja'a miäjuxtujcpä, crisólito hánajty miøød; ja'a miäductujcpä, berilo hánajty miøød; ja'a miädaaxtujcpä, topacio hánajty miøød; ja'a miämajcpä, crisoprasa hánajty miøød; ja'a miämajtu'ugpä, jacinto hánajty miøød; ja'a miämajmetspä, amatista hánajty miøød. ²¹ Ja'a majmetspä curaahagø'ow, haagä perlahädiuñ hánajty cødu'ugjaty. Haa ja'a mõjtu'u, orohädiuñ je'e. Jaduhñ hánajty quiähxø'øgy nebiä

hijxt tiø'xiän.

²² Cábøch tsajtøjc jim̄ nnä'ägädä hijxy maa yø'ø cajptän, je'eguiøxpä coo ja'a Dios jim̄ chäna'ay møødä Meeghuung. Møjcuhdjütä Dios miøød. ²³ Haamb tsämaambä Dios jim̄ yhity møødä Meeghuung. Paadiä xøø jim̄ quia'a hañ ni ja'a po'o. ²⁴ Coo ja'a Dioshajxy jim̄ yhañ chämamy, paadiä jäya'ayhajxy jiiiby wiädita'añ, ja'a hajxy hänäjty tøø ñähwä'açhäbä. Møødä reyhajxy jiiiby wiäditaambä. Yajmedsaamby hajxy mädyiijaty hoy yajxon. ²⁵ Cabä cu-raahaaw mänaa yhaduga'añ. Cab jaduhñ mänaa wyiingoodsø'øwa'añ maa yø'ø cajptän. ²⁶ Medsaambä jäya'ayhajxy jim̄ Dioswiingudsähgøøbiä. ²⁷ Cabä haxøøgpä jiiiby mänaa tiägø'øwa'añ cajptooty, ni ja'a jäya'ayhajxy ca'awiindøybä ni ja'a høhñdaacpä. Jagooyyä jäya'ayhajxy jiiiby tiägø'øwa'añ pønjatiä xiøø jiiiby miimb cujaay librojooty ja'a Meeghuung miøødpä. Jaaya'ayädshajxy cøjxta'axiøø jugyhadaamb nebiä Dios jiugyhatiän.

22

¹ Mänitøchä Diosmoonsä mõjnøø tu'ug xyajnähixøøyy jaanç tehñ tiø'xy nebiä hijxtän. Jim̄ hänäjty piädsømø'øy maa ja'a Dios ja'a Meeghuung hänäjty miøødhäñ'a'yän. Ja'a mõjnøø jaduhmbä, yejpiä jugyhajt jaduhñ. ² Møjtu'ugujcä mõjnøø hänäjty piäyø'øgy. Mejtsnøøba'a ja'a quepychaa hänäjty tu'ug tiäna'ay, ja'a jugyhajtyejpä. Majmetshoocä quepychaa hänäjty tiøømbety tu'jomøjtpä. Wiindu'ugäpo'ojaty hänäjty tiøømhaty. Ja'a yhaayhaamä jäya'ayhajxy ñähwa'aç wiinduhmyhagajpt. ³ Cabä haxøøgpä jim̄ yajpaada'añ. Hix, jimä Dioshajxy yhäña'awa'añ møødä Meeghuung. Jimä miöonsäm wyiingudsähgø'øwa'añijäm. ⁴ Jaduhñä wyiin jiojphajxy yhixáanäxä. Haa ja'a Dios xiøøhajxiä, jim̄ cujaay miøødhadäänäxä maa ja'a mioonsä wyiinnähgopçøxpän. ⁵ Cab jaduhñ mänaaxøø wyiingoodsø'øwaanä. Cabä xøø jim̄ yhanaannä, ni jøøn jim̄ quia'a hajajaannä. Ja'a Dios jim̄ hajajaamb cudøø'xaamb. Haa ja'a hajxy jim̄ tsänaabiä, cøjxta'axiøø hajxy jim̄ guiobiernähada'añ.

⁶ Mänitøchä Diosmoonsä xñämaayy:

—Tehñ tiøyhajt hädaa mädia'agy jaduhñ. Haa ja'a Diosä, quiejx ja'a quiuguexy jaduhñ coo ja'a mioonsä nøcxy yhawäänäxä coo miäbodhaty tijaty jadaañäp tunäänäp. Ja'a Dios jaduhñ najtscapxøøyy —nømhøçhä Diosmoonsä xñämaayy.

⁷ —Mobädájpxøch jiiiby nhäda'aga'añ —nømä Dios miänaañ.

Jootcujc yhity pønjatiä Diosmädia'agy hoy cudiumb nej yaa myiñän cujaay hädaa librojooty.

⁸ Høøch jaduhñ tøø nhixy tøø nmädoy, høøch Juanhajpä. Cooch nwiinhijxpädøøyy, mänitøchä Diosmoonsä nwiinjicädaacy, ja'ačh hñajty tøø xyajwiinhixiäbä; nja wiingudsähgø'øwáanhøch jaduhñ. ⁹ Mänitøch je'e xñämaayy:

—Ca'ačh xwyiingudsähgø'øy. Høøchä Dios xmioonsähajp nej mijts jaduhñ xmioonsähajpäñ coo ja'a Diosmädia'agy hajxy myajwa'xy. Pønjaty hoy cudiuumb nej yaa myiñän cujaay hädaa librojooty, moonsähajtäp hajxy je'ebä ja'a Diósäm. Ja'a Dios mäbøcy hajxy mwiingudsähgø'øwäp.

¹⁰ Mänitøch xñämáaguioimbä:

—Tøø miäbodhaty coo ja'a Diosmädia'agy tiøjiada'añ nej yaa myiñän cujaay hädaa librojooty. Paady, cabä Diosmädia'agy yu'učh myaghídät. Naxy mdehñ yajwá'xät. ¹¹ Weenä ca'awiindøyhäna'c-hajxy jiaac jatcø'øy haxøøg. Weenä hoyhäna'c-hajxy jiaac cudiuñ hoy nebiä Dios yhane'emiän. Dioshuung hajxy je'eduhñ —nømhøchä Diosmoonsä xñämaayy.

¹² —Tøyhajt jaduhñ. Mobädájpøch jiiiby nhäda'aga'añ. Nøcxáambøchä jäya'ayhajxy nbäda'aga'añ hodiuum, ja'a hajxy hoy tøø quiudiúñäbä. Haa ja'a jäya'ayhajxy tøø quia'a cud-iúñäbä, haxøøgtúumhøch hajxy nøcxy nbäda'aga'añ. ¹³ Høøch cøxiä nyajtsohndaac. Høøch jadähooc cøxiä nyajmayáangombä —nømä Dios miänaañ.

¹⁴ Jootcujc hajxy yhity pønjaty nähwaatsp. Je'edshajxy jiiiby tägø'øwaamb Dioscajptooty. Je'edsä cuhdujt hajxy mo'owáañäp coo ja'a tøømdsa'am hajxy jiøø'xät ja'a ju-gyhajtyejpä. ¹⁵ Pero cabä ca'awiindøyhäna'c-hajxy jiiiby tiägø'øwa'añ, ni ja'a mäwijtspä ni ja'a mäbäxujpähajxy, ni ja'a amigähämädoobähajxy, ni ja'a jäya'ay-yagho'pähajxy, ni ja'a quepychechwiiingudsähgøøbiähajxy, ni ja'a hønndaacpähajxy.

¹⁶ —Høøch Jesucristo, tøøchä nguguexy nguexy coo ja'a hermanohajxy cøxiä yhawáañäxät. Høøchä rey David nhaphajpy nhoc-hajpy. Y xyhaphajp xyhoc-hájpøch je'ebä. Høøch, jaxiøømhájpøch høøch —nømä Jesucristo miänaañ.

¹⁷ Jaduhñä Dioshespíritu miänaambä:

—Min —jaduhñä Meeghuung tio'oxiøjc miänaambä.

Pøn jaduhñ mädoob, ween jaduhñ miänáambät:

—Min.

Pønä jioot pädaacp hamuumdu'joot coo cøjxta'axiøø jiugy-hada'añ nebiä Dios jiugyhatiän, yagjgyhadáañäp jaduhñ nebiä jiugyhatiän. Cab jaduhñ yagjuya'añii.

¹⁸ Pønjatiä Diosmädia'agy hamädoowhijp nej yaa myiñän cujaay hädaa librojooty, nnämáabiøch jaduhñ coo ja'a mhamd-soo mädia'agy hajxy mga'a yajmäjaayø'øwät. Coo hajxy

jaduhñ mjatc'owät, mänitä Dios hajxy xjiaançh tehñ yajt-saachp'ogät nej yaa jaduhñ myiñän cujaay hädaa librojooty. ¹⁹Y coo hajxy näje'ejaty mbuhgónät, cabä Dios hajxy xyagju-gyhádät cøjxta'axiøø neby je'e jiugyhatiän, nej yaa myiñän cujaay hädaa librojooty. Cab hajxy jiiby xyajtäg'owät Diosca-jptooty.

²⁰Jaaya'ay jaduhñ mädiaacpä, je'eduhñ mänaamb:

—Tøyhajt jaduhñ. Mobädájpøch jiiby nhäda'aga'añ —nømä Dios miänaañ.

Amén. Miñ paquiä Jesucristo. Miiçh højts nWiindsøñhajpy.

²¹Ween mijtsä Jesucristo ja'a hoyhajt ja'a weenhajt nägøxiä xmio'oy. Amén.